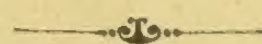
AZ 1922. ÉVI JÚNIUS HÓ 16-ÁRA ÖSSZEHIVOTT

NEMZETGYŰLÉS

NYOMTATVÁNYAI.

NEMZETGYŰLÉS. — IROMÁNYOK.

XVI.

AZ 1922. ÉVI JÚNIUS HÓ 16-ÁRA ÖSSZEHIVOTT

NEMZETGYŰLÉS

IROMÁNYAI.

XVI. KÖTET.

HITELES KIADÁS.

BUDAPEST,
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1926.

A XVI. irománykötet
TARTALOM-MUTATÓJA.

Oly nyomtatványokról, amelyek röpívek alakjában ugyanilyen számok alatt kinyomattak és szétosztattak.

Irományszáma		Lap száma
932. szám.	Zárszámadásvizsgáló bizottság jelentése a magyar államnak az 1914/15. évi zárszámadásáról és a m. kir. legfőbb állami számvevőszék arra vonatkozó jelentéséről. 11 melléklet	1
933. szám.	Zárszámadásvizsgáló bizottság jelentése a magyar államnak az 1919. év augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időben utalványozott kiadásairól és előírt bevételeiről szerkesztett kimutatásról és a m. kir. legfőbb állami számvevőszéknek erre vonatkozó jelentéséről. 14 melléklet	48
934. szám.	Törvényjavaslat az Amerikai Egyesült-Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült-Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodások becikkelyezéséről. 1 melléklet	71
935. szám.	Törvényjavaslat Olaszországgal 1925. évi július hó 20-án kötött ideiglenes kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről. 1 melléklet	79
936. szám.	Törvényjavaslat az Amerikai Egyesült-Államokkal kötött 1925. évi június hó 24-én Washingtonban kelt Barátsági, Kereskedelmi és Konzuli Szerződés becikkelyezéséről. 1 melléklet	117
937. szám.	Törvényjavaslat a m. kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899 : XLVIII. törvénycikk hatályának további meghosszabbításáról. 1 melléklet	140
938. szám.	Törvényjavaslat az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt Egyezmény becikkelyezése tárgyában. 1 melléklet	143
939. szám.	Törvényjavaslat a Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybeiktatásáról és állami támogatásának felemeléséről. 1 melléklet	153
940. szám.	Törvényjavaslat a halászatról szóló 1888 : XIX. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről. 1 melléklet	156

Irományszáma		Lap száma
941. szám.	Törvényjavaslat a burgonyarák és kolorádóbogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról. 1 melléklet	173
942. szám.	Pénzügyi és közgiazgatási bizottságok együttes jelentése „a m. kir. Országos közegészségügyi Intézet felállításáról" szóló 822. számú törvényjavaslat tárgyában......	181
943. szám.	Pénzügyi bizottság jelentése a „Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1924. évi V. törvénycikk kiegészítéséről és módosításáról" szóló 821. számú törvényjavaslat tárgyában	182
944. szám.	Pénzügyi, külügyi és közgazdasági bizottságok együttes jelentése „a vámügyi természetű alakiságok egyszerűsítése céljából Genfben 1923. évi november 3-án kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről" szóló 820. számú törvényjavaslat tárgyában	183
945. szám.	Külügyi és közgazdasági bizottságok együttes jelentése „az Olaszországgal 1925. évi július hó 20-án kötött ideiglenes kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről" szóló 935. számú törvényjavaslat tárgyában........................	185
946. szám.	Külügyi és közgazdasági bizottságok együttes jelentése „az Amerikai Egyesült-Államokkal kötött 1925. évi június hó 24-én Washingtonban kelt barátsági, kereskedelmi és konzuli szerződés becikkelyezéséről" szóló 936. számú törvényjavaslat tárgyában	186
947. szám.	Igazságügyi bizottság jelentése „a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899 : XLVIII. törvénycikk hatályának meghosszabbításáról" szóló 937. számú törvényjavaslat tárgyában	187
948. szám.	Külügyi bizottság jelentése „az állandó nemzetközi bíróság szabályzatának elfogadásáról" szóló 284. számú törvényjavaslat tárgyában	188
949. szám.	Külügyi és pénzügyi bizottságok együttes jelentése „az Amerikai Egyesült-Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült-Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás becikkelyezéséről" szóló 934. számú törvényjavaslat tárgyában..	189
950. szám.	Munkásügyi bizottság jelentése „a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról" szóló 593. számú törvényjavaslatról	190
951. szám.	Törvényjavaslat a külföldi áruk származási helye megjelölésének megakadályozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én aláírt és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án felülvizsgált Megállapodás becikkelyezése tárgyában. 1 melléklet....	191
952. szám.	Törvényjavaslat Franciaországgal 1925. évi október hó 13-án kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről. 1 melléklet	196

Irómány száma | Lap száma

953. szám. Törvényjavaslat a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről. 1 melléklet 292
954. szám. Közlekedésügyi és pénzügyi bizottságok együttes jelentése a Déldunavidéki helyi érdekű vasút Magyarország területén maradt vonalának üzembentartására alakult Baja—Gara—Országhatárszéli helyi érdekű vasút részvénytársaságról" szóló 782. számú törvényjavaslat tárgyában.. 305
955. szám. Gazdasági bizottság jelentése „a nemzetközi statisztika létesítése tárgyában az 1913. évi december hó 31-ik napján Brüsszelben kötött egyezmény becikkelyezéséről" szóló 783. számú törvényjavaslat tárgyában 306
956. szám. Törvényjavaslat Széchenyi István gróf emlékének törvénybeiktatásáról. 1 melléklet 307
957. szám. Indítvány a katholikus autonomia törvényének mielőbb való megalkotására 309
958. szám. Földmívelésügyi és közgazdasági bizottságok együttes jelentése „a halászatról szóló 1888 : XIX. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről" szóló 940. sz. törvényjavaslatról 311
959. szám. Földmívelésügyi és közgazdasági bizottságok együttes jelentése a „burgonyarák és koloradóbogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról" szóló 941. számú törvényjavaslat tárgyában. 1 melléklet 312
960. szám. Pénzügyi bizottság jelentése „a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről" szóló 953. számú törvényjavaslat tárgyában. 1 melléklet 318
961. szám. Közjogi bizottság jelentése „Széchenyi István gróf emlékének törvénybeiktatásáról" szóló 956. számú törvényjavaslat tárgyában 325
962. szám. Indítvány, illetve törvényjavaslat az 1922. évi XXIII. t.-c. módosításáról. 1 melléklet 328
963. szám. Pénzügyi bizottság jelentése az 1925/26. évi állami költségvetésről 334
964. szám. Közoktatásügyi és pénzügyi bizottságok együttes jelentése „a Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybeiktatásáról és állami támogatásának felemeléséről" szóló 939. számú törvényjavaslat tárgyában 340
965. szám. Törvényjavaslat a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbítása és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályának korlátozása tárgyában. 1 melléklet 341
966. szám. Törvényjavaslat a Nemzeti Közművelődési Alapítványról. 1 melléklet 344
967. szám. Gazdasági bizottság jelentése a nemzetgyűlési képviselők és választott tisztviselők tiszteletdíjának újabb megállapításáról, a nemzetgyűlés kinevezett tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak státusrendezéséről, a gyorsírók külön munka-

Irományszáma | Lapszáma

díjáról és a folyó költségvetési évben még szükséges kiadásokról. 1 melléklet ... 356
968. szám. Mentelmi bizottság jelentése választójogi kihágással gyanúsított *Fábián Béla* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 364
969. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett *Barla-Szabó József* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 365
970. szám. Mentelmi bizottság jelentése becsületsértés vétségével gyanúsított *Lingauer Albin* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 366
971. szám. Mentelmi bizottság jelentése a magyar állam megbecsülése ellen elkövetett vétséggel gyanúsított *Várnai Dániel* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 367
972. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtórendőri kihágás miatt feljelentett *Szakács Andor* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 368
973. szám. Mentelmi bizottság jelentése becsületsértés vétsége miatt feljelentett *Ráday Gedeon* gróf nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 369
974. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétsége miatt feljelentett *Peidl Gyula* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 370
975. szám. Mentelmi bizottság jelentése izgatás bűntettével és felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított *Lendvai István* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 371
976. szám. Mentelmi bizottság jelentése a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség elkövetésével gyanúsított *Nagy Vincze* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 372
977. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 374
978. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő becsületsértés vétségével gyanúsított *Lendvai István* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 376
979. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett izgatás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 377
980. szám. Törvényjavaslat az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről. 1 melléklet ... 378
981. szám. Indítvány, illetve törvényjavaslat, Kossuth Lajos emlékének törvénybeiktatásáról ... 422
982. szám. Indítvány, illetve törvényjavaslat, Petőfi Sándor emlékének törvénybeiktatásáról ... 423
983. szám. Indítvány, illetve törvényjavaslat az 1848-as idők nagy vértanui emlékének törvénybeiktatásáról ... 424
984. szám. Indítvány, illetve törvényjavaslat az 1918. október 31. napja óta lezajlott forradalmak ideje alatt elkövetett bűn-

Iromány száma | Lap száma

cselekmények miatt, valamint az 1921 : III. t.-c. alapján elitélteknek és terhelteknek közkegyelemben való részesítéséről. 1 melléklet 425
985. szám. Indítvány ... 432
986. szám. Indítvány ... 433
987. szám. Igazságügyi és külügyi bizottságok együttes jelentése „az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött, 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt egyezmény becikkelyezése tárgyában“ című 938. számú törvényjavaslat tárgyában ... 434
988. szám. Igazságügyi és pénzügyi bizottságok együttes jelentése „a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbítása és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályának korlátozása tárgyában“ című 965. számú törvényjavaslat tárgyában. 1 melléklet ... 435
989. szám. Pénzügyi bizottság jelentése „a rokkantellátási adóról“ szóló 922. számú törvényjavaslat tárgyában. 1 melléklet. 438
990. szám. Törvényjavaslat az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925 : XXI. t.-c. hatályának 1926. évi február hó végéig való meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet... 446
991. szám. Törvényjavaslat az egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes rendezéséről. 1 melléklet 448
992. szám. A m. kir. Külügyminiszter jelentése a Nagybritanniával, a Norvég Királysággal és Törökországgal történt kereskedelempolitikai viszonyunk rendezéséről ... 450
993. szám. Pénzügyi bizottság jelentése „az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925: XXI. t.-c. hatályának 1926. évi február hó végéig való meghosszabbításáról“ szóló 990. számú törvényjavaslat tárgyában ... 451
994. szám. Könyvtári bizottság jelentése a nemzetgyűlés könyvtárának 1924. évi gyarapodásáról, használatáról és számadásairól. 2 melléklet ... 452
995. szám. Mentelmi bizottság jelentése az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló vétség miatt gyanúsított *Peyer Károly* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében... 456
996. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétségével vádolt *Ulain Ferenc* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 457
997. szám. Mentelmi bizottság jelentése kormányzósértés vétségével vádolt *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 458
998. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 459
999. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében ... 460

932. szám.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a magyar államnak az 1914/15. évi zárszámadásáról és a m. kir. legfőbb állami számvevőszék arra vonatkozó jelentéséről.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A zárszámadásvizsgáló bizottság az 1914/15. évi zárszámadásokról szóló jelentése kapcsán elsősorban arra mutat rá, hogy ezeknek a zárszámadásoknak alkotmányos letárgyalás céljából való előterjesztését ugyanazok az okok akadályozták, mint amiket az állami élet különböző szervezeteinek a működésénél tapasztaltunk. Merő véletlenség, hogy az 1915/16. évi zárszámadásokat az előző nemzetgyűlés letárgyalta, ezt a véletlenséget azzal lehet magyarázni, hogy az összeomlást követő s az alkotmányosságot nélkülöző kormányzatok rendellenességei a törvényhozás hivatali adminisztrációját is annyira összekúszálta, hogy annak helyreállítása csak fokozatosan volt lehetséges, így nem lehet csodálkozni, ha a vonatkozó zárszámadások tárgyalásra kitűzése elkésett.

Az itt beterjesztett 1914/15. évi zárszámadás az első, amely az 1913. évi XXVI. t.-c. értelmében a naptári évtől eltérően július 1-ével kezdődő és június 30-ával végződő újrendszerű számadási időszakról szól; ez az első, amely az 1915:XII. t.-c. értelmében sem pótutalványozást, sem hitellekötést nem tartalmaz · végül ez az első, amely háborús évre vonatkozik, amely körülmény az államháztartás eredményeinek alakulására döntő hatással volt.

Az 1914/15. költségvetési évre vonatkozó állami költségvetést az 1914. évi XXVII. t.-c. állapította meg, úgy azonban, hogy a hitelátvitelről szóló rendelkezés szerint az alább közölt előirányzati összegekben még nem foglaltatnak benn az előző számadási időszakban fel nem használt hitelek és hitelmaradványok, viszont már nem tartalmaznak sem pótutalványozást, sem hitellekötést. Ez a rendelkezés természetesen a kezelési eredményeket nagy mértékben megváltoztatta.

Az 1914/15. költségvetési és számadási év mindvégig háborús viszonyok között telt le s így az állami gazdálkodás is ennek a hatása alatt állott, amit a zárszámadás élesen visszatükröz. De mert a zárszámadások elkészí-

tésénél nem lehetett eltérni az 1914/15. évi költségvetés kereteitől s követni kellett a számviteli törvényben foglalt szabályokat, így nem volt alkalmas annak a kimutatására, hogy a háború következtében és azzal kapcsolatosan minő terhek hárultak az államra, általában, hogy a háború milyen kihatással volt az állami gazdálkodásra.

A zárszámadásvizsgáló bizottság az 1914/15. évi állami zárszámadásokat úgy általánosságban, mint részleteiben tárcánként is letárgyalta, amelyre vonatkozó jelentések mellékelve vannak.

Az 1914/15. költségvetési évre vonatkozó állami zárszámadások általános eredményei a következők:

Valódi kezelés.

Az 1914. évi XXVII. t.-c.-ben foglalt költségelőirányzat alapján és az 1914/15. évi zárszámadás szerint:

A költségvetés előirányzata:

bevétel	7.682,101.115 K 01 f	
kiadás	6.702,930.677 » 19 »	
fölösleg		979,170.437 K 82 f
előírt bevétel	7.325,877.703 » 90 »	
utalványozott kiadás	6.669,975.830 » 39 »	
fölösleg		655,901.873 » 51 »
az előirányzatnál kedvezőtlenebb		323,268.564 K 31 f

A) Rendes kezelés.

Költségvetés szerint

rendes bevétel	1.953,605.613 K — f	
rendes kiadás	1.927,487.971 » 39 »	
fölösleg		26,117.641 K 39 f
előírt bevétel	1.876,395.781 » 39 »	
utalványozott kiadás	1,720,878.342 » 75 »	
fölösleg		155,517.438 » 64 »
az előirányzatnál kedvezőbb		129,399.797 K 25 f.

B) Rendkívüli kezelés.

Költségvetés szerint

rendkívüli bevételek	5.728,495.502 K 01 f	
rendkívüli kiadások	4.775,442.705 » 58 »	
fölösleg		953,052.796 K 43 f
előírt bevétel	5.449,481.922 » 51 »	
utalványozott kiadás	4.949,097.487 » 64 »	
fölösleg		500,384.434 » 87 »
az előirányzatnál kedvezőtlenebb		452,668.361 K 56 f

Átfutó kezelés.

Az átfutó kezelés eredményei az 1914/15. számadási évben a következők:

Befolyt:		
előlegek	5.472,333.169 K 61 f	
idegen pénzek	9.127,426.596 » 75 »	
szállítmányok és ellátmányok	6.992,741.470 » 60 »	
átszámítások címén . . .	168,230.904 » 09 »	21.760,732.141 K 05 f
Kiadatott:		
előlegek	6.235,780.470 K 71 f	
idegen pénzek	8.897,711.837 » 16 »	
szállítmányok és ellátmányok	6.992,741.470 » 60 »	
átszámítások	184,574.573 » 19 »	22.310,808.351 » 66 »
kiadási többlet		550,076.210 K 61 f
Átfutó követelés:		
az év elején	1.309,174.176 K 77 f	
az év végén	2.072,621.477 » 87 »	
gyarapodás		763,447.301 » 10 »
Átfutó tartozás:		
az év eléjén	716,853.611 K 22 f	
az év végén	930,224.701 » 71 »	
gyarapodás		213,371.090 » 49 »
az 1914/15. költségvetési év végéig a követelés gyarapodott		550,076.210 K 61 f
Az átfutó követelés az 1914/15. év végén:		
forgalmi naplók szerint .	1.117,606.462 K 39 f	
tárcanaplókban előlegek .	946,962.998 » 81 »	
önálló alapok előlegei . .	8,052.016 » 67 »	
átszámításokból eredő követelések	15,861.494 » 30 »	
az 1914/15. költségvetési év összes követelése . .		2.088,482.972 » 17 »

III. Állami leltár.

Az állami leltárak a következő cselekvő és terhelő vagyonrészeket tüntetik fel:

1. Ingatlanok:

érték az év elején		5.560,728.880 K 69 f
gyarapodás az év folyamán	62,935.198 K 89 f	
fogyatkozás az év folyamán	6,568.712 » 44 »	56.366.486 » 45 »
érték az év végén		5.617,095.367 K 14 f

2. Hasznos jogok:

érték az év elején		468,976.260 K 05 f
gyarapodás az év folyamán	297.061 K 25 f	
fogyatkozás az év folyamán	255.100 » — »	41.961 » 25 »
érték az év végén		469,018.221 K 30 f

3. Ingóságok:

érték az év elején		766,985.287 K 23 f
gyarapodás az év folyamán	83,364.651 K 22 f	
fogyatkozás az év folyamán	101,656.138 » 37 »	
érték az év végén		748,693.800 K 08 f

4. Pénzmaradványok:

pénzmaradvány az év elején . . . . . . , ...		261,615.375 K 58 f
gyarapodás az év folyamán	59,067.757 K 90 f	
fogyatkozás az év folyamán	2,766.549 » 12 »	56,301.208 » 78 »
pénzmaradvány az év végén		317,916.584 K 36 f

5. Értékpapirok:

állomány az év elején		362,669.639 K 23 f
gyarapodás az év folyamán	323,814.759 K 47 f	
fogyatkozás az év folyamán	288,101.926 » 07 »	
állomány az év végén		398,382.472 K 63 f

6. Bevételi hátralékok az értékpapíroknál:

hátralék az év elején		2,179.804 K 78 f
előíratott az év folyamán	325,921.359 K 47 f	
lerovatott az év folyamán	323,814.759 » 47 »	
hátralék az év végén		4,286.404 K 78 f

7. Kiadási hátralékok az értékpapíroknál:

hátralék az év elején		176,972.263 K 23 f
előíratott az év folyamán	318,844.509 K 47 f	
lerovatott az év folyamán	288,101.926 » 07 »	
hátralék az év végén		207,714.846 K 63 f

8. Állami adósságok:

állomány az év elején		6.444,690.804 K 04 f
gyarapodás az év folyamán	5.395 976.289 K 60 f	
fogyatkozás az év folyamán	780,160.467 » 97 »	
állomány az év végén		11.060,509.625 K 67 f

9. Állami követelések:

állomány az év elején		731,068.894 K 50 f
gyarapodás az év folyamán	35,946.314 K 02 f	
fogyatkozás az év folyamán	11,060.871 » 66 »	
állomány az év végén		755,954.336 K 86 f

10. Cselekvő hátralékok:

valódi kezelésnél:		
hátralék az év elején . .	407,258.070 K 46 f	
hátralék az év végén . .	468,063.837 » 82 »	60,805.767 K 36 f
átfutó kezelésnél:		
hátralék az év elején . .	1.309,174.176 K 77 f	
hátralék az év végén . .	2.072,621.477 » 87 »	763,447.301 » 10 »
cselekvő hátralékok gyarapodása		824,253.068 K 46 f

11. Terhelő hátralékok:

valódi kezelésnél:		
hátralék az év elején . .	173,809.261 K 63 f	
hátralék az év végén . .	185,090.574 » 87 »	11,281.313 K 24 f
átfutó kezelésnél:		
hátralék az év elején . .	716,853.611 K 22 f	
hátralék az év végén . .	930,224.701 » 71 »	213,371.090 » 49 »
terhelő hátralékok gyarapodása		224,652.403 K 73 f

IV. Mérlegek.

A) Pénztári mérleg.

Bevétel:		
valódi kezelésnél	7.265,071.936 K 54 f	
átfutó kezelésnél	21.760,732.141 » 05 »	29.025.804.077 K 59 f
Kiadás:		
valódi kezelésnél	6.658,694.517 K 15 f	
átfutó kezelésnél	22.310,808.351 » 66 »	28.969,502.868 » 81 »
bevételi többlet		56,301.208 K 78 f

Ez az összeg egyenlő az 1914/15. költségvetési év elején és végén mutatkozó pénztári állomány különbözetével, vagyis a jelzett költségvetési év készpénzgyarapodásával.

B) Jövedelmi mérleg.

Az 1914/15. költségvetési év zárszámadásainak sommázata szerint:

bevétel	7.325,877.703 K 90 f	
levonva ebből a vagyonfogyatkozásokból eredő bevételeket	5.483,881.403 » 95 »	
	1.841,996.299 K 95 f	
hozzáadva az alapokból és más forrásokból szerzett ingatlanok, ingók, hasznos jogok értékét, értékpapírok és állami követelések értéktöbbletét . .	27,519.159 » 70 »	1.869,515.459 K 65 f
kiadás	6.669,975.830 K 39 f	
levonva ebből a vagyongyarapításra fordított kiadásokat	953,005.814 » 65 »	
hozzáadva az ingatlanoknál és ingóknál mutatkozó vagyonfogyatkozást és az értékpapírok és állami adósságok leltari tehertöbbletét	42,383.139 » 12 »	5.759,353.154 » 86 »
mutatkozik hiány		3.889,837.695 K 21 f

Ez az összeg megfelel a vagyonmérlegnél kimutatott 1914/1915. évi vagyonfogyatkozás összegének.

C) Vagyonmérleg.

Vagyon leltár szerint	10.852,032.502 K 84 f
Teher kimutatás szerint	12.383,539.748 » 88 »
tényleges teher . . .	1.889,837.695 K 21 f
az 1914. I. félévi vagyon helyesbített értéke . . .	2.358,330.449 » 17 »
mutatkozik vagyonfogyatkozás . . .	3.889,837.695 K 21 f

Ez az összeg megfelel a jövedelmi mérlegnél kimutatott hiány összegének.

Az 1914/15. költségvetési év folyamán a következő állami ingatlanvagyon adatott, illetve idegeníttetett el:

a pénzügyi tárcánál	29.496 K — f
a kereskedelmi »	2,263.066 » 93 »
a földmívelési »	30.976 » 92 »
a vallás- és közoktatási tárcánál	2.312 » — »
összesen . . .	2,325.827 K 85 f

Ezzel szemben elszámoltatott:

a pénzügyi tárcánál	3.340 K	-- f
a kereskedelmi »	710.000 »	— »
a földmívelési »	115.876 »	90 »
összesen	829.216 K	90 f

Ezek szerint az elszámolt eladási ár a leltári értéknél 1,496.610 K 95 f-rel kevesebb.

Az eladott, illetve elidegenített ingatlanok között vannak olyanok is, amelyekhez a törvényhozás előzetes felhatalmazása nem volt meg, ezekhez utólagosan a törvényhozás hozzájárulása kieszközlendő.

Az állami vasutak és az állami vasgyárak forgótőkéje az 1914/15. költségvetési év végével 191,176.211 K 67 f-t, illetve 94,063.207 K 97 f-t tett ki; ezzel szemben az 1885 : XX. t.-c. alapján megállapított forgótőke 41,016.635 K 98 f, így a tényleges forgótőke 244,222.783 K 66 f-rel nagyobb.

A háború folytán a legfőbb állami számvevőszék alkalmazottainak több mint egyharmada hadbavonult, az így megcsappant tisztviselői kar csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudta a kormány háborús intézkedéseinek ellenőrzésével megszaporodott munkáját megfelelően elvégezni, e miatt a legfőbb állami számvevőszéknek ebben az esztendőben nem volt módjában helyszíni ellenőrző vizsgálatokat tartani.

A zárszámadásvizsgáló bizottság javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a m. kir. legfőbb állami számvevőszék által a magyar állam háztartásának az 1914/15. költségvetési évéről összeállított zárszámadásokat és az erre vonatkozó jelentést tudomásul venni s a kormánynak a felmentvényt megadni s tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott üléséből.

Paupera Ferenc *s. k.,*
a zárszámadásvizsgaló bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

1-ső melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a „Királyi udvartartás“, az „Ő cs. és apost. kir. Felsége kabineti irodája és e kabineti iroda nyugdíjai“, az „Országgyűlés“, a „Közösügyi kiadások“, az „1849. évtől az 1867. évig tényleg fennállott központi kormány közegeinek nyugdíjai“, az „Állami adósságok“, a „Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok“, az „Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás alapján“, a „Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükséglete“, a „Legfőbb állami számvevőszék“, a „Közigazgatási bíróság“, az „1904. évi XIV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások“ az „1909. évi XV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások“, „A költségvetési törvény alapján eszközlendő beruházások költségeinek fedezése céljából kibocsátandó kötvények értékesítéséből“ 1914/15. évi zárszámadásáról.

Királyi udvartartás.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes	bevételek	Rendkívüli
Előirányzat	11,300.000 K — f		
Utalványozás	11,300.000 » — »		
Az utalványozás több . .	— » — »		
Az utalványozás kevesebb	— » — »		

Ő cs. és apost. kir. Felsége kabineti irodája és e kabineti iroda nyugdíjai.

Kiadás.

Tárcakezelés.	
Előirányzat	39.000 K — f
Utalványozás	35.807 » 06 »
Az utalványozás több . .	— K — f
Az utalványozás kevesebb	3.192 » 94 »

	Rendes bevételek	Rendkívüli bevételek
Nyugdíjak.		
Előirányzat	121.815 K — f	
Utalványozás	124.247 » 61 »	
Az utalványozás többe . .	2.432 K 61 f	
Az utalványozás kevesebb	— » — »	

Ezekből a magyar szent korona országait felerész illeti.

Országgyülés.

Kiadás.

Tárcakezelés.		
Előirányzat	4,824.049 K — f	
Utalványozás	4,390.986 » 44 »	
Az utalványozás több . .	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	434.062 » 56 »	
Nyugdíjak.		
Előirányzat	104.544 K — f	
Utalványozás	135.404 » 49 »	
Az utalványozás több . .	30.860 K 49 f	
Az utalványozás kevesebb	— » — »	

Bevétel.

Előirányzat	15.880 K — f	
Előírás	15.979 » 04 »	
Az előírás több	99 K 04 f	
Az előírás kevesebb . . .	— » — »	

Vagyonkezelés.

Ingatlanok		
az év elején és végén		32,205.028 K 83 f
Ingók		
az év elején	2,552.870 K 11 f	
gyarapodás az év folyamán	12.427 » 92 »	
	2,565.298 K 03 f	
fogyatkozás az év folyamán	282 » 82 »	2,565.015 » 21 »
Pénzmaradványok		
az év elején	1,765.539 K 35 f	
fogyatkozás az év folyamán	549.215 » 07 »	1,216.324 » 28 »
Értékpapírok		
az év végén		400.000 » — »

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	253.993 K 18 f	
fogyatkozás az év folyamán	42.098 » 53 »	211.894 K 65 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralék; idegen pénzek		
az év elején	23.908 K 05 f	
fogyatkozás az év folyamán	6.509 » 43 »	17.398 K 62 f
Cselekvő hátralék; előlegek		
az év elején	39.987 » 58 »	
gyarapodás az év folyamán	849.661 » 58 »	889.648 » 64 »

Közösügyi kiadások.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	141,495.823 K 82 f	3.630,448.622 K 87 f
Utalványozás	144,672.173 » 57 »	3.607,258.727 » 36 »
Az utalványozás több . .	3,176.349 K 75 f	
Az utalványozás kevesebb		23,189.895 K 51 f

Bevétel.

Tárcakezelés.	
Előirányzat	90,115.677 K 32 f
Előírás	26,666.837 » 32 »
Az előírás több	— » — »
Az előírás kevesebb	63,448.840 K — f

Vagyonkezelés.

Hátralékkezelés.

Átfutó kezelés.

Cselekvő hátralék; előlegek		
az év elején	278.569 K 20 f	
gyarapodás az év folyamán	10.338.539 » 48 »	10,617.108 K 68 f

Az 1849. évtől az 1867. évig tényleg fennállott központi kormány közegeinek nyugdíjai.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	5.893 K — f	
Utalványozás	5.186 » 45 »	
Az utalványozás többé . .	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	706 » 55 »	

Állami adósságok.

Kiadás.

Tárcakezelés.		
Előirányzat	371,187.305 K 27 f	824,005.447 K 58 f
Utalványozás	381,364.967 » 75 »	824,005.447 » 58 »
Az utalványozás több . .	10,177.661 K 48 f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	— » — »	— » — »

Bevétel.

Tárcakezelés.		
Előirányzat	2,756.715 K — f	5.394.188.394 K 69 f
Előírás	2,980.895 » 83 »	5.394,188.394 » 69 »
Az előírás több	234.180 K 83 f	— K — »
Az előírás kevesebb . .	— » — »	— » — »

Vagyon kezelés.

Állami adósságok		
az év elején	6.245,937.683 K 88 f	
gyarapodás az év folyamán	5.394,188.394 » 69 »	
	11.640,126.076 K 57 f	
fogyatkozás az év folyamán	773,814.693 » 83 »	10.866,311.384 K 74 f
Állami követelések		
az év elején	362,237.285 K 94 f	
gyarapodás az év folyamán	1.465 » 95 »	
	362,238.751 K 89 f	
fogyatkozás az év folyamán	3,231.997 » 37 »	359,006.754 K 52 f
Hasznos jogok		
az év elején	467,694.438 K 01 f	
fogyatkozás az év folyamán	255.100 » — »	467,439.338 K 01 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	11,873.740 K 74 f	
gyarapodás az év folyamán	38,258 335 » 05 »	50,132.075 K 79 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején	1,031.326 K 69 f	
gyarapodás az év folyamán	337.419 » 98 »	1,368.764 K 67 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralék. Idegen pénzek		
az év elején	35,057.799 K 76 f	
gyarapodás az év folyamán	142,112 249 » 52 »	177,170.049 K 28 f
Cselekvő hátralékok. Előlegek	108,283.142 K 50 f	
gyarapodás az év folyamán	210,579.205 » 48 »	318,862.347 K 98 f

Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok.

Kiadás.

Előirányzat	24,313.082 K — f	
Utalványozás . . . . ,	24,795.374 » 65 »	
Az utalványozás több . .	482.292 K 65 f	
Az utalványozás kevesebb	— » — »	

Vagyonkezelés.

Állami adósságok	433,902.485 K 80 f	
Fogyatkozás az év folyamán	3,076.424 » 83 »	430,826.060 K 97 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	38.559 K 41 f	
gyarapodás az év folyamán	17.541 » 74 »	56.101 K 15 f

Atfutó kezelés.

Terhelő hátralék: Idegen pénz		
az év elején	5.307 K 43 f	
fogyatkozás az év folyamán	4.004 » — »	1.303 K 43 f

Cselekvő hátralék: Előlegek		
az év elején	10,028.772 K 41 f	
gyarapodás az év folyamán	557.373 » 73 »	10,586.146 K 14 f

Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás alapján.

Kiadás.

Előirányzat	5,446.186 K — f
Utalványozás	9,502.462 » 28 »
Az utalványozás { több . .	4,056.276 K 28 f
Az utalványozás { kevesebb	

Vagyonkezelés.

Állami követelések		
az év elején	281,379.005 K 87 f	
gyarapodás az év folyamán	15,825.994 » 37 »	297,205.000 K 24

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Az év elején és végén . .	4.846 K 18 f	4.846 K 18 f

Horvát-Szlavonországok beligazgatási szükséglete.

Kiadás.

Előirányzat	32,500.000 K — f
Utalványozás	32,500.000 » — »
Az utalványozás { több . .	— K — f
Az utalványozás { kevesebb	— » — »

Legfőbb állami számvevőszék.

Kiadás.

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Tárcakezelés.		
Előirányzat	483.917 K — f	20.000 K — f
Utalványozás	466.870 » 26 »	26.745 » 11 »
Az utalványozás { több . .	17.046 K 74 f	
Az utalványozás { kevesebb	— » — »	
Nyugdíjak.		
Előirányzat	633.517 K — f	
Utalványozás	616.166 » 51 »	
Az utalványozás { több . .	17.350 K 49 f	
Az utalványozás { kevesebb	— » — »	

Beruházások.

Előirányzat		100.000 K — f
Utalványozás		6.412 » 23 »
Az utalványozás több		— » — »
Az utalványozás kevesebb		93.587 K 77 f

Bevétel.

Tárcakezelés.

Előirányzat	-- K — f	
Előírás	81 » 25 »	
Az előírás több	81 K 25 f	
Az előírás kevesebb	— » — »	

Vagyonkezelés.

Ingatlanok

az év elején	2,051.000 K — f	
gyarapodás az év folyamán	6.412 » 23 »	2,057.412 K 23 f

Ingók

az év elején	100.734 K 71 f	
gyarapodás az év folyamán	37.397 » 21 »	
	138.131 K 92 f	
ogyatkozás az év folyamán	14.375 » 38 »	123.756 K 54 f

Pénzmaradványok

az év elején	1.147 K 49 f	
gyarapodás az év folyamán	7.267 » 90 »	8.415 K 39

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok

gyarapodás az év folyamán		2.009 K 80 f

Atfutó kezelés.

Cselekvő hátralék: Előlegek

az év elején	11.713 K 41 f	
fogyatkozás az év folyamán	2 » 14 »	11.711 K 27 f

Közigazgatási bíróság.

Kiadás.

Tárcakezelés.

Előirányzat	842.569 K — f	2.000 K — f
Utalványozás	822.560 » 65 »	1.998 » 20 »
Az utalványozás több	— » — »	— » — »
Az utalványozás kevesebb	20.008 » 35 »	1 » 80 »

Nyugdíjak.

Előirányzat	185.962 K — f	
Utalványozás	235.655 » 96 »	
Az utalványozás { több . .	— K — f	
Az utalványozás { kevesebb	— » — »	

Vagyonkezelés.

Ingók

az év elején.	197.029 K 26 f	
gyarapodás az év folyamán	9.632 » 29 »	
	206.661 K 55 f	

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok.

Fogyatkozás az év folyamán		988 K 03 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralék: Idegen pénzek

az év elején	337 K 77 f	
gyarapodás az év folyamán	81 » 37 »	419 K 14 f

Cselekvő hátralék: Előlegek

az év elején.	20.690 K 48 f	
gyarapodás az év folyamán	8.496 » 53 »	29.187 » 01 »

Az 1904. évi XIV-ik törvénycikk alapján eszközlendő beruházások.

Kiadás.

Beruházások.

Előirányzat	716.835 K 53 f
Utalványozás	710.344 » 37 »
Az utalványozás { több	— K — f
Az utalványozás { kevesebb	6.490 » 16 »

Az 1909. évi XV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások.

Kiadás.

Beruházások.

Előirányzat	1,912.388 K 17 f
Utalványozás	1,912.388 » 17 »
Az utalványozás { több	— K — f
Az utalványozás { kevesebb	— » — »

A költségvetési törvény alapján eszközlendő beruházások költségeinek fedezése céljából kibocsátandó kötvények értékesítéséből.

Előirányzat	229,195.826 K — f
Utalványozás	— » — »
Az utalványozás { több	— K — f
Az utalványozás { kevesebb	— » — »

Az »Ő cs. és kir. apost. Felsége kabineti irodája és a kabineti iroda nyugdíjai« a »Közösügyi kiadások«, az »Állami adósságok«, a »Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok«, az »Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás«, a »Legfőbb állami számvevőszék«, a »Költségvetési törvény alapján eszközlendő beruházások költségeinek fedezésére kibocsájtandó kötvények értékesítéséből« című fejezeteknél előfordult túlkiadások és előirányzat nélküli kiadások, kevesebb bevételek a következők:

Ő cs. és apost. királyi Felsége kabineti irodája és a kabineti iroda nyugdíjai kezelésénél előfordult túlkiadások.

Túlkiadás . . . . 1.505 K 02 f

A közösügyi kiadások kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzat nélküli kiadások.

Túlkiadás . . . . 986.516 K 02 f
Előirányzatnélküli kiadás . . . . 2,189.833 » 73 »

Az állami adósságok kezelésénél előfordult túlkiadások.

Túlkiadás . . . . 10,177.662 K 48 f

Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok kezelése körül felmerült túlkiadások.

Túlkiadás . . . . 482.292 K 65 f

Az előlegezések a vasúti kamatbiztosítás kezelése körül felmerült túlkiadások.

Túlkiadások . . . . 4,056.276 K 28 f

A legfőbb állami számvevőszék.

Túlkiadás . . . . 6.781 K 14 f

A költségvetési törvény alapján eszközlendő beruházások költségeinek fedezésére kibocsájtandó kötvények értékesítéséből kezelésénél előfordult kevesebb bevételekből.

Kevesebb bevétel. . . . . 229,195.826 K — f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

2-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. miniszterelnökség 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Tárcakezelés.		
Előirányzat	1,927.116 K — f	1,000.850 K — f
Utalványozás	2,412.718 » 88 »	1,166.649 » 32 »
Az utalványozás többb . .	485.602 K 88 f	165.799 K 32 f
Az utalványozás kevesebb	— » — »	— » — »
Nyugdíjak.		
Előirányzat	210.444 K — f	
Utalványozás	209.657 » 35 »	
Az utalványozás több . .	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	787 » 65 »	

Bevétel.

Tárcakezelés.		
Előirányzat	— K — f	
Előírás	252.590 » — »	
Az előírás több . .	252.590 K — f	
Az előírás kevesebb	—	

Vagyonkezelés.

Ingatlanok.		
Az év elején és végén		2,714.877 K 61 f
Ingók.		
Az év elején	883.856 K 24 f	
gyarapodás az év folyamán	7.992 » 20 »	
	891.848 K 44 f	
fogyatkozás az év folyamán	3.861 » 90 »	887.986 » 54 »

Állami követelések.

Az év elején és végén		542.320 K — f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	120.594 K 65 f	
fogyatkozás az év folyamán	74.140 » 47 »	46.454 K 47 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején és végén		14.730 » — »

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralék: Idegen pénzek		
az év elején	602.185 K — f	
gyarapodás az év folyamán	10 » — »	602.195 K — f
Cselekvő hátralék: Előlegek		
az év elején	611.693 K 15 f	
gyarapodás az év folyamán	2.663 » 40 »	614.356 » 55 »

Alapok és alapítványok.

A miniszterelnökség kezelésében levő 2 alap és alapítvány vagyona

az év elején	4,137.573 K 28 f	
fogyatkozás az év folyamán	35.326 » 11 »	4,172.899 K 56 f

A miniszterelnökségi tárca kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzatnélküli kiadások.

Túlkiadás	300.000 K — f	
Előirányzatnélküli kiadás .	250.000 » — »	
	550.000 K — f	
Több bevétel	64.397 » 12 f	485.602 K 88 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

3-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

az Ő cs. és apost. kir. Felsége személye körüli minisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	223.766 K — f	336.326 K — f
Utalványozás	192.326 » 53 »	302.685 » 41 »
Az utalványozás több . .	— K — f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	31.440 » 47 »	33.640 » 59 »

Nyugdíjak.		
Előirányzat	306.326 K — f	
Utalványozás	272.766 » 53 »	
Az utalványozás több . .	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	33.580 » 47 »	

Vagyonkezelés.

Ingatlanok		
az év elején és végén		1,610.000 K — f
Ingók		
az év elején	307.757 K 90 f	
gyarapodás az év folyamán	5.410 » 50 »	313.168 » 40 »

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralék		
az év elején.	8.655 K 26 f	
gyarapodás az év folyamán	10.387 » 93 »	19.043 K 19 f

Átfutó kezelés.

Cselekvő hátralékok: Előlegek

az év elején	8.083 K 29 f	
gyarapodás az év folyamán	7.244 » 09 »	15.327 K 38 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

4-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a Horvát-Szlavon-Dalmát miniszter és személyzete 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

		Rendes kezelés	Rendkívüli
Tárcakezelés.			
Előirányzat		125.800 K — f	
Utalványozás		114.491 » 04 »	
Az utalványozás	több . . .	— K — f	
	kevesebb	11.308 » 96 »	
Nyugdíjak.			
Előirányzat		43.398 K — f	
Utalványozás		43.398 » — »	
Az utalványozás	több . . .	— K — f	
	kevesebb	— » — »	

Vagyonkezelés.

Ingók		
az év elején	22.030 K 53 f	
gyarapodás az év folyamán	43 » 56 »	22.074 K 09 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	388 K 12 f	
gyarapodás az év folyamán	168.809 » 88 »	169.198 K — f

Atfutó kezelés.

Cselekvő hátralék: Előlegek

az év elején	6.002 K 41 f	
fogyatkozás az év folyamán	2.421 » 76 »	3.580 K 65 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

5-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. belügyminisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

		Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Tárcakezelés.			
Előirányzat		119,439.591 K — f	4,002.620 K — f
Utalványozás		113,505.911 » 22 »	1,243.678 » 23 »
Az utalványozás	több	— K — f	— K — f
	kevesebb	5,933.679 » 78 »	2,758.941 » 77 »
Nyugdíjak.			
Előirányzat		4,987.000 K — f	
Utalványozás		5,802.861 » 34 »	
Az utalványozás	több	815.861 K 34 f	
	kevesebb	— » — »	
A tárcát terhelő kölcsönök.			
Előirányzat		131.771 K — f	
Utalványozás		131.770 » 08 »	
Az utalványozás	több	— K — f	
	kevesebb	— » 92 »	
Beruházások.			
Előirányzat			1.208.600 K — f
Utalványozás			333.650 » 36 »
Az utalványozás	több		— K — f
	kevesebb		874.949 » 64 »
Kiadások összege.			
Előirányzat		124,558.362 K — f	5,211.220 K — f
Utalványozás		119,440 542 » 64 »	1,577.328 » 59 »
Az utalványozás	több	— K — f	— K — f
	kevesebb	5,117.819 » 36 »	3.633.891 » 41 »

Bevétel.

Tárcakezelés.

Előirányzat	23,129.496 K — f	66.645 K — »
Előírás	25,141.577 » 62 »	86.541 » 81 »
Az előírás { több	2,012.081 K 62 f	19.896 K 81 f
Az előírás { kevesebb . .	— » — »	— » — »

Nyugdíjak.

Előirányzat	— K — f
Előírás	5.100 » 92 »
Az előírás { több	5.100 K 92 f
Az előírás { kevesebb . .	— » — »

Bevételek összege.

Előirányzat	23,129.496 K — f	66.645 K — f
Előírás	25,146.678 » 54 »	86.541 » 81 »
Az előírás { több	2,017.182 K 54 f	19.896 K 81 f
Az előírás { kevesebb . .	— » — »	— » — »

Vagyonkezelés.

Ingatlanok

az év elején	27,375.718 K 18 f	
gyarapodás az év folyamán	314.417 » 27 »	27,690.135 K 45 f

Hasznos jogok

az év elején	59.637 K 42 f	
változás az év folyamán		59.637 K 42 f

Ingók

az év elején	10,540.354 K 98 f	
gyarapodás az év folyamán	3,675.891 » 23 »	
	14,216.246 K 21 f	
fogyatkozás az év folyamán	3,612.136 » 67 »	10,604.109 K 54 f

Állami követelések

az év elején	109.030 K 24 f	
gyarapodás az év folyamán	8.133 » 10 »	100.897 K 14 f

A tárcát terhelő kölcsönök

az év elején	2,144.574 K 50 f	
fogyatkozás az év folyamán	141.022 » 68 »	2,003.551 K 82 f

Pénzmaradványok

az év elején	2,000.852 K 30 f	
gyarapodás az év folyamán	1,640.138 » 26 »	
	3,640.990 K 54 f	
fogyatkozás az év folyamán	258.473 » 93 »	3,382.516 K 63 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év eléjén	16,645.321 K 48 f	
fogyatkozás az év folyamán	8,154.520 » 06 »	8,490.801 K 42 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején	11,013.175 K 92 f	
gyarapodás az év folyamán	3.088.291 » 48 »	14,101.467 K 40 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralék		
idegen pénzek az év elején	87.663 K 10 f	
gyarapodás az év folyamán	230.635 » 30 »	318.298 K 40 f
Cselekvő hátralékok		
elölegek az év elején . .	1,283.834 K 29 f	
gyarapodás az év folyamán	6,558 245 » 14 »	7,842.079 K 43 f

Alapok és alapítványok.

A belügyminiszterium kezelésében levő 41 alap és alapítvány vagyona

az év elején	12,307.423 K 22 f	
gyarapodás az év folyamán	1,110.454 » 43 »	13,417.877 K 65 f

A belügyminiszteri tárca kezelésénél előfordult előirányzatnélküli kiadások.

Rendes kezelés.

Nyugdíjak

Előirányzatnélküli kiadás	815.861 K 34 f

Kelt Budapesten, a zárszámadás vizsgáló bizottságnak 1925 július 7-én tartott ülésében.

Huszár Dezső *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

6-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. pénzügyminisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Valódi kezelés.

Kiadas.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	285,627.567 K — f	19,075.149 K 06 f
Utalványozás	243,517.358 » 15 »	400,822.692 » 66 »
Az utalványozás több		381,747.543 K 60 f
Az utalványozás kevesebb	42,110.208 K 85 f	
Nyugdíjak.		
Előirányzat	10,434.000 K — f	401.000 K — f
Utalványozás	12,436.247 » 68 »	456.704 » 70 »
Az utalványozás több	2,002.247 K 68 f	55.704 K 70 f
Az utalványozás kevesebb	— » — »	— » — »
A tárcát terhelő kölcsönök.		
Előirányzat	1,037.174 K — f	
Utalványozás	1,028.736 » 77 »	
Az utalványozás több	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	8.437 » 23 »	
Beruházások.		
Előirányzat		21,409.070 K 17 f
Utalványozás		8,207.957 » 96 »
Az utalványozás több		— K — f
Az utalványozás kevesebb		13,201.112 » 21 »
Beruházások az 1909. évi XV. t. -c. alapján.		
Előirányzat		1,912.388 K 17 f
Utalványozás		1,912.388 » 17 »
Az utalványozás több		— K — f
Az utalványozás kevesebb		— » — »

Kiadások összege.

Előirányzat	297,098.741 K — f	42,797.607 K 40 f
Utalványozás	256,982.342 » 60 »	411,399.743 » 49 »
Az utalványozás { több		368,602.136 K 09 f
Az utalványozás { kevesebb	40,116,398 K 40 f	

Bevétel.

Tárcakezelés.

Előirányzat	1.226,952.259 K — f	10,544.650 K — f
Előírás	1.187,874.957 » 37 »	20,968.437 » 22 »
Az előírás { több		10,423.767 K 22 f
Az előírás { kevesebb . . .	39,077.301 K 63 f	

Nyugdíjak.

Előirányzat		— K — f
Előírás		1.132 » — »
Az előírás { több		1.132 K — f
Az előírás { kevesebb		— » — »

A tárca beruházásaira kibocsátott kötvények értékesítése.

Előirányzat		21,349.111 K — f
Előírás		— » — »
Az előírás { több		— K — f
Az előírás { kevesebb		21,349.111 » — »

Bevételek összege.

Előirányzat	1.226,952.259 K — f	31,893.781 K — f
Előírás	1.187,874.957 » 37 »	20,969.569 » 22 »
Az előírás { több	— K — f	— K f
Az előírás { kevesebb . . .	39,077.301 » 63 »	10,924.211 » 78 »

Vagyonkezelés.

Ingatlanok

az év elején	900,036.591 K 35 f	
gyarapodás az év folyamán	8,187.479 » 51 »	
	908,224.070 K 86 f	
fogyatkozás az év folyamán	2,419.568 » 43 »	905,804.502 K 43 f

Hasznos jogok

az év elején	251.539 K 43 f	
változás az év folyamán .	— » — »	251.539 K 43 f

Ingók

az év elején	146,252.903 K 89 f	
gyarapodás az év folyamán	38.745.725 » 36 »	
	184,998.629 K 25 f	
fogyatkozás az év folyamán	48,698.275 » 50 »	136,300.353 K 75 f

Értékpapírok

az év elején	72,633.559 K 23 f	
gyarapodás az év folyamán	24,323.786 » 47 »	
	96,957.345 K 70 f	
fogyatkozás az év folyamán	17,664.430 » 07 »	79,292.915 K 63 f

Állami követelések

az év elején	55,016.815 K 60 f	
gyarapodás az év folyamán	19,322.772 » 82 »	
	74,339.588 K 42 f	
fogyatkozás az év folyamán	6,773.402 » 12 »	67,566.186 K 30 f

Pénzmaradványok

az év elején	158,102.299 K 96 f	
gyarapodás az év folyamán	15,025.391 » 95 »	
	173,127.691 K 91 f	
fogyatkozás az év folyamán	240.986 » 81 »	172,886.705 K 10 f

A tárcát terhelő adósságok

az év elején	18,775.751 K 21 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,411.513 » 39 »	17,364.237 K 82 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok

az év elején	50,198.501 K 96 f	
gyarapodás az év folyamán	25,396.161 » 13 »	75,594.663 K 09 f

Cselekvő hátralékok

az év elején	349,916.197 K 45 f	
gyarapodás az év folyamán	47,530.079 » 32 »	397,446.276 K 77 f

Atfutó kezelés.

Terhelő hátralékok: idegen pénzek

az év elején	126,367.875 K 20 f	
gyarapodás az év folyamán	14,304.847 » 63 »	140,672.722 K 83 f

Cselekvő hátralékok: előlegek

az év elején	129,275.184 K 89 f	
gyarapodás az év folyamán	30,676.376 » 72 »	159,951.561 K 61 f

Alapok és alapítványok.

A pénzügyminiszterium kezelésében levő 17 alap és alapítvány vagyona

az év elején	79,807.495 K 42 f	
gyarapodás az év folyamán	2,911.615 » 69 »	82,719.111 K 11 f

A pénzügyminiszteri tárca kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzatnélküli kiadások.

Rendes kezelés

Nyugdíjak.

Túlkiadások		2,002.247 K 68 f

Rendkivüli kezelés.

Átmeneti kiadások.

Túlkiadások	4,414.062 K 57 f	
Előirányzatnélküli kiadások	379,475.127 » 47 »	
	383,889 190 K 04 f	
Az utalványozás kevesebb .	2,141.646 » 44 »	
Az előirányzatnál több		381,747.543 K 60 f

Nyugdíjak.

Túlkiadás		55.704 K 70 f

A pénzügyminiszteri tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Rendes kezelés.

Tárcakezelés.

Kevesebb bevétel		186.679.186 K 87 f
Több bevétel	135,751.200 K 23 f	
Előirányzatnélküli bevételek	11,850.685 » 01 »	147,601.885 » 24 »
Az előirányzatnál kevesebb		39,077.301 K 63 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Nánássy Andor *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

7-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Valódi kezelés.

Kiadás.

Tárcakezelés.		Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat		519,966.048 K 52 f	24,864.849 K 15 f
Utalványozás		453,629.138 » 01 »	18,725.810 » 91 »
Az utalványozás	több . .	— K — f	— K — f
	kevesebb	66,336.910 » 51 »	6,139.038 » 24 »

Nyugdíjak.			
Előirányzat		6,572.000 K — f	
Utalványozás		7,316.557 » 74 »	
Az utalványozás	több . .	744.557 K 74 f	
	kevesebb	— » — »	

A tárcát terhelő kölcsönök.			
Előirányzat		1,168.106 K — f	
Utalványozás		1,159.344 » 95 »	
Az utalványozás	több . .	— K — f	
	kevesebb	8.761 » 05 »	

Beruházások.			
Előirányzat			178.617.163 K 05 f
Utalványozás			45,682.548 » 40 »
Az utalványozás	több		— K — f
	kevesebb		132,934.614 » 65 »

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Az 1904 : XIV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások.		
Előirányzat		180.054 K 51 f
Utalványozás		173.563 » 35 »
Az utalványozás több		— K — f
Az utalványozás kevesebb		6.491 » 16 »
Kiadások összege.		
Előirányzat	527,706.154 K 52 f	203,662.066 K 71 f
Utalványozás	462,105.040 » 70 »	64,581.922 » 66 »
Az utalványozás több . .	— K — f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	65,601.114 » 82 »	139,080.144 » 05 »
Bevétel.		
Tárcakezelés.		
Előirányzat	626,443.580 K — f	1,093.960 K — f
Előírás	608,374.684 » 89 »	1,976.913 » 12 »
Az előírás több	— K — f	882.953 K 12 f
Az előírás kevesebb . .	18,068.895 » 11 »	— » — »
A tárca beruházásaira kibocsátott kötvények értékesítése.		
Előirányzat		177,232.000 K — f
Előírás		— » — »
Az előirás több		— K — f
Az előirás kevesebb		177,232.000 » — »
Bevételek összege.		
Előirányzat	626,443.580 K — f	178,325.960 K — f
Előírás	608,374.684 » 89 »	1,976.913 » 12 f
Az előírás több	— K — f	— K — f
Az előírás kevesebb . .	18,068.896 » 11 »	6,349.046 » 88 »
Vagyonkezelés.		
Ingatlanok		
az év elején	3.614,677.226 K 87 f	
gyarapodás az év folyamán	45,999.739 » — »	
	3.660,676.965 K 87 f	
fogyatkozás az év folyamán	3,919.864 » 48 »	3.656,757.101 K 39 f
Hasznos jogok		
az év elején	901.405 K — f	
gyarapodás az év folyamán	292.360 » — »	1,193.765 K — f

Ingók		
az év elején	238,564.258 K 95 f	
gyarapodás az év folyamán	3,646.094 » 85 »	
	242,210.353 K 80 f	
fogyatkozás az év folyamán	16,173.759 » 87 »	226,036.593 K 93 f
Értékpapírok		
az év elején	285,926.200 K — f	
gyarapodás az év folyamán	298,837.656 » — »	
	584,763.856 K — f	
fogyatkozás az év folyamán	270,437.496 » — »	314,326.360 K — f
Állami követelések		
az év elején	80.000 K — f	
gyarapodás az év folyamán	710.000 » — »	790.000 K — f
A tárcát terhelő adósságok		
az év elején	106,677.694 K 31 f	
gyarapodás az év folyamán	1,570.800 » — »	
	108,248.194 K 31 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,822.400 » 26 »	106,426.094 K 05 f
Pénzmaradványok		
az év elején	69,574.922 K 49 f	
gyarapodás az év folyamán	41.600.976 » 13 »	
	111,175.898 K 62 f	
fogyatkozás az év folyamán	2.898 » 26 »	111,173.000 K 36 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején.	65,314.450 K 73 f	
fogyatkozás az év folyamán	45,309.662 » 69 »	20,004.788 K 04 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején.	5,837.107 K 74 f	
gyarapodás az év folyamán	2,299.564 » 79 »	8,136.672 K 53 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralékok; idegen pénzek		
az év elején.	254,253.330 K 63 f	
gyarapodás az év folyamán	40,648.592 » 91 »	294,901.923 K 54 f

Cselekvő hátralékok; előlegek

az év elején.	263,043.534 K 62 f	
gyarapodás az év folyamán	111,946.215 » 77 »	374,989.750 K 39 f

M. kir. zálogházak.

Terhelő tőke

az év elején.	6,539.061 K 92 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,381.000 » — »	5,158.061 K 92 f

Cselekvő tőke

az év elején.	9,596.912 K 67 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,544,896 » — »	8,052.016 K 67 f

Alapok és alapítványok.

A kereskedelmi tárca kezelésében levő 30 alap és alapítvány vagyona

az év elején.	53,364.138 K 79 f	
gyarapodás az év folyamán	7,289.047 » 02 »	60,653.185 K 81 f

A kereskedelmi tárca kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzatnélküli kiadások.

Rendes kezelés.

Nyugdíjak

Túlkiadás	744.557 K 74 f

A kereskedelmi tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Rendes kezelés:

Tárcakezelés

Kevesebb bevétel		34,638.638 K 03 f
Több bevétel	856.218 K 95 f	
Előirányzatnélküli bevétel .	15,713.523 » 97 »	16.569.742 » 92 »
Az előirányzatnál kevesebb		18,068.895 K 11 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében

Gschwindt Ernő s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

8-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. földmívelésügyi minisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Valódi kezelés.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	82,474.286 K — f	10,779.813 K — f
Utalványozás	60,623.503 » 10 »	20,416.267 » 40 »
Az utalványozás több	— K — f	9,636.454 K 40 f
Az utalványozás kevesebb	21,850.782 » 90 »	— » — »
Nyugdíjak.		
Előirányzat	3,229.327 K — f	31.959 K — f
Utalványozás	3.407.946 » 85 »	32.713 » 92 »
Az utalványozás több	178.619 K 85 f	754 K 92 f
Az utalványozás kevesebb	— » — »	— » — »
A tárcát terhelő kölcsönök.		
Előirányzat	1,652.308 K — f	
Utalványozás	1,302.961 » 42 f	
Az utalványozás több	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	349.346 » 58 »	
Beruházások.		
Előirányzat		13,943.715 K — f
Utalványozás		6,160.993 » 18 »
Az utalványozás több		— K — f
Az utalványozás kevesebb		7,782.721 » 82 »

Az 1904 : XIV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások.

Előirányzat		536.781 K 02 f
Utalványozás		536.781 » 02 »
Az utalványozás többö		— K — f
Az utalványozás kevesebb		— » — »

Kiadások összege.

Előirányzat	87,355.921 K — f	25,292.268 K 02 f
Utalványozás	65,334.411 » 37 »	27,146.755 » 52 »
Az utalványozás több		1,854.487 K 50 f
Az utalványozás kevesebb	22,021.509 K 63 f	— » — »

Bevétel.

Tárcakezelés.

Előirányzat	58,983.210 K — f	2,900.970 K — f
Előírás	39,361.201 » 30 »	5.266.343 » 24 »
Az előírás több		2,365.373 K 24 f
Az előírás kevesebb . .	19,622.008 K 70 f	— » — »

Nyugdíjak.

Előirányzat		31.959 K — f
Előírás		32.713 » 92 »
Az előírás több		754 K 92 f
Az előírás kevesebb		— » — »

A tárca beruházásaira kibocsátott kötvények értékesítése.

Előirányzat		13,943.715 K — f
Előírás		— » — »
Az előírás több		— K — f
Az előírás kevesebb		13,943.715 » — »

Bevételek összege.

Előirányzat	58,983.210 K — f	16,876.644 K — f
Előírás	39,361.201 » 30 »	5,299.057 » 16 »
Az előírás több	— K — f	— K — f
Az előírás kevesebb . .	19,622.008 » 70 »	11,577.586 » 84 »

Vagyonkezelés.

Ingatlanok

az év elején	626,031.735 K 12 f	
gyarapodás az év folyamán	5,648.416 » 12 »	
	631,680.151 K 24 f	
fogyatkozás az év folyamán	226.614 » 53 »	631,453.536 K 71 f

Ingók

az év elején	74,589.766 K 01 f	
gyarapodás az év folyamán	33,361.259 » 46 »	
	107,951.025 K 47 f	
fogyatkozás az év folyamán	31,647.816 » 30 »	76,303.209 K 17 f

Értékpapírok

az év elején	185,697.376 K — f	
gyarapodás az év folyamán	5,046.850 » — »	
	190,744.226 K — f	
fogyatkozás az év folyamán	76.600 » — »	190,667.626 K — f

Állami követelések

az év elején	31,460.294 K 57 f	
gyarapodás az év folyamán	86.080 » 88 »	
	31,546.375 K 45 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,024.339 » 07 »	30,522.036 K 38 f

A tárcát terhelő adósságok

az év elején	13,830.616 K 09 f	
gyarapodás az év folyamán	220.094 » 91 »	
	14,050.711 K — f	
fogyatkozás az év folyamán	804.914 » 38 »	13,245.796 K 62 f

Pénzmaradványok

az év elején	1,060.924 K 29 f	
gyarapodás az év folyamán	779.342 » 15 »	1,840.266 K 44 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok

az év elején	8,661.259 K 79 f	
fogyatkozás az év folyamán	6,544.896 » — »	2,439.100 K 74 f

Cselekvő hátralékok

az év elején	27,886.958 K 24 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,702.218 » 89 »	26,184.739 K 35 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralékok; idegen pénzek

az év elején	841.932 K 52 f	
gyarapodás az év folyamán	557.948 » 70 »	1,399.881 K 22 f

Cselekvő hátralékok; előlegek		
az év elején	9,309.447 K 41 f	
fogyatkozás az év folyamán	431.628 » 75 »	8,877.818 K 66 f

Alapok és alapítványok

A földmívelésügyi minisztérium kezelésében levő 39 alap és alapítvány vagyona

az év elején	52,261.033 K 52 f	
gyarapodás az év folyamán	2,759.918 » 39 »	55,020.951 K 91 f

A földmivelési tárca kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzatnélküli kiadások.

Rendes kezelés.

Nyugdíjak.

Túlkiadás		178.619 K 85 f

Rendkívüli kezelés.

Tárcakezelés.

Előirányzatnélküli kiadás .	16,176.616 K 74 f	
Az utalványozás kevesebb	6,540.162 » 34 »	
Az előirányzatnál több		9,639.454 K 40 f

Nyugdíjak.

Túlkiadás		754 K 92 f

A földmívelési tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Rendes kezelés.

Tárcakezelés.

Kevesebb bevétel		21,814.933 K 64 f
Több bevétel	1,534.401 K 08 f	
Előirányzatnélküli bevétel .	658.523 » 86 »	2,192.924 » 94 »
Az előirányzatnál kevesebb		19,622.008 K 70 f

A távcát terhelő kölcsönökből eredő bevételek

Kevesebb bevétel		177,232.000 K — f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Kühne Lóránd s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

9-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1914/1915. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Valódi kezelés.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	132,620 783 K — f	8,796.773 K — f
Utalványozás	122,514.497 » 73 »	8,169 878 » 72 »
Az utalványozás több	— K — f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	10,106.285 » 27 »	626.894 » 28 »
Nyugdíjak.		
Előirányzat	3,942.000 K — f	
Utalványozás	4,211.974 » 15 »	
Az utalványozás több	269.974 K 15 f	
Az utalványozás kevesebb	— » — »	
A tárcát terhelő kölcsönök.		
Előirányzat	2,673.640 K — f	
Utalványozás	2,673.639 » 45 »	
Az utalványozás több	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	— » 55 »	
Beruházások.		
Előirányzat		10,971.000 K — f
Utalványozás		1,639 814 » 26 »
Az utalványozás több		— K — f
Az utalványozás kevesebb		9,331.185 » 74 »

Kiadások összege.

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	139,236.423 K — f	19,767.773 K — f
Utalványozás	129,400.111 » 33 »	809.692 » 98 »
Az utalványozás több . .	— K — f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	9,836.311 » 67 «	18,958.080 » 02 »

Bevétel.

Tárcakezelés.

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	10,139.982 K — f	356.400 K — f
Előírás	8,412.802 » 77 »	270.909 » 35 »
Az előírás több	— K — f	— K — f
Az előírás kevesebb . .	1,727.179 » 23 »	85.490 » 65 »

A tárcát terhelő kölcsönökből eredő bevételek.

	Rendes kezelés
Előirányzat	12.200 K — f
Előírás	10.461 » 47 »
Az előírás több	— K — f
Az előírás kevesebb . .	1.739 » 53 »

A tárca beruházásaira kibocsátott kötvények értékesítéséből.

	Rendes kezelés
Előirányzat	13,943.715 K — f
Előírás	— » — »
Az előírás több	— K — f
Az előírás kevesebb . .	13,943.715 » — »

Bevételek összege.

	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	10,152.182 K — f	356.400 K — f
Előírás	8,425.410 » 90 »	270.909 » 35 »
Az előírás több	— K — f	— K — f
Az előírás kevesebb . .	1,726.771 » 10 »	85.490 » 65 »

Vagyonkezelés.

Ingatlanok

az év elején	196,439.866 K 27 f	
gyarapodás az év folyamán	2,327.010 » 22 »	
	198,766.876 K 49 f	
fogyatkozás az év folyamán	2.315 » — »	198,764.561 K 49 f

Hasznos jogok

az év elején	69.240 K 19 f	
gyarapodás az év folyamán	4.701 » 25 »	73.941 K 44 f

Ingók

az év elején	52,705.028 K 52 f	
gyarapodás az év folyamán	2,698.706 » 95 »	
	55,403.735 K 47 f	
fogyatkozás az év folyamán	619.296 » 41 »	54,784.439 K 06 f

A tárcát terhelő adósságok

az év elején	28,087.711 K 24 f	
fogyatkozás az év folyamán	1,502.604 » 33 »	26,585.106 K 91 f

Állami követelések

az év elején	90.142 K 28 f	
fogyatkozás az év folyamán	1.000 » — f	89.142 K 28 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok

az év elején	12,775.539 K 88 f	
fogyatkozás az év folyamán	3,856.508 » 77 »	8,919.031 K 11 f

Cselekvő hátralékok

az év elején	10,446.683 K 57 f	
fogyatkozás az év folyamán	853.859 » 86 »	9,592.823 K 71 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralékok

idegen pénzek az év elején	894.562 K 83 f	
fogyatkozás az év folyamán	714.196 » 21 »	180.366 K 62 f

Cselekvő hátralékok

előlegek az év elején . .	494.095 K 66 f	
gyarapodás az év folyamán	1,418.784 » 75 »	1,912.780 K 41 f

Alapok és alapítványok.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium kezelésében levő 28 alap és alapítvány vagyona

az év elején	79,337.082 K 67 f	
fogyatkozás az év folyamán	369 672 » 85 »	78,967.409 K 82 f

A vallás és közoktatási tárca kezelésénél előfordult túlkiadások és előirányzatnélküli kiadások.

Rendes kezelés.

Nyugdíjak.

Túlkiadás . . . . 269.974 K 15 f

A vallás és közoktatási tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Rendes kezelés.

Tárca kezelés.		
Kevesebb bevétel		1,941.391 K 68 f
Több bevételek	95.473 K 64 f	
Előirányzatnélküli bevételek	118.738 » 81 »	214.212 » 45 »
Az előirányzatnál kevesebb		1,727.179 K 23 f

Rendkívüli kezelés.

Tárcakezelés.		
Kevesebb bevétel . . .	108.000 K — f	
Előirányzatnélküli bevételek	22.509 » 35 »	
Az előirányzatnál kevesebb		85.490 K 65 f

A tárcát terhelő kölcsönökből eredő bevételek.

Kevesebb bevétel . . . . 13,943.715 K — f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. július hó 7-én tartott ülésében.

Huszár Dezső s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

10-ik melléklet a 932 számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. igazságügyi minisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

		Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Tárcakezelés.			
Előirányzat		60.041.985 K — f	1,878.850 K — f
Utalványozás		54,798.418 » 36 »	1,621.350 » 88 »
Az utalványozás	több	— K — f	— K — f
	kevesebb	5,243.566 » 64 »	257.499 » 12 »
Nyugdíjak.			
Előirányzat		9,738.000 K — f	
Utalványozás		11,878.367 » 91 »	
Az utalványozás	több	2,140.367 K 91 f	
	kevesebb	— » — »	
A tárcát terhelő kölcsönök.			
Előirányzat		889.696 K — f	
Utalványozás		889.695 » 28 »	
Az utalványozás	több	— K — f	
	kevesebb	— » 72 »	
Beruházások.			
Előirányzat			3,591.000 K f
Utalványozás			318.803 » »
Az utalványozás	több		— K — f
	kevesebb		3,272.196 » 77 »
A kiadások összege.			
Előirányzat		70,669.681 K — f	5,469.850 K — f
Utalványozás		67,566.481 » 55 »	1,940.154 » 11 »
Az utalványozás	több	— K — f	— K — f
	kevesebb	3,103.199 » 45 »	3,529.695 » 89 »

Bevétel.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	3,725.418 K — f	1.000 K — f
Előírás	3,543.355 » 09 »	1.320 » 92 »
Az előírás több	— K — f	
Az előírás kevesebb . .	182.062 » 91 »	
Nyugdíjak.		
Előirányzat	— K — f	
Előírás	2.289 » 48 »	
Az előírás több	2.289 K 48 f	
Az előírás kevesebb . .	— » — »	
A tárcát terhelő kölcsönök törlesztéséhez hozzájárulás.		
Előirányzat	187.466 K — f	
Előírás	187.465 » 32 »	
Az előírás több	— K — f	
Az előírás kevesebb . .	— » 68 »	
A bevételek összege.		
Előirányzat	3,912.884 K — f	1.000 K — f
Előírás	3,733.109 » 89 »	1.320 » 92 »
Az előírás több	— K — f	320 K 92 f
Az előírás kevesebb . .	179.774 » 11 »	— » — »

Vagyonkezelés.

Ingatlanok		
az év elején	94,513.047 K 26 f	
gyarapodás az év folyamán	451.724 » 54 »	
	94,964.771 K 80 f	
fogyatkozás az év folyamán	350 » — »	94,964.421 K 80 f
Ingók		
az év elején	14,330.581 K 27 f	
gyarapodás az év folyamán	1,147 168 » 52 »	
	15,477.749 K 79 f	
fogyatkozás az év folyamán	880.386 » — »	14,597.363 K 79 f
A tárcát terhelő kölcsönök		
az év elején	17,186.298 K 28 f	
fogyatkozás az év folyamán	198.413 » 05 »	16,987.885 K 23 f
Állami követelések		
az év elején	154.000 K — f	
fogyatkozás az év folyamán	22.000 » — »	132.000 K — f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	5,896.323 K 64 f	
fogyatkozás az év folyamán	3.041.906 » 07 »	2,854.417 K 57 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején	603.450 K 12 f	
fogyatkozás az év folyamán	172.402 » 19 »	431.047 K 93 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralékok: idegen pénzek		
az év elején	13.606 K 01 f	
gyarapodás az év folyamán	9.349 » 35 »	23.000 K 36 f
Cselekvő hátralék előlegek		
az év elején	515.488 K 90 f	
gyarapodás az év folyamán	679.925 » 69 »	1,195.414 K 59 f

Alapok és alapítványok.

Az igazságügyi tárca kezelésében levő 4 alap és alapítvány vagyona

az év elején	17,378.177 K 89 f	
gyarapodás az év folyamán	553.341 » 52 »	17,931.519 K 41 f

Az igazságügyi tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Kevesebb bevétel		369.134 K 03 f
Több bevétel	182.402 K 06 f	
Előirányzatnélküli bevétel .	4.669 » 06 »	187.071 K 12 f
Az előirányzatnál kevesebb		182.062 K 91 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Bárány Sándor s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

11-ik melléklet a 932. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. honvédelmi minisztérium 1914/15. évi zárszámadásának megvizsgálásáról.

Kiadás.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	78,823.603 K — f	11,635.000 K — f
Utalványozás	1,584.933 » 68 »	145.991 » 61 »
Az utalványozás több . .	— K — f	— K — f
Az utalványozás kevesebb	77,238.669 » 32 »	11,489.008 » 39 »

Nyugdíjak.

Előirányzat	5,360.000 K — f
Utalványozás	3,841.935 » 37 »
Az utalványozás több . .	— K — f
Az utalványozás kevesebb	1,518.064 » 63 »

A tárcát terhelő kölcsönök.

Előirányzat	1,025.542 K — f
Utalványozás	1,025.538 » 94 »
Az utalványozás több . .	— K — f
Az utalványozás kevesebb	3 » 06 »

Beruházások.

Előirányzat	6,000.000 K — f
Utalványozás	— » — »
Az utalványozás több . .	— K — f
Az utalványozás kevesebb	— » — »

Bevétel.

Tárcakezelés.	Rendes kezelés	Rendkívüli kezelés
Előirányzat	759.407 K — f	
Utalványozás	35.336 » 70 »	22.378 K 82 f
Az utalványozás több		22.378 K 82 f
Az utalványozás kevesebb	724.070 K 30 f	— » — »

A tárca beruházásainak fedezésere kibocsátott kötvények értékesítéséből.

Előirányzat	6,000.000 K — f	
Utalványozás	— » — »	
Az utalványozás több . .	— K — f	
Az utalványozás kevesebb	6,000.000 » — »	

Vagyonkezelés.

Ingatlanok		
az év elején és végén		63,073.789 K 20 f
Ingók		
az év elején	225,938.114 K 86 f	
gyarapodás az év folyamán	16.901 » 17 »	
	225,955.016 K 03 f	
fogyatkozás az év folyamán	5.947 » 52 »	225,949.068 K 51 f
A tárcát terhelő kölcsönök		
az év elején	12,050.474 K 53 f	
fogyatkozás az év folyamán	464.906 » 05 »	11,585.568 K 48 f
Pénzmaradványok		
az év elején	2,849.818 K 11 f	
gyarapodás az év folyamán	14.641 » 51 »	
	2,864.459 K 62 f	
fogyatkozás az év folyamán	311 » 02 »	2,864.148 K 60 f

Hátralékkezelés.

Valódi kezelés.

Terhelő hátralékok		
az év elején	16,800.998 K 42 f	
fogyatkozás az év folyamán	9,452.776 » 22 »	7,348.222 K 20 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején	508.440 K 73 f	
fogyatkozás az év folyamán	265 135 » 82 »	243.304 K 91 f

Átfutó kezelés.

Terhelő hátralékok; idegen pénzek		
az év elején	28.539 K 33 f	
gyarapodás az év folyamán	6,304.820 » 35 »	6,333.359 K 68 f
Cselekvő hátralékok		
az év elején	4,517.595 K 16 f	
gyarapodás az év folyamán	46,046.584 » 26 »	50.564.179 K 42 f

Alapok és alapítványok.

A honvédelmi tárca kezelésében levő 2 alap és alapítvány vagyona

az év elején	4,593.422 K 97 f	
gyarapodás az év folyamán	8.696 » 30 »	4,602.119 K 27 f

A honvédelmi tárca kezelésénél előfordult kevesebb bevételek.

Kevesebb bevétel	741.428 K 98 f	
Több bevétel	17.388 » 68 »	724.040 K 30 f

A költségvetési törvény alapján eszközlendő beruházások költségeire kibocsátandó kötvények értékesítéséből.

Kevesebb bevétel . . . . 6,000.000 K — f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Bárány Sándor s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

933. szám.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a magyar államnak az 1919. év augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időben utalványozott kiadásairól és előírt bevételeiről szerkesztett kimutatásról és a m. kir. legfőbb állami számvevőszéknek erre vonatkozó jelentéséről.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1920 : XXVII. t.-c. 1. §-a első bekezdése értelmében a m. kir. legfőbb állami számvevőszék az 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időre nem zárszámadást, hanem az utalványozott kiadásokat és előírt bevételeket feltüntető kimutatásokat terjesztett a törvényhozás elé.

Az ú. n. tanácsköztársaság megszűnése után 1919. augusztus 7-től a nemzetgyűlés összehívásáig 1920. január 31-ig terjedő időszakban működött kormányok minden törvényhozási felhatalmazás nélkül, kizárólag saját felelősségükre kormányoztak és intézkedtek az ország pénzügyeiről. A nemzetgyűlés működésének a megkezdése után az 1920 : IV. t.-c. 1. §-a felhatalmazta a kormányt, hogy az adókra, állami jövedékekre vonatkozó összes törvényeket 1920. június 30-ig érvényben tarthassa, az állami kiadásokat ugyanezen t.-c. 2. §-ában megállapított hitelkeretek erejéig fedezhesse. Végül ugyancsak ezen t.-c. 4. §-ában felhatalmazást kapott a kormány arra is, hogy az engedélyezett hitelkereteket esetleg meghaladó szükségleteket addig is, míg a törvényhozás annak összegét megállapítja, a szükség mérvéig előlegezhesse, esetleg hitelművelet útján megszerezhesse.

Az 1920 : IV. t.-c. 2. §-ában foglalt rendelkezések folytán a kimutatás az 1914 : XXVII. t.-c.-kel megszavazott 1914/15. évi állami költségvetés rovatrendszerének megfelelően szerkesztetett. Ettől csupán a honvédelmi tárcánál van eltérés, mert 1918. november 1-től az akkori »hadügyminiszter«, a m. kir. legfőbb állami számvevőszék hozzájárulásával az alrovatok teljes megszüntetése mellett, a rovatok összevonásával új címbeosztást rendelt el, szükségessé tette ezt az a körülmény, hogy az államjogi kapcsolat megszűnésével a honvédség és a volt közös hadsereg magyar alakulatai egybe-

olvadtak s ezzel az elszámolás szempontjából addig érvényben volt jogcímek és tételek is megváltoztak.

A kimutatásban egyes kormányzati ágazatok részére megszavazott hitelkeretek megfelelő részösszegei nem állíttattak szembe az egyes ágazatok kezelési eredményeivel, mivel ezek a rendes költségvetési előirányzatok részletezését nélkülözik és a törvényhozás határozata csupán azt a célt szolgálta, hogy a kormány működése és gazdálkodása ismét törvényes legyen.

Az 1919. év augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időben utalványozott kiadások és előírt bevételek általános eredményei a következők:

Valódi kezelés.

Bevétel	15.003,909.732 K 26 f
Kiadás	10.091,583.438 » 90 »
Fölösleg . . .	4.912,326.293 K 36 f

A) Rendes kezelés.

Rendes bevételekre előíratott	5.197,776.044 K 69 f
Rendes kiadásokra utalványoztatott	6.816,680.517 » 88 »
Hiány . . .	1.618,904.473 K 19 f

B) Rendkívüli kezelés.

Rendkívüli bevételekre előíratott		9.806,133.687 K 57 f
Rendkívüli kiadásokra utalványoztatott:		
átmeneti kiadásokra . .	3.015,279.911 K 06 f	
beruházásokra	259,623.009 » 96 »	3.274.902.921 » 02 »
Fölösleg		6.531,230.766 K 55 f
Rendes kezelésben hiány		1.618,904.473 » 19 »
Rendkívüli kezelésben fölösleg		6.531,230.766 » 55 »
Fölösleg		4.912,326.293 K 36 f

A közigazgatásilag előírt bevételek között vannak olyan jövedelmek, amelyek kölcsönökből származnak, így az állam folyó jövedelmeinek nem tekinthetők, aminek folytán a mérlegszerű eredmények kedvezőtlenebbül alakulnak s a következőleg módosulnak:

A kimutatás sommázata szerint előírt	15.003,909.732 K 26 f
bevételből levonva a X. fejezet címénél: A bel- és külföldi pénzintézetektől átmenetileg felvett kölcsönökből; »Postatakarékpénztári pénzjegyekből« és az Osztrák-Magyar Bank bankjegyeinek felülbélyegzése alkalmával visszatartott kényszerkölcsönből . .	8.790,066.028 » 29 »
Folyó bevételnek marad	6.213,843.703 K 97 f

A kimutatás sommázata szerint utalványozott kiadásból levonva a rendes kiadások VII., VIII. és IX., valamint az átmeneti kiadások XVII. fejezeténél tőketörlesztésre utalványozott	10.091,583.438 K 90 f 730,077.019 » 59 »	
Kiadásnak marad		9.361,506.419 K 31 f
Hiány		3.147,622.715 K 34 f

A beterjesztett kimutatások alapján a zárszámadásvizsgáló bizottság megvizsgálta azokat a 100.000 K-t meghaladó összegű fontosabb jelentőségű tételeket, amelyek az 1914/15. évi költségvetés rovatrendszerén kívül esnek, külön azokat a tételeket, amelyeknek előírására, illetve utalványozására a kormányt külön törvény vagy törvényben nyert felhatalmazás jogosította fel és külön azokat a tételeket, amelyekre a kormánynak törvényes felhatalmazása nem volt. Külön vizsgálat tárgyává tette továbbá a bizottság azokat a kiadási tételeket, amelyek a tényleges szolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak, nyugellátást élvezők részére a háború és a drágaság következtében törvények vagy kormányrendeletek alapján utalványozott segélyeket és pótlékokat tünteti fel.

Az 1917 : XV. t.-c. alapján járó háborús segélyek 237,929.993 K 06 f.

Az 1917 : IX. t.-c. és az 1918 : III. t.-c. alapján járó nyugdíjasok, özvegyek és szülőtlen árvák háborús segélye 1,437.997 K.

Az 1917 : IX. t.-c. és az 1918 : X t.-c. alapján járó ruházat beszerzési segélyek 3,834.416 K 30 f.

Az 1918. évi 5.410. M. E. számú rendelet alapján járó havi egyszeri rendkívüli segélyek 1,694.680 K.

Az 1918. évi 6.700. M. E. számú rendelet alapján járó havi drágasági segélyek 542,626.425 K 69 f.

Behajthatatlanná vált, valamint az 1919. évi 3988. M. E. számú rendelet alapján elengedett fizetési és beszerzési előlegek 93,827.500 K 24 f.

Az 1920. évi 3.500. M. E. számú rendelet alapján járó lakáspótlékok és lakbérnyugdíjpótlékok 1,842.475 K 02 f.

Rendkívüli óradíjak 11,944.866 K 59 f.

Az 1919. évi szeptember 22-én tartott minisztertanács által engedélyezett menekülési segélyek 10,080.826 K 19 f.

Külön törvényes felhatalmazáson alapuló kiadások és bevételek.

A) Rendes kiadások.

A kormányzó tiszteletdíja 1,000.000 K. Belügyminisztérium 192,193 K 77 f. Pénzügyminisztérium 10,488.433 K 05 f. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 15,926.030 K 92 f. Tárcanélküli minisztériumok 17,706.692 K 58 f. Külügyminisztérium 16,812.706 K 13 f. Népjóléti és munkaügyi minisztérium 6,972.166 K 11 f.

B) Rendkívüli kiadások.

Átmeneti kiadások.

Belügyminisztérium: 213.000 K. Pénzügyminisztérium: 994,529.633 K 96 f. Külügyminisztérium: 5,304.551 K 55 f. Tárcanélküli minisztériumok: 375.894 K 75 f. Állami adósságok: 579,804.000 K.

C) Rendes bevételek.

Pénzügyminisztérium: 2.360,131.535 K 76 f. Külügyminisztérium: 3,640.391 K 43 f. Tárcanélküli minisztériumok: 293.715 K 40 f.

D) Rendkívüli bevételek.

Pénzügyminisztérium: 795,840.771 K 67 f. Államiadósságok: 5.112,337,000 K.

Előirányzat nélküli kiadások és bevételek.

A) Rendes kiadások.

Országgyűlés: 266.219 K 35 f. Nyugdíjak: 8,718 211 K 07 f. Állami adósságok: 394,549.044 K 40 f. Közigazgatási bíróság: 229 440 K. Belügyminisztérium: 127,405.973 K 42 f. Pénzügyminisztérium: 562,911.192 K 72 f. Kereskedelemügyi minisztérium: 7,032.272 K 94 f. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium: 4,270.292 K 86 f. Honvédelmi minisztérium: 12.450.890 K 95 f. Tárcanélküli minisztériumok: 1,142.020 K 51 f. Népjóléti és munkaügyi minisztérium: 70,538.611 K 31 f.

B) Rendkívüli kiadások.

a) Átmeneti kiadások.

Miniszterelnökség: 2,248.292 K 70 f. Belügyminisztérium: 54,602.279 K 15 f. Pénzügyminisztérium: 215,691.889 K 37 f. Kereskedelemügyi minisztérium: 9,403 020 K 87 f. Földmívelésügyi minisztérium: 76,065.129 K 22 f. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium: 23,095.914 K 16 f. Igazságügyminisztérium: 1,854.243 K 21 f. Honvédelmi minisztérium: 459.822.892 K 30 f. Külügyminisztérium: 79,019.189 K 02 f. Tárcanélküli minisztériumok: 3,409.088 K 87 f. Országgyűlés: 713.080 K. Állami adósságok 431,191.360 K 59 f. Népjóléti és munkaügyi minisztérium: 36,977.872 K 07 f.

b) Beruházások.

Pénzügyminisztérium: 435.378 K 50 f. Kereskedelemügyi minisztérium: 84,064.704 K 44 f. Földmívelésügyi minisztérium: 12,717.545 K 09 f. A munkanélküliség enyhítése céljából megindított szükségmunkák: 45,369.568 K 14 f. Népjóléti és munkaügyi minisztérium: 1,395.403 K 92 f.

C) Rendes bevételek.

Pénzügyminisztérium: 369,955.380 K 37 f. Kereskedelemügyi minisztérium: 1,229.542 K 40 f. Földmívelésügyi minisztérium: 150.886 K 70 f. Honvédelmi minisztérium: 83,582.911 K 57 f.

D) Rendkívüli bevételek.

Pénzügyminisztérium: 121,068.527 K 15 f. Kereskedelemügyi minisztérium: 29,825.912 K 12 f. Földmívelésügyi minisztérium: 37,777.427 K 18 f. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium: 1,201.097 K 17 f. Igazságügyminisztérium: 2,610.186 K 77 f. Állami adósságok: 3.677,729.028 K 29 f. Tárcanélküli minisztériumok: 8,090.288 K 17 f. Honvédelmi minisztérium: 10,421.872 K 17 f.

Átfutó kezelés.

Tekintettel arra, hogy a legfőbb állami számvevőszék zárszámadások helyett kimutatásokat terjesztett elő, ennélfogva az átfutó kezelésnek a részletezése is módosult. A zárszámadásokban szereplő négyféle csoportból az »Előlegek« és »Idegen pénzek« csoportja megmaradt, míg a »Szállítmányok és ellátmányok« és az »Átszámítások« csoportja, — mivel e két csoportnak amúgy is csak az államháztartás pénztári és vagyonmérlegének a megállapításánál volna jelentősége — mellőztetett.

Az átfutó kezelés eredményei a következők:

	Megtérítendő előlegként utalványoztatott	Idegen pénzként előiratott
a forgalmi naplók szerint .	15.763,588.598 K 96 f	3.705,518.569 K 33 f
a tárcanaplók szerint . .	14.281,196.658 » 74 »	18.975,384.743 » 63 »
Összesen	30.044,785 257 K 70 f	22.680,903.312 K 96 f

A legfőbb állami számvevőszék a zárszámadások kapcsán részletesen felsorolta a pénzügyi pénztáraknál a forgalmi kezelésben elszámolt általános előlegeknek és általános idegen pénzeknek a számadási év végéig kiegyenlítetlenül maradt hátralékait is, ezúttal azonban csakis azok részleteztetnek jogcímeik szerint, amelyek a jelen számadási időszakból származnak és ebben az időszakban még nem nyertek kiegyenlítést.

A forgalmi átfutó kezelésben elszámolt, de a jelen időszakban kiegyenlítést nem nyert általános előlegek és általános idegen pénzek:

Előlegek	3.307,074.994 K 07 f
Idegen pénzek	667,203.636 » — »

Az előlegek közül csakis »A forgalmi pénzekből — részben elszámolás kötelezettsége mellett — különös rendeltetéssel utalványozott összegek« cím alatt utalványozott 655,211.110 K 13 f-es tétel érdemel különös figyelmet. Ezen tételben utalványoztak az Ásványolaj-ipari szövetségnek 50,000.000 K, a Budapesti egyesített villamos vasutaknak 27,500.000 K. Gabonagyűjtésre 155,500.000 K. Hadi termény r.-t.-nak 203,800.000 K, a közélelmezési minisztériumnak 41,296.515 K, a Magyar Aeroforgalmi r.-t.-nak 21,000.000 K, a Magyar Folyam- és Tengerhajózási r.-t.-nak 34,000.000 K, a Magyar Ukrán kiviteli egyesülésnek 25,800.000 K, az Országos burgonyaközvetítő irodának

10,000.000 K, az Országos sertéstorgalmi irodának 34,000.000 K, a déli vaspálya társaságnak 35,609.985 K stb.

Az előlegek egy része időközben elszámoltatott, illetve kiegyenlíttetett, egyrészét azonban csak az egyes háborús központok felszámolásának a befejezése után lehet lesz elszámolni.

Az »Idegen pénzek« számláján vezetett, hadikölcsön folyószámlák tiszta kiadása 884,479.655 K 99 f-t tesz ki.

A legfőbb állami számvevőszéknek tekintettel arra, hogy a tényleg foganatosított kiadások és bevételek, valamint a cselekvő és terhelő hátralékok adatai nem állottak rendelkezésére. nem volt módjában rendes állami zárszámadások szerkesztése esetén az 1880 : LXVI. t.-c.-ben előírt állami leltárt, jövedelmi és vagyonmérleget, valamint pénztári mérleget előterjeszteni.

Az állami leltár felvételénél az állami vagyon csakis teljesen új értékelés útján állapitható meg, a korona értékének az ingadozása úgyszólván kizárta egy reális leltár felvételének a lehetőségét, ma azonban, amikor pénzegységünk értéke állandósult, az állami leltár felvétele annál kevésbbé halasztható tovább, mert az idevonatkozó s 1902. évben kiadott utasítás szerint, a leltározás az 1925. évben volna végrehajtandó.

Tekintettel arra, hogy most már megszűntek azok az akadályok, amelyek az állami vagyon állagának és értékének pontos megállapítását mindeddig lehetetlenné tették, így tehát az 1924/25. számadási év jelölhető meg annak az időszaknak, amikor pontos és reális értékelésű állami leltár és mérlegek elkészíthetők lesznek.

Az Ausztriával fennállott közösségből folyó összes ügyek: pénz, értékek, követelések, ingó- és ingatlan vagyon, hadianyagok leszámolásával az e célból életrehívott Magyar Felszámoló Hivatal, majd ennek a pénzügyminisztérium egyik főosztályába történt beolvasztása folytán a pénzügyminisztérium ezen főosztálya foglalkozik. A felszámolás még folyamatban van, annak végleges befejezése még hosszabb időt vesz igénybe.

Hasonló a helyzet a horvát leszámolások ügyében, a leszámolás még itt sem nyert befejezést.

A legfőbb állami számvevőszék az ú. n. tanácsköztársaság gazdálkodására vonatkozó jelentésében kiterjeszkedett a kincstárral szemben és a kincstár részéről támasztott azokra a követelésekre, amelyek az ú. n. tanácsköztársaság szervei és intézményei működéséből előállottak. A pénzügyminisztérium az ide vonatkozó adatait nem közölte s arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ú. n. tanácsköztársaság szervei által eszközölt, nem szorosan vett utalványozások összeállítása, oly óriási munkát venne igénybe, ami egyáltalán nem állana arányban a túlnyomórészben elméleti jelentőségű célok fontosságával.

A tanácsköztársaság szerveinek cselekményei folytán a kincstárral szemben támasztott követelésekről még csak megközelíthető pontosságú kimutatás sem állítható össze, mert ilyen természetű követelést nemcsak az egyes hatóságok előtt támasztottak, hanem a bíróság előtt is számos ilyen pert indítottak. Ezeket a kereseteket azonban az 1.262/1920. M. E. számú rendelet értelmében nem is tárgyalják.

Bizonytalan az is, hogy az ú. n. tanácsköztársaság szerveinek ténykedéseiből kifolyólag a kincstár által támasztott követelésekből mennyit fognak megítélni s mennyi lesz abból behajtható.

A kormány megbízása folytán az ú. n. tanácsköztársaság különleges szerveinek és intézményeinek a felszámolásával a Pénzintézeti Központot bízta meg, a felszámolási munkálatok folyamatban vannak.

Annak idején, amikor a legfőbb állami számvevőszék az Aradon, majd Szegeden működött magyar nemzeti kormányok pénzügyi gazdálkodásáról jelentését a törvényhozáshoz beterjesztette, kilátásba helyezte, hogy a függőben maradt és tisztázatlan tételekről alkalomadtán jelentést tesz. Ezúttal közli, hogy az arad—szegedi kormányok gazdálkodásáról szerkesztett kimutatásban nem szereplő s a szegedi pénzintézetek alkalmi egyesülésétől felvett 10,000.000 K kölcsönre folyósított 9,250.000 K a szegedi állampénztárba fizettetett be, ezzel bekapcsolódott az általános pénzügyi forgalmi kezelésbe s a most tárgyalt időszakban végleges elintézést nyert, amennyiben a vonatkozó összeg kamataival együtt visszafizettetett.

A szegedi központi állampénztár 1919. május havi forgalmi naplójában elszámolt 300.000 K. bevételre nézve megállapíttatott, hogy az a battonyai állampénztártól származik és annak 1919. április havi forgalmi naplójában van elszámolva.

Megállapíttatott, hogy felülbélyegzett postai levéljegyek eladásából befolyt 450.000 K az ú. n. tanácsköztársaságra vonatkozó kezelésben a szocialis termelés népbiztosságánál »Posta, távirda és távbeszélő« cím rendes bevételeinek »Levél- és kocsipostai, távirati és távbeszélői díjak« rovata alatt kimutatott összegben benfoglaltatik.

A volt szegedi Központi állampénztár forgalmi és a szegedi állampénztár letéti kezelésében levő tételeket az egyes tárcák átkönyveléssel, vagy valódi kezelés útján rendezték, amennyiben azokat részben az 1919. március 21-től, 1919. augusztus 19-ig terjedő időszak, részben pedig a mostan tárgyalt időszak terhére, illetve javára elszámolták.

A zárszámadásvizsgáló bizottság javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a m. kir. legfőbb állami számvevőszék által a magyar állam háztartásának 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásokat és az erre vonatkozó jelentést tudomásul venni s a kormánynak az 1920. február 1-től 1920. június 30-ig terjedő időre a felmentvényt megadni s tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottság 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Paupera Ferenc *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

1-ső melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a „Kormányzó tiszteletdíja“, a „Kormányzói hivatal“, az „Országgyűlés“, az „Állami adósságok“, a „Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok“, az „Egyes tárcákat terhelő kölcsönök“, az „Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás alapján“, a „Legfőbb állami számvevőszék“, a „Közigazgatási bíróság“, a „Munkanélküliség enyhítése céljából megindított szükségmunkák“, a „Beruházások az 1909. évi XV. t.-c. alapján“ ágazatok 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kormányzó tiszteletdíja.

Kiadás.

Rendes kiadások . . . . 1,000.000 K — f

Átfutó kiadás.

Előlegek . . . . 23.716 » 63 f

Átfutó bevétel.

Előlegek . . . . 23.716 » 63 f

Kormányzói hivatal.

Kiadás.

Rendes kiadások . . . . 29.193 K 29 f

Országgyűlés.

Kiadás.

Rendes kiadások.	
Tárcakezelés	8,494.673 K 72 f
Nyugdíjak	332.065 » 41 f
Összesen . . .	8,826.739 K 13 f

Rendkívüli kiadások.

Átmeneti kiadások	751,263 K 30 f
Kiadások főösszege . . .	9,578.002 K 43 f

Bevétel.

Rendes bevételek	19.380 K 16 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	1,317.234 K 85 f
Idegen pénzek	145.019 » 21 »

Állami adósságok.

Kiadás.

Rendes kiadások	524,900.994 K 82 f
Rendkívüli kiadások	1.010,998.503 » 72 »
Kiadások főösszege . . .	1.535,899.498 K 54 f

Bevétel.

Rendes bevételek	529.970 K 88 f
Rendkívüli bevételek	8.790,066.028 » 29 »
Bevételek főösszege . . .	8.790,595.999 K 17 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	153,475.517 K 48 f
Idegen pénzek	47,880.084 » 81 »

Kamatbiztosítást élvezett és más vasutak átvétele folytán elvállalt adósságok.

Kiadás.

Rendes kiadások	5,195.114 K 93 f

Átfutó kiadás.

Előlegek	50.000 K — f

Átfutó bevétel.

Előlegek	50.000 K — f

Egyes tárcákat terhelő kölcsönök.

Kiadás.

Rendes kiadások	5,436.108 K 50 f

Bevétel.

Rendes bevételek	70.632 K 66 f

Előlegezések a vasúti kamatbiztosítás alapján.

Kiadás.

Rendes kiadások	20.397 K 92 f

Legfőbb állami számvevőszék.

Kiadás.

Rendes kiadások.

Tárcakezelés		1,337,803 K 36 f
Nyugdíjak		267.819 » 46 »
Összesen		1,605.622 K 82 f

Bevétel.

Rendes bevételek		5.688 K 32 f

Átfutó kiadás.

Előlegek	465.570 K 07 f	
Idegen pénzek	3.002 » 20 »	468.572 K 27 f

Átfutó bevétel.

Előlegek	465.570 K 07 f	
Idegen pénzek	3.002 » 20 f	468.572 K 27 f

Közigazgatási bíróság.

Kiadás.

Rendes kiadások.

Tárcakezelés	2,677.126 K 78 f
Nyugdíjak	372.785 » 35 »
Összesen	3,049.912 K 13 f

Átfutó kiadás.

Előlegek	70.313 K 31 f

Átfutó bevétel.

Előlegek	70.313 K 31 f

A munkanélküliség enyhítése céljából megindított szükségmunkák.

Kiadás.

Rendkívüli kiadások.

Beruházások	45,369.568 K 14 f

Az 1909. évi XV. t.-c. alapján eszközlendő beruházások.

Kiadás.

Rendkívüli kiadások.

Beruházások	19.181 K 72 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

2-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. miniszterelnökség 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	17,361.391 K 87 f	
Nyugdíjak	583.046 » 85 »	17,944.438 K 72 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások		3,185.529 » 64 »
Kiadások főösszege		21,129.968 K 36 f

Bevétel.

Rendes bevételek		3.072 K 49 f

Átfutó kiadás.

Előlegek	97.005 K — f	
Idegen pénzek . . .	3.075 » 70 »	100.080 K 70 f

Átfutó bevétel.

Előlegek	97.005 K — f	
Idegen pénzek . . .	3.075 » 70 »	100.080 K 70 f.

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

3-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a volt Ő cs. és apost. kir. Felsége személye körüli minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.

Tárcakezelés		32.997 K 16 f
Nyugdíjak		132.113 » 96 »
Összesen . . .		165.111 K 12 f.

Átfutó kiadás.

Előlegek	21.670 K 99 f	
Idegen pénzek	23.914 » 82 »	45.584 K 81 f.

Átfutó bevétel.

Előlegek	21.670 K 99 f	
Idegen pénzek	23.914 » 82 »	45.584 K 81 f.

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

4-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a volt Horvát-Szlavon-Dalmát minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.

Tárcakezelés		85.949 K 25 f
Nyugdíjak		65.793 » — »
Összesen . . .		152.084 K 25 f

Bevétel.

Rendes bevételek		2.229 K — f

Atfutó kiadás.

Előlegek	1.200 K — f	
Idegen pénzek	2.573 » 20 »	3.773 K 20 f

Atfutó bevétel.

Előlegek	1.200 K 20 f	
Idegen pénzek	2.573 » 20 »	3.773 K 20 f

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

5-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a tárcanélküli minisztériumok 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.

Tárcakezelés	18,915.504 K 71 f
Nyugdíjak	1.600 » — »
Összesen . . .	18,917.104 K 71 f

Rendkívüli kiadások.

Átmeneti kiadások	3,784.983 K 62 f
Kiadások főösszege . . .	22,702.088 K 33 f

Bevétel.

Rendes bevételek	293.715 K 40 f
Rendkívüli bevételek	8,090.288 » 17 »
Bevételek főösszege . . .	8,384.003 K 57 f

Atfutó kezelés.

Előlegek	1,645.296 K 66 f
Idegen pénzek	656.398 » 25 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

6-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. külügyminisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	16,812.706 K 13 f	
Nyugdíjak	48.885 » 72 »	16,861.591 K 85 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások		84,534.836 » 33 »
Kiadások főösszege		101,396.428 K 18 f

Bevétel.

Rendes bevételek	3,696.384 K 59 f

Atfutó kezelés.

Előlegek	14,452.619 K 04 f
Idegen pénzek	4,977.408 » 10 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

7-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. belügyminisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	495,375.789 K 70 f	
Nyugdíjak	14,383.339 » 52 »	
Tárcát terhelő kölcsönök .	103.639 » 24 »	509,862.768 K 46 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások . . .	55,018.647 K 73 f	
Beruházások	463.814 » 09 »	55,482.461 » 82 »
Kiadások főösszege		565,345.230 K 28 f

Bevétel.

Rendes bevételek	18,662.496 K 34 f
Rendkívüli bevételek	1,181.927 » 31 »
Bevételek főösszege	19,844.423 K 65 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	37,435.908 K 28 f
Idegen pénzek	3,694.068 » 71 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Huszár Dezső s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

8-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. pénzügyminisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.							
Tárcakezelés	1.045,880.936	K	97 f				
Nyugdíjak	12,207.266	»	90 »				
A tárcát terhelő kölcsönök .	333.228	»	42 »	1.058,421.432	K	29	f
Rendkívüli kiadások.							
Átmeneti kiadások . . .	1.214,817.880	K	96 f				
Beruházások	9,033.428	»	20 »	1.223,851.309	»	16	»
Kiadások főösszege				2.282,272.741	K	45	f

Bevétel.

Rendes bevételek.							
Tárcakezelés				3.810,580.073	K	—	f
Rendkívüli bevételek.							
Tárcakezelés	920,228.187	K	95 f				
Nyugdíjak	1.539	»	16 »	920,229.727	»	11	»
Bevételek főösszege				4.730,809.800	K	11	f

Átfutó kezelés.

Előlegek	725,626.192	K	61	f
Idegen pénzek	126,060.147	»	44	»

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottság 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Nánássy Andor *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

9-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	1.606,323.023 K 84 f	
Nyugdíjak	10,149.860 » 82 »	
A tárcát terhelő kölcsönök .	756.510 » 99 »	1.617,229.395 K 65 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások . . .	15,047.433 K 82 f	
Beruházások	160,801.073 » 59 »	175,848.507 » 41 »
Kiadások főösszege		1.793,077.903 K 06 f

Bevétel.

Rendes bevételek	1.155,792.390 K 69 f
Rendkívüli bevételek	29,879.150 » 12 »
Bevételek főösszege.	1.185,671.540 K 81 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	13.084,570.112 K 04 f
Idegen pénzek	18.561,169.976 » 58 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Gschwindt Ernő *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

10-ik melléklet a 933. számú irományhoz

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. földmívelésügyi minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	167,563.221 K 40 f	
Nyugdíjak	4,705.214 » 86 »	
A tárcát terhelő kölcsönök	1,040.414 » 11 »	173.308.850 K 37 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások . .	84,731.518 K 83 f	
Beruházások	32,392 820 » 51 »	117,124.339 » 34 »
Kiadások főösszege		290,433.189 K 71 f

Bevétel.

Rendes bevételek	82,104.315 K 34 f
Rendkívüli bevételek	42,449.910 » 46 »
Bevételek főösszege	124,554.225 K 80 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	14,152.482 K 47 f
Idegen pénzek	18,294.103 » 13 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Kühne Loránd *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

11-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. népjóléti és munkaügyi minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások		
Tárcakezelés	335,308.112 K 59 f	
Nyugdíjak	22.968 » 98 »	335,331.081 K 57 f
Rendkívüli kiadások		
Átmeneti kiadások . . .	39,393.946 K 55 f	
Beruházások	1,499.592 » 36 »	40,893.538 » 91 »
Kiadások főösszege		376,224.620 K 48 f

Bevétel.

Rendes bevételek	779.142 K 28 f

Atfutó kezelés.

Előlegek	1,575.929 K 53 f
Idegen pénzek	5.683 » 95 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Éhn Kálmán *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

12-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	388,450.852 K 03 f	
Nyugdíjak	5,475.860 » 60 »	
A tárcát terhelő kölcsönök .	1,991.418 » 13 »	395,918.130 K 76 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások . . .	28,749.024 K 58 f	
Beruházások	2.252.947 » 63 »	31.001.972 » 21 »
Kiadások főösszege		426,920.102 K 97 f

Bevétel.

Rendes bevételek.		
Tárcakezelés	12,123.143 K 42 f	
Nyugdíjak	6.448 » 86 »	12,129.592 K 28 f
Rendkívüli bevételek.		
Tárcakezelés		1,201.097 » 17 »
Bevételek főösszege		13,330.689 K 45 f

Atfutó kezelés.

Előlegek	10,871.027 K 05 f
Idegen pénzek	397.010 » 96 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Huszár Dezső s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója

13-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. igazságügyminisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	241,073.733 K 81 f	
Nyugdíjak	20,462.388 » 24 »	
A tárcát terhelő kölcsönök .	667.707 » 01 »	262,203.829 K 06 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások . . .	14,443.449 K 68 f	
Beruházások	7,809.765 » 44 »	22,253.215 » 12 »
Kiadások főösszege		284,457.044 K 18 f

Bevétel.

Rendes bevételek.		
Tárcakezelés	14,849.719 K 58 f	
Nyugdíjak	863 » 65 »	
Kölcsöntörlesztés	70.632 » 66 »	14,921.215 K 89 f
Rendkívüli bevételek		2,613.686 » 77 »
Bevételek főösszege		17,534.902 K 66 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	5,513.598 K 27 f
Idegen pénzek	724.945 » 27 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Bárány Sándor s. k.,
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

14-ik melléklet a 933. számú irományhoz.

A zárszámadásvizsgáló bizottság

jelentése

a m. kir. honvédelmi minisztérium 1919. augusztus 7-től 1920. június 30-ig terjedő időről szerkesztett kimutatásainak megvizsgálásáról.

Kiadás.

Rendes kiadások.		
Tárcakezelés	1.827,493.542 K 40 f	
Nyugdíjak	37,699.991 » 03 »	
Tárcát terhelő kölcsönök .	543.190 » 60 »	1.865,736.724 K 03 f
Rendkívüli kiadások.		
Átmeneti kiadások		459,822.892 » 30 »
Kiadások főösszege		2.325,559.616 K 33 f

Bevétel.

Rendes bevételek	98,256.378 K 03 f
Rendkívüli bevételek	10,421.872 » 17 »
Bevételek főösszege	108,678.250 K 20 f

Átfutó kezelés.

Előlegek	301,097.859 K 46 f
Idegen pénzek	211,347.331 » 30 »

Kelt Budapesten, a zárszámadásvizsgáló bizottságnak 1925. évi július hó 7-én tartott ülésében.

Bárány Sándor *s. k.,*
a zárszámadásvizsgáló bizottság előadója.

934. szám.

Törvényjavaslat

az Amerikai Egyesült Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás becikkelyezéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés külügyi és pénzügyi bizottságának.)

1. §. Az Amerikai Egyesült Államok vagy állampolgáraik által a békeszerződésekből kifolyólag támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. Az 1. §-ban említett megállapodás eredeti angol szövege, valamint hivatalos magyar fordítása a következő:

Eredeti angol szöveg:

The Kingdom of Hungary, hereafter described as Hungary, the United States of America and the Republic of Austria, hereafter described as Austria, being desirous of determining the amounts to be paid by Hungary and by Austria in satisfaction of their obligations under the treaties concluded by the United States with Hungary on August 29, 1921, and with Austria on August 24, 1921, which secure to the United States and its nationals rights specified under a Joint Resolution of the Congress of the United States of July 2, 1921, including rights under the Treaties

Hivatalos magyar fordítás.

A Magyar Királyság, az alábbiakban megjelölése: Magyarország, az Amerikai Egyesült Államok és az Osztrák Köztársaság, az alábbiakban megjelölése: Ausztria, attól a kívánságtól áthatva, hogy megállapíttassanak a Magyarország, illetőleg Ausztria részéről az Egyesült Államok által Magyarországgal 1921. évi augusztus hó 29. napján és Ausztriával 1921. évi augusztus hó 24. napján kötött azon szerződésekből folyó kötelezettségeik teljesítéseképp fizetendő összegek, amely szerződések biztosítják az Egyesült Államoknak és állampolgáraiknak, az

of Trianon and St. Germain-en-Laye, respectively, have resolved to submit the questions for decision to a commissioner and have appointed as their plenipotentiaries to sign an agreement for that purpose:

The Governor of Hungary, Count László Széchényi, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Hungary to the United States,

The President of the United States of America, Charles Evans Hughes, Secretary of State of the United States of America, and

The President of the Federal Republic of Austria, Mr. Edgar L. G. Prochnik, Chargé d'Affaires of Austria in Washington,

Who, having communicated their full powers, found to be in good and due form, have agreed as follows:

Article I. The three governments shall agree upon the selection of a Commissioner who shall pass upon all claims for losses, damages or injuries suffered by the United States or its nationals embraced within the terms of the Treaty of August 29, 1921, between Hungary and the United States and/or the Treaty of August 24, 1921, between the United States and Austria, and/or the Treaties of Trianon and/or St. Germain-en-Laye, and shall determine the amounts to be paid to the United States by Hungary and by Austria in satisfaction of all such claims (exluding those falling within paragraphs 5, 6 and 7 of Annex I to Section I of Part VIII of both the Treaty of Trianon and the Treaty of St. Germain-en-Laye) and including the following categories;

Egyesült Allamok kongresszusa által 1921. évi július hó 2. napján hozott együttes határozatban közelebbről megjelölt jogokat, ideértve a trianoni és illetve a saint-germaini szerződésekből eredő jogokat is, elhatározták, hogy a kérdéseket egy Biztos döntése alá bocsájtják és az ebből a célból kötendő megállapodás aláírására meghatalmazottaikká kijelölték:

Magyarország Kormányzója Széchényi László grófot, Magyarországnak rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét az Egyesült Államokban,

az Amerikai Egyesült Államok Elnöke Hughes Charles Evanst, az Amerikai Egyesült Államok államtitkárát, és

az Osztrák Szövetségi Köztársaság Elnöke Prochnik Edgar L. G. urat, Ausztriának washingtoni ügyvivőjét,

akik, jó és kellő alakban talált meghatalmazásaiknak közlése után, a következőkben állapodtak meg:

I. cikk. A három kormány meg fog egyezni egy Biztosnak a kijelölésében, aki eljárni hivatott az Egyesült Államok vagy állampolgáraik által szenvedett veszteségek, károk vagy sérelmek miatti összes oly igények tárgyában, amelyek a Magyarország és az Egyesült Államok között 1921. évi augusztus hó 29. napján kötött szerződésnek vagy az Egyesült Államok és Ausztria között 1921. évi augusztus hó 24. napján kötött szerződésnek vagy pedig a trianoni, illetőleg a saint-germain-en-laye-i szerződéseknek rendelkezéseiben bennfoglaltatnak, és aki meg fogja állapítani a Magyarország részéről és az Ausztria részéről az összes ilyen igények kielégítéséül az Egyesült Államok részére fizetendő összegeket (azoknak kivételével, amelyek mindkét, a trianoni szerződés és a saint-germain-en-laye-i szerződés VIII. Részének I. Címéhez tartozó I. Füg-

1. Claims of American citizens arising since July 31, 1914, in respect of damage to or seizure of their property, rights and interests, including any company or association in which they are interested, within the territories of either the former Kingdom of Hungary or the former Austrian Empire as they respectively existed on August 1, 1914;

2. Other claims for loss or damage to which the United States or its nationals have been subjected with respect to injuries to or death of persons, or with respect to property, rights and interests, including any company or association in which American nationals are interested, since July 31, 1914, as a consequence of the war;

3. Debts owing to American citizens by the Hungarian and/or the Austrian Governments or by their nationals.

Article II. Should the Commissioner for any cause be unable to discharge his functions, a successor shall be chosen in the same manner that he was selected. The Commissioner shall hold a session at Washington within two months after the coming into force of the present agreement. He may fix the time and the place of subsequent sessions according to convenience. All claims shall be presented to the Commissioner within one year from the date on which he holds the first session required by the foregoing provision.

Article III. The Commissioner shall cause to be kept an accurate record of the questions and cases submitted and correct minutes of proceedings. To this end each of the Goverments may appoint a secretary, and

gelék 5., 6. és 7. szakasza alá esnek, ideértve a következő csoportokat:

1. amerikai állampolgároknak oly igényei, amelyek 1914. évi július hó 31. napja óta javaiknak, jogaiknak és érdekeiknek megkárosítása vagy lefoglalása folytán keletkeztek, ideértve mindazokat a társaságokat és egyesületeket, amelyekben amerikai állampolgárok érdekelve vannak, a volt Magyar Királyság vagy a volt Osztrák Császárság bármelyikének területein belül, amint azok kölcsönösen 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállottak;

2. egyéb oly veszteségekből és károkból származó igények, amelyeket az Egyesült-Államok vagy állampolgáraik a háború következtében, 1914. évi július hó 31. napja óta szenvedtek személyeknek megsértése vagy halála által, avagy javakban, jogokban és érdekekben, ideértve mindazokat a társaságokat és egyesületeket, amelyekben érdekelve vannak;

3. a magyar és vagy az osztrák kormányoknak, vagy állampolgáraiknak amerikai állampolgárokkal szemben fennálló tartozásai.

II. cikk. Ha a Biztos valamely oknál fogva tisztségének ellátására képtelen volna, ugyanolyan módon, mint ahogyan kijelöltetett, utódot kell választani. A Biztosnak a jelen megállapodás életbelépését követő két hónapon belül ülést kell tartania Washingtonban, a következő üléseknek időpontját és helyét a célszerűséghez képest állapíthatja meg. A Biztosnál minden igényt attól az időponttól számított egy éven belül kell bejelenteni, amelyben az előző rendelkezéssel előírt első ülést megtartja.

III. cikk. A Biztos az eléje terjesztett kérdésekről és esetekről pontos jegyzéket és azoknak tárgyalásairól szabatos jegyzőkönyveket vezettet. Ebből a célból mindegyik kormány egy titkárt nevezhet ki és

these secretaries shall act together as joint secretaries and shall be subject to the direction of the Commissioner.

Article IV. The three Governments may designate agents and counsel who may present oral or written arguments to the Commissioner under such conditions as he may prescribe.

The Commissioner shall receive and consider all written statements or documents which may be presented to him, in accordance with rules which he may prescribe, by or on behalf of the respective Governments in support of or in answer to any claim.

The Governments of Hungary and Austria shall be notified of all claims filed with the Commissioner and shall be given such period of time as the Commissioner shall by rule determine in which to answer any claim filed.

The decisions of the Commissioner shall be accepted as final and binding upon the three Governments.

Article V. Each Goverment shall pay its own expenses, including the compensation of the secretary appointed by it and that of its agent and counsel. All other expenses which by their nature are a charge on the three Governments, including the compensation of the Commissioner and such employees as he may appoint to assist him in the performance of his duties, shall be borne one-half by the Government of the United States and one-half by the Governments of Hungary and Austria in equal moieties.

Article VI. This agreement shall be ratified in accordance with the constitutional forms of the contracting parties and shall come into force on the date of the exchange of ratifications.

ezek a titkárok, mint közös titkárok működnek együtt és a Biztos utasításainak vannak alávetve.

IV. cikk. A három kormány ügyvivőket és tanácsadót jelölhet ki, akik a Biztos elé, az általa megállapítandó feltételek mellett szóbeli vagy írásbeli bizonyítékokat terjeszthetnek.

A Biztos köteles elfogadni és figyelembe venni mindazokat az írásbeli nyilatkozatokat és okmányokat, amelyek — az általa megállapítandó szabályoknak megfelelően — az illető kormányok által vagy azoknak javára valamely igény támogatásául vagy ilyenre való válaszképen nála előterjesztetnek.

Magyarországnak és Ausztriának kormánya a Biztosnál bejelentett minden igényről hivatalos értesítést kapnak és minden bejelentett igény tekintetében való nyilatkozásra olyan határidő fog kitűzetni, aminőt a Biztos szabály szerint meg fog állapítani.

A Biztos határozatait végérvényeseknek és mindhárom kormányra kötelezőknek kell elfogadni.

V. cikk. Mindegyik kormány köteles saját kiadásait megfizetni, ideértve az általa kinevezett titkárnak, valamint ügyvivőjének és tanácsadójának illetményeit is. Minden egyéb kiadást, amelyek természetüknél fogva mindhárom kormány terhére esnek, ideértve a Biztosnak és azoknak a tisztviselőknek illetményeit, akiket ő tisztségének ellátásában való segédkezésül alkalmaz, fele részben az Egyesült Államok kormánya és fele részben Magyarország és Ausztria kormányai, egyenlő arányban, viselnek.

VI. cikk. A jelen megállapodás a szerződő felek alkotmányának megfelelően megerősítendő és a megerősítő okiratok kicserélésének napján életbe lép.

In Faith Whereof, the above named plenipotentiaries have signed the present agreement and have hereunto affixed their seals.

Done in triplicate at the City of Washington this twenty-sixth day of November, one thousand nine hundred and twenty-four.

László Széchényi m. p.
Charles Evans Hughes m. p.
Edgar Prochnik m. p.

Ennek hiteléül a fentnevezett meghatalmazottak a jelen megállapodást aláírták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt három példányban Washington városában, ezer kilencszáz huszonnégy évi november hó huszonhatodik napján.

Széchényi László s. k.
Charles Evans Hughes s. k.
Edgar Prochnik s. k.

3. §. A jelen törvény végrehajtásával a minisztérium bízatik meg.

Budapest, 1925. évi július hó 9-én.

Walko Lajos *s. k.*,
a külügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 934. számú irományhoz.

Indokolás

„az Amerikai Egyesült Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült Államokkal és az Osztrák Közt rsasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás becikkelyezéséről“ szóló törvényjavaslathoz.

Az Amerikai Egyesült Államok kormánya az 1922. év utolsó napjaiban kezdeményező lépéseket tett az iránt, hogy azoknak a kártérítési igényeknek rendezése, amelyek az Amerikai Egyesült Államokat, illetve azoknak polgárait a Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok között 1921. évi augusztus hó 29-én Budapesten kötött és az 1921. évi XLVIII. törvénycikkbe iktatott békeszerződés s illetőleg a trianoni békeszerződésnek ez által recipiált bizonyos rendelkezései értelmében megilletik, a Németbirodalommal szemben létesített Vegyes Bizottság (Mixed Claims Comission) mintájára tétessék lehetővé.

A Magyar kormány az Amerikai Egyesült Államok kormányának a szóbanlevő célból tett kezdeményező lépését felkarolván, ehhez képest egyrészt a washingtoni m. kir. követ, másrészt a budapesti amerikai követ útján a két kormány között tárgyalások tétettek folyamatba, amely tárgyalások 1924. évi november hó 26-án Washingtonban a jelen törvényjavaslat 2. §-ában foglalt megállapodás aláírásához vezettek el.

A megállapodás, — amely az 1922. évi augusztus hó 10-én a Németbirodalom és az Amerikai Egyesült Államok között létrejött hasontárgyú egyezmény szövegétől először is abban különbözik, hogy nem kétoldalú, hanem az Amerikai Egyesült Államok kormánya kifejezett kívánságának megfelelően háromoldalú egyezmény az Amerikai Egyesült Államok, Magyarország és az Osztrák Köztársaság között, másodszor, hogy nem létesít döntőbizottságot, hanem voltaképen arbitrációs szerződést az igények elbírálására hivatott egy biztossal.

A szóbanforgó megállapodás I. cikkében a három szerződő kormánynak a biztos (Commissioner) kijelölésére irányuló megegyezését s illetőleg a biztosnak hatáskörét állapítja meg azoknak az igénycsoportoknak felsorolásával, ame-

lyeknek tárgyában a biztos határozni hivatott. A II. cikk a biztos utódjának megválasztásáról rendelkezik arra az esetre, ha valamely oknál fogva tisztét ellátni képtelen lenne s kimondja, hogy a biztos működését Washingtonban a megállapodás életbelépésétől számított két hónapon belül kezdi meg. Ugyanez a cikk megállapítja az igények bejelentésére szolgáló határidőt is. A III. cikk a biztos kötelességévé teszi, hogy az eléje terjesztett kérdéseknek és eseteknek nyilvántartásáról és az előtte lefolytatott tárgyalásokról szabatos jegyzőkönyveknek felvételéről gondoskodjék. Ebből a célból a szerződő kormányok mindegyike titkárt nevezhet ki melléje, akik mint a Commissionernek közös titkárai működnek és utasításai szerint járnak el. A IV. cikk értelmében a három kormány ügyvivőket és tanácsadót jelölhet ki, akik a biztos elé szóbeli vagy írásbeli bizonyítékokat terjeszthetnek. Ugyanez a cikk biztosítja, hogy Magyarország, illetőleg az Osztrák Köztársaság minden, a biztosnál bejelentett igény tekintetében nyilatkozhassék, valamint kimondja azt is, hogy a biztosnak határozatai végérvényeseknek és mind a három kormányra kötelezőknek tekintendők. Az V. cikk a költségek viseléséről rendelkezik olyképen, hogy mindegyik kormány a saját költségeit, beleértve a saját titkárának, valamint ügyvivőjének és tanácsadójának illetményeit is, maga viseli. Az összes többi költségeket, ideértve természetesen a biztosnak és az általa alkalmazott tisztviselőknek illetményeit is, felerészben az Egyesült Államok kormánya, másik felerészben pedig Ausztria és Magyarország egyenlő arányban viselik. Végül a VI. cikk a megállapodás életbelépéséről rendelkezik, az életbelépés időpontjául a megerősítő okiratok kicserélésének napját állapítván meg.

A fentiekben tartalmilag ismertetett megállapodás létesítésére irányuló tárgyalások felvételénél a magyar kormány mindenekelőtt figyelemmel volt arra, hogy az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország között 1921. évi augusztus hó 29-én Budapesten kötött békeszerződésbe foglalt kongresszusi határozat 5. §-a szerint az Egyesült Államokban zár alá vett magyar vagyonok és értékek feloldásának előfeltétele az amerikai kártérítési igények kielégítő rendezésének biztosítása. Minthogy pedig az Amerikai Egyesült Államokban zár alá vett magyar vagyonoknak felszabadításához jelentősebb érdekeink fűződnek, kívánatosnak mutatkozott az Egyesült Államok kormányának az itt szóban levő megállapodás megkötése céljából tett kezdeményező lépéséhez magyar részről is hozzájárulni.

A megállapodás megvilágítására szolgálhat egyébként az annak idején az Amerikai Egyesült Államok és a Németbirodalom között ugyanebben a tárgyban létrejött megállapodást becikkelyező törvényjavaslathoz a német birodalmi kormány által szerkesztett emlékiratnak (Denkschrift) a megállapodással elérni kívánt célt ismertető következő kitétele is: »Das Abkommen hat, wie sich aus seiner Einleitung und dem Artikel I. Nr. 1 und 2 ergibt, die gesammten Schadenersatzverpflichtungen des Reichs aus dem Friedensvertrage vom 25. August 1921. zum Gegenstande. Sein Zweck ist aber nicht die Regelung der Abdeckung dieser Verpflichtungen, sondern lediglich die Festsetzung ihrer Höhe, die in einem Kommisionsverfahren erfolgen soll.«

Végül kívánatosnak mutatkozik a figyelmet felhívni arra a körülményre, hogy míg a német-amerikai hasonló szerződés szerint az elnökkel együtt a mindkét állam kormánya részéről kinevezett biztosok három tagú kollégiumban alkotják a döntőbizottságot, addig a Magyarország részéről aláírott megállapodás értelmében a döntőbizottsági autoritás egészen a biztosra (Commissioner) száll át. Ennek az utóbbi megoldásnak azonban az az előnye van, hogy az

egyes kormányok által kinevezendő biztosok kiküszöbölésével, illetőleg az elnökkel együtt három tagból álló kollégiális testületnek egy személyű biztossal való helyettesítésével a becikkelyezés végett beterjesztett megállapodás az eljárást lényegesen leegyszerűsíti, ennélfogva azt gyorsítja is és egyúttal tekintélyes költségmegtakarítást jelent.

Ily körülmények között a megállapodásnak Magyarország részéről való elfogadása indokoltnak mutatkozván, az annak törvénybeiktatása végett a m. kir. kormány nevében ezennel előterjesztett törvényjavaslatot azzal a hozzáadással van szerencsém bemutatni, hogy a javaslat 3 §-ból áll. Az 1. §. kimondja, hogy az Amerikai Egyesült Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás az ország törvényei közé iktattatik. A 2. §. ennek a megállapodásnak eredeti angol szövegét és hivatalos magyar fordítását, míg a 3. §. a szokásos végrehajtási rendelkezést tartalmazza.

Budapest, 1925. évi július hó 9-én.

Walko Lajos *s. k.*,
a külügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelmügyi miniszter.

935. szám.

Törvényjavaslat

Olaszországgal 1925. évi július hó 20-án kötött ideiglenes kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről.

1. §. Olaszországgal 1925. évi július hó 20-án Rómában kötött kereskedelmi egyezmény ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. Az egyezmény szövege a következő:

(Eredeti francia szöveg.)

CONVENTION provisoire de commerce entre la Hongrie et l'Italie.

Son Altesse Sérénissime le Régent de Hongrie, et Sa Majesté le Roi d'Italie, désireux de favoriser, dans toute la possible étendue les relations économiques entre leurs deux Pays jusqu'à la stipulation d'un Traité de commerce, par lequel ces relations soient réglées d'une manière définitive conformément aux exigences de leur production nationale, ont résolu de conclure une Convention de commerce, et ont nommé, à cet effet, pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

son Altesse Sérénissime le Regent de Hongrie:

Mosieur le Comte Albert Nemes de Hidvég, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Hongrie à Rome;

(Hiteles magyar fordítás.)

Ideiglenes kereskedelmi EGYEZMÉNY Magyarország és Olaszország között.

Ő Főméltósága Magyarország kormányzója és Ő Felsége Olaszország királya attól az óhajtól vezéreltetve, hogy a lehető legnagyobb mértékben támogassák a két ország között a kereskedelmi érintkezéseket, addig is, amíg kereskedelmi szerződés fog köttetni, amelyben ezek az érintkezések a magyar és az olasz termelési viszonyok kívánalmaihoz képest véglegesen szabályozhatók lesznek, kereskedelmi egyezmény megkötését határozták el és evégből megnevezték meghatalmazottaikat, és pedig:

Ő Főméltósága Magyarország kormányzója:

Hidvégi gróf Nemes Albert urat, Magyarország rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Rómában,

Sa Majeste le Roi d'Italie:

Son Excellence Benito Mussolini, Président du Conseil, Ministre des Affaires étrangères;

lesques, aprés avoir échangé leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus de ce qui suit:

Art. 1. Les deux Hautes Parties contractantes conviennent que, réserve faite des cas, où la présente Convention en dispose autrement d'une manière expresse, pour tout ce qui concerne l'établissement des nationaux, la jouissance des droits civils, les droits d'ester en justice et y défendre, l'exercice du commerce, des industries, des métiers et des professions, et le payement des taxes y relatives, la garantie, la perception des droits et les formalités douanières, le commerce d'importation et d'exportation, le transit, la navigation et les transports, tout privilège, faveur ou immunité quelconque, que l'une d'elles a déja accordés ou accorderait à l'avenir aux ressortissants de tout autre Etat, seront étendus, immédiatement et sans condition, aux ressortissants de l'autre Haute Partie contractante.

Art. 2. Les Sociétés commerciales, industrielles et financières (y compris les Sociétés d'assurance et les Instituts publics d'assurance sur la vie humaine) domiciliées dans les territoires de l'une des Hautes Parties contractantes et y ayant été validement constituées conformément aux lois respectives, seront reconnues, d'après les modalités et sauf les limitations fixées par les lois en vigueur, comme ayant l'existance légale dans les territoires de l'autre, et pourront y exercer tous leurs droits, y compris celui d'ester en justice devant les tribunaux, soit pour intenter une action, soit pour y défendre.

En tout cas lesdites Sociétés jouiront, dans les territoires de l'autre

Ő Felsége Olaszország királya:

Mussolini Benito Ő excellenciáját, miniszterelnök és külügyminisztert;

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik közlése után a következőkben állapodtak meg:

1. cikk. A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy, kivévén azokat az eseteket, midőn a jelen egyezmény kifejezetten másként intézkedik, mind arra nézve, ami honosaik letelepedését, a polgári jogok élvezetét, a bíróságok elé járulást és azok előtt való védekezést, a kereskedelem, az iparok, mesterségek és foglalkozások gyakorlását és az ezekre vonatkozó illetékek fizetését, a vámügyi biztosítékokat, a vámdíjak beszedését s a vámkezelés alakiságait, a behozatali s a kiviteli kereskedelmet, az átvitelt, a hajózást s a fuvarozást illeti, minden kiváltság, kedvezmény, vagy bármely mentesség, amelyben valamelyikük bármely más állam polgárait már részesítette, vagy a jövőben részesíteni fogja, azonnal és feltétel nélkül ki fog terjesztetni a másik Magas Szerződő Fél állampolgáraira

2. cikk. A Magas Szerződő Felek egyikének területén székhellyel bíró s a vonatkozó törvények értelmében jogszerűen megalakult kereskedelmi, ipari és pénzügyi társaságok (úgyszintén a biztosító társaságok és állami életbiztosító intézetek) jogi személyisége, az érvényben álló törvények rendelkezéseinek szemelőtt tartása mellett és az ezek által megszabott keretek között, elismertetik a másik állam területén is, s ezek összes jogaikat ott is gyakorolhatják, ideértve azt is, hogy akár mint felperesek, akár mint alperesek a bíróságok elé járulhassanak.

Az említet társaságok minden esetben élvezni fogják a másik Magas

Haute Partie contractante, des mêmes droits qui sont ou seraient accordés aux Sociétés similaires d'un autre Pays quelconque.

Lesdites Sociétés et Instituts n'auront à payer pour l'exercice d'affaires commerciales ou industrielles dans le territoire de l'autre Partie des impôts, droits ou taxes, ni autres ni plus élevés, que ceux perçus des nationaux.

Art. 3. Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de la Hongrie, énumérés dans le tarif Annexe A, joint à la présente Convention, seront admis, à leur importation en Italie, en aquittant les droits fixés par ledit tarif, ou les droits, plus réduits que ceux-ci, que l'Italie pourrait concéder à l'avenir aux mêmes produits de toute autre Puissance étrangére, tant en ce qui concerne les droits du tarif proprement dit qu'en ce qui concerne les coefficients de majoration.

Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de la Hongrie, énumérés dans la liste Annexe *B*, jointe à la présente Convention, seront traités, à leur importation en Italie, sur le pied de la nation la plus favorisée.

Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de la Hongrie, qui ne sont pas énumérés dans les listes annexes *A* et *B*, acquitteront les droits du tarif général italien en vigueur en tout temps.

Art. 4. Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de l'Italie, énumérés dans le tarif Annexe *C*, joint à la présente Convention, seront admis, à leur importation en Hongrie, en acquittant les droits fixés par ledit tarif, ou les droits, plus réduits que ceux-ci, que la Hongrie pourrait concéder à l'avenir aux mêmes produits de toute autre Puissance étrangére, tant en ce qui

Szerződő Fél területén mindazokat a jogokat, amelyek ott bármely más állambeli hasonló társulatok részére engedélyeztettek, vagy a jövőben engedélyeztetni fognak.

Az említett társulatok és intézetek a másik fél területén folytatott kereskedelmi vagy ipari működésük után nem fognak sem más, sem magasabb adókat, illetékeket vagy díjakat fizetni, mint a belföldiek.

3. cikk. A Magyarországból származó és onnan érkező s a jelen egyezményhez csatolt *A)* melléklet jegyzékében felsorolt nyerstermények vagy iparcikkek Olaszországba való bevitelük alkalmával az ezen jegyzékben megállapított vámok alá esnek, avagy azon még alacsonyabb vámok alá, amelyeket Olaszország ugyanezen árukra nézve a jövőben esetleg valamely más idegen hatalomnak meg fog adni és pedig ideértve úgy a tulajdonképeni díjakat, mint az ezeket növelő koefficienseket.

Azok a Magyarországból származó és onnan érkező nyerstermékek vagy iparcikkek, amelyek a jelen egyezményhez csatolt *B)* jegyzékben fel vannak sorolva, Olaszországba való bevitelük alkalmával a legnagyobb kedvezményben fognak részesülni.

Azok a Magyarországból származó és onnan érkező nyerstermékek vagy iparcikkek, amelyek az *A)* és *B)* mellékleten nincsenek felsorolva, a mindenkori olasz általános vámtarifa tételei alá esnek.

4. cikk. Az Olaszországból származó és onnan érkező, s a jelen egyezményhez csatolt *C)* melléklet jegyzékében felsorolt nyerstermékek vagy iparcikkek Magyarországba való vitelük alkalmával az ezen jegyzékben megállapított vámok alá esnek, avagy azon még alacsonyabb vámok alá, amelyeket Magyarország ugyanezen árukra nézve a jövőben esetleg valamely más idegen hatalomnak meg

concerne les droits du tarif proprement dit qu'en ce qui concerne les coefficients éventuels de majoration.

Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de l'Italie, énumérés dans la liste Annexe *D*, jointe à la présente Convention, seront traités, à leur importation en Hongrie, sur le pied de la nation la plus favorisée.

Les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de l'Italie, qui ne sont pas énumérés dans les Annexes *C* et *D*, acquitteront les droits du tarif autonome douanier hongrois en vigueur en tout temps.

Art. 5. A l'exportation vers I'talie il ne sera perçu en Hongrie et à l'exportation vers la Hongrie il ne sera perçu en Italie, d'autres ni de plus hauts droits de sortie ou taxes d'autre nature, qu'à l'exportation des mêmes produits vers le pays le plus favorisé à cet égard.

Art. 6. Les dispositions des articles 3, 4 et 5 ne sont point applicables:

a) aux faveurs que chacune des Hautes Parties contractantes ait accordées ou accorderait exceptionnellement à des Etats limitrophes, pour faciliter le trafic de frontière; étant établi que sera considérée comme zone de frontière, celle, dont l'étendue de l'un et de l'autre côté ne dépasse pas 15 Km.;

b) aux obligations, imposées à l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes par les engagements d'une union douanière déjà contractée ou qui pourrait être contractée à l'avenir;

c) aux avantages préférentiels que les deux Hautes Parties contractantes auraient accordés ou pourraient accorder à l'avenir à leurs Colonies, Protectorats ou Possessions;

d) au cabotage, lequel continue à être régi par les lois, qui sont ou seront en vigueur dans chacun des deux Pays; ainsi qu'à l'exercice de

fog adni és pedig ideértve úgy a tulajdonképeni vámdíjakat, mint az esetleg növelő koefficienseket.

Az Olaszországból származó és onnan érkező s a jelen egyezményhez csatolt *D)* jegyzékben felsorolt nyerstermékek vagy iparcikkek, Magyarországba való bevitelük alkalmával a legnagyobb kedvezményben fognak részesülni.

Azok az Olaszországból származó és onnan érkező nyerstermékek vagy iparcikkek, amelyek a *C)* és *D)* mellékleten nincsenek felsorolva, a mindenkori magyar autonóm vámtarifa tételei alá esnek.

5. cikk. Olaszországba irányuló kivitel esetén Magyarországban és Magyarországba irányuló kivitel esetén Olaszországban nem fognak sem más, sem magasabb kiviteli vámok, vagy bármely egyéb illetékek szedetni, mint amilyenek ugyanezen termékek után az e tekintetben a legnagyobb kedvezményt élvező országba irányuló kivitel esetében szedetnek.

6. cikk. A 2., 3. és 4. cikkek intézkedései nem alkalmazhatók:

a) azokra a kedvezményekre, amelyeket a Magas Szerződő Felek bármelyike szomszédos államoknak a határszéli forgalom könnyítése céljából kivételesen engedélyez vagy a jövőben engedélyezne, megállapítván, hogy határszéli övnek az a sáv tekintendő, amelynek szélessége a határ két oldalán 15-15 km-t meg nem halad;

b) azokra a kötelezettségekre, amelyek a Magas Szerződő Felek valamelyikére már megkötött vagy a jövőben esetleg megkötendő vámúnió révén hárulnak;

c) azokra a külön előnyökre, amelyeket a Magas Szerződő Felek valamelyike gyarmatainak, protektorátusainak vagy birtokainak engedélyezett, vagy a jövőben engedélyezne;

d) a parti hajózásra, amely továbbra is a két országban érvényben lévő vagy a jövőben életbeléptetendő törvények hatálya alá esik; továbbá a

la pêche dans les eaux territoriales des Hautes Parties contractantes et à l'exercice du service maritime des ports, des rades et des plages. Le service maritime comprend l'exercice du remorquage, l'assistance et le sauvetage maritime.

Art. 7. Les Hautes Parties contractantes s'engagent à n'entraver en aucune manière le commerce réciproque des deux Pays par des prohibitions ou restrictions d'importation, d'exportation ou de transit.

Des exceptions à cette règle, en tant qu'elles soient applicables à tous les pays ou aux pays se trouvant en conditions identiques, ne pourront avoir lieu que dans les cas suivants:

1. dans des circonstances exceptionelles, par rapport aux provisions de guerre;

2. pour des raisons de sûreté publique;

3. pour les monopoles d'Etat actuellement en vigueur ou qui pourraient être établis à l'avenir;

4. afin d'appliquer à des marchandises étrangères des prohibitions ou restrictions, qui ont été ou qui pourraient être établies par la législation intérieure pour la production, la vente, le transport ou la consommation à l'intérieur des marchandises indigènes similaires;

5. par égard à la police sanitaire et en vue de la protection des animaux et des plantes utiles, contre les maladies, les insectes et les parasites nuisibles, et surtout dans l'intérêt de la santé publique et conformément aux principes internationaux à ce sujet.

Art. 8 Chacune des Hautes Parties contractantes pourra exiger, pour établier l'origine des produits importés, la présentation de certificats constatant que l'article importé est de production ou de fabrication nationale ou qu'il doit être considéré comme tel, étant donné la transformation qu'il a subie dans le pays, d'où il provient.

halászat gyakorlására, a Magas Szerződő felek területi vizein; s a kikötőkben, révekben és partokon teljesítendő tengerészeti szolgálatra. A tengerészeti szolgálat magában foglalja a vontatást, a tengerészeti segélynyujtást és mentést.

7. cikk. A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy a két állam közötti kereskedelmet a behozatal, a kivitel vagy az átvitel tilalmazásával vagy korlátozásával semmiképen sem fogják akadályozni.

E szabály alól kivételeknek, amennyiben ezek az összes országokra, vagy az azonos helyzetben lévő országokra alkalmaztatnak, csupán a következő esetekben lehet helyük:

1. kivételes körülmények között a hadianyagra nézve;

2. közbiztonsági okokból;

3. az érvényben lévő, vagy a jövőben esetleg életbeléptetendő állami egyedáruságok cikkeire;

4. avégből, hogy külföldi árucikkekre alkalmazhatók legyenek olyan tilalmak és korlátozások, amelyeket a belföldi törvényhozás, a hasonló belföldi árucikkek termelésére, eladására, szállítására vagy belső fogyasztására nézve állapított meg, vagy esetleg meg fog állapítani;

5. egészségügy-rendőri tekintetből s az állatoknak és hasznos növényeknek betegségek, rovarok és káros élősdiek ellen való megvédése céljából és főként közegészségügyi érdekből, az e tekintetben elfogadott nemzetközi elveknek megfelelően.

8. cikk. A behozott termékek eredetének megállapítása céljából a Magas Szerződő Felek igazolvány bemutatását követelhetik, amely bizonyítja, hogy a behozott árucikk a nemzeti termelés vagy gyártás terméke, vagy ilyennek tekintendő annak az átalakításnak következtében, amelyen az a feladási országban átment.

Les certificats d'origine seront délivrés soit par les chambres de commerce et d'industrie, dont relève l'expéditeur, soit par tout autre organe ou groupement que le pays destinataire aura agréé, soit par le bureau de douane d'expédition à l'intérieur ou à la frontière.

Les Hautes Parties contractantes veilleront à ce que le commerce ne soit entravé ni par la hauteur des taxes perçues pour ces certificats, ni par des formalités inutiles, lors de leur délivrance.

Les colis postaux seront dispensés du certificat d'origine.

Art. 9. Aucun droit intérieur, perçu pour le compte de l'Etat, des autorités locales ou des corporations, grevant actuellement ou à l'avenir, la production, la fabrication ou la consommation d'un produit quelconque dans le territoire d'une des Hautes Parties contractantes, ne sera, pour un motif quelconque, plus élevé ou plus onéreux pour les produits originaires et en provenance du territoire de l'autre, que les produits similaires indigènes

Art. 10. Les Hautes Parties contractantes se concèdent réciproquement la liberté de transit à travers leurs territoires par chemin de fer, aussi bien que par cours d'eau navigable et par canaux; et ceci pour les personnes, les marchandises, les wagons de chemins de fer, les navires, et pour le service postal.

Les marchandises de toute nature, venant des territoires de l'une des Hautes Parties contractantes, ou y allant, seront réciproquement affranchies, dans le territoire de l'autre, de tout droit de transit, soit qu'elles transitent directement, soit que, pendant le transit, elles doivent être déchargées et rechargées, déposées et réemballées.

Art. 11. Il est entendu que les marchandises de provenance quel-

A származási bizonyítványokat vagy a feladóra nézve illetékes kereskedelmi és iparkamarák állítják ki, vagy a rendeltetési ország által elfogadott bármely más szerv vagy alakulat, vagy a belföldi vagy határszéli kiléptető vámhivatal.

A Magas Szerződő Felek gondoskodni fognak arról, hogy a kereskedelem ne akadályoztassék se azzal, hogy az igazolványok kiállításaért magas díjak szedetnek, sem pedig kiállításuknál követelt felesleges alakiságokkal.

A postacsomagok származási bizonyítványok alól mentesek.

9. cikk. Semmiféle belső adó, amely a Magas Szerződő Felek területén az állam, a helyi hatóságok, vagy testületek javára bármely termék termelése, gyártása, vagy fogyasztása után most vagy a jövőben beszedetik, a másik fél területéről származó, vagy onnan érkező árukra nézve semmiféle indokból sem lesz magasabb vagy súlyosabb, mint a hasonló belföldi termékekre nézve.

10. cikk. A Magas Szerződő Felek kölcsönösen biztosítják egymásnak személyeknek, áruknak, vasúti kocsiknak és postaszállítmányoknak területükön való szabad átvitelét és pedig úgy vasutakon, mint hajózható folyókon és csatornákon.

Minden áru, amely a Magas Szerződő Felek egyikének területéről jön, vagy oda megy, a másiknak területén kölcsönösen mentes minden átviteli illeték alól, akár közvetlenül történik az átvitel, akár pedig akkor, ha átvitel közben az árukat ki kell rakni és újra berakni, illetve elraktározni, újra csomagolni.

11. cikk. Megegyezés áll fenn az iránt, hogy a Magas Szerződő Felek

conque, qui transitent par les territoires d'une des Hautes Parties contractantes ou qui y sont déposées dans des ports francs ou dans des entrepôts, ne seront pas soumises, à leur entrée dans les territoires de l'autre, à des droits de douane ou à des taxes autres ou plus élevés que ceux, qui seraient perçus si les marchandises étaient importées directement du pays d'origine. Cette disposition s'appliquera aussi bien aux marchandises en transit direct qu'à celles qui transitent après avoir été ou transbordées ou réemballées dans un entrepôt.

Art. 12. La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Rome aussitôt que faire se pourra.

Elle entrera en vigueur quinze jours après l'échange des ratifications et demeurera applicable pendant le délai d'une année à partir de la date de l'échange des ratifications, à moins qu'avant l'expiration de ce délai elle ne soit substituée par le Traité de commerce définitif à conclure entre les deux Hautes Parties contractantes. Ce délai passé, et dans le cas où le Traité de commerce ne soit pas encore entré en vigueur, la présente Convention pourra être dénoncée en tout temps, en restant exécutoire pendant trois mois à partir du jour de la dénonciation.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires l'ont signée et revêtue de leur cachet.

Faite à Rome, en double expédition, le 20 juillet mil neuf cent vingt-cinq.

B. Mussolini m. p. *Nemes* m. p.

valamelyikének területén átvitt vagy ott szabad kikötőben vagy vámraktárban tárolt, bármely származású áruk a másik Félnek területére való behozataluk alkalmával sem más, sem magasabb vámoknak vagy illetékeknek nem lesznek alávetve, mint amilyenek akkor szedetnének, ha az illető árukat a származási országból közvetlenül hoznák be. Ez a rendelkezés alkalmazást nyer úgy a közvetlenül átvitt árukra nézve, mint azokra, amelyek előbb valamely vámraktárban átrakattak vagy átcsomagoltattak.

12. cikk. Jelen egyezmény megerősítendő s a megerősítő okiratok a lehető legrövidebb idő alatt Rómában kicserélendők.

Az egyezmény a megerősítő okmányok kicserélését követő tizenötödik napon lép életbe s a megerősítési okmányok kicserélésének napjától számított egy éven át marad érvényben, hacsak ez idő lejárta előtt a Magas Szerződő Felek által kötendő végleges kereskedelmi szerződéssel nem fog helyetesíttetni. E határidő lejártával, abban az esetben, ha a kereskedelmi szerződés még nem lépett volna életbe, a jelen egyezmény bármikor felmondható, de a felmondás napjától számított három hónapon át érvényben marad.

Aminek hiteléül a meghatalmazottak a jelen szerződést aláírták és pecsétjükkel ellátták.

Kelt Rómában két példányban ezerkilencszázhuszonöt évi július hó 20-án.

B. Mussolini s. k. *Nemes* s. k.

ANNEXE A)

Tarif des droits à l'entrée en Italie.

Numéros du tarif italien	Dénomination des marchandises	Droits d'entrée L. c. or	Coefficient de majoration
		par quintal	
47	Biscuits :		
	a) sans sucre	60.—	—
	b) contenant du sucre :		
	1. en quantité non supérieure à 18°/o	65.—	—
	La surtaxe de fabrication égale aux taxes intérieures de fabrication sur le sucre de première classe sera perçue sur les biscuits contenant du sucre jusqu'á 18⁰/o, à raison de 18 Kg. par quintal de produit.		
	2. en quantité supérieure à 18°/o :		
	α) — en quantité supérieure à 18°/o jusqu'à 24°/o	67.—	—
	β) — en quantité supérieure à 24°/o	70.—	—
	La surtaxe de fabrication sur le sucre de première classe sera perçue:		
	a) *sur les biscuits contenant plus de 18°/o jusqu'à 24⁰/o de sucre, à raison de la quantité effectivement contenue dans les produits;*		
	b) *sur les biscuits contenant plus de 24⁰/o de sucre, à raison de 35 Kg. par quintal de produit, ou, sur demande de l'importateur, à raison de la quantité de sucre effectivement contenue, si celle-ci est inférieure à 35⁰/o.*		

A) MELLÉKLET.

Az Olaszországba való bevitelnél fizetendő vámok.

Olasz vámtarifa t.-sz.	Áruk megnevezése	Behozatali vám aranylirában q-ként	Növelési szorzószám
47.	Sütemények:		
	a) cukor nélkül	60·—	—
	b) cukortartalommal:		
	1. 18%-ot meg nem haladó cukortartalommal	65·—	—
	A 18%-ig terjedő cukortartalommal bíró sütemények után a belföldi elsőosztályú cukor gyártási adópótlékával egyenlő vámpótlék olykép állapíttatik meg, hogy az árú minden métermázsájánál 18 kg. cukor vétetik alapul.		
	2. 18%-ot meghaladó cukortartalommal:		
	α) 18%-ot meghaladóan 24%-ig	67·—	—
	β) 24%-on felül	70·—	—
	Az elsőosztályú cukrot terhelő gyártási adópótlék beszedése:		
	a) *a 18%-nál több cukrot tartalmazó sütemények után 24% cukortartalomig az áru tényleges cukortartalmának arányában fog történni;*		
	b) *a 24%-nál nagyobb cukortartalmu sütemények után pedig olykép, hogy az áru minden métermázsájánál 35 kg. cukor vétetik alapul, avagy a behozó fél kívánságára a tényleges cukortartalom szerint, ha ez 35%-nál alacsonyabb.*		

Numéros du tarif italien	Dénomination des marchandises	Droits d'entrée L. c. or	Coefficient de majoration
		par quintal	
ex. 103*a*	Eaux minérales: médicinales naturelles des *sources:* Ferenc József-víz (Balatonfüred); Hercules, Hunyadi János, Kossuth Lajos, Loser János, Mária (Budapest-Budaörs); Apenta keserűvízforrás, Ferenc József, Rákóczi (Budapest-Kelenföld); Igmándi keserűvíz (Igmánd); Mira (Jászkarajenő); Kékkúti gyógyvíz (Kékkút); Mohai Ágnesforrás (Moha); Parádi gyógyvíz (Parád)	3·—	—
586	Bouteilles communes	5·—	0·8
	Les bouteilles de toute forme remplies d'eaux minérales ou de bière payent le droit des bouteilles communes vides.		
ex. 844	Ebonite:		
	c) en ouvrages non dénommés . .	150·—	0·2
ex. 912	Jouets (à l'exception des poupées en matières diverses):		
	ex c) — en caoutchouc:		
	2. de couleur ou peints	125·—	0·4

Olasz vámtarifa t.-sz.	Áruk megnevezése	Behozatali vám aranylirában q-ként	Növelési sorzószám
ex 103*a)*	Ásványvizek: a következő források *természetes* gyógyvízei: Ferenc-József-víz (Balatonfüred), Hercules, Hunyadi János, Kossuth Lajos, Loser János, Mária (Budapest-Budaörs), Apenta Keserűvízforrás, Ferenc József, Rákóczy, (Budapest-Kelenföld), Igmándi keserűvíz, (Igmánd), Mira, Jászkarajenő), Kékkúti gyógyvíz, (Kékkút), Mohai Ágnesforrás, (Moha), Parádi gyógyvíz, (Parád) .	3·—	—
586.	Közönséges palackok	5·—	0·8
	Minden alakú közönséges palackok ásványvízzel, vagy sörrel töltve, az üres közönséges palackok vámját fizetik.		
ex 844.	Kemény kaucsuk (ebonit).		
	c) külön meg nem nevezett . . .	150·—	0·2
ex 912.	Játékszerek (a különféle anyagból készült babák kivételével),		
	ex *c* — kaucsukból:		
	2. színes vagy festett	125·—	0·4

ANNEXE B.

Liste des positions du tarif italien indiquant les produits originaires et en provenance de la Hongrie, admis à l'importation en Italie sur le pied de la nation la plus favorisée.

Catégories et numéros du tarif italien.

Catégorie	I.	—1—4 à 9—11—12.
»	II.	—18 à 20.
»	III.	—31.
»	V.	—38—39—43 à 45—48—51—55—62.
»	VI.	—64 à 66—70 a—70 c—74.
»	VIII.	—103 b.—105—106 a—106 b 1 *a* et 2 *a*—109 à 111.
»	XI.	—125—131—132—134—137.
»	XII.	—148—149—158.
»	XIII.	—190 h—197.
»	XV.	—249.
»	XVIII.	—285—286—288—291—292—295—297—300—301—305—308—309—311 à 317—319—320—322— à 328—330—331—337—344—347.
»	XIX.	—350 à 357—364 à 367—369.
»	XX.	—381—384.
»	XXI.	—390—391—395.
»	XXII.	—396—397—403—405 à 408—418—419—423—431—434—437—438—443—445 à 451—453—454—457—458 à 460—466.
»	XXIII.	—467 à 472—476.
»	XXIV.	—481—491—495—497.
»	XXV.	—505 à 508—510—514.
»	XXVI.	—516—517—519 b—520—521—524—528 à 534—534—535.
»	XXVII.	—553.
»	XXVIII.	—567.
»	XXIX.	—578—580.
»	XXX.	—582.

B) MELLÉKLET.

Jegyzéke az olasz tarifa azon tételeinek, amelyek alapján a Magyarországból származó és onnan érkező áruk Olaszországba való bevitelük alkalmával a legnagyobb kedvezményben részesíttetnek.

Az olasz tarifa osztályai és tételszámai.

I.	osztály	—1—4-től 9-ig—11—12.
II.	»	—18-tól—20-ig.
III.	»	—31.
V.	»	—38—39—43-tól—45-ig —48—51—55—62.
VI.	»	—64-től—66-ig —70a—70c—74.
VIII.	»	—103b—105—106a—106b 1*a* és 2*a*—109 től 111-ig.
XI.	»	—125—131—132—134—137.
XII.	»	—148—149—158.
XIII.	»	—190h—197.
XV.	»	—249,
XVIII.	»	—285—286—288—291—292—295—297—300—301—305 —308—309—311-től 317-ig —319—320—322-től 328-ig —330—331—337—344—347.
XIX.	»	—350-től 357-ig —364-től 367-ig 369.
XX.	»	—381—384.
XXI.	»	—390—391—395.
XXII.	»	—396—397—403—405-től 408-ig —418—419—423—431 —434—437—438—443—445-től —451-ig 453—454—457 —458-tól 460-ig —466.
XXIII.	»	—467-től 472-ig —476.
XXIV.	»	—481—491—495—497.
XXV.	»	—505-től 508-ig —510—514.
XXVI.	»	—516—517—519b—520—521—524—528-tól 532-ig—534 —535.
XXVII.	»	—553.
XXVIII.	»	—567.
XXIX.	»	—578—580.
XXX.	»	—582.

Catégorie	XXXII.	—604—611 à 613—615 à 617—621—623.
»	XXXIII.	—628 à 632.
»	XXXIV.	—639.
»	XXXV.	—643—650.
»	XXXVI.	—658 a, 5—662—663—666—667.
»	XXXVII.	—679 i, 2—679 1—713.
»	XXXIX.	—717 i—722—732—767—769.
»	XL.	—777—780 à 782.
»	XLI.	—792—794—796—803.
»	XLII.	—809 c, d—813—820—821.
»	XLIII.	—828—831 à 843—844 a, b.
»	XLIV.	—852—854.
»	XLVII.	—892.
»	XLVIII.	—911—912 c, 1—913 a—914—915.
»	XLIX.	—921—922—924.
»	L.	—939.
»	LI.	—942—943 b—944—945—945 bis —949—950.

XXXII.	osztály	—604—611-től 613-ig —615-től 617-ig —621—623.
XXXIII.	»	—628-tól 632-ig.
XXXIV.	»	—639.
XXXV.	»	—643—650.
XXXVI.	»	—658 am5 —662—663—666—667.
XXXVII.	»	—679i, 2—679l—713.
XXXIX.	»	—717i—722—732—767—769.
XL.	»	—777—780-tól 782-ig.
XLI.	»	—792—794—796—803.
XLII.	»	—809c, d—813—820—821.
XLIII.	»	828—831-től 843-ig —844a, b.
XLIV.	»	852—854.
XLVII.	»	—892.
XLVIII.	»	—911—912c, 1—913a—914—915.
XLIX.	»	—921—922—924.
L.	»	—939.
LI.	»	—942—933b—944—945—945—bis—949—950.

ANNEXE C.

Tarif des droits à l'entrée en Hongrie.

Numéros du tarif hongrois	Dénomination des marchandises	(Droits d'entrée couronnes or)
		par quintal
54	Riz, brut, entier, avec ou sans balle, pas encore décortiqué	exempt
89 b	Figues sèches:	
	1. emballées pour la vente au détail (en paquets au-dessous de 5 Kg.) .	16·—
	2. en d'autres emballages	8·—
	Remarque: — *Figues pour usage industriel, avec autorisation spéciale et sous les conditions et contrôles à déterminer par décret*	1·—
90	Citrons et cédrats	3·—
91	Oranges et mandarines	6·—
92	Citrons, oranges et cédrats et leurs écorces, en saumure	1·—
93	Ecorces sèches de citrons, oranges et cédrats	2·—
ex 97	Amandes séches	12·—
98	Noisettes:	
	a) avec coque	8·—
	b) sans coque	14·—
ex 126 b	Liquer *Maraschino* de Zara, en bouteilles originaires contenant 2 litres au maximum (jusqu'à concurrence de 50 quintaux par an) avec certificat d'origine	300·—

C) MELLÉKLET.

A Magyarországba való bevitelnél fizetendő vámok.

A magyar vámtarifa száma	Az áru megnevezése	Behozatali vámdíj (aranykoronában)
		100 kg.-ként
54	Nyers rizs, egészben héjjal vagy héj nélkül, nem hántolva	vámmentes
89 b	Füge szárított:	
	1. a kis forgalom számára csomagolva (5 kg.-nál kisebb csomagolásban) .	16·—
	2. más csomagolásban	8·—
	Jegyzet: *Füge ipari feldolgozás céljaira külön engedély alatt a rendeleti úton megálapítandó feltételek és ellenőrzés mellett*	1·—
90	Citrom és cédrát-gyümölcs	3·—
91	Narancs és mandarin	6·—
92	Sósvízbe rakott citrom, narancs és cédrátgyümölcs és ezek héja	1·—
93	Szárított citrom-, narancs- és cédrát-héj . .	2·—
ex 97	Száraz mandula	12·—
98	Mogyoró:	
	a) héjastól	8·—
	b) héj nélkül	14·—
ex 126 b	»Maraschino de Zara« likőr eredeti 2 liternél nem nagyobb palackokban (évi 50 q mennyiség) származási bizonyítvánnyal . . .	300·—

Numéros du tarif hongrois	Dénomination des marchandises	Droits d'entrée (couronnes or)
		par quintal
ex 128 b	Maraschino Sprit de Zara (distillé de fruits de Marasca):	
	1. en tonneux ou en autres récipients contenant plus que 2 litres (jusqu'à concurrence de 75 quintaux par an) avec certificat d'origine	240·—
146	Riz décortiqué, glacé ou poli, y compris les brisures de riz, semoule et farine de riz . .	6·50
	Remarque: — *Brisures de riz pour la fabrication de l'amidon, avec autorisation spéciale et sous les conditions et contrôles à déterminer par décret*	1·—
ex 168 b	Poissons marinés et à l'huile:	
	en récipients en verre ou en boîtes, tubes et autres récipients similaires hermétiquement fermés:	
	1. sardines	25·—
	ex 2. anchois à l'huile	60·—
ex 246	Soufre brut, moulu, raffiné, et fleur de soufre	exempts
ex 334	Huile d'olive pure en récipients d'un poids brut de 25 Kg. ou plus	4·—
	ex-Remarque-Huile d'olive en fûts, extraite par le sulfure de carbone	exempte
	ex-Remarque *ad* 331—334: Huile d'olive pure en récipients d'un poids brut inférieur à 25 Kg.	8·—
ex 401 b	Allumettes en cire	48·—
ex 425	Huiles essentielles de fruits du genre »citrus« (huile d'orange, de citron, de bergamotte, de mandarine et de cédrat)	35·—
ex 442	Acide citrique	exempt

A magyar vámtarifa száma	Az áru megnevezése	Behozatali vámdíj (aranykoronában)
		100 kg.-ként
ex 128 b	Zárai Maraschino szesz (Marasca gyümölcsből párolva)	
	1. hordókban vagy más 2 liternél nagyobb tartályokban (évi 75 q mennyiségig) származási bizonyítvánnyal	240·—
146	Hántolt, polirozott rizs, töredékrizs is; rizsdara, rizsliszt	6·50
	Jegyzet: *Töredékrizs keményítőkészítésre külön engedély alatt a rendeleti úton megállapítandó feltételek és ellenőrzés mellett*	1·—
ex 168 b	Halak marinálva, és olajba rakva: üvegekben vagy dobozokban tubuszokban és más efélékben légmentesen elzárva	
	1. szardinia	25·—
	ex 2. ajóka olajban	60·—
ex 246	Nyers kén, őrölve, finomítva, valamint kénvirág	vámmentes
ex 334	Tiszta olivolaj 25 kg. és annál nagyobb telj. súlyú tartályokban	4·—
	ex Jegyzet: Olivolaj hordókban, szénkéneggel extrahálva	vámmentes
	ex Jegyzet: a 331—334-ig számokhoz. Tiszta olivolaj 25. kg-nál kisebb súlyú tartályokban	8·—
ex 401 b	Viaszgyufa	48·—
ex 425	A »Citrus«-gyümölcsök olajos esszenciái (narancs-, citrom-, bergamotte-, mandarin- és cedrátolaj)	35·—
ex 442	Citromsav	vámmentes

Numéros du tarif hongrois	Denomination des marchandises	Droits d'entrée (couronnes or)
		par quintal
ex 564	Fils de chanvre:	
	ex—a — simples:	
	1. écrus:	
	α) au dessus du n. 4. anglais . . .	10·—
	β) du n. 4 jusq'au n. 10 anglais inclusivement	12·—
	γ) au dessus du n. 10 anglais . . .	15·—
ex 570	Tissus en fils de chanvre:	
	ex-a) non façonnés, avec une simple armure fondamentale:	
	1. écrus, présentant en chaîne et en trame dans 1 cm. carré:	
	α) 20 fils au plus	80·—
	β) plus de 20, mais pas plus de 40 fils	96·—
	γ) plus de 40, mais pas plus de 60 fils	105·—
	δ) plus de 60 fils	120·—
591 a	Soie naturelle moulinée: organsin et trame, même chargés et teints	exempts
593 a	Soie artificielle: écrue ou blanchie:	
	1. simple	100·—
	2. à deux ou plusieurs bouts, même retorse	220·—
639	Chapeaux en paille, en liber ou en autres matières tressées ou en autres matières végétales:	par pièce
	a) d'hommes, de garçonnets et d'enfants:	
	1. non garnis	0·80
	2. garnis	1·10

A magyar vámtarifa száma	Az áru megnevezése	Behozatali vámdíj (aranykoronában)
		100 kg.-ként
ex 564	Kenderfonal:	
	ex a) egyágú	
	1. nyersen:	
	α) az angol származási mód szerint a 4. számon alul	10·—
	β) az angol származási mód szerint 4. számú és azonfelül a 10. számig bezárólag	12·—
	γ) az angol szarmazási mód szerint a 10. számon felül	15·—
ex 570	Kenderszövet:	
	ex a) mustrátlan, csak egy alapkötéssel:	
	1. nyersen: négyzetcentiméterenkint lánc-irányban és vetülékirányban együtt:	
	α) legfeljebb 20 fonállal	80·—
	β) 20-nál több, de legfeljebb 40 fonállal	96·—
	γ) 40-nél több, de legfeljebb 60 fonállal	105·—
	δ) 60-nál több fonállal	120·—
591 a	Cérnázott selyemfonál (reálselyem): organtin és tráma (szövőfonál), nehezítve és festve is	vámmentes
593 a	Műselyem: nyers vagy fehérített	
	1. egyágú	100·—
	2. kétágú vagy többágú, cérnázva is	220·—
639	Kalap szalmából, háncsból vagy más fonadékokból vagy más növényi anyagokból:	darabonként
	a) férfi-, fiú- és gyermekkalap:	
	1. felszerelés nélkül	0·80
	2. felszereléssel	1·10

Numéros du tarif hongrois	Denomination des marchandises	Droits d'entrée (couronnes or)
		par pièce
	Ad 639 *a* — Les cloches pour chapeaux de paille, non formés, payent le droit de couronnes 0·12 par pièce	
	b) de dames et de fillettes:	
	1. non garnis	1·—
	2. garnis.	2·—
	Ad 639 *b* — Les cloches pour chapeaux de paille, non formés, payent le droit de couronnes 0·16 par pièce.	
ex 876	Châssis d'automobiles pour personnes et leurs cadres, même démontés, avec ou sans moteurs:	par quintal
	a) pesant par pièce 30 quintaux ou plus	65·—
	b) pesant par pièce moins de 30 jusqu'à 20 quintaux.	72·—
	c) pesant par pièce moins de 20 jusqu'à 14 quintaux . . . . , . .	80·—
	d) pesant par pièce:	
	1. moins de 14 jusqu'à 12 quintaux .	100·—
	2. moins de 12 jusqu'à 7 quintaux . .	108·—
	e) pesant par pièce moins de 7 quintaux	144·—
	ex-Remarque — *Le automobiles pour personnes avec carrosserie, ainsi que les carrosseries importées séparément, sont soumis. selon leur poids total, aux droits correspondants des châssis d'automobiles pour personnes. En outre, ils sont assujettis pour chaque voiture ou carrosserie aux droits suivants:*	
	b) voitures automobiles découvertes ou leurs carrosseries:	par pièce
	1. avec carrosserie à 2 et 4 places .	500·—
	2. avec carrosserie à 6 places . . .	600·—

A magyar vámtarifa száma	Az áru megnevezése	Behozatali vámdíj (aranykoronában)
		darabonkint
	ad 639. *a)* Szalmakalapkúpok nem formázva darabonkint 0·12 K vámot fizetnek.	
	b) női és leánykalap:	
	1. felszerelés nélkül	1·—
	2. felszereléssel	2·—
	ad 639. *b)* Szalmakalapkúpok nem formázva darabonkint 0·16 K vámot fizetnek.	
ex 876	Személyautomobilváz és ennek kerete, szétszedve is, motorral vagy a nélkül:	100 kg.-kint
	a) darabonkint 30 q és annál nagyobb súlyban	65·—
	b) darabonkint 30 q-nál kisebb, de legalább 20 q súlyban	72·—
	c) darabonkint 20 q-nál kisebb, de legalább 14 q súlyban	80·—
	*d/*1. darabonkint 14 q-nál kisebb, de legalább 12 q súlyban	100·—
	2. darabonkint 12 q-nál kisebb, de legalább 7 q súlyban	108·—
	e) darabonkint 7 q-nál kisebb súlyban .	144·—
	ex Jegyzet. *Személyautomobil karosszériával, továbbá külön szállított karosszéria összsúlya szerint a személyautomobilalvázra megállapított megfelelő vám alá, azonkívül kocsinkint, illetve karosszériánkint a következő vám alá esik:*	
	b) nyitott személyautomobil, illetve ennek karosszériája:	darabonkint
	1. 2 és 4 üléses	500·—
	2. 6 üléses	600·—

Numéros du tarif hongrois	Denomination des marchandises	Droits d'entrée (couronnes or)
		par pièce
	c) voitures automobiles fermées ou pouvant se fermer, ou leurs carrosserie:	
	1. avec carrosserie à 2 et 4 places .	800·—
	2. avec carrosserie à 6 places . . .	900·—
		par quintal
ex 942 c	Boutons en ivoire végétal (corozo)	380·—
	ex-Remarque *ad n.* 942 — Perles en verre non enfilées: en verre blanc, ou de couleur, ni peintes, ni dorées, ni argentées *(conterie* de Venise)	10·—
	Rentrent dans cette position les perles susindiquées, même si elles sont enfilées pour en faciliter l'emballage et le transport.	
ex 961 a	Objets d'ornement:	
	Ouvrages en *conterie* de Venise (émaux, larmes de verre, perles, verre filé), même s'ils sont combinés d'une façon non essentielle avec du caoutchouc, du cuir et des métaux communs ni dorés, ni argentés, ni émaillès	60·—

A magyar vámtarifa száma	Az áru megnevezése	Behozatali vámdíj (aranykoronában)
		darabonkint
	c) csukott vagy csukható személyautomobil, illetve ennek karosszériája:	
	1. 2 és 4 üléses	800·—
	2. 6 üléses	900·—
ex 942 c	Gombok kődióból (corozo)	380·—
	ex Jegyzet *ad* 942. Fel nem fűzött gyöngyök üvegből: fehér vagy színes üvegből, sem festve, sem aranyozva, sem ezüstözve (velencei *conterie*)	10·—
	E tétel alá tartoznak a fent megjelölt gyöngyök akkor is, ha a csomagolás és szállítás megkönnyítése végett fel vannak fűzve.	
ex 961 a	Ékszerutánzatok:	
	Munkák velencei conterieből (zománc, üvegcseppek, gyöngyök, felfűzött üveg) kaucsukkal, bőrrel, valamint nem aranyozott, nem ezüstözött, sem nem zománcozott közönséges fémekkel nem lényeges kapcsolatban is	60·—

ANNEXE D.

Positions du tarif hongrois indiquant les produits originaires et en provenance de l'Italie admis à l'importation en Hongrie sur le pied de la nation la plus favorisée.

Catégories et numéros du tarif hongrois.

Catégorie	I.	—6—7.
»	II.	—13—16—19—23—27—29—30.
»	III.	—31—33 à 38.
»	IV.	—40 à 42—44 à 50.
»	V.	—55 à 76.
»	VI.	—77 à 88—94—ex 97 (pignons de pin)—99 à 123.
»	VII.	—124 à 131—133—134.
»	VIII.	—137 à 145—148—151 à 153—155—156 à 167—168 a et b 2—170 à 173.
»	IX.	—175—182.
»	X.	—186—187—190 à 192.
»	XI.	—199 à 201—205.
»	XII.	—212 à 214—216—217—220—222—223—225.
»	XIII.	—230 à 234—239—243—244.
»	XIV.	—249 à 298.
»	XV.	—305—320 à 322—330.
»	XVI.	331 à 335—346—347—350—356 à 363—366 à 369. 371 à 376.
»	XVII.	—377 à 381—386—388.
»	XVIII.	—392 à 406.
»	XIX.	—408—409—411 à 416—420 à 422.
»	XX.	—425—426—428—431 à 435.
»	XXI.	—436—440 à 442—449—452—454 à 456—458—459—461—463—464—466.
»	XXII.	—469—472 à 476—481 à 489.
»	XXIII.	—491—492—497 à 499—505—507—509 à 511—514 à 516—518—520 à 526—528 à 530—532 à 534.

D) MELLÉKLET.

Jegyzéke a magyar tarifa azon tételeinek, amelyek alapján az Olaszországból származó és onnan érkező árúk Magyarországba való bevitelük alkalmával a legnagyobb kedvezményben részesíttetnek.

A magyar tarifa osztályai és tételszámai:

I.	osztály	—6—7.
II.	»	—13—16—19—23—27—29—30.
III.	»	—31—33-tól 38-ig.
IV.	»	—40-től 42-ig —44-től 50-ig.
V.	»	—55-től 76-ig.
VI.	»	—77-től 88-ig —94 ex 97 (pignoli) —99-től 123-ig.
VII.	»	—124-től 131-ig —133—134.
VIII.	»	—137-től 145-ig —148—151-től 153-ig —155—156-tól 167-ig 168 a és b 2—170-től 173-ig.
IX.	»	—175—182.
X.	»	—186—187—190-től 192-ig.
XI.	»	—199-től 201-ig —205.
XII.	»	—212-től 214-ig —216—217—220—222—223—225.
XIII.	»	—230-tól 234-ig —239—243—244.
XIV.	»	—249-től 298-ig.
XV.	»	—305—320-tól 322-ig —330.
XVI.	»	—331-től 335-ig 346—347—350—356-tól 363-ig—366-tól 369-ig 371-től 376-ig.
XVII.	»	—377-től 381-ig —386—388.
XVIII.	»	—392-től 406-ig.
XIX.	»	—408—409—411-től 416-ig —420-tól 422-ig.
XX.	»	—425—426—428—431-től 435-ig.
XXI.	»	—436—440-től 442-ig 449—452—454-től 456-ig —458—459—461—463—464—466.
XXII.	»	—469—472-től 476-ig —481-től 489-ig.
XXIII.	»	—491—492—497-től 499-ig —505—509—509-től 511-ig —514-től 516-ig —518—520-tól 526-ig —528-tól 530-ig —532-től 534-ig.

Caté orie	XXIV.	—535 à 544.
»	XXV.	—545 à 590—591 b—592—593 b—594 à 624.
»	XXVI.	—625 à 638—640.
»	XXVII.	—641—642.
»	XXVIII.	—643 à 665.
»	XXIX.	—666 à 672—674 à 680.
»	XXX.	—681—682—686—688 à 712—715 à 718—721.
»	XXXI.	—726 à 801.
»	XXXII.	—802 à 864.
»	XXXIII.	—870—874 à 877—878 à 892.
»	XXXIV.	—895 à 903—607—910 à 922—929—930.
»	XXXV.	—936—939.
»	XXXVI.	—942—946—947 à 954—956—957—961 à 964—966 à 971.

XXIV.	osztály	—535-től 544-ig.
XXV.	»	—545-től 590-ig —591b —592—593 b — 594-től 624-ig.
XXVI.	»	—625-től 638-ig —640.
XXVII.	»	—641—642.
XXVIII.	»	—643-tól 665-ig.
XXIX.	»	—666-tól 672-ig —674-től 680-ig.
XXX.	»	—681—682—686—688-tól 712-ig —715-től 718-ig —721.
XXXI.	»	—726-tól 801-ig.
XXXII.	»	—802-től 864-ig.
XXXIII.	»	—870—874-től 877-ig —878-tól 892-ig.
XXXIV.	»	—895-től 903-ig —907—910-től 922-ig —929—930.
XXXV.	»	—936—939.
XXXVI.	»	—942—946—947-től 954-ig —956—957—961-től 964-ig —966-tól 971-ig.

Protocole Final.

Au moment de procéder à la signature de la Convention de commerce conclue à la date de ce jour entre la Hongrie et l'Italie, les Plénipotentiaires soussignés ont fait les déclarations suivantes, qui auront à former partie intégrante de la même Convention:

ad Art. 3 et 4. Les vins en bouteilles, autres que les vins mousseux, d'origine et en provenance de la Hongrie (position 106 b. 1 β — 2 β du tarif italien) bénéficieront, à l'entrée en Italie, du traitement douanier de la nation la plus favorisée à partir du moment où des réductions des droits de douane pour les »vins en d'autres récipients« (position 131 b, du tarif autonome hongrois) entreront en vigueur en faveur des vins d'origine et en provenance de l'Italie, en vertu de traités ou conventions conclus par la Hongrie avec un tiers Etat quelconque.

Dans le cas, où la Hongrie accorderait à une tierce Puissance, quant au régime d'une spécialité quelconque de vin non mousseux, ayant une teneur alcoolique de 18 degrés ou plus, des réductions de droits de douane ou d'autres faveurs spéciales, y compris celles concernantes la surtaxe sur l'alcool, ces réductions et ces faveurs seront immédiatement étendues, dans la même mesure, aux spécialités italiennes de vin Marsala, Vermouth, Malvasia et Moscato, à la condition que ces spécialités aient aussi au moins 18 degrés d'alcool. Dans ce cas l'Italie concédera tout de suite aux spécialités hongroises de vin Tokaj et à trois

Zárójegyzőkönyv.

A Magyarország és Olaszország között a mai napon kötött kereskedelmi egyezmény aláírása alkalmával alulírott meghatalmazottak a következő kijelentéseket tették, amelyek a jelen egyezménynek kiegészítő részét képezik:

a 3. és 4. cikkhez. A Magyarországból származó és onnan érkező palackozott borok, a pezsgőborok kivételével (az olasz vámtarifa 106 b. 1B – 2B tétele) az Olaszországba való bevitelnél vámügyileg a legnagyobb kedvezményben fognak részesülni attól az időponttól kezdve, amidőn Magyarországnak valamely harmadik állammal kötött szerződéséből vagy egyezményéből kifolyólag a »más tartályokban« levő borokra nézve (a magyar autonóm vámtarifa 131 b. tétele) vámmérséklések fognak az Olaszországból származó és onnan érkező borok javára életbe lépni.

Amennyiben Magyarország valamely harmadik állam részére, a 18 vagy több szeszfoktartalmú bármely borkülönlegességek javára, kivéve a pezsgőborokat, vámmérsékléseket vagy más különös kedvezményeket adna, ideszámítva a szeszt terhelő vámpótlékot is, — e mérséklések és kedvezmények azonnal ki fognak terjesztetni, ugyanoly mértékben a Marsala, Vermouth, Malvasia és Moscato olasz borkülönlegességekre, feltéve, hogy e különlegességek szintén legalább 18 szeszfoktartalommal bírnak. Ez esetben Olaszország azonnal meg fogja adni legalább 18 szeszfoktartalom fennfor-

autres spécialités de vin de dessert, qui seront désignées d'un commun accord avant la ratification de la présente Convention, et ayant au moins 18 degrés d'alcool, les réductions de droits de douane et les autres faveurs spéciales, y compris celles concernantes la surtaxe sur l'alcool, déjà accordées ou qui pourraient être accordées à l'avenir aux spécialités de vin non mousseux, ayant au moins 18 dégrés d'alcool, de n'importe quel pays.

En outre, dans le cas où la Hongrie accorderait à une tierce Puissance pour une spécialité quelconque de vin non mousseux, ayant une teneur alcoolique inférieure à 18 degrés d'alcool, des réductions de droits de douane ou d'autres faveurs spéciales, y compris celles concernantes la surtaxe sur l'alcool, ces réductions et ces faveurs seront, dans la même mesure, immédiatement étendues aux spécialités italiennes de vin mentionnées dans l'alinéa précédent ayant la teneur alcoolique fixée pour les specialités de vin non mousseux de n'importe quel Pays. Le même traitement, sous les mêmes conditions, sera immédiatement concédé par l'Italie aux spécialités de vin hongroises dont au précédent alinéa, ayant une teneur alcoolique inférieure à 18 degrés.

Les autorités de chacune des Hautes Parties contractantes reconnaîtront les certificats d'analyse délivrés pour les vins par les institutions y autorisées de l'autre Partie contractante. En cas de doute fondé, il est réservé à l'Administration de chacune des Hautes Parties contractantes le droit de vérifier l'analyse des vins importés sous le bénéfice des certificats. Les institutions autorisées à délivrer les certificats pour les vins seront désignées d'un commun accord par les deux Gouvernements. Si en vertu de l'art. 8 de la présente Convention la présentation de certificats d'origine

gása esetén a tokaji és más — a jelen egyezmény megerősítése előtt közös egyetértéssel kijelölendő — három magyar csemegeborkülönlegesség javára mindazokat a vámmérsékléseket és egyéb különös kedvezményeket, ideszámítva szeszt terhelő vámpótlékokat, amelyeket bármely más államból származó legalább 18 szesztoktartalmu borkülönlegességek javára, a pezsgőborok kivételével már engedélyezett vagy a jövőben engedélyezne.

Azonkívül amennyiben Magyarország valamely más államnak a 18-nál kisebb szeszfok tartalmú bármely borkülönlegesség javára, kivéve a pezsgőborokat, vámmérsékléseket vagy más különös kedvezményeket, ideszámítva a szeszt terhelő vámpótlékot is, engedélyezne, e mérséklések és kedvezmények, ugyanolyan mértékben azonnal ki fognak terjesztetni az előző bekezdésben említett olasz borkülönlegességekre, amennyiben azoknak megvan az a szesztartalmuk, amely bármely más állam borkülönlegességeire nézve meg van állapítva, kivéve a pezsgőborokat. Olaszország azonos feltételek mellett azonnal ugyanebben az elbánásban fogja részesíteni az előző bekezdésben említett magyar borkülönlegességeket, amelyeknek szesztartalma 18 fokon alul van.

A Magas Szerződő Felek mindegyikének hatóságai el fogják ismerni a másik Szerződő Fél arra jogosult intézményei által a borokról kiállított vegyelemzési bizonylatokat. Indokolt gyanú esetén a Magas Szerződő Felek mindegyike hatóságainak jogában áll a bizonylatok alapján behozott borok elemzését felülvizsgálni. A borokra vonatkozó bizonylatok kiállítására jogosult intézményeket a két kormány közös megállapodás alapján fogja megjelölni. Amennyiben a jelen egyezmény 8. cikke értelmében a bor behozatalánál származási bizonylatok bemuta-

pour le vin est exigée, ces certificats d'origine pourront être délivrés par les mêmes institutions, qui auront délivré les certificats d'analyse.

ad Art. 7. Il reste entendu que les Hautes Parties contractantes, dans le but de réaliser au plus vite dans son intégrité le principe établi à l'article 7, alinéa 1er de la Convention, ne maintiendront et n'institueront aucune prohibition ou restriction d'importation ou d'exportation, à moins que cela ne soit absolument nécessaire et pour aussi longtemps que subsisteront les circonstances exceptionnelles, qui en sont la raison.

Conformément à l'esprit de cette disposition les deux Hautes Parties contractantes appliqueront, l'une vis-à-vis de l'autre, les prohibitions ou restrictions en vigueur de la façon la plus large et libérale.

En outre dans le cas, où l'une ou l'autre des Hautes Parties contractantes établirait des nouvelles prohibitions ou restrictions, soit à l'entrée, soit à la sortie, l'octroi des dérogations ou la fixation des contingents sera étudié, sur la demande de l'une ou de l'autre des Hautes Parties contractanses de façon à ne préjudicier que le moins possible aux relations commerciales entre les deux Pays.

Le présent Protocole, qui sera considéré comme approuvé et sanctionné par les Hautes Parties contractantes, sans autre ratification spéciale par le seul fait de l'échange des ratifications de la Convention à laquelle il se rapporte, a été dressé, en double expédition à Rome le 20 juillet mil neuf cent vingt-cinq.

B. Mussolini m. p. *Nemes m. p.*

tása kívántatnék, ezen származási bizonylatokat ugyanazon intézmények állítják ki, amelyek a vegyelemzési bizonylatokat kiállították.

A 7. cikkhez. Megegyezés áll fenn az iránt, hogy a Magas Szerződő Felek, abból a célból, hogy az egyezmény 7. cikkének 1. bekezdésében megállapított elvet a maga egészében minél hamarább valóra váltsák, semmiféle behozatali vagy kiviteli tilalmat vagy korlátozást nem fognak fenntartani vagy bevezetni, kivévén, ha feltétlenül szükséges és csak addig az ideig, ameddig az indokul szolgáló kivételes körülmények fennállanak.

E rendelkezés szellemének megfelelően a Magas Szerződő Felek az érvényben levő tilalmakat és korlátozásokat egymással szemben a legtágabb s a legszabadabb módon fogják alkalmazni.

Egyébként pedig, ha a Magas Szerződő Felek egyike akár a behozatalra, akár a kivitelre új tilalmakat, vagy korlátozásokat állapítana meg, ezek megszüntetése vagy kontingensek megállapítása a Magas Szerződő Felek egyikének vagy másikának kérelmére olyan módon fog tanulmány tárgyává tétetni, hogy a két állam közötti kereskedelmi kapcsolatok a lehető legkisebb mértékben akadályoztassanak.

Jelen jegyzőkönyv, mely maga a vonatkozó egyezmény megerősítő okiratai kicserélésének ténye által és pedig a nélkül, hogy az külön megerősíttetett volna, a Magas Szerződő Felek által elfogadottnak és jóváhagyatottnak tekintetik, két példányban állíttatott ki Rómában ezerkilencszázhuszonöt évi július hó 20-án.

B. Mussolini s. k. *Nemes* s. k.

Le Ministre des Affaires Etrangères d'Italie au Ministre de Hongrie à Rome.

Rome, le 20 juillet 1925.

Monsieur le Ministre,

Au cours des négociations, qui ont eu lieu pour la conclusion de la Convention commerciale entre nos deux Pays, signée en date d'aujourd'hui, la Délégation Hongroise a fait ressortir que la Hongrie a complètement aboli les prohibitions ou restrictions d'importation et réduit au minimum les prohibitions ou restrictions d'exportation.

En considération de ce fait, la Délégation Hongroise, tout en reconnaissant que même l'Italie a adopté en cette matière une politique libérale, a demandé que certaines dérogations soient concédées aux prohibitions d'importation et d'exportation encore existantes en Italie, en vue d'assurer le développement le plus large possible des échanges entre les deux Pays.

J'ai l'honneur maintenant de déclarer à Votre Excellence que, pour donner satisfaction dans la limite du possible à cette demande, le Gouvernement Italien est prêt à concéder à la Hongrie les contingents mensuels ci-après indiqués concernant les marchandises suivantes, dont l'importation ou l'exportation est encore soumise à un régime de restrictions.

Olaszország külügyminisztere Magyarország római követéhez.

Róma, 1925. július 20.

Miniszter Ur!

A tárgyalások folyamán, melyek az Országaink között kötendő és a mai napon aláírt kereskedelmi szerződés ügyében folytattattak, a Magyar Delegáció kiemelte, hogy Magyarország teljesen megszüntette a behozatali tilalmakat és korlátozásokat és a legkisebb mérvre csökkentette a kiviteli tilalmakat, illetve korlátozásokat.

E tényre való tekintettel a Magyar Delegáció, elismerve, hogy e részben Olaszország is szabadelvű gyakorlatot követ, kérte, hogy bizonyos kivételek engedélyeztessenek az Olaszországban még meglevő behozatali és kiviteli tilalmak alól, oly célból, hogy a két ország közötti forgalomnak a lehető legnagyobb mérvben való kifejlődése biztosíttassék.

Van szerencsém ez alkalommal kijelenteni Excellentiádnak, hogy az Olasz Kormány, a lehetőség korlátai közt eleget teendő e kivánságnak, kész Magyarország számára az alább felsorolt havi kontingenseket engedélyezni a következő oly árúcikkekre vonatkozólag, melyeknek behozatala vagy kivitele még korlátozásoknak van alávetve.

Numéros du tarif italien	Importation		
ex 110	Eau-de- vie de vin . .	300	bouteilles
111	Liqueurs	800	»
ex 505	Fusils Flaubert	500	pièces
507	Pistolets et revolvers .	500	»
ex 591	Ouvrages en verre passés à la meule, gravés, dorés, argentés	100	quintaux
614	Meubles en bois et leurs pièces detachées . .	500	»
617	Cadres en bois et baguettes pour cadres	50	»
ex 663	Savons parfumés . . .	50	»
ex 912	Jouets en caoutchouc .	50	»
ex 913	Poupées communes . .	20	»
	Exportation		
ex 639	Os bruts	450	quintaux

J'espère que Votre Excellence voudra bien me donner l'assurance que le Gouvernement Royal de Hongrie est d'accord à ce sujet.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

B. Mussolini, m. p.

Az olasz vámtarifa számai	Behozatal.		
ex 110	Borpárlat	300	palack
111	Likőrök	800	»
ex 505	Flaubert puskák . . .	500	darab
507	Pisztolyok és revolverek	500	»
ex 591	Üvegárúk köszörülve, metszve, aranyozva, ezüstözve	100	mmázsa
614	Bútorok fából és ezek alkatrészei	500	»
617	Keretek és keretlécek fából	50	»
ex 663	Illatosított szappanok	50	»
ex 912	Játékszerek kaucsukból	50	»
ex 913	Közönséges babák . .	20	»
	Kivitel.		
ex 639	Nyers csont	450	»

Remélem, hogy Excellentiád szíves lesz engem a Magyar Királyi Kormány idevonatkozó egyetértéséről biztosítani.

Fogadja Minister Ur kiváló tiszteletem nyilvánítását.

B. Mussolini s. k.

Le Ministre de Hongrie au Ministre des Affaires Etrangères d'Italie.

Rome, le 20 juillet 1925.

Monsieur le Ministre,

Par note en date d'aujourd'hui Votre Excellence a bien voulu me donner communication de ce qui suit:

»Au cours des négociations, qui ont eu lieu pour la conclusion de la Convention commerciale entre nos deux Pays, signée en date d'aujourd'hui, la Délégation Hongroise a fait ressortir que la Hongrie a complètement aboli les prohibitions ou restrictions d'importation et réduit au minimum les prohibitions ou restrictions d'exportation.

En considération de ce fait, la Délégation Hongroise, tout en reconnaissant que même l'Italie a adopté en cette matière une politique libérale, a demandé que certaines dérogations soient concédées aux prohibitions d'importation et d'exportation encore existantes en Italie, en vue d'assurer le développement le plus large possible des échanges entre les deux Pays.

J'ai l'honneur maintenant de déclarer à Votre Excellence que, pour donner satisfaction dans la limite du possible à cette demande, e Gouvernement Italien est prêt à concéder à la Hongrie les contingents mensuels ci-après indiqués concernant les marchandises suivantes, dont l'importation ou l'exportation est encore sonmise è un régime de restrictions.

Magyarország követe Olaszország külügyminiszteréhez.

Róma, 1925. július 20.

Miniszter Ur!

A mai napon kelt jegyzékében Excellenciád szíves volt velem a következőket közölni:

»A tárgyalások folyamán, melyek az Országaink között kötendő és a mai napon aláírt kereskedelmi szerződés ügyében folytattattak, a Magyar Delegáció kiemelte, hogy Magyarország teljesen megszüntette a behozatali tilalmakat és korlátozásokat és a legkisebb mérvre csökkentette a kiviteli tilalmakat, illetve korlátozásokat.

E tényre való tekintettel a Magyar Delegáció, elismerve, hogy e részben Olaszország is szabadelvű gyakorlatot követ, kérte, hogy bizonyos kivételek engedélyeztessenek az Olaszországban még meglevő behozatali és kiviteli tilalmak alól, oly célból, hogy a két ország közötti forgalomnak a lehető legnagyobb mérvben való kifejlődése biztosíttassék

Van szerencsém ez alkalommal kijelenteni Excellenciádnak, hogy az Olasz Kormány, a lehetőség korlátai közt eleget teendő e kívánságnak, kész Magyarország számára az alább felsorolt havi kontingenseket engedélyezni a következő oly árucikkekre vonatkozólag, melyeknek behozatala vagy kivitele még korlátozásoknak van alávetve.

Numéros du tarif italien	Importation.		
ex 110	Eau-de-vie de vin . .	300	boutelles
111	Liqueurs	800	»
ex 505	Fusils Flaubert . . .	500	pièces
507	Pistolets et revolvers .	500	»
ex 591	Ouvrages en verre passés à la meule, gravés, dorés, argentés .	100	quintaux
614	Meubles en bois et leurs pièces détachées . .	500	»
617	Cadres en bois et baguettes pour cadres	50	»
ex 663	Savons parfumés . . .	50	»
ex 912	Jouets en caoutchouc .	50	»
ex 913	Poupées communes . .	20	»

Exportation.

ex 639	Os bruts	450	quintaux

En prenant acte de ces déclarations j'ai l'honneur de donner à Votre Excellence l'assurance que le Gouvernement de Hongrie est d'accord à ce sujet.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma haute considération.

Nemes n. p.

Az olasz vámtarifa számai	Behozatal.		
ex 110	Borpárlat	300	palack
111	Likőrök	800	»
ex 505	Flaubert puskák . . .	500	darab
507	Pisztolyok és revolverek	500	»
ex 591	Üvegáruk köszörülve, metszve, aranyozva, ezüstözve	100	mmázsa
614	Bútorok fából és ezek alkatrészei	500	»
617	Keretek és keretlécek fából	50	»
ex 663	Illatosított szappanok	50	»
ex 912	Játékszerek kaucsukból	50	»
ex 913	Közönséges babák . .	20	»

Kivitel.

ex 639	Nyers csont	450	»

E kijelentéseket tudomásul véve, van szerencsém Excellenciádat a Magyar Kormány idevonatkozó egyetértéséről biztosítani.

Fogadja Miniszter Ur kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Nemes s. k.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a m. kir. külügy-, pénzügy-, földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek bízatnak meg.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 935. számú irományhoz.

Indokolás

„a Rómában 1925. július hó 20-án Magyarország és Olaszország között kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezésére" vonatkozó törvényjavaslathoz.

Olaszországhoz való kereskedelempolitikai viszonyunk a háború óta ezideig szerződésileg szabályozva nem volt. Az olasz áruk Magyarországon a magyar autonóm vámtarifa tételei, míg a magyar áruk Olaszországban az olasz vámtarifa legmagasabb tételei szerint vámoltatnak el. Ez a körülmény a magyar mezőgazdasági és ipari exportot, melynek Olaszország már a háború előtt is jelentős piaca volt, annál súlyosabb helyzet elé állította, miután Olaszország kereskedelmi viszonyait a legtöbb állammal szerződésileg rendezte. Az Olaszország részéről megkötött kereskedelmi szerződések az illető szerződéses államoknak alacsonyabb vámtételeket biztosítanak s így a magyar kivitel, mely szerződés hiányában az olasz piacokra csak magasabb vámok mellett eljutni, kedvezőtlen versenyviszonyokkal kénytelen küzdeni.

Ezen helyzet orvoslása céljából a magyar kormány igyekezett az első alkalmat felhasználni, hogy Olaszországgal a kereskedelmi viszonyok kölcsönös szabályozása iránt a tárgyalásokat felvegye.

A legnagyobb kedvezménynek kölcsönös biztosítása nem nyujthatott alapot a megegyezésre, mivel ez az olasz kivitel számára egyelőre, azaz a tárgyalás alatt levő szerződések megkötéséig előnyt még nem képviselne, viszont a magyar kivitel Olaszországban a legnagyobb kedvezmény alapján már azonnal részesülne az olasz vámtarifából szerződésileg lekötött mérséklésekben. A szemben álló ellentétes helyzet kiegyenlítésére a tárgyalások során az a megoldás jutott érvényre, hogy míg egyrészt Olaszország megadja egyes cikkekre, nevezetesen kiviteli áruink legfontosabbjaira nézve a legnagyobb kedvezményt, addig részünkről azokra a cikkekre, amelyek idehozatalánál elsősorban Olaszország van érdekelve és amelyek ehhez képest a többi államokkal való tárgyalásainkat kevésbbé érintik, megfelelő vámmérsékléseket engedélyezünk.

Annak megfelelően, hogy ez a megoldás a fennforgó átmeneti helyzetnek folyománya, a létrejött megállapodás »ideiglenes« egyezménybe foglaltatott, de már ennek keretében is mindkét szerződő fél kijelenti azon szándékát, hogy az ideiglenes egyezmény — mihelyt a körülmények alakulása ezt megengedi — egy végleges kereskedelmi szerződéssel cseréltessék fel.

Ami a létrejött ideiglenes egyezmény részleteit illeti, azok minden tekintetben a viszonosság elve alapján állapíttattak meg; a szemben álló érdekek kölcsönös kielégítését az egyezmény olyképen biztosítja, hogy míg egyrészt a magyar kivitel a legnagyobb kedvezmény alapján fog lényegesebb előnyökhöz jutni, addig másrészt az olasz kivitel számára részünkről a vámmérséklések terén nyujtunk nagyobb kedvezményt.

Mint fentebb már említettem, a részünkről adott vámmérséklések túlnyomó részben oly cikkekre vonatkoznak, amelyeknél a magyar behozatal szempontjából Olaszország van főleg érdekelve, viszont Olaszország megadja a magyar kivitel számára a legnagyobb kedvezményt mezőgazdasági terményeink számára és az Olaszországban piacot találó fontosabb iparcikkeinkre.

A két országra nézve e részben teljesen azonos érdekekhez képest kölcsönösen egyformán szabályozza az ideiglenes egyezmény a borra vonatkozó kérdéseket. A hordóborra mindkét fél meg fogja adni a másiknak mindazt a kedvezményt, melyet egy más államnak megadna s ugyanígy a palackborra is meg fogjuk kapni az olasz részről már megadott kedvezményeket akkor, mihelyt a részünkről a más államnak netalán adandó kedvezmény az olasz palackborokra is kiterjedne. A borkülönlegességek közül ez a kölcsönösen biztosított legnagyobb kedvezmény az egyezményben megállapított néhány csemegebortajtára fog alkalmazást nyerni.

Az ideiglenes egyezmény egy év tartamára köttetett, de — amennyiben helyébe előbb végleges kereskedelmi szerződés nem lépett — egy éven túl is érvényben fog maradni, ha azt három hónappal előbb egyik fél sem mondta fel.

Amint ezt az ideiglenes egyezmény létrejöttekor kelt jegyzékváltás megállapítja, arra való tekintettel, hogy a forgalmi korlátozások Olaszországban még nincsenek teljesen hatályon kívül helyezve, azon cikkekre nézve, melyek még ily korlátozás alá esnek, olasz részről megfelelő beviteli, illetve kiviteli kontingensek engedélyeztettek a magyar kereskedelmi érdekek számára.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos s. k.,
m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

936. szám.

Törvényjavaslat

az Amerikai Egyesült-Államokkal kötött 1925. évi június hó 24-én Washingtonban kelt Barátsági, Kereskedelmi és Konzuli Szerződés becikkelyezéséről.

1. §. Az Amerikai Egyesült-Államokkal kötött 1925. évi június hó 24-én Washingtonban kelt Barátsági, Kereskedelmi és Konzuli Szerződés ezennel az ország törvényei közé iktattatik

2. §. A szerződés szövege a következő:

Barátsági, kereskedelmi és konzuli

SZERZŐDÉS

a Magyar Királyság

és az

Amerikai Egyesült-Államok

között.

A Magyar Királyság és az Amerikai Egyesült-Államok attól az óhajtól vezéreltetve, hogy a közöttük fennálló áldásos békekötelékeket oly megállapodások által erősítsék meg, amelyek hivatva vannak arra, hogy kölcsönös területeiken népeik szellemi, kulturális, gazdasági és kereskedelmi törekvéseinek megfelelően a barátságos érintkezést előmozdítsák, barátsági, kereskedelmi és konzuli szerződés megkötését határozták el és e célból meghatalmazottaikként megnevezték:

TREATY

of Friendship, Commerce and Consular Rights

between

the Kingdom of Hungary

and the

United States of America.

The Kingdom of Hungary and the United States of America, desirous of strengthening the bond of peace which happily prevails between them, by arrangements designed to promote friendly intercourse between their respective territories through provisions responsive to the spiritual, cultural, economic and commercial aspirations of the peoples thereof, have resolved to conclude a Treaty of Friendship, Commerce and Consular Rights and for that purpose have appointed as their Plenipotentiaries:

Magyarország Kormányzója:

gróf Széchényi László Magyarország rendkívüli követét és meghatalmazott minisztert az Amerikai Egyesült-Államoknál és

az Amerikai Egyesült-Államok elnöke:

Frank B. Kellogg, az Egyesült-Államok Secretary of State-jét.

Akik érvényes és teljes meghatalmazásaik kölcsönös kicserélése után a következő cikkekre nézve állapodtak meg:

I. cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai a másik Fél területeire léphetnek, azokon utazhatnak és letelepedhetnek; lelkiismereti szabadságot és vallásszabadságot élveznek; akadálytalanul űzhetnek mindennemű hivatásos, tudományos, vallási, jótékonysági, ipari és kereskedelmi tevékenységet, amelyet a helyi törvények nem tiltanak; tulajdonukban tarthatnak, emelhetnek vagy bérelhetnek és elfoglalhatnak megfelelő épületeket és bérbe vehetnek telkeket, hogy ott letelepedjenek, vagy azokat tudományos, vallási, jótékonysági, ipari, kereskedelmi és temetkezési célokra felhasználják; tetszésük szerint alkalmazhatnak ügynököket és általában kifejthetnek mindennemű tevékenységet, amely velejár vagy szükséges ahhoz, hogy a fentemlített kedvezményeket oly mértékben élvezhessék, mint a belföldiek, vagy ezután a legnagyob kedvezményt élvező nemzetek állampolgárai, amennyiben alávetik magukat a fennálló törvényeknek és rendeleteknek.

Egyik Magas Szerződő Fél állampolgárai sem kötelezhetők a másik Fél területein más vagy magasabb belföldi adók vagy illetékek viselésére, mint aminőkre a belföldiek kötelesek és fizetnek.

A Magas Szerződő Felek állampolgárai, amennyiben alkalmazkodnak a

The Governor of Hungary:

Count László Széchényi, Envoy Extraordinary and Minister Plenipotentiary of Hungary to the United States of America, and

The President of the United States of America:

Frank B. Kellogg, Secretary of State of the United States.

Who, having communicated to each other their full powers found to be in due form, have agreed upon the following articles:

Article I. The nationals of each of the High Contracting Parties shall be permitted to enter, travel and reside in the territories of the other; to exercise liberty of conscience and freedom of worship; to engage in professional, scientific, religious, philanthropic, manufacturing and commercial work of every kind without interference, to carry on every form of commercial activity which is not forbidden by the local law; to own, erect or lease and occupy appropriate buildings and to lease lands for residential, scientific, religious, philanthropic, manufacturing, commercial and mortuary purposes; to employ agents of their choice, and generally to do anything incidental to or necessary for the enjoyment of any of the foregoing privileges upon the same terms as nationals of the state of residence or as nationals of the nation hereafter to be most favored by it, submitting themselves to all local laws and regulations duly established.

The nationals of either High Contracting Party within the territories of the other shall not be subjected to the payment of any internal charges or taxes other or higher than those that are exacted of and paid by its nationals.

The nationals of each High Contracting Party shall enjoy freedom

belföldi törvényekhez, akadálytalanul fordulhatnak a törvény által létesített bármelyfokú bírósághoz jogaik érvényesítése és védelme végett.

of access to the courts of justice of the other on conforming to the local laws, as well for the prosecution as for the defence of their rights, and in all degrees of jurisdiction established by law.

A Magas Szerződő Felek állampolgárai amennyiben alkalmazkodnak a belföldiekre megállapított feltételekhez, a másik Fél területein személyüket és vagyonukat illetőleg állandó védelemben és biztonságban részesülnek és e tekintetben élvezni fogják a védelemnek azt a fokát, amelyet a nemzetközi jog megkövetel. Vagyonuk törvényes eljárás és megmegfelelő kártérítés nélkül el nem vehető.

The nationals of each High Contracting Party shall receive within the territories of the other, upon submitting to conditions imposed upon its nationals, the most constant protection and security for their persons and property, and shall enjoy in this respect that degree of protection that is required by international law. Their property shall not be taken without due process of law and without payment of just compensation.

II. cikk. Tekintettel arra a védelemre, melyet oly nemzeti, állami és tartományi törvények biztosítanak, amelyek balesetért vagy halálért magánjogi felelősséget állapítanak meg és valamely sértett fél hozzátartozóinak, örököseinek vagy a reá utalt személyeknek jogot adnak keresetre vagy pénzbeli kártérítésre, amennyiben a sértett fél a Magas Szerződő Felek egyikének állampolgára, fentemlített hozzátartozói, örökösei vagy a reá utalt személyek a másik Fél területein ugyanazon jogokat és kedvezményeket ugyanolyan feltételek mellett fogják élvezni, amelyekben a belföldiek részesülnek, tekintet nélkül külföldi voltukra vagy arra, hogy tartózkodási helyük a sérülés bekövetkezésének helyén kívül fekszik.

Article II. With respect to that form of protection granted by National, State or Provincial laws establishing civil liability for injuries or for death, and giving to relatives or heirs or dependents of an injured party a right of action or a pecuniary benefit, such relatives or heirs or dependents of the injured party, himself a national of either of the High Contracting Parties and within any of the territories of the other, shall regardless of their alienage or residence outside of the territory where the injury occured, enjoy the same rights and privileges as are or may be granted to nationals, and under like conditions.

III. cikk. A Magas Szerződő Felek állampolgárainak a másik Szerződő Fél területén lévő lakásai, áruházai, gyárai, telepei és egyéb üzlethelyiségei, valamint ezeknek tartozékai, amelyek az I. cikkben megjelölt bármely célra szolgálnak, sértetlenek lesznek. Az ilyen helyiségekben és azok tartozékaiban házkutatást tartani, továbbá könyveket, iratokat vagy számlákat átvizsgálni vagy azokat ellenőrizni, csupán a belföldiekre meg-

Article III. The dwellings, warehouses, manufactories, shops and other places of business, and all premises thereto appertaining of the nationals of each of the High Contracting Parties in the territories of the other used for any purposes set forth in Article I, shall be respected. It shall not be allowable to make a domiciliary visit to, or search of any such buildings and premises, or there to examine and inspect books, papers or

állapított feltételek mellett a törvények, rendeletek és szabályrendeletek által előírt módon engedhető meg.

IV. cikk. Ha valamely személy, aki a Magas Szerződő Felek területein fekvőség vagy más ingatlan bitokosa, vagy azokban érdekelt, elhalálozna és ennek következtében ilyen ingatlan vagy érdekeltség az állam törvényei értelmében vagy végrendeleti intézkedés folytán a másik Fél egy akár ott tartózkodó, akár nem ott tartózkodó állampolgárának örökségébe vagy tulajdonába menne át, amennyiben ezt annak az államnak törvényei, ahol a birtok fekszik vagy az érdek van, ki nem zárják, az örökség eladására három év engedélyezendő, mely határidő méltányosságból meg is hosszabbítható, ha a körülmények azt szükségessé teszik; a javakból származó jövedelem korlátozás és beavatkozás nélkül felvehető, továbbá mentes minden hagyatéki, örökségi és kezelési illetékektől és terhektől kivéve azokat, amelyeket hasonló esetekben azon állam polgárai is tartozik fizetni, amelyből az illető származik.

Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai a másik Fél területein lévö bármely ingóvagyonukkal szabadon rendelkezhetnek, végrendelet és adományozás által vagy más módon; azok örökösei, hagyományosai és az általuk megajándékozottak állampolgárságára való tekintet nélkül és akár ott tartózkodnak, akár nem, a mondott ingó vagyont örökölhetik, azt akár személyesen vagy az ő nevükben eljáró egyének által birtokba vehetik, továbbá tetszésük szerint megtarthatják vagy azzal rendelkezhetnek, és csupán oly adók és illetékek fizetésére kötelezhetők, aminőket azon állam alattvalói, amelynek területein a dolog létezik vagy amelyhez tartozik, hasonló esetekben fizetni tartoznak.

accounts except under the conditions and in conformity with the forms prescribed by the laws, ordinances and regulations for nationals.

Article IV. Where, on the death of any person holding real or other immovable property or interests therein within the territories of one High Contracting Party, such property or interets therein would, by the laws of the country or by a testamentary disposition, descend or pass to a national of the other High Contracting Party, whether resident or non-resident, were he not disqualified by the laws of the country where such property or interests therein is or are situated, such national shall be allowed a term of three years in which to sell the same, this term to be reasonably prolonged if circumstances render it necessary, and withdraw the proceeds thereof, without restraint or interference. and exempt from any succession, probate or administrativ duties or charges other than those which may be imposed in like cases upon the nationals of the country from which such proceeds may be drawn.

Nationals of either High Contracting Party may have full power to dispose of their personal property of every kind within the territories of the other, by testament, donation or otherwise, and their heirs, legatees and donees, of whatsoever nationality, whether resident or non-resident, shall succeed to such personal property, and may take possession thereof, either by themselves or by others acting for them, and retain or dispose of the same at their pleasure subject to the payment of such duties or charges only as the nationals of the High Contracting Party within whose territories such property may be or belong shall be liable to pay in like cases.

V. cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai a másik Fél területein vallásuk szabad gyakorlásában, amint az a fentebbiekben megállapíttatott, minden sérelem és zaklatás nélkül, vallásos meggyőződésükből vagy más okból kifolyólag, istentiszteletet tarthatnak úgy saját házaikban, mint e célra szolgáló más épületekben, amelyeket megfelelő helyeken szabadon emelhetnek és fenntarthatnak, feltéve, hogy tanításaik és vallásuk gyakorlata nem közerkölcsellenes; joguk van továbbá arra, hogy halottaikat vallásos szokásaiknak megfelelően az erre szánt és e célra fentartott alkalmas és megfelelő helyeken eltemethessék, amennyiben alávetik magukat a temetkezési hely méltányos halálozási és egészségügyi törvényeinek és szabályrendeleteinek.

VI. cikk. A Magas Szerződő Felek egyikének egy harmadik állammal való háborúja esetén az illető Félnek joga van a saját területein állandóan tartózkodó azon személyeket, akik a törvényeknek megfelelően formálisan kijelentették abbeli szándékukat, hogy az állampolgárságot naturalizáció által megszerzik, katonai szolgálattételre sorozni, kivéve ha az illetők a háború kitörésétől számított 60 napon belül a háborút vivő Fél területeiről eltávoznak.

VII. cikk. A Magas Szerződő Felek területei között kereskedelmi és hajózási szabadság áll fenn Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai, úgy mint a legnagyobb kedvezményt élvező nemzetek állampolgárai, hajóikkal és rakományaikkal szabadon jöhetnek a másik Fél határain belül fekvő mindazon helyekre, kikötőkbe és vizekre, amelyek a külkereskedelem és hajózás számára nyitva vannak vagy a jövőben megnyittatnak. Ezen szerződésben semmi sem értelmezhető olyképpen, ami által a magas Szerződő Felek valamelyikének abbeli joga korlátoztatnék, hogy az

Article V. The nationals of each of the High Contracting Parties in the exercise of the right of freedom of worship, within the territories of the other, as hereinabove provided, may, without annoyance or molestation of any kind by reason of their religious belief or otherwise, conduct services either within their own houses or within any appropriate buildings which they may be at liberty to erect and maintain in convenient situations, provided their teachings or practices are not contrary to public morals; and they may also be permitted to bury their dead according to their religious customs in suitable and convenient places established and maintained for the purpose, subject to the reasonable mortuary and sanitary laws and regulations of the place of burial.

Article VI. In the event of war between either High Contracting Party and a third State, such Party may draft for compulsory military service nationals of the other having a permanent residence within its territories and who have formally, according to its laws, declared an intention to adopt its nationality by naturalisation, unless such individuals depart from the territories of said belligerent Party within sixty days after a declaration of war.

Article VII. Between the territories of the High Contracting Parties there shall be freedom of commerce and navigation. The nationals of each of the High Contracting Parties equally with those of the most favored nation, shall have liberty freely to come with their vessels and cargoes to all places, ports and waters of every kind within the territorial limits of the other which are or may be open to foreign commerce and navigation. Nothing in this treaty shall be construed to restrict the right of either High Contracting Party to impose, on such terms as it may

emberi, állati és növényélet védelmét biztosító oly egészségügyi tilalmakat és megszorításokat állítson fel, amilyenek neki alkalmasnak látszanak, vagy hogy rendőri vagy adótörvények keresztülvitelére vonatkozó rendeleteket bocsásson ki.

Mindkét Magas Szerződő Fél feltétlenül kötelezi magát arra, hogy a behozatalban a másik Fél terményeire, termékeire vagy ipari készítményeire nem fog más vagy magasabb vámokat kivetni, más feltételeket szabni és más tilalmakat felállítani, mint aminők bármely más idegen állam hasonló terményeire, termékeire vagy ipari készítményeire a behozatalnál fennállanak vagy alkalmaztatni fognak.

Mindkét Magas Szerződő Fél ugyancsak feltétlenül kötelezi magát arra, hogy a másik Fél területeire kivitt cikkekre nem fog kivetni más vagy magasabb vámokat, nem fog más korlátozásokat vagy tilalmakat felállítani, mint aminők bármely más idegen államba kivitt cikkekre nézve alkalmaztatnak.

Bármily jellegű kedvezmény, amelyben a Magas Szerződő Felek bármelyike valamely idegen állam cikkeit, mint annak terményeit, termékeit vagy ipari készítményeit részesíti, ugyanakkor és feltétlenül, minden kérvényezés és ellenszolgáltatás nélkül a másik Szerződő Fél áruira, mint annak terményeire, termékeire és ipari készítményeire is kiterjesztendő.

Mindegyik Magas Szerződő Fél kötelezi magát a behozatali és kiviteli vámok összegét és beszedését illetőleg, a másik Fél állampolgárait, hajóit és javait mindazon kedvezményekben, kiváltságokban és előnyökben részesíteni, amelyeket valamely harmadik állam állampolgárainak, hajóinak és javainak engedélyezett, és tekintet nélkül arra, hogy az ily kedvezményben részesített államnak ilyen bánásmód ellen-

see fit, prohibitions or restrictions of a sanitary character designed to protect human, animal or plant life, or regulations for the enforcement of police or revenue laws

Each of the High Contracting Parties binds itself unconditionally to impose no higher or other duties or conditions and no prohibition on the importation of any article, the growth, produce or manufacture, of the territories of the other than are or shall be imposed on the importation of any like article, the growth, produce or manufacture of any other foreign country.

Each of the High Contracting Parties also bind itse ef unconditionally to impose no higher or other charges or other restrictions or prohibitions on goods exported to the territories of the other High Contracting Party than are imposed on goods exported to any other foreign country.

Any advantage of whatsoever kind which either High Contracting Party may extend to any article, the growth, produce, or manufacture of any other foreign country shall simultaneously and unconditionally, without request and without compensation, be extended to the like article the growth, produce or manufacture of the other High Contracting Party.

With respect to the amount and collection of duties on imports and exports of every kind, each of the two High Contracting Parties binds itself to give to the nationals, vessels and goods of the other the advantage of every favor, privilege or immunity which it shall have accorded to the nationals, vessels and goods of a third State, and regardless of whether such favored State shall have been accorded such treatment gratuitously

szolgáltatás nélkül vagy viszonzásul kölcsönös ellenszolgáltatások ellenében nyujtatott. Mindazon kedvezmények, kiváltságok és előnyök, amelyeket a Szerződő Felek egyike valamely harmadik állam állampolgárainak, hajóinak vagy javainak a jövőben engedélyezne, ugyanakkor és feltétlenül, minden kérés és ellenszolgáltatás nélkül alkalmazandók a másik Szerződő Félre saját magának, állampolgárainak és hajóinak javára.

or in return for reciprocal compensatory treatment. Every such favor, privilege or immunity which shall hereafter be granted the nationals, vessels or goods of a third State shall simultaneously and unconditionally, without request and without compensation, be extended to the other High Contracting Party, for the benefit of itself, its nationals and vessels

Mindazon cikkek, amelyek az Egyesült-Allamok kikötőibe azok hajóin idegen államokból törvényszerűen behozatnak vagy behozhatók lesznek, ugyanolyan módon hozhatók be az Egyesült-Államok kikötőibe magyar hajókon, a nélkül, hogy más vagy magasabb vámoknak, vagy bárminemű illetékeknek lennének alávethetők, mint aminők az Egyesült Államok hajóin behozott cikkekre vonatkoznak; és viszont, mindazon cikkek, amelyeket Magyarország kikötőibe magyar hajókon idegen államokból törvényszerűen behoznak vagy a jövőben behozni fognak, ugyanúgy hozhatók be Magyarország kikötőibe az Egyesült-Államok hajóin, anélkül hogy más vagy magasabb vámoknak vagy bárminemű illetékeknek lennének alávethetők, mint aminők idegen államokból magyar hajókon behozott cikkek után szedetnek.

All articles which are or may be legally imported from foreign countries into ports of the United States in vessels of the United States may likewise be imported into those ports in Hungarian vessels without being liable to any other or higher duties or charges whatsoever than if such articles were imported in vessels of the United States; and, reciprocally, all articles which are or may be legally imported from foreign countries into the ports of Hungary in Hungarian vessels, may likewise be imported into these ports in vessels of the United States without being liable to any other or higher duties or charges whatsoever than if such articles were imported from foreign countries in Hungarian vessels.

E cikk rendelkezései nem vonatkoznak arra a bánásmódra, amelyben az Egyesült-Államok Kuba kereskedelmét részesítik az 1902 december 11-én az Egyesült-Államok és Kuba között kötött kereskedelmi egyezmény rendelkezései értelmében; nem vonatkoznak továbbá semmi más, a jövőben az Egyesült-Államok és Kuba közt kötendő kereskedelmi szerződésre és a jelen vagy a jövő törvényei alapján az Egyesült-Államoknak bármely más tartozékaival és a Panama-csatorna övével folytatott kereskedelemre.

The stipulations of this Article do not extend to the treatment which is accorded by the United States to the commerce of Cuba under the provisions of the Commercial Convention concluded by the United States and Cuba on December 11, 1902, or any of her commercial convention which hereafter may be concluded by the United States whith Cuba, or to the commerce of the United States with any of its dependencies and the Panama Canal Zone under existing or future laws.

VIII. cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai és árui ugyanolyan elbánásban fognak részesülni a másik Fél területein a belső adókat, az átviteli vámokat, a beraktározási illetékeket és más könnyítéseket, valamint a vámvisszatérítéseket és jutalmakat illetőleg, mint annak a saját állampolgárai és azok árui.

IX. cikk. A Magas Szerződő Felek egyikének területén annak nemzeti, állami és tartományi törvényei szerint és alapján alakult vagy a jövőben létesítendő és ugyanazon területen székhellyel biró részvénytársaságok és egyéb társaságok és egyesületek jogi állása akár haszon elérésére alakulnak, akár nem, a másik Fél által elismerendő, feltéve, hogy nem alakulnak olyan célra, melyet az illető állam törvényei tiltanak. Joguk lesz továbbá a vonatkozó törvények rendelkezései szerint a bíróságokhoz akadálytalanul járulni az igazságszolgáltatásnak a törvény által létesített összes fokaiban mind keresetindítás, mind jogaik megvédése érdekében.

Mindegyik Magas Szerződő Fél társaságainak és egyesületeinek a másik Fél által elismert az a joga, hogy annak területein letelepedhessenek és ott fióktelepeket állíthassanak fel és ugyanott működhessenek, egyedül az illető Szerződő Félnek nemzeti, állami és tartományi törvényeiben szabályozott beleegyezésétől függ.

X. cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai a másik Fél területein kölcsönösen és a szerint, hogy az ott megszabott feltételeknek eleget tesznek-e, élvezni fogják mindazon jogokat és kiváltságokat, amelyekben minden más állam polgárai részesülnek, vagy a jövőben részesülni fognak, pénzbeli vagy egyéb haszonra irányuló részvénytársaságok alakításánál vagy azokban való részvételnél, ideértve

Article VIII. The nationals and merchandise of each High Contracting Party within the territories of the other shall receive the same treatment as nationals and merchandise of the country with regard to internal taxes, transit duties, charges in respect to warehousing and other facilities and the amount of drawbacks and bounties.

Article IX. Limited liability and other corporations and associations, whether or not for pecuniary profit, which have been or may hereafter be organized in accordance with and under the laws, National, State or Provincial, of either High Contracting Party and maintain a central office within the territories thereof, shall have their juridical status recognized by the other High Contracting Party provided that they pursue no aims within its territories contrary to its laws. They shall enjoy free access to the courts of law and equity, on conforming to the laws regulating the matter, as well for the prosecution as for the defense of rights in all the degrees of jurisdiction established by law.

The right of such corporations and associations of either High Contracting Party so recognized by the other to establish themselves within its territories, establish branch offices and fulfill their functions therein shall depend upon, and be governed solely by, the consent of such Party as expressed in its National, State or Provincial laws.

Article X. The nationals of either High Contracting Party shall enjoy within the territories of the other, reciprocally and upon compliance with the conditions there imposed, such rights and privileges as have been or may hereafter be accorded the nationals of any other State with respect to the organisation of and participation in limited liability and other corporations and associations,

részvények terjesztésének, egyesítésének, vásárlásának, tulajdonának és eladásának jogát, valamint ilyen társaságok és egyesületekben vezetői és hivatali állások eltoglalásának jogát. A felsorolt jogok gyakorlásánál és ilyen társaság és egyesület alapítására és vezetésére vonatkozó szabályzat és eljárás tekintetében, ezen állampolgárok nem fognak kedvezőtlenebb elbánásban részesülni, mint amilyenben a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet állampolgárai jelenleg vagy a jövőben részesülnek. Oly társaságok és egyesületek jogai, amelyeket a Magas Szerződő Felek egyikének területein a másik Fél állampolgárai alapítanak, ellenőriznek és azokban részesednek, hogy bármilyen működésüket kifejthessék, azon államnak már érvényben lévő vagy a jövőben hozandó nemzeti, állami és tartományi törvényei és rendeletei által szabályoztatnak, amely állam területein fenti testületek és társulatok működésüket kifejteni óhajtják. A fenti rendelkezések nem vonatkoznak politikai egyesületek alakítására vagy azokban való részvételre.

Továbbá mindegyik Magas Szerződő Fél területein kölcsönösen és az ott megszabott feltételeknek eleget téve, élvezni fogják mindazon jogokat és kiváltságokat, amelyekben ama Fél területein a szénbányászásnál, valamint a foszfát, olaj, bitumenes pala, gáz és nátrium kitermelésénél bármely más állam polgárai részesülnek.

XI. cikk. a) A Magas Szerződő Felek joghatósága alá eső területeken letelepedett gyárosok, kereskedők és iparosok a másik Fél joghatósága alá tartozó területén belül, akár személyesen, akár ügynökök vagy alkalmazottaik által, mint kereskedelmi utazók működhetnek, ha az utóbbitól egyszeri illeték lefizetése ellenében erre engedélyt kaptak, amely az illető

for pecuniary profit or otherwise, including the rights of promotion, incorporation, purchase and ownership and sale of shares and the holding of executive or official positions therein. In the exercise of the foregoing rights and with respect to the regulation or procedure concerning the organisation or conduct of such corporations or associations, such nationals shall be subjected to no conditions less favorable than those which have been or may hereafter be imposed upon the nationals of the most favored nation. The rights of any of such corporations or associations as may be organised or controlled or participated in by the nationals of either High Contracting Party within the territories of the other to exercise any of their functions therein, shall be governed by the laws and regulations, National, State or Provincial, which are in force or may hereafter by established within the territories of the Party wherein they propose to engage in business. The foregoing stipulations do not apply to the organisation of and participation in political associations.

The nationals of either High Contracting Party shall, moreover, enjoy within the territories of the other, reciprocally and upon compliance with the conditions there imposed, such rights and privileges as have been or may hereafter be accorded the nationals of any other State with respect to the mining of coal, phosphate, oil, oil shale, gas, and sodium on the public domain of the other.

Article XI. (a) Manufacturers, merchants, and traders domiciled within the jurisdiction of one of the High Contracting Parties may operate, as commercial travellers either personally or by means of agents or employees within the jurisdiction of the other High Contracting Party on obtaining from the latter, upon payment of a single fee, a license which shall be

állam joghatósága alá tartozó egész területen érvényes.

Abban az esetben, ha a Magas Szerződő Felek valamelyike háborút folytatna, fenntartja magának azt a jogot, hogy e cikk rendelkezései alapján, vagy más címen megakadályozza joghatósági területén belül olyan ellenséges állampolgárok vagy más idegenek működését, akiknek jelenlétét a közrend vagy az állam biztonsága szempontjából ártalmasnak minősíti.

b) Hogy a kérvényező a fentemlített engedélyt magának biztosítsa, köteles a gyárosok, kereskedők és iparosok tartózkodási helyén olyan igazolványt szerezni, amely kereskedelmi utazói minőségét igazolja. Ezen igazolvány, amelyet mindkét államban az e célra meghatározandó hatóság fog kiállítani, azon állam konzulja által láttamozandó, amelyben a kérvényező működni óhajt; ezen állam hatóságai a bemutatott igazolvány alapján ki fogják állítani az állami engedélyt az *a)* pont rendelkezései szerint.

c) Kereskedelmi utazók árumintáikat eladhatják a nélkül, hogy az előírt behozatali engedélyt meg kellene szerezniök.

d) Kereskedelmi értéknélküli minták vámilleték nélkül hozhatók be.

Megjelölt, lebélyegzett vagy megrongált minták, amelyek más célra nem használhatók, kereskedelmi értéknélküli tárgyaknak tekintendők.

e) Kereskedelmi értékkel bíró minták ideiglenesen behozhatók a törvényes vámok lefizetésére való biztosíték nyujtása ellenében azon esetre, ha ismét ki nem vitetnének az országból hat (6) hónapi határidőn belül.

A minták azon részeire, amelyek nem kerültek ismét kivitelre, vám fizetendő.

valid throughout its entire territorial jurisdiction.

In case either of the High Contracting Parties shall be engaged in war, it reserves to itself the right to prevent from operating within its jurisdiction under the provisions of this Article, or otherwise, enemy nationals or other aliens whose presence it may consider prejudicial to public order and national safety.

(b) In order to secure the license above mentioned the applicant must obtain from the country of domicile of the manufacturers, merchants and traders represented a certificate attesting his character as a commercial traveller. This certificate, which shall be issued by the authority to be designated in each country for the purpose, shall be visaed by the consul of the country in which the applicant proposes to operate, and the authorities of the latter shall, upon the presentation of such certificate, issue to the applicant the national license as provided in Section *(a)*.

(c) A commercial traveller may sell his samples without obtaining a special license as an importer.

(d) Samples without commercial value shall be admitted to entry free of duty.

Samples marked, stamped or defaced in such manner that they cannot be put to other uses shall be considered as objects without commercial value.

(e) Samples having commercial value shall be provisionally admitted upon giving bond for the payment or lawful duties if they shall not have been withdrawn from the country within a period of six (6) months.

Duties shall be paid on such portion of the samples as shall not have been so withdrawn.

f) A vámformaságok lehetőleg egyszerűsítendők a végből, hogy a minták továbbítását ne késleltessék.

g) Házalók és más elárusitók, akik egyenesen a fogyasztóknak adják el áruikat, még akkor sem tekintendők kereskedelmi utazóknak, ha abban az államban, ahol működnek, nincs állandó üzleti székhelyük; azonban alávetendők az üzleti tevékenységük után fizetendő illetékek azon neméneк, amely reájuk vonatkozik.

h) Engedély nem követelhető:

1. olyan személyektől, akik a kereskedelem és szükségleteinek tanulmányozása szempontjából utaznak, még akkor sem, ha azok kereskedelmi összeköttetéseket kezdeményeznek, feltéve, hogy árukat nem adnak el;

2. olyan személyektől, akik helyi ügynökségek által működnek, amelyek fizetik az engedélyilletékeket vagy más üzletre vonatkozó jövedelmi adókat;

3. olyan utasoktól, akik kizárólag vevők.

i) Jelen cikk bármely rendelkezéseit érintő minden engedmény, amelyet a Szerződő Felek egyike a jövőben akár törvény vagy szerződés vagy egyezmény által biztosít, azonnal kiterjesztendő a másik Félre is.

XII. cikk. a) Valahányszor a XI. cikk rendelkezései megengedik és az abban megállapított jogok sérelme nélkül történhetik, a Magas Szerződő Felek bármelyike életbeléptethet oly rendelkezéseket, melyek a XI. cikk alapján adott engedélyek megújítását vagy átruházását szabályozzák, vagy az engedélyekkel való bármily visszaélés megtorlására pénz- és egyéb büntetéseket állapitanak meg.

Ha ezen szabályzatok az engedélyek megújítását megengedik, a megújításért járó illeték nem lesz nagyobb, mint az, amely az eredeti engedélyért volt fizetendő.

(f) All customs formalities shall be simplified as much as possible with a view to avoid delay in the despatch of samples.

(g) Peddlers and other salesmen who vend directly to the consumer, even though they have not an established place of business in the country in which they operate, shall not be considered as commercial travellers, but shall be subject to the license fees levied on business of the kind which they carry on.

(h) No license shall be required of:

1. — Persons traveling only to study trade and its needs, even though they initiate commercial relations, provided they do not make sales of merchandise.

2. — Persons operating through local agencies which pay the license fee or other imposts to which their business is subject.

3. — Travelles who are exclusively buyers.

(i) Any concessions affecting any of the provisions of the present Article that may hereafter be granted by either High Contracting Party, either by law or by treaty or convention, shall immediately be extended to the other Party.

Article XII. (a) Regulations governing the renewal and transfer of licenses issued under the provisions of Article XI, and the imposition of fines and other penalties for any misuse licenses may be made by either of the High Contracting Parties whenever advisable within the terms of Article XI and without prejudice to the rights defined therein.

If such regulations permit the renewal of licenses, the fee for renewal will not be greater than that charged for the original license.

Amennyiben ezen szabályzatok az engedély átruházását megengedik, úgy az, akire az engedély átruháztatik, új személyazonossági bizonyítványának megérkeztéig mint kereskedelmi utazó működhetik, ha kellő biztosítékot tud nyujtani arra nézve, hogy minden tekintetben jogos utóda annak, aki az engedélyt eredetileg kapta volt s hogy ugyanolyan személyazonossági bizonyítványt fog felmutatni, mint az, aki az engedélyt eredetileg kapta volt. A minták vámzárolása azonban csak akkor oldható fel, ha az említett bizonyítvány megérkezett.

b) A kereskedelmi utazó személyazonossági bizonyítványának kiállítására nézve nem a kereskedelmi utazók saját, hanem azon cég állampolgársága mérvadó, melyet a kereskedelmi utazó képvisel.

A Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy vámtisztviselőiket vagy más illetékes hatóságaikat felhatalmazzák, miszerint ily engedélyeket a személyazonossági bizonyítvány és a minták hitelesített jegyzékének bemutatása után mint azon központi hivatalok képviselői, melyek engedélyek kiállítására és szabályozására hivatvák, — kiállíthassanak. Nevezett tisztviselők az illető okmányokat azonnal azon központi hivatalhoz tartoznak áttenni, melynek az engedéllyel ellátott ezek után kellőképen bejelenti abbeli szándékát, hogy engedélyének megújítását vagy átruházását kérni fogja, amennyiben ezen cselekmények megengedhetők — vagy pedig az országból való távozásának esetén — vámzárlatának megszüntetését kéri. Szabályszerű értesítésnek e tekintetben azon idő fog tekintetni, amely a rendes postafordultával való levélváltásra szükséges, ehhez adva még öt köznapot, hivatalos elintézés céljából.

c) Magától értetődik, hogy az utazó csakis oly cikkek eladásával fog foglalkozni, melyek üzletágához tartoz-

If such regulations permit the transfer of licenses, upon satisfactory proof that transferee or assignee is in every sense the true successor of the original licensee, and that he can furnish a certificate of identification similar to that furnished by the original licensee, he will be allowed to operate as a commercial traveller pending the arrival of the new certificate of indentification, but the cancellation of the bond for the samples shall not be effected before the arrival of the said certificate.

(b) It is the citizenship of the firm that the commercial traveller represents, and not his own, that governs the issuance to him of a certificate of identification.

The High Contracting Parties agree to empower the local customs officials or other competent authorities to issue the said licenses upon surrender of the certificate of identification and authenticated list of samples, acting as deputies of the central office constituted for the issuance and regulation of licenses. The said officials shall immediately transmit the appropriate documentation to the central office, to which the licensee shall thereafter give due notice of his intention to ask for the renewal or transfer of his license, if these acts be allowable, or cancellation of his bond, upon his departure from the country. Due notice in this connection will be regarded as the time required for the exchange of correspondence in the normal mail schedules, plus five business days for purposes of official verification and registration.

(c) It is understood that the traveler will not engage in the sale of other articles than those embraced

nak. Eladhatja mintáit, amely esetben köteles az azokra eső vámot lefizetni, de nem adhat el más, magával hozott vagy neki küldött oly cikkeket, melyek nem világosan az általa képviselt üzletághoz tartoznak.

by his line of business; he may sell his samples, thus incurring an obligation to pay the customs duties thereupon, but he may not sell other articles brought with him or sent to him, which are not reasonably and clearly representative of the kind of business he purports to represent.

d) A kereskedelmi utazók által megfelelő mennyiségben magukkal hozott hirdetési anyag kereskedelmi értéknélküli mintáknak fog tekintetni. Oly tárgyak, amelyek értéke azáltal csökkent, hogy azok hirdetési célokra lettek felhasználva és amelyek ingyenes szétosztásra szánvák, amennyiben megfelelő mennyiségben hozatnak be, szintén értéknélküli mintáknak fognak tekintetni. Magától értetődik azonban, hogy ezen előírás az illető ország vámtörvényeinek lesz alávetve. Azok a minták, amelyeket kereskedelmi utazó magával visz, személyes podgyászának részeként fognak továbbíttatni s az utána érkező minták közönséges teheráruval szemben elsőbbségben fognak részesülni.

(d) Advertising matter brought by commercial travelers in appropriate quantities shall be treated as samples without commercial value. Objects having a depreciated commercial value because of adaptation for purposes of advertisement, and intended for gratuitous distribution, shall, when introduced in reasonable quantities, also be treated as samples without commercial value. It is understood, however, that this prescription shall be subject to the customs laws of the respective countries. Samples accompanying the commercial traveler will be despatched as a portion of his personal baggage; and those arriving after him will be given precedence over ordinary freight.

(e) Ha az eredeti engedély hat hónapnál hosszabb időtartamra lett adva, vagy ha az engedély meg lett újítva, a mintákra vonatkozó vámzár megfelelően meghosszabbítandó. Magától értetődik azonban, hogy ezen szabály a két ország vámtörvényeivel összhangba hozandó.

(e) If the original license was issued for a period longer than six months, or if the license be renewed, the bond for the samples will be correspondingly extended. It is understood, however, that this prescription shall be subject to the customs laws of the respective countries.

XIII. cikk. A Magas Szerződő Felek mindegyikének területén, a territoriális vizeket beleértve, oly személyek és áruk számára, amelyek a másik Szerződő Fél területéről jönnek vagy azon mennek át, — kivéve azon személyeket és árukat, amelyek részére az illető állam területére való lépés, illetve behozatal a törvény által tiltható — az átvitelnek a nemzetközi transit-forgalomnak legmegfelelőbb útvonalakon, vasúton, hajózható víziutakon és csatornákon, kivéve a Panama-csatornát, valamint oly víziutakat és csatornákat, melyek az

Article XIII. There shall be complete freedom of transit through the territoires including territorial waters of each High Contracting Party on the routes most convenient for international transit, by rail, navigable waterway, and canal, other than the Panama Canal and waterways and canals which constitute international boundaries of the United States, to persons and goods coming from or going through the territoires of te other High Contracting Party, except such persons as may be forbidden admission into its territoires

Egyesült-Államok nemzetközi határait képezik, teljesen szabadnak kell lennie. Átutazó személyekre és átszállított árukra átutazási, illetve átszállítási illeték nem vethető ki, azokra nézve szükségtelen késedelmek vagy korlátozások nem tarthatók fenn s ezen személyek és áruknak adók, kedvezmények stb. tekintetében a saját állampolgárokat megillető elbánásban kell részesülniök.

Átmenő szállítmányok az illető vámhivatalnál bejegyzendők, de azok vám- és hasonló illetékek fizetésétől mentesítendők.

Az átviteli illetékeknek mérsékelteknek kell lenniök, s tekintettel kell lenniök a forgalom követelményeire.

XIV. cikk. A Magas Szerződő Felek megegyeznek arra nézve, hogy egymás konzuli tisztviselőit azon kikötőikbe, helyiségeikbe és városaikba befogadják, melyekre nézve ez jónak látszik és amelyek bármely más idegen ország konzuli képviselői számára nyitva vannak.

A Magas Szerződő Felek mindegyikének konzuli tisztviselői — hivatalos működésük megkezdése után — a másik Szerződő Fél területén kölcsönösen mindazon jogokat, kiváltságokat, szabadságokat és mentességeket élvezik, mint amelyeket a legnagyobb kedvezményt élvező nemzetek ugyanazon rangfokozatú tisztviselői élveznek. Nevezett tisztviselőket, mint hivatalos közegeket, a központi vagy helyi hatóságok részéről, amelyekkel az őket befogadó államban hivatalosan érintkeznek, megkülönböztetett tisztelet illeti meg.

A Magas Szerződő Felek mindegyikének kormánya a másik fél azon konzuli tisztviselőinek, akik a kinevező államfő által aláírt s az ország nagy pecsétjével ellátott kinevezési okmányt mutatnak be, a szükségelt exequaturt díjmentesen tartozik megadni és oly alárendelt vagy helyettes konzuli tisztviselőt, aki valamely már befogadott felsőbb konzuli tisztvi-

or goods of which the importation may be prohibited by law. Persons and goods in transit shall not be subjected to any transit duty, or to any unnecessary delays or restrictions, and shall be given national treatment as regards charges, facilities, and all other matters.

Goods in transit must be entered at the proper customhouse, but they shall be exempt from all customs or other similar duties.

All charges imposed on transport in transit shall be reasonable, having regard to the conditions of the traffic.

Article XIV. Each of the High Contracting Parties agrees to receive from the other, consular officers in those of its ports, places and cities, where it may be convenient and which are open to consular representatives of any foreign country.

Consular officers of each of the High Contracting Parties shall, after entering upon their duties, enjoy reciprocally in the territories of the other all the rights, privileges, exemptions and immunities which are enjoyed by officiers of the same grade of the most-favored-nation. As official agents, such officers shall be entitled to the high consideration of all officials, national or local, with whom they have official intercourse in the State which receives them.

The Government of each of the High Contracting Parties shall furnish free of charge the necessary exequatur of such consular officers of the other as present a regular commission signed by the chief executive of the appointing State and under its great seal; and it shall issue to a subordinate or substitute consular officer duly appointed by

selő által, kormányának jóváhagyása mellett vagy annak a kormánynak bármely más illetékes tisztviselője által kellőkép kineveztetett, oly okmánnyal tartoznak ellátni, amely az illető állam törvényei értelmében szükséges ahhoz, hogy a kinevezett a konzuli teendőket elláthassa. Exequaturnak vagy a helyett alárendelt tisztviselő részére kiállított egyéb okmánynak előmutatása esetén az illető konzuli tisztviselőnek megengedendő, hogy hivatalos működését megkezdhesse és a jelen szerződésben biztosított jogokat, előjogokat és mentességeket élvezhesse.

XV. cikk. Oly konzuli tisztviselők, kik annak az államnak polgárai, melytől megbizatásukat nyerték, nem tartóztathatók le, kivéve azon esetben, ha oly bűncselekmények elkövetésével vannak terhelve, amelyek az őket elfogadó államban vétségnél súlyosabb bűncselekménynek minősülnek s az azokat elkövető egyénnek megbüntetését vonják maguk után. Ezen tisztviselők katonai beszállásolástól, valamint bárminemű katonai, haditengerészeti, közigazgatási vagy rendőri jellegű szolgálattól mentesítendők.

Bűnügyekben a vád vagy védelem konzuli tisztviselő tanukénti megjelenését kívánhatja. Az erre vonatkozó meghívás lehetőleg tekintettel legyen a konzuli méltóságra és a hivatali kötelességre s az illető konzuli tisztviselő a meghívásnak tegyen eleget.

Konzuli tisztviselők polgári ügyekben az őket befogadó állam bíróságainak vannak alávetve oly fenntartással, hogy amennyiben az illető tisztviselő az őt kinevező állam polgára és nyereségre irányuló magántevékenységet nem folytat, tanuvallomása, kényelmére való kellő tekintettel, lakásán vagy hivatalában veendő fel. Kívánatos azonban, hogy az illető tisztviselő önkéntesen tegyen vallomást a per tárgyalásán, vala-

an accepted superior consular officer with the approbation of his Government, or by any other competent officer of that Government, such documents as according to the laws of the respective countries shall be requisite for the exercise by the appointee of the consular function. On the exhibition of an exequatur, or other document issued in lieu thereof to such subordinate, such consular officer shall be permitted to enter upon his duties and to enjoy the rights, privileges and immunities granted by this treaty.

Article XV. Consular officers, nationals of the State by which they are appointed, shall be exempt from arrest except when charged with the commission of offenses locally designated as crimes other than misdemeanors and subjecting the individual guilty thereof to punishment. Such officers shall be exempt from military billetings, and from service of any military or naval, administrative or police character whatsoever. In criminal cases the attendance at the trial by a consular officer as a witness may be demanded by the prosecution or defense. The demand shall be made with all possible regard for the consular dignity and the duties of the office; and there shall be compliance on the part of the consular officer.

Consular officers shall be subject to the jurisdiction of the courts in the State which receives them in civil cases, subject to the proviso, however, that when the officer is a national of the State which appoints him and is engaged in no private occupation for gain, his testimony shall be taken orally or in writing at his residence or office and with due regard for his convenience. The officer should, however, voluntarily

hányszor ez hivatalos működésének komolyabb megzavarása nélkül lehetséges.

XVI. cikk. Oly konzuli tisztviselők, valamint konzuli alkalmazottak, akik az őket kinevező államnak polgárai, — hacsak azon államban, melyben működnek, nyereségre irányuló foglalkozást nem folytatnak, — mentesek az összes nemzeti, állami, tartományi és városi adóktól, személyüket és vagyonukat illetőleg, kivéve azon adóktól amelyek azon államban, ahol működnek ingatlanok birtoklásáért vagy tulajdonáért vagy ily ingatlan jövedelméért fizetendők. A konzuli tiszviselők és alkalmazottak, amennyiben az őket kinevező államnak polgárai, illetményeik, valamint hivatalos ténykedéseikért járó díjak és illetékek után adót nem fizetnek.

A magas Szerződő Felek bármelyikének területén fekvő oly telkek és épületek, melyeknek a másik Magas Szerződő Fél törvényes vagy méltányosság szerinti tulajdonosa s amelyeket a tulajdonos kizárólagosan kormányzati célokra használ, mindennemű adó alól — legyen az nemzeti, állami, tartományi vagy városi — mentesek, azon illetékek kivételével, melyek oly szolgálatokért vagy oly helyi, közérdekű javításokért hajtatnak be, melyek az illető ingatlanoknak javára szolgálnak.

XVII. cikk. Konzuli tisztviselők hivatalaiknak külső kapuja fölé helyezhetik el az őket kinevező állam címerét megfelelő felírással, mely a hivatal hivatalos megnevezését juttatja kifejezésre. Ezen tisztviselők hivatalaikon — azokat is beleértve, melyek a két ország fővárosaiban vannak — országuknak zászlaját kitűzhetik. Szintúgy minden csónakra

give his testimony at the trial whenever it is possible to do so without serious interference with his official duties.

Article XVI. Consular officers, including employees in a consulate, nationals of the State by which are appointed other than those engaged in private occupations for gain within the State where they exercise their functions shall be exempt from all taxes, National, State, Provincial and Municipal, levied upon their persons or upon their property, except taxes levied on account of the possession or ownership of immovable property situated in, or income derived from property of any kind situated or belonging within the territories of the State within which they exercise their functions. All consular officers and employees, nationals of the State appointing them shall be exempt from the payment of taxes on the salary, fees or wages received by them in compensation for their consular services.

Lands and buildings situated in the territories of either High Contracting Party, of which the other High Contracting Party is the legal or equitable owner and which are used exlusively for governmental purposes by that owner, shall be exempt from taxation of every kind, National, State, Provincial and Municipal, other than assessments levied for services or local public improvements by which the premises are benefited.

Article XVII. Consular officers may place over the outer door of their respective offices the arms of their State with an appropriate inscription designating the official office. Such officers may also hoist the flag of their country on their offices including those situated in the capitals of the two countries. They may likewise hoist such flag over any boat

vagy hajóra is, melyet konzuli működésük gyakorlása közben használnak, kitűzhetik a zászlót.

A konzuli hivatalok és levéltárak mindenkor sérthetetlenek. Azokba semmi körülmények közt sem szabad behatolni a befogadó állam semmiféle hatóságának. Nem szabad a hatóságoknak semmiféle ürügy alatt sem valamely konzuli hivatal iratait vagy abban letétbe helyezett dolgokat megvizsgálni vagy lefoglalni. Konzuli hivataloknak nem szabad menedékül szolgálniok. Konzuli tisztviselőtől nem kívánható, hogy hivatalos iratokat bíróságnál mutasson be, vagy tanuvallomást tegyen azok tartalmát illetőleg.

Valamely konzuli tisztviselő halála, hivatalra való képtelensége vagy távolléte esetéen alantas konzuli tisztviselő hiányában oly titkárok vagy irodavezetők, kiknek hivatalos jellege azon állam kormányának, melyben a konzulátus működik, előzetesen be volt jelentve, az elhalt, hivatalra képtelenné vált vagy távol lévő konzuli tisztviselőnek konzuli teendőit ideiglenesen elláthatják s e működésük alatt mindazon jogokat és mentességeket élvezik, melyek az illető tisztviselőt megillették.

XVIII. cikk. Konzuli tisztviselők, kik az őket kinevező államnak állampolgárai, hivatali területükön honfitársaikat jogaikban, melyek szerződésszerűleg vagy más alapon megillették, megvédendők a nemzeti, állami, tartományi vagy városi hatóságokhoz fordulhatnak. Ezen jogok megsértése miatt panasz teendő. Ha az illetékes hatóság elmulasztaná az orvoslás vagy védelem nyujtását, ez annak szükségét igazolná, hogy diplomáciai úton történjék közbenjárás és diplomáciai képviselő távollétében, a főkonzul vagy a fővárosban székelő konzuli tisztviselő egyenesen az ország kormányához fordulhat.

or vessel employed in the exercise of the consular function.

The consular offices and archives shall at all times be inviolable. They shall under no circumstances be subjected to invasion by any authorities of any character within the country where such offices are located. Nor shall the authorities under any pretext make any examination or seizure of papers or other property deposited within a consular office. Consular officers shall not be used as places of asylum. No consular officer shall be required to produce official archives in court or testify as to their contents.

Upon the death, incapacity, or absence of a consular officer having no subordinate consular officer at his post, secretaries or chancellors, whose official character may have previously been made known to the government of the State where the consular function was exercised, may temporarily exercise the consular function of the deceased or incapacitated or absent consular officer; and while so acting shall enjoy all the rights, prerogatives and immunities granted to the incumbent.

Article XVIII. Consular officers, nationals of the State by which they are appointed, may, within their respective consular districts, address the authorities, National, State, Provincial or Municipal, for the purpose of protecting their countrymen in the enjoyment of their rights accruing by treaty or otherwise. Complaint may be made for the infraction of those rights. Failure upon the part of the proper authorities to grant redress or to accord protection may justify interposition through the diplomatic channel, and in the absence of a diplomatic representative, a consul general or the consular officer stationed at the capital may apply directly to the government of the country.

XIX. cikk. Konzuli tisztviselők saját hazájuk törvényeinek alapján bármely a hivatali területen belül fekvő alkalmas helyen a hazájuk hajóin időzőket vagy bármely honfitársukat vagy oly személyt, aki a konzuli tisztviselő hazájának területén bír állandó lakással, kihallgathatnak. Ezen tisztviselők írásba foglalhatják, tanusíthatják és hitelesíthetik saját honfitársaik egyoldalú ügyleteit, okiratait és végrendeleteit, továbbá oly szerződéseket, melyekben az egyik fél honfitársuk. Felvehetnek, tanusíthatnak, bizonyíthatnak és hitelesíthetnek bármely írásba foglalt okiratot, amely a konzuli tisztviselőt kinevező ország területén fekvő ingatlan tulajdonának átruházását vagy megterhelését foglalja magában, vagy testesíti meg, valamint egyoldalú ügyleteket, okiratokat, végrendeleteket és szerződéseket, amelyek a konzuli tisztviselőket kinevező ország területén fekvő ingatlanra vagy ugyanezen ország területén lebonyolítandó ügyletre vonatkoznak, ideszámítva azon egyoldalú ügyleteket, okmányokat, végrendeleteket és szerződéseket is, melyek kizárólag azon államnak polgáraitól származnak, melyben a nevezett tisztviselők működnek. Ily módon kiállított bizonyítékok és okiratok, valamint azok másolatai és fordításai a konzuli tisztviselő hivatalos pecsétjével ellátva, a Szerződő Felek területén az esethez képest mint eredeti okmányok vagy hitelesített másolatok bizonyító erővel bírnak s azoknak oly jogerejük és joghatályuk van, mintha az illető konzuli tisztviselőt kinevező országban közjegyző vagy más kellőkép felhatalmazott közhivatalnok előtt jöttek volna létre, illetve lettek volna kiállítva, feltéve, hogy ezen okiratok azon állam törvényeinek és rendeleteinek megfelelően szerkeszttettek és állíttattak ki, amelyben felhasználtatnak.

Article XIX. Consular officers may, in pursuance of the laws of their own country, take, at any appropriate place within their respective districts, the depositions of any occupants of vessels of their own country, or of any national of, or of any person having permanent residence within the territories of, their own country. Such officers may draw up, attest, certify and authenticate unilateral acts, deeds, and testamentary dispositions of their countrymen and also contracts to which a countryman is a party. They may draw up, attest, certify and authenticate written instruments of any kind purporting to express or embody the conveyance or encumbrance of property of any kind within the territory of the State by which such officers are appointed, and unilateral acts, deeds, testamentary dispositions and contracts relating to property situated, or business to be transacted within, the territories of the State by which they are appointed, embracing unilateral acts, deeds, testamentary dispositions or agreements executed solely by nationals of the State within which such officers exercise their functions.

Instruments and documents thus executed and copies and translations thereof, when duly authenticated under his official seal by the consular officer shall be received as evidence in the territories of the Contracting Parties as original documents or authenticated copies, as the case may be, and shall have the same force and effect as if drawn by and executed before a notary or other public officer duly authorized in the country by which the consular officer was appointed; provided, always that such documents shall have been drawn and executed in conformity to the laws and regulations of the country where they are designed to take effect.

XX. cikk. Ha a Magas Szerződő Felek egyikének állampolgára a másiknak területén elhal anélkül, hogy elhalálozásának helyén örökösei vagy általa kinevezett végrendeleti végrehajtó ismeretes lenne, az elhalálozásról az illetékes helyi hatóságok azonnal éresíteni tartoznak azon állampolgára volt az elhalt, hogy az érdekeltek megfelelően értesíthetők legyenek.

Ha a Magas Szerződő Felek egyikének állampolgára a másik területén végintézkedés vagy végrendelet nélkül hal meg, azon konzuli tisztviselő, akinek hivatali területén az elhúnyt elhalálozása idején lakott, amennyiben az ország törvényei ezt megengedik, és addig, amíg hagyatéki gondnok neveztetik ki és a gondnoki kirendelő határozat megerősíttetik, feljogosítottnak fog tekintetni arra, hogy az elhúnyt honfitársa után maradt vagyont gondjaiba vegye megőrzés és megóvás végett. Ily konzuli tisztviselőnek jogában áll a hagyatéki gondnokot ellenőrző bírói vagy más hatóság belátása szerint magát gondnoknak kineveztetni, amennyiben helyi törvények ezt megengedik.

Ha valamely konzuli tisztviselő valamely elhalt honfitársa hagyatékának gondnokságát elvállalja, ilyen minőségben a kinevező bírói vagy más hatóság fenhatóságának ugyanolyan mértékben alá van rendelve, mint azon országnak bármely állampolgára, melyben a kinevezés történik.

XXI. cikk A Magas Szerződő Felek bármelyikének konzuli tisztviselője azon honfitársai érdekében, akik nem laknak azon államban, ahol a konzul működik, a tárgyalás alatt álló hagyatékokból vagy az úgynevezett

Article XX. In case of the death of a national of either High Contracting Party in the territory of the other without having in the territory of his decease any known heirs or testamentary executors by him appointed, the competent local authorities shall at once inform the nearest consular officer of the State of which the deceased was a national of the fact of his death, in order that necessary information may be forwarded to the parties interested.

In case of the death of a national of either of the High Contracting Parties without will or testament, in the territory of the other High Contracting Party, the consular officer of the State of which the deceased was a national and within whose district the deceased made his home at the time of death, shall, so far as the laws of the country permit and pending the appointment of an administrator and until letters of administration have been granted, be deemed qualified to take charge of the property left by the decedent for the preservation and protection of the same. Such consular officer shall have the right to be appointed as administrator within the discretion of a tribunal or other agency controlling the administration of estates provided the laws of the place where the estate is administered so permit.

Whenever a consular officer accepts the office of administrator of the estate of a deceased countryman, he subjects himself as such to the jurisdiction of the tribunal or other agency making the appointment for all necessary purposes to the same extent as a national of the country where he was appointed.

Article XXI. A consular officer of either High Contracting Party may in behalf of his non-resident countrymen receipt for their distributive shares derived from estates in process of probate or accruing under

munkásbiztosítási törvények vagy más hasonló rendelkezések alapján kiutalt részleteket átveheti azzal a feltétellel, hogy az összes ilymódon átvett összegeket saját állama illetékes hatóságai útján az igényjogosultak kezeihez juttatja, továbbá, hogy azon hatóságoknk vagy hivataloknak, melyek a kiutalást az ő útján végzik, a kiszolgáltatás tényleges megtörténtéről megfelelő bizonyítékokat szolgáltat.

XXII. cikk. A Magas Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy kölcsönösen megengedik, hogy a másik Szerződő Fél konzuli hivatalainak hivatalos használatára rendelt bútorzat, felszerelés és készlet teljes vámmentesen és minden vizsgálattól mentesen legyen behozható és a vámmentes behozatal előjogát a másik Szerződő Fél állampolgárságával bíró konzuli tisztviselők, azok családjai, valamint kíséretei podgyászára és személyes használatra szolgáló ingóságaira is — akár vele együtt érkeztek meg azok állomására, akár pedig hivatalos működésének valamely későbbi időpontjában — kiterjesztik, annak kikötése mellett azonban, hogy semmiféle oly tárgy, melynek behozata a Magas Szerződő Felek valamelyikének törvényei szerint tiltva van, ne legyen behozható.

Magától értetődik azonban, hogy ezen előjog nem illeti azon konzuli tisztviselőket, akik abban az országban, ahová kineveztettek, valamely nyerészkedésre irányuló magánfoglalkozást űznek. Kivételt képeznek ez alól a hivatali felszerelések.

XXIII. cikk. A fenti vagy ezutáni megállapodások tárgyát képező korlátozások vagy kivételek fentartásával a Magas Szerződő Felek országai alatt, melyekre ezen szerződés rendelkezései vonatkoznak, mindazon föld- és vízfelületek, valamint légi terek értendők, melyek felett a Szerződő Felek fenségjogot igényelnek és gyakorolnak, a Panama-csatorna kerületének kivételével.

the provisions of so-called Workmen's Compensation Laws or other like statutes provided he remit any funds so received through the appropriate agencies of his Governement to the proper distributees, and provided further that he furnish to the authority or agency making distribution through him reasonable evidence of such remission.

Article XXII. Each of the High Contracting Parties agrees to permit the entry free of all duty and without examination of any kind, of all furniture, equipment and supplies intended for official use in the consular offices of the other, and to extend to such consular officers of the other and their families and suites as are its nationals, the privilege of entry free of duty of their baggage and all other personal property, whether accompanying the officer to his post or imported at any time during his encumbency thereof; provided, nevertheless, that no article, the importation of which is prohibited by the law of either of the High Contracting Parties, may be brought into its territories.

It is understood however, that this privilege shall not be extended to consular officers who are engaged in any private occupation for gain in the countries to which they are accredited, save with respect to governmental supplies.

Article XXIII. Subject to any limitation or exception hereinabove set forth, or hereafter to be agreed upon, the territories of the High Contracting Parties to which the provisions of this Treaty extend shall be understood to comprise all areas of land, water, and air over which the Parties claim and exercise dominion as sovereign thereof, except the Panama Canal Zone.

XXIV. cikk. Jelen szerződésben semmi sem értelmezendő olykép, hogy azáltal bármikép is korlátoztassanak vagy csorbíttassanak azon jogok, előjogok és előnyök, melyeket az 1921 augusztus 29-én Magyarország és az Egyesült-Államok közt a barátsági viszony helyreállítása céljából kötött szerződés egyrészről Magyarországnak vagy polgárainak, másrészről az Egyesült-Államoknak vagy polgárainak nyujt.

XXV. cikk. Jelen szerződés a megerősítő okiratok kicserélése utáni 30. napon lép életbe és tíz évig marad érvényben.

Ha egy évvel a jelzett tízéves időtartam lejárata előtt a Magas Szerződő Felek egyike sem közölte azt a szándékát, hogy a szerződés valamely cikkének intézkedései módosítás vagy kihagyás útján változtatni, vagy pedig a szerződést a mondott időtartam elmúltával megszüntetni kívánja, úgy a szerződés az említett időtartam elmúlta után és egy évig azon időpont után, amelyben a Magas Szerződő Felek bármelyike értesítette a másikat abbeli szándékáról, hogy a szerződés megváltoztattassék vagy hatálytalaníttassék, teljes erőben és hatályban marad.

XXVI. cikk. Jelen szerződés meg fog erősíttetni és a megerősítő okiratok Budapesten mielőbb ki fognak cseréltetni.

Aminek bizonyságául a Szerződő Felek meghatalmazottai a szerződést aláírták és pecsétjükkel látták el.

Két példányban kiállítva, magyar és angol nyelven, Washingtonban, 1925. évi június hó 24. napján.

Article XXIV. Nothing in the present Treaty shall be construed to limit or restrict in any way the rights, privileges and advantages accorded to the United States or its nationals or to Hungary or its nationals by the treaty between the Unite States and Hungary establishing friendly relations, concluded August 29, 1921.

Article XXV. The present Treaty shall become effective on the thirtieth day following the exchange of ratifications, and shall remain in force for a term of ten years.

If within one year before the expiration of the aforesaid period of ten years neither High Contracting Party notifies to the other an intention of modifying, by change or omission, any of the provisions of any of the articles in this Treaty or of terminating it upon the expiration of the aforesaid period, the Treaty shall remain in full force and effect after the aforesaid period and until one year from such a time as either of the High Contracting Parties shall have notified to the other an intention of modifying or terminating the Treaty.

Article XXVI. The Present Treaty shall be ratified, and the ratifications thereof shall be exchanged at Budapest as soon as possible.

In witness whereof the respective Plenipotentiaries have signed the same and have affixed their seals hereto.

Done in duplicate in the Hungarian and English languages, at Washington, this twenty-fourth day of June, 1925.

László Széchényi s. k. (P. H.)

Frank B. Kellogg m. p. (Seal.)

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a m. kir. Külügy-, Belügy-, Pénzügy-, Kereskedelem-, Földmívelésügyi és Igazságügyi miniszterek bízatnak meg.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 936. számú irományhoz.

Indokolás

„a Washingtonban 1925. évi június hó 24-én Magyarország és az Amerikai Egyesült-Államok között kötött Barátsági, Kereskedelmi és Konzuli Szerződés becikkelyezésére“ vonatkozó törvényjavaslathoz.

Az Amerikai Egyesült-Államokhoz való kereskedelempolitikai és konzuli jogviszonyunk a háború óta mindezideig szerződésileg szabályozva nem volt. Ezen körülménynek nagy hátrányát éreztük elsősorban az árucsereforgalom szempontjából, miután az Amerikai Kormány a vele szerződéses viszonyban nem álló államok termékeit aránytalan magas vámokkal sujtja. Ezen állapot a szerződésben foglalt kölcsönös legnagyobb kedvezmény biztosításával megszűnik.

Érdekünkben volt továbbá az egyezmény megkötése az Amerikában felállított konzulátusaink sikeres működése szempontjából. Ottani konzulátusaink eredményes munkáját ugyanis felette megnehezítette ama körülmény, hogy ténykedésüket nem alapíthatták semminémű szerződésbe foglalt jogokra, hanem tisztára az ottani hatóságok jóvoltából működtek, s így az Amerikában nagy számban élő magyar állampolgárok érdekeinek hathatósabb megvédése szempontjából fontos körülmény, hogy konzulaink jogviszonyát jelen szerződés kimerítően szabályozza.

A szerződésnek a letelepülési, ipar- és kereskedeleműzési jogot kölcsönösen szabályozó része bővebb indokolást nem igényel.

Örömmel üdvözöltük ennélfogva az Amerikai Kormánynak a jelen szerződés megkötésére irányuló tárgyalásokra vonatkozó kezdeményező lépését. A tárgyalások hosszabb időt vettek igénybe, mert a költséges közvetlen tárgyalások helyett a tárgyalások diplomáciai úton folytak a két külügyi hivatal között.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

937. szám.

Törvényjavaslat

a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899: XLVIII. törvénycikk hatályának további meghosszabbításáról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett kiadatott a Nemzetgyülés igazságügyi bizottságának.)

1 §. A kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899: XLVIII. törvénycikknek az 1920 : XXXIX. törvénycikk értelmében 1925. évi december hó 31. napján lejáró hatálya 1930. évi december hó 31. napjáig meghosszabbíttatik.

2. §. Ezt a törvényt az igazságügyminiszter hajtja végre.

Budapest, 1925. évi október hó 14. napján.

Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet a 937. számú irományhoz.

Indokolás

„a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899: XLVIII. törvénycikk hatályának további meghosszabbitásáról" szóló törvényjavaslathoz.

Az igazságügyminisztérium ügykörébe tartozó munkának igen jelentékeny részét évtizedek óta a kir. bíróságoknak és ügyészségeknek az igazságügyminisztériumban alkalmazott tagjai végzik. A bíráknak és ügyészeknek az igazságügyminisztériumban való alkalmazása az igazságügyminiszternek adott törvényi felhatalmazáson alapszik, amely felhatalmazást azonban a törvényhozás nem egyszersmindenkorra, hanem csupán előre meghatározott rövidebb — rendszerint öt évi — időtartamra adta meg. Igy történt ez nevezetesen mindjárt az első alkalommal, az 1886 : XXVIII. törvénycikk megalkotásakor és ugyanígy rendelkezik a kérdést újból részletesen szabályozó 1899 : XLVIII. törvénycikk is, amelynek hatályát az 1906 : XI. törvénycikk az 1910. évi, az 1910 : XXI. törvénycikk az 1915. évi, az 1915 : XXIII. t.-c., az 1920. évi, az 1920: XXXIX. t.-c. pedig az 1925. évi december hó 31. napjáig meghosszabbította. A kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való alkalmazhatására vonatkozó törvényhozási felhatalmazás ilykép a folyó év végével megszűnik.

Arra, hogy az igazságügyminisztérium teendőinek ellátásánál a központi igazgatás fogalmazó személyzete mellett a bíróságok és ügyészségek tagjainak munkaereje is igénybevétetik, annak a felismerése vezetett, hogy az igazságügyminisztérium hatáskörébe tartozó ügyek jelentékeny része olyan természetű, amelynek megfelelő ellátása az igazságszolgáltatás terén szerzett gyakorlati tapasztalatokat és ismereteket tesz szükségessé. Ilyeneknek tekintette a törvényhozás az 1899 : XLVIII törvénycikk megalkotásánál különösen a kir. bíróságok és ügyészségek feletti felügyelet gyakorlását, jogi vélemények adását, törvényjavaslatok előkészítését és a törvények végrehajtásának szabályozását, továbbá mindazokat a tennivalókat, amelyek a most felsoroltakkal összefüggnek.

E tennivalók egy része, nevezetesen a kir. bíróságok és ügyészségek feletti felügyelet, jogi vélemények adása és ezekkel kapcsolatos egyéb tennivalók az igazságügyminisztérium rendes munkaköréhez tartoznak és így természetesen mint a multban, úgy a jövőben is kívánatossá fogják tenni a bírói

és ügyészi kar ily ügyek ellátására különösen alkalmas tagjainak az igazságügyminisztériumban való alkalmazását.

A törvényjavaslatok előkészítése és a törvények végrehajtásának szabályozása időszakonkint igen változó mennyiségű munkaterhet ró az igazságügyminisztérium tisztviselői karára, bár teljesen ezek e munkálatok sem szünetelnek sohasem. Jelenleg a büntetőtörvények novellája, a magánjogi törvénykönyv megalkotása, a kereskedelmi törvény módosítása, a jelzálogjog törvényi szabályozása azok a nagyobb jelentőségű törvényelőkészítő munkálatok, amelyeknek a gazdasági és politikai viszonyok állandósulása folytán fokozott intenzitással kell folyni. Ezenfelül tárgyalás alatt van több kisebb jelentőségű igazságügyi javaslat is. Ehhez járul a többi minisztériumok jogalkotó tevékenységében való széleskörű közreműködés.

A folyamatban levő törvényelőkészítő munkálatok folytonosságához fűződő érdek, továbbá ezeknek a munkálatoknak nagy terjedelme és sokirányúsága csaknem elkerülhetetlenül szükségessé teszik, hogy az igazságügyi igazgatásnak módjában legyen a bíróságoknak és ügyészségeknek jelenleg az igazságügyminisztériumban alkalmazott azokat a tagjait, akik a törvények és rendeletek szerkesztésében már nagy jártasságra tettek szert, továbbra is ebben a munkakörben alkalmazni. Ennek a rendszernek fenntartása mellett az az előny is szól, amely a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazásából az igazságszolgáltatásra származik. Az igazságügyminisztériumban alkalmazott bírák és ügyészek ugyanis, ha törvényelőkészítő munkálatokban vesznek részt, bizonyos irányban szükségkép magasabb jogi képzettségre és szélesebb látókörre tesznek szert, ha pedig az igazságügyminisztérium felügyeleti vagy igazgatási ügykörében működnek, az igazságyügyi adminisztráció terén jutnak olyan ismeretekhez és gyakorlatokhoz, amelyet megszerezni egyébként módjukban nem volna és amelyet azután mint bíróságok vagy ügyészségek vezetői az igazságszolgáltatás legnagyobb előnyére értékesíthetnek.

Ilykép a berendelések útján az igazságszolgáltatás és az igazságügyi adminisztráció között állandó kölcsönhatás fejlődik ki.

A bíráknak és ügyészeknek az igazságügyminisztériumban alkalmazása — az intézménynek közel negyven éves fenállása alatt — a hozzáfűzött várakozásnak teljes mértékben megfelelt.

Ez okból a most benyújtott törvényjavaslat a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatására vonatkozólag az 1899 : XLVIII. törvénycikkben foglalt felhatalmazást — az eddigi szokáshoz alkalmazkodva — további öt évvel meg kívánja hosszabbítani.

Minthogy az 1899 : XLVIII. törvénycikknek rendelkezései módosítást vagy kiegészítést nem igényelnek, a törvényjavaslat 1. §-a csupán arra szorítkozik, hogy a törvény hatályának meghosszabbítását kimondja, míg a törvényjavaslat 2. §-a a szokásos végrehajtási záradékot tartalmazza.

Budapest, 1925. évi október hó 14. napján.

Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

938. szám.

Törvényjavaslat

az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött, 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt Egyezmény becikkelyezése tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés igazságügyi és külügyi bizottságának.)

1. §. Az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött, 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt Egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. Az 1. §-ban említett Egyezmény francia eredeti szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

Francia eredeti szöveg:

Convention entre la Hongrie et l'Italie concernant la protection légale des sujets respectifs.

Convention.

La Hongrie et l'Italie, désireuses de régler les questions qui ont trait à la protection légale des sujets respectifs,

voulant conclure une convention à cet effet, les Hautes Parties Contractantes ont nommé pour leurs plénipotentiaires:

Son Altesse le Régent de Hongrie:

M. le Comte Nemes de Hidvég, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire;

Hivatalos magyar forditás:

Egyezmény Magyarország és Olaszország között az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt.

Egyezmény.

Magyarország és Olaszország szabályozni óhajtván azokat a kérdéseket, amelyek állampolgáraik törvényes védelmére vonatkoznak,

e célból egyezményt óhajtván kötni, a Magas Szerződő Felek meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő Főméltósága Magyarország Kormányzója:

hidvégi Nemes gróf urat, rendkívüli követet és meghatalmazott minisztert;

Sa Majesté le Roi d'Italie:

S. E. le Marquis Guglielmo Imperiali, Sénateur du Royaume, Ambassadeur;

Lesquels ayant déposé leurs Pleins Pouvoirs reconnus en bonne et due forme ont convenu de ce qui suit:

Titre I. Protection légale des sujets respectifs.

Article Premier. Les ressortissants de chacune des Hautes Parties Contractantes jouiront sur le territoire de l'autre du même traitement que les nationaux, en ce qui concerne la protection légale et judiciaire de leurs personnes et de leurs biens. Ils auront à cet effet libre accès aux tribunaux et pourront ester en justice aux mêmes conditions et avec les mêmes formalités que les nationaux, notamment pour ce qui a trait à l'assistance judiciaire et à la cautio judicatum solvi.

Article 2. Les certificats d'indigence seront délivrés pour les ressortissants des deux Hautes Parties Contractantes par les autorités du lieu de résidence, et à défaut de celles-ci, par les autorités du lieu de demeure des individus en question.

Au cas où ces autorités n'appartiendraient pas à un des États Contractants, le certificat pourra être délivré par un agent diplomatique ou consulaire de l'État auquel le requérant appartient.

Si le requérant ne réside pas dans le pays dans lequel la demande est faite, le certificat d'indigence sera légalisé sans frais par un agent diplomatique ou consulaire du pays dans lequel il doit être présenté.

L'autorité compétente pour délivrer le certificat d'indigence pourra prendre des renseignements sur les conditions économiques du requérant, auprès des autorités de l'autre Partie Contractante.

Ő Felsége Olaszország Királya:

Imperiali Guglielmo márki úr Ő Excellenciáját, a Királyság szenátorát, nagykövetet;

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik letétele után a következőkben állapodtak meg:

I. Cím. Az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme.

Első cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél állampolgárai a másik Szerződő Fél területén a belföldiekkel egyenlő elbánásban részesülnek személyük és vagyonuk törvényes és bírói védelme tekintetében. E célból szabadon fordulhatnak a bíróságokhoz és ugyanolyan feltételek és alakszerűségek mellett állhatnak perben, mint a belföldiek, különösen a szegénységi jogot és a perköltség biztosítását illetően.

2. cikk. A szegénységi bizonyítványokat mindkét Szerződő Fél állampolgárai számára lakóhelyük, vagy ilyennek hiányában tartózkodóhelyük hatóságai fogják kiállítani.

Ha ezek a hatóságok nem tartoznának a Szerződő Államok valamelyikéhez, a bizonyítványt a kérelmező államának diplomáciai vagy konzuli tisztviselője állíthatja ki.

Ha a kérelmező nem lakik abban az országban, amelyben a kérelmet előterjesztette, a szegénységi bizonyítványt annak az országnak diplomáciai vagy konzuli tisztviselője fogja díjmentesen hitelesíteni, ahol a kérelmet elő kell terjesztenie.

A szegénységi bizonyítvány kiállítására illetékes hatóság felvilágosításokat kívánhat a másik Szerződő Fél hatóságaitól a kérelmező vagyoni helyzetéről.

L'autorité chargée de statuer sur la demande d'assistance gratuite aura dans les limites de ses attributions, le droit de controler les certificats et les renseignements qui lui sont fournis.

Article 3. La partie à laquelle a été accordé le droit des indigents par l'autorité compétente d'une des Parties Contractantes, jouit de ce bénéfice aussi dans tous les actes de procédure se reférant à la même cause, devant les autorités judiciaires de l'autre Parte Contractante.

Article 4. Les condamnations aux frais et dépenses du procès, prononcées dans l'un des Etats contractants contre le demandeur ou l'intervenant, ressortisant de l'autre Partie Contractante seront, sur demande faite par voie du Ministère de la Justice, ou, s'il y a lieu, présentée directement par la partie intéressée, rendues gratuitement exécutoires par l'autorité compétente dans l'autre État Contractant.

La même règle s'applique aux décisions judiciaires par lesquelles le montant des frais du procès est fixé ultérieurement.

Article 5. Les décisions relatives aux frais et dépenses seront déclarées exécutoires sans que les parties soient entendues, mais sauf recours ultérieur de la partie candamnée, conformément à la législation du pays où l'exécution est poursuivie.

L'autorité compétente pour statuer sur la demande d'exécution se bornera à examiner :

1° si, d'après la loi du pays où la condamnation a été prononcée, l'expédition de la décision réunit les conditions nécessaires à son authenticité.

Az a hatóság, amely a szegénységi jog iránt előterjesztett kérelem tárgyában hívatva van határozni, jogosítva lesz saját hatáskörének korlátai között a nála beterjesztett bizonyítványokat és felvilágosításokat ellenőrizni.

3. cikk. Az a fél, akit valamelyik Szerződő Fél illetékes hatósága a szegénységi jogban részesített, ezt a kedvezményt ugyanabban az ügyben a másik Szerződő Fél bírói hatóságai előtt történt perbeli cselekményeknél is élvezni fogja.

4. cikk. Az eljárási költségek és kiadások tekintetében hozott elmarasztaló határozatok alapján, amelyek a Szerződő Államok valamelyikében olyan felperes vagy beavatkozó ellen keletkeztek, aki a másik Szerződő Fél állampolgára, a végrehajtást az Igazságügyminisztérium közvetítésével, vagy ha annak helye van, az érdekelt fél részéről közvetlenül előterjesztett kérelemre a másik Szerződő Államban az illetékes hatóság ingyenesen fogja elrendelni.

Ugyanez a szabály nyer alkalmazást azokra a bírói határozatokra, amelyek az eljárási költségek összegét utólag állapítják meg.

5. cikk. A költségekben és kiadásokban marasztaló határozatok alapján a végrehajtást a felek meghallgatása nélkül kell elrendelni, de elrendelése után a felebbvitel útja azon ország törvényhozásának megfelelően, ahol a végrehajtást foganatosítják, az elmarasztalt fél számára nyitva marad.

Az a hatóság, amely a végrehajtási kérelem tárgyában a határozat hozatalára illetékes, csak annak vizsgálatára szorítkozik:

1. vajjon azon ország törvénye szerint, ahol az elmarasztaló határozat keletkezett, a határozat kiadmánya tartalmazza-e mindazokat a kellékeket, amelyek hitelességéhez szükségesek.

2° si, d'après la même loi, la décision est passée en force de chose jugée.

Pour satisfaire aux conditions prescrites par l'alinéa 2, N° 1. et 2, il suffira d'une déclaration de l'autorité compétente de l'État requérant constantant que la décision est passée en force de chose jugée.

La compétence de cette autorité sera certifiée par le Ministère de la Justice de l'État requérant.

Titre II. Assistance mutuelle des autorités judiciaires.

Article 6. Les autorités judiciaires des Hautes Parties Contractantes correspondront entre elles par l'entremise du Ministère de la Justice des États respectifs pour tout ce qui concerne les notifications des actes et la transmission de commissions rogatoires en matière civile, commerciale et pénale.

Toutefois, en matière civile et commerciale, dans les cas d'urgence extrême et justifiée, les autorités judiciaires auront la faculté de correspondre directement entre elles.

Article 7. Les autorités judiciaires de chaque Puissance Contractante auront la faculté de rédiger dans la langue de leur État les requêtes et les actes dont il est fait mention à l'article précédent

Toutefois dans les cas visés à l'alinéa 2 de l'article précédent, à l'acte ou à la comission rogatoire sera unie une traduction dans la langue de l'État de l'autorité requise.

Article 8. On donnera exécution aux significations et aux commissions rogatoires en conformité des lois du pays requis.

Cependant les significations en matiére civile et commerciale pourront être exécutées sur demande dans une forme spéciale, à moins que celle-cine soit contraire aux lois de l'État requis.

Sous la même condition aussi les

2. Vajjon ugyanazon törvény szerint a határozat jogerőre emelkedett-e.

A 2. bekezdés 1 és 2 pontjában megszabott feltételek teljesítésének igazolására elég, ha a megkereső Állam illetékes hatósága tanusítványt állít ki arról, hogy a határozat jogerőre emelkedett.

Ennek a hatóságnak illetékességét a megkereső Állam Igazságügyminisztériuma bizonyítja.

II. Cím. Bírói hatóságok kölcsönös jogsegélye.

6. cikk. Polgári, kereskedelmi és büntető ügyekben a Magas Szerződő Felek bírói hatóságai az ügyiratok kézbesítésénél és a megkeresések továbbításánál Államuk Igazságügyminisztériumai útján érintkeznek egymással.

Mindazonáltal polgári és kereskedelmi ügyekben megokolt és rendkívül sürgős esetekben a bírói hatóságok közvetlenül érintkezhetnek egymással.

7. cikk. Mindkét Szerződő Hatalom bírói hatóságai az előbbi cikkben említett megkereséseket és ügyiratokat saját államuk nyelvén szerkeszthetik.

Mindazonáltal az előző cikk 2. bekezdésében említett esetekben az irathoz vagy megkereséshez a megkeresett Állam nyelvén készült fordítást is csatolni kell.

8. cikk. A kézbesítéseket és megkereséseket a megkeresett Állam törvényei szerint kell teljesíteni.

Mindazonáltal polgári és kereskedelmi ügyekben a kézbesítéseket a megkereső hatóság részéről kívánt különös eljárás szerint lehet teljesíteni, föltéve, hogy ez nem ellenkezik a megkeresett Állam törvényeivel.

Polgári és kereskedelmi ügyekben

commissions rogatoires en matière civile et commerciale, pourront être exécutées sur demande de l'autorité requérante dans une forme spéciale.

L'autorité requérante, si elle en fait demande, sera informée de la date et du lieu dans lequel on procédera à l'exécution de la comission rogatoire afin que les parties intéressées soient à même d'y assister.

Article 9. Les actes qui prouvent les significations et l'exécutions des commissions rogatoires, seront transmis par le Ministère de la Justice de l'Etat requis au Ministère de la Justice de l'Etat requérant.

Article 10. L'exécution d'une commission rogatoire ne pourra être refusée que:

1° si dans l'État requis l'exécution de la commission rogatoire ne rentre pas dans les attributions du pouvoir judiciaire;

2° si l'État dans le territoire duquel elle devrait avoir lieu, juge qu'elle peut porter atteinte à l'ordre public ou au droit public intérieur.

En cas d'incompétence de l'autorité requise, la commission rogatoire sera transmise d'office à l'autorité judiciaire compétente du même État, suivant les dispositions établies par la législation de l'État susdit, qui en avertira, le cas échéant, le Ministère de l'État requérant.

Article 11. En matière civile et commerciale il est réservé à chacune des Hautes Parties Contractantes la faculté d'adresser les actes directement aux intéressés, sujets respectifs, par la poste ou par les soins de ses propres agents diplomatiques ou consulaires.

Article 12. L'axécution des significations et des commissions rogatoires en matière civile et commerciale ne pourra donner lieu au payement de taxes ou de frais de quelque nature que ce soit.

Toutefois l'État requis aura le

a megkeresések teljesítése ugyanilyen feltételek mellett a megkereső hatóság kérelmére hasonlóképen különös eljárás szerint történhetik.

A megkereső hatóságot, ha kívánja, értesíteni kell a megkeresés teljesítésének idejéről és helyéről, hogy az érdekelt feleknek módjukban legyen ott megjelenni.

9. cikk. A kézbesítésről szóló bizonyítványokat és a megkeresések teljesítésére vonatkozó iratokat a megkeresett Állam Igazságügyminisztériuma a megkereső Állam Igazságügyminisztériumához küldi meg.

10. cikk. A megkeresés teljesítése csak akkor tagadható meg:

1. ha a megkeresett Államban a megkeresés teljesítése nem tartozik a bírói hatalom hatáskörébe;

2. ha az az Állam, amelynek területén a megkeresést teljesíteni kellene, azt a közrendre vagy a belföldi közjogra sérelmes természetűnek tartja.

A megkeresett hatóság illetéktelensége esetében a megkeresést hivatalból át kell tenni ennek az Államnak olyan bírói hatóságához, amely az utóbbi Állam törvényhozása által megállapított szabályok szerint illetékes, amikor is ez az Állam a megkereső Állam Igazságügyminisztériumát erről értesíteni fogja.

11. cikk. Polgári és kereskedelmi ügyekben a Magas Szerződő Felek mindegyike fenntartja magának a jogot arra, hogy ügyiratokat olyan érdekeltek részére, akik állampolgárai, közvetlenül posta útján, vagy saját diplomáciai vagy konzuli tisztviselői útján küldjön meg.

12. cikk. Kézbesítésekért és megkeresésekért polgári és kereskedelmi ügyekben semmiféle díj- vagy költségmegtérítésnek nincsen helye.

Mindazonáltal a megkeresett Állam

droit d'exiger de l'État requérant le remboursement des indemnités payées aux témoins et aux experts ainsi que les frais occasionnés par l'intervention d'un officier ministériel rendue nécessaire par le fait que les témoins n'ont pas comparus volontairement, ou des frais résultant de l'application éventuelle d'une forme spéciale d'exécution de signification ou de commission rogatoire.

Article 13. En matière pénale, l'autorité judiciaire, pourra demander par commission rogatoire à l'autre autorité judiciaire la communication des pièces de conviction ou les documents qui se trouvent en possession d'autorités de l'État requis.

On donnera suite à la demande, à moins que des considérations particulières ne s'y opposent, et en s'engageant à restituer les objets et les documents dans le plus bref délai possible.

Article 14. Si pour un procès pénal est rendue nécessaire la comparution personnelle d'un témoin ou d'un expert, l'acte de citation de l'autorité judiciaire sera transmis par les voies prescrites par la présente convention et sera notifié par les soins de l'État requis à moins que des considérations particulières ne s'y opposent. Les frais pour la comparution seront à la charge de l'État requérant.

L'acte de citation devra indiquer la somme qui sera payée à titre de frais de voyage et de séjour ainsi que le montant de l'anticipation sur la somme totale que l'État requis pourra faire au témoin ou à l'expert, quitte à se faire rembourser par l'État requérant.

Le témoin ou l'expert, quelle que soit sa nationalité, qui voudra paraître devant l'autorité judiciaire de l'État requérant, ne pourra être poursuivi ou arrêté ni pour faits et condamnations antérieurs, ni à aucun titre pour participation aux faits qui forment l'objet du procès dans lequel

követelheti a megkereső Államtól a tanudíjaknak és szakértői díjaknak, valamint azoknak a költségeknek a megtérítését, amelyeket hatósági közegnek tanuk önkéntes meg nem jelenése miatt szükségessé vált közreműködése, vagy esetleg a megkereséseknél és a kézbesítéseknél a különös eljárás alkalmazása okozott.

13. cikk. Büntető ügyekben a bírói hatóság megkeresés útján kérheti a másik bírói hatóságtól a megkeresett Állam hatóságainak birtokában levő bizonyítékok és iratok közlését.

A megkeresésnek — hacsak különös tekintetek nem akadályozzák, — eleget kell tenni oly feltétellel, hogy a kérdéses tárgyakat és iratokat a lehető legrövidebb idő alatt vissza kell küldeni.

14. cikk. Ha valamely bűnperben tanunak vagy szakértőnek személyes megjelenése válik szükségessé, a bírói hatóság idézését a jelen egyezményben megszabott módon kell továbbítani és a kézbesítést a megkeresett Állam fogja eszközöltetni, hacsak különös tekintetek nem ellenzik. Az idézés költségei a megkereső Államot terhelik.

Az idézésben meg kell jelölni azt az összeget, amely útiköltség és időmulasztás fejében fizetendő, úgyszintén az egész összegből annak az előlegnek nagyságát, amelyet a megkeresett Állam a tanunak vagy szakértőnek a megkereső Állam terhére kifizethet.

Az a tanu vagy szakértő, aki a megkereső Állam bírói hatósága előtt önként megjelenik, bármilyen honosságú is, nem üldözhető és le nem tartóztatható, sem előzőleg elkövetett bűncselekmények vagy előzőleg történt elítélések alapján, sem pedig olyan ürügy alatt, hogy részes azok-

a été ordonné son témoignage ou son expertise, pendant le temps nécessaire à ce sujet et à réjoindre son pays.

Si l'individu duquel on demande la comparution est detenu par l'autre Etat, on pourra demander à celui-ci sa remise provisoire, quitte à le renvoyer dans le plus bref délai possible.

Sera nécessaire dans ce cas aussi le consentement de cet individu, s'il n'est pas ressortissant de l'Etat requérant.

Article 15. Quand le ressortissant d'une des Hautes Parties Contractantes est condamné pour délit puni de peine restrictive de la liberté personnelle dans le territoire de l'autre partie, celle-ci s'engage à communiquer par la voie prescrite par la présente Convention l'extrait de la décision à l'autorité judiciaire du pays auquel appartient le condamné.

Article 16. Les frais occasionnés par l'exécution de commissions rogatoires en matière pénale seront à la charge du Gouvernement requis.

Toutefois les frais occasionnés par l'exécution des expertises seront à la charge de l'Etat requérant.

Titre III. Dispositions Finales.

Article 17. Le Ministère de la Justice de chaque Partie Contractante sur requête officielle d'une autorité judiciaire de l'autre Partie Contractante fournira le texte des lois en vigueur sur son territoire et, le cas échéant, les informations nécessaires sur le point de droit controversé.

La requête doit préciser la question de droit sur laquelle doivent être données les informations.

Article 18. Les actes publics qui auraient été rédigés sur le territoire de l'une des Hautes Parties Contrac-

ban a bűncselekményekben, amelyeket a tanu kihallgatására vagy a szakértő véleményére okot szolgáltató bűnvádi ügyben bírálnak el, mindaddig, amíg vallomásához és a hazájába visszatéréséhez szükséges idő el nem telik.

Ha az az egyén, akinek megjelenését kérik, a másik Államban fogva van, onnan ideiglenes átadása kérhető oly kötelezettséggel, hogy a lehető legrövidebb idő alatt vissza kell őt küldeni.

Ebben az esetben azonban szükséges az érdekelt egyén beleegyezése is, ha nem a megkereső Állam polgára.

15. cikk. Ha a Magas Szerződő Felek egyikének állampolgárát a másik Állam területén szabadságvesztéssel sujtott cselekmény miatt elítélik, az utóbbi köteles a jelen Egyezményben megszabott módon a határozat kivonatát annak az Államnak bírói hatóságával közölni, amelyhez az elítélt tartozik.

16. cikk. Büntető ügyekben a megkeresések teljesítésével okozott költségek a megkeresett Állam kormányát terhelik.

Mindazonáltal a szakértők meghallgatása folytán felmerült költségek a megkereső Állam terhére esnek.

III. Cím. Zárórendelkezések.

17. cikk. Mindkét Szerződő Fél Igazságügyminisztériuma a másik Szerződő Fél bírói hatóságától származó hivatalos megkeresésre közölni fogja a területén érvényben lévő törvények szövegét vagy esetleg a vitás jogi kérdésben szükséges felvilágosításokat.

A megkeresésben tüzetesen meg kell jelölni azt a jogi kérdést, amelyre a felvilágosítások megadandók.

18. cikk. A Magas Szerződő Felek valamelyikének területén az illetékes közhatóságok által kiállított és hiva-

tantes par l'autorité publique compétente et qui sont munis du sceau officiel, ont sur le territoire de l'autre Partie la même valeur, quant à leur authenticité, que les actes publics rédigés dans le territoire de celle-ci sans que leur législation de la part de l'autorité diplomatique ou consulaire soit nécessaire.

Article 19. La législation diplomatique ou consulaire n'est pas requise pour les actes privés rédigés sur le territoire de l'une des deux Parties Contractantes, qui reçoivent leur authenticité par l'autorité compétente ou par un notaire public.

Article 20. La présente convention sera ratifiée et les instruments de ratification seront échangés les plus tôt possible.

Elle n'entrera en vigueur qu'après l'échange des ratifications et restera en vigueur six mois après le jour de dénonciation de la part d'une des Hautes Parties Contractantes.

En foi de quoi, les plénipotentiaires susnommés ont signé la présente convention.

Fait à Rome, le six Avril Mille neuf cent vingt-deux, en français et en italien, les deux textes faisant également foi, en deux exemplaires, dont un sera remis à chacun des Etats signataires.

Pour la Hongrie:

Nemes m. p.

Pour l'Italie:

Imperiali m. p.

talos pecséttel ellátott közokiratok hitelességük szempontjából a másik Fél területén ép olyan érvényűek, mint az utóbbinak saját területén kiállított közokiratok a nélkül, hogy diplomáciai vagy konzuli hatóságtól hitelesítésükre volna szükség.

19. cikk. Nem szorulnak diplomáciai vagy konzuli felülhitelesítésre azok a magánokiratok sem, amelyeket a két Szerződő Fél valamelyikének területén állítottak ki, ha hitelességüket az illetékes hatóság vagy közjegyző tanusítja.

20. cikk. A jelen egyezményt meg kell erősíteni és a megerősítő okiratokat mielőbb ki kell cserélni.

Csak a megerősítő okiratok kicserélése után fog hatályba lépni és hatályban fog maradni a Magas Szerződő Felek egyike részéről történt felmondás napját követő hat hónapig.

Ennek hiteléül az alulírott meghatalmazottak a jelen egyezményt aláírták.

Kelt Rómában, az Ezerkilencszázhuszonkettedik évi Április hó hatodikán, franciául és olaszul, mindkét szöveg egyaránt hiteles lévén, két példányban, amelyeknek egyike az aláíró Államok mindegyikének át fog adatni.

Magyarország részéről:

Nemes s. k.

Olaszország részéről:

Imperiali s. k.

Budapest, 1925. évi október hó 14. napján.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet a 938. számú irományhoz.

Indokolás

„az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött, 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt Egyezmény becikkelyezéséről“ szóló törvényjavaslathoz.

A Magyarország és Olaszország által aláírt jelen jogsegélyegyezmény tulajdonképen csak összefoglalása azoknak a szabályoknak, amelyek a polgári és büntetőügyekben nyujtandó kölcsönös jogsegélyt illetően az 1909: XIV. törvénycikkbe iktatott nemzetközi hágai perjogi egyezmény és az 1871: XXVI. törvénycikkbe iktatott magyar-olasz kiadatási egyezmény rendelkezései folytán jelenleg is hatályban vannak.

Az említett hágai perjogi egyezmény ugyanis az 1921: XXXIII. törvénycikkbe iktatott trianoni szerződés 221. cikkének rendelkezései folytán, az említett kiadatási egyezmény pedig Olaszországnak az említett trianoni szerződés 224. cikke alapján tett nyilatkozata következtében Magyarország és Olaszország között jelenleg is érvényes.

Az egyezmény a két szerződő fél állampolgárainak személyük és vagyonuk törvényes és bírói védelmét illetően, — a szegénységi jogra és a perköltségbiztosítékra vonatkozóan is — egyenlő elbánást biztosít. (1. cikk.) Ezt az általános szabályt az egyezmény 2—5. cikke további részletes szabályokkal egészíti ki.

A 6. cikk kikapcsolja a kézbesítések és megkeresések továbbításánál a hosszadalmasságokra és késedelmekre okot szolgáltató nehézkesebb diplomáciai utat és a közvetítést a szerződő államok igazságügyminisztériumaira bizza, s megengedi a polgári és kereskedelmi ügyekben rendkívül sürgős esetekben a bírói hatóságok közvetlen érintkezését is. Ez utóbbi esetben a továbbítandó irathoz a megkeresett állam nyelvén készült fordítást is csatolni kell, nehogy a fordításoknak a megkeresett államban leendő beszerzése az elintézést késleltesse.

A 8. cikk a megkeresések teljesítésének módját, a 10. cikk pedig azokat az eseteket jelöli meg, amikor a megkeresések teljesítése megtagadható.

A 12. cikk szerint a jogsegély teljesítéseért költség megtérítésének helye nincsen, de a tanu és szakértői díjakra, valamint a megkereső hatóság által

kért különleges eljárás alkalmazása körül felmerült költségekre ez a rendelkezés nem vonatkozik.

Az egyezmény 13. és 14. cikkében a bűnügyi jogsegélyre vonatkozó rendelkezések között található az a feltétel, hogy a megkeresést csak akkor kell teljesíteni, ha azt különös tekintetek nem ellenzik, lehetővé teszi azt, hogy politikai bűncselekmények esetében az általános nemzetközi jogi elvekkel egybehangzóan a jogsegély megtagadható legyen.

Büntető ügyekben a megkeresések teljesítésével okozott költségek a megkeresett államot terhelik. (16. cikk.)

A 17. cikkben említett az a kötelezettség, hogy a szerződő államok igazságügyminisztériumai az érvényben lévő törvényekről és a hatályban lévő jogról felvilágosításokat fognak adni, előnyös újítás.

A 18. és 19. cikknek azok a rendelkezései, amelyek szerint a közokiratokat, valamint azokat a magánokiratokat, amelyeknek hitelességét az illetékes hatóság vagy közjegyző tanusítja, diplomáciai vagy konzuli hitelesítéssel ellátni nem kell, lényegesen gyorsítani fogja a jogok érvényesítését.

A szóbanforgó egyezmény megerősítésére az olasz kormány különös súlyt helyezett, s minthogy az egyezmény rendelkezései ránk nézve is előnyös újításokat tartalmaznak, az részünkről megerősítendő volna.

Budapest, 1925. évi október hó 14. napján.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

939. szám.

Törvényjavaslat

a Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybe iktatásáról és állami támogatásának felemeléséről.

1. §. Az Akadémia rendes évi segélyezéséről.

A magyar társadalom áldozatkészségéből alapított és fenntartott Magyar Tudományos Akadémia ebben az évben ünnepli alapításának száz éves évfordulóját.

Ebből az alkalomból Magyarország nemzetgyűlése a Magyar Tudományos Akadémiának az ország kulturális fejlődése érdekében száz éven át kifejtett eredményes munkásságával elért érdemeit törvénybe iktatja, részére a centennárium alkalmából 3.000,000.000 korona államsegélyt szavaz meg és elhatározza, hogy a nemzet hálája jeléül a Magyar Tudományos Akadémiának az 1923. évi I. törvénycikk 1. §-ában biztosított évi rendes segélyét az 1926/27. költségvetési évtől kezdve az államháztartás helyzete szerint a jövőben emelni fogja.

2. §. Végrehajtási záradék.

E törvény végrehajtásával a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztér bízatik meg.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Gróf Klebelsberg Kunó *s. k.,*
m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister.

Melléklet a 939. számú irományhoz.

Indokolás

„a Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybeiktatásáról és rendes állami támogatásának felemeléséről" szóló törvényjavaslathoz.

Az akadémiák európaszerte íróknak és tudósoknak az állam által létesített és támogatott önkormányzati szervezetei. Az utolsó századokban majdnem kivétel nélkül az uralkodók, vagy hatalomban lévő államférfiak kezdeményezésére és bőkezű támogatásával alakultak és még a kis német fejedelemségek is becsületbeli kötelességüknek tartották, hogy egyetemeken kívül akadémiát is létesítsenek. Akadémiánk ettől az általános európai típustól lényegesen eltér, mert ha az 1825. évi diétán jött is létre, valójában nemzeti társadalmi alapítás. Ennek magyarázata megvan a nemzet akkori politikai helyzetében. Az Akadémia számára autonomiája azért volt féltékenyen őrzött kincs, mert a múltban a kormányokra idegen tényezők is befolyást gyakorolhattak és így a magyar művelődés függetlenségét féltette az állami befolyástól. Ez a törekvés mindvégig megvolt, és az Akadémiát ennek fenntartására vagyoni helyzete képesítette.

A nagy háború következtében azonban két körülmény állott elő, amelyek a helyzetet megváltoztatták. Egyfelől az Akadémia a pénz elértéktelenedése következtében elvesztette kereső vagyonát, másfelől az önállóvá lett magyar állammal szemben a múltbeli bizalmatlansági okok nem forognak fenn.

Az akadémia hazafias kötelességet teljesített azzal, hogy készpénz vagyonának jelentékeny részét évek hosszú sora óta állami papírokban helyezte el, az 1914—18. években pedig egész készpénzvagyonán hadikölcsönkötvényeket jegyzett.

Az Akadémia vagyonában és az általa kezelt, az alapítók által többnyire záloglevelekben és hadikölcsönkötvényekben átadott alapítványok tulajdonában levő értékpapírok értéke:

1913. december 31-én	4,934.988 arany K 33 f volt, ami
1925. szeptember 25-én kb. . .	65.000 arany K-t ért.

Ez a vagyoncsökkenés az Akadémia kereső vagyonának jövedelmét is arányosan csökkentette. Jelesül az Akadémiának a háború előtti utolsó évben (1913-ban) összes jövedelme volt:

kamatokból	5.372	arany	K	25 f
értékpapírokból	177.279	»	»	03 »
házbérből	86.770	»	»	67 »
könyvek eladásából	15.887	»	»	08 »
Összesen:	285.309	arany	K	03 f.

Ezzel szemben 1924-ben az Akadémia összes rendes bevétele 309,392.838 papírkorona, vagyis 20.626 aranykorona volt.

Ennek a súlyos anyagi helyzetnek felismerése, valamint az Akadémia fényes múltjának és nagy feladatainak helyes értékelése vezette Magyarország Kormányzóját, amikor 1922. évi június hó 28-án kelt magas kéziratával utasította a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy az Akadémia megfelelő állami segélyezése iránt tegyen javaslatot. E kezdeményezés eredményeként jött létre az 1923. évi I. t.-c. a Magyar Tudományos Akadémia állami támogatásáról, amely kettős módon kívánt az Akadémia anyagi helyzetén segíteni. Részére egyrészt 12,000.000 korona rendes segélyt biztosított az állammal szemben való elszámolás kötelezettsége nélkül, másrészt állandó alkalmazottait (a főtitkár, az osztálytitkárok és a főkönyvtárnok kivételével) az Országos Magyar Gyüjteményegyetem személyzetének összlétszámába felvette és ezáltal illetményeiket az állam terhére elvállalván, azok terhétől az Akadémiát mentesítette.

Ez az utóbbi rendelkezés állandó nagy könnyítést jelent az Akadémiára nézve, s az alkalmazottakra is kedvező, mert az állami alkalmazottak illetményeinek fokozatos javításában ők is automatice részesülnek. E járandóságok összege ezidőszerint 22 530 aranykoronára rug.

A 12,000.000 papírkoronányi államsegély azonban a pénz értékének csökkenése miatt tovább hanyatlott és az újabb költségvetésekben történt emelése is teljesen elégtelen volt az Akadémia feladatainak megoldására. Nagyon elmaradt a körülöttünk fekvő államok akadémiáinak állami támogatása mögött is, amelyek közül például a bukaresti Akadémia az 1925. évre 1,000.000 lei államsegélyt élvez.

Az Akadémia fennállásának 100 éves fordulója olyan alkalom, hogy a magyar állam nem mulaszthatja el az Akadémia kiváló érdemeinek törvénybe iktatását és okosan cselekszik, ha egyúttal hálája jeléül az állampolgárok hazafias áldozatkészségéből javuló anyagi helyzetében igyekszik a Tudományos Akadémiát is államsegélyének méltó felemelése útján abba a helyzetbe hozni, hogy hivatását újból teljes mértékben betölthesse. A háború előtt az Akadémia évi 100.000 K segélyt kapott és ezért az államsegély mérvét legalább ekkora összegben kívánatos megállapitani. Az állami pénzügyek szanálása miatt előírt keretekben ezt csak fokozatosan lehet megtenni. Ezúttal a centennárium alkalmából egyszeri nagyobb segély megszavazását kérem és annak összegét 3.000,000.000 papirkoronában javaslom megállapítandónak. Egyúttal kívánatos az Akadémia rendes évi segélyének későbbi emelését már most kimondani, annak foka azonban végleg csak az államháztartás és a pénzügy stabilizálódása után lesz az Akadémia érdekében is kívánatos.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Gróf Klebersberg Kunó *s. k.,*
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

940. szám.

Törvényjavaslat

a halászatról szóló 1888: XIX. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés földmívelésügyi és közgazdasági bizottságának.)

I. cikk. Az 1888: XIX. t.-c. I. és II. fejezete az alábbi 1—8. §§-ban foglalt rendelkezésekkel egészíttettek ki:

1. §. A zárt víz (1888: XIX. t.-c. 13. §.) medrének tulajdonjoga az ily vízben levő halakra (2. §. 2. bek.) is kiterjed.

2. §. Halnak, ráknak, valamint más hasznos víziállatnak nyilt vízben (1888: XIX. t.-c. 14. §.) tenyésztésére, fogására és tulajdonba vételére, úgyszintén a halikra szedésére kizárólag az jogosult, akit a nyílt vízben a halászat joga megillet.

Ahol a jelen törvény vagy más jogszabály halat említ, ott — amenynyiben a törvény vagy más jogszabály kivételt nem tesz, vagy rendelkezése a szoros értelemben vett halon kívül más állatra egyébként nem alkalmazható — az előbbi bekezdésben említett egyéb állatot is érteni kell. Halászás alatt ugyanilyen korlátozással halnak és a jelen §. első bekezdésében említett egyéb állatnak halas vízből fogását és halikra szedését kell érteni.

A földmívelésügyi miniszter állapítja meg rendelettel, hogy az egyes vízszakaszokon mely állatokat kell hasznos vízi állatnak tekinteni.

3. §. A tógazdaságok vízhasználati jogára a vízjogról szóló 1885: XXIII. t.-c. első fejezetében foglalt rendelkezések irányadók, ideértve az idézett törvénycikk 30—31. §-ában foglalt azokat a rendelkezéseket is, amelyek az öntözés céljára engedélyezhető vízhasználat körét szabják meg.

4. §. Mindenki köteles — esetleges kárának teljes és előleges megtérítése fejében — eltűrni, hogy a halászati társulatok kötelékébe tartozó közvizek mellett a hullámtérben fekvő vízmeder jellegű alkalmas területet a közvizeknek hallal benépesítése céljából hatósági engedély alapján az illető halászati társulat, vagy az, aki az illető vízen a halászati jogot tényleg gyakorolja, ivadéknevelő tóvá rendezze be és használja.

Az ilyen vízmeder jellegű terület tulajdonosát az ivadéknevelő tóvá való berendezésre elsőbbség illeti, ha legkésőbb a hatósági engedélyezés során megtartott helyszíni tárgyaláson kijelenti, hogy ezzel a jogával élni kíván. Az a határidő, amely alatt a tulajdonosnak az átalakítást be kell fejezni, két évnél hosszabb nem lehet. E határidő eredménytelen elteltével az elsőbbség megszűnik.

Az ivadéknevelő tavak berendezésének hatósági engedélyezésére és az erre vonatkozó szolgalom megállapítására az 1885 : XXIII. t.-c. VI. fejezetében, valamint az e törvénycikk kiegészítéséről és módosításáról szóló 1913 : XVIII. t.-c. 23—28. §-ában foglalt azok a rendelkezések irányadók, amelyek az engedélyezési ügyekben eljáró hatóságok hatáskörét és eljárását szabályozzák.

5. §. Olyan tavakban (különálló holtágakban), amelyeknek halászatára jogosultak társulattá alakultak, a halászat a földmívelésügyi miniszter engedélyével és az általa jóváhagyott üzemterv szerint úgy gyakorolható, mint a zárt vizekben (1888 : XIX. t.-c. 13. §.). Az üzem vezetője köteles a halfogásokat szakszerűen elkönyvelni s az adatokat a felügyelő hatóságnak kívánatára bármikor rendelkezésére bocsátani.

Ha az első bekezdésben említett engedélyt a halászati jog bérlője kéri, a bérbeadó társulatot előzetesen meg kell hallgatni.

6. §. Az árvíz levonulta után víz alatt maradó mélyedésekben avagy az anyavízzel áradás idejében összeköttetésbe jutó holtmedrekben, erekben és hasonló vízbefogadókban gyakorolható halászatot a halászatra jogosultak kötelesek annak bérbeadni, aki az anyavíz halászati jogát gyakorolja (tulajdonos, haszonbérlő), ez pedig köteles azt bérbevenni.

Ez a rendelkezés csak töltések közé fogott, illetőleg magas partok által szegélyezett olyan vizek mentén nyerhet alkalmazást, amely vizek halászatának gyakorlása végett a jogosultak az 1888 : XIX. t.-c. 14. §. *b)* pontja alapján társultak, vagy amely vizek bérbeadása a hatóság útján történik. (47. §.)

A bérbeadási és bérbevételi kötelezettség körül, valamint a haszonbér-összeg tekintetében felmerült vitás kérdésekben a társulat székhelye szerint illetékes törvényhatóság első tisztviselője határoz. A határozattal meg nem elégedő fél a haszonbér összegének megállapítása végett a bírósághoz fordulhat; a bérbeadási és bérbevételi kötelezettség tekintetében pedig a határozat közlésétől számított 15 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz, amelynek határozata ellen a közléstől számított 15 nap alatt a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez élhet jogorvoslattal.

Az ily bérlő köteles arról gondoskodni, hogy a mélyedésekben rekedt halivadék az anyavízbe jusson.

7. §. A halászjegy egymagában a halfogásnak semmiféle módjára nem jogosít. A hatóság a halászjegy kiállítását a jogosultság igazolásától teheti függővé.

8. §. Annak, aki az illető vízben halászatra nem jogosult, nem szabad fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel a víz partján járni, vagy ily eszközzel a vízben bármiféle vízijárművön (hajón, tutajon, csónakon stb.) közlekedni, sem ilyen eszközt a víz partján, vagy a vízen levő bármiféle vízi művön (malomban, uszodában stb.) tartani.

A halászatra jogosítottak halőrökül alkalmazhatnak oly egyéneket, akik a mezőőrök törvényes minősítésének (1894 : XII. t.-c. 77. §.) megfelelnek.

A halőröket a közigazgatási hatóság felesketi, jegyzékbe iktatja és hasonló jelvénnyel látja el, mint a mezőőröket. A felesketett halőrök szolgálatuk gyakorlásában a magánosok által alkalmazott mezőőrökkel esnek egy tekintet alá.

A földmívelésügyi miniszter közgazdaságilag jelentősebb vizekre nézve a halászati társulatokat indokolt esetekben a felügyelet szervezésére kötelezheti.

II. cikk. Az 1888 : XIX. t.-c. III. fejezete helyébe az alábbi 9—15. §§. rendelkezései lépnek:

9. §. A halászatot az arra jogosult is csak a jelen §-ban, valamint az

alábbi 9—15. §§-ban foglalt korlátok között gyakorolhatja.

a) Halászatra tilos a halakat elkábító, mérgező, vagy robbanó szert, (maszlagot, mérgezett csalit, oltatlan meszet, méregfűvet — Euphorbia palustris, — dinamitot stb.) használni.

b) Nem szabad a vizeket a bennünk levő halak kifogása végett szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolni, vagy úgynevezett bányákban felfogni. Nem esik e tilalom alá a vízfolyások lecsapolása tisztogatás végett; erről azonban az érdekelt halászatra jogosultakat nyolc nappal előbb értesíteni kell.

c) Tilos olyan állandó halfogó készülék alkalmazása, amely közönséges vízállás mellett a meder felénél többet elzár. Ahol egyidejűleg több állandó halfogó készüléket alkalmaznak, azoknak oly távol kell egymástól esniök, hogy a halak szabad közlekedését ne akadályozzák. A távolságot a földmívelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

d) Gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és más vízi építményektől felfelé vagy lefelé harminc méternél kisebb távolságban más eszközzel, mint nyeles horoggal — halászni nem szabad.

e) Nyilt vízben idegen halfajt a földmívelésügyi miniszter engedélye nélkül telepíteni nem szabad.

10. §. Nyilt vizekre a földmívelésügyi miniszter általános tilalmat, ahol pedig szükséges, egyes halfajokra külön tilalmat szab meg.

A földmívelésügyi miniszter által megállapított általános tilalom ideje alatt nyilt vízből halat fogni nem szabad.

Az általános tilalom idejét úgy kell megszabni, hogy az értékesebb halfajok ívási idejének megfeleljen, de hatvan napnál tovább ne tartson.

Az általános tilalom kiterjed az olyan vízterületekre vagy vízfolyásokra, esetleg csak időleges tavakra is, amelyek az illető vízterülettel áradás következtében vagy egyéb okokból oly összeköttetésbe juthatnak, hogy a halak egyikből a másikba átmehetnek.

A tilalmi idő tartamát a földmívelésügyi miniszter az érdekelt halászatra jogosultak vagy törvényes képviselőjük meghallgatásával, a szükséghez képest évről-évre rendelettel állapítja meg s az érdekelt községekben a szokásos módon közhírré téteti.

11. §. Nyilt vízből halivadékot kifogni általában tilos. A tilalom alá eső halfajokat és a kifogható halak legkisebb méreteit, valamint a fogókészülékbe véletlenül belekerült méreten aluli halakkal való további elbánás módját a földmívelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

12. §. A földmívelésügyi miniszter egyes vizekben és a vízszakaszokban rendelettel korlátozhatja vagy eltilthatja a halászatra káros oly fogási módot, vagy az olyan fogó eszközök (szigony, eresztő háló stb.) alkalmazását is, amely a jelen törvény 9. §-ába nem ütközik. Szabályozhatja továbbá a fogó eszközök nyilásának nagyságát, (a hálószem bőségét) és eltilthatja az éjjeli halászatot.

A jelen törvény 9—11. §-ában foglalt tilalmak alól a földmívelésügyi miniszter a halászatra jogosult kérelmére egyes halfajok kiirtása és más hasznosabb halfajok terjesztése végett, vagy az üzem okszerűsége okából és általában közérdekből egyes területekre és előre megszabott időre kellő ellenőrzéssel kivételeket tehet.

Ha a kivételek engedélyezését a halászati jog bérlője kéri, a jogtulajdonos tár ulatot előzetesen mindig meg kell hallgatni.

Mesterséges haltenyésztés vagy a halaknak más vízbe áthelyezése végett avagy tudományos célból az 1888 : XIX. t.-c. 60. §-a szerint intézkedésre hivatott hatóság írásbeli engedélye alapján olyan halat is ki lehet fogni, amelynek kifogása különben tilos.

13. §. A halászatra jogosult, ha vadászati jogosítványa nincs is, lőfegyver használata nélkül elpusztíthatja a halakra nagyobb mértékben kártékony állatok közül a vidrát (Lutra vuglaris), a vidranyestet (Mustela lutreola), a csonttörő sast (Halietos albicilla), a halászó sast (Pandion halietos), a jégmadárt (Aloedo ispida), a szárcsát, buvárfajokat, valamint a gémeket, vadrucákat és vadludféléket. Ez a rendelkezés nem érinti a vadászati terület tulajdonosának, esetleg bérlőjének tulajdonjogát az ily módon megfogott vagy elejtett vadra.

Kíméleti téren az általános tilalom idején nemcsak a halászat, hanem a vadászat, a békafogás, a csónakázás, a fürdés, a kavics- és iszapszedés és általában minden olyan művelet, amely a hal ívását és fejlődését hátráltatja, tilos. Ilyen helyen az említett időben marhát, kacsát, ludat vagy más állatot vízbe ereszteni nem szabad.

14. §. Halat tilalmi időben áruba bocsátani vagy szállítani csak a 15. §-ban megállapított feltétellel szabad.

Az előbbi bekezdés rendelkezése kiterjed az olyan halak áruba bocsátására és szállítására is, amelyeknek legkisebb méretei a 11. §. értelmében meg vannak állapítva. Ily halakat a megállapított méreten alul fogyasztás céljaira áruba bocsátani vagy szállítani akkor is tilos, ha zárt vízből származnak. E tilalom alól a földmívelésügyi miniszter kellő ellenőrzéssel kivételt engedhet.

15. §. Aki a tilalmi idő előtt fogott, vagy zárt vízből esetleg külföldről származó halat a tilalmi idő alatt árubabocsát vagy szállít, köteles a hal származását és a fogásnak idejét a község elöljáróságától kiállított bizonyítvánnyal igazolni.

III. cikk. Az 1888 : XIX. t.-c. IV. fejezete az alábbi 16—18. §§-ban foglalt rendelkezésekkel egészíttetik ki:

16. §. A halászati társulatok kötelékébe tartozó tagok járulékainak és hátralékainak beszedéséről és behajtásáról a társulat kérésére a pénzügyminiszter közadók módjára gondoskodik.

17. §. A halászati társulatok működése, valamint a hatóság által bérbeadott vízterületeken a bérlők üzeme felett a főfelügyeletet a földmívelésügyi miniszter gyakorolja a szakközege által, aki a társulat ülésén felszólalhat s határozata ellen fellebbezéssel élhet. Az ily szakközeget a társulatoknak minden ülésére meg kell hívni.

18. §. Ha a földmívelésügyi miniszter által az 1888 : XIX. t.-c. 47. §-a alapján elrendelt hatósági bérbeadás bármi okból nem foganatosítható, a miniszter az illető vízszakaszokra nézve a halászat gyakorlását felfüggesztheti arra az időre, amíg a hasznosítás az említett módon nem sikerül, vagy a társulat meg nem alakul.

IV. cikk. Az 1888 : XIX. t.-c. VI. fejezete helyébe az alábbi 19—28. §§-ban foglalt rendelkezések lépnek:

Büntető rendelkezések.

19 §. Aki zárt vízből (1888: XIX. t.-c. 13. §.), vagy zárt víz módjára halászható vízből (jelen törvény 5. §.) a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül fog halat, a lopásról szóló törvényes rendelkezések szerint büntetendő.

20. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és egymilliókettőszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki anélkül halászik, hogy saját részére vagy segédjei vagy munkásai részére halász-jegyet váltott volna;

b) aki más névre szóló vagy olyan halászjeggyel halászik, amelynek érvényessége megszűnt;

c) aki halászjegyét használatra másnak adja át;

d) aki hamisított halászjeggyel halászik vagy halásztat.

21. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és kettőszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki halászjegyét halászat közben nem tartja magánál;

b) aki halászjegyét az 1888 : XIX. t.-c. 9. §-a szerint illetőleg a jelen törvény 8. §-a szerint, ellenőrzésre jogosult egyénnek felszólítás ellenére meg nem mutatja.

22. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással, valamint nyolcszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki kábító, mérgező vagy robbanó szerrel halászik, vagy az ily szereket másnak halászat céljára megszerzi vagy eladja, vagy az így megölt halat a vízből kifogja vagy áruba becsátja;

b) aki a halászati kihágáson tettenérőt veszélyesen fenyegeti, vagy ellene erőszakot használ;

c) aki vizet a jelen törvény 9. §-ának *b)* pontja ellenére lecsapol vagy felfog;

d) aki a jelen törvény 11. §-a alapján megszabott legrövidebb méretnél kisebb halat (halivadékot) fogyasztás céljára engedély nélkül (12. §.) kifog vagy árubabocsát.

Két hónapig terjedhető elzárással és egymilliókettőszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki az első bekezdés *a)* pontjában meghatározott kihágás elkövetésére élete tizennyolcadik évét még be nem töltött ifjú egyén közreműködését veszi igénybe.

23. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és egymilliókettőszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a hivatásos halász (halászatot saját kezelésében űző tulajdonos, bérlő, halászgazda, halászlegény, részeshalász), aki a 8. §. 1. bekezdése ellenére fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel oly víz partján jár, amelyben halászni nem jogosult, vagy az említett eszközzel ilyen vízen közlekedik, vagy ily eszközt a víz partján vagy a vízen levő víziművön tart, avagy idegen vízterületen a halászatra jogosultnak engedélye nélkül halászik;

b) az a hivatásos halász, aki a 10. §-ban említett általános tilalmi idő alatt nyilt vízből halat fog, vagy az egyes halfajra megállapított tilalom alá eső halat, kifogása után az anyavízbe rögtön vissza nem juttatja;

c) aki árvíz kiöntéséből a halaknak a mederbe visszatérését szándékosan akadályozza (1888 : XIX. t.-c. 2. §.);

d) aki az általa vagy közreműködésével törvény ellenére fogott halat áruba bocsátja. (Jelen törvény 14. §.)

24. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hatszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) a hivatásos halásznak (23. §. *a)* pont) nem tekinthető olyan egyén, aki a 8. §. 1. bekezdése ellenére fogásra kész állapotban levő halászó eszközzel oly víz partján jár, amelyben halászni nem jogosult, vagy az említett eszközzel ilyen vízen közlekedik, vagy ily eszközt a víz partján, vagy a vízen levő víziművön tart, avagy idegen vízterületen a halászatra jogosultnak engedélye nélkül halászik;

b) a hivatásos halásznak (23. §. *a)* pont) nem tekinthető olyan egyén, aki a 23. §. *b)* pontjában meghatározott cselekményt elköveti;

c) aki a jelen törvény 9. §-ának *c—e)* pontjaiban foglalt rendelkezések valamelyikét megszegi vagy kijátsza;

d) aki olyan halat bocsát áruba, amelyről tudja, hogy más jogosulatlanul fogta;

e) aki álcázva vagy magát egyébként felismerhetetlenné téve halászik;

f) aki a halászatra jogosultat az 1888 : XIX. t.-c. 12. §-ának első bekezdésében megállapított jogának gyakorlatában szándékosan akadályozza.

25. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és kettőszázezer koronáig tejedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki a tilalmi idő alatt halat szállít, vagy áruba bocsát anélkül, hogy a községi elöljáróság bizonyítványával (15. §.) tudná igazolni, hogy az ily halat a tilalmi idő előtt fogták, vagy azt, hogy a hal zárt vízből, esetleg külföldről származik;

b) aki az 1888 : XIX. t.-c. 11. vagy 17. §-ában említett terület határainak megjelölésére szolgáló táblát más helyre átteszi, olvashatatlanná teszi vagy bemocskolja;

c) aki a jelen törvény 12. §-ának első bekezdése alapján elrendelt korlátozást meg nem tartja, vagy az ily tilalmat megszegi;

d) aki kíméleti téren általános tilalom idején a 13. §. második bekezdésében tiltott cselekményt követ el.

26. §. Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hétszázezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) aki mint halászati társulatnak tagja, vagy halászati társulat vízterületének bérlője a halászatot a földmívelésügyi miniszter által jóváhagyott üzemtervtől eltérően gyakorolja, vagy a halászatnak az üzemterv szerinti gyakorlását akadályozza;

b) aki a jelen törvény 6. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezésnek nem tesz eleget;

c) aki a kifogott halzsákmányról a jelen törvény 5. §-ában megszabott könyvet nem vezeti vagy abba valótlan adatot jegyez;

d) az a halászatra jogosult, aki oly vízszakaszon halászik, amelyen a halászat gyakorlását a földmívelésügyi miniszter a jelen törvény 18. §-a alapján felfüggesztette.

27. §. Az, akit azért büntetnek meg, mert a jogosított engedélye nélkül halászott, halászjegyét elveszti és részére az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három évig halászjegyet nem szabad adni.

Az előbbi bekezdés rendelkezését alkalmazni kell arra is, aki tiltott módon vagy tilalmi időben, avagy tiltott eszközzel űzött halászásért egy ízben már jogerősen meg volt büntetve és ezt a kihágást újra elköveti.

28. §. A jelen törvényben meghatározott kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a m. kir. államrendőrség működési területén az államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Harmadfokon a m. kir. földmívelésügyi miniszter határoz.

V. cikk. Az 1888 : XIX. t.-c. 71. §-ának rendelkezése helyébe az alábbi 29. §-ban foglalt rendelkezés lép:

29. §. Oly vízre nézve, amelynek medre részben más állam fenhatósága alá esik, mindaddig, amíg az ily állammal a halászat tekintetében egyezmény nem jön létre, a földmívelésügyi miniszter a jelen törvény alól rendelettel kivételeket engedélyezhet.

VI. cikk. Záró rendelkezések.

30. §. A jelen törvény életbelépésének napját a földmívelésügyi miniszter határozza meg; a törvényt a földmívelésügyi, a belügyi, az igazságügyi és a pénzügyminiszter hajtja végre.

Az 1888 : XIX. t.-c. 18—28. és 62—70. §§. hatályukat vesztik.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Beterjeszti:

Mayer János *s. k.,*
m. kir. földmívelésügyi miniszter.

Melléklet a 940. számú irományhoz.

Indokolás

a „halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-c. kiegészítéséről és módosításáról" szóló törvényjavaslathoz.

A halászatról szóló 1888 : XIX. t.-c. életbelépte óta több, mint 35 év telt már el; bármikép ítéljük meg a hosszú idő eredményét, azt nem lehet elvitatni, hogy halászatunk e törvény, illetőleg annak végrehajtása során nyert ismét közgazdasági jelentőséget s ennek a törvénynek köszönhető, hogy a közelmúlt nehéz időkben is e termelési ág jelentékeny mértékben járulhatott hozzá a legfőképp városokban érezhető súlyos élelmezési nehézségek leküzdéséhez. Bizonysága ez annak, hogy a törvény alapelveiben helyes. Különösen bevált az az intézkedése, amellyel a nálunk annyira szétdarabolt halászati jognak gyakorlását nagyobb gazdasági egységek szervezésének feltételéhez köti. Ezzel különben törvényünk megelőzte valamennyi európai állam halászati törvényét. A modern halászat azonban, mint minden természettudományos alapokra fektetett speciális termelés, folyton fejlődő gazdasági ágazat s az utolsó három évtizedben éppen azoknak a természettudományos kutatásoknak terén volt nagy haladás, amelyek ennek a termelésnek az alapját adják. Természetes tehát, hogy e mellett a haladás mellett az oly hosszú időn át változatlanul hagyott törvény mindjobban elavult. Épp ezért már rég felmerült a reviziója iránti kívánság s már a törvény életbelépte után 12 évre, 1901. évi március hó 7-én megtartott budapesti halászati kongresszus is behatóan foglalkozott a törvény revizió alá vételének kérdésével.

Ennek a kezdeményezésnek az eredményekép a fölmívelésügyi minisztérium illetékes osztálya ki is dolgozott annak idején egy, a revizióra vonatkozó tervezetet; annak további tárgyalására azonban — a viszonyok kedvezőtlen volta miatt — nem került sor. Most azonban, mikor az ország gazdasági megerősödése érdekében a termelés lehető fokozásának útjából nem csakhogy minden akadályt el kell hárítani, de azt a fokozást minden irányban elő is kell segíteni, nem lehet többé kitérni a folyton fejlődő gazdasági élet követelményei elől a halászat terén sem. E tekintetben legfőképpen a törvénynek a halászati tilalomról szóló III. fejezeténél szükséges a módosítás. Annak idején, amikor a törvény készült, a vizek halászatilag való művelése még tisztán ismeretlen fogalom volt s a halállomány védelmét célzó tilalmakat jónak látták lehetőleg szigorúaknak megszabni s minden részletükkel a törvénybe foglalva, mintegy nagyobb súlyt adni azoknak. Ezzel azonban oly merevséget hoztak be a tilalmakba, amely ma már tényleg gátolja sok tekintetben az intenziv munkát, eltekintve attól, hogy a tilalmak

némelyike az újabb kutatások alapján meg sem okolható többé és a törvényt végrehajtó hatóságokat igen kényes helyzetbe hozzák, mert amikor a törvény rendelkezéseitől nem tekinthetnek el, kénytelenek az okszerű gazdálkodás szabályát megsérteni.

Felismerték ezt már több külföldi államban is s azok modern halászati törvényei a tilalmakról mindenhol csak általánosságban szólnak, a részletek megállapítását a rendeleti útra utalják, amikor is a hely, az idő s egyéb tényezők szerint változó körülmények mindig figyelembe vehetők, úgy, hogy a halállomány kellő védelme mellett a halasvizek lehető jó és gazdaságos kihasználásának is meg van a lehetősége. Megemlíthetem e tekintetben a mintaszerűnek elismert 1908. évi augusztus 15-iki bajor és a legújabb keletű 1916. évi május 11-iki porosz halászati törvényeket.

A törvény említett III. fejezetének módosításánál az a főelv szolgált irányadóul, hogy a haltermésként jelentkező, fogyasztásra való piacképes hal fogása lehetőleg kevéssé korlátoztassék, az ivadék védelme azonban a lehető leghatékonyabban biztosíttassék. A törvénybe tehát csak azok az abszolut kizárandó halászati módok tilalma vétetett fel, amelyekkel az ivadékot is elpusztíthatják, a többi tilalom megállapítása rendeleti útra tereltetett; ezen az úton mindig módjában lesz a hatóságnak mérlegelni, hogy milyen mértékben alkalmazza azokat. Mentől nagyobb valamely vízszakaszon a halászati üzem fegyelmezettsége s okszerűsége, annál enyhébbek lehetnek a korlátozások; ellenkező esetben azok szigorításával kell a nemzeti vagyon részét tévő halállomány fentartását közérdekből biztosítani.

Ezzel kapcsolatban azonban gondoskodni kell a törvényben arról is, hogy az intézkedő hatóság a közvetlen felügyeletet a halászati üzemek felett gyakorolhassa.

Kiegészítést igényel a törvény az ártéri, illetőleg hullámtéri halászat ügyének rendezésével is; azzal áll kapcsolatban az ott lévő mélyedésekben (kubikgödrökben) megrekedő halivadék megmentése, aminek hazai viszonyaink között közismert nagyszabású ármédelmi munkálatainkkal összefüggésben szintén döntő befolyása van vizeink halállományának fentartására.

Közvizeink halászatára egyáltalán nagyon hátrányosan hat az, hogy a halak természetes szaporodására alkalmas helyek, legfőképen az ármédelmi munkák következtében megfogytak; ha azután hozzávesszük még azt, hogy az időjárás és áradás szeszélyeitől is mennyire függ az ívás sikere, nagyon is megokolt, hogy e vizek mesterséges népesítését törvényes eszközökkel is elősegítsük különösen olykép, hogy a vizek mentén arra alkalmas területeken ivadéknevelő telepek létesítését lehetővé tegyük s e végből az arra alkalmas területeknek — megfelelő kártalanítás mellett — szolgalommal való terhelését megengedjük.

A termelés fokozása érdekében a különálló s halászatilag egységesen kezelt tavakon meg kell adni a módot a belterjesebb művelésre azzal, hogy megfelelő feltételek mellett a halászat gyakorlásában szabad kezet biztosítsunk a jogtulajdonosoknak.

Elő kell segítenünk a mesterséges viszonyok között létesített tógazdaságok térfoglalását is, mert hazai viszonyaink között a halászat a több termelés nagyon jelentős és valutáris szempontból hálás tényezőjének bizonyult, miután termékei külföldi kivitelünket is növelik.

Szabatosan kell meghatározni a halászati jog fogalmi körét is, mert az az eddigi törvényből egyáltalán hiányzott és kifejezést kell adni ebből folyólag is a nyilt és zárt víz közötti különbségnek.

Végül a büntető határozatok is igényelnek változtatást; egyrészt formailag a törvény III. fejezetének módosítása következtében, másrészt tartalmilag is, hogy a büntetés a törvény tételes rendelkezései ellen vétőket megfelelő hatékonysággal sujtsa. E végből a halászati kihágások büntetésénél szükségesnek mutatkozik a pénzbüntetés mellett az elzárás alkalmazása is. Ki kell mondani azt is, hogy a jogosulatlan halfogás bizonyos esetekben hallopás.

Végül megemlítem, hogy a halászjegyre vonatkozó rendelkezések tekintetében a köztudatban több helyen tévesen kialakult nézetek megszüntetése végett szabatos és minden kétséget kizáró intézkedésre volt szükség.

Ezek azok a főbb nézőpontok, amelyekből kifolyólag a halászatról szóló törvény kiegészítése és módosítása, az életbeléptetése óta eltelt hosszú idő gyakorlati tapasztalatai szerint, a további gazdasági fejlődés érdekében szükségesnek mutatkozik.

---

1. §. A hal csak nyilt vizekben uratlan jószág. Zárt vizekben, amelyekből a hal más halasvizbe ki nem juthat, sem azokból oda be nem kerülhet, a hal maga a vízzel borított meder tulajdonosának a tulajdona ép úgy, mint a vadaskertben tartott vad a vadaskert tulajdonosáé; csak ennek a megállapításnak lehet logikus következménye az, hogy ilyen vizekben a halászat gyakorlása nem esik korlátozás alá (1888 : XIX. t.-c. 13. §) s hogy ilyen vizekben éppen azért halászati kihágásokról sem lehet szó, hanem az ott nevelődő halnak eltulajdonítása szigorúbb megítélés alá esik. Ezt állapítja meg már egyébként a 61.916/1914. F. M. sz alatt az 1888 : XIX. t.-c. 13. §. alá tartozó zárt vizekben elkövetett hallopások ügyében kiadott körrendelet is.

A 2. §. a halászat jogának s azzal együtt a halászás fogalmának meghatározását foglalja magában. A régi törvényből egészen hiányzott; pótolni kell a jogbiztonság érdekében is.

A halat épp úgy, mint a vadat uratlan jószágnak tekintve, a halászat joga csak annak tulajdonbavételére, fogására adhat jogot. A halászat modern értelemben azonban termelés, ebbe a jogba tehát bele kell érteni a hal tenyésztését célzó műveleteket is; ennek különösen akkor van jelentősége, ha valaki idegen mederben bír halászati jogosultsággal; jogot kell neki a halfogás mellett arra is adni, hogy a vizet halászatilag művelhesse, vagyis mindazt megtehesse, ami a hal nevelésére, tenyésztésére a vízben szükséges, pl. ikrakirakás, máshonnan hozott ivadékkal való népesítés.

A halászati jog tárgykörébe esik nemcsak a hal, de a vízben élő minden hasznos állat is, nálunk egyelőre a hal mellett csakis a rákot tekinti ilyennek a törvény, de igen könnyen elgondolható, hogy más állatok, mint pl. a béka, teknősbéka, bizonyos kagylók, pióca stb. gazdasági jelentőségre emelkedhetnek valamely vízben; a halászati jogtulajdonosnak azokhoz való jogán kívül biztosítani kell akkor azok törvényes védelmét is, ami iránt a miniszter a felmerülő szükséghez képest rendeletileg intézkedik.

A halászás fogalmát is szabatosan meg kell állapítani tekintettel különösen arra, hogy a kihágás kísérlete nem büntethető, nem szabad kétséget hagyni az iránt, hogy ha a hal fogását célzó cselekmény nem is jár eredménnyel, az jogosulatlan területen végezve büntethető ne legyen. Ez a jogelv szolgált különben a 8.234/1915. F. M. számú rendeletnek is alapul, amely a jogosulatlanoknak a halászati eszközök fogásra kész állapotban való tartását tilalmazza.

3. §. A halászati termelés terén a mesterséges viszonyok között létesített tógazdaságok ma már igen nagy jelentőséggel bírnak, mert azok vannak hivatva pótolni a természetes vizek oly sokféle más igénybevétele következtében a multhoz képest korlátozott halhozamát; de nagy a közgazdasági jelentőségük azért is, mert oly területek tehetők révükön jövedelmezőkké, amelyeket mezőgazdaságilag semmiféle művelési móddal nem tudunk kihasználni. E tekintetben csak a hazánkban oly nagy kiterjedésű, (vad) szikes területekre utalok. Az e téren végzett eddigi kísérletek minden kétséget kizáró eredménye az, hogy a legrosszabb, minden egyébre alkalmatlan szikes területek kihasználására az egyetlen módszer a halasgazdaság, a mesterséges viszonyok között létesülő tógazdaságok tehát ilyen nézőpontból, első rangú telkesítésként jelentkeznek.

Minthogy pedig a víz a tógazdaságokban épp oly nélkülözhetetlen és épp úgy semmi mással nem pótolható, mint az öntözéseknél, jogos és méltányos, hogy az öntözéseknek a vízszerzésnél nyujtott könnyítések (1885 : XXIII. t.-c. 30., 31. és 32. §§.) a halastógazdaságra, mint az öntözésekkel egyébként is teljesen azonos természetű gazdasági vízhasználatokra kiterjesztessenek.

4. §. E szakasz a vízjogról szóló 1885 : XXIII. t.-c. 59. §-ában kifejezett elv mintájára a halászat érdekéből a »Vízmeder« jellegű, tehát mezőgazdaságilag egyáltalán nem használható területekre nézve egy újabb szolgalmat állapít meg.

A közvizek benépesítésére szolgáló ivadék nevelése szempontjából alsóbb szintájú folyovízeink mentén különös figyelmet érdemelnek azok a — folyóval többé-kevésbbé összeköttetésben álló — holtágak, amelyek időnként, különösen az őszi és téli kisvíznél egészben vagy részben szárazon szoktak állani, a tavaszi árvíz azonban megtölti azokat. Ilyen holtág szabályozott folyóink mentén sok van. Azokat rendszerint igen csekély munkával alkalmassá lehet tenni arra, hogy bennök tavasszal a behelyezett halak megívjanak s az ivadék aztán később, ha már megerősödött, bejusson az anyafolyóba.

Az ily módon berendezett ivadéknevelő helyeknek megvan az a nagy előnyük, hogy olyan kedvezőtlen években is biztosítható segítségükkel a halszaporulat, amikor az árvíz korán, a főívás-idő előtt vonul le, vagy egyáltalán nagyon gyorsan vonul le. Ilyenkor a korai vagy hirtelen árvízzel meg lehet tölteni ezeket a tavakat s a vizet vissza lehet azokban tartani a kellő időre.

Ezeknek az ivadéknevelő helyeknek a létesítése elsősorban a halászati társulatok feladata; nehogy azonban a medrek tulajdonosai részéről azoknak ilyen célra való átengedése megokolatlan akadályokba ütközhessék és így a közérdekű cél elérése megnehezíttessék, meg kell a törvényben adni e végből a szolgalommal való terhelés jogát, azonban minden jogos érdek teljes megóvásával. Ezt célozza az, hogy az ivadéknevelő tó berendezésére a terület tulajdonosának elsőbbségi jog biztosíttatott.

Nehogy azonban a meder tulajdonosa ezen jogával visszaélve, az ivadéknevelő tó létesítését megakadályozza, záros határidőt kellett szabni elsőbbségi jogának igénybevételére.

Ha a meder jellegű területen más, mint a tulajdonos halászati joggal bír, természetszerüleg ennek halászati joga is kártalanítás tárgyát fogja képezni.

Általában minden jogos érdek megóvására biztosíték az, hogy az eljárásra vonatkozólag a vízjogi törvény bevált határozmányai mértékadók.

5. §. Olyan tavaknál, ahol a halászati jogtulajdonosok már társultak és a halászat egységes üzeme biztosítva van, a termelés érdekében áll, hogy az ilyen üzemnek a lehető belterjessé tételét semmiféle korlátozó tilalmi intézkedéssel ne gátoljuk. Annak megítéléséhez, hogy az üzem vezetése valóban megfelel-e az okszerűség követelményeinek, feltétlenül szükség van a termés eredményének pontos ismeretére; mert e nélkül a kellő ellenőrzés sem gyakorolható, ezért a szakszerű elkönyvelés kötelezőleg kimondandó.

6. §. Ez a szakasz a kubikgödrökben megrekedő halivadék megmentésének kérdését oldja meg s azzal hivatva van halászatunk ezen legégetőbb sebét gyógyítani. Messze vezetne s talán felesleges is volna itt kiterjeszkedni arra, hogy a Magyarországon végzett párjukat ritkító nagyszabású árvédelmi munkálatok mennyire kivetkőztették vizeinket ősi állapotukból s mennyire voltak okai régi halbőségünk megapadásának, csak arra akarok utalni, hogy az árterek megszüntetése után a töltések között lévő hullámtér szolgál a folyóbeli halaknak ívóhelyül, természetes szaporítási helyül.

A tavaszi árvízzel belejut a hal az ott levő mélyedésekbe, a töltések anyaggödreibe, a kubikgödrökbe s rendesen megívik bennük, visszatérni azonban az árvíz elvonulta után sem az anyahal, sem a kikelt ivadék nem tud, ott reked, mert ezeket a gödröket minden egyébre való tekintet nélkül legtöbbször úgy ássák, hogy a folyóval nem csak hogy összeköttetésben nincsenek, de sokszor egyáltalán lehetetlenség is azokat oda lecsapolni. Az anyaggödrök apadó vizéből a nagy halat csakhamar kihalásszák, — rendesen az orvhalászok, — az ivadék pedig a gödrök kiszáradásával mind egy szálig ott vész; ez utóbbi dologban rejlik a veszedelem. Mert a nagy hal arra való, hogy kifogják, amennyiben illetéktelen kezekbe kerül, az inkább csak magánérdeket sért időlegesen, az ivadék elpusztulása azonban kihat az egész folyóra, kihat a jövőre, azzal a folyó népességének következő nemzedéke van tönkretéve.

Kisebb-nagyobb ilyen halpusztulásokról úgyszólván évenként hallani, de vannak akárhányszor katasztrófális jellegűek is. Éppen a halászatról szóló törvény keltének évében, 1888-ban írtak a tiszavidéki lapok arról, hogy a hatóságnak kellett a kubikgödrökben rekedt büzhödő halak elásatásáról gondoskodni. Az ilyen mélyedésekben rekedt halivadék megmentését két irányban törekedtek eddig elérni. Először, hogy a mélyítések az anyavízzel összeköttessenek oly módon, hogy azokból a vízzel együtt a hal is kijuthasson az anyafolyóba. Ez azonban a legjobb esetben is csak félrendszabály, mert ha az áradás hirtelen az ívás után fut le, amikor még a lerakott ikra ki nem kelhetett, az marad szárazon s elpusztul, ha a gödrök kiürülnek. De ezen összeköttetések létesítése igen sokszor nagy költségbe kerül s az arról folyó vita, hogy ki tartozzék azokat létesíteni, az-e, aki a bajt okozta, vagy az-e, akinek az összeköttetés érdekét szolgálná, a legtöbb esetben teljesen meddővé tette az orvoslásra irányuló minden igyekezetet.

Maradna a másik mód, hogy a hullámtér a rajta lévő mélyedésekkel együtt szintén bevonassék az 1888 : XIX. t.-c. 14. §. *b)* pontja alapján a halászati társulatok kötelékébe. A törvény ugyan kifejezetten nem zárja ki ennek a lehetőségét, de a dolognak az a rendkívüli technikai nehézsége van, hogy ezeket a területeket csak időszakosan borítja víz; néha éveken át nem lehet itt szó halászatról, nagyon nehéz tehát a társulati kötelékben az anyavíz érdekeltjeivel való együttműködésre a közös alapot megtalálni. A gyakorlatban a kívánt cél elérésére legbelyesebbnek mutatkozott tehát a hullámtéri, illetőleg az árvizek kiöntéseiben meglévő halászati jog érintetlen hagyásával

e jog gyakorlatát egyesíteni az anyavíz halászati jogának gyakorlásával, amivel egyúttal ki vannak küszöbölve azok az ellentétek, amelyek az anyavízzel időszakonként összeköttetésbe jutó holtmedrek stb. halászatának külön kezeléséből származnak. Teljesen az az elv érvényesül itt, mint amely a vadászatról szóló 1883 : XX. t.-c. 3. §-ának két utolsó bekezdésében is kifejezésre jut.

Az anyavíz halállomanyának fentartása érdekében egy kézbe egyesítve ily módon a halászatot, szinte magától értendő a halászatot gyakorlónak az a kötelezettsége, hogy a veszedelemben forgó ivadékot megmentse, amit annál is inkább teljesíthet, mert legközvetlenebbül ő látja hasznát.

Miután az ivadék a hullámtéri természetes mélyedésekben épp úgy ki van téve a pusztulásnak, mint a kubikgödrökben, a törvényben általános intézkedést kellett felvenni. Míg a folyóvizeknél a töltésezett folyóknak a töltések közé eső hullámtere jöhet figyelembe, addig tavaknál egész általában az ártérre vonatkozólag szükséges a törvényes intézkedés. A tavak áradása ugyanis általában sokkal ritkább s kisebb mértékű, mint a folyóké, töltések közé fogott tavak nálunk nincsenek is — és az áradás aránylag csak kis területeket borít a partszélen, de ezek az anyavízzel mindig a legközvetlenebbül összefüggnek, ha tehát ott az 1888 : XIX. t.-c. 2. §-a alapján az esetleg nagyszámú partmenti töldtulajdonos mind külön-külön gyakorolja a halászatot, az az anyavíz egységes kezelésében rejlő gazdasági előnyt a legnagyobb mértékben veszélyeztetheti.

7. §. A halászjegyről a köztudatban sok helyen átment helytelen felfogás kiküszöbölésére szükséges kimondani azt, hogy a halászjegy magában semmiféle halászatra, tehát horgászásra, kézzel való halfogásra stb. sem jogosít, hanem ahhoz a halászjegy tulajdonosának még a halászatra való jogosultságot is meg kell az illető vízterületen szereznie.

A második mondat a hatóságnak a visszaélések előzetes megakadályozására ad módot.

8. §. A víz mentén foglalkozók vagy járókelőkből kerül ki a legtöbb alkalmi orvhalász, ezért kellett már régebben miniszteri rendelettel (8.234/1915. F. M. sz.) kihágásnak minősíteni az ezen szakasz első bekezdésében foglalt cselekményt.

Vízgazdaságunk fejlődésére általában nagyon hátrányos, hogy eddig külön vízrendőrségünk nem volt. A halászatról szóló 1888 : XIX. törvény csak a 9. §-ban intézkedik némikép az ellenőrzésről, de ott is csak a halászjegyre vonatkozólag. A legújabban szervezett folyamőrségnek ugyan szintén feladata lenne a halászat ellenőrzése is, de egyéb feladatai bizonyára le fogják annyira kötni, hogy e téren még mindig hiányok lesznek érezhetők. Ezen segíteni van hivatva e szakasz többi bekezdése; megadja a halászatra jogosítottaknak a módot a mezőőri jelleggel bíró halászati őrök alkalmazására. Az őrzés kötelezettsége ezzel ugyan a jogosítottakra van hárítva, de tulajdonkép az ő legsajátabb érdekük is. Ezt az elvet fejleszti továbbá a szakasz utolsó bekezdése, amikor a miniszternek jogot ad arra, hogy a halászati társulatokat indokolt esetben a felügyelet szervezésére kötelezze. Ez alatt természetesen nemcsak halászati őrök alkalmazása értendő, hanem oly helyi szervek létesítése is, amelyek akár maguk, akár halászati őrök igénybevételével is a törvény, a társulati üzemterv rendelkezéseinek megtartására a helyszínén felügyelnek.

9. §. E szakasz azokat a tilalmakat foglalja magában, amelyek az egész országra s minden vízre egyaránt kimondandók s amelyek legnagyobb részben az eddigi törvényben is benfoglaltattak.

Itt jelentőségük sorrendjében vannak említve.

A két első *a)* és *b)* pontban tilalmazott fogási módok a legveszedelmesebbek, mert a halnak nagyját-apraját, tehát az ivadékát is egyaránt pusztítják. A *c)* pont alatti tilalom a régihez képest nemcsak a »vízfolyásra« vonatkozik, hanem általában a víz medrére, tehát tavakra is. Az »állandó halfogó« készülék alatt nem csak a partba vagy mederbe beépített s el nem távolítható, hanem minden olyan fogókészülék is értendő, amely huzamosabb ideig egy helyt szilárdan a parthoz s mederhez kötve áll, habár könnyen el is távolítható.

A medret félszélességben elzáró több fogókészülék között a távolság megállapítását rendeleti útra kellett terelni, mert a megengedhető távolság nagyon is változik a víz nagysága szerint, más például a Dunán s más valami kisebb pataknál.

Uj tilalom az *e)* pont alatti. Az eddigi tapasztalatok arra intenek, hogy a külföldi halfajok meghonosításánál elővigyázat ajánlatos, esetleg többet ártunk velük, mint használunk; ezért kell azok betelepítését a hatóság engedélyétől függővé tenni. Az újabb külföldi törvények mind ugyanígy rendelkeznek.

10. §. E szakasz a régi törvény hatályon kívül helyezett 18. §-a helyébe lép s a gyakorlatilag egyedül ellenőrizhető általános tilalom kiszabását rendeli el, amikor senkinek semmiféle halat sem szabad fogni. Ennek a tilalomnak, hogy célját elérje, egybe kell esnie az illető vízszakaszon legnagyobb gazdasági jelentőséggel bíró halfajták ívási idejével s ki kell terjednie az anyavízzel összeköttetésbe jutó ártérre, illetőleg ártéri tavakra, mélyedésekre stb., mint a halak legfőbb ívóhelyeire.

Az általános tilalom azonban korlátolt tartamánál fogva esetleg nem nyujthat minden értékes halfajra védelmet, talán nem is lesz mindenhol alkalmazható, ezért meg kell adni a törvényben a módot arra is, hogy egyes halfajtákra külön tilalom is meg legyen állapítható.

11. §. Pótolja az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 20. §-át.

A kifogható hal legkisebb méretét abból a célból kell megszabni, hogy lehetőleg ki ne kerüljön a vízből addig, amíg nem szaporított s így a víz jövő halnemzedéke biztosíttassék. Az a méret azonban, amelynél az ivarérettség ugyanazon halfajtánál is beáll, a különböző éghajlati viszonyok stb. szerint is különböző lehet, okszerűen tehát szintén csak rendeleti úton állapítható meg, amikor ezekkel a tényezőkkel nem csak a helyi viszonyok szerint, de időszakonként is számolni lehet.

Miután azonban méreten aluli halak véletlenül mégis csak kerülnek a fogókészülékbe s ott bizony egy részük elpusztulása elkerülhetetlen, amikor a vízbe való visszahelyezésüknek nincs semmi értelme, rendelkezni kell az ilyen halakkal való elbánás tekintetében is és pedig olykép, hogy annál a nyerészkedés lehetősége teljesen kizárassék.

12. §. E szakasz megadja a módot arra, hogy a halászatra károsnak bizonyuló bármely fogási módot el lehessen tiltani.

Az eredeti törvényben a fogóeszközök nyílásának nagysága 4 centiméterben volt megállapítva (23. §. *b*). Ez ellen a megállapítás ellen igen sok volt a panasz s a gyakorlatban egyáltalán nem vált be; a legjobb esetben félrendszabály volt. Azt a célt, hogy halivadék ilyen szembőség mellett egyáltalán meg ne fogódzék, elérni nem lehet, már csak azért sem, mert az ivadék a különböző halféleségeknél igen különböző nagyságú, sőt inkább az fordul elő igen gyakran, hogy a megszabott méret határértékéhez közel álló

hal, halász műnyelven szólva »megnyaklik« ebben a hálószemben, amikor is könnyen megsérül vagy el is pusztul. De meg aztán egyes tömeges halfajták (keszegfélék) csakis kisebb szembőségű hálóval foghatók sikeresen; különösen a folyók mentén a valóságban alig is lehetett törvényes szembőségű hálót találni. Mindennek következtében leghelyesebb, ha a fogóeszköz nyilásának nagysága szintén rendeleti úton szabályoztatik.

Az éjjeli halászatot az eredeti törvény tiltotta (28. §. *f)* legfőkép azért, hogy az orvhalászatot, amelyre az éjjel jó alkalom, nehezítse. A halász munkája azonban különösen a melegebb időszakban olyan, hogy csak éjjel végezhető, azért valamennyi gazdaságilag jelentős halas vizünkön fel volt már eddig is függesztve ez a tilalom és sokkal természetesebb, ha a törvény az éjjeli halászatot általában nem tiltja, hanem a módot megadja rá, hogy szükség esetén, ha pl. az éjjeli orvhalászat valamely vidéken nagyon elharapódznék, tilalmazható legyen.

A szakasz második bekezdése az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 25. §-át pótolhatja azzal a kiegészítéssel, hogy a miniszter kivételeket úgy a fogási módokra, mint a tilalmi időre, valamint a mértéken alul lévő halakra is engedhet és pedig általában közérdekből, vagy az üzem okszerűsége okából is. E tekintetben külön kiemelendő pl. az, hogy némely vízben egyes halféleségek elfajzanak, »csökötté« válnak s már jóval a megállapított törvényes méreten alul ivaréretteк lesznek, az ilyen halfajtának a kiírtása csak úgy történhet meg, ha apraját-nagyját kifoghatják. Amennyiben azonban méreten aluli halak fogásának különösen az imént említett okokból való kivételes engedélyezéséről van szó azzal a szándékkal, hogy azok fogyasztás céljára áruba bocsáttasanak, egyidejűleg intézkedni kell a megfelelő ellenőrzésről is, nehogy az engedély bárminő visszaélésre adjon alkalmat.

A szakasz utolsó bekezdése az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 22. §-át pótolja azzal a kiegészítéssel, hogy a hatóság tudományos célokból is adhat írásbeli engedélyt a tilalmazott halak fogására.

13. §. Az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 26. §-a helyett áll, azzal az eltéréssel, hogy a kíméleti területekre ott időbeli megszorítás nélkül kimondott tilalmakat csak a jelen törvény 10. §-a szerint megállapítandó általános tilalom idejére korlátozza. Ez okszerűbb, mert egyrészt elegendő, ha a kíméleti terület zavartalanságát az ívás idején, tehát mindenesetre a helyesen megszabott általános tilalom idején biztosítják, másrészt a kíméleti tér későbbi meghalászására már csak azért is szükség lehet, hogy az ilyen helyeket szívesen felkereső ragadozó halaktól megtisztítsák azt.

14. §. Az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 27. §-a helyett áll. Azzal szemben, figyelemmel arra, hogy a jelen törvény szerint a vizeken általános tilalom rendelendő el, általában minden hal szállítását igazoláshoz köti a tilalmi időben.

A jelen törvény 12. §-ával összhangban pedig kimondja, hogy fogyasztásra szánt méreten aluli halaknak áruba bocsátása vagy szállítása még akkor is tilos, ha azok zárt vízből származnak. Kivételt a tilalom alól csak a földmívelésügyi miniszter adhat, egyidejűleg intézkedvén a kellő ellenőrzésről is. A törvény eme rendelkezésének az a szakszerű alapja, hogy a törvényes méreten alul lévő hal, vagyis az ivadék még ha zárt vízből származik is, egyáltalán nem való fogyasztásra, hanem csak továbbtenyésztésre és a rendelkezésnek az a célja, hogy azok a visszaélések, amelyek a méreten alul lévő halak kifogása körül tapasztalhatók s amelyek a halállomány fentartása tekintetében, ivadék pusztításáról lévén szó, oly rendkívül károsan hat-

nak, kiküszöböltessenek; viszont minden méltánylást érdemlő esetben meg van a kivétel engedélyezésére adva a mód, de csak a kellő ellenőrzésről való egyidejű gondoskodás elrendelésével.

15. §. Az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 28. §-a helyett áll, mindössze annyi változtatással, hogy a külföldről származó halak tilalmi időben való szállításának jogosultságát is elismerve, azok igazoltatása iránt is intézkedik.

16. §. A halászatról szóló törvény a jogtulajdonosokat jogaik gyakorlásában közérdekből ugyan, de mindenesetre erősen korlátozza akkor, amikor a társulás kötelezettségét kimondja (1888:XIX. t.-c. 14. §. *b).* A halászati társulatok közérdekű közgazdasági célt vannak hivatva szolgálni s eredményes működésük legfőbb alapja a hatáskörükbe utalt vízterületek egyöntetű okszerű művelése; ez mindenesetre költséggel jár, amit a társulat tagjaira kivetett járulékokból fedeznek. A kivetett járulékoknak pontosan be kell tehát folyniok a társulat pénztárába, hogy a társulat működése fennakadást ne szenvedjen; méltányos, hogy akkor, amikor a törvény a társulatok alakítását közérdekből elrendeli, törvényes eszközökkel legyen segítségükre abban, hogy működésük alapfeltételét biztosíthassák.

17. §. A halászat terén folyó tevékenység állandó figyelemmel kísérése és a halászati társulatok működésének céltudatos irányítása érdekében szükség van arra, hogy a földmívelésügyi miniszter szakközegeinek a halászati társulatok életműködésébe betekintésük legyen. Ennek a lehetővé tételét célozza a javaslat 17. §-a.

18. §. Az 1888:XIX. t-c. 47. §-a alapján elrendelt hatósági bérbeadás célja az, hogy valamely vízterület a jogtulajdonosok akarata ellenére is okszerűbb halászati kihasználás alá kerüljön. Az eredeti törvényben nincs azonban gondoskodás olyan esetre, — mint az a gyakorlatban már előfordult, — ha a hatósági bérbeadás, bármi okból valami akadályba ütközik. Lehetetlen, hogy ilyenkor egyszerűen a hibás régi állapot álljon ismét elő, amikor minden jogtulajdonos, egymás érdekeire való tekintet nélkül gyakorolja a halászatot. Ilyen esetben a jog gyakorlatának további megszorítása, annak teljes szüneteltetése következik. Ez lesz a leghathatósabb eszköz arra, hogy a jogtulajdonosokat jobb belátásra bírja.

19. §. A zárt vizekből való jogosulatlan halfogás lopás, mert a zárt vízben levő hal a zárt víz tulajdonosának a tulajdona. De ugyancsak lopásnak kell azt minősíteni az olyan vizeknél is, amelyek halászata az 5. §. szerint, úgy mint a zárt vizeknél, korlátlan. A korlátlan halfogás megengedésének előfeltétele ugyanis az illető víznek zárt egységben való okszerű gazdászati művelése, a medernek a haltenyésztésre való kedvező alakítása, a víznek megfelelő halanyaggal való népesítése, a halak táplálkozási feltételeinek kedvezővé tétele, esetleg etetése stb., stb., ami a halászatra jogosított részéről mind nagy költséget, befektetést igénylő ténykedés; ennek a ténykedésének révén emeli az illető halasvíz hozamát és fokozza a terméseredményeket. Az ily módon művelt vízben a halállomány nem tekinthető tehát egyszerűen a természet adományának, hanem az nagyrészben az emberi céltudatos munka eredménye s mint ilyenhez, a halászatra jogosítottnak tulajdonjoga hatékonyabban biztosítandó.

A fentiekből önként következik, hogy a büntető törvénykönyvben a lopással kapcsolatban felsorolt bűntettek, ugymint orgazdaság, részesség, kísérlet stb. szintén a törvényes rendelkezések szerint büntettetnek.

20. §. és 21. §. E szakaszok a halászjeggyel űzött visszaélésekre vonatkozó büntető határozatokat tartalmazzák és pótolják az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 64. §. *e)*, 65. § *d)* és *f)* pontjait, továbbá a 66. §-t. A halászjeggyel űzött gyakori visszaélések indokolják a nagyobb pénzbüntetéseket.

22. §. E szakasz azokra a kihágásokra vonatkozó büntető határozmányokat tartalmazza, amelyek a halállományra a legveszedelmesebbek, a legpusztítóbbak, mert a halivadékot irtják, továbbá azokra az esetekre vonatkozik, amikor a halászati kihágást elkövetők a veszélyes fenyegetés, a fegyverhez vagy az erőszak eszközeihez nyúlnak. (L. az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 62. §-át.) Az eddigi tapasztalatok szerint az idetartozó kihágásoknak a büntetése aránytalanul enyhe volt s megakadályozásuk tekintetében csakis akkor lehet megfelelő eredményt remélni, ha a törvény a pénzbüntetésen kívül még elzárással is fenyegeti az azokat elkövető, feltétlenül rosszhiszemű orvhalászokat. Miután pedig a gyakorlatban igen sok eset fordul elő, hogy a törvény kijátszása céljából az *a)* pont alatt felsorolt tettek elkövetésére kiskorúakat használnak fel, az ellen csak az elzárásból álló büntetés súlyosbításával lehet védekezni.

23. §. E szakasz azt az újítást tartalmazza, hogy *a)* és *b)* pontjában súlyosabban minősíti az engedély nélküli halászatot, illetőleg a tilalmi rendelkezések megszegését, ha azt hivatásos halász követi el; ez igazságos dolog azért, mert éppen a hivatásos halásznak kell a törvényt legjobban ismernie s annak tiszteletbentartásával jó példával előljárnia.

A szakasz *c)* és *d)* pontja az eredeti törvényben is minősített kihágásokat sorolja fel, de azzal a különbséggel, hogy míg az eredeti törvényben a nyereségvágyból való halászás, aminek kritériuma a fogott halak áruba bocsátása, csak az engedély nélküli halászás esetében esett súlyosabb beszámítás alá, addig a jelen törvény ezen szakaszának *d)* pontja szerint általában súlyosabban kell azt megítélni.

24. §. E szakasz az előbbihez képest enyhébb kihágási esetekre vonatkozó büntető rendelkezéseket tartalmaz; e kihágások közé, mint új fel van véve az az eset is, amikor valaki a hal jogosulatlan fogását tudva, azt áruba bocsátja; ez tulajdonkép orgazdaság s ezért büntetendő.

Az *f)* pont alatt felvett rendelkezés helyesen az 1888 : XIX. t. c. 12. §-ának első bekezdésében az idegen medrekben halászati jogosultak részére biztosított jog gyakorlatának akadályozását minősíti kihágásnak.

A régi törvény hatályon kívül helyezett 64. §-ának *c)* pontja hasonló rendelkezést tartalmazott a tulajdonost és a halászbérlőt illetőleg; ez félreértésre szolgáltatott okot, mert ha a tulajdonos a bérbeadó, akkor a közötte és a halászbérlő között felmerült ilyen eset magánjogi elbírálás alá tartozik.

25. §. E szakasz az enyhébb megítélés alá eső kihágások felsorolásával az azokra eső büntetést szabja ki; az eredeti törvénnyel szemben új dolog az, hogy a jelen törvény 13. §-ához is alkalmazkodik a *d)* ponttal.

26. §. E szakasz azoknak a cselekményeknek a megtorlására nézve intézkedik, amelyek az okszerű halgazdasági üzem biztosítása érdekében tett rendelkezések megszegését jelentik.

27. §. Az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 67. §-a helyett áll, azzal a szigorítással, hogy a kihágás ismétlése a jogosított engedélye nélkül űzött halászat pedig már magában véve is elég a halászjegy megvonására, illetőleg kiállításának megtagadására, valamint hogy a tiltott módon és

tilalmi időben való halászatért való büntetés is figyelembe veendő. A szigorítást az orvhalászat körül tapasztalható laza felfogás okolja meg.

28. §. Arról szól, hogy a kihágási ügyekben való eljárás minő hatóság hatáskörébe tartozik.

29. §. Az eredeti törvény hatályon kívül helyezett 7. §-a helyett áll, azzal a helyesbítéssel, hogy nemcsak az országos határt alkotó folyókra szól, hanem minden olyan vízmederre, amelynek valamely része más állam fenhatósága alá esik.

30. §. A törvény végrehajtására vonatkozó rendelkezés.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Beterjeszti:

Mayer János s. k.,
m. kir. földmívelé ügyi miniszter.

941. szám.

Törvényjavaslat

a burgonyarák és a kolorádó bogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés földmívelésügyi és közgazdasági bizottságának.)

1. §. Burgonyarákkal (Chrysophlyctis endobiotica Schilb., Synchytrium endobioticum Perc.) vagy kolorádóbogárral (Leptinotarsa decemlineata Say.) vagy a burgonyatermelést veszélyeztető egyéb betegséggel fertőzött vagy ily fertőzésre gyanús burgonyát külföldről az országba behozni vagy az ország területén átvinni egyaránt tilos.

2. §. A burgonyarák és a kolorádó bogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének meggátlása céljából az országba behozatalra vagy az ország területén átvitelre szánt minden burgonyaszállítmányt az ország határán (belépő vámhivatali állomás) hivatalos vizsgálat alá kell venni.

A vizsgálatot a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközegek végzik.

3. §. Az országba behozatalra vagy az ország területén átvitelre szánt minden burgonyaszállítmányt az illetékes külföldi szakintézet vagy szakközeg hivatalos származási és egészségügyi bizonyítványával kell ellátni.

E bizonyítványnak tartalmaznia kell:

a) a burgonya származási helyének (gazdaság, község, közigazgatási kerület) és fajtájának megjelölését;

b) a vizsgálat időpontját, valamint azokat az adatokat, (szállítmányra alkalmazott zárjegynek, a szállítóeszköznek stb. leírása), amelyekből a burgonyaszállítmánynak a bizonyítvány szerint megvizsgált burgonyával való azonossága megállapítható;

c) annak a megállapítását, hogy a megvizsgált burgonya burgonyaráktól és kolorádó bogártól, valamint a burgonyatermelést veszélyeztető egyéb betegségtől mentes, de ily fertőzésre nem is gyanús, továbbá, hogy a burgonyatermelő helyén 10 kilométer körzetben burgonyarák, vagy arra gyanús eset és 20 kilométernyi körzetben kolorádó bogár nem fordult elő.

4. §. A feladó köteles az országba behozatalra vagy az ország területén átvitelre szánt burgonyaszállítmány érkezésének megközelítő időpontjáról, a mennyiségnek és a belépő vámhivatali állomásnak megjelölésével a

m. kir növényélet- és kórtani állomást (Budapest, II., Debrői-út 17.) értesíteni.

A beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) a burgonyaszállítmánynak a belépő állomásra érkezéséről táviratban értesíti a m. kir. növényélet- és kórtani állomást, annak a megjegyzésével, hogy a szállítmány származási és egészségügyi bizonyítvánnyal el van-e látva, vagy nincs.

A m. kir. növényélet- és kórtani állomás ennek az értesítésnek alapján gondoskodik arról, hogy a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a vizsgálatot haladéktalanul teljesítse.

5. §. A beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) a belépő állomásra érkező burgonyaszállítmányt a hivatalos vizsgálat foganatosításáig szigorú őrizet alatt tartja.

A földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a vizsgálatot a származási és egészségügyi bizonyítvány alapul vételével foganatosítja.

Ha a vizsgálatot teljesítő szakközeg megállapítja, hogy a burgonya a származási és egészségügyi bizonyítvány szerint megvizsgált burgonyával azonos és a 3. §. *c)* pontjának megfelelően fertőzéstől mentes és fertőzésre nem is gyanús, a vizsgálatnak ezt az eredményét a fuvarlevélen tanusítja. Ezzel az igazolással a szállítmány továbbítható.

Ha ellenben a vizsgálatot teljesítő szakközeg azt állapítja meg, hogy a burgonya fertőzött, vagy fertőzésre gyanús, vagy a vizsgálatot amiatt mellőzi, mert a szállítmányt származási és egészségügyi bizonyítvány nem kíséri, vagy az a 3. §-ban meghatározott kellékeknek nem felel meg, ehhez képest a fuvarlevélre az ok megjelölésével a továbbítás tilalmát jegyzi fel. Az ily szállítmány illetékes intézkedésig a belépő állomáson a beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) szigorú őrizete alatt marad.

Az eljáró szakközeg jelentése alapján a m. kir. növényélet- és kórtani állomás a fertőzött szállítmányt rendszerint azzal a felhívással bocsátja a feladó rendelkezésére, hogy az értesüléstől számított nyolc nap alatt a visszaszállításról gondoskodjék. Erről a belföldi címzettet is értesíteni kell. Ha a kitűzött határidő alatt sem a feladó, sem a címzett nem intézkedik, a m. kir. növényélet- és kórtani állomás a szállítmányt megsemmisítteti. A rendelkezésre bocsátás mellőzésével, a felek egyidejű értesítése mellett, helye van a megsemmítésnek akkor is, ha a szállítmány oly mértékben fertőzött, hogy a belépő állomáson vesztegléso is a fertőzés terjedésének veszélyével fenyeget.

Enyhébb fertőzés esetében, ha a behurcolása elleni védekezés meghiusításától sem kell tartani, a m. kir. növényélet- és kórtani állomás indokolt felterjesztésére a földmívelésügyi miniszter megengedheti a burgonyának ellenőrzés mellett a felek részéről megjelölt belföldi ipartelepre szállítását és ott hatósági ellenőrzés alatt ipari célra feldolgozását.

6. §. Ha valamely külföldi állam részéről a burgonyarák, a koloradóbogár, vagy a burgonyát fertőző egyéb betegség behurcolásának veszélye fenyegető jelleget ölt, a földmívelésügyi miniszter az onnan származó burgonya behozatalát vagy átvitelét a veszély idejére általában eltilthatja.

7. §. Aki burgonyát termeszt, vagy aki burgonyát ipari feldolgozás végett üzemében vagy forgalombahozatal céljára raktáron tart, amenynyiben burgonyarák vagy koloradó bogár fellépését észleli vagy gyanítja, köteles az esetet a községi elöljáró-

ságnak (városi tanácsnak) haladéktalanul bejelenteni.

Az elöljáróság (tanács) a burgonyarák esetét a m. kir. növényélet- és kórtani állomásnak, a koloradó bogár esetét pedig a m. kir. rovartani állomásnak a gazdaság vagy telep feltüntetésével táviratban jelenti.

Az állomás e jelentés alapján haladéktalanul gondoskodik arról, hogy a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a helyszíni vizsgálatot megtartsa.

Az eljáró szakközeg vizsgálat vagy ellenőrzés céljából bármely fertőzött vagy fertőzésre gyanus területre (gazdaság, telep, raktár) beléphet és mintát vehet. Az eljáró szakközeg a vizsgálat eredményéről jelentést tesz az állomásnak, amely fertőzés esetében a fertőzött területet a rajta levő burgonyakészletettel együtt zár alá helyezi. A zár alá helyezés ellen az érdekelt felek előterjesztést tehetnek, a mely fölött a földmívelésügyi miniszter dönt.

A jelen §. első bekezdésében meghatározott kötelező jelentés megtételétől kezdve addig, amíg az állomás a fertőzéstől mentességet, vagy a fertőzés megszűnését meg nem állapítja, s utóbbi esetben a zár alá helyezést meg nem szünteti, a fertőzésre gyanus, vagy a fertőzés miatt zár alá helyezett területről burgonyanövény bármely részét, bárminemű tartályt, zsákot, vagy egyéb tárgyat, amely fertőzött, vagy fertőzésre gyanus burgonyával érintkezésben volt, továbbá állati trágyát, vagy trágyalevet elszállítani, úgyszintén fertőzött, vagy fertőzésre gyanus burgonyát elvetni egyaránt tilos.

8. §. Az állomás a fertőzött burgonyakészleteket rendszerint megsemmisítteti, azonban indokolt felterjesztésére, ha a fertőzés leküzdésének sikerét nem veszélyezteti, a földmívelésügyi miniszter megengedheti ellenőrzés mellett a burgonyának a fél részéről megjelölt ipartelepre szállítását, vagy ha a készlet már ipartelepen van, megtartását és hatósági ellenőrzés mellett ipari célra feldolgozását.

9. §. Ha a fertőzés leküzdése és terjedésének megakadályozása végett elkerülhetetlenül szükséges, a földmívelésügyi miniszter a fertőzött vidéken vagy egyes részein a burgonyatermesztést a veszély tartamára eltilthatja, vagy korlátozhatja.

A zár alá helyezett területre a jelen törvénnyel megállapított korlátozások alól a földmívelésügyi miniszter indokolt esetekben könnyítéseket engedhet.

10. §. A vizsgálat és az ellenőrzés, úgyszintén a fertőzés leküzdésére irányuló munkálatok módozatait a földmívelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

A jelen törvény értelmében foganatosított vizsgálat és ellenőrzés, valamint az eredményükhöz képest tett intézkedések miatt a felek az államtól kártérítést nem követelhetnek.

11. §. Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással, valamint 3,000.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki

1. fertőzött vagy fertőzésre gyanús burgonyát az 1. §-ban, illetőleg az 5. §. negyedik bekezdésében meghatározott tilalom ellenére külföldről az országba behoz, vagy az ország területén átvisz;

2. a burgonyaráknak, vagy koloradó bogárnak fellépését, vagy e tekintetben gyanút keltő jelenséget a 7. §. első bekezdése értelmében be nem jelenti;

3. fertőzésre gyanús, vagy fertőzés miatt zár alá helyezett területről burgonyanövény bármely részét, bárminemű tartályt, zsákot vagy egyéb tárgyat, amely fertőzött, vagy

fertőzésre gyanús burgonyával érintkezésben volt, továbbá állati trágyát, vagy trágyalevet a 7. §. 5. bekezdésében meghatározott tilalom ellenére elszállít;

4. fertőzött, vagy fertőzésre gyanús burgonyát a 7. §. ötödik bekezdésében meghatározott tilalom ellenére elvet;

5. oly területen, amelyen a 9. §. értelmében meg van tiltva, burgonyát termeszt;

6. §. az eljáró hivatali szakközeget a vizsgálatban, az ellenőrzésben, vagy a mintavételben akadályozza.

12. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe. Végrehajtásáról az érdekelt miniszterekkel, a földmívelésügyi miniszter egyetértve gondoskodik.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Mayer János s. k.,
m. kir. földmívelésügyi miniszter.

Melléklet a 941. számú irományhoz.

Indokolás

„a burgonyarák és a kolorádó bogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról“ szóló törvényjavaslathoz.

Európa legfontosabb burgonyatermő államait a burgonyarákbetegség sujtja, mely súlyosabb a burgonya minden egyéb betegségénél, mert nemcsak alkalmilag képes a kórokozóra nézve kedvező viszonyok között elemi csapásként pusztítani, hanem ott, ahol befészkelte magát, a talaj fertőzése folytán a sikeres burgonyatermelést hosszú évekre lehetetlenné teszi.

Magyarországon a burgonyarákot eddig egyetlen egy esetben észlelték 1896-ban Trencsénmegyében, s azóta hazánk területén nem lépett fel és országunk jelenleg abban a kedvező helyzetben van, hogy teljesen rákmentesnek mondható. Európában a burgonyarák által történő nagymérvű pusztítás már 1887. óta ismeretes volt, de a kórokozó nem ismerése folytán az ellene való védekezés a legnagyobb nehézségekbe ütközött. Tudósunknak Schilberszky tanárnak alapvető kutatása és rövidesen utána Percival angol mycologusnak részletes biológiai munkája világította meg a védekezésnek azt a helyes irányát, amelyen még ma is haladnunk kell. A burgonyarák tudniillik főleg a gumókat lepi el és azokon különféle nagyságú és formájú dudorodásokat, kinövéseket és eltorzulásokat okoz, melyeknek felülete szemölcsös, színe eleinte világosbarna, később sötétbarna, illetve fekete. Gyakran ezek az eltorzulások nagyobbak, mint a gumó maga és a tulajdonképeni burgonyagumóból már semmi sem található, csak ezek a spongyaszerű szétestő vagy rothadó torzképződmények.

Miután a burgonyarák minden új szövetet megtámad, nemcsak a gumókon, hanem különösen a földalatti részeken, mint pl. a stolókon (gyökér és gumó összekötője) és a szárak alsó részén a fent leírt, eleinte világosbarna, később sötétbarna torzképződményeket képez. Ha pedig a fiatal hajtások a földből kitörnek és különösen, ha huzamosabb időn át nedvesebb időjárás uralkodik, e fiatal hajtásokon, szárakon stb. a burgonyarák zöld, gyakran fehéres, vagy vöröses színű torzképződményeket okoz. Miután azonban a földfeletti részeken a rák csak ritkábban fordul elő, rendesen csak a földalatti részeken burgonyaszedéskor észlelhető, mikor a védekezés, sajnos, már késő.

A burgonyarák előidézője egy gomba, melynek kitartó alakja (Sporangium) a torzképződményekben található. Ezekből tavaszkor és nyáron sok milliónyi rajzó spóra keletkezik, amelyek minden új szövetet megfertőznek és ami a legveszedelmesebb, a torzképződmények rothadása alkalmával magát

a talajt is megfertőzik. Miután e torzképződmények szétmállott kis részecskéi a még meg nem fertőzött gumókon is megmaradnak, a talajban pedig a gomba évekig életképes marad, ilyen földekről vetőgumót felhasználni, vagy ilyen földekben a rákra hajlamos burgonyafajtákat termelni a legnagyobb veszéllyel jár, mert a talaj fertőtlenítése teljesen hiábavalónak bizonyult.

A burgonyarák Németország, Angolország, Hollandia, Csehország, az Északamerikai Egyesült-Államokban és a mostani Lengyelországnak főleg azokon az ipari vidékein fészkelte be magát, ahol burgonyát burgonya után ültettek és dacára a legszigorúbb óvintézkedéseknek a talaj fertőzése folytán elterjedése ijesztő. Legjobban mutatja ezt a németországi példa, ahonnan a legmegbízhatóbb statisztikai adatok állanak rendelkezésünkre. Ott az 1900-as években a burgonyarákot csakis a nagy ipari gócpontokon a Ruhr-vidéken, a Rajnamentén és Westfália egyes kerületeiben konstatálták. Onnan a burgonyarák tovább terjedve a háború előtti már Hannover, Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Schwerin és Brandenburg egyes területeit megfertőzte és a háború alatt és után már Szászországban, Thüringiában, Posenben, sőt Porosz-Sziléziában is jelentkezett, úgy, hogy mikor Németország 1922-ben az első hivatalos burgonyarák-kimutatást és térképet kiadta, már 106 kerülete 426 községgel fertőzve volt. Azóta a betegségnek továbbterjedése Németországban, ahol elterjedésének meggátlására mindent megtesznek, óriási lépésekkel halad tovább és az 1924. évi hivatalos burgonyarákstatisztika és térkép szerint az elmult év végén Németországnak már 231 kerülete 910 községgel bizonyult fertőzöttnek! Hasonlóan állunk Csehországgal, ahol a háború alatt a szászországi határhoz közel levő Schluckenaui ipari vidéken a burgonyarák behurcoltatott. Az 1922. évi hivatalos kimutatás szerint már 8 községben 81 major volt fertőzve; az 1923. évi hivatalos kimutatás szerint 15 községnek 111 majorjában lépett fel és az elmult 1924-ik év végén a legújabb hivatalos kimutatás szerint már 53 községre terjedt át.

Lengyelországban, amely hivatalos kimutatást nem ad ki, a német statisztikai adatok szerint 1924-ben már 3 kerület van fertőzve, Hollandiának 19 községe, Dániának pedig 20 községe. A többi államokról, sajnos, hivatalos kimutatások nem állnak rendelkezésünkre, de köztudomású, hogy Angolországban és Franciaországban, újabban Svédországban, Norvégiában, sőt Délafrikában a burgonyarák évről-évre hatalmasan terjed tovább. De, hogy ezek az államok és a többi külföld mily szigorú törvényekkel védekeznek a burgonyarák be- és továbbhurcolása ellen, bizonyítják a német, csehszlovák és lengyelországi burgonyarák törvényektől és rendeletektől eltekintve az angolországi 1922. május hó 31-én kelt »The Destructive Insects and Pests Order of 1922« című törvénynek a burgonyára vonatkozó részei, a hollandi kormány 1923. augusztus 29-én kelt 168. kormányrendeletének, az Északamerikai Egyesült-Államoknak 1921. augusztus hó 1-én életbelépett 37-ik rendeletének, a dán királyság 1921. május 6-án életbelépett rendeletének, Luxemburg 1923. szeptember hó 24-én kelt rendeletének, Argentina 1922. július hó 12-én kelt rendeletének, Olaszország 1921. augusztus hó 1-én kelt kormányrendeletének stb., stb. a burgonyára vonatkozó részei.

A burgonyatermelést hasonló mértékben veszélyeztető másik kártevő a kolorádó bogár.

A kolorádó bogár 1 cm. hosszú, halványsárga színű, szárnyfedőin 10—11 fekete hosszanti sávval. A talajban telel át. Tavasztól kezdve a leveleket pusztítja. Narancsszínű petéit a levelekre rakja. Egy állat 1000-nél több petét rak le. Álcái 12 mm-re nőnek, vörösesek, hatlábúak, kétoldalt két-két sor

szemölcsszerű apró foltokkal. Az álcák a földben bábozódnak be. Egy nyáron 2—3 nemzedék lép fel. Így tehát egy áttelelt bogár ivadéka egy nyár folyamán 30.000-re tehető. Rendkívül szaporasága magyarázza nagy veszélyességét. Amerikában tízezernyi rajokban figyelték meg mikor útrakél. Helyenkint oly tömegben rajzott, hogy a vasútvonalat ellepve a vonat közlekedését is akadályozták. Egyes vidékeken a burgonyatermeléssel fel kellett egészen hagyni. A burgonyán kívül számos más vadon élő növényen is él.

Európába először 1877. táján hurcolták be és Németország csak a legnagyobb erőfeszítéssel, pénzbeli áldozatokkal és szívós munkával tudta elterjedését leküzdeni. Franciaország a bogár veszélyességére való tekintettel már 1875-ben mindennemű burgonya behozatalát Északamerikából megtiltotta. A háború utolsó éveiben, akár a tilalom ellenére behozott burgonyával, akár más módon Franciaország területére, Bordeaux kikötő vidékére bizonyára amerikai katonai csapatok hurcolták be. 1921. előtt ott senki sem vette észre, 1922-ben Gironde tartomány volt fertőzve, 1923-ban már 28 departementben, Franciaország területének mintegy negyed részén volt elterjedve. Hogy ma a bogár meddig jutott, arról pontos adatok nincsenek, de Franciaország területének mintegy $^3/_4$-ed részéről lehet szó. Tény az, hogy ma a Rajnavidéki, franciák által megszállt területen is ismeretes.

A bogár előrehaladása évenként egészen 180 km-nyire terjedhet.

Franciaországnak e pár év alatt mintegy $^1/_2$ millió franknyi hitelt kellett igénybe venni a leküzdési munkálatokra, melyek igen körülményesek és költségesek; az egyes termelőkre is nagy kárt jelentenek, mert a fertőzött burgonya-, paradicsom- stb. ültetvények felszántását, a bogár összegyüjtésével járó nagy napszámosmunkát, a fertőzött vidék burgonyáinak kötelező permetezését, a talaj fertőtlenítését stb. vonják maguk után.

Biztosra vehető, hogy hazánk éghajlati viszonyai a bogár életfeltételeinek megfelelnek, tekintettel nagy szaporaságára és rohamos terjedésére, bizonyos, hogy hazánkba behurcolva, kiirtása úgy, mint Franciaországban, lehetetlenné válik. Hogy az egyes államok mennyire félnek behurcolásától és továbbterjedésétől, azt az általuk kiadott törvényes rendelkezések mutatják és pedig a burgonyaráknál említett angol, hollandiai, dán, luxemburgi, olasz, argentiniai stb. stb. rendeleteknek a burgonyára vonatkozó részei, valamint különösen Németországnak 1924. augusztus hó 2-án kiadott rendeletei.

Magyarország, e két legveszélyesebb kártevőtől ez idő szerint még mentes, de mivel nem zárkózhatik el attól, hogy a legnagyobb részben fertőzött államokból időnként vetőburgonyát behozzon, (Németország, Csehszlovákia, Lengyelország), elkerülhetetlen és parancsoló szükség, hogy törvényt alkosson e kártevők behurcolásának elhárítására és elterjedésének megakadályozására, hogy ezzel Hazánk burgonyatermelése biztosíttassék.

Ezt szolgálja a jelen törvényjavaslat, melynek 1—6. §-ai az országba behozatalra és az ország területén átvitelre szánt burgonyaszállítmány ellenőrzésének rendjét, 7—10. §-ai pedig azokat a szabályokat tartalmazzák, amelyek hazánkban esetleg fellépő burgonyarák vagy kolorádó bogár elterjedésének megakadályozását célozzák.

E burgonyakártevőkben rejlő nagy veszély szükségessé teszi mindenekelőtt azt, hogy az országba behozatalra és az ország területén átvitelre szánt minden burgonyaszállítmány hivatalos vizsgálat alá vétessék (2. §.). Ily burgonyaszállítmányt az illetékes külföldi szakintézet vagy szakközeg hivatalos származási és egészségügyi bizonyítványával kell ellátni; e bizoyitvány kellékeit a 3. §. írja elő.

Az országba behozatalra és az ország területén átvitelre szánt burgonyaszállítmányok ellenőrzésének és vizsgálatának lehetővé tétele végett a feladó köteles ily burgonyaszállítmány érkezésének megközelítő időpontjáról a m. kir. növényélet- és kórtani állomást értesíteni, az illetékes beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) a burgonyaszállítmánynak a belépő állomásra érkezését távirattal közli a m. kir. növényélet- és kórtani állomással, mely állomás a szállítmány megvizsgálásáról gondoskodni tartozik (4. §.). Amennyiben a vizsgálatot teljesítő szakközeg azt állapíja meg, hogy a burgonyaszállítmány fertőzéstől mentes, a vizsgálatnak ezt az eredményét a fuvarlevélen tanusítja s ennek alapján a szállímány továbbítható. Ha azonban a vizsgálat a burgonya fertőzött voltát vagy annak gyanuját állapítja meg, vagy a vizsgálat azért mellőztetnék, mert a szállítmányt származási és egészségügyi bizonyítvány nem kísérte, illetve az az előírt kellékeknek nem felel meg, a vizsgálatot teljesítő szakközeg a fuvarlevélre a továbbítás tilalmát jegyzi fel. A fertőzött szállítmányt a növényélet- és kórtani állomás a feladó rendelkezésére bocsátja s erről a címzettet is értesíti, melynek gyakorlati jelentősége abban áll, hogy amennyiben ily esetben a feladó nem intézkednék, helyette a címzettnek legyen módjában megtenni a szükséges intézkedéseket. Amennyiben a kitűzött határidő alatt a szállítmány felől intézkedés nem tétetnék, azt meg kell semmisíteni, ami bekövetkezik a rendelkezésre bocsájtás mellőzésével akkor is, ha a szállítmány nagymérvű fertőzöttsége a fertőzés terjedésének veszélyével fenyeget.

A 6. §. felhatalmazza a földmívelésügyi minisztert, hogy oly külföldi államból, ahol az említett burgonyakártevők behurcolásának veszélye fenyegető jelleget ölt, a burgonya behozatalát általában eltilthassa.

A 7. §. tartalmazza azokat a rendelkezéseket és tilalmakat, amelyek a szóbanlevő növényi kártevőknek az ország területén való fellépése esetére vonatkoznak. Ezek között legfontosabb a bejelentési kötelesség, a szükséges vizsgálat foganatosítása, a fertőzött terület zár alá helyezése, végül a fertőzött vidéken a burgonya termesztésének eltiltása (9. §.), mely intézkedések a fertőzés terjedésének megakadályozását célozzák. Ugyanez a körülmény indokolja azt, miszerint a fertőzött burgonyakészlet rendszerint megsemmisítendő s a földmívelésügyi miniszter csak olyan esetben engedheti meg a fertőzött burgonyakészlet ipari feldolgozását, ha az a fertőzés leküzdésének sikerét nem veszélyezteti. (8. §.)

A törvény értelmében foganatosított vizsgálat, ellenőrzés és ezekkel kapcsolatos intézkedések miatt az állammal szemben támasztható kártérítések kizárását (10 §) a szóbanlevő burgonyakártevők ellen irányuló küzdelem közérdekű volta indokolja.

A 11. §. tartalmazza a törvény parancsoló és tiltó rendelkezéseiből folyó kihágások megállapítását és azok büntetését, a 12. §. pedig a törvény életbeléptetése és végrehajtása felől rendelkezik.

A törvény végrehajtásának keretében gondoskodás fog történni arról, hogy úgy a burgonyarákra, mint a koloradó bogárra vonatkozó ismertetések a legszélesebb körben terjesztessenek s egyben intézkedés történik arról is, hogy a földmívelésügyi miniszter szakközegei gyanus esetekben a veszélyeztetett vidékekre állami költségen kiszálljanak.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Mayer János s. k.,
m. kir. földmívelésügyi miniszter.

942. szám.

A pénzügyi és közigazgatási bizottság
együttes jelentése
„a m. kir. Országos Közegészségügyi Intézet felállításáról" szóló 822. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A Magyar Kir. Országos Közegészségügyi Intézet felállításáról szóló törvényjavaslat a magyar egészségügyi igazgatás évtizedek óta fennálló törekvésének megvalósítását jelenti. Ugy az egészségügyet intéző kormányhatóságok, mint az Országos Közegészségügyi Tanács állandóan foglalkozott egy oly intézet létesítésének tervével, amely az egészségügyi igazgatást és pedig elsősorban a nemzetpusztító fertőző betegségek elleni védekezés érdekében mulhatatlanul szükséges bakterológiai, terológiai, vegyi és szövettani vizsgálatokat elvégezze és ezek eredményei alapján a védekezést irányítsa. Ez Intézet felállításának terve 1912 ben már a közvetlen megvalósulás előtt állott és a háború kitörése akadályozta ezt meg.

A magyar államnak a háború befejezte után a világ legnagyobbszerű emberbaráti intézménye, a nemzetközi Rockefeller-alapítvány jött segítségére ebben a törekvésében, amikor beható tárgyalások után 1924. év őszén elhatározta, hogy az egészségügyi Intézet felépítéséhez és berendezéséhez szükséges összeget a magyar királyi kormány rendelkezésére bocsátja.

Az egyesített bizottság a törvényjavaslatot **úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta és tisztelettel kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi és közigazgatási bizottságának 1925. évi október hó 15-én tartott együttes üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Dréhr Imre *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

943. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának

jelentése

a „Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1924. évi V. törvénycikk kiegészítéséről és módosításáról" szóló 821. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A Nemzetgyűlés pénzügyi bizottsága a Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1924. évi V. törvénycikk kiegészítéséről és módosításáról szóló törvényjavaslatot tárgyalás alá véve, megállapította, hogy a javaslattal törvényerőre emelni szándékolt intézkedések kivétel nélkül olyanok, amelyek bővebb indokolást nem igényelnek s egyrészt a gyakorlati élet követelményei, másrészt olyanok, melyek megfelelnek a Magyar Nemzeti Bank alapszabályai intencióinak.

A pénzügyi bizottság a javaslat részleteiben sem talált oly intézkedést, amelyen változtatást tartott volna szükségesnek, miért is tisztelettel **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy azt a benyujtott szövegben úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni s egyben tekintettel annak sürgősségére, tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1925. évi október hó 16-án tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Őrffy Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

944. szám.

A pénzügyi, külügyi és közgazdasági bizottságnak

együttes jelentése

„a vámügyi természetű alakiságok egyszerűsítése céljából Genfben 1923. évi november 3-án kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről“ szóló 820. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A m. kir. kormány megbízása folytán az 1923. év október havában Genfben megtartott nemzetközi vámügyi értekezleten dr. Kőnig Tivadar akkori pénzügyminisztériumi h. államtitkár vett részt és az ott létesített — jelen törvényjavaslatban tárgyalt — nemzetközi egyezményt Terjekfalvai Parcher Félix berni követünk írta alá.

Az egyezmény, melyet 31 résztvevő állam írt alá s amelynek törvénybe iktatását célozza e törvényjavaslat, a vámalakiságok egyszerűsítésére vonatkozó tulajdonképeni nemzetközi szerződésből és egy jegyzőkönyvből áll.

Az egyezmény a kereskedelem méltányos kezelése érdekében szükséges intézkedéseket tartalmazza és célja a vámkezelésből minden olyan alakiságot, amely a forgalom rovására, megy kiküszöbölni. E gondolatból kifolyólag az egyezményben lefektettettek a következő alapelvek:

A beviteli és kiviteli tilalmak lehető megszüntetése — amely már időközben nálunk keresztül is vitetett —, az egyes államok kötelezése, vámszabályaik és tarifa-határozmányaik, esetleges tilalmaik stb. közhírré tételére; jogvédelem biztosítása az önkényes és jogalap nélküli közigazgatási rendszabályok ellen; a kereskedelmi utazók által magukkal hozott mustrák és minták stb. vámelőjegyzésének szabályozása; a származási bizonyítványok kérdésének szabályozása; az áruk gyors elvámolásának biztositása, különösen az útipodgyász, a kikészítési eljárás keretében ki- vagy bevitelre kerülő áruk, az átköltözködési tárgyak stb. tekintetében.

Az elmondottakból következik, hogy az egyezmény tárgyát magában foglaló törvényjavaslat a kereskedelmi élet szempontjából feltétlen előnyöket tartalmaz, viszont amennyiben a pratikus élet ezen egyezmény megváltoztatását tenné indokolttá, úgy az egyezményben foglalt egy évi felmondási idő

annak megváltoztatását bármikor lehetővé teszi. E törvényjavaslatnak törvényerőre való emelése, illetőleg az abban foglalt nemzetközi egyezmények törvényhozási megerősítése hazánk kereskedelmi életére nézve csak előnyös, s viszont a Nemzetek Szövetsége által már időközben ismételten sürgetett ratifikálása mielőbb kívánatos lévén, a bizottság a törvényjavaslatot úgy általánosságban mint részleteiben — az alábbi módosításokkal — elfogadva, **kéri, hogy a t. Nemzetgyűlés azt elfogadni és a törvényjavaslat tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

A bizottság által eszközölt módosítások a következők: az 1. §. második bekezdése mint külön 2. §., és ennek megfelelően a 2. §., mint 3. számú §. jelöltessék meg. Az 5-ik oldal 3. bekezdése pedig: »Ő Királyi Fensége Luxemburg Nagyhercegnője« . . . kifejezésre helyesbíttetett.

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés pénzügyi, külügyi és közgazdasági egyesített bizottságának 1925. évi október hó 16-án tartott üléséből.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Dréhr Imre *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

945. szám.

A nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának

együttes jelentése

„az Olaszországgal 1925. évi július hó 20-án kötött ideiglenes kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről“ szóló 935. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Olaszországgal kereskedelempolitikai viszonyunk mindezideig szerződésileg szabályozva nem volt. Az olasz áruk Magyarországon az autonóm magyar vámtarifa tételei, a magyar áruk Olaszországban pedig az olasz vámtarifa legmagasabb tételei szerint vámoltattak el. Ezen körülmény mindkét állam áruira nézve, de különösen azon magyar mezőgazdasági és ipari cikkekre nézve volt rendkívül hátrányos, sőt a kivitelt a legtöbb esetben lehetetlenné is tette, amely cikkekből a háborúelőtti időkben elég jelentékeny exportunk volt Olaszországban. Rendkívül fontos tehát, hogy a két állam közötti kereskedelempolitikai viszony szerződésileg szabályoztassék. A jelen törvényjavaslat, amely a szerződő államok között kölcsönösen a legnagyobb kedvezmény elvét biztosítja, ezenfelül több cikkre nézve külön tarifális mérsékléseket is tartalmaz, a kívánt célt teljes egészében eléri s ezért a megkötött egyezményt a bizottság teljes egészében a magáévá teszi és **kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni, tárgyalására pedig a sürgősséget kimondani szíveskedjék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának 1925. évi október hó 16-án tartott együttes üléséből.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Görgey István *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

946. szám.

A nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának

együttes jelentése

„az Amerikai Egyesült Államokkal kötött 1925. évi június hó 24-én Washingtonban kelt barátsági, kereskedelmi és konzuli szerződés becikkelyezéséről“ szóló 936. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az Amerikai Egyesült Államokkal való kereskedelempolitikai és konzuli viszonyunk a háború óta szerződésileg szabályozva nem volt.

1921. évi augusztus hó 29-én a két állam kormánya kötött ugyan egymással egy a barátsági viszony helyreállítására irányuló barátsági szerződést, ezen szerződés azonban a kereskedelempolitikai és konzuli kérdések szabályozását nem öleli fel. Szükséges volt tehát ezen kérdéseknek a rendezése, mert az Amerikai Egyesült Államok kormánya a vele szerződéses viszonyban nem álló államok termékeit aránytalan magas vámmal sujtja, de érdekünkben volt a szerződés megkötése az Amerikában felállított konzulátusainknak sikeres működése szempontjából is, mert ezeknek eredményes működését megnehezítette azon körülmény, hogy ténykedésüket nem alapíthatták semminemű szerződésbe foglalt jogokra és ennek folytán az Amerikában élő nagyszámú magyar állampolgárok érdekeit hathatósan nem is támogathatták. Jelen szerződés kimerítően szabályozza úgy a kereskedelempolitikai, mint a konzuli kérdéseket és ennek folytán az együttes bizottság a maga részéről azt örömmel elfogadja és **kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy azt úgy általánosságban, mint részleteiben a sürgősség kimondása mellett elfogadni méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának 1925. évi október hó 16-án tartott ülésében.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Móser Ernő *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

947. szám.

Az igazságügyi bizottság
jelentése
„a kir. bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmazhatásáról szóló 1899: XLVIII. törvénycikk hatályának meghosszabbításáról“ szóló 937. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1886:XXVIII. t.-cikk adott elsőízben felhatalmazást arra, hogy az igazságügyminisztériumban bírák alkalmaztassanak. Az 1899:XLVIII t.-cikk ennek a felhatalmazásnak a körét általában az összes ítélőbirákra és ügyészekre kiterjesztette és megállapította azokat az ügyköröket, amelyekben az alkalmazott bírák és ügyészek foglalkoztathatók. Ez a felhatalmazás azonban időbelileg korlátoltatott, amennyiben a törvény hatálya 1904. évi december hó 31-én lejárt.

Figyelemmel azonban azokra a fontos feladatokra, amelyeket megoldani éppen a hivatkozott felhatalmazás alapján alkalmazott bírák és ügyészek hivatottak, a felhatalmazás hatályát az 1906:XI. t.-cikk, valamint az 1910: XXI, az 1915:XXIII. és az 1920:XXXIX. t.-cikk meghosszabbította A legutóbb adott felhatalmazás hatálya 1925. évi december hó 31-én jár le.

Miután az igazságügyi bizottság abban a meggyőződésben van, hogy az 1899:XLVIII. t.-cikkben lefektetett elv alapján alkalmazott bírák és ügyészek kiváló munkásságára továbbra is szükség van, a bizottsági tárgyalás alatt álló törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta és tisztelettel **kéri a t. Nemzetgyülést, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának 1925. évi október hó 16-ik napján tartott üléséből.

Platthy Görgy *s. k.,*
az igazságügyi bizottság elnöke.

Erődi-Harrach Tihamér *s. k.,*
az igazságügyi bizottság előadója.

948. szám.

A nemzetgyűlés külügyi bizottságának

jelentése

„az állandó nemzetközi bíróság szabályzatának elfogadásáról“ szóló 284. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A Nemzetek Szövetsége Egyességokmányának 14. cikke állandó nemzetközi bíróság létesítését írja elő. A bíróság felállítására vonatkozólag szükséges lépéseket a Nemzetek Szövetségének tanácsa, illetőleg közgyűlése megtette és a bíróság működését már meg is kezdette.

Magyarország, mint a Nemzetek Szövetségének tagja, maga részéről a szervezeti szabályzat elfogadását, illetőleg a bíróság felállítását kívánatosnak tartván, a jegyzőkönyvet annak idején elfogadta és aláírta. Tette ezt, mert az állandó nemzetközi bíróság működése elé teljes reménnyel tekint **A külügyi bizottság a maga részéről is ugyanezen álláspontot fogadta el és a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta és tisztelettel kéri a Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot elfogadni és annak tárgyalására a sürgőséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés külügyi bizottságának 1925. évi október hó 22-én tartott üléséből.

Pekár Gyula s. k.,
a külügyi bizottság elnöke.

Móser Ernő s. k.,
a külügyi bizottság előadója.

949. szám.

A nemzetgyűlés külügyi és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„az Amerikai Egyesült Államok vagy állampolgáraik által támasztható kárigények mikénti elbírálására vonatkozólag az Amerikai Egyesült Államokkal és az Osztrák Köztársasággal 1924. évi november hó 26-án Washingtonban kötött megállapodás becikkelyezéséről“ szóló 934. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az Amerikai Egyesült Államok kormánya 1922. év utolsó napjaiban kezdeményező lépéseket tett aziránt, hogy azoknak a kártérítési igényeknek rendezése, amelyek az Amerikai Egyesült Államokat, illetve azoknak polgárait a Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok között 1921. évi augusztus hó 29-én Budapesten kötött és az 1921. évi XLVIII. törvénycikkbe iktatott békeszerződés, illetőleg a trianoni békeszerződésnek ez által recipiált bizonyos rendelkezései értelmében megilleti a Német Birodalommal szemben létesített vegyes bizottság mintájára tétessék lehetővé.

Az Amerikai Egyesült Államok kormányának ezen kezdeményező lépését a két kormány közötti tárgyalások követték és ezen tárgyalásoknak eredménye a jelen törvényjavaslat, amely hivatva van az egész kérdésnek a rendezését biztosítani. **Az együttes bizottság a javaslatot szükségesnek és fontosnak tartván, azt a maga részéről úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta és kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot a maga részéről is elfogadni s annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés külügyi és pénzügyi bizottságának 1925. évi október hó 22-én tartott együttes üléséből.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Móser Ernő *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

950. szám.

A munkásügyi bizottság
jelentése

„a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról“ szóló 593. számú törvényjavaslatról.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Eddig szokásjog alapján kifejlődött, hogy a bányatörvény alapján működő társpénztárak keretében a bányamunkások és altisztek nyugbérellátásban is részesültek, mindegyik társpénztár eddig külön-külön látta el a nyugbérbiztosítás feladatait Ez a rendszer a békeévekben sem, annál kevésbbé tudott megfelelni feladatainak a koronaleromlás korában. A jelen törvényjavaslat egységesíteni óhajtja a nyugbérbiztosítást a bányamunkások javára és e munkásbiztosítási intézmény igazgatását az Országos Munkásbiztosító Pénztárra bízza.

A munkásügyi bizottság e törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben letárgyalta és kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy e törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és a tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a munkásügyi bizottságnak 1926. évi október hó 22-én tartott ülésén.

Nagy János *s. k.,*
a munkásügyi bizottság elnöke.

Barla-Szabó József *s. k.,*
a munkásügyi bizottság előadója.

951. szám.

Törvényjavaslat

a külföldi áruk származási helye hamis megjelölésének megakadályozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én aláírt és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án felülvizsgált Megállapodás becikkelyezése tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés közgazdasági bizottságának.)

1. §. A külföldi áruk származási helye hamis megjelölésének megakadályozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én aláírt és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án felülvizsgált Megállapodás az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. A Megállapodás eredeti francia szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

Eredeti francia szöveg:

Arrangement de Madrid du 14 avril 1891 concernant la répression des fausses indications de provenance sur les marchandises, revisé à Washington le 2 juin 1911,

conclu entre le Brésil, Cuba, l'Espagne, la France, la Grande-Bretagne, le Portugal, la Suisse et la Tunisie.

Les Soussignés, dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs, ont, d'un commun accord, arrêté le texte suivant, qui remplacera l'Arrangement signé à Madrid le 14 avril 1891, savoir:

Article Premier. Tout produit portant une fausse indication de provenance dans laquelle un des pays

Hivatalos magyar fordítás:

A külföldi áruk származási helye hamis megjelölésének megakadályozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én aláírt és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án felülvizsgált Megállapodás,

melyet Brazilia, Cuba, Spanyolország, Franciaország, Nagy-Britannia, Portugália, Svájc és Tunisz kötöttek.

Alulírottak Kormányaik szabályszerű meghatalmazásai alapján egyetértően a következő egyezményszöveget állapították meg, amely az 1891. évi április hó 14-én Madridban kötött Megállapodás helyébe lép:

1. cikk. Minden árut, amelyen hamis származási jelzés van, amelyen a szerződő országok egyike, vagy

contractants, ou un lieu situé dans l'un d'entre eux, serait directement ou indirectement indiqué comme pays ou comme lieu d'origine, sera saisi à l'importation dans chacun desdits pays.

La saisie sera également effectuée dans le pays où la fausse indication de provenance aura été apposée, ou dans celui où aura été introduit le produit muni de cette fausse indication.

Si la législation d'un pays n'admet pas la saisie à l'importation, cette saisie sera remplacée par la prohibition d'importation.

Si la législation d'un pays n'admet pas la saisie à l'intérieur, cette saisie sera remplacée par les actions et moyens que la loi de ce pays assure en pareil cas aux nationaux.

Article 2. La saisie aura lieu à la requête soit du ministére public, soit de toute autorité compétente, par exemple, l'Administration douanière, soit d'une partie intéressée, particulier ou société, conformément à la législation intérieure de chaque pays.

Les autorités ne seront pas tenus d'effectuer la saisie en cas de transit.

Article 3. Les présentes dispositions ne font pas obstacle à ce que le vendeur indique son nom ou son adresse sur les produits provenant d'un pays différent de celui de la vente; mais, dans ce cas, l'adresse ou le nom doit être accompagné de l'indication précise, et an caractères apparents, du pays ou du lieu de fabrication ou de production.

Article 4. Les tribunaux de chaque pays auront à décider quelles sont les appellations qui, à raison de leur caractère générique, échappent aux dispositions du présent Arrangement, les appellations régionales de provenance des produits vinicoles n'étant cependant pas comprises dans la réserve spécifiée par cet article.

ezen országokban fekvő hely van, mint származási ország, vagy származási hely közvetlenül vagy közvetve feltüntetve, a fentnevezett országok bármelyikébe való bevitelénél le kell foglalni.

A lefoglalást abban az országban is foganatosítani kell, ahol a hamis származási jelzést alkalmazzák, vagy abban, amelybe az ezen hamis jelzéssel ellátott árut bevitték.

Ha valamely ország törvényhozása a behozatalkor a lefoglalást nem engedi meg, úgy a beviteli tilalom lép a lefoglalás helyébe.

Ha valamely ország törvényhozása az ország belsejében való lefoglalást nem engedi meg, annak helyébe azok az eljárások és intézkedések lépnek, amelyeket ennek az országnak törvénye hasonló esetben saját állampolgárainak biztosít.

2. cikk. A lefoglalást minden egyes ország törvényeihez képest vagy az államügyészség, vagy valamely illetékes hatóság, például a Vámigazgatás, vagy az érdekelt fél, egyén vagy társaság megkeresésére kell foganatosítani.

Átmenő áruknál a hatóságok a lefoglalás foganatosítására nem kötelesek.

3. cikk. A jelen határozmányok nem gátolják azt, hogy az eladó nevét, vagy címét oly árukon is feltüntesse, amelyek az eladási országtól különböző országból származnak; ebben az esetben azonban a név és cím mellett az előállítási vagy származási országot vagy helyet is világosan látható betűkkel pontosan fel kell tüntetni.

4. cikk. Minden országban a bíróságok döntenek a felett, hogy minőségi jellegüknél fogva mely elnevezések esnek a jelen egyezmény renrendelkezésein kívül; a szőlőmívelés termékeinek egyes vidék, mint származási hely szerinti megjelölésére azonban az ezen cikkben megállapított fenntartás ki nem terjed.

Article 5. Les États de l'Union pour la protection de la Propriété industrielle qui n'ont pas pris part au présent Arrangement seront admis à y achérer sur leur demande, et dans la forme prescrite par l'article 16 de la Convention générale

Article 6. Le présent Arrangement sera ratifié, et les ratifications en seront déposées à Washington au plus tard le 1er avril 1913.

Il entrera en vigueur un mois à partir de l'expiration de ce délai, et aura la même force et durée que la Convention générale.

En Foi De Quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé le présent Arrangement.

Fait à Washington, en un seul exemplaire, le 2 juin 1911.

Pour le Brésil:

R. de Lima e Silva.

Pour Cuba:

Antonio Martin Rivero.

Pour l'Espagne:

Juan Riano y Gayangos.
J. Florenz Posada.

Pour la France:

Pierre Lefevre-Pontalis.
G. Breton.
Michel Pelletier.
Georges Maillard.

Pour la Grande-Bretagne:

A. Mitchell Innes.
A. E. Bateman.
W. Temple Franks.

Pour le Portugal:

J. F. H. M. da Franca.
Vte d'Alte.

5. cikk. Az ipari tulajdonnak védelmére alakult Unióhoz tartozó azok az Államok, amelyek a jelen Megállapodásban részt nem vettek, ahhoz kérelmükre a Főegyezmény 16. cikkében előírt alakban csatlakozhatnak.

6. cikk. A jelen Megállapodást meg kell erősíteni és a megerősítő okiratokat Washingtonban legkésőbb 1913. évi április hó 1-én kell letenni.

A megállapodás ezen határidő eltelte után egy hónapra lép hatályba és érvénye, valamint tartama a Főegyezményével azonos lesz.

Ennek Hiteléül a Meghatalmazottak a jelen Megállapodást aláírták.

Kelt Washingtonban, egyetlen példányban, 1911. évi június hó 2-án.

Brazilia részéről:

R. de Lima e Silva.

Cuba részéről:

Antonio Martin Rivero.

Spanyolország részéről:

Juan Riano y Gayangos.
J. Florenz Posada.

Franciaország részéről:

Pierre Lefevre-Pontalis.
G. Breton.
Michel Pelletier.
Georges Maillard.

Nagy-Brittannia részéről:

A. Mitchel Innes.
A. E. Bateman.
W. Temple Franks.

Portugália részéről:

J. F. H. M. da Franca.
Vte d'Alte.

Pour la Suisse:

P. Ritter.
W. Kraft.
Henri Martin.

Pour la Tunisie:

E. de Peretti de la Rocca.

Svájc részéről:

P. Ritter,
W. Kraft.
Henri Martin.

Tunisz részéről:

E. de Peretti de la Rocca.

3. §. Ezt a törvényt a kereskedelemügyi, pénzügyi és földmívelésügyi miniszterek hajtják végre.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 951. számú irományhoz.

Indokolás

„a külföldi áruk származási helye hamis megjelölésének megakadályozása iránt Madridban 1891. évi április hó 14-én aláírt és Washingtonban 1911. évi június hó 2-án felülvizsgált Megállapodás becikkelyezése tárgyában“ szóló törvényjavaslathoz.

Az 1891. évi április hó 14-én Madridban kötött Megállapodáshoz annak idején azért nem csatlakoztunk, mert a Megállapodásnak az áruk származási helye védelmére vonatkozó rendelkezései akkor aggályosaknak látszottak.

Minthogy azonban a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról szóló 1895. évi XLVI. t.-cikknek 2., 3. és 11. §-ai a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisítása, vagy oly elnevezés alatt vagy megjelöléssel forgalomba hozatala iránt, amely azokat természetük és származásuk szerint valósággal meg nem illeti, olyan rendelkezéseket tartalmaznak, — továbbá az időközben a tisztességtelen versenyről alkotott törvényünknek, az 1923. évi V. t.-cikknek, 2., 3., 4., 16., 31. és 40. §-aiban szintén olyan törvényes rendelkezések léptek életbe, amelyek általában ugyanazokon az elveken alapulnak, mint a szóbanforgó Megállapodás, minthogy továbbá a bor előállításának, kezelésének és forgalmának szabályozásáról és a borhamisítás tilalmazásáról szóló 1924. évi IX. t.-c. 8., 9., 10., 11. és 13. §-ai is a Megállapodással azonos szellemben rendelkeznek a Megállapodásban is védett szőlőmívelési termékek származási és minőségi megjelölésére nézve, nincsen akadálya annak, hogy ugyanúgy, mint a többi ipari tulajdonjogi egyezményhez, az említett madridi Megállapodáshoz is csatlakozzunk.

Ez a csatlakozás a mi szempontunkból főképen azért kívánatos, mert csatlakozásunk esetén a hamis származási megjelölések elleni védelemhez fűződő érdekeink megóvása céljából nem kell minden állammal külön szerződéses megállapodás létesítésére törekednünk.

A Megállapodás rendelkezései, miután azok az 1895. évi XLVI. és az 1923. évi V. t.-c., valamint az 1924. évi IX. t.-c. fentebb idézett rendelkezéseinek keretein belül maradnak, nem igényelnek külön megokolást.

Budapest, 1925. évi október hó 14-én.

Walko Lajos s. k.,
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

952. szám.

Törvényjavaslat

Franciaországgal 1925. évi október hó 13-án kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről.

1. §. Franciaországgal 1925. évi október hó 13-án Budapesten kötött kereskedelmi egyezmény ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. Az egyezmény szövege a következő:

(Eredeti francia szöveg.)

CONVENTION COMMERCIALE
entre
la Hongrie et la France.

Le Gouvernement hongrois et le Gouvernement français désireux de renouer et de développer les échanges commerciaux entre les deux pays et d'assurer à leurs ressortissants toutes les garanties nécessaires à leur activité économique sur le territoire des deux pays, ont arrêté et convenu ce qui suit:

Article 1. Les produits naturels ou fabriqués originaires et en provenance de France, des colonies, possessions et pays de protectorat français, seront admis à leur importation sur le territoire douanier de la Hongrie au bénéfice du tarif le plus favorable que le Gouvernement hongrois accorde ou pourrait accorder à toute puissance tierce, en vertu de mesures tarifaires ou de conventions commer-

(Hiteles magyar fordítás.)

KERESKEDELMI EGYEZMÉNY
Magyarország és Franciaország
között.

A magyar Kormány és a francia Kormány attól az óhajtól vezéreltetve, hogy a kereskedelmi forgalmat a két ország között megújítsák és fejlesszék s alattvalóik részére a két ország területén való gazdasági tevékenységhez minden szükséges biztosítékot megadjanak, a következőkben állapodtak és egyeztek meg:

1. cikk. A Franciaországból, gyarmataiból, birtokairól és francia protektorátus alá tartozó országokból származó és onnan érkező nyers termények vagy ipari készítmények Magyarország vámterületére való bevitelüknél a legkedvezőbb tarifa kedvezménye alá esnek, melyet a magyar kormány bármely harmadik államnak tarifarendelkezésekkel vagy kereskedelmi szerződésekkel megad vagy

ciales, tant en ce qui concerne les droits à l'importation que toute surtaxe, coefficient ou majoration dont ces droits sont ou pourraient être l'objet.

Article 2. Sans préjudice des dispositions de l'art. 1er ci-dessus, les produits naturels ou fabriqués, originaires et en provenance de France, des colonies, possessions et pays de protectorat français, énumérés à la liste *A)* seront admis, à leur importation en Hongrie au bénéfice des taux de droits conventionnels stipulés à la dite liste, ou de tous autres plus favorables, que la Hongrie accorderait à un autre pays étranger quelconque, soit en vertu de mesures tarifaires, soit en vertu de conventions commerciales.

Article 3. Les produits naturels ou fabriqués originaires et en provenance du territoire douanier de la Hongrie énumérés à la liste *B)* ci-annexée, seront admis à leur importation en France, ainsi que dans les colonies, possessions et pays de protectorat français ayant le même régime douanier que la France, au bénéfice du tarif minimum, c'est à dire des taux les plus réduits que la France accorde ou pourrait accorder à l'avenir à toute autre puissance, en vertu de mesures tarifaires ou de conventions commerciales, tant en ce qui concerne les droits à l'importation actuellement établis ou ceux que la France pourrait éventuellement leur substituer qu'en ce qui concerne les surtaxes, coefficients ou autres majorations temporaires que la France a établies ou pourrait établir.

L'octroi du tarif minimum pour les produits énumérés à la liste *B)* implique le traitement de la nation la plus favorisée, mais n'autorise pas

a jövőben meg fog adni, úgy a behozatali vámdíjakat, mint minden vámpótlékot, szorzószámot vagy egyéb járulékot illetőleg, melyekkel e vámdíjak növeltetnek vagy növelhetők.

2. cikk. A fenti 1. cikk rendelkezéseinek érintetlenül hagyása mellett a Franciaországból, gyarmataiból, birtokairól vagy francia protektorátus alá tartozó országokból származó és onnan érkező s az *A)* jegyzékben felsorolt nyers termények vagy ipari készítmények Magyarországba való behozataluk alkalmával az említett jegyzékben meghatározott szerződés vagy minden oly más még kedvezőbb vámdíj kedvezménye alá esnek, melyeket Magyarország valamely más országnak engedélyezhetne akár tarifális rendelkezésekkel, akár kereskedelmi egyezmények útján.

3. cikk. A Magyarország vámterületéről származó és onnan érkező s az idemellékelt *B)* jegyzékben felsorolt nyers termények vagy ipari készítmények a Franciaországba, valamint az ugyanazon vámrendszer alá eső gyarmataiba, birtokaiba és a francia protektorátus alá tartozó országokba való bevitelük alkalmával a minimális tarifa kedvezménye alá esnek, vagyis a legmérsékeltebb vámtételek alá, melyeket Franciaország bármely más államnak megad vagy a jövőben megadhat tarifális rendelkezésekkel vagy kereskedelmi egyezmények útján, úgy a jelenleg megállapított behozatali vámokat vagy azokat, melyekkel Franciaország azokat esetleg helyettesíthetné, mint a vámpótlékokat, szorzószámokat vagy egyéb időszakos díjemeléseket illetőleg, amelyeket Franciaország megállapított, vagy a jövőben megállapíthat.

A minimális tarifának a *B)* jegyzékben felsorolt árukra való alkalmazása a legnagyobb kedvezmény szerinti elbánást foglalja magában,

cependant la Hongrie à réclamer le bénéfice des avantages préférentiels que la France pourrait accorder en matière tarifaire à certains Etats limitrophes, en vertu d'une union douanière, ou le bénéfice des tarifs que la France pourrait accorder éventuellement aux produits dont l'importation est destinée à faciliter les réglements financiers avec les pays qui ont été en état de guerre avec la France pendant les années 1914—1918.

Article 4. Les produits naturels ou fabriqués originaires et en provenance de Hongrie énumérés à la liste *C)* ci-annexée bénéficieront, à leur importation en France ou dans les colonies, possessions et pays de protectorat français qui ont le même régime douanier que la France, des pourcentages de réductions indiqués à la dite liste lesquels porteront sur l'écart entre les taux du tarif général et ceux du tarif minimum. Ces pourcentages resteront les mêmes quels que soient les relèvements ou abaissements de tarifs, surtaxes ou coefficients que la France pourrait instituer dans l'avenir.

Article 5. Si la France accorde à un moment quelconque à l'Autriche ou à la Tchécoslovaquie un traitement plus favorable que celui qui est accordé à la Hongrie pour les produits visés aux listes *B)* et *C)* annexées au présent accord, ce traitement plus favorable s'appliquera immédiatement et inconditionnellement aux dits produits originaires et en provenance de Hongrie.

De même, la Hongrie recueillera le bénéfice des avantages qui, pour les produits énumérés à la dite liste *D)* pourraient être accordés à l'Allemagne sans qu'il soit besoin à cet effet de compensation d'aucune sorte.

mindazonáltal nem hatalmazza fel Magyarországot oly preferenciális kedvezmények igénylésére, melyeket Franciaország tarifális tekintetben némely szomszéd államnak engedélyezne valamely vámúnió értelmében, vagy oly tarifális kedvezményekre, amelyek oly árukra engedélyeztetnének esetleg, amely áruk behozatala hivatva van a pénzügyek rendezését előmozdítani oly országokkal, melyek az 1914—1918. évben Franciaországgal hadi állapotban voltak.

4. cikk. Az idemellékelt *C)* jegyzékben felsorolt, Magyarországról származó és onnan érkező nyers terméynek és ipari készítmények a Franciaországba vagy a Franciaországgal azonos vámrendszerrel bíró francia gyarmatokba, birtokokba és francia protektorátus alá tartozó országokba való bevitelüknél az említett jegyzékben jelzett százalékos mérséklések kedvezményében fognak részesülni, melyek az általános és a minimális tarifák között mutatkozó különbség után számíttatnak. E százalékok változatlanok maradnak, bármennyire emeltessenek vagy mérsékeltessenek a tarifák, vámpótlékok vagy szorzószámok, melyeket Franciaország a jövőben netán meg fog állapítani.

5. cikk. Ha Franciaország bármely időpontban kedvezőbb elbánást engedélyezne Ausztriának vagy Csehszlovákiának, mint amely Magyarországnak megadatott a jelen egyezményhez tartozó *B)* és *C)* jegyzékben felsorolt árukra, ez a kedvezőbb elbánás azonnal és feltétel nélkül alkalmaztatik az említett, Magyarországból származó és onnan érkező termékekre.

Ugyanígy elnyeri Magyarország a *D)* jegyzékben felsorolt árukra azoknak az előnyöknek kedvezményét, melyek Németország részére esetleg engedélyeztetni fognak, anélkül, hogy e célból bármily ellenszolgáltatásra lenne szükség.

Il est fait exception toutefois pour les conditions tarifaires prévues à l'alinéa final de l'article 3, et il est entendu que la Hongrie ne pourra réclamer le bénéfice d'un traitement plus favorable qui serait limité à des contingents que pour des contingents calculés sur le rapport de sa production avec la production des pays mentionnés aux deux alinéas précédents.

Mindazonáltal kivétel tétetik a 3. cikk végső bekezdésében jelzett tarifális határozmányok tekintetében és önként értődik, hogy Magyarország nem kívánhatja oly előnyösebb elbánás kedvezményét, mely bizonyos kontingensekre korlátoltatik csupán, a saját termelésének a két előző bekezdésben említett ország termeléséhez való aránya alapján számított mennyiség erejéig.

Article 6. Si la France accorde à l'Autriche et à la Tchécoslovaquie à un moment quelconque, pour l'un des produits autres que ceux qui sont énumérés aux listes *B)* et *C)* annexées à la présente Convention, un traitement plus favorable que celui auquel sont soumis les mêmes produits originaires et en provenance de la Hongrie, celle-ci aura le droit de réclamer le bénéfice du même traitement pour le même produit ou pour tout produit visé à la même position du tarif douanier français lorsque ce produit est originaire et en provenance de la Hongrie, à condition que la Françeait le droit de réclamer une compensation raisonnable et équivalente de la part de la Hongrie.

6. cikk. Ha Franciaország bármely időpontban Ausztriának és Csehszlovákiának a jelen egyezményhez csatolt *B)* és *C)* jegyzékben fel nem sorolt valamely termékre nagyobb kedvezményt biztosít, mint amelyben a Magyarországból származó és onnan érkező hasonló termékek részesülnek, úgy Magyarországnak joga lesz szorgalmazni ugyanannak az elbánásnak kedvezményét ugyanarra a cikkre vagy a francia vámtarifa ugyanazon tétele alatt jelzett minden cikkre, mely Magyarországból származik és onnan érkezik, oly feltétellel, hogy Franciaországnak joga lesz Magyarország részéről megfelelő méltányos ellenértéket kívánni.

La France s'engage à prendre en due considération toute demande ainsi présentée par la Hongrie et à faire connaître promptement quelles concessions de caractère similaire elle désire en échange. Les Gouvernements des deux pays s'engagent à aborder l'examen de ces questions dans un esprit amical et avec le désir mutuel de conclure un accord équitable.

Franciaország kötelezi magát arra, hogy kellő megfontolás tárgyává fog tenni minden Magyarország részéről ekként előterjesztett kívánságot és haladéktalanul közölni fogja, hogy viszonzáskép mily hasonló természetű ellenszolgáltatást kíván. A két ország kormányai kötelezik magukat arra, hogy barátságos szándékkal fognak e kérdések vizsgálatába bocsátkozni és azzal a kölcsönös törekvéssel, hogy méltányos egyességet kössenek.

Article 6 bis. Chacune des Hautes Parties Contractantes accordera à l'autre le bénéfice des droits d'exportation les plus favorables qu'elle accorde ou pourrait accorder à toute puissance tierce.

6. bis cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél megadja a másik számára a legkedvezőbb kiviteli vámok kedvezményét, amelyet bármely harmadik hatalomnak megad vagy megadhatna.

Article 7. Les produits naturels ou fabriqués originaires et en provenance du territoire douanier de la Hongrie jouiront, dans les colonies, possessions et pays de protectorat français qui n'ont pas le même régime douanier que la France, des tarifs qui y sont appliqués ou qui pourraient y être appliqués aux produits de la nation la plus favorisée, à l'exclusion des avantages qui, en cette matière, seraient réservés aux produits de la métropole.

7. cikk. A Magyarország vámterületéről származó és onnan érkező nyers termékek vagy ipari készítmények az oly francia gyarmatokon, birtokokon vagy oly francia protektorátus alá tartozó országokban, melyekben más vámrendszer van érvényben, mint Franciaországban, a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet termékeire ott alkalmazott vagy alkalmazható tarifák alá esnek, azoknak a kedvezményeknek kivételével, melyek e vonatkozásban a főváros termékei részére tartattak fenn.

Article 8. Pour les produits énumérés aux listes annexes, chacune des Hautes Parties Contractantes accorde aux produits originaires et en provenance de l'autre, le bénéfice des avantages résultant de modifications apportées à la nomenclature douanière ou de spécialisations introduites dans les tarifs en vertu de mesures administratives ou légales ou de conventions conclues avec d'autres puissances.

8 cikk. A mellékelt jegyzékekben felsorolt cikkek tekintetében mindegyik Magas Szerződő Fél ki fogja terjeszteni a másik Fél területéről származó és onnan érkező árukra mindazon előnyöknek a kedvezményét, amelyek közigazgatási vagy törvényhozási intézkedések által vagy más hatalmakkal kötött egyezményekből kifolyólag a vámügyi nomenclaturán ejtett módosítások vagy a tarifák specializálása révén keletkeztek.

Article 9. Toute levée de prohibition d'entrée accordée, même à titre temporaire, par l'une des Hautes Parties Contractantes au profit des produits d'une puissance tierce s'appliquera immédiatement et inconditionnellement aux produits identiques ou similaires originaires et en provenance de l'autre Partie Contractante.

9. cikk. A Magas Szerződő Felek egyike részéről bármely behozatali tilalomnak egy harmadik hatalom termékei javára szóló, bár csak időszaki megszüntetése is azonnal és feltétlenül kiterjed a másik Szerződő Fél területéről származó és onnan érkező azonos vagy hasonló cikkekre.

Article 10. Toute levée de prohibition de sortie accordée, même à titre temporaire, par l'une des Hautes Parties Contractantes au profit d'une puissance tierce ou de ses ressortissants, sera appliquée à l'autre partie, à moins qu'il ne s'agisse de dérogations qui font l'objet de conventions d'Etat ou de dérogations qui sont soumises à des conditions de remplacement ou de compensation.

10 cikk. Bármely kiviteli tilalomnak bár csak időszaki megszüntetése is, mely a Magas Szerződő Felek egyike részéről egy harmadik hatalom vagy ennek alattvalói javára eszközöltetett, kiterjed a másik félre is, hacsak nem államközi szerződésekből folyó vagy oly kivételekről van szó, melyek helyettesítéssel vagy kompenzációkkal kapcsolatosak.

Article 11. Les dispositions des articles 9 et 10 ci-dessus ne font point obstacle aux mesures de pro-

11. cikk. A fenti 9. és 10. cikkek rendelkezései nem szolgálhatnak oly tilalmi rendelkezéseknek akadályául,

hibition que chacune des Hautes Parties Contractantes pourra être amenée à prendre en vue de la sûreté de l'Etat, pour des motifs d'ordre sanitaire, ou par suite de l'exercice d'un monopole d'Etat.

Article 12. Aucune des Hautes Parties Contractantes ne fera obstacle à l'importation des produits qui font l'objet des articles précédents par le moyen du contrôle des devises. De même, si un contrôle est institué sur l'importation par l'une des Hautes Parties Contractantes, les conditions auxquellesserait subordonné l'octroi des licences ne seront en aucun cas moins favorables que celles auxquelles sont soumis les produits naturels ou fabriqués de tout autre pays étranger.

Article 13. Dans le cas où une des Hautes Parties Contractantes établirait, à l'avenir, de nouvelles prohibitions, soit à l'entrée, soit à la sortie, les mesures les plus appropriées seront, sur la demande de l'autre partie contractante, recherchéés d'un commun accord à l'effet d'empêcher, dans toute la mesure du possible, toute entrave aux relations commerciales entre les deux pays.

Article 14. Chacune des Hautes Parties Contractantes s'engage à faire profiter l'autre imédiatement et sans autre compensation, pour les marchandises mentionnées ou non à la présente Convention, de toute faveur, tout privilège ou abaissement dans les droits d'octroi d'accises et tous droits et taxes accessoires à l'importation, à l'exportation, à la réexportation, au transit, à l'entreposage, qu'elle a accordés ou pourrait accorder à une autre puissance.

Le traitement de la nation la plus favorisée est également garanti à chacune des Hautes Parties Contractantes en ce qui concerne le transbordement des marchandises et l'ac-

melyeket a Magas Szerződő Felek mindegyike foganatba vehet az állam biztonsága érdekében, egészségügyi okokból vagy állami egyedáruság gyakorlásából kifolyólag.

12. cikk. A Magas Szerződő Felek egyike sem fog devizaellenőrzés útján akadályt gördíteni az előző cikkekben tárgyalt termékek behozatala elé. Ha pedig a Magas Szerződő Felek egyike a behozatalnál ily ellenőrzést léptet életbe, az engedély megadásanak feltételei semmi esetre sem lesznek kevésbbé kedvezőek, mint azok, melyek alá minden más idegen állam nyerstermékei vagy ipari készítményei esnek.

13. cikk. Abban az esetben, ha a Magas Szerződő Felek egyike a jövőben akár a behozatal, akár a kivitel tekintetében új tilalmakat állapítana meg, a másik szerződő fél kívánságára a legalkalmasabb módot fogják közös megegyezéssel keresni oly célból, hogy a lehető legteljesebb mérvben elhárítsák a két ország között való kereskedelmi összeköttetéseknek minden akadályát.

14. cikk. Mindegyik Magas Szerződő Fél kötelezi magát, hogy a másikat azonnal és minden külön ellenszolgáltatás nélkül részesíti a jelen Egyezményben említett vagy nem említett árukra nézve mindazon kedvezményben, kiváltságban vagy mérséklésben, amelyet az illetékek, fogyasztási adók és városi vámok, úgyszintén a behozatallal, kivitellel, visszkivitellel, átvitellel és beraktározással kapcsolatos mindennemű illetékek és díjak tekintetében valamely más hatalomnak engedélyezett vagy engedélyezni fog.

A legnagyobb kedvezményt élvező nemzet módjára való elbánás egyaránt biztosíttatik a Magas Szerződő Felek mindegyike részére az áruk átrakását és a vámalakiságok teljesí-

complissement des formalités de douane; le traitement national est réciproquement alloué en ce qui touche les droits de consommation ou toutes taxes perçues à l'occasion de la production, de la préparation, de la manutention ou de la vente des produits

Article 15. Les dispositions des articles précédents, en tant qu'elles octroient le régime de la nation la plus favorisée en ce qui concerne notamment les droits et taxes et les facilités douanières ou de transport, n'excluent point le régime préférentiel que chacune des Hautes Parties Contractantes pourrait accorder pour le trafic frontalier institué par des accords internationaux ou qu'elles pourraient instituer à l'avenir dans une zone qui ne peut, en aucun cas, s'étendre à plus de 15 km de profondeur.

Article 16. 1° En attendant la ratification des conventions et statuts sur la liberté du transit et sur le régime international des voies ferrées, les deux Parties Contractantes s'engagent à s'accorder mutuellement toutes les facilités de transport raisonnables et à prendre toutes mesures utiles pour que le transport s'exécute normalement et sans difficulté.

2° Les stipulations précédentes ne dérogent en rien aux dispositions des réglements de douane concernant le traitement des envois de transit, ni aux réglements relatifs au trafic et au commerce des marchandises soumises à une taxe intérieure ou formant l'objet d'un monopole d'Etat. Le transit de ces marchandises ne devra, toutefois, être entravé plus qu'il n'est nécessaire pour la perception éventuelle de l'impôt intérieur sur les marchandises restant dans le pays ou pour le but du monopole.

Le transit et l'entreposage des produits pourront être prohibés:

tését illetőleg; a belföldiekkel való egyenlő elbánás kölcsönösen biztosíttatik a fogyasztási adók és minden azon díjakat illetően, amelyek az áruk termelése, gyártása, kezelése vagy eladása alkalmával szedetnek.

15. cikk. Az előző cikkek rendelkezései, amennyiben különösen a vámok, illetékek és a vám- vagy szállítási kedvezmények tekintetében a legnagyobb kedvezmény szerinti elbánást biztosítják, nem zárják ki azt a kedvezményes rendszert, melyet a Magas Szerződő Felek mindegyike létesített nemzetközi egyezményekkel határforgalomra vonatkozólag vagy amelyet a jövőben létesíthetne egy oly övezetre nézve, mely 15 km. mélységet semmi esetre sem haladhat meg.

16. cikk. 1. Az átmenet szabadságáról és a vasutakra alkalmazandó nemzetközi rendszerről szóló egyezmény és szabályzat megerősítéséig is kötelezik magukat a szerződő felek arra, hogy kölcsönösen megadnak egymásnak minden okszerű szállítási könnyítést és minden intézkedést megtesznek arra nézve, hogy a szállítás rendesen és nehézség nélkül legyen lebonyolítható.

2. Az előző rendelkezések semmiben sem érintik az átviteli küldemények kezelésére vonatkozó vámszabályok rendelkezéseit, sem a belső adózás alá eső vagy állami egyedáruság tárgyául szolgáló áruk forgalmára és kereskedelmére vonatkozó szabályokat. Mindazonáltal ezeknek az áruknak az átvitelét nem szabad korlátozni, csak amennyire ez az országban maradó áruk után járó belső adók esedékes beszedése céljából, vagy egyedárusági célra szükséges.

Az áru átvitele, vagy raktárba helyezése megtiltható:

a) pour raisons de sûreté d'Etat et de sécurité publique;

b) pour des raisons sanitaires ou comme mesures de prophylaxie contre les épizooties et les épiphyties;

c) à l'effet de s'opposer à toute pratique de concurrence déloyale.

Le transit des produits qui, dans un des Etats Contractants font l'objet d'un Monopole d'Etat, pourra être soumis à un contrôle spécial institué par des dispositions législatives et administratives actuellement en vigueur ou qui seraient prises à l'avenir.

Article 17. 1° Les Hautes Parties Contractantes se déclarent d'accord pour que le transport sur leur territoire des voyageurs des deux pays et de leurs bagages soient admis quelle que soit leur provenance à un régime aussi favorable, en ce qui concerne l'expédition, les prix de transport et les impôts publics relatifs aux transports que le régime général appliqué à leurs propres nationaux dans les mêmes conditions.

2° Les transports de marchandises s'étendant sur les territoires des deux Parties Contractantes — que ces marchandises y soient expédiées, reçues, ou en transit, — seront soumis à un régime aussi favorable, en ce qui concerne l'expédition, les prix de transport, et les impôts publics grevant les transports que le régime général appliqué aux transports des mêmes marchandises dans le trafic intérieur, ou dans le trafic avec un tiers Etat, dans les mêmes conditions, pour la même direction et sur le même parcours.

3° Nonobstant les dispositions précédentes, chaque Partie Contractante reste libre d'accorder ou d'autoriser, sur son territoire, des tarifs réduits ou des facilités de transport, en faveur de certaines catégories de personnes ou de marchandises; elle peut également concéder des prix spéciaux

a) Állami biztonsági vagy közbiztonsági okokból;

b) egészségügyi okokból, vagy állat- és növénybetegségek ellen alkalmazott óvóintézkedésként;

c) a tisztességtelen verseny minden érvényesülése ellen való védekezés céljából.

Az oly áruk átvitele, amelyek a Szerződő Államok egyikében állami egyedáruság tárgyai, a jelenleg érvényben lévő vagy jövőben foganatba veendő törvényhozási vagy közigazgatási intézkedésekkel létesített külön ellenőrzés alá vehető.

17. cikk. 1. A Magas Szerződő Felek kijelentik megegyezésüket arra nézve, hogy a két ország utasainak és azok podgyászainak területükön való szállítása, ami a feladást, fuvardíjakat s a fuvarozásra vonatkozó közadókat illeti, bármily eredetűek is legyenek azok, oly kedvezményes rendszer alá vétetik, mint amilyen az ugyanazon feltételek mellett saját nemzetbeliekre alkalmazott általános rendszer.

2. A két szerződő fél területein való áruszállításnál — akár ott adassanak fel, vétessenek át vagy vitessenek át ezek az áruk — a feladást, a fuvardíjakat és a fuvarozást terhelő közadókat illetőleg ugyanolyan kedvező rendszer fog alkalmaztatni, mint amilyet az általános rendszer ugyanily árukra nézve a belső forgalomban vagy harmadik államokkal való forgalomban ugyanazon feltételek mellett ugyanabban az irányban és ugyanazon útvonalon alkalmaz.

3. Az előző rendelkezések mellett is mindegyik szerződő félnek szabadságában van, hogy területén személyek és áruk bizonyos csoportjának javára csökkentett tarifákat vagy szállítási kedvezményeket engedélyezzen vagy hagyjon jóvá; hasonlóképen bizonyos utakra külön fuvardíjakat

sur certains trajets, pour développer le trafic entre diverses parties de son territoire ou avec les Etats voisins.

Article 18. Chaque Partie Contractante s'efforcera de faire accorder aux transports de matières premières et de vivres, destinés à la consommations dans les territoires de l'autre Patrie, les réductions concédées par les chemins de fer de son territoire, en faveur des produits de même nature destinés à sa consommation indigène, dans les mêmes conditions pour la même direction et sur le même parcours.

Article 19. En ce qui concerne l'acheminement, aucune différence ne sera faite, en principe, entre les marchandises de même nature remises à l'expédition sur le territoire national et celles remises sur le territoire de l'autre partie. Dans le cas d'une restriction du trafic interieur, le trafic d'échange entre les Hautes Parties Contractantes et le trafic de transit provenant du territoire de l'autre Partie ne seront pas soumis, en principe, à des restrictions plus grandes que le trafic national intérieur et le transit vers la même destination. Il est entendu toutefois que les transports qui ont une importance vitale pour l'une des Parties Contractantes, qu'il s'agisse de transports intérieurs, d'importations ou d'exportations, pourront temporairement avoir la préférance sur des envois en transit de moindre importance économique.

Article 20. 1° Les deux Parties Contractantes s'engagent à intervenir auprès des Compagnies ou Administrations de chemins de fer de leur territoire et à prendre toutes mesures utiles en vue de supprimer tout obstacle qui pourrait entraver, en certains cas, le trafic des voyageurs et des marchandises, soit entre leurs territoires, soit entre les territoires d'une des Parties Contractantes et ceux

engedélyezhetnek, hogy területüknek bizonyos részei között vagy a szomszéd Államokkal kifejlesszék a forgalmat.

18. cikk. Mindegyik Szerződő Fél arra fog törekedni, hogy a másik fél területén való fogyasztásra szánt nyers anyagok és élelmi cikkek szállítására oly mérsékléseket engedélyezzen, melyeket saját területének vasutai engedélyeznek a belföldi fogyasztásra szánt ugyanolyan árukra, ugyanazon feltételek mellett, ugyanabban az irányban és ugyanazon az útvonalon.

19. cikk. Ami az útirányt illeti, elvben semmi különbség sem fog tétetni a nemzeti területen szállításra bocsátott áru és a másik fél területén szállításra kerülő ugyanolyan természetű áruk között. A belső forgalom megszorítása esetén a Magas Szerződő Felek közötti csereforgalom és a másik fél területéről jövő átmenő forgalom elvben nem vétetik nagyobb megszorítás alá, mint a belső nemzeti forgalom és az ugyanazon irányú átmenő forgalom. Önként értetődik azonban, hogy a Szerződő Felek valamelyikére főfontosságú jelentőséggel bíró szállítások, akár belső szállításról, behozatalról, vagy kivitelről van szó, bizonyos ideig előnyben részesíthetők a csekélyebb gazdasági jelentőségű küldeményekkel szemben.

20. cikk. 1. A két szerződő fél kötelezi magát, hogy területük vasúti Társaságainál vagy Igazgatóságainál közbe fognak járni és minden szükséges intézkedést meg fognak tenni abból a célból, hogy elhárítsanak minden akadályt, amely bizonyos esetekben az utasok és áruk forgalmát gátolhatná, akár területeik között, akár a szerződő felek egyikének területein és valamely harmadik Állam

d'un tiers Etat à travers les territoires de l'autre Partie Contractante.

2° Les Parties Contractantes s'efforceront qu'il soit tenu compte des nécessités du trafic direct, soit entre leurs territoires, soit entre les territoires d'une Partie Contractante et celui de tiers Etat à travers le territoire de l'autre Partie Contractante; elles recommanderont aux Compagnies ou Administrations des Chemins de Fer de leur territoire d'établir des services directs de trains de voyageurs et de marchandises et de régler, dans un esprit de conciliation réciproque, les questions concernant le service du mouvement et du transport

3° Lors de la fourniture des wagons les besoins du trafic intérieur et de l'exportation dans le territoire de l'autre Partie Contractante seront traités d'une manière équitable. En particulier, en ce qui concerne la fourniture des wagons pour le trafic d'exportation à destination des territoires de l'autre Partie Contractante, il ne sera pas procédé, en principe, d'une manière moins favorable que lors de la fourniture des véhicules pour le trafic d'exportation à destination de tiers Etat.

Article 21. Par considération pour la situation géographique spéciale de la Hongrie, la France consent à accorder le bénéfice de la droiture aux marchandises originaires et en provenance de la Hongrie importées en France, dans les colonies, possessions et pays de protectorat français par les voies et dans les conditions ci-après définies:

1° Les marchandises expédiées de Hongrie par les ports de Trieste et Fiume devront être expédiées vers ces ports, sous connaissement direct pour la France et avec la désignation du navire sur lequel elles devront être embarqués ou d'une ligne régulière desservant les ports français à laquelle

területei között a másik Szerződő Fél területein keresztül.

2. A Szerződő Felek arra fognak törekedni, hogy a közvetlen forgalom szükségletei figyelembe vétessenek, úgy a területeik közötti forgalomban, mint az egyik szerződő fél területein vagy harmadik Állam területe között a másik szerződő fél területén keresztül; ajánlani fogják területük vasúti Társaságainak és Igazgatóságainak, hogy közvetlen utas- és áruforgalmat létesítsenek és a kölcsönös engedékenység szellemében szabályozzák a forgalmi és szállítási szolgálatot illető kérdéseket.

3. Vasúti kocsik szolgáltatásakor a belső forgalomnak és a másik Szerződő Fél területére való kivitelnek szükségletei méltányos módon kezelendők. Különösen ami vasúti kocsiknak a másik Szerződő Fél területeire irányuló kiviteli forgalomhoz való szolgáltatását illeti, elvben nem tehető kevésbbé kedvező intézkedés. mint vasúti kocsiknak valamely harmadik Államba irányuló kiviteli forgalma céljaira való szolgáltatása alkalmával.

21. cikk. Magyarország különleges földrajzi fekvésére való tekintettel Franciaország hozzájárul ahhoz, hogy megadja a közvetlen fuvarlevél kedvezményét a Magyarországból származó és onnan érkező s Franciaországba, gyarmataiba, valamint a francia protektorátus alá tartozó területekre és országokba bevitt árukra az alább megjelölt utakon és feltételek mellett:

1. A Magyarországból Trieszt és Fiume kikötőin keresztül szállított áruk e kikötők felé közvetlenül Franciaországra szóló raklevéllel adatnak fel és annak a hajónak megjelölésével, melyre azok behajózandók, vagy annak a francia kikötőket érintő menetrendszerű vonalnak fel-

le transport des dites marchandises sera confié. Les marchandises devront être accompagnées, à leur arrivée en France, du connaissement émis à leur départ et endossé, pour identité de la marchandise, par le capitaine du navire transporteur.

Le Gouvernement français pourra exiger en outre, que les envois soient accompagnés d'une attestation consulaire ou d'un certificat de la douane du port d'embarquement visé, s'ily a lieu par l'autorité consulaire, établissant la régularité du transbordement dans ce port.

2° Les marchandises exportées vers la France par la voie du Danube et les ports de Galatz et de Braïla seront soumises à un régime analogue à celles qui seraient exportées par les ports de Fiume et de Trieste. Elles devront être accompagnées du connaissement émis à leur lieu d'origine à destination de la France, portant mention du navire sur lequel elles devront être embarquées ou d'une ligne régulière desservant les ports français chargés d'en assurer le transport. Elles devront être accompagnées, à leur arrivée en France, du dit connaissement, endossé par le capitaine du navire transporteur pour identité de la marchandise.

Le Gouvernement français pourra exiger, en outre, que les envois soient accompagnés d'une attestation consulaire ou d'un certificat de la douane du port d'embarquement visé, s'il y a lieu, par l'autorité consulaire, établissant la régularité du transbordement dans ce port.

La Hongrie pourra, s'il y a lieu exiger, le mêmes garanties de droiture, pour les marchandises originaires et en provenance de France.

Article 22. Pour réserver aux produits originaires de leurs pays respectifs le bénéfice des dispositions ci-dessus, et pour éviter que des produits originaires de pays qui ne

tüntetésével, melyre az említett árúk szállítása bízandó. Az árukhoz Franciaországba érkeztükkor mellékelendő az elindulásukkor kibocsátott és az áru azonosságának igazolása céljából a szállító hajó kapitányának hátiratával ellátott raklevél.

A francia Kormány azonkívül kívánhatja, hogy a küldeményeket konzuli bizonylat, vagy a rakodási kikötő vámhatóságának alkalom esetén a konzuli hatóság által láttamozott s az ezen kikötőben történt átrakodás szabályszerűségét igazoló bizonyítványa kísérje.

2. A Duna útvonalán és Galac és Brajla kikötőin át Franciaországba kivitt áruk hasonló elbánás alá esnek, mint azok, melyek Fiume és Trieszt kikötőin át vitettek ki. Csatolandó hozzájuk a származási helyükön franciaországi rendeltetéssel kiállított raklevél, annak a hajónak megjelölésével, melyre az áruk behajózandók, vagy annak a menetrendszerű vonalnak feltüntetésével, mely érinti azokat a francia kikötőket, amelyeken át az áruk szállítása eszközöltetik. Franciaországba érkezésükkor az áru kíséretében kell lenni az említett raklevélnek, ellátva a szállító hajó kapitányának az áru azonosságát igazoló hátiratával.

A francia kormány azonkívül kívánhatja, hogy a küldeményeket konzuli bizonylatok vagy a rakodási kikötő vámhatóságának alkalom esetén a konzuli hatóság által láttamozott s az ezen kikötőben történt átrakodás szabályszerűségét igazoló bizonyítványa kísérje.

Magyarország alkalom esetén ugyanazokat a biztosítékokat kívánhatja a közvetlen hajófuvarleveleket illetőleg Franciaországból származó és onnan érkező árukra.

22. cikk. Hogy a saját országukból származó termékek részére a fenti rendelkezések kedvezményét biztosítsák és elkerülendő, hogy az oly országból származó termékek, melyek

jouissent pas du dit bénéfice puissent emprunter la voie de leur territoire, les Hautes Parties Contractantes pourront exiger que les produits et marchandises importés sur leur territoire soient accompagnés d'un certificat d'origine attestant:

1° S'il s'agit de matières premières proprement dites ou de produits naturels, qu'ils sont originaires de l'autre pays.

2° S'il s'agit d'un produit manufacturé, qu'il a acquitté, dans l'autre Pays, soit à cause de la matière incorporée, soit par le travail subi, le pourcentage de valeur auquel la législation du pays destinataire subordonne la reconnaissance de la nationalité.

Les certificats d'origine seront délivrés soit par les chambres de Commerce dont relève l'expediteur, soit par toute autre autorité ou groupement économique que la pays destinataire aura agréé. Ils seront légalisés par un représentant diplomatique ou consulaire du pays destinataire.

Au cas où l'expéditeur pourra craindre que, malgré le certificat d'origine, accompagnant la marchandise, celle-ci demeure sujette à contestation, il pourra faire confirmer le certificat d'origine par un certificat de vérification, établi et signé à la fois par l'auteur du certificat d'origine et par un agent technique que désignera le représentant diplomatique du pays destinataire et dont la nomination sera notifiée au Gouvernement du pays expéditeur. Cet agent pourra, pour procéder à la vérification, exiger tout preuve ou communication expédientes et percevoir une taxe dont le taux sera strictement limité aux frais de vacation et de déplacement nécessités par l'établissement du certificat de vérification. Si la marchandise est accompagnée d'un certificat de vérification elle ne sera assujettie à l'expertise lé-

nem élvezik az említett kedvezményt, területük útjait vegyék igénybe, a Magas Szerződő Felek kívánhatják, hogy a területükre behozott termékek és áruk származási bizonylattal legyenek ellátva, melyek tanusítják hogy:

1. amennyiben szorosan vett nyersanyagokról vagy őstermelési cikkekről van szó, ezek a másik országból származnak;

2. ipari termék esetén pedig, hogy ez a másik országban hozzáadott anyag útján vagy a rajta végzett munka folytán kielégíti azt az értékszázalékot, melyhez a rendeltetési ország törvényhozása a nemzetiség elismerését köti.

A származási bizonylatokat akár azok a Kereskedelmi Kamarák, melyhez a feladó tartozik, akár bármely más hatóság vagy gazdasági alakulat állítja ki, melyet a rendeltetési ország elfogad. E bizonylatokat a rendeltetési ország diplomáciai vagy konzuli képviselői hitelesítik.

Abban az esetben, ha a feladó attól tarthat, hogy az áru származása az erről szóló kisérő bizonylat ellenére kétségbe vonható, a származási bizonylatot igazoló bizonyítvánnyal erősítheti meg, melyet a származási bizonylat kiállítója és egy műszaki közeg állít ki és ír alá. Utóbbit a rendeltetési ország diplomáciai képviselője jelöli ki és kinevezése közöltetik a feladó ország kormányával. E közeg az igazolási eljárás céljaira minden szükséges bizonyítékot vagy közlést kívánhat és oly illetéket szedhet be, melynek díjszabása szorosan az igazoló bizonyítvány kiállításához szükséges munkaidő és a helyszínére utazás költségeire lesz korlátozva. Ha az áru igazoló bizonyítvánnyal van ellátva, csak csalás vagy kicserélés gyanúja esetén vétetik törvényes szakértői szemle alá.

gale en douane que dans le cas de fraude ou de substitution présumée.

Les colis-postaux seront dispensés du certificat d'origine quand il s'agira d'importations ne revêtant pas un caractère commercial.

Dans tous les cas où l'un des deux Gouvernement signalera à l'autre, par l'entremise d'un agent autorisé pour ce faire, que des pratiques frauduleuses se sont produites dans la délivrance des dits certificats, le Gouvernement auquel la plainte aura été adressée provoquera immédiatement une enquête spéciale sur les faits incriminés, en communiquera les résultats au Gouvernement plaignant et prendra, le cas échéant, toutes les mesures, en son pouvoir pour prévenir la continuation des dites pratiques frauduleuses.

Article 23. Chacune des Hautes Parties Contractantes s'engage à prendre toutes les mesures nécessaires pour garantir d'une manière effective les produits naturels ou fabriqués originaires de l'autre Partie contractante contre toute forme de concurrence déloyale dans les transactions commerciales et notamment à réprimer et à prohiber par la saisie ou par toutes sanctions autres appropriées l'importation, l'entreposage et l'exportation ainsi que la fabrication, la circulation, la vente et la mise en vente à l'intérieur de tous produits portant sur eux-mêmes ou sur leur conditionnement immédiat, ou sur leur emballage extérieur, des marques, noms, inscriptions ou signes quelconques comportant directement ou indirectement de fausses indications, sur l'origine, l'espèce, la nature ou les qualités spécifiques de ces produits ou marchandises.

Article 24. Chacune des Hautes Parties Contractantes s'engage à prendre des mesures législatives et administratives en vue de réprimer l'emploi des fausses indications de provenance des produits vinicoles,

A postacsomagok felmentetnek a származási bizonylat alól, ha nem kereskedelmi jellegű behozatalról van szó.

Mindazon esetekben, melyekben a kormányok egyike erre felhatalmazott közege útján közli a másikkal, hogy az említett bizonylatok kiállításával csalárd eljárás történt, a kormány, melyhez a panasz intéztetett, a panasz tárgyává tett tényekre nézve azonnal külön vizsgálatot indít, annak eredményét közli a panaszos kormánnyal és adott esetben minden hatalmában levő intézkedést megtesz az említett csalárd eljárás folytatásának meggátlására.

23. cikk. A Magas Szerződő Felek mindegyike kötelezi magát, hogy minden szükséges intézkedést megtesz arra, hogy a másik szerződő fél nyers terményeit vagy az onnan származó iparcikkeket a kereskedelmi ügyletekben hatályos módon megóvja a tisztességtelen versenynek minden alakjától és különösen lefoglalással vagy bármily más alkalmas sanctióval megszüntesse és megakadályozza minden oly termék behozatalát, raktárba helyezését, kivitelét, úgyszintén gyártását, forgalombahozatalát, eladását és belföldön való áruba bocsátását, melyek vagy közvetlen felszerelésükön vagy külső göngyöletükön közvetlen vagy közvetve ezen cikkek vagy áruk származásáról, fajáról, minőségéről, vagy különös tulajdonságairól hamis megjelölést tartalmazó jelekkel, nevekkel, feliratokkal vagy egyéb jegyekkel vannak ellátva.

24. cikk. A Magas Szerződő Felek mindegyike kötelezi magát, hogy megteszi a szükséges törvényhozási és közigazgatási intézkedéseket a Magas Szerződő Felek egyikétől vagy másikától származó bortermékek szár-

pour autant qu'ils soient originaires de l'une ou l'autre des Hautes Parties Contractantes.

Seront notamment réprimés par la saisie et par d'autres sanctions appropriées, l'importation, l'entreposage, l'exportation, la fabrication, la circulation, la vente ou la mise en vente des produits visés ci-dessus dans le cas où figureraient sur les fûts, bouteilles, emballages ou caisses les contenant, des marques, des noms, des inscriptions ou des signes quelconques, comportant sur l'origine de ces produits de fausses indications sciemment employées.

La saisie des produits incriminés aura lieu, soit à la diligence de l'administration, soit à la requête du Ministère Public ou d'une partie intéressée — individu, association ou syndicat — conformément à la législation respective de chacune des Hautes Parties Contractantes.

L'interdiction de se servir d'une appelation régionale ou de cru pour désigner des produits autres que ceux qui y ont réellement droit subsiste, alors, même que la véritable origine des produits serait mentionnée ou que les appellations fausses seraient accompagnées de certaines rectifiations telles que »genre«, »type«, »façon« ou autres.

Le présent article ne fait pas obstacle à ce qu'en tout cas celui qui vend un produit vinicole mentionne son nom et son adresse sur le récipient. A défaut d'appellation régionale il sera tenu de compléter son adresse par l'indication du pays d'origine en caractères également apparents, chaque fois que, par un nom de localité ou par toute autre indication de l'adresse, il pourrait y avoir confusion avec une localité ou avec une propriété située dans un autre pays.

Pour les produits vinicoles, aucune appellation d'origine de l'une des Hautes Parties Contractantes, si elle est dûment protégée dans le pays

mazására vonatkozó hamis jelzések alkalmazásának megakadályozására.

Nevezetesen lefoglalással vagy más alkalmas eszközökkel meg fog akadályoztatni a fent jelzett termékek behozatala, raktárba helyezése, kivitele, gyártása, forgalombahozatala, eladása és árubabocsátása az esetben, ha az azokat tartalmazó hordók, palackok, göngyöletek vagy ládák az ezen termékek származásáról tudatosan alkalmazott hamis megjelöléseket tartalmazó jegyekkel, nevekkel, feliratokkal vagy bármely ily jellel lennének ellátva.

A panasz tárgyává tett termék lefoglalása akár közigazgatási szorgalmazásra, akár az ügyész vagy az érdekelt fél — magánszemély, egyesület vagy szindikátus — megkeresésére fog eszközöltetni, a Magas Szerződő Felek saját törvényhozásának megfelelően.

Az a tilalom, hogy a vidék vagy termelési hely elnevezésének használatánál a termékek ne jelöltessenek meg máskép, mint amihez tényleg joguk van, akkor is fennáll, ha a termékeknek igazi eredete említtetik meg, vagy ha a hamis elnevezéseket bizonyos kiigazítások — mint »fajta«, »típusú«, »nemű« vagy egyebek — kísérnek.

A jelen cikk nem szolgál akadályául annak, hogy aki borterméket ad el, a tartályon minden esetben jelölje meg nevét és lakcímét. A helyi elnevezés hiányában, köteles címét a származási ország hasonlóan feltűnő alakban való feltüntetésével kiegészíteni minden oly esetben, mikor a címben foglalt helységnév vagy valamely más jelzés egy más országban levő helységgel vagy birtokkal való összetévesztésre alkalmas.

A Magas Szerződő Felek bortermékeinek származási elnevezése nem tekinthető közhasználatúnak amennyiben az kellő törvényes védelem-

de production et si elle a été régulièrement notifiée à l'autre Partie ne pourra être déclarée tombée dans le domaine public. Seront reconnues de la même manière les délimitations et les spécifiations qui se rapportent à ces appelations.

Les Hautes Parties Contractantes s'engagent à étudier ultérieurement l'extension éventuelle des dispositions qui précèdent à tous produits, autres que les produits vinicoles, tirant du sol ou du climat leurs qualités spécifiques.

Article 25. Les ressortissants, les biens et le pavillon hongrois jouiront de l'entière liberté d'utilisation des ports maritimes de la France, des colonies et possessions françaises.

Dans ces ports, ils seront sous ce rapport, à tous égards, traités sur le pied d'une parfaite égalité avec les ressortissants, les biens et le pavillon de l'Etat jouissant du traitement le plus favorable.

De son côté, le Gouvernement hongrois s'engage à ne prendre ou laisser prendre par les organismes placés sous son contrôle aucune mesure et à ne conclure avec des gouvernements ou organismes étrangers aucun accord ayant pour effet d'éliminer ou de défavoriser, par rapport aux pavillons hongrois ou tiers, les navires et le commerce maritimes français pour ce qui concerne notamment le transport des biens, passagers, et émigrants de Hongrie ou d'un Etat étranger qui traverserait une partie du territoire hongrois et quelle que soit la voie ou le port emprunté ou à emprunter.

Sont considérés au sens du présent article comme biens d'un Etat les biens ayant pour origine, provenance ou destination cet Etat.

Les certificats de jaugeage déli-

ben részesül a termelési országban és ez szabályszerűen közöltetett a másik féllel. Ugyanígy elismertetnek az ezen elnevezésekre vonatkozó korlátozások és részletezések is.

A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy tanulmányozni fogják az előző rendelkezéseknek a bortermékeken kívül egyéb oly termékekre való esetleges kiterjesztését, melyeknek különleges minősége a talajtól vagy az éghajlatból származik.

25. cikk. Magyar alattvalók, javak, s a magyar lobogó teljesen szabadon használhatják Franciaországnak, a francia gyarmatoknak és birtokoknak kikötőit.

E kikötőkben e részben minden tekintetben a legnagyobb kedvezményt élvező Állam alattvalóival, javaival és lobogóival teljesen egyenlő elbánásban részesülnek.

A magyar kormány a maga részéről kötelezettséget vállal arra, hogy nem fog foganatba venni semminemű intézkedést, sem nem fogja megengedni az ellenőrzés alá tartozó intézmények által ily intézkedéseknek foganatba vételét és idegen kormányokkal vagy intézményekkel nem fog megkötni semmiféle egyezményt, mely a francia hajókat és a francia kereskedelmet kizárná vagy a magyar vagy idegen lobogóhoz képest hátrányban részesítené, különösen ami áruknak, utasoknak és kivándorlóknak Magyarországból vagy a magyar terület egy részének keresztezése mellett valamely idegen államból való szállítását illeti, bármelyik legyen az igénybe vett vagy igénybeveendő út vagy kikötő.

A jelen cikk értelmében valamely Állam javaként tenkintendők az azon államból származó és onnan érkező vagy az oda irányított javak.

A Magyarország részéről kiállított

vıés par la Hongrie seront acceptés dans les ports maritimes français sans qu'il soit procédé à de nouvelles vérifications ou mesures et assimilés au certificats français correspondants, notamment pour le payement des droits et taxes, à condition que les règles et procédés de jaugeage hongrois soient reconnus identiques, ou équivalents aux règles et procédés de jaugeage servant à l'établissement des certificats français.

Article 26. Les bateaux de chacune des Hautes Contractantes, leurs équipages leurs passagers et leurs marchandises jouiront sur les voies navigableset dans les ports fluviaux de l'autre Partie Contractante du traitement de la nation la plus favorisée.

Les taxes ou impositions de toute nature qui sont ou pourraient être perçues par l'une des Hautes Parties Contractantes à l'occasion des opérations de transport effectuées sur ses voies navigables et dans ses ports fluviaux sur les bateaux, les équipages, les passagers ou les marchandises de l'autre Partie Contractante, ne pourront être autres ou plus élevées que celles qui sont ou seraient perçues pour les mêmes opérations sur les bateaux, équipages, passagers et marchandises du pays ou sur les bateaux, équipages, passagers et marchandises de la nation la plus favorisée.

Les dispositions ci-dessus ne s'appliquent pas aux opérations de transport effectuées entre les ports du réseau national de chacune des Hautes Parties Contractantes.

En ce qui concerne la nationalité des bateaux, la législation établie par chacune des Hautes Parties Contractantes sera reconnue par l'autre Partie.

Article 27. Les ressortissants de chacun des deux pays jouiront, sur

köbözési bizonyítványok a francia tengeri kikötőkben elfogadtatnak a nélkül, hogy új igazolások vagy mérések lennének eszközlendők és egyenlőknek ismertetnek el a megfelelő francia bizonyítványokkal, különösen az illetékek és díjak fizetése szempontjából, feltéve, hogy a magyar köbözési szabályok és eljárások azonosaknak vagy egyenlő értékűeknek ismertetnek el a francia bizonyítványok kiállításánál mérvadó köbözési szabályokkal s az e célból követett eljárásokkal.

26. cikk. A Magas Szerződő Felek mindegyikének hajói, azok személyzete, utasai és árui a másik szerződő fél hajózható utain és folyami kikötőiben a legnagyobb kedvezményt élvező nemzetet megillető elbánásban fognak részesülni.

Az egyik Magas Szerződő Fél által a másik Szerződő Fél hajói, személyzete, utasai vagy árui után a saját víziútain és folyami kikötőiben teljesített fuvarozási műveletek alkalmával beszedett vagy beszedhető bármilynemű illetékek vagy megterhelések nem lehetnek mások vagy magasabbak, mint azok, melyek ugyanazon műveleteknél a saját nemzetbeli hajó, személyzet, utasok és áruk vagy a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet hajói, személyzetei, utasai és árui után szedetnek be vagy szedhetők be.

A fenti határozmányok nem nyernek alkalmazást a mindkét Magas Szerződő Fél nemzeti vízihálózatának kikötői között végzett fuvarozási műveletekre.

A hajók nemzetiségét illetőleg a Magas Szerződő Felek kölcsönösen elismerik a másik fél törvényhozási rendelkezéseit.

27. cikk. Mindkét ország alattvalói a másiknak területén a legnagyobb

le territoire de l'autre, en ce qui concerne l'établissement, l'exercice du commerce et de l'industrie, leurs biens mobiliers et immobiliers, leurs droits et intérêts, du régime accordé aux ressortissants de la nation la plus favorisée. Ils seront libres de régler leurs affaires, soit personnellement, soit par un intermédiaire de leur hcoix, sans être soumis, à cet égard, à d'autres restrictions que celles prévues par les lois et réglements en vigueur.

Article 28. Les Sociétés civiles, commerciales, industrielles, financières, d'assurances et, en général, toutes les sociétés de caractère économique, constituées conformément aux lois de l'un des deux pays pourront, en observant les prescriptions des lois de l'autre et si elles obtiennent l'autorisation néces saire dans le cas où une telle autorisation est prévue par ces lois, soit exercer leur activité dans ce dernier pays, soit s'y établir et y créer des filiales succursales ou agences, exception faite pour les industries qui, en raison de leur caractère d'utilité générale, sont soumises à des restrictions spéciales. Elles pourront, sous les mêmes conditons, acquérir, posséder ou affermer les immeubles nécessaires à leur bon fonctionnement.

Ces Sociétés pourront également faire valoir tous leurs droits en ce pays et y ester en justice comme demanderesses et comme défenderesses, en se soumettant aux lois et réglements.

Les dites sociétés ainsi que leurs filiales, succursales et agences, jouiront à tous égards du traitement accordé aux sociétés de la nation la plus favorisée.

Article 29. Les dispositions des articles 27 et 28 s'entendent à l'exclusion des droits et obligations de nature fiscale fixées par les dispositions ci-après:

Les ressortissants de chacun des deux pays ne seront pas assujettis,

kedvezményt élvező nemzet alattvalóit megillető elbánásban részesülnek a letelepülés, kereskedelem és ipar gyakorlása, ingó és ingatlan javak, jogaik és érdekeik szempontjából. Szabadon intézhetik ügyeiket akár személyesen, akár választott képviselők útján, a nélkül, hogy e tekintetben más megszorításoknak lennének alávetve, mint amelyeket az érvényben levő törvények és szabályok előírnak.

28. cikk. A két ország egyikének törvényei szerint megalakult polgári, kereskedelmi, ipari, pénzügyi, biztosítási társaságok és általában minden gazdasági jellegű társaság, szem előtt tartva a másik állam törvényeinek előírását és ha elnyerik a szükséges felhatalmazást oly esetben, mikor e törvények ily felhatalmazást előírnak, akár ebben az országban gyakorolják működésüket, akár ott települtek le és fiókintézeteket vagy ügynökségeket alapítanak, kivéve az oly iparokat, melyek közhasznú jellegükre való tekintettel különleges megszorításoknak vannak alávetve: ugyanazon feltételek mellett szerezhetik meg, birtokolhatják vagy bérelhetik a hasznos működésükhöz szükséges ingatlanokat.

E társaságok hasonlókép érvényesíthetik ebben az országban összes jogaikat és ott bíróság elé járulhatnak mint felperesek és alperesek, alkalmazkodva a törvényekhez és szabályokhoz

A nevezett társaságok és fiókvállalataik, fiókintézeteik és ügynökségeik minden tekintetben a legtöbb kedvezményt élvező nemzet társaságait megillető elbánásban részesülnek.

29. cikk. A 27. és 28. cikk rendelkezései az alábbi rendelkezésekkel megállapított pénzügyi természetű jogok és kötelezettségek kizárásával értendők.

A két ország mindegyikének alattvalói a másiknak területén bármily

sur le territoire de l'autre, à des droits, taxes, impôts sous quelque dénomination que ce soit, autres ou plus élevés que ceux qui sont ou qui seront perçus sur les nationaux. Cette disposition ne fait pas obstacle à la perception, le cas échéant, soit de taxes de séjour, soit de taxes afférentes à l'accomplissement des formalités de police, étant entendu que les ressortissants des deux pays jouiront, sous ce rapport, du traitement accordé aux ressortissants de la nation la plus favorisée.

Article 30. Les sociétés de toute nature, civiles, commerciales, industrielles, financières et d'assurances, constituées suivant les lois de l'un des deux pays ainsi que leurs filiales succursales et agences ne seront pas assujetties, sur le territoire de l'autre, à des droits, taxes, impôts, sous quelque dénomination que ce soit, autres ou plus élevés que ceux qui sont ou seront perçus sur les sociétés du pays.

En ce qui concerne les impôts calculés sur le capital les revenus ou les bénéfices, les sociétés, leurs filiales, succursales ou agences ne seront taxées dans ce pays, selon la nature des impôts, qu'à raison de la part d'actif qui y est investie, des biens qu'elles y possèdent, des titres qui y circulent, des bénéfices qu'elles y réalisent et des affaires qu'elles y font.

Les dispositions du présent article s'appliqueront aux établissements industriels ou commerciaux appartenant à des particuliers.

Article 31. Les négociants, les fabricants et autres industriels de l'un des deux pays qui prouvent par la présentation d'une carte de légitimation industrielle délivrée par les autorités compétentes de leur pays qu'ils y sont autorisés à exercer leur commerce ou leur industrie et qu'ils y acquittent les taxes et les impôts prévus par les lois, auront le droit,

elnevezés alatt nem fognak más és magasabb díjaknak, illetékeknek és adóknak alá vettetni, mint a saját nemzetbeliek. Ez a rendelkezés nem szolgál akadályául annak, hogy adott esetben tartózkodási illeték vagy rendészeti alakiságok teljesítéséért járó díj szedessék be, önként értetődvén, hogy a két ország alattvalói e tekintetben a legnagyobb kedvezményt élvező nemzet alattvalóit megillető elbánásban részesülnek.

30. cikk. A két ország egyikének törvényei szerint megalakult bármily természetű polgári, kereskedelmi, ipari, pénzügyi és biztositási társaságok, úgyszintén fiókvállalataik, fiókintézeteik és ügynökségeik a másiknak területén nem vettetnek alá más vagy bármily elnevezésű magasabb díjaknak, illetékeknek és adóknak, mint amelyek az illető ország saját társaságaira vettetnek ki vagy fognak kivettetni.

Ami a vagyon, jövedelem vagy nyereség után számított adókat illeti, a társaságok, fiókvállataik, fiókintézeteik vagy ügynökségeik nem fognak ebben az országban az adók természete szerint másképp megadóztatni, mint az ott tényleg beruházott cselekvőségük, az ott birtokolt vagyonuk, az ott forgalomban levő címleteik, az ott elért nyereségük és az ott lebonyolított ügyleteik után.

A jelen cikk határozmányai alkalmazást nyernek magánszemélyeknek ipari vagy kereskedelmi vállalataira is.

31. cikk. A két ország egyikének kereskedői, gyárosai és egyéb iparosai, kik illetékes hatóságaik által kiállított iparigazolvány felmutatásával bizonyítják, hogy fel vannak jogosítva kereskedelmük vagy iparuk gyakorlására és hogy lerótták a törvények által előírt illetékeket és adókat, akár személyesen, akár a szolgálatukban álló utazók útján szabadon

soit personnellement, soit par des voyageurs à leur service, de faire des achats dans le territoire de l'autre partie contractante chez les négociants ou producteurs ou dans des locaux de ventes publiques. Ils pourront aussi prendre des commandes, même sur échantillons chez les négociants ou autres personnes qui, pour leur commerce ou leur industrie, utilisent des marchandises correspondant à ces échantillons. Ni dans l'un, ni dans l'autre pays, ils ne seront astreints à acquitter, à cet effet une taxe spéciale. Les voyageurs de commerce hongrois et français, munis d'une carte de légitimation conforme au modèle annexé à la présente Convention et délivrée par les autorités de leurs pays respectifs auront le droit réciproque d'avoir avec eux des échantillons ou modèles ; mais non des marchandises.

Les Parties Contractantes se donneront, réciproquement connaissance des autorités chargées de délivrer les cartes de legitimation ainsi que les dispositions auxquelles les voyageurs doivent se conformer dans l'exercice de leur commerce.

Les objets passibles d'un droit de douane ou de toute autre taxe assimilée, à l'exception des marchandises prohibées à l'importation, qui seront importées comme échantillons ou modèles par les voyageurs de commerce seront, de part et d'autre, admis en franchise de droits d'entrée et de sortie, à la condition que ces objets soient réexportés dans le délai réglementaire et que l'identité des objets importés et réexportés ne soit pas douteuse quelque soit du reste le bureau par lequel ils passent à leur sortie.

La réexportation des échantillons ou modèles devra être garantie dans les deux pays, soit par le dépôt en espèces du montant des droits applicables au bureau de douane de l'entrée soit par une caution valable,

vásárolhatnak a másik szerződő fél területén kereskedőknél vagy termelőknél vagy nyilvános árusítási helyeken. Ugyszintén megrendeléseket eszközölhetnek minták alapján is kereskedőknél, vagy más oly személyeknél is, akik az ezen mintáknak megfelelő árukat üzletük vagy iparuk keretében felhasználják. Sem az egyik, sem a másik országba nem fognak e célból külön illeték lefizetésére köteleztetni. A jelen egyezményhez mellékelt mintának megfelelő és saját országuk hatóságai által kiállított igazoló jeggyel felruházott magyar és francia kereskedelmi utazókat kölcsönösen megilleti az a jog, hogy mustrákat, vagy mintákat vigyenek magukkal, árukat azonban nem.

A Szerződő Felek egymásnak kölcsönösen tudomására hozzák, hogy mely hatóságok bízatnak meg az igazoló jegyek kiállításával, úgyszintén azokat a határozmányokat, melyekhez az utazóknak alkalmazkodniok kell üzletük gyakorlásában.

A valamely vámilleték vagy bármely más hasonló díj alá eső tárgyak, melyeket a kereskedelmi utazók, mint mustrát vagy mintát visznek be, a bevitelben tiltott áruk kivételével, mindkét részről vámmentesen hozhatók be és vihetők ki azzal a feltétellel, hogy e tárgyak szabályszerű időn belül újra kivitetnek és hogy a behozott és újra kivitt tárgyaknak azonossága ne legyen vitás, bármely hivatalt érintsenek egyébként a kivitelben.

A mustrák és minták újra kivitele a két országban akár a beviteli vámhivatalnál fizetendő vám összegének, (készpénzben), akár megfelelő óvadéknak letétele útján biztosítandók, minden esetben fenntartván,

réserve faite dans tous les cas, de l'accomplissement, s'il y a lieu, des formalités de la garantie des ouvrages en platine, en or ou en argent.

Une fois le délai réglementaire expiré, le montant des droits, selon qu'il aura été consigné ou garanti sera acquis au Trésor ou recouvré à son profit, à moins qu'il ne soit établi que dans ce délai, les échantillons ou modèles ont été réexportés.

Si avant l'expiration du délai réglementaire, les échantillons ou modèles sont présentés à un bureau de douane ouvert à cet effet, pour être réexportés, ce bureau devra s'assurer par une vérification, si les articles qui lui sont présentés sont bien ceux pour lesquels il a été délivré le permis d'entrée. S'il n'y a aucun doute à cet égard, le bureau constatera la réexportation et réstituera le montant des droits déposés à l'importation ou prendra les mesures nécessaires pour la décharge de la caution.

Il ne sera exigé de l'importateur, aucun frais à l'exception, toute fois, des droits de timbre pour la délivrance du certificat ou permis non plus que pour l'apposition des marques destinées à assurer l'identité des échantillons ou modèles. Les ressortissants de l'un des deux Pays Contractants se rendant aux foires et marchés sur les territoires de l'autre à l'effet d'y exercer leur commerce ou d'y débiter leurs produits, seront réciproquement traités comme les nationaux et ne seront pas soumis à des taxes plus élevées que celles perçues sur ces derniers.

Les dispositions ci-dessus ne sont pas applicables aux industriels ambulants, non plus qu'au colportage, non plus qu'à la recherche des commandes chez les personnes n'exerçant ni industrie, ni commerce, chacune des Parties Contractantes réservant à cet égard l'entière liberté de sa législation.

amennyiben ennek szüksége fennforog, a platina-, arany- vagy ezüstmunkák fémjelzési alakiságának teljesítését.

Ha a szabályszerű határidő letelt, a vámösszeg – a szerint, amint letétbe helyeztetett vagy biztosíttatott — a kincstárba befizettetik vagy ennek javára elszámoltatik, hacsak nem nyer megállapítást, hogy e határidőn belül a mustrák, vagy minták újra kivitettek.

Ha a mustrák vagy minták a szabályszerű határidő letelte előtt az újra kivitelre bemutattatnak az e célra rendelkezésre álló vámhivatalnál, a hivatal igazolás útján tartozik meggyőződni arról, hogy a bemutatott cikkek tényleg azok, amelyekről a vámbevallás kiállíttatott. Ha e tekintetben nincs kétség, a hivatal megállapítja az újra kivitelt és kiszolgáltatja a behozatal alkalmával letett vámösszeget vagy megteszi a szükséges intézkedéseket az óvadék feloldására.

A behozatalt eszközlő kereskedő semmi költséggel nem terheltetik, kivéve mégis a bizonyítvány, vagy vámbevallás kiállításáért, úgyszintén a mustra vagy minta azonosságának biztosítására szolgáló jelzés alkalmazásáért járó illetékeket

Ha a két szerződő ország egyikének alattvalói a másiknak területén levő piacokra és vásárokra mennek abból a célból, hogy üzletüket gyakorolják vagy ott eladják termékeiket, kölcsönösen olyan elbánásban részesítendők, mint a saját nemzetbeliek és nem vétetnek magasabb illetékek alá, mint ez utóbbiak.

A fenti határozmányok nem alkalmaztatnak a vándoriparosokra, a házaló kereskedőkre, úgyszintén a sem ipart, sem kereskedelmet nem gyakorló személyeknél való megrendelések gyüjtésére, a szerződő felek mindegyike fenntartván e tekintetben törvényhozásának teljes szabadságát.

Article 32. La présente Convention sera ratifiée et les ratifications en seront échangées à Paris.

En vertu des pouvoirs que la Législation française lui confère, le Gouvernement français consent à ce qu'elle soit mise en vigueur huit jours après que l'approbation du Parlement hongrois lui aura été signifiée à Paris.

Elle restera en vigueur pendant une première période d'un an et sera prorogée ensuite par tacite reconduction, pour des périodes trimestrielles, si l'une des Hautes Parties Contractantes ne la dénonce trois mois au moins avant l'expiration de la première période annuelle et deux mois au moins avant l'expiration de toute période trimestrielle ultérieure.

Toutefois, les Hautes Parties Contractantes se déclarent d'accord pour procéder, si l'une d'elles en fait la demande à tout moment à partir du 1er Juillet 1926 et sans qu'il soit besoin, à cet effet, de préavis ou dénonciation préalable, aux modifications que l'expérience aurait fait connaître nécessaires.

Au cas où les dites négociations n'auraient pas abouti dans la période de deux mois, à dater de la demande faite par l'une des Hautes Parties Contractantes, la présente Convention prendra fin deux mois après, sans qu'il soit besoin de dénonciation.

En foi de quoi ples Plénionteutiaires respectifs, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention et l'ont revêtue de leurs cachets.

Fait en double exemplaire à Budapest, le 13 octobre mil neuf cent vingt-cinq.

Walko m. p. (L. S.)

Carbonnel m. p. (L. S.)

32. cikk. A jelen Egyezmény megerősíttetik és a megerősítő okmányok Párisban fognak kicseréltetni.

A francia kormány — a francia törvényhozás részéről nyert felhatalmazás alapján — hozzájárul ahhoz, hogy az Egyezmény a magyar törvényhozás részéről való megerősítésének Párisban történt közlését követő nyolcadik napon lépjen életbe.

Az Egyezmény érvényben marad egy évig és meghosszabbíttatik hallgatólagos meghosszabbítással negyedévi időszakokra, ha a Magas Szerződő Felek egyike sem mondja fel legalább három hóval az első egyévi időszaknak és legalább két hóval minden negyedévi időszaknak letelte előtt.

Mindazonáltal a Magas Szerződő Felek kölcsönösen kijelentik, hogy tárgyalás alá veszik a módosításokat, melyeket a tapasztalat szükségeseknek mutat, ha a felek egyike ebbeli kívánságát 1926. július 1-től fogva bármely pillanatban kifejezi és a nélkül, hogy e célból előzetes értesítésre vagy felmondásra lenne szükség.

Abban az esetben, ha az említett tárgyalások a Magas Szerződő Felek egyike részéről kifejezett kérelem keltétől számított két havi időszak alatt nem fejeződnének be, a jelen Egyezmény két hó mulva megszűnik a nélkül, hogy felmondásra lenne szükség.

Aminek hiteléül az e célra kellően felhatalmazott teljhatalmú megbízottak a jelen Egyezményt aláírták és pecséteikkel ellátták.

Kelt két példányban Budapesten, ezerkilencszázhuszonöt évi október hó 13-án.

Walko s. k. (P. H.)

Carbonnel s. k. (P. H.)

Protocole de Signature.

Pour les céréales et leurs farines reprises aux numéros 68 à 73 du tarif français, ainsi que pour les numéros 76 (gruaux, semoules en gruau, grains perlés ou mondés) et 76-bis (millet décortiqué et mondé), pour lesquels le tarif français ne comporte qu'un droit uniqne, la Gouvernement français donne volontiers l'assurance qu'au cas où un double tarif serait institué, des négociations seraient immédiatement ouvertes avec le Gouvernement hongrois, à l'effet de fixer le régime applicable aux dits produits originaires et en provenance de Hongrie.

Le Gouvernement français consent de même à ce que la Hongrie, si lesdites négociations n'ont pas abouti dans un délai de un mois, puisse dénoncer la présente Convention pour prendre fin deux mois après, ainsi qu'il est prévu à l'article 32 et au présent protocole pour l'application des articles 6 et 32.

Les Hautes Parties Contractantes sont d'accord que le bénéfice des droits inscrits à la liste *A)* sous le N° 458 *c)* et *d)* sera limité aux produits de maisons françaises établies en France faisant l'objet de marques déposées par lesdites maisons en France ou à l'étranger.

Pour l'application des droits inscrit à la liste *A)* sous le No 659, les Hautes Parties Contractantes conviennent qu'à défaut d'autre indice, seront considérés comme étant des-

Aláírási jegyzőkönyv.

A francia tarifa 68—73. számai alá sorolt gabonaneműekre és őrleményeikre, úgyszintén a 76. (dara és finom dara, hántolt vagy polirozott magvak) és 76 bis (hántolt és polirozott köles) számokra nézve, melyekre a francia tarifának egységes vámtétele van, a francia kormány szívesen nyujt biztosítást oly irányban, hogy abban az esetben, ha kettős tarifa alá soroltatnának, úgy azonnal tárgyalások fognak indíttatni a magyar kormánnyal az említett, Magyarországról származó és onnan érkező termékekre vonatkozó elbánás megállapítása céljából.

A francia kormány ugyancsak hozzájárul ahhoz, hogy ha az említett tárgyalások egy hó alatt befejezést nem nyernek, Magyarország a jelen Egyezményt két hónapi hatállyal felmondhassa a 32. cikk rendelkezéséhez képest, úgyszintén a jelen jegyzőkönyvnek 6. és 32. cikkek alkalmazásáról szóló rendelkezései alapján.

A Magas Szerződő Felek egyetértenek abban, hogy az *A)* jegyzékben 458. *c)* és *d)* tarifa-szám alatt feltüntetett vámok kedvezménye Franciaországban székelő francia kereskedelmi házak oly gyártmányaira lesz korlátozva, melyek ezen házak által Franciaországban vagy a külföldön védjegyezve lettek.

Az *A)* listában 659. tarifaszám alatt megállapított vámok alkalmazása tekintetében a Magas Szerződő Felek egyetértenek abban, hogy egyéb ismérvék hiányában női kesztyű gya-

tinés à l'usage pour dames les gants de pointures cotées dans le commerce jusqu'au No 7 inclus.

Pour les articles ci-dessous énumérés, qui bénéficient des avantages consignés aux listes *B)* et *C)*, dans la limite de contingents, les Hautes Parties Contractantes sont d'accord pour fixer les montants de ces contingents de la manière ci-après :

Ex 171	Vins blancs ordinaires . .	3.000 Hl.
Ex 171 bis	Vins de Tokaj .	3.000 »
Ex 319	Fécules de pommes de terre, de mais et autres	8.000 Qx
361	Lampes électriques à incandescence, à filaments métalliques, munies de leurs montures	200 »
Ex 512 bis	Pompes	200 »
Ex 522	Ecremeuses . . (pièces)	300
	Charrues spéciales autres que les brabants et les vigneronnes . . (pièces)	2.000
	Charrues vigneronnes de plus de 50 Kgs à l'unité	400 »
	Herses à disques . . .	600 »
	Semoirs à cuiller extensible . . .	1.800 »
	Semoirs à cannelure . .	500 »
	Arracheuses de betteraves	400 »
	» pour pommes de terre	400 »
	Batteuses pesant 500 Kgs ou moins	500 »
	Batteuses pesant plus de 500 Kgs	1.000 »
Ex 524) & 524) bis Ex 536)	Régulateurs de résistance électrique, embrayages à friction électro-magnétique repris aux Nos 524, 524 bis et 536 . . .	1.500 »
Ex 536	Induits	1.200 »
Ex 536 ter	Aimants autres que les électro-aimants, aimantés ou non	500 »
Ex 537	Outils autres . . . . dont 40 Qx pour les forets hélicoidaux	200 »
574	Articles de lampisterie .	150 »

Ces contingents seront importables en France sans licence du Gouvernement français; lorsqu'ils viendront à épuisement, le tarif général ou le tarif conventionnel prévu à la Convention seront applicables. Toutefois, de manière à gêner le moins possible le commerce hongrois, l'Administration des Douanes françaises avertira le Ministre de Hongrie à Paris lorsque les 9/10 de chacun des contingents fixés ci-dessus seront atteints.

nánt fognak kezeltetni a kereskedelemben szokásos számozás szerinti bezárólag 7. számú női kesztyűk.

Az alább felsorolt cikkekre, melyek a *B)* és *C)* jegyzékben megállapított kedvezményeket kontingensek keretében élvezik, a magas szerződő felek a következő kontingenseket állapították meg:

ex 171	Fehér bor, közönséges .	3.000 Hl.
ex 171 bis	Tokaji bor	3.000 »
319	Burgonya-, kukorica- és másféle dara	8.000 q
361	Villamos izzólámpák, fémszálasok, foglalatukkal felszerelve	200 »
ex 512 bis	Szivattyúk	200 »
ex 522	Tejlefölözőgépek	300 db.
	Különleges ekék (brabanti, mankós) és szőlőművelésre használt kivételével	2.000 »
	Szőlőművelésre használt ekék egyenkint 50 kg-nál nagyobb súlyban . . .	400 q
	Tárcsás boronák	600 »
	Állítható kanállal felszerelt vetőgépek	1.800 »
	Vályusvetőgépek	500 »
	Répa-kiemelőgépek . . .	400 »
	Burgonya-kiszedőgépek .	400 »
	Cséplőgépek 500 kg vagy annál kisebb súlyban .	500 »
	Cséplőgépek 500 kg-nál nagyobb súlyban . . .	1.000 »
ex 524) 524) bis ex 536)	Villamosellenállás-szabályozók és frictiós elektrómágneses kapcsolók No. 524, 524 bis 536	1.500 »
ex 536	Induktorok	1.200 »
ex 536 ter	Mágnesek (elektrómágnesek kivételével) mágnesezve vagy nem	500 »
ex 537	Egyéb eszközök . . . . . amiből 40 q csavaros foglalatokra esik	200 »
574	Lámpagyártási alkotórészek	150 »

Ezek a mennyiségek a francia kormány behozatali engedélye nélkül lesznek bevihetők Franciaországba; ezek kimerítése után az általános tarifa vagy az egyezményben megállapított szerződéses tarifa nyer alkalmazást, mindazonáltal azon célból, hogy a lehető legkevésbbé akadályoztassék a magyar kereskedelem, a francia vámigazgatás értesíteni fogja Magyarország párisi követét, ha a fent megállapított mennyiségek bármelyikének 9/10-e eléretett.

Pour l'application des articles 3 et 4, le Gouvernement français s'engage à accorder une dérogation à la prohibition existante des vins de liqueurs pour 3.000 Hl l'an de vin de Tokaï. Le Gouvernement français s'engage, d'autre part, à accorder le tarif minimum pour les vins de raisins frais de toute nature, sans limitation de quantité, si le droit du tarif minimum est porté à un taux supérieur au taux prévu à la liste *C)* (30 francs).

Pour l'application de l'article 5 (liste *D)*, il est entendu que la Hongrie pourra réclamer le bénéfice de l'assimilation avec le traitement accordé à l'Allemagne pour les fils écrus et teints de soie artificielle, à la condition d'accorder à la France une réduction agréée par celle-ci du droit du tarif hongrois afférant aux mêmes articles.

Pour l'application des articles 6 et 32, les Hautes Parties Contractantes sont d'accord que, dans le cas où l'équilibre des avantages et concessions institué par la présente Convention se touverait altéré soit par les modifications intervenues dans le régime douanier de l'une des Hautes Parties Contractantes, soit par le traitement que l'une d'elles aurait accordé à une puissance tierce au détriment du commerce de l'autre, des négociations seraient ouvertes sur la demande de la partie qui se croirait lésée.

Si cette demande est introduite après le 1er mai 1926, au cas où les dites négociations n'auraient pas abouti dans une période de deux mois à dater de la demande, la Puissance-demanderesse pourrait dénoncer la présente Convention pour prendre fin deux mois après.

En ce qui concerne l'application des articles 9 à 13, le Gouverne-

A francia kormány kötelezi magát a 3. és 4. cikk alkalmazása tekintetében arra, hogy évi 3.000 hl. tokaji borra felmentést ad a magas szesztartalmú borokra fennálló tilalom alól. A francia kormány másrészt kötelezi magát arra, hogy a mennyiség korlátozása nélkül megadja a minimális tarifát a bármilynemű friss szőlőből készült borra, ha a minimális tarifa vámja a *C)* jegyzékben jelzett díjszabásnál (30 frank) magasabbra emelkedett.

Az 5. cikk alkalmazásaképp (*D)* jegyzék) megállapíttatik, hogy Magyarország kívánhatja a nyers és festett műselyemfonalakra Németországnak engedélyezett kezeléssel egyenlő elbánás kedvezményét, azzal a feltétellel, hogy viszont Magyarország Franciaország számára a magyar vámtarifa ugyanazon árukra vonatkozó megfelelő tételeit Franciaország által elfogadott mértékben csökkenteni fogja.

A 6. és 32. cikkek alkalmazására vonatkozólag a Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy az esetben, ha a jelen egyezménnyel biztosított előnyök és kedvezmények egyensúlya akár a Magas Szerződő Felek egyikének vámrendszerében foganatba vett módosítások következtében, akár egy oly elbánás következtében, melyet valamelyikük a másik kereskedelmének rovására valamely harmadik államnak engedélyezne, megzavartatnék, úgy a magát sértve érző félnek kérelmére tárgyalások fognak folyamatba tétetni.

Ha ez a kérelem 1926. május 1-e után terjesztetett elő, abban az esetben, ha az említett tárgyalások nem vezettek eredményre, a kérelem keltétől számított két havi határidőn belül, a kérelmet előterjesztő Hatalom a jelen Egyezményt két havi hatállyal felmondhatja.

Ami a 9—13. cikkek alkalmazását illeti, a magyar kormány kijelenti,

ment hongrois déclare qu'il n'instituera pas pendant la durée de la présente Conventions de prohibitions de sortie sur les peaux de lapin et de lièvre ainsi que sur les poils destinés à la fabrication des chapeaux de feutre.

hogy a jelen egyezmény hatálya alatt nem léptet életbe kiviteli tilalmakat a házi és mezei nyúlbőrre és a nemezkalapok gyártásához szükséges szőrre.

D'autre part, le Gouvernement français donne l'assurance que, s'il octroie à l'avenier des dérogations à la prohibition des armes de commerce à une puissance tierce quelconque, la Hongrie pourra réclamer un contingent importable qui sera calculé d'après l'exportation hongroise des armes de commerce comparée à celle des autres pays bénéficiaires des dites dérogations.

Másrészt a francia kormány biztosítja, hogy abban az esetben, ha jövőben bármely harmadik hatalommal szemben feloldja a kereskedelmi fegyverekre vonatkozó tilalmat, úgy Magyarország egy oly beviteli kontingenst igényelhet, mely a magyar kereskedelmi fegyver kivitelnek az említett feloldást élvező többi országok kivitelével való összehasonlítása alapján fog kiszámíttatni.

Pour l'application de l'alinéa 2 de l'article 14, les Hautes Parties Contractantes conviennent de s'appliquer réciproquement les dispositions de la Convention conclue à Genève en 1923 pour la simplification des formalités douanières dès que toutes les deux l'auront ratifiée.

A 14. cikk második bekezdésének alkalmazásaképp a Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy kölcsönösen alkalmazni fogják a vámalakiságok egyszerűsítése tárgyában 1923-ban Genfben megkötött egyezmény határozmányait, mihelyt azt mindketten megerősítették.

Pour l'application des articles 16 et 19 et 20 et 26 (articles relatifs au transit) il est entendu que les marchandises qui transitent par les territoires de l'une des Hautes Parties Contractantes ne perdront pas, même si elles y séjournent dans les ports francs ou dans les entrepôts de douane, si elles y sont transbordées et si elles y subissent des modifications de leur conditionnement extérieur, le bénéfice de leur origine et de leur expédition en droiture, à l'importation sur le territoire de l'autre Partie, à la condition qu'elles présentent toutes les garanties d'origine et d'identité que les lois et réglements de celle-ci requièrent; les présentes dispositions ne feront pas obstacle à l'application des surtaxes d'entrepôt ou d'origine qui sont ou pourraient être appliquées par chacune des Parties Contractantes.

A 16., 19., 20. és 26. cikkeknek (az átmenetre vonatkozó cikkek) alkalmazásaképp megállapíttatik, hogy az áruk, melyek a Magas Szerződő Felek egyikének területein mennek át, — még ha ott szabad kikötőben vagy vámraktárban vesztegelnek is vagy ha ott át is rakatnak és külső állapotuk ott módosulás alá esik is — a másik fél területeire való bevitelben nem vesztik el származásuknak és közvetlen szállításuknak kedvezményét, feltéve, hogy mindazokat a származási és azonossági biztosítékokat felmutatják, melyeket ennek törvényei és szabályai megkívánnak; a jelen határozmányok nem szolgálnak akadályául származási vagy raktárilletékek alkalmazásának, melyeket a Szerződő Felek alkalmaznak vagy melyek részükről alkalmazhatók lennének.

Pour l'application de l'article 21, les Hautes Parties Contractantes sont d'accord, au cas où la pratique du connaissement direct comporterait de sérieuses difficultés ou rencontrerait l'opposition des autorités d'un pays traversé, pour envisager la substitution de garanties équivalentes. Elles s'engagent toutefois à se prêter mutuellement leurs bons offices pour aplanir les obstacles qui pourraient être faits par les pays traversés à l'application du régime envisagé par la Convention.

A 21. cikk alkalmazásaképp a Magas Szerződő Felek megegyeznek abban, hogy az esetben, ha a közvetlen fuvarlevél használata komoly nehézségekbe ütköznék, vagy valamely keresztülszelt ország hatóságainak ellenkezésével találkoznék, megfontolás alá veszik annak egyenlő értékű biztosítékokkal való pótlását. Mindazonáltal kölcsönösen biztosítják egymásnak jó szolgálataikat azoknak az akadályoknak elhárítása tekintetében, melyeket a keresztülszelt országok támaszthatnának az egyezményben szem előtt tartott rendszer alkalmazásánál.

Pour l'application de l'article 25, le Gouvernement hongrois déclare que, s'il octroyait dans l'avenir des concessions d'émigratiton vers des pays à destination desquels le trafic d'émigration est aujourd'hui interdit, les demandes de concession présentées par les sociétés ou firmes françaises seraient examinées dans les conditions d'égalité prévues au dit article

A 25. cikk alkalmazásaképp a magyar kormány kijelenti, hogy ha jövőben kivándorlási engedélyeket adna oly országok felé, amelyekbe a kivándorlási forgalom jelenleg tilos, a francia társaságok és cégek részéről engedély iránt előterjesztendő kérelmek az említett cikkben megállapított egyenlőségi feltételek szerint fognak megvizsgáltatni.

Les deux Gouvernements sont d'accord pour reconnaître que les dispositions de l'article 27 s'entendent sous réserve des lois et réglements relatifs à la police et au régime des passeports.

A két kormány megegyezőleg elismeri, hogy a 27. cikk határozmányai az útlevélrendszerre és rendészetre vonatkozó törvények és szabályok épségben tartása mellett értendők.

Pour l'application de l'article 31, les deux Gouvernements sont d'accord pour se conformer en ce qui concerne le régime des voyageurs de commerce et des échantillons à toutes dispositions plus favorables qui seraient contenues dans la Convention conclue à Genève en 1923 pour la simplification des formalités douanières, lorsque les deux Gouvernements l'auront ratifiée.

A 31. cikk alkalmazásaképp megegyezik a két kormány, hogy alkalmazkodni fognak a vámalakiságok egyszerűsítése tárgyában Genfben 1923-ban kötött egyezménynek a kereskedelmi utazók és minták rendszerét illető minden kedvezőbb rendelkezéséhez, ha azt a két kormány megerősítette.

Budapest, le 13 octobre mil neufcent vingt-cinq.

Walko m. p. (L. S.)
Carbonnel m. p. (L. S.)

Kelt Budapesten, 1925. évi október hó 13-án.

Walko s. k. (P. H.)
Carbonnel s. k. (P. H.)

MODÈLE DE CARTE DE LÉGITIMATION.

Chambre de Commerce de ....

Carte de légitimation pour voyageur de commerce

Valable pour l'année 192....

Bon pour la Hongrie..

No de la Carte :............

Il est certifié par la présente que le porteur de cette carte, M. ....
...., né à ....
demeurant à .... rue .... No ......
possède[1]) ....
à ....
sous la raison de commerce ....
....

Est commis-voyageur au service de la maison.....................
.... à ....
qui possède[1]) ....
à .... sous raison de commerce ....

Le porteur de cette carte se proposant de recueillir des commandes dans les pays susvisés et de faire des achats pour la maison dont il s'agit, il est certifié que ladite maison est autorisée à pratiquer son industrie et son commerce à .... et y paie les contributions légales à cet effet.

.................., le ....

(Signature du Chef de la Maison[2])

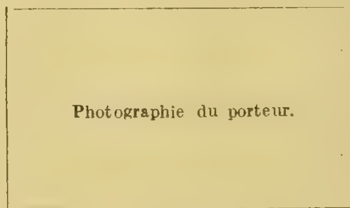
Signalement du porteur :

Age ....
Taille ....
Cheveux.............................
Signes particuliers ....

(Signature du porteur)

....

....

Photographie du porteur.

[1]) Indication de la fabrique ou du commerce.
N. B. On ne doit remplir que la rubrique I du formulaire lorsqu'il s'agit du Chef d'un établissement commercial ou industriel, et la rubrique 2 lorsqu'il s'agit d'un commis-voyageur.
[2]) Signature à faire légaliser.

Cette pièce doit être établie en double expédition.

KERESKEDELMI UTAZÓK IGAZOLVÁNYÁNAK MINTÁJA.

.................................i Kereskedelmi Kamara.

Kereskedelmi utazó számára való igazolvány.

Érvényes 192.... évre.

Érvényes: Magyarországra ....

Az igazolvány száma: ....

Ezennel bizonyíttatik, hogy jelen igazolvány tulajdonosa ....
....
.... úr, aki .... született,
....
......................i .... szám alatti lakos ....
.... ban .... cég megjelölés alatt
....
.... bír.[1])

Kereskedelmi utazó a .... cég szolgálatban, mely .... cég megjelölés alatt .... bír.

Ezen igazolvány tulajdonosa fenti országban megrendeléseket gyüjteni és bevásárlásokat eszközölni szándékozván, a szóbanforgó cég számára, igazoltatik, hogy nevezett cég jogosult iparát és kereskedelmét .... gyakorolni és hogy ugyanott ezek után a törvényesen megállapított adókat fizeti.

Kelt .... 19 ....

(A cég főnökének aláírása.[2])

A tulajdonos személyleírása: ....

Kora ....

Termete ....

Haja ....

Különös ismertető jelei ....

(A tulajdonos aláírása)

....

A tulajdonos fényképe.

[1]) A gyár vagy kereskedés megnevezése.
Megjegyzés: Ha kereskedelmi cég, vagy iparvállalat főnökéről van szó, a nyomtatványnak csak első rovata töltendő ki.
[2]) Ezen aláírás hitelesítendő.

Ezen okmány 2 példányban állítandó ki.

Liste *A)*

Produits français pour lesquels les droits du tarif douanier hongrois sont réduits en vertu de la présente Convention.

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
23	Fromages:	
	b) à pâte molle	90
ex 23	*b)* Roquefort, Camembert, Brie, Livarot, Petit-Suisse, demi-sel	70
ex 30	Crustacés et coquillages	110
ex 37	Fleurs d'ornements, fraiches:	
	a) 1. Oeillets simples, roses, violettes . .	125
	2. Lilas, chrysanthèmes, muguets, oeillets américains	200
	3. Autres	60
ex 42	Poivre:	
	a) non moulu	80
	b) moulu	120
ex 47	Safran	700
	Vanille	400
72	*b)* Semences de fleurs, légumes et plantes médicinales en emballages de moins de 3 kgs mais de plus de 100 grammes	20
76	Semences de toute sorte conditionnées pour la vente au détail	25
ex 78	*b)* Abricots et pêches, du 1er octobre au 15 juin	15
81	*b)* Fraises, du 1er janvier au 31 mai . .	50
87	Raisins frais:	
	a) du 15 novembre au 31 decembre . .	40
	b) du 1er janvier au 1er juillet	30
90	Citrons et cédrats	3

A) Jegyzék.

Azon francia termékek, melyekre nézve a magyar vámtarifa tételei mérsékeltettek a jelen egyezmény értelmében.

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
23	Sajt:	
	b) lágy sajt	90
ex 23	*b)* roquefort, camembert, brie, livarot, Petit Suisse, demi-sel	70
ex 30	Friss héjas és kagylós állatok	110
ex 37	Diszítésre való virág, friss:	
	a) 1. Közönséges szegfű, rózsa, ibolya .	125
	2. orgona, krizantémum, gyöngyvirág, amerikai szegfű	200
	3. másféle	60
ex 42	Bors:	
	a) őröletlen	80
	b) őrölt	120
ex 47	Sáfrány	700
	Vanilia	400
72	*b)* Virágmagvak, vetemény- és gyógynövénymagvak 3 kg.-nál kisebb, de legalább 100 gr. súlyú csomagolásban .	20
76	Mindennemű mag a kisforgalom számára kiszerelve	25
ex 78	*b)* Friss kajszi- és őszibarack, október 1-től június 15-ig	15
81	*b)* Kerti szamóca, január 1-től május 31-ig	50
87	Friss szőlő:	
	a) November 15-től december 31-ig . .	40
	b) Január 1-től július 1-ig	30
90	Citrom és cedrátgyümölcs	3

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
91	Oranges et mandarines	6
92	Citrons, oranges et cédrats, ainsi que leurs pelures, conservés en eau salée	1
94	Dattes:	
	a) empaquetées pour la vente au détail, en empaquetages de moins de 5 kgs	100
	b) autres	50
ex 97	Amandes sèches	12
	Remarque: Exception pour la fabrication d'huile d'amande, avec autorisation spéciale.	
98	Noisettes:	
	a) avec coques	8
	b) sans coques	14
ex 103	*a)* Câpres en conserves	25
	b) Olives fraîches	20
110	Choux-fleurs:	
	a) du 1er novembre au 31 mars	8
	b) du 1er avril au 31 octobre	16
125	Eaux-de-vie de vin:	
	a) en fûts ou autres récipients de plus de 2 litres	300
	b) en récipients de 2 litres ou moins . .	360
ex 125	Les eaux-de-vie des régions délimitées de Cognac et d'Armagnac, en fûts ou autres récipients de plus de 2 litres et accompagnées d'un certificat des autorités compétentes attestant l'origine et la pureté du produit, conformément à la législation française, bénéficieront d'un droit, de . . couronnes-or, à condition que la mise en bouteilles ait lieu sous contrôle des autorités douanières hongroises.	240
	— Les mêmes eaux-de-vie de Cognac et d'Armagnac en récipients de 2 litres ou moins	300

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
91	Narancs és mandarin	6
92	Sós vízbe rakott citrom, narancs és cedrátgyümölcs s ezek héja	1
94	Datolya:	
	a) a kisforgalom számára csomagolva, 5 kg.-nál kisebb csomagolásban . . .	100
	b) más csomagolásban	50
ex 97	Száraz mandula.	12
	Megjegyzés: Mandula olajgyártásra, külön engedély alatt.	vm.
98	Mogyoró:	
	a) héjastól	8
	b) héj nélkül	14
ex 103	*a)* Kápri konzerválva	25
	b) Friss olajbogyó	20
110	Karfiol:	
	a) november 1-től március 31-ig . . .	8
	b) április 1-től október 31-ig.	16
125	Borpárlat:	
	a) hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban	300
	b) 2 literes vagy kisebb tartályokban .	360
ex 125	A Cognac és Armagnac körülhatárolt vidékéről származó borpárlat, hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban és a francia törvényhozásnak megfelelően a termék származását és tisztaságát tanusító s az illetékes hatóságok által kiállított bizonyítvánnyal ellátva	240
	aranykoronás vám kedvezményében részesül, feltéve, hogy palackozása a magyar vámhatóságok ellenőrzése alatt történik.	
	— Ugyanaz a Cognac és Armagnac vidékéről való borpárlat 2 literes vagy kisebb tartályokban	300

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
126	Liqueurs et autres spiritueux distillés, additionnés de sucre:	
	a) en tonneaux ou autres récipients contenant plus de 2 litres	400
	b) en récipients ne contenant pas plus de 2 litres	450
127	Rhum et arrack:	
	a) en fûts ou autres récipients contenant plus de 2 litres	200
	b) en récipients ne contenant pas plus de 2 litres	250
ex 128	*b)* Eaux-de-vie de fruits (prunes, mirabelles et cerises):	
	1. en tonneaux ou autres récipients contenant plus de deux litres	225
	2. en récipients ne contenant pas plus de 2 litres	300
ex 131	Vins:	
	a) en tonneaux ou autres récipients contenant plus de deux litres	60
	b) en récipients ne contenant pas plus de 2 litres	240
ex 131	*a)* Les vins bénéficiant d'une appellation d'origine locale ou régionale garantie par la loi française et accompagnés d'un certificat des autorités compétentes constatant leur origine et leur pureté, ainsi que l'année de leur production, bénéficieront d'un droit de 48 couronnes, à condition d'être mis en bouteilles sous la surveillance de la douane hongroise et de porter leur appellation sur le bouchon.	
	b) Les mêmes vins en récipients ne contenant pas plus de deux litres . . .	110
	Note: Les vins de liqueurs de Frontignan et de Banyuls ne titrant pas plus de 22·5° et importés dans les conditions ci-dessus prévues	

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
126	Likőr és más édesített, égetett szeszes folyadék:	
	a) hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban	400
	b) 2 liternél nem nagyobb tartályokban .	450
127	Rum és arrak:	
	a) hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban	200
	b) 2 liternél nem nagyobb tartályokban .	250
ex 128	*b)* Gyümölcspálinka (szilva, mirabelles és cseresznye)	
	1. hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban	225
	2. 2 liternél nem nagyobb tartályokban	300
ex 131	Bor:	
	a) hordókban vagy 2 liternél nagyobb más tartályokban	60
	b) 2 liternél nem nagyobb tartályokban .	240
ex 131	*a)* A francia törvény által védett helyi vagy vidéki elnevezéssel, továbbá a helyi hatóságoknak a származást és tisztaságot, valamint a termelési évet tanusító bizonyítványával ellátott borok 48 K vám kedvezményében részesülnek, feltéve, hogy palackozásuk magyar vámfelügyelet alatt történik s hogy elnevezésüket dugójukon viselik.	
	b) Ugyanazok a borok két liternél nem nagyobb tartályokban	110
	Jegyzet A frontignani és banyulsi szeszezett csemegeborok, ha 22·5⁰-nál nem nagyobb szesztartalmúak és a fent megjelölt	

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
	ne seront pas considérés comme vins de liqueur et bénéficieront des droits ci-dessus stipulés.	
133	Vins mousseux:	
	a) Vins de Champagne accompagnés de leur certificat d'origine délivré par les autorités compétentes françaises comme provenant des régions délimitées . .	200
	b) autres vins mousseux bénéficiant d'une appellation d'origine attestée par les autorités compétentes françaises . . .	225
134	Eaux minérales	exemption
	Remarque: La bouteille seule étant dédouanée au droit qui la concerne.	
137	Aliments de toute espèce	180
158	Cacao en poudre:	
	a) en emballages pesant 5 kgs et plus .	120
	b) en emballages pesant moins de 5 kgs	140
159	Chocolat et articles en chocolat:	
	b) Chocolat non fourré en blocs de moins de 5 kgs . . . . ou en plaques ou tablettes, chocolat en poudre	170
	c) Chocolat fourré, autres articles de tout genre en chocolat ou fabriqués à l'aide de chocolat	210
167	*b)* Pâtés de foie gras	200
168	*b)* 1. Sardines en boîtes hermétiquement fermées	25
	ex *b)* 2. Thon à l'huile	60
	ex *b)* 2. Anchois à l'huile	60
257	Acide tartrique	30

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	feltételek mellett hozatnak be, nem fognak szeszezett boroknak tekintetni és a fent meghatározott vám kedvezményében részesülnek.	
133	Pezsgőbor:	
	a) az illetékes francia hatóságok által kiállított származási bizonyítvánnyal ellátott és a meghatárolt vidékekről származókként megjelölt champagne-i bor	200
	b) az illetékes francia hatóságok által igazolt származási elnevezéssel bíró más pezsgőbor	225
134	Ásványviz	vámmentes
	Megjegyzés: Csak a palack után rovandó le a megfelelő vám.	
137	Mindennemű tápszer	180
158	Kakaópor:	
	a) 5 kg. vagy annál nagyobb súlyú csomagolásban	120
	b) 5 kg.-nál kisebb súlyú csomagolásban	140
159	Csokoládé és csokoládégyártmányok:	
	b) töltetlen csokoládé, 5 kg.-nál kisebb súlyú tömbökben vagy táblákban vagy táblácskákban; csokoládé poralakban .	170
	c) töltött csokoládé; csokoládéból és csokoládé felhasználásával készült mindennemű más áru	210
167	*b)* libamájpástétom	200
168	*b)* 1. Szardinia légmentesen elzárt dobozokban	25
	ex *b)* 2. Tonhal olajban	60
	ex *b)* 2. Anchovis olajban (szardella) . . .	60
257	Borkősav	30

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
ex 270	Chlorate de potassium et perchlorate de potassium	10
284	Tartrates:	
	b) Autres	40
ex 334	Huiles d'olive:	
	a) en récipients de 25 kgs ou plus poids brut	4
	b) en récipients de moins de 25 kgs poids brut	8
	Remarque: Les envois seront accompagnés d'un certificat d'analyse émis par un laboratoire officiel français, attestant qu'il s'agit d'huile d'olive pure. En cas de doute, la pureté de l'huile sera examinée pour le compte du destinataire de la marchandise par un laboratoire officiel hongrois.	
349	Térébenthine, épaisse etc.	exemption
350	Huiles de térébenthine purifiées	5
362	Vernis et huiles végétales, épaisses, ainsi qu'oxydés	20
ex 363	Laques, ainsi que colorants caustiques liquides et solides	45
ex 367	Savon parfumé, de toilette et médicinal . .	200
384	Colle de poisson	20
385	Colle animale, etc.	18
416	*b)* Encres d'imprimerie autres	40
	ex *d)* Rubans pour machines à écrire . . .	100
ex 417	Couleurs à l'huile pour artistes	30
ex 426	Essences de muguet, d'héliotrope, de violette, de jacinthe, de jasmin, de fleurs d'oranger, de réséda, ainsi que compositions de toute nature pour parfumer les articles de toilette et les savons	600

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
ex 270	Káliumklorát és káliumperklorát	10
284	Borkősavas sók:	
	b) másféle	40
ex 334	Olivaolaj:	
	a) 25 kg. és annál nagyobb súlyú tartályokban	4
	b) 25 kg.-nál kisebb súlyú tartályokban	8
	Megjegyzés: A küldeményeket hivatalos francia laboratórium által kiállított és tiszta olivaolaj minőségüket tanusító elemzési bizonyítvány fogja kísérni. Kétség esetén az olaj tisztaságát a címzett terhére valamelyik hivatalos magyar laboratórium fogja megvizsgálni.	
349	Vastag terpentin stb.	vámmentes
350	Tisztított terpentinolaj	5
362	Kence és sűrített, valamint oxidált növényi olaj	20
ex 363	Lakkok, úgyszintén folyékony és szilárd festékmarószerek	45
ex 367	Illatosított szappan, pipere- és gyógyszappan	200
384	Halenyv	20
385	Állati enyv stb.	18
416	*b)* Más nyomdafesték	40
	ex *d)* Irógépszalagok	100
ex 417	Olajfestékek művészek számára	30
ex 426	Gyöngyvirágolaj, heliotrop-, ibolya-, jácint-, jázmin-, narancsvirág-, rezedaolaj, továbbá mindennemű kompozíció pipereszerek és szappanok illatosítására	600

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
ex 433	Graisses parfumées	250
	Brillantine	225
ex 434	Poudres de riz et similaires quelle qu'en soit la couleur, fards et rouges pour les lèvres, pâtes épilatoires et hygiéniques; crèmes pour les soins du visage et des mains; glycérines et lanolines de toilette; parfums en sachets	375
ex 435	Parfums	1.400
ex 435	Parfums concentrés	2.500
	Eaux de toilette ou similaires, et lotions capillaires et rouges liquides	450
	Eaux de Cologne	750
444	Acide salicylique (techniquement et chimiquement pur) et ses sels non dénommés . .	75
445	Acide acétilsalicylique (aspirine, acétyline et importé sous d'autres dénominations) et ses sels	125
ex 450	Bromures de méthyle et d'éthyle	125
ex 450	Chlorures et iodures de méthyle et d'éthyle .	150
454	Alcaloïdes:	
	b) autres	ad. val. 7%
ex 455	Novocaïne et produits similaires, valérianate de menthol, anesthésine.	175
456	Préparations organiques non dénommées . .	ad. val. 10%
458	*b)* Emplâtres curatifs	45
	c) Médicaments chimiquement homogènes, conditionnés en tablettes ou ampoules pour la vente en détail et visés au protocole de signature du présent acte	ad. val. 10%

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
ex 433	Illatosított zsiradékok	250
	Brillantine	225
ex 434	Rízspor és hasonlók, bármily színűek, arcfestékek és ajakpirosítók, szőrvesztő és gyógykenőcsök; arc- és kézápoló créme; pipereglycerin és lanolin; illatosító párnácska (sachet)	375
ex 435	Illatszerek	1.400
ex 435	Töményített illatszerek	2.500
	Piperevizek vagy hasonlók, hajmosók és folyékony pirosító	450
	Kölnivizek	750
444	Szalicilsav (technikailag és vegyileg tiszta) és másutt nem említett sói	75
445	Acetilszalicilsav (aspirin, acetilne és más néven behozottak) és ennek sói . . .	125
ex 450	Metil- és etilbromid	125
ex 450	Metil- és etilklorid, metil- és etiljodid . .	150
454	Alkaloidák:	
	b) másfélék	az érték 7%-a
ex 455	Novocain és hasonló készítmények, mentolvaleriánát, anesztezin	175
456	Másutt nem említett szerves készítmények .	az érték 10%-a
458	*b)* Gyógytapaszok	45
	c) vegyileg egységes gyógyszerek a kisforgalom számára tablettákban vagy ampullákban kiszerelve és jelen szerződés aláírási jegyzőkönyvében említve	az érték 10%-a

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
	d) autres	ad val. 12% (avec droit maximum de 450e)
	ex *d)* phosphatine Fallières et spécialités analogues	180
	ex *d)* vins médicamenteux	125
461	Sérums et vaccins	exemption
462	Produits chimiques pour dentistes, ciments dentaires préparés, substances à modeler, émail pour dents, substances à polir les dents	20
ex 463	Pansements préparés ou apprêtés, pour usages médicaux	100
	Note: Sous réserve de conformité aux prescriptions hongroises.	
464	Révélateurs préparés, conditionnés en forme de poudre, de cartouches, de tablettes, de solutions concentrées pour usage immédiat	75
465	Fixatifs acides et neutres, bains d'or et de platine, produits servant à renforcer à atténuer, conditionnés en forme de poudre, cartouches, de tablettes, de solutions concentrées pour usage immédiat	75
479	*b)* 2. Feuilles de placage	25
500	Papier couleur:	
	b) autres, ainsi que papier doré, argenté et bronzé	25
522	Papier à cigarettes.	250
ex 534	*a)—b)* Catalogues et prospectus commerciaux de maisons françaises	80% sur le droit des imprimés
552	Tissus ordinaires de coton, en fils du nº 50 angl. et au-dessous, ayant 76 fils ou moins dans un carré de 1 cm. de côté:	
	b) Façonnés:	
	4. imprimés en une ou deux couleurs ou tissés en deux couleurs	300

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	d) másfélék	az érték 12°/o (450 K. maximális vámmal)
	ex *d)* Phosphatine Fallières és hasonló különlegességek	180
	ex *d)* gyógyhatású borok	125
461	Szérumok és vaccinák	vámmentesek
462	Fogászati vegyszerek, előkészített fogcement, fogmintázó anyagok, fogzománc, fogfényesítő anyagok	20
ex 463	Gyógycélokra preparált vagy kiszerelt kötőszerek . . . . *Jegyzet:* Feltéve, hogy megfelelnek a magyar előírásoknak.	100
464	Előkészített előhívók poralakban, patronokban, tablettákban, tömény- és használatra kész oldatok alakjában kiszerelve . . .	75
465	Savanyú és közömbös rögzítők arany- és platinafürdők, erősítők és gyengítők poralakban, patronokban, tablettákban, tömény- és használatra kész oldatok alakjában kiszerelve	75
479	*b)* 2. Furnirok (boritéklemezek)	25
500	Tarkapapiros:	
	b) másféle, ideértve az arany-, ezüst- és bronzpapirost	25
522	Szivarkapapiros	250
ex 534	*a—b)* Francia cégek kereskedelmi katalógusai és árjegyzékei	a nyomtatványok vámjának 80°/o-a
552	Közönséges pamutszövet, az angol számozási mód szerint 50. számú és annál durvább fonalból, melynél egy négyzetcentiméterre 76 vagy annál kevesebb fonal esik:	
	b) mustrás:	
	4. egy vagy két színnel nyomva vagy két színnel tarkán szőve	300

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
	5. imprimés ou tissés en trois ou quatre couleurs	315
	6. imprimés ou tissés en 5 couleurs ou plus	330
554	Tissus fins de coton, en fils au-dessus du n° 50 angl. jusqu'au n° 100 angl. inclusivement:	
	d) imprimés en une à quatre couleurs ou tissés en deux couleurs	450
	e) imprimés en cinq couleurs ou plus, ou tissés en plus de deux couleurs . . .	500
555	Tissus fins de coton, en fils du n° 101 anglais et au-dessus:	
	d) imprimés en 1 à 4 couleurs ou tissés en 2 couleurs	550
	e) imprimés en 5 couleurs ou plus, ou tissés en plus de deux couleurs . . .	600
559	Velours et tissus veloutés de coton:	
	b) pesant moins de 450 gr. au mètre carré	700
563	*b)* Fils de lin, conditionnés pour la vente au détail, blanchis, teints:	
	1. en conditionnements de plus de 5 gr. par pièce:	
	A) fils à deux bouts au plus, conditionnements de plus de 15 grammes par pièce	200
	B) autres	280
	2. en conditionnements de 5 gr. au plus par pièce	450
572	Batistes, gazes, linons et autres tissus serrés, en lin, chanvre, ramie	750
584	Fils de laine conditionnés pour la vente au détail	200

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	5. három vagy négy színnel nyomva vagy ugyanúgy tarkán szőve . . .	315
	6. öt vagy több színnel nyomva vagy ugyanúgy tarkán szőve	330
554	Fínom pamutszövet, az angol számozási mód szerint 50. számnál finomabb, de legfeljebb 100. számú fonalból bezárólag:	
	d) egy—négy színnel nyomva vagy két színnel tarkán szőve	450
	e) öt vagy több színnel nyomva vagy több mint két színnel tarkán szőve . .	500
555	Legfinomabb pamutszövet, az angol számozási mód szerint 100.számnál finomabbfonalból:	
	d) egy—négy színnel nyomva vagy két színnel tarkán szőve	550
	e) öt vagy több színnel nyomva vagy több mint két színnel tarkán szöve . .	600
559	Bársony- és bársonyszerű szövet pamutból:	
	b) négyzetméterenkint 450 grammnál kisebb súlyban	700
563	*b)* A kisforgalom számára kiszerelt lenfonal fehérítve, festve:	
	1. 5 grammnál nagyobb darabsúlyú kiszerelésben:	
	A) legfeljebb kétágú fonal 15 grammnál nagyobb darabsulyú kiszerelésben . .	200
	B) másféle	280
	2. legfeljebb 5 gramm darabsúlyú kiszerelésben	450
572	Batiszt, gaze, linon és más ritkás szövet lenből, kenderből, ramieből	750
584	A kisforgalom számára kiszerelt gyapjúfonal	200

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
586	Châles et fichus en laine, tissés de dimensions, mais non écrus, ou imprimés, en pièces ou découpés, même simplement ourlés .	750
ex 587	Tissus de laine non dénommés:	
	ex *d)* Cheviottes, serges pesant jusqu'à 280 grammes au mètre carré écrus . . .	340
	teints	380
	ex *d)* Gabardines pesant jusqu'à 280 grammes au mètre carré écrus	380
	teints	420
587	*e)* pesant 200 gr. ou moins par mètre carré:	
	1. écrus	350
	2. teints ou tissés en couleurs . . .	390
	3. imprimés	500
	ex *e)* mousselines et crèpes pesant jusqu'à 110 grammes au mètre carré:	
	1. écrus	150
	2. teints ou tissés en couleurs . . .	200
	3. imprimés	225
591	Soie naturelle moulinée:	
	b) soie à coudre et soie à broder, à torsion double ou multiple;	
	1. écrus ou blanchies	400
	2. teintes	600
592	Chappe et bourette de soie, simples ou retorses:	
	b) teintes	400
594	Fils de chappe, de bourre de soie ou de soie artificielle, doublés entre eux avec d'autrés matières textiles, ou retors:	
	a) écrus ou blanchis	80
	b) teints	120

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
586	Szabásosan szőtt (de nem nyers) vagy nyomott gyapjú fej- és vállkendő végben vagy kiszabva, egyszerűen beszegve is .	750
ex 587	Másutt nem említett gyapjúszövet:	
	ex *d)* cheviot és serge, négyzetméterenkint legfeljebb 280 gr.-ig nyersen	340
	festve	380
	ex *d)* gabardin négyzetméterenkint legfeljebb 280 gr.-ig nyersen	380
	festve	420
587	*e)* négyzetméterenkint 200 gr. vagy annál kisebb súlyban:	
	1. nyersen	350
	2. festve vagy tarkán szőve	390
	3. színnyomatosan	500
	ex *e)* muszlin és krepp négyzetméterenkint legfeljebb 110 gr. súlyban:	
	1. nyersen	150
	2. festve vagy tarkán szőve	200
	3. színnyomatosan	225
591	Cérnázott selyemfonal:	
	b) kétszer vagy többször cérnázott varró- és hímzőselyem:	
	1. nyers vagy fehérített	400
	2. festett	600
592	Floret- (chappe) selyem és bourette selyemfonal, egyszálú vagy cérnázott:	
	b) festett	400
594	Floret- (chappe), bourette- vagy műselyemfonal egymással, más fonóanyaggal kettőzve vagy cérnázva:	
	a) nyers vagy fehérített	80
	b) festett	120

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
595	Fils de soie conditionnés pour la vente au détail:	
	a) de soie naturelle	600
	b) de bourre de soie	400
	c) de soie artificielle	200
596	Tissus de soie, crèpes et voiles	2.000
597	Autres tissus de soie:	
	a) unis:	
	1. écrus, blanchis ou teints en noir .	1.800
	2. teints d'une autre couleur, imprimés ou tissés en couleurs	2.400
	b) façonnés:	
	1. écrus, blanchis ou teints en noir .	2.500
	2. teints d'une autre couleur, imprimés ou tissés en couleurs	3.000
598	Gaze à bluter	750
599	Velours et tissus façon velours, en soie . . .	3.000
600	Tissus en mi-soie, c. à. d. tissus dans lesquels la chaîne ou la trame ne sont ni en soie, ni en bourre de soie, ni en soie artificielle, si la proportion de ces matières dépasse 15%:	
	a) unis:	
	1. écrus	1.800
	2. blanchis, teints, imprimés ou tissés en couleurs	2.200
	b) façonnés:	
	1. écrus	2.000
	2. blanchis, teints, imprimés ou tissés en couleurs	2.500
601	Velours et tissus façon velours, en mi-soie .	2.700

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
595	Selyemcérna a kisforgalom számára kiszerelve:	
	a) reálselyemből	600
	b) floret (chappe-) selyemből	400
	c) műselyemből	200
596	Gaze-, krepp- és flórszövet selyemből . .	2.000
597	Más selyemszövet:	
	a) síma:	
	1. nyersen, fehérítve vagy feketére festve	1.800
	2. más színre festve, színnyomatosan vagy tarkán szőve	2.400
	b) mustrás:	
	1. nyersen, fehérítve vagy feketére festve	2.500
	2. más színre festve, színnyomatosan vagy tarkán szőve	3.000
598	Selyemszitaszövet	750
599	Bársony és bársonyszerű szövet selyemből .	3.000
600	Félselyemszövet, azaz olyan szövet, amelynél vagy a lánc- vagy a vetülékfonal nem selyem, floret, illetve műselyem, ha ez utóbbi anyagok aránya 15%-nál nagyobb:	
	a) síma:	
	1. nyersen	1.800
	2. fehérítve, festve, színnyomatosan vagy tarkán szőve	2.200
	b) mustrás:	
	1. nyersen	2.000
	2. fehérítve, festve, színnyomatosan, vagy tarkán szőve	2.500
601	Bársony és bársonyszerű szövet, félselyemből	2.700

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
602	Tissus en fils de bourette:	
	a) écrus	900
	b) blanchis, teints, imprimés ou tissés en couleurs	1.000
613	Article à points de maille et de tricot, en soie:	
	b) Bas	3.000
	c) Gants	3.200
	d) autres articles, même avec travail de couture	3.500
615	Broderies:	
	c) sur tissus de soie, de soie artificielle ou de mi-soie	3.000
616	Dentelles et broderies aériennes:	
	b) en lin	1.000
	d) en soie	2.800
	e) en soie artificielle ou en mi-soie . .	1.200
ex 617	Tulles et tissus à mailles façon tulles, autres que brodés:	
	a) en soie	3.500
	b) en soie artificielle ou en mi-soie . .	600
618	Tissus pour rideaux et rideaux genre Bobinot ou de genre dentelles, en pièces (au mètre) ou tissés de dimension, même ourlés	480
619	Articles de passementerie, de rubanerie et de boutonnerie:	
	a) en pièces (au mètre):	
	3. en soie, en soie artificielle ou en mi-soie	1.200
	b) fabriqués de dimension ou confectionnés:	
	1. en soie, en soie artificielle ou en mi-soie	1.500

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
602	Bourettefonalból készült szövet:	
	a) nyersen	900
	b) fehérítve, festve, színnyomatosan vagy tarkán szőve	1.000
613	Kötszövött és kötött áruk, selyemből:	
	b) harisnya	3.000
	c) kesztyű	3.200
	d) más áruk, varrással is	3.500
615	Hímzés:	
	c) selyem-, műselyem-, vagy félselyemszövetek	3.000
616	Csipke- és léghímzés:	
	b) lenből	1.000
	d) selyemből	2.800
	e) műselyemből vagy félselyemből . . .	1.200
ex 617	Tüll és tüllnemű hálószerű szövet, az e féle hímzett szövet kivételével:	
	a) selyemből	3.500
	b) műselyemből, vagy félselyemből . .	600
618	Bobinet- vagy csipkeszerű függönyszövet és függöny, darabokban (méteráru), vagy szabásosan szőve, beszegve is	480
619	Paszománt-zsinór- és gombkötőáru:	
	a) darabokban (méteráru):	
	3. selyemből, műselyemből, vagy félselyemből	1.200
	b) szabásosan készítve, vagy konfekcionálva	
	1. selyemből, műselyemből, vagy félselyemből	1.500

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
622	Merceries:	
	e) en soie ou en soie artificielle:	
	1. rubans en velours	3.500
	2. rubans en tulle ou gaze ou façonnés ou brodés	3.000
	3. autres	2.600
	f) en mi-soie (c. à. d. additionnés de plus de 15% sans dépasser 50% de fils de soie):	
	1. rubans en tulle ou gaze ou brodés, ainsi que rubans en velours . . .	1.600
	3. autres	1.600
629	Vêtements pour dames et fillettes, ainsi que costumes de tout genre	Surtaxe 150%
640	Chapeaux de dames et de fillettes de tout genre, garnis, ainsi que chapeaux de dames et de fillettes en dentelles, tulle, velours, soie ou autres tissus ou en matières non dénommées aux N°s 637 et 638 (à l'exception des articles en fourrures), même non garnis	pièce 3.—
651	Cuir verni:	
	a) en peaux de boeuf, de cheval, de poulain, de veau ou de mouton, ainsi que celui de cuirs refendus de tout genre	400
	b) autres	1.200
	Remarque: Cuir verni pour carrosseries de voitures et d'automobiles sur permis spécial moyennant les conditions à fixer par ordonnance et sous contrôle . .	35
ex 656 a 5 et b 5	Souliers de sport, de plage, de tennis et tous autres souliers du même genre à semelles en caotchouc, feutre, allié ou non au cuir	la paire 1.—
659	Gants de peaux pour dames, même simplement découpés, ainsi que doublés ou combinés d'autre façon avec des tissus, ou brodés	la paire 0.75

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
622	Keskenyáruk:	
	e) selyemből vagy műselyemből:	
	1. bársonyszalag	3.500
	2. tüllből vagy gazeból készült, vagy mintázott, vagy hímzett szalag . .	3.000
	3. másféle	2.600
	f) félselyemből (azaz, amelyekben a selyemfonalak aránya 15%-nál több, de legfeljebb 50%:	
	1. tüllből vagy gazeból készült, vagy hímzett szalag, valamint bársonyszalag	1.600
	3. másféle	1.600
629	Női és leány felsőruházatok, valamint mindennemű jelmezruha	pótlék 150%
640	Mindennemű női és leánykalap díszítve, továbbá csipkéből, tüllből, bársonyból, selyemből vagy más szövetből vagy a 637. és 638. számok alatt nem említett más anyagokból készült női és leánykalap (a szűcsáru kivételével) díszítés nélkül is .	darabonkint 3
651	Lakkbőr:	
	a) marha-, ló-, csikó-, borjú- vagy juhbőrből, továbbá mindennemű hasított bőrből	400
	b) másféle	1.200
	Megjegyzés: Lakkbőr kocsi- és automobilkarosszériák céljára külön engedéllyel, rendeletileg megállapítandó feltételek és ellenőrzés mellett	35
ex 656 *a)* 5 és *b)* 5	Sport-, plage-, tennisz- és minden ugyanilynemű cipő kaucsuk- és nemeztalppal, a bőrhöz illesztve vagy nem	páronkint 1·—
659	Női bőrkesztyű, csupán kiszabva is, textilanyagokkal bélelve vagy egyébként kapcsolatban vagy hímezve is	páronkint 0·75

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
671	Articles pour usages techniques, en caoutchouc mou:	
	b) autres	130
673	Galoches, souliers et bottes pour la neige .	150
674	Bandages pour roues, en caoutchouc;	
	a) bandages pleins:	
	1. vulcanisés sur bandages de fer . .	80
	2. autres	60
	b) pneumatiques (enveloppés et chambres à air)	140
	les mêmes pour bicyclettes	220
676	Autres articles en caoutchouc mou:	
	b) autres	200
678	Tissus et articles à points de maille, recouverts, imprégnés, enduits de caoutchouc ou combinés avec des couches de caoutchouc:	
	a) entièrement ou partiellement en soie naturelle ou artificielle	900
680	Articles en caoutchouc durci, non dénommés:	
	b) autres:	
	2. autres	200
ex 722	Alliages de fer de toute espèce	2
724	Loupes brutes, lingots, fers ébauchés, à l'exception de ceux tombant sous le N° 727.	4
725	Blooms de loupes brutes, ou de lingots et platines, à l'exception de ceux tombant sous le N° 727	5
727	Aciers pour outils et aciers fins:	
	a) acier pour outils:	
	1. en blocs bruts (lingots).	6
	2. en blooms ou platines	8

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
671	Lágy kaucsukból való műszaki cikkek:	
	b) másfélék	130
673	Sárcipő, hócipő és hócsizma	150
674	Kerékabroncs kaucsukból:	
	a) tömör kerékabroncs:	
	1. vasabroncsra vulkanizálva	80
	2. másféle	60
	b) pneumatik (külső burkolat és légtömlő)	140
	ugyanez, kerékpárok számára . . .	220
676	Más áruk lágykaucsukból:	
	b) másféle	200
678	Szövet és kötött kelme kaucsukkal bevonva, áztatva, bekenve vagy kaucsukréteggel kapcsolatosan:	
	a) egészben vagy részben selyemből vagy műselyemből való	900
680	Másutt nem említett kemény kaucsukáruk:	
	b) másféle:	
	2. egyéb	200
ex 722	Mindennemű vasötvény	2
724	Buca, acéltuskó, nyers sín a 727. sz. alá tartozók kivételével	4
725	Buga bucából vagy acéltuskóból és lemezlapka a 727. sz. alá tartozók kivételével	5
727	Szerszám- és nemesacél:	
	a) szerszámacél:	
	1. tuskókban (ingot)	6
	2. bugákban vagy lapkákban	8

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
	3. laminés ou forgés	14
	4. en bandes laminées à froid . . .	15
	c) acier fin spécial:	
	1. en blocs bruts (lingots)	15
	2. en blooms ou platines	24
	3. laminé on forgé	34
765	Fraises, alésoires, tarières à vis et tarières à spirale, coins à vis, poinçons, mandrins de tours, pesant par pièce:	
	a) 250 gr. et plus	60
	b) moins de 250 grammes, mais plus de 10 grammes	90
	c) moins de 10 grammes	120
766	Fers à rabots, ciseaux à froid, ciseaux, forets, non dénommés ailleurs, étampes et autres outils non dénommés	30
ex 805	Appareils servant à cuire, à distiller, à raffiner, à évaporer, à vaporiser, à mélanger, condenseurs et condenseurs à surface, cuves fermées, autoclaves et autres machines et appareils pour la fabrication de conserves alimentaires:	
	a) exclusivement en fer	35
	b) en fer, avec armatures métalliques . .	60
	c) en majeure partie en métaux, même avec parties en fer, pesant, pièce:	
	1. plus de 500 kgs.	100
	2. 500 kgs et moins, mais plus de 100 kgs.	150
	3. 100 kgs et moins	180
ex 806	*b)* 2. Tracteurs agricoles pesant par piéce:	
	A) plus de 5.000 kgs	60
	B) moins de 5.000 kgs, mais plus de 2.000 kgs	65
	C) 2.000 kgs et moins	75

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	3. hengerelve vagy kovácsolva . . .	14
	4. hidegen hengerelt szalagokban . .	15
	c) különleges nemesacél:	
	1. tuskókban (ingot)	15
	2. bugákban vagy lapkákban	24
	3. hengerelve vagy kovácsolva . . .	34
765	Maró, dörzsár, csavarmetsző és csigafúró, metszőpofa, csák, tokmány darabonkint:	
	a) 250 gr. és annál nagyobb súlyban . .	60
	b) 250 gr.-nál kisebb, de 10 gr.-nál nagyobb súlyban	90
	c) 10 gr.-nál kisebb súlyban	120
766	Gyaluvas, véső, vágó, másutt nem említett fúró, bélyegző és másutt nem említett más szerszám	30
ex 805	Főző, lepárló, finomító, gőzölő, fülleszt̋ő, keverő, besűrítő és felületi sűrítő készülék, zárt üst, autoclav és más, élelemkonzervek készítéséhez való gép és készülék:	
	a) kizárólag vasból	35
	b) vasból, fémszerelvényekkel	60
	c) túlnyomóan fémből, vasalkotórészekkel is, darabonkint:	
	1. 500 kg.-nál nagyobb súlyban . . .	100
	2. 500 kg. és annál kisebb, de 100 kg.-nál nagyobb súlyban	150
	3. 100 kg. és azon aluli súlyban . .	180
806	ex *b)* 2. Mezőgazdasági tractorok darabonkint:	
	A) 5.000 kg-nál nagyobb súlyban . . .	60
	B) 5.000 kg.-nál kisebb, de 2.000 kg.-nál nagyobb súlyban	65
	C) 2.000 kg. és azon aluli súlyban . .	75

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
812	Pulvérisateurs pour combattre le mildiou .	60
830	Machines pour l'industrie textile; à l'exception des machines centrifuges et des machines à laver	exemption
ex 833	Machines pour l'imprimerie et pour le cartonnage (les machines à composer exceptées) et leurs parties, pesant par pièce:	
	a) plus de 10.000 kgs.	40
	b) 10.000 kgs et moins, mais plus de 500 kgs	50
	c) 500 kgs et moins	75
836	Machines et appareils non dénommés:	
	b) en fer, pesant pièce:	
	1. plus de 20 kgs	35
	2. 20 kgs et moins, mais plus de 5 kgs	70
	3. 5 kgs et moins	120
	c) en métaux (le poids des parties métalliques constituant plus de 50% du poids total de la machine)	120
841	Balances pour analyses, pour pharmacies, trébuchets, balances pour établir la qualité du blé et autres balances de précision ainsi que poids de précision	400
ex 844	Machines à écrire	600
874	Cycles sans bandages pneumatiques, et parties de cycles, complètement travaillées, ainsi que motocycles sans moteurs, ni bandages pneumatiques et parties de motocycles complètement travaillées, à l'exception des moteurs et de leurs parties . . .	100
875	Cycles avec moteur, sans bandages pneumatiques	120
ex 875	Side-cars pour motocycles	20

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
812	Peronoszporafecskendő	60
830	Textilipari gépek, a centrifugák és mosók kivételével	vámmentes
ex 833	Nyomdaipari gépek és papirosanyagot, papiroslemezt stb. gyártó gépek (cartonnage) a szedőgépek kivételével s ezek alkotórészei: darabonkint:	
	a) 10.000 kg-nál nagyobb súlyban . . .	40
	b) 10.000 kg. és azon aluli, de 500 kg.-nál nagyobb súlyban	50
	c) 500 kg. és annál kisebb súlyban . .	75
836	Másutt nem említett gépek és készülékek:	
	b) vasból, darabonkint:	
	1. 20 kg-nál nagyobb súlyban . . .	35
	2. 20 kg. és annál kisebb, de 5 kg.-nál nagyobb súlyban	70
	3. 5 kg. és azon aluli súlyban . . .	120
	c) fémből (ha a fémrészek súlya a gép súlyának 50%-ánál nagyobb)	120
841	Analitikai-, gyógyszer-, aranyműves-, gabonaminősítő- és más preciziós mérleg, ideértve a preciziós súlyokat is	400
ex 844	Irógép	600
874	Kerékpár pneumatikok nélkül s készre dolgozott kerékpár-alkotórészek, továbbá motoros kerékpár motor és pneumatikok nélkül s készre dolgozott motoroskerékpár-alkotórészek, a motort és ennek alkotórészeit kivéve	100
875	Kerékpár motorral, pneumatikok nélkül . .	120
ex 875	Oldalkocsi, motoros kerékpárhoz	20

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
876	Chassis d'automobiles et leurs cadres, même démontés ainsi que les moteurs qui y sont ajustés, pesant par pièce	
	a) 3.000 kilogrammes et plus	60
	b) moins de 3.000 kilogrammes, mais au moins 2.000 kilogrammes	70
	c) moins 2.000 kgs, mais au moins 1.400 kgs	75
	d) 1. moins de 1.400 kgs, mais au moins 1.200 kgs	85
	2. moins de 1.200 kgs, mais au moins 700 kgs	95
	e) moins de 700 kgs	125
	Observation: Les automobiles avec carrosserie destinées au transport des personnes, ainsi que les carrosseries importées séparément, sont soumis, pour leurs poids total, au droit correspondant des chassis d'automobiles; de plus, ils acquittent pour chaque voiture ou pour chaque carrosserie, les droits suivants:	
	b) automobiles découvertes pour personnes ou leur carrosserie:	
	1. à 2 et 4 places	pièce 400
	2. à 6 places	500
	c) automobiles, pour personnes, fermées Limousines ou transformables:	
	1. à 2 et 4 places	pièce 600
	2. à 6 places	750
	Carrosseries de Cycle-cars montés ou séparés	pièce 300
	Remarque: Tous véhicules à usage industriel y compris ceux destinés à des services publics, (balayeuses, arroseuses, pompes et similaires) ainsi que les automotrices qu'elles soient destinées aux personnes ou aux marchandises, et les autobus destinés aux seules personnes, bénéficieront du droit de 60 couronnes par 100 kilogr. quelque soit leur poids.	

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
876	Automobilalváz (chassis) és ennek kerete, szétszedve is, rászerelt motorral is, darabonkint:	
	a) 3.000 kg. és ennél nagyobb súlyban .	60
	b) 3.000 kg.-nál kisebb, de legalább 2.000 kg. súlyban	70
	c) 2.000 kg.-nál kisebb, de legalább 1.400 kg. súlyban	75
	d) 1. 1.400 kg.-nál kisebb, de legalább 1.200 kg. súlyban	85
	2. 1.200 kg.-nál kisebb, de legalább 700 kg. súlyban	95
	e) 700 kg.-nál kisebb súlyban	125
	Jegyzet: Személyszállító automobilok karosszériával, valamint külön behozott karrosszériák, teljsúlyokban az automobilkarrosszériákra megállapított vám alá esnek; ezen fölül még minden kocsi, vagy minden karrosszéria az alábbi vámot fizeti:	
	b) nyitott személyszállító automobilok, vagy ezek karrosszériái:	darabonkint
	1. 2 és 4 ülésesek	400
	2. 6 ülésesek	500
	c) csukott személyszállító automobilok. Limousinek, vagy átalakíthatók (transformables):	
	1. 2 és 4 ülésesek	600
	2. 6 ülésesek	750
	Cycle-car-ok karrosszériái, fölszerelten, vagy külön	300
	Megjegyzés: Minden, ipari célokra szolgáló automobil, ideértve a közszolgálatra valókat is (söprők, öntözők, fecskendők és hasonlók), valamint a személy- vagy áruszállításra szolgáló sínautók és a kizárólag személyszállításra való autóbuszok, súlyokra való tekintet nélkül, 100 kg.-onkint 60 koronás vámot fognak élvezni.	

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
ex 876	Roues pour automobiles:	
	a) en bois	30
	b) métalliques pleines	40
	c) à rayons métalliques	50
	Remarque: Les autres pièces détachées d'automobiles acquitteront un doit de 85 couronnes pour 100 kilogr.	
ex 877	Avions commerciaux, fuselage et cellules d'avions commerciaux:	
	élément de cellules	350
	piéces détachées pour avions commerciaux	200
	Remarque: Les moteurs d'avions commercieaux fixés ou rotatifs, acquitteront le droit du N° 807, *d)* 1.	
	Remarque aux N°s 876 et 877: les accessoires d'automobiles et d'avions commerciaux, les compteurs de vitesse, les montres d'automobiles, les tachymètres et ampèromètres payeront le droit de 75 par kgr.	
888	Canots automobiles	125
896	Instruments de mesure pour installations mécaniques	350
899	Compteurs à gaz et leurs parties achevées .	85
900	Compteurs à eaux et leurs parties achevées	160
901	Instruments de mesure pour usage industriels, non dénommés	130
905	Lentilles et prismes d'optique, ainsi qu'autres verres d'optique, passés à la meule . .	
	a) verres de lunettes	Consolidé à 120 en cas de suppression de la réduction autonome actuellement en vigueur.
	b) autres	180
906	Lunettes et similaires:	
	a) montures (sans verres) pour lunettes et similaires et leurs parties:	
	1. en fer ou métaux, ni dorées, ni plaquées d'or	150

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
ex 876	Automobilkerekek:	
	a) fából	30
	b) tárcsás kerekek	40
	c) drótküllős kerekek	50
	Megjegyzés: Automobilok egyéb alkotórészei 100 kg.-onként 85 korona vám alá esnek.	
ex 877	Kereskedelmi repülőgépek, ezeknek törzse és szárnyai:	
	szárnyak részei	350
	kereskedelmi repülőgépek alkotórészei .	200
	Megjegyzés: Kereskedelmi repülőgépek motorjai, szilárdak, vagy forgók, a 807. *d)* 1. t.-sz. vámja alá esnek.	
	Megjegyzés a 876. és 877. t.-számokhoz: Az automobiltartozékok és kereskedelmi repülőgéptartozékok, a sebességszámlálók, automobilórák, sebesség- és ampèremérők kg.-kint 75 K vámot fizetnek.	
888	Motoros csónak	125
896	Gépészeti berendezések mérőeszközei . . .	350
899	Gázmérőóra s ennek kész alkotórészei . . .	85
900	Vízmérőóra s ennek kész alkotórészei . . .	160
901	Másutt nem említett mérőeszközök ipari célokra	130
905	Optikai lencse és prizma, valamint más köszörült optikai üveg:	
	a) szemüveglencse	lekötve 120 K-val arra az esetre, ha a jelenleg érvényben álló autonom vámmérséklés megszüntettetnék
	b) másféle	180
906	Szemüveg és hasonlók:	
	a) szemüvegfoglalat (üveg nélkül) és hasonlók s alkatrészeik:	
	1. vasból vagy fémből, nem aranyozva, sem arannyal lemezelve	150

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
	2. autres, à l'exception de celles en métaux précieux	280
	b) Lunettes et similaires, montés et achevés:	
	1. avec montures en fer ou métaux à l'exception de montures dorées ou plaquées d'or	100
	2. avec montures autres (à l'exception de montures en métaux précieux . .	200
ex 907	Jumelles ainsi que leurs montures:	
	a) avec monture en métaux précieux ainsi que montures en ces matières . . .	1.500
	b) avec montures en nacre, écailles ou ivoire véritables ou avec montures émaillées ainsi que montures en ces matières	1.200
	c) avec montures autres, ainsi que montures autres:	
	1. jumelles et lunettes d'approche, avec grossissement supérieur à $3^1/2$ . .	600
	2. autres	120
908	Appareils photographiques, avec ou sans objectif:	
	b) pour images de 13/18 cm et moins . .	100
ex 909	Appareils cinématographiques d'amateurs, avec images inférieures à 18/24 cm	40
910	Pianos, pianinos et harmoniums, ainsi que leurs parties:	
	a) instruments complets, sans dispositifs de jeu mécaniques y incorporés . . .	80
	b) instruments complets avec dispositifs de jeu mécaniques y incorporés, ainsi que dispositifs de jeu mécaniques, sans instruments, et instruments du musique automatique de grandes dimensions . .	150

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	2. másféle a nemes fémekből valók kivételével	280
	b) szemüveg és hasonlók, foglalatban és kidolgozva :	
	1. vasból vagy fémből készült foglalatban, az aranyozott vagy arannyal lemezelt foglalatban levők kivételével	100
	2. más foglalatban, a nemes fémekből való foglalatban levők kivételével .	200
ex 907	Színházi látcsövek és foglalataik:	
	a) nemes fémből való foglalatokban, illetve efféle foglalatok	1.500
	b) valódi gyöngyházból, teknősbékahéjból, vagy elefántcsontból való foglalatokban, vagy zománcozott foglalatokban, valamint ez anyagokból való foglalatok .	1.200
	c) más foglalatokban, illetve más foglalatok:	
	1. $3^1/_2$-szeresnél erősebben nagyító látcső és távcső	600
	2. másféle	120
908	Fényképező készülék, objektívvel vagy enélkül:	
	b) 13×18 cm.-nél és annál kisebb méretű képek felvételére	100
ex 909	18×24 cm.-nél kisebb képeket vetítő műkedvelői mozgófényképvetítő készülékek . ,	40
910	Zongora, pianino és harmonium és ezek részei:	
	a) teljes hangszerek beépített önműködő erőművi játszószerkezet nélkül . . .	80
	b) teljes hangszerek beépített önműködő erőművi játszószerkezettel, továbbá efféle játszószerkezet hangszer nélkül, valamint nagyobb önműködő zenélőszerkezet	150

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs.
	c) parties, ainsi que cylindres notés des instruments denommés sous *b)* . . .	15
918	Gramophones et petits instruments à musique automatiques similaires, leurs disques et parties	140
947	Articles pour fumeurs:	
	a) Tuyaux de pipes, fumes-cigares et fumes-cigarettes et embouchures:	
	1. tuyaux de pipes en mérisier ou en bois de bruyère, forés, sans autres parties	60
	4. en bois fin, en caoutchouc durci ou en matières autres non dénommées combinées avec ces matières . . .	500
	b) Têtes de pipes et pipes:	
	2. têtes de pipes et pipes en bois ordinaires, combinés avec de la corne, du caoutchouc durci ou de matières similaires	120
	3. têtes de pipes et pipes en bois fins, en écume de mer ou imitation d'écume de mer, combinés avec de la corne. de l'ambre, de l'ambroïde, du caoutchouc durci ou de matières similaires	600
957	Fleurs artificielles achevées:	
	a) non liées en bouquets:	
	1. en velours, en soie naturelle ou artificielle ou en mi-soie	400
	2. en tissus autres	200
	b) liées en bouquets:	
	2. autres	500
958	Plumes et imitations de plumes, en garnitures finies, pour chapeaux, ou travaillées ou préparées en fourrures de plumes:	
	a) plumes de queues et d'ailes d'autruches, plumes de hérons, de colibris, de marabouts, d'oiseaux de paradis avec aigrettes ou plumes détachées	2.000

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	c) alkotórészeik, ideértve a *b)* alatt megnevezett hangszerek kottahengereit .	15
918	Grammofon és hasonló kisebb önműködő zenélőszerkezet, ezek lemezei és alkatrészei .	140
947	Dohányzó szerszámok:	
	a) pipaszár, szivarszipka és szivarkaszipka és szopóka:	
	1. fúrt pipaszár meggy- vagy bruyère-fából, más alkotórészek nélkül . .	60
	4. nemes fából, kemény kaucsukból vagy másutt nem említett más anyagokból vagy ezekkel az anyagokkal kapcsolatosan	500
	b) pipafej és pipa:	
	2. pipafej és pipa nem nemes fából, szarúval, kemény kaucsukkal vagy hasonló anyagokkal kapcsolatban .	120
	3. pipafej és pipa nemes fából, tajtékból vagy tajtékutánzatból, szarúval, borostyánkővel, borostyánkőutánzattal, keménykaucsukkal vagy hasonló anyagokkal kapcsolatban	600
957	Kész művirág:	
	a) nem kötözve:	
	1. bársonyból, selyemből vagy műselyemből vagy félselyemből	400
	2. más szövetből	200
	b) kötözve:	
	2. másféle	500
958	Toll és tollutánzat kész kalapdíszként vagy tollprémként megmunkálva vagy elkészítve:	
	a) struccfark- és szárnytoll, kócsag-, kolibri-, marabutoll, paradicsommadár kócsagjával együtt vagy egyes tollai	2.000

Position du tarif hongrois	Désignation	Droit d'entrée en cour.-or. par 100 kgs
	b) autres, ainsi qu'imitations de plumes, en poils ou en soies de mammiféres .	500
965	Papier pour la photographie (y compris les films en papier) et autres papiers sensibles à la lumière, méme sur toile . .	80
967	Films non impressionnés, même sans émulsion:	
	a) films cinématographiques	400
	b) autres	consol. à 100 en cas de suppression de la réduction autonome actuellement en vigner

A magyar tarifa száma	Megjelölés	Behozatali vám aranykoronában 100 kg.-kint
	b) másféle, valamint tollutánzat emlősállatok szőréből vagy sörtéjéből . . .	500
965	Fényképészeti papiros (papirosfilm is) és más fényérzékeny papiros, vászonra húzva is .	80
967	Megvilágítatlan film, emulzió nélkül is:	
	a) mozgófényképfilm	400
	b) másféle	lekötve 100 K-val arra az esetre, ha a jelenleg érvényben levő autonom vámmérséklés megszüntettetnék.

Liste *B)*

Articles hongrois bénéficiant, à leur entrée en France, du tarif minimum.

Nos du tarif français	Désignation	Observations :
1	Chevaux	
ex 9	Brebis et moutons	
ex 14	Gibier	
ex 14 bis	Volailles vivantes	
14 ter	Lapins	
ex 16	Viandes fraîches de mouton	
17 bis	Salamis hongrois ou autre charcuterie fabriquée	
ex 18	Volailles mortes.	
ex 18 bis	Chevreuils et cerfs morts, autre gibier mort, lapins morts	
19	Conserves de viande en boîtes	
ex 19 ter	Pâtés de foie gras; en boîtes de fer blanc hermétiquement closes, pesant net plus de 4 kg.	
ex 23	Laines en masse et en peaux autres . . .	
ex 26	Plumes à lit	
ex 27	Soies grèges	
ex 34	Oeufs de volaille	
74	Malt, entier et farine	
80	Légumes secs	

B) Jegyzék

azok a magyar termékek, amelyek Franciaországba való bevitelüknél a minimális tarifa alá esnek.

A francia tarifa száma	Megjelölés	Megjegyzések :
1	Ló	
ex 9	Juh és bárány	
ex 14	Vad	
ex 14 bis	Élő baromfi	
14 ter	Házinyúl	
ex 16	Friss birkahús	
17 bis	Magyar szalámi vagy más kész hentesáru	
ex 18	Leölt baromfi	
ex 18 bis	Leölt őz és szarvas, más leölt vad, leölt házinyúl	
19	Húskonzerv dobozokban	
ex 19 ter	Libamájpástétom; légmentesen elzárt bádogtartályokban 4 kg.-nál nagyobb tiszta súlyban	
ex 23	Gyapjú bálokban és gyapjas bőr, másféle .	
ex 26	Ágytoll	
ex 27	Nyers selyem	
ex 34	Baromfitojás	
74	Őröletlen és őrölt maláta . , ...	
80	Szárított főzelék	

Nos du tarif français	Désignation	Observations :
ex 86	Fruits confits ou conservés au sucre ou au miel	
ex 93	Bonbons, jus de fruits ci-après dénommés: framboises, griottes, mûres, groseilles et airelles	
98	Chocolat	
ex 99	Paprika, moulu	
100	Piment	
ex 126 bis	Fleurs de mauve, de bouillon blanc, de sureau, de datura, de marjolaine; de sauge, d'absinthe, de mélisse, d'hysope, de menthe et de saponaire	
ex 128	Bois communs, équarris ou sciés	
129	Pavés en bois débités en morceaux	
130	Merrains	
164 ter	Paille de millet à balais	
ex 171 bis	Vins de Tokay, titrant douze degrés au moins d'alcool pur, accompagnés d'un certificat d'origine et de mureté délivré par les autorités hongroises	Contingent
172 ter	Bière	
174 bis	Liqueurs	
174 quat	Eaux minérales naturelles	
317	Chicorée brûlée ou moulue	
318	Amidon proprement dit	
319	Fécules de pommes de terre, maïs et autres	Contingent
327 bis	Caséine pure ou combinée	

A francia tarifa száma	Megjelölés	Megjegyzések :
ex 86	Gyümölcs cukorban vagy mézben befőzve vagy konzerválva	
ex 93	Cukorka és a következő gyümölcsízek : málna, meggy, fai eper, egres, áfonya . . .	
98	Csokoládé	
ex 99	Paprika, őrölve	
100	Piment	
ex 126 bis	Mályva-, ökörfarkkóró-, bodza-, redőszirom-, majoránna-, zsálya-, üröm-, méhfő-, ménta- és szappanfűvirág.	
ex 128	Közönséges fa, bárdolva vagy fűrészelve .	
129	Útburkoló fakockák darabokra hasítva . .	
130	Dongafa	
164 ter	Cirokszalma seprűnek	
ex 171 bis	Tokaji bor, legalább tizenkét fok tiszta alkoholtartalmú, a helyi hatóságok által származásáról és tisztaságáról kiállított bizonyítvánnyal kísérve	Kontingens
172 ter	Sör	
174 bis	Likőr	
174 quat	Természetes ásványvíz	
317	Cikória pörkölve vagy őrölve	
318	Tulajdonképeni keményítő	
319	Burgonya-, kukorica- és másféle dara . . .	Kontingens
327 bis	Kazein tisztán vagy elegyítve	

Nos du tarif français	Désignation	Observations :
361	Lampes électriques à incandescence	Contingent
510	Machines à vapeur *fixes*, etc.	
511	Machines à vapeur, *locomobiles*, etc.	
ex 512 bis	Pompes	Contingent
ex 522	Ecrémeuses	
	Charrues spéciales autres que les brabants et les vigneronnes	Contingent
	Charrues-vigneronnes de plus de 50 kg à l'unité	
	Herses à disques	
	Semoirs à cuiller extensible	
	Semoirs à cannelure	
	Arracheuses de betteraves	
	Arracheuses de pommes de terre	
	Batteuses pesant 500 kg ou moins	
	Batteuses pesant plus de 500 kg	
524	Machines dynamo-électriques	Contingent (v. liste C.)
ex 524 bis	Régulateurs de résistance électrique, embrayages à friction électro-magnétiques . . .	
536	Iduits	Contingent
536 ter	Aimants autres que les électro-aimants . .	Contingent
ex 537	Outils emmanchés ou non: autres outils . .	Contingent (v. liste C.)
558	Constructions métalliques en fer et en acier	

A francia tarifa száma	Megjelölés	Megjegyzések :
361	Villamos izzólámpák	Kontingens
510	Álló gőzgépek, stb.	
511	Gőzlokomobilok stb.	
ex 512 bis	Szivattyúk	Kontingens
ex 522	Tejlefölözőgépek	
	Különleges ekék, a brabanti mankós és szőllőművelésre szolgáló ekék kivételével . .	Kontingens
	Szőllőművelésre használt ekék egyenkint 50 kg.-nál nagyobb súlyban	Kontingens
	Tárcsás boronák	Kontingens
	Állítható kanállal felszerelt vetőgépek . . .	Kontingens
	Vályús vetőgépek	Kontingens
	Répa kiemelőgépek	Kontingens
	Burgonya kiszedőgépek	Kontingens
	Cséplőgépek 500 kg. vagy ennél kisebb súlyban	Kontingens
	Cséplőgépek 500 kg.-nál nagyobb súlyban .	Kontingens
524	Dynamogépek	Kontingens (l. C. jegyz.)
ex 524 bis	Villamos ellenállásszabályozók és frikciós elektromágneses kapcsolók	Kontingens (l. C. jegyz.)
536	Induktorok	Kontingens
536 ter	Mágnesek elektromágnesek kivételével . . .	Kontigens
ex 537	Eszközök nyéllel ellátva vagy a nélkül; egyéb eszközök	Kontingens (l. C. jegyz.)
558	Fémszerkezetek vasból és acélból	

Nos du tarif français	Désignation	Observations :
ex 568	Articles de ménage, etc.:	
	émaillés-unis, étamés	
	émaillés-décorés sans or	
	marbrés ou granités sans or, ...	
	En feuilles non ouvrées { émaillés, décorés avec or . .	
	marbrés ou granités avec or .	
	imprémés en plus de deux couleurs ou en or	
ex 574	Articles de lampisterie	Contingent (v. liste C.)
ex 577	Petits tubes pour pâtes dentifrices et similaires	
ex 581	Fusils de chasse, pistolets à répétition . . .	
595	Futailles vides	
ex 596	Balais de sorgho	
ex 600	Bois rabotés, rainés et (ou) bouvetés . . .	
ex 601	Jalousies	
ex 602 bis	Cannes, poignées et manches de paraplusies et d'ombrelles	
ex 603 quat	Placages et contreplacages	
ex 640 quat	Cannes, poignées et manches de parapluies et d'ombrelles	
ex 641 bis	Cannes, poignées et manches de parapluies et d'ombrelles	
644	Brosserie	
ex 644 bis	Pinceaux	

A francia tarifa száma	Megjelölés	Megjegyzések :
ex 568	Háztartási cikkek stb :	
	egyszínűre zománcozva, ónozva. . . .	
	zománcozva díszítve, aranyozás nélkül .	
	márvány vagy gránitszerűen festve aranyozás nélkül	
	zománcozva-díszítve aranyozással . . .	
	márvány- vagy gránitszerűen festve aranyozással	
	több mint két színnel festve vagy aranyozva nem megmunkált lapokból . .	
ex 574	Lámpagyártási cikkek	Kontingens (l. C) jegyz.)
ex 577	Kis tubuszok fogpaszta részére és hasonlók	
ex 581	Vadászfegyverek, ismétlőpisztolyok	
595	Üres hordók	
ex 596	Seprűk cirokból	
ex 600	Gyalult, rovátkált és (vagy) hornyolt fa . .	
ex 601	Redőnyök	
ex 602 bis	Botok, esernyő- és napernyőnyelek és fogantyúk	
ex 603 quat	Furnirok, keresztirányban egymásra ragasztott lapok	
ex 640 quat	Botok, esernyő- és napernyőnyelek és fogantyúk	
ex 641 bis	Botok, esernyő- és napernyőnyelek és fogantyúk	
644	Kefekötőáruk	
ex 644 bis	Ecsetek	

Liste *C)*

Produits hongrois bénéficiant à leur entrée en France de pourcentages de réduction sur la différence entre les deux tarifs:

Nos du tarif français	Désignation	Réduction
ex 110	Huile de tournesol et de colza	60%
ex 171	Vins blancs ordinaires provenant exclusivement de la fermentation de raisins frais . .	Pourcentage de réduction équivalent à un droit de 30 fr (contingent)
ex 216	Essieux pour locomotives, en fer ou en acier:	
	a) bruts	60%
	b) travaillés	60%
ex 217	Essieux pour automobiles, en fer ou en acier:	
	a) bruts	60%
	b) travaillés	60%
0187	Chlorure d'éthyle	30%
0193	Alcool amylique	80%
ex 0220	Acide valérianique	25%
0221	Valérianates autres	25%
ex 0285	Acide salicylique	25%
0296	Acide acétyl salicylique	50%
325	Colles d'os, de nerfs, de peau, etc.	11%
ex 332	Briques à base de magnésie	75%
359	Bouteilles, fioles et flacons:	
	d'une capacité d'un demi-litre et plus .	75%
	d'une capacité inférieure à un demi-litre .	60%
ex 363 ex 363 bis	Fils de chanvre, purs, non polis	40%
ex 367	Ficelles et cordages en chanvre	80%
ex 461 quat.	Papier sensibilisé	65%

C) jegyzék

azok a magyar termékek, amelyek Franciaországba való beviteliiknél a két tarifa közti külömbség %-os mérséklésében részesülnek:

A francia tarifa száma	Megjelölés	Mérséklés
ex 110	Napraforgóolaj és repceolaj	60%
ex 171	Kizárólag friss szőlő erjedéséből származó közönséges fehér bor	30 fr. vámmal egyenlő értékű mérséklési százalék (Kontingens)
ex 216	Tengelyek mozdonyok részére, vasból vagy acélból:	
	a) nyersen	60%
	b) megmunkálva	60%
ex 217	Tengelyek automobilok részére, vasból vagy acélból	
	a) nyersen	60%
	b) megmunkálva	60%
0187	Etilklorid	30%
0193	Amilalkohol	80%
0220	Valeriánsav	25%
0221	Más valerianátok	25%
0285	Szalicilsav	25%
0296	Acetilszalicilsav	50%
325	Csontenyv, ínenyv, bőrenyv stb.	11%
ex 332	Magnezit-téglák	75%
359	Palackok, fiolák és üvegesék:	
	Félliter és ennél nagyobb űrtartalommal	75%
	Féllliternél kisebb űrtartalommal . . .	60%
ex 363— ex 363 bis	Kenderfonal, tisztán, nem fényesítve . . .	40%
ex 367	Kenderzsineg és kötél	80%
ex 461 quat	Fényérzékeny papiros	65%

Nos du tarif français	Désignation	Réduction
470	Imprimés de tout genre, autres, etc. . . .	75 %
ex 505	Compteurs de tours d'électricité	40 %
ex 512 bis	Pompes, machines hydrauliques	50 % (voir liste *B)*
ex 522	Faucheuses, moissonneuses, moissonneuses-lieuses, quel que soit leur poids . . .	25 %
	autres	50 %
525 bis	Machines pour la minoterie, etc.	50 %
ex 527	Appareils à sucre	60 %
532	Pièces détachées de machines et de transmission en fonte moulée non malléable, tournées, limées ou ajustées	60 %
533	Pièces détachées de machines de timonerie; etc.	60 %
533 q. q.	Eléments de turbine	50 %
533 oct.	Bâtis et carcasses de dynamos, etc. . . .	25 %
535	Pièces détachées de cuivre, etc.	60 %
535 bis	Pièces détachées de machines, et.	60 %
524	Machines, dynamos électriques	25 % (voir liste *B)*
524 bis	Appareils électriques et eléctrotechniques . .	25 % (voir liste *B)*
535 ter	Fils et câbles isolés	25 %
ex 537	Outils : (voir liste *B)*	
	faux et faucilles	50 %
	fourches	75 %
548	Plumes en métal	20 %
ex 555	Ouvrages en fonte moulée (autres que les pièces mécaniques :	
	articles de lampisterie	50 %
557 bis	Ouvrages en fonte moulée:	
	poteries et autres objets, etc.	30 %
559	Serrures	40 %

A francia tarifa száma	Megjelölés	Mérséklés
470	Mindennemű nyomtatvány, másféle stb. . .	75%
ex 505	Elektromos áramszámlálók	40%
ex 512 bis	Szivattyúk, vízerőgépek	50% (l. B) jegyzéket)
ex 522	Fűkaszálógépek, aratógépek, kévekötő aratógépek, bármily sulyúak	25%
	másfélék	50%
525 bis	Malomgépek stb.	50%
ex 527	Cukorgyártási készülékek	60%
532	Öntött gép- és transzmiszió-alkatrészek nem kovácsolható vasöntvényből, esztergályozva, csiszolva vagy másként megmunkálva .	60%
533	Kormánykészülékek alkatrészei	60%
533 qq.	Turbinaalkatrészek	50%
533 oct.	Dynamóalapzat és váz	25%
535	Különálló alkatrészek rézből	60%
535 bis	Gépalkatrészek stb.	60%
524	Dynamógépek	25% (l. B) jegyzéket)
524 bis	Villamos és elektrotechnikai készülékek . .	25% (l. B) jegyzéket)
535 ter	Szigetelt vezetékek és kábelek	25% (l. B) jegyzéket)
ex 537	Szerszámok:	
	Kaszák és sarlók	50%
	Villák	75%
548	Fémtollak	20%
ex 555	Öntvények (nem gépszerkezeti részek):	
	Lámpagyártási cikkek	50%
557 bis	Öntvények:	
	Edények és egyéb tárgyak stb.	30%
559	Zárak	40%

Nos du tarif français	Désignation	Réduction
559 bis	Cadenas	40 %
559 quat	Clés, pènes en fer, etc.	50 %
561	Câbles de fer et d'acier, etc.	40 %
561 bis	Ronces artificielles	40 %
562	Ancres	50 %
562 bis	Chaînes en fer ou en acier, etc.	40 %
563	Clous, etc.	40 %
565	Pointes, en fil de fer et en acier, etc. . .	40 %
566	Vis, pitons, gonds, crochets, boulons, rivets, écrous et tous articles non dénommés de boulonnerie ou de visserie, etc. . . .	40 %
566 bis	Les mêmes articles tournés ou décolletés . .	40 %
566 ter	Rondelles, brisées destinées à faire ressort, etc.	40 %
567	Tubes en fer ou en acier, etc.	50 %
567 bis	Tubes et serpentins, emboutis ou sans soudure. etc. . . . . ,	50 %
567 ter	Récipient en acier, sans soudure, etc. . . .	40 %
ex 568	Articles de ménage, etc.:	(voir liste B)
	non peints, etc.	
	peints, polis, plombés, zingués ou galvanisés vernissés	
	cuivrés, étamés-peints, étamés-vernissés .	
	autres qu'en feuillles non ouvrés: imprimés en une ou deux couleures ens or	40 %
	autres qu'en feuillles non ouvrés: émaillés-décorés avec or . .	
	autres qu'en feuillles non ouvrés: marbrés ou granités avec or .	
	autres qu'en feuillles non ouvrés: imprimés en plus de deux couleurs ou en or	
ex 568 ter	Réservoirs, foudres, cuves, etc.	40 %

A francia tarifa száma	Megjelölés	Mérséklés
559 bis	Lakatok	40%
559 quat	Kulcsok, vasreteszek stb.	50%
561	Drótkötél vasból és acélból stb.	40%
561 bis	Tüskésdrót	40%
562	Horgonyok	50%
562 bis	Láncok vasból vagy acélból stb.	40%
563	Szegek stb.	40%
565	Tű vas- és acéldrótból stb.	40%
566	Csavarok, gyűrűscsavarok, ajtósark-vasak, horgok, gépcsavarok anyával, szegecsek, anyacsavarok és másnemű meg nem nevezett gép- és facsavarok	40%
566 bis	Ugyanazon cikkek esztergályozva	40%
566 ter	Rugónak való hornyolt lapok	40%
567	Csövek vasból vagy acélból stb.	50%
567 bis	Csövek és csőkigyók, görbítve vagy forrasztás nélkül	50%
567 ter	Tartályok acélból forrasztás nélkül	40%
ex 568	Háztartási eszközök stb.:	(l. *B)* jegyzéket)
	nem festve stb.	40%
	festve, csiszolva, ólmozva, horganyozva vagy galvanizálva, lakkozva	40%
	rezezve-ónozva, festve, ónozva-lakkozva	40%
	meg nem munkált lemezekből: kettős vagy többes színnyomással arany nélkül . . .	40%
	meg nem munkált lemezekből: arannyal zománcolva-díszítve	40%
	meg nem munkált lemezekből: márvány- vagy gránitszerűen festve	40%
	meg nem munkált lemezekből: két vagy több színnel festve vagy aranyozva	40%
ex 568	Tartályok, hordók kádak stb.	40%

Nos du tarif français	Désignation	Réduction
ex 572	Chaudronnerie autre que tubes en cuivre . .	30%
572 bis	Outils en cuivre pur ou allié de zinc ou d'étain, emmanchés ou non	30%
ex 573	Objets d'art et d'ornement, en cuivre ou en bronze, pesant à l'unité plus de 150 gr. .	25%
ex 574	Articles de lampisterie	50% (voir liste *B)*
592 592 bis 593	Meubles autres qu'en bois courbé.	80%
626	Chapeaux de feutre de poils et de laine et poils	80%
640 ter	Porte-cigares et porte-cigarettes	40%
ex 646 ex 646 bis	Articles de bimbeloterie et leurs pièces détachées travaillées : jeux et jouets	60%

A francia tarifa száma	Megjelölés	Mérséklés
ex 572	Rézedények (rézcsövek kivételével)	30%
572 bis	Eszközök tiszta rézből vagy horgannyal vagy ónnal ötvözve, nyéllel ellátva vagy a nélkül	30%
ex 573	Művészeti és dísztárgyak rézből vagy bronzból, tárgyankint 150 gr.-nál súlyosabbak . .	25%
ex 574	Lámpagyártási (felszerelési) cikkek	50% (l. *B)* jegyzéket)
592, 592 bis, 593	Bútorok (hajlított fából készültek kivételével)	80%
626	Kalapok szőrnemezből vagy gyapjúból és szőrből	80%
640 ter	Szivartárca és szivarkatárca	40%
ex 646, ex 646 bis	Játékszercikkek és kidolgozott alkatrészeik:	
	Játékok és játékszerek	60%

Liste *D)*

Produits pour lesquels la Hongrie pourra demander le bénéfice des réductions tarifaires qui seraient éventuellement accordées à l'Allemagne:

Pos du tarif français	Désignatien
214	Roues, bandages, etc.
215	Essieux pour chemins de fer et tramways.
0187	Chlorure d'éthyle.
ex 0193	Alcool amylique.
ex 0220	Acides valérianiques.
0221	Valérianates autres.
ex 0285	Acides salicyliques.
0296	Acides acétilsalicyliques.
ex 505	Compteurs d'électricité.
ex 512 bis	Pompes, machines hydrauliques.
ex 522	Faucheuses, moissonneuses, moissonneuses-lieuses, quel que soit leur poids: autres.
525 bis	Machines pour la minoterie, etc.
ex 527 bis	Appareils à sucre.
532	Pièces détachées de machines.
532 bis	Cylindres de laminoirs bruts
532 ter	Volants de machines.
533	Pièces de machines de timonerie.

D) Jegyzék

azok a termékek, amelyekre nézve Magyarország igényelheti az esetleg a Németország számára biztosítandó vámmérsékléseket.

A francia tarifa száma	Megjelölés
214	Kerekek, pántok stb.
215	Tengelyek vasutak és közuti vasútak részére.
0187	Etilklorid.
ex 0193	Amilalkohol.
ex 0220	Valeriánsav
0221	Más valerianátok.
ex 0285	Szalicilsav.
0296	Acétilszalicilsav.
ex 505	Elektromos áramszámlálók.
ex 512 bis	Szivattyúk, vízerőgépek.
ex 522	Fűkaszálógépek, aratógépek, kévekötő aratógépek; bármily súlyúak; másfélék.
525 bis	Malomipari gépek stb.
ex 527	Cukorgyártási készülékek.
532	Gépalkatrészek.
532 bis	Hengerek lemezhengerelő gépekhez megmunkálatlanul.
532 ter	Lendítőkerekek.
533	Kormánygépek részei.

Pos du tarif français	Désignation
533 bis	Essieux montés.
533 quat	Tubes.
533 qq	Eléments de turbine.
533 oct	Bâtis, carcasses, dynamos, etc.
535	Pièces détachées de cuivre, etc.
535 bis	Pièces détachées de machines.
524	Machines dynamo-électriques.
524 bis	Appareils électriques.
535 ter	Fils et câbles isolés.
536	Induits.
536 ter	Aimants autres que les électro-aimants.
ex 537	Outils:
	Faux et faucilles.
	Fourches.
548	Plumes en métal.
ex 555	Articles de lampisterie.
557 bis	Ouvrages en fonte moulée.
559	Serrures.
559 bis	Cadenas.
559 quat	Clés.
561	Câbles de fer, d'acier, etc.
561 bis	Ronces artificielles.
562	Ancres.

A francia tarifa száma	Megjelölés
533 bis	Tengelyek felszerelve.
534 quat	Csövek.
533 qq	Turbinaalkatrészek.
533 oct	Dynamoalapzat és váz.
535	Különálló alkatrészek rézből.
535 bis	Gépalkatrészek.
524	Dynamogépek.
524 bis	Villamos készülékek.
535 ter	Szigetelt vezetékek és kábelek.
536	Induktorok.
536 ter	Mágnesek, elektromágnesek kivételével.
ex 537	Szerszámok:
	Kaszák és sarlók.
	Villák.
548	Fémtollak.
ex 555	Lámpagyártási (felszerelési) cikkek.
557 bis	Öntvények.
559	Zárak.
559 bis	Lakatok.
559 quat	Kulcsok.
561	Drótkötelek vasból, acélból stb.
561 bis	Tüskésdrót.
562	Horgonyok.

Pos du tarif français	Désignation
562 bis	Chaînes en fer ou en acier, etc.
563	Clous, etc.
565	Pointes, en fils de fer et en acier, etc.
566	Vis, pitons, gonds crochets, boulons, rivets, écrous et tous articles non dénommés de boulonnerie et de visserie etc.
566 bis	Les mêmes articles tournés ou décolletés.
566 ter	Rondelles brisées destinées à faire ressort, etc.
567	Tubes en fer ou enacier, etc.
567 bis	Tubes et serpentins, emboutis ou sans soudure, etc.
567 ter	Récipients en a cier.
ex 568	Articles de ménage, etc. non peints, etc. peints, polis, plombés, zingués, galvanisés vernissés. cuivrés, étamés-peints, étamés-vernissés; imprimés en une ou deux couleurs sans or; émaillés-décorés avec or; marbrés ou granités avec or; imprimés en plus de deux couleurs ou en or; } autres qu'en feuilles non ouvrées
ex 568	Réservoirs, foudres, cuves, etc.
ex 572	Chaudronnerie autre que tubes en cuivre
572 bis	Outils en cuivre pur ou allié de zinc ou d'étain, emmanchés ou non
ex 573	Objets d'art et d'ornement, en cuivre ou en bronze, pesant à l'unité plus de 150 grammes.
ex 574	Articles de lampisterie.

A francia tarifa száma	Megjelölés
562 bis	Láncok vasból vagy acélból stb.
563	Szegek stb.
565	Tű vas- és acéldrótból.
566	Csavarok, gyűrűcsavarok, ajtósarkvasak, horgok.
566 bis	Ugyanazon cikkek megmunkálva.
566 ter	Rugónak való hornyolt lapok.
567	Csövek vasból vagy acélból stb
567 bis	Csövek és csőkígyók görbítve, vagy forrasztás nélkül.
567 ter	Tartályok acélból.
ex 568	Háztartási eszközök stb. nem festve stb. festve, csiszolva, ólmozva, horganyozva vagy galvanizálva, lakkolva; rezezve, ónozva-festve, ónozva-lakkolva; egy vagy két színnel festve aranyozás nélkül; arannyal zománcozva-díszítve; márvány- vagy gránitszerűen festve; két vagy több színnel festve vagy aranyozva; } meg nem munkált lemezekből.
ex 568	Tartályok, hordók, kádak stb.
ex 572	Rézedények (rézcsövek kivételével).
572 bis	Eszközök tiszta rézből vagy horgannyal vagy ónnal; ötvözve, nyéllel ellátva vagy a nélkül.
ex 573	Művészeti és dísztárgyak rézből vagy bronzból, tárgyankint; 150 gr.-nál nehezebbek.
ex 574	Lámpagyártási (felszerelési) cikkek.

Lettre-annexe à l'accord Franco-Hongrois. Du 13 octobre 1925.

Budapest, le 13 octobre 1925.

Le ministre de France en Hongrie.

A son Excellence Monsieur Walko,

Ministre des Affaires Etrangères de Hongrie.

D'ordre de mon Gouvernement, j'ai l'honneur de vous demander confirmation de l'engagement verbal, pris à l'occasion de l'heureuse conclusion de l'accord signé en date de ce jour, en vertu duquel le Gouvernement hongrois s'emploierait à ce qu'il ne soit pas fait obstacle au jeu normal des échanges que cet accord est destiné à favoriser, par le refus d'admettre les firmes françaises à l'adjudication ou à la livraison de fournitures destinées à des administrations de l'État, à des municipalités et, en général, à des services publics, ou par le refus de permettre l'usage des marchandises importées, si cet usage est subordonné à l'autorisation des dits administrations, municipalités ou services publics.

Sans méconnaître la faculté que l'État hongrois ou les administrations provinciales ou locales se sont réservé de protéger l'industrie nationale par la priorité qui lui serait réservée sur la concurrence étrangère, il ne serait pas équitable que celle-ci fût évincée des adjudications, des concessions ou des commandes destinées à des services publics, qui sont subordonnées à l'approbation préalable des administrations de l'État, aussi

Levélmelléklet az 1925. október 13-án kötött magyar-francia kereskedelmi egyezményhez.

Budapest, 1925. október 13-án.

A magyarországi francia követ

Walko Lajos

m. kir. külügyminiszterhez.

Kormányom rendeletéből van szerencsém felkérni a mai napon aláírt megállapodás szerencsés létrejövetele alkalmával vállalt azon szóbeli kötelezettség megerősítésére, melynek értelmében a magyar Kormány közre fog működni abban az irányban, hogy a két állam közötti kereskedelmi forgalom ne akadályoztassék azáltal, hogy francia cégek kizárassanak az államigazgatási, törvényhatósági vagy általános közszolgálati célra szolgáló szállításokban való részvételből vagy olymódon, hogy megtagadják a behozott áruk használatának engedélyezését, ha azoknak használata az említett igazgatási ágaknak, törvényhatóságoknak, vagy közüzemeknek felhatalmazásától függ.

Elismerve azt a jogot, hogy a magyar állam vagy a törvényhatósági vagy helyi hatóságok maguk részére fönntartják a nemzeti ipar támogatását az ennek számára az idegen versennyel szemben biztosított elsőbbség útján, nem lenne méltányos, hogy az idegen verseny kizárassék az oly közmunka odaítélésekből, engedélyekből vagy közüzemek részére szóló megrendelésekből, melyek az állami igazgatás előzetes jóváhagyása alá

longtemps surtout que l'industrie hongroise n'aura pas atteint un dévoloppement justifiant cette exclusivité.

Le Gouvernement français voudrait notamment recevoir l'assurance que le Gouvernement hongrois, tenant compte de l'insutfisance de la production nationale par rapport aux besoins, autorisera, dans une proportion libérale, les commandes, l'achat ou l'emploi des voitures et véhicules automobiles étrangers importés pour le compte des administrations, municipalités ou services publics ou destinés à un usage public.

Carbonnel m. p.

esnek, főként addig, míg a magyar ipar nem éri el azt a fejlődést, mely ezt a kizárólagosságot igazolja

A francia Kormány nevezetesen biztosítást szeretne nyerni arra vonatkozólag, hogy a magyar kormány, számot vetve a nemzeti termelésnek a szükséglethez viszonyított elégtelenségével, szabadelvű arányban fog felhatalmazást adni behozott idegen kocsiknak és gépjárműveknek az egyes igazgatási ágak, törvényhatóságok vagy közüzemek számlájára közhasználati rendeltetéssel való megrendelésére, vételére vagy használatára.

Carbonnel s. k.

Réponse à la lettre-annexe.

Budapest, le 13. octobre 1925.

Monsieur Walko
Ministre des Affaires Étrangères de Hongrie,
à Son Excellence Monsieur de Carbonnel,
Ministre de France en Hongrie.

D'ordre de mon Gouvernement, j'ai l'honneur de vous confirmer l'engagement verbal pris à l'occasion de l'heureuse conclusion de l'accord signé en date de ce jour, en vertu duquel le Gouvernement hongrois s'emploierait à ce qu'il ne soit pas fait obstacle au jeu normal des échanges que cet accord est destiné à favoriser, par le refus d'admettre les firmes françaises à l'adjudication ou à la livraison de fournitures destinées à des administrations de l'État, à des Municipalités et en général à des services publics, ou par le refus de permettre l'usage des marchandises importées, si cet usage est subordonné à l'autorisation des dits administrations, municipalités ou services publics.

Sans renoncer à la faculté que l'État hongrois ou les Administrations provinciales ou locales se sont réservé de protéger l'industrie nationale par la priorité qui lui serait réservée sur la concurrence étrangère le Gouvernement hongrois reconnaît qu'il ne serait pas équitable que celle-ci fût évincée des adjudications, des concessions et des commandes destinées à des services publics, qui sont subordonnées à l'approbation

Válasz a levélmellékletre.

Budapest, 1925. október 13-án.

Walko Lajos,
Magyarország külügyminisztere,
Nagyméltóságú Carbonnel úrhoz,
Franciaország magyarországi követéhez.

Kormányom rendeletéből van szerencsém elismerni a mai napon aláírt egyezmény szerencsés létre jövetele alkalmával vállalt azon kötelezettséget, amelynek értelmében a magyar Kormány közre fog működni abban az irányban, hogy a két állam közötti kereskedelmi forgalom ne akadályoztassék az által, hogy francia cégek kizárassanak az államigazgatási, törvényhatósági vagy általános közszolgálati célra szolgáló szállításokban való részvételből vagy oly módon, hogy megtagadják a behozott áruk használatának engedélyezését, ha azoknak használata az említett igazgatási ágak, törvényhatóságok vagy közüzemeknek felhatalmazásától függ.

Annak a jognak feladása nélkül, hogy a magyar állam vagy a törvényhatósági vagy helyi hatóságok maguk részére fenntartják a nemzeti ipar támogatását az ennek számára az idegen versennyel szemben biztosított elsőbbség útján, a magyar Kormány elismeri, hogy nem lenne méltányos, hogy az idegen verseny kizárassék az oly közmunka odaítélésekből, engedélyekből vagy közüzemek részére szóló megrendelésekből, melyek az

préalable des administrations de l'État, aussi longtemps surtout que l'industrie hongroise n'aura pas atteint un développement justifiant cette exclusivité.

Le Gouvernement hongrois donne volontiers au Gouvernement français l'assurance que, tenant compte de l'insuffisance de la production nationale par rapport aux besoins, il autorisera dans une proportion libérale les commandes, l'achat ou l'emploi des voitures et véhicules automobiles étrangers importés pour le compte des administrations, municipalités ou services publics ou destinés à un usage public.

Walko m. p.

állami igazgatás előzetes jóváhagyása alá esnek, főként addig, míg a magyar ipar nem éri el azt a fejlődést, mely ezt a kizárólagosságot igazolja.

A magyar Kormány szívesen adja meg a francia Kormánynak azt a biztosítást, hogy számot vetve a nemzeti termelésnek a szükséglethez viszonyított elégtelenségével, szabadelvű arányban fog felhatalmazást adni behozott idegen kocsiknak és gépjárműveknek az egyes igazgatási ágak, törvényhatóságok vagy közüzemek számlájára közhasználati rendeltetéssel való megrendelésére, vételére vagy használatára.

Walko s. k.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a m. kir. külügy-, pénzügy-, földmívelésügyi és kereskedelemügyi miniszterek bízatnak meg.

Budapest, 1925. évi október hó 27-én.

Walko Lajos *s. k.*,
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 952. számú irományhoz.

Indokolás

„a Budapesten 1925. október hó 13-án Magyarország és Franciaország között kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezésére“ vonatkozó törvényjavaslathoz.

Európa gazdasági életében való elhelyezkedésünk feltételeiből folyó szükségességek között első helyet foglalnak el a külállamokkal kötendő kereskedelmi szerződések és ezeknek megvalósítására irányuló kereskedelempolitikai programmunknak egyik fontos pontja, hogy Franciaországhoz való gazdasági viszonyunkat is szerződésileg rendezzük. Egy magyar-francia kereskedelmi szerződés hiánya nagy mértékben hátráltatta a magyar-francia gazdasági forgalom fellendülését s ezen körülménynek tulajdonítható, hogy fontos mezőgazdasági és ipari cikkeink, melyeknek Franciaország adott feltételek mellett kiváló piacot nyujthatna, a francia vámtarifa maximális tételeinek alkalmazása miatt a Franciaországgal szerződéses viszonyban levő országokból jövő árukkal a versenyt nem voltak képesek felvenni.

Ezen úgy reánk, mint analóg körülmények miatt Franciaországra nézve is egyaránt hátrányos helyzet kielégítő rendezése céljából indíttattak meg folyó évi július hóban Budapesten a kereskedelmi szerződési tárgyalások a francia kormány kiküldötteivel, amelyek a folyó évi október hó 13-án aláírt kereskedelmi egyezményhez vezettek.

A Franciaországban jelenleg fennálló kereskedelempolitikai törvényes rendelkezések nem engedik meg a francia kormánynak, hogy valamely külállamot az abszolút legnagyobb kedvezményben részesítse, mégis az általunk biztosított legnagyobb kedvezmény fejében sikerült a bennünket leginkább érdeklő kiviteli cikkeket illetőleg a Franciaországba és gyarmataiba való bevitelnél a francia vámtarifának ú. n. minimális, azaz ama legalacsonyabb tételeit biztosítani, melyeket Franciaország jelenleg, vagy a jövőben bármely más állam áruinak nyujthat (élőállatok, hús, vad, élelmiszerek, tokaji bor, sör, likőrök, villanyossági kellékek, mezőgazdasági felszerelések és gépek, stb., stb.). Ezen kikötés a szerződés III. cikke értelmében magában foglalja egyébként a legnagyobb kedvezményes elbánás kritériumát.

A legfőbb kedvezményen kívül vámmérséklést adunk tekintélyes számú francia árura, mivel szemben ugyancsak számos ipari és mezőgazdasági cikkünkre (közönséges bor, gépalkatrészek, kémiai termékek, kenderfonál, villamos számlálók, acél- és vasáruk, bútorok, stb., stb.) percentuális vámengedményeket nyerünk.

Amennyiben Franciaország a fentemlített kedvezményekben részesülő cikkeket illetőleg Ausztriának vagy Csehszlovákiának a jövőben ezen kedvezményeknél előnyösebb elbánást biztosítana, úgy ezen elbánásban a mi áruink is feltétlenül és azonnal részesülni fognak, éppen így egyes külön felsorolt cikkeink bizonyos megkötéssel azokban a vámmérséklésekben is, amelyeket Franciaország a jövőben esetleg Németországnak fog nyujtani.

Amennyiben Franciaország egy későbbi időpontban Csehszlovákiának vagy Ausztriának a már felsoroltakon kívül más termékekre biztosítana oly elbánást, mely előnyösebb, mint a hasonló magyar árukkal szemben alkalmazott bánásmód, úgy jogunk lesz ezen kedvezményeket megfelelő ellenszolgáltatások fejében részünkre is igényelni.

Mint fent már említve lett, a szerződés mindkét fél részére engedményeket tartalmaz a borbevitelre nézve is. Mi tokaji és közönséges fehér borra kaptunk 3.000—3.000 hl-re kontingált vámmérséklést, illetve a francia minimális vámtétel alkalmazását, míg az általunk nyujtott kedvezmény csakis a francia bortörvény által mint ilyen védett regionális fajborokra terjed ki származási névbizonylat stb. kötelezettsége mellett.

Az egyezmény valamennyi egyéb nem a tarifális részre vonatkozó rendelkezése legszigorubban a kölcsönösség elvén alapul s kiemelendők a tranzitforgalomra és fuvarlevelekre vonatkozó határozmányok, melyek e kérdéseket eddig kötött szerződéseinknél sokkal behatóbban és részletesebben szabályozzák.

Az egyezmény egy évre köttetett és ennek letelte után 3 havonként 2 havi felmondási lehetőséggel hallgatólagosan hosszabbítható. Az egyezménynek igen fontos s érdekeinket különösen szemmeltartó rendelkezése az a határozmány, hogy 1926. július hó 1-étől kezdve mindkét szerződő félnek felmondás szükségessége nélkül joga lesz esetleges módosítások keresztülvitelét kérni, mely esetben két hónapi idő áll rendelkezésre a felmerült kívánságok letárgyalására, azzal, hogy megegyezés létre nem jötte esetében az egyesség hatálya megszűnik. Ezen kikötés biztosítja azt, hogy azokat a határozmányokat, melyekről a tapasztalat azt igazolná, hogy érdekeinkre esetleg nem kielégítők, kiküszöbölhessük a szerződésből.

Budapest, 1925. évi október hó 27-én.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

953. szám.

Törvényjavaslat

a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről.

I. Fejezet. Érmék értékének, veretésének és az érmeforgalomnak szabályozása.

1. §. A koronaérték helyébe új érték lép. Az új érték arany érték. Számolási egysége: a pengő.

A pengő száz garasra oszlik.

2. §. A pénzverés alapsúlya a kilogramm és ennek tizedes részei.

3. §. Az értékpénzt alkotó arany érmék 900 ezredrész aranyat és 100 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből veretnek.

Egy kilogramm ötvözött aranyra 3.420 pengő, következéskép egy kilogramm fínom aranyra 3.800 pengő esik.

4. §. Arany értékpénzül

a) húsz-pengős

b) tíz-pengős

érmék veretnek.

Egy kilogramm ötvözött aranyból 171 darab húsz-pengős vagy 342 darab tíz-pengős, tehát egy kilogramm fínom aranyból 190 darab húsz-pengős vagy 380 darab tíz-pengős arany érme veretik.

A húsz-pengős nyerssúlya 5·847944 gramm, fínomsúlya 5·263156 gramm, a tíz-pengős nyerssúlya 2·923975 gramm, fínomsúlya pedig 2·631578 gramm.

5. §. Ezeknek az arany érméknek a képlapján Magyarországnak címert tartó angyalokkal és »Magyar Királyság« köriratta ellátott címere és a veretés évszáma, hátlapján pedig virágékítéssel körülvett »20 PENGŐ« illetőleg »10 PENGŐ« értékjelzés lesz.

Karimájuk síma, díszített széllel.

A lapok pereme emelkedett és azon belül gyöngysor vonul végig.

A húsz-pengős arany érme átmérője 20 milliméter, a tíz-pengős arany érme átmérője 18 milliméter lesz.

6. §. Az arany érméket oly eljárás szerint kell verni, amely a fínomság és a súly tekintetében a teljes pontosságot biztosítja.

Amennyiben az egyes érménél teljes pontosságot nem lehet elérni, akár felfelé, akár lefelé meg van engedve oly eltérés, amely súlyban két ezredrészt, fínomságban egy ezredrészt nem halad meg.

A húsz-pengős forgalmi súlya 5·82 gramm, a tíz-pengős forgalmi súlya 2·91 gramm.

Oly arany érméket, amelyek a

rendes forgalom folytán megfogytak. de a forgalmi súlyt még elérik, az állami és egyéb közpénztárnál, valamint a magánforgalomban is fizetésül teljes súlyúakként kell elfogadni.

Oly arany érméket ellenben, amelyek hosszas forgalom és kopás után súlyukból annyit vesztettek, hogy a forgalmi súlyt többé nem érik el, az állam költségére beolvasztás végett be kell vonni. Az ily kopott arany érméket is teljes névértékben kell elfogadni minden állami és egyéb közpénztárnál és a m. kir. állami pénzverőbe szállítani.

Állami vagy egyéb közpénztárhoz került oly arany érméket, amelyek súlyukban nem a rendes forgalom folytán, hanem más ok miatt fogytak meg, a pénztár a fínomsági tartalmuknak megfelelő érték megtérítése ellenében — tekintet nélkül névértékükre — bevonja és átveretés végett a m. kir. állami pénzverőbe szállítja.

7. §. Az arany értékérméket mind az állam, mind magánosok számlájára verik. A magánosoknak felszámítandó pénzverési díjat rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg; a pénzverési díj 20 pengős veretése esetén az érték 0·3 százalékát, 10 pengős veretése esetén az érték 0·5 százalékát nem haladhatja meg.

8. §. A koronaértéknek az 1892. évi XVII. és az 1907. évi XLVIII. törvénycikkel megállapított arany érméit többé nem lehet verni.

9. §. A Magyar Nemzeti Bank alapszabályainak 92. cikke értelmében budapesti főintézeténél aranyrudakat bankjegyekre kívánatra bármikor köteles beváltani az előbbi rendelkezésekben meghatározott pénzláb szerint, amelynek értelmében egy pengő 0·26315789 gramm fínom arany.

10. §. A pengőérték arany érméin felül egyelőre következő pengőértékre szóló érméket kell verni:

ezüstből egy pengőst,

nem nemesfémből 50, 20, 10, 2 és 1 garasost.

Ezüstből és nem nemesfémből érméket csak az állam számlájára vernek.

11. §. Ezüst érmét mindössze 50 millió pengő névértékben lehet veretni.

Az ezüst érméket 640 ezredrész ezüstöt és 360 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből verik.

Az egy pengős súlya 5 gramm, átmérője 23 milliméter.

Az ezüst érméket a törvényszabta súly és fínomság megtartásával kell verni. Amennyiben egyes érméknél nem lehet teljes pontosságot elérni, akár felfelé akár lefelé meg van engedve oly eltérés, amely fínomságban öt ezred, súlyban pedig tíz ezredrészt nem halad meg.

Az ezüst érmék képlapján Magyarországnak »Magyar Királyság« körirattal ellátott címere és a veretés évszáma, hátlapján pedig virágdíszítéssel ellátott értékjelzés lesz.

12. §. Nem nemesfémekből mindössze 30 millió pengő névértékűt lehet verni. Hogy ebből a névértékből a 10. §-ban felsorolt nem nemesfémből való érméknek mindegyikéből mennyit lehet verni, rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg.

Az 50, 20 és 10 garasos érméket 25 rész nikkelt és 75 rész rezet tartalmazó ötvözetből verik. Az 50 garasos súlya 5 gramm, a 20 garasos súlya 4 gramm, a 10 garasos súlya 3 gramm.

A 2- és 1 garasos érméket 95 rész rezet, 4 rész ónt és 1 rész cinket tartalmazó ötvözetből verik.

A jelen §-ban felsorolt érmék külső kiállítását rendelettel a pénzügyminiszter szabályozza.

13. §. Az egy pengős, úgyszintén az 50, 20, 10, 2 és 1 garasos érméket minden állami és egyéb közpénztár fizetésképp névértékben köteles elfogadni, még pedig az egy pengősöket korlátlanul, az 50 garasosokat 20 pengőig, a 20 és 10 garasosokat 10

pengőig, a 2 és 1 garasosokat 2 pengőig terjedő összegekben.

Attól az időponttól kezdve, amikor a Magyar Nemzeti Bank a készfizetéseket megkezdi, az előbbi bekezdésben felsorolt érméket a váltó pénztárak kívánatra értékpénz (4. §.) ellenében beváltják. A beváltás módozatait rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg.

Magánforgalomban senki sem köteles egy pengősöket 50 pengő, 50 garasosokat 20 pengő, 20 és 10 garasosokat 10 pengő, a 2 és 1 garasosokat pedig 2 pengő összegen felül fizetésül elfogadni.

14. §. Az előbbi §. rendelkezései nem terjednek ki átlyukasztott, meghamisított, vagy oly érmékre, amelyek súlya máskép, mint a rendes forgalom következtében kevesbedett.

Állami vagy más közpénztárhoz került, meghamisított érméket megtérítés nélkül azonnal be kell vonni és a m. kir. állami pénzverőbe kell szállítani.

Állami vagy egyéb közpénztárhoz került oly érméket, amelyek súlyukban átlyukasztás következtében vagy nem a rendes forgalom folytán, hanem más ok miatt fogytak meg, oly jellel kell ellátni, amely az érméket törvényes forgalomra alkalmatlanná teszi.

Oly érméket, amelyek a hosszas forgalom és kopás következtében súlyukban nagyobb mértékben fogytak meg vagy nehezen ismerhetők fel, állami vagy egyéb közpénztárnál fizetésül vagy átváltásra el kell fogadni és az állam költségén át kell verni.

15. §. Az egy pengős, az 50, 20, 10, 2 és 1 garasos érmék kibocsátása kizárólag a Magyar Nemzeti Bank útján történik. Ezzel kapcsolatban köteles a bank megfelelő címleteket a forgalomból bevonni (Bankalapszabályok 80. cikke) és a forgalomba hozott érmék teljes ellenértékét az állam javára írni.

A Magyar Nemzeti Bank pénztárai ezeket az érméket fizetésül ugyanúgy, mint az állami pénztárak (13. §.), bankjegyekre átváltás végett pedig korlátlan összegben elfogadják.

A Magyar Nemzeti Banknak joga van a nála felgyülemlett ily érméket az állam rendelkezésére bocsátani és a rendelkezésre bocsátott érmék névértékével az államnak a banknál vezetett számláját megterhelni, vagy e névérték megtérítését az államtól követelni.

A jelen §. rendelkezéseinek végrehajtása iránt a pénzügyminiszter a bankkal meg fog egyezni.

16. §. A koronaérték arany értékérméi, az 5, 2 és 1 koronás ezüst érmék, a 20, 10, 2 és 1 filléres érmék, úgyszintén az ausztriai érték ezüst egyforintosai 1927. január 1-ével törvényes fizetési eszköz jellegüket elveszítik.

II. Fejezet. A pengőértékben való kötelező számítás.

17. §. A koronában való kötelező számítás helyébe az 1927. évi január hó 1-től a pengőértékben való kötelező számítás lép.

Koronának pengőre való átszámításánál 12.500 koronát egy pengőnek kell számítani. Ha ilyen átszámítás törtet eredményez, a fél-garasnál vagy ennél nagyobb tört egész-garasnak, a fél-garasnál kisebb tört pedig nem számíttatik.

18. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve minden állami, törvényhatósági és községi bevételt és kiadást pengőértékben kell megállapítani, úgyszintén minden állami, törvényhatósági és községi pénztár és hivatal számadását ebben az értékben kell vezetni.

A határvámilleték megszabására és fizetésére fennálló szabályokat ez a rendelkezés nem érinti, a határvámjövedékre vonatkozó számadásokat azonban pengőértékben kell vezetni.

19. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve a külön közhatósági felügyelet alatt álló vagy közcélokat szolgáló testületek, alapítványok, alapok, vagyontömegek, egyesületek és intézetek, továbbá a kereskedelmi törvény szerint kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezett kereskedők — ideértve a kereskedelmi társaságokat is — kötelesek könyveiket, számadásaikat (leltárt és mérleget is) és minden egyéb üzleti feljegyzéseiket pengőértékben vezetni. Ez alól a kötelezettség alól indokolt esetben a pénzügyminiszter kivételt engedhet.

Az előbbi bekezdésben felsoroltak könyveiket, számadásaikat és minden egyéb üzleti feljegyzéseiket már az 1927. évi január hó 1. napja előtt is pengőértékben vezethetik.

A Magyar Nemzeti Bankra alapszabályai irányadók.

20. §. A fennálló jogszabályokban foglalt és a koronaértékre vonatkozó intézkedéseket az 1927. január hó 1. napjától kezdve a 17. §-ban meghatározott értékarány szerint, amelynek értelmében 12.500 korona egy pengőnek számítandó, pengőértékben megállapítottaknak kell tekinteni.

A fennálló jogszabályokban foglalt és oly értékre szóló intézkedéseket, amely értéknek aránya a koronaértékhez törvényszerűen meg van állapítva, koronaértékre kell átszámítani és az átszámítás eredményéhez képest a 17. §-ban meghatározott értékarány szerint pengőértékben megállapítottnak kell tekinteni.

Ahol a fennálló jogszabályok, bírói vagy más hatósági intézkedések pénzösszeget vagy fizetési kötelezettséget aranykoronában állapítanak meg, anélkül, hogy a papírkoronára átszámítás kulcsát vagy a valóságos aranyban teljesítést szabnák meg, ezeket a pénzösszegeket vagy fizetési kötelezettségeket pengőértékben megállapítottnak kell tekinteni, még pedig úgy, hogy egy aranykorona 1·15854 pengőnek számít.

21. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve törvényben, rendeletben vagy más jogszabályban, közhatósági vagy közhivatali intézkedésben, határozatban vagy hirdetményben pénzösszeget csak pengőértékben lehet meghatározni.

Ez a rendelkezés nem terjed ki azokra az esetekre, amelyekben oly pénzösszegről van szó, amelyet a törvény rendelkezései értelmében valamely meghatározott érmenemben, vagy más, mint pengőértékben kell fizetni, vagy ha annak a minisztérium más, mint pengőértékben való meghatározását külön megengedi.

22. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve minden közokiratban, ideértve bírói vagy más hatósági határozatot is, még pedig akkor is, ha a határozat alapjául szolgált beadványt vagy keresetlevelet 1927. évi január hó 1. napja előtt adták be, a pénzösszeget pengőértékben kell meghatározni. Az ennek a rendelkezésnek megfelelően pengőértékben meghatározott pénzösszeget azonban a 17. §-ban megállapított értékarány alapulvételével abban az érmenemben vagy értékben is ki kell fejezni, amelyben az eredetileg is kifejezve volt, vagy amelyben a kötelezettséget eredetileg meghatározták.

Ezek a rendelkezések nem nyernek alkalmazást oly érmenemre, vagy értékre szóló pénzösszegekre, amely érmenemek, vagy értéknek törvényes aránya a pengőértékhez nincs megállapítva, vagy amely pénzösszeget a törvény rendelkezései értelmében valamely meghatározott érmenemben vagy más értékben, mint a törvényesben kell fizetni.

III. Fejezet. A pengőértéknek a jogviszonyokra való alkalmazásáról.

23. §. Ha az 1927. évi január hó 1. napján vagy e nap után keletkezett jogügyletben valamely pénzösszeg

a pénzérték megjelölése nélkül van meghatározva, azt pengőértékben meghatározottnak kell tekinteni, kivéve, ha be van bizonyítva, hogy a jogügyletet létesítő fél vagy felek szándéka a jogügylet létesítésekor más pénzérték meghatározására irányult.

24. §. Koronában teljesíthető minden fizetési kötelezettséget az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve a 17. §-ban megállapitott értékarány szerint pengőértékben lehet teljesíteni.

Az 1899. évi XXXVI. t.-c. 15. §-ának 2. és 3. bekezdése és e törvénycikk 16., 17., 18. és 19. §-ai azzal a változtatással nyernek továbbra is alkalmazást, hogy a koronákban való teljesítés helyébe a pengőértékben való teljesítés lép.

25. §. Az olyan pénztartozást, amely az 1923. évi február hó 10. napja után keletkezett és amelyet valamely belföldi arany érmében valóságban kell teljesíteni, az adós — választás szerint — a pengőérték arany érméiben is teljesítheti. Az ilyen teljesítésnél 1 aranyforint 2·75805 pengőnek és 1 aranykorona 1·15854 pengőnek számít. Ezeket a rendelkezéseket a határvámfizetésekre is alkalmazni kell, tekintetnélkül a fizetési kötelezettség keletkezésének időpontjára.

Az 1923. évi február hó 10. napja előtt keletkezett, kereskedelmi ügyleten, váltón, vagy más magánjogi címen alapuló oly pénztartozások tekintetében, amelyeket valóságban aranyban, vagy külföldi aranyértékben (belföldi vagy külföldi arany érmékben) kellene teljesíteni, a fennálló jogszabályok érintetlenül maradnak.

IV. Fejezet. Vegyes és átmeneti intézkedések.

26. §. Ez a törvény nem érinti az 1921. évi XXXIII. t.-c.-be iktatott trianoni szerződésnek, valamint más nemzetközi megállapodásoknak azokat a rendelkezéseit, amelyek pénztartozások teljesítésének mértékét és módját szabályozzák.

Nem érinti továbbá ez a törvény a fennálló jogszabályoknak azokat a rendelkezéseit sem, amelyek értelmében koronára szóló pénztartozásokat átértékelve kell teljesíteni.

27. §. Azt a többletet, amellyel a jelen törvény alapján verendő érmék névértéke előállítási költségüket meghaladja (ú. n. pénzverési nyereség), az államot a Magyar Nemzeti Bankkal szemben terhelő adósság apasztására kell fordítani.

28. §. A Magyar Nemzeti Bank fel van jogosítva, hogy koronaértékre szóló államjegyeket a pengőértékre szóló bankjegyek elkészültéig az 1927. évi január hó 1. napja után is alapszabályai rendelkezéseinek megfelelően kibocsáthasson és forgalomban tarthasson.

29. §. A jelen törvény kihirdetésének napján lép életbe. Az I. és IV. fejezetben foglalt rendelkezéseket a pénzügyminiszter, a II. és a III. fejezetben foglaltakat pedig a minisztérium hajtja végre.

Budapest, 1925. évi október hó 27-ik napján.

Dr. Bud János s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

Melléklet a 953. számú irományhoz.

Indokolás

„a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről“ szóló törvényjavaslathoz.

Az 1892. évi XVII. törvénycikkel megállapított koronaérték, amelyben való számítás általán kötelező voltát és a jogviszonyokra való mikénti alkalmazását az 1899. évi XXXVI. törvénycikk rendelte el, illetőleg szabályozta — a háború és az azt követő időszak gazdasági és pénzügyi rombolásainak áldozatul esett. Pénzünk értéke úgy a nemzetközi vonatkozásokban, mint a belföldön — kevés és alapjában véve számot nem tevő javulásokat kivéve — folyton romlott. Sem az állami jegyintézetnek az 1921. évi XIV. törvénycikkel történt létesítése, sem a külföldi fizetési eszközök forgalmának szabályozása, a belföldi pénz külföldi elhelyezésének korlátozása a korona értékének folyton tartó sülyedését nem tudta megállítani, mert a papírpénznek az állami háztartás hiányainak fedezésére való kibocsátása, pár hónapra terjedő rövid megszakítástól eltekintve, nem szünetelt. Hozzájárult ehhez, mint a most vázolt állapotnak egyik következése, hogy aki csak tehette, hitelét a végletekig kihasználta, hogy adósságát az időközben értékében tovább romlott pénzzel visszafizetvén, haszonhoz jusson.

A koronaérték pusztulásának egyik legkorábbi külső megnyilvánulása ez értékrendszer érc fizetési eszközeinek teljes eltűnése volt. Az Osztrák-magyar bank szabadalmának megszűntével és az államjegyek kibocsátásával a valamikor teljes értékű koronának utolsó maradványa a pénzforgalomból eltűnt. Az 1921. évi XIV. törvénycikk 4. §-ának az a rendelkezése azután, amely szerint a koronaértékben teljesíthető minden fizetési kötelezettség, hacsak a tényleg ércben való teljesítés határozottan nem volt megállapítva, államjegyekben — és pedig névértékben számítva azokat — teljesíthető, az államjegyek értékének egyre fokozódó elértéktelenedése folytán a koronaértéket pusztán névlegessé tette. Valójában ami bekövetkezett, az volt, hogy az országos érték változó és pedig romló értékű papírvaluta lett, amelynek a multtal az elnevezésen kívül semmiféle kapcsolata nem volt többé. A forgalom a bizonytalanság e korszakában a pénzszolgáltatások terén vagy értékállóknak elfogadott külföldi valutákhoz, az arany koronához, búzához, a romló korona külföldi jegyzésének meghatározott szintjéhez folyamodott, ilyenekben állapítván meg a kötelezettségeket és azok teljesítésének módját. Ebbe a kategoriába tartozik az ú. n. takarékkoronának 1924. február hónapjában történt bevezetése. Az utóbbival a már is nagy mérveket öltött hitelinfláció-

nak kívántuk útját állani, mert ezáltal a pénzromlás következményeit nemcsak a hitelező, hanem az adós is tartozott viselni. A régi koronaérték az árképzetekben, a jövedelmek és vagyonelemek becsűjében, szóval a gondolatok világában jórészt megmaradt, de a közel egy évtizedig tartó értéksülyedés folytán, amelyhez az arany vásárlóerejének beállott nem csekély megfogyatkozása is hozzájárult, az eredeti értékképzetek elmosódtak.

Itt közbevetőleg megjegyzem, hogy az államháztartásnak, a bevételeknek és kiadásoknak, az utóbbiak közül az állami alkalmazottak és a nyugellátásban részesülők illetményeinek időközben arany koronákban történt megállapítása nem mindenütt egyenlő és időközileg is változó szorzószámokkal inkább növelte a bizonytalanságot, nem hogy a teljes értékű koronát régi jogaiba visszahelyezte volna. Az államot a magángazdaság ezen a téren nem követte, hanem a könyvelés, a fizetések, munkabérek, árak megállapitása terén a papírkoronánál, amelyre a forgalomban levő egész pénzmennyiség szólt, megmaradt. Különösen érezhetővé vált az állami kezelésben alkalmazott eljárasnak visszás volta akkor, amikor a papírkoronát az angol font alapján stabilizáltuk és evvel koronánk értéke emelkedett.

A régi teljes értékű koronának fennebb ismertetett fokozatos leromlása, az állandó inflációs veszedelem, az ár- és értékképzetek állandó módosulása volt a helyzet valutáris téren, amikor hosszas tárgyalások után az állami pénzügyek helyreállítására vonatkozó programm létrejött. Ennek két alapvető rendelkezése az államháztartás hiányainak fedezésére szolgáló papírpénzkibocsátás teljes és végleges beszüntetése és az államtól független, jól megalapozott és megszervezett jegybanknak létesítése volt. Az utóbbinak kötelessége minden tőle telhető eszközzel azon lenni, hogy a pénz értéke állandó maradjon. Az anyagi hátteret az állam által telvett nemzetközi kölcsön alkotta, amely hivatva volt az alatt az átmeneti idő alatt, amely alatt a bevételeknek a programm által tervbe vett fokozása és a kiadásoknak apasztása teljesen érvényesülhet, az állami háztartás hiányait fedezni anélkül, hogy többé a jegysajtót igénybe kellett volna venni

A programm végrehajtásának részletei, az eddig elért eredmények közismertek. A korona nemzetközi értékelése a szanálási terv iránt folyó tárgyalások során addig tapasztalt legmélyebb szintjére sülyedt. Az állami célokra való papírpénzkibocsátás teljes és végleges beszüntetése, a Magyar Nemzeti Bank létesítése, működésének megkezdése, az utóbbinak az a vállalt kötelezettsége, hogy a magyar koronát a font alapján stabilizálja, amely kötelezettséget az Angol Bank részéről nyujtott 4 millió font előleggel kapcsolatosan vállalnia kellett, meghozta gyümölcseit. Mai pénzünk értéke stabil.

A szanálási programm azonban nem érte be csupán azzal, hogy az állami háztartást egyensúlyba hozta, hogy a pénzérték állandósításának útját megállapította A programm egyik kiegészítő részét, mint már említeni volt szerencsénk, a jegybank alapítása, megszervezése alkotta. A bank alapszabályaiban, amelyben ez a rész kifejezésre kerül, több rendelkezés van, amely a valutáris téren teendők irányát megjelöli, ezzel a továbbiakat, mondhatni, az elvi fontossággal bírókat már is eldöntötte. Így eldöntött dolog, hogy az új értéknek arany értéknek kell lenni, hogy a rendezés végcélja a készfizetés és hogy a ma forgalomban levő papírpénznek az aranyhoz való törvényes arányát (relációját) meg kell állapítani.

Már a bankalapszabályok 1. cikke kötelességévé teszi a jegybanknak, hogy a készfizetéseket aranynak és értékállandó valutákra szóló követeléseknek (devizáknak) gyüjtése által előkészítse. Ezt a kötelezettséget a 83. cikk

részletezi. A 85. cikk utal a törvényes értékarány megállapítására. A 92. cikk arra kötelezi a bankot, hogy az új értékarány törvényes megállapítása után budapesti főintézeténél aranyrudakat a törvényes pénzláb szerint bankjegyekre kívánatra bármikor beváltson, amely rendelkezés az aranyvaluta behozatalának egyik legszembeötlőbb következése. Ugyancsak ide tartozik a 98. cikknek az az intézkedése, amely a felett rendelkezik, hogyan kell a banknak az új törvényes reláció megállapítása után összes számadásait, mérlegét és heti kimutatásait vezetni.

A valutareform elvi alapjának lefektetése után további feladat új pénzegységnek és pénzlábnak a megállapítása, az új pénzlábnak megfelelő értékérméknek, nemkülönben megfelelő mennyiségű váltópénznek veretése, az érmeforgalom rendezése, az új értékben való számolás kötelezővé tétele, végül annak az elrendezése, hogyan kelljen az új értéket a jogviszonyokra alkalmazni. Ezek az ügyek, amelyek az előterjesztett javaslatnak tárgyai, habár egyik — másik rendelkezésnek gazdaság- és pénzpolitikai jelentősége van, túlnyomó mértékben technikai természetűek.

Az első megoldandó kérdés az új pénzegység megválasztása volt. Elméletileg tekintve az ügyet a mai állapottal, — pénzünk értékének állandó volta biztosítva lévén, — beérhetnők. Azonban, eltekintve attól, hogy, amint már jeleztem, a szanálási programm is új pénzegység megállapítását követeli, a mai túlalacsony egységgel való számolásnál előforduló tévedések és károsodások elkerülése, tehát egy tisztán gyakorlati ok is, új, a mainál tetemesen nagyobb egység mellett szól. A multak tapasztalatai alapján megingott bizalom a pénz értékállandóságában csak lassan tér vissza, új, magában is értéket képviselő egység alkalmas arra, hogy ezt a folyamatot megerősítse és gyorsítsa.

A kérdés megoldásának további aktualitást adott a kormánynak a mérlegvalódiság helyreállítása tárgyában kibocsátott rendelete. Azóta az új pénzegység a nyilvános megvitatás tárgya lett. Különböző javaslatok kerültek napvilágra. Sem ebben a diskusszióban, sem azon az értekezleten, amelyre a kérdés megvitatása végett a közgadasági szak képviselőit és az érdekképviseleteket meghívtam, egységes vélemény nem tudott kialakulni, sőt valamelyes megoldást javasló többségi vélemény sem volt megállapítható.

A nézeteknek ez a különbözősége arra vezethető vissza, hogy aszerint, amint a mindegyik megoldás mellett felhozható érvek és ellenérvek közül melyikre helyezünk nagyobb súlyt, más szóval, hogy aszerint, amint a megoldás keresésénél más-más nézőpontból indulunk ki, más eredményre jutunk. Aki a hitelpolitikai szempontnak tulajdonít jelentőséget, az azoknak az országoknak értékrendszeréhez való csatlakozást javasolja, ahol a belföldi kölcsönök elhelyezését remélik; aki az elmult, habár elmosódott ár- és értékképzetek, vagyon- és jövedelembecslések mai elemeit fenntartani kívánja, az arany korona mellett érvel; aki az egység reális, lehetőleg magas értékében a pénz iránti bizalmat látja jobban megalapozottnak, magasabb pénzegységet kíván, aki a pénzegységnek a napi árakra való befolyást tulajdonít és azonkívül az átmenet símaságára helyez súlyt, kisebb egységet és amennyire csak lehet, egyszerű és kerek osztószámot követel. Ugyancsak kisebb osztószám szükségét hangoztatja, aki az értékek pusztulására, az általános elszegényedésre hivatkozik.

Amit a vélemények ebből a messze szétágazó különbözőségéből leszűrhetni vélek, az, hogy a kérdés egyáltalán nem bír azzal a fontossággal, mint aminővel azt, főleg a megindult vita korábbi stádiumaiban egyesek felruházták. Hitelpolitikai szempontból a pénzérték állandósága és ennek az

állandóságnak az ország közgazdasági és politikai viszonyai által biztosított volta, a jelentős tényezők, nem pedig a pénzegység. Az árakra való befolyását a pénzegységnek az elmélet nem erősiti meg, egyes napi viszonylatokban a nagyobb pénzegység drágulást időzhet elő, de a kis pénzegység mellett sincs kizárva ugyancsak egyes viszonylatokban a drágító hatás. Az egység részekre való darabolása sokat javíthat. Tagadhatatlan, hogy ha az egység egymagában reális értéket képvisel, ez a pénz iránti bizalomnak elterjedésére és megerősödésére, tehát egy kívánatos psichológiai hatás elérésére alkalmas.

Ezeken a szempontokon elindulva jutott a kormány arra az elhatározásra, hogy a 12.500-as osztószám alkalmazásával állapítsa meg az új pénzegységet. Egy millió papirkorona 80 új pénzegységgel lenne egyenlő. Az átszámítás nem komplikált, az új pénzegység középhelyet foglal el az osztrák schilling és az arany korona között.

A pénzegység megállapításával az új pénzláb is adva van, mihelyt az utóbbit mai pénzünk arany értéke alapján szabjuk meg. Azt hiszem, nem kell bővebben indokolnom az utóbbi eljárás helyességét. Az új pénzegység megállapítása nem szolgálhat alkalmul arra, hogy pénzünk értékét akár megjavitsuk, akár megrontsuk és ezáltal az országos értékre szóló pénztartozások tartalmát bármikép is módosítsuk. Az új egység aranyértéke 12.500 papírkoronának arany értékével, az utóbbit a dollár árfolyama alapján számítva, egyenlő.

Áttérve a részletekre, a javaslat törvénytechnikai szerkezetét illetőleg előre kell bocsátanom, hogy az új értékre való áttéréssel és az új pénzláb megállapításával járó összes határozatokat egy egységes, a közvetlenül egymással összefüggő rendelkezéseket külön fejezetekben tárgyaló törvényben vélem szabályozandóknak. A tárgy egysége, a gyakorlati használhatóság, egyaránt e mellett a megoldás mellett szól. A teendők, amelyeket a javaslat tervez, nagyrészt időbelileg is összeesnek, ahol pedig, mint az új értékben való általános kötelező számításnál, a törvény hatálybalépte és első alkalmazása között a dolog természete szerint bizonyos időnek el kell telnie, gyakorlati követelmény, hogy az érdekeltek jó eleve ismerjék a törvény rendelkezéseit és az ahhoz való alkalmazkodást előkészíthessék.

A tervezet határozatainak megszerkesztésénél legcélszerűbbnek véltem a koronaérték megállapításáról szóló, 1892. évi XVII., valamint a koronaértékben való közkötelező számítás behozataláról, az általános érmeforgalom rendezéséről és a koronaértéknek a jogviszonyokra való alkalmazásáról szóló, 1899. évi XXXVI. törvénycikkek megfelelő és a gyakorlatban bevált határozatait mintául elfogadni. Ezt az utat választottam egyébként azért is, mert minden gyökeres valutaváltoztatás hasonló törvényhozási intézkedéseket kíván meg.

A törvényjavaslat első fejezete az új egységet, az új pénzlábat, a pénzláb szerint veretendő arany értékérmeket, az új váltópénz veretését, a vert pénz forgalmát, a jegybank aranybeváltási kötelezettségét, a hatályon kívül helyezett értékrendszerhez tartozó érmék fizetési erejének megszüntetését (demonetizálását)illető határozatokat foglalja magában.

Már az általános részben volt szerencsém az új pénzegységről és arról megemlékezni, hogy az új értékrendszerben a valutafém más, mint az arany nem lehet. Úgy az egység, mint annak századrésze számára választott elnevezés történeti alappal bír. (1. §.)

A pénzverés alapsúlyának megválasztásánál az eddigi, a mértékekre vonatkozó törvényhozásunknak is megfelelő állapotot fenn kell tartanunk. (2. §.)

A 3. §. a pénzlábat állapítja meg, még pedig elsősorban az ötvözött arany alapján. E mellett a pénzláb a finom aranytartalom szerint is meg van határozva. A 9/10-es finomság az aranyérméknél az összes kultúrállamokban, kivéve Angliát és Portugáliát, el van fogadva.

A pénzláb megválasztásánál, amelyből az új egység aranyegyenértéke adódik, mai pénzünk aranyértékét vagyis a tényleges viszonyokat vettük figyelembe, hogy az új pénzláb meghatározásával a pénztartozások tartalmát ne változtassuk. Ennél a meghatározásnál a dollar 71.470 papírkorona árfolyamából, amely a tényleges értékelésnek megfelel, indultunk ki. Ez által kerek számhoz jutottunk. 3.420 pengő esik egy kilogramm ötvözött aranyra és 3.800 pengő egy kilogramm finom aranyra. A kerek számok teszik lehetővé, hogy az ötvözött és a színarany kilogrammjából a 4. §. szerint javasolt húsz- és tizpengős aranyérméket egészen, tört maradványok nélkül, lehet verni. A pénzláb ilyetén meghatározása szerint egy pengő 0·26315789 gramm finom arany.

Az új pénzegységnek a külföldi jelentősebb aranyérmékhez való értékarányát a következő számadatok mutatják:

1 pengő	=	0·03594	arany	fonttal,
1 »	=	0·1749	arany	dollárral
1 »	=	0·43512	arany	holland forinttal,
1 »	=	0·90644	arany	frankkal,
1 »	=	0·65263	arany	skandináv koronával,
1 »	=	0·73422	arany	birodalmi márkával,
1 »	=	1·24295	arany	oszták schillinggel,
1 »	=	0·362576	arany	forinttal,
1 »	=	0·86316	arany	koronával,

és megfordítva:

1 arany	font	=	27·8251	pengővel,
1 »	dollár	=	5·7175	»
1 »	holland forint	=	2·29824	»
1 »	frank	=	1·10322	»
1 »	skandináv korona	=	1·53227	»
1 »	birodalmi márka	=	1·361996	»
1 »	osztrák schilling	=	0·804539	»
1 »	forint	=	2·75805	»
1 »	korona	=	1·15854	»

egyenlő.

A 4. §. a veretendő értékérmékről rendelkezik. Az egység húszszorosa és tízszerese, az arany érméknek szokásos darabolása, van tervbe véve.

Az érmék külső kiállításánál a koronaérték arany érméinél követett eljárást fogadtuk el a viszonyok által követelt változtatással. (5. §.)

A 6. és 7. §§-ok rendelkezései az 1892. évi XVII. törvénycikk 7. és 8. §-aiban foglaltaknak érdemileg teljesen megfelelnek.

A koronaérték arany érméinek veretését, minthogy a korona mint országos érték ebbeli jellegét elveszti, az új értékrendszerre való áttérés folytán be kell szüntetni. (8. §.)

A Magyar Nemzeti Banknak az az alapszabályszerű kötelessége, hogy aranyrudakat budapesti főintézeténél kívánatra bármikor, a törvényes pénzláb szerint, bankjegyekre beváltani tartozik, a pénzláb meghatározásával nyeri igazi jelentőségét és tartalmát. Az aranynak, mint valutafémnek jellegéből következik a szabad aranyveretés és a Jegybank most említett kötelességének a megállapítása.

A váltópénz veretése és az ezzel összefüggő kérdések iránt rendelkező 10., 11., 12., 13., és 14. §-okhoz a következőket vélem kiemelendőknek:

A váltópénz veretésénél a kibocsátható összmennyiség és a darabolás meghatározásánál a forgalom várható igényeivel kell számolni. Valutapolitikai szempontok követelik, hogy a kibocsátható összmennyiség ne legyen bőven méretezve, hogy ezáltal a fiduciárius pénztorgalom mesterségesen ne növeltessék. A tervezett kontingensek, amelyek szerint az ezüst érmékből ötven millió pengő, a nem nemes fémekből vert váltópénzből mindössze 30 millió pengő névértékű verethető, a multból merített tapasztalatok és a szomszédos Ausztria példája szerint inkább szűkre szabottnak mondhatók. A lakosság fejére az ezüst váltópénzből 6·2 pengő, a nem nemes fémből vertből 3·75 pengőnél valamivel több jutna. A koronaérték váltópénzéből a háború előtt a monarchia két államában, az 5 koronás ezüst érméket nem számítva, mindössze 436 millió korona volt verve. A lakosság egy fejére 8·4 aranykorona esett és pedig az ezüst érmékből 5·77 korona, a nikkel és bronz érmékből 2·63 korona. Ausztriában a schillingérték behozatalakor az ezüst váltópénz kibocsátható legnagyobb mennyiségét fejenként 10 schillinggel, a nem nemes fémből vert váltópénz legnagyobb kontingensét fejenként 5 schillinggel állapították meg.

A darabolás megválasztásánál figyelemmel kell lenni a fizetési forgalom akadálytalan lebonyolítására és arra, hogy oly váltópénzérmék álljanak a közönség rendelkezésére, amelyek a detailárak kisebb árnyalatait is kifejezik és így alkalmasak arra, hogy az átmenetnél a felfelé való kikerekítést a lehetőségig megelőzzék. Úgy vélem, ha az egységen kívül 50, 20, 10, 2 és 1 garasosokat fogunk kibocsátani, mindkét követelménynek elég lesz téve. Az 1 garasos értéke 125 papírkorona, oly összeg, mely mai nap a gyakorlati életben önmagában nem szerepel. A váltópénz jellegéből folyik, hogy az csak korlátolt fizetési erővel bírhat. Az a legnagyobb összeg, ameddig az egyes kategoriákhoz tartozó váltópénzérmék az állami és közpénztáraknál, valamint a magánforgalomban elfogadandók, a szokásos mérvben vannak tervezve.

Az ebbe az ügycsoportba tartozó §-ok egyéb rendelkezései közül még csak azt kívánom megjegyezni, hogy a váltópénz kibocsátása a Jegybanknál lenne összpontosítandó, mint amely a megfelelő kis jegycimleteket egyúttal a forgalomból kivonni tartozik, hogy a váltópénz számára hely legyen. A Jegybarnk azonkívül jogosítva lenne a nála felgyülemlő váltópénzt az államnak rendelkezésére bocsátani és annak névértékével az államot megterhelni, vagy e névérték megtérítését az államtól követelni, ami a túlkibocsátás megelőzése, tehát pénzpolitikai érdekből ajánlatos elővigyázati intézkedés.

A javaslat második fejezetében azok a rendelkezések foglaltatnak, amelyek az új törvényes érték behozatalának természetes és szükségszerű következményei. Az időpontot, amelytől kezdődőleg a pengőértékben való számítás általánosan kötelezővé válik, 1927. évi január hó 1-ével vélem megállapítandónak. Ennek az időpontnak a megválasztásánál — eltekintve attól, hogy az, mint a polgári év kezdete, gyakorlati szempontból is a leginkább

ajánlatos kezdőpont — abból indultam ki, hogy ebben az időpontban az új értékre szóló vert pénzből és bankjegyekből elegendő mennyiség fog rendelkezésre állani, hogy a forgalom igényei ki legyenek elégíthetők. A Magyar Nemzeti Banktól vett értesülés szerint a jegygyártás előkészítő munkálatai folyamatban vannak és a szükséges új jegymennyiség előállítását a pénzjegynyomda technikai berendezései lehetővé fogják tenni.

A javaslat 17. szakaszának második bekezdésében találkozunk először annak az értékaránynak meghatározásával, amelyet a régi és az új érték között törvényszerűen megállapitani kívánunk és amelyről az indokolás bevezető részében megemlékezni szerencsém volt. Az országos érték jellegéből folyik a 18. szakaszban tervezett rendelkezés, amely az állami, törvényhatósági és községi bevételek és kiadások megállapítására, és a számadásoknak az új értékben való bevezetésére vonatkozik.

A vámtarifatörvény a vámdíjaknak és egyes mellékilletékeknek aranykoronákban való fizetését írja elő. Ezen az állapoton nem lenne indokolt változtatni. Annak azonban semmi akadálya nincsen, sőt inkább az állami számvitel egységének követelménye, hogy a határvám-bevételekre és kiadásokra vonatkozó számadások, az előirányzat és a zárszámadás, pengő-értékben vezettessék tovább.

A 19. szakaszban előrelátott intézkedések alapgondolata az, hogy az új értékrendszer meghonosítását az, hogy az összes testületek, alapitványok, alapok, vagyontömegek, egyesületek és intézetek, továbbá a kereskedelmi törvény szerint kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezett kereskedők könyveiket, számadásaikat és minden egyéb üzleti feljegyzéseiket 1927. január hó 1-től kezdődőleg pengő-értékben tartoznak vezetni, jelentékeny mérvben elő fogja mozdítani. A tervezett rendelkezés némileg túlmegy az 1899. évi XXXVI. t.-c. 3. §-ában foglalt intézkedésen, amennyiben ott csak a közcélokat szolgáló vagy külön hatósági felügyelet alatt álló testületek, alapok, egyesületek, társaságok, szövetkezetek és intézetek voltak kötelesek számadásaikat a törvényes értékben vezetni. Az új értékrendszer teljes meghonosítása azonban mindenesetre oly közérdek, mely az új értékben való számadás kötelező voltának kiterjesztését teljesen indokolja, annál is inkább, mert amennyiben komoly közgazdasági érdekek egyes vállalatoknál vagy intézményeknél a számadásoknak más értékben való vezetését követelnék meg, a pénzügyminiszter a javaslat szerint kivételeket engedélyezhet.

Nincsen akadálya annak, hogy azok, akik kívánják, az új értékre már az 1927. január hó 1-je előtt önként áttérjenek. A mérlegvalódiság helyreállítására vonatkozó rendelet szerint elkészítendő megnyitó mérlegek e szerint már az új értékben lesznek felállíthatók.

A 20., 21. és 22. szakaszok az 1899. évi XXXVI. t.-c. 5., 6. és 7. szakaszainak analogiájára vannak tervezve és egyrészt az új érték általános elterjesztése érdekében vannak, másrészt a valutaváltozás természetes következményei.

Az új értéknek a jogviszonyokra való alkalmazását tárgyaló harmadik fejezet első sorban azt a törvényes vélelmet állapitja meg, hogy amennyiben az 1927. évi január hó első napján vagy ezután keletkezett jogügyletekben valamely pénzösszeg a pénzérték megjelölése nélkül van meghatározva, azt pengő-értékben kell meghatározottnak tekinteni, ha csak a jogügyletet létesítő fél vagy felek szándéka a jogügylet létesítésekor más pénzérték meghatározására nem irányult. Eme rendelkezés is az új érték országos jellegének természetszerű következménye és bővebb indokolást nem igényel. (23.

szakasz.) A fejezet többi szakaszaiban tervezett intézkedések azon az alapon épülnek fel, hogy az értékrendszerben beállott változás a fizetési kötelezettségek anyagi tartalmán nem változtathat. Rendezendő volt továbbá a koronára szóló és minden oly más értékre szóló fizetési kötelezettség, mely az 1899. évi XXXVI t.-c. értelmében koronában volt teljesíthető. Minden fizetési kötelezettség, amely a fennálló törvényes határozatok szerint koronában volt teljesíthető, 1927. január 1-től kezdve a 17. §-ban megállapított értékarány szerint a pengő-érték fizetési eszközeivel lesz teljesíthető. (29. §.) Végül rendezendő volt a valóságban aranyban, vagy külföldi arany értékben (belföldi vagy külföldi arany érmékben) teljesítendő fizetési kötelezettségek ügye is. Az utóbbi tekintetben a mai helyzet változatlanul megmarad. Nem szenved változást az aranyban teljesítendő fizetések tárgyában kiadott 1923. február hó 9-én kelt, 950/1923. M. E. számú rendelet sem, mely az ezen napig keletkezett oly pénztartozások mikénti teljesítését szabályozza, amelyeket valóságban aranyban vagy külföldi aranyértékben kellene teljesíteni. Az 1923. évi február hó 10-e után keletkezett ily pénztartozások, amelyekre tehát az idézett rendelet nem vonatkozik, érintetlenül maradnak s a javaslat csak azt a rendelkezést tervezi, hogy ezeket a tartozásokat — amennyiben valóságos belföldi aranyérmében kell őket fizetni, — az adós, választása szerint, a pengő-érték aranyérméiben is teljesítheti, természetesen ugyanannyi értékű aranymennyiség szolgáltatása mellett. (25. és 26. §-ok.)

A vegyes és átmeneti intézkedésekkel foglalkozó negyedik fejezetben és pedig a 27. szakaszban a nemzetközi szerződések és megállapodások ama rendelkezéseit, amelyek pénztartozások teljesítésének mértékét és módját szabályozzák, érintetlenül hagyjuk. Szintúgy nem érintené a törvény azokat a fennálló jogszabályokat sem, amelyek értelmében koronára szóló pénztartozásokat átértékelve kell teljesíteni. Amint már többször is kijelentettem, valutaváltozás alkalmával a fizetési kötelezettségek anyagi tartalmán nem lehet változtatni.

A kibocsátandó váltópénz előállítási költsége tetemesen kevesebb, mint annak névértéke. Az államkincstárnak ebből eredő hasznát a jegybankkal szemben fennálló állami tartozás apasztására kellene fordítani. Ezzel az intézkedéssel egy jelentékeny lépéssel közelednénk a végcél, valutánk teljes rendezése felé.

A 28. szakasz szerint a jegybank fel lenne jogosítva arra, hogy koronaértékre szóló államjegyeket 1927. január hó elseje után is alapszabályai rendelkezéseinek megfelelően, kibocsáthasson és forgalomban tarthasson. A tervezett intézkedést a fizetési forgalom zavartalan fenntartása és az a körülmény is indokolja, hogy technikailag alig lenne lehetséges a ma forgó jegytömeget a mondott határnapig egészben az új értékre szólókkal kicserélni.

Az életbeléptetés napját és a végrehajtási záradékot illető rendelkezéseket (29. szakasz) azt hiszem, bővebben indokolni nem szükséges.

Budapest, 1925. évi október hó 27-ik napján.

Dr. Bud János s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

954. szám.

A nemzetgyűlés közlekedésügyi és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„a Déldunavidéki helyi érdekű vasút Magyarország területén maradt vonalának üzemben tartására alakult Baja—Gara—Országhatárszéli helyi érdekű vasút részvénytársaságról“ szóló 782. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1908. évi XXXV. t.-cikkel becikkelyezett engedélyokirat alapján keletkezett Déldunavidéki helyi érdekű vasutak részvénytársaság tulajdonát képező összesen 183 kilométer hosszú vasútvonalakból a trianoni békeszerződés határmegállapításai következtében Magyarország területén csupán 19 kilométer vonalrész maradt meg. Nevezetesen a Bajától a Gara melletti országhatárig terjedő vonal.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrnak a minisztérium nevében kiadott engedélyokirati függelékben a Déldunavidéki helyi érdekű vasút részvénytársaságnak megengedte, hogy ezt a 19 kilométer vonalrészt elidegenítse és felmentette a társaságot ennek a vonalrésznek üzemben tartása kötelezettségétől. Egyben pedig a Baja - Gara—Országhatárszéli vasút üzletére új engedélyokiratot adott ki.

A kereskedelmi miniszter úr a benyujtott törvényjavaslatban kéri, hogy ez az intézkedése jóváhagyassék.

A törvényjavaslat értelmében az új részvénytársaság a részvénykibocsátási illeték alól mentesülne és úgy az átruházási szerződés, valamint a m. kir. Államvasutakkal az üzletkezelés iránt kötött szerződés módosítására vonatkozó szerződések, a cégbejegyzés, a telekkönyvezés és az evégből szükséges beadványok illetékmentessége biztosíttatnék.

Az együttes bizottság a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta és **kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot a maga részéről is elfogadni és annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés közlekedésügyi és pénzügyi bizottságának 1925. évi október hó 27-én tartott együttes üléséből.

Barthos Andor *s. k.,*
az együttes bizottság h. elnöke.

Buday Dezső *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

955. szám.

A nemzetgyűlés közgazdasági bizottságának

jelentése

„a nemzetközi kereskedelmi statisztika létesítése tárgyában az 1913. évi december hó 31. napján Brüsszelben kötött egyezmény becikkelyezéséről“ szóló 783. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A különböző országok külkereskedelmi statisztikáinak egységesítése és ezzel kapcsolatban egységes nemzetközi statisztika létesítése tárgyában 32 állam részvételével még az 1913. évben Brüsszelben megtartott értekezletnek az eredménye az ugyanott 1913. évi december hó 31-ével megkötött azon Egyezmény, mely elhatározta egy Brüsszelben létesítendő Nemzetközi Kereskedelmi Statisztikai Hivatal felállítását, amely hivatal hivatott az értekezleten résztvevő államok által közösen megállapított egységes árulajstrom alapján az egyes országok által beküldött statisztikai adatokat összegyüjteni, egységesen feldolgozni és az eredményeket évenként megjelenő jelentésében kiadni.

Magyarország az egyezményt annak idején a háború kitörése folytán már nem fogadhatta el, tekintve azonban, hogy annak elfogadása minden tekintetben kívánatos, ettől eltekintve azonban Magyarországnak az Egyezményhez való csatlakozását a Trianonban kötött békeszerződés 223. cikkének 2. pontja is kötelezően előírja, a közgazdasági bizottság a törvényjavaslatot letárgyalván, azt úgy általánosságban, mint részleteiben egyhangúlag elfogadta **s kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot a maga részéről is elfogadni s annak tárgyalására a sürgősséget kimondani szíveskedjék.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés közgazdasági bizottságának 1925 évi október hó 27-én tartott üléséből.

Graeffl Jenő *s. k.,*
a közgazdasági bizottság elnöke.

Görgey István *s. k.,*
a közgazdasági bizottság előadója.

956. szám.

Törvényjavaslat

Széchenyi István gróf emlékének törvénybe iktatásáról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés közjogi bizottságának.)

A magyar nemzet századik évfordulóját ünnepelvén annak az eseménynek, hogy Széchenyi István gróf a pozsonyi országgyűlésen közéleti munkásságát megkezdte és 1825. november 3-án példát adó nagy tettével lehetővé tette a Magyar Tudományos Akadémia megalapítását, a nemzetgyűlés elhatározta:

1. §. Széchenyi István gróf közéleti munkásságával, melyet alkotásainak nagy sora hirdet, a nemzet hálájját teljes mértékben kiérdemelte.

2. §. Nevének el nem mulható emlékezete törvénybe iktattatik.

Budapest, 1925. évi október hó 27-én

Bethlen István gróf s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

Melléklet a 956. számú irományhoz.

Indokolás

„Széchenyi István gróf emlékének törvénybe iktatásáról" szóló törvényjavaslathoz.

Száz évvel ezelőtt, a hosszú szünet után Pozsonyba 1825. szeptember 11-re összehívott országgyűlésen indult meg Magyarország újjáalakításának nagy munkája.

A reformkorszak elején kezdte meg fáradhatatlan tevékenységét Széchenyi István gróf, aki azután nemzetünk érdekében oly sok téren annyit alkotott.

Amikor Széchenyi István gróf elhunyt, alkotmányunk fel volt függesztve és így a törvényhozás nem foglalkozhatott az ő emlékének megörökítésével; a társadalom megnyilatkozása azonban a gyászban kétség nélkül méltó volt a nemzethez és a legnagyobb magyarhoz; utóbb közadakozásból szobra is felállíttatott, de szintén nem törvény rendelése alapján.

Most, amikor száz év telt el Széchenyi István gróf közéleti tevékenységének megkezdése óta, elérkezett az alkalom arra, hogy azzal a férfiúval szemben, akit a nemzet már régen a legnagyobb magyar nevére méltónak talált, a törvényhozás is ünnepélyesen kifejezze háláját azáltal, hogy emlékét törvénybe iktatja.

Budapest, 1925. évi október hó 27-én.

Bethlen István gróf s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

957. szám.

Indítvány

a katholikus autonómia törvényének mielőbb való megalkotására.

Az 1848 : XX. törvénycikk megalkotása inditotta meg a katholikus autonómiát kiharcolni szándékozó mozgalmat. S bár Horváth Mihály első alkotmányos kultuszminiszter, később báró Eötvös József, Deák Ferenc, gróf Csáky Albin, gróf Szapáry Gyula valamennyien át voltak hatva attól a gondolattól, hogy a katholikus autonómiát az ország érdekében meg kell csinálni, különös módon, egyes főpapok, talán a dinasztia ellenzésén mégis meghiusult minden nemzeti akarat. Ugy az első nemzetgyűlésen, mint a másodikon ismételten inditvány formájában kívánom az illetékes tényezők figyelmét felhívni e roppant nagyjelentőségű kérdésre.

Magyarországon a katholikus egyház, első helyen a püspökségek igen nagy vagyonokkal rendelkeznek, úgy hogy ily arányú vagyonokkal egyetlen állam sem látja el katholikus főpapjait. A magyar nép kulturális, gazdasági, szociális érdeke szempontjából nem közömbös, hogy kik kerülnek a püspöki székekbe, s akik kinevezést nyernek, hogyan gazdálkodnak és mire fordítják e hatalmas vagyonok jövedelmeit?

Az egyházi javak, az alapítványok kezelése, az iskolák igazgatása, az alsópapság anyagi helyzetének megjavítása, mind okozati összefüggésben állanak a katholikus autonómia megalkotásával. Manap országszerte nagyfokú letargiába sülyedt a katholikus öntudat. Míg a világi katholikus férfiakat bele nem vonják az egyház ügyeinek intézésébe, ez a közömbösség nem szűnik meg, sőt erősbül. Panaszkodnak az egyházmegyék a nagy paphiány miatt, a hivők nemtörődömségének terjedése miatt. Míg a hivők millióinak alkotmányos beleszólási jogát az egyház vagyoni és iskolai ügyeibe nem biztosítják, addig eluralja a lelkeket ez a nagyfokú közöny, mely a rólunk-nélkülünk kormányzásnak mindig velejárója. Mikor a világegyetem kilenctized részében köztársasági államforma és demokratikus politikai berendezés van, akkor a minden jogból kizárt katholikusok milliói jogosan kívánhatják, hogy beleszóljanak abba is, hogy ki legyen a papjuk, ki a tanítójuk s hogy felülvizsgálják, hogy az egyházi vagyonok óriási jövedelmei valóban arra fordíttatnak, mire az alapítók gondoltak, mikor alapítványaikat megtették.

Az erdélyi katholikusok autonómiája kisebb vagyonnal felvirágoztatta az egyházat, főgimnáziumokat, polgári és népiskolákat, fiú-, leánynevelőintézeteket, árvaházakat s még számtalan szociális intézményt nevelt nagyra, ezzel szemben a magyarországi óriási katholikus vagyonok hasonló eredményeit hiába keressük. A katholikus nagygyűlések díszes és előkelő felvonulásában megjelenik az arisztokrácia és a főpapi kar, de a maga alkotmányos, kormányzati jogait kereső milliók tömegereje nagyon távol van onnan. A katholikus autonómiának megalkotása az egyetlen erő, mely a katholikus öntudatot megacélozza, a tömegeket közelebb viszi az érdeklődéshez, s a katholikus egyházat visszaadja igazi, apostoli, magyar nemzeti rendeltetésének.

Budapest, 1925. évi október hó 27-én.

Benyujtja:

Kiss Menyhért *s. k*,
nemzetgyűlési képviselő.

958. szám.

A földmivelésügyi és közgazdasági bizottság

együttes jelentése

„a halászatról szóló 1888 : XIX. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről“ szóló 940. számú törvényjavaslatról.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A halászatról szóló 1888 : XIX. t.-c. életbelépte óta, több mint 37 év telt már el. Kétségtelen, hogy halászatunk e törvény segítségével nyert ismét gazdasági jelentőséget, ami bizonysága annak, hogy a törvény alapelveiben helyes. Az utolsó három évtizedben azonban éppen azoknak a természettudományos kutatásoknak terén volt nagy haladás, amelyek a halászati termelésnek az alapját adják és amelyekkel oly hosszú időn át változatlanul hagyott törvény most már nincsen összhangban. Ez a körülmény, nemkülönben egyéb gyakorlati tapasztalatok is szükségessé teszik a halászati törvény revizióját.

Az együttes bizottság a fentebb előadottak méltánylásával a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben letárgyalta és **kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy e törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és a tárgyalásra a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a földmívelésügyi bizottságnak 1925. évi október hó 27-én tartott ülésén.

Graeffl Jenő *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Marschall Ferenc *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

959. szám.

A nemzetgyülés földmivelésügyi és közgazdasági bizottságának

együttes jelentése

„a burgonyarák és kolorádóbogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról“ szóló 941. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Tekintettel az imminens veszedelemre, mellyel a javaslatban említett kártevők burgonyatermesztésünket fenyegetik, valamint tekintettel a nagy nemzetgazdasági érdekekre, melyek burgonyatermésünk legalább mai kereteiben való fenntartásához fűződnek, az egyesített bizottságok a földmívelésügyi miniszter úrnak javaslatát örömmel üdvözlik s azt általánosságban elfogadják.

Tekintettel azonban a fontos és nagy érdekekre, melyek a javaslathoz fűződnek, a bizottságok a részletekben a következő módosításokat tartják szükségeseknek:

2. §-nál: »az országba behozatalra vagy az ország területén átvitelre szánt minden burgonyaszállítmányt« helyett »az országba behozatalra szánt burgonyaszállítmányokat« szavak teendők. Ugyanezen szakasz végére felveendő: »A déli államokból érkező új burgonyaszállítmányok és a kísérletügyi célokat szolgáló, öt métermázsát meg nem haladó, valamint a postai küldemények vizsgálatának módozatait a földmívelésügyi miniszter rendelettel szabályozza.«

4. §-nál: az első mondatból kimaradnak »vagy az ország területén átvitelre« szavak és a szakasz utolsó bekezdésének utolsóelőtti sorában »a vizsgálatot haladéktalanul« szavak közé iktattassék be »a hivatalból« szó.

10. §-nál: a második mondathoz a következők teendők hozzá: »azonban a földmívelésügyi miniszter oly esetben, midőn a foganatosított intézkedések a fél anyagi romlását idézhetnék elő, kérelemre segélyt adhat.«

Ezeknek bejelentése mellett az egyesített bizottságok **javasolják a t. Nemzetgyűlésnek a törvényjavaslatnak az említett módosításokkal és kiegészítésekkel úgy általánosságban, mint részleteiben való elfogadását és egyben a javaslat tárgyalására a sürgősségnek** kimondását **kérik.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés földmívelésügyi és közgazdasági bizottságának 1925. évi október hó 27-én tartott üléséből.

Graeffl Jenő *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Neuberger Ferenc *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

Melléklet a 959. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a burgonyarák és a kolorádó bogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének megakadályozásáról.

(A földmívelésügyi és közgazdasági bizottságok szövegezése szerint.)

1. § Burgonyarákkal (Chrysophlyctis endobiotica Schilb., Synchytrium endobioticum Perc.) vagy kolorádóbogárral (Leptinotarsa decemlineata Say.) vagy a burgonyatermelést veszélyeztető egyéb betegséggel fertőzött vagy ily fertőzésre gyanús burgonyát külföldről az országba behozni vagy az ország területén átvinni egyaránt tilos.

2. §. A burgonyarák és a kolorádó bogár, valamint a burgonyatermesztést veszélyeztető egyéb betegségek behurcolásának és elterjedésének meggátlása céljából az országba behozatalra szánt burgonyaszállítmányokat az ország határán (belépő vámhivatali állomás) hivatalos vizsgálat alá kell venni.

A vizsgálatot a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközegek végzik.

A déli államokból érkező új burgonya szállítmányok és a kisérletügyi célokat szolgáló, öt métermázsát meg nem haladó, valamint a póstai küldemények vizsgálatának módozatait a földmívelésügyi miniszter rendelettel szabályozza.

3. §. Az országba behozatalra vagy az ország területén átvitelre szánt minden burgonyaszállítmányt az illetékes külföldi szakintézet vagy szakközeg hivatalos származási és egészségügyi bizonyítványával kell ellátni.

E bizonyítványnak tartalmaznia kell:

a) a burgonya származási helyének (gazdaság, község, közigazgatási kerület) és fajtájának megjelölését;

b) a vizsgálat időpontját, valamint azokat az adatokat, (szállítmányra alkalmazott zárjegynek, a szállítóeszköznek stb. leírása), amelyekből a burgonyaszállítmánynak a bizonyítvány szerint megvizsgált burgonyával való azonossága megállapítható;

c) annak a megállapítását, hogy a megvizsgált burgonya burgonyaráktól és kolorádó bogártól, valamint a burgonyatermelést veszélyeztető egyéb betegségtől mentes, de ily fertőzésre nem is gyanús, továbbá, hogy a burgonya termelőhelyén 10 kilométer körzetben burgonyarák, vagy arra gyanús eset és 20 kilométernyi körzetben kolorádó bogár nem fordult elő.

4. §. A feladó köteles az országba behozatalra szánt burgonyaszállítmány érkezésének megközelítő időpontjáról, a mennyiségnek és a belépő vámhivatali állomásnak megjelölésével a m. kir növényélet- és kórtani állomást (Budapest, II., Debrői-út 17.) értesíteni.

A beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) a burgonyaszállítmánynak a belépő állomásra érkezéséről táviratban értesíti a m. kir. növényélet- és kórtani állomást, annak a megjegyzésével, hogy a szállítmány származási és egészségügyi bizonyítvánnyal el van-e látva, vagy nincs.

A m. kir. növényélet- és kórtani állomás ennek az értesítésnek alapján gondoskodik arról, hogy a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a vizsgálatot hivatalból haladéktalanul teljesítse.

5. §. A beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) a belépő állomásra érkező burgonyaszállítmányt a hivatalos vizsgálat foganatosításáig szigorú őrizet alatt tartja.

A földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a vizsgálatot a származási és egészségügyi bizonyítvány alapul vételével foganatosítja.

Ha a vizsgálatot teljesítő szakközeg megállapítja, hogy a burgonya a származási és egészségügyi bizonyítvány szerint megvizsgált burgonyával azonos és a 3. §. *c)* pontjának megfelelően fertőzéstől mentes és fertőzésre nem is gyanús, a vizsgálatnak ezt az eredményét a fuvarlevélen tanusítja. Ezzel az igazolással a szállítmány továbbítható.

Ha ellenben a vizsgálatot teljesítő szakközeg azt állapítja meg, hogy a burgonya fertőzött, vagy fertőzésre gyanús, vagy a vizsgálatot amiatt mellőzi, mert a szállítmányt származási és egészségügyi bizonyítvány nem kíséri, vagy az a 3. §-ban meghatározott kellékeknek nem felel meg, ehhez képest a fuvarlevélre az ok megjelölésével a továbbítás tilalmát jegyzi fel. Az ily szállítmány illetékes intézkedésig a belépő állomáson a beléptető határszéli m. kir. vámhivatal (vámhivatali kirendeltség) szigorú őrizete alatt marad.

Az eljáró szakközeg jelentése alapján a m. kir. növényélet- és kórtani állomás a fertőzött szállítmányt rendszerint azzal a felhívással bocsátja a feladó rendelkezésére, hogy az értesüléstől számított nyolc nap alatt a visszaszállításról gondoskodjék. Erről a belföldi címzettet is értesíteni kell. Ha a kitűzött határidő alatt sem a feladó, sem a címzett nem intézkedik, a m. kir. növényélet- és kórtani állomás a szállítmányt megsemmisítteti. A rendelkezésre bocsátás mellőzésével, a felek egyidejű értesítése mellett, helye van a megsemmítésnek akkor is, ha a szállítmány oly mértékben fertőzött, hogy a belépő állomáson vesztegelése is a fertőzés terjedésének veszélyével fenyeget.

Enyhébb fertőzés esetében, ha a behurcolása elleni védekezés meghiusításától sem kell tartani, a m. kir. növényélet- és kórtani állomás indokolt felterjesztésére a földmívelésügyi miniszter megengedheti a burgonyának ellenőrzés mellett a felek részéről megjelölt belföldi ipartelepre szállítását és ott hatósági ellenőrzés alatt ipari célra feldolgozását.

6. §. Ha valamely külföldi állam részéről a burgonyarák, a koloradóbogár, vagy a burgonyát fertőző egyéb betegség behurcolásának veszélye fenyegető jelleget ölt, a földmívelésügyi miniszter az onnan származó burgonya behozatalát vagy átvitelét a veszély idejére általában eltilthatja.

7. §. Aki burgonyát termeszt, vagy aki burgonyát ipari feldolgozás végett üzemében vagy forgalombahozatal céljára raktáron tart, ameny-

nyiben burgonyarák vagy koloradó bogár fellépését észleli vagy gyanítja, köteles az esetet a községi elöljáróságnak (városi tanácsnak) haladéktalanul bejelenteni.

Az elöljáróság (tanács) a burgonyarák esetét a m. kir. növényélet- és kórtani állomásnak, a koloradó bogár esetét pedig a m. kir. rovartani állomásnak a gazdaság vagy telep feltüntetésével táviratban jelenti.

Az állomás e jelentés alapján haladéktalanul gondoskodik arról, hogy a földmívelésügyi minisztertől kirendelt szakközeg a helyszíni vizsgálatot megtartsa.

Az eljáró szakközeg vizsgálat vagy ellenőrzés céljából bármely fertőzött vagy fertőzésre gyanus területre (gazdaság, telep, raktár) beléphet és mintát vehet. Az eljáró szakközeg a vizsgálat eredményéről jelentést tesz az állomásnak, amely fertőzés esetében a fertőzött területet a rajta levő burgonyakészletettel együtt zár alá helyezi. A zár alá helyezés ellen az érdekelt felek előterjesztést tehetnek, a mely fölött a földmívelésügyi miniszter dönt.

A jelen §. első bekezdésében meghatározott kötelező jelentés megtételétől kezdve addig, amíg az állomás a fertőzéstől mentességet, vagy a fertőzés megszűnését meg nem állapítja, s utóbbi esetben a zár alá helyezést meg nem szünteti, a fertőzésre gyanus, vagy a fertőzés miatt zár alá helyezett területről burgonyanövény bármely részét, bárminemű tartályt, zsákot, vagy egyéb tárgyat, amely fertőzött, vagy fertőzésre gyanus burgonyával érintkezésben volt, továbbá állati trágyát, vagy trágyalevet elszállítani, úgyszintén fertőzött, vagy fertőzésre gyanus burgonyát elvetni egyaránt tilos.

8. §. Az állomás a fertőzött burgonyakészleteket rendszerint megsemmisítteti, azonban indokolt felterjesztésére, ha a fertőzés leküzdésének sikerét nem veszélyezteti, a földmívelésügyi miniszter megengedheti ellenőrzés mellett a burgonyának a fél részéről megjelölt ipartelepre szállítását, vagy ha a készlet már ipartelepen van, megtartását és hatósági ellenőrzés mellett ipari célra feldolgozását.

9. §. Ha a fertőzés leküzdése és terjedésének megakadályozása végett elkerülhetetlenül szükséges, a földmívelésügyi miniszter a fertőzött vidéken vagy egyes részein a burgonyatermesztést a veszély tartamára eltilthatja, vagy korlátozhatja.

A zár alá helyezett területre a jelen törvénnyel megállapított korlátozások alól a földmívelésügyi miniszter indokolt esetekben könnyítéseket engedhet.

10. §. A vizsgálat és az ellenőrzés, úgyszintén a fertőzés leküzdésére irányuló munkálatok módozatait a földmívelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

A jelen törvény értelmében foganatosított vizsgálat és ellenőrzés, valamint az eredményükhöz képest tett intézkedések miatt a felek az államtól kártérítést nem követelhetnek, azonban a földmívelésügyi miniszter oly esetben, midőn a foganatosított intézkedések a fél anyagi romlását idézhetnék elő, kérelemre segélyt adhat.

11. §. Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással, valamint 3,000.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, aki

1. fertőzött vagy fertőzésre gyanús burgonyát az 1. §-ban, illetőleg az 5. §. negyedik bekezdésében meghatározott tilalom ellenére külföldről az országba behoz, vagy az ország területén átvisz;

2. a burgonyaráknak, vagy koloradó bogárnak fellépését, vagy e tekintetben gyanút keltő jelenséget a

7. §. első bekezdése értelmében be nem jelenti;

3. fertőzésre gyanús, vagy fertőzés miatt zár alá helyezett területről burgonyanövény bármely részét, bárminemű tartályt, zsákot vagy egyéb tárgyat, amely fertőzött, vagy fertőzésre gyanús burgonyával érintkezésben volt, továbbá állati trágyát, vagy trágyalevet a 7. §. 5. bekezdésében meghatározott tilalom ellenére elszállít;

4. fertőzött, vagy fertőzésre gyanús burgonyát a 7. §. ötödik bekezdésében meghatározott tilalom ellenére elvet;

5. oly területen, amelyen a 9. §. értelmében meg van tiltva, burgonyát termeszt;

6. §. az eljáró hivatali szakközeget a vizsgálatban, az ellenőrzésben, vagy a mintavételben akadályozza.

12. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe. Végrehajtásáról az érdekelt miniszterekkel, a földmívelésügyi miniszter egyetértve gondoskodik.

---

960. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának

jelentése

„a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről“ szóló 953. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottsága tárgyalás alá vévén a pénzügyminiszternek »a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről« szóló törvényjavaslatot, azt a mellékelt szövegezésben fogadta el.

Mielőtt azon változásokra kitérne, melyekben a bizottsági szöveg a miniszteri szövegből eltér, a bizottság számot kíván adni a javaslat legfontosabb kérdésében, az osztószám kérdésében elfoglalt álláspontjáról. A bizottság ugyanis a miniszteri javaslatban foglalt 12.500 osztószámot elfogadta. Amikor ezt tette, tudatában volt annak, s ezt ezúttal is leszögezi, hogy az elfogadott osztószámtól eltérő egyéb számok egyike-másika mellett is hozhatók fel komoly érvek. Mégis az összes érvek mérlegelése után úgy találta, hogy a pénzügyminiszter által javasolt osztószám a legmegfelelőbb. E tekintetben a bizottság csak arról kíván ezúttal számot adni, hogy miért nem fogadta el a 10.000-es osztószámot és az aranykorona számítási kulcsát? A 10.000-es szám tekintetében a már ismert okokon felül a bizottság azért helyezkedett elutasító álláspontra, mert tudomást szerzett azokról a nem teljesen kedvező tapasztalatokról, melyeket ezzel az osztószámmal Ausztriában tettek. E mellett még az a meggyőződése is a bizottságnak, hogy a 12.500-as osztószám elfogadása esetén a közönség kényszerülve lesz az új valutában való számításra azonnal áttérni, ami a 10.000-es számnál nem történnék meg, miután az elhagyandó nullákat a forgalomban még igen sokan használnák. Az aranykorona mellőzésénél a bizottság döntőszempontnak az átszámítás nehéz voltát tekintette.

Áttérve már most a javaslat szövegében történt változásokra, előrebocsátja a bizottság, hogy a »garas« kifejezés helyébe, mint megfelelőbbet, a »fillér« kifejezést vette fel a javaslat összes vonatkozó szakaszaiban.

Szükségesnek tartotta továbbá a 20 és 10 pengős aranyérme nyers és fínom súlyát még nagyobb pontossággal — és pedig héttizedes számnyi pontossággal megadni, épp úgy, mint az aranykoronának pengőben kifejezett értékét is. Ennélfogva a 4. §. utolsó bekezdését a következő szövegezésben fogadta el: »A húsz-pengős nyerssúlya 5·8479531, fínomsúlya 5·2631578 gramm, a tíz-pengős nyerssúlya 2·9239765 gramm, fínomsúlya pedig 7·6315789 gramm.« A 20. §-nál az utolsó sorban »1·15854 pengőnek számít« helyébe »1·1585365 pengőnek számít« szöveget vette fel, végül a 25. §-ban a »2·75805 pengőnek és egy aranykorona 1·15854 pengőnek számít« szavak helyébe »2·7580645 pengőnek és egy aranykorona 1·1585365 pengőnek számít« szöveget vette fel. A 17. §. második bekezdésének negyedik sorában a »félgarasnál« szó helyébe a »nál« képző felesleges volta és a filléregység elfogadása folytán »fél-fillér« szavat tette. Végül a 25. §. hatodik sorában a »— választás szerint —« szavak helyébe a megfelelőbb »— választása szerint —« szavakat vette fel. Végül tekintettel arra, hogy a váltópénz mennyiségének pontos megállapítására a váltópénz infláció veszedelmének elkerülése céljából nagy súlyt helyezett s az illetékes helyről vett értesülés szerint 45 millió pengő névértékű ezüst érmét a forgalom szempontjából elégségesnek találja, a 11. §. első bekezdésében az »50 millió pengő« mennyiség helyébe »45 millió pengő« mennyiséget vette fel.

A bizottság a javaslatot egyebekben változatlanul fogadta el s amikor ezt a t. Nemzetgyűlésnek bejelenti, szükségesnek tartja különösen hangsúlyozni azt is, hogy a javaslat törvényerőre emelése az ország közvéleményének egyhangú nézete szerint igen sürgős, miért amidőn a javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben a javasolt szövegezésben elfogadásra ajánlja, tisztelettel azt is kéri, hogy annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1925 évi október hó 29-én tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Őrffy Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

Melléklet a 960. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a pengőérték megállapításáról és az ezzel összefüggő rendelkezésekről.

(A pénzügyi bizottság szövegezése szerint.)

I. Fejezet. Érmék értékének, veretésének és az érmeforgalomnak szabályozása.

1. §. A koronaérték helyébe új érték lép. Az új érték arany érték. Számolási egysége: a pengő.

A pengő száz fillérre oszlik.

2. §. A pénzverés alapsúlya a kilogramm és ennek tizedes részei.

3. §. Az értékpénzt alkotó arany érmék 900 ezredrész aranyat és 100 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből veretnek.

Egy kilogramm ötvözött aranyra 3.420 pengő, következésképp egy kilogramm fínom aranyra 3.800 pengő esik.

4. §. Arany értékpénzül

a) húsz-pengős

b) tíz-pengős

érmék veretnek.

Egy kilogramm ötvözött aranyból 171 darab húsz-pengős vagy 342 darab tíz-pengős, tehát egy kilogramm fínom aranyból 190 darab húsz-pengős vagy 380 darab tíz-pengős arany érme veretik.

A húsz-pengős nyerssúlya 5·8479531 gramm, fínomsúlya 5·2631578 gramm, a tíz-pengős nyerssúlya 2·9239765 gramm, fínomsúlya pedig 2·6315789 gramm.

5. §. Ezeknek az arany érméknek a képlapján Magyarországnak címert tartó angyalokkal és »Magyar Királyság« körirattal ellátott címere és a veretés évszáma, hátlapján pedig virágékítéssel körülvett »20 PENGŐ« illetőleg »10 PENGŐ« értékjelzés lesz.

Karimájuk síma, díszített széllel.

A lapok pereme emelkedett és azon belül gyöngysor vonul végig.

A húsz-pengős arany érme átmérője 20 milliméter, a tíz-pengős arany érme átmérője 18 milliméter lesz.

6. §. Az arany érméket oly eljárás szerint kell verni, amely a fínomság és a súly tekintetében a teljes pontosságot biztosítja.

Amennyiben az egyes érménél teljes pontosságot nem lehet elérni, akár felfelé, akár lefelé meg van engedve oly eltérés, amely súlyban két ezredrészt, fínomságban egy ezredrészt nem halad meg.

A húsz-pengős forgalmi súlya 5·82 gramm, a tíz-pengős forgalmi súlya 2·91 gramm.

Oly arany érméket, amelyek a

rendes forgalom folytán megfogytak, de a forgalmi súlyt még elérik, az állami és egyéb közpénztárnál, valamint a magánforgalomban is fizetésül teljes súlyúakként kell elfogadni.

Oly arany érméket ellenben, amelyek hosszas forgalom és kopás után súlyukból annyit vesztettek, hogy a forgalmi súlyt többé nem érik el, az állam költségére beolvasztás végett be kell vonni. Az ily kopott arany érméket is teljes névértékben kell elfogadni minden állami és egyéb közpénztárnál és a m. kir. állami pénzverőbe szállítani.

Állami vagy egyéb közpénztárhoz került oly arany érméket, amelyek súlyukban nem a rendes forgalom folytán, hanem más ok miatt fogytak meg, a pénztár a finomsági tartalmuknak megfelelő érték megtérítése ellenében — tekintet nélkül névértékükre — bevonja és átveretés végett a m. kir. állami pénzverőbe szállítja.

7. §. Az arany értékérméket mind az állam, mind magánosok számlájára verik. A magánosoknak felszámítandó pénzverési díjat rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg; a pénzverési díj 20 pengős veretése esetén az érték 0·3 százalékát, 10 pengős veretése esetén az érték 0·5 százalékát nem haladhatja meg.

8. §. A koronaértéknek az 1892. évi XVII. és az 1907. évi XLVIII. törvénycikkel megállapított arany érméit többé nem lehet verni.

9. §. A Magyar Nemzeti Bank alapszabályainak 92. cikke értelmében budapesti főintézeténél aranyrudakat bankjegyekre kívánatra bármikor köteles beváltani az előbbi rendelkezésekben meghatározott pénzláb szerint, amelynek értelmében egy pengő 0·26315789 gramm fínom arany.

10. §. A pengőérték arany érméin felül egyelőre következő pengőértékre szóló érméket kell verni:

ezüstből egy pengőst,

nem nemesfémből 50, 20, 10, 2 és 1 fillérest.

Ezüstből és nem nemesfémből érméket csak az állam számlájára verik.

11. §. Ezüst érmét mindössze 45 millió pengő névértékben lehet veretni.

Az ezüst érméket 640 ezredrész ezüstöt és 360 ezredrész rezet tartalmazó ötvözetből verik.

Az egy pengős súlya 5 gramm, átmérője 23 milliméter.

Az ezüst érméket a törvényszabta súly és fínomság megtartásával kell verni. Amennyiben egyes érméknél nem lehet teljes pontosságot elérni, akár felfelé akár lefelé meg van engedve oly eltérés, amely fínomságban öt ezred, súlyban pedig tíz ezredrészt nem halad meg.

Az ezüst érmék képlapján Magyarországnak »Magyar Királyság« köriratttal ellátott címere és a veretés évszáma, hátlapján pedig virágdíszítéssel ellátott értékjelzés lesz.

12. §. Nem nemesfémekből mindössze 30 millió pengő névértékűt lehet verni. Hogy ebből a névértékből a 10. §-ban felsorolt nem nemesfémből való érméknek mindegyikéből mennyit lehet verni, rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg.

Az 50, 20 és 10 filléres érméket 25 rész nikkelt és 75 rész rezet tartalmazó ötvözetből verik. Az 50 filléres súlya 5 gramm, a 20 filléres súlya 4 gramm, a 10 filléres súlya 3 gramm.

A 2- és 1 filléres érméket 95 rész rezet, 4 rész ónt és 1 rész cinket tartalmazó ötvözetből verik.

A jelen §-ban felsorolt érmék külső kiállítását rendelettel a pénzügyminiszter szabályozza.

13. §. Az egy pengős, úgyszintén az 50, 20, 10, 2 és 1 filléres érméket minden állami és egyéb közpénztár fizetésképp névértékben köteles elfogadni, még pedig az egy pengősöket korlátlanul, az 50 filléreseket 20 pengőig, a 20 és 10 filléreseket 10

pengőig, a 2 és 1 filléreseket 2 pengőig terjedő összegekben.

Attól az időponttól kezdve, amikor a Magyar Nemzeti Bank a készfizetéseket megkezdi, az előbbi bekezdésben felsorolt érméket a váltó pénztárak kívánatra értékpénz (4. §.) ellenében beváltják. A beváltás módozatait rendelettel a pénzügyminiszter állapítja meg.

Magánforgalomban senki sem köteles egy pengősöket 50 pengő, 50 filléreseket 20 pengő, 20 és 10 filléreseket 10 pengő, a 2 és 1 filléreseket pedig 2 pengő összegen felül fizetésül elfogadni.

14. §. Az előbbi §. rendelkezései nem terjednek ki átlyukasztott, meghamisított, vagy oly érmékre, amelyek súlya másképp, mint a rendes forgalom következtében kevesbedett.

Állami vagy más közpénztárhoz került, meghamisított érméket megtérítés nélkül azonnal be kell vonni és a m. kir. állami pénzverőbe kell szállítani.

Állami vagy egyéb közpénztárhoz került oly érméket, amelyek súlyukban átlyukasztás következtében vagy nem a rendes forgalom folytán, hanem más ok miatt fogytak meg, oly jellel kell ellátni, amely az érméket törvényes forgalomra alkalmatlanná teszi.

Oly érméket, amelyek a hosszas forgalom és kopás következtében súlyukban nagyobb mértékben fogytak meg vagy nehezen ismerhetők fel, állami vagy egyéb közpénztárnál fizetésül vagy átváltásra el kell fogadni és az állam költségén át kell verni.

15. §. Az egy pengős, az 50, 20, 10, 2 és 1 filléres érmék kibocsátása kizárólag a Magyar Nemzeti Bank útján történik. Ezzel kapcsolatban köteles a bank megfelelő címleteket a forgalomból bevonni (Bankalapszabályok 80. cikke) és a forgalomba hozott érmék teljes ellenértékét az állam javára írni.

A Magyar Nemzeti Bank pénztárai ezeket az érméket fizetésül ugyanúgy, mint az állami pénztárak (13. §.), bankjegyekre átváltás végett pedig korlátlan összegben elfogadják.

A Magyar Nemzeti Banknak joga van a nála felgyülemlett ily érméket az állam rendelkezésére bocsátani és a rendelkezésre bocsátott érmék névértékével az államnak a banknál vezetett számláját megterhelni, vagy e névérték megtérítését az államtól követelni.

A jelen §. rendelkezéseinek végrehajtása iránt a pénzügyminiszter a bankkal meg fog egyezni.

16. §. A koronaérték arany értékérméi, az 5, 2 és 1 koronás ezüst érmék, a 20, 10, 2 és 1 filléres érmék, úgyszintén az ausztriai érték ezüst egyforintosai 1927. január 1-ével törvényes fizetési eszköz jellegüket elveszítik.

II. Fejezet. A pengőértékben való kötelező számítás.

17. §. A koronában való kötelező számítás helyébe az 1927. évi január hó 1-től a pengőértékben való kötelező számítás lép.

Koronának pengőre való átszámításánál 12.500 koronát egy pengőnek kell számítani. Ha ilyen átszámítás törtet eredményez, a fél-fillér vagy ennél nagyobb tört egész fillérnek, a fél-fillérnél kisebb tört pedig nem számíttatik.

18. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve minden állami, törvényhatósági és községi bevételt és kiadást pengőértékben kell megállapítani, úgyszintén minden állami, törvényhatósági és községi pénztár és hivatal számadását ebben az értékben kell vezetni.

A határvámilleték megszabására és fizetésére fennálló szabályokat ez a rendelkezés nem érinti, a határvámjövedékre vonatkozó számadásokat azonban pengőértékben kell vezetni.

19. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve a külön közhatósági felügyelet alatt álló vagy közcélokat szolgáló testületek, alapítványok, alapok, vagyontömegek, egyesületek és intézetek, továbbá a kereskedelmi törvény szerint kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezett kereskedők — ideértve a kereskedelmi társaságokat is — kötelesek könyveiket, számadásaikat (leltárt és mérleget is) és minden egyéb üzleti feljegyzéseiket pengőértékben vezetni. Ez alól a kötelezettség alól indokolt esetben a pénzügyminiszter kivételt engedhet.

Az előbbi bekezdésben felsoroltak könyveiket, számadásaikat és minden egyéb üzleti feljegyzéseiket már az 1927. évi január hó 1. napja előtt is pengőértékben vezethetik.

A Magyar Nemzeti Bankra alapszabályai irányadók.

20. §. A fennálló jogszabályokban foglalt és a koronaértékre vonatkozó intézkedéseket az 1927. január hó 1. napjától kezdve a 17. §-ban meghatározott értékarány szerint, amelynek értelmében 12.500 korona egy pengőnek számítandó, pengőértékben megállapítottaknak kell tekinteni.

A fennálló jogszabályokban foglalt és oly értékre szóló intézkedéseket, amely értéknek aránya a koronaértékhez törvényszerűen meg van állapítva, koronaértékre kell átszátani és az átszámítás eredményéhez képest a 17. §-ban meghatározott értékarány szerint pengőértékben megállapítottnak kell tekinteni.

Ahol a fennálló jogszabályok, bírói vagy más hatósági intézkedések pénzösszeget vagy fizetési kötelezettséget aranykoronában állapítanak meg, anélkül, hogy a papírkoronára átszámítás kulcsát vagy a valóságos aranyban teljesítést szabnák meg, ezeket a pénzösszegeket vagy fizetési kötelezettségeket pengőértékben megállapítottnak kell tekinteni, még pedig úgy, hogy egy aranykorona 1·1585365 pengőnek számít.

21. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve törvényben, rendeletben vagy más jogszabályban, közhatósági vagy közhivatali intézkedésben, határozatban vagy hirdetményben pénzösszeget csak pengőértékben lehet meghatározni.

Ez a rendelkezés nem terjed ki azokra az esetekre, amelyekben oly pénzösszegről van szó, amelyet a törvény rendelkezései értelmében valamely meghatározott érmenemben, vagy más, mint pengőértékben kell fizetni, vagy ha annak a minisztérium más, mint pengőértékben való meghatározását külön megengedi.

22. §. Az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve minden közokiratban, ideértve bírói vagy más hatósági határozatot is, még pedig akkor is, ha a határozat alapjául szolgált beadványt vagy keresetlevelet 1927. évi január hó 1. napja előtt adták be, a pénzösszeget pengőértékben kell meghatározni. Az ennek a rendelkezésnek megfelelően pengőértékben meghatározott pénzösszeget azonban a 17. §-ban megállapított értékarány alapulvételével abban az érmenemben vagy értékben is ki kell fejezni, amelyben az eredetileg is kifejezve volt, vagy amelyben a kötelezettséget eredetileg meghatározták.

Ezek a rendelkezések nem nyernek alkalmazást oly érmenemre, vagy értékre szóló pénzösszegekre, amely érmenemek, vagy értéknek törvényes aránya a pengőértékhez nincs megállapítva, vagy amely pénzösszeget a törvény rendelkezései értelmében valamely meghatározott érmenemben vagy más értékben, mint a törvényesben kell fizetni.

III. Fejezet. A pengőértéknek a jogviszonyokra való alkalmazásáról.

23. §. Ha az 1927. évi január hó 1. napján vagy e nap után keletkezett jogügyletben valamely pénzösszeg

a pénzérték megjelölése nélkül van meghatározva, azt pengőértékben meghatározottnak kell tekinteni, kivéve, ha be van bizonyítva, hogy a jogügyletet létesítő fél vagy felek szándéka a jogügylet létesítésekor más pénzérték meghatározására irányult.

24. §. Koronában teljesíthető minden fizetési kötelezettséget az 1927. évi január hó 1. napjától kezdve a 17. §-ban megállapított értékarány szerint pengőértékben lehet teljesíteni.

Az 1899. évi XXXVI. t.-c. 15. §-ának 2. és 3. bekezdése és e törvénycikk 16., 17., 18. és 19. §-ai azzal a változtatással nyernek továbbra is alkalmazást, hogy a koronákban való teljesítés helyébe a pengőértékben való teljesítés lép.

25. §. Az olyan pénztartozást, amely az 1923. évi február hó 10. napja után keletkezett és amelyet valamely belföldi arany érmében valóságban kell teljesíteni, az adós — választása szerint — a pengőérték arany érméiben is teljesítheti. Az ilyen teljesítésnél 1 aranyforint 2·7580645 pengőnek és 1 aranykorona 1·1585365 pengőnek számít. Ezeket a rendelkezéseket a határvámfizetésekre is alkalmazni kell, tekintetnélkül a fizetési kötelezettség keletkezésének időpontjára.

Az 1923. évi február hó 10. napja előtt keletkezett, kereskedelmi ügyleten, váltón, vagy más magánjogi címen alapuló oly pénztartozások tekintetében, amelyeket valóságban aranyban, vagy külföldi aranyértékben (belföldi vagy külföldi arany érmékben) kellene teljesíteni, a fennálló jogszabályok érintetlenül maradnak.

IV. Fejezet. Vegyes és átmeneti intézkedések.

26. §. Ez a törvény nem érinti az 1921. évi XXXIII. t.-c.-be iktatott trianoni szerződésnek, valamint más nemzetközi megállapodásoknak azokat a rendelkezéseit, amelyek pénztartozások teljesítésének mértékét és módját szabályozzák.

Nem érinti továbbá ez a törvény a fennálló jogszabályoknak azokat a rendelkezéseit sem, amelyek értelmében koronára szóló pénztartozásokat átértékelve kell teljesíteni.

27. §. Azt a többletet, amellyel a jelen törvény alapján verendő érmék névértéke előállítási költségüket meghaladja (ú. n. pénzverési nyereség), az államot a Magyar Nemzeti Bankkal szemben terhelő adósság apasztására kell fordítani.

28. §. A Magyar Nemzeti Bank fel van jogosítva, hogy koronaértékre szóló államjegyeket a pengőértékre szóló bankjegyek elkészültéig az 1927. évi január hó 1. napja után is alapszabályai rendelkezéseinek megfelelően kibocsáthasson és forgalomban tarthasson.

29. §. A jelen törvény kihirdetésének napján lép életbe. Az I. és IV. fejezetben foglalt rendelkezéseket a pénzügyminiszter, a II. és a III. fejezetben foglaltakat pedig a minisztérium hajtja végre.

961. szám.

A nemzetgyűlés közjogi bizottságának
jelentése

„Széchenyi István gróf emlékének törvénybe iktatásáról“ szóló 956. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés közjogi bizottsága tárgyalás alá vévén a miniszterelnök úrnak »Széchenyi István gróf emlékének törvénybe iktatásáról« szóló törvényjavaslatát, azt előterjesztett szövegében változtatás nélkül, egyhangúlag fogadta el.

Midőn a magyar nemzet törvényhozói testülete a nemzet elismerésének, hálájának zászlaját hajtja meg legnagyobb fia, gróf Széchenyi István emléke előtt, lehetetlen szó nélkül elsiklani ama nagy alkotások előtt, amelyek gróf Széchenyi István nevéhez fűződnek. Neve, megjelenése mérföldkövet jelent Magyarország gazdasági, kulturális és politikai fejlődése terén. Mint egy hatalmas üstökös a sötét égboltozaton, úgy jelent meg a nagy tespedés, gazdasági pangás, kulturális elmaradottság korában Hazánk politikai horizontján, megjelenésével új irányt adva, teljes átalakulást idézve elő gazdasági, szociális és kulturális téren, hatalmas genijének törhetetlen akaraterejével mutatva meg nemzete számára az egyedül helyes, egyedül igaz és egyedül célhavezető utat. Beszédeiben, örökbecsű mondataiban élesen ostorozta nemzetének hibáit, a főúri rendnek, melyhez tartozott a nemzettel szembeni mulasztásait, de egyúttal lelkesedéssel mutatott reá annak erényeire, ama hatalmas szunnyadó erőre, amely a magyar nemzetben rejlik s amelynek kellő módon való érvényre juttatása faját a nemzetek legelsőinek sorába juttatandja.

Soha még embernek munkája, eszméinek hirdetése és megvalósítása során annyi és oly nagy nehézséggel, sok akadállyal megküzdenie nem kellett, mint neki. A nemzeti érzés háttérbe szorulása, az általános gazdasági pangás, a sociális érzés hiánya, a nemzeti öntudat elsenyvedése, a nemzeti kultúra hanyatlása, a legteljesebb érdektelenség a közügyek iránt jellemezték a kort, melyben korszakalkotó munkáját megkezdette, melyekhez gátló akadály gyanánt járult kortársai részéről egyrészt a meg nem értés, másrészt pedig

az előítélet és önzés, a legnagyobb fokú ellenzése formájában minden reformnak. Az akadályok azonban csak fokozzák munkaerejét, a kortársak ellenkezése munkakedvét. Egymásután jelennek meg hatalmas szellemi alkotásai, a »Hitel«, a »Világ«, a »Stádium«, amelyek kimeríthetetlen kincsesházai lesznek mindenkor az újabb generációknak úgy politikai, mint gazdasági, mind pedig kultúrális téren, majd a »Kelet népe«, mely örökbecsű kátéja a nemzeti öntudatnak, a magyar nemzet értékes faji sajátosságainak, erényeinek, s az abban rejlő elpusztíthatatlan nemzeti erőnek.

Gróf Széchenyi István egyike azon keveseknek, akiknek megadatott az az Isteni Gondviseléstől, hogy szavai nemcsak a pusztában elhangzott szavak maradtak, hogy eszméi megvalósultak, testet öltöttek. s míg buzdító beszédei nyomán ellenállhatatlan erővel kezdődött meg a magyar nemzeti kultúra renaissance-a, tettei, alkotásai a magyar gazdasági élet újraéledését eredményezték.

Ha nem tett volna mást, 1825. évi november hó 3-án, a Magyar Tudományos Akadémia megalapításával már ércnél maradandóbb emléket alkotott magának. Ő azonban ennél sokkal többet tett nemzete javára. Alig van tere a tudománynak, a gazdasági életnek, amelyen kezdeményező lépést, örökké maradandó alkotást nem létesített volna. Ha kitekintünk a törvényhozás gótíves palotájának ablakán, szemünkbe ötlik korának egyik legmerészebb, leggeniálisabb alkotása, melynek célja a két város összekapcsolása révén azok fejlődését előmozdítani, Budapestet az ország kulturális központjává tenni. Ezzel kapcsolatban veti fel a budai Alagút tervét is, melynek megvalósítása céljából nagy propagandát fejt ki. A Duna szőke vizén tovasikló gőzösök létüket ugyancsak a nagy kezdeményezőnek köszönhetik, megalapítója lévén a dunai hajózásnak. S tovább haladva a Duna folyása mentén, találkozunk geniejének másik nagy alkotásával, a Vaskapu szabályozásával, amely megnyitotta a vízitorgalmat Magyarország és az aldunai államok között. Méltán sorakoznak ezek mellé a Tiszaszabályozás nagyszabású munkálatai, melyek gátak közé szorítják a szőke Tisza rakoncátlan habjait, hatalmas területeket mentve meg a mezőgazdasági kutúra számára. A magyar közlekedési polikának hatalmas lökést adott a »Javaslat a magyar közlekedési ügyek rendezéséről« cím alatt megjelent reformtervezete, melynek célja az országnak hatalmas vasúti, vízi és országúthálózattal a világközlekedésbe való beillesztése volt, Budapest központtal s amely még az ország ama társadalmi rétegeire is mély hatást gyakorolt, akik egyébként Széchenyi működését kétkedéssel fogadták, sőt ellene állást foglaltak.

A gazdasági élet fellendítése céljából megalapította az »Állattenyésztő társaság«-ot, amelynek célja kezdetben a lóversenyeknek Hazánkban való meghonosítása, majd evvel kapcsolatban a lótenyésztés fejlesztése, végül pedig a gazdasági élet minden terére kiterjedő reformok létesítése, s amely később »Honi« azaz »Hazai Gazdasági Egyesület« nevet nyert. Meggyőző érvelésű beszédeiben a társulást, a szövetkezést hirdeti, mint a gazdasági megerősödés egyik leghatásosabb eszközét, alapfeltételét

A Tudományos Akadémia mellett legszebb kulturális alapítása volt a »Casino«, melynek célja nemcsak az volt, hogy egy szellemi központot létesítsen a magyar úri társadalomnak egy társaságba, körbe tömörítésével, hanem, hogy azt beszédében, gondolkozásában és érzésében magyarrá is tegye.

Nagy tudását, széleskörű ismereteit, európai műveltségét hosszú külföldi tartózkodása alatt szerezte Széchenyi István, s nagysága épp abban mutatkozik, hogy nemzetéhez, annak kulturális elmaradottsága, szegénysége, a nem-

zeti sajátosságokból való kivetkőzése dacára is lelkének minden erejével, szívének teljes melegével ragaszkodik, prófétai ihletséggel hirdetve minden munkájában nemzetének hivatottságát az európai kultúrnépek sorában. Soha még államférfi nem nyilatkozott oly lelkesedéssel nemzetének hivatottságáról, fajának jellegzetes nemzeti sajátosságairól, mint Széchenyi a »Kelet népe« következő soraiban: »A magyar népnek, mint én fogom fel, — s ha nem táplálna gyermekkoromtól fogva ezen remény s ezen remény nem emelkedett volna férfiúi koromban éltem legelhatározóbb pontján eldönthetetlen szent hitté, a nyilvános élet mezejére fel soha nem lépek — a magyar népnek nincs csekélyebb hivatása, mint képviselni — Európában egyedüli heterogén sarjadék — ázsiai bölcsőjében rejtőző, eddigelé sehol ki nem fejtett, sehol érettségre nem virult sajátosságait; sajátosságait egy törzsök fajnak, mely jóllehet mindent maga előtt ledöntő dagályként már több ízben gyászba borítá földgolyónk legkiképzettebb részeit s fel-felbőszülésében, mint Isten ostora mindenütt vérrel járt, bizonyosan annyi különöst s erejénél fogva bizonyosan annyi jót és nemest rejt magában, mint az emberi nemnek akármely lelkes és erős családja, csakhogy, mint azoknál, úgy ennél is, külön sajátsági árnyéklatokban, a korlátlan tűznek nemes-hévre, a vad erőnek bajnoki szilárdságra, a romboló ittasságnak nagylelkűségre kell tisztulni, fölemelkedni«. S nemcsak szóval tett hitvallást eme meggyőződése mellett, de minden cselekedetével azon volt, hogy fajának ezen jellegzetes sajátosságait ébren tartsa, nemesítse, erősítse, s hogy kortársainak figyelmét, érdeklődését, szeretetét ezek irányában felkeltse. Ebben rejlik Széchenyi igazi nagysága, amely őt a legnagyobb reformátor elnevezés mellett a »legnagyobb magyar«-rá is teszi.

Tragikus halálának ideje nem volt alkalmas arra, hogy emléke a nemzet hálájának megnyilatkozása gyanánt törvénybe iktattassék, a gyász azonban, mely váratlan halálhíre nyomán eltöltötte minden magyar szívét, méltó volt az ő nagy emlékéhez.

Száz esztendeje annak, hogy a Legnagyobb Magyar közéleti tevékenységét megkezdette; soha nem volt oly alkalom, hogy a nemzet hálája legnagyobb fiával szemben megnyilvánuljon, mint ma, amidőn a történelem részrehajlatlan távlatából nézve állapíthatjuk meg az ő lelki nagyságát, eszméinek, tanításainak igazságát, ama soha el nem hervadó érdemeket, amelyeket hazánk kulturális, gazdasági és politikai rekonstrukciója érdekében szerzett, s amidőn osztály- és pártkülönbség nélkül ismerjük el, hogy nemzetünk naggyá tételének egyedüli útja az, amelyet ő jelölt meg és egész életén át hirdetett.

A bizottság a javaslatot előterjesztett szövegében egyhangúlag, változtatás nélkül fogadta el, s amidőn ezt a t. Nemzetgyűlésnek bejelenti, úgy általánosságban, mint részleteiben való elfogadását ajánlja, tisztelettel kéri, hogy annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés közjogi bizottságának 1925. évi október hó 30-án tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a közjogi bizottság elnöke.

Rubinek István *s. k.,*
a közjogi bizottság előadója

962. szám.

Indítvány,

illetve törvényjavaslat az 1922. évi XXIII. t.-c. módosításáról.

1. §. Az 1922. évi XXIII. t.-c. 16. §-a és 17. §-ának 1. és 6. bekezdései hatályon kívül helyeztetnek és helyükbe a következő rendelkezés lép:

Az adóalapból, mint adómentes létminimum levonásba jön:

1. az adóalany személye után . . .	évi	1.200	aranykoronaérték,
2. az adóalany felesége után . . .	»	120	»
3. az adóalany első gyermeke után .	»	80	»
4. az adóalany második gyermeke után .	»	100	»
5. az adóalany harmadik gyermeke után	»	125	»
6. az adóalany negyedik gyermeke után	»	150	»
7. az adóalany minden további gyermeke után	»	50	»

A jövedelemnek csak a létminimum levonása után fennmaradó része esik a meghatározott adózás alá.

2. §. Az 1922. évi XXIII. t.-c. 1. §-ának 1., 2., 6., 7., 8. és 9. pontjában felsorolt jövedelmek után az általános kereseti adó kivetési kulcsa:

5.000	aranykoronaértékig	5 %
5.000—10.000	»	7½%
10.000—15.000	»	10 %
15.000—20.000	»	12½%
20.000—30.000	»	15 %
30.000—40.000	»	20 %
40.000 aranykoronán felül	. . . .	25 %

3. §. Az általános kereseti adó tétele az 1922. évi XXIII. t.-c. 1. §-ának 3., 4. és 5. pontjában felsorolt forrásokból származó jövedelem után a jelen törvény 1. §-ában meghatározott adómentes létminimum levonásával a kereseti adó papírkoronában számítva a következő:

	heti			heti	
K-án felül	K-ig	az adó	K-án felül	K-ig	az adó
	100.000	1.000	2,200.000	2,400.000	90.000
100.000	200.000	1.500	2,400.000	2,600.000	100.000
200.000	250.000	2.000	2,600.000	2,800.000	120.000
250.000	300.000	2.500	2,800.000	3,000.000	140.000
300.000	350.000	3.000	3,000.000	3,250.000	170.000
350.000	400.000	4.000	3,250.000	3,500.000	200.000
400.000	450.000	5.000	3,500.000	3,750.000	230.000
450.000	500.000	6.000	3,750.000	4,000.000	260.000
500.000	550.000	7.000	4,000.000	4,250.000	300.000
550.000	600.000	8.000	4,250.000	4,500.000	340.000
600.000	650.000	9.000	4,500.000	4,750.000	380.000
650.000	700.000	10.000	4,750.000	5,000.000	420.000
700.000	750.000	12.000	5,000.000	5,250.000	460.000
750.000	800.000	14.000	5,250.000	5,500.000	500.000
800.000	850.000	16.000	5,500.000	5,750.000	550.000
850.000	900.000	18.000	5,750.000	6,000.000	600.000
900.000	950.000	20.000	6,000.000	6,250.000	650.000
950.000	1,000.000	22.000	6,250.000	6,500.000	700.000
1,000.000	1,100.000	25.000	6,500.000	6,750.000	750.000
1,100.000	1,200.000	28.000	6,750.000	7,000.000	800.000
1,200.000	1,300.000	32.000	7,000.000	7,250.000	850.000
1,300.000	1,400.000	36.000	7,250.000	7,500.000	900.000
1,400.000	1,500.000	41.000	7,500.000	7,750.000	950.000
1,500.000	1,600.000	46.000	7,750.000	8,000.000	1,000.000
1,600.000	1,700.000	52.000			
1,700.000	1,800.000	58.000			
1,800.000	1,900.000	64.000			
1,900.000	2,000.000	70.000			
2,000.000	2,200.000	80.000			

8,000.000 K-án felül minden megkezdett 250.000 K után az adó 50.000 K, s minden megkezdett 250.000 K teljes 250.000 K-nak veendő.

Ha a jövedelem az adómentes létminimum levonása után

	havi			havi	
K-án felül	K-ig	az adó	K-án felül	K-ig	az adó
	400.000	4.000	3,600.000	3,800.000	80.000
400.000	800.000	6.000	3,800.000	4,000.000	88.000
800.000	1,000.000	8.000	4,000.000	4,400.000	100.000
1,000.000	1,200.000	10.000	4.400.000	4,800.000	112.000
1,200.000	1,400.000	12.000	4,800.000	5,200.000	128.000
1,400.000	1,600.000	16.000	5,200.000	5,600.000	144.000
1,600.000	1,800.000	20.000	5,600.000	6,000.000	164.000
1,800.000	2,000.000	24.000	6,000.000	6,400.000	184.000
2,000.000	2,200.000	28.000	6,400.000	6,800.000	208.000
2,200.000	2,400.000	32.000	6,800.000	7,200.000	232.000
2,400.000	2,600.000	36.000	7,200.000	7,600.000	256.000
2,600.000	2,800.000	40.000	7,600.000	8,000.000	280.000
2,800.000	3,000.000	48.000	8,000.000	8,800.000	320.000
3,000.000	3,200.000	56.000	8,800.000	9,600.000	360.000
3,200.000	3,400.000	64.000	9,600.000	10,400.000	400.000
3,400.000	3,600.000	72.000	10,400.000	11,200.000	480.000

havi			havi		
K-án felül	K-ig	az adó	K-án felül	K-ig	az adó
11,200 000	12,000.000	560.000	24,000.000	25,000.000	2,600.000
12,000.000	13.000.000	680.000	25,000.000	26,000.000	2,800.000
13,000.000	14,000.000	800.000	26,000.000	27,000.000	3,000.000
14,000.000	15,000.000	920.000	27,000.000	28,000.000	3.200.000
15.000.000	16,000.000	1,040.000	28,000.000	29,000.000	3,400.000
16,000.000	17,000 000	1,200.000	29,000.000	30.000.000	3.600.000
17,000.000	18,000.000	1,360.000	30,000.000	31,000 000	3,800.000
18,000.000	19,000.000	1,520.000	31.000.000	32,000 000	4,000.000
19,000.000	20,000,000	1,680.000			
20,000.000	21,000.000	1,840.000			
21,000.000	22,000.000	2,000.000			
22,000.000	23,000.000	2,200.000			
23,000.000	24,000.000	2,400.000			

32,000.000 K-án felül minden megkezdett 1.000.000 K után az adó 160 000 K, s minden megkezdett 1,000.000 K teljes 1,000.000 K-nak veendő.

(2) A darabszámra dolgozóknál, nemkülönben az akkordmunkásoknál az akkordmunka elvégzése után kifizetett illetmény után az alkalmazottak kereseti adóját olymódon kell levonni, hogy az illetmény teljes összege annyi héttel osztandó, ahány hétig az akkord, illetve a darabszámos munka elvégzése tartott. Az adó az egy hétre eső összeg után rovandó ki. Az akkordmunkára előlegként kifizetett összegek után levont kereseti adó a végilletmény után járó kereseti adókirovásból leszámítandó.

4. §. Jelen törvény 1926. évi január hó 1-étől kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

Budapest, 1925. évi október hó 30-án.

Beadják:

Kabók Lajos *s. k.*,
Szabó Imre *s. k.*,
Propper Sándor *s. k.*,
Kitajka Lajos *s. k.*,
Kéthly Anna *s. k.*,
nemzetgyűlési képviselők.

Melléklet a 962. számú irományhoz.

Indokolás

a kereseti adóról szóló 1922. évi XXIII. t.-c. módosítására vonatkozó indítvány, illetve javaslatunkhoz.

A kereseti adóról szóló 1922. évi XXIII. t.-c. módosítása már a törvény életbeléptetése óta kívánatos, mert e törvény az adómentes létminimum fogalmát az adómentesség elvével ellentétesen értelmezi. Az adómentesség a gyakorlatban nem érvényesül egyrészt azért, mert túlalacsony az az összeg, amelyet adómentes létminimumként állapit meg a Törvény alapján kibocsátott 4.400/1925. P. M. sz. rendelet — heti 170.000 korona a létminimum alapjául nem szolgálhat —, másrészt nincs is sok értelme az adómentes létminimumnak, mert akinek a keresete a heti 170.000 koronát akár csak 1.000 koronával is meghaladja, már a teljes összeg után fizet kereseti adót, illetőleg a kereseti adót a létminimum levonása nélkül a teljes kereset után róják ki. Azt a furcsaságot ki kell végre küszöbölni a pénzügyi törvénykezésből, hogy van ugyan adómentes létminimumunk, de azoknak, akiknek a keresete a létminimumot bármily csekély összeggel is meghaladja, már az egész kereset után kell a kirótt kereseti adót fizetni. Pedig az adómentes létminimumnak csak úgy van értelme, illetőleg csak akkor érvényesül a törvényhozó kétségtelen szociális szándéka, ha az adómentes létminimumként megállapitott kereset vagy jövedelem minden körülmények között *adómentes* marad. A mostani gyakorlat megcsúfolja a gyengébbek kimélésének nagy, szociális elvét. A Törvény módosítása tehát nagyon indokolt. A módosításban érvényre kell juttatni a törvényhozó nemes szándékát, amely a létminimum adómentességében juthat kifejezésre. Mi az adómentességet mindenkire egyformán értelmezzük, mert a Törvény mindenki számára egyenlően állapítja meg azt az összeget, amelyet létminimumnak nevez és amelyet éppen ezen a címen adómentesnek minősít. Teljesen logikus tehát, hogyha az adómentességet valóban keresztül is visszük a gyakorlati életben arra az összegre, amelyre ezt a törvény kétséget kizáróan megállapitja.

A Törvény módosítása szükséges az adómentes létminimum összegének újból való megállapítása végett is. Javaslatunkba a létminimum alapjául olyan összeget vettünk föl, amely hozzávetőleg megfelel a valóban szükséges létminimum pénzben kifejezett összegének. Az a heti 25 aranykoronaérték,

illetve havi 100 aranykoronaérték, amelyet törvényjavaslatunkban az adóalany személye után az adóalap összegéből levonásba hozni javaslunk, még mindig igen szerény összeg és szerény összeg marad akkor is, ha hozzászámítjuk a feleség, valamint a gyermekek eltartására szükséges adómentes létminimumot A gyermekek után levonásba hozható adómentes létminimumnál figyelembe kellett venni a több gyermekes családapákat, akiknek ezen a réven adott adókedvezmény a legelemibb szociális követelmény. Javaslatunkban a gyermekek száma szerint emelkedő összegben kellett a gyermekek után levonandó létminimumot megállapitani, amely ilymódon 4 gyermek után évi 455 aranykoronaértéket ér el. A több gyermekes családoknak adott ezen adókedvezmény bővebb indokolást nem igényel akkor, amikor a sok gyermekes családok súlyos küzdelme a létfentartással mindannyiunk előtt ismeretes.

Az aranykorona jelenlegi átszámítási kulcsa alapján az egyedülálló adóalanynak a *heti* keresetéből 334.000 K, míg a *havi* keresetéből 1,336 000 koronát tesz ki az adómentes létminimum. És ha figyelembe vesszük, hogy férj, feleség és négy gyermek után hetenként az adómentes létminimum 485.000 K havonként 1,960.000 K, úgy könnyen megállapíthatjuk, hogy ez nagyon szerény és a többgyermekes családapákat föltétlenül megillető létminimum jogosult, mert minél több a gyermek, annál több gondot okoz azoknak eltartása és nevelése. Népvédelmi szempontból is helyes a többgyermekes családapákat adókedvezményben részesíteni, mert egyébként Magyarországon az egyke egyre jobban elterjed és egyre nagyobb pusztítást visz végbe a magyar népben.

Az 1922. évi XXIII. t.-c. 1. §-ának 1., 2., 6., 7., 8. és 9. pontjaiban felsorolt jövedelmek után az általános kereseti adó eddig megállapitott 5% kulcsa nem tartható fönn tovább, mert igazságtalan az az adózási rendszer, amely nem tartalmaz progressziót. A nagyobb keresetű polgárok magasabb adókulcsot bírnak el, mint az alacsonyabb keresetű polgárok. Szükség van, tehát az általános kereseti adónál is a progresszióra, amely az 5.000 aranykoronaértékig 5%, azonfölül fokozatosan emelkedik olymódon, hogy 40.000 aranykoronaértéken fölüli keresetnél eléri a 25%-ot. Az adómentes létminimumot természetesen itt is levonásba kell hozni, mert a most érvényben levő 480 aranykoronaérték évi kereset szintén nem felel meg a szükséges létminimumnak.

A Törvény ezen módosításával a városok föltétlenül több jövedelemre tehetnek szert a kereseti adó után, mint eddig, noha az adómentes létminimum levonása folytán kisebb lesz ugyan a megadóztatható adóalap, de ezzel szemben bőséges fedezetet nyujt a magasabb keresetű, nagyobb jövedelmű egyének felemelt adókulcsa. Mindezeknél fogva a befolyó adóösszeg feltétlenül fölülmulja az eddig befolyt kereseti adó összegét. A befolyt adójövedelem nagyobb részét a fokozottabb adózást tényleg elviselni tudó nagyobb keresetűek fogják szolgáltatni és a progresszió elve valóban érvényesül, aminek a mellőzése a legsúlyosabb vád a penzügyi törvényhozás ellen. A szociális igazság is megköveteli, hogy az amúgy is különböző adóterhekkel sujtott kiskeresetű exisztenciákat a kereseti adó régi tételeivel ne sujtsuk továbbra is.

Az akkordban, illetőleg darabszámra dolgozó munkások kereseti adólevonásának megváltoztatására is szükség van, mert az 1922. évi XXIII. t.-cikk 17. §-ának (6) bekezdése idevonatkozóan úgy rendelkezik, hogy a havonta kifizetett összegek után *a havi* táblázat szerint kell az adót kivetni, illetve leróni. Az akkordmunkás rendszerint több hétig tartó munkát kap, a munka

befejezéséig hetenként úgynevezett akkordelőlegben részesül és a munka befejezése után, minthogy az előleg nem felel meg az átlagos heti keresetnek, hanem annál jóval kisebb, rendszerint nagyobb összeget kap, az úgynevezett akkordfelesleget. Idevonatkozólag azt javasoljuk, hogy az akkordmunkáért felvett összeget osszák el annyi héttel, mint ahány hétig a munka tartott és az így kimutatott heti keresetre *a heti* táblázat alapján rójják ki a kereseti adót. A mostani gyakorlat szerint az akkordban dolgozó munkások kereseti adókivetése rendkívül igazságtalan.

Az egyes §-ok külön indokolást nem igényelnek, miután azok rendeltetése és jogosultsága az általános indokolásból önként következik.

Budapest, 1925. évi október hó 30-án.

Beadják:

Kabók Lajos *s. k.*,
Szabó Imre *s. k.*,
Propper Sándor *s. k.*,
Kitajka Lajos *s. k.*,
Kéthly Anna *s. k.*,
nemzetgyűlési képviselők.

963. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának jelentése az 1925/26. évi állami költségvetésről.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az államháztartási egyensúly helyreállítására megállapított időtartam első egész évre szóló költségvetése az 1924/25 évi volt. Ez még a helyreállítási munka első hónapjaiban készült, amikor nem lehetett egészen tisztán látni a várható eredményeket. Éppen ezért ez a költségvetés még szorosan az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt költségvetés kereteihez alkalmazkodott s annak megfelelően vette számításba a kiadásokat és a bevételeket, valamint a költségvetési év esetleges hiányát

Ezzel szemben az 1925/26. évi költségvetés már sok tekintetben eredményeit mutatja annak a munkának, amelynek célja az állami pénzügyek egészséges alapra való fektetésével az államháztartás egyensúlyának biztosítása s melynek ez év tavaszán, mikor az 1924/25. évi költségvetést tárgyaltuk, még csak első eredményeit láttuk, de nem tudhattuk, hogy ezek maradandók lesznek-e. Ha akkor az elhatározásunk erejébe és a sikerbe vetett bizalom töltött el bennünket, úgy most, visszatekintve a már megtett nehéz útra, megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy az eddigi munka teljesen sikerült. Az államháztartás helyzetét sikerült aránylag rövid idő alatt egészséges és szilárd alapokra fektetni s a kezdet kritikus idejének átküzdése után a magángazdasági élet is az egészséges fejlődés jeleit mutatja. Kétségtelen, hogy még nem értünk a munka végére s országunk gazdasági és kulturális tényezőinek a nemzet ideáljaihoz méltó virágzását csak évek kitartó szorgalma lesz képes megvalósítani, mindazonáltal megállapíthatjuk, hogy a pénzügyi újjáépítés első esztendeje máris oly eredményekre vezetett, melyeket másfél esztendővel ezelőtt, az újjáépítési terv összeállítása idején, ily aránylag rövid időn belül remélni sem mertünk.

A korona stabilitása biztosíttatott, az állami bevételek ügye rendeztetett, az államháztartás deficitmentes, az újjáépítési kölcsönnek még fel nem használt része, továbbá az 1925 : IX. t.-c. 9. §-ában adott felhatalma-

zás alapján a kormánynak rendelkezésére álló összegek lehetővé tették, hogy beruházásokkal, illetőleg hitelnyujtással lehessen enyhíteni a magángazdaság tőkeszükségletén, a kamatláb kezd a normális meder felé haladni. az átmeneti időben előállott gazdasági pangás és munkanélküliség jelei eltünedeznek, az állami alkalmazottak helyzete javult s általában az egész gazdasági és társadalmi élet a gyógyulás tüneteit mutatja.

Mindezek a jelenségek lehetővé tették, hogy a kormány az 1925/26. évi költségvetés felépítésében bizonyos fokig eltérjen az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt pénzügyi tervnek erre az időszakra eső megfelelő tételeitől. Míg ezek a jelenségek az eltéréseket indokolják, addig más olyan körülmények, melyek az újjáépítési programm kidolgozásakor egész terjedelmükben előreláthatók nem voltak, az eltéréseket szükségessé is tették. Ezek között a körülmények között elsősorban kell említenünk a bevételek kedvező alakulását, az általános árszínvonalnak emelkedését és a korona értékében bekövetkezett emelkedést.

Ami különösen a bevételeket illeti, azoknak az 1924 : IV. t.-cikkben kilátásba vett fokozatos emelkedése helyett egy sokkal gyorsabb emelkedési folyamat következett be. Ennek az volt az eredménye, hogy az állami bevételek nettó összege már az 1924/25. költségvetési évben felülemelkedett azon az összegen, melyet csak az újjáépítési időszak végére vártunk. Ennek oka abban keresendő, hogy előzőleg még csak megközelítőleg sem lehetett felbecsülni azt a hatást, melyet a közszolgáltatásokra azok többségének aranykorona alapra való helyezése és az eddig nagymértékben korlátozott forgalom feszabadítása gyakorolni fog. A koronaromlás idején az utólagosan fizetendő adóknál mindaddig, míg azok papírkoronában voltak megállapítva, a befolyó összegek a befizetés időpontjában már nem feleltek meg, a kivetés időpontjában képviselt koronaértéknek s míg az államkincstár kiadásait többé-kevésbbé alkalmazni volt kénytelen a korona esése következtében növekvő árakhoz, addig a bevételek az újabb kivetés megtörténtéig, a fogyasztási adók és illetékek tételeinek, a dohányáraknak, stb. újabb megállapításáig változatlanok maradtak. Különösen nagy mértékben érvényesült ez az egyenesadóknál, melyeknél a kivetés utólagos és amelyeknél a háború és forradalmi zavarok, valamint az adótörvények és rendeletek ismételt megváltozása következtében előállott késedelmek folytán az adóalap keletkezése és az adó befizetése között gyakran évek teltek el. A közszolgáltatási bevételek túlnyomó részének közvetlenül vagy közvetve aranyalapokra fektetése a koronaromlásnak ezt a hatását kiküszöbölte s így a bevételek értéke hamarosan helyreállott. Elősegítette a bevételek emelkedését a forgalmi korlátozások megszüntetése és a fogyasztás emelkedése is, ami különösen a közvetett adóknál jutott kifejezésre, továbbá a tisztviselői fizetésrendezés, mely a közszolgálati alkalmazottak vásárlóképességét növelte. Igen jelentékeny mértékben elősegítette azonban a bevételek emelkedését az áraknak emelkedése is, ami különösen a forgalmi adóknál érvényesült.

Míg a bevételek alakulása egyrészt megadta a lehetőségét a költségvetés kiadási oldalának emelésére, sőt az a körülmény, hogy a reméltnél nagyobb összegek álltak rendelkezésre, egyenesen kötelességévé is tette a kormánynak oly elsőrendű állami szükségletek megfelelőbb kielégítését, amelyek eddig csak hiányosan vagy sehogy sem voltak fedezhetők, addig a drágaság növekedése miatt lehetetlenné vált, hogy az újjáépítési programm kiadási tételei minden tekintetben betartassanak. Ismeretes ugyanis, hogy a kötött forgalomról a szabadra való áttérés, a kiviteli tilalmak megszüntetése s a lakósság vásárló-

képességének emelkedése a korona romlásának megállása után is tovább emelték az árakat, amelyek addig a világparitás mögött jelentékenyen elmaradtak. Természetes, hogy ilyen körülmények között a szanálási terv amugyis meglehetősen szűken megszabott tételei, amelyek a terv elkészítése idejében érvényben volt árszínvonalon épültek fel, a magasabb árak mellett sok esetben lehetetlenné tették volna az állami szükségletek kielégítését. E szűk keretek mellett nem lehetett volna biztosítani az állami alkalmazottak anyagi helyzetének a javítását, amelyet pedig az árak emelkedése elkerülhetetlenné tett. Hozzájárul ezekhez az emelési tényezőkhöz az a körülmény is, hogy a korona értéke az angol fonthoz való viszonyában lévén stabilizálva, az utóbbinak emelkedésével kapcsolatban a korona értéke is növekedett az effektív aranyhoz, illetőleg a dollárhoz képest, a belföldi vásárlóképesség azonban nem haladt ezzel párhuzamosan. Ennek a körülménynek a hatása az, hogy a költségvetésnek azok a tételei is, amelyek papírkoronában kifejezve változatlanok, az 1924/25. évivel szemben aranyban kifejezve 17% növekedést mutatnak. Az 1924/25. évi költségvetés készítésének időpontjában ugyanis 1 aranykorona 17.000 papírkoronával vétetett számításba, most pedig — a korona aranyértékének növekedése folytán — 1 aranykoronának kereken 14.500 papírkorona felel meg. A kiadásokat pedig nem lehetett csökkenteni, mert — amint fentebb említtetett — az árak nemcsak, hogy nem csökkentek a korona értékének javulásával, hanem még növekedtek s így ugyanazt a kiadást általában a folyó költségvetési évben sem lehet kisebb papírkorona összeggel teljesíteni, mint az 1924/25. évi költségvetés összeállítása idején.

A pénzügyi bizottság ezek alapján indokoltnak látja azokat az eltéréseket, melyeket az 1925/26. évi költségvetés az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt pénzügyi tervvel szemben mutat s megnyugvással állapítja meg, hogy a költségvetés viszonylag nagyobb kiadásai dacára is, a szanálási tervben erre az időszakra kilátásba vett 50,000.000 aranykorona hiánnyal szemben a jelen költségvetés 27·6 millió aranykorona felesleget mutat. E felesleget a kormány az 1925 : XXIII. t.-c. 1. §-ában foglalt felhatalmazás folytán az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítására fordíthatja.

Örömmel állapítja meg a bizottság, hogy sok év óta ez az első költségvetés, amely nemcsak hogy deficitmentes, de egyúttal biztosítékát is nyujtja annak, hogy az államháztartás egyensúlya tartós marad.

A költségvetés — eltérőleg az 1924/25. évitől, amely aranykoronában készült — az összes kiadásokat és bevételeket papírkoronában tünteti fel. Ez arra vezethető vissza, hogy a korona értékének állandósulásával feleslegessé vált a fizetési eszköznek és az értékmérőnek a kettéválasztása, amit az aranykoronának, mint számítási egységnek bevezetése jelentett, s így a kormány most már veszélytelenül térhetett vissza úgy az adók megállapításánál, mint általában az egész költségvetés felépítésénél a papírkorona alapra. A pénzügyi bizottság csak helyeselheti a kormánynak ezt az eljárását, amellyel olyan értékben fejezte ki a költségvetésben a kiadásokat és a bevételeket, amelyben azok a gyakorlati életben jelentkeznek.

A költségvetés bruttó kiadásainak végösszege 13.664 milliárd papírkorona, miből 8.342 milliárd papírkorona esik a tulajdonképeni közigazgatásra és 5.322 milliárd papírkorona az állami üzemekre. Ezzel szemben 14.064 milliárd papírkorona bevétel áll, melyből 8.887 milliárd papírkorona a közigazgatás és 5.177 milliárd papírkorona az üzemek bevétele, úgy, hogy az állami közigazgatás 545 milliárd papírkorona feleslegéből az állami üzemek 145 milliárd papírkorona hiányát levonva, 400 milliárd papírkorona, azaz 1 aranykoronát

14.500 papírkoronával számítva: 27·6 millió aranykorona felesleg mutatkozik. Az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt költségvetéssel szemben a költségvetés nettó kiadásai a fent részletezett okok miatt többletet mutatnak, de ezzel szemben a bevételek jelentékenyen kedvezőbbek az 1924 : IV. t.-c.-ben előirányzottaknál, ami nemcsak ellensúlyozza a kiadások többletét, hanem az újjáépítési terv szerint erre a költségvetési évre megengedett 50 millió aranykorona hiány eltüntetése mellett még 27·6 millió aranykorona többletet eredményez.

A bevételek kedvező alakulása lehetővé tette a kormánynak, hogy az állami szükségletek megtelelőbb kielégítése, illetőleg a kiadási tételek felemelése dacára, az adózó közönség terheit adóleszállításokkal enyhítse. Igy le lehetett szállítani a forgalmi adó kulcsát, a kincstári házhaszonrészesedést felére lehetett csökkenteni, gondolni lehetett a jövedelemadó egyes aránytalanságainak enyhítésére, meg lehetett szüntetni a vámkezelési illetéket, a kereskedelmi szerződések megkötése pedig kétségtelenül csökkentőleg fog hatni a vámokra. Megnyugvással veszi tudomásul a pénzügyi bizottság ezeket az intézkedéseket, amelyek a normális pénzügyi és gazdasági viszonyok helyreállítása terén jelentékeny lépéseket jelentenek anélkül, hogy az újjáépítés sikerét bármilyen kis mértékben is veszélyeztetnék.

Hogy az említett adómérséklések dacára az előző évi előirányzattal szemben — aranyértékben kifejezve — minden egyes közszolgáltatási bevételi forrásból nagyobb összeget lehetett előirányozni, az a földadónál a papírkoronában kivetett összegek fenntartása folytán a papírkorona aranyértékének emelkedésével, a házadónál és házhaszonrészesedésnél a bérek fokozatos emelkedésével, a többi egyenesadónál azok kimunkálásának tökéletesítésével, a közvetett adóknál pedig a forgalom, illetőleg a fogyasztás növekedésével magyarázható.

Ha a közszolgáltatások előirányzatát az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt költségvetési tervvel hasonlítjuk össze, a házhaszonrészesedést és a jövedelem- és vagyonadót kivéve, az 1925/26. évi előirányzatban e téren is nagyobb összegeket találunk. A házhaszonrészesedés előirányzatának csökkenése az adó kulcsának telére való leszállításával áll összhangban A jövedelem- és vagyonadónál az elmaradás magyarázata az, hogy ennek a két adónemnek a kimunkálása — ami sok időt vesz igénybe — még nem történhetett meg teljesen. A pénzügyi adminisztráció folyamatban levő reformja azonban remélhetővé teszi, hogy ez a két adónem a jövőben további fejlődést fog felmutatni.

A több oldalról a pénzügyi kormánnyal szemben elhangzott azzal a szemrehányással szemben, hogy adórendszerünk túlságos nagy mértékben veszi igénybe a közvetett adókat, megállapítja a bizottság, hogy a jelenlegi helyzet a pénzügyi reálpolitika szükségszerű következménye. Ez a reálpolitika a közelmult pénzügyi viszonyai következtében elkerülhetetlenné tette a hosszadalmasabb és költségesebb végrehajtást igénylő egyenesadók helyett — a kültöldi államokhoz hasonlóan — a közvetett adók fokozottabb igénybevételét. Meg kell állapítani azonban, hogy az egyenes és közvetett adók megoszlása Magyarországon általában megfelel annak az aránynak, amely ebben a tekintetben a legtöbb kontinentális államban érvényesül. Egyébként egyrészt a jövedelem- és vagyonadó kimunkálása, másrészt a kereskedelmi szerződések következtében a vámok terén várható csökkenés remélhetővé teszi, hogy ez az arányszám a jövőben az egyenesadók javára fog eltolódni.

Örömmel állapítja meg a bizottság továbbá, hogy a kormány a bevételek kedvező alakulását nemcsak adómérséklésekre kívánja felhasználni,

hanem arra is, hogy a gazdasági életnek munkaalkalmak teremtésével és tőkenyujtással siessen segítségére. A Nemzetek Szövetségével történt megállapodás és az 1925 : XXIII. t.-c 2. §-ában foglalt felhatalmazás alapján ugyanis, miként ismeretes, a kormány az elmult költségvetési év teleslegét és a külföldi kölcsön fel nem használt részéből egyelőre 30 millió aranykoronát hasznos beruházásokra fordít s ezáltal jelentékeny összeget vezet a gazdasági élet vérkeringésébe. Ezek az úgynevezett hasznos beruházások az államháztartás szempontjából maradandó értékű hasznos befektetéseket jelentenek, a magángazdaságra nézve pedig a munkanélküliség csökkentését, kereseti lehetőséget, a tőkehiány enyhítését idézik elő s egyúttal jövedelmethajtó állami vagyonná átalakulva, hozzájárulnak ahhoz, hogy az államháztartás egyensúlyát maradandóan biztosítani lehessen. Megnyugvással veszi tudomásul a bizottság végül a pénzügyi kormánynak a tőkeszükséglet kielégítésére tett egyéb intézkedéseit, melyek a városoknak nyujtott kölcsönben máris jelentős eredményre vezettek, a hosszú lejáratú mezőgazdasági hitel kérdését pedig rövidesen meg fogják oldani.

Az állami üzemek 1925/26. évi költségvetési előirányzatából örömmel veszi tudomásul a pénzügyi bizottság, hogy azoknak eredményei az újjáépítési programmban foglaltaknál kedvezőbben alakulnak. Az üzemek 1925/26. évi előirányzata ugyanis deficitmentes. Az üzemeknél előirányzott 145 milliárdos kiadási többlet csak annak az eredménye, hogy azok kiadásai között 249·4 milliárd papírkorona beruházásra szánt összeg is szerepel, amely az üzemek jövőbeni jövedelmezőségét van hivatva fokozni, továbbá 40·3 milliárd papírkorona netáni hiányok céljaira van felvéve. Ezek nélkül az állami üzemek mérlege — amelyeknél pedig már az illetmény- és státusrendezés költségei is előirányoztattak — 144·7 milliárd papírkorona felesleget mutat.

A költségvetésnek egyik melléklete az állami alkalmazottak és nyugdíjasok létszámadatait tartalmazza. Megnyugvással állapítja meg a bizottság, hogy ezen adatok szerint a tényleges szolgálatban álló alkalmazottak száma az 1925/26. évi költségvetésben 10.505 fővel kisebb, mint volt az 1924/25. éviben. Ez megfelel annak a törekvésnek, hogy az állam kiadásai lehetőleg apasztassanak és a felesleges állások megszüntettessenek. Ennek a törekvésnek az eredménye az, hogy az 1924 : IV. t.-c.-ben tervbe vett 15.000 főnyi létszámapasztással szemben a pénzügyi újjáépítés kezdete óta 20.475 állás szüntettetett meg és hogy az Országos Takarékossági Bizottság munkájának eredményeképen további 7.759 főnyi létszámapasztás vétetett tervbe. Ezzel szemben a nyugdíjasok, özvegyek és árvák létszáma — dacára annak, hogy igen sokan távoztak az állami szolgálatból végkielégítéssel — 1.952 fővel emelkedett, ami mindenesetre a létszámapasztásra vezetendő vissza.

Mindezeket a körülményeket mérlegelve, a bizottság az 1925/26. évi költségvetési előirányzatot beható tárgyalás után, általánosságban és részleteiben elfogadásra ajánlja, minthogy abban a pénzügyi újjáépítés terén eddig elért eredmények fenntartásának biztosítékát és a pénzügyi újjáépítés irányában való további lényeges előrehaladást lát. Megállapítja a bizottság, hogy a költségvetési előirányzat az 1924 : IV. t.-c.-ben lefektetett programmal teljesen összhangban áll s örömének ad kifejezést, hogy ez a programm eddig nemcsak hogy be volt tartható, hanem hogy az elért eredmények a várakozásokat jelentékenyen felül is multák. Különösen az államháztartási hiánynak aránylag rövid időn belül történt sikeres kiküszöbölését tartja a bizottság olyan jelenségnek, mely nemcsak az államháztartás, hanem az egész közgazdasági és

pénzügyi élet tartós megújhodását biztosítja s alkalmas a külföld fokozott bizalmának a felkeltésére, ami az ország tőkeszükségletének kielégítése szempontjából is nagy jelentőséggel bír.

A költségvetés részletei tekintetében a bizottság csak az I. fejezetnél javasol módositást, amelynél a Kormányzó úr tiszteletdíjának az előirányzatba — az 1924/25. évi előirányzattal megegyezően — felvett évi 816 millió papírkoronáról évi 1.160 millió papírkoronára való felemelését javasolja, mert ezt az 1924/25. évi költségvetés összeállítása óta bekövetkezett általános drágulásra való tekintettel elkerülhetetlenül szükségesnek tartja.

Jelenti továbbá a bizottság, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztérium költségvetésének részletes tárgyalása során a budapesti »Pázmány Péter« tudományegyetem klinikáival kapcsolatban azt a javaslatot fogadta el, hogy az orr- és gégészeti osztály a jelenleginél megfelelőbb módon helyeztessék el és erről a legközelebbi évek költségvetésében gondoskodás történjék. A szegedi »Ferenc József« tudományegyetemmel kapcsolatban pedig azt a javaslatot fogadta el a bizottság, hogy az 1926/27. évi költségvetés beruházásai között az egyetem fejlesztésére is megfelelő összeg vétessék fel.

Ezeknek a javaslatoknak előterjesztése mellett **kéri a bizottság a t. Nemzetgyűlést, hogy az 1925/26. évi költségvetési évre vonatkozó költségvetési előirányzatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni szíveskedjék.**

Egyben javasolja a bizottság a költségvetési előirányzat tárgyalására a sürgősség kimondását.

Kelt Budapesten, a pénzügyi bizottság 1925. évi október hó 27.-i üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Temesváry Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

964. szám.

A nemzetgyülés közoktatásügyi és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„a Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybe-iktatásáról és állami támogatásának felemeléséről" szóló 939. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A Magyar Tudományos Akadémia érdemeinek törvénybeiktatásáról és állami támogatásának felemeléséről szóló törvényjavaslatot az együttes bizottság tárgyalás alá vette és azon véleményben van, hogy most, amidőn az Akadémia 100 éves fennállását ünnepli, vizsgálat alá kell venni nemes, magasztos célja mellett szűkös anyagi helyzetét s ebből kifolyóan gondoskodni kell arról, hogy anyagi helyzetének javulását el is érhesse. Ezt azonban a mai gazdasági és társadalmi helyzetben másként elérni nem lehet, mint az erkölcsi elismerés mellett, megfelelő anyagi támogatással.

Ennélfogva az együttes bizottság a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadja és **kéri a t. Nemzetgyülést, hogy a törvényjavaslatot a maga részéről is elfogadni és annak tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés közoktatásügyi és pénzügyi együttes bizottságának 1925. évi október hó 30-án tartott üléséből.

Iváddy Béla *s. k.,*
az együttes bizottság h. elnöke.

Erdélyi Aladár *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

965. szám.

Törvényjavaslat

a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbítása és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályának korlátozása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés igazságügyi és pénzügyi bizottságának.)

1. §. A pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatálya, amelyet e törvénycikk 9. §-ának 2. bekezdése a kihirdetéstől számított két évi időtartamban állapíttatott meg, a törvényhozás további rendelkezéséig meghosszabbíttatik.

2. §. A polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1912 : LIV. t.-c. 41. §-ának 2. bekezdését bevezető következő szavak helyébe: »Az előterjesztés jogerős elintézéséig« — ez a szöveg lép: »Az előterjesztés elsőfokú elintézéséig.«

Az előterjesztés tárgyában e törvény életbelépte előtt hozott elsőbírósági határozat elleni felfolyamodás halasztó hatálya e törvény életbeléptének napján szűnik meg.

3. §. Ez a törvény 1925. évi december hó 16. napján lép életbe.

Budapest, 1925. évi október hó 27. napján.

Dr. Pesthy Pál s. k.,
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet a 965. számú irományhoz.

Indokolás

a „pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923: XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbításáról és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályáról“ szóló törvényjavaslathoz.

Az 1923 : XXXIX. törvénycikk a magánjogi címen alapuló pénztartozások késedelmes teljesítése esetében késedelmi kamat helyett kártérítés fizetésére kötelezte az adóst. E törvény megalkotását az indokolta, hogy a gazdasági viszonyok bizonytalansága következtében a hitelező a pénztartozás késedelmes teljesítése által a törvényes késedelmi kamat mértékét meghaladó kárt szenvedett, az adósok pedig ezzel a helyzettel úgy éltek vissza, hogy a teljesítéssel anyagi előny szerzése végett szándékosan késlekedtek.

Az 1923 : XXXIX. törvénycikk hatálya e t.-c. 9. §-ának második bekezdése értelmében folyó évi december hó 16-án lejár. A jelenlegi közgazdasági helyzet, különösen a hitelszerzés ismeretes nehézségei még ma sem engedik meg a régi kamattételekhez való visszatérést és a pénztartozás késedelmes teljesítése a mostani hitelviszonyok között is olyan hátránnyal sujtaná a hitelezőt, amelyért a törvényes késedelmi kamat kellő kárpótlást nem nyujtana. Ezért addig is, amíg a változott viszonyoknak megfelelő kamattörvény megalkotható lesz, indokolt az 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályát meghosszabbítani.

Ezzel kapcsolatban szükséges a teljesítéssel késedelmes adósok egy további visszaélése ellen is törvényes gátat emelni. Ugyanis a polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1912 : LIV. t.-c. 41. §-a szerint az ott felsorolt végrehajtási cselekményeknek foganatosítását, így különösen az árverés megtartását el kell halasztani addig, amíg a végrehajtás foganatosításával megbízott bírósági kiküldöttnek bármely határozata vagy intézkedése ellen beadott előterjesztés jogerős elintézést nyer. E törvenyes rendelkezéssel a végrehajtást szenvedő adósok sok esetben olyan módon élnek vissza, hogy még a teljesen alaptalannak talált előterjesztéseiket elutasító végzések ellen is felfolyamodást adnak be csupán azért, hogy az illető végzés jogerőre emelkedését

hátráltassák és a hitelező kielégítését elodázzák. Nyilvánvaló, hogy az így szándékosan előidézett teljesítési késedelem folytán a hitelezőt kár éri. E mellett a törvénytisztelet is csorbát szenved, ha a teljesítést a törvényre hivatkozással tárgyi indokoltság nélkül kártokozó szándékkal halasztani lehet.

Ehhez képest az említett visszaélés meggátlása végett indokolt az 1912 : LIV. t.-c. 41. §-ának második bekezdését akként módosítani, hogy az ott megjelölt végrehajtási cselekmények már az előterjesztés elsőfokú elintézése után foganatosíthatók legyenek és az előterjesztés tárgyában hozott elsőfokú végzés ellen beadott felfolyamodásnak ne legyen halasztó hatálya.

Tekintve, hogy az 1923 : XXXIX. törvénycikk hatálya folyó évi december hó 16-án megszűnik, a most javasolt törvényt ugyane napon szükséges életbeléptetni.

Budapest, 1925. évi október hó 27. napján.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

966. szám.

Törvényjavaslat

a Nemzeti Közművelődési Alapítványról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés közoktatásügyi és pénzügyi bizottságának.)

I. Fejezet. Az alapítvány vagyona és célja.

1. §. A néhai gróf Károlyi György által alapított első számú hitbizományhoz tartozó vagyonnak az a része, mely az 1915 : XVIII. t.-c. s az e törvénycikket kiegészítő 1921 : XLIII. t.-c. rendelkezése alapján a m. kir. Kúriának P. I. 6398—1923/54. szám alatt hozott ítélete folytán az állam tulajdonába jut és a földbirtok helyesebb megoszlásáról szóló jogszabályokban szabályozott eljárás befejezése után az állam tulajdonában megmarad, a jelen törvény 2. §-ában megállapított közművelődési célokra Nemzeti Közművelődési Alapítvány néven alapítványul akként rendeltetik, hogy e vagyon a jelen törvényben meghatározott szervezet kezelésében önálló vagyonként az alapítványt mint személyt illesse és állandóan az alapítvány céljára szolgáljon.

2. §. Az alapítvány célja:

I. az alapítvány jövedelméből:

1. tanulmányi ösztöndíjak létesítése mind belföldön, mind pedig külföldön végzett tanulmányok és tudományos kutatások támogatására;

2. segély nyújtása

a) a Horthy-kollégiumnak és más fő-, közép- és szakiskolai internátusoknak,

b) diákasztaloknak, és

c) évenkint az alapítvány jövedelmének legfeljebb tíz százaléka erejéig, az állam által nem támogatott egyéb közművelődési célokra;

II. az alapítvány jövedelméből és törzsvagyonának felhasználásával tuberkulózis kutatási klinikai állomás, valamint tüdőbetegek számára szanatórium létesíttessék és gazdasági szakiskola létesítésére alkalmas terület ingyenesen adományoztassék.

3. §. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány céljára rendelt adományokat és hagyományokat, hacsak a rendelkezésből más nem következik, az alapítvány törzsvagyonának állagához kell csatolni.

4. §. Az alapítványi vagyonhoz tartozó ingatlanok tulajdonjogát a Nemzeti Közművelődési Alapítvány mint jogi személy javára kell bejegyezni. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány tulajdonát alkotó ingóságokról leltárt kell készíteni.

II. Fejezet. Az alapítvány szervezete.

5. §. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány szervei:

1. az alapítvány főgondnoka,
2. az alapítványi tanács,
3. az alapítvány-adományozó tanács.

6. §. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány intéző szerve az alapítvány főgondnoka, aki az alapítvány vagyonát az alapítványi tanács irányításával, ellenőrzésével és felügyelete alatt kezeli, az alapítvány kezelésével járó ügyeket intézi és az alapítványt hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben képviseli. Az alapítvány főgondnokát az alapítvány törvényes képviselőjének jogállása illeti meg.

A főgondnok hatásköre nem terjed ki az alapítvány törzsvagyonához tartozó vagyontárgyak tulajdonának átruházására és megterhelésére, általában a törzsvagyonnak bármely olyan megváltoztatására vagy csökkentésére, amely nem esik a rendes vagyonkezelés keretébe, végül az alapítvány törzsvagyonához tartozó ingatlanoknak hat évnél hosszabb tartamra bérbe- vagy haszonbérbe adására.

A főgondnokot a m. kir. földmívelésügyi miniszter előterjesztésére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter meghallgatása után a m. kir. miniszterelnök nevezi ki és menti fel tiszte alól. A főgondnoknak az alapítvány jövedelméből fedezendő javadalmazását a m. kir. miniszterelnök állapítja meg.

Az alapítvány mezőgazdasági üzemének vitele tekintetében a főgondnok a m. kir. földmívelésügyi miniszter közvetlen felügyelete alatt áll.

7. §. Az alapítványi tanács a főgondnok működését irányítja, ellenőrzi és arra felügyel. A tanács feladata különösen:

1. a főgondnoktól évenkint előterjesztett zárószámadás felülvizsgálása s ennek kapcsán annak megállapítása, hogy a tiszta jövedelem mekkora hányadát kell hasznos beruházásokra és mekkora hányadát az alapítvány céljaira felhasználni;

2. a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek az érdekelt miniszterekkel egyetértve előterjesztett javaslata alapján határozathozatal abban a kérdésben, hogy az alapítvány céljaira felhasználható jövedelmet milyen arányban kell a 2. §-ban felsorolt egyes célok közt felosztani és hogy a 2. §. I. 2. *c)* pontjában és II. pontjában meghatározott célokra szolgáló jövedelmet miként kell felhasználni;

3. az alapítvány törzsvagyonához tartozó ingatlanok hat évnél hosszabb tartamra bérbe vagy haszonbérbe adása;

4. határozathozatal az alapítvány törzsvagyonához tartozó vagyontárgyaknak a rendes vagyonkezelés keretébe nem tartozó megterhelése és az alapítvány törzsvagyonát érintő minden egyéb kérdés tárgyában;

5. határozathozatal minden olyan fontosabb ügyben, amelyet a főgondnok e célból a tanács elé terjeszt, vagy a tanács elnöke a tanács elé utal.

Az alapítványi tanács az elnökön és a másodelnökön felül hat tagból áll. Elnöke a m. kir. miniszterelnök, másodelnökét és tagjait pedig a m. kir. miniszterelnök előterjesztésére tíz év tartamára az államfő nevezi ki.

A szavazati joggal bíró tagokon felül a tanácsban tanácskozási joggal részt vesznek a miniszterelnök, a földmívelésügyi, a kereskedelemügyi, a népjóléti és munkaügyi, a pénzügyi és a vallás- és közoktatásügyi miniszterek kiküldöttjei, továbbá a mező- és erdőgazdaság köréből a m. kir. miniszterelnök által meghívott szakemberek.

Ha a tanács szavazással dönt, az elnök utoljára szavaz. A szavazatok egyenlősége esetében az az indítvány emelkedik határozattá, amelyhez szavazatával az elnök járult.

Ügyrendjét a tanács maga állapítja meg.

8. §. Az alapítvány kezelésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat, ideértve a főgondnok működésének részletes szabályozását is, a m. kir. miniszterelnök állapítja meg.

9. §. Az alapítvány adományozó tanácsa adományozza az ösztöndíjakat és egyéb tanulmányi segélyeket (2. § I. 1., 2. *a)—c)* p.), kivéve a külföldön végzett tanulmányok és tudományos kutatások támogatására szolgáló ösztöndíjakat.

Az adományozó tanács a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek az érdekelt miniszterekkel egyetértve tett javaslata alapján hozza határozatait.

Az adományozó tanács az elnökön és másodelnökön felül huszonnégy tagból áll, elnöke a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, másodelnökét és tagjait a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére öt év tartamára az államfő nevezi ki. A tagok közül tizenkettőt tanügyi szakemberekből, tizenkettőt pedig a közalkalmazottakat és a magyar értelmiség szabad pályán működő tagjai sorából kell kinevezni úgy, hogy a tanácsban a miniszterelnökség és a szakminisztériumok, továbbá a fontosabb foglalkozási csoportok (orvosok, mérnökök, ügyvédek, okleveles gazdák stb.) lehetőleg képviselve legyenek.

A szavazásra a 7. §. utolsóelőtti bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

Az adományozó tanácsnak külön helyisége és személyzete nincsen, üléseit a vallás- és közoktatásügyi minisztérium helyiségében tartja, a működésével kapcsolatos írásbeli tennivalót a vallás- és közoktatásügyi minisztérium személyzetének a minisztertől kijelölt tagjai látják el.

10. §. A külföldön végzett tanulmányok és tudományos kutatások támogatására szolgáló ösztöndíjakat a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter adományozza.

11. §. A fejezet rendelkezései a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek az alapítvány feletti főfelügyeleti hatáskörét nem érinti.

Ehhez képest a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyása szükséges az alapítvány törzsvagyonához tartozó vagyontárgyak tulajdonának átruházásához és megterheléséhez, általában a törzsvagyonnak minden olyan megváltoztatásához vagy csökkentéséhez, amely nem esik a rendes vagyonkezelés keretébe.

III. Fejezet. Az alapítvány céljának megvalósítása.

1. Ösztöndíjak.

12. §. Az ösztöndíjakat:

1. a közszolgálati alkalmazottak gyermekei — ideértve a katonai, csendőr, vámőr és folyamőr egyéneknek és az egyházak alkalmazottainak gyermekeit is — és a magyar értelmiség szabad (orvosi, publicisztikai-ügyvédi, gyógyszerészi, mérnöki, művészeti, gazdasági stb.) pályán működő tagjainak gyermekei részére, továbbá a 15. és a 16. §. szerint,

2. az 50 kataszteri holdat meg nem haladó területen gazdálkodó földmívesek gyermekei részére kell adományozni.

13. §. Az előbbi §. 1. pontjában megjelölt gyermekek számára az ösztöndíjat a következő elsőbbség szerint kell adományozni:

1. a gyermek nagyobb érdemessége, (magaviselet, előmenetel),

2. a gyermek hadiárvasága,

3. a szülőnek legalább 50%-os hadirokkantsága,

4. a szülők létfenntartási alapjának összeomlása következtében beállott megrendülés,

5. a szülő gyermekeinek nagyobb száma,

6. a szülőnek oly hivatalos állomáshelye, vagy lakhelye, ahol a gyermek viszonyainak és hajlamainak megfelelő iskola nincsen,

7. főiskolai tanulmányoknál olyan szakra való készülés, amelyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter kultúrpolitikai okokból különösen fontosnak jelent ki.

14. §. Ösztöndíjat minden olyan hazai iskolafajtára lehet adományozni, amely a 12. §. 1. pontjában megjelölt gyermekek viszonyainak, hajlamainak és képességeinek megfelel.

15. §. Javított és új termelési módszerek, továbbá tökéletesített mezőgazdasági gépek és szerszámok használatának megismertetése vagy mezőgazdasági mellékfoglalkozási ágak (kertészet, baromfitenyésztés, méhészet stb.) elsajátítása céljából szervezett tanfolyamok és iskolák látogatásának lehetővé tétele végett a vallás- és közoktatásügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértve javaslatot tehet alapítvány adományozó tanácsának ösztöndíj adományozása iránt jó magaviseletű, szorgalmas és értelmes olyan gyermekek (ifjak) számára, akik a 12. §. 2. pontja alá esnek.

16. §. Magyarország minden nyilvános oktató intézetének vezetője, ha iskolájukban olyan gyermeket találnak, aki példás magaviseletén és ernyedetlen szorgalmán felül különös tehetségével tűnik ki, erről a vallás- és közoktatásügyi minisztertől megszabott módon jelentést tartoznak tenni ahhoz a szervhez, akit a miniszter kijelölt.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a különösen tehetségesnek ígérkező gyermekek megvizsgálását rendelettel szabályozza s az ilyennek talált gyermek részére ösztöndíj adományozása iránt az alapítvány adományozó tanácsának javaslatot tesz.

Az iskolafajta megválasztásában elsősorban a tehetséges gyermek hajlama az irányadó, ennek figyelembevételével arra kell törekedni, hogy az ösztöndíjas a földmíves foglalkozástól ne vonassék el.

17. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az alapítványból ösztöndíjakat nyerők névsorát a hivatalos lapban közhírré teszi.

18. §. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az ösztöndíjak adományozására vonatkozó eljárást és az adományozó tanács ügyrendjét rendelettel szabályozza.

A közhatóságok, a szabad foglalkozások kamarái és más érdekképviseleteik, továbbá a nem állami iskolai hatóságok és iskolafenntartók kötelesek mindazokat az előkészítő és végrehajtó cselekményeket díjtalanul ellátni, amelyeket a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az előbbi bekezdés alapján kiadott rendelete reájuk ró.

2. Segélyek.

19. §. A 2. § I. 2. *a)* pontja értelmében egyszersmindenkorra szóló beruházási (építési és felszerelési) segélyt nyerhetnek az állami, valamint az olyan községi és hitfelekezeti internátusok, amelyek magukat a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megállapítandó díjszabás szerint az alapítvány ösztöndíjasainak befogadására kötelezik.

20. §. Debrecen, Pécs és Szeged szabad királyi városok, mint egyetemi városok kötelesek a főiskolai hallgatók részére egy-egy internátust létesíteni.

Ez intézmények létesítésének határidejét, valamint azt, hogy hány főiskolai hallgató befogadására legyenek alkalmasak, városonkint a belügyminiszterrel és a pénzügyminiszterrel egyetértve a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg. Az egyetemi városokat a jelen §. alapján nem lehet háromszáz főiskolai hallgató befogadására alkalmasnál nagyobb internátus létesítésére kötelezni.

Az internátusok létesítésének céljára az alapítvány adományozó tanácsa a vallás- és közoktatásügyi

miniszter javaslatára beruházási segélyt nyujthat.

21. §. A 2. §. I. 2. *b)* pontjában említett diákasztalokat természetben is lehet segélyezni.

3. Tüdővész elleni küzdelem.

22. §. 1. Az alapítványból támogatást kell nyujtani tuberkulózis kutatási klinikai állomás létesítésére.

2. Tüdőbeteg közszolgálati alkalmazottak és a magyar értelmiség szabad (orvosi, publicisztikai, ügyvédi, gyógyszerészeti, mérnöki, művészeti, gazdasági stb.) pályákon működő tagjai és hozzátartozóik, továbbá tüdőbeteg hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák számára emelendő szanatórium céljára az alapítványi tanács az alapítvány ingatlanaiból alkalmas területet adományozhat.

Az 1. és 2. pont alatti építkezéshez az alapítvány törzsvagyonát tevő ingatlanokból kitermelhető anyagokat a vallás- és közoktatásügyi, illetve a népjóléti és munkaügyi miniszternek díjtalanul rendelkezésére bocsáthatja, valamint az építkezéshez és a klinikai állomás, illetve a szanatórium fenntartásához évenkinti hozzájárulást is vállalhat.

23. §. Gazdasági szakiskola létesítésének céljára az alapítványi tanács az alapítvány ingatlanaiból a m. kir. földmívelésügyi miniszterrel egyetértve alkalmas területet jelöl ki és azt a meglévő épületekkel együtt a szakiskola céljára adományozza.

IV. Fejezet. Vegyes rendelkezések.

24. §. Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912 : LXV. t.-c. 30. §-ának utolsó bekezdése értelmében létesített alap évi jövedelmének azt a hányadát, amelyet a minisztertanács az idézett törvénycikk határozmányai alá tartozó alkalmazottak gyermekei nevelésének előmozdítása céljára kijelöl, a pénzügyminiszter félévenkint az alapítvány jövedelméhez csatolás céljából az alapítványnak átutalja.

Az előbbi bekezdés értelmében befolyó összegeket kizárólag a 2. §. I 1. pontjában meghatározott célra lehet fordítani és abból kizárólag a 12. §. 1. pontjában említetteket lehet részesíteni.

25 §. A Nemzeti Közművelődési Alapítvány létesítésével a 3. §-ban említett adományok és hagyományok rendelésével kapcsolatban kiállított mindennemű okirat, telekkönyvi bejegyzés, bármely hatósághoz intézett beadvány mind a vagyonátruházási, mind pedig minden egyéb illeték alól mentes.

26. §. Addig is, amíg a bíróság a jelen törvény 1. §-ában meghatározott hitbizományból az államra tulajdonul átszálló állag mérvének megállapítása után az államnak megváltásakép jutó részt át nem adja (1921 : XLIII. t.-c. 2. §.), a hitbizomány tiszta jövedelmét kell a jelen törvény 2. §-ában meghatározott célokra évenkint felhasználni.

A jövedelemnek az egyes célok közt felosztásáról, valamint felhasználásáról a jelen törvény szellemében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodik.

27. §. E törvény végrehajtásával a m. kir. miniszterelnök és a m. kir vallás- és közoktatásügyi és a földmívelésügyi miniszter bízatik meg.

Budapest, 1925. évi november hó 10-én.

Gróf Bethlen István *s. k.,*
m. kir miniszterelnök.

Gróf Klebelsberg Kunó *s. k.,*
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Melléklet a 966. számú irományhoz.

Indokolás

„a Nemzeti Közművelődési Alapítványról“ szóló törvényjavaslathoz.

Nemzeti katasztrófánkból a bajok egész sora sarjadzott ki, melyek közé tartozik egész ösztöndíjügyünk összeomlása. Az érvényben volt szabályok szerint ugyanis a közalapítványok vagyonát állampapírokban és záloglevelekben kellett elhelyezni, melyek a korona hanyatlása következtében elértéktelenedtek s évi jövedelmük oly csekély összegre rúg, hogy szétosztásukkal alig érdemes foglalkozni. Szegény társadalmaknál pedig, mint amilyen a magyar is, ösztöndíjakra feltétlenül szükség van, mert különben a szerény sorsban született tehetségek elvesznek a nemzetre nézve. Az erkölcsileg és lelkileg többé-kevésbbé megáldott nemzetek kebelében bizonyos számú tehetség születik, mely tehetségeket az egészséges nemzetek szelekció révén a hajlamuknak megfelelő térre terelik és teljes kifejlődésüket biztosítják. A kiválasztásnak nevelési téren legfőbb eszköze a megfelelően megszervezett ösztöndíj. Ha tehát azt akarjuk, hogy az ország újjáépítésének munkájához meglegyenek a kellő tehetségek, akkor ösztöndíjügyünket múlhatatlanul újjá kell építenünk, amire mai helyzetünkben úgyszólván egyetlen lehetőségül az kínálkozik, hogy Károlyi Mihálynak elkobzott vagyonából nagy Nemzeti Közművelődési Alapítványt, ösztöndíjalapot létesítsünk.

Nagyobb számú ösztöndíjra szükség van tervszerű középosztályi politika szempontjából is. A magyar nemzet társadalmi összetételének, szociális rétegződésének már a béke éveiben is az volt a baja, hogy gyönge, anyagilag önállótlan volt középosztályának vékony rétege. Független városi polgárság csekély száma mellett középosztályunk zöme fixfizetéses értelmiségből áll, melynek létezése teljesen az államfőtől függ s melyet az állam pénzügyi megtorpanásának gyökerében kellett megtámadni. A világháború legnagyobb hazai áldozata a magyar értelmiség. A *B)* listák a közalkalmazottakat tizedelik, orvosoknak, ügyvédeknek, mérnököknek az elszakított országrészekből való visszaözönlése pedig a szabad pályákon működők helyzetét nehezíti. A középosztályú családok túlnyomó része ma úgyszólván tengődik s gyermekeinek taníttatására sok esetben képtelen. Hogyha ezen a téren nem sietünk segítségére, akkor a mai középosztály proletarizálódik, alsóbb néprétegekbe hanyatlik vissza s helyét új gazdagok foglalják el, kik nemzet- és kultúrális hagyományok hiányában nem lesznek képesek arra az állami fenntartó szerepre, melyet az eddigi középosztály olyan áldozatosan és sike-

resen töltött be. A szellemileg vezető társadalmi osztálynak gyors szétmálása újabb politikai katasztrófát jelentene, amelynek elejét kell venni. Valósággal az osztó igazság követeli meg, hogy a középosztály megmentésére éppen Károlyi Mihály elkobzott vagyona vétessék igénybe, akinek üzelmei jelentékeny mértékben járultak hozzá ahhoz, hogy hazánk szétdarabolása ilyen nagymértékűvé vált s ennek következtében a magyar értelmiség anyagi helyzete is ilyen válságossá lett.

Az intelligencia megmentésén kívül gondoskodni kell a mezőgazdasági népesség gyermekeinek megfelelő neveltetéséről. Magyarország agrárország és ennek végre le kell vonni a következményeit a kultúrpolitika terén is. E téren vezetőszempont csak az lehet, hogy a mezőgazda gyermeke tanulmányai következtében atyái foglalkozásától el ne vonassék, hanem ellenkezőleg a tanulmányi rendszert úgy állapítsuk meg, hogy a gyermek az iskolákon és tanfolyamokon elsajátított gazdasági kultúrájának segítségével az atyai rögöt sikeresebben művelhesse s általános műveltségben gyarapodva, a községházán, a megyeházán és az országházán a kisgazdatársadalom nemzeti jelentőségének megfelelő szellemi súllyal és nyomatékkal léphessen fel. A magyar mezőgazdasági társadalom gyermekei között mindig akadtak kivételes, istenáldotta tehetségek, kiknek elkallódását vagy elsorvadását megengednünk nem szabad. Ezeknek a kivételes tehetségeknek tovább tanításáról is gondoskodik a törvényjavaslat.

Károlyi Mihály elkobzott vagyonának nevelési célokra való felhasználása természetesen csak első lépés ösztöndíjügyünk újjáépítéséhez. Ennek tudatában a törvényjavaslat 2. §.-ával meg akarjuk nyitni a lehetőségét annak, hogy adományokkal és hagyományokkal más hazafiak is gyarapíthassák a Nemzeti Közművelődési Alapítványt. Általában az országnak újból való felvirágoztatásához okvetetlenül megkívántatik, hogy újra fellendüljön nálunk az adakozási morál, mely őseinkben olyan nagymértékben megvolt. A minket megelőző nemzedékek minden fejedelmi áldozatkészség nélkül, a nemzet saját erejéből létre tudták hozni a Nemzeti Múzeumot, a Tudományos Akadémiát, a Nemzeti Színházat, az esztergomi Bazilikát és a debreceni Kollégiumot. Lehetetlen az, hogy a mai nemzedékből is ki ne törjön a nemzeti élniakarás azzal, hogy a hazafias nagy célok érdekében a gazdagok áldozni tudjanak. Ha a Nemzeti Közművelődési Alapítvány további adományokkal és hagyományokkal gyarapodni fog, ösztöndíjakciónkat további társadalmi rétegekre is kiterjeszthetjük.

A középosztályon és a mezőgazdasági társadalmon kívül a nevelési akció jótéteményeiben már most is részesülni fognak más társadalmi osztályok is, mert a főiskolai kollégiumok és diákasztalok a szorgalmas és jó magaviseletű gyermekeknek rendelkezésükre fognak állni, a szülők foglalkozására való minden tekintet nélkül.

Ami a törvényjavaslat szerkezeti beosztását illeti, e tekintetben figyelemmel arra, hogy az alapítvány lényeges elemei a vagyon, a cél és a szervezet, az erre vonatkozó rendelkezéseket a törvényjavaslat I. és II. fejezetében megfelelő elrendezéssel foglaltam össze, míg a III. fejezetbe az alapítvány működésére vonatkozó rendelkezéseket helyeztem el.

Az 1. §-hoz. Lásd az Általános Indokolásban az alapítvány célját illető rendelkezéseket.

Jelen törvényjavaslat lényegileg nincs ellentétben az 1921 : XLIII. t.-c. 3. §-ának 2. bekezdésében foglalt ama rendelkezéssel, mely szerint a hitbizományhoz tartozó és az államnak jutó ingatlan egy éven belül földbirtok-

politikai célokra felhasználandó és amely azt is kimondja, hogy a birtok felosztásánál elsősorban a rokkantak jöhetnek figyelembe.

Ez a rendelkezés szövege szerint ugyanis nem kizárólagosan említi a rokkantak kielégítését, mint egyedüli célt, hanem ezt csak mint elsősorba helyezett földbirtokpolitikai célt jelöli meg és e mellett lehetőséget nyujt egyéb földbirtokpolitikai célok kielégítésére is. Már pedig az 1920:XXXVI. t.-c. 48. §. a földbirtokreform feladatai között a nemzetfejlesztési és közoktatásügyi intézmények támogatását is felsorolja s így ez a törvényjavaslat összhangban van a földbirtokreform célkitűzésével.

Épp így nem kifogásolható a jelen törvénytervezet a rokkantak kielégítése szempontjából sem, mert míg egyrészt a javaslat 12. §-ának 3. pontja az ösztöndíjadományozás feltételei között mint elsőbbségi okot felsorolja a szülőknek legalább 50%-os hadirokkantságát is, másrészt a hitbizományi birtokkal szomszédos községek hadirokkantjainak földigénye a megosztás előtt végrehajtott földbirtokrendezési eljárás során már végkielégítést nyertek.

A törvényjavaslatnak az a rendelkezése, mely az állam tulajdonába jutó vagyonból alapítványt létesít, összhangot létesít a magánjogi törvénykönyv évtizedes munkálataiban eredményekként jelentkező irányelvekkel.

A 2. §-hoz. Itt világosan különválasztottuk azokat az alapítványi célokat, amelyekre az alapítvány jövedelmét kell fordítani, azoktól az alapítványi céloktól, amelyekre az alapítvány törzsvagyonának bizonyos részét is fel lehet használni. Előtérben az ösztöndíjak állnak, melyek a középosztály gyermekeinek főleg a család kebelében vagy internátusokban való további nevelését teszik lehetővé. Mai lakásviszonyaink mellett ugyanis hónaposszobát kapni igen nehéz s a gyermeknek idegen kosztadónál való elhelyezése is meghaladja az értelmiség anyagi erejét. Éppen azért középiskolai és főiskolai internátusok létesítésére és a főiskolai internátusoknak diákasztalokkal való kiegészítésére ma nagyobb szükség van, mint valaha. Gondoskodás történik egyúttal arról is, hogy az alap jövedelmének megfelelő része külföldi főiskolai tanulmányi ösztöndíjak, tudományos kutatási segélyek céljára legyen fordítható, amire ezért van szükség, hogy az ország kellő számú, a világnyelvekben jártas és a nemzetközi életben érvényesülni tudó szakemberrel rendelkezzék.

Ezt a külföldi ösztöndíjakciót az utóbbi években tervszerűen fejlesztettem ki, amiről tájékozást adnak a következő adatok: Bennlakást adó külföldi intézeteink eddig a Collegium Hungaricumok Bécsben és Berlinben, a Történelmi Intézeteink Bécsben és Rómában. Egész évi tanulmányi célra küldettek ki részben hazai, részben külföldi ösztöndíjjal: 1921/22. tanévben 9, 1922/23-ban 8, 1923/24-ben 20, 1924/25-ben 66, 1925/26-ban 105. Eddig összesen 208. Ezek a következő szakok közt oszlanak meg: német nyelv és irodalom 23, francia nyelv és irodalom 26, angol nyelv és irodalom 12, olasz nyelv és irodalom 9, jogász 20, orvos 31, történelem 32, filozófia 3, folklore 2, földrajz 1, esztétika 2, turkologia 2, klasszika-filologia 3, művészettörténelem 4, orientalista 2, fizika 3, biologia 3, csillagászat 2, kémia 4, növénytan 1, geologia 1, könyvtártan 3, mathematika 3, zenész 1, szobrász 1, iparművész 1, közgazdász 8, mérnök 5. Ennek az akciónak fejlesztése a javasolt rendelkezés nélkül nem lehetséges.

Tuberkuloziskutató klinikai intézet és tüdőbetegszanatórium létesítése a hazai közegészségügy érdekében, mezőgazdasági szakiskola szervezése pedig az okszerű gazdálkodás és a többtermelés előmozdítása érdekében szükséges.

Az állami költségvetésben számos kultúrális cél ellátásáról kellőképen nem gondoskodhatunk s így ilyen feladatok előmozdításának lehetőségét is

meg kell nyitnunk. Hogy azonban e címen számottevőbb összegek magától a nagy nevelési akciótól a jövőben se legyenek elvonhatók, az ez utóbbi célra fordítható összegeket az évi jövedelem 10%-ában kontingentálja a törvényjavaslat.

A 3. §-hoz. Ez a §. arra számít, hogy mint az általános indokolás kifejti, hazafiasan érző társadalmunk át fogja érteni ennek az alapnak nagyjelentőségű és az ország talpraállítása szempontjából óriási fontosságú hivatását és adományaival, hagyományaival igyekszik azt minél nagyobbra növelni, ezért rendelkezik ez a szakasz akként, hogy az ily adományok és hagyományok az alap tőkéjéhez csatolandók s így, hacsak a rendelkezésből más nem következik, azoknak csak hozadékai fordíthatók évről-évre a 2. §-ban megjelölt célokra.

A 4. §-hoz. Annak hangsúlyozása, hogy az alapítvány az állami vagyontól teljesen különálló önálló jogi személy s nem az állami vagyonnak egy külön meghatározott rendeltetéssel bíró része, már csak azért is szükséges, mert ez utóbbi esetben szigorúan alkalmazandók lennének azok a rendszabályok, melyek az állami vagyon kezelésére nézve fennállanak s melyek a gazdálkodásra, főként a folyton változó gazdasági viszonyok között sok esetben bénítólag hatnak.

Ennek az álláspontnak természetes folyománya az a további rendelkezés, hogy az alapítvány ingatlanaira a tulajdonjogot közvetlenül a Nemzeti Közművelődési Alapítvány nevére kell bejegyezni.

Az 5—11. §§-hoz. E §-ok rendelkezései szerint az alapítványt a 6. §-ban foglalt korlátozások mellett az alap főgondnoka kezeli, vagyis a kezelés megoszlik a főgondnok és az 7. §-ban szervezett tanács között, amennyiben egyes fontosabb, több évre kihatással bíró kezelési ténykedéseket ennek a tanácsnak hatáskörébe utal.

Egyebekben a főgondnok, ki egyúttal az alapítványnak törvényes képviselője, az alapítvány vagyonát teljes hatáskörrel és egyúttal teljes felelősséggel intézi. Ő van tehát feljogosítva mindazokra a jogcselekményekre, melyek az alapítvány tulajdonának igazgatásával és kezelésével rendszerint járnak, különösen az alapítványhoz tartozó gazdaság vagy vállalat létesítése és folytatása érdekében szükséges beszerzésekre, a 7. §. korlátai között kölcsön felvételére, a gazdaság, vagy vállalat termékeinek értékesítésére, a készpénzvagyon gyümölcsöző elhelyezésére, alkalmazottak szerződtetésére, elbocsátására és perek vitelére.

Az alapítvány vagyonának kezelésére mezőgazdasági üzemi szempontból a földmívelésügyi miniszter befolyása megfelelően biztosíttatik.

A főgondnokot a miniszterelnök, a tanács tagjait pedig az államfő nevezi ki, utóbbiak megbizatása 10 évről 10 évre szól.

Az 7. §. felsorolja azokat a fontosabb kezelési teendőket, melyek a tanács hatáskörébe utaltattak. Ezeken kívül tekintettel a főgondnok nagy erkölcsi felelősségére, meg kellett neki adni azt a jogot, hogy egy-egy szerinte fontosabb kérdést a tanács döntése elé utalhasson.

A tanács tagjainak összeállításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy abban olyan férfiak foglaljanak helyet, kik ennek a nagykiterjedésű mező- és erdőgazdasági ingatlannak szakszerű kezelését gyakorlati ismeretek alapján ellenőrizni és irányítani képesek lesznek, valamint, hogy abban tanácskozási joggal az összes érdekelt tárcák képviselve legyenek.

Az alapítvány kezelésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat, ideértve a főgondnok működésének részletes szabályzatát is, a m. kir. miniszterelnök állapítja meg.

Az ösztöndíjak adományozására a vallás- és közoktatásügyi miniszter elnöklete alatt álló külön tanács alakul, amely úgy van megszervezve, hogy határozataiban a pedagógiai elvek is érvényesülhessenek, viszont az ezzel kapcsolatos munkákat a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fogja végezni, s így ebből az alapítványra adminisztratív költség nem fog hárulni.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek az alapítvány feletti főfelügyeleti joga alapítványi jogunkkal teljes összhangban van.

A külföldön végzett tanulmányok és tudományos kutatások támogatására szolgáló ösztöndíjak adományozása azért történik a belföldiektől eltérő módon, hogy a tudománypolitikai szempontok érvényesülése biztosítva legyen.

A 12. §-hoz. Az általános indokolásban már kifejtettük, hogy az ösztöndíjak elsősorban az intelligencia és a kisebb vagyonú mezőgazdasági népesség gyermekeinek jutnak. De egyben rámutatunk arra is, hogy a főiskolai internátusok és menzák az összes társadalmi rétegek gyermekeinek nyitva állnak.

A 13. és 14. §§-hoz. Az ösztöndíjakat nem óhajtjuk az egyes iskolafajták számára mereven lekötni, hanem ösztöndíj adományozható lesz minden olyan hazai iskolafajtának, mely az érdekelt gyermekek viszonyainak, hajlamainak és képességeinek megfelel. Az adományozás elsőbbségi okok alapján fog történni, melyek nem szorulnak bővebb indokolásra. Minthogy azonban egyes pályáknál hiány mutatkozik, éppen e hiányok pótlásának céljából, kultúrpolitikai okokból meg kell adni a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a jogot, hogy bizonyos ilyen szakokra való készülést elsőbbségi oknak jelenthessen ki olyan értelemben, hogy más iskolafajtákhoz ösztöndíjak adományozása csak azután történik, mi után az utánpótlás hiányában szenvedő pályákra vezető ösztöndíjak már betöltettek.

A 15. §-hoz. Az általános indokolásban kifejtettük, hogy a magyar értelmiség gyermekein kívül a mezőgazdasági népesség gyermekeit óhajtjuk a Nemzeti Közművelődési Alapítványból kultúralapból támogatni.

Itt a vezető gondolat az, hogy az ösztöndíjas továbbtaníttatása által a szülők foglalkozásától el ne vonassék, ellenkezőleg az ifjú maradjon meg falujában, az atyai birtokon, csak éppen a magasabb gazdasági kultúra megszerzése által alkalmasabbá váljék a föld sikeresebb művelésére. A tapasztalás azt mutatja, hogy a falu népe a gazdasági szakoktatás iskoláinál is még jobban hisz és hallgat azokra a falubeli társaira, akik sikeresen gazdálkodnak, mert igazi meggyőző ereje elsősorban a tényeknek, az eredményességnek van. Hogyha tehát a mezőgazdasági népesség gyermekeit megfelelő iskolákon és tanfolyamokon a foglalkozásukhoz mért szakismeretek birtokába juttatjuk, azok nemcsak szüleik gazdaságát fogják sikeresebben művelni, hanem tanítómesterei lehetnek az egész falunak is.

A 16. §-hoz. Az alól az alapelv alól, hogy a mezőgazdasági népesség gyermekei eredeti foglalkozásuktól el ne vonassanak, a városokba be ne tereltessenek, csak az esetben szabad és kell kivételt tenni, ha egészen kivételes képességű gyermekről van szó. Magyarország nem elég gazdag ahhoz, hogy el hagyja kallódni az igazi tehetségeket. A városi népességnek még szegényebb sorban is rendszerint alkalma van gyermekét a helybeli iskolákon továbbképeztetni, a szegényebb falusi ember azonban ennek lehetőségétől többnyire el van vágva. Kétszeresen fontos tehát, hogy a falusi népesség tehetségesebb gyermekeinek taníttatásáról gondoskodás történjék.

E szakasz alapján történik majd nálunk az első rendszeres kísérlet arra, hogy a kiváló tehetségű gyermekek megvizsgálása és szakszerű kiválasztása intéz-

ményesen szerveztessék. Tévedések akár olyan irányban, hogy a tehetség nem ismertetik fel, akár abban, hogy tehetségesnek mondott gyermek utóbb középszerűnek bizonyul, természetesen elő fognak fordulni. Emberi intézményekkel csak arra lehet vállalkozni, hogy a rendszer az esetek nagyobbik részében beváljon s visszaéléseknek eleje vétessék.

A 17. §-hoz. Az ösztöndíjak adományozásának nyilvános közzététele az egyéni kiértesítést fogja pótolni s így azoknak a rendelkezéseknek sorába tartozik, melyekkel a bürokratizmust ennél az intézménynél is kerülni óhajtjuk.

A 18. §-hoz. Fontos érdek az is, hogy a Nemzeti Közművelődési Alapítvány jövedelmét meddő adminisztratív költségek ne csökkentsék, hanem az teljesen és közvetlenül a nagy célra, ösztöndíjakra és más kedvezményekre legyen fordítható. Ennek biztosítása végett az összes érdekelt tényezők díjtalan közreműködésre vannak kötelezve.

A 19. és 20. §§-hoz Az állam az egész internátusügyet nem kívánja kezébe venni, hanem szívesen segélyezi a községi és különösen a hitfelekezeti önálló kezdeményezést, ha az alapítók és fenntartók részéről kellő áldozatkészség nyilvánul meg.

E mellett azonban állami internátusokra is okvetlenül szükség van. E téren nagy lépés volt Budapesten, a sasadai katonai laktanyában a Horthy-kollégium létesítése, amely már eddig is 700 főiskolás ifjúnak nyujt hajlékot. Tervben van a laktanya egy további részének is főiskolai internátus céljára való átengedése s a 2. §. I. *a)* pontja alapján nyujtandó segély annak tanulmányi célokra való átalakítására is fordítható lesz.

Mivel a jövőben elejét akarom venni annak, hogy oly nagy számú főiskolai hallgató tóduljon az ország fővárosába, amely nagy szám tantermeinkben, laboratóriumainkban és klinikánkban nem fér el s mely megfelelő internátusokban elhelyezkedni nem tud, szükséges, hogy vidéki egyetemi városainkban, nevezetesen Debrecenben, Pécsett és Szegeden is megfelelő internátusok keletkezzenek. Ezek azután vidéki egyetemeinknek még teljesebb benépesítését fogják biztosítani a budapesti mamutintézmények túlzsúfoltságának tervszerű levezetése ellenében.

A 21. §-hoz. A diákasztalok nagyobbarányú támogatása az egyetemi ifjúságnak már régi vágya, mely most valóra válik. Különösen hatékonnyá teheti ezt a segélyezést az, ha csak részben történik készpénzben, részben pedig az alapítvány uradalma természetben szolgáltatja azokat az ayagokat (burgonya, zöldségfélék, sertés stb.), melyek a tömegétkezés olcsóbbátételéhez szükségesek.

A 22. §-hoz. Hazánk legpusztítóbb népbetegségeinek egyike a tuberkulozis. Az ellene való sikeres küzdelemnek tudományos előfeltételei is vannak s ezek megoldására lesz hivatva hathatósan közreműködni egy, valamely egyetemi klinikával kapcsolatban, kiváló orvosprofesszor vezetése alatt létesítendő tuberkuloziskutatási állomás.

A közalkalmazottaknak általában s különösen a magyar értelmiségnek gyermekei neveltetésén kívül egyik főgondja az, hogy ha maga tuberkulózist kap, vagy családtagja e betegségbe esik, csak kivételesen képes a szanatóriumi gyógykezeltetésről gondoskodni. Különösen nehézzé vált e téren a helyzet azáltal, hogy a Kárpátokat és a tengermelléket elvesztettük, ahol a klimatikus viszonyok ilyen szanatóriumok létesítésére kivételesen alkalmasak voltak.

E hiányt lesz hivatva legalább részben pótolni az a szanatórium, amelynek létesítéséhez ez az alapítvány is hozzá fog járulni.

A 23. §-hoz. Az indokolás több pontjából kitünt, hogy az alapítvány a mezőgazdasági népesség érdekeire különös tekintettel van. Ezzel függ össze

az a rendelkezés, hogy az alapítvány területének egy alkalmas része mezőgazdasági szakiskola céljára fordíttassék.

A 24. §-hoz. Minthogy a közalkalmazottak jóléti alapjából a multban is adattak hasonló feltételek mellett tanulmányi ösztöndíjak, a kezelés egyszerűsítése és egységesítése érdekében célszerű a fenti alapnak e célt szolgáló évi jövedelmét a Nemzeti Közművelődési Alapítványba beolvasztani úgy, hogy az adományozás mind a két jövedelmi forrás terhére egységesen történjék.

A 25. §-hoz. Az általános illetékmentesség az alapítványi vagyon állagát védi.

A 26. §-hoz. Ez a szakasz teljes összhangban van az 1921. évi XLIII. t.-c. 2. §-ának ama rendelkezésével, hogy ha hitbizomány birtoklása, vagy várományosi joga az átszállás tárgya, ez a jog az államot a felelős személy és az ő ágán hitbizományi utódlásra jogosult leszármazói életének tartamára megilleti. Ez az állapot azonban ideiglenesnek tekintendő azért, mert az állam a m. kir. Kúriának a 1. §-ban idézett ítélete által már reászállott birtoklási és várományosi jog helyett ugyancsak az 1921. évi XLIII. t.-c. 2. §-a alapján megindította a polgári keresetet aziránt, hogy a hitbizomány állagának egy része neki a hitbizományi köteléktől teljesen mentesen tulajdonul átadassék s ez a rész fog e törvényjavaslat 1. §-a értelmében Nemzeti Közművelődési Alapítvánnyá alakulni. Amíg ez bekövetkezik, idõelőtti volna az alapítvány egész szervezetének megalakítása, s azért ez a szakasz gondoskodik az átmeneti megoldásról.

A 27. §-hoz. Minthogy az alapítványi vagyon a miniszterelnökség, a Nemzeti Közművelődési Alapítvány kezelése és felhasználása pedig a földmívelésügyi és a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fennhatósága alá tartozik, a végrehajtással is a m. kir. miniszterelnököt, valamint a földmívelésügyi és a vallás- és közoktatásügyi minisztert kell megbízni.

Budapest, 1925. évi november hó 10-én.

Gr. Bethlen István s. k.,
m. kir. miniszterelnök.

Gr. Klebelsberg Kunó s. k.,
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

967. szám.

A nemzetgyűlés gazdasági bizottságának

jelentése

a nemzetgyűlési képviselők és választott tisztviselők tiszteletdíjának újabb megállapításáról, a nemzetgyűlés kinevezett tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak státusrendezéséről, a gyorsírók külön munkadíjáról és a folyó költségvetési évben még szükséges kiadásokról.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés gazdasági bizottsága már több ízben foglalkozott a képviselők, valamint választott tisztviselők tiszteledíjának kérdésével, miután az elmult évek s az adott viszonyok szükségessé tették a képviselői járandóságoknak évről-évre való megállapítását.

Az 1925/26. évre szóló tiszteletdíjak eddig nem voltak megállapíthatók, mivel a bizottság előtt nem voltak ismeretesek azon hitelkeretek, melyek között e járandóságok rendezésénél mozoghat. Most, hogy ezek ismeretesekké váltak, a bizottság indokoltnak látta ezeknek újabb rendezését, valamint azt, hogy a folyó évre szóló megállapításuknál lehetőleg közeledés történjék a békebeli tiszteletdíjak értékéhez. Figyelemmel volt ennél a kérdésnél a bizottság még azon körülményre is, hogy a köztisztviselők illetményeinél a státusrendezéssel kapcsolatosan a szóban levő költségvetési év tartamára szintén lényeges közeledés történt a békebeli fizetésekhez, s bár a képviselők és köztisztviselők illetményei közti összehasonlítással semmiféle kapcsolatot sem kíván létesíteni, megemlítendőnek tartja, hogy a multban a képviselők és választott tisztviselők tiszteletdíjai mindig a tisztviselői illetmények javításával egyidőben nyertek újabb rendezést.

Ezen kérdésnek elbírálásánál figyelemmel kellett lenni a bizottságnak még azon körülményre, hogy a törvényhozói tevékenység lelkiismeretes ellátása a képviselők idejét fokozottabb mérvben veszi igénybe, valamint azon méltányossági szempontra, hogy a demokratikus fejlődés a külön vagyonnal nem rendelkezők jóval nagyobb számát juttatja a törvényhozó testületbe,

mint ahogy ez a multban történt. Mindezen tekintetekkel szemben viszont számolnia kellett az állam teherbiró képességével és az egész újjáépítési programm alapfeltételét képező takarékosság követelményeivel is.

A bizottság e két ellentétes szempont összeegyeztetésével nem tehette magáévá azt a felmerült, de utólag visszavont indítványt, mely a képviselői tiszteletdíjaknak havi 10,000.000 K-ban való megállapítását hozta javaslatba, mivel ez a kormány részéről adott felvilágosítások szerint a tisztviselők illetményjavítására szánt hitelösszegnek jelentős apasztását vonta volna maga után.

A képviselők jelenlegi havi 320 aranykorona, vagyis 5,440.000 K-ás tiszteletdíjához képest az indítványozott többlet, beleértve ebbe a képviselők részére már eddig kifizetett 15%-os illetményjavítási előleget, 13.500,000.000 K-t jelentene s ennek további kihatása érvényesülne a felsőház azon tagjainál, akik a vonatkozó törvénytervezet értelmében költségtérítésre igényt támaszthatnának, amely összeg hozzávetőleg körülbelül 3 000,000.000 K-ra tehető.

Mindezeknek figyelembevételével a bizottság a nemzetgyűlési képviselők napidíj jellegű tiszteletdíjának ily nagymérvű emelésébe nem mehetett bele, s azokat 1925. évi július hó 1-étől kezdődő hatállyal az eddigi 5,440.000 K helyett havi 8,000.000 K-ban véli megállapítandónak, mely összegbe természetesen beleértendők a már kifizetett 15%-os előlegek is.

A választott tisztviselők tiszteletdíjára nézve, amelyek épp úgy, mint a képviselők illetményei napidíjjellegűek s amelyek a multban a miniszteri járandóságokhoz igazodtak, a bizottság javasolja, hogy az elnök külön tiszteletdíja továbbra is a ressortminiszterek mindenkori fizetésével egyenlő összegben, vagyis az 1925/26. évre havi 20,000 000 K-ban,

a két alelnök és háznagy tiszteletdíja az elnöki tiszteletdíj 50—50 %-ában, vagyis havi 10,000.000 K-ban,

a jegyzők külön tiszteletdíja pedig a képviselők tiszteletdíjának 50%-ában, vagyis havi 4,000.000 K-ban állapíttassék meg.

A lakpénzekre vonatkozólag az eddigi állapot volna továbbra is érvényben tartandó.

Rátérve a kinevezett tisztviselők státusrendezésének kérdésére, a bizottság tudomásul vette az elnöknek — a nemzetgyűlés ez évi június hó 30-án hozott határozata alapján és az abban nyert meghatalmazásnak megfelelően — a státusrendezés végrehajtására vonatkozó tárgyalások alkalmával létrejött megállapodásokról szóló jelentését, s ehhez képest az állami igazgatás más ágazataira irányadóknak vett elvekhez és arányokhoz a lehetőségig alkalmazkodva, de egyszersmind a törvényhozás adminisztrációjának különleges természetéből folyó tekintetek figyelembevételével a nemzetgyűlési tisztviselők státusát, beleértve a főrendiházi tisztviselőket is, az egyes munkakörök, valamint a megkívánt előképzettség szerinti különválasztással a jelentésünkhöz mellékelt táblázat szerint állapította meg.

Minthogy a státus ezen új megállapítása folytán sok tisztviselő fizetési osztályának *B)* csoportjába kerül, indokoltnak látta a bizottság, hogy egyes tisztviselők kivételes elbánás alá vétessenek. Az elnöknek a pénzügyminiszter úrral ez irányban folytatott tárgyalásához képest különleges elbírálás alá veendőnek tartotta a bizottság hosszú és érdemes szolgálatukra való tekintettel Bayer Béla műszaki főigazgatót, valamint dr. Takáts Sándor főlevéltárost, akik saját személyükre nézve az V. fizetési osztály *A)* csoportjába soroltattak.

Minthogy Bayer Béla műszaki főigazgató időközben elhalálozott, a

bizottság az elhunytnak kiváló érdemeire való tekintettel javasolja, hogy a személyére nézve tervezett kivételes elbánás következménye az özvegyre is alkalmaztassék és ehhez képest részére az elhalálozást követő három hónapban járó ellátási díj, valamint az özvegység tartamára szóló özvegyi nyugdíj az *A)* csoportra érvényes mindenkori fizetés alapján állapíttassék meg s az 1925. évi július hó 1-től járó fizetéskülönbözet az özvegynek kiutaltassék.

Továbbá 12, részben vezetőállást. részben nagy felelősséggel egybekötött munkakört betöltő vagy hosszú szolgálati idővel rendelkező tisztviselő részére, akik egyébként az állások leépítése következtében fizetési osztályuk *B)* csoportjába kerülnének, 1925. évi július hó 1-től kezdve nyugdíjba be nem számítható oly összegű személyi pótlék rendszeresíttetett, amely fizetésüket a jelenlegi fizetési osztályuk *A)* csoportja szerinti fizetésre egészíti ki s fokozatos előléptetésre is kihatással bír.

Ezek név szerint a következők: Dr. Nagy Miklós könyvtárigazgató, Szemere György naplószerkesztő, Láczay Fritz Oszkár műszaki főtanácsos, dr. Papp Emil naplószerkesztő, dr. Panka Karoly főkönyvtárnok, Paraszthy Pál gazdasági főtanácsos, Zeller Arpád irodafőigazgató, dr. Alföldi Béla főorvos, dr. Juhász József titkár, gazdasági tanácsos, ifj. Radnits József számvevőségi főtanácsos, Szitányi Aladár jelentkezési hivatali főnök és Reischl István műszaki raktártiszt.

A bizottság az altiszti személyzetnél is kívánatosnak találná az állások kedvezőbb megoszlását az egyes csoportok között. Ezen kérdés elbírálásánál a méltányosságon kívül azonban figyelembe kellett venni azon körülményt, hogy az államigazgatás más ágazatainál a tisztviselői státusrendezéssel egyidejűleg altiszti állás-átszervezések nem hajtattak végre. Mégis figyelemmel azon felelősségteljes munkakörre, melyet egyes altisztek a nemzetgyűlés szolgálatának kötelékében betöltenek, a bizottság javasolja, hogy a főrendiház létszámában 1 szolgálatvezető felügyelő, továbbá a nemzetgyűlésben 1 szolgálatvezető felügyelő, valamint 1 raktári teendőket ellátó szolgálatvezető altiszt a II. oszt. műszaki altisztekének megfelelő eddigi illetményeik helyett az I. oszt. műszaki altiszti illetményekben részesíttessenek, továbbá, hogy a 22 főnyi műszaki segédmunkások létszámából nyolcan kezelő altisztekké minősíttessenek és neveztessenek ki.

Ugyancsak indokoltnak találta a bizottság, hogy az 1924 évi 5.000. M. E. sz. kormányrendelettel a koronaőrök és palotaőrök részére rendszeresített őri pótlék, az eddig is szokásban volt egyenlő elbírálás alapján, a kebelbeli őrség altiszti személyzete részére is engedélyeztessék.

Az őrség szolgálati ügyrendjének 10. pontja ugyan az őrség felállítása alkalmával egy olyan külön pótdíjat állapított meg az őrség személyzete részére, amely a havidíj 50%-ának felelt meg. Ezen pótdíjnak ilymérvű megállapítását azonban a bizottság a mai viszonyokkal számolva nem találta javasolhatónak és annak mérvét a koronaőrök és palotaőrök mindenkori őri pótlékának megfelelően tartja megállapítandónak.

Újabb megállapítást igényel a nemzetgyűlési és főrendiházi tisztviselők, valamint egyéb alkalmazottak részére, az 1923/24. költségvetési év tárgyalása során rendszeresített törvényhozási pótlék, miután azok a nemzetgyűlés fenti határozata értelmében az illetmények emelésénél érvényesülő százalékos kulcs szerint szintén emelendők.

A köztisztviselői járandóságoknak 1925. évi július hó 1-től történt újabb rendezése az illetmények emelésének mérvét nem állapította meg minden egyes fizetési osztályra és csoportra nézve egységes kulccsal, az emelés

azonban minimálisan 15%-ot ér el. Figyelemmel ezen körülményre a bizottság e pótlékok összegét az említett százalékkal felemelendőnek tartja s ehhez képest javasolja, hogy a törvényhozási pótlék *1925. évi július hó 1-től a IV. fizetési osztályban havi 320.000 K-ban, az V. fizetési osztályban havi 230.000 K-ban, a VI. fizetési osztályban havi 140 000 K-ban, a V I. fizetési osztályban havi 110.000 K-ban, a VIII. fizetési osztályban havi 80.000 K-ban, a IX. fizetési osztályban havi 70.000 K-ban, a X. fizetési osztályban havi 60.000 K-ban, a XI. fizetési osztályban havi 50.000 K-ban, a napidíjasoknál havi 40 000 K-ban, az I. és II. osztályú műszaki altiszteknél s a szolgálatvezető altiszteknél havi 50.000 K-ban, a kezelő és egyéb altiszteknél havi 35.000 K-ban állapíttassék meg.*

A pótlék, mint szerzett jog továbbra is csak azokat illetné meg, akik jelenleg annak élvezetében állanak s az újonnan kinevezendőkre nem terjeszthető ki, s nyugdíjazás esetén beszámítás tárgyát nem képezheti.

A nemzetgyűlésnek saját háztartására nézve a folyó költségvetési évet illetően egybeállított költségvetése úgy a javasolt képviselői illetménytöbbletekkel, mint a tisztviselői státusrendezéssel s az altiszti állások átszervezésével összefüggő többletekkel, valamint az őrségi és törvényhozási pótlékokkal való kiegészítést, illetve átdolgozást nem igényel, miután az illetményrendezéssel és státusrendezéssel összefüggő összes kiadások az állami költségvetés egy tétele alatt vétettek fel, s azok tételes beillesztése a költségvetés ezen hitelösszegének tárgyalásakor a többi számadási ágazatokéval együttesen pótlólag fog megtörténni.

Az előadottakban részletezve a kinevezett tisztviselőkre és egyéb alkalmazottakra vonatkozó státusrendezést, a bizottság hivatkozással a nemzetgyűlésnek folyó évi június hó 30-án hozott határozatára, a gyorsírók különleges munkájának az adott viszonyok közt lehetségesnek mutatkozó méltánylása mellett teszi meg az alábbiakban javaslatát:

Az utasításnak a bizottság részben már azzal kívánt eleget tenni, hogy a méltánylandó szempontokat már magánál a státusrendezésnél is figyelembe vette, midőn a gyorsiroda minden tagjának fizetési osztálya *A)* csoportjába való sorolását biztosította, másrészt azzal, hogy részükre külön munkadíj engedélyezését hozza javaslatba, amely a rendes munkaidőt meghaladó elfoglaltság esetén, helyesebben a meghosszabbított ülések után illetné őket.

E tekintetben a bizottság abból indult ki, hogy az állami igazgatás többi hivatali ágazatától teljesen eltérő a nemzetgyűlési tisztviselők különleges munkaköre és elfoglaltsága, amely szorosan a törvényhozás munkájával és az ülések időtartamával áll összefüggésben, minek következtében a munkaidő sem köthető meghatározott időtartamhoz. Igaz ugyan, hogy ez az elfoglaltság a Ház összes tisztviselőire és alkalmazottaira nézve is fennáll, mégis legintenzívebben a gyorsirodára háramlik, amely okból a bizottság javasolja, hogy mindazon törvényjavaslatok tárgyalásánál (költségvetés, indemnity), amelyekre nézve a házszabályok 212. §-a 8 órás, vagy azt meghaladó ülések tartását állapítja meg, továbbá oly tényleges ülésnapokon, amelyekre nézve a házszabályok 196. §-a alapján a Nemzetgyűlés határozatilag mondja ki ülései meghosszabbítását, s végül a rendes interpellációs napokon, amennyiben azokon interpellációk előterjesztetnek, mindazon gyorsírók részére, akik ezen ülésnapokon tényleg szolgálatot teljesítenek, külön munkadíj címén még pedig a gyorsírófőnök és másodfőnök részére ülésnaponkint 60.000 K, a gyorsírórevizorok részére ülésnaponkint 50.000 K, a többi gyorsíró részére pedig ülésnaponkint 40.000 K külön munkadíj engedélyeztessék, mely járandóság a gyorsiroda főnökének igazolásával s az elnöki hivatal vezetőjének

láttamozásával ellátott heti jegyzékek alapján havonkint utólag volna az elnök által utalványozandó.

Az ezzel összefüggő kiadások a folyó költségvetési évre körülbelül 118,000.000 K-ra tehetők, s ezen összeggel a »Nem rendszeres járandóságok« hitelösszege — a javaslat elfogadása esetén — kiegészítést igényelne.

Ugyancsak felemelendő lenne a jutalmak és segélyek ez évi hitelösszege, mely egyéb tárcákéhoz viszonyítva, alacsony mérvben állapíttatott meg és amely a többi tisztviselőknek a meghosszabbított ülésekkel kapcsolatos elfoglaltságára való tekintettel, méltányosabb jutalmazását tenné lehetővé.

Ezenfelül pótszükségletként jelentkezik még azon többlet, amely az interparlamentáris uniónak Washingtonban tartott üléseivel s az ülésekre eredetileg kijelölt 4 delegátus helyett kiküldött 6 delegátus utazási költségeinél merült fel. Ennek összege 50,000.000 koronát tesz ki s ehhez képest az átmeneti kiadások 1925/26. évi hitelösszege ezen összeggel ugyancsak emelendő lenne.

Az előadottak alapján a gazdasági bizottság kéri a t. Nemzetgyűlést, méltóztassék a nemzetgyűlési képviselők és választott tisztviselők tiszteletdíjára vonatkozó javaslatot elfogadni s ezzel kapcsolatosan a nemzetgyűlés 1924. évi június hó 28-i ülésében az illetményeknek az időnkénti változások figyelembevételével való megállapítására nézve adott felhatalmazást az elnök részére továbbra is fentartani,

a tisztviselők státusrendezésére vonatkozó jelentését tudomásul venni,

az altiszti állás-átszervezésekre vonatkozó javaslathoz hozzájárulni,

a kebelbeli őrség legénységi állományú tagjai részére őri pótlékot engedélyezni,

a nemzetgyűlési és főrendiházi tisztviselők és egyéb alkalmazottak törvényhozási pótlékának újabb megállapítására vonatkozó javaslathoz hozzájárulni,

a gyorsírók külön munkadíját a javaslat szerint megállapítani és ezzel összefüggésben a felmerült 118,000.000 K többletnek,

továbbá a tisztviselők jutalmazásai céljaira szükségelt 100,000.000 K többletnek

s végül az interparlamentáris unió üléseivel kapcsolatosan felmerült 50,000.000 K többletnek a költségvetésbe való pótlólagos beillesztéséhez hozzájárulni s egyben az elnököt az ezekkel összefüggő intézkedéseknek a szükséghez képest való megtételére felhatalmazni.

Egyben tisztelettel kéri a bizottság e jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.

Budapest, 1925. évi november hó 10-én.

Scitovszky Béla s. k.,
a gazdasági bizottság elnöke.

Urbanics Kálmán s. k.,
a gazdasági bizottság előadója.

Melléklet a 967. számú irományhoz.

Az állások száma az egyes fizetési osztályokban s azok megoszlása az egyes hivatalokban és szakokban.

Fizetési osztály	Az A) és B) csoportok megjelölése az egyes fizetési osztályokban	Elnöki hivatal (fogalm. szak)				Gyorsiroda (fogalm. szak)				Műszaki hivatal (fogalm. szak)				Levéltár (fogalm. szak)				Könyvtári hivatal (fogalm. szak)				Naplószerkesztőség (fogalm. szak)				Orvosi szak (fogalm. szak)			
		létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes
IV.	IV. fizetési osztály A) csoport . .	1	1	1	1																								
V.	IV. fizetési osztály B) csoport . . / V. » » A) » . .	1	1	· / 1	1	1	1	· / 1	1	1		· / ·		1		— / ·		1		— / ·		1		· / ·					
VI.	V. fizetési osztály B) csoport . . / VI. » » A) » .	2	2	· / 2	2	6	6	· / 6	6	1	*1	1 / ·	1		*1	1 / ·	1	1	1	1 / ·	1	1	1	1 / ·	1			— / ·	
VII.	VI. fizetési osztály B) csoport . / VII. » » A) » . .	4	3	· / 3	3	3	3	— / 3	3		1	1 / ·	1						1	1 / ·	1		1	1 / ·	1	1		· / —	
VIII.	VII. fizetési osztály B) csoport . / VIII. » » A) » . .		2	1 / ·	1	4	4	· / 4	4									1	1	· / 1	1						1	1 / ·	1
IX.	VIII. fizetési osztály B) csoport . / IX. » » A) » . .	1		· / 1	1	4	4	· / 4	4																				
X.	IX. fizetési osztály B) csoport . . / X. » » A) » . .																												
XI.	X. fizetési osztály B) csoport . . / XI. » » A) » . .																												
	XI. fizetési osztály B) csoport . .																												
	Kezelőnők																												
	Napidíjasok																												
	Összesen: A) fizetési csoport .			8				18				·				·				1				—				—	
	Összesen: B) » » . .			1				·				2				1				2				2				1	
	Összesen: A) és B) fizetési csoport	9	9	9	9	18	18	18	18	2	2	2	2	1	1	1	1	3	3	3	3	2	2	2	2	1	1	1	1
										*Ad personam az V. fizetési osztályban.				*Ad personam az V. fizetési osztályban.															

Számvevőség				Gazdasági hivatal				Pénztári hivatal				Elnöki iroda				Terembiztosok				Műszaki üzemi tisztviselők				Telefonkezelőnők				Irógépkezelőnők				Kezelőnők és napidíjasok		Tisztviselők összesen				Kezelőnők és napidíjasok	
létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám	költségvetésbe felveendő létszám: megoszlás A) és B) csoport között	költségvetésbe felveendő létszám: összes	létszám 1925. évi július hó 1-én	megállapított létszám
																																		1	1	1	1		
																																		6	2	·/2	2		
1	1	–/1	1	1		–/·		1		·/·		1		·/·																				15	13	4/9	13		
1		·/·		1	1	1/·	1	1	1	*1/1	2	1	1	1/–	1	1.		·/·																13	12	*6/7	13		
1	1	1/·	1		1	1/·	1			·/·	.	1	2	1/1	2	2	2	1/1	2					1				2	2	·/2	2		.	12	1[illegible]	6/9	15		
1	1	1/·	1									1	2	·/2	2	1	2	1/1	2					2	1	1/·	1	4	3	·/3	3			14	13	3/11	14		
		1/·	1									2	1	·/1	1		1	·/1	1	2	1	1/1	1	1	2	2/·	2	7	5	1/4	5			12	10	4/7	11		
2	1	·/·	.													1	1	·/1	1	1	1	1/–	1	.	1	1/·	1	1	4	3/1	4			5	8	5/2	7		
		2	2																			1	1													3	3		
																																	4						4
																																13	9					13	9
		1/5				·/2				1/1				4/2				4/2				1/2				·/4				10/4						48/31			
6	4	6	6	2	2	2	2	2	2	2	2	6	6	6	6	5	6	6	6	3	2	3	3	4	4	4	4	14	14	14	14	13	13	78	75	*79	79	13	13
								*Rendelkezési állományban.																										*Egy rendelkezési állományban					

968. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

választójogi kihágással gyanúsított Fábián Béla nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 73.32/1922. f. ü. szám alatt Fábián Béla nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert az erzsébetfalvai kir. járásbíróság B. 6.271/3. 1922. számú megkeresése szerint nevezett képviselő 1922. évi május hó 7-ére Erzsébetfalván egyik étteremben pártgyűlést hívott össze, a nélkül, hogy erre az illetékes hatóságtól engedélyt kért volna, ezzel a 2.200/1922. M. E. kormányrendelet 94. §-ába ütköző kihágást követett el.

A mentelmi bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a kifogásolt cselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, azonban zaklatás esetét látja fennforogni, miért is **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Fábián Béla nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

969. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett Barla-Szabó József nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.390/1922. f. ü. szám alatt Barla-Szabó József nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető törvényszék 11.099/1922. B. V. számú megkeresése szerint ellene Fekete Lajos kisújszállási m. kir. rendőrkapitány, a m. kir. államrendőrség budapestvidéki kerületének főkapitánya 7.520/1922. eln. szám alatt megadott felhatalmazása alapján a »Pesti Hírlap« politikai napilap 1922. évi június hó 7-iki számában: »Mi történt Karcagon«, továbbá: a »Szózat« politikai napilap 1922. évi június hó 8-iki sz.-ban: »Osztály-, társadalom- és nemzetellenes izgatást űzött az ellenzék Karcagon« felirat alatt közzétett cikkek tartalma miatt feljelentést tett, mivel a vonatkozó cikkek az 1914. évi XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző, 3. §-ának 1. és 2. pontja szerint minősülő és a 9. §. 6. pontja értelmében felhatalmazásra üldözendő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének ismérveit tüntetik fel.

A nyomozás során megállapíttatott, hogy a cikkeket Barla-Szabó József nemzetgyűlési képviselő írta és tétette közzé.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a cselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, tekintettel azonban arra, hogy sem a feljelentés, sem a törvényszéki megkeresés nem körvonalozza a cikkeknek azt a részleteit, illetve kitételeit, amelyeket sérelmesnek vélnek s így a bűncselekmény tényálladékait feltalálni nem tudta, zaklatás esetét látja fennforogni, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Barla-Szabó József nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1923. évi április hó 19-én tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

970. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

becsületsértés vétségével gyanúsított Lingauer Albin nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 3.202/1923. f. ü. szám alatt Lingauer Albin nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mivel a budapesti kir. bt. törvényszék B. 882/IV. 1923. számú megkeresése szerint ellene Buza Barna volt miniszter feljelentésére az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző becsületsértés vétsége miatt eljárást tétetett folyamatba.

A feljelentő felhívására, hogy nevezett képviselő 1922. január 15-én a nemzetgyűlésen tartott beszédében miként értette azt a kijelentését, hogy már 1918. október, novemberében tudták ki ölte meg Tisza Istvánt. A gyanúsított nemzetgyűlési képviselő feljelentőhöz írt 1922. évi február hó 11-én Szombathelyen kelt levelében kijelenti, hogy állítását arra alapítja, hogy a Tisza-gyilkosság idején hatalmat gyakorló kormány a Tisza-gyilkosságban való részességgel kérkedő Dobót és Horváth Sanovicsot eltogatta-e? Vajjon hozott-e oly határozatot, hogy ellenük el kell járni?

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a cselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, az iratok között elfekvő levelekből kétségtelenül kitűnik, hogy gyanúsított képviselő említett nemzetgyűlési beszédének vonatkozó részeit az ú. n. Tisza-gyilkosság pörének tárgyalási anyagából merítette s nem vonatkoztatta azt személy szerint feljelentőre, éppen ezért a becsületsértés vétségének tényálladékait kivenni nem tudta, zaklatás esetét látja fennforogni, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Lingauer Albin nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi január hó 23-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

971. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

a magyar állam megbecsülése ellen elkövetett vétséggel gyanúsított Várnai Dániel nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A debreceni kir. főügyészség 1.186/1923. f. ü. szám alatt Várnai Dániel nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a debreceni kir. törvényszék B. 2.533/3. 1923. számú megkeresése szerint nevezett képviselő ellen büntető eljárást tétetett folyamatba, mivel az 1923. január hó 29-én a miskolci szociáldemokrata pártban elmondott beszédének egyes részei az 1921 : III. t.-c. 7. §-ába ütköző a magyar állam megbecsülése ellen irányuló vétség ismérveit látszik feltüntetni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett cselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, azonban a gyorsírással lejegyzett beszéd tartalmából a vétség ismérvei nem tűnnek ki, azt maga a jelentést tevő rendőrhatósági közeg sem állítja, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Várnai Dániel nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ez ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi január hó 23-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

972. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtórendőri kihágás miatt feljelentett Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 4.022/1923. f. ü. szám alatt Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető járásbíróság B. 13.539/IV. 1923. számú megkeresése szerint nevezett képviselő ellen kihágási eljárást tétetett folyamatba, mivel a felelős kiadásában megjelent »Virradat« politikai napilapnak a felelős szerkesztő személyében beállott változást, valamint a lap megszűnését nem jelentette be s ezzel a St. 16. §-ába ütköző sajtókihágást követte el.

A mentelmi bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a kihágás cselekménye és nevezett képviselő személye között nem kétséges, tekintettel azonban arra, hogy a meghallgatott képviselő kijelentése szerint kötelezettségének csupán elnézésből nem tett eleget, zaklatás esetét látja fennforogni, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi január hó 11-én tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

973. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának
jelentése
becsületsértés vétsége miatt feljelentett Ráday Gedeon gróf nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 5.062/1922. f. ü. szám alatt Ráday Gedeon gróf nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. 31.932/VI. 1922. számú megkeresése szerint Sugár Géza budapesti lakos feljelentésére ellene büntető eljárást tétetett folyamatba, mivel a feljelentés szerint 1922. július 31-én a feljelentő és Bier Henrik budapesti lakos között keletkezett nézeteltérés alkalmával nevezett képviselő szidalmazta s botját is felemelte reá s ezzel a Bv. t. 2. §-ába ütköző s 4. §-a szerint büntetendő becsületsértés vétségét követte el.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett cselekmény és a képviselő személye között kétséges, mert a meghallgatott képviselő kijelentése szerint, de a nyomozati iratok szerint is a feljelentett képviselő csupán arra figyelmeztette feljelentőt, hogy az úton szabályosan vezesse gépkocsiját, zaklatás esetét látja fennforogni, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Ráday Gedeon gróf nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi január hó 23-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

974. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétsége miatt feljelentett Peidl Gyula nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 2.430/1924. f. ü. szám alatt Peidl Gyula nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. 21.982/5. 1923. számú megkeresése szerint ellene Adami Frigyes budapesti lakos feljelentésére büntető eljárást tétetett folyamatba, mivel nevezett képviselő Foglár József altábornagy előtt úgy nyilatkozott volna, hogy nevezettet azért bocsátotta el az általános fogyasztási szövetkezettől, mert nála lopott holmit találtak s azt a kijelentést tette volna »Mit mond majd a keresztény sajtó, ha ezt megtudja« s ezzel a Bvt. 1. §-ába ütköző rágalmázás vétségét követte volna el.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mert egy puszta feljelentés másolaton kívül az iratok között semmi olyan okirat nincs, ami nevezett képviselő nyilatkozatát igazolná, zaklatás esetét látja fennforogni, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Peidl Gyula nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyből kifolyólag ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

975. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

izgatás bűntettével és felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A debreceni kir. főügyészség 1.737/1924. f. ü. szám alatt Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a nyíregyházi kir. törvényszék Eln. XXV. S. 8./1924. számú megkeresése szerint ellene bűntető eljárást tétetett folyamatba, mivel 1923. október 28-án Mátészalkán egy népgyűlésen a következőket mondotta: »Magyarország keménykalapos csirkefogó miniszterelnöke a szolnoki színházi előadás után, melyen bennünket fajvédőket lecsepült, minisztereivel visszautazott Budapestre, hogy tovább dőzsöljön zsidó ringyóival«, majd a zsidókra vonatkoztatva azt mondotta: »Ezeket a patkányokat ki kell írtani«. Ezenkívül poloskáknak, országrontó gazoknak nevezte a zsidókat s templomukat tetűfészek jelzővel illette. Ezen kijelentései a Btk. 131. §-ába ütköző izgatás bűntettét, továbbá az 1914:XLI. t.-c. 1. § ába ütköző, 3 §. szerint büntetendő s 9. §. szerint felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségének a tényálladékait látszik kimeríteni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze föl.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

976. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség elkövetésével gyanúsított Nagy Vince nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 3.754/1924. f. ü. szám alatt Nagy Vince nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. 3.720/XI. 1924. számú megkeresése szerint a kolozsvári »Keleti Ujság«-ban 1923. június 14-én megjelent számában »Nagy Vincze a kis antanthoz közeledésről« cím alatt megjelent interjúnak egyes kitételei miatt eljárást tétetett ellene folyamatba. A vonatkozó cikkben: »Magyarország gazdasági válságán a hatalmi regime változása segíteni tudna. Bethlen István gazdasági ügyekben az antanthoz fordult, útja eredménytelenül végződött, mert az antant az adott válaszban azt követelte, hogy oly kormányzatnak kell átvenni az ügyek intézését, amely programmjánál és a szereplő politikusok egyéni garanciájánál fogva biztosítékot nyujt a kisantantnak arra, hogy a velük történt megegyezés mindkét oldalról komoly, nemcsak Magyarország fejlődését, hanem az ő békéjüket is biztosító lesz. Kérdés, hogy a miniszterelnök feltárja-e a nemzetgyűlés és az ország közvéleménye előtt ezt a helyzetet és a kormány meghozza-e azokat a személyi áldozatokat, amelyek a demokrácia biztosítására és a környező államok jóakaratának megnyerése érdekében szükségesek. Bethlen kormányzatát nem tartják a külföldön a megbékülésre és a demokrácia intézményes biztosítására elég alkalmasnak. Az utódállamok csak demokratikus kormányzat garanciája mellett készek Magyarországgal való viszonyuk revideálására. Talán az utolsó óráit éljük annak az időnek, amikor a felénk nyujtott engedményeket realizálni kell, ha csak a mai rendszer nem akarja magára öntetni azt a bélyeget, hogy inkább tartja kezében a hatalmat, egyéni önzésből és elutasítja a magyarság javára szolgáló engedményeket. Valószinű, hogy a kormány ebbeli elhatározásának az antant időbeli

határt szab. Ha rendszerváltozás bekövetkezik, akkor közeledhetik az őszinte közeledés Magyarország és a kis antant államai között. Amikor egy békés szándékú Magyarország szomszédsága a kis antant katonai terheit megcsökkenti s államaik belső nyugalmát biztosítja, akkor el fog következni a további területi engedmények ideje. Elszakadt testvéreink sorsa sok panaszra okot adó alakulása mindenki által tudottan a magyar kormányzati rendszer visszahatása az utódállamokban. Ha Magyarországnak önmagáért nem is lenne szüksége a demokratikus átalakulásra, mint nélkülözhetetlen vérkeringésre, csupán az elszakított magyarság sorsának jobbrafordulása érdekében is kötelessége volna a fennálló kormányzati rendszer exponenseinek két kézzel fogni olyan politikusokat maguk helyett, akiknek nemcsak az ajkán van a demokrácia, hanem multjuk és világnézetük a belföld és külföld előtt valóban garantálják is azt.« A cikk itt ismertetett részei az 1921 : III. t.-cikk 7. §-ába ütköző a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló vétség tényálladékait látszik kimeríteni.

A nyomozás irataiból megállapítható, hogy fent nevezett nemzetgyűlési képviselő a cikket ugyan nem írta, de kijelentette, hogy annak tartalma felfogásával egyezik s az adatokat egy előtte ismeretlen nevű hírlapírónak ő szolgáltatta.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett büncselekmény és nevezett képviselő személye között nem vitás, zaklatás esete fenn nem forog, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyülésnek, hogy Nagy Vince nemzetgyülési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

977. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 3.350/1924. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető törvényszék B. 3.498/XI. 1924. számú megkeresése szerint ellene, mint a »Népszava« felelős szerkesztője ellen Vándori Dezső budapesti elemi iskolai igazgató sérelmére elkövetett s a »Népszava« politikai napilap 1923. október 17-ik napján kiadott számában »Gyógypedagógus« felirat alatt közzétett következő tartalmú cikk miatt eljárás indíttatott. »A gyógypedagógus. (Levél a szerkesztőhöz.) Olvastam, hogy a gyógypedagógusok kongresszusán az érdemes előadó és felszólalók sorában Vándori Dezső gyógypedagógus is szerepelt. Talán nem érdektelen annak a körülménynek a felemlítése, hogy ő az a Vándori Dezső, aki a komműn után gyorsan átnyergelt, fehér lett, mint a fal és a szereplési viszketeg a jóelhelyezkedés és kevéssé magasrendű indító okokból a legkegyetlenebb üldözője lett szerencsétlen kartársainak. Milyen gyilkos irónia, hogy a kongresszuson ő tett szemrehányást kenyéradó gazdájának, a fővárosnak, amikor éppen az ő asszisztenciája mellett csapta el Zilahi Kiss Jenő a szakértő és érdemes pedagógusokat. Hej, azok a hirhedt igazoltatások! A tanárok-tanítók fegyelmi tárgyalásain felvett jegyzőkönyvek szégyenletesen dokumentálják a Vándori Dezsők kenyérfosztó szereplését. A jutalom nem maradt el, hiszen a kurzus őt is direkcióba ültette a kisegítő iskolába, tán valamelyik elüldözött kartársa helyébe. De itt valami megint történik, valami újra átvedlés. De a demokráciának ezerszemű ellenőrzése figyel és vigyáz, hogy gonosz szándékú átvedlések éppen a haladás és fejlődés kárára többé ne sikerüljenek.« A cikk tartama az 1914 : XLI t.-c. 1. §-ába ütköző, a 3. §. 1. és 2. pontja szerint minősülő, 9. §. 6. pontja értelmében felhatalmazásra hivatalból üldö-

zendő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségeinek tényálladékait látszik feltüntetni.

A cikk aláírás nélkül jelent meg, a cikk szerzőjét Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő nem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

978. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő becsületsértés vétségével gyanúsított Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A győri kir. főügyészség 2.340/1924. f. ü. szám alatt Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a győri kir. törvényszék 1.570/2. 1924. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene büntető eljárást indított, mivel Magyaróvárott 1923. évi december 10-én az ottani képviselőválasztás alkalmával a Fekete-sas szálloda előtt az utcán tartozkodó közönség előtt nyilvánosan azt a kijelentést tette, hogy »A kormány hazaáruló bitang«, továbbá ugyanezen napon a Központi kávéházban az ott tartózkodó közönség előtt: »A miniszterelnök egy csirkefogó s mindenki csirkefogó, aki a miniszterelnök elveit vallja« kifejezést használta s ezzel a Bvt. 2. §-ába ütköző, 3. §. 2. bekezdésének 1. pontja szerint minősülő, a 8. §. 2. pontja szerint felhatalmazásra hivatalból üdözendő, illetve a Bvt. 2. §-ába ütköző magánindítványra üldözendő becsületsértés vétségeinek tényálladékait látszik kimeríteni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

979. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett izgatás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 48.24/1924. f ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a feltüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető törvényszék B. 5.937/XI. 1924. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség eljárást indított, mivel a »Népszava« 1923. november 27-iki számában »És még elmerik mondani«, továbbá: ugyanezen lap 1923. november 30-iki számában »Ki volt az oka« felirat alatt közzétett cikkek tartalma az 1921 : III. t.-c. 6. §-ába ütköző, a katonaság intézménye ellen irányuló sajtó útján elkövetett izgatás vétségének jelenségeit látszik feltüntetni.

A cikkek szerzőjét megállapitani nem lehetett, így a cikkekért a sajtójogi felelősség Vanczák János nemzetgyűlési képviselőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mert a csatolt iratokból nem tűnik ki, hogy a nyomozás során a szerkesztőséget felhívták-e a cikkek szerzőjének a megnevezésére, de a kir. ügyészség különben sem körvonalozta azt, hogy az izgatás vétsége a cikkek milyen részletére vonatkozik, az egészből pedig ez ki nem olvasható, zaklatás esete látszik fennforogni, s ennélfogva **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1924. évi november hó 13-án tartott ülésében.

Hajós Kálmán *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

980. szám.

Törvényjavaslat

egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi és igazságügyi bizottságának.)

I. Anyagi jogi rendelkezések.

1. Az átértékelés általános szabályai.

1. §. Koronaértékben vagy forgalomban már nem lévő valamely más belföldi pénznemben meghatározott magánjogi pénztartozások összegének megállapításában a korona értékében beállott változást csak a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően lehet figyelembe venni, vagy annyiban, amennyiben más jogszabály kifejezetten megengedi.

2. §. Ha a magánjogi pénztartozás meghatározására az 1924. évi július hó 1. napját megelőző időpont irányadó, összegét a jogosult kérelmére, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, az alábbi rendelkezések szerint, a korona értékcsökkenésének méltányos figyelembevételével a névértéknél magasabb összegben lehet megállapítani (átértékelés).

Ha a pénztartozás összegének megállapítására valamely dolog értéke az irányadó, összegét az eredeti névértéknél magasabb összegben csak akkor lehet megállapítani, ha a pénztartozás meghatározására irányadó időpont után a dolog pénzértéke jelentékenyen emelkedett.

3. §. Az átértékelésből ki van zárva:

1. a készpénzkölcsöntartozás — ideértve a takarékbetéten alapuló tartozást is — kivéve, ha a felek átértékelhető pénztartozást (vételárhátralékot, bért, haszonbért, stb.) változtattak át kölcsöntartozássá vagy ha a felek az átértékelést határozottan kikötötték;

2. a folyószámla egyenlegén alapuló tartozás; a folyószámla alapjául szolgáló egyes jogügyletekből eredő pénztartozásoknak különben megengedett átértékelése nincs kizárva;

3. a váltón, csekken, kereskedelmi utalványon alapuló pénztartozás, ami azonban nem zárja ki a váltó, csekk vagy kereskedelmi utalvány kiállításának alapjául szolgáló jogviszonyból eredő követelésnek különben megengedett átértékelését;

4. záloglevélben, az 1897:XXXII. törvénycikk rendelkezései alá eső kötvényben, vasúti részvényben vagy határozott kamatozású, közforgalom tárgyául szolgáló más értékpapírban kifejezett vagy bármily értékpapír szelvényén alapuló pénztartozás;

5. a szövetkezet tagját üzletrésze alapján az évi nyereségből megillető osztalék vagy egyéb részesedés;

6. a biztosítási szerződésen alapuló pénztartozás, amennyiben a törvény kivételt nem tesz.

A jelen §-ban meghatározott pénztartozások nincsenek az átértékelésből kizárva, amennyiben az adóst vétkes késedelem terheli (10. §. 3. bek.).

4. §. Az átértékelésből ki van zárva az államnak és a törvényhatóságnak bármely magánjogi pénztartozása, ideértve az értékpapírban (államadóssági kötvényben stb.) kifejezett pénztartozást, valamint a m. kir. posta pénztartozásait is.

Amennyiben a fennálló jogszabályok értelmében az előbbi bekezdésben meghatározott adós ellen kártérítési követelést lehet támasztani, a kártérítés mértéke dolog visszaadása helyett járó kártérítés esetében nem haladhatja meg a dolognak a szerint az időpont szerint koronaértékben kifejezett értékét, amikor a dologra nézve a tulajdonos birtoklása megszünt, más kártérítés esetében pedig nem haladhatja meg a kárnak bekövetkeztekor koronaértékben meghatározott összegét.

Ha az államot, vagy a törvényhatóságot más személy pénztartozásáért megtérítési kötelezettség terheli, az állammal vagy a törvényhatósággal szemben akkor sem lehet a pénztartozásnak az előbbi bekezdések értelmében meghatározott névértékénél magasabb összeg megtérítését követelni, ha az elsősorban kötelezett személy kötelezettségének átértékelt, vagy az előbbi bekezdésben meghatározottnál magasabb összeggel tett eleget.

Az átértékelésből a pénzösszegnek törvényhatósági, városi vagy községi gyámpénztári kezelésén alapuló pénztartozások is ki vannak zárva.

5. §. Az előbbi §. nem nyer alkalmazást:

1. ingatlan kisajátításából eredő pénztartozásokra;

2. bérleti vagy haszonbérleti viszonyon alapuló pénztartozásokra;

3. az alkalmazottak nyugdíján, özvegyeik, árváik ellátásán alapuló pénztartozásokra (18. §.);

4. a személyt érő vétlen károkozás, vagy személyt érő tiltott cselekmény miatti kártérítés címén alapuló pénztartozásokra;

5. nemzetközi egyezményen alapuló pénztartozásokra.

6. §. Az államnak és a törvényhatóságnak kereskedelmi, ipari vagy általában gazdasági célú vállalatára (üzemére) a 4. §. nem nyer alkalmazást.

Ily vállalatoknál (üzemeknél) biztosítékul letett vagy visszatartott óvadék, biztosíték, bánatpénz stb. az átértékelésből akkor is ki van zárva, ha ily pénztartozásnak átértékelése az eset körülményei szerint különben meg lenne engedve.

7. §. Állami vagy más közforgalmú vasutat fuvarozási ügylet alapján terhelő pénztartozás az átértékelésből ki van zárva; a 4. §. második bekezdését az ily vasutat fuvarozási ügylet alapján terhelő kártérítésre is megfelelően alkalmazni kell.

8. §. Az állam, továbbá vállalatai és üzemei ellen biztosítási végrehajtásnak a fennálló jogszabályokban egyébként megengedett esetekben sincs helye.

2. A pénztartozás átértékelt összegének meghatározása.

a) Általában.

9. §. Ha a felek a pénz esetleges értékváltozásának következményeit megállapodással kifejezetten előre rendezték, a felek viszonyára ez a megállapodás irányadó, kivéve, ha a körülményekből nyilvánvaló, hogy a felek a megállapodás létesítésekor nem vehették számításba a pénz olyan mértékű értékcsökkenését, amilyen bekövetkezett.

10. §. A pénztartozás átértékelt összegének meghatározásában min-

den körülményt méltányosan figyelembe kell venni.

Figyelembe kell venni különösen mind a két félnek, főképen az adósnak vagyoni helyzetét; azt a gazdasági célt, amelyre a pénztartozás keletkezésekor szolgált; hogy a felek előre látták vagy rendes gondossággal előre láthatták-e a pénz értékében bekövetkezett változást és ezt a pénztartozás összegének meghatározásakor számításba vették-e; hogy az adós foglalkozásánál, vagyonának természeténél, életviszonyainál és egyéb személyes körülményeinél fogva tartozásának összegét felhasználta-e vagy felhasználhatta-e úgy, hogy magát a pénz értékcsökkenése ellen megvédte; hogy az adós az ügylet alapján gazdagodott-e és a gazdagodás értéke az ő birtokában még megvan-e vagy attól időközben hibáján kívül elesett; hogy ellenszolgáltatás esetében a szolgáltatásnak és az ellenszolgáltatásnak szem előtt tartott aránya lényeges változást ne szenvedjen.

A pénz értékcsökkenéséből eredő hátrányt, ha az előbbi bekezdésekben megjelölt körülmények figyelembe vételével indokoltnak mutatkozik, egészen az adósra lehet róni, amennyiben az adós vétkes késedelmének következtében állott elő, vagy a pénztartozás szándékosan elkövetett tiltott cselekményből ered, vagy pedig az adóst akár a jogviszony természeténél fogva, akár tett intézkedései következtében a pénz értékcsökkenéséből semmi hátrány nem érte. A teljesítési határidő elmulasztása egymagában nem vétkes késedelem.

A pénz értékcsökkenéséből eredő hátrányt a felek között lehetőleg úgy kell megosztani, hogy egyik fél vagyoni romlását se okozza.

Gazdasági lehetetlenülés.

11. §. Ha visszterhes szerződés esetében a szerződés megkötése után az általános gazdasági viszonyokban a szokásos szerződési kockázatot tetemesen meghaladó olyan mélyreható változás állott be, amellyel a felek okszerűen előre nem számolhattak s amelynek következtében a szolgáltatásnak és ellenszolgáltatásnak a felek részéről szem előtt tartott gazdasági egyensúlya felborult vagy a szerződés alapjául szolgáló másnemű feltételezés meghiusult, ugy hogy az egyik fél a jóhiszeműséggel és méltányossággal ellentétben nem várt aránytalan nyereségre tenne szert, a másik fél pedig ugyanilyen veszteséget szenvedne (gazdasági lehetetlenülés): a bíróság — amennyiben a szerződésből eredő pénztartozás átértékelését a felek vagyoni helyzetére vagy az eset körülményeire figyelemmel célravezetőnek nem találja — a felek kölcsönös kötelezettségeit kérelemre a méltányosságnak megfelelően módosíthatja vagy az egyik felet a szerződéstől elállásra jogosíthatja fel.

Előszerződéstől akkor is elállhat az egyik fél, ha a szerződésnek a körülményekből kitűnő célja a viszonyok előre nem látható időközi változása következtében meghiúsult vagy ha a változás alkalmas arra, hogy annak következtében a félnek a szerződésbe vetett bizalma megrendüljön.

A meghiusult szerződés alapján már teljesített pénzszolgáltatás visszatérítésére az előbbi §-ok rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

A pénztartozás megszűnése.

12. §. Sem az átértékelést, sem a gazdasági lehetetlenülés szabályait nem lehet alkalmazni az olyan pénztartozásra vagy az olyan visszterhes szerződésre, amely a jelen törvény életbelépése előtt teljesítéssel vagy más módon már megszűnt, hacsak a törvény mást nem rendel.

Ha a pénztartozás csak részben szűnt meg, a hátralékos összeget a

jelen törvény rendelkezései alapján át lehet értékelni.

Nem zárja ki az átértékelést a pénztartozásnak oly teljesítése, amelyet a hitelező az átértékelésre irányuló követelésének fenntartásával fogadott el. Hogy a pénztartozás összegének teljesítéséül bírói letétbe helyezése vagy kellő felajánlása kizárja-e az átértékelést s ha kizárja, mennyiben zárja ki, azt a letétbe helyezés vagy a kellő felajánlás időpontjában fennállott körülmények figyelembevételével kell megállapítani.

13. §. Jogerős ítélettel vagy bírói egyességgel e törvény életbelépése előtt meghatározott és még meg nem szűnt pénztartozás tekintetében is helye lehet átértékelésnek. Átértékelésnek elutasító ítélet esetében is helye lehet, de csak akkor, ha az ítélet az átértékelés iránt előterjesztett kérelemnek jogszabály hiánya miatt vagy a jelen törvénnyel ellenkező jogszabály alapján nem adott helyet.

b) Családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozások.

14. §. Családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozások átértékelésére a jelen törvény rendelkezéseit úgy kell alkalmazni, hogy az erkölcsi alapon nyugvó ezekben a jogviszonyokban a kölcsönös kiegyenlítés és általában a méltányosság elve mind a két fél érdekében lehetőleg teljes mértékben érvényesüljön.

A jelen törvény rendelkezései nyernek alkalmazást különösen a pénzben vagy helyettesíthető dolgokban vagy becsértékben kapott hozomány átvételéből, a női szabad vagyon férji kezeléséből, hitbér kötelezéséből, továbbá az örökösödésből, a kötelesrészből, a hagyományból és a meghagyásból eredő pénztartozásokra, úgyszintén a közszerzemény és a külön vagyon, az ági és a szerzeményi vagyon megállapításában számbaveendő vagyontárgyak értékének, valamint a kötelesrész kiszámításában és az osztályrabocsátásnál számbaveendő előre kapott értékeknek és élők közti egyéb adományok értékének meghatározására.

Az örökhagyó tartozásaiért való felelősség tekintetében, amennyiben e tartozások nem családi vagy öröklési jogon alapulnak, az azokra irányadó szabályokat kell alkalmazni.

15. §. Családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozás átértékelése esetében a teljesítés módját és idejét mind a két fél érdekének mérlegelésével (10. §.) lehetőleg úgy kell megállapitani, hogy a kötelezett ne legyen kénytelen vagyontárgyait alkalmatlan időben pénzzé tenni.

A kötelesrészt vagy kiegészítését a bíróság egészen vagy részben természetben is megítélheti és a kötelesrészre jogosítottat nem osztható dolog társtulajdonosává is teheti, amennyiben a felek bármelyike kéri és a másik fél érdekének lényeges sérelmével nem jár.

Az előbbi bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az ági vagyon és a közszerzemény esetében is.

c) Baleseti járadékok.

16. §. Bírói ítélettel vagy egyéb módon a jelen törvény életbelépése előtt személyt érő vétlen károkozás vagy tiltott cselekmény miatt kártérítés címén megállapított pénzbeli járadék átértékelésének mértékét a pénz értékváltozásának és az általános gazdasági helyzet változásának figyelembevételével a m. kir. minisztérium rendelettel állapítja meg.

A megállapított pénzbeli járadék átértékelését csak a jelen törvény életbelépte után lejáró, valamint az életbelépést megelőző egy évnél nem régibb hátralékos járadékösszegre lehet követelni.

17. §. Járadék átértékelésének az előbbi §. szerint a jövőre nézve akkor is helye lehet, ha a kötelezett a meg-

állapított járadékot az 1919. évi január hó 1. napja után egyszeri tőkeszolgáltatással egyesség alapján megváltotta, vagy ha az 1919. évi január hó 1. napja után hozott bírói ítélet járadék helyett egyszeri tőkeszolgáltatást ítélt meg, még pedig akkor is, ha a kötelezett az ítéletnek eleget tett.

A jelen §. alapján átértékelésnek csak akkor van helye, ha az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az egyszeri tőkeszolgáltatás a jelen törvény értelmében járó járadékkal szemben aránytalanul csekély és a jogosított a járadék megváltása következtében oly szorult helyzetbe került, hogy megélhetése veszélyeztetve van, továbbá, ha ezenfelül az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy egyesség alapján történt megváltás esetében a jogosított az egyesség megkötésekor oly szorult anyagi helyzetben volt, hogy e miatt kénytelen volt a kapott egyszeri tőkeszolgáltatást elfogadni, vagy e nélkül is, ha tájékozatlanságánál, vagy általában az egyéni körülményeinél fogva meg lehet állapítani, hogy az egyszeri tőkeszolgáltatás elfogadásából származó hátrányos következmények felismerésére szükséges belátása nem volt meg.

Átértékelés esetében a tőkeszolgáltatás visszafizetését nem lehet követelni, de azt a járadék összegének megállapításában méltányosan számításba kell venni.

Az átértékelésre irányuló keresetet a jelen §. esetében e törvény életbelépésétől számított hat hónap alatt lehet megindítani.

d) Magánalkalmazottak nyugdíja és özvegyeik, árváik ellátása.

18. §. Magánjogi szerződéssel alkalmazottnak és családtagjának készpénzben járó nyugdíjat vagy nyugdíj természetű járandóságot az alábbi rendelkezések szerint kell átértékelni, a járandóságnak átértékelt összege azonban nem haladhatja meg a pénz értékcsökkenéséből eredő hátrány teljes kiegyenlítését.

A m. kir. államvasutaknál, a Duna-Száva-Adria vasútnál (Déli vasútnál) és más közforgalmú vasútnál, a m. kir. állami vas-, acél- és gépgyáraknál, az Osztrák-Magyar Banknál és a m. kir. állami jegyintézetnél teljesített szolgálat alapján járó, továbbá általában az állammal, törvényhatósággal, községgel vagy ezek vállalatával (üzemével) szemben magánjogi jogcímen követelhető, végül az Országos Munkásbiztosító Pénztár Alkalmazottainak és Orvosainak Nyugdíjintézetétől járó nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság mértékére az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy rendelettel szabályozza az előbbi bekezdésben említett azoknak a járandóságoknak a mértékét, amelyek mértékéről a jelen törvény életbelépéséig külön jogszabály nem rendelkezik.

Közforgalmú vasútnál teljesített szolgálat alapján járó nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság öszszege nem lehet nagyobb, mint amennyit a m. kir. államvasutakkal szemben igényjogosultak hasonló körülmények között kapnak.

19. §. Ha a nyugdíjra, vagy nyugdíjtermészetű egyéb járandóságra igényt adó szolgálatot olyan részvénytársaságnál vagy szövetkezetnél teljesítették, amely az 1914. évi július hó 1. napján már fennállott, a járandóság átértékelésére az az arány az irányadó, amely a vállalat 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében kimutatott saját vagyonának (alaptőkéjének, üzletrésztőkéjének és a vállalat tulajdonát tevő, kimutatott valódi tartalékoknak) és nyugdíjalapjának (nyugdíj-tartalékának) összege

és azon saját vagyonának és nyugdíjalapjának (nyugdíj-tartalékának) összege között van, amelyet az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924 : IV. t.-c. 2. §-ához tartozó *a)* melléklet B. II. 3. pontjának harmadik bekezdése alapján a mérlegvalódiság helyreállítása tárgyában kiadott rendelet szerint készített első (megnyitó) mérleg kimutat.

Az 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegben kimutatott saját vagyonhoz a pénz értékcsökkenésének figyelembevételével hozzá kell számítani azokat a befizetéseket, amelyeket az arányszám megállapításában számottevő két mérleg készítésére irányadó időpontok közötti időben alaptőke (üzletrésztőke) emelésével vagy új üzletrész jegyzésével kapcsolatban teljesítettek. Hogy a befizetéseket a pénz értékcsökkenését tekintve, mily összeggel kell a saját vagyonhoz hozzászámítani, a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Ha az arányszám megállapításában számottevő két mérleg készítésére irányadó időpont között két vagy több részvénytársaság vagy szövetkezet egyesült, az egyesült vállalatok azon saját vagyonának együttes összege irányadó, amely e vállalatok 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében ki lett mutatva. Ha az egyesülés következtében megszűnt részvénytársaság vagy szövetkezet az 1914. évi július hó 1. napja után alakult, a megalakulásakor készített mérlegében kimutatott saját vagyonát úgy kell számbavenni, mint az előbbi bekezdés értelmében az időközi befizetéseket.

A részvénytársaság és a szövetkezet köteles a megállapított arányszámot a társaság hirdetményeinek közzétételére megszabott módon az első bekezdésben említett megnyitó mérleg közgyűlési megállapítása után haladéktalanul, de legkésőbb a jelen törvény életbelépésétől egy éven belül közzétenni.

20. §. Az arányszám segítségével történő átértékelés alapjául azoknál az igényjogosultaknál, akiknek már az 1914. évi július hó 1. napján nyugdíjuk vagy ellátási díjuk volt, az a koronaösszeg szolgál, amely az igényjogosultat az 1914. évben nyugdíj vagy ellátási díj címén megillette.

Ha a jogosult igénye a nyugdíjra vagy ellátási díjra csak az 1914. évi július hó 1. napja után nyilt, vagy nyílik meg, az átértékelés alapjául az a koronaösszeg szolgál, amely az alkalmazottat vagy családtagját a társaságnak az 1914. évi július hó 1. napján fennállott nyugdíj-, illetőleg illetményszabályzata szerint megilletné. Ennek a koronaösszegnek megállapításában a nyugdíj alapjául beszámítható illetmény gyanánt azt az összeget kell számításba venni, amelyet nyugdíj alapjául beszámítható illetmény címén a társaságnak az alkalmazott utoljára betöltött állásához és munkaköréhez hasonló állást és munkakört betöltő alkalmazottjai az 1914. évben kaptak.

21. §. A társaság vagy az igényjogosultak — ideértve az igényjogosult tényleges szolgálatban álló alkalmazottakat is — a közzétételtől számított három hónap alatt az arányszám megváltoztatását kérhetik azon az alapon, hogy a 19. §. értelmében megállapított arányszám nem tünteti fel híven a részvénytársaság vagy szövetkezet saját vagyonának változását.

A kérelem tárgyában a 40. §-ban megjelölt bíróság határoz. Ily kérelmet az igényjogosultak közül legalább húsz személy, vagy ha az igényjogosultak száma százat meg nem halad, az igényjogosultaknak legalább egyötöd része terjeszthet elő.

22. §. Azok a társaságok, amelyek kötelezettségére arányszám irányadó, kötelesek az igényjogosultakról —

ideértve az igényjogosult tényleges alkalmazottakat is — nevüket és lakásukat feltüntető jegyzéket készíteni s az arányszám közzétételével egyidőben a székhelyük, illetőleg lakóhelyük szerint illetékes járásbírósághoz, ha pedig székhelyük vagy lakóhelyük a budapesti központi, a budapesti I—III. kerületi vagy a pestvidéki kir. járásbíróság területén van, a m. kir. Kúriához bemutatni, ahol az igényjogosultak bármelyike megtekintheti és lemásolhatja.

23. §. Az átértékelésére irányadó mértéket a bíróság állapítja meg abban az esetben,

ha a nyugdíjra vagy nyugdíjtermészetű járandóságra igényt adó szolgálatot nem a 19. §. alá eső szolgálatadónál teljesítették, vagy

ha a 19. §. alá eső szolgálatadó az arányszámot a jelen törvény életbelépésétől egy éven belül nem tette közzé (19. §. ut. bek.) vagy

ha a 19. §. alá eső szolgálatadónál teljesített szolgálat esetében a nyugdíjilletményre nem a szolgálatadó nyugdíj- vagy illetményszabályzata, hanem az alkalmazottal kötött szerződés irányadó, vagy végül

ha a járandóság fizetésére nem a szolgálatadó keretében működő külön jogi személy van kötelezve.

A járandóság átértékelt összegének bírói megállapításában minden körülményt méltányosan figyelembe kell venni. (10. §.) Figyelembe kell venni különösen a 19. §. alapján megállapított arányszámokat, az életfenntartás költségében a járandóság megállapítása óta bekövetkezett emelkedést és azt, hogy az első ízben megállapított nyugdíj, vagy nyugdíjtermészetű járandóság az utoljára élvezett szolgálati járandóságnak milyen hányada volt.

24. §. A nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság átértékelésére a szolgálatadó vagyoni helyzete irányadó akkor is, ha a járandóság fizetésére nem a szolgálatadó, hanem az ő anyagi hozzájárulásában részesülő és keretében külön jogi személyként alakított nyugdíjegyesület, intézet vagy alap köteles.

25. §. Nyugdíjjárandóság fizetésére kötelezett szolgálatadó vagy külön jogi személy jogosítva van a jelen törvény életbelépése előtt megállapított nyugdíjjárulékot a jelen törvény életbelépésével kezdődő hatállyal olyan mértékben felemelni, amily mértékben nyugdíjjárandóság-fizetési kötelezettsége emelkedett.

26. §. Az átértékelés a jelen törvény életbelépése előtt egy évnél nem régebben esedékessé vált járandóságokra is kiterjed, az erre az időre már kifizetett összeget névértéke szerint be kell számítani az átértékelt összegbe.

Ha a felek a járandóság összegét az 1924. év július hó 1. napján vagy később a pénz értékcsökkenésének figyelembevételével egyességgel megállapították, a járandóság összegére az egyesség irányadó.

Ha a jelen törvény életbelépte előtt kelt jogerős bírói ítélet olyan járandóságot állapított meg magasabb összegben, amelynek átértékelésére arányszám irányadó (19. §.), a jogosultat az arányszám közzétételét követő hó 1. napjától kezdve nem a jelen törvény életbelépése előtt bírói ítélettel meghatározott magasabb járandóság, hanem az arányszám értelmében megállapított járandóság illeti meg.

Ha a bíróság (40. §.) az arányszámot megváltoztatja, az új arányszám a járandóságra attól az időponttól kezdve irányadó, amikortól az előbbi bekezdések értelmében a kötelezett a régi arányszám szerinti járandóság fizetésére volt kötelezve.

Ha a járandóság átértékelésére a 19. §. irányadó, a kötelezett az arányszám közzétételéig méltányos előleget köteles fizetni, kivéve, ha a járandóság átértékelt összegét jogerős bírói ítélet határozta meg.

e) Életbiztosítási szerződésen alapuló pénztartozások.

27. §. Ha a biztosítási szerződés értelmében a jelen törvény életbelépésekor állandóan Magyarország területén lakó fél van jogosítva, az alábbi §-okban meghatározott módon kell átértékelni a biztosító magánvállalatoknak az 1922 évi január hó 1. napja előtt kötött élet-, járadék- vagy másnemű személyi biztosítási szerződésen alapuló magyar koronaértékben teljesítendő pénztartozását, ha a szerződést

1. Magyarország területén működő belföldi biztosító magánvállalat kötötte, tekintet nélkül arra, hogy az ajánlatot a vállalat belföldi intézeténél vagy külföldi képviseleténél tették meg;

2. Magyarország területén működő külföldi biztosító magánvállalat, a külföldi vállalat magyarországi képviseleténél tett ajánlat alapján kötötte és pedig akkor is, ha a szerződési okiratot a külföldi vállalat központi intézete vagy külföldi államban levő fiókja állította ki;

3. Magyarország területén működő külföldi biztosító magánvállalat központi intézeténél vagy bármely külföldi államban levő fiókjánál tett ajánlat alapján kötötte, amennyiben a biztosító vállalat a jelen törvény rendelkezése szerinti átértékelést kéri és a jogosult félnek e kérelemhez hozzájárulását igazolja.

Ha az 1922. évi január hó 1. napja előtt kötött szerződés bármely okból az 1—3. pontokban megjelölt valamely vállalatra ruháztatott át, az utóbbi vállalatot a jelen törvény szempontjából úgy kell tekinteni, mintha eredetileg ő kötötte volna a szerződést.

Az alábbi §-ok nem nyernek alkalmazást az olyan biztosítási szerződésekre, amelyeket a biztosító magánvállalatok saját alkalmazottaikkal nyugdíjigényük kielégítése végett kötöttek. Az ily szerződésből eredő pénztartozások átértékelésére a jelen törvénynek a magánalkalmazottak nyugdíjára és özvegyeik, árváik ellátására vonatkozó rendelkezései nyernek alkalmazást.

Nincs helye átértékelésnek olyan szerződés esetében, amely szerint biztosítási összeg fejében hadikölcsönkötvényt kell szolgáltatni.

28. §. A jelen törvény életbelépésének napján mind a biztosító vállalatnak, mind pedig a szerződő félnek átértékelés alá eső biztosítási szerződésből eredő pénzfizetésére irányuló minden kötelezettsége megszűnik akkor is, ha a pénztartozás a jelen törvény életbelépése előtt már esedékessé vált.

29. §. A 27. §. értelmében átértékelés alá eső pénztartozások az átértékelés szempontjából két főcsoportra oszlanak. Az első főcsoportba tartoznak az 1920. évi január hó 1. napja előtt kötött szerződésből, a második főcsoportba az 1920. és az 1921. év folyamán kötött szerződésből eredő pénztartozások

30. §. Magyarország területén működő minden biztosító magánvállalat köteles a 27. §. első bekezdésének 1—2. pontja alá eső biztosítási szerződéseknek az 1921. évi december hó 31. napjára megállapított díjtartalékát (díjátvitelét) az ezekre a szerződésekre az 1922. évi január hó 1. napjától az átadás napjáig teljesített díjfizetéseket, ha pedig a biztosító magánvállalat fizetési kötelezettsége az 1918. évi december hó 31. napja után bekövetkezett, de bármely okból nem teljesíttetett, az esedékessé vált biztosítási összegeket, valamint mindezeknek a pénzügyminiszter rendeletében megállapítandó kamatláb szerint kamatoskamatát a 29. §-ban meghatározott két főcsoport szerint különválasztva a jelen törvény életbelépésétől számított három hónapon belül a biztosító magánvállalatok m. kir.

állami felügyelő hatóságára átruházni. Ugyanez alatt az idő alatt kell a 27. § első bekezdésének 3. pontja alá eső szerződés tekintetében a jelen törvény szerinti átértékelést kérni és az olyan szerződések tekintetében, amelyekre a jelen törvény szerinti átértékelést kérik, a fent előadottakhoz képest kiszámított összeget átruházni.

A biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelő hatósága az átruházott tömegekből a két főcsoportra külön-külön felosztási alapot alkot, a befizetett készpénz állandó gyümölcsöztetéséről gondoskodik, a nem készpénzben befolyt vagyontárgyakat pedig értékesíti

31. §. Az ország területén már működő, valamint működését ezután megkezdő valamennyi biztosító magánvállalat, akár foglalkozik az életbiztosítási ággal, akár nem, köteles a jelen törvény életbelépését követő hó 1. napjától az 1931. évi december hó 31. napjáig terjedő időben biztosítási ügyleteiből bevett, bélyegilletékkötelezettség alá eső biztosítási összdíjak és kárösszegek félszázalékát a biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelő hatósága javára, a kijelölt pénzintézetnél befizetni. A hozzájárulás a biztosított felekre nem hárítható át.

Életbiztosítási ággal Magyarország területén foglalkozó valamennyi biztosító magánvállalat köteles az előbbi bekezdésben foglalt hozzájárulásokon felül az évi (a külföldieket illetőleg belföldi üzleteikre vonatkozólag felállított) mérlegben kimutatott tiszta nyereségnek húsz százalékát a mérleget megállapító közgyűléstől számított harminc napon belül a felosztási alap javára befizetni. Ez a kötelezettség az 1926. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegben kimutatott nyereségre vonatkozólag kezdődik és véget ér az 1932. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített mérlegben kimutatott nyereséghányaddal.

Az 1. és a 2 bekezdésben meghatározott hozzájárulás fizetésére és behajtására a felügyeleti díjakra fennálló szabályok megfelelően irányadók.

Magyarországon be nem jegyzett külföldi biztosító magánvállalatnak Magyarország területéről származó, a jelen §. első bekezdésében meghatározott bevételei után a hozzájárulást a vele szerződő fél köteles megfizetni. Ez a hozzájárulás a fizetett összeg tíz százaléka. E hozzájárulás fizetésének és behajtásának módját a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

A biztosító magánvállalatok állami felügyelő hatósága a hozzájárulásokat a pénzügyminiszter által rendelettel meghatározott arányban a felosztási alapok növelésére fordítja.

32. §. A felügyelő hatóság a felosztási alapokat az 1932. év folyamán a szerződések alapján jogosultak között felosztja. A felosztás az egyes biztosítási szerződésekre az 1921. évi december hó 31. napján fennállott díjtartalékösszegek arányában történik.

A jogosult a biztosítási szerződés alapján nem követelhet egyebet, mint azt az összeget, amely őt a felosztási alapból az előbbi bekezdés értelmében megilleti.

33. §. Ha a biztosító magánvállalat a 30. §-ban meghatározott kötelezettségének valamely biztosítási szerződés tekintetében a meghatározott határidőben nem tesz eleget, mulasztását további három hó alatt pótolhatja. A biztosító magánvállalat oly szerződés tekintetében, amelyet az utódállamokkal kötött nemzetközi megállapodások alapján tévesen valamely utódállamban működő vállalatnak adott át, s mint a magyar állományba tartozót, ismét visszavett, a 30. §-ban meghatározott kötelezett-

ségének a visszavételtől számított harminc nap alatt tehet eleget.

A biztosító magánvállalat az olyan szerződés tekintetében, amelyre vonatkozóan a 30. §-ban meghatározott kötelezettségének az előbbi bekezdésben megszabott határidőben sem tesz eleget, a 30. §. értelmében kiszámított összeg kétezerszeresét köteles a felosztási alap javara a biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelőhatóságára átruházni.

Ha a biztosító magánvállalat mulasztása a felosztási alap megszűnése után derül ki, a biztosító magánvállalat a szerződés alapján jogosított félnek köteles azt az összeget — az alap felosztásától járó — havi másfél százalékos kamataival együtt megtériteni, amely a jogosított felet a felosztási alapból megillette volna. Ha ez az összeg kamat nélkül az előbbi bekezdés alapján fizetendő összegnél kevesebb, a különbözetet kell birság címén a biztosító magánvállalatok m. kir. állami felügyelőhatóságához a felügyeleti dijak fizetésére megállapított módon befizetni.

A jelen §. előbbi bekezdésének esetén kívül a biztosítási szerződésből eredő pénztartozás átértékelését bíróság előtt nem lehet kérni.

34. §. Az átruházásnak, valamint a felosztási alapok létesítésének, kezelésének és felosztásának részletes szabályait az igazságügyminiszterrel egyetértve a pénzügyminiszter rendelettel állapitja meg.

3. Az átértékelés hatása a jelzálogjogra.

35. §. Jelzáloggal biztosított követelés átértékelése a jelzálogjogra nem hat ki; ez azonban nem zárja ki azt, hogy a hitelező, ha az ingatlan tulajdonosa személyes adósa, az akár ítélettel, akár a felek megállapodásával meghatározott átértékelésből származó különbözet erejéig a jelzálogjognak új rangsorban bejegyzését kérhesse.

A biztositeki jelzálogjog a bekebelezéssel biztosított összeg erejéig az átértékelt követelés biztosítására is szolgál.

II. Eljárási rendelkezések.

1. Eljárási általános rendelkezések.

36. §. A pénztartozás átértékelésére vagy a kötelesrésznek természetben megítélésére irányuló kérelmet az eljárás bármely szakában, a felülvizsgálati eljárás során a felülvizsgálati tárgyaláson szóval is elő lehet terjeszteni.

Azokban a perekben, amelyekben az 1925 : VIII. t.-c. 21. §-a értelmében a régebbi eljárási szabályokat kell alkalmazni, a kérelmet a felebbezésben, sőt a felebbezés után is az ítélet hozataláig elő lehet terjeszteni.

Az eljárás folyamán előterjesztett ily kérelemre a polgári perrendtartásnak a kereset megváltoztatását vagy felemelését tiltó rendelkezései sem a per főtárgya, sem a perköltség tekintetében nem nyernek alkalmazást.

37. §. Az átértékelést tartalmazó ítéletben a marasztalás összegét magyar törvényes értékben kell megállapitani.

A bíróság — amennyiben az adós vagyoni helyzetére figyelemmel méltányosnak találja — az 1911 : I. t.-c. (Pp.) 397. §-ának első bekezdésében szabályozott intézkedéseken felül a a kötelezettségnek részletekben teljesítésére a felperes hozzájárulása nélkül is külön-külön határidőket szabhat, kivéve, ha ez a hitelező érdekei szempontjából méltánytalanul hátrányos lenne.

38. §. A felülvizsgálati bíróság a pénztartozás átértékelésének vagy a kötelesrész természetben megítélésének kérdésében az előtte ismeretés adatok, valamint a köztudomás vagy hivatalos tudomása alapján határoz.

2. Különös rendelkezések a baleseti járadékok és a magánalkalmazottak nyugdíja és özvegyeik, árváik ellátása tekintetében.

39. §. Ha a 16. § értelmében járó pénztartozás végrehajtható közokiratban van megállapítva és a kötelezett a járadéknak rendelettel megállapított összegét nem szolgáltatja, a jogosult a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróságnál új per indítása nélkül a felemelt összegre nézve kérheti a végrehajtás elrendelését vagy ha a végrehajtás már el van rendelve, a végrehajtás folytatásának elrendelését.

40. §. A jelen törvény 21. §-a alapján az arányszám megváltoztatása iránti kérelmet a 22. §-ban meghatározott bíróságnál kell előterjeszteni A járásbíróság a kérvényt az igényjogosultak névjegyzékével együtt haladéktalanul felterjeszti a m. kir. Kúriához. A m. kir. Kúrián alakuló külön bíróság a kérelem tárgyában a feleknek írásban vagy szóval történt meghallgatása és szükség esetében a Pénzintézeti Központ írásbeli szakértői véleményének megszerzése után végérvényesen határoz, határozatát nem indokolja.

A szakértői véleményt zárt borítékban kell kezelni és ezt a felek nem tekinthetik meg.

A külön bíróság azt is vizsgálat tárgyává teszi, hogy az arányszámnak a megállapítására irányadó adatok alapján indokoltnak mutatkozó megváltoztatása a kötelezett vagyoni helyzetére és vállalatának jövedelmezőségére figyelemmel nem lenne-e méltánytalan. Ha a vállalat saját vagyonát a vagyon jövedelmezőségére figyelemmel megállapított értékben mutatta ki, a megnyitó mérlegben az arányszámot nem lehet felemelni azon az alapon, hogy a vállalat saját vagyonát valóságos értékén alul állapította meg.

A kérelmet azon az alapon, hogy nem megfelelő számú nyugdíjjogosult terjesztette elő, csak akkor lehet visszautasítani, ha az igényjogosultak névjegyzékét az intézet a kérelem előterjesztése előtt a 22. §. értelmében bemutatta.

A kir. Kúrián alakuló külön bíróságnak az elnökét a kir. Kúria tanácselnökei sorából, két tagját a kir. Kúria ítélőbírái sorából a kir. Kúria elnöke jelöli ki, a másik két tagját pedig a tanács elnöke hívja be azoknak a közgazdasági szakférfiaknak sorából, akiket erre a célra a pénzügyminiszter előre kijelölt.

A külön bíróság alakulásának, eljárásának, és ügyvitelének szabályait egyebekben a pénzügyminiszterrel egyetértve az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

III Vegyes, átmeneti és életbeléptető rendelkezések.

41. §. Külföldi hitelező javára magyar állampolgár pénztartozását csak a jelen törvény értelmében lehet átértékelni, az átértékelés mértéke azonban nem lehet nagyobb mint amilyen mértékben az illető külföldi államban fennálló jogszabályok magyar állampolgár hasonló követelésének átértékelését megengedik.

42. §. Koronaértékben meghatározott pénztartozásnak tekintendő a közforgalom tárgyául szolgáló olyan értékpapíron alapuló pénztartozás is, amely értékpapírban a pénztartozás összege idegen pénznemben van kifejezve, valamint az olyan értékpapíron alapuló pénztartozás is, amely értékpapírban a pénztartozás magyar törvényes értékben kifejezett összege mellett más pénznemben kifejezett kibocsátáskori egyenértéke is fel van tüntetve.

43. §. A jelen törvény rendelkezései nem nyernek alkalmazást azokra: a pénztartozásokra, amelyek teljesítésének módját vagy összegének meghatározását:

1. nemzetközi egyezmény

2. a trianoni békeszerződés egye gazdasági rendelkezéseivel kapcsos

latos belső elszámolásról szóló 1923: XXVIII. törvénycikk;

3. az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló jogszabályok;

4. a földbirtok helyesebb megoszlását szabályozó rendelkezésekről szóló 1920: XXXVI. törvénycikk, az 1924: VII. törvénycikk és az e törvénycikkeket végrehajtó jogszabályok;

5. a bérre, a haszonbérre, vagy hasonló szolgáltatásokra, a gáz és elektromos áram szolgáltatásáért járó díjakra vonatkozó jogszabályok;

6. a hadi rokkantak, hadi özvegyek és hadi árvák ellátási díját megállapító jogszabályok;

7. az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére biztosításáról szóló 1907: XIX. törvénycikk, a gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárról szóló 1900: XV. törvénycikk és az ezeket módosító vagy végrehajtó jogszabályok szabályozzák.

44. §. A jelen törvény rendelkezései nem érintik:

1. a polgári perrendtartásról szóló 1911: I. törvénycikk 413. §-ának rendelkezéseit;

2. a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítéséről szóló 1923: XXXIX. törvénycikk rendelkezéseit.

45. §. Ez a törvény az 1925. évi hó napján lép életbe és az életbelépésekor az eljárás bármely szakában folyamatban levő ügyekben is alkalmazást nyer. A végrehajtására esetleg még szükséges szabályokat a minisztérium rendelettel állapítja meg.

Budapest, 1925. évi november hó 13. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet a 980. számú irományhoz.

Indokolás

az „egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről“ szóló törvényjavaslathoz.

I. Általános indokolás.

I. A háború viselésének következményeit a hadviselő államok gazdasági élete hosszú időn keresztül szenvedi. A legnehezebben múló és csak a legnagyobb erőfeszítéssel orvosolható következmény a pénz elromlása. A fedezetlen pénzjegyek forgalomban léte kevéssel a világháború kitörése előtt Magyarországon még fennálló helyzet volt, mert az 18..9-es és 1866-os háborúk, valamint az abszolutizmus költségei következtében forgalomba került 312 millió forintot tevő államjegyekből és váltópénzjegyekből álló függő adósságért az 1867:XV. t.-c. 5. §-ában felelősséget vállaltunk és ezeknek az államjegyeknek a beváltását csak az államjegyekből álló függő adósság teljes beváltásáról szóló 1899:XXXI. törvénycikk rendelte el. Az Osztrák-Magyar Bank alapszabálya épen az említett kényszerárfolyammal bíró államjegyek forgalomban léte folytán mondta ki, hogy az Osztrák-Magyar Banknak a bankjegyek ércpénzre beváltására irányuló kötelezettsége nem áll fenn addig, míg az államjegyek kényszerforgalma meg nem szünik.

Alig tizennégy évvel az említett államjegyek beváltása után a háború kitörésével igénybe vehetővé vált a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912:LXIII. t.-c. 16. §-ában foglalt az a felhatalmazás, hogy a minisztérium a jegybank ügyvitelét módosíthatja. Ezzel a felhatalmazással a minisztérium a háborus költségek fedezése érdekében, valamint annak folytán, hogy a lakosság a nemes fémből vert ércpénzt tezaurálta, hamarosan kénytelen volt élni. A háború hosszú tartama alatt a kibocsátott bankjegyek mennyisége egyre nagyobb méreteket öltött, a bankjegyek fedezetéül csakhamar majdnem kizárólag az állam hitele szolgált és ennek folytán a bankjegyek árfolyama a külföldi piacokon sülyedni kezdett. A pénz értékének ez a csökkenése csak az 1917. év februárjában érte el az eredeti érték felét és kisebb hullámzások után csak 1918. áprilisában hagyta el végleg ezt a szintet. Minthogy az államnak kiadásai fedezésére a háborút követő időben sem állott más út rendelkezésére, mint a bankjegy-, illetőleg utóbb az államjegyforgalom fokozatos növelése, a háború szerencsétlen befejezése után a pénz külföldi értékelése rohamosan csökkent és ezzel párhuzamosan csökkent a pénz belföldi vásárló ereje is. Természetes, hogy a folyton csökkenő külföldi értékelés mellett az állam a papírpénzzel nem tudta volna kiadásait

fedezni, ha megengedi, hogy a pénz külföldi értékelése a belföldi pénztartozásokra közvetlen kihatással legyen. Ebben az esetben ugyanis az állam napokkal előre sem tudhatta volna, hogy a tisztviselőnek a hónap első napján mennyit kell fizetnie, éppen így nem tudta volna a munkaadó az alkalmazottainak járó munkabér összegét előre megállapítani, szóval az egész közgazdasági élet még sokkal súlyosabb, úgyszólván megoldhatatlan gazdasági válságba került volna. Nem kerülhetett tehát sor arra, hogy a pénz értékcsökkenése folytán megváltoztassák az Osztrák-Magyar Bank alapszabályainak 86. cikkét, amelynek értelmében a bankjegyek azt a kedvezményt élvezték, hogy minden koronaértékben teljesítendő olyan fizetésnél, mely törvényes rendelkezés vagy szerződésszerű kötelezettség avagy egyéb magánakaratnyilvánítás folytán nem teljesítendő ércpénzben, az Osztrák-Magyar Monarchia mindkét államában mindenki által, valamint minden közpénztárnál teljes névértékükben elfogadandók voltak. Sőt a 3.954/1919. M. E. számú rendelet és az 1.700/1920. M. E. számú rendelet a kényszerárfolyam idézett szabályát bizonyos korlátozásokkal megismételte, az állami jegyintézetről szóló 1921:XIV. törvénycikk pedig a békeszerződés rendelkezéseire és az Osztrák-Magyar Bank szabadalmának megszünésére hivatkozva 4. §-ában a kényszerárfolyamot a bankjegyek helyébe lépő, az államtól kibocsátott államjegyekre mondotta ki. A Magyar Nemzeti Bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1924:V. törvénycikkhez mellékelt alapszabályok 82. cikke végül a Magyar Nemzeti Bank bankjegyeire mondja ki, hogy azokat minden olyan fizetésnél, amely magyar törvényes értékben teljesítendő és amelyet nem kell jogszabály vagy jogügylet alapján ércpénzben teljesíteni, mindenki és így minden közpénztár is teljes névértékben elfogadni köteles. Az idézett törvénycikk 7. §-a kimondja, hogy az alapszabályokban a bankjegyekre, valamint az egyéb törvényekben és rendeletekben az államjegyekre vonatkozó rendelkezések a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátandó, illetőleg a már forgalomban lévő államjegyekre is kiterjednek.

Az idézett jogszabályokból egészen kétségtelen a törvényhozásnak az az ismételten kijelentett akarata, hogy az államjegyeket névértékük szerinti kényszerárfolyam mellett kívánta forgalomban tartani figyelem nélkül arra, hogy az államjegyeket a gazdasági élet mennyire értékeli vagyis figyelem nélkül a pénz értékcsökkenésére.

Mihelyt a pénz értékcsökkenést szenved, ez annyit jelent, hogy meghatározott összegű pénzért nem lehet többé ugyanolyan mennyiségű és minőségű javakat beszerezni, ehhez nagyobb összegű pénz szükséges. Ebből következik az, hogy a pénzt hitelező abban az esetben, ha a kikötött összeget kapja meg, az ügylet létrejötte után beálló értékcsökkenés folytán már nem kapja meg szolgáltatásának azt az ellenértékét, amit a pénzszolgáltatás a pénztartozás keletkezésekor képviselt. Ebből viszont igazságtalan eredmény áll elő a pénz kisebb mértékű értékcsökkenése esetében is, de az eredmény kiáltó igazságtalansággá válik akkor, ha a pénz értékcsökkenése oly nagy, mint amilyen napjainkban észlelhető.

Hogy a kényszerárfolyam fenntartásából ekként a hitelezőre háruló sérelmet lehet-e és miként orvosolni és miképen lehet igazságos helyzetet teremteni, ez a valorizáció problémája.

II. Ez a probléma nem olyan, amelyet a világháború gazdasági következményei vetettek fel első ízben. A kérdés felmerülésének még az sem előfeltétele, hogy fedezetlen pénzjegyek nagy mennyiségben kerüljenek forgalomba, hiszen a pénz értékromlása és az azt kísérő jelenségek nemes fémből vert

pénz forgalomban létének idején is felmerültek az Amerika felfedezését követő gazdasági krízis alkalmával, amikor az akkori primitívebb gazdasági viszonyok között az ezüstpénz vásárló erejének jelentékeny csökkenése folytán első sorban azok szenvedtek sérelmet, akik földjüket hosszú időre bérbeadva kénytelenek voltak beérni a csökkent értékű bérösszeggel.

Már a papírpénz forgalomba hozásával kapcsolatban merültek fel a pénz értékcsökkenésének következményei a francia asszignaták esetében, amikor az 1789. és 1790. évi törvényekkel papírpénz kibocsátását rendelték el, amelyek össznévértéke az eredetileg megállapított 400 millió livre-ről 45·5 milliárdra emelkedett, az árfolyamérték pedig a kibocsátási kényszerárfolyam $^{1}/_{600}$-ad részére csökkent. Az állam a kényszerárfolyamot szigorú megtorló intézkedésekkel igyekezett fenntartani, a papírpénz értékében nem bízókat vagy azt rontókat húsz évi börtönnel, sőt halállal büntetve, a romlási folyamatot mégis csak ideig-óráig sikerült megállítania. Az asszignaták helyébe 1 : 3 arányban földbirtok fedezete mellett bevezetett új pénzjegyek sem tudták a romlási folyamatot megállítani, mert ezek is csakhamar értékük $^{1}/_{30}$-adára csökkentek. Az egész romlási folyamat alatt tehát az értékcsökkenés mértéke körülbelül akkora volt, mint amilyen mértékben a háború kitörése óta a magyar korona értéke csökkent. A pénz értékromlásának következményeivel szemben a régi hitelezőknek eleinte fizetési tilalmak útján biztosítottak védelmet, de még így is számos olyan káros következmény volt, amelynek nem tudták elejét venni. Említésre méltó, hogy a pénz értékromlásának egyik következményeképen nagyszámú válóper indult avégből, hogy a férj a hozományt elértéktelenedett pénzzel fizethesse vissza. Sok panasz hangzott el a pénzörökösnek a dologörökössel szembeni hátrányos helyzete és a kiskorúak vagyonának megsemmisülése miatt. A végleges rendezés vagyis a valorizáció megoldása a kényszerárfolyam megszűnése után történt oly módon, hogy a pénz értékcsökkenésének kezdete előtt ércpénzben keletkezett tartozásokat ércpénzben kellett teljesíteni és ugyanígy kellett teljesíteni azokat a tartozásokat is, amelyek teljesítését az infláció idején — bár törvényes tilalomba ütköző módon — ércpénzben vagy más értékálló dologban kötötték ki. Az inflációs időn belül keletkezett pénztartozásokat hivatalos átszámítási tábla útján a keletkezés napjára irányadó árfolyam szerint kellett ércpénzre átszámítani. Jóllehet a jogszabályalkotás a valorizáció létjogosultságát elismerte, kevéssel utóbb a Code civile 1895. cikke valorizációellenes rendelkezést mondott ki.

Sokkal kisebb mértékű volt az 1797-ben elrendelt angol bankrestrikció hatása, mert ekkor a bankjegyek mindössze 40%-os elértéktelenedést szenvedtek, de utóbb csakhamar visszanyerték teljes értéküket, és így voltaképen azokat érte méltánytalanság, akik a leromlott pénzben keletkezett tartozást voltak kénytelenek az újból teljes értékű pénzben visszafizetni.

Az amerikai függetlenségi háború idején 1775-ben bocsátottak ki papírpénzt, amely értékének $^{1}/_{1000}$-ed részére sülyedt. A kísérő jelenségek ugyanazok voltak, mint Franciaországban. Az amerikai polgárháború 1861-ben újabb papírpénzt hozott, ennek elértéktelenedésével szemben azonban a bírói gyakorlat nyomban messzemenő védelmet biztosított, sőt az is vita tárgya volt, hogy a kényszerárfolyam nem áll-e az alkotmánnyal ellentétben. A magánjogi kérdések az északamerikai infláció egyik esetében sem nyertek szabályozást.

Poroszországban 1806-ban bocsátottak ki kincstári jegyeket, amelyek beváltását Berlin megszállása idején megszüntették. A kényszerárfolyamot 1809-ben megszüntették, 1813-ban azonban újból visszaállították. Az érték-

csökkenés magánjogi következményeinek rendezésében alapelvül Nagy Frigyes egyik dekrétumának következő kijelentése szolgált: »Kegyesen elhatároztuk, hogy minden egyes adós tartozásának a kapott jó pénzben tegyen eleget, vagy fizesse meg a folyó ágiót is készpénzben . . . az adós nem tarthat igényt arra, hogy a hitelező kárával gazdagodjék.«

Oroszországban II. Katalin idejében 1768-ban került papírpénz forgalomba, amely értékének 1/4-ére csökkent. Az elértéktelenedés káros magánjogi következményei azért nem léphettek fel, mert bár a papírpénz tekintetében elfogadási kényszer volt, csak árfolyamértékük szerint kellett őket elfogadni.

A XVIII. század végén és a XIX. század elején nálunk is nagyarányú infláció játszódott le és Frank Ignác jóval ennek a folyamatnak a lezárulása után is hangoztatja, hogy papirospénznél, ha a felek nem az ezüst árához ragaszkodnak, hanem a névérték (a felírás) szerint kötik meg a szerződést, ez »szerencse játéka gyanánt nyereséget, veszteséget hozhat.« Az említett inflációt a francia háborúk idézték elő, amikor a bankócédulák számának emelkedése következtében 1799-től 1811-ig az ezüst pénz árfolyama 103-tól 500-ig emelkedett. 1811. március 15-én a bankócédulákat váltócédulákra cserélték át, 5 forint névértékű bankócéduláért 1 forint névértékű váltócédulát adván azzal az igérettel, hogy a váltócédulákat névérték szerint fogják ezüstre beváltani. A váltócédulák értéke azonban szintén csökkent és stabilizálódásuk 1818-ban következett be, amikor 100 ezüst forint 250 váltóforintot ért. A valtócédulák értékcsökkenésének magánjogi következményeit a jogszabályalkotás nem rendezte, a bankócédulák elértéktelenedése tekintetében kibocsátott részletes magánjogi szabályok alapelve azonban az volt, hogy a szerződéseket a felek eredeti akarata szerint kell teljesíteni; ha egyéb nem volt kikötve, a követelés keletkezéskori összegét át kellett számítani a hivatalosan megállapitott árfolyamtáblázat segélyével ezüstre és az így kiszámított teljes összeget kellett teljesíteni váltócédulában. Ha figyelembe vesszük, hogy az ezüstpénzzel egyenértékűnek tekintett váltócédulák is elértéktelenedtek, a szabályozás lényegileg ezüst alapon történő 40%-os valorizáció volt és kiterjedt a kifejezetten aranyban vagy ezüstben kikötött pénztartozásokra is. Az 1859-ben megindult újabb infláció idején, amely jelentékenyen kisebb méretű volt, a magánjogi szabályozás elmaradt, sőt az osztrák bíróság 1863-ban a kényszerárfolyam kijelentéséből egyenesen azt a következtetést vonta le, hogy az árfolyamkülönbözet megtérítésére vonatkozó szerződési kikötés az adóst nem is kötelezi.

III. A felhozott történelmi példákból megállapitható, hogy a pénz értékcsökkenésének nem szükségképeni kísérője a magánjogi következmények jogszabállyal rendezése. Mindig az eset konkrét körülményei és főként az elértéktelenedett pénzű államban fönálló államgazdasági helyzet milyenségétől függ a szabályozás bekövetkezése vagy elmaradása.

A világháborúban résztvevő államok valamennyien a kényszerárfolyammal felruházott papírpénz eszközéhez fordultak a háborús költségek fedezése végett, jeléül annak, hogy megfelelő, illetőleg kevésbbé rossz eszközt még mindig nem sikerült találni. A papírpénzt igénybevevő minden államban bekövetkezett a pénz bizonyos mértékű értékcsökkenése, de csak egyes államokban fordult elő olyan mértékű értékcsökkenés, amely a korábbi hasonló eseteket meghaladta.

A pénz értékcsökkenésének magánjogi következményeivel szemben a különböző államok törvényhozása és bírói gyakorlata a legkülönbözőbben foglalt állást. A legáltalánosabbnak tekinthető az áruvételi szerződések körében

előálló magánjogi következmények orvoslása. Ezeknél a fejlett gazdasági viszonyok mellett a legszembeszökőbb az az igazságtalanság, ami abból fakad, hogy a pénz értékcsökkenésének kezdete előtt vagy az értékcsökkenési folyamat korábbi állapotában megállapított vételárért a dolog átadására kötelezett fél olyan vételár fejében volna köteles a dolgot szállítani, amely a valósággal szolgáltatott dolog értékénél lényegesen kisebb, sőt annak csak kis hányada. A szállítási szerződések tekintetében Franciaországban az 1918 január 21-iki és 1920 május 11-iki, Angliában az 1917. évi július hó 10-iki, Belgiumban az 1920 október 10-iki törvény rendelkezett. Az említett államokban egyébként kevés jelét látjuk valorizációs törekvésnek. Angliában a High Court of Justice az 1914-ben keletkezett rubeltartozásról is megállapította, hogy azt ugyanolyan számú szovjet rubellel lehet teljesíteni. Franciaországban a Code Civile már említett 1895. cikke vágja útját a valorizációnak. Árfolyamkülönbözet kikötése esetében a francia bíróság az ilyen kikötést hatálytalannak nyilvánította, sőt hatálytalannak nyilvánította a papírpénz kényszerárfolyamának tartamára az olyan kikötést is, amely kifejezetten aranyra szólott, még pedig azon az alapon, hogy az ilyen kikötések a közjogi jogszabályokba ütköznek és aláássák az államtól kibocsátott papírpénzbe vetett bizalmat. Ez alól az elv alól csak az az eset kivétel, amikor az adós külföldi és így a kikötés az aranynak Franciaországba áramlását előmozdítja. Az újabb francia gyakorlat akkor is érvényesnek tekinti az ilyen kikötést, ha a hitelező külföldi.

Magyarországon kívül három állam van, ahol az értékromlás magánjogi következményeinek orvoslását a köztudat szükségesnek ismerte fel és ahol az egyes társadalmi rétegekből kiinduló valorizációs törekvéseknek többé-kevésbbé eredményük volt, de a pénzértékcsökkenés magánjogi következményeinek orvoslása ebben a három államban is és pedig Lengyelországban, Németországban és Ausztriában egymástól lényegesen eltérő módon történt meg.

Lengyelországban és Németországban közös vonás az, hogy a bírói gyakorlat a kényszerárfolyamra vonatkozó közjogi jogszabályról azt állapította meg, hogy annak a magánjog alapvető tételeivel szemben háttérbe kell szorulnia és pusztán a pénz értékének a lejáratig bekövetkezett csökkenése alapján is elismerte, hogy a tiszta pénztartozások átértékelésének helye van. Mindkét államban a bírói gyakorlat állásfoglalása folytán az annak nyomán bekövetkező jogbizonytalanság megelőzése céljából a jogszabályalkotás szükségesnek tartotta a felmerülő kérdéseknek jogszabálylyal rendezését, de a rendezés módja és terjedelme tekintetében már igen lényeges eltéréseket látunk. Míg ugyanis Lengyelországban a pénztartozások átértékelése tárgyában kibocsátott 1924 május 14-iki elnöki rendelet valamennyi pénztartozásnak az átértékelését szabályozta és ezzel a bírói gyakorlatnak minden vonatkozásban irányt szabott, illetőleg bizonyos körben a bírói gyakorlatban kialakult jogtételeket írott jogszabályban szögezte le, addig Németországban az 1924. évi február hó 14-én kiadott kormányrendelet a pénztartozásoknak csak bizonyos meghatározott köre tekintetében állapított meg szabályokat, míg a többi követelések tekintetében a bírói gyakorlat önálló továbbfejlődését nem érintette. A szabályozás körén nem változtatott az 1925. évi július 16-iki felértékelési törvény sem.

Egészen más a helyzet Ausztriában, ahol a bírói gyakorlat elvben a kényszerárfolyamnak minden vonatkozásban fenntartása mellett foglalt állást és határozottan megtagadta a pénz értékcsökkenés ama következményének

levonását, hogy az a magánjogi pénztartozások összegének felemelését tenné lehetővé. Ausztriában a jogszabályalkotó szervek részleges jogszabályokkal éppen csak ott avatkoztak be, ahol a konzervatív bírói gyakorlat eredményeinek méltánytalanságát maga a törvényhozás felismerte. Az említett francia, angol és belga jogszabályhoz hasonlóan az áruvételi szerződésekből eredő kötelezettségek tárgyában az egyeztető hivatalok felállításról szóló 1919. április 4-iki törvény, a kikötményekről az 1921. október 27-iki törvény, a közeli hozzátartozók közt fenálló egyes pénztartozások felemeléséről pedig az 1923. szeptember 28-iki törvény rendelkezett. Mind az osztrák törvényekben, mind pedig a bírói gyakorlatban az az elv jut kifejezésre, hogy a pénztartozások felemelésének van helye bizonyos esetekben, nem pedig a pénz értékcsökkenése folytán szükségessé váló eredeti érték helyreállításának. Az osztrák bíróság ennek megfelelően a pénzadós késedelme esetében is megkívánja a hitelezőtől, hogy a kárát bizonyítsa. A magánalkalmazottak nyugdíjának felemelése s járadékbiztosítás esetében a járadék felemelése azon az alapon történhetik meg, hogy az Optk. 914. §-a értelmében a szerződések értelmezésében a felek szándéka az irányadó, az pedig ezekben az esetekben nyilvánvaló, hogy a felek szándéka megélhetést biztosító illetőleg könnyítő pénzösszeg szolgáltatására irányult.

IV. A mi bírói gyakorlatunk a pénztartozások átértékelésének kérdésében igen óvatosan haladt előre és jóllehet a Kúria egyes ítéleteiben előfordul ugyanaz a gondolatmenet, amely a német és a lengyel bírói gyakorlatnak tiszta pénztartozást is valorizáló határozataiban jut kifejezésre, ez a gondolatmenet nem tudott általános uralomra jutni és a mi bírói gyakorlatunk leginkább az osztrák bírói gyakorlatot közelíti meg, bár bizonyos vonatkozásokban szélesebb, más vonatkozásokban szűkebb körben valorizál. A gazdasági élet szempontjából meglehetősen káros, hogy a bírói gyakorlatot az átértékelés kérdésében nem lehet egységesnek tekinteni, mert mind a valorizáció jogalapja, mind a valorizáció terjedelme és mértéke tekintetében a határozatok egészen a legújabb időig lényegesen eltérnek egymástól. A valorizálható követelések köre a bírósági gyakorlat szempontjából nem tekinthető lezártnak, mert pl. a magánalkalmazottak nyugdíjának valorizálását a m. kir. Kúria csak az 1924. év végén kezdte meg, az öröklési jogi vonatkozásokban csak a folyó év elején tört utat a valorizáló gyakorlat, a baleseti járadékok kérdésében pedig a baleseti járadékok felemelését mellőző 86. számú teljesülési döntvény csak legutóbb, az 1925. évi június hó 13. napján hozott 87. számú teljesülési döntvénnyel vesztette hatályát.

E mellett a helyzet az, hogy még olyan pénzkövetelések tekintetében is, amelyek átértékelése elől a legfőbb bíróságunk következetesen elzárkózott, az alsóbíróságok előtt sok per indult. sokszor valorizáló eredménnyel és tartani lehet attól, hogy amint Németországban is történt, a felsőbíróságok nem tudnak sokáig ellentállani az alsóbíróságok valorizáló gyakorlatának és a legfelsőbb bíróság gyakorlatában is fordulat következhetik be.

Mindezek a szempontok a gazdasági élet helyzetét bizonytalanná teszik. A gazdasági életre viszont semminek sincs oly káros hatása, mint a bizonytalanságnak. A végletekig vitt valorizációs perek felesleges energia- és költségpazarlásáról nem is beszélve, egészséges üzletvitelt el sem lehet képzelni akkor, mikor a kereskedő, az iparos, a gyáros nincs tisztában azzal, hogy kinnlevősége mennyit ér és tartozásának mily összeg fizetésével tehet eleget. Minthogy a korona stabilizálódása óta már több mint egy esztendő telt el, remélhető ugyan, hogy a valorizációs kérdésekben a bírói gyakorlat is

hamarosan nyugvó pontra fog jutni és előbb-utóbb be fog következni a joggyakorlat egységessége is, mégis minthogy a valorizáció kérdésének megoldásában oly szempontok is irányadók, amelyek tisztán közgazdasági és állampénzügyi jelentőségűek, célszerűnek látszik nem várni meg a bírói gyakorlat továbbfejlődését, hanem a valorizáció kérdését egységesen és véglegesen szabályozni. Különösen kívánatos ez azért, mert nincs kizárva annak a lehetősége, hogy a törvényhozás később kénytelen volna a bírói gyakorlattal ellentétes jogszabályokat megállapítani, amire ma még közgazdasági szempontok alapján csak kis mértékben van szükség.

A valorizáció kérdésének egységes szabályozása továbbá azért is szükséges, mert nagyszámú olyan pénzkövetelés van, amelynek átértékelése szociális szempontból is kívánatos és helyes, de amelyek átértékelt összegéhez a jogosultak a mai helyzet mellett csak hosszú per útján jutnak, pl. a baleseti járadékok és a magánalkalmazotti nyugdíjak esetében.

Szemben a korábban előkészített részleges javaslatokkal, amelyek a pénztartozásoknak csupán egyes csoportjait kívánták szabályozni és a többi követelések átértékelése tekintetében a német és az osztrák helyzetnek megfelelően a bírói gyakorlatnak szabad teret kívántak engedni, a most előterjesztett javaslat a lengyel álláspontot foglalja el és a bírói gyakorlatban kialakult helyesnek felismert elveket is felöleli.

V. Ami már most a szabályozás mikéntjének a kérdését illeti, kétségtelen, hogy a valorizáció célja mindenkor annak a joghátránynak a jóvátevése, ami a szerződő felet a pénz kényszerárfolyama következtében érte. A valorizáció megoldásának ehhez képest elméletileg a legegyszerűbb módja az volna, ha a bajok okozója teljesen kiküszöböltetnék, vagyis ha a törvényhozás a pénz kényszerárfolyamát egészen elejtené, amint ez a porosz kincstári jegyek, az orosz asszignaták és az osztrák bankócédulák esetében fordult elő. Ez a megoldás a mi viszonyaink között annyit jelentene, hogy minden pénzkövetelést annak a változásnak a pontos figyelembevételével kellene teljesíteni, amilyen változás a követelés összegének meghatározása óta a pénz értékében bekövetkezett, vagyis a háború előtt meghatározott minden koronáért körülbelül 14.500 koronát kellene fizetni. Elméletileg lehet vitatni azt, hogy ez az eljárás az igazságérzetet kielégíti és hangulatkeltésre kiválóan alkalmas az az érvelés, hogy ezen az úton a pénz értékcsökkenése következtében nyomorba jutott embereken lehet segíteni, kétségtelen azonban, hogy az ilyen rendezés a gazdasági életben egyik napról a másikra okozna olyan eltolódásokat, amelyeknek tíz évre elosztott, eddig fordított irányban történő lejátszódása is alkalmas volt arra, hogy több ízben alapjaiban rendítse meg a gazdasági életet. Hogy a hosszas küzdelmek után végre többé-kevésbbé nyugvópontra jutott magángazdasági helyzetre ennek katasztrófális hatása lenne, minden kétségen felül áll, mert nem vitatható tény az, hogy a pénz értékcsökkenésének idején nemcsak azok vesztettek vagyonukból, akiknek még ma is fennálló pénzkövetelésük van, hanem a háború szerencsétlen befejezése és az ország feldarabolása következtében előállott helyzet folytán senkinek sem volt módja arra, hogy a háború előtt meglevő vagyonát ugyanabban az értékben tartsa meg.

Hogy ez a megoldás, amely az aranyalapon való teljes valorizálást jelentené, nem lehetséges, azt a magyar jogszabályalkotás is felismerte. Az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló 950/1923. M. E. számú rendelet (kihirdettetett a Budapesti Közlöny 1923. évi 32. számában) ugyanis az aranyban teljesítendő tartozások átszámított összegének meghatározásában a méltányosság elvi alapjára helyezkedett, midőn megengedte, hogy a pénz-

tartozást, tekintettel a megváltozott gazdasági viszonyokra és az adós vagyoni és kereseti viszonyára, le lehessen szállítani.

Az említett rendeletben jut kifejezésre a valorizáció megoldásának másik módja, amelynek alapgondolata már Kant Emánuelnél is kifejezésre jut, aki azt mondja, hogy a pénz értékének leromlása alapján csupán a méltányosság szempontjából lehet a pénztartozás összegének felemelését kérni. A méltányosság alapgondolatán épült fel a lengyel és a német bírói gyakorlat is és a világháborút követő valutakrizisek magánjogi következményeit szabályozó külföldi jogszabályok kivétel nélkül mellőzték a fentebb már említett technikai valorizálás gondolatát és abból indultak ki, hogy a jognak, amikor méltánytalanságokat orvosol, figyelemmel kell lenni a felek vagyoni helyzetére és az adott eset összes körülményeire, különösen pedig a szerződés céljára és a felek szolgáltatásának értékére.

Az ismertetett két felfogás közül az első a jogbiztonság érdekét nagyobb mértékben szolgálja, mert ennek segélyével minden pénztartozás összege egyszerű technikai számítással meghatározható. Ez a mód azonban már a mondott okokból nem követhető. A másik felfogás, amely minden egyes esetben a konkrét körülmények vizsgálatát teszi szükségessé, következetesen csak úgy vihető keresztül, ha a törvény minden pénztartozás átértékelését, illetőleg minden pénztartozás átértékelt összegének megállapítását a bíróra bízza és a bírónak csupán irányelveket szab. E mellett az eljárás mellett a felek érdekeinek méltányos kiegyenlítése minden esetben be fog ugyan következni, a jogbiztonság azonban mégis sérelmet szenved azért, mert a jogszabályok főcélja nem az, hogy a bírónak az ítélkezésben zsinórmértékül szolgáljanak, hanem, hogy a felek a bírói út igénybevevése nélkül is meg tudják állapítani, miben áll a kötelezettségük. Ha az eset körülményei szerint a bíró állapítja meg a pénztartozás átértékelt összegét, a jogerős ítélet meghozásáig a felek nem tudhatják biztosan, mekkora lesz ez az összeg.

Éppen ezért a jogszabályalkotás akkor jár el helyesen, ha a jogbiztonság és a méltányos kiegyenlítés elve között kompromisszumot keres. Ezt a kompromisszumos megoldást követte a lengyel jogszabály, amidőn a követelések aranyra átszámítása céljából hivatalos átszámítási táblázatot állapított meg és bizonyos követelések esetében a valorizált összeget az aranyérték méltányosnak mutatkozó százalékában határozza meg. A lengyel jogszabály a határozott mértéknek ezt az eszközét a gazdasági forgalomban nagy tömegben előforduló pénztartozásoknál alkalmazza, így a jelzálogos követeléseknél, a kötvényeknél, a biztosítási szerződéseknél általában, a váltóknál, a csekknél, a vasutak követeléseinél és tartozásainál, az állampénztárból vagy állami hitelintézettől felvett kölcsönök esetében. Ha az adós hivatásszerűen foglalkozik határozott mértékű átértékelés alá eső pénztartozások lebonyolításával, az ily követeléseivel kapcsolatban álló pénztartozásai olyan mértékben kerülnek átértékelés alá, amilyen mértékben az átértékelt követelések egész összege lehetővé teszi. Így oldja meg a lengyel jogszabály a záloglevelek, a takarékbetétek és az életbiztosítási szerződések átértékelését. A többi pénztartozások tekintetében a rendelet a méltányos kiegyenlítődés elvét fogadja el a kövelés összegének meghatározását a bíróságra bízza.

A német jogszabály a kompromisszumot úgy keresi, hogy csupán azokat a követeléseket vonja szabályozási körébe, amelyek tekintetében a bírói mérték meghatározása a jogbiztonság és a gazdasági élet nyugalma szempontjából nagyobb veszélyt rejtene magába. Ily követelésnek tekinti a rendelet a tőkebefektetésül szolgáló pénzköveteléseket, amelyek közül a dologi tartozá-

sokat, a dologilag biztosított személyes tartozásokat és a kötvényeket az aranyértéknek méltányosnak mutatkozó 25%-a erejéig értékeli fel, a záloglevelek, járadéklevelek, a fundált kötvények, takarékbetétek és életbiztosítási szerződésen alapuló követelések tekintetében pedig a felosztási alap segélyével történő átértékelés rendszerét fogadja el, vagyis az átértékelés mértékét attól teszi függővé, hogy az adós mily összeget kap vissza azokból a tőkebefektetésekből, amelyekbe a hitelezőtől befolyt összegeket elhelyezte.

A javaslat a jogbiztonság szempontját mindenekelőtt annak kijelentésével kívánja szolgálni, hogy a korona kényszerárfolyama a magánjogban is általánosan kötelező szabály és a bírói gyakorlat felfogásának megfelelően kijelenti, hogy a pénztartozás összegét a pénz értékcsökkenése alapján csak akkor lehet felemelni, ha valamely jogszabály kifejezetten megengedi. (1. §.) Ennek az alapelvnek folyományaként a javaslat elejét kívánja venni annak, hogy a felsőbíróságok gyakorlata értelmében eddig a valorizációból kizárt olyan pénztartozások esetében, amelyeknek valorizálása a gazdasági élet nagyobb megrázkódtatása nélkül nem történhetnék meg, valorizációs törekvések nyilvánuljanak meg. Az átértékelésből kizárt e tartozásokat a javaslat taxative felsorolja. (3. §.)

Ilyenek az úgynevezett tiszta pénztartozások: kölcsön, takarékbetét, folyó számla egyenleg, váltó, csekk, kereskedelmi utalvány, záloglevél, községi kötvény és köztorgalom tárgyául szolgáló más értékpapírban kifejezett pénztartozás, a szövetkezet tagját megillető nyereségrészesedés, végül, bizonyos kivételt nem tekintve, a biztosítási szerződésből eredő pénztartozás. Ezeket illetőleg nagyon kétséges, hogy a közgazdasági élet nagyobb megrázkódtatások nélkül csak kis százalékú valorizációt is elbírna-e. A német és a lengyel jogszabályok példája azt mutatja, hogy még a nálunk gazdaságilag erősebb államok sem tudják e követeléseket a nélkül valorizálni, hogy teljesítésüket több évre felfüggesszék, a felfüggesztés esetében pedig előre láthatóan nálunk is az a helyzet következnék be, amit Németországban láthattunk, hogy a bizonyos százalékig való valorizációnak jogszabállyal megállapítása a kérdést nem zárja le, hanem újabb igényeknek ad tápot, amelyek élénk agitáció formájában nyilvánulnak meg és így a kitolt teljesitési határidő elérkeztéig a jogbizonytalanság megmaradna, s ezzel a nyugodt gazdasági élet veszélyeztetve volna. Jellemző, hogy a hosszas politikai küzdelmek közepette megalkotott 1925. július 16-iki német törvény megalkotása után is komoly helyről hangzott el olyan kijelentés, hógy a küzdelem nincs befejezve, sőt most kezdődik. Jellemző továbbá az is, hogy a lengyel valorizáló rendeletet is ismételten modosítani kellett. Ezeknek a követeléseknek a valorizálása különben is meghaladott kérdésnek tekinthető, mert főként a készpénzkölcsönből, takarékbetétből, kötvényből és záloglevélből eredő s a háború előtt keletkezett pénztartozások jórészt már ki vannak fizetve, az értékpapírok pedig, amelyekben ily pénztartozások ki vannak fejezve, amennyiben még forgalomban vannak, tulnyomó részben nem azok kezében vannak, akik a pénz értékcsökkenése következtében a veszteséget tulajdonképen szenvedték, hanem űzérkedők kezén, a törvényhozásnak pedig nem lehet feladata, hogy az űzérkedés eredményét biztosítsa.

Az említett követeléseknek az átértékelésből kizárása jogilag következik a kényszerárfolyam fenntartásából, mert ha még ezek a követelések is a kivételek közé soroltatnak, maga a szabály végleg megdől. A javaslat rendelkezése különben megfelel a ma fennálló jogállapotnak is.

A javaslat az átértékelésből ki nem zárt pénzkövetelések tekintetében

a méltányos kiegyenlítés álláspontjára helyezkedik; elismeri, hogy közvetlenül a pénz értékcsökkenése alapján van helye átértékelésnek és hogy az átértékelés az eset minden körülményének méltányos figyelembevételével bírói úton történik Az adós késedelmének, amely a régebbi bírói gyakorlatban legtöbbnyire a valorizáció jogalapjául ismertetett el, csupán a valorizáció mértéke szempontjából tulajdonít jelentőséget, ilyen esetekben nagyobb mértékű, esetleg teljes valorizációt is megengedve. (10. §.)

Az átértékelés alá eső tartozások körében a jogbiztonság érdekét a javaslat azzal szolgálja elsősorban, hogy a korona értékállandóságának bekövetkezte (1924. július 1.) óta előforduló kisebb értékingadozásoknak a valorizáció szempontjából figyelembe vételét kizárja. (2. §. első bekezdés.)

A javaslat nem szögezi le, hogy a pénz értékcsökkenésének mértékét milyen alapon kell kiszámítani. Ebben a javaslatot az vezette, hogy nincsen olyan értékmérő, amely a béke idejétől kezdve minden jogviszony esetében napjainkig állandóan alkalmas mérték lett volna. Hiszen a pénz értékállandóságának megszűnése éppen azzal a következménnyel járt, hogy az addig általánosan elfogadott értékmérő erre a szerepre alkalmatlanná vált és más értékmérővel sem volt pótolható. A gazdasági életben nálunk is, de főként Németországban több irányban történt kísérlet a pénz helyett más értékmérő bevezetésére, ezek a kísérletek azonban nem jártak a kívánatos eredménnyel, mert egyfelől egyik ilyen kisegítő értékmérő sem mutatta azt az állandóságot, amely általános elterjedéséhez szükséges lett volna, másfelől ezeknek az értékmérőknek az alkalmazása csak a jogviszonyok bizonyos körében nyerhetett igazságos eredménnyel alkalmazást. Jellemző, hogy a német valorizáló rendeletnek az a kísérlete, hogy a tőkebefektetésül szolgáló pénztartozások valorizálásánál a dollár mindenkori árfolyamát vette alapul, nem vált be és az 1925. július 16-iki törvény ezt a számítást elejtve, külön átszámítási táblázatot állapít meg. A törvény szabályozási körén kívüli valorizációs bírói gyakorlat Németországban a felek közötti jogviszony természetéhez képest más és más kulcsot alkalmaz, így szerepel a külföldi valuták, főként a dollár árfolyama mellett a nagykereskedői indexszám és az életfenntartás költségeinek változása. A lengyel jogszabály — jóllehet táblázat alapján történő átszámítás a főszabálya — a felek jogviszonyának természetéhez képest, a pénztartozás keletkezésekori értékén felül más átszámítási alapokat is figyelembe veendőknek mond. Az osztrák részleges valorizáló jogszabályok, minthogy a követelés összegének felemelését célozzák, az értékcsökkenés mértékének megállapítási módjáról nem is tesznek említést. Nálunk a bírói gyakorlatban túlnyomónak mondható ugyan a svájci frank árfolyamának alapul vétele, amely mellett újabban a közszolgáltatásokra megállapított aranykoronaérték is előfordul, főként a nyugdíjak valorizálásánál azonban a mi bíróságunk is igénybe vesz más számítási módokat. Mindezek alapján célszerűbbnek látszott a bíróságra bízni annak megállapítását, hogy a pénz értékcsökkenésének mértékét milyen alapon állapítja meg.

Arra, hogy az átértékelés mértékét magának a jogszabálynak az alapján meg lehessen állapítani, különösen olyan esetekben van feltétlenül szükség, amikor azonos természetű és célú jogviszonyok nagy tömegéről van szó, amikor ugyanaz az adós nagyszámú egyforma jogalapon követelést támasztó féllel áll szemben és amikor az várható, hogy a bizonyos természetű pénztartozás átértékelésének kifejezett megengedése ugyanolyan tárgyú, nagytömegű per megindítását vonná maga után. A bírói szabad mérlegelés mellett az ilyen ese-

tekben könnyen bekövetkezhetnék, hogy az eljáró bíró személyének különbözősége folytán a jogosultak javára egymástól egészen különböző összegeket ítélnének meg, de ennek a helyzetnek az volna a legkárosabb következménye, hogy éppen azok, akik a pénz értékcsökkenése folytán a legsívárabb helyzetben vannak, csak hosszas pereskedés után juthatnának követelésük átértékelt összegéhez. Ezek alapján a javaslat a pénztartozások három csoportja tekintetében gondoskodott arról, hogy a pénztartozás átértékelt összege ne bírói úton nyerjen megállapítást. Ezek a pénztartozások: 1. a baleseti járadékok és ezekkel egy tekintet alá eső visszatérő pénzszolgáltatások, 2. a magánalkalmazotti nyugdíjak, amennyiben a háború előtt már fennállott nyilvános számadásra kötelezett vállalatnál teljesített szolgálat alapján járnak és 3. az életbiztosítási szerződésből eredő átértékelésből ki nem zárt pénztartozások. A baleseti járadékoknál a javaslat értelmében a járadék átértékelt összegét a minisztérium rendelettel állapítja meg, (16. §.) s a mérték tekintetében a bíróság sem tehet a rendelettől eltérő intézkedést. A magánalkalmazotti nyugdíjakat a javaslat különbözőképen szabályozza, a szerint, amint a nyugdíjra igényt adó szolgálatot az 1914. évben már fennállott részvénytársaságnál vagy szövetkezetnél teljesítették, vagy pedig más vállalatnál. Az 1914. évben már fennállott vállalat esetében, minthogy az adós vagyoni helyzetét a javaslatnak a mai bírói gyakorlattal egyező általános rendelkezései szerint is vizsgálni kell, a vagyoni helyzet vizsgálata pedig legcélszerűbben a mérlegek összehasonlítása útján történhetik, a javaslat a nyugdíjak átértékelésének mértékét a vállalattól megállapított, az 1914. évi mérlegből kitűnő saját vagyon és az e tárgyban 4.200/1925. P. M. szám alatt kiadott rendelet alapján felállított első valódi mérlegből kitűnő saját vagyon arányát feltüntető arányszám szerint állapítja meg. Egyéb esetekre a bírói út marad nyitva.

Az arányszám megváltoztatását külön bíróság előtt lehet kérni (21. és 40. §.), mert csak szakértő tagok részvételével működő külön bíróság felelhet meg annak a feladatnak, hogy az arányszám megállapításának helyességét gyorsan, szakszerűen és anélkül vizsgálja felül, hogy ez a felülvizsgálás a vállalat hitelének érdekeit feleslegesen veszélyeztetné.

A bírói út mellőzésével szabályozásra van szükség az életbiztosítási szerződések körében, ahol a javaslat az 1922. január 1. napja előtt kötött szerződések esetében az átértékelés céljára felosztási alap létesítését rendeli el. (27—34. §.)

A javaslat egyes rendelkezéseinek külön megokolása előtt kiemelést igényelnek a javaslatnak azok a rendelkezései (4—6. §.), amelyek az államnak és a törvényhatóságnak a tartozásairól rendelkeznek. A magánjogi pénztartozások valorizálása a javaslatban megszabott körben is azt eredményezné, hogy az államnak és a törvényhatóságoknak a háztartása a valorizációból eredő tehertöbbletet nem volna képes elbirni. Bizonyos, hogy az államháztartásnak nagy áldozatokkal és nagy erőfeszítéssel kivívott egyensúlya akkor is felborulna, ha a törvényhozás az állam tartozásainak csak mérsékelt valorizálását is megengedné. Éppen ezért nem állott más mód rendelkezésre, mint az állammal és törvényhatósággal szemben fennálló pénzköveteléseket jogalapukra figyelem nélkül kizárni az átértékelésből. Ez alól a szabály alól a javaslat kiveszi a baleseti járadékokat, a bérleti vagy haszonbérleti viszonyon vagy nemzetközi egyezményen alapuló pénztartozásokat, az ingatlan kisajátításából eredő pénztartozásokat, és bizonyos kivétellel az államnak és a törvényhatóságnak kereskedelmi, ipari vagy általában gazdasági célú vállalatával (üzemével) kapcsolatban álló pénztartozásokat.

VI. Ami a javaslat szerkezeti beosztását illeti, az anyagi jogi rendelkezések az eljárási rendelkezésektől a lehetőséghez képest el vannak választva. Ez az elválasztás azonban nem mindenütt volt teljesen keresztülvihető, mert egyes eljárási szabályok olyan szorosan kapcsolódnak a jogviszonyok bizonyos csoportját szabályozó egyes rendelkezésekhez, hogy a különválasztás a javaslat áttekinthetőségét nehezítette volna meg. A javaslat harmadik fejezetét vegyes, átmeneti és életbeléptető rendelkezések alkotják.

II. Részletes indokolás.

1. Anyagjogi rendelkezések.

1. Az átértékelés szabályai.

1. §. Az általános indokolásban már ki van fejtve a javaslatnak ebben a §-ban kimondott az az alapelve, hogy az átértékelést a kényszerárfolyam általános szabálya alól megengedett kivételképen fogja fel. A javaslat ezt a szabályt csupán a koronaértékben meghatározott pénztartozásokra mondja ki, mert a nem pénzben meghatározott tartozások esetében az átértékelésnek nincsen tárgya, a külföldi valutában kifejezett pénztartozások szabályozása pedig nem tartozik a javaslat feladatkörébe. A koronaérték behozatala előtt forgalomban volt belföldi pénznemben kifejezett pénztartozásoknak a koronaértékre átszámításáról a koronaértékben való közkötelező számítás behozataláról szóló 1899 : XXXVI. t.-c. 15., 16., 17. és 19. §-a rendelkezett. Mégis minthogy a koronaértékben teljesíthető ezek a pénztartozások eredetileg nem koronaértékben voltak meghatározva, a javaslat 1. §-a ebben az irányban is elejét kívánja venni a kétségnek és a forgalomban már nem lévő belföldi pénznemeket is megemlíti.

2. §. Ez a § mindenekelőtt azt juttatja kifejezésre, hogy az átértékelés nem olyan jogintézmény, amely állandó jellegű és a pénzérték hullámzásának esetleg ezután bekövetkezendő eseteiben is alkalmazást nyerne. A javaslat célja, hogy a korona stabilizálódása előtt keletkezett jogviszonyok esetében biztosítsa a gazdasági helyzettől megengedett igazságos megoldást. Ezt a gondolatot fejezi ki az első bekezdés, amely a méltányosságra s utal. Figyelemmel arra, hogy a pénztartozás meghatározására más időpont s lehet irányadó, mint a keletkezésére, így különösen abban az esetben, amikor a külföldi valutára szóló, de magyar koronában teljesítendő pénztartozás a lejáratkor, tehát esetleg hosszú idővel a keletkezése után válik magyar koronatartozássá, a javaslat a pénztartozás meghatározására irányadó időpontot említi fel, mint a valorizáció szempontjából lényegeset. A meghatározás előtt ugyanis a pénz értékcsökkenése a pénztartozásra nem hat ki. A javaslatnak ez a rendelkezése dönti el az eddigi bírói gyakorlatban vitás azt az alapvető kérdést, hogy mely időponttól kezdődően van átértékelésnek helye. A bírói gyakorlat majd a valorizációra irányuló kérelem előterjesztésének idejét, majd az adós késedelmének kezdetét, néha a lejárat idejét vette figyelembe és csak igen kivételesen a követelés keletkezésének idejét. A javaslat e tekintetben a legmesszebbmenő álláspontot tette a magáévá.

Szétágazók a vélemények abban a tekintetben is, hogy miképpen kell a pénztartozást akkor átértékelni, ha a pénztartozás összegének megállapítására valamely dolog értéke az irányadó. Igy különösen akkor, ha az adós

valamely dologban bekövetkezett kárért kártérítéssel tartozik. Az egyik felfogás szerint ilyen esetben a kár keletkezéskori összegét kell alapul venni és ezt a teljesítésig valorizálni, a másik felfogás szerint ilyen esetekben a dolognak az ítélethozatalkori értékét kell megítélni, mert az előbbi állapot helyreállítása csak így lehetséges. A javaslat 2. §-ának második bekezdése ilyen esetekben az átértékelés lehetőségének előfeltételéül a dolog pénzértékének jelentékeny emelkedését szabja meg, ami azért szükséges, mert a dolgok pénzértéke nem mindig változott olyan mértékben, amilyen mértékben a pénz értéke általában csökkent. Ez a rendelkezés annak veszi elejét, hogy a bíróság a fentemlített első úton haladva ne eshessék bele abba a hibába, hogy az eredeti pénzérték valorizálása útján nagyobb összeget ítéljen meg, mint amennyi a dolognak mostani értéke.

3. §. Az általános indokolásban már ki van fejtve, hogy az úgynevezett tiszta pénztartozások átértékelésének a gazdasági élet nyugalmának szempontján felül jogi szempontból az az elvi akadálya, hogy a tiszta pénztartozások átértékelése közvetlenül hat vissza a kényszerárfolyamra. Sem a gazdasági szempontnak, sem a kényszerárfolyam szempontjának nem mond azonban ellent az, hogy olyan esetekben, amikor a tartozás keletkezésekor átértékelés alá eső pénztartozás formájában jött létre és utóbb került az átértékelésből kizárt követelések körébe, a törvény az átértékelésre módot nyujtson. A javaslat, minthogy a méltányos kiegyenlítés elvét a lehetőség határáig ki akarja terjeszteni, a készpénzkölcsöntartozás átértékelését is megengedi egyfelől akkor, ha az átértékelést a felek egyenesen kikötötték, másfelől akkor, ha az nem kölcsöntartozásként keletkezett, hanem a javaslat értelmében átértékelhető pénztartozásból lett utóbb kölcsöntartozássá. Ugyanezen a gondolaton alapszik az a rendelkezés, amely az átértékelhető pénztartozást nem zárja ki az átértékelésből pusztán azért, mert az valamely folyószámla egyik tételét alkotja, vagy mert annak alapján váltót, csekket, vagy kereskedelmi utalványt állítottak ki. Hogy a hitelező a folyószámlában szereplő pénztartozás vagy a váltó alapjául szolgáló pénztartozás eredeti jogcímére alapíthat-e egyáltalán követelést, ezt a kérdést a javaslat nem érinti és ezért ebben a tekintetben a korábbi jogszabályok maradnak az irányadók. Éppen így nem érinti a törvényjavaslat a novációnak az általános jogi hatásait sem és csupán azt a hatását zárja ki, amely a tartozásnak az átértékelésből kizárásaként jelentkeznék.

A javaslat az átértékelésből kizárt pénztartozások felsorolásában mellőzi a részvények felemlítését és pedig azért, mert a részvényen pénztartozás rendszerint csak a részvénytársaság feloszlása esetében alapszik, ilyen esetben pedig átértékelésről azért nem lehet szó, mert a részvény ellenértéke amúgy is a meglévő tiszta vagyon megfelelő hányada. A vasúti részvénytársaságoknál azonban előfordul az engedélyokiratnak olyan rendelkezése is, hogy az évi nyereség bizonyos részét részvényeknek sorsolás útján beváltására kell fordítani. A kisorsolással ilyenkor a részvény is pénztartozást kifejező értékpapírrá válik, amelynél semmi ok nincs arra, hogy a 3. §. 4. pontjában említett többi értékpapírokkal szemben más elbírálás alá essék. A javaslat ezért említi fel a vasúti részvényeket is. A vasúti — főként elsőbbségi — kötvények, mint határozott kamatozású, közforgalom tárgyául szolgáló értékpapírok, a 4. pont alapján külön felemlítés nélkül is ki vannak zárva az átértékelésből.

A második bekezdés az eddigi bírói gyakorlattal összhangban az adós vétkes késedelme esetére az átértékelésből kizárt pénztartozás tekintetében

is megengedi a valorizációt, amelynek mértéke azonban éppen úgy, mint a bírói gyakorlat értelmében csak a késedelem ideje alatt bekövetkezett értékcsökkenéshez igazodhatik.

4. §. Az általános indokolásban már volt szó annak szükségességéről, hogy a költségvetés meghatározott keretei közt mozgó államkincstárral és a hasonló helyzetben lévő törvényhatósági háztartással szemben a bírói belátástól függő átértékelés kizárassék. Elvi szempontból indokolja ezt különösen az, hogy a pénz értékromlása folytán éppen az államháztartás egyensúlya és ezzel egyidejűleg a törvényhatóságok háztartásának egyensúlya szenved a legtöbbet és így nyilvánvaló, hogy ezek az adósok leginkább olyanok, akikre a valorizáció elviselhetetlen terhet róna. A javaslat 10. §-a módot ad arra, hogy a bíróság, ha az eset összes körülményeinek mérlegelése alapján ez látszik helyénvalónak, az adós kedvezőtlen vagyoni helyzete alapján a valorizációt bármely adóssal szemben teljesen mellőzze. Amikor tehát a javaslat az állammal, a törvényhatósággal és az állammal a most említett szempontokból egy tekintet alá eső m. kir. postával szemben a valorizációt kizárja, voltaképen nem tesz egyebet, mint hogy előre biztosítja azt az eredményt, amelyre helyes gondolatmenet esetében a bíróságnak is jutnia kellene és ezzel az államot és a törvényhatóságot megóvja a peres eljárással járó bizonytalanságtól. Az eredmény szempontjából ugyanaz a jelentősége annak, ha a bíróság a kártérítés összegét az ítélethozatalkori értékviszonyok alapján állapítja meg, mint annak, ha a károkozáskori értéket valorizáltan ítéli meg, bár az előbbi eset nem esik a szó szoros értelmében vett valorizáció fogalma alá. Elkerülhetetlen tehát, hogy az átértékelés kizárásával egyidejűleg az előbb említett, pusztán elméleti szempontból más eljárás is kizárassék. A valorizációnak az állammal és a törvényhatósággal szemben kizárására olyan esetekben is szükség van, amikor az államot vagy a törvényhatóságot más személy (vállalat) tartozásáért terheli megtérítési kötelezettség. Ilyen esetekben figyelemmel a fentebb már elmondottakra, igazságosnak látszik, hogy a valorizációból eredő többletért vagyoni helyzetéhez mérten az első sorban kötelezett legyen csupán felelős, míg az állam az ilyen személynek (vállalatnak) a pénztartozás összegét a saját vagyoni helyzetéhez képest valorizáció nélkül térítse meg.

A 3. §. kizárja az átértékelésből azokat a pénztartozásokat, amelyekbe a gyámhatóságtól kezelt, a gyámoltakat és gondnokoltakat illető pénzösszegeket el lehetett helyezni. Ennek szükségképeni következménye, hogy a törvényhatósági és városi gyámpénztárakat, valamint azokat a községeket, amelyek az 1877 : XX. t.-c. 285. §-ának második bekezdése alapján ily pénzösszegek kezelésére fel vannak jogosítva, nem lehet a tőlük kezelt és a kezelés ideje alatt elértéktelenedett pénzösszegek átértékelt kifizetésére kötelezni. Az ilyen alapon nyugvó pénztartozásoknak átértékelésből kizárását mondja ki a javaslat 4. §-ának utolsó bekezdése.

5. §. A javaslatnak most ismertetett rendelkezése azonban nem terjedhet ki az államnak minden pénztartozására, mert egyes esetekben szociális és nemzetközi szempontok, más esetekben pedig az a körülmény, hogy az állam vagy a törvényhatóság a pénzszolgáltatás ellenében értékálló ellenszolgáltatást kap az 5. §. rendelkezésének alkalmazását méltánytalanná, károssá és igazságtalanná tenné.

Mindezekre figyelemmel határozza meg a javaslat 5. §-a azokat az eseteket, amikor valorizációnak az állammal és a törvényhatósággal szemben is helye van. Az 1. és a 2. pontot a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyen-

súlyának szempontja, a 3. és a 4. pontot a szociális szempont, az 5. pontot a nemzetközi jogi szempont indokolja. A 4. pont tekintetében ki kell emelnem, hogy ez a rendelkezés természetesen csak a magánjogi jogcímen alapuló nyugdíjjárandóságokra vonatkozik és hogy az átértékelés mértéke tekintetében a javaslat rendeletre utal. (18. §. 2. és 3. bek.)

6. §. Nem volna indokolt a 4. §. rendelkezését alkalmazni abban az esetben sem, amikor a magánjogi pénztartozás az államnak vagy törvényhatóságnak magángazdasági tevékenységével kapcsolatban oly módon keletkezett, hogy a pénztartozás az államnak vagy a törvényhatóságnak valamely kereskedelmi, ipari vagy általában gazdasági célú vállalatát terheli, mert ilyen esetben nem lehet az állam vagy a törvényhatóság általános helyzetét venni alapul, hanem elegendő, ha a bíróság az eset összes körülményeinek mérlegelése során magának a vállalatnak (üzemnek) a vagyoni helyzetét veszi figyelembe, éppen úgy, mint más adós esetében.

Ez alól az általános szabály alól azonban egy kivételre mégis szükség van. Az óvadékok és más hasonló jogi természetű pénzösszegek visszafizetése esetében az átértékelés magánfelekkel szemben általában attól fog függeni, hogy a visszaadásra kötelezett az ily címen felvett pénzösszeget felhasználhatta-e és miképen. Az ebben a §-ban említett vállalatok és üzemek esetében a javaslat a valóságnak megfelelően az ilyen összegek letétszerű, nem lukratív kezelését tételezi fel és ezért a javaslat egyéb rendelkezéseivel (10. §.) összhangban átértékelésüket kizárja.

7. §. Fontos közgazdasági szerepüknél fogva a pénz értékcsökkenéséből eredő hátránnyal szemben fokozott védelmet igényelnek a közforgalmú vasutak is. Ezek tekintetében azonban a javaslat nem kívánja az átértékelést általánosságban kizárni, hanem csupán olyan esetekben, amikor a vasúti üzemmel természetszerűen velejáró kockázat a pénztartozás alapja és tisztán a pénz értékcsökkenése folytán következett be az, hogy a pénztartozás eredeti céljának betöltésére csupán nagymértékű felemelés mellett válhatik alkalmassá. Ilyen a helyzet a vasutat fuvarozás alapján terhelő pénztartozásoknál, amilyenek az elveszett vagy megsérült áruért, a szállítási határidő túllépése esetében fizetendő kártérítések és a túlfizetett fuvardíjak visszatérítése. Az átértékelést kizáró rendelkezés az árufuvarozás minden esetére, tehát a gyors-, teher- és expresszáru-fuvarozásra, valamint a személypodgyászszállításra is kiterjed, nem terjed ki azonban a személyeket érő balesetekre, mert ezek tekintetében a törvény (1874 : XVIII. t.-c.) a vasútat terhelő kötelezettséget a fuvarozási ügylettől függetlenül szabályozza.

A kártérítésnek és a valorizációnak viszonyával a 2. és a 4. §. indokolása már foglalkozott, itt csak az igényel kiemelést, hogy a valorizáció vagy a mai értékviszonyok alapján megállapított kártérítési összeg megítélése egyes vasutak anyagi tönkremenését eredményezhetné és hogy ennek a veszélynek a felismerése alapján az egyébként messzemenően valorizáló lengyel jogszabály is kis mértékre (10%) korlátozta az ily természetű pénztartozások átértékelését.

A javaslat egy későbbi rendelkezése kimondja, hogy a javaslat a nemzetközi egyezményeket nem érinti. Ennek folytán a 7. §. nem fog alkalmazást nyerni a berni vasúti egyezményekben (1892 : XXV., 1894 : XVII., 1901 : XXV. és 1908 : XLIV. t.-c., valamint a nemzetgyűlési tárgyalás alatt álló 909. és 910. sz. törvényjavaslatok) szabályozott pénztartozásokra, így különösen a kártérítésekre. Az egyezmények rendelkezései nem nyernek alkalmazást, ha

a feladási és a rendeltetési állomás ugyanabban az államban van és így a beltöldi forgalomban a 7. §. a vasúti egyezményekben foglaltakra tekintet nélkül alkalmazható lesz.

8. §. Bár a javaslat tulajdonképeni tárgyával nincs szoros összefüggésben, az állam pénztartozásaira vonatkozó rendelkezések körében nyert elhelyezést az a rendelkezés, amely az állammal, az állam vállalataival és üzemeivel szemben a biztosítási végrehajtást kizárja.

A biztosítási végrehajtásnak az a célja, hogy a hitelező a végrehajtható közokirat hiányában is biztosítékot szerezzen magának az adós vagyonából a pénztartozás erejéig és ezzel megakadályozza azt, hogy az adós vagyonának elrejtésével őt kijátssza, vagy pedig, hogy más hitelezők őt megelőzve a kielégítési alapot előle elvonják. Ennek a jogintézménynek az állammal szemben semmi célja sincsen, igénybevételének egyedüli eredménye pedig a bírói eljárás költségének az emelkedése és a hatóságok felesleges munkaszaporulata. Igaz ugyan, hogy a biztosítási végrehajtás elrendelésének úgy is elejét lehetne venni, ha az államkincstár a marasztalás összegét letétbe helyezné, ámde a letétbe helyezés ismét csak felesleges munkapazarlással járna, a nélkül, hogy a félre abból bármily előny származnék, mert ő a követelés összegét így sem kapná meg korábban, mint amikor az államkincstár a jogerősen megítélt összeget amúgy is kifizetné.

Éppen ezért szükséges, hogy a biztosítási végrehajtás intézményének alkalmazása az állammal szemben, mint felesleges és céltalan mellőztessék.

2. A pénztartozás átértékelt összegének meghatározása.

A javaslat eddig ismertetett rendelkezései első sorban azt a kérdést tisztázták, hogy mely pénztartozások átértékelhetők és mely pénztartozások vannak az átértékelésből kizárva.

Az anyagi jogi rendelkezések második csoportja azokat a rendelkezéseket tartalmazza, amelyek az átértékelhető pénztartozások körén belül az átértékelés mértékét határozzák meg. Azoknál a pénztartozásoknál, amelyeknél lehetségesnek látszott, a javaslat gondoskodott arról, hogy az átértékelés mértéke határozottan jogszabállyal legyen megállapítva, ez a helyzet a baleseti járadékoknál. Más esetekben a javaslat csupán olyan szabályokat állított fel, amelyek segélyével a pénztartozás átértékelt összegét pontosan ki lehet számítani, ez a helyzet egyes magánalkalmazotti nyugdíjaknál és az életbiztosítási szerződéseknél. Az említett csoportok egyikébe sem tartozó pénztartozások esetében a javaslat a felek érdekeinek méltányos kiegyenlítését egészen a bíróságra bízta s ezek tekintetében a pénztartozás átértékelt összegének meghatározására vonatkozó általános szabályok rendelkeznek.

a) Általában.

9. §. Az eddig ismertetett rendelkezésekben nem szabályozott pénztartozások tekintetében a javaslat éppen úgy mint a lengyel rendelet, első sorban a feleknek a pénz értékcsökkenéséből eredhető következmények elhárítását célzó megállapodására utal. Az eset körülményei szerint az átértékelést pótló ilyen megállapodásnak lehet tekinteni azt is, ha az adós heti pénzt, ú. n. kosztkamatot fizetett, mert ebben az esetben rendszerint a pénz értékcsökkenésének kockázatát vállalta el a hitelező a magas mellékszolgáltatás fejében. Ha a megállapodással rendezés olyan, hogy a pénz valóban bekövet-

kezett nagymértékű értékcsökkenése mellett is megfelelő eredményre vezet, semmi célja sincs annak, hogy a törvény a megállapodást érintse. Ha viszont a megállapodás a pénz értékének a valóban bekövetkezettnél csak lényegesen kisebb mértékű változására számított, a helyzet tulajdonképen ugyanolyan, mintha a pénztartozás ennek a kisebb mértékű változásnak a bekövetkezése után keletkezett volna s így nem volna méltányos, ha a törvény a hitelezőt, figyelemmel a megállapodásra, a pénz valóságos értékcsökkenéséhez képest megállapítható átértékeléstől megfosztaná.

Ennek a megfontolásnak felel meg a javaslat 29. §-a, amelyet abban az esetben is alkalmazni kell, ha pénz váratlanul nagy értékcsökkenése folytán a kikötés az adósra hárít aránytalanul súlyos terhet. Ilyen eset pl. az, amidőn a felek a háború előtt a pénztartozás aranyban teljesítését kötötték ki és a pénz értékcsökkenésével szemben ily módon védekeztek. Ebben a körben különben az aranyban teljesítendő fizetésekről szóló 950/1923. M. E. számú rendelet már ma is a javaslatnak megfelelő jogszabályokat tartalmazza.

10. §. Az olyan eset, amikor a pénz értékcsökkenésének következményeit a felek megállapodása rendezi, aránylag ritkán fordul elő és ezért a javaslatban részletesen nem szabályozott esetekben az átértékelés főszabályai a javaslat 10. §-ában foglalt rendelkezések lesznek.

A §. első bekezdése tartalmazza a javaslat méltányossági alapelvét és a bírói mérlegelés szabadságát a pénztartozás összegének meghatározása tekintetében is biztosítja.

A második bekezdés egyes szempontokat emel ki, amelyeket a bíró az egyes eset körülményei szerint különösen figyelembe fog venni. Nevezetesen elsősorban arra hívja fel a bíró figyelmét, hogy a méltányosság alkalmazása a felek vagyoni helyzetének figyelembevételét teszi szükségessé. A felek vagyoni helyzetének vizsgálatát kívánja meg a bírótól a polgári törvénykönyv bizottsági szövege is, amikor méltányosságon alapuló ítélkezésre nyújt módot. (1489. §.) A felek vagyoni helyzetének vizsgálata természetesen nem teszi szükségessé valamely csődszerű eljárás folytatását, hanem a bíró ezt az esetek legtöbbjében a felek egyszerű előadása alapján nagyobb bizonyító eljárás nélkül is tisztázhatja.

A javaslatnak ismertetett kiindulási pontja az, hogy a valorizáció a kényszerárfolyam szabálya alól a hitelező javára és az adós rovására engedett kivétel. Ezen az alapon a javaslat kifejezetten hangsúlyozza, hogy elsősorban azt kell vizsgálni, vajjon az adós vagyoni helyzete milyen mértékű átértékelést bír el. Nem volna ugyanis méltányos, ha a javaslat a hitelezőnek a fennálló szigorú joggal szemben előnyt nyújtva, ezzel az adós tönkretételére adna alkalmat.

A második bekezdés további rendelkezései az átértékelés alapelveit tartalmazzák. E tekintetben a javaslat nem teszi magáévá, mint kizárólagos irányadó szempontot, a valorizáció egyik elméleti alapját sem, így a valorizációban kártérítést látó azt az elméleti felfogást sem, amely a bírói gyakorlatban elég gyakran jut kifejezésre. A kártérítési jelleg az adós késedelmének vagy tiltott cselekményének esetében is csak a valorizáció nagyobb mértékében jut kifejezésre. Amikor az adós a hitelezőnek nem kártérítés címén, hanem más magánjogi címen pl. vételárral tartozik, a valorizáció elvi alapja a jogviszonyok különbözőségéhez képest különböző lehet; lehet a jogalap pl. az, hogy a névértékben teljesítés a felektől szem előtt tartott gazdasági cél

kielégítésére nem elégséges, más esetben az, hogy névértékben fizetés esetében az adós jogalap nélküli gazdagodáshoz jutna, majd pedig az, hogy a névértékben teljesítés a tisztességes forgalom (Treu und Glauben) alapelveibe ütköznék. Ezeknek az elveknek egyike sem alkalmas arra, hogy minden jogviszony esetében helyes megoldásra vezessen és éppen ezért a javaslat módot nyujt a bírónak arra, hogy az eset körülményeihez képest a legcélravezetőbb elvet alkalmazza, vagy ha ez a megfelelő, az esetet több szempontból vizsgálva hozza meg döntését.

Nem hagyja a javaslat figyelmen kívül azt sem, hogy az átértékelés elmaradása a hitelező vagyoni romlását okozhatja, és ezért arra utasítja a bírót, hogy a pénz értékcsökkenéséből eredő hátrányt a két fél között lehetőleg úgy ossza meg, hogy egyik fél vagyoni romlását se okozza.

Gazdasági lehetetlenülés.

11. §. A bírói gyakorlat már a háború folyamán kiépítette a gazdasági lehetetlenülésről szóló tant, amelynek értelmében a szolgáltatás gazdasági lehetetlenülése esetében a dologadóst, ha a pénzadós a maga szolgáltatását megfelelő mértékben fel nem emeli, a szerződéstől elállásra jogosítja fel. A bíróság maga nem találhatta magát hivatottnak arra, hogy ilyen esetekben a szerződés épségben tartása mellett egyszerűen a pénzadós szolgáltatásának felemelésével segítsen. Minthogy a javaslat a pénztartozások összegének átértékelésére általában módot ad, rendszerint nem lesz akadálya annak, hogy a bíróság egyedül a pénzadós szolgáltatását emelje fel és a dologadósnak eddig megadott elállási jog megállapítását mellőzze. Egyes esetekben mégis előfordulhat, hogy a pénzszolgáltatást nem lehet olyan mértékben átértékelni, amilyen mértékű átértékelés mellett a dologadóst a maga szolgáltatásának teljesítésére méltányosan kötelezni lehetne. Éppen ezért a javaslat a gazdasági lehetetlenülésnek a bírói gyakorlatban kialakult tanát jogszabály formájába önti, de csak arra az esetre mondja alkalmazhatónak, ha a pénztartozás átértékelésével nem lehet célt érni.

A pénztartozás megszűnése.

12. §. A valorizáció ellenzőinek egyik legerősebb érve, hogy a dolgok mai állásában a valorizációnak mindenkivel szemben igazságos eredménye nem lehet. Ha ugyanis a valorizációt megengedő törvény a teljesítéssel vagy más módon az életbelépése előtt már megszűnt követelésekre nem hat ki, sokszor csak a puszta véletlentől függ, hogy a hitelező valorizációban részesül-e vagy nem és így a törvény igazságtalan lesz azokkal szemben, akiknek követelése kevéssel a törvény eletbelépése előtt szűnt meg. Ha viszont a törvény általában a megszűnt követelésekre is kihat, a jog legelemibb alaptételeivel ellentétben igazságtalan helyzetbe hozza az adósokat, akiknek az utóbbi évek alatt szerzett minden jogát problematikussá teszi. A javaslat nem kíván a megszűnt követelésekre visszamenni és ez alól csupán egy egészen különleges esetben tesz kivételt, amidőn bizonyos feltételek fennforgása esetében a tőkével megváltott baleseti járadékok és ezekkel rokontermészetű pénzbeli járandóságok esetében is megengedi a járadék újból megítélését (17. §.), ebben az esetben azonban figyelemmel a Kúria 86. számú teljesülési határozatára, amely a baleseti járadékok felemelését kizárta, a

szociális szempont feltétlenül megkövetelte, hogy a javaslatnak a jogbiztonságot védő alapelve alól kivétel tétessék. A javaslat nem zárja ki azt sem, hogy ha a követelést csak részben teljesítették, a hátralékos összeg átértékelhető legyen. Elismeri a javaslat a hitelező részéről a tartozás elfogadásakor tett jogfenntartó nyilatkozat hatályát is.

A javaslat nem érinti azokat a jogszabályokat, amelyek azt szabják meg, hogy az adós milyen előteltételek fennforgása esetében jogosult tartozásának összegét a fizetés hatályával bírói letétbe helyezni vagy felajánlani. Ezeknek a jogszabályoknak az alapján fogja a bíróság megállapitani, hogy a letétbehelyezés, illetőleg a felajánlás a fizetés joghatályával történt-e és ennek folytán a pénztartozás átértékelését kizárja-e vagy nem. A törvény visszaható erejét a javaslat ebben a vonatkozásban is kizárja, amikor kimondja, hogy a letétbehelyezés vagy a kellő felajánlás időpontjában fennállott körülményeket kell figyelembe venni.

13. §. A mai bírói gyakorlatban is fordulnak elő esetek, amikor a bíróság az ítélettel már megállapitott összeget, ha az adós a teljesítési határidőben kötelezettségének nem tesz eleget, később valorizálva ítéli meg. A törvényjavaslat, amikor a pénz értékcsökkenését a valorizáció közvetlen alapjául ismeri el, ezzel összhangban a valorizáció lehetőségét arra az esetre is megadja, amikor a pénz értékcsökkenése az ítélet hozatala után folytatódik. Nem szűnt meg az olyan pénztartozás sem, amelynek átértékelése iránt előterjesztett kérelmet a bíróság elutasitott és ezért a javaslat ítélet esetében is megengedi az átértékelést. A res judicata azonban köti a feleket akkor, ha az ítélet nem jogszabály hiányában, vagy a javaslattal ellenkező jogszabály alapján utasította el a valorizálásra irányuló kérelmet, hanem olyan esetben, amikor a követelés természete szerint már a korábbi bírói gyakorlat értelmében is helye lett volna valorizációnak, de a bíróság érdemleges okokból nem adott annak helyet.

b) Családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozások.

14. §. Annak kimondása után, hogy a családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozások átértékelésére az ily jogviszonyok erkölcsi alapjánál fogva a méltányosság szabályai fokozott mértékben irányadók, e §. második bekezdése példaszerűen sorolja fel azokat az ily természetű pénztartozásokat, amelyek gyakrabban fordulnak elő.

Az örökös felelőssége az örökhagyó tartozásáért nyilvánvalóan az öröklési jog szabályain alapszik, a javaslat 3. §-ával mégis ellenkeznék, ha az átértékelés az örökhagyó mindenféle tartozására egyaránt kiterjedne. Az elhatárolást tartalmazza a §. harmadik bekezdése, amelynek alapján például az örökhagyó kölcsöntartozása nem esik átértékelés alá, abban az esetben azonban már átértékelés alá esik a tartozás, ha az örökhagyó egy életében reá hárult örökséget terhelő készpénzhagyományt még nem szolgáltatott ki és ennek folytán az örököse köteles ezt a hagyományt kiszolgáltatni.

15. §, A családi vagy öröklési jogon alapuló pénztartozások rendszerint valamely meghatározott vagyontömeget terhelnek. Gyakori eset pl., hogy az örökhagyó a családi ingatlan vagyon épségének megőrzése végett intézkedik végrendeletében úgy, hogy valamelyik törvényszerinti örököse készpénzben kapja meg a neki járó örökrészt. Az öröklési jog egyik alapvető elvét sértené, ha az örökhagyónak a családi vagyon megőrzésére irányuló szándékát azzal hiusítaná meg a jog, hogy a dolgot öröklő örököst a készpénzörökös

átértékelt mértékben kielégítésére szorítva őt arra kényszerítené, hogy a reáhárult vagyontárgyat egészen vagy részben pénzzé tegye. A javaslat tehát azt szabja meg, hogy az ilyenféle esetek megoldásában a teljesítés módja és ideje lehetőleg úgy állapíttassék meg, hogy a fent említett elv ne szenvedjen sérelmet.

A teljesítés módjára vonatkozó rendelkezés a 15. §. második bekezdése is, amely a bírói gyakorlatban és az irodalomban egyaránt hosszú idő óta felszínen tartott és több oldalról megvitatott örökjogi részletkérdést old meg. Ez a kérdés a kötelesrész kiszolgáltatásának kérdése.

A bírói gyakorlat a kötelesrész iránti követelést általában készpénzkövetelésnek tekinti, amelynek összegét a legutóbbi időig a hagyatéknak az örökhagyó halála idejében mutatkozó értéke szerint állapította meg. Az értékelés időpontjából eredő méltánytalanságon a javaslat általános rendelkezései és a 14. §. rendelkezései a legújabban kialakult bírói gyakorlattal egyezően segítenek, e helyütt a javaslat a természetbeni kiszolgáltatás kérdésével foglalkozik.

A kötelesrész természetbeni kiszolgáltatásának gondolata a Kúria legújabb gyakorlatában sem érvényesül és a Kúria a maga álláspontját az örökhagyó akaratának olyan értelmezésével indokolja, hogy a kötelesrészre szorítás a vagyon egységének fentebb már említett célzatával történt. Nem volna indokolt már a Kúria most említett felfogására figyelemmel sem a kötelesrész iránti igényt minden esetben természetbeni követeléssé alakítani át, a javaslat szellemével azonban nem volna összeegyeztethető, ha olyan esetben sem lehetne a kötelesrész természetbeni kiszolgáltatását elrendelni, ha a kötelesrészre jogosított kéri és a bíró meggyőződése szerint a természetbeni kiszolgáltatás a kötelezettnek nem jár lényeges sérelmével. Olyan esetekre, amikor a természetbeni kiadás azért nem lehetséges, mert az örökség tárgya nem osztható dolog, a javaslat módot ad a bírónak arra, hogy a kötelesrésznek megfelelő arányban a kötelesrészre jogosítottat a dolog tulajdonosává tehesse és ezzel új lehetőséget nyujt a bírónak minél igazságosabb eredmény elérésére A javaslatból világos, hogy ha a természetbeni kiszolgáltatás, illetőleg közös tulajdonba bocsátás a kötelesrészre jogosítottnak járna lényeges sérelmével, a természetben megítélésnek akkor sem lenne helye, ha a szolgáltatásra kötelezett fél ajánlja fel. A kötelesrész kiegészítésére irányuló követelésre ugyanaz áll, mint a kötelesrész követelésére.

Az ági vagyon és a közszerzemény kiadása esetében a természetben kiszolgáltatásnak rendszerint még kevesebb akadálya van, mint köteles rész esetében. Épen ezért a javaslat a köteles részre megállapított rendelkezéseket ezekre az esetekre is kiterjeszti.

C) Baleseti járadékok.

16. §. Az általános indokolás során már ki volt emelve, hogy maguknak a jogosultaknak is igen fontos érdekük, hogy a személyt érő vétlen károkozás vagy tiltott cselekmény miatti kártérítés címén őket megillető pénzbeli járadékok átértékelése külön per indítása nélkül következzék be. Kívánatos, hogy a Kúria 86. számú teljesülési határozata következtében méltánytalanul súlyos helyzetbe, legnagyobbrészt nyomorba jutott járadékosok nyomban a törvény életbelépése után megkaphassák az átértékelt összegeket.

A Kúria 87. számú teljesülési határozata nyomán megindult nagyszámú per a bíróságokra súlyos terhet ró. Ezek a perek a baleseti járadék átérté-

kelt összegét meghatározó rendelet kibocsátása után túlnyomó részben feleslegessé válnak.

Annak a rendeletnek, amelyet ebben a tárgyban a minisztérium a 16. §. első bekezdése alapján ki fog bocsátani, az lesz a célja, hogy a pénz értékében beállott változás következtében az általános gazdasági helyzet mellett elérhető legméltányosabb felemelést megvalósítsa. A rendelet e végből csupán a pénz értékében beállott változást fogja figyelembe venni és az aranykorona értékének változásához képest a baleset elszenvedésének ideje szerint fogja megállapítani az igényjogosultat megillető járandóság összegét. Az általános gazdasági helyzet változásának figyelembe vétele azt fogja eredményezni, hogy a rendelet a békeszerződés okozta helyzet következtében minden társadalmi réteg életviszonyaiban beállott rosszabbodást számításba véve, az aranykorona értéke alapján megállapítható összegnél megfelelően kisebb összeget fog meghatározni.

Ha a járadék összegének megváltoztatása olyan okból válik szükségessé, amely miatt a megváltoztatásnak az 1874 : XVIII. t.-c. 5. §-a alapján a Kúria eddigi gyakorlata szerint a 87. számú teljesülési határozat előtt is helye volt, a megváltoztatásnak természetesen ezentúl sem lesz akadálya és ebben az esetben az átértékelés alapjául a megváltoztatástól kezdődő hatállyal a változott járadék fog alapul szolgálni.

Az alsóbíróságok gyakorlatában előfordulnak olyan esetek is, amikor a járadék összegének megállapításában nem a sérültnek a baleset elszenvedésekor volt munkakeresményét, hanem a hasonló foglalkozásúaknak az ítélethozatalkori munkakeresményét vette a bíróság irányadónak. Ilyen esetekben természetesen a pénztartozás meghatározására irányadó időpont az ítélethozatal ideje lesz és átértékelésnek csak akkor lesz helye, ha az ítéletet az 1924. évi július hó 1. napja előtt hozták meg.

A Kúria 87. számú teljesülési határozata alapján esetleg a javaslat törvényerőre emelkedése előtt hozott jogerős bírói ítélet esetében a javaslat 16. §-ának rendelkezése, illetőleg a rendeletben meghatározott mérték nem fog alkalmazást nyerni, mert ilyen esetben a pénztartozás összegének meghatározására irányadó időpont mindenkor az 1924. évi július hó 1. napjánál későbbi lesz.

Előfordulnak a bírói gyakorlatban olyan határozatok is, amikor a baleseti járadék összege búza, aranykorona vagy svájci frank alapon van értékálló módon megállapítva. Ezekben az esetekben a tartozás korona összegének megállapítása tulajdonképen csak a járadék havonként bekövetkező esedékességének napján történik és így az 1924. évi július hó 1. napja után lejárt járadékok tekintetében akkor sem lehet átértékelésnek helye, ha az ítéletet korábban hozták, illetőleg a balesetet korábban szenvedték el.

A 16. §. második bekezdése figyelemmel arra, hogy a javaslat, illetőleg a kibocsátandó rendelet a kötelezettekre az eddiginél jelentékenyen nagyobb terhet ró, figyelemmel továbbá arra, hogy az elértéktelenedett járadékokat sokan hosszú idő óta nem vették fel és így ha valamennyi fel nem vett járadékot átértékelt összegben lehetne követelni, ez előreláthatólag megingatná a járadék fizetésére kötelezettek gazdasági helyzetét, csupán a törvény életbelépése után lejáró, valamint az életbelépést megelőző egy évnél nem régibb hátralékos járadékösszegek átértékelését engedi meg. A törvény életbelépését megelőző időben bár egy éven belül lejárt járadékösszegek átértékelését sem lehet követelni akkor, ha a járadékot a jogosult felvette. (12. §.)

17. §. Korábban is, de a baleseti járadék felemelését kizáró 86. számú teljesülési határozat óta különösen gyakran fordult elő, hogy a járadékra jogosítottak, akik a fennálló jogszabályok alapján egyáltalán nem remélhették, hogy elértéktelenedett járadékuknak felemelése lehetővé fog válni, a baleseti járadék elértéktelenedése folytán reájuk szakadt nyomortól, ha csak kis időre is, szabadulni kívánván, a járadék fizetésére kötelezettel egyszeri tőkeszolgáltatásban kiegyeztek. Előfordult az is, hogy a bíróság maga állapított meg ítéletében járadék helyett egyszeri tőkeszolgáltatást, de az ilyen tőkeszolgáltatás mértékének megállapításában is a baleset elszenvedésekori kereseti viszonyokat vette figyelembe és nem vette figyelembe a kereseti viszonyokban a baleset elszenvedése és a jogerős ítéletnek esetleg évekkel későbbi meghozása közt eltelt időben a pénz értékcsökkenése folytán beállott változást.

A tőkeszolgáltatás, amely megállapításának idejében is az akkor fennálló jogszabályok és bírói gyakorlat alapján elenyészően csekély volt, nem volt alkalmas arra, hogy a jogosult megélhetését a járadék céljának megfelelő mértékben biztosítsa vagy megkönnyítse. Éppen ezért a javaslat ebben a körben akkor is megengedi a tőkeszolgáltatás helyett újból járadék megállapítását, ha a kötelezett a tőkeszolgáltatást már teljesítette. Nem volna helyes, ha az olyan tőkeszolgáltatásokat is megengedné járadékra átváltoztatni, amelyek olyan időben teljesíttettek, amikor a pénz értékének csökkenése még aránylag kis mértékű volt és az értékviszonyokra, különösen az életszükségleti cikkek árára még nem éreztette teljes mértékben a hatását. A javaslat 1919. évi január hó 1. napját határozza meg olyan napként, amely előtt kötött egyesség vagy hozott bírói ítélet esetében a teljesített tőkeszolgáltatásnak az átértékelésből kizáró hatása van.

Hogy ez a rendelkezés valóban csak azoknak a javára szolgáljon, akiket a szorult anyagi helyzet kényszerített az egyesség megkötésére, és akik a jogban járatlanságuk folytán nem számíthattak arra, hogy a törvényhozás vagy maga a bíróság a szociális szempontból is elviselhetetlen helyzeten változtatni fog, a javaslat 17. §-ának második bekezdése részletesen meghatározza az említett kivételes jog igénybevételének előfeltételeit.

Minthogy a tőkeszolgáltatásnak újból járadékra változtatása esetében a kapott szolgáltatás átértékelt összegben visszafizetésének volna helye, a visszafizetésre pedig éppen olyanok volnának kötelezve, akik szorult anyagi helyzetben vannak és így előre is feltehető, hogy a visszafizetési kötelezettségnek nem tudnának eleget tenni, a 17. §. harmadik bekezdése a visszatérítés kérdését úgy oldja meg, hogy a tőkeszolgáltatás visszafizetésének követelését kizárja, ellenben azt rendeli, hogy a járadék összegének megállapításában a kapott tőkeszolgáltatást méltányosan számításba kell venni. Ez a méltányos számításbavétel úgy fog történni, hogy a bíróság megállapítja, hogy mekkora járadék tőkésítésének felel meg a fizetett tőkeszolgáltatás és csak annyi járadékot fog megítélni, amennyivel meghaladja ezt az összeget az a járadék, amely a jogosultat átértékelt összegben megillette volna.

E §. rendelkezésének kivételes természete indokolttá teszi, hogy az alapján elbírálandó kérdések ne maradjanak sokáig függőben. Kívánatos is, hogy az adós a reá háruló újabb teherről minél előbb tájékozva legyen. Éppen ezért a §. utolsó bekezdése a törvény életbelépésétől számított 6 hónapban állapítja meg azt a határidőt, amely alatt a tőkével teljesített szolgáltatásnak járadékszolgáltatásra változtatását keresettel kérni lehet.

c) Magánalkalmazottak nyugdíja és özvegyeik, árváik ellátása.

18. §. A magánjogi szerződéssel alkalmazottak nyugdíjának kérdése az utóbbi időben a bíróságokat és a szakirodalmat egyaránt élénken foglalkoztatta. A bírói gyakorlatnak, amióta az ily járandóságok valorizálhatóságát elismerte, sok nehézséggel kellett megküzdenie annak folytán, hogy a méltányossági alapgondolathoz híven az adós vagyoni helyzetét is vizsgálat tárgyává tette, ami főleg olyankor, amikor a kötelezett nagyobb vállalat volt, tetemes nehézségekkel járt. A bíró mindig az előtte fekvő egyes esetet vizsgálva nem érhette el azt sem, hogy ugyanannak a vállalatnak minden alkalmazottja egyenlő mértékben valorizált járandósághoz jusson. A javaslatnak ebben a körben az a célja, hogy a bírói gyakorlatnak egyébként helyes irányelveit megfelelően összefoglalva gondoskodjék arról, hogy az eddig csak per útján elérhető kielégítő eredményt rövid eljárás útján, sőt per nélkül is elérhetővé tegye és ugyanannak a vállalatnak minden alkalmazottját igazságos és egyenlő helyzetbe juttassa.

A javaslat erre irányuló szabályai között olyanok is vannak, amelyek esetleg az aranyalapon valorizálásnál is kedvezőbb helyzetbe hozhatnák egyes vállalatok alkalmazottait. Minthogy az ilyen eredmény az alkalmazottakat indokolatlan előnyhöz juttatná, a vállalatot pedig méltánytalanul sujtaná, szükséges volt a valorizáció felső határát ebben a körben megvonni és pedig úgy, hogy a járandóság átértékelt összege ne haladhassa meg a pénz értékcsökkenéséből eredő hátrány teljes kiegyenlítését.

A magánjogi szolgálati szerződéssel alkalmazottak köréből kiválnak azok, akik valamely hatósággal szoros kapcsolatban álló intézménynél vagy magánál az államnál, törvényhatóságnál, községnél teljesített szolgálat alapján jogosultak magánjogi jogcímen alapuló nyugdíjra. Ezekre az intézményekre, valamint magára az államra, törvényhatóságra vagy községre a javaslatnak a mérték megállapítására vonatkozó rendelkezései vagy egyáltalán nem, vagy csak igen nehezen volnának alkalmazhatók, éppen ezért az ilyen nyugdíjak tekintetében a javaslat egyfelől fenntartja az eddig nagyrészt rendeleti úton megállapított külön jogszabályokat, másfelől felhatalmazást ad a rendeleti szabályozásra, amennyiben ez még nem történt volna meg.

A javaslat a közforgalmú vasutak nyugdíjasai tekintetében az általános nyugdíjátértékelési szabályok alól azt a kivételt teszi, hogy ezeknél az átértékelés legnagyobb mértéke nem a pénz értékcsökkenés teljes kiegyenlítése, hanem az államvasúti nyugdíjak mértéke.

19. §. A javaslat a nyugdíjak átértékelésének — a már említett rendeleti szabályozáson felül — két módját különbözteti meg, az egyik az arányszám segélyével történő átértékelés, a másik az általános szabályoktól némileg eltérő bírói átértékelés.

Az arányszám segélyével történő átértékelés alapgondolata az a bírói gyakorlatban is elfogadott elv, hogy a nyugdíjjárandóságot is olyan mértékben kell felemelni, amilyen mértékben a nyugdíj fizetésére kötelezett vagyona a nyugdíj megállapítása óta emelkedett. Ennek az alapelvnek a megvalósítása mellett természetesen figyelmen kívül marad a jogosítottak egyéni helyzete, de ez természetes következménye az előbbi §. indokolásában már említett annak a gondolatnak, hogy az ugyanazon vállalattal szemben igényjogosultaknak egyenlő mérték szerint átértékelt járandóságot kell adni, mert ez felel meg a pénz értékcsökkenése előtti helyzetnek is. Az említett alapelv

azonban gyakorlatilag csak ott juthat érvényre, ahol megfelelő támpontok állanak rendelkezésre a vagyon, illetőleg a vagyonszaporulat megállapítására. Ily biztos támpontok nélkül a kötelezett jelenlegi vagyoni helyzetének megítélése sem könnyű feladat, de általában a lehetetlenséggel határos valakinek esetleg 10—12 évvel ezelőtti vagyoni helyzetét pontosan megállapitani. Éppen ezért a javaslat a valorizációnak ezt a kétségkívül legmegfelelőbb módját csak abban a körben alkalmazza, ahol a kötelezett vagyoni helyzetének időközönkinti kimutatására jogszabállyal van kötelezve. Ilyen kötelezettek a részvénytársaságok és szövetkezetek. Ezek közül is azonban a javaslat csupán az 1914. évi július hó 1. napján már fennállott vállalatokra mondja ki az arányszám segélyével történő átértékelést, mert megfelelő összehasonlítási alapul csak az utolsó békeév mérlegét tartja elfogadhatónak. A későbbi mérlegekben ugyanis a pénz értékcsökkenésenek a mérleg valódiságát kétségessé tevő hatásai többé-kevésbé jelentkeztek.

Az utolsó békeév mérlegét a javaslat értelmében a kereskedői mérleg valódiságának helyreállításáról és az ezzel kapcsolatos rendelkezésekről szóló 4.200/1925. P. M. számú (az államháztartás egyensúlyának helyreállításaról szóló 1924 : IV. t.-c. alapján kiadott rendeletek gyüjteményében 42. sorszám alatt közölt) rendelet alapján készitett első mérleggel kell egybevetni és a két mérleg adatai alapján kell megállapítani, hogy a vállalat saját vagyona milyen arányban emelkedett, de a saját vagyon összegéhez mindkét mérleg esetében hozzá kell adni a nyugdíjalap (nyugdíjtartalék) összegét is.

A saját vagyonhoz a nyugdíjalap hozzászámítását azért kell kimondani, mert a nyugdíjalapot általában nem lehet a vállalat saját vagyonának tekinteni, holott a javaslatnak most ismertetett rendelkezése éppen nyugdíj kiszámítására kíván alapot nyujtani és ezért ellentmondás volna, ha éppen a nyugdíjalap maradna figyelmen kívül.

A két mérleg adatainak egybevetéséből eredő arányszám azonban még kiigazításra szorul annak folytán, hogy a részvénytársaságok és szövetkezetek alaptőkéje a két mérleg felállítására irányadó időpontok között növekedett. Az ezzel kapcsolatban teljesített befizetéseket nem lehet a vállalat nyereségeként venni számításba, mert az ilyen úton befolyó összegekkel a részvények illetőleg üzletrészek száma is növekedett és így lényegileg a vállalat vagyoni helyzete nem változott. Igazságos eredményre ebben a tekintetben csak úgy juthatunk, ha az ilyen befizetéseket a pénz értékcsökkenésére figyelemmel vagyis aranyértékre átszámítva az utolsó békeév mérlege alapján megállapított saját vagyonhoz hozzáadjuk.

Hasonló eljárást állapít meg a javaslat az időközben lebonyolított fúzió esetére is.

Az arányszámot maga a vállalat állapitja meg és ezért, hogy a vállalat az igényjogosultakat ne hagyhassa sokáig bizonytalanságban, a javaslat kötelezi a vállalatokat az arányszámnak egy éven belül közzétételére. A határidő elmulasztása a javaslat egy későbbi rendelkezése szerint azzal a következménnyel jár (23. §.), hogy az átértékelés mértékét a rendes bíróság fogja megállapitani.

20. §. A 19. §. értelmében kiszámított arányszám a vállalat vagyonának az 1914. év óta bekövetkezett változását állapitja meg. Hogy ennek az arányszámnak a segélyével a járandóság átértékelhető legyen, szükséges, hogy maga az átértékelendő járandóság is az 1914. évi állapotnak feleljen meg. Egészen tiszta a helyzet akkor, ha az igényjogosult már az 1914. évben nyugdíjas volt, mert akkor az 1914. évi járandóságát egyszerűen meg kell szorozni az

arányszámmal. A későbbi időpontban nyugdíjazottaknál, valamint a vállalatnak ma még tényleges szolgálatban álló és csak a törvény életbelépése után nyugdíjazandó alkalmazottainál annak folytán, hogy a nyugdíjak összegét a vállalatok — bár nem a pénz értékromlásának megfelelő arányban — időközben önként emelték, igazságtalan eredményre vezetne mind az, ha a valóban kifizetett nyugdíjat szoroznánk az arányszámmal, mert így az új nyugdíjasok a régiekkel szemben indokolatlan előnyben részesülnének, mind pedig az, ha a valóban kifizetett nyugdíjat számítanánk át aranykorona értékre és az átszámítás eredményét szoroznánk az arányszámmal, mert így legtöbb esetben az történnék, hogy az igényjogosult kevesebbet kapna, mint amennyit ma fizetnek neki. A javaslat éppen ezért azt veszi alapul, hogy a vállalat ugyanolyan állású alkalmazottjának mennyi volt a nyugdíjba beszámítható illetménye az 1914. évben.

21. §. Az arányszám megállapításában a mérlegekben feltüntetett adatok lévén irányadók, ez a megállapítás technikai művelet, melynek eredménye nem mindig fogja a vállalat vagyonának változását híven visszatükrözni; éppen ezért módot kell nyujtani arra, hogy az arányszám módosítását bírói úton lehessen kérni. Ily kérelem előterjesztésére a javaslat határidőt szab és az igényjogosultak bizonyos hányadát, valamint a vállalatot magát is feljogosítja. Az arányszám különösen akkor nem fogja a vagyoni helyzetet híven feltüntetni, ha az utolsó békeévben sok volt a vállalat rejtett tartaléka, mert ebben az esetben az igazi vagyonnövekedés kisebb, mint amekkorára az arányszám mutat, valamint akkor, ha az utolsó békeévben lényegesen kevesebb volt a rejtett tartalék, mint most, mert ebben az esetben az igazi vagyonnövekedés nagyobb, mint amekkorát az arányszám feltüntet. Az előbbi esetben a vállalatnak, az utóbbi esetben az igényjogosultaknak lesz érdekük az arányszám megváltoztatását kérni.

Az arányszám megváltoztatása a Kúrián erre a célra alakuló külön bíróság hatáskörébe tartozik.

22. §. Hogy ellenőrizni lehessen, vajjon az arányszám megváltoztatására irányuló kérelmet megfelelő számú igényjogosult terjeszti-e elő, a javaslat az érdekelt vállalatokat az igényjogosultak névjegyzékének a bírósághoz bemutatására kötelezi.

23. §. Ez a §. a nyugdíj átértékelésének másik módjáról rendelkezik, amikor t. i. a bíróság állapítja meg az átértékelésre irányadó mértéket.

A bírói eljárásban figyelembeveendő körülmények felsorolásában a javaslat általánosságban a bírói gyakorlatban elfogadott szempontokat követi.

24. §. Ha a szolgálatadó — jóformán csupán a technikai kezelés egyszerűsítése érdekében — formailag külön jogi személy útján nyujtja alkalmazottainak a nyugdíjat, ez nem szolgálhat okul arra, hogy ne a vállalat, hanem a külön jogi személy — rendszerint igen kedvezőtlen vagyoni helyzete legyen a nyugdíj kiszámításának alapja. Hogy mikor lehet a külön jogi személyt a vállalat keretében működőnek tekinteni, az eset körülményeiből kell megállapítani. Mindenesetre a vállalat keretében működőnek kell tekinteni az olyan külön jogi személyt, amelynek tagja csak a vállalat alkalmazottja lehet és amelybe a vállalat minden alkalmazottjára kötelező is a belépés.

Ha a szolgálatadó idegen vállalatnál akár nyugdíjszerződést, akár életbiztosítást köttet az alkalmazottjaival és magát csupán bizonyos hozzájárulás fizetésére kötelezi, az alkalmazott nyugdíjjárandóságot a szolgálatadótól

nem követelhet, az idegen vállalatra pedig a 23. §., illetőleg a biztosítási szerződésekre vonatkozó rendelkezések állanak,

Ha a szolgálatadó maga biztosító magánvállalat, közömbös, hogy alkalmazottainak biztosítási szerződés formájában vagy más módon nyujtja a nyugdíjat, mert az átértékelésre mindenképen a nyugdíjakra megállapított szabályok az irányadók. (27. §. 3 bek.).

25. §. Minthogy a javaslat átértékelő rendelkezései a még tényleges szolgálatot teljesítő alkalmazottakra is állanak, lehetővé kell tenni, hogy az alkalmazottaktól fizetett nyugdíjjárandóságok is ugyanolyan arányban felemelhetők legyenek, amilyen arányban a nyugdíjak emelkednek.

26. §. A javaslatnak ez a §-a a magánalkalmazotti nyugdíjak tekintetében az átmeneti rendelkezéseket tartalmazza Általános szabály az egy évi visszaható erő. A nyugdíjas érdekeltség köréből felmerült ugyan hosszabb időre szóló visszaható erő érdekében is kívánság, azonban ez a kívánság nem látszott teljesíthetőnek, mert alkalmas volna a vállalat rendes üzletvitelének megzavarására.

A §. második bekezdése a javaslat 2. §-ával van összhangban. Ha ugyanis a pénz értékcsökkenésére figyelemmel kötött egyesség az 1924. július hó 1. napja után jött létre, akkor az egyesség megkötésének ideje a pénztartozás meghatározására irányadó időpont és így már ennek az időpontnak a következtében sincs helye újabb átértékelésnek.

Figyelemmel arra, hogy ugyanazon vállalat alkalmazottainak egyenlő mértékben átértékelt járandóságokat kívánatos adni, a javaslat az olyan esetekre, amikor a járandóság átértékelésére arányszám irányadó, az arányszám szerinti mértéket abban az esetben is irányadónak mondja ki, ha korábban hozott jogerős ítélet az arányszám szerint járónál magasabb járandóságot ítélt meg. A javaslat ugyanis feltételezi, hogy a külön bíróság felülvizsgálatának alávetett arányszám egyenlékenyebb és igazságosabb eredményre vezet, mint a korábban hozott bírói ítéletek, amelyek meghozatalánál a már említett 4.200/1925. P. M. számú rendelet alapján készített megnyitó mérleg sem állhatott rendelkezésre. Mindamellett az arányszám közzétételét követő hó első napjáig ebben az esetben is a magasabb összeg illeti az igényjogosultat.

A javaslat szerint a külön bíróságnak az arányszámot megváltoztató határozata a valódi helyzetnek meg nem felelő arányszámot helyesbíti, méltányos tehát a §. 4. bekezdésének az a rendelkezése, hogy a helyesbített arányszám visszahatólag attól az időponttól kezdve nyerjen alkalmazást, amikortól az eredeti arányszám alkalmazásba lépett. Ez az időpont a törvény életbelépését egy évvel megelőző időpont, ha pedig magasabb járandóságot megállapító jogerős ítélet volt, az arányszám közzétételét követő hó 1. napja.

A javaslat 19. §-a egy évi időt enged a vállalatoknak az arányszám közzétételére. Hogy ez alatt az idő alatt az igényjogosultak válságos anyagi helyzetbe ne kerüljenek, a 26. §. utolsó bekezdés eavállalatokat méltányos előleg nyujtására kötelezi Az előleg természetesen per útján is követelhető. Az ily perek gyors befejezését az biztosítja, hogy tárgyuk rendszerint kis értékű lesz és így a fellebbviteli lehetőségek korlátoltak lesznek. Olyan esetekben, amikor a járandóság átértékelt összegét jogerős bírói ítélet állapította meg, előlegre nincsen szükség, mert ilyenkor előlegül az ítéletben meghatározott összeg szolgál.

b) Életbiztosítási szerződésen alapuló pénztartozások.

27. §. Az élet-, járadék- vagy másnemű személyi biztosítási szerződésen alapuló pénztartozásokat, minthogy a javaslat értelmében a díjtartalék elhelyezésére alkalmas tőkebefektetések az átértékelésből ki vannak zárva, általában szintén nem lehet átértékelni. A biztosító magánvállalatok állami felügyelő hatósága különben vizsgálat tárgyává is tette, hogy a biztosító vállalatoknak a biztosítási összegek fedezésére szolgáló dijtartaléka miképen van elhelyezve. A tartalékok elértéktelenedése folytán az életbiztosítási összegek valorizálására a vállalatok egyáltalán nem képesek.

A valorizáció mellőzésének szüksége mellett szólnak az egyes magánvállalatok által már elkészített megnyitó mérlegek adatai is, amelyekből világosan kiderül, hogy érdekelt felek figyelembe vehető átértékelést nem érhetnének el még abban a lehetetlen esetben sem, ha a vállalatoknak megnyitó mérlegükben kimutatott saját vagyona az átértékelés céljára teljesen igénybevétetnék. Ehhez járul végül,hogy a javaslatnak a magánalkalmazotti nyugdíjakról rendelkező része a biztosító magánvállalatokra is olyan súlyos terheket ró, amelyek az előbbiek szerint megállapított vagyoni helyzetüket még kedvezőtlenebbé fogják tenni.

A javaslat mégis oly felosztási alap képzésével, amelyhez minden biztosító magánvállalat bevételeinek arányában több éven át hozzájárul, kísérletet tesz arra, hogy az 1922. évi január hó 1. napja előtt kötött ily szerződések esetében a jogosultaknak, ha nem is valorizált biztosítási összeget, de mégis jelentékenyen nagyobb összeget juttasson, mint amilyen összeghez a felosztási alap képzése nélkül joguk volna.

A 27. §. a javaslat rendelkezései szerint átértékelendő biztosítási szerződések körét határozza meg. E §. rendelkezései közűl a 24. §. indokolása már megemlítette a harmadik bekezdés rendelkezését, amely arra az esetre, amikor a biztosító vállalat a saját alkalmazottainak nyugdíjigényét biztosítási szerződés kötésével elégítette ki, nem a biztosításra, hanem a magánalkalmazotti nyugdíjakra vonatkozó rendelkezéseket mondja alkalmazandóknak. Ez a rendelkezés csak akkor áll, ha a szolgálatadó és a biztosító ugyanaz a vállalat, ha azonban valamely vállalat az alkalmazottait egy tőle különálló biztosító magánvállalatnál biztosította, a nyugdíjigény kielégítése végett, az ilyen szerződés a biztosításra vonatkozó rendelkezések alá esik, mert ebben az esetben a biztosító magánvállalat és az idegen vállalat alkalmazottja között a biztosítási szerződésen felül más jogviszony nincsen. Arról az esetről, amikor a szolgálatadó anyagi hozzájárulásában részesülő és keretében működő külön jogi személy köteles oly nyugdíjat fizetni, amely jogi természete szerint járadékbiztosítási szerződés alapján fizetendő járadéknak is tekinthető volna, a javaslat a magánalkalmazotti nyugdíjakra vonatkozó részében rendelkezik.

28. §. A javaslat a felosztási alapból kielégítendő biztosítási szerződések tekintetében minden fizetési kötelezettséget megszüntet. Ez a rendelkezés mellőzhetetlen, mert különben lehetetlen volna, valamennyi biztosítási szerződés tekintetében hullámzásnak ki nem tett, egységes tömeget alkotni. Ezenfelül a pénz mai értéke mellett mind a biztosító magánvállalatok részéről, mind pedig a díj fizetésére kötelezettek részéről, a pénz értékcsökkenésének korábbi szakában meghatározott összegben teljesítendő tartozások oly elenyészően csekélynek tekinthetők, hogy ezek a felosztási alap képzése szempontjából nem is volnának jelentősek, hanem csupán sok felesleges kezelési munkát idéznének elő. Ami a biztosító magánvállalatoknak pénz fizetésére irányuló

kötelezettségeit illeti, ezeket már csak azért is meg kell szüntetni, mert a javaslatban szabályozott egész eljárás éppen annak az összegnek a meghatározását célozza, amelyre a jogosult igényt tarthat.

29. §. Méltányosnak mutatkozott, hogy a pénz értékcsökkenésének korábbi szakában kötött szerződések ne essenek egy tekintet alá az olyan szerződésekkel, amelyek megkötésekor többé-kevésbbé előrelátható volt a további értékcsökkenés, éppen ezért a javaslat az 1920. január hó 1. napja előtt kötött szerződéseket az 1920. és 1921. évben kötöttektől különválasztja. A javaslat későbbi rendelkezései nyujtanak azután módot arra, hogy az első csoportba tartozók kedvezőbb feltételek mellett elégíttessenek ki, mint a második csoportba tartozók.

30. §. Megfontolás tárgya volt, vajjon a német rendszernek megfelelően valamennyi biztosító magánvállalatnál külön-külön felosztási alapok képeztessenek-e, avagy az egész országra kiterjedő egy közös alap. A javaslat az utóbbi megoldást fogadta el, mert e mellett az eljárás mellett igazságosabb eredmény várható, a felosztási alap képzésének intézetenkinti ellenőrzésével járó adminisztratív munka feleslegessé válik, végül a biztosító magánvállalatok állami felügyelő hatósága az egységes felosztási alap kezelésére alkalmas, teljes garanciát nyujtó szerv.

A felosztási alapok első tényezőjét azok a díjtartalékok (díjátvitelek) és biztosítási összegek alkotják, amelyeket a biztosító magánvállalatok a javaslat 30. §-a értelmében a felügyelő hatóságra átruháznak. Minthogy díjtartalékul nemcsak készpénz, hanem egyéb vagyontárgyak pl. ingatlanok, értékpapírok is szolgálhatnak, a javaslat az ilyen vagyontárgyak értékesítését rendeli el. Minthogy a pénz értékcsökkenésétől most már nem kell tartani, ez látszik a kezelés egyszerűsítése érdekében a legmegfelelőbb eljárásnak.

A készpénz gyümölcsöztetésének módja tekintetében a javaslat nem kívánja a felügyelő hatóságot megkötni, hanem e tekintetben csupán a 34. §-ban hatalmazza fel a pénzügyminisztert rendeleti intézkedésre.

31. §. Ez a §. a 30. § értelmében létesített felosztási alapok gyarapításáról oly módon gondoskodik, hogy minden biztosító magánvállalatot az 1931. évi december hó 31. napjáig elért bevételei bizonyos százalékának befizetésére kötelezi. Annak meghatározásában, hogy mily bevételek után kell ezt a hozzájárulást fizetni, a javaslat arra törekedett, hogy oly számítási módot találjon, amely a biztosítási magánvállalatok valamely köztartozásának ez idő szerint is alapjául szolgál, mert így egyfelől az ellenőrzés válik egyszerűbbé, másfelől pedig a vállalatoknak a fizetendő összeg kiszámításával járó munkáját is megkönnyíti. Ebből a szempontból elfogadható alap lett volna a felügyeleti díjak kiszámításában alapul szolgáló bevétel is, de a felosztási alapok növelése érdekében kedvezőbbnek mutatkozott a bélyegilletékkötelezettség alá eső bevétel. Ezenfelül az életbiztosítási ággal foglalkozó magánvállalatokat a javaslat arra is kötelezi, hogy évi tiszta nyereségüknek bizonyos hányadát is befizessék a felosztási alapok javára.

A javaslat értelmében ugyan a hozzájárulás a biztosított felekre nem hárítható át, vagyis ezen a címen a biztosítási díjakhoz hozzászámításnak nincs helye, mégis kétségtelen, hogy a hozzájárulás fizetése a belföldi biztosító magánvállalatok létfeltételeit az eddiginél nehezebbé teszi, ami esetleg a biztosítókra kevésbbé kedvező biztosítási feltételek megszabását vonhatja maga után. Ennek viszont az lehet a következménye, hogy a külföldi biztosító magánvállalatok a belföldön kedvező piacra fognak találni. A biztosítottaknak külföldre özönlése pedig — nem is szólva ennek a jelenségnek

általános gazdasági szempontból kétségtelen veszélyességéről — alkalmas volna arra, hogy a felosztási alapok növelését célzó hozzájárulások összegét jelentékenyen csökkentse. Éppen ezért szükséges, hogy minden olyan biztosított, aki a hozzájárulás fizetésére nem kötelezett külföldi biztosító magánvállalattal köt szerződést és ezzel a törvény intenciójának megvalósulását nehezíti, nagyobb összegű hozzájárulással legyen megróva, mint amennyit az ő szerződése után a belföldi vállalat volna köteles fizetni. Erről rendelkezik a 31. §. negyedik bekezdése.

A 29. §. indokolása már megemlítette, hogy az 1920. évi január hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján jogosítottaknak a javaslat kedvezőbb helyzetet kíván biztosítani. Ezt a célt szolgálja a javaslat 31. §-ának utolsó bekezdése, amely a hozzájárulásoknak a két felosztási alap közti felosztásra irányadó arány meghatározására a pénzügyminisztert hatalmazza fel. Az arányt maga a javaslat nem határozhatja meg, mert az, hogy mely esetben jut aránylag több az első felosztási alapnak, csak akkor lesz megállapítható, amikor az egyes felosztási alapokban érdekeltek száma a 30. §. értelmében történő átruházások után tisztázva lesz.

32. §. A javaslat a felosztási alapok felosztását akkorra tervezi, mikor a hozzájárulások már befolytak, eddig az időpontig ugyanis a felosztási alap összege nem állapítható meg véglegesen. A felosztásnál alapul az 1921. évi december hó 31. napján fennállott díjtartalék lesz az irányadó, mert ennek alapján történik a 30. §. értelmében az átruházás is és, mert ez az összeg mindig arányban áll a biztosítási összeggel és a befizetett díjak összegével.

A felosztási alap segélyével kielégítés természetszerű következménye, hogy a jogosult csupán azt követelheti, a mi őt a felosztási alapból megilleti.

33. §. Előfordulhat, hogy a biztosító magánvállalat a 30. §-ban meghatározott átruházási kötelezettségének a három hónapi határidő alatt nem tud pontosan eleget tenni. Előfordulhat ez különösen azért, mert főként az olyan biztosításoknál, amelyekre hosszabb idő óta nem fizettek díjat, a békeszerződés területi rendelkezései folytán beállott átköltözések folytán nem mindig lesz könnyű megállapítani, hogy a jogosított fél állandóan Magyarország területén lakik-e. Éppen ezért a javaslat a hiányos átruházás pótlására bizonyos határidőt enged, ez a határidő általában meghatározott nap. Ha a biztosító magánvállalat valamely szerződést nemzetközi megállapodás alapján valamely utódállamban működő vállalatnak adott át, az is megeshetik, hogy a tévedés csak később derül ki, ezért ilyen esetekre a javaslat a tévedés kiderülésétől 30 nap alatt engedi meg a pótlást.

Az átruházás elmulasztásához a javaslat azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy a biztosító magánvállalat a különben fizetendő összeg kétezerszeresét köteles a felosztási alap javára átruházni.

A javaslat gondoskodik arról az esetről is, ha az ilyen mulasztás a felosztási alap felosztása után derül ki és erre az esetre a vállalatot közvetlenül kötelezi arra, hogy a félnek a különben a felosztási alapból járó összeget megfizesse és mulasztásáért esetleg bírságot is fizessen. A mulasztás esetét kivéve a javaslat a biztosítási összegek átértékelése tekintetében a bírói utat kizárja.

34. §. E §. a felosztási alap kezelésének részletes szabályozására ad a pénzügyminiszternek felhatalmazást.

3. Az átértékelés hatása a jelzálogjogra.

35 §. Az a kérdés, hogy az átértékelés a követelés tekintetében fennálló jelzálogjogra annak eredeti rangsorában kihasson-e, azzal az alapvető kérdéssel függ össze, hogy az átértékelést az eredeti követelés helyreállításának vagy pedig a fennálló pénztartozás felemelésének fogjuk-e fel. Minthogy a javaslat 2. §-a kimondja, hogy az átértékelés a követelésnek a névértéknél magasabb összegben meghatározása, ebből következik, hogy az átértékelésből eredő többletre a követelés eredeti rangsorát nem lehet fenntartani. A telekkönyvi közhitel, különösen az átértékelhető követelésnél későbbi rangsorban bejegyzett jog szempontjából a jelzálogjog terjedelmének ipso jure bekövetkező emelkedése nem volna helyénvaló. A javaslat mégis biztosítja a hitelezőnek azt a jogot, hogy az átértékelésből eredő többletet új rangsorban az ingatlan tulajdonosának beleegyezése nélkül is bejegyeztethesse. Ezt úgy kell érteni, hogy a hitelező az adóstól a bekebelezési engedélyt esetleg per útján is követelhetni fogja, míg a javaslat 35. §-ának rendelkezése nélkül a többlet bekebelezésének megengedését az adós minden jogkövetkezmény nélkül megtagadhatná. A §. második bekezdése a biztosítéki jelzálogjog természetéből folyó kivétel. Amennyiben a biztosítéki összeg az átértékelésből eredő többlet fedezésére nem elégséges, a többlet erejéig az első bekezdésnek megfelelően új rangsorban lehet a jelzálogjog bekebelezését követelni.

II. Eljárási rendelkezések.

1. Eljárási általános rendelkezések.

36. §. A javaslat a valorizáció kérdését a gazdasági helyzettől megengedett legmegfelelőbb módon kívánja megoldani és ezért ebben a §-ban gondoskodik arról, hogy a bíróság a javaslat rendelkezéseinek megfelelő ítéletet hozhasson akkor is, ha valamely pénztartozás tekintetében a folyamatban lévő per már az eljárás olyan szakában folyik, amikor a feleknek a már előterjesztett kérelmüket nem lehet megváltoztatni.

37. §. E §. első bekezdése a marasztalás összegének a törvényes értékben meghatározását biztosítja. A korona értékének állandósulása folytán nincs szükség arra, hogy a bíróság a felet a pénz értékének az ítélet hozása után bekövetkező csökkenésével szemben más értékmérő alkalmazásával védje.

A második bekezdés módot ad a bírónak, hogy az adósnak a perrendtartásban megengedett eseten kívül is részletfizetést engedjen meg.

38. §. E §. azt célozza, hogy a felülvizsgálati bíróság a javaslat rendelkezéseit minél gyakrabban alkalmazhassa a másodbírói ítélet feloldása nélkül és minél gyakrabban hozhasson nyomban végítéletet.

2. Eljárási különös rendelkezések.

39. §. A baleseti járadékok átértékelt összege egyszerű szorzási művelettel lesz megállapitható és így, ha az átértékelendő járandóság jogerős bírói ítéletben vagy más végrehajtható közokiratban van meghatározva, minden további eljárás felesleges az átértékelt összeg megállapítására. A javaslat éppen ezért megengedi, hogy ilyen esetekben a végrehajtást közvetlenül az átértékelt összeg erejéig lehessen kérni. Az átértékelt összeg kiszámításának helyességét a bíróság a végrehajtási kérvény elintézésekor fogja ellenőrizni.

40. §. A magánalkalmazotti nyugdíjak átértékelésére irányadó arányszám megállapításával szemben a bírói út megengedésének szükségességéről fentebb már szó volt. Ezt az eljárást azonban nem volna célszerű a rendes bíróság elé utalni, mert egyfelől a rendes peres eljárás hosszú ideig tarthat és így az érdekeltek sokáig maradnának bizonytalanságban, másfelől kívánatos az is, hogy az egész országra kihatóan egységes gyakorlat alakuljon ki. A javaslat éppen ezért az ilyen ügyeket a kir. Kúrián alakuló külön tanács elé utalja és arról is gondoskodik, hogy a vállalat vagyoni helyzetére vonatkozó adatok nyilvánosságra ne kerülhessenek.

Az arányszám megváltoztatásának kérdésében a vállalat rentabilitását is figyelembe kell venni. Sokszor a vállalat nagy effectív vagyon mellett is aránylag csekély jövedelmet tud felmutatni és ilyen esetekben a rejtett tartalékok magyarázatául éppen a kedvezőtlen üzletmenet szolgál. Nem volna indokolt, ha az ilyen alapon keletkezett latensek alapján a bíróság az arányszámra vonatkozó szabályok alapján a kedvezőtlen üzletmenet ellenére is kénytelen volna az arányszámot felemelni. Éppen ezért a javaslat 40. §-ának harmadik bekezdése a bíróságot az arányszám megállapításának technikai szabályai alól bizonyos fokig felmenti. Ez a bírói mérlegelés szabadságának is követelménye.

A negyedik bekezdés a 22. §-ban meghatározott névjegyzék-bemutatási kötelezettség elmulasztásának következményéről, az ötödik és a hatodik bekezdés a külön bíróság alakulásáról, eljárásáról és ügyviteléről rendelkezik

III. Vegyes, átmeneti és életbeléptető rendelkezések.

41. §. E §. a nemzetközi anyagi viszonosságnak a magyar bírói gyakorlatban már elfogadott szabályát lényegben a lengyel valorizációs rendelet megfelelő rendelkezésével egyezően tartalmazza. A nemes valutájú, de az átértékelést éppen ezért nem ismerő államok polgáraira ez a rendelkezés nem lehet sérelmes, mert amikor a magyar állampolgár pl. angol bíróság előtt angol fontban kifejezett pénzkövetelést érvényesít és azt neki angol fontban névérték szerint ítélik meg, voltaképen olyan szolgáltatást kap, ami a teljes valorizációval egyenértékű. A Franciaországban megitélt frankkövetelés ezzel szemben, ha a követelés a háború előtt keletkezett, csak kb. 28%-os valorizációnak felel meg. A javaslat szerint tehát angol állampolgár követelésére a javaslatban foglalt rendelkezések minden korlátozás nélkül alkalmazhatók, francia állampolgár követelésére pedig háború előtti — természetesen a békeszerződés alá nem eső — pénztartozás esetében azzal a korlátozással, hogy 28%-osnál nagyobb valorizáció akkor sem ítélhető meg, ha a javaslat értelmében nagyobb mérték alkalmazásának volna helye.

42. §. Nemzetközi vonatkozású kérdés az is, hogy a belföldi vállalatoknak és közjogi jogi személyeknek külföldön elhelyezett kötvényeit miképen kell beváltani. A nemzetközi forgalomra szánt kötvényekben rendszerint ki van fejezve a magyar pénznemben kifejezett értéken felül az értéknek egy vagy több külföldi valutára szóló egyenértéke, vagy pedig a kötvény csak külföldi pénznemről szól. Ha ilyen esetben a kötvény szövege a fentemlített külföldi valuta államában lévő fizetési helyet is kijelöl és a fizetés végetti bemutatás helyének valutájában ígéri a fizetést, világos, hogy az adós kötelezettségét a bemutatási hely szerinti valutában volna köteles teljesíteni. A belföldi kibocsátók teherbíróképessége oly csekély, hogy fennmaradásuk biz-

tosítása érdekében szükségesnek látszik őket a kibocsátás óta előállott valutáris differencia fizetése alól mentesíteni.

43 §. Ez a §. azokat a jogszabályokat sorolja fel, amelyek egyes követelések átértékelését már korábban szabályozták, részben tulajdonképeni valorizáció, részben a teljesítés módjának szabályozása, részben a tartozás összegének értékálló módon meghatározása, részben pedig azok összegének egyszerű felemelése útján.

Nem volna célja, hogy a javaslat nemzetközi egyezményekben foglalt vagy a gyakorlati élet kívánalmainak megfelelően megalkotott ezeket a jogszabályokat érintené és módot adna a feleknek annak megkísérlésére, hogy a pénz értékcsökkenésére figyelemmel egyszer már helyesen megállapított követeléseket újból vita tárgyává tegyék. Ezért a javaslat értelmében a pénztartozást a felsorolt jogszabályok alapján kell teljesíteni, mind akkor, ha a javaslat szerint átértékelt összeg nagyobb, mind pedig akkor, ha kisebb volna.

44. §. Ez a § azokat a jogszabályokat sorolja fel, amelyek a javaslat egyes rendelkezéseivel szoros kapcsolatban állanak ugyan, de amelyek a javaslat rendelkezései mellett továbbra is alkalmazásban maradnak. A polgári perrendtartás 413. §-a különösen a javaslat szerint is átértékelhető tartási és hasonló járadékok esetében jelentős. A Pp. 413. §-a értelmében nem csupán a pénz értékcsökkenése, hanem minden olyan körülmény megváltozása alapul szolgálhat a járadék mennyiségének megváltoztatására, amelynek alapján a bíróság a szolgáltatás mennyiségét megállapította. A javaslat törvényerőre emelkedése után tehát a helyzet úgy fog alakulni, hogy a bíróság a járadék összegének megváltoztatásában továbbra is a Pp. 413. §-át fogja alkalmazni, amennyiben azonban a megváltoztatást a pénz értékcsökkenése alapján kérik, a javaslat általános rendelkezéseit is figyelembe fogja venni. Az 1923 : XXXIX. törvénycikk különösen a javaslat 10. §-ának harmadik bekezdésével van összefüggésben és hogy a javaslat rendelkezései mellett is alkalmazható marad, már e törvénycikk 3. §-ából is kitűnik.

45. §. E §. az életbelépésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza és a 36. §. indokolásában már említett okból gondoskodik arról, hogy rendelkezései az életbelépéskor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazást nyerjenek.

Budapest, 1925. évi november hó 13. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

981. szám.

Indítvány,

illetve törvényjavaslat Kossuth Lajos emlékének törvénybe iktatásáról.

A magyar nemzetgyűlés a nép lelkéből fakadt régi óhajnak tesz eleget, mikor a nemzet felszabadítójának Kossuth Lajosnak érdemeit törvénybe cikkelyezi:

1. §. Kossuth Lajos életét a hazának szentelte. Lánglelkű munkássága folytán rakhatta le nemzetünk a demokratikus fejlődés alapjait s jogaiért és alkotmányáért vezetése alatt vívta meg legdicsőbb szabadságharcát.

2. §. Nevének soha el nem múló emlékezetét a nemzetgyűlés törvénybe iktatja és rendeli, hogy alakját az utódok hálájának jeleként Budapest fővárosban méltó helyen szobor örökítse meg.

3. §. E törvény végrehajtása a minisztérium feladata.

Budapest, 1925. évi november hó 13-án.

Beadják:

Kiss Menyhért *s. k.*
Szakács Andor *s. k.*
Cserti József *s. k.*
Horváth Zoltán *s. k.*
Rupert Rezső *s. k.*
Hegymegi Kiss Pál *s. k.*
Létay Ernő *s. k.*
Baross János *s. k.*
Nagy Ernő *s. k.*
Rainprecht Antal *s. k.*
Nagy Vince *s. k.*

nemzetgyűlési képviselők.

982. szám.

Indítvány,

illetve törvényjavaslat Petőfi Sándor emlékének törvénybeiktatásáról.

1. §. A nemzet Petőfi Sándor születésének századik évfordulója alkalmából hálás kegyelettel emlékezik meg Petőfi Sándorról, aki költői lángelméjét a magyar nemzeti gondolat szolgálatába állította, életével és halálával pedig örök időre szóló példáját adta a minden áldozatra kész hazaszeretetnek.

Ezért a törvényhozás Petőfi Sándornak a haza szolgálatában szerzett érdemeit ezennel törvénybe iktatja.

Budapest, 1925. évi november hó 13-án.

Beadják:

Kiss Menyhért *s. k.*
Cserti József *s. k.*
Baross János *s. k.*
Létay Ernő *s. k.*
Rainprecht Antal *s. k.*
Szakács Andor *s. k.*
Nagy Vince *s. k.*
Nagy Ernő *s. k.*
Hegymegi Kiss Pál *s. k.*
Horváth Zoltán *s. k.*
Rupert Rezső *s. k.*

nemzetgyűlési képviselők.

983. szám.

Indítvány,

illetve törvényjavaslat az 1848-as idők nagy vértanui emlékének törvénybe iktatásáról.

1. §. A nemzet a szívében meggyökeresedett hálával és kegyelettel emlékszik meg az 1848-as idők nagy vértanuiról, akik a szabadságért, a függetlenségért és az alkotmányért küzdöttek, s a kegyetlen erőszak által a hazáért vértanuságot szenvedtek.

Ezért a törvényhozás emléküket törvénybe iktatja s október hatodikát, mint a nemzet szenvedésének emléknapját e törvény által is nemzeti gyászünneppé nyilvánítja.

2. §. E törvény végrehajtása a minisztérium feladata.

Budapest, 1925. évi november hó 13-án.

Beadják:

Kiss Menyhért *s. k.*
Baross János *s. k.*
Nagy Ernő *s. k.*
Cserti József *s. k.*
Rainprecht Antal *s. k.*
Létay Ernő *s. k.*
Hegymegi Kiss Pál *s. k.*
Szakács Andor *s. k.*
Horváth Zoltán *s. k.*
Rupert Rezső *s. k.*
Nagy Vince *s. k.*

nemzetgyűlési képviselők.

984. szám.

Indítvány,

illetve törvényjavaslat az 1918. október 31. napja óta lezajlott forradalmak ideje alatt elkövetett bűncselekmények miatt, valamint az 1921: III. t.-c. alapján elítélteknek és terhelteknek közkegyelemben való részesítéséről.

1. §. Közkegyelemben részesülnek mindazon egyének, akiket a polgári, avagy a katonai büntetőbíróságok az 1918. évi október hó 31. napja óta a jelen törvény hatályba lépéséig lezajlott tömegmozgalmak (forradalom) idejében, azokkal kapcsolatban, — valamint a jelen törvényjavaslat benyujtásának időpontjáig, politikai indító okból sajtó útján — elkövetett bűncselekmények miatt jogerősen elítéltek, amennyiben a szabadságvesztésbüntetést még ki nem állották, illetve a pénzbüntetést le nem fizették.

2. §. Közkegyelemben részesülnek azon egyének is, akik ellen az 1. §-ban megjelölt valamely bűncselekmény miatt a bűnvádi eljárás folyamatban van, vagy a törvény szerint megindítható volna, tekintet nélkül arra, hogy a cselekményre a törvény milyen szabadságvesztés- vagy pénzbüntetést állapít meg.

3. §. Közkegyelemben részesülnek mindazon egyének, akik a jelen törvényjavaslat benyujtásának időpontjáig valamely, az 1921 : III. t.-c. §§-aiba ütköző bűncselekményt követtek el és ezért már jogerősen elítéltettek, de büntetésüket még ki nem állták, vagy ily bűncselekmény miatt ellenük az eljárás megindítható volna.

4. §. Ez a közkegyelem kiterjed a mellékbüntetésként kiszabott pénzbüntetésre és az ítélet egyéb rendelkezéseire, valamint az elítélés törvényből folyó jogkövetkezményeire is.

5. §. Ez a közkegyelem kiterjed mindazoknak mellékbüntetéseire és elítéltetésük egyéb jogkövetkezményeire, akik az 1. §-ban körülírt bűncselekmények miatt reájuk jogerősen kiszabott szabadságvesztésbüntetésüket már kitöltötték.

Kiterjed továbbá ez a közkegyelem az 1. §-ban körülírt bűncselekmények miatt jogerősen elítélt és már közkegyelemben részesített elítélteknek azon mellékbüntetéseire és az ítéletből vagy a törvényből folyó egyéb jog-

következményekre is, amelyekre a fenti kegyelmi elhatározások ki nem terjedtek.

6. §. Ezen törvény a kihirdetés napján lép életbe és azonnal végrehajtandó.

7. §. A végrehajtással az igazságügyminiszter bizatik meg.

Budapesten, 1925. évi november hó 12-én.

Beadják:

Várnai Dániel *s. k.*
Baticz Gyula *s. k.*
Jászai Samu *s. k.*
Knaller Győző *s. k.*
Szeder Ferenc *s. k.*
Klárik Ferenc *s. k.*
Reisinger Ferenc *s. k.*
Propper Sándor *s. k.*
Malasits Géza *s. k.*
Sütő József *s. k.*
Kitajka Lajos *s. k.*
Peidl Gyula *s. k.*
Szabó Imre *s. k.*
Pikler Emil *s. k.*
Vanczák János *s. k.*
Peyer Károly *s. k.*
Farkas István *s. k.*
Esztergályos János *s. k.*
Kéthly Anna *s. k.*
Kabók Lajos *s. k.*
Rothenstein Mór *s. k.*
Györki Imre *s. k.*

nemzetgyűlési képviselők.

Melléklet a 984. számú irományhoz.

Indokolás

az 1918. október 31. napja óta lezajlott forradalmak ideje alatt elkövetett bűncselekmények miatt, valamint az 1921. évi III. t.-c. alapján elítélteknek és terhelteknek közkegyelemben való részesítéséről szóló indítvány, illetve törvényjavaslatunkhoz.

Ha az úgynevezett Tanácsköztársaság bukását követő idők elítéltjeiről szóló hivatalos kimutatást olvassuk, akkor meg kell állapítanunk, hogy ezek a hivatalos adatok megdöbbentően nagy számarányát mutatják ki a politikai természetű cselekmények miatt elítélteknek. Az 1920. évi december hó 21-én kiadott amnesztiarendelet a politikai elítéltek számát alig csökkentette, míg a hazájuktól távol, emigrációban élők ügyét ez a rendelet nem is érintette. Csak a második amnesztiarendelet, amelyet 1921. évi december hó 22-én tett közzé a magyar kormány, idézett elő nagyobb arányú csökkenést a politikai elítéltek számában, ellenben az emigránsokat ez a rendelet is megfosztotta a közkegyelem elnyerésének a lehetőségétől. Az elítéltek számának csökkenése azonban nem mutatkozott azonnal a rendelet kibocsátása után, hanem csak évekig tartó, egyénenkinti revizió mellett fokozatosan és igen lassú tempóban ürültek ki a börtönök. Ennek a második amnesztiarendeletnek a végrehajtása annyi mindenféle kikötést tartalmaz, az egyénenkinti revizió olyan körülményes, hogy ha Oroszország nem kötötte volna meg a foglyok kicserélésére vonatkozó egyezményt, akkor az elítélteknek igen jelentős része még ma is börtönben ülne. Ez az oroszországi akció eredményezte nagyrészt, hogy a politikai elítéltek száma ezen javaslat benyujtásának a pillanatáig, mintegy 100-ra olvadt le. Ezek az emberek azonban csaknem kivétel nélkül már a hatodik esztendőt töltik börtöneikben, a szabadulás legcsekélyebb reménye nélkül. Az emigránsok ugyancsak hatodik esztendeje szenvedik át a hontalanság minden keservét és nyomorúságát. Éppen ezért elérkezettnek láttuk az időt arra, hogy ezen általános amnesztiajavaslatunkat elfogadás céljából a tisztelt Nemzetgyűlés elé beterjesszük és amelyet jogi, erkölcsi, külpolitikai, belpolitikai, gazdasági és általános emberi szempontokból nézve a következőkben indokolunk:

Jogi szempontból bírálva a kérdést, nem kerülheti ki a figyelmünket az, hogy az úgynevezett tanácsköztársaság közegeit és szereplőit közönséges bűncselekmények elkövetésével vádolták az ügyészségek és a 4.039/1919. M. E. számú rendeletben körülírt gyorsított eljárás szerint ugyancsak közönséges

bűncselekmények elkövetése címén ítélték el az ezen célból megalakult ötös bírói tanácsok. Ezen tanácsok elé kerülő vádlottak mindegyike vagy gyilkossággal, illetve gyilkosságban való bűnrészességgel, vagy lopással, zsarolással, magánlaksértéssel, avagy személyes szabadság megsértésével, az esetek csekély hányadánál lázadással, vagy izgatással volt vádolva. Vagyis csupa olyan bűncselekményekkel, amelyek a büntetőtörvénykönyv szerint közönséges bűncselekmények. Az emigrációban élők egy része hasonló cselekmények elkövetésének a gyanúja alatt áll, míg egy másik része az ellenforradalmi idők rémségei elől volt kénytelen kimenekülni az országból. Ez az utóbbi, kisebbik csoport azonban szintén nem térhet vissza a hazájába, mert az 1921. évi III. t.-c. 1—8. §§ aiba ütköző cselekmények miatt van ellenük eljárás folyamatban, amelyek tisztára politikai jellegű cselekmények.

Ami már most az elítéltek cselekményeit, továbbá az emigrációban élőknek a 4.039/1919. M. E. számú rendelet hatálya alá eső cselekményeit illeti: kétségtelenül megállapitható, hogy azok nem közönséges, hanem körülményeik és tartalmuk szerint voltaképen politikai jellegű bűncselekmények. A szó szorosabb értelmében vett közönséges bűncselekményeket ezek az emberek nem követtek el. Nem a saját elhatározásuk vagy akaratuk és nem önző érdekük irányította őket a cselekményeik elkövetésében. Ezek az emberek történelmi és gazdasági erők következményeként létrejött és el nem hárítható, egészen új gazdasági és politikai berendezkedésű államszervezet gépezetébe illeszkedtek bele, mint funkcionáriusok. Amikor pozícióikat elfoglalták, a korábbi értelemben vett törvényes rend az élet valóságában már nem állott fönn; annak helyét már más, az akkori idők kényszere folytán előállott rendszer foglalta el. Ennek a rendszernek, de facto, volt kormányzata, meg voltak a mindenkire kötelező rendeletei, később pedig új alkotmánya, amelynek a keretében a vett rendeleteknek mindenki föltétlenül engedelmeskedni tartozott.

Ha már most sorra vesszük az összes, a gyorsított eljárás szabályai szerint lefolytatott, avagy még folyamatban levő vádbeli cselekményeket, akkor kitűnik, hogy azok egyrésze, akit például gyilkossággal, gyilkosság bűntettének bűnrészessége miatt mondottak ki bűnösnek, az valójában nem követett el bűncselekményt, mert mint katonai közeg, felsőbb parancsra tette azt, amit elkövetett. Hiányzott tehát a bűncselekmény elkövetéséhez szükséges önálló elhatározás, a szándékosság, a bűntudat. És ha mi nem is értünk egyet azzal, hogy akár felsőbb parancsra, akár saját elhatározásból, bárki is jogot formáljon a mások életének a kioltásához: mégis különbséget tudunk tenni az ilyen körülmények között létrejött cselekmény és a közönséges gyilkosság bűncselekménye között. És azt a nem vitatható tényt, hogy a vádlott nem a saját elhatározásából, hanem felsőbb parancsra cselekedett, az ítélet meghozatalánál minden körülmények között a vádlott mentségére írnánk. E mellett a cselekmény elkövetőiből hiányzott a bűntudat. Kivétel nélkül meg voltak győződve arról, hogy cselekedetük helyes. Senkinek sem jutott eszébe az, hogyha követi az akkori de facto kormányzat rendeleteiben foglalt utasításokat, akkor ezáltal bűncselekményt követ el, mert a büntetőjogi felelősség alapvető szabálya, hogy szándékról a jogellenesség vagy legalább is a tiltottság tudata nélkül nem lehet szó.

A 4.039/1919. M. E. számú rendelet alapján lefolytatott, vagy az emigránsok egy része ellen ezen az alapon lefolytatandó bírói eljárás tehát nem nyugszik azon a szilárd jogalapon, amelyen nyugodna akkor, hogyha a bírói tanácsok mérlegelték volna, vagy a most folyamatba levő perekben mér-

legelnék azokat a gazdasági, lélektani és egyéb okokat, amelyek az inkriminált cselekmények elkövetését kiváltották.

A gyorsított eljárás gyakorlati alkalmazása egymagában is súlyos jogsérelmet jelent. mert a vádlottakat megfosztotta a rendes bírói eljárás keretén belül érvényesíthető szélesebbkörű bizonyítástól és az igénybe vehető perorvoslat lehetőségétől Azonkívül a gyorsított eljárás a büntetések kiszabásánál nem alkalmazott egységes mértéket. Azonos cselekményekért a különböző bíróságok más és más büntetéseket szabtak ki. Egyik esetben többet, a másik esetben kevesebbet. Az ilyen körülmények között meghozott ítélet tehát — amennyiben a megtorlást jogosultnak ismernők el — csaknem minden egyes esetben a legsúlyosabb igazságtalanságot termelte ki. Kitűnik ez abból is, hogy az úgynevezett gyorsított ügyekben azóta megindított újrafelvételi eljárások kivétel nélkül felmentő vagy lényegesen enyhítő ítéleteket eredményeztek. Teljesen érthető tehát, hogyha ezekben a kommunista perekben meghozott ítéletek *morális szempontból* sem váltották ki azt a hatást, sem a kültöldi sem a belföldi közvélemény lelkületéből, amely morális hatást a közönséges bűncselekmények fölötti bírói ítélkezés vált ki. Különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a kormány az ellenforradalom legvéresebb cselekményeinek elkövetőit az 1921. év végén kegyelemben részesítette, vagy permegszüntetéssel kivonta őket a megtorló igazságszolgáltatás kezéből. Az ellenforradalom rémségei elől külföldre menekült emingránsok ama része ellen azonban, amelyik a külföldi sajtóban szóvátette ezeket a borzalmakat és megszüntetését követelte, eljárást indított az 1921. évi III. t.-c. 1 —8. §§-ai alapján és őket, mint főbenjáró bűnösöket igyekezett feltüntetni a magyar közvélemény előtt.

Másrészt az ügyészségek nem indítottak eljárást mindenki ellen aki részvett a tanácsköztársaság igazgatásában. Látunk közéleti szereplőket, államtitkárokat, főispánokat, magasrangú tiszteket, ügyészeket és bírákat, akik igen tekintélyes pozíciókat töltöttek be a kommün alatt. Semmi bántódásuk nem esett. Megmaradtak mostani vezető pozícióikban, míg az ezeknek alárendelti minőségben elkövetett, sokkal enyhébb beszámítás alá eső cselekményeiért egészen jelentéktelen embereket több évi súlyos börtönre ítéltek el.

Ma, amikor az ellenforradalom első mérges hullámai nagyjában már lecsitultak, megállapítható, hogy a közvélemény sehol sem tekinti a gyorsított tanácsok által elítélt politikai bebörtönzötteket, vagy az emigránsokat közönséges gonosztevőknek. E mellett szól az a tény, hogy a börtönökből már megszabadult politikai foglyok és az eljárás megszüntetése következtében időközben már hazajött emigránsok a legtöbb esetben nemcsak föltétlen bizalmat igénylő, hanem egyenesen megtisztelő állásokban nyertek elhelyezkedést. A közönséges bűncselekmények miatt elítéltek ellenben éppen az általuk elkövetett cselekmények megbélyegző volta miatt ezt a bizalmat sohasem tudják megszerezni. Jogállamban élő emberek morális érzékével okvetlenül összeütközésbe kell tehát kerülnünk, ha a nemzetgyűlés nem teszi magáévá ezt a megkülönböztetést, amelyet mellőztek a gyorsított tanácsok ítéletei és amely megkülönböztetésnek a mellőzése igazságszolgáltatásunk iránt a külföldön is ellenszenvet váltott ki, mert ezek a tények nem ismeretlenek a külföld közvéleménye előtt.

Külpolitikai szempontból pedig nem közömbös, hogy itt nálunk politikai cselekmények miatt tízezrével ítéltek el embereket erőszakosan magyarázott közönséges bűncselekmények elkövetése címén és hogy a politikai üldözés ebben az irányban és módon még most sem szűnt meg: ebből a tényből a külföld közvéleménye azt a következtetést vonja le, hogy Magyarország

igazságszolgáltatása most sem áll még a törvényes jogrend alapján. Ugyanezen vonatkozásban a külföldi közvélemény azt tartja felőlünk, hogy nem tartottuk be a békeszerződés pontozatait, nevezetesen a trianoni békeszerződés 76. §-át, amely szószerint azt mondja, hogy »a volt Osztrák-Magyar monarchia területeinek egyik lakosát sem lehet zavarni, vagy zaklatni sem a miatt a politikai magatartása miatt, amelyet az illető 1914. évi június hó 28 napjától kezdve az említett területek állami fenhatóságának végleges elismeréséig tanusitott. . . .« Már pedig az ilyen gyanú, valamint az a tudat, hogy ebben az országban az ellenforradalmi idők martalócai, a fosztogatással párosult gyilkosságok elkövetői büntetlenek és meghagyattak a polgári jogaik élvezetében: elég alapot nyujtanak arra, hogy a minimumra csökkenjen velünk szemben a külföld bizalma, amelyre az államoknak egymásközötti érintkezése, szerződések megkötése, tehát belső gazdaságunk megerősödése érdekében *belpolitikai szempontból* minden körülmények között szükségünk van. Nem lehet kétséges, hogy egy általános amnesztia igen jó hatással lenne úgy a belföldi, valamint a külföldi közvéleményre. A börtönök megnyitása, a régóta húzódó politikai perekben teljes pertörlés, az évek óta külföldön élő, kiváló képességeikről Európaszerte ismert emigránsok hazatérése — mindez lényegesen enyhítené azt a feszült viszonyt, amely ezen emberek távolléte miatt belpolitikánkban állandóan jelentkezik és a mellett a szomszéd államok részéről velünk szemben megnyilvánul.

Gazdasági szempontból vizsgálva a kérdést: egy általános amnesztia eredményezné, hogy igen értékes szellemi erők és dolgos kezek kapcsolódhatnának az ország újjáépítésének munkájába. A emigrációban élő írók, művészek és egyéb igen értékes munkát alkotó erők, a börtönökben ülő kiváló szakmunkások általános amnesztia esetén kétségkívül az ország javait gyarapitanák tudásukkal és munkájukkal. Okvetlenül számításba veendő, hogy a börtönök kiürítése, valamint a pertörlés fölszabadulást jelentene tetemes anyagi terhek viselése alól. Míg ellenben a mostani állapotok mellett a politikai bebörtönzöttek rabtartási és egyéb költségei igen nagy súllyal nehezednek az államháztartásra. Örökbecsű szociális intézmények lettek volna már eddig is megvalósithatók abból a pénzértékből, amibe a politikai foglyok őrzése, ide-oda utaztatása, ellenük a perek lefolytatása és az eltartásuk került. Már pedig szegény ország, mint amilyen mi vagyunk, nem engedhetjük meg magunknak továbbra is ezt a fényűzést, hogy indokolatlan bosszúvágyból föntartsuk és viseljük az ebből eredő tetemes költségeket, amikor ezeket az értékeket sokkal gyümölcsözőbben tudjuk az újjáépítés munkájánál felhasználni.

Általános emberi szempontból tekintve a politikai elítéltek és az emigránsok ügyét, meg kell állapitanunk, hogy az elítéltek a bebörtönözésük pillanatától kezdve sokkal többet szenvedtek, mint amennyit szenvedtek volna más időkben. Az elfogatásuk után csaknem valamennyit tettleg bántalmazták. A leromlott fogházviszonyok következtében nagyon sokat kellett szenvedniök, különösen a téli időszakban, fűtetlen börtöneikben, silány élelmezés és a fogházak belső fölszerelésének hiányos volta miatt. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy még ha elfogadjuk is azt a tényállítást, hogy ezek az emberek vétkesek a tanácsköztársaság idejében véghezvitt cselekményekért, még akkor is, azokért már többszörösen megbűnhődtek. Viszont az emigrációkban élők sorsa is érdemes minden emberi részvétre. A számkivetettség fizikai hatásán felül lelkileg is megőrli a kényszerűségből hazájuktól távol élőket.

Külön kell, hogy megragadja a figyelmünket és emberi érzésünket az a tény, hogy amíg a politikai elítéltek évek óta sinylődnek az ország különböző

börtöneiben és az emigránsok a számkivetettség keserű kenyerét eszik, addig otthonhagyott családjuk kenyérkereső hiányában a legnagyobb inséggel küzd. A dolgokban teljesen ártatlan anyák, feleségek és gyermekek százai éheznek, nélkülöznek. Ezeket tekintetbe véve, meg kell mondanunk végre, hogy az apák állítólagos bűneiért tulajdonképen a hozzátartozóik bűnhődnek a legkegyetlenebb módon, ártatlanul. Az egyesek vétkeiért a százak és ezrek bűnhödését pedig sehogysem tudjuk összeegyeztetni a sokat hangoztatott kereszténység eszméjével és a krisztusi szeretet végtelen irgalmával. Csak általános amnesztia lehet, meggyőződésünk szerint, az az eszköz, amely ennyi sok szenvedést némileg feledtetni képes.

Felhozott indokainkkal alátámasztva, letesszük tehát ezen amnesztiajavaslatunkat a Ház asztalára, hogyha másért nem, hát ezen általános emberi szempontokból kiindulva, közös akarattal és megértéssel hegesszünk be egy évek óta az egész nemzetet égető nagy sebet Ezen javaslatunk elfogadásával tegyen ez a nemzetgyűlés tanuságot arról, hogy egyetért a közvéleménnyel abban, hogy a politikai bebörtönözöttek egyénileg nem tehetők felelőssé forradalmak létrejöttéért és a forradalmak kapcsán kialakult állapotokért. Tegye magáévá ez a nemzetgyűlés azt az álláspontot, hogy ezek az elítéltek nem közönséges gonosztevők, hanem Emberek, akiket rajtuk kívül álló erők kényszerítettek bele valóban a történelmi idők forgatagába Tegyen tanuságot ez a nemzetgyűlés arról, hogy nem akar mögötte maradni annak a francia nemzetgyűlésnek, amely a francia kommün leveretése után már a negyedik esztendőben emberi megértéssel megadta a kommunardok részére az általános amnesztiát. Tegye magáévá ez a nemzetgyűlés azt az álláspontot, hogy az 1921. évi III. t.-c. 1 8. §§-ainak a hatálya alá eső emigránsok a külföldi sajtóban megjelent birálataikkal a legjobb meggyőződésük szerint nem ártani, hanem használni akartak a hazájuknak: tehát méltók az amnesztiára. Tegyen tanuságot ez a nemzetgyűlés arról, hogy a tanácsköztársaság leveretése utáni hetedik esztendőben eljutott a teljes kiengesztelődés álláspontjáig E javaslatunk elfogadásával adja vissza a nemzetgyűlés az emigránsoknak a hazájukat, a feleségnek a kenyérkereső férjet, a testvérnek a testvért és a gyermekeknek a szerető családapát, a társadalomnak pedig a szorgalmas fizikai és szellemi munkást.

Az egyes §-ok külön indokolást nem igényelnek, miután a bennük foglalt rendelkezések természete, jogossága és indokoltsága az általános indokolásból is következik.

Budapest, 1925. évi november hó 12-én.

Beadják:

Várnai Dániel *s. k.*	***Peidl Gyula*** *s. k.*
Baticz Gyula *s. k.*	***Kitajka Lajos*** *s. k.*
Jászai Samu *s. k.*	***Pikler Emil*** *s. k.*
Knaller Győző *s. k.*	***Szabó Imre*** *s. k.*
Szeder Ferenc *s. k.*	***Peyer Károly*** *s. k.*
Klárik Ferenc *s. k.*	***Farkas István*** *s. k.*
Reisinger Ferenc *s. k.*	***Esztergályos János*** *s. k.*
Vanczák János *s. k.*	***Kéthly Anna*** *s. k.*
Propper Sándor *s. k.*	***Kabók Lajos*** *s. k.*
Malasits Géza *s. k.*	***Rothenstein Mór*** *s. k.*
Sütő József *s. k.*	***Györki Imre*** *s. k.*

nemzetgyűlési képviselők.

985. szám.

Indítvány.

Mondja ki a nemzetgyűlés, hogy 1848. március 15-ének és 1849. október 6-ának évfordulóját nemzeti emléknapnak tekinti, mind a két emléknapot hivatalos ünneppé nyilvánítja és ezt törvénybe iktatja.

Megokolásra inditványom nem szorul.

Budapest, 1925. évi november hó 17-én.

Beadja:

Lendvai István *s. k.,*
nemzetgyűlési képviselő.

986. szám.

Indítvány.

Mondja ki a nemzetgyűlés, hogy a zsidóság, felekezetre való tekintet nélkül, nemzeti kisebbséget alkot, melyet a nemzetközi szerződésekben a nemzeti kisebbségek számára biztosított összes jogok megilletnek, melyet azonban a nemzet-fenntartó magyar fajtól minden vonatkozásban el kell különíteni.

Budapest, 1925. évi november hó 24-én.

Beadja:

Eckhardt Tibor *s. k.,*
nemzetgyűlési képviselő.

987. szám.

A nemzetgyülés igazságügyi és külügyi bizottságának

együttes jelentése

„az állampolgárok kölcsönös törvényes védelme iránt Olaszországgal kötött, 1922. évi április hó 6-án Rómában kelt egyezmény becikkelyezése tárgyában" című 938. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A jelen törvényjavaslat a Magyarország és Olaszország által aláírt jogsegély-egyezmény becikkelyezését tartalmazza. Ez az egyezmény lényegében csak összefoglalása azoknak a jogszabályoknak, amelyek a polgári és büntetőügyekben nyujtandó kölcsönös jogsegélyt illetően ezidőszerint is hatályban vannak. Minthogy azonban ezek a rendelkezések a trianoni szerződés 221. cikkének rendelkezései folytán hatályukat vesztették, szükségessé vált a két állam között újabb megállapodás a kölcsönös jogsegély tekintetében.

Minthogy az együttes bizottság a két állam között levő barátságos viszonyra való tekintettel is az egyezményben lefektetett elveket helyeseknek és szükségeseknek tartja, a törvényjavaslatot egyhangúlag elfogadta és **kéri ennek folytán a t. Nemzetgyülést, hogy ezen törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadni és annak tárgyalására vonatkozólag a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, az igazságügyi és külügyi bizottság 1925. évi november hó 6-án tartott üléséből.

Platthy György s. k.,
az együttes bizottság elnöke.

Erődi-Harrach Tihamér s. k.,
az együttes bizottság előadója.

988. szám.

A nemzetgyűlés igazságügyi és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923:XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbítása és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályának korlátozása tárgyában“ című 965. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1923 : XXXIX. törvénycikk hatálya ezen törvénycikk 9. §-ának 2. bekezdése értelmében f. évi december hó 16-án lejár. Az egyesített bizottság véleménye szerint ezidőszerint is fennállanak mindazok az indokok, amelyek a törvényhozást a most hivatkozott törvényben lefektetett elvek kodifikálására bírták. Szükségessé vált ennek folytán az 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabítása és miután az alapul szolgáló gazdasági viszonyok megváltozásának időpontja ezidőszerint ismeretlen, a törvényjavaslat helyesen intézkedik oly módon, hogy a hivatkozott törvénybe foglalt intézkedések határideje nem meghatározott ideig szól, hanem további törvényhozási rendelkezést kíván a törvény hatályon kívül helyezése.

Az egyesített bizottság helyesnek fogadja el a jelen törvényjavaslat 2. §-ában körülírt intézkedést is, miután tudomása van arról, hogy a késedelmes adósok egyrésze a polgári perrendtartás életbe léptetéséről szóló 1912 : LIV. törvénycikk 41. §-ában biztosított jogorvoslati lehetőséggel visszaél s éppen ezért szükségesnek mutatkozott a hitelezőknek a törvényjavaslat 2. §-ában biztosított védelme.

Az egyesített bizottság a törvényjavaslat 3. §-át olymódon kívánja módosítani, hogy a javaslat 3. §-a helyett a 3. §-t a következő szövegben fogadja el; és pedig: »3. §. Ez a törvény a kihirdetés napján lép életbe.«

Az egyesített bizottság a fentiek alapján tisztelettel **kéri a Nemzetgyűlést, hogy ezen törvényjavaslatot a 3. §-ra vonatkozó módosított szöveggel általánosságban és részleteiben elfogadni és annak tárgyalására vonatkozólag a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, az igazságügyi és pénzügyi bizottság 1925. évi november hó 6-án tartott üléséből.

Platthy György s. k.,
az együttes bizottság elnöke.

Erődi-Harrach Tihamér s. k.,
az együttes bizottság előadója.

Melléklet a 988. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatályának meghosszabbítása és a végrehajtási eljárásban az előterjesztés halasztó hatályának korlátozása tárgyában.

(Az igazságügyi és pénzügyi bizottság szövegezése szerint.)

1. §. A pénztartozás késedelmes teljesítése esetében a hitelezőt megillető kártérítésről szóló 1923 : XXXIX. törvénycikk hatálya, amelyet e törvénycikk 9. §-ának 2. bekezdése a kihirdetéstől számított két évi időtartamban állapíttatott meg, a törvényhozás további rendelkezéséig meghosszabbíttatik.

2. §. A polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló 1912 : LIV. t.-c. 41. §-ának 2. bekezdését bevezető következő szavak helyébe: »Az előterjesztés jogerős elintézéséig« — ez a szöveg lép: »Az előterjesztés elsőfokú elintézéséig.«

Az előterjesztés tárgyában e törvény életbelépte előtt hozott elsőbírósági határozat elleni felfolyamodás halasztó hatálya e törvény életbeléptének napján szűnik meg.

3. §. Ez a törvény a kihirdetés napján lép életbe.

989. szám.

A pénzügyi bizottság jelentése

„a rokkantellátási adóról“ szóló 922. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az előttünk fekvő törvényjavaslat azt célozza, hogy egy új adónem behozatala útján előteremtsük azt az összeget, amely a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák anyagi helyzetének javítására, továbbá a vitézségi érem pótdíjak megváltása céljára feltétlenül szükséges. A törvényjavaslat általános indokolása szerint ugyanis az erre a célra szükséges fedezetet csak külön adó útján lehet előteremteni, mert az 1880 : XXVII. törvénycikken alapuló hadmentességi díj egyrészt az általános védkötelezettség megszűnése folytán nem tartható fenn, másrészt az abból várható csekély bevétel nem lenne elegendő a szükséglet fedezésére.

A pénzügyi bizottság kénytelen elismerni, hogy a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák emberies ellátása más módon, mint külön adóval, nem rendezhető, s ezért a külön adó törvénybe iktatásához hozzájárul. Az eredeti javaslat alapelvein azonban lényeges módosítást tart szükségesnek. Mindenekelőtt meg kíván szüntetni minden kapcsolatot a hadmentességi díjjal. Teszi ezt egyrészt azért, mert a háború legsúlyosabban érintett áldozatainak emberi ellátásához felfogása szerint nemcsak azok kötelesek hozzájárulni, akik valami módon katonai szolgálatra kötelezhetők, hanem mindenki, aki vagyoni vagy kereseti viszonyainál fogva arra képes. Ezért — míg egyrészről elhagyja a katonai kötelezettség alá tartozó háztartásbeliek külön, súlyos megadóztatását — addig másrészről adó alá von mindenkit, aki egyéb adót fizet, s így mintegy bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy vagyoni és kereseti viszonyai őt képessé teszik arra, hogy a hadirokkantak ellátásához hozzájáruljon.

De lényegesen módosítandónak tartja a beterjesztett javaslatot azért is, mert a hadmentességi adó mintájára tervezett új adó nagy adminisztrációs

munkát, tehát költséget okoz, ami az adózók terhére esik anélkül, hogy a hadirokkantaknak javára válnék.

Ezeknek az alapelveknek szem előtt tartásával a következő elvek szerint alakította át a bizottság a javaslatot

Abból a célból, hogy a rokkantellátási adó aránylag mérsékelt adókulcs mellett is biztosítsa az említett célra szolgáló kiadások fedezésére szükséges bevételt, szélesebb alapokra kellett fektetni az adókötelezettséget annál, amint az az eredeti törvényjavaslatban terveztetett és ugyanebből a célból lényegesen meg kellett szűkíteni az adómentességek körét.

A külföldön lakó magyar állampolgár mentesítése feleslegessé vált, mert itt adót nem fizetvén, a rokkantellátási adó alá nem is vonható.

A fegyveres erőhöz tartozó egyének a szolgálati illetményeik után nem fizetnek kereseti adót, ennéltogva ebben a minőségben rokkantellátási adót sem fognak fizetni. Ha azonban ingatlanuk, föld- vagy házbirtokuk van, akkor nem lenne helytálló indok őket erre nézve is mentesíteni a rokkantellátási adó fizetése alól, ép úgy, mint ahogy a földadó és házadó fizetése alól sincsenek mentesítve. A mentesítésük egyébként is ellenkeznék az egyenlő közteherviseléssel is.

A keresetképtelenekről sem kell külön rendelkezni, mert ha állami adót nem fizetnek, úgyis mentesek, ha pedig valami csekély adót fizetnek, a rendkívül mérsékelt adótétel nem ró rájuk elviselhetetlen terhet.

Ezzel szemben az adófizetésre kötelezettek közül ki kellett hagyni azokat, akik semmiféle egyenes adót nem fizetnek, mert azoktól amúgy is csak nagy nehézséggel lehetne beszedni a kivetett rokkantellátási adót s külön nyilvántartásuk nagy költséget okozna.

A földadó, házadó, általános kereseti adó, jövedelem- és vagyonadó, valamint a társulati adó és tantiem-adó alapján fizetendő rokkantellátási adóra nézve a törvényjavaslat eredeti szövegezése szerint javasolt túlsúlyos adótételeket, tekintettel arra, hogy a fentiek értelmében az adókötelezettséget az összes adózókra terjesztettük ki, lényegesen mérsékeltük. Az új adókulcs legkisebb adótétele 10 aranykorona alapadónál 1%, amely fokozatosan emelkedik és 200 aranykorona alapadónál eléri az 5%-ot, mint legmagasabb fokot.

A közszolgálati és a magánszolgálati alkalmazottaknál heti 10.000, illetőleg havi 40.000 korona alapadóig ugyancsak 1% a kereseti adó, tehát külön fizetendő rokkantellátási adó tétele, amely fokozatosan 4%-ig emelkedik, amelyet heti 60.000 illetőleg havi 240.000 papírkorona alapadónál ér el. Az alkalmazottaknál ugyan 1%-kal kisebb az adókulcs legmagasabb százaléka, ezt azért tartjuk indokoltnak, mert az alkalmazottak járandóságai egyrészt minden levonás nélkül adózás alá kerülnek, másrészt a kereseti adó hét és fél százalékig fokozódik, tehát 50%-kal magasabb, mint a szabadfoglalkozásuak 5%-os általános kereseti adója.

Az előadottaknál fogva szükségesnek mutatkozott az eredeti törvényjavaslat átszövegezése. Nevezetesen a pénzügyi bizottság az adókötelezettségről szóló 1—5. §-okat az 1—4. új §-okba, az adótételeket tartalmazó 6. §-t pedig az új 5. §-ba foglalta. Ezt a szakaszt azonkívül kiegészítette azzal a rendelkezéssel, hogy a Károly-csapatkeresztesek a pénzügyminiszter által rendelettel megállapítandó feltételek mellett az adótételnek csupán a felét fizetik. A feltételek megállapítását a végrehajtási utasításnak kellett fenntartani, mert ennek a kérdésnek a szabályozása nem illeszthető bele a törvény keretébe.

A 7. §., továbbá a kivetési eljárást szabályozó 8—11. §-ok az új 6—8. §-okba átszövegeztettek. Az átszövegezést az a körülmény tette szükségessé, hogy az I. és a II. fejezet szerint a rokkantellátási adó az alapadóknak járulékos adójává vált, ennek következtében az adózók részéről külön adóbevallás vagy bejelentés követelése fölöslegessé vált A jogorvoslatokról szóló 12. és 13. §. némi stiláris módosítással 10. és 11. §. számot kapott. Az adócsalásról szóló 14. §. a 12. §. szövegezésében átszövegeztetett, mert az a körülmény, hogy a rokkantellátási adó az alapadók járulékos adójává vált, külön adóbevallás vagy bejelentés szükségességét fölöslegessé tette, minek következtében a bovallás vagy bejelentés útján elkövethető adócsalás lehetősége megszűnt. Ugyancsak ez a körülmény fölöslegessé tette a 15. §-ban foglalt rendelkezéseket, miért is ez a §. teljes egészében kihagyatott. A hatósági közegek rendbírságolásáról szóló 16. §. szövege némi stiláris módosítással felvétetett a 13. §-ba. A 17. §. változatlanul átvétetett a 15. §-ba. A 18. §. a (4) bekezdés kihagyásával és azonkívül azzal a módosítással vétetett fel a 14. §-ba, hogy a pótlék kulcsa havi 5%-ról havi 3%-ra mérsékeltetett, mert ugyancsak havi 3% pótlék fizetendő a késedelmesen befizetett kereseti adó után is.

A 19. §-ban foglalt rendelkezés az új 1—3. §-ban foglalt rendelkezésnél fogva tárgytalanná vált, ennélfogva az egész szakasz kihagyatott.

A 20. §. szövege stiláris módosítással felvétetett a 16. §-ba.

Az új 17. §-ban felhatalmaztatik a minisztérium arra, hogy a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák járadékát az 1926. évtől kezdve a rokkantellátási adóból várható bevételeknek megfelelően újból szabályozhassa.

Végül az életbelépésről szóló 21. §. szövege némi stiláris módosítással a 18. §-ba vétetett fel.

Ezek előre bocsátása után tisztelettel kéri a pénzügyi bizottság a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és annak tárgyalására vonatkozólag a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a pénzügyi bizottságnak 1925. évi december hó 2. napján tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Dréhr Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

Melléklet a 989. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a rokkantellátási adóról.

(A pénzügyi bizottság szövegezése szerint.)

I. Cím. Anyagi jogszabályok.

I. Fejezet. Adókötelezettség.

1. §. Rokkantellátási adót tartoz-ak fizetni a földadó, házadó, tár-ulati adó, tantiemadó, kereseti adó, övedelem- és vagyonadó fizetésére ötelezett személyek.

2. §. Mentesek a rokkantellátási dó alól:

1. azok a személyek, akik az 1. §-ban elsorolt adónemek egyikét sem tar-oznak fizetni;

2. az ellátás tartama alatt a pénz-eli ellátásban részesülő hadirokkan-ak, hadiözvegyek és hadiárvák.

3. §. (1) A rokkantellátási adófize-ési kötelezettség általában az 1. §-ban elsorolt adónemekre nézve megálla-ított fizetési kötelezettséggel egy-dejűleg kezdődik és ugyanazzal vég-ődik.

(2) Az ideiglenes házadómentesség nem mentesít a rokkantellátási adó alól.

4. §. A rokkanellátási adó kiveté-séhez (követeléséhez) való jog elévül, ha az adót az alapadó kivetését, ille-tőleg az alkalmazottak kereseti adó-jának befizetését követő ötödik nap-tári év végéig nem vetették ki, ille-tőleg nem követelték.

II. Fejezet. Adótételek.

5. §. (1) A földadó, házadó, tár-sulati adó, tantiemadó, általános kereseti adó, jövedelemadó, illetőleg vagyonadó fizetésére kötelezetteknél az adóévben terhükre kivetett föld-adónak, házadónak, társulati adónak, tantiemadónak, általános kereseti adónak, jövedelemadónak és vagyon-adónak aranykoronaértékben számí-tott együttes összege alapján kell a rokkantellátási adót az alábbi foko-zatok szerint kivetni:

Ha az alapadók együttes összege aranykoronaértékben			akkor a rokkantellátási adó tétele aranykoronaértékben
		10 K-ig	0·10 K
10 K-án felül		20 »	0·25 »
20 »	»	30 »	0·40 »
30 »	»	40 »	0·55 »
40 »	»	50 »	0·70 »
50 »	»	60 »	1·— »
60 »	»	70 »	1·30 »
70 »	»	80 »	1·60 »
80 »	»	90 »	2·— »
90 »	»	100 »	2·50 »
100 »	»	110 »	3·— »
110 »	»	120 »	3·50 »
120 »	»	130 »	4·— »
130 »	»	140 »	4·50 »
140 »	»	150 »	5·— »
150 »	»	160 »	6·— »
160 »	»	170 »	7·— »
170 »	»	180 »	8·— »
180 »	»	190 »	9·— »
190 »	»	200 »	10·— »
200 »	»	a rokkantellátási adó 5%.	

(2) Akik közszolgálatban, vagy magánszolgálatban állanak, azok az alkalmazottak kereseti adójának alapul vétele mellett külön tartoznak fizetni rokkantellátási adót, amelynek tétele papirkoronában, ha a kereseti adó

a) *hetenkint.*

				heti K
		10.000 K-t nem halad meg,	a rokkantellátási adó	100
10.000 K-án felül		13.000 K-ig	» » »	200
13.000 »	»	19.000 »	» » »	300
19.000 »	»	22.000 »	» » »	400
22.000 »	»	25.000 »	» » »	500
25.000 »	»	28.000 »	» » »	600
28.000 »	»	34.000 »	» » »	900
34.000 »	»	42.000 »	» » »	1.200
42.000 »	»	46.000 »	» » »	1.500
46.000 »	»	50.000 »	» » »	1.800
50.000 »	»	55.000 »	» » »	2.100
55.000 »	»	60.000 »	» » »	2.400
60.000 »	»	minden megkezdett 10.000 K után	» » »	400

b) *havonkint.*

			havi K
	40.000 K-t nem halad meg,	a rokkantellátási adó	400
40.000 K-án felül	52.000 K-ig	» » »	800
52.000 » »	76.000 »	» » »	1.200
76.000 » »	88.000 »	» » »	1.600
88.000 » »	100.000 »	» » »	2.000
100.000 » »	112.000 »	» » »	2.400
112.000 » »	136.000 »	» » »	3.600
136.000 » »	168.000 »	» » »	4.800
168.000 » »	184.000 »	» » »	6.000
184.000 » »	200.000 »	» » »	7.200
200.000 » »	220.000 »	» » »	8.400
220.000 » »	240.000 »	» » »	9.600
240.000 » »	minden megkezdett 40.000 K után	» » »	1.600

(3) Az állandó üzlethely nélkül működő házalók rokkantellátási adó fejében 4 aranykoronaértéket fizetnek. Ez az adótétel minden egyes segéd, vagy igavonó állat után további 1—1 aranykoronaértékkel növekszik.

(4) A külföldi kereskedelmi utazók — ha általános kereseti adót kötelesek fizetni — 8 aranykoronaérték rokkantellátási adót fizetnek.

(5) A Károly csapatkeresztesek a pénzügyminiszter által rendelettel megállapítandó feltételek mellett az (1)—(3) bekezdések szerint járó adótételeknek a felét fizetik.

II. Cím. Eljárási szabályok.

I. Fejezet. Kivetési eljárás.

6. §. (1) Az 5. §. (1) bekezdésében említett rokkantellátási adót a községi elöljáróság (városi adóhivatal) az alapadók kivetésének helyén veti ki.

(2) Az adózók a reájuk kivetett rokkantellátási adóról az adóívből szerezhetnek tudomást, erről részükre fizetési meghagyás nem adatik ki.

(3) Az állandó üzlethely nélkül működő házalókat és a külföldi utazókat terhelő rokkantellátási adót a községi elöljáróság (városi adóhivatal) az általános kereseti adóval egyidejűleg szabja ki.

7. §. Az alapadók változása esetében a rokkantellátási adó tételét újból meg kell állapítani és a mutatkozó különbözetet hivatalból kell előírni, illetőleg törölni. Az eljárást a pénzügyminiszter szabályozza.

II. Fejezet. Az alkalmazottak rokkantellátási adójának levonása.

8. §. A szolgálati (munkabér) viszonyban álló adózóknak az 5. §. (2) bekezdése alapján fizetendő rokkantellátási adóját a munkaadó köteles a kifizetett szolgálati illetményből (munkabérből) levonni és az alkalmazás helye szerint illetékes községnél (városnál) befizetni. Az eljárást a pénzügyminiszter szabályozza.

9. §. A munkaadók kötelesek bejelenteni mindazokat az adatokat, amelyek a 8. §. szerint általuk befizetendő rokkantellátási adó helyes összegének megállapítására szükségesek. Az adatszolgáltatás terjedelmét, idejét és módját a pénzügyminiszter szabja meg.

III. Fejezet. Jogorvoslatok.

10. §. (1) A rokkantellátási adó jogosságának és mérvének kérdésé-

ben az adóív kézbesítését, az 5. §. (2)—(4) bekezdései alapján lerótt rokkantellátási adóra nézve pedig a levonás, illetőleg a befizetés napját követő 15 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz lehet fellebbezni.

(2) A fellebbezést a községi elöljáróságnál (városi adóhivatalnál) írásban kell benyujtani.

(3) A rokkantellátási adó alapjául szolgáló adók ellen beadott halasztó hatályú fellebbezés hatálya a rokkantellátási adóra is kiterjed.

(4) A 2. §. 2. pontjában felsoroltak részéről beadott fellebbezésnek halasztó hatálya van.

11. §. (1) A pénzügyigazgatóságnak a rokkantellátási adó jogossága és mérve kérdésében hozott határozata ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasznak (1896 : XXVI. t.-c.) van helye.

(2) A panasznak halasztó hatálya nincsen.

III. Cím. Büntető és vegyes rendelkezések.

I. Fejezet. Büntető rendelkezések.

12. §. Az alapadóra nézve elkövetett adócsalás, illetőleg jövedéki kihágás miatt kiszabandó pénzbüntetés megállapításakor a megrövidített vagy veszélyeztetett rokkantellátási adót is számítasba kell venni.

13. §. (1) Azok a hatósági közegek, akik a törvényben illetőleg törvényes rendelkezésekben vagy az azok alapján kiadott rendeletekben az adó kivetése és biztosítása céljából rájuk rótt kötelességeiket mulasztás vagy cselekmény által megsértik, 50 aranykoronáig terjedhető rendbírsággal büntetendők.

(2) A rendbírságot elsőfokon a községi közegekkel és a városi adóhivatal alkalmazottaival szemben a m. kir. adóhivatal, a többi hatósági közegekkel szemben a pénzügyigazgatóság szabja ki.

(3) A m. kir. adóhivatal által kiszabott rendbírság ellen a pénzügyigazgatósághoz lehet fellebbezni, amely a fellebbezés felett végérvényesen határoz. A pénzügyigazgatóság által kiszabott rendbírság ellen a pénzügyminiszterhez lehet fellebbezni.

(4) Az e szakasz alapján kirótt rendbírság az államkincstárt illeti meg.

II. Fejezet. Vegyes rendelkezések.

14. §. (1) Az alkalmazottaktól, az állandó üzlethely nélkül működő házalóktól és a külföldi kereskedelmi utazóktól járó rokkantellátási adót a kereseti adóval egyidejűleg kell befizetni.

(2) Az a munkaadó, aki az alkalmazottaitól járó rokkantellátási adót késedelmesen fizeti be, a késedelemnek minden megkezdett naptári hónapjára a késedelmesen befizetett adóösszeg 3%-át tartozik pótlék fejében fizetni.

(3) Ha a munkaadó, az említett adót, az erre kitűzött záros határidő alatt, az illetékes hatóság felhívására sem fizeti be, úgy vele szemben a további késedelem tartamára háromszoros pótlék kiszabásának van helye.

(4) Egyebekben a rokkantellátási adó könyvelését, esedékességét, beszedését, behajtását, biztosítását és behajtásának elévülését a közadók kezeléséről szóló törvényes rendelkezések szabályozzák.

15. §. A rokkantellátási adó után semmiféle pótadót sem szabad kivetni.

16. §. A rokkantellátási adóból származó bevételt a hadirokkantakra és egyéb hadigondozottakra, valamint a vitézségi érempótdíjak megváltására kell fordítani.

17. §. Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy a hadirokkantak, hadi-

özvegyek és a hadiárvák járadékát az 1926. évi január hó első napjától kezdve a rokkantellátási adóból származó bevételekhez képest újból szabályozza.

18. §. (1) Ez a törvény az 1926. évi január hó 1-ével kezdődő hatállyal, az alkalmazottakra nézve (5. §. (2) bek.) pedig a pénzügyminiszter által meghatározandó időben kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe és azt a pénzügyminiszter a népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértve hajtja végre.

(2) A hadiváltságról szóló 1921 : XIII. t.-c. hatályát veszti.

---

990. szám.

Törvényjavaslat

az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925: XXI. t.-c. hatályának 1926. évi február hó végéig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának.)

1. §. Az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925 : XXI. t.-c. 1. és 2. §-aiban foglalt rendelkezéseknek hatálya az 1926. évi február hó végéig meghosszabbíttatik.

2. §. Jelen törvény 1926. évi január hó 1.-jén lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg. Hatálya az 1925/26. évi állami költségvetésről megalkotandó törvény életbeléptével megszűnik.

Budapest, 1925. évi december hó 10. napján.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. pénzügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 990. számú irományhoz.

Indokolás

„az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925: XXI. t.-c. hatályának 1926. évi február hó végéig való meghosszabbításáról" szóló törvényjavaslathoz.

Az államháztartásnak az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában való viteléről szóló 1925 : XXI. t.-c. hatálya 1925. évi december hó végével lejár. Arra az esetre, ha az 1925/26. évi állami költségvetési előirányzatot nem lehet olyan időben letárgyalni, hogy az még 1926. évi január hó 1.-jéig törvényerőre is emelkedhessék, az államháztartás vitelének a folytonossága érdekében gondoskodnom kell arról, hogy a kormány az állami bevételeknek fedezésére és az állami kiadásoknak teljesítésére az 1925. évi december hó 31.-e utáni időre is törvényes felhatalmazást kapjon. Ezt célozza a jelen törvényjavaslat.

Remélem, hogy az 1925/26. évi előirányzat rövidesen törvényerőre emelkedik és éppen ezért a jelen törvényjavaslatban csak két hónapra szóló felhatalmazást kérek. Ennek a két hónapra szóló felhatalmazásnak megadására vonatkozik az 1. §., míg a 2. §. a törvény életbeléptetésére és végrehajtására nézve rendelkezik.

Budapest, 1925. évi december hó 10. napján.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. pénzügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

991. szám.

Törvényjavaslat

egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes rendezéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának.)

1. §. Felhatalmaztatik a Kormány, hogy egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes szabályozása céljából a szükséghez képest ideiglenes megállapodásokat létesíthessen, átmeneti rendelkezéseket tehessen, illetőleg az ideiglenes megállapodásokat legkésőbb 1926. évi december hó 31-ig terjedő hatállyal rendeleti úton életbeléptethesse.

A Kormány ily tárgyú rendeleteit a Nemzetgyűlésnek bejelenteni tartozik.

2. §. Jelen törvény nem érinti az 1924. évi XXI. t.-c. harmadik §-ában foglaltakat, mindazonáltal kiterjed azon ideiglenes kereskedelmi egyezményekre is, amelyek vámtarifára vonatkozó határozmányokat nem tartalmaznak ugyan, azonban a másik szerződő felet az egyezményben biztosított legnagyobb kedvezményes elbánás alapján juttatják egyéb államokkal kötött egyezményekben foglalt és a vámtarifára vonatkozó határozmányok élvezetébe.

3. §. A jelen törvény végrehajtásával a minisztérium bízatik meg.

Budapest, 1925. évi december hó 10-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet a 991. számú irományhoz.

Indokolás

az „egyes küllállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes rendezéséről" szóló törvényjavaslathoz.

A mindenkori magyar kormányok — rövid megszakításoktól eltekintve — a multban is kaptak törvényi felhatalmazást arra, hogy egyes küllállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes szabályozása céljából a szükséghez képest ideiglenes megállapodásokat létesíthessenek, illetőleg átmeneti rendelkezéseket tehessenek s az ily ideiglenes megállapodásokat rendeleti úton életbeléptethessék.

Ezen, a külkereskedelmi politika irányításánál és gazdasági érdekeink hathatós előmozdításánál nélkülözhetetlen mozgási szabadságot biztosító felhatalmazásra a mai teljes újjáalakulás alatt álló és napról-napra változó rendkívüli gazdasági és politikai viszonyok közepette még fokozottabb mértékben van szükség.

Minthogy az 1925. évi II. t.-c. első §-ának második bekezdésében beiktatott, jelenleg még érvényben lévő felhatalmazási törvény hatálya f. évi december hó 31-ével megszűnik, szükséges volna, hogy a magyar kormány még ezen határidő lejárta előtt hasonló felhatalmazás birtokába jusson.

A törvényjavaslat előterjesztéséhez úgy az érdekelt gazdasági tárcák, mint az igazságügyminiszter úr is hozzájárult.

Budapest, 1925. évi december hó 10-én.

***Walko Lajos** s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérinm ideiglenes
vezetésével megbízott
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

992. szám.

A m. kir. külügyminiszter

jelentése

a Nagybritanniával, a Norvég Királysággal és Törökországgal történt kereskedelempolitikai viszonyunk rendezéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1925. évi II. t.-c. 1. §-ának második bekezdése felhatalmazza a Kormányt, hogy egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes szabályozása céljából a szükséghez képest ideiglenes megállapodásokat létesíthessen, átmeneti intézkedéseket tehessen, illetőleg az ideiglenes megállapodásokat legkésőbb 1925. évi december hó 31-ig terjedő hatállyal rendeleti úton életbeléptethesse.

Az említett szakasz utolsó bekezdése pedig kimondja, hogy a kormány ily tárgyú rendeleteit a Nemzetgyűlésnek az év végéig bejelenteni tartozik.

E törvényes rendelkezés alapján van szerencsém a t. Nemzetgyűlésnek bejelenteni, hogy a m. kir. Kormány az említett felhatalmazás birtokában a folyó évben kereskedelempolitikai viszonyunkat a kölcsönös legnagyobb kedvezmény alapján Nagybritanniával jegyzékváltás útján 1925. évi május hó 26-án, rögtöni hatállyal és a Norvég Királysággal a vele megkötött szerződés életbeléptetésével 1925. évi február hó 14-től kezdődőleg, Törökországgal pedig ugyancsak jegyzékváltás útján 1925. évi szeptember hó 1-től kezdődő hatállyal rendezte.

Budapest, 1925. évi december hó 10-én.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

993. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának

jelentése

„az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925: XXI. t.-c. hatályának 1926. évi február hó végéig való meghosszabbításáról" szóló 990. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1925/26. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1925. évi XXI. t.-c. hatálya 1925. évi december hó 31-ével lejár és miután nem látszik valószínűnek, hogy az 1925/26. évi állami költségvetési előirányzat, valamint az ezzel kapcsolatos felhatalmazási törvényjavaslat kellő időben letárgyalható lenne, ennélfogva nehogy ex-lexbe jussunk, szükséges a kormánynak az államháztartás zavartalan továbbvitelére felhatalmazást adni.

Aminthogy minden remény meg van arra, hogy úgy a költségvetésnek, mint a felhatalmazási törvényjavaslatnak tárgyalása már nem vesz hosszabb időt igénybe, elegendőnek látszik, hogy 1926. évi január 1-től kezdve mindössze két hónapra szóló felhatalmazás adassék.

A pénzügyi bizottság elismeri annak a szükségességét, hogy a kormánynak az említett két hónapra szóló felhatalmazás megadassék, **miért is a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadásra ajánlja.**

Egyben javasolja a pénzügyi bizottság a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a törvényjavaslat tárgyalására a sürgősséget és egyben azt is kimondani méltóztassék, hogy a törvényjavaslat az 1925/26. költségvetés folyamatban levő tárgyalásának megszakításával letárgyaltassék.

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1925. évi december hó 12-én tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Temesváry Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

994. szám.

A könyvtári bizottság jelentése

a nemzetgyűlés könyvtárának 1924. évi gyarapodásáról, használatáról és számadásairól.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés könyvtára az 1924. évben következőkép gyarapodott:

A külföldi parlamentekkel fennálló csereviszonyból kifolyólag érkezett 357 kötet országgyűlési nyomtatvány és pedig cseh-szlovák 4, az Északamerikai Egyesült Államoktól 245, francia 1, lengyel 5, németbirodalmi 18, norvég 15, osztrák 16 és a Nemzetek Szövetségétől 53 kötet.

Ajándék és hivatalos megküldés folytán érkezett 56 mű, 196 kötetben és pedig az Elnökségtől 12, az Elnöki Irodától 12, az Állami Jegyintézettől 1, Budapest székesfővárostól 2, a Budapesti Polgári Lövészegyesülettől 1, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarától 4, a Főrendiháztól 3, a Gyáriparosok Orsz. Szövetségétől 7, az Igazságügyi minisztériumtól 1, az Interparlamentáris Unio Magyar Csoportjától 4, a Központi Statisztikai Hivataltól 5, a Külügyminisztériumtól 11, a lengyel követségtől 1, a Magyar Állam Vasutaktól 2, a Magyar Külügyi Társaságtól 1, a Magyar Tudományos Akadémiától 3, a Nemzetközi Munkaügyi Hivataltól 1, az Országos Magyar Gazdasági Egyesülettől 2, az Országos Könyvforgalmi és Bibliografiai Központtól 21, szerzőktől és magánosoktól 89, a Tiszavölgyi Társulattól 1, a Vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 13 és a Venezuelai Közmunkák Tanácsától 4 kötet.

Kötelespéldányként az 1922. évi XX. t.-c. értelmében beszolgáltattatott 238 mű, 599 kötetben.

Vétel útján az időrendes szerzeményi könyv szerint beszereztetett 231 mű, 605 kötetben.

Összegezve a csere-, ajándék-, kötelespéldány és vétel tételeit, a könyvtár 1924. évi gyarapodása 527 mű, 1757 kötetben s így a könyvtár állománya az 1924. év végén 36.285 mű volt, 97.118 kötetben.

Kötésbe adatott 1924. évben 17 mű, 140 kötetben.

A könyvtár forgalmát az elmúlt év folyamán az alábbiakban ismertetjük. Kölcsön adatott a kikölcsönzési könyv szerint 1.028 mű, 1.365 kötetben. Helyben használtatott 9.937 mű, 17.895 kötetben.

A könyvtár használatának irányát az alábbi részletezés mutatja, mely szakonkint csoportosítva tünteti fel a kikölcsönzött és helyben használt köteteket, melyekből ez utóbbiak zárójelbe vannak foglalva.

A. 1. könyvészet: — (204), A. 2. Szótárak, Lexikonok: — (1.631), A. 3. Szépirodalom. Bölcselet: 106 (1.254), A. 4. Hírlapok és folyoiratok. Évkönyvek. Cím-, név- és naptárak: 331 (3.907), B. 1. Törvények. Országgyűlési nyomtatványok. Rendeletek és döntvénytárak: 38 (2.732), B. 2. Jog- és államtudományi lexikonok. Gyüjteményes művek: 7 (149), B. 3. Szociológia. Politika. Jogbölcselet: 29 (121), B. 4. Magánjog: 13 (218), B. 5. Büntetőjog: 7 (167), B. 6. Közjog és közigazgatási jog: 156 (2.098), B. 7. Nemzetközi jog: 8 (237), B. 8. Nemzetgazdaságtan és pénzügytan: 229 (1.729), B. 9. Egyháztörténet és egyházjog: 27 (265), B. 10. Statisztika: 10 (533), C. 1. Egyetemes történelem: 59 (483), C. 2. Magyar történelem: 110 (1.107), C. 3. Külföldi történelem: 117 (424), C. 4. Politikai irodalom és szónoklatok: 60 (301). D. Föld- és néprajz. Útleirások és úti kalauzok. Térképek: 58 (335).

A könyvtárlátogatók száma 164 képviselő és 1 főrend volt, akik 1.567 esetben, — az elnöki engedéllyel biró magánfelek, hatósági és minisztériumi kiküldöttek és egyetemi tanárok pedig 2.946 esetben vették a könyvtárt igénybe.

A könyvtár dologi kiadásai, melyek a mellékelt kimutatásban vannak feltüntetve, 1924. évben 53,450.687 K-t tettek ki, melyből 46,049.027 K könyvbeszerzésre, 7,401.660 K pedig könyvkötésre fordíttatott.

Ezek után kérjük a t. Házat, méltóztassék a könyvtári bizottságnak az 1924. évről szóló jelentését tudomásul venni.

Budapest, 1925. évi december hó 17-én.

Scitovszky Béla *s. k.,*
a könyvtári bizottság elnöke.

Vasadi Balogh György *s. k.,*
a könyvtári bizottság előadója.

1-ső melléklet a 994. számú irományhoz.

A hírlapkölcsönzés új rendje.

Hírlapok csak a könyvtárban használhatók. Az egy hónapon belül megjelent számok azonban ki is kölcsönözhetők, ha a kikölcsönző az egyes példányok beszerzési árát letétbe helyezi. Ilyen esetben a kikölcsönzési határidő 14 nap, melynek leteltével a könyvtári hivatal a Wertheim-szekrényében őrzendő összegből a vissza nem küldött számokat haladéktalanul pótolja, a kiállított térítvényeket pedig megsemmisíti.

2-ik melléklet a 994. számú irományhoz.

Kimutatás

a könyvtár gyarapítására és könyvtári könyvek bekötésére eszközölt kiadásokról az 1924. évre.

A) *Könyvtárgyarapítás.*

1.	Grill és Benkő könyvkereskedőnek	1,284.729 K
2.	Toldi Lajos könyvkereskedőnek	60.420 »
3.	Szent István Társulat R. T.-nak	497.640 »
4.	Katz G. J. könyvkereskedőnek	555.400 »
5.	Rauschburg G. könyvkereskedőnek	67.200 »
6.	Ráth Mór könyvkereskedőnek	2,400.799 »
7.	Cserenyomtatványok szállítási díja	33.013 »
8.	Katz G. J. könyvkereskedőnek	2,850.900 »
9.	Rauschburg G. könyvkereskedőnek	74.400 »
10.	Katz G. J. könyvkereskedőnek	1,861.000 »
11.	Grill könyvkereskedőnek	4,210.936 »
12.	Ráth Mór könyvkereskedőnek	864.300 »
13.	Vikár Béla elnöki főtanácsosnak	2,000.000 »
14.	Szent István Társulat R. T.-nak	1,083.500 »
15	Cserenyomtatványok vámköltsége	410.600 »
16.	» szállítási díja	20.600 »
17.	Dr. Nagy Miklós könyvtárigazgatónak 1 könyvért	20.000 »
18.	Cserenyomtatványok szállítási költsége	109.700 »
19.	» » »	193.900 »
20.	Grill könyvkereskedőnek	2,107.935 »
21.	Katz G. J. könyvkereskedőnek	1,245.100 »
22.	Dr. Nagy Miklós könyvtárigazgatónak 1 könyvért	94.000 »
23.	Dr. Tegze Gerber Ferencnek	68.000 »
24.	»Menschen und Menschenwerke« című műért	7,637.875 »
25.	Cserenyomtatványok szállítási díja	295.500 »
26.	Grill könyvkereskedőnek	16,001.580 »

B) *Bekötés.*

27.	Schuller Ferencnek	1,028.000 »
28.	Kiss J. Ferencnek	418.500 »
29.	Kiss József Ferencnek	156.000 »
30.	Schuller Ferencnek	1,600.000 »
31.	» »	910.000 »
32.	» »	360.000 »
33.	» »	2,660,160 »
34.	» »	220.000 »
	Összesen	53,450.687 K

Budapest, 1925. évi december hó 3-án.

Hollenkay János *s. k.,*
számv. igazgató.

995. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló vétség miatt gyanúsított Peyer Károly nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A pécsi kir. főügyészség 2.640/1922. f. ü. szám alatt Peyer Károly nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a pécsi kir. törvényszék B. 2.737/2—1922. számú megkeresése szerint nevezett képviselő ellen az 1921. évi III. t.-c. 6. §-ába ütköző s e szerint minősülő és büntetendő az állami és társadalmi rend felforgatására irányuló vétség miatt eljárást tett folyamatba, amit azzal követett el, hogy 1922. március 29-én Pécsen a bányamunkásokkal folytatott tárgyalások alkalmával a keresztény szocialista párt titkárával folytatott vitatkozás alkalmával azt mondotta volna, hogy »Ez a párt hozta a munkások nyakára a Melcereket és a katonai elnyomatást.« Továbbá: »Hogy tény az, hogy egy időre az országtól távol volt, azt azonban az általuk rendezett fehér terror miatt tette.«

Peyer Károly nemzetgyűlési képviselő a bizottság előtt kijelentette, hogy ő a jelzett tárgyalások alkalmával a vita hevében nem a gyűlés tagjaihoz intézve, hanem csupán a vele vitatkozó keresztény szocialista párt titkárának ilyesvalamit mondott, ami azonban semmiesetre sem irányult az állami és a társadalmi rend felforgatására. A nyomozási iratok között elfekvő tanuvallomások a kifejezéseket mind különbözőképen adják vissza, így a kijelentés szószerinti szövege meg sem állapítható.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett nemzetgyűlési képviselő személye között nem kétséges, azonban az inkriminált kijelentések a nyomozati iratokból nem látszanak bizonyítva, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Peyer Károly nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

996. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának
jelentése

rágalmazás vétségével vádolt Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 9.627/1922. f. ü. szám alatt Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető járásbíróság B. IX. 92.072/3.—1921. számú megkeresése szerint ellene eljárást indított gr. Károlyi Mihályné szül. gróf Andrássy Katinka feljelentésére, mivel sérelmére a gr. Tisza István ellen elkövetett gyilkosságban megtartott főtárgyaláson azzal a kijelentésével: »Megemlítettem vallomásom során, hogy az Astoriából bizonyos jelenetet említett Vágó, amikor ott volt Hatvanyné, Károlyi Mihályné, akinek az ölében ült Jeszenszky hadnagy«, továbbá: »nem nő ez kérem, hanem gonosztevő«, végül: «e tárgyban valami szerelmi levelezésről is tudok, amit egy katonatanácsi tag intézett Károlyinéhoz«. Az 1914. évi XLI. t.-cz. 1. §-ába ütköző 3. §-a szerint minősülő rágalmazás, továbbá az 1914. évi XLI. t.-c 2. §-ába ütköző 4. §-a szerint minősülő durva becsületsértés vétségét követte el.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett nemzetgyűlési képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

997. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

kormányzósértés vétségével vádolt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.336/f. ü. 1925. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 7.017/2- -1925. számu megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene az államfő megsértése miatt büntető eljárást indított, mert a »Népszava« politikai napilap 1925. április 21-iki számában »Az első emlék« felirat alatt közzétett cikk tartalma az 1913 : XXXIV. t.-c 2. §-ába ütköző, annak 2. bekezdése szerint minősülő és az 1920 : I. t.-c. 14. § a alá eső sajtó útján elkövetett kormányzósértés vétségének jelenségeit tünteti fel.

A cikk szerzőjét Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő, felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

Vanczák János nemzetgyűlési képviselő a bizottság előtt kijelentette, hogy a cikk szerzőjét a vizsgálóbíró előtt meg fogja nevezni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

998. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.337/f. ü. 1925. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető törvényszék B. XI. 7.021/2—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene, mint a »Népszava« politikai napilap felelős szerkesztője ellen a Schöberl Ferenc budapesti lakos székesfővárosi tanácsnok sérelmére elkövetett rágalmazas vétsége miatt a Budapest-székesfőváros polgármestere 46.750/I. 1925. szám alatt adott felhatalmazás alapján büntető eljárást indított, mivel a »Népszava« politikai napilap 1925. január 24-iki számában »A fővárosi közoktatásügyi dzsungelből«, továbbá: 1925. január 30-iki számában »Rendet kell csinálni« feliratok alatt megjelent cikk tartalma az 1914: XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §-ának 1. és 2. pontja szerint minősülő, 9. §-ának 6. pontja értelmében felhatalmazásra üldözendő kétrendbeli sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségeinek jelenségeit tünteti fel.

A cikk szerzőjét Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő, felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

Vanczák János nemzetgyűlési képviselő a bizottság előtt kijelentette, hogy a cikk szerzőjét a vizsgálóbíró előtt meg fogja nevezni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a tisztelt Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

999. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.169/f. ü. 1925. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XXXV. 7.486/2—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene, mint a »Népszava« politikai napilap felelős szerkesztője ellen a Schadl Ernő budapesti lakos kir. bt. törvényszéki bíró sérelmére elkövetett rágalmazás vétsége miatt a m. kir. igazságügyminiszter 18.370/IV. 1925. szám alatt adott felhatalmazása alapján büntető eljárást indított, mivel a »Népszava« politikai napilap 1925. február 11-iki számában »Themis« feliratú cikk tartalma az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-a, 3. §-a 1. és 2. pontja, valamint a 9. §. 6. pontja alá eső rágalmazás vétségének jelenségeit tünteti fel.

A cikk szerzőjét Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő, felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

Vanczák János nemzetgyűlési képviselő a bizottság előtt kijelentette, hogy a cikk szerzőjét a vizsgálóbíró előtt meg fogja nevezni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

AZ 1922. ÉVI JÚNIUS HÓ 16-ÁRA ÖSSZEHIVOTT

NEMZETGYŰLÉS

NYOMTATVÁNYAI.

NEMZETGYŰLÉS. — IROMÁNYOK.

XVII.

999. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

[illegible] mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XXXV. 7.486/2—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene, mint a »Népszava« politikai napilap felelős szerkesztője ellen a Schadl Ernő budapesti lakos kir. bt. törvényszéki bíró sérelmére elkövetett rágalmazás vétsége miatt a m. kir. igazságügyminiszter 18.370/IV. 1925. szám alatt adott felhatalmazása alapján büntető eljárást indított, mivel a »Népszava« politikai napilap 1925. február 11-iki számában »Themis« feliratú cikk tartalma az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-a, 3. §-a 1. és 2. pontja, valamint a 9. §. 6. pontja alá eső rágalmazás vétségének jelenségeit tünteti fel.

A cikk szerzőjét Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő, felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

Vanczák János nemzetgyűlési képviselő a bizottság előtt kijelentette, hogy a cikk szerzőjét a vizsgálóbíró előtt meg fogja nevezni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1925. évi december hó 17-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

AZ 1922. ÉVI JÚNIUS HÓ 16-ÁRA ÖSSZEHIVOTT

NEMZETGYŰLÉS

NYOMTATVÁNYAI.

NEMZETGYŰLÉS. — IROMÁNYOK.

XVII.

AZ 1922. ÉVI JÚNIUS HÓ 16-ÁRA ÖSSZEHIVOTT

NEMZETGYŰLÉS

IROMÁNYAI.

XVII. KÖTET.

HITELES KIADÁS.

BUDAPEST,
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1926.

A XVII. irománykötet
TARTALOM-MUTATÓJA.

Oly nyomtatványokról, amelyek röpívek alakjában ugyanilyen számok alatt kinyomattak és szétosztattak.

Iromány száma		Lap száma
1000. szám.	Inditványa *Farkas István és társai* nemzetgyűlési képviselőknek, a frankhamisitási bűnügy politikai vonatkozásainak megvizsgálására egy 25 tagú, teljes jogkörrel felruházott parlamenti vizsgálóbizottság kiküldése tárgyában	1
1001. szám.	Törvényjavaslat az 1926. évi június hó végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról. Indokolás	2
1002. szám.	Törvényjavaslat a kincstári házhaszonrészesedés megszüntetéséről, a beruházásokról és egyéb pénzügyi természetű rendelkezésekről. Indokolás	4
1003. szám.	Törvényjavaslat az 1925/26. évi állami költségvetésről. Indokolás	10
1004. szám.	Külügyi, pénzügyi és közgazdasági bizottság együttes jelentése »a Franciaországgal 1925. évi október hó 13-án kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről« szóló 952. számú törvényjavaslat tárgyában . . .	88
1005. szám.	Külügyi és közgazdasági bizottság együttes jelentése »az egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes rendezéséről« szóló 991. számú törvényjavaslat tárgyában	89
1006. szám.	Pénzügyi bizottság jelentése »az 1926. évi június hó végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról« szóló 1001. számú törvényjavaslat tárgyában .	90
1007. szám.	Pénzügyi bizottság jelentése »a kincstári házhaszonrészesedés megszüntetéséről, a beruházásokról és egyéb pénzügyi rendelkezésekről« szóló 1002. számú törvényjavaslat tárgyában	91
1008. szám.	Pénzügyi bizottság jelentése »az 1925/26. évi állami költségvetésről« szóló 1003. számú törvényjavaslat tárgyában	94
1009. szám.	Törvényjavaslat a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik ellátásának átértékeléséről. Indokolás . .	97

Irományszáma | Lap száma

1010. szám. Inditványa *Örffy Imre* nemzetgyűlési képviselőnek, a házszabályok 212. §-a 4. és 6. bekezdéseinek módosítása tárgyában 103
1011. szám. Törvényjavaslat a pénzbüntetésekre és a pénzbírságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről. Indokolás . . . 104
1012. szám. Közoktatásügyi és pénzügyi bizottság együttes jelentése »a mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák létesítéséről és fenntartásáról« szóló 869. számú törvényjavaslat tárgyában 1 Melléklet 107
1013. szám. Mentelmi bizottság jelentése párviadal vétségével gyanusított *gróf Apponyi Antal* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 116
1014. szám. Mentelmi bizottság jelentése párviadal vétségével gyanúsított *Fábián Béla* és *Ulain Ferenc* nemzetgyűlési képviselők mentelmi ügyében 117
1015. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 118
1016. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 119
1017. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 120
1018. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 121
1019. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett *Vanczák János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében. 122
1020. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétsége miatt feljelentett *Pikler Emil* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 123
1021. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett izgatás büntette miatt feljelentett *Pikler Emil* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 124
1022. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított *Szeder Ferenc* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 125
1023. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított *Szeder Ferenc* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 126
1024. szám. Mentelmi bizottság jelentése felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás és a magyar állam megbecsülése ellen elkövetett vétséggel gyanúsított *Drozdy Győző* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 127
1025. szám. Mentelmi bizottság jelentése *Vázsonyi Vilmos* nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának megsértése tárgyában 128

Irományszáma | Lap száma

1026. szám. Igazságügyi bizottság jelentése »a pénzbüntetésekre és a pénzbírságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről« szóló 1011. számú törvényjavaslat tárgyában 130
1027. szám. Mentelmi bizottság jelentése Hegymegi-Kiss Pál nemzetgyűlési képviselő által *Vázsonyi Vilmos* nemzetgyűlési képviselő mentelmi jog sérelmének bejelentése tárgyában . 131
1028. szám. A frankhamisítási bűnügy politikai hátterének megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság jelentése eljárásának befejezéséről és eredményéről. 2 melléklet 132
1029. szám. Pénzügyi és igazságügyi bizottság együttes jelentése »a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik ellátásának átértékeléséről« szóló 1009. számú törvényjavaslat tárgyában. 2 melléklet 217
1030. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a The Oceanic Steam Navigation Company Ltd. (White Star Line) liverpooli gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 230
1031. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a The Royal Mail Steam Packet Company londoni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 232
1032. szám. A m kir. belügyminiszter jelentése a Navigazione Generale Italiana genovai gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 234
1033. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Norddeutscher Lloyd bremeni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 236
1034. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Cunard Steam Ship Company Limited liverpooli gőzhajóstársaság 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 238
1035. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Société Anonyme de Navigation Belge-Americaine (Red Star Line) antwerpeni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 240
1036. szám. Törvényjavaslat az építkezések előmozdítását célzó intézkedésekről szóló 1925 : XVIII t.-c. kiegészítéséről. Indokolás 242
1037. szám Gazdasági bizottság jelentése a nemzetgyűlés 1926/27. évi költségelőirányzata tárgyában 247
1038. szám. Névjegyzéke azon 40 nemzetgyűlési képviselőnek, akiknek sorából az összeférhetetlenségi ítélőbizottság esetenként ki fog soroltatni (a második ülésszakban) 253
1039. szám. Törvényjavaslat az Olasz Királysággal kötött egyenes adóügyi egyezmény becikkelyezéséről Indokolás 254

Irományszáma | | Lapszáma

1040. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Cosulich Sociéta Triestina di Navigazione-Cosulich trieszti gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában. 1. melléklet 270
1041. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Canadien Pacific Railway Company montreali gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában. 1 melléklet 272
1042. szám. Pénzügyi bizottság jelentése az 1926/27. évi állami költségvetésről 274
1043. szám. Mentelmi bizottság jelentése csalás vétsége miatt feljelentett *Dénes István* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 278
1044. szám Mentelmi bizottság jelentése kereskedelmi vétséggel gyanúsított *Gaál Endre* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 279
1045. szám. Mentelmi bizottság jelentése *őrgróf Pallavicini György* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 280
1046. szám. Mentelmi bizottság jelentése sikkasztás, csalás és hűtlen kezelés bűntettével gyanúsított *Hir György* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 286
1047. szám. Mentelmi bizottság jelentése *Hir György* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 288
1048. szám. Mentelmi bizottság jelentése becsületsértés és könnyű testi sértés vétségével gyanúsított *Drozdy Győző* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 289
1049. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtórendőri vétséggel gyanúsított *Esztergályos János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 290
1050. szám Mentelmi bizottság jelentése sajtórendőri vétséggel gyanúsított *Esztergályos János* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 291
1051. szám. Mentelmi bizottság jelentése választójogi kihágással gyanúsított *Lendvai István* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 292
1052 szám. Mentelmi bizottság jelentése bűntett és bűntevő feldícsérése vétségével gyanusított *Lendvai István* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 293
1053. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétségével gyanúsított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 294
1054. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétségével gyanúsított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 295
1055 szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétségével gyanúsított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében 296

Irromány száma | Lap száma

1056. szám. Mentelmi bizottság jelentése rágalmazás vétségével gyanúsított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 297
1057. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés vétségével gyanúsított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 298
1058. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanusított *Rupert Rezső* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 300
1059. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtórendőri vétséggel gyanúsított *Szabó Imre* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 302
1060. szám. Mentelmi bizottság jelentése bűntett és bűntevő feldícsérésének vétségével gyanúsított *Szabó Imre* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 303
1061. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Szakács Andor* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 304
1062. szám. Mentelmi bizottság jelentése tiltott közlés vétsége miatt feljelentett *Szakács Andor* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 306
1063. szám. Mentelmi bizottság jelentése sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított *Szakács Andor* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 307
1064. szám. Mentelmi bizottság jelentése kihágással gyanusított *Szeder Ferenc* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . 308
1065. szám. Mentelmi bizottság jelentése párviadal vétsége miatt feljelentett *Szilágyi Lajos* nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében . . . 309
1066. szám. Törvényjavaslat az Ausztriával 1926. évi április hó 9-én kötött kereskedelmi pótegyezmény becikkelyezéséről. Indokolás . . . 310
1067. szám. Törvényjavaslat a Törökországgal 1925 évi december hó 8-án Angorában kötött Letelepedési Egyezmény becikkelyezéséről. Indokolás . . . 422
1068. szám. Pénzügyi bizottság jelentése »az építkezések előmozdítását célzó intézkedésekről szóló 1925 : XVIII. t.-c. kiegészítéséről« szóló 1036. számút örvényjavaslat tárgyában 429
1069. szám. A m kir. belügyminiszter jelentése a Nederlandsch-Amerikaansche Stoomwaart Maatschappij (Holland-Amerika Line) rotterdami gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában. 1. melléklet . . . 430
1070. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Compagnie Génèrale Transatlantique hâvre-i gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december 31 ig való meghosszabbítása tárgyában . . . 432

Iromány száma | Lap száma

1071. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése az United States Lines new-yorki gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában. 1. melléklet 434
1072. szám. A m. kir. belügyminiszter jelentése a Hamburg-Amerikanische Packetfahrt Aktien-Gesellschaft (Hamburg-Amerika-Line) hamburgi gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában. 1. melléklet 436
1073. szám. Törvényjavaslat a leányközépiskoláról és a leánykollégiumról. Indokolás 438
1074. szám. Külügyi és közgazdasági bizottság együttes jelentése »az Ausztriával 1926. évi április hó 9-én kötött kereskedelmi pótegyezmény becikkelyezéséről« szóló 1066. számú törvényjavaslat tárgyában 453
1075. szám. Inditványa, *Hegymegi Kiss Pál* nemzetgyűlési képviselőnek, a házszabályok 138. §-ának pótlása tárgyában 455
1076 szám. Inditványa, *Kiss Menyhért* nemzetgyűlési képviselőnek az 1901 : XXIV. t.-c. kiegészítése tárgyában. 456

1000. szám.

Indítvány.

Indítványozzuk, hogy a nemzetgyűlés a frankhamisítási bűnügy politikai vonatkozásainak megvizsgálására egy 25 tagú, teljes jogkörrel felruházott parlamenti vizsgálóbizottságot küldjön ki.

A kiküldendő parlamenti vizsgálóbizottság jogkörét a nemzetgyűlés a következőkben határozza meg:

A kiküldött parlamenti vizsgálóbizottságnak joga van mindazokat maga elé idézni és tanuként kihallgatni, akik törvény szerint megidézhetők. A hatóságoktól szükséges felvilágosításokat megkérheti és azok kötelesek ezt megadni; kötelesek a szükséges iratokat rendelkezésre bocsátani.

A kiküldött parlamenti bizottság működését azonnal megkezdi és jelentését záros határidőn belül a parlament elé terjeszti.

Budapesten, 1926. évi január hó 19-én.

Beadják:

Saly Endre s. k.
Jászai Samu s. k.
Pikler Emil s. k.
Kéthly Anna s. k.
Baticz Gyula s. k.
Kitajka Lajos s. k.
Klárik Ferenc s. k.
Rothenstein Mór s. k.
Knaller Győző s. k.
Malasits Géza s. k.
Propper Sándor s. k.
Farkas István s. k.
Peyer Károly s. k.
Várnai Dániel s. k.
Szabó Imre s. k.
Győrki Imre s. k.
Esztergályos János s. k.
Vanczák János s. k.
Peidl Gyula s. k.
Reisinger Ferenc s. k.
Kabók Lajos s. k.
Szeder Ferenc s. k.

nemzetgyűlési képviselők.

1001. szám

Törvényjavaslat

az 1926. évi június hó végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának.)

1. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy a magyar állam területén az adókra és egyéb állami jövedelmekre vonatkozó összes — jelenleg fennálló vagy ezután hozandó — törvényes jogszabályokat, azok időközben bekövetkezhető módosításainak figyelembe vételével, az 1925/26. költségvetési évben, vagyis az 1926. évi június hó végéig érvényben tarthassa és az ezek alapján befolyó adókból és egyéb bevételekből az állami kiadásokat a nemzetgyűlés által már megszavazott 1925/26. évi állami költségvetésben meghatározott módon fedezhesse.

2. §. Az 1925 : XXI. és XLVII. törvénycikkek hatályon kívül helyeztetnek.

3. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg. Hatálya az 1925/26. évi állami költségvetésről megalkotandó törvény életbeléptével megszűnik.

Budapest, 1926. évi január hó 26. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Melléklet az 1001. számú irományhoz.

Indokolás

„az 1926. évi június hó végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról“ szóló törvényjavaslathoz.

A nemzetgyűlés az 1925/26. évi állami költségvetést már úgy általánosságban, mint részleteiben letárgyalta és megszavazta. Ennélfogva egyidejűleg beterjesztettem a megszavazott kiadásokat és bevételeket felölelő felhatalmazási javaslatot. Miután azonban a nemzetgyűlésre a legközelebbi időben a felhatalmazási javaslat tárgyalásán kívül több rendkívül fontos és sürgős feladat megoldása vár és az ezekre vonatkozó törvényjavaslatoknak tárgyalása halasztást nem szenvedhet, attól lehet tartani, hogy az 1925/26. évi költségvetésre vonatkozó felhatalmazási javaslatot nem lehet olyan időben letárgyalni, hogy az még kellő időben törvényerőre emelkedhessék. Az államháztartás vitelének folytonossága érdekében gondoskodnom kell tehát arról, hogy a kormány az állami bevételeknek beszedésére és az állami kiadásoknak teljesítésére, az immár megszavazott 1925/26. évi költségvetés alapján, a költségvetési év végéig felhatalmazást kapjon. Ezt célozza a jelen törvényjavaslat 1. §-a.

A 2. §. az 1. §-ban foglalt rendelkezések folytán tárgytalanná váló törvénycikkek hatályon kívül helyezésére vonatkozik, míg a 3. §. a törvény életbelépésére és végrehajtására nézve rendelkezik.

Budapest, 1926. évi január hó 26. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

1002. szám.

Törvényjavaslat

a kincstári házhaszonrészesedés megszüntetéséről, a beruházásokról és egyéb pénzügyi természetű rendelkezésekről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának.)

1. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy a kincstári házhaszonrészesedést 1926. évi február hó 1.-jétől kezdődő hatállyal megszüntesse.

2. §. (1) Felhatalmaztatik a kormány, hogy az 1924 : IV. t.-c. 3. §-ának *a)* pontja alapján felvett törlesztéses kölcsön hozadékából további 290.000,000.000 koronát hasznos beruházásokra fordíthasson.

(2) Felhatalmaztatik továbbá arra is, hogy az 1924/25. költségvetési évben a vármegyéknek, városoknak és ármentesítő társulatoknak előlegképen engedélyezett és időközben visszafizetett 348.000,000.000 koronát ugyancsak hasznos beruházásokra fordíthassa.

(3) Utasíttatik a kormány, hogy az e szakaszban foglalt felhatalmazás alapján teljesítendő hasznos beruházásokról a nemzetgyűlésnek az 1926. év végéig jelentést tegyen.

3. §. Jóváhagyatik a pénzügyminiszternek az az intézkedése, amellyel a cukorrépa forgalmi adó kulcsát az 1925/26. évi termelési időszaktól kezdődőleg az adóalapnak 2%-ára csökkentette.

4. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az államkincstárnak a Pénzintézeti Központ tőkéjéhez az 1916 : XIV., az 1920 : XXXVII., az 1923 : XXXII. és az 1924 : I. t.-cikkek alapján adott hozzájárulását — további »B« sorozatú üzletrészeknek névértékben való átvételével — a szükséghez mérten kiegészíthesse. Felhatalmaztatik továbbá a pénzügyminiszter arra is, hogy a Pénzintézeti Központ veszteségi tartalékalapjának kiegészítésére a szükséghez mérten megfelelő összeget bocsásson a nevezett intézet rendelkezésére.

5. §. Az 1921 : XXVI. t.-c. 5. §-a, valamint az 1923 : VIII. t.-c.-nek ezt kiegészítő 13. §-a akként módosíttatnak, hogy az ezekben a szakaszokban megállapított határidők az 1927. év végéig meghosszabbíttatnak.

6. §. A lottójövedékre vonatkozólag az 1897 : VII. t.-c. által módosított 1868 : XV. t.-c. alapján érvényben lévő szabályok a következőképen módosíttatnak:

1. A pénzügyminiszter csak olyan tárgysorsjátékok rendezésére adhat engedélyt, amelyeknél a kibocsátani szándékolt sorsjegyek száma 30.000 darabot, azok egyenkinti névértéke 12.500 koronát és így az összes sorsjegyekért fizetendő betétek végösszege 375,000.000 koronát meg nem halad, a nyereménytárgyak pedig hazai iparcikkek és egyéb ingóságok (árúk). Ingatlanok, lakások, üzletek, vállalatok, továbbá készpénz, értékpapírok (magán- vagy közkötelezvények, sorsjegyek, részvények) kisorsolására engedély nem adható.

2. Az 1. pontban megjelölt sorsjátékok rendezésére a pénzügyminiszter csak kifejezetten közjótékonysági vagy kulturális egyesületnek adhat engedélyt oly módon, hogy egy-egy egyesület évenkint legfeljebb csak egy sorsjátékot rendezhet.

Egyes személyeknek a pénzügyminiszter legfeljebb 20,000.000 korona értékű ingóságok kisorsolására adhat engedélyt az esetben, ha a kérdéses ingóságok kisorsolását nem nyerészkedési célból, hanem szorult anyagi helyzetük javítása érdekében tervezik.

3. Az engedélyes vállalkozó a sorsjáték rendezését másra át nem ruházhatja, hanem azt feltétlenül saját kezelésben, a saját számlájára kell rendeznie oly módon, hogy e célból semmiféle idegen szervezet (pénzintézet, stb.) közreműködését igénybe nem veheti.

4. Az üzleti életet és ezzel kapcsolatosan a verseny szabad kialakulását érintő sorsjátékok és tombolajátékok rendezésére engedély egyáltalában nem adható. Ilyen, az üzleti életet érintő célokra a 2. pont alapján engedélyezett sorsjátékok sorsjegyei sem egészben sem részben át nem engedhetők és fel nem használhatók.

5. A sorsjátékok engedélyezésének egyéb feltételeit a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

6. Aki az e §-ban foglalt rendelkezéseket, vagy pedig a pénzügyminiszternek az e §. 5. pontja alapján kiadott rendelkezéseit megszegi, jövedéki kihágást követ el és függetlenül az esetleg megrövidített engedély- és nyereményilleték alapján a hatályban álló törvényes határozmányok értelmében kiszabható pénzbüntetéstől, 12,500.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. §. A dohányjövedéki kihágások és szabálytalanságok után megállapított pénzbüntetések mértékének emeléséről szóló 1921 : VII t.-c. hatályon kívül helyeztetik.

8. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

Budapest, 1926. évi január hó 26. napján.

Dr. Bud János s. k.,
m. k. r. pénzügyminiszter.

Melléklet az 1002. számú irományhoz.

Indokolás

„a kincstári házhaszonrészesedés megszüntetéséről, a beruházásokról és egyéb pénzügyi természetű rendelkezésekről“ szóló törvényjavaslathoz.

Az 1. §-hoz. A háború után bekövetkezett nehéz pénzügyi viszonyok és az államháztartás egyensúlyának helyreállítására irányuló törekvések több olyan intézkedésre vezettek, amelyeket rendezett pénzügyi és gazdasági viszonyok között fenntartani nem lehet, mert nagyobb károkat okoznak, mint amennyi előnnyel fenntartásuk jár. Ezek közé tartozik a kincstári házhaszonrészesedés, amelynek a lehető legelső alkalommal való megszüntetését ismételten kívánatosnak jeleztem és amelynek megszüntetése a nemzetgyűlésen is több ízben szóvátétetett.

A kincstári házhaszonrészesedés kulcsát az 1923 : XXXII. t.-c. 9. §-a a mindenkori nyers bérnek, illetőleg a megfelelő haszonértéknek 25%-ában állapította meg. Ezt a százalékot az 1925 : XXIII. t.-c. 3. §-a 12·5-re szállította le.

Minthogy az államháztartás adott helyzete most lehetővé teszi ennek a súlyos és igazságtalan adónemnek a megszüntetését, a törvényhozás felhatalmazását kérem, hogy a kincstári házhaszonrészesedést már a legközelebbi házbérnegyedtől, vagyis az 1926. évi február hó 1.-jétől kezdve megszüntethessem. Megjegyzem, hogy e megszüntetés folytán az egyenes adó bevételeknél mintegy 140 milliárd korona elmaradás fog mutatkozni, amivel szemben azonban a közszolgálati alkalmazottak és nyugdíjasok lakbérjárandóságánál, továbbá az állami hivatalok elhelyezési költségeinél jelentékeny megtakarítás fog jelentkezni.

A 2. §-hoz. A világháború veszteségei, a forradalmak, az ellenséges megszállások és az éveken át tartott koronaromlás nemcsak az állami, hanem a magángazdasági életet is alapjaiban rendítették meg. Az állami intézmények és üzemek berendezései csaknem teljesen tönkrementek, a magángazdaságok tőkéi pedig elvesztek. Már pedig sorvadó állami intézményekkel és üzemekkel, valamint tőkeszegény, elgyengült magángazdasági élettel nem lehet az államháztartás egyensúlyának tartósságát biztosítani. Ezért az államháztartás egyensúlyának helyreállítása óta mindent elkövettem, hogy az állami intézmények és üzemek megerősíttessenek és a magángazdasági élet a gazdálkodáshoz, a termeléshez szükséges tőkével elláttassék, a fejlő-

dést hátráltató tényezők pedig megszüntettessenek. Ennek a törekvésemnek volt az eredménye többek között az is, hogy az utóbbi évben jelentékeny összegeket lehetett beruházásokra fordítani.

Az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-ában a törvényhozás felhatalmazást adott arra, hogy az 1924/25. évi bevételi többletek és az 1924 : IV. t.-c. alapján felvett külföldi kölcsönből 30 millió aranykorona hasznos beruházásokra legyenek fordíthatók.

Ennek a megkezdett útnak folytatásaképen, a beruházások kimélyítése és fokozása céljából ezúttal arra kérem a törvényhozás felhatalmazását, hogy az 1924 : IV. t.-c. alapján felvett külföldi kölcsönből egyelőre további 20 millió aranykorona, vagyis 1 aranykoronát 14.500 papírkoronával számítva, 290 milliárd papírkorona legyen hasznos beruházásokra fordítható. Megjegyzem, hogy ehhez a Nemzetek Szövetségének Tanácsa az 1925. évi december havi ülésezése során hozzájárult, mert nyilvánvaló, hogy az államháztartás adott helyzetében a folyó költségvetési évben sem lesz szükség államháztartási hiányok fedezésének céljaira arra az összegre, amelyet az 1924 : IV. t.-c.-hez csatolt keretköltségvetés ilyen célokra a külföldi kölcsön hozadékából számításba vett.

Nemcsak ez az összeg lenne azonban a folyó költségvetési év második felében hasznos beruházásokra fordítandó, hanem — az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján még felhasználható összegeken kívül — az a 24 millió aranykorona, vagyis 348 milliárd papírkorona is, amelyet a kormány az 1924/25. költségvetési év végén — járulékaik terhére adott előlegképen — a vármegyéknek, városoknak és ármentesítő társulatoknak rendelkezésére bocsátott legsürgősebb beruházásaik fedezésére és amely összeg időközben teljes mérvben visszafizettetett. Minthogy abban az esetben, ha a kormány ezeket az előlegeket nem engedélyezte volna, azoknak összege végeredményben az 1924/25. évi bevételi többleteket növelte volna és így az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-a alapján hasznos beruházásokra lett volna fordítható, csak rendeltetésszerű felhasználást nyerne ez az összeg, ha szintén hasznos beruházásokra fordíttatnék.

A 3. §-hoz. A cukorrépa forgalmi adó kulcsát az 1921 : XXXIX. t.-c. 9. §-a eredetileg 2%-ban állapította meg. Az általános forgalmi adó kulcsának 3%-ra való felemelése kapcsán az 1922 : XVII. t.-cikkel a cukorrépa forgalmi adó kulcsa is 3%-ra emeltetett. Az 1925 : XXIII. t.-c. 6. §-a felhatalmazást adott arra, hogy az általános forgalmi és az állatforgalmi adó kulcsát az adóalapnak 2%-ára lehessen csökkenteni. Ugyanazok az okok, amelyek az általános forgalmi és állatforgalmi adó kulcsának leszállítását indokolták, vonatkoznak a cukorrépa forgalmi adóra is, miért is itt is helyénvaló a kulcs leszállítása.

Minhogy pedig szükségesnek látszott a cukorrépa forgalmi adó kulcsának leszállítását már az 1925/26. évi termelési időszakban alkalmazni, az 1925. évi november hó 7.-én kiadott 135.884 számú rendeletemmel intézkedtem az adókulcs leszállítása iránt. Ez a szakasz a hivatkozott rendelet törvényhozási jóváhagyásának kieszközlését célozza. Megjegyzem, hogy a terméseredmények alapján megállapíttatott, hogy az 1925/26. évi költségvetésben előirányzott 12 milliárd K bevétel 2%-os kulcs mellett is be fog folyni.

A 4. §-hoz. Az államkincstár a Pénzintézeti Központ alapításakor az 1916 : XIV. t.-c. alapján 100 millió K, az 1920 : XXXVII. t-c. alapján további 100 millió K, az 1923 : XXXII. t.-c. alapján 500 millió K, az 1924 : I. t.-c. alapján pedig 49.300,000.000 K n. é. »B« sorozatú üzletrészt vett át, veszteségi tartalékalap képzésére pedig az alapításkor 25 millió K-t bocsátott

a Pénzintézeti Központ rendelkezésére. A Pénzintézeti Központ üzletrésztőkéjéhez való állami hozzájárulás ezidőszerint tehát 50 milliárdot tesz ki, az intézet veszteségi tartalékalapja pedig az üzleti feleslegekből való javadalmazás folytán kereken 30 millió K-ra emelkedett. Abból a célból, hogy a Pénzintézeti Központ alapszabályszerű céljainak, elsősorban a közhiteli érdekből annyira fontos szanálási akcióknak kellőképen megfelelhessen, a törvényhozástól felhatalmazást kell kérnem arra, hogy a kincstár a Pénzintézeti Központ üzletrésztőkéjének felemeléséhez és veszteségi tartalékalapjának kiegészítéséhez a szükséghez képest további összeggel járulhasson hozzá. Erre vonatkozik a jelen törvényjavaslat 4. §-a.

Az 5. §-hoz. Az 1921 : XXVI. t.-c. 5. §-a a mai Magyarországot terhelő felmondás alá eső, illetőleg visszafizetés vagy felmondás folytán esedékessé vált államadóssági tőkék tekintetében úgy rendelkezett, hogy a felmondás 1925. év végéig nem gyakorolható, illetőleg hogy a visszafizetést 1925. év végéig követelni nem lehet. Az ezen törvénycikk kiegészítését alkotó 1923 : VIII. t.-c. 13. §-a pedig az államadósságok kamatai tekintetében hasonló intézkedéseket léptetett életbe. Figyelemmel arra, hogy azok az indokok, amelyek a szóbanforgó törvényes rendelkezések megtételére vezettek, valamint az időközben beállott körülmények is szükségessé teszik ezeknek a határidőknek meghosszabbítását, jelen szakasszal az 1925. év végén lejáró határidők 1927. év végéig való meghosszabbítása terveztetik.

A 6. §-hoz. Az utóbbi időkben oly mérvben elterjedt a tárgysorsjátékok rendezése, hogy ez már közgazdasági szempontból is határozottan káros, mert a játékszenvedélyt felkeltve, az egyébként is nehezen meginduló takarékossági hajlamot kiöli a lakósságból.

A tárgysorsjátékok további elterjedésének megakadályozása céljából már az 1925. évi szeptember hó 29.-én kiadott 128.876 számú rendeletemmel korlátoztam a tárgysorsjátékokat, amennyiban nagyobb arányú sorsjátékok rendezésének megengedését csak kifejezetten közjótékonysági, vagy kulturális egyesületek részére és ezeknek is évenkint legfeljebb csak egy sorsjáték rendezését helyeztem kilátásba, a kibocsátandó sorsjegyek számát pedig 50.000 darabban és a sorsjegyek összértékét legfeljebb 500 millió koronában állapítottam meg. Egyben azt is elrendeltem, hogy az engedélyes vállalkozó a sorsjáték rendezését másra át nem ruházhatja, hanem azt feltétlenül saját kezelésben kell rendeznie.

Az idézett rendelet életbelépte óta szerzett tapasztalatok azt igazolták, hogy az idézett rendeletben foglalt rendelkezések nem elegendők a rendkívül nagy mérvben elszaporodott tárgysorsjátékok korlátozására. Szükségesnek tartom tehát, hogy a szóban levő sorsjátékok korlátozása céljából további megszorító intézkedések történjenek és pedig ezúttal törvényhozási úton. Az e célból szükséges rendelkezéseket tartalmazza a 6. §.

A 7. §-hoz. A dohányjövedéki törvényekben a dohányjövedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetések a korona elértéktelenedése folytán hatálytalanokká váltak és így ismételten beállott annak szüksége, hogy a pénzbüntetések törvényes mértéke a korona elértéktelenedésének arányában megváltoztassék. Ily módosítás iránt intézkedett az 1921 : VII. t.-c., mely a nagy mértékben elterjedt csempészet letörése céljából a büntetések mértékének felemelésén kívül kimondotta azt is, hogy minden jövedéki kihágás a megállapított pénzbüntetésen felül elzárással is büntetendő.

Minthogy a korona értékének állandósulásával a dohányjövedéki törvényekben megállapított pénzbüntetések mértékének kérdése az 1924 : IV. t.-c.-ben

nyert felhatalmazás alapján kiadott 1924. évi 6.813/M. E. számú rendelettel rendezést nyert olyképen, hogy az 1876 : IV. és az 1887 : XLIV. t.-cikkekben a dohányjövedéki kihágásokra megállapított pénzbüntetések összegei megfelelően felemeltettek, az 1921 : VII. t.-c.-nek a pénzbüntetések mértékére vonatkozó rendelkezései hatálytalanokká váltak. Érvényben van azonban még mindig a szóban forgó törvénycikknek az a rendelkezése, amely elzárás büntetésével sujt minden jövedéki kihágást. Mivel a változott viszonyok folytán e rendelkezés szigorúsága ma már nem látszik indokoltnak, másrészt pedig a bírói gyakorlatban nem kívánatos ingadozásokra vezethet, ez a kivételes rendelkezés az 1921 : VII. t.-c. hatályon kívül helyezésével végleg megszüntetendő lenne és ezzel biztosíttatnék, hogy a dohányjövedéki kihágások büntetésére vonatkozólag az 1924. évi 6.813/M. E. számú rendeletben foglalt módosításokkal, általában az eredeti törvényes rendelkezések nyerjenek alkalmazást.

A 8. §-hoz. Ez a szakasz az életbelépésre és végrehajtásra vonatkozik és indokolást nem igényel.

Budapest, 1926. évi január hó 26. napján.

Dr. Bud János *s. k.*
m. kir. pénzügyminiszter.

1003. szám.

Törvényjavaslat

az 1925/26. évi állami költségvetésről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának.)

1. §. Az 1925/26. évre a magyar államnak:

rendes kiadásai:

Tizenkettő billió hétszáznegyvennégy milliárd egyszáztizennégy mil nyolcvankettő ezer koronában;

átmeneti kiadásai:

Négyszázkilencvenhét milliárd háromszáznegyven millió négyszázhatvanh ezer koronában;

beruházási kiadásai:

Négyszázhuszonhárom milliárd négyszáz millió koronában

állapíttatnak és ajánltatnak meg.

2. §. Ezek az összegek a következő fejezetek, címek és rovatok szerint oszlanak m

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenk
				ezer papírkorona		
			A) Rendes kiadások.			
I.			**Kormányzó tiszteletdíja**	. .	. .	1.160
II.			**Kormányzóság:**			
	1		Kabinetiroda:			
		1	Személyi járandóságok	842,466		
		2	Dologi kiadások	94,510		
		3	Kormányzó rendelkezési alapja . . .	62,000		
			Összesen (1. cím)	. .	998,976	
			Átvitel	. .	998,976	1.160

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Athozat	. .	998,976	1.160,000
	2		Katonai iroda és palotaőrség:			
		1	Személyi járandóságok	5.906,359		
		2	Dologi kiadások	2.449,000		
			Összesen (2. cím)	. .	8.355,359	
	3		Gazdasági iroda:			
		1	Személyi járandóságok	4.338,345		
		2	Dologi kiadások	3.102,330		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	85,000		
		4	Tokajhegyaljai szőlőgazdaság dologi kiadásai	930,000		
			Összesen (3. cím)	. .	8.455,675	
	4		Magyar főudvarnagyi bíróság:			
		1	Személyi járandóságok	179,860		
		2	Dologi kiadások	10,530		
			Összesen (4. cím)	. .	190,390	
	5		Nyugellátások	. .	1.781,180	
			Együtt (II. fejezet)	. .	. .	19.781,580
III.			**Nemzetgyűlés:**			
	1		Főrendiház:			
		1	Személyi járandóságok	415,966		
		2	Dologi kiadások	4,539		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	15,946		
		4	A felsőház költségeire átalányként . .	5.100,000		
			Összesen (1. cím)	. .	5.536,451	
	2		Nemzetgyűlés:			
		1	Személyi járandóságok	27.004,484		
		2	Dologi kiadások	3.721,980		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	136,850		
			Összesen (2. cím)	. .	30.863,314	
	3		Nemzetgyűlési őrség:			
		1	Személyi járandóságok	879,678		
		2	Dologi kiadások	112,200		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	2,890		
			Összesen (3. cím)	. .	994,768	
	4		Nyugellátások	. .	2.810,006	
			Együtt (III. fejezet)	. .	. .	40.204,539
			Átvitel	. .	. .	61.146,119

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	61.146,11[illegible]
IV.			**Állami adósságok:**			
	1		Háború előtti időből származó állami adósságok:			
		1	Az 1867 : XV. t.-cikkben elvállalt és az 1908 : XVI. t.-cikkbe becikkelyezett pótegyezménnyel módosított államadóssági járulék	131,179		
		2	4%-os magyar aranyjáradék kölcsön .	133.899,093		
		3	4%-os magyar koronajáradék kölcsön, valamint az átmenetileg kibocsátott 5%-kal és 5½%-kal kamatozó állami pénztárjegyek	177,066		
		4	3½%-os magyar koronajáradék kölcsön	750		
		5	Az 1910. évi 4%-os magyar járadék kölcsön	14.166,692		
		6	Az 1913. évi 4½%-os magyar járadék kölcsön	3.261,785		
		7	Az 1914. évi 4½%-os törlesztéses járadék kölcsön	25.825,157		
		8	4%-os Budapest-pécsi vasuti elsőbbségi kölcsön	4,674		
		9	Tiszavidéki vasut megváltása folytán elvállalt sorsjegy kölcsön	4,250		
		10	A szabadalmazott osztrák-magyar államvasut magyarországi vonalainak megváltása folytán elvállalt járadék . .	15.750,755		
		11	Az első magyar-gácsországi vasut megváltása folytán elvállalt adósság . .	17		
		12	Függő adósság	180		
		13	Kezelési költségek	711,000		
			Összesen (1. cím)	. .	193.932,598	
	2		Háború kezdetétől a békeszerződés életbeléptéig felvett állami adósságok:			
		1	6%-os magyar járadékkölcsön	264,348		
		2	5½%-os magyar járadékkölcsön . . .	120,681		
		3	5%-os állami pénztárjegy kölcsön . .	32,556		
		4	5½%-os állami pénztárjegy kölcsön .	93,225		
		5	5½%-os állami törlesztéses kölcsön . .	25,122		
		6	Függő adósság	88,475		
		7	Nemzetközi segélyhitel (relief kölcsön)	18.859,481		
		8	Kezelési költségek	299,200		
			Összesen (2. cím)	. .	19.783,088	
			Átvitel	. .	213.715,686	61.146,11[illegible]

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	213.715,686	61.146,119
	3		A békeszerződés életbeléptétől kezdve felvett állami adósságok a Magyar Királyság 1924. évi állami kölcsöne kivételével:			
		1	Függő adósság	59.700,500		
		2	Az 1922 : I. t.-c. 6. §-a alapján kibocsátott 6%-kal frankban kamatozó pénztárjegy kölcsön	21.821,000		
		3	Az 1923 : XXVIII. t.-c. végrehajtásával kapcsolatban felmerülhető kiadások .	6.148,434		
		4	Az állami lakásépítési akció céljaira a Magyar Pénzügyi Szindikátustól felvett 1 milliárd korona kölcsön évi törlesztési, kamat- és kezelési költség szükségletéhez hozzájárulás	60,000		
		5	Az 1924 : VI. t.-c. alapján kibocsátott 5%-os kölcsön (kényszerkölcsön) . .	36.500,000		
			Összesen (3. cím)	. .	124.229,934	
	4		A Magyar Királyság 1924. évi állami kölcsöne:			
		1	Tőketörlesztés	121.925,055		
		2	Kamatok	355.393,100		
		3	Kezelési költségek	7.573,208		
		4	Főbiztos tiszteletdíja és irodájának költségei	4.294,800		
		5	Bizalmiférfiak tiszteletdíja, titkári szolgálata és készkiadásai	491,005		
			Összesen (4. cím)	. .	489.677,168	
	5		Előlegezések a vasuti kamatbiztosítás alapján:			
		1	A szab. Pécs-barcsi vasut 1876. évi május hó 2.-án kelt legfelsőbb engedélyezési okmánya alapján kamatbiztosítási előleg	5,600		
		2	A Duna-Száva-Adria vasuttársasággal (azelőtt Déli vaspálya társaság) és az érdekelt államokkal kötött és az 1923 : XXXVI. t.-cikkbe becikkelyezett »Megegyezés« alapján a kötvényalapba teljesítendő előlegezések	62.758,968		
			Átvitel	62.764,568	827.622,788	61.146,119

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	62.764,568	827.622,788	61.146,119
		3	A Duna-Száva-Adria vasuttársasággal (azelőtt Déli vaspálya társaság) és az érdekelt államokkal kötött és az 1923: XXXVI. t.-cikkbe becikkelyezett »Megegyezés« alapján teljesítendő egyéb előlegezések	14.500,000		
			Összesen (5. cím)	. .	77.264,568	
			Együtt (IV. fejezet)	. .	. .	904.887,356
VI.			**Legfőbb állami számvevőszék:**			
	1		Igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	4.048,690		
		2	Dologi kiadások	714,880		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	60,690		
			Összesen (1. cím)	. .	4.824,260	
	2		Nyugellátások	. .	2.458,142	
			Együtt (VI. fejezet)	. .	. .	7.282,402
VII.			**Közigazgatási bíróság:**			
	1		Igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	5.870,013		
		2	Dologi kiadások	600,680		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	48,852		
			Összesen (1. cím)	. .	6 519,545	
	2		Nyugellátások	. .	2.780,032	
			Együtt (VII. fejezet)	. .	. .	9.299,577
VIII.			**Országos földbirtokrendező bíróság:**			
	1		Igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	5.886,987		
		2	Dologi kiadások	3.339,680		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	43,488		
		4	Az »Országos Földbirtokrendező Alap« javára állami hozzájárulás	70,560		
			Összesen (1. cím)	. .	9.340,715	
	2		Nyugellátások	. .	128,150	
			Együtt (VIII. fejezet)	. .	. .	9.468,865
			Átvitel	. .	. .	992.084,319

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	992.084,319
IX.			**Miniszterelnökség:**			
	1		Miniszterelnökség költségei:			
		1	Személyi járandóságok	2.388,822		
		2	Dologi kiadások	1.374,654		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	54,502		
		4	Informativ szolgálat és a sajtóosztály költségeire átalányként	5.950,000		
		5	A hazai kisebbségek és az idegenben élő magyar állampolgárok gondozására átalányként	6.800,000		
		6	Rendelkezési alap	5.950,000		
		7	A magyar nemzeti érdemkereszt költségei	255,000		
			Összesen (1. cím)	. .	22.772,978	
	2		Koronaőrség:			
		1	Személyi járandóságok	803,751		
		2	Dologi kiadások	273,870		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	2,142		
			Összesen (2. cím)	. .	1.079,763	
	3		Országos vitézi szék:			
		1	Személyi járandóságok	140,102		
		2	Dologi kiadások	206,142		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	4,284		
		4	Birtokbavétel, birtok felmérések és vitézek birtokba ültetése körüli kiadásokra	192,440		
			Összesen (3. cím)	. .	542,968	
	5		Nyugellátások	. .	5.323,884	
			Együtt (IX. fejezet)	. .	. .	29 719,593
X.			**Külügyminiszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	10.096,437		
		2	Dologi kiadások	14.099,120		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	221,000		
		4	Rendelkezési alap	2.040,000		
		5	Sajtóalap	2.574,820		
			Összesen (1. cím)	. .	29.031,377	
	2		Külföldi szolgálat:			
		1	Személyi járandóságok	42.743,187		
		2	Dologi kiadások	17.145,873		
			Átvitel	59.889,060	29.031,377	1,021.803,912

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	59.889,060	29.031,377	1,021.803,912
		3	A »Nemzetközi Dunabizottság«-ban való képviseletünkkel összefüggő kiadások	438,557		
		4	Hozzájárulás a brüsszeli nemzetközi vámiroda költségeihez	5,224		
		5	Külföldi konferenciák költségeire . . .	425,000		
		6	A hágai állandó választott biróság költségeihez való hozzájárulásra	80,672		
			Összesen (2. cím)	. .	60.838,513	
	3		Nyugellátások	. .	3.715,708	
			Együtt (X. fejezet)	. .	. .	93.585,598
XI.			**Belügyminisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			I. Miniszterium.			
		1	Személyi járandóságok	15.901,870		
		2	Dologi kiadások	6.512,690		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	15.349,330		
			II. Főispánok és a budapesti főpolgármester járandóságai.			
		4	Személyi járandóságok	3.188,450		
		5	Dologi kiadások	863,600		
			Összesen (1. cím)	. .	41.815,940	
	2		Törvényhatóságok és községek:			
			I. Hozzájárulások az önkormányzatok illetmény és nyugdíjköltségeihez.			
		1	Hozzájárulás az illetményekhez	127.827,630		
		2	Hozzájárulás a nyugellátásokhoz . . .	9.184,720		
			II. Vármegyei számvevőségek.			
		3	Személyi járandóságok	12.652,030		
			III. Egyéb kiadások.			
		4	Községi közigazgatási tanfolyamok . .	175,200		
		5	Községi kör- és segédjegyzők gyermekei után járó nevelőintézeti kiadások . .	1,460		
			Összesen (2. cím)	. .	149.841,040	
	3		Közbiztonsági és közrendészeti szolgálat:			
		1	Közbiztonsági rendelkezési alap	1.314,000		
		2	Tolonckiadások	292,000		
		3	Nyomozási költségek	146,000		
			Átvitel	1.752,000	191.656,980	1,115.389,510

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	1.752,000	191.656,980	1,115.389,510
		4	Vegyes közrendészeti kiadások	43,800		
		5	Rendőri büntető eljárás végrehajtásából folyó költségek	175,200		
		6	Mozgóképszínházak utáni bevételekből fedezendő jóléti kiadások	146,000		
		7	Leánykereskedelem elleni védekezés és az erkölcsrendészeti központi hatóság kiadásai	29,200		
			A nemzeti munkavédelmi hivatalok költségei:			
			I. Általános munkavédelem.			
		8	Személyi járandóságok	4.982,700		
		9	Dologi kiadások	2.792,830		
			II. Sajtószolgálat.			
		10	Személyi járandóságok	2.495,460		
		11	Dologi kiadások	768,500		
			III. Államrendészeti szervek ellátási üzemeinek költségei.			
		12	Személyi járandóságok	17.827,540		
		13	Dologi kiadások	4.275,390		
			Összesen (3. cím)	. .	35.288,620	
	4		Csendőrség:			
		1	Személyi járandóságok	251.567,860		
		2	Dologi kiadások	64.244,300		
			Összesen (4. cím)	. .	315.812,160	
	5		Állami rendőrség:			
		1	Személyi járandóságok	330.703,360		
		2	Dologi kiadások	45.688,970		
		3	Rendőrtiszti és altiszti szaktanfolyamok költségei	254,330		
			Összesen (5. cím)	. .	376.646,660	
	6		Folyamőrség:			
		1	Személyi járandóságok	41.518,800		
		2	Dologi kiadások	10.952,200		
			Összesen (6. cím)	. .	52.471,000	
	7		Nyugellátások	. .	139.699,430	
			Együtt (XI. fejezet)	. .	. .	1,111.574,850
			Átvitel	. .	. .	2,226.964,360

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	2,226.964,360
XII.			**Pénzügyminiszterium :**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	26.308,424		
		2	Dologi kiadások	5.159,670		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	5.831,000		
		4	A biztosító magánvállalatok állami felügyeletének költségei	1.020,000		
			Összesen (1. cím)	. .	38.319,094	
	2		Jogügyi igazgatóság:			
		1	Személyi járandóságok	3.129,813		
		2	Dologi kiadások	177,244		
		3	Perköltségek	146,000		
			Összesen (2. cím)	. .	3.453,057	
	3		Pénzügyigazgatóságok, fő- és székvárosi adófelügyelő, központi díj- és illetékkiszabási hivatal, adóügyi útmutató és ellenőrző hivatal, az 1920. év előtti kezelésből eredő kincstári követeléseket és tartozásokat megállapító és érvésítő hivatal:			
			I. Pénzügyigazgatóságok, fő- és székvárosi adófelügyelő, központi díj- és illetékkiszabási hivatal, adóügyi útmutató és ellenőrző hivatal.			
		1	Személyi járandóságok	81.863,511		
		2	Dologi kiadások	11.560,400		
			II. Az 1920. év előtti kezelésből eredő kincstári követeléseket és tartozásokat megállapító és érvényesítő hivatal.			
		3	Személyi járandóságok	81,826		
			Összesen (3. cím)	. .	93.505,737	
	4		Földadónyilvántartás, állami földmérés és állami térképészet:			
			I. Földadónyilvántartás.			
		1	Személyi járandóságok	5.229,720		
		2	Dologi kiadások	2.382,270		
			II. Állami földmérés.			
		3	Személyi járandóságok	11.739,188		
		4	Dologi kiadások	9.413,802		
		5	Állami járulék a tagosítások költségeihez (az 1908: VII. és XXXIX. t.-c.-ekből folyólag)	394,200		
			Átvitel	29.159,180	135.277,888	2,226.964,360

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	29.159,180	135.277,888	2,226.964,360
			III. Állami térképészet			
		6	Személyi járandóságok	8.474,860		
		7	Dologi kiadások	1.988,400		
			Összesen (4. cím)	. .	39.622,440	
	5		Bányakapitányságok:			
		1	Személyi járandóságok	1.606,925		
		2	Dologi kiadások	274,080		
		3	Ösztöndíjak	6,120		
			Összesen (5. cím)	. .	1.887,125	
	6		Központi állampénztár és adóhivatalok:			
			I. Központi állampénztár.			
		1	Személyi járandóságok	2.560,777		
		2	Dologi kiadások	80,738		
			II. Adóhivatalok.			
		3	Személyi járandóságok	46.280,966		
		4	Dologi kiadások	7.395,903		
			Összesen (6. cím)	. .	56.318,384	
	7		Pénzügyőrség:			
		1	Személyi járandóságok	50.154,695		
		2	Dologi kiadások	16.556,380		
		3	Szaktanfolyamok költségei	73,000		
			Összesen (7. cím)	. .	66.784,075	
	8		Egyenes adók:			
			Kezelési költségek	. .	12.750,000	
	9		Forgalmi adók és illetékek:			
		1	Személyi járandóságok	9.220,321		
		2	Dologi kiadások	32.371,120		
			Összesen (9. cím)	. .	41.591,441	
	10		Fogyasztási adók:			
		1	Személyi járandóságok	1.268,754		
		2	Dologi kiadások	836,400		
			Összesen (10. cím)	. .	2.105,154	
	11		Vámjövedék:			
			I. Vámigazgatás.			
		1	Személyi járandóságok	19.664,807		
		2	Dologi kiadások	9.378,120		
			Átvitel	29.042,927	356.336,507	2,226.964,360

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	29.042,927	356.336,507	2,226.964,360
			II. Vámőrség.			
		3	Személyi járandóságok	93.675,770		
		4	Dologi kiadások	27.417,580		
			Összesen (11. cím)	. .	150.136,277	
	12		Dohányjövedék:			
		1	Személyi járandóságok	16.975,148		
		2	Dologi kiadások	7.530,100		
		3	Üzemi kiadások	653.408,500		
		4	Kölcsönök kamatszükséglete	530,615		
			Összesen (12. cím)	. .	678.444,363	
	13		Egyéb állami jövedékek:			
			I. Sójövedék.			
		1	Személyi járandóságok	787,870		
		2	Dologi kiadások	229,900		
		3	Üzemi kiadások	81.109,531		
			II. Mesterséges édesítőszerek állami egyedárúsága.			
		4	Mesterséges édesítőszerek beszerzési költsége	146,000		
		5	Eladási jutalékok	43,800		
		6	Kezelési költségek	17,520		
			Összesen (13. cím)	. .	82.334,621	
	14		Állami épületek:			
			I. Állami hivatali épületek.			
		1	Személyi járandóságok	233,680		
		2	Dologi kiadások	1.731,600		
		3	A budapesti állami alagut fenntartási költségei	800,000		
		4	A budapesti Szalay-utcai pénzügyi palota fenntartási költségei	427,200		
		5	Kegyúri kiadások (lelkészek és tanítók illetményeihez való hozzájárulás, iskolák fűtése, épületek fenntartása, stb.)	1.977,100		
			II. Wekerle állami munkástelep.			
		6	Személyi járandóságok	1.241,024		
		7	Dologi kiadások	1.803,836		
		8	A Wekerle állami munkástelep vizműüzemének fenntartási költségei . . .	1.054,000		
			Átvitel	9.268,440	1,267.251,768	2,226.964,360

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	9.268,440	1,267.251,768	2,226.964,360
			III. Volt katonai épületek.			
		9	Személyi járandóságok	4.713,740		
		10	Dologi kiadások	961,010		
			Összesen (14. cím)	. .	14.943,190	
	15		Bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola:			
		1	Személyi járandóságok	5.007,126		
		2	Dologi kiadások	1.082,254		
		3	Ösztöndíjak	34,000		
			Összesen (15. cím)	. .	6.123,380	
	16		Bányászat és fémkohászat:			
		1	Személyi járandóságok	4.045,981		
		2	Dologi kiadások	452,198		
		3	Üzemi kiadások	234,914		
			Összesen (16. cím)	. .	4.733,093	
	17		Állami nyomda:			
		1	Személyi járandóságok	2.151,129		
		2	Dologi kiadások	1.037,179		
		3	Üzemi kiadások	24.200,814		
			Összesen (17. cím)	. .	27.389,122	
	18		Különféle kiadások és bevételek:			
		1	Az 1918 : XXII. t.-c. alapján a közszolgálati alkalmazottaknak és nyugdíjasoknak a Pénzintézeti Központ által nyujtott kölcsönökkel kapcsolatos kiadásokra	1.215,000		
		2	Nyomtatványok és kiadványok átalányhitele	2.210,000		
		3	A Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége munkaközvetítő hivatalának támogatására	122,400		
		4	A fizetési eszközökkel elkövetett visszaélésekből eredő bevételek terhére adott jutalmak	56,610		
		5	Vegyes kiadások	1.020,000		
			Összesen (18. cím)	. .	4.624,010	
	19		Nyugellátások	. .	137.495,646	
			Együtt (XII. fejezet)	. .	. .	1,462.560,209
			Átvitel	. .	. .	3,689.524,569

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	3,689.524,569
XIII.			**Kereskedelemügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	19.296,700		
		2	Dologi kiadások	5.424,020		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	2.080,460		
		4	Törvényelőkészítés, kereskedelempolitikai munkálatok és szaktanácskozások költségei	51,000		
		5	Tengerészeti hivatal, tengerész-, hajós- és vasuti tisztképző tanfolyamok, gépjármű szakértő bizottság és gépjárművezetői tanfolyam költségei	3.442,670		
			Összesen (1. cím)	. .	30.294,850	
	2		Légügyi hivatal:			
		1	Személyi járandóságok	4.656,719		
		2	Dologi kiadások	5.546,690		
			Összesen (2. cím)	. .	10.203,409	
	3		Szabadalmi biróság és szabadalmi felsőbíróság:			
		1	Személyi járandóságok	2.610,120		
		2	Dologi kiadások	417,690		
			Összesen (3. cím)	. .	3.027,810	
	4		Vasuti és hajózási főfelügyelőség:			
		1	Személyi járandóságok	1.587,750		
		2	Dologi kiadások	824,160		
			Összesen (4. cím)	. .	2.411,910	
	5		Központi statisztikai hivatal:			
		1	Személyi járandóságok	10.050,050		
		2	Dologi kiadások	2.846,230		
		3	Hozzájárulás a bruxellesi nemzetközi kereskedelmi statisztikai iroda költségeihez (3.200 belga frank)	13,600		
		4	Hozzájárulás a hágai nemzetközi statisztikai intézet költségeihez	8,500		
			Összesen (5. cím)	. .	12.918,380	
	6		Központi mértékügyi intézet és mértékhitelesítés:			
		1	Személyi járandóságok	3.507,850		
		2	Dologi kiadások	1.396,570		
			Összesen (6. cím)	. .	4.904,420	
			Átvitel	. .	63.760,779	3,689.524,569

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	63.760,779	3,689.524,569
	7		Államépítészeti hivatalok, közutak és közuti hidak:			
			I. Államépítészeti hivatalok.			
		1	Személyi járandóságok	18.949,540		
		2	Dologi kiadások	3.710,400		
		3	Műegyetemi ösztöndíjak	81,600		
		4	Állami közutak fenntartása	54.886,400		
			II. Állami anyagraktárak.			
		5	Személyi járandóságok	2.632,652		
		6	Dologi kiadások	927,468		
			Összesen (7. cím)	. .	81.188,060	
	8		Ipari felügyelet:			
		1	Személyi járandóságok	2.086,380		
		2	Dologi kiadások	1.252,780		
			Összesen (8. cím)	. .	3.339,160	
	9		Ipari és kereskedelmi szakoktatás:			
		1	Személyi járandóságok	8.798,070		
		2	Dologi kiadások	1.160,200		
		3	Egyéb ipari és kereskedelmi oktatási célokra	129,200		
			Összesen (9. cím)	. .	10.087,470	
	10		Ipari és kereskedelmi célok:			
			I. Állami munkaközvetítő hivatal.			
		1	Személyi járandóságok	993,960		
		2	Dologi kiadások	662,860		
			II. Technologiai és anyagvizsgáló intézet.			
		3	Személyi járandóságok	1.002,490		
		4	Dologi kiadások	266,420		
			III. Közszállítási és műszaki átvételi osztály.			
		5	Személyi járandóságok	4.782,758		
		6	Dologi kiadások	615,958		
			IV. Állami javító műhelyek.			
		7	Személyi járandóságok	15.854,611		
		8	Dologi kiadások	3.795,991		
			V. Gépkocsi szolgálat.			
		9	Személyi járandóságok	3.713,383		
		10	Dologi kiadások	2.288,682		
			Átvitel	33.977,113	158.375,469	3,689.524,569

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	33.977,113	158.375,469	3,689.524,569
			VI. Egyéb célok.			
		11	Kézmű- és kisipar támogatása	43,800		
		12	Kereskedelmi és munkásvédelmi célok .	827,900		
		13	Lőporegyedáruság	87,600		
		14	Ipari, szén- és energiagazdálkodás . .	1.460,000		
			Összesen (10. cím)	. .	36.396,413	
	11		Nyugellátások	. .	33.342,620	
			Együtt (XIII. fejezet)	. .	. .	228.114,502
XIV.			**Földmívelésügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	19.241,326		
		2	Dologi kiadások	3.453,240		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	2.040,000		
			Összesen (1. cím)	. .	24.734,566	
	2		Államerdészeti igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	14.502,249		
		2	Dologi kiadások	4.465,360		
		3	Csemetekertek fenntartására, vágások erdősítésére, kopárfásításra, alföldi erdőtelepítésre és szikes földek termékennyé tételére és az alföldi erdők telepitéséről és a fásításokról szóló 1923: XIX. t.-c. végrehajtásával kapcsolatos költségekre	1.897,650		
		4	Országos erdei alap	28,900		
			Összesen (2. cím)	. .	20.894,159	
	3		Erdészeti szakoktatás:			
		1	Személyi járandóságok	879,610		
		2	Dologi kiadások	438,275		
			Összesen (3. cím)	. .	1.317,885	
	4		Gazdasági felügyelőségek, állattenyésztés és tejgazdaság:			
			I. Általános kiadások.			
		1	Személyi járandóságok	7.438,117		
		2	Dologi kiadások	3.013,702		
		3	A szarvasmarha-, sertés-, juh-, baromfi- és házinyúltenyésztés emelésére . .	1.089,160		
			Átvitel	11.540,979	46.946,610	3,917.639,071

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	11.540,979	46.946,610	3,917.639,071
		4	Tejszövetkezetek, tejgyüjtőtelepek, tejfeldolgozó-központok és tejelést ellenőrző egyesületek szervezésére, stb. .	181,916		
		5	A gödöllői baromfitelep és munkásnőket képző iskola összes kiadásaira . . .	69,204		
			II. Állatnevelés.			
		6	Személyi járandóságok	382,420		
		7	Dologi kiadások	2.852,650		
		8	Gazdasági kiadások	7.411,690		
			Összesen (4. cím)	. .	22.438,859	
	5		Állami lótenyészintézetek:			
		1	Személyi járandóságok	19.451,672		
		2	Dologi kiadások	5.369,984		
		3	Gazdasági kiadások	19.436,100		
			Összesen (5. cím)	. .	44.257,756	
	6		Állategészségügy:			
		1	Személyi járandóságok	12,196,738		
		2	Dologi kiadások	2.961,758		
		3	Kártalanítás hatóságilag kiirtott állatokért és megsemmisített vésztterjesztő tárgyakért, valamint állati betegségek elleni védekezés céljaira	292,000		
		4	Határszéli állategészségügyi szolgálat költségeire	58,400		
		5	Oltóanyagok állami termelésének összes költségeire	800,000		
			Összesen (6. cím)	. .	16.308,896	
	7		Állatorvosi főiskola:			
		1	Személyi járandóságok	2.960,135		
		2	Dologi kiadások	1.239.980		
		3	Ösztöndíjakra és menzasegélyekre . .	72,708		
			Összesen (7. cím)	. .	4.272,823	
	8		Gazdasági szakoktatás:			
			A) *Gazdasági akadémiák.*			
		1	Személyi járandóságok	2.896,888		
		2	Dologi kiadások	1.423,400		
		3	Gazdasági kiadások	1.350,500		
		4	Ösztöndíjakra és menzasegélyekre . .	42,924		
			Átvitel	5.713,712	134.224,944	3,917.639,071

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	5.713,712	134.224,944	3,917.639,071
			B) *Alsófokú gazdasági szakoktatás.*			
		5	Személyi járandóságok	2.994,932		
		6	Dologi kiadások	2.863,720		
		7	Gazdasági kiadások	2.123,716		
		8	Népies gazdasági oktatásra	536,988		
		9	Ösztöndíjakra és menzasegélyekre . .	7,154		
			Összesen (8. cím)	. .	14.240,222	
	9		Vizügyi műszaki szolgálat:			
		1	Személyi járandóságok	11.961,018		
		2	Dologi kiadások	5.396,848		
		3	Vizépítmények és vontató utak fenntartására és hajózási akadályok eltávolítására	17,000		
		4	Partomlások meggátlására és vizmosások megkötésére	128,772		
		5	A dunabogdányi és visegrádi kincstári kőbányák kezelésére	899,360		
			Összesen (9. cím)	. .	18.402,998	
	10		Kertészet:			
		1	Személyi járandóságok	1.612,320		
		2	Dologi kiadások	788,480		
		3	Kertészeti üzemi kiadások	1.233,116		
			Összesen (10. cím)	. .	3.633,916	
	11		Méhészet:			
		1	Személyi járandóságok	424,506		
		2	Dologi kiadások	327,872		
		3	Gazdasági kiadások	14,600		
			Összesen (11. cím)	. .	766,978	
	12		Szőlészet és borászat:			
		1	Személyi járandóságok	2.204,487		
		2	Dologi kiadások	835,500		
		3	Üzemi és gazdálkodási kiadások . . .	2.712,500		
		4	Nemzetközi borászati hivatal tagsági díjára	43,800		
			Összesen (12. cím)	. .	5.796,287	
	13		Kísérletügy és tudományos intézetek:			
			I. Kísérletügy.			
		1	Személyi járandóságok	8.409,771		
		2	Dologi kiadások	2.856,635		
		3	Üzemi kiadások	412,012		
		4	Mezőgazdasági ipari (szeszmesteri, konzervipari, likőripari, stb.) szaktanfolyamok költségeire	43,800		
			Átvitel	11.722,218	177.065,345	3,917.639,071

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	11.722,218	177.065,345	3,917.639,071
			II. Országos meteorológiai és földmágnességi intézet.			
		5	Személyi járandóságok	798,233		
		6	Dologi kiadások	201,170		
			III. Földtani intézet.			
		7	Személyi járandóságok	1.347,556		
		8	Dologi kiadások	651,700		
			IV. Madártani intézet.			
		9	Személyi járandóságok	224,345		
		10	Dologi kiadások	89,950		
		11	Az állatvédelem támogatására	14,600		
		12	Növényvédelmi és növényforgalmi iroda összes kiadásaira	2.928,322		
			Összesen (13. cím)	. .	17.978,094	
	14		Földbirtokrendezési szolgálat és gazdasági műszaki hivatal:			
		1	Személyi járandóságok	1.867,038		
		2	Dologi kiadások	5.068,646		
		3	Kegyuri és közterhekre	133,298		
		4	Perköltségekre és vegyesekre	5,840		
			Összesen (14. cím)	. .	7.074,822	
	15		Mező- és közgazdaság különböző ágai:			
			I. Mezőgazdasági hirszolgálat.			
		1	Személyi járandóságok	286,160		
			II. Mezőgazdasági rendészet, sáskairtás, tagosítás és legelőgazdaság.			
		2	Személyi járandóságok	132,810		
			III. Mezőgazdaság.			
		3	Személyi járandóságok	52,074		
			IV. Egyéb mezőgazdasági célok.			
		4	Kiküldetési és átköltözködési költségekre	135,966		
		5	Mezőgazdasági hirszolgálatra	257,544		
		6	Közgazdasági intézmények támogatására	87,600		
		7	Mezőgazdasági rendészetre, sáskairtásra, tagosításra és legelőgazdaságra . . .	485,012		
		8	A római nemzetközi mezőgazdasági intézet fenntartási költségeihez való hozzájárulásra	82,198		
			Átvitel	1.519,364	202.118,261	3,917.639,071

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	1.519,364	202.118,261	3,917.639,071
		9	Mezőgazdasági termelés támogatására .	122,494		
		10	Burgonyatermelési telep ügyviteli és gazdálkodási költségeire	286,452		
		11	Közérdekű vadászati ügyek támogatására	6,424		
			Összesen (15. cím)	. .	1.934,734	
	16		Gazdasági munkaügyi igazgatás:			
			I. Gazdasági munkaügyi igazgatás és szociálpolitika.			
		1	Személyi járandóságok	114,172		
		2	Dologi kiadások	3.205,412		
			II. Gazdasági háziipar.			
		3	Személyi járandóságok	408,420		
		4	Dologi kiadások	256,824		
		5	Tanfolyamok költségei	131,400		
			Összesen (16. cím)	. .	4.116,228	
	17		Nyugellátások	. .	50.718,929	
			Együtt (XIV. fejezet)	. .	. .	258.888,152
XV.			**Népjóleti és munkaügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	14.851,450		
		2	Dologi kiadások	3.634,000		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	256,330		
			Összesen (1. cím)	. .	18.741,780	
	2		Közegészségügy:			
			I. Közegészségügyi kiadások.			
		1	Az államkincstárt terhelő nyilvános betegápolási költségek	20.322,470		
		2	A törvényhatóságokat terhelő nyilvános betegápolási költségek	195.827,110		
		3	Fertőző betegségek elleni védekezés .	6.132,000		
		4	Népbetegségek elleni védekezés . . .	3.139,000		
		5	Ivóvízszerzés	197,570		
		6	Orvosok továbbképzése	73,000		
		7	Bába- és ápolóképzés	730,000		
		8	Tisztviselői betegsegélyezés	4.380,000		
		9	Vegyes közegészségügyi kiadások . . .	14,600		
			Átvitel	230.815,750	18.741,780	4,176.527,223

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	230.815,750	18.741,780	4,176.527,223
			II. A háború áldozatairól való gondoskodás.			
			Népgondozó kirendeltségek.			
		10	Személyi járandóságok	3.837,800		
		11	Dologi kiadások	1.871,270		
			A háború áldozatainak gondozását szolgáló intézetek.			
		12	Személyi járandóságok	1.308,950		
		13	Dologi kiadások	6.310,490		
			Állami művégtaggyár.			
		14	Személyi járandóságok	398,320		
		15	Dologi kiadások	3.015,520		
			A háborúban elesettek árváinak gondozása.			
		16	Személyi járandóságok	1.745,930		
		17	Dologi kiadások	10.386,990		
		18	Tartásdijak a háborúban elesettek árvái részére	11.051,100		
		19	Ösztöndíjak a háborúban elesettek árvái részére	876,000		
		20	A hadirokkantak (nem hivatásos tiszti és legénységi egyének) és ezek hátramaradottjainak ellátási díjai . . .	145.500,000		
			Összesen (2. cím)		417.118,120	
	3		Egészségügyi intézmények:			
			I. Országos Közegészségi Tanács.			
		1	Személyi járandóságok	69,700		
		2	Dologi kiadások	14,600		
			II. Kerületi közegészségügyi felügyelők.			
		3	Személyi járandóságok	257,020		
		4	Dologi kiadások	204,000		
			III. Állami elme- és ideggyógyintézetek, állami szemkórház és a gyulai állami kórház.			
		5	Személyi járandóságok	7.914,940		
		6	Dologi kiadások	23,800		
			IV. Egyéb állami kórházak.			
		7	Személyi járandóságok	25.340,620		
		8	Dologi kiadások	17.575,880		
			Átvitel	51.400,560	435.859,900	4,176.527,223

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	51.400,560	435.859,900	4,176.527,223
			V. Központi bakteriologiai és közegészségügyi vizsgáló állomás.			
		9	Személyi járandóságok	256,450		
		10	Dologi kiadások	141,910		
			VI. Országos közegészségügyi intézet.			
		11	Személyi járandóságok	81,100		
		12	Hozzájárulás a népegészségügyi muzeum fenntartási költségeihez	146,000		
			Összesen (3. cím)	. .	52.026,020	
	4		Gyermekvédelem :			
			I. Általános gyermekvédelem.			
		1	Nem állami gyermekmenhelyeken levő gyermekek intézeti elhelyezési költségei	5.465,510		
		2	Anya- és csecsemővédelemre	5.110,000		
			II. Állami gyermekmenhelyek.			
		3	Személyi járandóságok	6.565,050		
		4	Dologi kiadások	7.393,480		
		5	Telepekre nevelőszülőkhöz kihelyezett és egyesületekben elhelyezett gyermekek gondozási díjai	48.258,840		
		6	Az állami gyermekmenhelyek kötelékébe tartozó gyermekek ellátási költségei .	26.224,520		
			Összesen (4. cím)	. .	99.017,400	
	5		Munkásbiztosítás :			
			Az Országos Munkásbiztosító Pénztár igazgatási költségei	. .	9.303,860	
	6		Közjótékonyság és emberbaráti intézmények :			
		1	A budai Erzsébet zárda segélyezésére .	3,210		
		2	Jótékony egyesületek segélyezésére . .	43,800		
		3	Hatóságilag hontalanokká nyilvánított ellátatlanok után felmerülő költségekre az 1898 : XXI. t.-c. alapján . .	62,780		
		4	Mentőegyesületek segélyezésére . . .	14,600		
		5	A Magyar Vöröskereszt Egylet segélyezésére	73,000		
			Összesen (6. cím)	. .	197,390	
	7		Nyugellátások	. .	9.592,860	
			Együtt (XV. fejezet)	. .	. .	605.997,430
			Átvitel	. .	. .	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	4,782.524,653
XVI.			**Vallás- és közoktatásügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	20.422,776		
		2	Dologi kiadások	5.606,590		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	10.213,770		
			Összesen (1. cím)	. .	36.243,136	
	2		Vallási célok támogatása és egyházak javadalmazása:			
			I. Általános vallási célok költségei.			
		1	Személyi járandóságok	2.271,902		
		2	Dologi kiadások	662,170		
		3	*II. Hozzájárulás az alsópapság illetményeihez*	35.869,150		
		4	*III. Egyéb hozzájárulások*	9.987,470		
			Összesen (2. cím)	. .	48.790,692	
	3		Budapesti »Pázmány Péter« tudományegyetem:			
		1	Személyi járandóságok	28.894,109		
		2	Az egyetem dologi kiadásai a klinikák kivételével	5.437,346		
		3	Dologi kiadások a klinikáknál	39.259,254		
		4	Pasteur-intézet és kórház dologi kiadásai	1.181,154		
		5	Ösztöndíjak	171,112		
		6	Az államvizsgálati bizottságokkal kapcsolatos kiadások	2,190		
		7	Főiskolai tudományos, irodalmi és közművelődési célok támogatására . . .	110,376		
			Összesen (3. cím)	. .	75.055,541	
	4		Szegedi »Ferenc József« tudományegyetem:			
		1	Személyi járandóságok	12.553,483		
		2	Dologi kiadások a klinikák kivételével .	1.444,891		
		3	Dologi kiadások a klinikáknál	8.933,184		
		4	Ösztöndíjak	5,840		
			Összesen (4. cím)	. .	22.937,398	
	5		Debreceni »Tisza István« tudományegyetem:			
		1	Személyi járandóságok	10.479,080		
		2	Dologi kiadások a klinikák kivételével .	1.708,912		
		3	Dologi kiadások a klinikáknál	15.031,820		
		4	Ösztöndíjak	21,900		
			Összesen (5. cím)	. .	27.241,712	
			Átvitel	. .	210.268,479	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	210.268,479	4,782.524,653
	6		Pécsi »Erzsébet« tudományegyetem:			
		1	Személyi járandóságok	10.225,718		
		2	Dologi kiadások a klinikák kivételével .	2.247,904		
		3	Dologi kiadások a klinikáknál	14.447,780		
		4	Ösztöndíjak	5,402		
			Összesen (6. cím)	. .	26.926,804	
	7		Budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar:			
		1	Személyi járandóságok	3.965,571		
		2	Dologi kiadások	937,400		
		3	Diákjóléti célok támogatására	815,329		
		4	Egyetemi ifjúság támogatására	611,740		
			Összesen (7. cím)	. .	6.330,040	
	8		»József« műegyetem:			
			I. »József« műegyetem.			
		1	Személyi járandóságok	12.970,838		
		2	Dologi kiadások	3.575,542		
		3	Ösztöndíjak	8,760		
			II. Technikai kísérleti intézet.			
		4	Személyi járandóságok	279,045		
		5	Dologi kiadások	1.026,011		
			Összesen (8 cím)	. .	17.860,196	
	9		Középiskolai tanárképzők:			
		1	Személyi járandóságok	1.577,760		
		2	Dologi kiadások a tanárképzőknél . .	116,800		
		3	Dologi kiadások az Eötvös kollégiumnál	854,504		
		4	Ösztöndíjak	7,300		
		5	Dologi kiadások a tanárvizsgálóknál .	18,980		
			Összesen (9. cím)	. .	2.575,344	
	10		Tankerületi főigazgatóságok:			
			I. Tankerületi főigazgatóságok.			
		1	Személyi járandóságok	1.170,428		
		2	Dologi kiadások	412,824		
			II. Országos Közoktatásügyi Tanács.			
		3	Személyi járandóságok	95,872		
		4	Dologi kiadások	88,118		
		5	Országos Gyorsiró Tanács költségei .	2,190		
			Összesen (10. cím)	. .	1.769,432	
			Átvitel	. .	265.730,295	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papirkorona		
			Áthozat	. .	265.730,295	4,782.524,653
	11		Középiskolák és középiskolai internátusok:			
			I. Állami középiskolák.			
		1	Személyi járandóságok	54.354,457		
		2	Dologi kiadások	13.178,158		
		3	Ösztöndíjak és szegény tanulók segélyezése	102,200		
			II. Országos Testnevelési Tanács.			
		4	Személyi járandóságok	108,916		
			III. Állami nevelő intézetek.			
		5	Személyi járandóságok	16.150,554		
		6	Dologi kiadások	28.663,251		
			IV. Testi nevelést intéző személyzet.			
		7	Személyi járandóságok	11.732,057		
		8	Dologi kiadások	3.428,599		
			Összesen (11. cím)	. .	127.718,192	
	12		Polgári iskolai tanárképző főiskolák:			
		1	Személyi járandóságok	3.676,803		
		2	Dologi kiadások	1.715,590		
		3	Polgári iskolai tanárképző főiskolákkal kapcsolatos továbbképző tanfolyamok és az Apponyi kollégium költségei	32,980		
			Összesen (12. cím)	. .	5.425,373	
	13		Polgári iskolák:			
		1	Személyi járandóságok	41.999,203		
		2	Dologi kiadások	1.670,420		
		3	Polgári iskolai internátusok fenntartási költségei	312,460		
			Összesen (13. cím)	. .	43.982,083	
	14		Felsőkereskedelmi iskolák:			
		1	Személyi járandóságok	4.657,791		
		2	Dologi kiadások	947,000		
			Összesen (14. cím)	. .	5.604,791	
	15		Szakiskolák és gyógyítva nevelő iskolák:			
		1	Személyi járandóságok	15.986,880		
		2	Dologi kiadások	5.922,633		
		3	Ösztöndíjak a gyógyítva nevelő iskoláknál	262,800		
		4	Iparos és tanoncoktatási általános célokra	244,258		
		5	Gyógypaedagógiai tudományos társulatok és siketnéma otthon segélyezésére	19,856		
			Összesen (15. cím)	. .	22.436,427	
			Átvitel	. .	470.897,161	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	470.897,161	4,782.524,653
	16		Bábaképző intézetek:			
		1	Személyi járandóságok	1.023,458		
		2	Dologi kiadások	3.288,734		
		3	Ösztöndíjak	6,570		
			Összesen (16. cím)	. .	4.318,762	
	17		Népnevelési tanfelügyelőségek:			
		1	Személyi járandóságok	5.961,985		
		2	Dologi kiadások	1.489,918		
			Összesen (17. cím)	. .	7.451,903	
	18		Elemi iskolai tanító-, tanítónő- és kisdedóvónőképző intézetek:			
		1	Személyi járandóságok	9.430,102		
		2	Dologi kiadások	5.386,790		
			Összesen (18. cím)	. .	14.816,892	
	19		Elemi népiskolák:			
		1	Személyi járandóságok	134.524,772		
		2	Dologi kiadások	3.145,476		
		3	Az iskolák helyi költségvetéseiben mutatkozó hiányok alapján utalványozandó ellátmányokra	390,696		
		4	A budapesti Ferenc József Tanítók Háza segélyezésére és épületének fenntartási költségeire	12,848		
		5	Néptanítók Lapja költségeire	308,644		
			Összesen (19. cím)	. .	138.382,436	
	20		Kisdedóvó intézetek és menedékházak:			
		1	Kisdedóvónők és menedékházvezetőnők személyi járandóságai	15.904,764		
		2	Kisdedóvó intézetek és napközi otthonok dologi kiadásai	622,212		
			Összesen (20. cím)	. .	16.526,976	
	21		Nem állami iskolák támogatása:			
		1	Hozzájárulások az illetményekhez . .	196.053,303		
		2	Hozzájárulások a nyugellátási díjakhoz (a Nem Allami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete részére)	89.171,371		
		3	Egyéb hozzájárulások	3.444,392		
			Összesen (21. cím)	. .	288.669,066	
			Átvitel	. .	941.063,196	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	941.063,196	4,782.524,653
	22		Művészeti tanintézetek:			
		1	Személyi járandóságok	6.929,480		
		2	Dologi kiadások	2.563,243		
		3	Ösztöndíjak	17,520		
			Összesen (22. cím)	. .	9.510,243	
	23		Művészeti célok támogatása:			
			I. Művészeti célok támogatása.			
		1	Személyi járandóságok	365,030		
		2	Dologi kiadások	2.630,986		
		3	Mozgófényképügyek központi intézésének és a Filmtanácsnak költségeire, valamint a filmarchivum kezelésére .	10,658		
		4	Az állami színházak fenntartási költségeire	27.200,000		
		5	Az állami szinházak nyugdíjintézeteinek támogatására és a nem működő örökös és kegydíjas tagok járandóságaira	4.263,200		
			II. Műemlékek Országos Bizottsága.			
		6	Személyi járandóságok	203,836		
		7	Dologi kiadások	36,600		
		8	Az 1881: XXXIX. t.-c. oltalma alatt álló műemlékek és milleniumi emlékművek fenntartására, közlemények kiadására és egyéb műemléki célokra	248,054		
			Összesen (23. cím)	. .	34.958,364	
	24		Tudományos célok támogatása:			
			I. Tudományos célok támogatása.			
		1	A Magyar Tudományos Akadémia segélyezésére	350,400		
		2	Tudományos célok támogatására . . .	1.837,848		
			II. Gyűjtemények felügyelete.			
		3	Személyi járandóságok	164,806		
		4	Kiküldetési és átköltözködési költségek .	34,000		
		5	Közgyűjtemények támogatására . . .	292,000		
			III. Hadtörténelmi levéltár és múzeum.			
		6	Személyi járandóságok	784,216		
		7	Dologi kiadások	1.293,560		
			Átvitel	4.756,830	985.531,803	4,782.524,653

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	4.756,830	985.531,803	4,782.524,653
			IV. Szabadoktatás.			
		8	Személyi járandóságok	114,666		
		9	Egyéb kiadások	468,680		
			Összesen (24. cím)	. .	5.340,176	
	25		Országos Magyar Gyűjteményegyetem és annak Tanácsa:			
		1	Személyi járandóságok	9.601,650		
		2	Dologi kiadások	4.483,387		
			Összesen (25. cím)	. .	14.085,037	
	26		Nyugellátások	. .	131.593,130	
			Együtt (XVI. fejezet)	. .	. .	1,136.550,146
XVII.			**Igazságügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	11.162,514		
		2	Dologi kiadások	2.174,870		
		3	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	6.012,900		
			Összesen (1. cím)	. .	19.350,284	
	2		Királyi bíróságok:			
		1	Személyi járandóságok	225.887,585		
		2	Dologi kiadások	22.889,735		
			Összesen (2. cím)	. .	248.777,320	
	3		Királyi vádhatóságok:			
		1	Személyi járandóságok	22.961,272		
		2	Dologi kiadások	2.652,136		
		3	Bűnügyi eljárási költségek	11.390,000		
			Összesen (3. cím)	. .	37.003,408	
	4		Büntetések végrehajtása:			
		1	Személyi járandóságok	36.988,043		
		2	Dologi kiadások	17.816,017		
			Összesen (4. cím)	. .	54.804,060	
	5		Igazságügyi gazdasági ellátás és üzemek:			
		1	Személyi járandóságok	10,200		
		2	Dologi kiadások	13.096,800		
			Összesen (5. cím)	. .	13.107,000	
			Átvitel	. .	373.042,072	5,919.074,799

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	373.042,072	5,919.074,799
	6		Fiatalkoruak bűnözése elleni védekezés:			
		1	Személyi járandóságok	6.768,564		
		2	Dologi kiadások	10.370,034		
		3	Szabadultak és kihelyezett nevelőotthoni növendékek segélyezésére, valamint az elhelyezéssel és ellenőrzéssel járó költségekre	116,800		
		4	A magánintézetekben bírói határozat alapján javitónevelésben részesülő fiatalkoruak tartási díjaira, fogházmissziós és egyéb költségekre	2.727,280		
			Összesen (6. cím)	. .	19.982,678	
	7		Az 1920 : XXXIX. t.-c. alapján alkalmazott bírák és ügyészek személyi járandóságai és törvények szerkesztése:			
		1	Személyi járandóságok és tiszteletdíjak	907,770		
		2	Dologi kiadások	62,900		
			Összesen (7. cím)	. .	970,670	
	8		Nyugellátások	. .	150.186,867	
			Együtt (XVII. fejezet)	. .	. .	544.182,287
XVIII.			**Honvédelmi minisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Személyi járandóságok	46.208,450		
		2	Dologi kiadások	29.967,840		
		3	Gazdálkodási kiadások	1.689,220		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	7.104,300		
			Összesen (1. cím)	. .	84.969,810	
	2		Parancsnokságok és hatóságok:			
		1	Személyi járandóságok	22.787,010		
		2	Dologi kiadások	17.183,260		
			Összesen (2. cím)	. .	39.970,270	
	3		Csapatok:			
		1	Személyi járandóságok	498.143,650		
		2	Dologi kiadások	252.033,340		
		3	Hadianyaggyár bérleti költségei . . .	41.140,460		
			Összesen (3. cím)	. .	791.317,450	
			Átvitel	. .	916.257,530	6,463.257,086

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	916.257,530	6,463.257,086
	4		Ludovika Akadémia:			
		1	Személyi járandóságok	15.537,020		
		2	Dologi kiadások	9.258,330		
			Összesen (4. cím)	. .	24.795,350	
	5		Nyugellátások	. .	267.421,490	
			Együtt (XVIII. fejezet)	. .	. .	1,208.474,370
XIX.			**Posta, távirda és távbeszélő:**			
		1	Személyi járandóságok	441.136,055		
		2	Dologi kiadások	73.928,000		
		3	Üzemi kiadások	264.252,560		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	8.296,000		
		5	Nyugellátások	124.691,354		
		6	A posta betegségi biztosító intézetéhez való hozzájárulás	8.012,780		
		7	A postamesterek segélyző és nyugdíjintézetéhez való hozzájárulás . . .	2.210,000		
		8	Egyéb jóléti intézményekhez való hozzájárulás	438,000		
		9	Szaktanfolyamok költségei	876,000		
		10	Kölcsönök tőke- és kamatszükséglete .	9.097,821		
			Együtt (XIX. fejezet)	. .	. .	932.938,570
XX.			**Postatakarékpénztár:**			
		1	Személyi járandóságok	39.495,110		
		2	Dologi kiadások	6.970,000		
		3	Üzleti kiadások	27.030,000		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	535,500		
		5	Nyugellátások	10.405,340		
			Együtt (XX. fejezet)	. .	. .	84.435,950
XXI.			**Államvasutak**	. .	. .	3,398.876,000
XXII.			**Állami vas-, acél- és gépgyárak**	. .	. .	467.629,470
XXIII.			**Állami erdőgazdasági birtokok:**			
		1	Személyi járadóságok	5.893,945		
		2	Dologi kiadások	2.965,310		
		3	Üzemi és gazdálkodási kiadások . . .	11.160,670		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	112,200		
		5	Nyugellátások	695,790		
		6	Közterhek	1.566,210		
		7	Kölcsönök tőke- és kamatszükséglete .	145,395		
			Együtt (XXIII. fejezet)	. .	. .	22.539,520
			Átvitel	.	. .	12,578.150,966

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	12,578.150,966
XXIV.			**Állami mezőgazdasági birtokok:**			
		1	Személyi járandóságok	8.260,089		
		2	Dologi kiadások	907,858		
		3	Üzemi kiadások	55.639,315		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	110,432		
		5	Nyugellátások	2.170,705		
		6	Közterhek	5.803,994		
		7	Kölcsönök tőke- és kamatszükséglete .	287,797		
			Együtt (XXIV. fejezet)	. .	. .	73.180,190
XXV.			**Selyemtenyésztés:**			
		1	Személyi járandóságok	2.717,654		
		2	Dologi kiadások	1.779,730		
		3	Üzemi kiadások	15.693,420		
		4	A selyemtenyésztés emelését célzó kiadások	732,530		
		5	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	476		
		6	Munkaképtelenné vált alkalmazottak és hátrahagyottaik segélyezése	429,920		
			Együtt (XXV. fejezet)	. .	. .	21.353,730
XXVI.			**Kőszénbányászat:**			
		1	Személyi járandóságok	1.562,860		
		2	Dologi kiadások	544,000		
		3	Üzemi kiadások	24.366,270		
		4	Vasuti menetdíj kedvezmények váltsága	71,400		
		5	Nyugellátások	2.965,630		
		6	Kölcsönök tőke- és kamatszükséglete .	1.590,930		
			Együtt (XXVI. fejezet)	. .	. .	31.101,090
XXVII.			**Az állami üzemek esetleges hiányára . . .**	. .	. .	40.328,106
			Rendes kiadások összege	. .	. .	**12,744.114,082**

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			B) Rendkívüli kiadások.			
			a) Átmeneti kiadások.			
II.			**Kormányzóság:**			
	3		Gazdasági iroda:			
			Nagyobb arányú tatarozásra és helyreállításra	. .	. .	372,000
III.			**Nemzetgyülés:**			
	2		Nemzetgyűlés:			
		1	Az interparlamentáris konferenciákon résztvevő nemzetgyűlési képviselők költségeinek részbeni fedezésére, valamint a nemzetgyűlési képviselők és választott tisztviselők hivatalos utazásainak költségeire	228,500		
		2	Az országház épületén végzendő külső helyreállítási és tatarozási munkák költségeire harmadik részletül	340,000		
			Együtt (III. fejezet)	. .	. .	568,500
IV.			**Állami adósságok:**			
	1		Háború előtti időből származó állami adósságok:			
		1	Az 1923: XXXII. t.-c. alapján rendezendő adósságok	197,201		
		2	A francia egyezményekből kifolyólag teljesítendő fizetések	43.521,200		
		3	A brit egyezményekből kifolyólag teljesítendő fizetések	69.434,700		
		4	Az olasz királysággal létesített megegyezésből kifolyólag teljesítendő fizetések	3.357,104		
		5	A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület franciaországi kötvénytartozásának rendezéséből kifolyólag vállalt kezesség	5.006,162		
			Együtt (IV. fejezet)	. .	. .	121.516,367
V.			**Békeszerződési terhek**	. .	. .	116.000,000
			Átvitel	. .	. .	238.456,867

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	238.456,867
IX.			**Miniszterelnökség:**			
	1		Miniszterelnökség költségei:			
		1	A miniszterelnöki palota felszerelésének pótlására	255,000		
		2	A magyar vöröskereszt díszjelvényeinek külföldiek részére való adományozásával kapcsolatos költségek	34,000		
		3	A soproni népszavazás emlékének megörökítésére az 1922 : XXIV. t.-c. alapján	170,000		
		4	Országos Takarékossági Bizottság költségei	340,000		
			Összesen (1. cím)	. .	799,000	
	2		Koronaőrség:			
			A koronaőrségi épület nagyobb mérvű tatarozására	. .	73,000	
	3		Országos vitézi szék:			
			Vitézi telkek berendezésére és felszerelésére segélyek	. .	100,130	
			Együtt (IX. fejezet)	. .	. .	972,130
X.			**Külügyminiszterium:**			
	2		Külföldi szolgálat:			
		1	Idegen államok által elvállalt magyar érdekképviseletek költségeire	44,400		
		2	Külképviseleti hatóságok berendezésére és felszerelésére	592,000		
		3	A berlini követségi épületet terhelő jelzálogkölcsön törlesztésére	257,668		
		4	A párisi követségi épület megvásárlására felvett jelzálogkölcsön tőketörlesztésére és kamataira	367,000		
			Együtt (X. fejezet)	. .	. .	1.261,068
XI.			**Belügyminiszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Nemzetgyűlési (országgyűlési) választási költségek	657,000		
		2	Törvényelőkészítés	14,600		
		3	A belügyminiszterium irattárának selejtezési költségei	21,900		
			Összesen (1. cím)	. .	693,500	
			Átvitel	. .	693,500	240.690,065

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	693,500	240.690,06[illegible]
	2		Törvényhatóságok és községek:			
		1	A volt szerb-bánáti és román-bánáti vagyonközségek kormánybiztosának tiszteletdíja	77,020		
		2	A trianoni békeszerződés által kettészelt törvényhatóságok és községek vagyonjogi kérdéseinek rendezése tárgyában megkötendő magyar-szerb és magyar-cseh egyezmény végrehajtásával kapcsolatos költségek	438,C00		
		3	Az utódállamokkal kötött gyámügyi egyezmények kapcsán a kiskorúaknak és gondnokoltaknak a gyámpénztárakban kezelt értékeire vonatkozó le számolások költségei	365,000		
			Összesen (2. cím)	. .	880,020	
	5		Állami rendőrség:			
		1	Kerékpárok beszerzésére	109,500		
		2	A balassagyarmati kapitányság átalakítási költségeire	116,800		
		3	A budapesti főkapitányságnál 20 uj őrszoba felszerelésére	34,310		
		4	A Mária Valéria baraktelep villanyvezetékének kicserélésére	146,000		
			Összesen (5. cím)	. .	406,610	
			Együtt (XI. fejezet)	. .	. .	1.980,13[illegible]
XII.			**Pénzügyminiszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			Törvények előkészítési költségei . . .	. .	51,000	
	7		Pénzügyőrség:			
			Nagyobb tatarozások és helyreállítások költsége	. .	116,800	
	12		Dohányjövedék:			
			Épületek helyreállítására	. .	2.774,000	
			Átvitel	. .	2.941,800	242.670,195

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	2.941,800	242.670,195
	14		Állami épületek:			
		1	A Wekerle állami munkástelepi épületek, utak, kerítések, stb. elmaradt fenntartási munkáinak fedezésére . . .	2.040,000		
		2	A Wekerle állami munkástelepi vízmű gépegységeinek kijavítására és az üzemi személyzet lakóépületének kibővítésére	2.040,000		
		3	A Wekerle állami munkástelepen tervbe vett építkezésekkel kapcsolatos telekrendezésre és fásításra	1.020,000		
			Összesen (14. cím)	. .	5.100,000	
	15		Bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola:			
		1	A főiskola felszereléseinek és gyüjteményeinek részbeni pótlására	730,000		
		2	A belügyi tárca részéről átengedett villanyfejlesztőtelep felszerelésére	356,532		
			Összesen (15 cím)	. .	1.086,532	
	16		Bányászat és fémkohászat:			
		1	Bányászati kutatásra	3.650,000		
		2	Állami részesedés közgazdaságilag fontos bányászati üzemeknél	2.590,186		
		3	Fémbeváltásra	850,012		
			Összesen (16. cím)	. .	7.090,198	
	18		Különféle kiadások és bevételek:			
		1	Vegyes Döntőbíróságok költségei . . .	5.373,530		
		2	A volt Monarchia központi intézményeinek felszámolása	1.158,906		
		3	A bécsi követség felszámoló biztosa melletti személyzet	79,620		
		4	Levált területen levő állami javak értékelésével kapcsolatos költségek . . .	438,000		
		5	Nemzetek Szövetsége költségeihez való hozzájárulás	840,084		
		6	A volt közös hadügyi igazgatás adminisztrációs tartozásainak törlesztésére engedélyezett kölcsönök	170,000		
		7	Állami költségvetési devizaszámlával kapcsolatos korona kiadások	850,000		
			Átvitel	8.910,140	16.218,530	242.670,195

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	8.910,140	16.218,530	242.670,195
		8	Fizetési előlegek forgótőkéjére	7.250,000		
		9	Svájci cégeknek a volt hadügyi igazgatással szemben támasztott követeléséből a magyar állam által fizetendő rész	280,000		
		10	A volt közös külügyi tisztviselők által a magyar állammal szemben érvényesített számadási térítmények kiegyenlítésére	1.319,475		
		11	Központi illetményhivatal részére szükséges gépekre, felszerelésekre és berendezésekre	3.400,000		
		12	Németországgal szemben megejtendő elszámolás költségeire	29,930		
			Összesen (18. cím)	. .	21.189,545	
			Együtt (XII. fejezet)	. .	. .	37.408,075
XIII.			**Kereskedelemügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Vicinális vasutak és hajózási vállalatok segélyezésére	7,140		
		2	A városligeti iparcsarnok tatarozási költségeire és az átköltözködési költségek kiegyenlítésére	187,000		
			Összesen (1. cím)	. .	194,140	
	3		Szabadalmi bíróság és szabadalmi felsőbíróság:			
			A bíróság átköltözködésével kapcsolatos kiadások	. .	179,180	
	5		Központi statisztikai hivatal:			
		1	A népszámlálás költségeire	2.290,580		
		2	A munkásbiztosítási statisztikai munkálatok költségeire	683,230		
			Összesen (5. cím)	. .	2.973,810	
	6		Központi mértékügyi intézet és mértékhitelesítés:			
			Az intézet új épületének műszaki berendezésére (I. részlet)	. .	255,000	
	7		Államépítészeti hivatalok, közutak és közuti hidak:			
			Állami hidak helyreállítására	. .	1.676,600	
			Átvitel	. .	5.278,730	280.078,270

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	5.278,730	280.078,270
	9		Ipari és kereskedelmi szakoktatás:			
			Iparoktatási intézetek épületeinek helyreállítására és új iparoktatási intézetek szervezésére	. .	510,000	
	10		Ipari és kereskedelmi célok:			
		1	A technologiai és az anyagvizsgáló intézet egyesítése folytán szükséges építkezésekre és a laboratoriumok felszerelési költségeire	334,900		
		2	Az úgynevezett nép-, illetve az úgynevezett tanácsköztársasági közszállításokból kifolyólag teljesítendő fizetésekre	51,000		
		3	A Philadelphiában tartandó világkiállításon való részvétel költségeire (50.000 dollár)	3.579,000		
			Összesen (10. cím)	. .	3.964,900	
			Együtt (XIII. fejezet)	. .	. .	9.753,630
XIV.			**Földmívelésügyi minisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			Az állami épületen elodázhatatlanul szükséges javítási, tatarozási, stb. munkálatokra		720,000	
	3		Erdészeti szakoktatás:			
		1	Az erdőgazdasági szakiskola, valamint az erdőőri és vadőri iskolák felszerelésének pótlására	73,000		
		2	Az erdőgazdasági szakiskola áthelyezésére szolgáló épületek átalakítására, valamint az erdőőri és vadőri iskolák tatarozására	73,000		
		3	Erdészeti kisérletekre	2,920		
		4	Kamatmentes kölcsön a főiskolai gazdasági földek berendezésére és a főiskolai menza beszerzéseire	17,000		
		5	Tankönyvek kiadására	163,520		
			Összesen (3. cím)	. .	329,440	
	4		Gazdasági felügyelőségek, állattenyésztés és tejgazdaság:			
			A gödöllői baromfitenyésztő-telep építkezési és felszerelési költségeire . .	. .	71,394	
			Átvitel	. .	1.120,834	289.831,900

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	1.120,834	289.831,900
	5		Állami lótenyészintézetek:			
			Személyzet ruházatának és berendezési tárgyaknak beszerzésére	. .	1.326,000	
	6		Állategészségügy:			
			A trianoni békeszerződéssel létesített új határokon a belépő állomási szolgálat ellátása céljából az államvasutak által létesítendő épületek költségeihez hozzájárulásra		150,000	
	7		Állatorvosi főiskola:			
			Beteg állatok vásárlása kórházak részére		73,000	
	8		Gazdasági szakoktatás:			
		1	Épületjavítási munkálatokra	640,000		
		2	Felszerelés és állatok vásárlására . . .	640,000		
		3	Szikes és vizes területek javítására . .	64,000		
		4	Jászberényi szőlőtelep felújítására . . .	240,000		
		5	Debreceni villamos vasutnak a gazdasági akadémiához való kivezetéséhez hozzájárulásra	96,000		
			Összesen (8. cím)	. .	1.680,000	
	9		Vizügyi műszaki szolgálat:			
		1	Öntözések támogatására és az ország vízerőkészletének tanulmányozására .	21,900		
		2	Közérdekű lecsapolások előmozdítására és végrehajtására és a pestmegyei belvizrendezés előmunkálataira előlegként	219,000		
		3	A nemzetközi állandó vizügyi műszaki bizottság költségeihez, valamint a nemzetközi hajózási kongresszus brüsszeli állandó bizottságának költségeihez hozzájárulás	83,658		
			Összesen (9. cím)	. .	324,558	
	10		Kertészet:			
			Állami kertészeti telepeken nagyobbmérvű felújításokra és pótlásokra .	. .	60,152	
	11		Méhészet:			
			A méhészeti gazdaság épületeinek javítására	. .	43,800	
			Átvitel	. .	4.778,344	289.831,900

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	4.778,344	289.831,900
	13		Kisérletügy és tudományos intézetek:			
		1	Geológiai kiadványok és elmaradt meteorológiai évkönyvek kiadására, valamint az agrogeológiai laboratóriumok helyreállítására és berendezésére . .	279,000		
		2	Kisérletügyi intézmények épületeinek nagyobb mérvű tatarozására	255,000		
			Összesen (13. cím)	. .	534,000	
	14		Földbirtokrendezési szolgálat és gazdasági műszaki hivatal:			
		1	A Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége igazgatási és kezelési költségeire	5,840		
		2	Földbirtokreform végrehajtásának előmozdítása érdekében szükséges kiadásokra	93,500		
		3	Országos Földbirtokrendezési Alappal szemben fennálló tartozásokra . . .	2,920		
			Összesen (14. cím)	. .	102,260	
	15		Mező- és közgazdaság különböző ágai:			
		1	Nemesített vetőmagakciók költségeire .	365,000		
		2	A többtermelés céljait előmozdító költségekre	4.131,000		
			Összesen (15. cím)	. .	4.496,000	
	16		Gazdasági munkaügyi igazgatás:			
		1	Földmunkások vállalkozó szövetkezetének támogatására	15,622		
		2	Háziipari nyersanyagok beszerzésére adott előlegekre	87,600		
			Összesen (16. cím)	. .	103,222	
			Együtt (XIV. fejezet)	. .	. .	10.013,826
XV.			**Népjóléti és munkaügyi minisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	A lakásszükség enyhítésével kapcsolatos teendők költségei	2.089,602		
		2	A lakásépítési külön tevékenység kiadásai	292,000		
		3	A 15 évi szolgálattal nem bíró nyugdíjasok felülvizsgálati költségei . . .	102,200		
		4	Az állami kislakások kezelési és karbantartási költségei	3.183,908		
			Összesen (1. cím)	. .	5.667,710	
			Átvitel	. .	5.667,710	299.845,726

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	5.667,710	299.845,726
	2		Közegészségügy:			
			I. Közegészségügyi kiadások.			
		1	Nem állami kórházak karbahelyezésére	5.100,000		
		2	Nemi betegek gyógyítására szolgáló rendelőintézetek felszerelésére és a prostituáltakat vizsgáló állomások létesítésére	438,000		
		3	Tüdőbeteg-gondozó intézetek létesítésére és felszerelésére	292,000		
		4	Az állami kutfuró berendezés helyre állítására	511,000		
		5	A Magyar Gyógyszerkönyv IV. kiadásának szerkesztői és egyéb költségei .	17,520		
			II. A háború áldozatairól való gondoskodás.			
		6	A háború és annak következményei által sujtottak segélyezésére	1.065,800		
		7	A hadigondozottak ellátási igényének megállapítási költségei	146,000		
		8	A Hadirokkant Otthon átalakításával kapcsolatos költségek	85,000		
			Összesen (2. cím)	. .	7.655,320	
	3		Egészségügyi intézmények:			
		1	A Budapest-lipótmezei állami elme- és ideggyógyintézet helyreállítására és felszerelésére	365,000		
		2	A nagykállói állami elme- és ideggyógyintézet folytatólagos helyreállítására és felszerelésére	292,000		
		3	A gyulai állami kórház gépészeti berendezési költségei	365,000		
			Összesen (3. cím)	. .	1.022,000	
	4		Gyermekvédelem:			
		1	A budapesti állami gyermekmenhelynél konyhai főzőüstök beszerzésére . .	219,000		
		2	Gyermeknyaraltatás költségeire . . .	21,900		
		3	Külföldi gyermeküdültetés költségeire .	1.902,380		
		4	A Szociális Misszió Társulat részére államsegély gyermekvédelmi teendők ellátásáért	46,720		
		5	Az anya- és csecsemővédelem országos továbbszervezésével kapcsolatban felállítandó új védőintézetek berendezési és felszerelési költségeire	4.088,000		
			Összesen (4. cím)	. .	6.278,000	
			Átvitel	. .	20.623,030	299.845,726

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	20.623,030	299.845,726
	6		Közjótékonyság és emberbaráti intézmények:			
		1	Külföldi szeretetadományok szállításával és szétosztásával kapcsolatban felmerülő kiadásokra	29,200		
		2	A városi lakosság tömegnyomorának enyhítésére	5.440,000		
			Összesen (6. cím)	. .	5.469,200	
			Együtt (XV. fejezet)	. .	. .	26.092,230
XVI.			**Vallás- és közoktatásügyi miniszterium:**			
	3		Budapesti »Pázmány Péter« tudományegyetem:			
		1	Egyetemi intézeteknek műszerekkel, tanítási eszközökkel és könyvekkel való felszerelésére	33,580		
		2	Tanfolyamok költségeire	18,980		
		3	Az egyetemi könyvtáraknak külföldi folyóiratok és gyűjteményes művek beszerzésére	365,000		
		4	Az egyetemi klinikák és intézetek rendkívüli javításaira, Röntgen készülékek beépítésére, a törvényszéki orvostani intézet hütőkészülékére és Röntgen készülékek javítására	4.432,560		
		5	A klinikák ágy- és ruhanemű készleteinek kiegészítésére	846,800		
		6	Az egyetemi intézetekben és hivatalokban, a klinikákon és a Pasteur-kórházban végrehajtandó alapleltározás költségeire	1,022		
		7	Segélyezésekre	94,900		
			Összesen (3. cím)	. .	5.792,842	
	4		Szegedi »Ferenc József« tudományegyetem:			
		1	Az egyetemi klinikák, egyetemi orvoskari elméleti intézetek és hivatalok folytatólagos felszerelésére	657,000		
		2	A természettudományi és a többi intézet, szeminárium és hivatal, valamint az egyetemi könyvtár folytatólagos felszerelésére	292,000		
		3	A botanikus kert berendezésére	14,600		
		4	Segélyezésekre (ifjusági egyesületeknek)	1,168		
			Összesen (4. cím)	. .	964,768	
			Átvitel	. .	6.757,610	325.937,956

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	6.757,610	325.937,956
	5		Debreceni »Tisza István« tudományegyetem:			
		1	Alapfelszerelésekre	1.244,942		
		2	Segélyezésekre	1,737		
			Összesen (5. cím)	. .	1.246,679	
	6		Pécsi »Erzsébet« tudományegyetem:			
		1	Egyetemi intézetek folytatólagos felszerelésére	605,170		
		2	A klinikai intézetek folytatólagos felszerelésére	429,240		
		3	Könyvtár részére beszerzésekre és könyvek bekötésére	87,600		
		4	Segélyekre (egyetemi kör)	146		
		5	Az egyetem céljaira a pécsi püspök és Pécs város által átengedett épületek átalakítására és berendezésére . . .	1.233,919		
		6	A klinikák részére fehérneműek beszerzésére	292,000		
			Összesen (6. cím)	. .	2.648,075	
	7		Budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar:			
		1	Az Eszterházy-utcai és Szerb-utcai épületek helyreállítására	175,200		
		2	A Szerb-utcai épület központi fűtőkazánjának kicserelésére	292,000		
		3	Az agrochemiai, geologiai és növénykórtani intézet berendezésére és a mezőgazdasági intézet folytatólagos felszerelésére	219,000		
		4	Segélyezésekre	1.021,139		
			Összesen (7. cím)	. .	1.707,339	
	8		»József« műegyetem:			
		1	Műegyetemi ifjusági egyesületek segélyezésére	4,380		
		2	A műegyetem tudományos és műszaki felszerelésének kiegészítésére, a központi kazánházak helyreállítására és a műegyetemi könyvtárnak külföldi folyóiratok beszerzésére	1.123,178		
			Összesen (8. cím)	. .	1.127,558	
	9		Középiskolai tanárképzők:			
		1	A kollégiumi épület tatarozására . . .	10,220		
		2	Központi fűtés kazánjának megújítására	219,000		
		3	A tanárképzők alapfelszerelésére . . .	43,800		
			Átvitel	273,020	13.487,261	325.937,956

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	273,020	13.487,261	325.937,956
		4	A katholikus középiskolai tanáregyesület főiskolai diákotthonának segélye . .	2,190		
		5	A ref. középiskolai tanárképző segélye .	35,040		
		6	Magyar kegyes tanítórend segélye (a tanárképző-intézet fenntartására) . .	73,000		
			Összesen (9. cím)	. .	383,250	
	11		Középiskolák és középiskolai internátusok:			
		1	Felszerelésekre	633,202		
		2	A középiskolai tanáregyesületek paedagógiai szaklapjainak segélyezésére .	8,614		
		3	Internátusok fenntartására	85,848		
		4	Nagyobb helyreállításokra, tatarozásokra	2.190,000		
		5	Modern nyelvek továbbképző tanfolyamának költségei	146,000		
			Összesen (11. cím)	. .	3.063,664	
	12		Polgári iskolai tanárképző főiskolák:			
		1	A budapesti I. ker. állami polgári iskolai tanárképző főiskola és az »Erzsébet«-Nőiskola butor és tanszerbeli felszerelésének kiegészítésére	34,000		
		2	A budapesti I. ker. állami polgári iskolai tanárképző főiskola és az »Erzsébet«-Nőiskola épületének helyreállítására	340,000		
			Összesen (12. cím)	. .	374,000	
	13		Polgári iskolák:			
			Polgári iskolák épületeinek helyreállítására és azok butor és tanszerbeli felszerelésének kiegészítésére és javítására	. .	850,000	
	14		Felsőkereskedelmi iskolák:			
			Felsőkereskedelmi iskolák épületeinek helyreállítására és azok butor és tanszerbeli felszerelésének kiegészítésére és javítására	. .	212,500	
	15		Szakiskolák és gyógyítva nevelő iskolák:			
		1	Mezőgazdasági iskolák céljaira	248,930		
		2	Gyógyítva nevelő iskolák céljaira . . .	254,478		
			Összesen (15. cím)	. .	503,408	
			Átvitel	. .	18.874,083	325.937,956

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	18.874,083	325.937,956
	16		Bábaképző intézetek:			
		1	A bábaképző intézetek műszerfelszerelésének pótlására	146,000		
		2	A bábaképző intézetek fehérnemű szükségleteinek pótlására	146,000		
		3	Bábatankönyvek újbóli nyomtatására .	21,462		
		4	A budapesti bábaképzőintézet kazánjának kicserélésére	219,000		
			Összesen (16. cím)	. .	532,462	
	18		Elemi iskolai tanító-, tanítónő- és kisdedóvónőképző intézetek:			
			A tanító-, tanítónő- és óvónőképző intézetek épületein végzendő javítási költségekre, tanszerek, butorok javítására és pótlására	. .	425,000	
	19		Elemi népiskolák:			
		1	Elemi népiskolai épületek helyreállítására	876,000		
		2	Elemi iskolai felszerelések pótlására és szemléltető képek beszerzésére . . .	107,310		
			Összesen (19. cím)	. .	983,310	
	20		Kisdedóvó intézetek és menedékházak:			
			Épületek helyreállítására	. .	85,848	
	21		Nem állami iskolák támogatása:			
			Építkezési és egyéb átmeneti hozzájárulások:			
		1	Középiskoláknál: beruházásokra felvett kölcsönök törlesztésére és a gödöllői premontrei kath. gimnázium építési államsegélyére	2.350,600		
		2	Polgári iskoláknál: építkezések segélyezésére és az Amizoni Országos Nőnevelőintézet segélyezésére	438,000		
		3	Tanító-, tanítónő- és kisdedóvónőképző intézeteknél: felszerelési, berendezési és javítási segélyekre	29,200		
		4	Elemi népiskoláknál: építkezések támogatására	292,000		
		5	Kisdedóvó intézeteknél: helyreállítási és építkezési segélyekre	21,462		
			Összesen (21. cím)	. .	3.131,262	
			Átvitel	. .	24.031,965	325.937,956

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	24.031,965	325.937,956
	22		Művészeti tanintézetek:			
		1	Az Iparművészeti iskola központi fűtőszerkezetének helyreállítására	58,400		
		2	A Zeneművészeti főiskola orgonájának helyreállítására és hangszerek pótlására	73,000		
		3	A Színművészeti akadémia épületének helyreállítására	96,068		
		4	A gödöllői szőnyegszövő tanfolyam épülete vételárának utolsó részlete . . .	34,456		
			Összesen (22. cím)	. .	261,924	
	23		Művészeti célok támogatása:			
		1	Az Operaháznál alkalmazandó magyar énekesek és énekesnők kiképzésére szolgáló ösztöndíjakra	42,924		
		2	Az Andrássy-úti régi Műcsarnok helyreállítására	158,000		
		3	A velencei magyar képzőművészeti műcsarnok helyreállítására	73,000		
			Összesen (23. cím)	. .	273,924	
	24		Tudományos célok támogatása:			
		1	Tudományos társaságoknak papírszükségleteik fedezésére	557,720		
		2	Déri Frigyes Bécsben maradt hagyatékának hazaszállítási költségeire első részletül	109,500		
		3	A bécsi magyar testőrpalota épületének helyreállítási költségei	292,000		
		4	A keszthelyi muzeum építési költségeihez hozzájárulás	1.000,000		
			Összesen (24. cím)	. .	1.959,220	
	25		Országos Magyar Gyüjteményegyetem és annak Tanácsa:			
		1	Az Országos Levéltárnál: az új épület építési és felszerelési költségeire . .	713,940		
		2	A Nemzeti Muzeumnál: a főépület tatarozására, a Néprajzi tár épületének tatarozásra, a Néprajzi tár átköltözködési és berendezési költségeire, stb.	1.277,938		
		3	A Szépművészetí Muzeumnál: a főépület és a Hopp-muzeum épületének tatarozására, valamint a szoborgyűjtemény rendezési munkálataira . . .	438,000		
			Átvitel	2.429,878	26.527,033	325.937,956

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	2.429,878	26.527,033	325.937,956
		4	Az Iparművészeti Muzeumnál: a főépület és a Ráth-muzeum épületének tatarozására	379,600		
		5	A Konkoly-Thege-féle csillagvizsgáló intézetnél: butorbeli felszerelésre és műszerek beszerzésére	89,936		
		6	A volt Osztrák-Magyar Monarchia kultúrális javainak szétosztásával kapcsolatos költségekre	21,900		
			Összesen (25. cím)	. .	2.921,314	
			Együtt (XVI. fejezet)	. .	. .	29.448,347
XVII.			**Igazságügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			A bírói és ügyészi egyesület internátusainak segélye	. .	7,154	
	2		Királyi bíróságok:			
			Hozzájárulás az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézet jövedelméhez . . .	. .	292,000	
	5		Igazságügyi gazdasági ellátás és üzemek:			
		1	Haszonbérletekre és felszerelésekre . .	127,500		
		2	A letartóztatottak és fiatalkorú növendékek felruházására	6.623,030		
			Összesen (5. cím)	. .	6.750,530	
			Együtt (XVII. fejezet)	. .	. .	7.049,684
XVIII.			**Honvédelmi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			Honvédelmi miniszterium elnöki D) *osztálya.*			
		1	Személyi járandóságok	6.046,070		
		2	Dologi kiadások	445,310		
		3	Kincstári gazdaságoknál felújításokra és pótlásokra	438,000		
			Összesen (1. cím)	. .	6.929,380	
	3		Csapatok:			
			Elhelyezési épületek átalakítására és tatarozására	. .	7.643,100	
	5		Nyugellátások	. .	120.332,000	
			Együtt (XVIII. fejezet)	. .	. .	134.904,480
			Átmeneti kiadások összege	. .	. .	**497.340,467**

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			***b)* Beruházások.**			
X.			**Külügyminiszterium:**			
	2		Külföldi szolgálat:			
			A szófiai követségi épület építkezési költségeire	. .	. .	3.117,500
XI.			**Belügyminiszterium:**			
	4		Csendőrség:			
			Őrslaktanyák vételére és építésére . .	. .	10.005,000	
	5		Állami rendőrség:			
		1	A nyiregyházai kapitányság építési költségeinek I. részlete	1.885,000		
		2	A szombathelyi főkapitányság épületének megvételére I. részlet	1.450,000		
		3	A budapesti toloncház kibővítési költségeire	217,500		
		4	A budapesti főparancsnokságnál a beteg lovak istállójának építésére	174,000		
		5	A szentgotthárdi kapitányság épületének megvételére	290,000		
			Összesen (5. cím)	. .	4.016,500	
	6		Folyamőrség:			
			Révkapitányságok és kirendeltségek elhelyezésére szolgáló épületek építésére és vételére	. .	478,500	
			Együtt (XI. fejezet)	. .	. .	14.500,000
XII.			**Pénzügyminiszterium:**			
	5		Bányakapitányságok:			
			A salgótarjáni és a pécsi bányakapitányságok irodaberendezési költségeire . .	. .	290,000	
	7		Pénzügyőrség:			
			Pénzügyőri laktanyák építési költsége és vételára	. .	2.175,000	
	11		Vámjövedék:			
		1	Vámhivatali célú építkezésekre és házberendezésekre	1.450,000		
		2	A vámőrség számára építkezésekre és házberendezésekre	2.175,000		
			Összesen (11. cím)	. .	3.625,000	
			Átvitel	. .	6.090,000	17.617,500

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	6.090,000	17.617,500
	14		Állami épületek:			
			Hivatali épületek kibővítésére és új hivatali épületek emelésére	. .	15.080,000	
	16		Bányászat és fémkohászat:			
			A pénzverde átalakítására és kibővítésére	. .	4.350,000	
			Együtt (XII. fejezet)	. .	. .	25.520,000
XIII.			**Kereskedelemügyi miniszterium:**			
	7		Államépítészeti hivatalok, közútak és közúti hidak:			
		1	Az állami közutakon lévő nagyobb fahidaknak végleges jellegű hidakká való átépítésére	8.700,000		
		2	Kiépítetlen állami utak kiépítésére és fejlesztésére	14.297,000		
		3	A matolcsi Szamos-híd építésére (V. részlet)	4.205,000		
		4	Útépítési és fenntartási gépek és felszerelések beszerzésére és az útigépjavító telep bővítésére	3.335,000		
		5	Egyes államépítészeti hivatalok végleges elhelyezésére	870,000		
			Összesen (7. cím)	. .	31.407,000	
	9		Ipari és kereskedelmi szakoktatás:			
			Ipariskolai épületek emelésére (II. részlet)	. .	5.075,000	
			Együtt (XIII. fejezet)	. .	. .	36.482,000
XIV.			**Földmívelésügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			A miniszterium telefonközpontjának átépítési költségére	. .	207,350	
	2		Államerdészeti igazgatás:			
			A miskolci erdőigazgatósági székház építési költségeire I. részlet	. .	203,000	
	8		Gazdasági szakoktatás:			
		1	Csermajori kisgazdaképző-iskola építkezésére VI. részlet	1.621,100		
		2	Gazdasági építkezésekre	1.102,000		
		3	Putnoki gazdasági felső leányiskola építkezésére IV. részlet	2.900,000		
			Átvitel	5.623,100	410,350	79.619,500

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	5.623,100	410,350	79.619,500
		4	Magyaróvári gazdasági akadémia internátusának építkezésére I. részlet . .	725,000		
		5	Karcagi földmívesiskola vízvezetéki és csatornázási munkálataira	391,500		
		6	Két új földmívesiskola építésére I. részlet	1.450,000		
			Összesen (8. cím)	. .	8.189,600	
	9		Vizügyi műszaki szolgálat:			
		1	Vizi munkálatok végrehajtására . . .	19.575,000		
		2	Gyöngyös város újjáépítésével kapcsolatban végrehajtandó patakszabályozási munkálatokra	290,000		
			Összesen (9. cím)	. .	19.865,000	
	12		Szőlészet és borászat:			
			A badacsonyi állami közpince építkezésére és a lovasi és móri szőlőtelepek első felszerelésére	. .	435,000	
	13		Kísérletügy és tudományos intézetek:			
		1	Az Alföldi Mezőgazdasági Intézetnél gazdasági építkezésekre és helyreállításra	398,750		
		2	Mezőgazdasági Muzeumhoz vezető fahid kicserélésére és a Muzeum épületének tatarozására	245,050		
		3	Liszt- és sütőipari kísérleti állomás létesítésére	65,250		
			Összesen (13. cím)	. .	709,050	
			Együtt (XIV. fejezet)	. .	. .	29.609,000
XV.			**Népjóléti és munkaügyi miniszterium:**			
	2		Közegészségügy:			
			A székesfehérvári hadiárvaintézet elhelyezésére szolgáló telek megszerzésére és ezzel kapcsolatos költségekre	. .	1.160,000	
	3		Egészségügyi intézmények:			
			A Budapest-angyalföldi állami elme- és ideggyógyintézet kibővítésére	. .	4.930,000	
			Átvitel	. .	6.090,000	109.228,500

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	6.090,000	109.228,50
	4		Gyermekvédelem:			
			A budapesti állami gyermekmenhelynél konyhabővítési munkálatok költségeire	. .	725,000	
			Együtt (XV. fejezet)	. .	. .	6.815,00
XVI.			**Vallás- és közoktatásügyi miniszterium:**			
	5		Debreceni »Tisza István« tudományegyetem:			
			Orvoskari építkezések folytatására . .	. .	11.600,000	
	6		Pécsi »Erzsébet« tudományegyetem:			
			Az átvett állami épületek átalakitására	. .	1.160,000	
	11		Középiskolák és középiskolai internátusok:			
		1	A kisvárdai állami Bessenyey György reálgimnázium építkezésének befejezésére	652,500		
		2	A budapesti IX. ker. állami Fáy András reálgimnázium építkezésére	145,000		
			Összesen (11. cím)	. .	797,500	
	13		Polgári iskolák:			
			Polgári iskolák építkezésére	. .	580,000	
	16		Bábaképző intézetek:			
			A szolnoki bábaképző intézet építésére .	. .	4.350,000	
	19		Elemi népiskolák:			
			Elemi népiskolai épületek létesítésére .	. .	1.885,000	
	20		Kisdedóvó intézetek és menedékházak:			
			Kisdedóvó intézetek épületeinek létesitésére	. .	58,000	
	21		Nem állami iskolák támogatása:			
			Tanyai iskolák létesítésére	. .	29.000,000	
	25		Országos Magyar Gyüjteményegyetem és annak Tanácsa:			
			A Konkoly-Thege-féle csillagvizsgáló intézet építésére	. .	2.436,000	
			Együtt (XVI. fejezet)	. .	. .	51.866,5
			Átvitel	. .	. .	167.910,0

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	167.910,000
XVII.			**Igazságügyi miniszterium:**			
	2		Királyi bíróságok:			
			Törvénykezési és járásbírósági épületek és bírósági fogházak építésére, kibővítésére, telekvételekre, első felszerelésekre, bebutorozásokra, tervezési, ellenőrzési, felülvizsgálati és felügyeleti költségekre, munkadíjakra és egyéb műszaki költségekre	. .	. .	6.090,000
XIX.			**Posta, távirda és távbeszélő:**			
			Budapest—wieni távbeszélő kábel . .	. .	. .	101.500,000
XXI.			**Államvasutak**	. .	. .	79.750,000
XXII.			**Állami vas-, acél- és gépgyárak**	. .	. .	68.150,000
			Beruházások összege	. .	. .	**423.400,000**
			Kiadások főösszege	. .	. .	**13,664.854,549**

3. §. Az előbbi szakaszban megajánlott kiadások fedezésére az ország következ jövedelmei és bevételei jelöltetnek ki:

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			***A)* Rendes bevételek.**			
II.			**Kormányzóság:**			
	2		Katonai iroda és palotaőrség:			
			Különféle bevételek	. .	3,400	
	3		Gazdasági iroda:			
		1	Ház- és haszonbérek	297,975		
		2	A kertgazdaság bevételei	77,500		
		3	Tokajhegyaljai szőlőgazdaság bevételei .	1.085,000		
		4	Különféle bevételek	25,500		
			Összesen (3. cím)	. .	1.485,975	
			Együtt (II. fejezet)	. .	. .	1.489,375
III.			**Nemzetgyülés:**			
	2		Nemzetgyűlés:			
			Az Országház, valamint annak bérházában levő lakások bérjövedelme .	. .	. .	182,700
IV.			**Állami adósságok:**			
	1		Háború előtti időből származó állami adósságok:			
		1	Állami üzemek hozzájárulása a magyar államadósság szükségletéhez	52.216,915		
		2	Az államadósságok esedékes címleteinek és szelvényeinek beváltásával megbizott pénzintézetek részére kiutalt beváltási javadalmazások fel nem használt részei után megtérített időközi kamatok	2,000		
			Összesen (1. cím)	. .	52.218,915	
	2		Háború kezdetétől a békeszerződés életbeléptéig felvett állami adósságok:			
			Állami üzemek hozzájárulása a magyar államadósságok szükségletéhez . . .	. .	13,980	
	3		A békeszerződés életbeléptétől kezdve felvett állami adósságok a Magyar Királyság 1924. évi állami kölcsöne kivételével:			
		1	Vagyonváltságföldek haszonbére . . .	98.600,000		
		2	Az 1923 : XXVIII. t.-c. végrehajtásával kapcsolatban várható bevételek . .	230,000		
			Összesen (3. cím)	. .	98.830,000	
			Átvitel	. .	151.062,895	1.672,075

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	151.062,895	1.672,075
	4		A Magyar királyság 1924. évi állami kölcsöne:			
			A Magyar Királyság 1924. évi állami kölcsönének kamataiból	. .	48.764,080	
			Együtt (IV. fejezet)	. .	. .	199.826,975
IX.			**Miniszterelnökség:**			
	4		Budapesti országos kereskedelmi és ipari kikötő kormánybiztossága:			
		1	A kikötői létesítmények hasznosításából és a kikötő területén épített vasuti vonalak amortizációjára beszedendő illetékekből	170,000		
		2	A kikötőhöz tartozó ingatlanok bérjövedelméből és vegyesekből	255,000		
			Együtt (IX. fejezet)	. .	. .	425,000
X.			**Külügyminiszterium:**			
	2		Külföldi szolgálat:			
		1	Konzuli illetékekből	34.850,000		
		2	Konzuli cselekményekhez szükséges nyomtatványok árából	425,000		
		3	Külképviseleti épületekben elhelyezett tisztviselők által fizetett lakbérekből .	680,000		
			Együtt (X. fejezet)	. .	. .	35.955,000
XI.			**Belügyminiszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Hivatalos kiadványok jövedelme . . .	4.899,400		
		2	Különféle bevételek	43,010		
		3	Önkormányzatok vasuti menetdíj kedvezmény váltságának térítménye	3.288,210		
			Összesen (1. cím)	. .	8.230,620	
	3		Közbiztonsági és közrendészeti szolgálat:			
		1	Kísérleti nyomda bevételei	170,000		
		2	Mozgóképszínházak által jóléti célokra fizetendő járulékokból	425,000		
		3	Selejtes anyagok eladásából	29,200		
			Összesen (3. cím)	. .	624,200	
			Átvitel	. .	8.854,820	237.879,050

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	8.854,820	237.879,050
	4		Csendőrség:			
			Selejtanyagok és lovak értékesítéséből .	. .	1.551,130	
	5		Állami rendőrség:			
		1	Engedély, értesítési, jelentkezési díjak, bejelentő lapok díja, csónaknyilvántartási és hajóvizsgálati díjak	4.142,900		
		2	Járulékok	2.029,800		
		3	Ápolási díjak	649,060		
		4	Különféle bevételek	3.378,240		
			Összesen (5. cím)	. .	10.200,000	
			Együtt (XI. fejezet)	. .	. .	20.605,950
XII.			**Pénzügyminiszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	A Pénzügyi Közlöny jövedelme	204,000		
		2	A biztosító magánvállalatok részéről fizetett felügyeleti díjak	1.020,000		
		3	Házbérek	85,264		
			Összesen (1. cím)	. .	1.309,264	
	2		Jogügyi igazgatóság:			
			Perköltségek	. .	21,900	
	4		Földadónyilvántartás, Állami földmérés és állami térképészet:			
		1	Új földadósorozati munkálatok körül felmerült költségek megtérítése	43,800		
		2	Kataszteri térképek eladásából és vegyes bevételek	219,000		
		3	Egyéb térképek eladásából	292,000		
			Összesen (4. cím)	. .	554,800	
	5		Bányakapitányságok:			
		1	Bányamérték illetékek	1.326,000		
		2	Szénjogi térilletékek	4.658,000		
		3	Zártkutatmányi felügyeleti illetékek . .	850,000		
		4	Egyéb bevételek	15,174		
			Összesen (5. cím)	. .	6.849,174	
	6		Központi állampénztár és adóhivatalok:			
			Járulék a miniszteriumok igazgatása alatt levő közalapok és alapítványok részéről az azokat kezelő központi állampénztár költségeihez	. .	160,480	
			Átvitel	. .	8.895,618	258.485,000

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	8.895,618	258.485,000
	7		Pénzügyőrség:			
			Különféle bevételek	. .	102,000	
	8		Egyenes adók:			
		1	Földadó	580.000,000		
		2	Házadó	290.000,000		
		3	Társulati adó	108.750,000		
		4	Jövedelem- és vagyonadó	652.500,000		
		5	Kincstári házhaszonrészesedés	217.500,000		
		6	Vegyes bevételek	2.900,000		
			Összesen (8. cím)	. .	1,851.650,000	
	9		Forgalmi adók és illetékek:			
		1	Forgalmi adók	1,502.200,000		
		2	Illetékek	761.250,000		
		3	Fuvarozási illeték	134.850,000		
			Összesen (9. cím)	. .	2,398.300,000	
	10		Fogyasztási adók:			
		1	Szeszadó	212.075,000		
		2	Söradó	34.000,000		
		3	Cukoradó	426.360,000		
		4	Ásványolajadó	68.000,000		
		5	Gyujtószeradó	35.700,000		
		6	Szivarkahüvely- és szivarkapapíradó . .	11.900,000		
		7	Vegyes bevételek	12.365,000		
			Összesen (10. cím)	. .	800.400,000	
	11		Vámjövedék:			
		1	Behozatali vámilleték	1,243.590,000		
		2	Mérlegpénz	510,000		
			Tárcabevételek:			
		3	Raktárdíj	425,000		
		4	Bérletek	3,400		
			Összesen (11. cím)	. .	1,244.528,400	
	12		Dohányjövedék:			
			Dohányeladás, engedély illetékek és egyéb bevételek	. .	1,417.818,363	
	13		Egyéb állami jövedékek:			
			I. Sójövedék.			
		1	Sóeladás	244.527,301		
			Átvitel	244.527,301	7,721.694,381	258.485,000

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	244.527,301	7,721.694,381	258.485,000
			II. Mesterséges édesítőszerek állami egyedárúsága			
		2	Mesterséges édesítőszerek eladása . . .	1.100,000		
			III. Osztálysorsjáték.			
		3	Az osztálysorsjátékból folyó jövedelem	7.600,000		
			Összesen (13. cím)	. .	253.227,301	
	14		Állami épületek:			
		1	Ház- és haszonbérek az állami épületeknél	1.636,660		
		2	A budapesti állami alagút bevételei . .	3,504		
		3	A Wekerle állami munkástelep bevételei	9.526,500		
		4	Volt katonai épületek bérbeadásából . .	43,800		
			Összesen (14. cím)	. .	11.210,464	
	15		Bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola:			
		1	Beíratási és tandíjak	160,600		
		2	Pótvizsgadíjak és különféle bevételek .	61,320		
			Összesen (15. cím)	. .	221,920	
	16		Bányászat és fémkohászat:			
			Üzemi bevételek	. .	2.601,000	
	17		Állami nyomda:			
			Üzemi és egyéb bevételek	. .	29.200,000	
	18		Különféle kiadások és bevételek:			
		1	A közigazgatási hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzekből befolyó összeg (1901:XX. t.-c. 23. §.) . . .	3.200,000		
		2	Bűnügyi költségtérítmények	1.700,000		
		3	Nyomtatványok és kiadványok eladásából befolyó bevételekből	680,000		
		4	Osztalék a Magyar Nemzeti Banktól .	2.500,000		
		5	Vegyes bevételek	680,000		
			Összesen (18. cím)	. .	8.760,000	
			Együtt (XII. fejezet)	. .	. .	8,026.915,066
XIII.			**Kereskedelemügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			A vasuti társulatok által kormányfelügyeletért fizetendő illetékek, a tárca tulajdonában levő h. é. vasuti címletek után befolyó osztalék, tengerész-, hajós- és vasuti tisztképző tanfolyamok, gépjármű szakértő bizottság és gépjárművezetői tanfolyam bevételei, birságpénzek és egyéb bevételek	. .	3.979,190	
			Átvitel	. .	3.979,190	8,285.400,066

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	3.979,190	8,285.400,066
	3		Szabadalmi biróság és szabadalmi felsőbiróság:			
		1	Szabadalmi díjak, valamint a védjegyek és minták utáni illetékek	2.119,900		
		2	A hivatalos kiadványok előfizetési díjaiból, eladásából és vegyes bevételek .	90,100		
			Összesen (3. cím)	. .	2.210,000	
	4		Vasuti és hajózási főfelügyelőség:			
			Kazánvizsgálati, köbözési, eljárási díjak és egyéb bevételek	. .	1.462,000	
	5		Központi statisztikai hivatal:			
		1	Külkereskedelmi statisztikai illetékekből és a külkereskedelmi statisztikai ürlapok árusításából	7.497,000		
		2	Kiadványok árusításából	552,500		
		3	Vegyesek	418,540		
			Összesen (5. cím)	. .	8.468,040	
	6		Központi mértékügyi intézet és mértékhitelesítés:			
		1	Hitelesítési díjak	9.836,200		
		2	Felszerelések és közlemények eladásából és vegyes bevételek	23,800		
			Összesen (6. cím.)	. .	9.860,000	
	7		Államépítészeti hivatalok, közutak és közúti hidak:			
		1	Törvényhatóságok és községek hozzájárulása	2.987,750		
		2	Hídvámok és egyéb bevételek	612,680		
		3	Utigépjavítótelep jövedelmei	408,000		
		4	Hozzájárulás a budapesti állami hídak fenntartási költségeihez	802,230		
		5	Útfenntartási illetékek	10.200,000		
		6	Kisvasuti anyagok bérletéből	94,900		
			Összesen (7. cím.)	. .	15.105,560	
	8		Ipari felügyelet:			
			Gőzkazánvizsgálati eljárási díjak, kincstári illetékek és egyéb bevételek . .	. .	3.570,000	
	9		Ipari és kereskedelmi szakoktatás:			
			Tandíjak és egyebek	. .	1.224,000	
			Átvitel	. .	45.878,790	8,285.400,066

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	45.878,790	8,285.400,066
	10		Ipari és kereskedelmi célok:			
		1	Anyag- és lőfegyvervizsgálati díjak . .	306,000		
		2	Cégjegyzési, céghirdetési és előfizetési díjak	748,000		
		3	Lőporegyedáruság bevételeiből való részesedés	4.420,000		
		4	Felügyeleti költségek megtérítése, illetékek és vegyesek	2.788,000		
		5	Üzemi bevételekből	29,200		
		6	Gépkocsiszolgálat bevételeiből	36,500		
			Összesen (10. cím)	. .	8.327,700	
			Együtt (XIII. fejezet)	. .	. .	54.206,490
XIV.			**Földmívelésügyi minisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			Bizományba adott könyvek eladásából, térítményekből és vegyesekből . . .	. .	116,846	
	2		Államerdészeti igazgatás:			
		1	Az állami ellátásban levő erdők birtokosai által fizetett járulékokból, késedelmi kamatokból és eljárási költségekből .	1.377,000		
		2	Csemeték és erdei magvak eladásából .	510,000		
		3	Országos erdei alap bevételeiből . . .	28,900		
			Összesen (2. cím)	. .	1.915,900	
	3		Erdészeti szakoktatás:			
			Az erdőgazdasági szakiskola, valamint az erdőőri és vadőri iskolák bevételeiből	. .	238,000	
	4		Gazdasági felügyelőségek, állattenyésztés és tejgazdaság:			
		1	A gödöllői baromfitenyésztőtelep üzemi bevételéből és vegyes bevételekből .	56,610		
		2	Sertéshizlaló és Húsipari Részvénytársaság osztalékából	28,390		
		3	Sertésnagyvágó Részvénytársaság osztalékából	31,450		
		4	Földmívelés körében várható bevételek	4.544,980		
		5	Állattenyésztésből	2.803,310		
		6	Haszonbérletekből	21,900		
		7	Anyagok és szerek értékesítéséből . .	36,500		
		8	Tejfeldolgozó üzemek ellenőrzési díjaiból	170,000		
			Összesen (4. cím)	. .	7.698,140	
			Átvitel	. .	9.968,886	8,339.606,556

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	9.968,886	8,339.606,556
	5		Állami lótenyészintézetek:			
		1	Fedeztetési díjakból	11.696,000		
		2	Lovak eladásából	1.847,220		
		3	Vegyes bevételekből	1.230,290		
			Összesen (5. cím)	. .	14.773,510	
	6		Állategészségügy:			
		1	Marharakodó-állomásokon szedett állatorvosi vizsgálati díjakból és vegyes bevételekből	3.145,000		
		2	Az oltóanyagtermelő-intézet által forgalomba hozott szérumokból és oltóanyagokból	1.700,000		
			Összesen (6. cím)	. .	4.845,000	
	7		Állatorvosi főiskola:			
		1	Tandíjakból és beíratási díjakból . . .	72,080		
		2	Vegyes bevételekből	1,700		
			Összesen (7. cím)	. .	73,780	
	8		Gazdasági szakoktatás:			
		1	Tandíjakból és beíratási díjakból . . .	1.190,000		
		2	Termények és állatok értékesítéséből .	5.015,000		
		3	Élelmezési díjakból és vegyesekből . .	1.615,000		
			Összesen (8. cím)	. .	7.820,000	
	9		Vízügyi műszaki szolgálat:			
		1	Vízszabályozási társulatok által az állami felügyeletért fizetendő átalányokból, hatósági eljárási díjakból, továbbá a magánosok által igénybe vett vízmesterek illetményeinek részbeni megtérítéséből	459,000		
		2	Állami kikötők gazdálkodásából és vegyesekből	935,000		
		3	A dunabogdányi és visegrádi kincstári kőbányákban termelt és előállított terméskövek, stb. eladásából	1.258,000		
		4	Egyéb állami és közüzemek, nemkülönben magánosok részére történő kavicstermelésből, fa- és kőszállításból . .	578,000		
		5	Átvágások céljaira megszerzett és az átvágások által elmetszett területek és holt medrek bérbeadásából	323,000		
		6	A halászati szakértők hatósági eljárásából származó díjakból és a halászatnál működő vízmesterek kiküldetéséből eredő bevételek	51,000		
			Összesen (9. cím)	. .	3.604,000	
			Átvitel	. .	41.085,176	8,339.606,556

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	41.085,176	8,339.606,556
	10		Kertészet:			
			Állami kertgazdaságok és zöldségtermelő telepek bevételeiből	. .	1.666,000	
	11		Méhészet:			
			A méhészeti gazdaság jövedelméből .	. .	25,500	
	12		Szőlészet és borászat:			
		1	Termények, anyagok és elhasznált leltári tárgyak értékesítéséből	2.040,000		
		2	Borkezelési és hordóhasználati díjakból és vegyes bevételekből	1.700,000		
		3	A bortörvény végrehajtásából	255,000		
			Összesen (12. cím)	. .	3.995,000	
	13		Kisérletügy és tudományos intézetek:			
		1	Kisérletügyi intézményeknél befolyó díjakból és számadási térítményekből .	2.809,930		
		2	Üzemi bevételekből	541,960		
		3	Vegyes bevételekből	137,700		
		4	Növényvédelmi és növényforgalmi iroda üzemi bevételéből	2.380,000		
		5	Növényvédelmi és növényforgalmi irodánál minősítési díjakból és eljárási költségek megtérítéséből	1.785,000		
			Összesen (13. cím)	. .	7.654,590	
	14		Földbirtokrendezési szolgálat és gazdasági műszaki hivatal:			
			Ingatlanok, jogok és jogosítványok hasznosításából származó jövedelem . .	. .	425,000	
	15		Mező- és közgazdaság különböző ágai:			
		1	Burgonyatermelési telep bevételéből . .	275,570		
		2	Mezőőri jelvények, könyvek, nyomtatványok eladásából és vegyes bevételekből	25,500		
			Összesen (15. cím)	. .	301,070	
			Együtt (XIV. fejezet)	. .	. .	55.152,336
			Átvitel	. .	. .	8,394.758,892

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	8,394.758,892
XV.			**Népjóléti és munkaügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	A Népegészségügyi Közlöny jövedelme .	7,191		
		2	Az állami kislakások házbérjövedelme .	16.019,649		
			Összesen (1. cím)	. .	16.026,840	
	2		Közegészségügy:			
			I. Közegészségügyi bevételek.			
		1	Az állami kutfuró berendezés használatáért az érdekeltségek által fizetendő használati díj	26,760		
		2	Hozzájárulás az Országos Tisztviselői Betegsegélyző Alaphoz a Nyugdíjjárulék Alapból	4.380,000		
		3	A Magyar Gyógyszerkönyv IV. kiadásának eladásából	17,520		
		4	A törvényhatóságokat terhelő nyilvános betegápolási költségekből	195.827,110		
			II. A háború áldozatairól való gondoskodással kapcsolatos bevételek.			
		5	A szerződéses viszonyban álló intézmények és a magánbetegek által megtérítendő ápolási díjakból	2.336,570		
		6	Gazdasági jövedelem	5.411,360		
		7	Egyéb bevételek	702,780		
			Összesen (2. cím)	. .	208.702,100	
	3		Egészségügyi intézmények:			
		1	Ápolási díjakból	8.551,000		
		2	Hasznavehetetlen tárgyak eladásából .	28,900		
		3	Gazdasági jövedelem	612,000		
		4	Gyógyszerkülönlegességek engedélyezéséből	17,000		
		5	Különféle bevételek	119,000		
			Összesen (3. cím)	. .	9.327,900	
	4		Gyermekvédelem:			
		1	A törvényhatóságok utján a községek (városok) által visszatérítendő gyermekgondozási és ellátási költségekből	74.483,360		
		2	Különféle bevételek	935,000		
			Összesen (4. cím)	. .	75.418,360	
			Együtt (XV. fejezet)	. .	. .	309.475,200
			Átvitel	. .	. .	8,704.234,092

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	8,704.234,092
XVI.			**Vallás- és közoktatásügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Bérjövedelmek	369,614		
		2	Közalapítványi hozzájárulások	1.130,891		
		3	Egyéb jövedelmek	89,216		
		4	Önkormányzatok vasuti menetdíj kedvezmény váltságának térítménye	2.399,907		
			Összesen (1. cím)	. .	3.989,628	
	3		Budapesti »Pázmány Péter« tudományegyetem:			
		1	Tandíjjövedelem	2.550,000		
		2	Egyetemi alap jövedelme	1.436,755		
		3	A klinikákon befolyó ápolási díjakból .	26.717,200		
		4	A klinikákon befolyó külön ápolási díjakból	11.050,000		
		5	A klinikák egyéb bevételei	2.125,000		
		6	A Pasteur kórházban befolyó ápolási díjakból	1.587,800		
		7	A Pasteur kórházban befolyó vegyes bevételek	19,125		
			Összesen (3. cím)	. .	45.485,880	
	4		Szegedi »Ferenc József« tudományegyetem:			
		1	Tandíjjövedelem	364,650		
		2	Ápolási díjak	6.800,000		
		3	Egyéb bevételek	676,600		
			Összesen (4. cím)	. .	7.841,250	
	5		Debreceni »Tisza István« tudományegyetem:			
		1	Tandíjakból	353,600		
		2	Apolási díjakból	13.600,000		
		3	Élelmezési, gyógyszer, kötszer, fűtési és világítási térítmény	1.360,000		
			Összesen (5. cím)	. .	15.313,600	
	6		Pécsi »Erzsébet« tudományegyetem:			
		1	Tandíjjövedelem	510,000		
		2	Nyomtatványok eladásából	3,230		
		3	Ápolási díjakból	16.320,000		
		4	Élelmezési és világítási költségek megtérítése	1.020,000		
			Összesen (6. cím)	. .	17.853,230	
			Átvitel	. .	90.483,588	8,704.234,092

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	90.483,588	8,704.234,092
	7		Budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kar:			
		1	Tandijakból	688,500		
		2	Újpesti főiskolai szociális telep vegyészeti és Röntgen-laboratóriumának bevétele	6,800		
		3	Vegyes bevételek	34,000		
		4	A Horthy Miklós kollégium bevételei .	510,000		
			Összesen (7. cím)	. .	1.239,300	
	8		»József« műegyetem:			
		1	Tandíjjövedelem	1.224,000		
		2	Beiratási díjakból a könyvtárt illető rész	68,000		
		3	Nyomtatványok eladásából	34,000		
			Összesen (8. cím)	. .	1.326,000	
	9		Középiskolai tanárképzők:			
		1	Ellátási díjak az Eötvös kollégiumban .	238,000		
		2	Világítási és lakástérítmények	111,010		
		3	Egyéb bevételek	3,400		
			Összesen (9. cím)	. .	352,410	
	11		Középiskolák és középiskolai internátusok:			
			I. Állami középiskolák.			
		1	Tanpénzek és felvételi díjak	11.485,000		
		2	Internátusok jövedelme	3.853,000		
		3	Különféle bevételek	1.993,250		
			II. Állami nevelő intézetek.			
		4	Reáliskolai nevelőintézetek jövedelme .	1.197,200		
			Összesen (11. cím)	. .	18.528,450	
	12		Polgári iskolai tanárképző főiskolák:			
			Polgári iskolai tanárképző főiskolák jövedelme	. .	340,000	
	13		Polgári iskolák:			
		1	Polgári iskolák jövedelme	7.820,000		
		2	Községek hozzájárulása az állami polgári iskolák fenntartási költségeihez . . .	292,000		
			Összesen (13. cím)	. .	8.112,000	
	14		Felsőkereskedelmi iskolák:			
			Állami felsőkereskedelmi iskolák bevételei	. .	1.836,000	
			Átvitel	. .	122.217,748	8,704.234,092

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	122.217,748	8,704.234,092
	15		Szakiskolák és gyógyítva nevelő iskolák:			
		1	Mezőgazdasági iskolák bevételei . . .	42,500		
		2	Gyógyítva nevelő iskolák bevételei . .	561,000		
			Összesen (15. cím)	. .	603,500	
	16		Bábaképző intézetek:			
		1	Ápolási díjak	3.145,000		
		2	Internátusi díjbevételek, élelmezési, gyógyszer, fűtési és világítási térítmények	282,200		
		3	Bábatankönyvek eladásából	3,060		
			Összesen (16. cím)	. .	3.430,260	
	18		Elemi iskolai tanító-, tanítónő- és kisdedóvónőképző intézetek:			
			Tanító-, tanítónő- és kisdedóvónőképző intézetek jövedelméből	. .	195,500	
	19		Elemi népiskolák:			
		1	Elemi népiskolák bevételei	5.950,000		
		2	Néptanítók Lapja előfizetési és hirdetési díjaiból	17,000		
			Összesen (19. cím)	. .	5.967,000	
	20		Kisdedóvó intézetek és menedékházak:			
			Kisdedóvó intézetek és menedékházak bevételeiből	. .	171,700	
	22		Művészeti tanintézetek:			
		1	Tanpénzek, beiratási és felvételi díjakból	1.141,210		
		2	A Képzőművészeti főiskolánál házbérekből	21,462		
		3	A Zeneművészeti főiskolánál terembérekből, ruhatárjövedelemből, műsorok eladásából és vegyesekből	816,000		
		4	A Színművészeti akadémiánál gyakorlati előadásokból és házbérekből	481,456		
		5	A miskolci müvésztelepnél házbérekből és Miskolc város hozzájárulásából .	13,730		
			Összesen (22. cím)	. .	2.473,858	
	23		Művészeti célok támogatása:			
		1	Az Andrássy-úti régi Műcsarnok épületében levő színház és a kiállítási helyiségek bérjövedelme	158,000		
		2	Könyvbirálati díjakból	17,000		
			Összesen (23. cím)	. .	175,000	
			Átvitel	. .	135.234,566	8,704.234,092

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	135.234,566	8,704.234,092
	24		Tudományos célok támogatása:			
			Szaklapok előfizetési díjából	. .	29,200	
			Együtt (XVI. fejezet)	. .	. .	135.263,766
XVII.			**Igazságügyi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Az Igazságügyi Közlöny, a Büntetőjogi Határozatok Tára, a Polgári jogi Határozatok Tára, a Hatásköri Jogszabályok és Hatásköri Határozatok Tára jövedelme	68,000		
		2	Külön eljárási díjakból befolyó jövedelem	1.040,060		
			Összesen (1. cím)	. .	1.108,060	
	2		Királyi bíróságok:			
		1	Házbérek	350,400		
		2	Egyéb bevételek	340,000		
			Összesen (2. cím)	. .	690,400	
	4		Büntetések végrehajtása:			
			Munkajövedelem	. .	340,000	
	5		Igazságügyi gazdasági ellátás és üzemek:			
		1	Ingatlanok és haszonbérletek jövedelme	3.570,000		
		2	Munkajövedelem	3.740,000		
			Összesen (5. cím)	. .	7.310,000	
	6		Fiatalkorúak bűnözése elleni védekezés:			
		1	Büntetéspénzek	11.835,400		
		2	Ipari és gazdasági jövedelem	153,000		
		3	Egyéb bevételek	34,000		
			Összesen (6. cím)	. .	12.022,400	
			Együtt (XVII. fejezet)	. .	. .	21.470,860
XVIII.			**Honvédelmi miniszterium:**			
	1		Központi igazgatás:			
			Gazdasági jövedelemből	. .	2.411,920	
	3		Csapatok:			
			Hasznavehetetlen felszerelés, fegyver- és lőszerhulladék eladásából, lovak értékesítéséből és haszonbérekből . . .	. .	1.076,750	
			Átvitel	. .	3.488,670	8,860.968,718

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	3.488,670	8,860.968,718
	4		Ludovika Akadémia:			
			Ludovika Akadémia általános alapjövedelméből és a fizetéses növendékekért befolyó táp- és tandíjakból		832,350	
			Együtt (XVIII. fejezet)	. .	. .	4.321,020
XIX.			**Posta, távirda és távbeszélő:**			
		1	Postai bevételek	465.900,000		
		2	Távirda bevételek	93.500,000		
		3	Távbeszélő bevételek	396.100,000		
		4	Postatakarékpénztártól jutalék	11.900,000		
		5	Különféle bevételek	20.400,000		
			Együtt (XIX. fejezet)	. .	. .	987.800,000
XX.			**Postatakarékpénztár:**			
		1	Kamatjövedelmek	53.365,000		
		2	Házbérjövedelmek	700,800		
		3	Kezelési díjak és jutalékok	25.780,000		
		4	Nyomtatványok eladásából	1.519,000		
		5	Egyéb bevételek	1.564,000		
			Együtt (XX. fejezet)	. .	. .	82.928,800
XXI.			**Államvasutak:**	. .	. .	3,471.111,000
XXII.			**Állami vas-, acél- és gépgyárak**	. .	. .	464.584,330
XXIII.			**Állami erdőgazdasági birtokok:**			
			Erdőgazdasági üzemi bevételek	. .	. .	25.383,380
XXIV.			**Állami mezőgazdasági birtokok:**			
			Állami birtokok gazdálkodásából . . .	. .	. .	90.846,894
XXV.			**Selyemtenyésztés:**			
		1	Selyemgubó eladásból	21.524,488		
		2	Selyemfonódákat bérlő r.-t.-tól haszonbér és nyereségrészesedés	223,307		
		3	Selymérpete eladásból	171,769		
		4	Vegyes bevételek	10,658		
			Együtt (XXV. fejezet)	. .	. .	21.930,222
XXVI.			**Kőszénbányászat:**			
		1	Kezelési bevételek	68,000		
		2	Üzemi bevételek	32.130,000		
			Együtt (XXVI. fejezet)	. .	. .	32.198,000
			Rendes bevételek összege	. .	. .	**14,042 072,364**

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			B) Rendkívüli bevételek.			
IV.			**Állami adósságok:**			
	1		Háború előtti időből származó állami adósságok:			
		1	A brit állampolgárokkal szemben fennálló tartozásokra a magánosoktól behajtandó összeg	6.940,000		
		2	A francia állampolgárokkal szemben fennálló tartozásokra a magánosoktól behajtandó összeg	2.256,000		
			Együtt (IV. fejezet)	. .	. .	9.196,000
X.			**Külügyminiszterium:**			
	2		Külföldi szolgálat:			
			A szófiai volt közös követségi palota eladásából	. .	. .	2.467,500
XI.			**Belügyminiszterium:**			
	2		Törvényhatóságok és községek:			
			A trianoni békeszerződés által kettészelt törvényhatóságok és községek vagyonjogi kérdéseinek rendezése tárgyában megkötött magyar-román egyezmény végrehajtásával kapcsolatos költségeknek az érdekelt vármegyék és községek által leendő visszatérítéséből . .	. .	. .	510,000
XIII.			**Kereskedelemügyi miniszterium:**			
	5		Központi statisztikai hivatal:			
			Gazdacímtár árusításából	. .	340,000	
	7		Államépítészeti hivatalok, közutak és közuti hidak:			
			Törvényhatóságoknak nagyobb hidak átépítésére, valamint útépítésre adott kölcsönök törlesztő részletei és kamatai	. .	994,500	
			Együtt (XIII. fejezet)	. .	. .	1.334,500
			Átvitel	. .	. .	13.508,000

Fejezet	Cím	Rovat		Rovatonként	Címenként	Fejezetenként
				ezer papírkorona		
			Áthozat	. .	. .	13.508,000
XIV.			**Földmívelésügyi minisztérium:**			
	3		Erdészeti szakoktatás:			
			A főiskolai gazdaság és menza által visszatérítendő kamatmentes kölcsön	. .	17,000	
	9		Vízügyi műszaki szolgálat:			
			Egyes ármentesítő-társulatoknak védművek helyreállítására visszatérítés kötelezettsége mellett nyujtott előlegek megtérítéséből	. .	1.156,510	
	14		Földbirtokrendezési szolgálat és gazdasági műszaki hivatal:			
		1	Telepesek által fizetendő váltságárakból, kamatokból és egyéb jövedelmekből .	61,200		
		2	Vegyes bevételekből	5,100		
			Összesen (14. cim)	. .	66,300	
	15		Mező- és közgazdaság különböző ágai:			
			Mezőgazdasági kultúrilletékből	. .	4.250,000	
	16		Gazdasági munkaügyi igazgatás:			
			Nersanyagok beszerzésére adott előlegek visszatérítéséből	. .	102,000	
			Együtt (XIV. fejezet)	. .	. .	5.591,810
XV.			**Nepjóléti és munkaügyi minisztérium:**			
	1		Központi igazgatás:			
		1	Lakásügyi illetékekből	3.060,000		
		2	A lakásépítési külön tevékenység jelentkezési díjaiból	170,000		
			Összesen (XV. fejezet)	. .	. .	3.230,000
			Rendkívüli bevételek összege	. .	. .	**22.329,810**
			Bevételek főösszege	. .	. .	**14,064.402,174**

4. §. A 2. §-ban megállapított s összesen . 13,664.854,549.000 K-t tevő kiadásokat a 3. §-ban megajánlott s összesen . 14,064.402,174.000 K-t tevő jövedelmek és bevételek . 399.547,625.000 K-val haladják meg, amely összeg az 1925: XXIII. t.-c. 1. §-ában nyert felhatalmazás értelmében az ugyanott említett alkalmazottak anyagi helyzetének javítására, a netán fennmaradó többlet pedig a pénztári készletek gyarapítására fordítandó.

5. §. Hogy az államnak a 3. §-ban elősorolt jövedelmei és bevételei folyóvá tétethessenek, a törvényekbe iktatott egyenes, fogyasztási és forgalmi adók, illetékek, díjak és jövedékek, az út-, híd- és révvám, az állami vagyon jövedelmei és az állam egyéb bevételei az eddigi törvényekben, illetőleg törvényes rendeletekben eszközölt és a törvényesen netalán még teendő módosítások megtartásának kikötése mellett, az 1925/26. költségvetési évre ezennel megajánltatnak és megszavaztatnak.

6. §. Az előbbi szakaszban megszavazott, valamint a 3. §-ban előirányzott bevételek csupán a jelen törvényben megajánlott kiadásokra fordíthatók. Átruházni a megajánlott kiadásokat e kiadásoknak fejezetei, címei vagy rovatai között általában nem lehet. Nem lehet továbbá átruházást eszközölni a »dologi kiadások« rovatokon a »kiküldetési és átköltözködési költségek« céljaira, valamint az egyéb célokra szolgáló összegek között sem. Az átruházási tilalom alól kivételnek csak azokban az esetekben van helye, amelyekben a minisztertanács a pénzügyminiszter előzetes hozzájárulásával megállapítja, hogy a költségvetés kereteinek betartása érdekében a hitelátruházás elkerülhetetlenül szukséges.

7. §. Az 1925/26. évi költségvetésben a »rendes« és az »átmeneti« kiadások alatt előirányzott hitelekre nézve a tárgyéven túl még egy évre, vagyis az 1926/27. év végéig terjedőleg szóló felhasználási idő megállapításának helye nincs.

8. §. (1) Az 1925: XXIII. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a kormány ezideig a következő hasznos beruházásokat határozta el és azokra a következő összegek fordíttatnak:

	korona
1. A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő építésének folytatására . . .	58.000,000.000
2. Az állami kislakásépítések folytatására	87.000,000.000
3. A budapesti Szent János kórház építésének befejezésére	5.800,000.000
4. Ármentesítő társulatoknak beruházási kölcsönökre	203.000,000.000
5. A mezőgazdasági termelés fejlesztését célzó beruházásokra	33.350,000.000
6. Utépítési célokra	43.500,000.000
7. Az államvasutak beruházásaira	290.000,000.000
8. A posta, távíró és távbeszélő beruházásaira	72.500,000.000
9. Az állami vas-, acél- és gépgyárak beruházásaira . .	32.987,500.000
10. Az állami erdőgazdasági birtokok beruházásaira .	11.600,000.000
11. Az állami mezőgazdasági birtokok beruházásaira	14.50,000.000

	korona
12. A Budapest—Wien között létesítendő nemzetközi földalatti kábel építésére	95.700,000.000
13. Egy záloglevelеket kibocsátó központi szervezet alapítására . . .	72.500,000.000
Összesen . .	1,007.387,500.000

(2) Utasíttatik a kormány, hogy az idézett törvényes felhatalmazás alapján még teljesítendő hasznos beruházásokról és pedig úgy azokról, amelyek a fentiekben felsoroltak valamelyikének esetleges meg nem valósulása esetén felszabaduló fedezet terhére határoztatnak el, mint azokról, amelyek ezeken felül az idézett törvényszakasz alapján hasznos beruházásokra fordítható összeg terhére még elhatároztatnak, a nemzetgyűlésnek az 1926. év végéig tegyen jelentést.

9. §. E törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

Budapest, 1926. évi január hó 26.-án.

Dr. Bud János s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

Melléklet az 1003. számú irományhoz.

Indokolás

„az 1925/26. évi állami költségvetés"-ről szóló törvényjavaslathoz.

A nemzetgyűlés az 1925/26. évi állami költségvetést letárgyalván, törvényeinknek és alkotmányos gyakorlatunknak megfelelően a megszavazott kiadásokat és bevételeket felölelő felhatalmazási javaslat terjesztendő elő.

Ezt a célt szolgálja a jelen törvényjavaslat, amelynek 1. §-a a rendes, az átmeneti és a beruházási kiadásoknak végösszegeit, 2. §-a a kiadásokat és 3. §-a a bevételeket tartalmazza rovatonkint, címenkint és fejezetenkint, úgy, amint azokat a nemzetgyűlés megszavazta, a 4. §-ban pedig a kiadások és bevételek végösszegének és mérlegének megjelölése mellett kimondatik, hogy a 399.547,625 000 K feleslegből az 1925 : XXIII. t.-c. 1. §-a értelmében az 1925 : IX. t.-c. 19. §-a alapján előlegben részesült állami alkalmazottak helyzetének javítása után netán fennmaradó összeg a pénztári készletek gyarapítására fordítandó.

Az 1., 2. és 3 §-okban foglaltak a nemzetgyűlés által már megszavaztatván, a 4. §-ban foglaltak pedig az 1925 : XXIII. t-c. 1. §-ának rendelkezésén, illetőleg az állandóan követett gyakorlaton alapulván, indokolást nem igényelnek.

Nem igényelnek indokolást az 5. §-ban foglaltak sem, amelyek a tulajdonképeni megajánlásra (appropriációra) vonatkoznak, mert az e szakaszban foglaltak természetes következményei az előző szakaszokban foglalt kiadások és bevételek megszavazásának és mert e szakasz szövegezése megfelel a bevett szövegezésnek.

A törvényjavaslat többi szakaszának indokolása a következő:

A 6. §-hoz. Ez a szakasz a hitelátruházást nemcsak a kiadásoknak fejezetei, címei vagy rovatai között, hanem a »dologi kiadások« rovatoknak »kiküldetési és átköltözködési költségek« alrovata és ezeknek a rovatoknak egyéb alrovatai között is általában tilalmazza, mivel ezen alrovat előirányzata — amely ebben a költségvetésben a »személyi járandóságok« rovatáról a »dologi kiadások« rovatára vitetett át — semmiképen sem szolgálhat a dologi kiadások emelésének vagy csökkentésének alapjául.

Az 1897 : XX. t.-c. 15. §-a szerint a költségvetési törvény fejezetei, címei vagy rovatai között csak annyiban lehet helye hitelátruházásnak, amennyiben a törvény ezt kifejezetten megengedi. Ez alapon régebben a felhatalmazási javaslatnak egy külön szakaszában állapíttattak meg azok a fejezetek, címek és rovatok, amelyek között a hitelátruházás szükségesnek látszott. A kormány az államháztartás helyreállítására nézve megállapított időtartam alatt a hitelátruházást a legszűkebb keretek közé kívánja szorítani. Azonban az 1924/25. költségvetési év tapasztalatai azt mutatták, hogy mindaddig, amíg — éppen a fokozottabb takarékosság érvényesülése érdekében szükséges közigazgatási reformok keresztülvitele folytán — a költségvetés minden egyes rovatának hitelszükségletére nézve kiforrott adatok rendelkezésre nem állanak, az előirányzott összegek célszerű és gazdaságos felhasználásának, valamint a hitelkeretek betartásának biztosítása a költségvetési év folyamán a költségvetésben felvett összegek között bizonyos kiegyenlítéseket elkerülhetetlenné tesz, amely kiegyenlítések a költségvetési év elején előre meg nem állapíthatók. Ezekre való tekintettel a kormány, miként az elmult 1924/25. költségvetési évben úgy jelenleg is, éppen attól a szemponttól vezéreltetve, hogy a hitelátruházást az elkerülhetetlen mérvre korlátozza, arra kér felhatalmazást, hogy a minisztertanács állapíthassa meg, hogy mely esetekben van hitelátruházásnak helye, de minden egyes esethez előzetesen még a pénzügyminisztérium hozzájárulása is kieszközöltessék.

A 7. §-hoz. Az 1925/26. évi költségvetésben sem tartanám célszerűnek a »rendes« és az »átmeneti« kiadások alatt előirányzott hitelekre nézve a költségvetési éven túl terjedő felhasználási idő engedélyezését. Egy-egy év kezelésének tiszta és áttekinthető képe csak úgy biztosítható, ha minden egyes év önálló egészet alkot és nem vegyíttetnek össze a különböző évek hitelei. Kívánatos tehát, hogy a folyó költségvetési évre szóló hiteleknél is kifejezetten kizárassék a költségvetési éven túli időben való felhasználás lehetősége. Ez már csak azért is keresztül vihető, mert az adott hitelkeretek között aligha fog megtakarítás mutatkozni és így a két évi felhasználás biztosításának gyakorlati jelentősége aligha lenne.

A 8. §-hoz. Az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-ával felhatalmaztatott a kormány, hogy az 1924/25. költségvetési év végén mutatkozó bevételi többletet, valamint a Magyar Királyság 1924. évi állami kölcsönéből 30 millió aranykoronát hasznos beruházásokra fordíthasson. Ugyane szakasz szerint a kormány az 1925/26. évi állami költségvetésről szóló (felhatalmazási) törvényjavaslatban részletesen felsorolni tartozik, hogy e felhatalmazás alapján mekkora összegek és milyen hasznos beruházásokra használtattak fel

Az idézett felhatalmazás szerint a beruházásokra felhasználható összeg az 1924/25. költségvetési év bevételi többletétől függ. Minthogy az 1924/25. év tényleges bevételi többlete véglegesen csak a zárszámadás elkészülése után állapítható meg, a kormány ideiglenesen a Nemzeti Banknál és a postatakarékpénztárnál vezetett gyüjtőszámlák alapján állapította meg az 1924/25. évi kezelés valószínű bevételi többletét. Ezen ideiglenes adatok szerint a bevételi többlet előreláthatólag mintegy 63·5 millió aranykorona lesz. Ehhez hozzászámítva az 1924. évi külföldi kölcsönből felhasználható 30 millió aranykoronát, összesen mintegy 93·5 millió aranykoronára, vagyis 1 aranykoronát 14.500 papírkoronával számítva 1,355.750,000.000 papírkoronára tehető az az összeg, amelyet a kormány az idézett felhatalmazás alapján hasznos beruházásokra fordíthat. Ezen összeg keretében ezideig az alábbiakban felsorolt beruházások határoztattak el. E beruházások indokolása a következő:

1. *A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő építésének folytatására 4,000.000 aranykorona vagyis 58.000,000.000 papírkorona.*

E munkálatok két csoportra oszlanak. Az egyik csoport a kereskedelmi és ipari kikötő vámmentes részének megépítése. Ebben a csoportban ki kell építenie az államnak a petróleumkikötő-medencét és a vámmentes kikötőhöz vezető összes vasutakat és utakat; meg kell szerezni a szükséges területeket és az ezen területen lévő lakókat át kell telepíteni más területre. Továbbá be kell fejezni a soroksári Dunaág munkálatait, ki kell kotortatni a Soroksári-út közelében már megkezdett kis medencét és részben az államnak kell viselnie a külső Soroksári-útról a kikötőbe vezető főbejáró út költségeit; tömegforgalom lebonyolítására alkalmas módon az államvasutak Budapest—dunaparti teherpályaudvarának kiegészítő részét és a kikötő területébe eső szigetvágányt, valamint az ezzel összefüggő partrészeket is át kell alakítani.

A munkálatoknak másik csoportja a soroksári Dunaágnak a Pesterzsébet—csepeli vasúti vonaltól délre elterülő részén hajtandó végre. E munkálatok befejezése rendkívül fontos a belső kikötő-medence állandó vízszínének fenntartásán kívül úgy az intenzíven művelt vidék, mint a székesfőváros élelmezése szempontjából is.

A kikötővel kapcsolatos munkálatok már meglehetősen előre haladtak. Az erre felhasznált költségek eddig mintegy 13 millió aranykoronát tesznek. A hasznos beruházások keretében biztosított 4,000.000 aranykorona a következő munkálatok folytatására, illetőleg megkezdésére szolgál:

partfal és partburkolatok befejezésére	820.000	aranykorona
darura és rakodóhidakra	545.000	»
út- és vasútépítésre	230.500	»
erőátvitel, világítás, vízvezeték, csatornázás és kerítésre	140.000	»
gabonatárház építésére	864.500	»
szigetvágány folytatólagos építésére	50.000	»
felsőtorkolati vizbeeresztő mű folytatólagos építésére és vasszerkezetekre	150.000	»
gubacsi gát alatti kotrás folytatására	150.000	»
partbiztosításra és belvízrendezésre	40.000	»
petroleumkikötő befejezésére	77.000	»
alsótorkolati művek folytatólagos építésére (hajózó, vízlebocsátó zsilip és vasszerkezetek)	100.000	»
kisajátításra és kártalanításra	440.000	»
meglévő építmények fenntartására	20.000	»
egyéb költségekre	373.000	»
összesen . . .	4,000.000	aranykorona

2. *Az állami kislakás-építések folytatására 6,000.000 arangkorona vagyis 87.000,000.000 papírkorona.*

A lakáshiány enyhítése céljából folyamatban lévő építkezések folytatásaképen előirányzott összeg felerészben az előző költségvetési években megkezdett Márvány-utcai, Attila-körúti, Ráday-utcai, Munkácsi-utcai és Hunyady-utcai bérházak, továbbá a Zita és más állami lakótelepeken még teljesen le nem bonyolított építkezések befejezésére és végszámláinak kiegyenlítésére volt szükséges, felerészben pedig további 300 egyszobás és 130 kétszobás lakás létesítésére szolgál, a szükséges telkek vételárát is beleértve.

3. *A Budapesti Szent János kórház építésének befejezésére 400.000 aranykorona vagyis 5.800,000.000 papírkorona.*

Az országban nagymértékben elterjedt tüdővész leküzdése céljából még a háború előtt megkezdetett a Budapest-székesfőváros tulajdonában lévő Uj Szent János kórház területén 3 tüdőbeteg kórház-pavillon építése, az eredeti tervek szerint 450 beteg befogadására, a belügyminisztérium és a székesfőváros között kötött olyan megállapodással, hogy az építkezési költségek felét az állam, felét a főváros fizeti.

A kórház létesítése annál inkább szükséges volt, mert a tüdőbetegek elhelyezésére szolgáló kórházak az egész ország területén hiányoztak s a szanatóriumok férőhelyei — ahol azonban csak a zárt tuberkulózisban szenvedők voltak elhelyezhetők — messze mögötte maradtak a szükségletnek. A legsúlyosabb tüdőbetegek a közkórházakban mintegy 300 ágyat tartottak lefoglalva, mely ágyakra égető szükség lett volna már az építkezés megindításakor, de még inkább ma, amidőn a háború szenvedései és az azóta sokakat ért nélkülözések a betegek százalékos arányszámát lényegesen meg növelték. Ugyanezen okok folytán a tüdővészben szenvedők száma is lényegesen növekedett és így az általános egészségügy szempontjából feltétlenül szükségesnek mutatkozott, hogy a tüdőbetegek részére épülő eme kórház férőhelyei a lehetőség szerint megszaporítva, rendeltetésüknek mielőbb átadassanak s ez által a többi kórházban felszabaduló ágyakkal az egyéb belbetegek részére is több férőhely biztosíttassék. A három pavillon jelenlegi berendezésével — az eredeti tervtől eltérőleg — 600 betegnek nyujt elhelyezést.

A fenti összeg a befejezéshez szükséges költségekből az államot terhelő 50% fedezésére szükséges.

4. *Ármentesítő társulatoknak beruházási kölcsönökre 14,000.000 aranykorona vagyis 203.000,000.000 papírkorona.*

Az ország ármentesítését és ezzel kapcsolatos belvízszabályozását az önkormányzati alapon szervezkedett ármentesítő és lecsapoló társulatok foganatosítják. Az ármentesítő társulatok érdekkörébe 4,000.000 kat. holdnyi, nagyrészt búzát termő szántóterület tartozik. A mai Magyarország folyói mentén 100.000 kat. holdat meghalad az a terület, amely még mindig ki van téve az árvízek járásának, az ármentesített területen keletkező belvizek levezetését illetőleg pedig még mintegy 1,500.000 holdnyi területen kell a szükséges munkálatokat végrehajtani.

Ezidőszerint az a feladat áll a társulatok előtt, hogy a hosszú háború és a háborút követő nehéz idők alatt elhanyagolt töltéseket és víziműveket helyreállítsák és a belvízrendezési munkálatokat végrehajtsák, ezenkívül a tiszai társulatoknál az árvédelmi biztonság megköveteli a töltéseknek az 1919. évi nagy árvíz szintéhez képest való felemelését. A belvízrendezési munkálatok végrehajtása esetén az ország termelése körülbelül 9,000.000 q. gabonával növekednék.

A felsorolt munkálatokat a társulatok csak hosszabb lejáratú kölcsönök segítségével hajthatják végre. A háború előtt a társulatok a munkálataikhoz szükséges összegeket magántőke útján, rendszerint 50 éves törlesztéses kölcsönök alakjában vették fel. Jelenleg ez még nem valósítható meg. Ezért az államnak kell segítőleg közbelépnie. A társulatok kivetései, amelyek az annuitások fedezésére szolgálnak, közadók módjára hajtatnak be, s így a társulatoknak a költségek megtérítése feltétlenül biztosítva lévén, az engedélyezett kölcsönök a törlesztési idő alatt az államnak is mindenesetre vissza fognak térülni.

A hasznos beruházások keretében adott összegből elsősorban olyan munkálatok végrehajtására folyósíttatnak kölcsönök, amelyek az eddig elárasztva volt területeknek az árvizektől és belvizektől való mentesítését célozzák. Mintegy 25.000 kat. holdat tesznek ki azok a területek, amelyeknek az árvizektől való mentesítését ezáltal biztosítani lehet és mintegy 600.000 kat. holdnyi területnek belvizektől való mentesítése lesz tökéletesíthető.

A kölcsönök 7·5% kamat mellett 17 éven át félévi utólagos részletekben való törlesztésre engedélyeztetnek. Megalakítani kívánt, de forma szerint még meg nem alakúlt társulatok részére, megalakulásuk után szintén engedélyeztetik kölcsön, olyan módon, hogy ezek a társulatok a kölcsön felvételét követő két éven át tőketörlesztést nem kötelesek teljesíteni. Ebben az esetben a visszafizetés 15 év alatt történik.

5. *A mezőgazdasági termelés fejlesztését célzó beruházásokra 2,300.000 aranykorona vagyis 33.350,000.000 papírkorona.*

Ebből az összegből 600.000 aranykorona, vagyis 8.700,000.000 papírkorona tejszövetkezetek megszervezésére szükséges kölcsönökre, 1,500.000 aranykorona, vagyis 21.750,000.000 papírkorona az állattenyésztés fejlesztésére szükséges kölcsönökre és a gödöllői baromfitenyésztő és munkásnőket képző iskola kezelésében lévő halgazdaság felújítására 200.000 aranykorona, vagyis 2.900,000.000 papírkorona pedig a bor értékesítésének megszervezésére szolgál.

A tejszövetkezetek megszervezésére azért van szükség, mert a háború előtt fennállott csaknem 800 tejszövetkezet, melyek közül mintegy 500 az ország jelenlegi területén volt, jóformán mind tönkrement és feloszlott. Ezeknek újjászervezése az állattenyésztés jövedelmezőségének, valamint az ország élelmezésének biztosítása érdekében szükséges, ez pedig állami kölcsönök útján való támogatás nélkül nem történhetik meg.

Az állattenyésztés fejlesztését célzó kölcsönök a községi (közbirtokossági, tenyésztőszövetkezeti, stb.) apaállat-szükséglet fedezésére szolgálnak. Ebből a célból 21.500,000.000 papírkorona a szükségszerinti részletekben az Országos Központi Hitelszövetkezetnél mint forgótőke helyeztetik el és az egyes kölcsönök ebből az összegből folyósíttatnak. Az utolsó tíz év eseményei folytán állattenyésztésünk mennyiség, de főleg minőség tekintetében nagyon visszafejlődött. Figyelemmel arra, hogy az intenzív mezőgazdaság előfeltétele a fejlett állattenyésztés, továbbá, hogy a belföldi fogyasztás zavartalan ellátása az állattenyésztés fejlettségétől függ, állat- és állati termék kivitelünk pedig külkereskedelmünk egyik fontos tényezője, figyelemmel továbbá arra is, hogy állatállományunk több mint háromnegyed része kisemberek kezén van, amit a földreform végrehajtása csak növel, kétségtelen, hogy ennek az ágazatnak újjáfejlesztésére országunk létérdekében sürgős szükség van. Az ország mai területén a háborút megelőző időbenköztenyésztési célokra állami közvetítéssel évenkint átlag 5.000 darab apaállat osztatott ki, ezenkívül 6—8.000 darab tenyészanyaállat került kiosztásra, s végül mintegy 4.000 darab tenyészapa- és anyaállat-behozatal nyert lebonyolítást. Az utolsó 8—10 évben ez a tevékenység az apaállatoknál évi 200 – 300 darabra zsugorogott össze, az anyaállat kiosztás, valamint a tenyészállat behozatal pedig teljesen szünetelt.

A gödöllői baromfitenyésztő és munkásnőket képző iskola kezelésében mintegy 30 kat. hold terjedelmű halgazdaság van, amelynek felújítása és a modern és gazdaságos igényeknek megfelelően való berendezése, valamint törzs-halállománnyal való benépesítése az ország haltenyésztésére nézve kiváló fontossággal bír. Erre a célra 250,000.000 papírkorona szükséges.

A bor értékesítésének megszervezésére előirányzott összeg az állami bortermelés és pincészet jövedelmezőbbé tétele céljából, valamint általában borkivitelünk érdekében szükséges. Az erre a célra szolgáló összegből a budafoki állami pincemesteri tanfolyammal kapcsolatos központi céljaira pince, telep és épületek megszerzésére 950,000.000 K, pinceberendezési és felszerelési eszközök, gépek és hordók beszerzésére 1.250,000.000 K, a miskolci állami központi részére iparvágány létesítésére 75,000.000 K, külföldi töltőtelepek létesítésére 625,000.000 K szükséges.

Budafok az ország legnagyobb borkereskedelmi központja és így állami központinak a pincemesteri tanfolyammal kapcsolatban való létesítése a borértékesítés előmozdítása szempontjából igen fontos. A budafoki állami központi felszerelése és a többi központinak palackozásra és mustbesűrítésre való berendezése, valamint az állami hordópark kiegészítése szintén ebből a célból nagy jelentőségű.

A miskolci központi részére létesítendő iparvágány a pince kihasználásának biztosítása érdekében szükséges, hogy ezáltal a központi a városi villamos vasút hálózatába való bekapcsolás útján, a vasúti állomással megfelelő összeköttetésbe jusson.

Külföldi töltőtelepek létesítése a borkivitel szempontjából azért nagy jelentőségű, mert a belföldön palackozott borok a magas szállítási költség és vámok miatt a külföldön nem versenyképesek, míg az állami vezetés vagy ellenőrzés mellett létesített töltőtelepek segítségével a hordóban kiszállított magyar borokat saját töltésű borokként lehet majd külföldön forgalomba hozni. Ilyen töltőtelepek létesítésére elsősorban Hamburgban, Varsóban és Svájcban van szükség.

6. *Útépítési célokra 3,000.000 aranykorona vagyis 43.500,000.000 papírkorona.*

A magyarországi közutak hálózata a forgalom növekvő igényeinek megfelelően a nyugateurópai államok viszonyaihoz képest úgy terjedelem, mint minőség tekintetében jelentékeny fejlesztésre szorul. Ez egyrészt az állami úthálózat folytatólagos kiépítése és tökéletesbítése útján, másrészt a vármegyéknek hasonló célokra nyujtandó kölcsönök segítségével mozdítható elő. Az előirányzott összegből 18.300,000.000 K állami útépítési célokat, 3.750,000.000 K pedig állami hídépítési munkákat szolgál, 9.340,000.000 K az állami útépítésekhez utigépek és egyéb felszerelések beszerzésére, míg 1.450,000.000 K az Esztergom és Komárom vármegyék egyesítése folytán szükségessé vált esztergomi államépítészeti hivatali székház építési költségeinek fedezésére szükséges. A vármegyéknek szükséges kölcsönökből 2.000,000.000 K útépítési célokat, 3.500,000.000 K hídépítési munkákat szolgál, 5.160,000.000 K pedig útigépek beszerzésére nyujt segítséget.

7. *Az államvasutak beruházásaira 20,000.000 aranykorona vagyis 290.000,000.000 papírkorona.*

Ebből az összegből 141.270,000.000 K vasúti kocsik beszerzésére 2.380.000.000 K vasúti mozdonyszerkezetek tökéletesbítésére, 146.350,000.000 K pedig új vonalak létesítésére és egyéb építkezésekre szükséges.

Az államvasutak kocsiparkjának kiegészítésére a trianoni békeszerződés 301. cikke alapján repartíció címén az utódállamoknak átadott járművek pótlására van szükség. A felvett összegből ugyan a háborút megelőző állapotot ezen a téren helyreállítani nem lehet, mindazonáltal legalább a legégetőbb hiányok pótolhatók lesznek.

A mozdonyszerkezetek tökéletesbítésére előirányzott összegekre azért van

szükség, hogy a műszaki haladásnak megfelelően lépést lehessen tartani a a forgalom megnövekedett igényeivel. Az erre a célra előirányzott összeg egyébként részben gépészeti kísérletekhez szükséges műszerek beszerzésére is szolgál.

Az építkezések között legjelentékenyebb a Győr—hegyeshalmi II. vágány építése, melyre az erre a vonalra összpontosult Budapest—wieni forgalom lebonyolítására van szükség és amely előreláthatólag az 1926. év tavaszán üzembe is lesz helyezhető. Az új vonalépítések között befejezést nyer a Fehérgyarmat—kocsordi vonal építése, ami által az évek óta a forgalomtól elvágott e határszéli vidék a szállításba újból bekapcsolódik; tervbe vétetett továbbá Felsőgalla és Tatabánya közt egy új összekötő vonal létesítése, amely lényegesen meggyorsítaná a szénvonatok indítását és ezáltal lehetővé tenné a kocsik jobb kihasználását.

Nagy érdek a Budapest—ferencvárosi teherpályaudvar vágányzatának kibővítése; bővíteni kell továbbá a Keleti pályaudvar vonalhálózatát, ami a személyszállító vonatoknak a Keleti pályaudvarra való összpontosítása folytán vált szükségessé.

Az építkezések előirányzatának közel fele része különböző személyzeti és munkáslakóházak építésére szolgál, tehát a lakáshiány enyhítését nagy mértékben elő fogja mozdítani. Az erre a célra előirányzott 62.652,000.000 K-ból 15 tisztviselői, 53 segédtiszti, 47 altiszti és 45 munkáslakás létesül. A tervezett lakások megépítése az alkalmazottak lakbérénél jelentős megtakarítást fog eredményezni, számos eddig vagónokban lakó alkalmazott megfelelőbb elhelyezése által pedig a vagónok rendeltetésüknek visszaadhatók lesznek.

Az építkezésekre előirányzott összegből még határszéli állomási épületek létesítése, egyéb építményeknek és felszereléseknek kiegészítése, vontatási berendezések és műhelyberendezések kiegészítése és tökéletesbítése, vasúti személyzeti laktanyák építése és más hasonló munkálatok is terveztetnek.

Az államvasutaknak szánt fenti összeg kölcsönképen folyósíttatik, amelyet az államvasutak 7·5%-os kamatozás mellett, meghatározott törlesztési terv szerint tartoznak visszafizetni.

8. *A posta, távíró és távbeszélő beruházásaira 5,000.000 aranykorona vagyis* 72.500,000.000 *papírkorona.*

Ebből az összegből 53.700,000,000 K a távíró- és távbeszélőhálózatnak a növekvő forgalom igényeihez képest való fejlesztésére, 18.800,000 000 K pedig postaházak építésére szükséges.

A távíró- és távbeszélőhálózat fejlesztését részint a budapesti automatikus távbeszélő központ felszerelése, részint az ország vezetékhálózatának és távbeszélőkészülékeinek fejlesztése és szaporítása útján szükséges végrehajtani. Az automatikus telefonközpontok létesítése a postának lényeges megtakarítást okoz az által, hogy az önműködő telefonkapcsolás esetén sok alkalmazottat nélkülözni tud.

Postaházak építése folyamatban van, illetőleg terveztetik Budapesten, Kaposvárott, Szegeden, Békéscsabán, Baján, Vácott és Kunágotán. A postahivataloknak költséges telefon- és távírdafelszerelése ugyanis feltétlenül indokolttá teszi, hogy e hivataloknak állandó lakhelyük legyen és ne legyenek kitéve felmondás esetén az egész felszerelésnek átvitelére, ami a felszerelések romlása mellett még jelentékeny költséget is okoz. Az erre a célra megállapitott összegből fedeztetnek a budapesti automata mellékközpont és a központi járműtelep építési költségei is.

Ezek az összegek az államvasutakéhoz hasonló feltételek mellett, szintén kölcsönképen nyujtatnak.

9. *Az állami vas-, acél- és gépgyárak beruházásaira 2,275.000 aranykorona vagyis 32.987,500.000 papírkoroua.*

A hazai vas- és fémiparnak, a békeszerződés következtében megcsökkent fogyasztó terület következtében előállott nehéz helyzetét az állami vas-, acél- és gépgyárak is súlyosan érzik. Mindenképen elő kell tehát segíteni jövedelmezőségüknek fokozását. Ez alkalmas beruházások révén lehetséges is. A tervbevett beruházások közül legnagyobb jelentőségű a diósgyőri nagyolvasztótelep folyamatban lévő építkezésének befejezése, amire 21.050,780.000 K szükséges. Ezen olvasztótelep elkészítése által lehetővé válik, hogy az üzem a jelenleg vásárolt nyers vas helyett, saját termelésű olcsóbb nyers vas fölött rendelkezzék.

Fenti összeg a budapesti állami gépgyár, valamint a diósgyőri vas- és acélgyár részére szükséges elektromos központok kiegészítésére és egyéb berendezések létesítésére, valamint a diósgyőri gyárral kapcsolatos vaskő- és szénbányák fejlesztésére szükséges költségeket is magában foglalja.

A beruházások költségei ennek az üzemnek is 7·5%-kal kamatozó kölcsön alakjában folyósíttatnak.

10. *Az állami erdőgazdasági birtokok beruházására 800.000 aranykorona vagyis 11.600,000.000 papírkorona.*

A gödöllői és a miskolci állami erdőgazdasági birtokokon a háború előtt évtizedeken keresztül semmiféle beruházás nem történt, amiért is ezeknek a birtokoknak a jövedelmezősége mindinkább csökkent. A háború után megkezdett beruházások a birtokok jövedelmezőségét már jelentékenyen fokozták, ez a jövedelmezőség azonban tovább csak úgy fejleszthető, ha további jelentékeny összegek fognak erre a célra rendelkezésre állani. Eddig e beruházásokat a birtokok saját bevételeikből fedezték, hogy azonban azokat gyorsabb ütemben lehessen folytatni, szükséges, hogy erre a célra az üzem megfelelő tőkével láttassék el. Igy a diósgyőri erdei vasút építésének befejezése, az erdei erṁékek szállításának olcsóbbá tétele céljából kiváló fontossággal bír. Mintegy 20 km. hosszú újabb erdei vasúthálózat létesítése szükséges. A vasút építése maga után vonja az uradalomban gépjavítóműhely, mozdony- és waggonszerelő műhely építését és erőműtelep létesítését is. Az üzem belterjességének és jövedelmezőségének fokozása érdekében gőzfűrész, továbbá több gazdasági és üzemi épület építésére is szükség van. Az összeg kisebbik része a gödöllői uradalom erdei vasútjához gépjavítóműhely, stb. létesítésére, a visegrádi kőbányaüzem folytatólagos fejlesztésére, egyéb birtokberendezésekre, szolgalmak megváltására és kisebb ingatlanok megszerzésére szolgál.

A fenti összeg az erdőgazdasági birtokok részére is 7·5%-os kamat mellett törlesztendő kölcsön alakjában folyósíttatik.

11. *Az állami mczőgazdasági birtokok beruházásaira 100.000 aranykorona vagyis 1.450,000.000 papírkorona.*

A mezőgazdasági birtokoknak ugyancsak 7·5%-os kamat mellett törlesztendő kölcsönképen nyujtott összegek a mezőhegyesi birtokon a villamosi világítás és erőátviteli berendezésnek létesítésére, továbbá a kisbéri és bábolnaménesbirtokon elpusztult gazdasági épületek pótlására, épületek javítására, ökör- és lóistálló építésének befejezésére és hasonló beruházásokra szükséges.

12. *A Budapest-Wien között létesítendő nemzetközi földalatti kábel létesítésére 6,600.000 aranykorona vagyis 95.700,000.000 papírkorona.*

Budapest és Wien között a telefonbeszélgetéseket felső vezetéken folytatják és jelenleg a jelentkező beszélgetéseket csak késésekkel lehet lebonyolítani. A postaüzemek bevételei, ha a jelentkező Budapest—wieni beszélgetésekre megfelelően lenne berendezkedve, lényegesen emelkednének. A beszélgetések emelkedését azonban csak akként lehet biztosítani, ha Wien és Budapest között földalatti kábel létesíttetik. A kábelt Wien és Hegyeshalom között, vagyis az ország határáig az osztrák posta építi, Hegyeshalomtól Budapestig pedig a magyar postának kell létesítenie. A kábel beszerzésére, fektetésére és az erősítő állomásoknak létesítésére 13·6 millió aranykorona szükséges, amely összegből a hasznos beruházások keretében 6·6 millió aranykorona vagyis 95.700,000.000 papírkorona nyer fedezetet, 7,000.000 aranykorona vagyis 101.500,000.000 papírkorona pedig az 1925/26. évi költségvetésben biztosíttatott.

A kábelvezeték üzembehelyezése mintegy 700.000 aranykorona bevételi többletet fog eredményezni, ami kétségtelenül bizonyítja ennek a beruházásnak pénzügyi előnyeit is.

13. *Egy zálogleveleket kibocsátó központi szervezet alapítására 5,000.000 aranykorona vagyis 72.500,000.000 papírkorona.*

A mezőgazdasági termelés fejlesztése céljából nélkülözhetetlen a hosszú lejáratú hitelek kérdésének megoldása. E tekintetben a kormány arra törekedett, hogy a kérdést külföldi tőkének bevonásával, záloglevelek kibocsátása útján oldja meg. A külföldi tőkeérdekeltségekkel folytatott tárgyalások szerint eredetileg az volt a terv, hogy a záloglevelek kibocsátása egy olyan szervezetnél összpontosíttatik, amelynek alapításában a magyar állam is jelentékeny tőkével részesedik. Minthogy azonban a mezőgazdasági hitelek ügye időközben kedvező megoldást nyert, az állami részesedésre szánt összeg felszabadul s más hasznos beruházási célokra lesz felhasználható.

A fentiekben felsorolt beruházások, melyek nagyobb részben már megvalósíttattak, kisebb részben pedig megvalósítás alatt állanak, összesen 69,675.000 aranykoronát vagyis 1,007.387,500.000 papírkoronát tesznek ki. Ez az összeg azonban nem meríti ki a törvényhozástól kapott felhatalmazás alapján hasznos beruházásokra rendelkezésre álló keretet, miért is a kormány a még megvalósításra kerülő hasznos beruházásokról később fog a nemzetgyűlésnek jelentést tenni. Erre vonatkozik a 8. §. második bekezdése.

A 9. §-hoz. Ez a szakasz az életbelépésre és végrehajtásra vonatkozik és indokolást nem igényel.

Budapest, 1926. évi január hó 26.-án.

Dr. Bud János s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

1004. szám.

A nemzetgyűlés külügyi, közgazdasági és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„a Franciaországgal 1925. évi október hó 13-án kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezéséről“ szóló 952. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Magyarország és Franciaország közötti külkereskedelmi viszonyunk ezideig szerződésileg szabályozva nem volt. Ezen körülmény nagymértékben hátráltatta a magyar-francia gazdasági forgalom fellendülését, mert a Franciaországból származó áruk a behozatalnál a magyar autonom vámtarifa vámtételei alapján, a Magyarországból Franciaországba gravitáló mezőgazdasági és ipari cikkeink pedig a francia vámtarifa maximális vámtételei szerint vámoltattak el.

A kölcsönös gazdasági érdekek tehát kívánatossá tették, hogy Franciaországgal mielőbb egy barátságos kereskedelmi egyezményt létesítsünk, amely a legteljesebb kölcsönösség elveinek szem előtt tartása mellett kölcsönösen tarifális kedvezményeket is biztosít a másik szerződő állam részére.

Az együttes bizottság letárgyalva az egyezményt, azt elfogadta és kéri ennek folytán a t. Nemzetgyűlést, hogy ezen törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadni és annak tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a külügyi, közgazdasági és pénzügyi bizottság 1926. évi január hó 22-én megtartott együttes üléséből.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Görgey István *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

1005. szám.

A nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának

együttes jelentése

„az egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes rendezéséről“ szóló 991. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes szabályozása céljából a Kormány a multban is mindig kapott törvényi felhatalmazást, hogy a szükséghez képest ideiglenes megállapodásokat létesíthessen és ezeket rendeleti úton életbe is léptethesse.

A Kormány ily irányú rendelkezéseit azonban a Nemzetgyűlésnek bejelenteni köteles.

Tekintve, hogy a Kormánynak legutóbb az 1925. évi II. t.-c.-ben megadott ilyen irányú felhatalmazása az 1925. év végével megszünt, az együttes bizottság a jelen törvényjavaslatot szükségesnek tartva, azt egyhangúlag elfogadta és **kéri ennélfogva a t. Nemzetgyűlést, hogy ezen törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadni és annak tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a külügyi és közgazdasági bizottság 1926. évi január hó 22-én megtartott együttes üléséből.

Pekár Gyula *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Görgey István *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

1006. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának
jelentése
„az 1926. évi június hó végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról“ szóló 1001. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés az 1925/26. évi állami költségvetés tárgyalását befejezte és a költségvetést részleteiben is megszavazta. A megszavazott kiadásokat és bevételeket felölelő felhatalmazási javaslatot a pénzügyminiszter úr beterjesztette, de mert a nemzetgyűlésre a legközelebbi időben több rendkívül fontos és sürgős feladat megoldása vár és az ezekre vonatkozó törvényjavaslatoknak tárgyalása esetleg hosszabb időt vesz igénybe, nehogy a felhatalmazási javaslat tárgyalásának kitolódása miatt, az 1925 : XLVII. t.-c. hatályának időközi megszünése esetén ex-lexbe jussunk, gondoskodni kell arról, hogy a kormány az államháztartás zavartalan továbbvitelére folytatólagosan felhatalmazást kapjon.

A pénzügyi bizottság a felhatalmazás megadásának szükségességét elismeri és helyesnek tartja, hogy a felhatalmazás a költségvetési év végéig adassék meg, hogy ekként kellő idő álljon rendelkezésre a sürgős törvényjavaslatoknak letárgyalására.

Minthogy pedig a nemzetgyűlés az 1925/26. évi állami költségvetést már megszavazta, nincsen akadálya annak, hogy a felhatalmazás az államháztartás vitelének folytonosságára az 1925/26. évi költségvetés alapján adassék meg. A bizottság rámutat arra, hogy hasonló esetekben a törvényhozás már ismételten így járt el és pedig az 1869 : XXVI. t.-c., valamint az 1924 : XVII. t.-c. meghozatalánál.

Ezekre való tekintettel a pénzügyi bizottság a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadásra ajánlja.

Egyben javasolja a pénzügyi bizottság a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a törvényjavaslat tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1926. évi január hó 26-án tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Dréhr Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

1007. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának

jelentése

„a kincstári házhaszonrészesedés megszüntetéséről, a beruházásokról és egyéb pénzügyi rendelkezésekről“ szóló 1002. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Amikor ezelőtt csaknem 2 évvel az állami pénzügyek helyreállítására vonatkozó törvényjavaslatokat megszavaztuk, tudatában voltunk annak, hogy a szanálás nagy munkája sok áldozatot és nagy terhek vállalását jelenti az állam lakosságára. Meg kellett azonban alkotni a vonatkozó törvényjavaslatokat, mert enélkül egyáltalában nem lett volna reményünk arra, hogy az inflációs korszak, amely mindig nehezebb és nehezebb helyzetbe hozta az egész állami és gazdasági életet, megszüntethető legyen. Az államháztartás egyensúlyának helyreállítása és a magángazdasági élet rendes vérkeringésének visszaállítása ezek nélkül a törvények nélkül nem lett volna lehetséges. Tisztában voltunk azonban azzal is, hogy mihelyt az államháztartás helyzete megengedi, csökkenteni kell azokat a terheket, amelyeket a szanálás sikere érdekében vállalni kellett.

Örömmel üdvözöljük tehát a pénzügyminiszter úr törvényjavaslatát, amely ismét nagy lépéssel visz előre azon az úton, amely a normális pénzügyi és gazdasági élet helyreállításához vezet. Az ebben a törvényjavaslatban foglalt adómérséklések folytatását képezik azoknak az adómérsékléseknek, amelyek már az 1925 : XXIII. t.-c.-ben elhatároztattak.

Örömmel üdvözöljük azonban e törvényjavaslatot azért is, mert azzal kapcsolatban, hogy az államháztartás egyensúlya helyreállott és ez lehetővé teszi az adómérsékléseket, ez a törvényjavaslat folytatását jelenti az 1925. XXIII. t.-c.-ben megkezdett annak a törekvésnek is, hogy az államháztartás helyreállítása után a magángazdasági élet talpraállítása és megerősítése tekintetében is az állam minden lehetőt megtegyen.

Míg ugyanis az adómérséklések tekintetében a jelen törvényjavaslat a kincstári házhaszonrészesedés teljes megszüntetését és a cukorrépa forgalmiadó

kulcsának mérséklését tartalmazza, addig a beruházások szempontjából további jelentős összegnek, 44 millió aranykoronának a felhasználására kíván felhatalmazást adni.

A javaslat 1. §-a értelmében a kincstári házhaszonrészesedés 1926. évi február hó 1-től kezdődő hatállyal teljesen megszüntettetnék. Kétségtelen, hogy ez az adónem, amely indokolt volt a szanálás előtti kivételesen nehéz pénzügyi viszonyok között, a lakbéreknek folytonos emelkedése mellett mindig súlyosabb és súlyosabb terhet rótt a lakosságra és egyikét képezte a legigazságtalanabb fogyasztási adóknak. Nagy lépést jelentett tehát már az is, hogy az 1925 : XXIII. t.-c. 3. §-ával az adónak kulcsa felére szállíttatott le, még nagyobb jelentősége van azonban annak, hogy ez az adónem 1926. évi február hó 1-től kezdve teljesen megszüntettetik. Ennek nemcsak abból a szempontból van jelentősége, hogy a megszüntetés által eltöröltetik egy igazságtalan adónem, hanem abból a szempontból is, hogy az eltörlés lehetősége az államháztartás helyzetének további javulására mutat.

A 2. §-ban a kormány összesen 638 milliárd koronának beruházásokra való fordíthatására kér felhatalmazást. Ez az összesen 44 millió aranykoronát jelentő összeg két forrásból meríttetnék. 20 millió aranykorona a szanálással kapcsolatban felvett külföldi kölcsönből fordíttatnék beruházásokra, 24 millió aranykorona pedig az 1924/25-iki költségvetési év bevételi többleteiből. Kétségtelen ugyanis, hogy az a 24 millió aranykorona, amelyet a kormány az 1924/25. költségvetési év folyamán a vármegyéknek, városoknak és ármentesítő társulatoknak — útadójuk, forgalmiadó részesedésük, illetőleg ármentesítési járulékaik terhére — beruházások céljaira engedélyezett, időközben azonban már teljes egészében visszatérült, tulajdonképen az 1924/25. költségvetési év bevételi többletéhez tartozik, amely többlet abban az esetben, ha még az elmult költségvetési év folyamán visszafolyt volna, az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-a alapján hasznos beruházásokra lett volna felhasználható.

Valóban szerencsének kell mondanunk, hogy a pénzügyi rekonstrukció, amely elsősorban az államháztartás egyensúlyának helyreállítására irányul, olyan kedvező eredményeket ért el, hogy lehetővé vált az általános gazdasági helyzet megerősítésére alkalmas nagyarányú beruházási akciókat kezdeni. Ennek nagy jelentősége főleg abban rejlik, hogy egészséges állampénzügyi élet csak egészséges magángazdasági élet mellett lehetséges és így a magángazdaság megerősödése és fejlődése nélkül tartani lehetett volna attól, hogy a tisztán állampénzügyi szanálás elért eredményei csak ideig-óráig tarthatók fenn és a népszövetségi kölcsön felhasználása után az ország termelése nem lesz képes az állami szükségletek terhét minden körülmények között viselni. A mellett tehát, hogy az állam szempontjából is maradandó értékű befektetéseket jelentenek és hogy az állami üzemek háztartási egyensúlyát is biztosítják, a beruházások az ország anyagi teherbíróképességének, adóviselő készségének fokozását vannak hivatva elősegíteni, megteremtvén ezáltal a fejlődésnek előfeltételeit és egyben munkaalkalmat és kereseti lehetőséget nyujtva az állampolgárok nagy számának.

Örömmel üdvözli tehát a bizottság a megkezdett beruházási akciónak folytatását és kívánatosnak tartja, hogy a beruházások minél előbb és minél szélesebb keretekben folytassanak, hogy ezáltal már a tavaszi építkezési idő is teljes egészében kihasználható legyen.

A 3. §. jóváhagyását tartalmazza a pénzügyminiszter azon intézkedésének, hogy a cukorrépa forgalmiadó kulcsát az 1925/26. évi termelési időszak kezdetétől, 3%-ról 2%-ra csökkentette. Ez a csökkentés szoros

összefüggésben áll az általános forgalmiadó kulcsának 3%-ról 2%-ra való csökkentésével és ezt a csökkentést is mindenesetre örömmel üdvözölhetjük, mert újabb lépést jelentett az adóterhek csökkentése terén.

A 4. §. a kormánynak lehetőséget kíván nyujtani arra, hogy a Pénzintézeti Központ tőkéjét és veszteségi tartalékalapját a szükséghez képest kiegészíthesse. Azokra a nagy érdekekre való tekintettel, amelyek a Pénzintézeti Központ hivatásának akadálytalan és sikeres betöltéséhez fűződnek, a bizottság szükségesnek tartja, hogy a kormánynak a kért felhatalmazás megadassék. Annál inkább, mert kétségtelen, hogy a Pénzintézeti Központ hivatását megfelelő tőke nélkül — különösen akkor, amikor a közelmult idők pénzügyi megrázkódtatásai következtében több pénzintézet erején felül szenvedett — nem tölthetné be olyan hatékonyan, amint az a hitelélet szempontjából nem csak kívánatos, hanem szükséges is.

Az 5. §. az államadóssági tőkék és kamatok felmondásának gyakorlására vonatkozólag törvényileg biztosított moratóriumok határidejének meghosszabbítására vonatkozik. A bizottság elismeri, hogy a pénzügyi rekonstrukció eredményeit nem lehet kockára tenni olyan — hatásukban kiszámíthatatlan — körülmények által, mint amilyen az állami adósságokra vonatkozó felmondások megengedése volna s így szükségesnek tartja, hogy a moratórium ezekre nézve egyelőre még érvényben tartassék.

A 6. §-ban foglalt, a tárgysorsjátékok korlátozására vonatkozó rendelkezéseket a bizottság szükségesnek tartja, mert a tárgysorsjátékokban annak a romló koronán felépülő egészségtelen gazdasági életnek csökevénye jelentkezik, amely produktív munka helyett a szerencsétől várja boldogulását. Ennek a csökevénynek a gazdasági életből való kioperálása a gazdasági gyógyulási folyamat szükségszerű következménye, mely nélkül a munka megbecsülésére és eredményességére irányuló törekvések nem érhetnék el a kívánt hatást.

A 7. §. a dohányjövedéki kihágások és szabálytalanságok után megállapitott pénzbüntetések mértékének emeléséről szóló 1921 : VII. t.-c. hatályának megszüntetéséről szól és természetes következménye annak, hogy e kihágások és szabálytalanságok büntetésének módja az 1924 : IV. t.-c. alapján időközben a régebbi törvények alapulvételével egységesen szabályoztatott s így az 1921 : VII. t.-c. hatályának fenntartása csak zavarólag hatna a bíróságok működésére.

Ezekre való tekintettel a bizottság tisztelettel **javasolja a t. Nemzetgyülésnek, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és egyben a javaslat tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1926. évi január hó 27-én tartott ülésében.

Kenéz Béla s. k.,
a pénzügyi bizottság elnöke.

Temesváry Imre s. k.,
a pénzügyi bizottság előadója.

1008. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának

jelentése

„az 1925/26. évi állami költségvetésről“ szóló 1003. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1925/26. évi állami költségvetést a nemzetgyűlés letárgyalta és azt úgy általánosságban, mint részleteiben megszavazta. Ez alapon a pénzügyminiszter úr törvényeinknek és alkotmányos gyakorlatunknak megfelelően beterjesztette a megszavazott kiadásokat és bevételeket tartalmazó felhatalmazási javaslatot.

Örömmel üdvözöljük ezt a javaslatot, mert ezzel iktatjuk törvénybe azt a költségvetést, amely hosszú idő óta az első, amely az államháztartás folyó bevételeiből kívánja fedezni a folyó kiadásokat és e mellett még bevételi többletet mutat. Ez kétségtelen bizonyítéka azon törekvések sikerének, amelyeknek célja az ország pénzügyeinek szanálása, elsősorban pedig az államháztartás egyensúlyának biztosítása volt.

Örömmel üdvözöljük e javaslatot azért is, mert az abban foglalt költségvetés bevételi többlete tette lehetővé azt, hogy a kormány az 1925 : XXIII. t. c. 1. §-ában nyert felhatalmazás alapján a közszolgálati alkalmazottak anyagi helyzetét javíthatta és ezzel kapcsolatban megoldhatja a státusrendezések régóta húzódó igen nagyjelentőségű kérdését is.

Ezekre való tekintettel a javaslatot általánosságban elfogadjuk és a t. Nemzetgyűlésnek is elfogadásra ajánljuk.

A törvényjavaslat részleteit tekintve megállapíthatjuk, hogy az általában olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek a költségvetéssel, illetőleg a felhatalmazással (appropriációval) szoros összefüggésben állanak. Csupán a 8. §. nem függ ezekkel a kérdésekkel szorosan össze, amennyiben ez a szakasz a kormánynak jelentését tartalmazza arról, hogy az 1925/26. költségvetési év első felére milyen hasznos beruházások határoztattak el és azokra milyen összeg vétetett számításba. Ezt a jelentést azonban fel kellett venni a tör-

vényjavaslatba, mert az 1925 : XXIII. t.-c. 2. §-a kifejezetten utasította a kormányt, hogy ezt a jelentését az 1925/26. költségvetésre vonatkozó felhatalmazási törvényjavaslatban tegye meg.

A törvényjavaslat 1. §-a a kiadásoknak azok legfőbb csoportjai szerinti végösszegeit, 2. §-a a kiadásoknak részletezését, 3. §-a pedig a bevételeknek végösszegeit tartalmazza rovatonkint, címenkint és fejezetenkint, úgy amint azokat a t. Nemzetgyűlés a költségvetés tárgyalása során megszavazta.

A javaslat 4. §-a a kiadások és bevételek végösszegét, valamint mérlegét megjelölve, rámutat arra, hogy a bevételi többlet az 1925 : XXIII. t.-c. 1. §-a alapján a közszolgálati alkalmazottak anyagi helyzetének javítására fordítandó és egyben kimondja, hogy az ennek végrehajtása után netán még fennmaradó bevételi többlet a pénztári többletek gyarapítására fordítandó. A javaslatnak ez a rendelkezése teljesen megfelel az állandóan követett gyakorlatnak, miért is azt helyesnek találtuk.

Az 5. §. vonatkozik a tulajdonképeni megajánlásra (appropriációra). Ennek elfogadása természetes következménye annak, hogy az 1925/26. évi költségvetést a t. Nemzetgyűlés már részleteiben is megszavazta.

A 6. §. a hitelátruházások kérdésének szabályozására vonatkozik. A javaslat szerint a hitelátruházások kérdése az 1925/26. költségvetési évben is ugyanúgy szabályoztatnék, mint ahogy ez a kérdés az 1924/25. évi állami költségvetésről szóló 1925 : IX. törvénycikk 6. §-ában szabályozást nyert. Minthogy mindazok az okok és körülmények, amelyek ennek a kérdésnek az idézett törvényszakaszban meghatározott módon való szabályozását az 1924/25. évre nézve indokolttá és szükségessé tették, ezidőszerint is változatlanul fennállanak, az átruházási jognak az 1925/26. évben is az előző évivel azonos módon való szabályozását helyesnek és kívánatosnak tartjuk.

A javaslat 7. §-a az 1925/26. évi költségvetésben előirányzott »rendes« és »átmeneti« kiadásokra nézve tilalmat tartalmaz abban a tekintetben, hogy ezek a tárgyéven túl, vagyis az 1926/27. évben is felhasználhatók legyenek. Az ebben a §-ban foglalt rendelkezések is teljesen megegyeznek az erre vonatkozólag az 1925 : IX. t.-c. 7. §-ában foglalt rendelkezéseknek s így azokat is elfogadandóknak tartjuk annál inkább, mert kétségtelen, hogy az egyes költségvetési évek gazdálkodását zárszámadási szempontból is csak akkor lehet helyesen megítélni, ha minden egyes költségvetési év egy teljes egészet képez és abban nem vegyíttetnek össze különböző költségvetési évek hitelei.

A 8. §. a hasznos beruházásokkal foglalkozik. A fentiekben már említettük, hogy a törvényhozás kifejezetten utasította a kormányt arra, hogy a hasznos beruházásokról szóló jelentését ebbe a törvényjavaslatba vegye be. A bizottság örömmel üdvözli a kormánynak jelentését, mert az abban felsorolt beruházások képezik hosszú idő óta az első lépést arra, hogy nagyobb arányú beruházások indíttassanak meg és ezzel a tőkeszegény gazdasági életet — az államvagyon emelése mellett — tőkéhez juttassa. Különös jelentősége van ezeknek a beruházásoknak azáltal, hogy tulajdonképpen olyan összegek fordíttatnak beruházásokra, amelyeket az 1924 : IV. t.-c.-ben megállapított szanálási programm államháztartási hiányok (deficit) fedezésére vett számításba. A beruházások részleteit és azok célját a törvényjavaslat indokolása tartalmazza, mindenesetre megállapíthatjuk azonban, hogy a jelentésben foglalt összes beruházások hasznos beruházásokat képeznek és alkalmasak arra, hogy a gazdasági élet javulásában jelentékenyen közreműködjenek. Ezzel a §-szal kapcsolatban jelentenünk kell, hogy a kinyomatott szö-

vegben sajtóhiba van, amennyiben a 11. pontban megjelölt, vagyis az állami mezőgazdasági birtokok céljait szolgáló beruházások végösszege a kinyomtatott szövegben foglalt összeg helyett helyesen 14.500,000.000 K.

Ezeknek bejelentése mellett a bizottság tisztelettel **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és egyben a javaslat tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1926. évi január hó 27-én tartott ülésében.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Temesváry Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

1009. szám.

Törvényjavaslat

a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik ellátásának átértékeléséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi és igazságügyi bizottságának.)

1. §. Magánjogi szerződéssel alkalmazottnak és családtagjának készpénzben, koronaértékben járó nyugdíjat vagy nyugdíj természetű járandóságot az alábbi rendelkezések szerint kell átértékelni, a járandóságnak átértékelt összege azonban nem haladhatja meg a pénz értékcsökkenéséből eredő hátrány teljes kiegyenlítését.

A m. kir. államvasutaknál, a Duna-Száva-Adria vasútnál (Déli vasútnál) és más közforgalmú vasútnál, a m. kir. állami vas-, acél- és gépgyáraknál, az Osztrák-Magyar Banknál és a m. kir. állami jegyintézetnél teljesített szolgálat alapján járó, továbbá általában az állammal, törvényhatósággal, községgel vagy ezek vállalatával (üzemével) szemben magánjogi jogcímen követelhető, végül az Országos Munkásbiztosító Pénztár Alkalmazottainak és Orvosainak Nyugdíjintézetétől járó nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság mértékére az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy rendelettel szabályozza az előbbi bekezdésben említett azoknak a járandóságoknak a mértékét, amelyek mértékéről a jelen törvény életbelépéséig külön jogszabály nem rendelkezik.

Közforgalmú vasútnál teljesített szolgálat alapján járó nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság összszege nem lehet nagyobb, mint amennyit a m. kir. államvasutakkal szemben igényjogosultak hasonló körülmények között kapnak.

2. §. Ha a nyugdíjra, vagy nyugdíjtermészetű egyéb járandóságra igényt adó szolgálatot olyan részvénytársaságnál vagy szövetkezetnél teljesítették, amely az 1914. évi július hó 1. napján már fennállott, a járandóság átértékelésére az az arány az irányadó, amely a vállalat 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében kimutatott saját vagyonának (alaptőkéjének, üzletrésztőkéjének és a vállalat tulajdonát tevő, kimutatott valódi tartalékoknak) és nyugdíjalapjának (nyugdíj-tartalékának) összege és azon saját vagyonának és nyugdíjalapjának (nyugdíj-tartalékának) összszege között van, amelyet az állam-

háztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924 : IV. t.-c. 2. §-ához tartozó *a)* melléklet B. II. 3. pontjának harmadik bekezdése alapján a mérlegvalódiság helyreállítása tárgyában kiadott rendelet szerint készített első (megnyitó) mérleg kimutat.

Az 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegben kimutatott saját vagyonhoz a pénz értékcsökkenésének figyelembevételével hozzá kell számítani azokat a befizetéseket, amelyeket az arányszám megállapításában számot tevő két mérleg készítésére irányadó időpontok közötti időben alaptőke (üzletrésztőke) emelésével vagy új üzletrész jegyzésével kapcsolatban teljesítettek. Hogy a befizetéseket a pénz értékcsökkenését tekintve, mily összeggel kell a saját vagyonhoz hozzászámítani, a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Ha az arányszám megállapításában számottevő két mérleg készítésére irányadó időpont között két vagy több részvénytársaság vagy szövetkezet egyesült, az egyesült vállalatok azon saját vagyonának együttes összege irányadó, amely e vállalatok 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében ki lett mutatva. Ha az egyesülés következtében megszűnt részvénytársaság vagy szövetkezet az 1914. évi július hó 1. napja után alakult, a megalakulásakor készített mérlegében kimutatott saját vagyonát úgy kell számbavenni, mint az előbbi bekezdés értelmében az időközi befizetéseket.

A részvénytársaság és a szövetkezet köteles a megállapított arányszámot a társaság hirdetményeinek közzétételére megszabott módon az első bekezdésben említett megnyitó mérleg közgyűlési megállapítása után haladéktalanul, de legkésőbb a jelen törvény életbelépésétől egy éven belül közzétenni.

3. §. Az arányszám segítségével történő átértékelés alapjául azoknál az igényjogosultaknál, akiknek már az 1914. évi július hó 1. napján nyugdíjuk vagy ellátási díjuk volt, az a koronaösszeg szolgál, amely az igényjogosultat az 1914. évben nyugdíj vagy ellátási díj címén megillette.

Ha a jogosult igénye a nyugdíjra vagy ellátási díjra csak az 1914. évi július hó 1. napja után nyilt, vagy nyílik meg, az átértékelés alapjául az a koronaösszeg szolgál, amely az alkalmazottat vagy családtagját a társaságnak az 1914. évi július hó 1. napján fennállott nyugdíj-, illetőleg illetményszabályzata szerint megilletné. Ennek a koronaösszegnek megállapításában a nyugdíj alapjául beszámítható illetmény gyanánt azt az összeget kell számításba venni, amelyet nyugdíj alapjául beszámítható illetmény címén a társaságnak az alkalmazott utoljára betöltött állásához és munkaköréhez hasonló állást és munkakört betötő alkalmazottjai az 1914. évben kaptak.

4. §. A társaság vagy az igényjogosultak — ideértve az igényjogosult tényleges szolgálatban álló alkalmazottakat is — a közzétételtől számított három hónap alatt az arányszám megváltoztatását kérhetik azon az alapon, hogy a 2. §. értelmében megállapított arányszám nem tünteti fel híven a részvénytársaság vagy szövetkezet saját vagyonának változását.

A kérelem tárgyában a 6. §-ban megjelölt bíróság határoz. Ily kérelmet az igényjogosultak közül legalább húsz személy, vagy ha az igényjogosultak száma százat meg nem halad, az igényjogosultaknak legalább egyötöd része terjeszthet elő.

5. §. Azok a társaságok, amelyek kötelezettségére arányszám irányadó, kötelesek az igényjogosultakról — ideértve az igényjogosult tényleges alkalmazottakat is — nevüket és

lakásukat feltüntető jegyzéket készíteni s az arányszám közzétételével egyidőben a székhelyük, illetőleg lakóhelyük szerint illetékes járásbírósághoz, ha pedig székhelyük vagy lakóhelyük a budapesti központi, a budapesti I—III. kerületi vagy a pestvidéki kir. járásbíróság területén van, a m. kir. Kúriához bemutatni, ahol az igényjogosultak bármelyike megtekintheti és lemásolhatja.

6. §. Az arányszám megváltoztatása iránti kérelmet az 5. §-ban meghatározott bíróságnál kell előterjeszteni. A járásbíróság a kérvényt az igényjogosultak névjegyzékével együtt haladéktalanul felterjeszti a m. kir. Kúriához. A m. kir. Kúrián alakuló külön bíróság a kérelem tárgyában a feleknek írásban vagy szóval történt meghallgatása és szükség esetében a Pénzintézeti Központ írásbeli szakértői véleményének megszerzése után végérvényesen határoz, határozatát nem indokolja.

A szakértői véleményt zárt borítékban kell kezelni és ezt a felek nem tekinthetik meg.

A külön bíróság azt is vizsgálat tárgyává teszi, hogy az arányszámnak a megállapítására irányadó adatok alapján indokoltnak mutatkozó megváltoztatása a kötelezett vagyoni helyzetére és vállalatának jövedelmezőségére figyelemmel nem lenne-e méltánytalan. Ha a vállalat saját vagyonát a vagyon jövedelmezőségére figyelemmel megállapított értékben mutatta ki, a megnyitó mérlegben az arányszámot nem lehet felemelni azon az alapon, hogy a vállalat saját vagyonát valóságos értékén alul állapította meg.

A kérelmet azon az alapon, hogy nem megfelelő számú nyugdíjjogosult terjesztette elő, csak akkor lehet visszautasítani, ha az igényjogosultak névjegyzékét az intézet a kérelem előterjesztése előtt az 5. §. értelmében bemutatta.

A kir. Kúrián alakuló külön bíróságnak az elnökét a kir. Kúria tanácselnökei sorából, két tagját a kir. Kúria ítélőbírái sorából a kir. Kúria elnöke jelöli ki, a másik két tagját pedig a tanács elnöke hívja be azoknak a közgazdasági szakférfiaknak sorából, akiket erre a célra a pénzügyminiszter előre kijelölt.

A külön bíróság alakulásának, eljárásának, és ügyvitelének szabályait egyebekben a pénzügyminiszterrel egyetértve az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

7. §. Az átértékelésre irányadó mértéket a bíróság állapítja meg abban az esetben,

ha a nyugdíjra vagy nyugdíjtermészetű járandóságra igényt adó szolgálatot nem a 2. §. alá eső szolgálatadónál teljesítették, vagy

ha a 2. §. alá eső szolgálatadó az arányszámot a jelen törvény életbelépésétől egy éven belül nem tette közzé (2. §. ut. bek.) vagy

ha a 2. §. alá eső szolgálatadónál teljesített szolgálat esetében a nyugdíjilletményre nem a szolgálatadó nyugdíj- vagy illetményszabályzata, hanem az alkalmazottal kötött szerződés irányadó, vagy végül

ha a járandóság fizetésére oly külön jogi személy van kötelezve, amely nem működik a szolgálatadó keretében.

A járandóság átértékelt összegének bírói megállapításában minden körülményt méltányosan figyelembe kell venni. Figyelembe kell venni különösen a 2. §. alapján megállapított arányszámokat, az életfenntartás költségében a járandóság megállapítása óta bekövetkezett emelkedést és azt, hogy az első ízben megállapított nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság az utoljára élvezett szolgálati járandóságnak milyen hányada volt.

8. §. A nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság átértékelésére a szolgálatadó vagyoni helyzete irányadó akkor is, ha a járandóság fizetésére

nem a szolgálatadó, hanem az ő anyagi hozzájárulásában részesülő és keretében külön jogi személyként alakított nyugdíjegyesület, intézet vagy alap köteles.

9. §. Nyugdíjjárandóság fizetésére kötelezett szolgálatadó vagy külön jogi személy jogosítva van a jelen törvény életbelépése előtt megállapított nyugdíjjárulékot a jelen törvény életbelépésével kezdődő hatállyal olyan mértékben felemelni, amily mértékben nyugdíjjárandóság-fizetési kötelezettsége emelkedett.

10. §. Az átértékelés a jelen törvény életbelépése előtt egy évnél nem régebben esedékessé vált járandóságokra is kiterjed, az erre az időre már kifizetett összeget névértéke szerint be kell számítani az átértékelt összegbe.

Ha a felek a járandóság összegét az 1924. év július hó 1. napján vagy később a pénz értékcsökkenésének figyelembevételével egyességgel megállapították, a járandóság összegére az egyesség irányadó.

Ha a jelen törvény életbelépte előtt kelt jogerős bírói ítélet olyan járandóságot állapított meg magasabb összegben, amelynek átértékelésére arányszám irányadó (2. §.), a jogosultat az arányszám közzétételét követő hó 1. napjától kezdve nem a jelen törvény életbelépése előtt bírói ítélettel meghatározott magasabb járandóság, hanem az arányszám értelmében megállapított járandóság illeti meg.

Ha a bíróság (6. §.) az arányszámot megváltoztatja, az új arányszám a járandóságra attól az időponttól kezdve irányadó, amikortól az előbbi bekezdések értelmében a kötelezett a régi arányszám szerinti járandóság fizetésére volt kötelezve.

Ha a járandóság átértékelésére a 2. §. irányadó, a kötelezett az arányszám közzétételéig méltányos előleget köteles fizetni, kivéve, ha a járandóság átértékelt összegét jogerős bírói ítélet határozta meg.

11. §. A jelen törvény rendelkezései alkalmazást nyernek az olyan biztosítási szerződés alapján járó pénztartozásokra is, amelyeket biztosító magánvállalatok saját alkalmazottaikkal nyugdíjigényük kielégítése végett kötöttek.

12. §. A jelen törvény rendelkezései nem nyernek alkalmazást azokra a járandóságokra, amelyek teljesítésének módját vagy összegének meghatározását nemzetközi egyezmény, az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére biztosításáról szóló 1907 : XIX. törvénycikk, a gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárról szóló 1900 : XV. törvénycikk és az ezeket módosító vagy végrehajtó jogszabályok, végül a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 1925 : XXXIV. t.-c. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján megállapított jogszabályok szabályozzák.

13. §. Ez a törvény az 1926. évi hó . napján lép életbe és az életbelépésekor az eljárás bármely szakában folyamatban levő ügyekben is alkalmazást nyer. A végrehajtására esetleg még szükséges szabályokat a minisztérium rendelettel állapítja meg.

Budapest, 1926. évi február hó 5. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet az 1009. számú irományhoz.

Indokolás

„a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik ellátásának átértékeléséről“ szóló törvényjavaslathoz.

Az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló törvényjavaslat (980. számú nemzetgyűlési irományj) külön fejezetben foglalkozik a magánalkalmazottak nyugdíjával és özvegyeik, árváik ellátásával.

A mérlegvalódiság helyreállításához fűződő fontos közhiteli szempontok szükségessé teszik, hogy a vállalatok nyugdíjterhükkel minél előbb mint véglegesen eldöntött, határozott teherrel számolhassanak és ne legyenek kitéve annak, hogy a nyugdíjteher a nagy számban folyamatban levő nyugdíjperek kétes eredményétől függjön még éveken keresztül. Az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló törvényjavaslat indokolásában már ki vannak fejtve azok a szempontok, amelyek általában szükségessé teszik, hogy a törvényhozás a magánalkalmazotti nyugdíjakra részletes, a jogbiztonságot megóvó rendelkezéseket tegyen, a most mondott szempontok viszont a nyugdíjvalorizáció kérdésének megoldását sürgősebbé teszik, mint amennyire sürgős a már benyujtott javaslatban tárgyalt egyéb kérdések megoldása. Ezzel kapcsolatban rá kell még mutatnom különösen arra, hogy a mérlegvalódiság helyreállításáról szóló 7.000/1925. P. M. számú rendelet a megnyitó mérlegek megállapitására oly közeli határidőt szab, amelyig alig volna remélhető az általános valorizációs javaslat törvényerőre emelkedése.

Mindezek folytán szükségessé vált a magánalkalmazotti nyugdíjak valorizálására vonatkozó rendelkezéseknek külön törvényjavaslatba foglalása. Ez a törvényjavaslat az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló törvényjavaslatnak 18—26. és 40. §-ait tartalmazza és ezenfelül magában foglalja az életbiztosítási szerződésen alapuló pénztartozásokra vonatkozó 27. §. utolsó előtti bekezdését (11. §.), amely szintén nyugdíjigényre vonatkozott és célszerűségi szempontból helyeztetett el az általános javaslatnak más fejezetében.

Minthogy a javaslat csupán a pénztartozások egy csoportjával foglalkozik, átmeneti rendelkezésként (12. §.), elégséges volt azoknak a jogszabályoknak az érintetlenül maradását kimondani, amelyek a nyugdíjakkal rokontermészetű járandóságokra vonatkoznak.

A javaslat záró rendelkezése (13. §.) megegyezik az általános javaslat 45. §-ának rendelkezésével.

A javaslat egyes rendelkezéseinek részletes indokolását egyébként az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló törvényjavaslatnak (980. számú nemzetgyűlési iromány) indokolása tartalmazza.

Budapest, 1926. évi február hó 5. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

1010. szám.

Indítvány.

Indítványozom a házszabályok 212. §-a 4. és 6. bekezdésének olyirányú módosítását, hogy ezeknek a bekezdéseknek a rendelkezései az állami költségvetésről szóló törvényjavaslatra (appropriáció) is kiterjesztessenek s ennek megfelelően a 4. bekezdés ötödik sorába a fedezéséről szó után »az egész évre (appropriáció) vagy« szavak, a hatodik sorba a részére szó után zárójelben az »indemnitás« szó, a 6. bekezdés negyedik sorába a fedezéséről szó után »az egész évre (appropriáció) vagy« szavak, az ötödik sorba a részére szó után zárójelben az »indemnitás« szó, végül ugyancsak az ötödik sorba az intézkedik szó után »és pedig az utóbbira nézve csak« szavak vétessenek fel.

Budapest, 1926. évi február hó 5-én.

Beadja:

Órffy Imre *s. k.*,
nemzetgyűlési képviselő.

Régi szöveg:

(4) A költségvetésnek és minden olyan felhatalmazási törvényjavaslatnak tárgyalása alatt, amely a közterheknek viseléséről és az állami kiadásoknak fedezéséről az év egy részére intézkedik, a napirend tárgyalására szánt időnek legalább napi 8 órának kell lennie.

(6) Azon felhatalmazási törvényjavaslat általános és részletes tárgyalása, mely a közterhek viseléséről és az állami kiadások fedezéséről az év egy részére intézkedik, az esetben, ha a költségvetés a Házhoz már be van terjesztve és ha a pénzügyi felhatalmazáson kívül más rendelkezést nem tartalmaz, 4 ülésnél többet nem vehet igénybe.

A hatodik bekezdés további része változatlan marad.

Új szöveg:

(4) A költségvetésnek és minden olyan felhatalmazási törvényjavaslatnak tárgyalása alatt, amely a közterheknek viseléséről és az állami kiadásoknak fedezéséről az egész évre (appropriáció) vagy az év egy részére (indemnitás) intézkedik, a napirend tárgyalására szánt időnek legalább napi 8 órának kell lennie.

(6) Azon felhatalmazási törvényjavaslat általános és részletes tárgyalása, mely a közterhek viseléséről és az állami kiadások fedezéséről az egész évre (appropriáció) vagy az év egy részére (indemnitás) intézkedik — és pedig az utóbbira nézve csak az esetben, ha a költségvetés a Házhoz már be van terjesztve és ha a pénzügyi felhatalmazáson kívül más rendelkezést nem tartalmaz — 4 ülésnél többet nem vehet igénybe.

A hatodik bekezdés további része változatlan marad.

1011. szám.

Törvényjavaslat

a pénzbüntetésekre és a pénzbírságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának.)

1. §. A felsőbíróság a felülbírálás végett eléje kerülő ügyekben, minden olyan határozatában, amely az alsóbíróságnak 1924. évi július hó 20. napja előtt hozott határozatában megállapított pénzbüntetés vagy pénzbírság mértékét érintetlenül hagyja, tekintet nélkül arra, hogy a felülbírálás alapjául szolgáló perorvoslatot ki és kinek érdekében terjesztette elő, hivatalból köteles meghatározni azt az összeget, amely a korona időközben bekövetkezett értékcsökkenése következtében az alsóbíróság határozatában megállapított büntetés mértékének megfelel.

A pénzbüntetés vagy a pénzbírság ily átértékelésében az a szempont irányadó, hogy a vádlottat vagy a marasztaltat ugyanolyan mértékű vagyoni hátrány érje, mint érte volna akkor, ha az alsóbíróság határozata ellen perorvoslatot nem használnak; ehhez képest, ha a teljes mértékben átértékelt pénzbüntetés vagy pénzbírság az elítéltet vagy a marasztaltat vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten túlságosan sujtaná, a felsőbíróság az átértékelt összeget az elítélt vagy a marasztalt vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten belátása szerint szabadon mérsékelheti.

A felsőbíróság a határozat hozatalakor irányadó jogszabály keretén belül belátása szerint szabadon állapítja meg azt, hogy az átértékelt pénzbüntetést behajthatatlansága esetében mily tartamú szabadságvesztésbüntetésre kell átváltoztatni.

A felsőbíróságot a jelen §-ban foglalt rendelkezések alkalmazásában sem az eljárási, sem az anyagi jognak rendelkezései nem akadályozzák.

A felsőbíróság hivatalból köteles az esetleg szükséges intézkedéseket rövid úton és közvetlenül megtenni a végett, hogy határozatának hozatalakor az elítélt vagy a marasztalt vagyoni és kereseti viszonyaira vonatkozó adatok rendelkezésére álljanak.

A felsőbíróság a jelen §. alapján tett rendelkezését ugyanabban a hatá-

rozatban mondja ki, amelyet az ügyben egyebként hoz. Indokolásul a jelen törvényre hivatkozás elegendő.

2. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe; rendelkezései kiterjednek a katonai s a rendőri büntetőbíráskodásra is.

Budapest, 1926. évi február hó 9-ik napján.

Dr. Pesthy Pál s. k.,
m. kir. igazságügyminiszter.

Melléklet az 1011. számú irományhoz.

Indokolás

„a pénzbüntetésekre és a pénzbírságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről“ szóló törvényjavaslathoz.

A pénzbüntetéseket és a pénzbírságokat legutóbb felemelő, 5.340/1924. M. E. számú (a Budapesti Közlönynek 1924. évi július hó 19-én megjelent 151. számában kihirdetett) rendelet 13. §-a kimondja, hogy a fellebbviteli bíróság a pénzbüntetés és a pénzbírság felemelésére vonatkozó újabb rendelkezéseket a pénz értékváltozására tekintettel megfelelő esetekben az elsőfokon már befejezett ügyekben is alkalmazza. Ez a rendelkezés azonban csak az ügyek kis részében kerül alkalmazásra és az alsóbíróságok határozatai nagyobbrészt a pénzbüntetés vagy a pénzbírság összegének változatlanul hagyásával emelkednek jogerőre. Igen gyakori az az eset, hogy az időközben beállott nagy pénzértékcsökkenés következtében a kiszabott pénzbüntetés vagy pénzbírság a megtorlás szempontjából egészen hatástalan csekély értékre zsugorodik össze.

Ez nemcsak a kir. kincstárnak okoz érzékeny és indokolatlan veszteséget, hanem ellenkezik a pénzbüntetés és a pénzbírság kiszabásának azzal a céljával is, hogy az az elítéltet bűnösségével arányban álló s egyéni viszonyai között is érezhető hátránnyal sujtsa.

A törvényjavaslat ezen a helyzeten úgy igazságügyi, mint pénzügyi szempontból segíteni törekszik. Kötelezi a felsőbíróságot az elsőfokon megszabott pénzbüntetésnek és pénzbírságnak megfelelő átértékelésére, tekintet nélkül arra, hogy a felülbírálás alapjául szolgáló perorvoslatot ki és kinek az érdekében terjesztette elő. De a javaslat egyúttal feljogosítja a felsőbíróságot, hogy az átértekelt összeget az elítélt vagy a marasztalt vagyoni és kereseti viszonyaihoz mérten belátása szerint esetleg mérsékelhesse.

Budapest, 1926. évi február hó 9-ik napján.

Dr. Pesthy Pál *s. k.,*
m. kir. igazságügyminiszter.

1012. szám.

A nemzetgyülés közoktatásügyi és pénzügyi bizottságának

együttes jelentése

„a mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák létesítéséről és fenntartásáról“ szóló 869. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az a megdöbbentő tény, hogy Csonkamagyarországon a hat éven felüli analfabéták száma meghaladja a milliót, a magyar törvényhozást gyors és gyökeres cselekvésre kényszeríti. Nem elég csak hirdetnünk a kultúrfölény széltében hangoztatott jelszavát, sürgősen meg kell keresnünk az analfabetizmus nagy nemzeti betegségének az ellenszerét is, ami nem lehet más, mint új népiskolák egész sorozatának szervezése.

Ha statisztikai adatok alapján elkészítenénk Magyarország iskoláztatási térképét s a jól beiskolázott gócokat pirossal, az iskolátlan területfoltokat pedig fekete színnel jelölnénk, ugyanazt a képet kapnánk, amit a város és falu éjjeli képe mutat a maga fizikai valóságában, hogy t. i. a város villanylángok fényárjában úszik akkor, mikor a falvak és tanyák világára veszedelmes sötétség nehezedik. Ez a fölismerés vezette a közoktatásügyi kormányzatot arra, hogy a kimondottan mezőgazdasági népesség lakta területeken a szükséges iskolai hálózat kiépítését egy külön törvény erélyes gesztusával tegye lehetővé.

Kétségtelen, hogy a törvény rendelkezései csak komoly tehervállalás árán lesznek végrehajthatók. De ha a súlyos viszonyokkal küzdő állam ereje végső megfeszítésével húsz millió aranykoronát ajánl fel ennek a kivételes kultúrakciónak a lebonyolítására, méltán elvárhatja, hogy az iskolaállításra kötelezett érdekeltség, az iskola áldásait élvező lakosok, községek és felekezetek szintoly megértéssel hozzák meg részint fizikai munkateljesítmény, részint adóbeli hozzájárulás alakjában a maguk áldozatát.

Az együttes bizottság 1925. évi október hó 14-iki ülésén tárgyalta a törvényjavaslat első szövegét, melyet az ott elhangzott észrevételek figye-

lembevételével a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr átdolgozott és kinyomatott, úgy hogy az együttes bizottság 1926. évi február hó 9-iki ülésén a törvényjavaslatot új szövegezésben tárgyalta s fogadta el általánosságban a részletes tárgyalás alapjául.

Az együttes bizottság a törvényjavaslat alapelveit általában magáévá tette. Elfogadta a tanyai (uradalmi) iskolák létesítésére nézve a priuszt, de mert a törvényjavaslat egy Országos Népiskolai Építési Alapot is szervez, helyesnek találja, hogy olyan belterületi iskolák, ahol tanterem hiánya miatt váltakozó tanítás folyik, vagy egészségtelen, düledező iskolaépületek vannak, a kívánalmaknak megfelelőleg fokozatosan szintén kiépíttessenek.

Külterületi iskoláknál az iskolaállítás és fenntartás kötelessége elvileg egy körzeti érdekeltség terhét képezi. A törvényjavaslatnak ez a rendelkezése elsősorban az olyan nagy vagyonokat akarja e kulturális kötelesség teljesítésére rászorítani, amelyek magukat az 1921 : XXX. t.-c. rendelkezései alól szankció hiányában eddig kivonni igyekeztek. Viszont, hogy a törvény kisemberekből álló érdekeltségekre antiszociális terhet ne hárítson, az iskola építési és fenntartási költségeinek részben vagy egészben való viselésére a politikai községet is kötelezhetőnek mondja ki, maga az állam pedig az arra szoruló iskolafenntartót államsegéllyel vagy kölcsönnel támogatja.

Aggodalmak merültek fel, hogy a telekkisajátítás, ha ezt a jogot kisemberrel, például kisgazdával szemben gyakorolják, a kisajátítást szenvedő fél egész egzisztenciáját megrendítheti. A vallás- és közoktatásügyi miniszter megnyugtatta a bizottságot, hogy telkek kiszemelésénél és kisajátításánál a legnagyobb kímélettel és körültekintéssel járnak el, úgy, hogy az eddigi munkálatok során ilyen irányú panasz hozzá nem is érkezett. Kijelenti, hogy a végrehajtási utasításban a kisember kímélésének s kártalanításának elvét oly módon fogja kidomborítani, hogy kis ember anyagi tönkretételének, vagy megrövidítésének minden lehetőségét kizárja.

Úgyszintén aggályok merültek fel a 12. §. azon rendelkezésével szemben, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter a községekkel kötött szervezési szerződéseket revizió alá veheti. A miniszter úr erre azt a megnyugtató kijelentést tette, hogy ez a felhatalmazás szegény községek további megterhelését nem célozza, csupán azokat a gazdag városokat akarja erősebb tehervállalásra szorítani, melyek magukat az iskola államosításának konjuktúrájának ügyes kihasználásával az iskolafenntartási terhek viselése alól tökéletesen kivonták. Kapcsolatban ezzel panasz merült fel az ellen a fonákság ellen is, hogy míg egyes iskolafenntartó egyházközségek szinte roskadoznak az iskolafenntartási terhek alatt, ugyanakkor állami iskolákkal rendelkező községek lakói ugyane terhek hordozásától föl vannak mentve. A miniszter úr ezekre a panaszokra is kijelentette, hogy az anomáliákat ismeri s meg fogja keresni a módját olyan törvényes rendezésnek, hogy a hitfelekezetek, melyek iskolafenntartásra nem kötelezettek, csupán jogosultak, a terhek alól az iskolafenntartásra kötelezett községeknek a teherviselésbe való bevonása útján legalább részben mentesíttessenek.

Az együttes bizottság által a törvényjavaslat szövegén eszközölt módosítások egyébként a következők:

Az 1. §. 5 bekezdésének 3. sorában az »értelmében« szó után beszúrás: *»a rendelkezésre álló hitelek keretén belül«.*

Ugyancsak az 1. §. első bekezdésének 7. sorában »internátust« szó után beszúrás: *»esetleg napközi otthont«.* — A 8. sorban »internátus« szó után beszúrás: *»vagy napközi otthon«.* — A 11. sorban »internátusba« szó után beszúrás:

»(napközi otthonba)«. — A 12. sorban az »internátus« szó után beszúrás: *»(napközi otthon)«.*

A 2. §-ban új 3. pont: *»3. az 1925. évi XXIII. t.-c. 2. §-a alapján eszközölhető hasznos beruházásként engedélyezett 2,000.000 aranykorona hozzájárulás«.* — A 3. pont lesz 4. — A 4. pont harmadik sorában »beállítandó« szó után beszúrás: *»és az állam részéről engedélyezendő egyéb«.*

A 3. §. 2. bekezdésének »államsegélyt« szava után beszúrás: *»s indokolt esetben az alapba visszatérítendő mérsékelt kamat mellett törlesztéses«.*

A 4. §. 3. bekezdésének 18. sorában »12 aranykoronát« szavak helyébe jön: *»20 pengőt«.* Ugyane § 4. bekezdésének alulról számított 4. sorában a »kirovása« szó után beszúrás: *»egyébként«.* A 4. §. 4. bekezdésének első mondata így hangzik: *»A községi és érdekeltségi jellegű iskolák építéséhez szükséges kézi- vagy igásmunkával az érdekeltség valamennyi tagja hozzájárulni köteles«.*

Az 5. §. első bekezdésének 15. sorában az »érdekeltekkel« szó után beszúrás zárójelben: *»(ideértve a felekezeti hatóságok képviselőit is)«.*

Az 5. §. 5. bekezdésében a második mondat kimarad s helyébe ez a mondat kerül: *»A kir. tanfelügyelőt hivatalból fellebbezési jog illeti meg.«*

A 6. §. *b)* pontjában alulról számított negyedik sorában a 6-os számjegy betűvel irandó: *»hatodik«.* A 6. §. 8. sorában »kinevezhessen« szó után beszúrás: *»ez a jog azonban a minisztert egy iskolánál csak egyszer illeti meg«.*

A 12. §. 5. sorában »hogy« szó után beszúrás: *»az 1928. évi dec. 31-ig lebonyolítandó felülvizsgálat során«.*

A 13. §. harmadik bekezdésének első sorában az »életbeléptetésével« szó után beszúrás: *»amely Budapest székesfőváros területére nem vonatkozik«.*

Ezek előrebocsátása után tisztelettel kéri a közoktatásügyi és pénzügyi bizottság a t. Nemzetgyűlést, hogy a törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és annak tárgyalására vonatkozólag a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a közoktatatásügyi és pénzügyi bizottságnak 1926. évi február hó 9-én tartott üléséből.

Pekár Gyula s. k.,
az együttes bizottság elnöke.

Madai Gyula s. k.,
az együttes bizottság előadója.

Melléklet az 1012. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák létesítéséről és fenntartásáról.

(A közoktatásügyi és pénzügyi bizottság szövegezése szerint.)

1. §. A mezőgazdasági népesség érdekeit szolgáló népiskolák létesítéséről.

A magyar nemzet jövőjébe vetett tántoríthatatlan hitéről és életerejéről azzal is tanuságot tesz, hogy művelődési színvonalának emelése céljából elsősorban a mezőgazdasági népesség, különösen az Alföld tanyai lakosságának gyermekei részére népiskolákat létesít és (tantermeket és tanítói lakásokat) épít.

Ennek a célnak megvalósítására népiskola állítása és építése hivatalból mindenütt elrendelhető, ahol egy természeti vagy jogi személynek vagy többeknek tulajdonában vagy hitbizományi birtokában levő, legalább másfél, legfeljebb négy kilométer sugarú területen (körzetben) szétszórtan vagy tömörülve az utolsó három év átlagát számítva legalább 20 család vagy 30 mindennapi tanköteles lakik és a körzeten belül valamennyi tanköteles befogadására alkalmas más iskola nincs. A községek (városok) külterületén ekként keletkező érdekeltségi jellegű népiskola mint közintézet önálló jogi személy, szervezetét a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg, fenntartóját a 4. §-ban meghatározott érdekeltség alkotja, mely úgy a létesítés, mint a fenntartás terheit viseli.

Ott, ahol az érdekeltség a 3., illetőleg a 6. § szerint a terhek viselésére egyáltalában nem, vagy csak részben képes, az iskola létesítésének, illetve fenntartásának terhe egészben vagy részben a községre, mint az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 23. §-ában megjelölt kötelezett fenntartóra hárul. A község a csekély anyagi erővel rendelkező érdekeltségnek eme terheit külön kötelezés nélkül önként is magára vállalhatja.

Ott, ahol a körzet lakossága túlnyomó részben egy vallásfelekezethez tartozik, ez a vallásfelekezet a közoktatásügyi miniszter által megállapítandó föltételek mellett az iskola létesítését és fenntartását magára vállalhatja.

A törvény alapján létesülő iskolák költségeihez a 3. és a 6. § értelmében a rendelkezésre álló hitelek keretén belül az állam is hozzájárul.

Olyan külterületek érdekében, melyeknek gyermekei a tanyák szétszórtságánál, a közlekedési viszonyok

kedvezőtlenségénél vagy más oknál fogva tanyai iskola körül célszerűen nem csoportosíthatók, a beiskolázás biztosítása végett tanyai internátust, esetleg napközi otthont kell létesíteni. Ahol ilyen internátus vagy napközi otthon létesül, a tanköteles gondviselője törvényes kötelezettségének az internátusba (napközi otthonba) való beadással tesz eleget. Az internátus (napközi otthon) állítási és fenntartási költségeinek viselése tekintetében a törvénynek a külterületi iskolákra vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. A jogviszonyok részleteit a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeleti úton szabályozza.

2. §. Országos Népiskolai Építési Alap.

Az állam által elvállalt költségek fedezésére »Országos Népiskolai Építési Alap« létesül, amelynek bevételei:

1. az 1924/25. évi kezelés terhére nyujtott 350.000 aranykorona hozzájárulás,

2. az 1925/26. évi állami költségvetésbe beállított 2,000.000 aranykorona hozzájárulás,

3. az 1925. évi XXIII. t.-c. 2. §-a alapján eszközölhető hasznos beruházásként engedélyezett 2,000.000 aranykorona hozzájárulás,

4. az alap további táplálása céljából az 1926/27. évtől kezdve az állam évi költségvetésébe beállítandó és az állam részéről engedélyezendő egyéb összegek.

Az »Országos Népiskolai Építési Alap« állásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszter évenként, a költségvetés előterjesztésekor a nemzetgyűlésnek (országgyűlésnek) jelentést tesz. Az alap kezelésére vonatkozó szabályzatot a legfőbb állami számvevőszék elnökével egyetértésben a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

3. §. Az állam hozzájárulása az iskola építéséhez.

A törvény alapján létesülő iskola építéséhez az állam építési (átalakítási) terveket és előméret-költségvetéseket ad; a tervek használata kötelező. Az állam ezenkívül gondoskodik az illetékes államépítészeti hivatal útján az építés ellenőrzéséről és felülvizsgálásáról.

Ha az érdekeltségnek vagy az érdekeltség egy részének anyagi helyzete szükségessé teszi, a vallás- és közoktatásügyi miniszter kötelezheti a községet az építési költségek megfelelő részének viselésére. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az építési költségek fedezéséhez az Országos Népiskolai Építési Alapból államsegélyt s indokolt esetben az alapba visszatérítendő mérsékelt kamat mellett törlesztéses építési kölcsönt is engedélyezhet.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmazást nyer arra is, hogy elsősorban a megfelelő iskolaépülettel nem bíró mezőgazdasági jellegű községek (városok) belterületén szükséges népiskolák építésére az Országos Népiskolai Építési Alapból államsegélyt vagy kölcsönt adhasson.

4. §. Az iskola érdekeltsége és az iskola létesítése költségeinek megoszlása.

E törvény értelmében a külterületi iskola érdekeltségéhez tartoznak mindazok a természeti és jogi személyek, akiknek az iskola körzetén belül (1. §.) ingatlanuk vagy általános kereseti vagy társulati adó alá eső foglalkozásuk vagy jövedelmük van.

Az iskola létesítéséhez (telek megszerzése, építés, első berendezés) az érdekeltség a telek és a szükséges anyagok megszerzésének költségeivel, továbbá kézi- és igásmunkával, valamint készpénzzel járul.

Az iskola létesítésének költségeit, kivéve a kézi- és igásmunkát, az érdekeltek a körzet területéről szár-

mazó jövedelmük arányában tartoznak viselni, még pedig a jövedelemadókötelesek a jövedelmi adó megállapításánál alapul vett jövedelem arányában, azok pedig, akik jövedelmi adót nem fizetnek, a föld-, ház-, kereseti- és társulati adó kivetése alapjául szolgáló jövedelem arányában. Az érdekeltségnek azok a tagjai azonban, akik csupán kereseti adóval vannak megróva, az iskola létesítésének költségeivel, kivéve a kézi- vagy igás munkát, csakis abban az esetben terhelhetők meg, ha kereseti adójuk évi összege meghaladja a 20 pengőt és ha legalább két év óta a körzeten belül laknak vagy legalább két év óta ott foglalkozásuk vagy jövedelmük van. Az érdekeltségnek az a tagja, akinek az iskola körzetében ingatlana nincs, ha az iskola létesítése költségeinek kirovásától számított egy éven belül a körzetben eddig folytatott foglalkozását abbanhagyja, a körzetből elköltözik és e szándékát a kirovás időpontjától számított nyolc nap alatt bejelenti, a költségek alól, kivéve a kézi- vagy igásmunkát, mentesül.

Az e törvény értelmében létesített iskola céljaira, ha az iskola egytanítós, 2 katasztrális hold, minden további tanító után 1—1 katasztrális hold nagyságú telek szerzendő meg. E követelményt a vallás- és közoktatásügyi miniszter különös méltánylást érdemlő esetekben felére mérsékelheti. Ez a telek a körzet oly pontján jelölendő ki, amely mindenhonnan könnyen megközelíthető s építésre alkalmas, egészséges, száraz helyen fekszik.

A községi és az érdekeltségi jellegű iskolák építéséhez szükséges kézi- vagy igásmunkával az érdekeltség valamennyi tagja hozzájárulni köteles. Ha az építéshez szükséges anyagok a község területén szerezhetők be, a kézi- és igásmunka az anyagoknak előállítási vagy rakodó helyükről, máskülönben a vasúti vagy hajóállomástól az építés helyére való fuvarozására minden esetben igénybe veendő. Ez a rendelkezés megfelelően alkalmazandó arra az esetre is, ha az építési anyagokat nem vasúton vagy hajón szállítják az építés helyére. A kézi- és igásmunkának igénybevételére az ebben a törvényben foglalt rendelkezések nem érintik a községi közmunkára vonatkozó azokat a rendelkezéseket, amelyeket az 1890. évi I. t.-c.-nek az 1920. évi XXVII. t.-c. 3. §-a folytán módosult 49. és 50. §§-ai a közutakra vonatkozóan tartalmaznak. A kézi- és igásmunka megállapítása és kirovása egyébként az 1890. évi I. t.-c. 49. és 50. §§-ban meghatározott elvek szerint és megnevezett hatóságok által történik.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a 3. §. utolsó bekezdésében nyert felhatalmazás alapján az Orsz. Népiskolai Építési Alapból segéllyel vagy kölcsönnel támogatott belterületi iskolák elhelyezéséhez szükséges telkek megszerzése s a kézi- és igásmunka biztosítása tekintetében a fenti rendelkezéseket megfelelően szintén érvényesítheti.

5. §. Eljárás az iskola létesítésének megvalósítására.

Magyarország iskolahálózatának kiépítése céljából a vallás- és közoktatásügyi miniszter a törvényhatóságok közigazgatási bizottságainak oly rendszeres munkálatot küld meg, amelyben statisztikai adatok alapján ki vannak jelölve mindama helyek, ahol népiskola létesítése szükségesnek látszik. Ezeknek az adatoknak a helyi viszonyokkal és szükségletekkel való egybevetése és a továbbiak előkészítése céljából a közigazgatási bizottság kiküldött tagja, az államépítészeti hivatal vezetője és a kir. tanfelügyelő útján helyszíni szemlét és az érdekeltekkel (ide értve az illetékes felekezeti hatóságok képviselőit is) tárgyalást tart, amelyen

ki kell terjeszkedni a következő kérdésekre:

1. a helyi viszonyok szükségessé teszik-e a fentemlített rendszeres munkálatban megjelölt területen iskola létesítését?

2. érdekeltségi, községi vagy hitfelekezeti jellegű iskola állíttassék-e?

3. mely területek tankötelesei utaltassanak be az iskolába s ha érdekeltségi jellegű iskola létesítése látszik célszerűnek, miként kell az iskola körzetét megállapitani?

4. mely ponton legyen az iskola épülete?

Ugyanaz a terület több körzetbe nem sorozható.

A helyszíni tárgyalás eredménye alapján a közigazgatási bizottság határoz s a minisztérium rendszeres munkálatának megfelelően a törvényhatóság egész területére kiterjedőleg meghozandó összefoglaló határozatában a javasolt iskolákat két csoportra osztja aszerint, hogy fenntartóik az iskola építésére saját anyagi forrásaikból vagy csak államsegély, illetve kölcsön (3. §.) igénybevétele mellett képesek.

Azokat az érdekeltségeket, illetve községeket, amelyek államsegély igénybevétele nélkül képesek az iskola építésére, a közigazgatási bizottság az építés záros határidőn belül való végrehajtására kötelezi, amely három évnél hosszabb nem lehet. Ahol államsegély (kölcsön) engedélyezése szükségesnek látszik, a közigazgatási bizottság a kötelezést kimondó határozatában javaslatot tesz a vallás- és közoktatásügyi miniszternek államsegély (kölcsön) engedélyezése — és figyelemmel a teherbiró képességre — az államsegély (kölcsön) mértéke iránt. Határoz az iskolák felállításának sorrendjére nézve is, tekintettel a sürgősségre.

A közigazgatási bizottság határozata ellen felebbezésnek van helye a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A kir. tanfelügyelőt hivatalból felebbezési jog illeti meg. A határozat jogerőre emelkedése után a telekszerzés, az építkezés foganatosítása, az építési költségvetés elkészítése, a szükséges közterhek kivetése és behajtása iránt a közigazgatási bizottság intézkedik.

6. §. Fenntartási terhek, tanító kinevezése.

Amíg a vallás- és közoktatásügyi miniszter által beterjesztendő szerves népoktatási törvény, amely a népiskolára vonatkozó részletes rendelkezéseket is tartalmazni fogja, életbe nem lép, az ezen törvény alapján létesített külterületi népiskolák ügyét a vallás- és közoktatásügyi miniszter az alábbi elvek alapján rendeleti úton szabályozza:

a) Az iskola összes dologi szükségleteinek (bútor- és taneszközbeli felszerelés pótlása, fűtés, világítás, takarítás, tatarozás, tűzkár ellen való biztosítás stb.) költségei az érdekeltséget terhelik. Abban az esetben, ha az érdekeltség anyagi helyzete e költségeknek vagy ezek egy részének viselését lehetetlenné teszi, ezeket a község tartozik fedezni.

b) A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmazást nyer arra, hogy az e törvény alapján létesített iskolákhoz a szervezéskor tényleges szolgálatban álló állami vagy nyugdíjazott tanítót (tanítónőt) tanítóvá (tanítónővé) a fenntartó meghallgatásával kinevezhessen, ez a jog azonban a minisztert egy iskolánál csak egyszer illeti meg. Ezeknek illetményeit az érdekeltség viseli, de a vallás- és közoktatásügyi miniszter fizetéskiegészítő államsegélyt engedélyezhet. A 4. §. hatodik bekezdése értelmében a tanítók részére biztosított terület használatának értéke a tanítók javadalmazásába nem tudható be.

7. §. Iskolák fenntartására szolgáló külön adó.

Az e törvény értelmében létesülő külterületi érdekeltségi iskola fenn-

tartási költségeit külön adó útján kell fedezni. E külön adó, amelyet az érdekeltek a körzet területéről származó jövedelmük arányában tartoznak viselni, a jövedelmi adóköteleseknél a jövedelmi adó alapjául szolgáló jövedelem, azoknál, akik jövedelmi adót nem fizetnek, a föld-, ház-, kereseti vagy társulati adó kivetésének alapjául szolgáló jövedelem arányában vetendő ki és a jövedelem 3%-áig terjedhet. E külön adó mértékét a törvényhatósági közigazgatási bizottság határozatilag állapítja meg; e határozat ellen a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felebbezésnek van helye. A külön adót a községi elöljáróság veti ki és hajtja be.

Ott, ahol az iskolai körzet több község területére terjed ki, a törvényhatósági közigazgatási bizottság hivatalból megállapítja, melyik legyen a székhely-község. A székhely-község elöljáróságának előterjesztése alapján a törvényhatósági közigazgatási bizottság állapítja és osztja meg az iskola fenntartásának költségeit az érdekeltségnek az egyes községek területéhez tartozó részei között. Az iskola körzetéhez tartozó községek kötelesek a területükön levő részérdekeltségektől beszedett összegeket havonkint a székhely-község elöljáróságához juttatni.

8. §. Az érdekeltségek hozzájárulásának behajtása.

A jelen törvény alapján az érdekeltségek tagjai részéről fizetendő iskolaállítási költségek és külön adók közadók módjára hajtandók be.

9. §. A tankötelesek fuvarozása.

Az iskolalátogatás kötelezettségének biztosítása érdekében a közigazgatási bizottság a fuvarral (gépi szállító eszközzel) rendelkező körzetbeli lakosokat szükség esetén kötelezheti a tanköteleseknek az iskolához és visszaszállítására.

10. §. Kisajátítási jog.

Az e törvény alapján létesülő iskolák céljaira szükséges ingatlanokra (az iskolaépület és a tanítói lakás számára szükséges telek, játszótér, gazdasági gyakorlóterület, tanítói kert) az 1881. évi XLI. t.-c. rendelkezései értelmében kisajátításnak van helye. A kisajátítási jogot a kereskedelemügyi miniszter a vallás- és közoktatásügyi miniszter megkeresésére engedélyezi. A kisajátítás alá eső terület a kereskedelemügyi miniszternek a kisajátítási jog engedélyezésével kapcsolatban adandó egyszerű engedélye alapján az 1881. évi XLI. t.-c. 86. §-ában megállapított eljárási szabályok megtartásával elfoglalható.

11. §. Államépítészeti hivatalok közreműködése.

Az e törvény alapján végrehajtandó építkezésekre nézve a vallás- és közoktatásügyi miniszter az államépítészeti hivataloknak részletes utasítást ad és normálterveket és előméretköltségvetéseket bocsát rendelkezésükre.

12. §. Állami elemi iskolák fenntartási terhei.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmazást nyer arra, hogy az 1928. évi dec. 31-ig lebonyolítandó felülvizsgálat során a szervezési szerződések rendelkezéseitől eltérőleg is az állami elemi iskolák dologi és egyéb fenntartási terheinek fedezésére kötelezhesse a községeket (városokat).

13. §. A törvény életbelépése és végrehajtása.

Ezt a törvényt, amely kihirdetése napján lép életbe, a belügy-, igazságügy-, kereskedelemügy- és pénzügyminiszterekkel egyetértőleg a vallás- és közoktatásügyi miniszter hajtja végre.

Addig, amíg a közigazgatási bizottság az 5. §. értelmében az egész

törvényhatóság területére vonatkozó szerves munkálat alapján határozatait meg nem hozta, a vallás- és közoktatásügyi miniszter az iskolák szervezését és építését külön kiküldöttjei útján is előkészítheti.

E törvény életbeléptetésével, amely Budapest székesfőváros területére nem vonatkozik, az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 47. §-a és az 1921. évi XXX. t.-c. 6. §-ának negyedik bekezdése hatályukat vesztik.

1013. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

párviadal vétségével gyanúsított gróf Apponyi Antal nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 8.073/1925. f. ü. szám alatt gróf Apponyi Antal nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. I. 19.898/9—1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség párviadal vétsége miatt eljárást indított.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy gróf Apponyi Antal nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1014. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

párviadal vétségével gyanúsított Fábián Béla és Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselők mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.899/1925. f. ü. szám alatt Fábián Béla és Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselők mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XV. 3.944/1925. számú megkeresése szerint ellenük a kir. ügyészség a Btk. 298. §-ának 1. bekezdésébe ütköző párviadal vétsége miatt eljárást indított. A nyomozás során megállapíttatott, hogy a párbaj nevezettek között tényleg megtörtént.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselők személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Fábián Béla és Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselők mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1015. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.332/1925. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 7.013/2 – 1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség a m. kir. államrendőrség sérelmére elkövetett rágalmazás miatt a m. kir. belügyminiszter 191.128/1925. VII. szám alatt megadott felhatalmazása alapján büntető eljárást indított, mivel a Népszava politikai napilap 1925. március 14-iki számában »És a többi« felirat alatt közzétett vezércikk tartalma az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző, 3. §-ának 1. és 2. pontja szerint minősülő és a 9. §. 6. pontja alá eső felhatalmazásra hivatalból üldözendő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének tényálladékait látszik feltüntetni.

A cikk szerzőjét nevezett lap szerkesztősége felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség Vanczák János felelős szerkesztő nemzetgyűlési képviselőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mivel a megkereső hatóság nem jelölte meg a cikknlek azt a részeit, amelyik a bűncselekményt feltüntetné, az egész cikk tarta ma pedig ilyet nem mutat, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február hó 12-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1016. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.333/1925. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 7.014/2.—1925. számú megkeresése szerint ellene a m. kir. ügyészség, a m. kir. bíróság és a m. kir. államrendőrség sérelmére elkövetett rágalmazás miatt a m kir. igazságügyminiszter 13.748/IV.—1925. f., a m. kir. belügyminiszter 190.086/VII.—1925. szám f. alatt felhatalmazása alapján büntető eljárás indíttatott, mivel a Népszava politikai napilap 1925. évi január hó 28-iki számában: »Még mindig dühöng a politikai internálás« cím alatt közzétett cikk tartalma az 1914. évi XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §-a szerint minősülő és 9. §-a szerint felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének tényálladékait látszik feltüntetni.

A nyomozás során a cikk szerzőjét a lap szerkesztősége felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség Vanczák János felelős szerkesztő nemzetgyűlési képviselőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mivel a megkereső hatóság nem jelölte meg a cikknek a bűncselekményt feltüntető részét, a cikk egész tartalma pedig ilyet nem mutat, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1017. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.168/1925. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék XXXV. B. 7.487/2.—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene a gróf Bethlen István m. kir. miniszterelnök sérelmére sajtó utján elkövetett rágalmazás vétsége miatt büntető eljárást indított, mivel a Népszava politikai napilap 1925. április 22-iki számában »Ki készíti elő a forradalmat« felirat alatt közzétett cikk a következő kitételeket tartalmazza: »Bethlen miniszterelnök azonban legfeljebb a saját párthíveit tévesztheti meg hitvány hazugságokkal és a külföldi támogatás alávaló meséjével.« »Bethlen miniszterelnök nagy mester abban, hogy szörnyű bűneiért látható és láthatatlan tényezőkre hárítsa a felelősséget.« »Hát hogyan képzeli Bethlen miniszterelnök úr, a szenvedő néptömegek zokszó nélkül eltürhetik mindazt, amit hitvány kormányzása produkál?« Ezen kitételek az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §-a szerint minősülő, 9. §-a szerint felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének jelenségeit látszik feltüntetni.

A cikk szerzőjét a lap szerkesztősége felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség Vanczák János felelős szerkesztő nemzetgyűlési képviselőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság h. elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1018. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.334/1925. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti büntető kir. törvényszék B. XI. 7.015/2. — 1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség a m. kir. budapesti 1. honvéd vegyes dandárparancsnok mint illetékes parancsnok ügyésze és ennek helyettesének sérelmére elkövetett rágalmazás miatt, a m. kir. honvédelmi miniszter 4.344/1925. eln. 13. szám alatt adott felhatalmazása alapján büntető eljárást tett folyamatba, mivel a »Népszava« politikai napilap 1925. március 8-iki számában »A katonai ügyészség bűnpártolása« feliratú cikk tartalma az 1914. évi XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §-ának 1. és 2. pontja szerint minősülő, 9. §. 6. pontja értelmében felhatalmazásra hivatalból üldözendő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének jelenségeit tünteti fel.

A fent megjelölt cikk Fényes László aláírásával jelent meg, aki azonban a szerző megállapítását perrendtartás szerint kérte. Vanczák János nemzetgyűlési képviselő felelős szerkesztő, a cikk szerzőjét felhívás dacára sem nevezte meg, így a felelősség őt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1019. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétsége miatt feljelentett Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.701/1925. f. ü. szám alatt Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. 6 347/6.—1925. számú megkeresése szerint Szedoch Károly tatabányai lakos r. k. plébános feljelentésére ellene büntető eljárás tétetett folyamatba, mert a Népszava politikai napilap 1925. március 6-iki számában »Csendőri erőszakoskodás Tatabányán«, továbbá az 1925. március 8-iki számában »Keresztény magyar fajvédelem gyakorlatban‹ cím alatt közzétett cikkek tartalma a feljelentés sérelmére az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző és 3. §-a szerint minősülő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének jelenségeit látszik feltüntetni.

A cikk szerzőjét a lap szerkesztősége felhívás dacára sem nevezte meg, így a sajtójogi felelősség Vanczák János felelős szerkesztő nemzetgyűlési képviselőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mert a hivatkozott törvényszakaszok szerint a cikkek tartalma nem meríti ki a rágalmazás vétségének ismérveit, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Vanczák János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1020. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétsége miatt feljelentett Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 2.950/1925. f. ü. szám alatt Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntetőjárásbíróság B. V. 3.178/1924. számú megkeresése szerint ellene, Győrffy László hadbíró feljelentésére büntető eljárást indított, mivel nevezett nemzetgyűlési képviselő 1924. február 24-én tartott szociáldemokrata gyűlésen állítólag a következő kijelentéseket tette volna: »Leszögezem, hogy Győrffy hadbíró egy többszörös gyilkossal, Franczia Kiss Mihállyal szolidarítást vállal és őt becsületes embernek jelentette ki, aki barátságra méltó«, továbbá: »Azt a kijelentést pedig, hogy én biztos fedezékből köpködök feléje, megvetéssel utasítom vissza«, mely kijelentései az 1914 : LXI. t.-c. 1. §-ában körülírt rágalmazás vétségének tényálladékát látszik kimeríteni.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, tekintettel arra, hogy a feljelentést sértett csupán a »Reggel« című politikai hetilap 1924. február 25-én megjelent számában közzétett közlemény alapján tette meg, a kijelentéseket sem a rendőrhatósági közeg jelentése, sem más tanuvallomások nem igazolják, a közzétett közleményért sértett sajtópert indított, amely ügyben a nevezett nemzetgyűlési képviselő mentelmi joga fel is függesztetett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett nemzetgyűlési képviselő személye között kétséges, zaklatást lát fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1021. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett izgatás bűntette miatt feljelentett Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 6.338/1925. f. ü. szám alatt Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 11.517/4—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene osztályizgatás bűntette miatt büntető eljárást indított, mivel a »Népszava« politikai napilap 1924. július hó 24-iki számában »Splendid isolation«, az 1924. július 6-iki számában »Nem akarunk háborút«, az 1924. július 27-iki számában »Soha többé«, az 1924. július 30-iki számában »A magyar koncepció«, az 1924. július 31-iki számában »Jaurès«, az 1924. augusztus 1-ei számában »A bolsevizmus bukása«, az 1924. augusztus 31-iki számában »J'accuse«, az 1924. augusztus 6-iki számában »Egy pár citátum« felirat alatt közzétett cikkek tartalma a Btk. 172. §-ába ütköző osztályelleni izgatás bűntettének jelenségeit tünteti fel.

A Nemzetgyűlés 1925. évi március 20-án tartott ülésében Vanczák János nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztő mentelmi jogát ezen ügyből kifolyólag felfüggesztette, nevezett képviselő kihallgatása során azonban a vádba helyezett hírlapi közlemények szerzőjét Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő személyében nevezte meg.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Pikler Emil nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1022. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A debreceni kir. főügyészség 1.590/1925 f. ü. szám alatt Szeder Ferencz nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a debreceni kir. törvényszék B. 3.514/3—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene a balmazújvárosi főszolgabíró és szolgabíró sérelmére elkövetett rágalmazás miatt Hajdú vármegye alispánjának 4.003/1925. szám alatt adott felhatalmazása alapján büntető eljárást indított, mivel nevezett képviselő 1925. március 31-én Szarvas Imre balmazújvárosi lakoshoz intézett levelében használt azon kitételek: »Levele nyomán értesültünk arról a gazságról, amelyet az ottani szolgabíró önök ellen elkövetett, mindenesetre arra kérjük önöket, hogy ez a gazság ne riassza vissza önöket a szövetségtől«, az 1914. évi XLI. t.-c. 1. §-a, 3. §. 1. pontja s a 9. §. 6. pontja alá eső felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségének jelenségeit tünteti fel.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1023. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségével gyanúsított Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 7.118/1925. f. ü. szám alatt Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt törvényszék XI. B. 8.656/2.—1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene a m. kir. belügyminiszter 251.525/VI. b. 1925. szám alatt adott felhatalmazása alapján büntető eljárást indított, mivel a kunszentmártoni csendőrörs vezetőjével folytatott telefonbeszélgetés alkalmával használt azon kijelentése: »Disznóság az, amit maguk odalent csinálnak, csak úgy sundán bundán. Ezért a belügyminisztériumhoz fogok fordulni,« az 1914: XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző, 3. §. 2. pontja szerint minősülő, a 8. §. 3. pontja értelmében felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás vétségének ismérveit tünteti fel.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett nemzetgyűlési képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 12-ik napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1024. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

felhatalmazásra hivatalból üldözendő rágalmazás és a magyar állam megbecsülése ellen elkövetett vétséggel gyanúsított Drozdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A pécsi kir. főügyészség 1.528/1925. f. ü. szám alatt Drozdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a pécsi kir. törvényszék B. I. 3.143/1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség eljárást indított, mivel nevezett képviselő Öcsény községben 1925. február 1-én egy ottani polgár házánál megjelent csendőrjárőrhöz a következő szavakat intézte: »Drozdy Győző vagyok. Hogy meri egy tisztességes polgár ember küszöbét feltűzött szuronnyal átlépni... Nem tudja a törvényt, vagy van törvény, vagy nincs törvény, ha van, a csendőrnek is meg kell tartani. Megtanítom magát törvényt ismerni, hogy ne a lába alatt tapossa, hanem a fejében hordja. Végeztem magával, elmehet. Eltapossák a polgárok jogait! Van ebben az országban törvény? Nem létezik!« Ezek a kijelentések az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző és a 3. §. 2. pontja szerint minősülő 8. §. 3. pontja szerint felhatalmazásra üldözendő rágalmazás, továbbá az 1921 : III. t.-c. 7. §-ába ütköző a magyar állam megbecsülése ellen irányuló vétség tényálladékait tüntetik fel.

A mentelmi bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Drozdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyből kifolyólag függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. február hó 12. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1025. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának megsértése tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés folyó hó 16-án tartott ülésében Rassay Károly nemzetgyűlési képviselő bejelentést tett, hogy Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi joga ugyanazon nap délelőttjén Vannay László és Molnár Ferenc nevű egyének által megsértetett. A bejelentés a mentelmi bizottság elé utasíttatott azzal, hogy a bizottság jelentését 24 óra alatt tegye meg.

A bizottság az ügyet tárgyalás alá vevén, a főkapitányság által betekintésre rendelkezésre bocsátott iratokból, valamint Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő meghallgatásával, a következő tényállást állapította meg:

Folyó hó 16-án délelőtt 11 óra tájban Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő Bulyovszky-utcai lakásáról Teréz-körúti irodájába kocsizott egy autótaxin. A ház elé érve, a kocsiból kiszállott s a soffeur felé fordulva, ki akarta a viteldíjat fizetni. E pillanatban — Vázsonyi előadása szerint — a kapu alul jőve, egy ismeretlen egyén hozzá egész közel lejőve, megszólította: »Vázsonyi kegyelmes úrhoz van szerencsém?« Igenlő válaszra káromkodva, ököllel többször fejbe ütötte Vázsonyit, miközben azt kiabálta, hogy azért áll bosszút, mert Vázsonyi megsértette a kormányzót s hazaáruló.

A támadó Vannay László szerint, véletlenül arra haladva, hirtelen harag fogta el, mikor Vázsonyi Vilmost a kocsiból kiszállani látta s azért, mert Vázsonyi a vitézi széket gyalázta, a kormányzót megsértette s Bethlen ellen a külföldön áskálódik a frankügyben, négyszer, vagy ötször arculütötte. Vázsonyi a támadásra botjával védekezett, mire a közben gyűrűként felszaporodott tömeg közül egy másik egyén: Molnár Ferenc tört magának Vannay felé utat, kinek kezében pisztoly volt. Vázsonyi szerint a pisztolyt ő reá szegezte, Molnár szerint csak akkor vette elő, mikor az őket körülfogó tömeg viselkedése vele és barátjával Vannayval szemben fenyegetővé vált s mikor őket egy egyén »Horthy-kutyák«-nak nevezte. A rendőrség e pillanatban lépett közbe s úgy Vannayt, mint Molnárt előállította a VI. kerületi kapitányságra.

A bizottság — mivel a rendőrségen a nyomozás még folyik — pontosabb tényállást megállapitani nem tudott. De arra nem is volt szükség, mert a mentelmi bizottság ezt az eseményt alkalmasnak látja arra, hogy Vázsonyi Vilmost képviselői, illetve a parlamenti vizsgáló bizottsági működésében a jövőre nézve megfélemlítse, illetve befolyásolja.

Megállapítja tehát a bizottság, hogy Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát Vannay László és Molnár Ferenc megsértették, de megállapítja úgy az ügyiratokból, mint Vázsonyi Vilmosnak a bizottság előtt tett nyilatkozatából, hogy alapos gyanú forog fenn az iránt, hogy nevezettek Vázsonyi Vilmos elleni támadásukkal elkövették az 1914. évi XL. t.-cikk 2. §-ába ütköző bűncselekményt, **javasolja tehát a bizottság a t. Nemzetgyülésnek, utasítsa a m. kir. igazságügyminisztert hogy az esetleg fennforgó büncselekmény megtorlása iránt saját hatáskörében is intézkedjék és az ügy bírói befejezése után a Nemzetgyülésnek tegyen jelentést.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 18-án tartott üléséből.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Halász Móric *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1026. szám.

A nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának

jelentése

„a pénzbüntetésekre és a pénzbírságokra vonatkozó egyes rendelkezésekről“ szóló 1011. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A korona romlása folytán a pénzbüntetések és pénzbírságok jelentősége oly mértékben csökkent, hogy teljesen elhomályosult az a büntetőjogi elv, hogy a kiszabott büntetés arányban legyen a bűnösség mérvével. Ennek az elvnek érvényét célozza visszaállítani a javaslat, amikor az 1924. évi július hó 20-a előtt hozott határozatokban megállapitott pénzbüntetések és pénzbírságok felértékelését hivatalból kötelességévé teszi a felső bíróságoknak arra való tekintet nélkül, hogy kinek a perorvoslata folytán jutott hozzájuk felülbírálás végett. Megállapítja a törvényjavaslat azt az irányadó szempontot, hogy az elítéltet, vagy marasztaltat ugyanolyan mértékű vagyoni hátrány érje a felértékelés folytán, mintha az elsőbírósági határozat ellen jogorvoslat nem használtatott volna. Megadja felsőbíróságnak az átértékelt pénzbüntetések és pénzbírságok mérséklésének a jogát az esetben, ha az az elítélt vagy marasztalt kereseti viszonyához képest túlságosan súlyos volna. Feloldja a törvényjavaslat a bíróságokat a pénzbüntetések és bírságok szabadságvesztés büntetésére való átváltoztatásánál minden törvenyes rendelkezés béklyója alól s teljesen a bírói kognicióra bízza, hogy az átértékelt pénzbüntetést behajthatatlanság esetén mily tartamú szabadságvesztés büntetésére változtassa át.

Az igazságügyi bizottság átérezve a javaslat szükségességét, magáévá tette azt s úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta. Csupán 3 stiláris módosítást eszközölt a javaslat első szakaszán és pedig: az első szakasz 4. bekezdésében »a jelen« szavak helyett »az ebben« szavakat s a 6. bekezdés 1. sorában »a jelen §.« helyett »ennek a §-nak« s végül ugyancsak a 6. bekezdés utolsó előtti sorában »a jelen törvényre való hivatkozás« helyett »erre a törvényre hivatkozni« szavakat iktatta.

Ezeknek bejelentése mellett **a bizottság tisztelettel javasolja a törvényjavaslatnak a most említett módositásokkal úgy általánosságban, mint részleteiben való elfogadását és egyben a javaslat tárgyalására a sürgősségnek kimondását kéri.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés igazságügyi bizottságának 1926. évi február hó 18-án tartott ülésében.

Platthy György *s. k.,*
az igazságügyi bizottság elnöke.

Rácz János *s. k.,*
az igazságügyi bizottság előadója.

1027. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

Hegymegi Kiss Pál nemzetgyűlési képviselő által Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jog sérelmének bejelentése tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A Nemzetgyűlés folyó hó 10-én tartott 504-ik ülésében Hegymegi Kiss Pál nemzetgyűlési képviselő Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának sérelmét jelentette be, mely mentelmi jogot a m. kir. belügyminiszter a nemzetgyűlés folyó hó 9-én tartott 503-ik ülésében elmondott beszédének következő passzusa: ». . . mert a detektívek nem figyelik meg, nem fogják megfigyelni a jövőben sem, ha csak véletlenségből, személyes biztonságának megőrzésére ő maga nem kérné detektívek kirendelését.« sértette volna meg.

A mentelmi bizottság az ügyet folyó hó 17-én tartott ülésében tárgyalás alá vevén, Hegymegi Kiss Pál nemzetgyűlési képviselő meghallgatása után a t. Nemzetgyűlés elé egyhangúlag a következő javaslatot terjeszti: A m. kir. belügyminiszter beszédének vonatkozó szakasza általában mentelmi jog sértést nem tartalmaz, a Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő ellen folyó hó 16-án, délelőtt, az utcán elkövetett támadással összefüggésbe nem hozható, ennélfogva a **mentelmi bizottság jelen esetben Vázsonyi Vilmos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát megsértve nem látja és javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy az eset felett térjen napirendre.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi február hó 18-án tartott üléséből.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Halász Móric *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1028. szám.

A frankhamisitási bünügy politikai hátterének megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottság

jelentése

eljárásának befejezéséről és eredményéről.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A frankhamisítás bűnügyének kipattanása után a Nemzetgyűlés 1926. évi január hó 20-án megtartott ülésén Farkas István nemzetgyűlési képviselő indítványa alapján, a kormány hozzájárulása után a nemzetgyűlés 25 tagú parlamenti bizottság kiküldését határozta el a bűnügy politikai hátterének kivizsgálása céljából.

A nemzetgyűlés az indítvány elfogadásával egyidejűleg a bizottság hatáskörét is megállapította az indítvány következő szövegezésében: »A bizottságnak joga van meghívni mindazokat, akiknek felvilágosítására feladata teljesítése érdekében szüksége van. A miniszterek is felvilágosítás céljából készséggel hajlandók a bizottság előtt megjelenni. A hatóságok a szükséges iratokat rendelkezésre fogják bocsátani és a szükséges felvilágosításokat a törvény keretein belül meg fogják adni. Az esetleges titoktartás kötelezettsége alól való felmentést a kormány az ügy érdekében előzékenyen kezeli. Amennyiben a bizottság a letartóztatottaktól kívánna felvilágosításokat beszerezni s őket e célból kihallgatni vagy a bíróságnál levő iratokba akarna betekintést szerezni, illetőleg azokról másolatokat venni, eziránt az igazságügyminiszter útján a bírósághoz fordul, amely ezeket a megkereséseket a törvényes kereten belül teljesíti. A bizottság ülései a Ház tagjaira nézve sem nyilvánosak.«

A bizottság 1926. évi január hó 22-én megtartott ülésében szabályszerűen megalakult s titkos szavazással megválasztotta elnökét és jegyzőjét. Majd következő 1926. évi január hó 25-én tartott ülésén ugyancsak titkos szavazással megválasztván előadóját, érdemleges tárgyalásait megkezdette.

Tekintettel arra a körülményre, hogy a bizottság hatáskörével azonos parlamenti bizottság a magyar parlament történetében még nem szerepelt, amelynek eljárási szabályai a jelen esetben alkalmazást nyerhetnének, a

bizottság ügyrendjének s illetőleg eljárási szabályainak megállapítására a házszabályok 132. §-a alapján albizottságot küldött ki, elhatározván egyidejűleg, hogy az ügy sürgősségére való tekintettel érdemleges tárgyalásait már az albizottság határozatának meghozatala előtt nyomban megkezdi.

A kiküldött albizottság ügyrendet nem dolgozott ki, az a bizottság ülésein önmagától kialakult tárgyalási rend folyománya gyanánt feleslegessé válván.

A bizottság érdemleges munkájának megkezdése előtt a t. Nemzetgyűlés által megállapított hatáskörrel kapcsolatban diszkusszió tárgyává tette a bizottság feladatát, célját is, mely a tárgyalások folyamán pozitív formába ugyan nem öntetett, de a kialakult vélemények alapján körülbelül úgy határozható meg, hogy a bizottság feladata, eljárásának célja: Megállapítása annak,

a) mi volt a frankhamisítási bűntény célzata, mely célok vezették a tetteseket a bűncselekmény elkövetésénél;

b) ha a bűntetteseket eljárásukban politikai cél vezette, az egyes alkalmilag összeverődött társaság kezdeményezése és ténykedése volt-e, avagy összeköttetésbe hozható-e valamely felelős állásban lévő, avagy vezető politikussal, politikai vagy társadalmi egyesülettel;

c) a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban annak megelőzése, meghiúsítása, végül a tettesek személyének megállapítása körül merültek-e fel jelenségek, amelyekből a kormány politikai felelőssége az 1848 : III. t.-c. 32. §-a alapján megállapítható lenne, akár valamely tényleges intézkedése, akár pedig szükséges intézkedés idejében való megtételének elmulasztása folytán.

A bizottság egyöntetű állásfoglalása az eljárás lefolytatására nézve az volt, hogy a szükséges bizonyítás a bűnügy politikai hátterének kivizsgálásával kapcsolatban a legszélesebb mederben folytatandó le, minden olyan okirat beszerzésével és egyén személyes meghallgatásával, amely, illetőleg akinek vallomása a kitűzött cél elérése szempontjából legkisebb mértékben is figyelembe jöhetett.

Elkerülhetetlenül szükségessé tette ezt a nemzet becsülete, amely a bűntény következtében a külföld előtt súlyos támadásban részesült a szomszédos államok ellenséges érzületű sajtója és propagandája részéről, különösen a bűntény céljának és terjedelmének célzatos és hamis beállítása folytán.

Kétségtelen az is, hogy csak a legszélesebb körű bizonyítás lefolytatása tisztázhatja végleg azt a tényt, hogy a bűncselekmény elkövetésétől maga a nemzet távol van, az meggyőződésével, hagyományaival, nemzeti erkölcseivel ellenkezik.

A bűntettesek méltó büntetése tekintetében az egyedüli helyes felfogás az, mely ezt a független és pártatlan bíróságra bízza; viszont a politikai felelősség szempontjából az a nemzet érdeke, hogy mindazokkal szemben, akiket a bűncselekmény elkövetése, megelőzése, meggátlása, végül a bűntettesek személyének megállapítása körül elkövetett cselekedetekért vagy mulasztásokért esetleg politikai felelősség terhel, ez a felelősség a legszigorúbban meg is állapíttassék.

Igen természetes, hogy e téren a bizottság feladata kizárólag a tényállás teljes és objektív megállapítására terjed ki, a felelősség meg- vagy meg nem állapításának a kérdése a Nemzetgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozván.

A bizottság tárgyalása a Nemzetgyűlés egyhangú határozata értelmében titkos volt.

A bizottság a feladata körébe tartozó tényállás megállapítása céljából

a következő bizonyítást folytatta le: meghallgatta — és pedig részben ismételten is — a m. kir. miniszterelnök, a m. kir. belügyminiszter, a m. kir. igazságügyminiszter, a m. kir. külügy- és kereskedelemügyi miniszter, a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter felvilágosításait, meghallgatta gróf Khuen-Hédervány Sándor, Kozma Miklós, báró Perényi Zsigmond, Samassa Aurél, Darvas Lajos, Friedrich István, Nagy Vince, Wild József, gróf Teleki Pál, Gömbös Gyula urakat, továbbá Windischgraetz Lajos herceg, Rába Dezső, és Haits Lajos terhelteket.

Meghívta a bizottság Nádosy Imre, Kurtz Sándor és Gerő László terhelteket is, akik azonban közölték a bizottsággal, hogy megjelenni nem óhajtanak.

Beszerezte a következő iratokat:

a) Benoist francia rendőrtisztviselő által a nyomozó hatóságok rendelkezésére bocsátott hágai bűnügyi iratokat, Jankovich Arisztid naplójának fényképmásolatával együtt;

b) a hágai táviratok és választáviratok szövegét a külügyminisztériumtól;

c) a kir. ügyészségtől Baross Gábor terhelt, továbbá Elischer János és Horváth Loránd tanuknak a frankhamisítási bűnügyben felvett vallomásait;

d) Jankovich Arisztid visszahonosítására vonatkozó okiratokat a belügyminisztériumtól, nyugdíjaztatására vonatkozó okiratokat a honvédelmi minisztériumtól;

e) a Nemzeti Szövetség és a Társadalmi Egyesületek Országos Szövetsége alapszabályainak jóváhagyására vonatkozó okiratokat a belügyminisztériumtól;

f) a dr. Paulay Gyula m. kir. büntetőtörvényszéki bíró által a hágai igazságügyi hatóságoktól beszerzett holland nyelvű jegyzőkönyvek hiteles magyar fordításait;

g) a hamis útlevelekkel kapcsolatban lefolytatott vizsgálat során felvett jegyzőkönyveket a kir. ügyészségtől.

Egyének meghallgatása alkalmával a bizottság elnöke minden egyes alkalommal hangsúlyozta, hogy válaszadásra törvényes szankcióval nem kényszeríthetők, az ország érdeke azonban megkívánja, hogy a feltett kérdésekre nyilatkozzanak. Ha állampolgári kötelességtudásból válaszol az illető, az igazmondásra egyéni reputációja, becsülete kötelezi. A terhelteket pedig arra is figyelmeztette az elnök, hogy a bizottság előtti meghallgatásukra is vonatkozik mindaz a jog, ami a terheltet a bűnvádi perrendtartás szerint megilleti.

A kir. büntetőbíróságnál elfekvő nyomozati és pótnyomozati iratok áttanulmányozása és a bizottságot érdeklő adatok megszerzése céljából a bizottság három tagú albizottságot küldött ki, amely a bűnügyi iratokat napokon keresztül tanulmányozva s azokból esküt tett parlamenti gyorsírók igénybevételével részletes kivonatokat eszközölve, jelentését a bizottságnak megtette.

A vizsgálóbizottság a beszerzett okiratok, meghallgatott vallomások és felvilágosítások alapján — mellőzve az ügy büntetőjogi vonatkozásait s kizárólag a politikai háttér és felelősség kérdéseit tartva szem előtt — a következő *tényállást* állapította meg:

A bűnügy kezdőpontja.

Herceg Windischgraetz Lajos és Nádosy Imre országos főkapitány terhelteknek a nyomozás során tett egybehangzó vallomásaiból, továbbá a

bizottság által beszerzett iratokból és bekért felvilágosításokból a bizotság megállapította, hogy a hamispénz gyártására való szövetkezés 1923. év elején történt. Hogy kik voltak közvetlen részesei a bűnszövetkezetnek, az pontosan meg nem állapítható, mert erre vonatkozóan herceg Windischgraetz Lajos a vallomástételt megtagadta.

Herceg Windischgraetz Lajos vallomása szerint először kőklisékkel kísérletezett 1922. év elején, amely kövek sorsáról felvilágosítást adni nem tud. A kövekkel való munka azonban tökéletlen volt, a klisék hamispénz előállítására alkalmatlanok voltak, egyébként is hijával volt a megfelelő felszerelésnek, miért is a kísérletezések abbanmaradtak. Később a herceg külföldön, közelebbről meg nem határozható helyen érdeklődött a bankjegyelőállítás technikája iránt és sikerült olyan szakvéleményt beszereznie, amely a kövek használatát teljesen feleslegessé teszi. Ez 1923. év tavaszán lehetett.

A gondolat eredete.

Maga a pénzhamisítás gondolata herceg Windischgraetz Lajos vallomása szerint nem tőle ered; a forrást illetően csak annyit ad elő, hogy az külföldről származik. Arra vonatkozólag, hogy a terveket kikkel beszélte meg, kiknek a tanácsát kérte ki, vallomást tenni nem hajlandó.

A gondolat eredetére vonatkozólag meghallgatott Rába Dezső, herceg Windischgraetz Lajos titkára annyit ad elő, hogy a herceg előadása alapján tudja, hogy az idea és a tervek Németországból származnak. Megemlíti későbbi vallomásában azt is, hogy Windischgraetz herceg levélbeli összeköttetésben állott Ludendorff és Seeckt tábornokkal, hogy továbbá a hercegtől nyert értesülése szerint Ludendorff tudott a dologról. Ezen vallomását azonban a herceggel történt szembesítése után odamódosította, hogy az összeköttetés során írt levelekben a frankhamisításról szó nem volt s Ludendorffra vonatkozó állítása tévedésen alapul.

Finanszirozás kérdése.

Az akció finanszirozásával kapcsolatban herceg Windischgraetz Lajos vallomása során kijelentette, hogy azt nagyrészben ő finanszirozta. Résztvettek abban kisrészben mások is, de azok nevét nem árulja el. A rendelkezésre álló okiratok és vallomások alapján arra, hogy a finanszirozásban más is részt vett volna, bizonyíték nem foglaltatik. Rába Dezső a nyomozás során tett vallomásában hivatkozik ugyan Baross Gáborra, mint aki az akció finanszirozásában — állítása szerint 20 millióval — szintén részt vett volna, ez az állítás azonban ezidőszerint még csak valószinűsítve sincs.

E kérdéssel kapcsolatban a nyomozás során kihallgatott Rába Dezső vallomásában annyit ad elő, hogy a hamisítványok összeállításának, valamint terjesztésének költségeit a herceg viselte, hogy a hercegen kívül azonban még más is részt vett volna abban, nem tudja. Ugyancsak nem tudja, hogy hogyan történt a finanszirozás, mert ezekbe a kérdésekbe a herceg nem avatta be. Herceg Windischgraetz Lajos vallomásából megállapíthatóan az akció céljaira a következő összegeket fordította: 1922. év végén, vagy 1923. év elején a Földhitelbanktól felvett 10 millió koronát, 1923. év végén két milliárd osztrákkorona kölcsönt vett fel, amelyből 1,200,000.000 koronát

fordított e célra. 1924-ben a Hans Engel bécsi cégtől 1 millió csehkoronát vett fel s ugyancsak 1924. év decemberében másfél milliárd osztrákkoronát, amelyet az akció céljaira fordított, 1925-ben két budapesti cégnél 1.200,000.000 koronát vett fel, amelyből 800 milliót fordított e célra. 1925. év novemberében 250 millió koronát. Mindezen adósságainak konvertálása céljából a Földhitelintézetnél 1925. év végén 53.000 angol fontos kölcsönt vett fel.

Nádosy Imre országos főkapitány bekapcsolódása.

A bűnügyi iratok és az elhangzott vallomások alapján tényként állapítható meg, hogy a bűnügy részleteibe herceg Windischgraetz Lajos már eljárásának kezdetén beavatta Nádosy Imre országos főkapitányt. Miként herceg Windischgraetz vallomásában kijelenti »talán az első néhány hónaptól eltekintve, állandó összeköttetésben állottam Nádosyval, aki az egész akcióról, annak minden módozatáról és kiviteléről, a tervekről éppen úgy tudott, mint én. Nádosy Imre tudtán kívül és hozzájárulása nélkül semmi sem történt ebben az ügyben. Én Nádosy Imrét ebben az ügyben mintegy hátvédőnek tekintettem, mert úgy véltem, hogy ő mint országos rendőrfőkapitány, hivatali állásával is fedezi az én akciómat azáltal, hogy azt nemcsak, hogy nem akadályozza meg, hanem elősegíti és támogatja.«

Maga Nádosy Imre vallomásában beismeri, hogy körülbelül három évvel azelőtt avatta be az ügybe herceg Windischgraetz, azonban az akciót a maga részéről ellenezte. Később azonban az akcióba belement és a herceggel ez ügyben havonkint egyszer-kétszer érintkezett s az akció minden fázisáról tudomással bírt.

A Térképészeti Intézet bekapcsolódása.

A fentebb előadottak szerint herceg Windischgraetz akciója elején kőklisékkel kísérletezett, melyek azonban megfelelő eredményre nem vezettek. Amidőn a herceg külföldön a pénzgyártás technikájával kapcsolatban megfelelő szakvéleményt szerzett, szüksége volt olyan emberre, akinek révén terveit tényleg megvalósíthatta.

Összeköttetésbe lépett Haits Lajos vezértanácsnokkal, a Térképészeti Intézet vezetőjével, akivel terveit közölve, azok kivitelére megfelelő embert kért. Haits Lajos, aki — miként vallomásában előadja — megszállott területről származó egyén, midőn a herceg előadása alapján meggyőződött arról, hogy ez nyílt, hazafias akció és nem valami haszonleséssel van egybekötve, akkor, mint annak keresztülvitelére egyedül alkalmas egyént, Gerő Lászlót a Térképészeti Intézet tanácsnokát ajánlotta. Miként Haits Lajos a nyomozás során tett vallomásában előadja: »arról volt szó t. i. egyelőre csak klisét csinálni és a nyomás történt volna valahol Sárospatakon vagy máshol, amint a herceg említette. Tehát csak kliséről volt szó, hogy az átadassék a hercegnek. Azt kérdezte, hogy van-e itt abszolut megbízható ember, ez tehát jellem és tudás tekintetében csak Gerő lehetett«.

Tehát legalkalmasabb egyén gyanánt Gerő László, a Térképészeti Intézet tanácsnoka mutatkozott, akit annak hangoztatása mellett, hogy az akció célja önzetlen, nemes és hazafias s hogy a tervezett akciót Nádosy Imre országos főkapitány is ismeri, azzal egyetért, s azt támogatja, a herceg tervének tényleg meg is nyert.

Gerő László vállalkozott arra, hogy a maga technikai tudását és munkaerejét a tervezett akció érdekében herceg Windischgraetz Lajos rendelkezésére bocsátja. A herceggel történt megbeszéléseinek eredménye az volt, hogy ilyen nagyarányú, hosszabb időt igénybe vevő kísérletek és munkálatok legeredményesebben a Térképészeti Intézetben végezhetők el, mely munkálatok keresztülviteléhez az intézet vezetőjének, Haits Lajos vezértanácsnoknak hozzájárulása szükséges. Haits Lajos, aki megelőzőleg csak a klisékkel való kísérletezésekhez járult hozzá, a vezetése alatt álló intézet végzetes bekapcsolásához a nyomozás során tett beismerő vallomása szerint csak hosszas rábeszélés után adta meg engedélyét, és pedig a hangoztatott nemzeti szempontok által vezéreltetve és különös figyelemmel arra, hogy az akcióról maga Nádosy Imre országos főkapitány is tud.

A Térképészeti Intézetben a munkálatok herceg Windischgraetz vallomása szerint 1924. év június havában, illetőleg a nyár elején indultak meg Gerő vezetése mellett, az ő alkalmazottainak közreműködésével és most már az intézet vezetőjének, Haits vezértanácsosnak beleegyezésével és felelősségére.

Tudott a munkálatokról Kurtz Sándor főtanácsnok is, aki az intézet helyettes vezetője volt és akit az akcióba Windischgraetz és Haits ugyancsak beavattak. Ezen ténykörülményre vonatkozólag Kurtz Sándor a nyomozás során tett vallomásában a következőket mondja: »1924. őszén lehetett, amidőn egy alkalommal Haits Lajos vezértanácsnok a Térképeszeti Intézet akkori vezetője magához kérette és előadta, hogy egy felsőbb helyről kapott direktíva értelmében az intézet hamis ezerfrankosokat fog gyártani. Megkért még arra, hogy ne érdeklődjem a részletek iránt, hanem legyek meggyőződve, hogy ez az egész akció egy igen komoly hátterű hazafias cél szolgálatában áll«.

A herceg megbízása alapján Gerő László a pénzhamisítás technikájának tanulmányozása céljából ismételten járt külföldön, — az iratokból és vallomásokból közelebbről meg nem állapítható helyeken — részben egyedül, részben a herceg titkárának, Rába Dezsőnek társaságában, akit a herceg tervébe teljes egészében beavatott.

Mészáros Gyula szerepe.

A bűnügy résztvevőinek egyes vallomásaiban szerepel dr. Mészáros Gyula neve is. A bizottság személyével kapcsolatban a következőket állapította meg:

Rába Dezső vallomása szerint: »Mészáros Gyula többször járt a hercegnél és folytatott vele tárgyalásokat, amelyekbe azonban őt nem avatták be, mert a tárgyalások zárt ajtók mögött folytak. Hogy ezen megbeszélések mikor voltak, arra nem emlékszik.«

Windischgraetz Lajos herceg Mészáros Gyulának a szerepére vonatkozóan nem nyilatkozik. Vallomása szerint Mészárossal 1925. novemberében nem találkozott, csak az év tavaszán volt fentnevezett Budapesten néhány hétig.

Nádosy Imre a nyomozás során tett vallomásában a következőket mondja: »Arra a kérdésre, hogy Mészáros Gyulának volt-e valami része az akcióban, csak annyi felvilágosítást adhatok, hogy az akció legkezdetén ő is résztvett a megbeszéléseken, azonban hamarosan kikapcsolódott és én a hercegnél többé nem láttam. Sem azt, hogy mikor voltak ezek az első megbeszélések,

sem azt, hogy mikor kapcsolódott ki Mészáros, közelebbről megjelölni nem tudom.

Ezen vallomások alapján a bizottság megállapította, hogy Mészáros Gyula doktor az akció kezdetén, annak megbeszélésein kétségtelenül résztvett, hogy azonban annak végrehajtása során volt-e szerepe és ha igen, milyen, azt megállapítani nem sikerült.

Schultze Arthur szerepe.

Az egyes részesek vallomásaiban szerepel egy Schultze nevű német származású egyén is.

A bizottság a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy ily Schultze nevű egyén az akcióban tényleg résztvett, de hogy tevékenysége miben merült ki, az pontosan megállapítható nem volt.

Windischgraetz Lajos herceg Schultze személyével kapcsolatban a következőket vallja: »Ez a Schultze egy litván-orosz-német ember, aki különben dolgozott a francia államnyomdában, az orosz államnyomdában és nem egy politikai személy, egy technikus, egy művezető, a németországi szociálistapárthoz tartozik.«

Vallomása egy további részében előadja, hogy mivel Schultzenak túlzott követelései voltak, végkielégítéssel elbocsátotta és nevezett a fővárosból hirtelen elutazott.

Gerő László Schultzera vonatkozólag vallomásában a következőket adja elő: »Schultze nevű embert ismerek, őt a herceg mutatta be nekem, a megismerkedésünket követő napon és arra kért, adjak neki alkalmat, hogy az intézetben kísérleteket végezhessen. Járt is az intézetbe körülbelül két héten keresztül és ott inkább általános reprodukciókat, technikai kísérleteket végzett, melyek azonban ezzel a frankhamisítással szoros összefüggésben nem állottak. Nem bíztam benne. Ebben a hamisításban lényeges része nem volt, mert se munkáinak, se tanácsainak hasznát nem vettük. Nekem az volt a benyomásom, hogy csak azért jött az intézetbe, hogy ott szerzett tapasztalatait gyümölcsöztesse. Szerepére visszagondolva, úgy vélem, hogy kém lehetett és meggyőződésem, hogy alighanem ő árulta el a hamisítást. Rövid ittlét után megszökött.«

A bizottság megállapította még Schultze személyével kapcsolatban a bűnügyi iratok alapján, hogy nevezett ez idő szerint Berlinben lakik, a berlini államrendőrség által a magyar bűnügyi hatóságokkal közölt címen, egyedül.

Gépek. Papírklisék.

A gépek eredetére vonatkozóan a bűnügyi iratokból megállapítható, hogy azok nagyrészben Németországból, részben Bécsből hozattak, még pedig Gerő vallomása szerint a megrendelés 1924. előtt történt, azonban csak 1924. év folyamán különböző időpontokban érkeztek meg. Vannak azonban adatok arra vonatkozólag is, hogy egyes gépek, illetőleg géprészek Angliából hozattak.

Az 1924. év munkálatai hasznavehető papíranyag előállításával teltek

el, melyhez a nyers anyag hasonlóképen Németországból hozatott, és herceg Windischgraetz vallomása szerint hosszas kísérletezések után 1925. év április hó közepe táján sikerült az első felhasználható papíranyagot előállítani, mely időtől kezdve naponta 400 dupla ívet állítottak elő. Időközben a klisék is elkészültek és mikor ilyen módon úgy a papíranyag, mint a klisék készen voltak, kezdetét vette a bankjegy utánzatok előállítása.

Parancsnokváltozás a Térképészeti Intézetben.

Időközben 1924. év december 31-én a Térképészeti Intézet eddigi vezetője Haits Lajos vezértanácsnok nyugalomba vonult és helyét Kurtz Sándor főtanácsnok foglalta el. Szükségessé vált ennek következtében Kurtz Sándor főtanácsnok megnyerése. Kurtz, akit Haits Lajos és Gerő László már előbb beavattak a frankhamisítás tervébe, aki azonban abban ezideig tevékeny részt nem vett, eleinte nagyon aggályoskodott, azonban hosszas rábeszélés után ráállt. A jelenetet Gerő vallomásában a következőképen ismerteti:

> »Kurtz ellenezte a dolgot, hosszas vonakodás után azonban meghajolt az érvek előtt, azonban felülről utasítást akart kérni. Azonban Gerő és Windischgraetz megérttették vele, hogy ezt magasabb érdek tiltja. Amidőn Windischgraetz herceg töviről-hegyire megmagyarázta, hogy miről van szó és ismételten felhozta, hogy Nádosy garantálja a felsőbb körök támogatását, Kurtz beadta a derekát és kezet adott Windischgraetznek a dologra. Felettes hatóságához nem ment.«

Tanulmányutak. Jankovich bekapcsolódása.

Jankovich ezredes ezen akcióba 1925. év nyarán kapcsolódott be oly módon, hogy saját előadása szerint a hercegtől, akinek régi harctéri ismerőse volt, állást kért. Nevezett Pálffy János grófhoz ajánlotta, ahol azonban megfelelő állást nem tudott kapni. A herceg ekkor ajánlatot tett Jankovichnak arra, hogy rábízná egy titkos hazafias vállalkozás egyik fontos szerepét. Amidőn Jankovich a herceg ajánlatát elfogadta, a herceg közölte vele az ezerfrankos bankjegyek készítésére és kibocsátására vonatkozó terveit. A nyár folyamán a herceg megbízásából Rába Dezső társaságában Párizsba utazott a bank- és tőzsdeművelet technikájának tanulmányozására, továbbá nyomtatványok, levelek és borítékek megszerzése céljából. Rába ez alkalommal saját vallomása szerint csak mint érdektelen kísérő utazott, mert franciául nem értvén, Jankovichnak a tanulmányok folytatásában segítségére nem lehetett. Párizsban az Árkád-szállóban szálltak meg és pedig Rába Radó Dénes, Jankovich pedig Járay Antal álnév alatt. Ez alkalommal sikerült különböző nyomtatványokat és borítékokat szerezni a Banque de France-ból, amelyeket a bankjegyek értékesítése folyamán óhajtottak felhasználni.

A tanulmányúton Rába Dezső vallomása szerint általános benyomásokon kívül semmitsem szereztek és a herceg ezúttal elégedetlen is volt, amiért később újabb tanulmányút vált szükségessé.

Útlevelek.

A vonatkozó útleveleket Nádosy Imre, herceg Windischgraetz Lajos és Rába Dezső egybehangzó vallomásai alapján herceg Windischgraetz felkérésére Nádosy Imre szerezte meg oly módon, hogy azok elkészítésére levélbeli utasítást adott Hetényi Imre főkapitányhelyettesnek.

Időközben, 1925 szeptemberben a bankjegyek nyomása befejeződött és jelentette Gerő László a hercegnek, hogy a kész bankók a Térképészeti Intézetből elszállíthatók. A bankjegyek közül természetesen azok készítése közben sok rosszul sikerült, úgy hogy a hamisítványok pontos megszámlálása és azok minősítés szerinti osztályozása vált szükségessé. Herceg Windischgraetz a hamisítványokat Zadravetz István .róm. kath. tábori püspök lakására szállította, akivel erre nézve megelőzően megállapodásra jutott.

Zadravetz István püspök szerepe.

Zadravetz István róm. kath. tábori püspök kihallgatás alkalmával a rendőrségen tett vallomásában előadja, hogy még 1920-ban ismerkedett meg Windischgraetz herceggel egy sárospataki útja alkalmával. Azóta az érintkezést a herceggel társadalmilag is fenntartotta. Emlékezete szerint 1924. év elején Windischgraetz herceggel egy alkalommal a Felvidék visszaszerzésének lehetőségéről beszélgetett. A herceg erősen hangoztatta, hogy politika és eredmény nincs pénz nélkül. Pénzt pedig a kormánynak kell adnia, mint ahogy a többi állam is teszi. Jelezte is a herceg, hogy ebben az ügyben a kormánnyal már érintkezésben is van. 1925. szeptemberében levelet kapott a hercegtől, amelyben találkozót kért. Ezen a találkozáson a herceg közölte, hogy van pénz a felvidéki akciók céljaira és arra kérte, hogy a Felvidékre kiküldendő futároktól az irredenta-esküt vegye ki. A püspök ebbe beleegyezett. Nem sokkal ezután a herceg arra kérte a püspököt, hogy a jelzett célra szerzett pénz őrzését vállalja magára, nehogy a herceg a társaság előtt anyagi érdek gyanújába kerüljön. Október első napjaiban Windischgraetz és titkára, Rába Dezső előzetes bejelentés után egy kofferben el is vitték a pénzt a püspök lakására, mely alkalommal a herceg közölte a püspökkel, hogy nem rendes pénzről, hanem hamis frankról van szó. A püspököt, — vallomása szerint — erősen meglepte a herceg kijelentése, mert megelőzőleg szó sem volt hamis pénzről, miért is arra való hivatkozással, hogy rövidesen úgyis Olaszországba utazik, kérte a herceget, hogy a pénzt vigyék el lakásáról. A pénz azonban továbbra is ott maradt, azon indokolással, hogy azt meg kell olvastatni és majd azután rendelkeznek vele. Rövidesen jött is néhány fiatalember Rába vezetésével a püspök lakására és arra kérték, hogy a fentebb jelzett irredenta-esküt vegye ki tőlük. Ennek a kérelemnek a püspök eleget is tett. Ezután megkezdődött a pénz megszámlálása. Közben a püspök Rómába utazott és mire onnét visszatért, a pénz már nem volt lakásán.

A rendőrségen tett ezen vallomását Zadravetz István püspök a kir. ügyészség előtt ismételten módosította, hangoztatva, hogy a hamisítás előzményeiről nem tudott, azok megbeszéléseiben részt nem vett, csak akkor szerzett tudomást, hogy a pénz hamis, amidőn az már a lakásán volt és azt neki a herceg elárulta.

A kivett esküvel kapcsolatban előadta, hogy hazafias célzatú esküt máskor is vett ki és nem volt tudomása róla, hogy jelen esetben milyen célra veszi azt ki.

Baross Gábor szerepe.

A bankjegyek készítésével kapcsolatban felmerült a bankjegyek mikénti értékesítésének gondolata is.

1925. év augusztus hó végén az almádii fürdőben nyaraló Baross Gábor levelet kapott Nádosy Imre országos főkapitánytól, amelyben írja, hogy vele egy fontos ügyet óhajt közölni. A levél folytán Baross Budapestre utazott és felkereste Nádosyt, aki előadta, hogy egy irredenta-akcióról van szó, hamis frankok készültek s ezek értékesítésére nézve tanácsot kér.

A kir. ügyészség előtt tett vallomásában Baross Gábor előadta, hogy az országos főkapitány ezen közlésén szerfelett megrémült és kérdezte, minek kell ilyen eszközökhöz folyamodni. Nádosy megnyugtatni igyekezett őt, hazafias célokat emlegetett, a lelkére beszélt és kérte, hogy legyen segítségükre az akció lebonyolításában. Majd hivatalából herceg Windischgraetz lakására vezette, ahol látta Baross az egész halom francia bankóutánzatot. Állítása szerint mint laikus is azonnal észrevette, hogy az utánzatok rosszak, azok papírja vastagabb, színük rossz, a nyomás elcsúszott, szóval, hogy forgalomba nem hozhatók. Ezen látogatása után Baross visszautazott Almádiba, ahonnét csak szeptember 10-én érkezett vissza. Vallomása szerint visszaérkezése után ismét hivatták Windischgraetz lakására, mely alkalomkor minden törekvése arra irányult, hogy Windischgraetzet és Nádosyt a tervükről lebeszélje és kimutassa, hogy azok kivihetetlenek. Terveiket helytelenítette, azonban — vallomása szerint — őket jobb belátásra bírni teljesen lehetetlen volt. Ekkor arra gondolt, hogy miután pénzkereskedelmi kérdésekben nem szakértő, egy szakembert visz oda, aki őket terveik kivihetetlenségéről meg fogja győzhetni. E célból felvitte magával Windischgraetz lakására Elischer Jánost, az Elischer és Havas bankcég egyik beltagját, akivel előzetesen megbeszélte, hogy a tervezett akció minden részletét helyteleníteni fogja. Elischer Baross Gábor vallomása szerint a megbeszélés szerint is járt el, azonban eredménytelenül. Ekkor Baross — vallomása szerint — abban állapodott meg Elischerrel, hogy az értékesítés lehetőségeinek a helyszínen való kitapasztalása céljából egy szakértőnek külföldre való utazását fogják ajánlani a társaságnak, akivel azonban már előzetesen abban fognak megállapodni, hogy visszatérése után az értékesítés teljes lehetetlenségét fogja jelenteni. E célra megnyerték Horváth Loránd cégvezetőt, aki különben is üzleti ügyekben külföldre volt utazandó. Horváth Loránd ezután megjárta Svájcot, Hollandiát, Németországot és mintegy két hét múlva visszaérkezve, Baross vallomása szerint oly jelentést tett, mely szerint az értékesítési tervek teljesen kivihetetlenek. Miután azonban Windischgraetz és Nádosy a kész hamisítványok forgalombahozatalától eltekinteni nem óhajtottak, Baross Gábor vallomása szerint elhatározta, hogy a folyamatban lévő akcióról a miniszterelnököt értesíteni fogja. E végből Horváth Lorándot Kozma Miklóshoz, a Magyar Távirati Iroda főnökéhez küldötte el, megkérve nevezettet, hogy a nevek elhallgatásával közölje a miniszterelnökkel, hogy a Nemzeti Szövetség helyiségeiben hamis ezerfrankosok vannak és hogy azok értékesítése küszöbön áll.

Baross Gábornak a kir. ügyészség előtt tett ezen vallomása megegyezik Elischer János és Horváth Loránd tanuknak a kir. ügyészség előtt tett vallomásaival.

Rába Dezső a kir. ügyészség előtt tett vallomásában Baross Gábor személyével kapcsolatban kijelenti, hogy nevezett a hamisítás egyes fázisai-

ról már korábbi időben tudomással bírt, sőt 20 millió koronával az akció finanszirozásához is hozzájárult, hogy továbbá értékes tanácsokkal szolgált a hamisítványok értékesítésének megbeszélése során. Ezen vallomását a Baross Gáborral történt szembesítés alkalmával visszavonta, későbbi vallomásában azonban ismét fenntartotta.

Értékesítés terve.

A hamispénz megszámolásának és osztályozásának technikai munkája, valamint a pénz külföldön való forgalombahozatalának céljaira gondoskodni kellett megfelelő egyénekről. A herceg ezen cél érdekében egyik régi ismerőséhez, dr. Ferdinandy László budapesti ügyvédhez — aki neki miniszterkorában titkárja volt s akivel összeköttetését továbra is fenntartotta — fordult, akit felkért arra, hogy részére szerezzen néhány erre vállalkozó fiatalembert. Nevezett részben közvetlenül, részben közvetett úton erre a célra megnyerte Winkler Istvánt, Stitz Jánost, Marsovszky Györgyöt, Mankovich Györgyöt, ifj. Andor Endrét, Olchváry Jenőt, Olchváry Ödönt és dr. Schwetz Tibort. Ezen fiatalemberek részben Rába Dezső vezetésével, részben pedig egyedül elmentek Zadravetz István tábori püspök lakására és ott esküt tettek arra, hogy a rájuk bízott feladatukat pontosan, lelkiismeretesen és hazafias érzéssel fogják elvégezni. Összesen nyolc egyént nyertek meg ily módon a forgalombahozatal céljára és pedig Marsovszky György és Mankovich György Amszterdamba, Olchváry Ödön Kopenhágába, Schwetz Tibor és Andor Endre Milanóba, Olchváry Jenő és Stitz János Bécsbe voltak kiszemelve a hamispénz elhelyezésének céljaira, akik közül azonban Olchváry Jenő és Stitz János elutazása közbejött események miatt elmaradt. Winkler Istvánnak Kopenhágába kellett volna mennie Olchváry Ödönnel, azonban ismeretlen ok miatt visszamaradt. A kilencedik kiküldött Jankovich Arisztid volt. A megállapított terv szerint a hamis bankjegyek értékesítése egy napon történt volna, az e célra alkalmas külföldi városokban, az értékesítés útján szerzett idegen valutákat Jankovich Arisztid vette volna át az egyes kiküldöttektől Berlinben.

A bankók száma.

A hamisítványok számát pontosan megállapítani nem lehet. Csak hozzávetőleges számadatra vagyunk utalva a tettesek, illetőleg a részesek egyes vallomásaiból. Windischgraetz herceg előadása szerint 29.370 db. bankjegy készült, amelyek közül 4.400 volt a kifogástalan, 9.000 db kiválogatott középminőségű és 15.970 kevésbbé sikerült. Ezekből 7.400 darabot Jankovich vett át, további ezer darab kifogástalan bankjegy Andor Endréhez került Milanóban való értékesítés céljából. 15.970 kevésbbé sikerült bankjegyutánzat a Nemzeti Szövetség Géza-utcai helyiségébe került. Mintegy 5.000 darabot előadása szerint Rába a lakásan elégetett. Ezzel szemben Rába előadása szerint a hamisítványok száma körülbelül 25.000 volt. Ebből külföldre értékesítésre ki volt választva mintegy 8.000 darab és az ezt meghaladó mennyiséget elégették. Valószínűtlennek tartja a hercegnek a bankjegyek számára vonatkozó állítását. Gerő vallomásában ugyancsak mintegy 25.000 darabra becsüli a számot, azonban pontosan erre nem emlékszik. Előadása szerint a rendelkezésre álló papíranyag mintegy 40.000 példány elkészítésére volt

elegendő, ebből mintegy 10 000 darab veszendőbe ment készítésközben, úgy, hogy legfeljebb 30.000 darab kerülhetett nyomás alá. A nyomás és számlálás közben 10% selejteződött ki, mint hasznavehetetlen, megsemmisíttetett továbbá mintegy 10%, úgy, hogy véleménye szerint, több mint 24—25 ezer darab a bankók száma nem lehetett.

Kozma Miklós szerepe.

Kozma Miklós, a Magyar Távirati Iroda főnöke, a kir. ügyészség előtt tett vallomásában, valamint a bizottság előtti meghallgatása során teljesen egybehangzóan adta elő, hogy november hó végén, egy vasárnap délután közvetlenül a miniszterelnök úr elutazása előtt egy ismerőse telefonon felhívta és arra kérte, hogy dr. Horváth Loránd magántisztviselőt, akit ő megelőzőleg nem ismert, soha nem látott és nevét sem hallotta, fogadja, aki egy fontos közlést akar tenni.

Nevezett aznap délutánján feljött Kozma lakására és Horváth Loránd néven mutatkozva be, azt mondotta, hogy egy bizalmas természetű közlést akar tenni és kérte, adja becsületszavát arra, hogy sem nevét, sem pedig mást, mint amire őt felhatalmazza, senkivel közölni nem fogja. Majd, amidőn Kozma kijelentette, hogy ilyen körülmények között becsületszavát adni nem hajlandó, arra kérte, hogy ne legyenek aggodalmai, mert amit vele közölni fog, azt úgyis azért közli, hogy Kozma ezt a miniszterelnöknek megmondhassa, de rajta kívül senkinek. Amidőn pedig ezekután Kozma becsületszavát adta, nevezett azt közölte vele, hogy neki tudomására jutott az, hogy a Nemzeti Szövetségben ládákba csomagolva hamis frankok vannak, amelyeket egy társaság a közeljövőben akar értékesíteni. A társaságot közelebbről nem jelölte meg, annyit azonban megemlített, hogy Windischgraetz hercegnek az ügyhöz köze van. Kozma vallomása szerint a közlés által frappirozva, azt a kijelentést tette, hogy a dolgot nem tudja elhinni. Mire látogatója arra kérte, higyje el és közölje ezt a miniszterelnökkel. Kozma Miklós vallomása szerint megemlítette, hogy Perényi báróról igazán nem lehet feltételezni, hogy a Nemzeti Szövetségben hamis frankokat gyárt, vagy pedig tart, mire látogatója azt mondotta, hogy Perényi bárónak nincs is tudomása róla, hogy a Nemzeti Szövetségben feküsznek ezek a frankok. Megemlítette egyúttal, hogy ő elég jó helyről kapta ezt az információt.

Kozma ezekután magára vállalta az üzenet közvetítését, egyúttal azonban közölte abbeli aggályát, hogy tekintettel ama körülményre, hogy a miniszterelnök genfi utazása előtt egy-két nap van hátra és a miniszterelnök genfi útjára készül elő, megtörténhetik, hogy vele beszélni nem tud. Mire látogatója felhatalmazta őt arra, hogy ezen esetben közölheti a nyert inforformációt Prónay báróval, a miniszterelnök államtitkárával.

Kozma vallomása szerint annyira nem vette komolynak az üzenetet, hogy amikor látogatója elment, órák hosszat gondolkozott, hogy a miniszterelnöknek tegyen-e erről egyáltalában közlést? Végül úgy határozott, hogy mint kuriózumot közölni fogja a miniszterelnökkel — szavai szerint idézve — mint egy fantasztikus marhaságnak tetsző dolgot. Felment a miniszterelnökségre, azonban a miniszterelnökhöz bejutni nem tudott. Lejövet, a nemzetgyűlés folyosóján értesült, hogy a miniszterelnök a Házban van. Ismét nem tudván hozzá bejutni, a nemzetgyűlés folyosóján lépett hozzá, amidőn a miniszterelnök az ülésteremből kijövet, szobájába sietett egynéhány úrral körülvéve,

hozzálépett és menetközben nagyon halk hangon, hogy a körülállók ne hallják meg, azt mondotta neki: »Kegyelmes Uram! Egy olyan fantasztikus marhaságot jelentettek nekem tegnap, amelyet alig akarok neked elmondani. Egy úr, akit én nem ismertem és akinek a nevét nem mondhatom meg, azt közölte velem, hogy a Nemzeti Szövetségben hamis frankok vannak, amelyek állítólag rossz hamisítványok és ezek értékesítésére állítólag rövid időn belül sor kerül.« Vallomása szerint a miniszterelnök ránézett, csodálkozva és azt mondotta: »Köszönöm« és tovább ment.

Kozma Miklós vallomása szerint a közlést folytatni akarva, azt gondolta, hogy a miniszterelnökkel közli Windischgraetz nevét is, az utolsó pillanatban azonban megdöbbent attól, hogy egy nevet így közöljön. Windischgraetz nevét a miniszterelnöknek nem említette.

A miniszterelnök levele Perényihez.

A miniszterelnök a bizottság előtt tett felvilágosító nyilatkozatában előadta, hogy bár Kozma Miklós közlésének, amelyet halkan, úgyszólván suttogva mondott fülébe, semmi jelentőséget nem tulajdonított, azt olyan anonim jelentésnek tartva, amilyeneket gyakran százával kap, mégis úgy határozott, hogy a dolognak utánanéz és tekintettel arra, hogy a Nemzeti Szövetség élén egy jó barátja, báró Perényi Zsigmond áll, akinek becsületességéről, hazafiasságáról, tisztességéről számtalanszor meggyőződött, a következő levelet intézte hozzá: »Budapest, 1925. november 27. Szigorúan bizalmas. Tisztelt Barátom! Felhívták figyelmemet arra, hogy a Nemzeti Szövetségnek francia frankhamisítványok vannak birtokában és ezeket fel is akarja használni. Légy kegyes a dolognak utánanézetni és engem megnyugtatni. Óva intem a Szövetséget rajtad keresztül, hogy az ilyen manipulációtól tartózkodjék és hogy ilyenekbe ne bocsátkozzék. Szívélyes üdvözlettel tisztelő híved Bethlen s. k.« A címzés: »Nagyméltóságú Báró Perényi Zsigmond úrnak, b. t. t., a Nemzeti Szövetség elnöke Budapest.«

Ugyanaznap este a miniszterelnök a genfi anyag előkészítése céljából két napra vidékre utazott, ahonnét november 30-án reggel érkezett meg. Megérkezése napján vette báró Perényi Zsigmond válaszlevelét, amelyet államtitkára báró Prónay György juttatott hozzá.

Báró Perényi Zsigmond szerepe.

Báró Perényi Zsigmond a bizottság előtti meghallgatása során előadta, hogy amidőn a miniszterelnök levelét kézhez vette, némileg rossznéven vette, hogy a miniszterelnök, aki őt régóta ismeri és ismeri a Nemzeti Szövetséget is, amely az ő vezetése alatt áll, egyáltalában feltételezte róluk, hogy ilyen üzelmeket folytassanak, amelyek nemcsak a büntető törvénykönyvbe ütköznek, de homlokegyenest szemben állanak azzal a programmal, amelyet a Magyar Nemzeti Szövetségben annak vezetői évek óta hirdetnek.

Nagyon jól tudta, hogy ilyen üzelmek a Szövetségben nem történhetnek, mégis a levél tartalmát közölte Majoros Istvánnal, a Szövetség igazgatójával és Szörtsey Józseffel, a Szövetség ügyvezető alelnökével. Már ez alkalommal az volt a benyomása, hogy Szörtsey többet tud a dologról, mint amennyit elmondani kívánt. Ezek után tovább kutatott és bizalmasan sike-

rült oly információkat szereznie, hogy tényleg vannak egyesek szavai szerint talán valami titkos társaság — amely ilyen tervekkel foglalkozik és azt az információt is kapta, hogy Nádosy Imre országos főkapitány is tud erről a dologról és hogy ő azt meg is tudja akadályozni. Még aznap este — november 29-én — a Nemzeti Kaszinóban írt egy levelet a miniszterelnöknek. A levélnek dátuma nincs, azonban könnyű megállapítani megírásának időpontját, mert egy nappal előbb íródott a miniszterelnök genfi útja előtt. A levél tartalma a következő: »Tisztelt Barátom! Folyó hó 27-én kelt nagybecsű soraidra válaszolva, van szerencsém szíves tudomásodra hozni, hogy a Magyar Nemzeti Szövetségnek semmiféle hamisítványok nincsenek a birtokában. Ilyenek értékesítésével vagy hasonló manipulációkkal soha sem foglalkozott és ma sem foglalkozik. Kívánságodhoz képest a dolognak utána néztem és sikerült is ebben az ügyben bizonyos információkat szereznem. Arra kérlek, légy kegyes még elutazásod előtt alkalmat adni arra, hogy erről az ügyről élőszóval referálhassak «

Hogy honnét szerezte báró Perényi Zsigmond információit, erre vonatkozólag a bizottság előtt nyilatkozni nem óhajtott, tekintettel arra, hogy őt ebbe adott becsületszava gátolta, később azonban a bizottsághoz intézett levelében bejelentette, hogy becsületszava alól feloldatott és informátorát Szörtsey Józsefben nevezte meg.

Báró Perényi Zsigmond a miniszterelnökhöz intézett levelét a Nemzeti Kaszinóban éppen jelen volt báró Prónay György államtitkárnak adta át, megkérve őt, hogy a miniszterelnöknek másnap adja át, egyúttal kérte őt arra is, hogy a miniszterelnöknél eszközölje ki, hogy őt elutazása előtt fogadja, hogy élőszóval is elmondhassa. Báró Prónay György báró Perényi Zsigmond előadása szerint már akkor megemlítette, hogy ez nagyon nehéz lesz, mert a miniszterelnök másnap délben érkezik vissza és tekintettel a küszöbön álló genfi útjára, délután már nem jön be, mire báró Perényi arra kérte, hogy közölje a miniszterelnökkel, miszerint a levélben említett ügyről Nádosy Imre tud, tehát tessék őt utasítani. A miniszterelnök báró Perényi Zsigmondot tényleg nem fogadhatta, amidőn azonban báró Perényi közvetlenül a miniszterelnök elutazása után báró Prónay György államtitkárral találkozott, nevezett megemlítette előtte, hogy a miniszterelnök szigorú utasítást adott Nádosy Imrének az eljárásra. Báró Perényi Zsigmond kijelentése szerint tehát teljesen nyugodt volt, mert meg volt győződve, hogy az ügy el van intézve.

Ezek után december 22-én délben elutazott Bécsbe és onnan december 30-án érkezett vissza.

Báró Prónay György megbízatása.

Báró Prónay György a bizottság előtti meghallgatása során a nyomozó hatóságok előtt tett vallomásával egybehangzóan adta elő, hogy november hó 29-én este a Nemzeti Kaszinóban találkozott báró Perényi Zsigmonddal, aki neki egy levelet adott át a miniszterelnök számára és kérte őt, hogy eszközöljön ki részére a miniszterelnök úrnál kihallgatást. Az ügyet, valamint a levél tartalmát nem közölte Prónayval. Prónay válaszára, amely szerint nem hiszi, hogy a miniszterelnök fogadhatja bármiféle tárgyban, mert kizárólag a genfi anyaggal foglalkozik és az utolsó napja részint a pénzügyminiszterrel, részint más szakminiszterekkel való tárgyalásokkal lesz elfoglalva, Perényi azt mondotta: »Kérlek, említs fel engem a miniszterelnök úrnak,

nem rendelne-e magához, mert arról az ügyről, melyet meg akarok említeni, Nádosy országos főkapitány tudomással bir.«

Másnap reggel báró Prónay György előadása szerint, felmenve a miniszterelnökségre, az egyik titkárral beküldötte a levelet azon utasítással, adja azt át a miniszterelnöknek azzal a kijelentéssel, hogy azt báró Prónay György hozta és hogy szeretne a levélre vonatkozólag valamit még a miniszterelnöknek mondani. Még aznap félkettő tájban bement a miniszterelnökhöz folyó ügyekről referálni. Ennek befejezése után megemlítette a miniszterelnök, hogy báró Perényi Zsigmondtól levelet kapott, mire Prónay közölte vele Perényi szóbeli megbízását.

A miniszterelnök megemlítette, hogy néhány nap előtt a nemzetgyűlés folyosóján valaki figyelmeztette őt, hogy a Nemzeti Szövetségben hamis frankok vannak, s hogy ő ennek következtében levelet intézett Perényihez és óva intette attól, hogy ilyen üzelmekkel foglalkozzanak, mert kénytelen lesz közbelépni, Mire Prónay György előadása szerint azt mondotta a miniszterelnöknek: »Perényi azt mondotta nekem, hogy Nádosy tud erről a dologról.« Mire a miniszterelnök a következő megbízást adta: »Menj el Nádosyhoz s mond meg neki az előzményeket, add nevemben azt az utasítást neki, hogy nézzen utána a dolognak és akadályozza meg.«

Prónay György az utasítás vétele után megkérdezte a miniszterelnököt, ki volt az az úr, akí őt figyelmeztette, valószínűnek tartva, hogy Nádosy őt az utasítás vétele után erre vonatkozólag megkérdezi, mire a miniszlerelnök azt válaszolta, ne nevezd meg, mert nem emlékszem pontosan a személyre, aki azt velem közölte.

Prónay György előadása szerint a miniszterelnökségről lejövet az autóból látta az Apponyi-téren Nádosyt egy üzletbe belépni. Megállíttatta az autót és utána ment Nádosynak, s amidőn az üzletből együtt kijöttek, előadása szerint elmondván neki az előzményeket, hogy Perényi írt egy levelet a miniszterelnöknek, s figyelmeztette, hogy Nádosy már tud a dologról, a következőket közölte vele: »A miniszterelnök úrtól jövök s az ő nevében azt a megbízást hozom Neked, nézz utána ennek a dolognak, tedd meg a szükséges lépéseket és akadályozd meg ezeket a dolgokat.«

Nádosy azt kérdezte Prónaytól, ki volt az az úr, aki a miniszterelnököt figyelmeztette, mire Prónay azt válaszolta, hogy a miniszterelnök az illető nevére nem emlékszik. A beszélgetés során báró Prónay György előadása szerint megkérdezte Nádosytól, vannak-e neki bizonyos értesülései, mire Nádosy menetközben azt felelte: »Igen, neki is vannak már bizonyos értesülései, úgy tudja, hogy Windischgraetz foglalkozik ilyen dologgal.« Ezzel beszélgetésük véget is ért.

Prónay György báró előadása szerint erről a beszélgetésről, valamint az egész ügyről a belügyminiszternek említést nem tett. A miniszterelnökkel csak december 17-én találkozott, előadása szerint ugyanis édesanyja, aki már napok óta súlyos beteg volt, 16-ikán meghalt, 18-án volt a szertartás Budapesten és 19-én a temetés falun és mivel tudta, hogy a miniszterelnök 20-ikán elutazik, neki pedig sürgős referálni való ügyei voltak, 17-ikén délután felszaladt a miniszterelnökségre azok elreferálása cáljából. Ezt a dolgot azonban — a Nádosyval való beszélgetést — a miniszterelnöknek nem mondta el. Megbízatásának teljesítéséről csak december 24-ikén tett jelentést a miniszterelnöknek, elmondva, hogy megbizatásában eljárt, hogy a miniszterelnök utasítását átadta Nádosynak.

Futár-igazolvány.

Időközben december 2-ikán vagy 3-ikán történt — a nap pontosan meg nem állapítható, — hogy Nádosy Imre országos főkapitány fentjárt a külügyminisztériumban Nuber Sándor követnél, s közölte vele, hogy valami hivatalos misszióval ki akarja küldeni külföldre, Amszterdamba Jankovich Arisztid nyugalmazott vezérkari ezredest, adjon tehát neki futárigazolványt és pecsételtesse le irományait. Nuber, akinek semmi oka nem volt a kérést megtagadni, mert hiszen a társminisztériumok gyakran küldenek ki külföldre futárként tisztviselőket, például a pénzügyminisztérium pénzügyminiszteri urakat, akik igen fontos okiratokat, államkötvényeket, sőt értékpapirosokat is visznek ki s miután az országos főkapitány ajánlatáról és olyan egyénről volt szó, akiről a köteles komolyságot és megbizhatóságot fel lehetett tételezni, a futárigazolvány kiállítása elé akadályokat nem gördített.

Néhány nappal Nádosy ezen kérelme után — megállapíthatóan december 7-ikén — megjelent Jankovich Arisztid a külügyminisztériumban s a magával vitt csomagoknak a külügyminisztérium illetékes osztálya által történt lepecsételése után átvette futárigazolványát, amellyel december 10-ikén elutazott végzetes útjára, Amszterdamba.

Hágai táviratok.

December 15-ikén délelőtt 11 órakor a m. kir. külügyminisztérium a következő táviratot kapta a hágai m. kir. követségtől: »Jankovich, aki 14.532. szám alatt kiállított futárigazolvány birtokában van, itt hamisított 2 drb. ezerfrankos felváltásánál le lett tartóztatva. Hivatkozik arra, hogy az országos főkapitány által titkos misszióba küldetett ki, amiről Nuber követ is tud. Kérek távirati választ pénzváltás jóhiszeműsége tekintetében és hivatalos kiküldetés fennáll-e?« E sürgöny december 14-ikén adatott fel Hágában.

A bizottság által meghallgatott Khuen-Héderváry Sándor gróf rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter előadása szerint ez a sürgöny magábavéve nem volt gyanus, s az volt a felfogás, hogy Jankovichot az a baj érte, hogy véletlenül két hamis ezerfrankost találtak nála, — amely baleset utóvégre mindenkivel megtörténhetik — és letartóztatták. Ezen feltevésben a külügyminisztérium a Hágából érkezett táviratra a következő választáviratot küldötte december 15-ikén d. e. 12 óra 32 perckor. „M. kir. követségnek Hága. 8. sz. alatti távirati jelentésére: pénzváltás kétségtelenül jóhiszemű. Kiküldetés fennáll. Walkó s k., Budapest 1925. december 15-én Nuber.

Másnap, december 16-ikán érkezett egy második távirat a hágai m. kir. követségtől a külügyminisztérium cimére a következő tartalommal: »Szigorúan bizalmas. Itteni külügyminisztérium közli, hogy Jankovich Arisztidnek Amszterdamban megtalált podgyászában egész koffer hamis bankjegy találtatott. Forster.« A távirat december 15-ikén adatott fel Hágában és december 16-ikán 10 órakor érkezett Budapestre. A külügyminisztériumban Khuen-Héderváry Sándor gróf rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter a távirat vétele után a következő távirati értesítést küldte Hágába december 16-ikán: M. kir. követségnek, Hága. 9. sz. alatti táviratára: tartózkodjék Jankovich

Arisztid érdekében minden intervenciótól, ottani hatóságokkal kérem szükség esetén közölni, hogy Jankovich Arisztid tekintettel volt ezredesi minőségére és futár ritkasága miatt alkalmi futárként használtatott fel. Lehetőség szerint erről az ügyről szerezzen az ottani hatóságoktól további bizalmas információkat és azokat jelentse táviratilag. Walkó s. k. Kiadta Nuber.«

Ugyanaznap, december 16-ikán a hágai m. kir. követségtől a külügyminisztérium címére egy harmadik távirat érkezett, amely december 16-ikán adatott fel Hágában a következő tartalommal: »Külügyminisztérium értesít, hogy tegnapesti információja megerősítést nem nyert. Jankovich ügyében itteni rendőrség kimerítő jelentését csak a délután folyamán várja. Forster.“

Ezen táviratváltás után, december 17-ikén Khuen-Héderváry Sándor gróf felkereste a miniszterelnököt s vele röviden szóbelileg közölte a táviratok tartalmát.

Ugyanazon, vagy az azt követő napon, tehát december 18-ikán a miniszterelnököt felkereste Nádosy Imre országos főkapitány, akit a miniszterelnök néhányperces audiencián fogadott. Jelentést tett a miniszterelnöknek arról, hogy a Prónay útján küldött utasítást megkapta és hogy hibásnak érzi magát, mivel nem járt el kellő időben és nem akadályozta meg ezt a frankhamisítást. A miniszterelnök az audiencia végén utasította Nádosyt, hogy menjen és tegyen az ügyről bővebb jelentést a belügyminiszternek.

December 18-ikán a miniszterelnök a nemzetgyűlés folyosóján találkozott a belügyminiszterrel, aki a miniszterelnök kérdésére előadta, hogy az ügyről még hivatalos értesítést nem kapott és közölte egyúttal, hogy Nádosy, akit a miniszterelnök előző napon jelentéstételre utasított, jelentést nem tett. Ennek következtében a miniszterelnök felhívta a belügyminisztert, hogy Nádosytól most már ő kérjen jelentést.

Másnap, december 19-ikén délelőtt a belügyminiszter a miniszterelnöktől nyert utasítás alapján hivatalában Nádosyt ki is hallgatta. Nádosy ezen kihallgatás alkalmával a belügyminiszter előtt ismét beismerte ama hibáját, hogy a miniszterelnök utasítása dacára ebben az ügyben eddig nem nyomozott. A belügyminiszter a bizottság előtti meghallgatása során előadta, hogy Nádosy ezen beismerése keltette benne az első gyanút Nádosy irányában, hogy t. i. ez ügyben többet tud, mint amennyit beismer.

Kovács Gáspár szerepe.

Kovács Gáspár Windischgraetz Lajos herceg komornyikja volt. Meg nem állapítható módon hét darab hamis ezerfrankos birtokába jutott, melyek közül 1925. évi november 10-ike táján 3 darabot Amszterdamba küldött egy Seewering Johannes nevű bankár címére beváltás céljából. A bankárral összeköttetésbe oly módon jutott, hogy Kovács kislánya a hollandiai gyermekakcióval kapcsolatban Seewering bankárnál volt elhelyezve.

Seewering bankár az amszterdami bűnügyi hatóság előtt tett vallomása szerint a három ezerfrankos bankjegy ellenértékét holland valutában megküldötte Kovács Gáspárné címére. Majd november 26-ikán ismét kapott levelet Kovács Gáspár feleségétől, amelyben újabb három darab ezerfrankos bankjegyet küldött beváltás céljából, amelyeknek ellenértékét Seewering bankár ismét megküldötte holland valutában. Ezen hat darab bankjegy hamis voltát az amszterdami bank, amelynél Seewering azokat beváltotta, megállapitván, — az amszterdami rendőrség kinyomozta, — hogy

azok mi úton kerültek a bankhoz, ily módon egyúttal megtalálta az első alapos és komoly nyomot a hamis bankók származását és a pénzhamisítás helyét illetően.

A hetedik darab hamis ezerfrankos bankjegyet Kovács Gáspár Budapesten, az Arvai és Salzer cégnél eszközölt bevásárlása alkalmával használta fel, amely bankjegy hamis volta később megállapíttatván, a nyomozó hatóságoknak munkájának sikerült az átadó személyét is Kovács Gáspárral kapcsolatban kinyomozni.

A nyomozás megindítása.

December 20-án az esti lapokban jelentek meg az első hírlapi közlemények a hágai letartóztatásokkal kapcsolatban. Másnap december 21-én reggel a belügyminiszter telefon útján utasítja Marinovich Jenőt, a budapesti államrendőrség főkapitányát, hogy a hírlapi közlemények alapján a nyomozást indítsa meg, mire nevezett azt felelte, hogy ő már saját hatáskörében úgyis intézkedett.

A következő napon, december 22-én délután érkezett az első átirat a hágai rendőrhatóságtól, amelyben már Nádosy Imre országos főkapitány neve szerepel, mint akire Jankovich hivatkozott oly módon, hogy a dologról ő is tud. A belügyminiszter az átirat vétele után nyomban felszólította Nádosyt, hogy a nyomozásban ne vegyen részt, oly formában, hogy iratott vele egy írásbeli beadványt, amelyben Nádosy arra való tekintettel, hogy a hollandi átiratban az ő neve is szerepel, kérte, hogy a nyomozásban való részvételtől ő felmentessék. A belügyminiszter a felmentést megadta s Marinovich Jenő rendőrfőkapitányt magához hivatva, felszólította, hogy a nyomozás ügyében közvetlenül neki tegyen jelentést az országos főkapitány kikerülésével.

Ugyanezen a napon Kozma Miklós, a Magyar Távirati Iroda főnöke a bizottság előtti meghallgatása során tett előadása szerint felkereste Nádosy Imrét s tőle a Távirati Iroda részére információt kért. Nádosy azt válaszolta, hogy nem adhat semmiféle információt, ő ebben az ügyben semmiféle funkciót nem teljesít, sőt éppen ma a miniszter kívánságára levelet írt, melyben bejelenti, hogy miután Jankovich számára ő szerezte meg a futárigazolványt, ebben az ügyben nem fog semmiképen résztvenni.

Másnap, december 24-én a belügyminiszter jelentést tett a miniszterelnöknek — aki 18.-ától kezdve 24-ig a fővárostól távol volt — a nyomozás állásáról, annak a gyanújának adva kifejezést, hogy Windischgraetznek kell a frankhamisításba belekeverve lennie, amely gyanúját a Nádosyval való beszélgetés alkalmával szerezte s hogy Nádosy valószínűleg már korábban tudott a dologról. Egyúttal felvetette a miniszterelnök előtt, hogy nem volna-e helyes Nádosy szabadságolása? A miniszterelnök helyeselte a tervet' amire a belügyminiszter még aznap felhívta Nádosyt, hogy menjen szabadságra.

Ugyanezen a napon, tehát december 24-én tette meg Prónay György báró is jelentését a miniszterelnöknek azon utasítás tárgyában, amit a miniszterelnöktől genfi elutazása alkalmával kapott Nádosy személyével kapcsolatban. Prónay jelentette a miniszterelnöknek, hogy Nádosy a neki adott rendeletet tudomásul vette azzal, hogy időközben már ő maga is szerzett bizonyos információkat és beszélgetés közben Windischgraetz nevét is meg-

említette. Ő tehát úgy vélte, hogy Nádosy már tud az ügyről és abban a meggyőződésben volt, hogy ily módon az utasítás jó kézben van és az ügy kiderítése meg fog történni. Ily módon a miniszterelnök két helyről kapván jelentést, Nádosy személyével kapcsolatban Prónaytól és a belügyminisztertől, utasította a belügyminisztert, hogy a nyomozást a legerélyesebben folytassa. Egyidejűleg meghagyta a belügyminiszternek, hogy Nádosy és Windischgraetz ellen a nyomozást személyesen vezesse és neki — minthogy néhány napra Budapestről eltávozott — visszaérkezése alkalmával nyomban tegyen az ügyről jelentést. A miniszterelnök december 24-én a fővárosból elutazott és csak 31-én tért vissza.

Megjegyzendő, hogy a december 22-én délután érkezett hollandi távirat a nyomozást hamis vágányra terelte, amennyiben abban két név említtetett, akiktől állítólag Jankovich — hágai vallomása szerint — a hamis frankokat átvette, még pedig Somlay István és Kovács Adalbert. Jankovich megküldött vallomása szerint ezekkel a Belvárosi Kávéházban találkozott. Az átirat alapján megindult a nyomozás Somlay István és Kovács Adalbert ellen, amely nyomozás azonban természetszerűen eredményre nem vezetett, csak napok mulva derülvén ki, hogy Jankovich a hatóságok félrevezetése céljából az amsterdami rendőrhatóság előtt tett első vallomásában nem létező nevekre hivatkozott.

A belügyminiszter Nádosy Imrét — mint fentebb említtetett — december 24-én felhívta, hogy kérjen szabadságot, nevezett azonban az ünnepek alatt, illetőleg az ünnepek utáni második napig ennek eleget nem tett, mire a belügyminiszter közvetlenül az ünnepek után elrendelte Nádosy szabadságolását.

A miniszterelnök utasításának megfelelően a belügyminiszter december 25-én reggelre Nádosy útján lakására rendelte Windischgraetz Lajos herceget. A vele folytatott beszélgetés folyaman a belügyminiszter — előadása szerint — oly adatoknak jutott birtokába, amelyekből bizonyossággal következtethetett arra, hogy Windischgraetz Lajos az akcióban benne van, azzal azonban egyáltalában nem volt tisztában, hogy kikkel és hogyan tervezte azt?

Ezen beszélgetés folyamán merült először fel a Térképészeti Intézet és Gerő neve s került szóba a Nemzeti Szövetség.

A hallottak alapján a belügyminiszter a nyomozást kiterjesztette arra vonatkozólag, hogy Windischgraetz az utóbbi időben kikkel állott összeköttetésben. A kutatások azonban negatívok maradtak és új nyomot megállapitani a rendőrségi nyomozás december 28-ig nem tudott. Ezen a napon érkeztek meg Budapestre a francia kiküldöttek és hozták az egész nyomozásra döntő jelentőségű sárospataki nyomot Kovács Gáspárral kapcsolatban, amely értesités vétele után a rendőrség emberei nyomban Sárospatakra utaztak és megállapították, hogy a hamis ezerfrankosokat tényleg Kovács Gáspár küldötte el és hogy ugyancsak Kovács Gáspár volt az, aki Budapesten a Király-utcában hamis ezerfrankossal vásárolt.

Időközben — december utolsó napjaiban — megállapította a rendőrség, hogy a Hágába Marsovszky és Mankovich címére küldött sürgönyök Rába kezétől származnak, s ily módon a nyomozás most már két irányban indulhatott meg Windischgraetz személye ellenében, Kovács Gáspár — Windischgraetz komornyikja — kinek előállítása iránt intézkedés történt és Rába Dezső — Windischgraetz titkárja — személyén keresztül.

December 31-én reggel a miniszterelnök megérkezett vidékről. Még a

reggel folyamán a belügyminiszter jelenti a miniszterelnöknek a nyomozás eredményét, hogy t. i. Windischgraetz bűnrészessége kétségtelen, és hogy Nádosy legalább is súlyos mulasztásokat követett el és bűnpártolása legnagyobb mértékben valószínű.

A miniszterelnök e jelentés alapján elrendelte, hogy Windischgraetz lakásán azonnal őrizetbe veendő és tekintettel az ügy súlyos bel- és külpolitikai következményeire, elhatározta a sajtó képviselőinek informálását és egy pártközi konferencia összehívását. Ezen az értekezleten a miniszterelnök bejelenti elhatározását az ügy legteljesebb felderítése iránt és kéri a pártokat, hogy az ország fontos érdekeinek szem előtt tartásával tárgyalják az ügyet.

Ugyanezen a napon megjelent a rendőrfőkapitányságon Benoist André francia megbízott a nyomozás adatainak megismerése céljából. A rendőrhatóság nevezettet felhívja, hogy közölje a birtokában levő adatokat a bankjegyek előállításának helyére és a nyomdára vonatkozólag. Benoist kijelenti, hogy ilyen adatok birtokában nincsenek, de közli abbeli véleményét, hogy a bankjegyek talán Bécsben állíttattak elő, ezzel szemben Emmery Jules véleménye szerint a bankjegyek előállítási helye Magyarország.

Ebbeli állításának alátámasztására elmondja, hogy már 1924. március hó 24-én egy diplomáciai körökben járatos és hitelt érdemlő ember a nizzai rendőrségnek bejelentette, hogy Windischgraetz Lajos herceg kifejezetten ezerfrankos bankjegyek hamisításával foglalkozik, továbbá, hogy bizalmas értesülések szerint Jankovich Windischgraetznek jó barátja, Kovács Gáspár nevű egyén pedig — akire az ezerfrankos hamis bankjegyek terjesztése kétségtelenül rábizonyult — a hercegnek körülbelül 17 év óta alkalmazott komornyikja. Alapos tehát a feltevés, hogy a szálak Windischgraetzhez vezetnek.

Ugyanezen a napon, tehát december 31-én, a rendőrség kihallgatja herceg Windischgraetz Lajost, aki vallomása során leghatározottabban tagadja, hogy a pénzhamisításról tudomása lenne, tagadja, hogy a Hágában letartóztatott Jankovichcsal és társaival összeköttetésben állna, és hogy tudomása lenne arról, hogy miképen kerültek a hamis bankjegyek nevezettek birtokába.

Arra a francia meggyanúsításra, hogy 1922. év folyamán már készített, de tökéletlen hamisításokat, és hogy utóbb ismét egy tökéletesebb hamisítvány készítését végeztette, előadja, hogy ebben a franciák részéről tisztán politikai tendenciát lát.

Ártatlansága igazolására házkutatást kér.

1926. január 1-én megjelenik a rendőrfőkapitányságon Benoist André és előadja, hogy Párizsból értesítést kapott, — nem ugyan hivatalos megállapítás, de egy ott szerzett bizalmas jelentés alapján, — hogy Jankovich Arisztid 5—6 hónappal előbb a magyar államnyomdától kapott volna nyomdai eszközöket, melyeket Elefánt-majorban, Nyitra megyében állítottak volna fel. Ezeket egy Schneider nevű rendőrségi ember felfedezte, mire visszaszállították Budapestre. A pénzt, amit Jankovich kivitt Hollandiába, értesülése szerint Sopronból Bécsbe Somlay nevű rendőrségi tisztviselő szállította. Kérte a nyomozásnak ez irányban való kiterjesztését.

A nyomozás eddigi adataiból megállapítható volt herceg Windischgraetz bűnrészessége, valamint az a körülmény is, hogy Nádosy a dologról tudott. Pozitív bizonyíték hiányában azonban a nyomozás eme stádiumban megrekedt.

Január 3-án a belügyminiszter lakására kérte Nádosy Imrét s elébe tárta a gyanúokokat, amelyek vele szemben birtokában voltak, melyeknek hatása alatt Nádosy Imre beismerte bűnrészességét és megtette alábbi írásbeli jelentését az államrendőrségnek:

„Tekintetes Főkapitányság! Abból a célból, hogy a Hollandiában forgalomba hozni szándékozott ezerfrankos hamis bankjegyek ügyében megindult nyomozást helyes mederbe tereljem, lelkiismereti kötelességemnek tartom, hogy a következőket hozzam a főkapitányság tudomására.

Régebben tudomásomra jutott, hogy Windischgraetz Lajos herceg vezetése alatt hazafias célokra hamis ezerfrankos bankjegyeket akarnak forgalomba hozni. A hamisított pénz értékesítéséből befolyó összeget nemzeti célokra akarták fordítani. Arról is tudomásom volt, hogy ez a terv újabban akut stádiumba jutott és hogy a hamis frankjegyek értékesítése végett egyeseket külföldre akartak kiküldeni. Elismerem mulasztásomat abból a szempontból, hogy ezt a tervet kellő időben le nem lepleztem, noha mindig elleneztem — és annak kivitelét meg nem akadályoztam. Tettem ezt azért, mert nem tartottam lehetetlennek, hogy ilyen módon fontos, nagy nemzeti célok szolgálatára jelentős összegek jutnak a közügy szolgálatára. Sajnos, nem éreztem magamban elegendő lelkierőt, hogy a tervvel szembeszálljak és azt megakadályozzam. Érzem azonban, hogy hivatali állásomnál fogva nincs jogom a nyomozás részére szükséges adatokat titkolnom. Közvetlen tudomásom csak arról van, hogy az akció élén Windischgraetz Lajos herceg állt és annak megbízásából Rába Dezső is eljárt. Egyébről közvetlen tudomásom nincs. Kiváló tisztelettel dr. Nádosy Imre, s. k."

Ezzel a bejelentéssel a rendőrség munkája óriási lépéssel haladt előre, s csak Windischgraetz Lajos beismerő vallomása volt hátra.

A belügyminiszter Nádosy bejelentését nyomban közölte a miniszterelnökkel és egyúttal megemlítette, hogy a nyomozás szempontjából mily előnnyel járna, ha Windischgraetz Lajost vallomásra lehetne bírni, ami véleménye szerint csak úgy lenne keresztülvihető, ha Nádosy e célból Windischgraetzet személyesen keresné fel és őt vallomástételre bírná.

A miniszterelnök a belügyminiszter tervéhez hozzájárult és megállapodás történt abban, hogy a már részbeni beismerésben lévő Nádosynak engedélyt adnak arra, hogy Windischgraetzet lakásán felkeresse, de egyúttal intézkedés történt arra nézve is, hogy Nádosy ezen megbeszélés után nyomban letartóztattassék.

Január 4-én, a következő napon, Nádosy Imre felkereste lakásán a házi őrizetben tartott Windischgraetz Lajost, s közölte vele a rendőrfőkapitánysághoz címzett bejelentését, melynek eredménye gyanánt Windischgraetz Lajos herceg még ugyanezen a napon beismerő vallomást tett. Beismerte, hogy az akció körülbelül négy év óta folyik, de arra vonatkozóan, hogy kikkel és hol készíttettek a hamis bankjegyek, a vallomástételt megtagadta.

Ugyanezen a napon megtörtént Windischgraetz Lajos és Nádosy Imre országos főkapitány letartóztatása.

Ezen vallomásokkal a nyomozás döntő stádiumba jutott és rövid idő alatt részben a Hollandiában letartóztatottak vallomásai, részben pedig her-

ceg Windischgraetz Lajosnak, Nádosy Imrének s végül Rába Dezsőnek beismerő vallomásával részleteiben is tisztázódott.

A Tűzhely Bank Gazdasági és Kereskedelmi R.-T. szerepe.

A bűnügy egyik résztvevője, Mankovich György eddig meg nem állapított módon kezéhez került 150 db. hamis ezerfrankos bankjegyet helyezett el a Tűzhely Bank Gazdasági és Kereskedelmi R.-T.-nál s erre 330 millió korona kölcsönt vett fel.

December 18-án Mankovich Béla, a letartóztatott Mankovich György fivére megjelent Windishgraetz hercegnél és előadta, hogy öccsének egy levelét találta meg annak íróasztalán, amelyben beismerte, hogy 150 darab francia ezerfrankos bankjegyet elidegenített és megnevezte a bankot, amelynél az elidegenített francia frankokat letétbe helyezte.

Mankovich Béla arra kérte Windischgraetz herceget, adjon tanácsot mitévő legyen ebben az ügyben. Windischgraetz saját vallomása szerint Nádosy Imréhez utasította Mankovichot.

Nádosy Imre december hó 21-én reggel felkereste Baross Gábort, a Postatakarékpénztár vezérigazgatóját magánlakásán és arra kérte, hogy 400 millió koronát bocsásson rendelkezésére. Amidőn pedig Baross Gábor, hivatkozással a törvény által szabályozott kihelyezési lehetőségekre, ezen kérést megtagadta, Nádosy rendkívül izgatottan előadta, hogy egy nagyon fontos belpolitikai dologról van szó, melynek beláthatatlan következményei volnának, ha a pénzt nem folyósítaná, mire Baross Gábor a 400 millió korona utalványozását a vezetése alatt álló Postatakarékpénztárnál elrendelte és még aznap délelőtt folyamán Mankovich Béla kezéhez a jelzett összeget kifizettette.

Mankovich Béla a nyomozó hatóság előtt tett vallomása szerint ezen összegből a 150 darab hamis ezerfrankos kiváltása ellenében mintegy 331 millió koronát, a Tűzhely Bank Gazdasági és Kereskedelmi R.-T.-nál fizetett le, a még fennmaradó, mintegy 69 millió koronát pedig saját üzleti adósságainak fedezésére fordította.

Ezen tényállás alapján a politikai háttér és felelősség szempontjából a következőténykörülmények tisztázása vált szükségessé:

A bűncselekmény célja.

A bizottság a rendelkezésre álló anyagból, a tanuk vallomásaiból és a beszerzett iratokból elsősorban annak megállapítását tartotta szükségesnek, hogy mi volt a bűncselekmény célja, milyen cél vezette a bűnözőket cselekedetük elkövetésénél. Erre vonatkozólag azonban egységes, pozitíz, világos és határozott megállapítást tenni nem sikerült. A bűncselekmény résztvevői ugyanis csak nagy általánosságban adnak e kérdésekre nézve felvilágosítást, a nélkül, hogy ezen felvilágosításokból egységes, határozott célt, irányt megállapítani lehetne.

Maga a bűncselekmény kezdeményezője, Windischgraetz Lajos herceg annak céljára vonatkozóan a következőket mondja: »Az a gondolat, hogy hamis francia ezerfrankosokat készítsünk, annak meggondolásából származott, hogy különböző hazafias és irredenta célok elérése végett az anyagi eszközök rendelkezésre nem álltak és beláttuk, hogy azok megszerzése társadalmi

úton lehetetlen. Másfelől pedig valóban sikeres akciót pénz nélkül nem lehet kezdeményezni és véghezvinni, ennélfogva arra gondoltunk, hogy az anyagi eszközöket annak az államnak pénzjegyei meghamisításával érjük el és szerezzük meg, amely a világháború folyamán Magyarországgal legnagyobb mértékben ellenséges indulattal viseltetett, tehát Franciaország pénzének meghamisításával.«

Majd a bizottság előtti meghallgatása során ezeket mondja: »Politikai álláspontom kiindulási pontja a trianoni béke el nem ismerése. Szükségesnek tartottam minden politikai, egyéni és egyéb akciót azon hatalmasságok ellen, amelyek ránkerőszakolták ezt a békét. Ezzel szemben minden politikai eszközt megengedhetőnek tartok.«

A bűncselekmény többi résztvevői is ily általánosságban hazafias célokat emlegetnek a bűncselekmény célja gyanánt, a nélkül azonban, hogy azok egy egységes irányt mutatnának, a szerint, hogy az illető résztvevők a maguk gondolkozásában és lelki világában milyen hazafias célokat tartottak elsősorban megvalósítandóknak.

Így Jankovich Arisztid hágai vallomásában előadja, hogy a franknyomás célja a francia frank letörése, továbbá egy Erdély elleni támadás finanszirozása. E célok mellett szerepelt úgy Jankovich Arisztid, mint pedig másik két letartóztatott társa szerint az is, hogy Magyarország jelenlegi kormányát megbuktassák.

Gerő László szerint a cél a felvidék felszabadítása volt. »Ehhez természetesen pénz kell, mint újfajta harcieszköz. A herceg említette, hogy módjában van összeköttetéseinél fogva a hamisítványokból befolyó összeget az említett célra felhasználni« — mondja vallomásában.

Rába Dezső szerint: »Az egész akció mindnyájunk szemében, mint hazafias akció szerepelt, még pedig a Tótföld visszaszerzése volt a cél, amit úgy a herceg, mint a többiek állandóan hangoztattak. Háborús eszközökkel, fegyverekkel semmit sem lehet tenni, a cél szentesíti az eszközöket, Trianon után más lehetőség számunkra nincs.«

Majd vallomása későbbi során: »irredenta, a Tótföld visszaszerzése a cél, hazafias, tisztességes, becsületes sajtó megteremtése, azután hazafias egyesületek segélyezése.«

Winkler István, dr. Ferdinándy László, Andor Endre, Parragh Ferenc, és Haála József vallomásai szerint az akció hazafias, irredenta-célzatú, részben az elvesztett területek visszaszerzése, részben pedig a francia frank értékének csökkentése.

Haits Lajos a bűncselekmény célját illetőleg a következőket adja elő: »Én is magyar ember vagyok és az én mellemet is megfekszi Trianon. Nem tudok lélekzetet venni. Elszakított területre való vagyok én is, amíg élek, talán nem jövök abba a helyzetbe, hogy lássak megint egy egész Magyarországot. Akkor láttam ezt a kecsegtető nyilatkozatot, egy tiszta hazafias akcióról van szó, amely esetleg visszasegíti az országot.«

A Hágában letartóztatott Marsovszky György elérendő cél gyanánt a következőket jelölte meg: »Magyarországban van egy titkos politikai egyesület, amely nem ért egyet a jelenlegi kormánnyal. A cél tehát az, hogy egy másik kormány kerüljön uralomra.«

Társa, Mankovich György ezeket mondja: »Tagja vagyok azon budapesti titkos politikai egyesületnek, amelynek Magyarország helyreállítása a célja. Tehát mi nem értünk egyet a jelenlegi kormánnyal, amely megengedi, hogy az ország mindjobban megcsonkíttassék.«

Jankovich Arisztid pedig: »Sokszor hallottam, hogy Magyarországon egy titkos politikai egyesület létezik, amely nem tudja magát azonosítani a a jelenlegi kormánnyal és ezért egy másik kormánynak uralomra juttatása a célja. Azonban ezen egyesületre vonatkozólag nem tudok semmit sem mondani. Nem tudtam, hogy Mankovich és Marsovszky mindketten tagjai ezen egyesületnek.«

A bizottság által meghallgatott Rába Dezső meghallgatása során előadta hogy amennyiben az akció sikerül, annak eredménye feltétlenül kormány' változás lett volna.

Baross Gábor a célt illetőleg a következőket vallja: »Nádosy a mult év augusztus végén Almádiból Budapestre hívott és előadta, hogy egy irredenta-akcióról van szó.« Majd újabb kérdezősködésre azt felelte: »Fel akarják használni a nyerendő pénzt hazafias külföldi propagandára és az Athenaeum megvásárlására.«

Ez utóbbi célra vonatkozólag azonban Windischgraetz herceg kihallgatása során határozottan tagadó választ adott.

Az előadottakból megállapítható, hogy a bűncselekmény tetteseit és részeseit egy egységesen kialakult cél nem vezette. Általános hazafias jelszavak, egységes irány nélkül, továbbá a résztvevők nagy részének vallomása szerint a jelenlegi kormány eltávolítása.

Megállapítja a bizottság, hogy az akció nem volt mentes bizonyos anyagi vonatkozásoktól sem.

Támpontot talál erre a bizottság Jankovish Arisztid naplójának egy következő kitételében: »Futárokkal megbeszélés, egyik sem akar Milanóba Andorral. Mindnek ruha kell, azaz pénz, 4—5 millió előre.«

Majd további vallomásában ezeket mondja: »Windischgraetz említette nekem, hogy különböző szövetségi társaknak, akik egyenesen, vagy közvetve meg voltak bízva hamis frankok kiadásával, pénzügyi jutalmat fog adni, melyet ő mindegyiknek szociális pozíciójával kapcsolatban fog elrendezni.«

Baross Gábor a kir. ügyészség előtt tett vallomásában kitér arra, hogy minden erővel lebeszélni igyekezett Windischgraetzet és társait akciójuk megvalósításáról. Előadása szerint azonban: »Windischgraetz hajthatatlan maradt és pedig véleménye szerint azért, mert neki ebben az akcióban sok pénze feküdt, állítólag 130.000 dollár és azt visszaszerezni csak akként remélhette, ha a hamisítványokat értékesíti.«

Végül pozitiv adatot szolgáltat a bizottság ezen megállapítására ama körülmény, hogy Mankovich György 150 darab ezerfrankost a Tűzhely Bank Gazdasági és Kereskedelmi R.-T.-nál letétbe helyezve, arra 330 millió kölcsönt vett fel, amely összeget fivérének, Mankovich Bélának előadása szerint saját adósságainak rendezésére fordított.

Mindezekből a tényállításokból vonta le a bizottság ama következtetését, hogy a hangoztatott hazafias szándékok és célok mellett az akció nem volt mentes anyagi vonatkozásoktól.

Nádosy Imre szerepe.

Nádosy Imre országos főkapitánynak a bűncselekményben való szerepe legjellemzőbben Windischgraetz vallomásából tükröződik elénk:

»Én Nádosy Imrét ebben az ügyben mintegy hátvédőnek tekintettem, mert úgy véltem, hogy ő mint országos rendőrfőkapitány hivatali állásával is fedezi az én akciómat az által, hogy azt nemcsak, hogy nem akadályozza meg, hanem egyenesen elősegíti és támogatja« — mondja a kir. ügyészség előtt tett vallomásában. Majd ugyanott: »Hogy az akció a hatóságok tudtával történt, akként értelmezendő, hogy ilyen hatóság alatt egyedül Nádosy Imrét, az államrendőrség országos főkapitányát értettem.« (I. 5-én.)

Nádosy Imre vállalta tehát a hátvéd szerepét, s a maga személyével és magas hivatalos állásával az egész akciónak mintegy hivatalos jelleget adva, oly színben tüntette azt fel olyanok előtt, akik az akcióval szemben aggályoskodtak, avagy esetleg felsőbbségük utasitását várták, mintha az akció mintegy állami támogatásban részesülne.

Szükség volt ily hátvédőre, az akciónak ily hivatalos színben való feltüntetésére, különösen a Térképészeti Intézet vezetőinek megnyerésénél, akik a tervezett akcióval szemben aggályaiknak adtak kifejezést és természetszerűen abba való bekapcsolódásuk előtt felsőbbségük hozzájárulásának szükségességét hangoztatták. Az aggályok eloszlatására és az akciónak oly színben való feltüntetésére, mintha az tényleg állami támogatásban részesülne, teljesen alkalmas és elegendő is volt az előkelő közfunkcionárius, a magas állás, amelyet betölt, s amelyet annak viselője minden fenntartás nélkül bocsátott Windischgraetz rendelkezésére, a bűnügy fedezésére.

Teljesen megvilágítja a helyzetet e tekintetben Haits Lajos vezértanácsnoknak a Térképészeti Intézet vezetőjének vallomása: »Amidőn felettes hatóságról volt szó, Windischgraetz mindig megnyugtatott; utalt Nádosyra és azt mondta, hogy Nádosy csak elég tekintély.« (XI. 341.)

Amidőn pedig nyugdíjaztatás alkalmával utódának, Kurtz Sándornak, megnyeréséről volt szó s nevezett felsőbbségétől utasítást akart kérni, Haits vallomása szerint: »Gerő és Windischgraetz megértették vele, hogy ezt magasabb érdek tiltja.«

Megerősíti ezt ugyancsak Kurtz Sándor főtanácsnoknak, a Térképészeti Intézet helyettes vezetőjének a kir. ügyészség előtt tett vallomása: »Én megmaradtam álláspontom mellett s ragaszkodtam ahhoz, hogy ezt az ügyet felettes hatoságomnak bejelentem. Most már mindhárman kapacitáltak. Windischgraetz főleg azzal érvelt, hogy a kormány (jelen esetben felettes minisztériumom) hivatalosan nem vehetné tudomásul ezt a bejelentést. Ha azonban mindenáron garanciát akarok arra nézve, hogy ez egészen komoly hátterű és hazafias célt szolgáló ügy, úgy hajlandó engem azonnal Nádosy főkapitányhoz vinni. Nádosy nevének hallatára meginogtam. Úgy éreztem, hogy ezek után már nincs jogom az egész ügyet egy, habár hazafias, de különálló egyéni akciónak minősíteni. Úgy véltem, hogy itt tényleg egy hatalmasan megszervezett, országos fontosságú és kiterjedésű nemzeti akcióról van szó. Nádosy nevének hallatára valami olyasfélét mondhattam: Jól van, beleegyezem, mire Windischgraetz hozzám lépett, megrázta a kezemet.« (X. 111.)

Herceg Windischgraetz Lajosnak tehát két érve volt, amelyekkel a céljainak megvalósításához szükséges embereket megnyerte, egyik a hazafias cél, másik a hivatalos színezet. Ez utóbbi szerepet töltötte be Nádosy, akinek személye és hivatali állása a résztvevők megnyerése céljából elegendő garancia volt. Ezt egyébként maga Nádosy is beismeri vallomásában, amidőn kijelenti, hogy: »amikor Windischgraetz azt állítja, hogy én ezt az akciót elősegítet-

tem és támogattam, ezt csak úgy érthette, hogy hivatalos állásommal való fedezés által részesítettem az akciót támogatásában « (X. 85.)

Ha már most a kormány felelőssége szempontjából vizsgáljuk a kérdést, az adott helyzet objektív mérlegelése alapján meg kell állapitani, hogy a kormány felelőssége Nádosy ismertetett szerepléséből kifolyólag meg nem állapitható. Maga az a körülmény, hogy egy tisztviselő az ő személyével, hivatali állásának súlyával, egy bűncselekményt titokban fedez, a kormány felelősségének megállapítására nem alkalmas. A felelősség csak ott kezdődik, ha illetékes felsőbbsége, a kormány, vagy annak egy tagja alantasának felderített hibáját, bűncselekményét fedezi vagy eltussolja. A jelen esetben azonban ennek ismérvei nem forognak fenn.

A miniszterelnök és a kormány szerepe.

A bizottság eljárása során a bűncselekménnyel kapcsolatban tüzetes vizsgálat tárgyává tette a miniszterelnök és a kormány szerepét is. Szükségessé tette ezt a vizsgálatot ama körülmény, hogy egyes vallomásokban — habár csak közvetett tudomás alapján is — hivatkozás történt arra, hogy a bűncselekményről a miniszterelnök, illetve a kormány is tudomással bírt, illetőleg, hogy annak megtörténtét hallgatólag tudomásul vette.

E tekintetben mérlegelés tárgyává tette a bizottság Rába Dezsőnek a bizottság előtt tett következő kijelentését: »Már régen, a készités egész tartama alatt tudott dolog volt, hogy a kormány tudott a dologról. Ezt a herceg és Nádosy mondotta, de mindig a herceg hivatkozott Bethlenre is.«

Majd arra a kérdésre, hogy milyen tényekre alapítja eme következtetését, a következőket mondja: » A Bethlen-levél elküldése után Szörtsey felkereste a herceget lakásán. A herceg ágyban feküdt, Szörtsey mellette ült egy széken és hallottam, hogy diskuráltak. Törték a fejüket, hogy mi is fog történni, hiszen Bethlen tudja a dolgot, nem értik, ez az egész csak formalitás lehet. Ezt a herceg mondotta. — Még ezt megelőzően Nádosy főkapitány úr meglátogatta a herceget egy ízben és azt mondotta: kérlek Lajos, most egyelőre ezt a dolgot fel kell függeszteni, mert Bethlen megkért engem arra, hogy amig ő Genfben tartózkodik, addig az egész ügyben semmit sem szabad csinálni. Tehát én bejelentem neked, hogy addig sem az útleveleket, sem a kuririgazolványt nem szerzem meg. Bethlennek az volt a szigorú utasítása, hogy nem szabad az ő genfi cirkulusait zavarni.

Ezt a herceg meg is ígérte és abban is megállapodtak a herceg és Nádosy, hogy amíg Bethlen Genfben van, nem csinálnak semmit, addig a külföldi kiküldöttek nem indulnak el. Ez tényleg így is történt.«

Majd meghallgatása további során előadja, hogy amikor már kiderült a dolog, egy ízben Windischgraetz találkozott Nádosyval ennek Üllői-úti lakásán és drámai lefolyású párbeszéd volt kettőjük között, melynek ő passzív hallgatója volt. E beszélgetés alkalmával Nádosy azt mondotta a hercegnek: »Kérlek, kedves Lajos, most azután már nem lehet semmit sem titkolni. A kormány tovább nem exponálhatja magát, sem én, sem más hivatalos személy. Itt nem marad más hátra, mint hogy te magadra vállalod az egész ügyet.«

Rába Dezső tehát három ténykörülményből következteti, hogy a kormány, illetőleg a miniszterelnök az akcióról tudott:

a) Nádosynak Windischgraetz előtt tett kijelentéséből a miniszterelnök genfi útja előtt, mely alkalommal Nádosy közölte a herceggel a miniszterelnök állítólagos utasítását; *b)* a miniszterelnök báró Perényi Zsigmondhoz intézett levelének megérkezése időpontjában Szörtseynek a herceggel folytatott állítólagos beszélgetéséből; *c)* Nádosynak és Windischgraetznek a bűn felfedezése után Nádosy lakásán lefolyt állítólagos beszélgetéséből.

Mindenekelőtt megállapítja a bizottság, hogy Rába Dezső maga sem állítja közvetlen tapasztalatból szerzett *tény* gyanánt, hogy a kormány, illetőleg a miniszterelnök tudott az akcióról. Erre a feltevésre csak közvetett úton Windischgraetz, illetőleg Nádosy állítólagos nyilatkozataiból levont következtetés alapján jutott, vonatkozó állításai tehát — eltekintve attól, hogy a bizottság által beszerzett egyéb adatok valóságát nemcsak nem valószínűsítik, de leghatározottabb módon megcáfolják — bizonyító erővel nem bírnak.

Rába Dezső vallomásának ama részét, mely a miniszterelnöknek Nádosyval való állítólagos beszélgetésére és a miniszterelnök utasítására vonatkozik, a leghatározottabban megcáfolja a miniszterelnöknek a bizottság előtt tett nyilatkozata, melyben kijelenti, hogy Nádosyval a jelzett időben nem is beszélt, neki tehát az imputált utasítást nem is adhatta. Megcáfolja továbbá báró Prónay Györgynek a bizottság előtti s a királyi ügyészségnél tett vallomásával teljesen egyező nyilatkozata, mely szerint ő a miniszterelnök genfi útját megelőzően Nádosy Imrének kifejezett »utasítás«-t adott át a miniszterelnöki megbízás alapján, amely utasítás a következő volt: »Nézz utána ennek a dolognak, tedd meg a szükséges lépéseket és akadályozd meg ezeket a dolgokat.«

Ezen »utasítás« tehát épp az ellenkezője volt annak, amit Rába Dezső téves következtetés gyanánt az általa állítólag hallott beszélgetésből levont.

Megállapítja a bizottság, hogy Nádosy Imre a kir. ügyészség előtt tett vallomásában mindenben megerősíti báró Prónay Györgynek ez ügyben tett nyilatkozatát, amidőn beismeri, hogy: »báró Perényi Zsigmondnak és báró Prónay Györgynek velem ismertetett vallomásaira előadom, hogy azok a valóságnak megfelelnek. Tényleg úgy történt, hogy nekem báró Prónay György tudomásomra hozta, hogy valaki Bethlen miniszterelnökkel közölte, hogy ilyen akcióról van szó és egyúttal báró Prónay közölte velem, hogy a miniszterelnök az egész akciót helyteleníti, elítéli és egyenesen eltiltja s engem általa, t. i. Prónay által, arra utasít, hogy a dolognak járjak utána s amennyiben tényleg megállapítok valamit, akadályozzam meg az akciót és eljárásom eredményéről tegyek jelentést a miniszterelnöknek. Én jelentést senkinek sem tettem.« (X. 91.)

A leghatározottabban megcáfolja végül Rába Dezsőnek a kijelentését Nádosy Imrének a kir. ügyészségen tett vallomása, melyben előadja, hogy: »előadom, hogy ilyen kijelentést én nem tettem és nem is hallottam, hogy jelenlétemben valaki ilyen kijelentést tett volna. Állítom, hogy én az egész pénzhamisítási ügyről, az egy Baross Gábort kivéve, senkinek sem szólottam. A Perényi-féle levéllel történtekkel kapcsolatban a valóság az, hogy a miniszterelnöktől a Prónay útján kapott utasításhoz képest a hercegnek megmondottam, hogy az értékesítést hagyja abba, de ezzel kapcsolatban nem mondottam azt is, hogy a miniszterelnök rendelete csak formalitás lenne, és hogy a miniszterelnök hallgatólag tűri a dolgot, vagy hogy a levél írása csak a genfi útra való tekintettel történt volna.«

Mindezen határozott és teljesen aggálytalan vallomásoktól és nyilatkoza-

toktól eltekintve, megcáfolják Rába Dezső kijelentését a bizottság által kétségtelenül megállapított alábbi tények, amelyek homlokegyenest ellenkeznek a kijelentés alapjául szolgáló tényállításokkal.

Rába Dezső vallomása szerint a miniszterelnök arra utasította volna Nádosyt, hogy mindaddig, amíg ő Genfben van, ne csináljanak semmit, mire a herceg és Nádosy meg is állapodtak abban, hogy ez idő alatt nem is csinálnak semmit; addig Nádosy sem az útleveleket, sem a kuririgazolványt nem szerzi meg s a külföldi kiküldöttek sem fognak addig elutazni. Ezzel szemben pedig a való tényállás az, hogy Nádosy megszerezte a külföldi kiküldöttek útleveleit; december 3-án eljárt a külügyminisztériumban Jankovich kuririgazolványának megszerzése céljából; 7-én a kuririgazolványt meg is szerezteti, a hamispénzt tartalmazó csomagokat lepecsételteti s Jankovich december 10-én elutazik Budapestről végzetes útjára Amszterdamba, illetőleg Hágába. Mindezen tények pedig történnek a miniszterelnöknek Genfbe történt elutazása után, illetőleg otttartózkodása alatt és visszaérkezése előtt, kétségtelen bizonyítékául annak, hogy a Rába által hivatkozott utasítás, illetőleg beszélgetés és megállapodás meg nem történt.

Rába második közvetett úton szerzett vélt bizonyítéka a hercegnek Szörtsey Józseffel folytatott állítólagos beszélgetése. Ennek a magában véve a bizonyítás szempontjából teljesen értéktelen állításnak valóságát is teljes mértékben megdönti Szörtsey Józsefnek a kir. ügyészségnél tett vallomása, amelyben ezen állítást megcáfolja.

A bizottság megállapítja, hogy Rába Dezső vallomása sok tekintetben ingadozó, hogy továbbá abban számos ellenmondás van, amelyek részben gyengítik, részben pedig teljesen megcáfolják a vallomásában foglalt s közvetett tudomás alapján szerzett állítások ténybeli valóságát.

Hogy az ellenmondások közül csak néhányra hivatkozzunk: *a)* Rába a bizottság előtt tett vallomásában előadja, hogy ő kezdetben a rendőrségi nyomozás során hazafias kötelességének ismerte hallgatni s a vallomástételt megtagadni: »Erre a rendőrség emberei valóságos attakot intéztek ellenem s mondották, hogy egész hamis felfogásom van a dologról, azzal, hogy hallgatok nem teljesítek hazafias kötelességet, ellenkezőleg, ártok a hazafias ügynek«, mondja vallomásában, »gyúrtak és megdolgoztak úgy, hogy reggel fél 4 óráig tartott az a vallomás, mely folyamán nagynehezen kihúztak belőlem egyet-mást.« »Különben sohasem vallottam volna egy szót sem és itt sem mondanék semmit.«

Vajjon, ha a kormány tényleg tudott volna az akcióról s tényleg hozzájárult volna hallgatólag ahhoz, mivel lenne magyarázható a nyomozó rendőrhatóságok azon, — nyilván felsőbb utasítás alapján tanusított — erélye s nem volna-e természetesebb és indokoltabb, hogy nyomozó közegeinek a legerélyesebb nyomozás helyett a bűncselekmény eltussolására ad utasítást?

b) A herceg és Nádosy abban állapodtak meg, hogy amíg a miniszterelnök Genfben van, addig nem csinálnak semmit, addig a külföldi kiküldöttek sem indulnak el. »Ez — szerinte — tényleg így is történt.«

Ezzel ellentétben a való tény, hogy Nádosy a miniszterelnök elutazása után s Genfben tartózkodása alatt szerezte meg az útleveleket, Jankovich futárigazolványát, pecsételtette le a külügyminisztériumban a hamis bankjegyeket s utaztak el Jankovich, Marsovszky és Mankovich Amszterdamba a bankók értékesítése céljából.

c) Az akció céljával kapcsolatban Rába előadja, hogy »ha ez sikerül, akkor meg fog változni a kormány.« Majd később: »azt magától értetődőnek

tartotta mindenki, hogy ha az ő tervei sikerülnek, akkor a kormányváltozás okvetlenül, automatikusan be fog következni.«

Ezt egyébként, hogy az akció egyik célja a kormány eltávolítása, megbuktatása, a részesek közül többen is hangoztatták, így Jankovich, Marsovszky és Mankovich hágai kihallgatásuk során.

Vajjon elképzelhető-e logikusan, hogy egy kormány támogasson, fedezzen egy oly akciót, amelynek célja a kormány megbuktatása, eltávolítása? Az összefüggés célszerűtlensége, a kormány terhére rótt tényállás, ténybeli valótlansága nyilvánvaló.

d) Rába Dezső vallomása szerint Baross Gábor is nyilván, miként állítása szerint a többi résztvevők, tudtak arról, hogy a kormány támogatja az akciót.

Ha azonban ez az állítás a valóságnak megfelelne, ha a kormány tényleg tudott volna a pénzhamisítási akcióról, akkor miért közölte Baross annak tervét Horváth Loránd és illetve Kozma Miklós útján a miniszterelnökkel? Ama tény, hogy Baross aggályaitól gyötörve, kötelességének látta a készülő akciót a miniszterelnök tudomására hozni, természetes indokát csakis abban találhatja, hogy a miniszterelnök nem tud a dologról, s hogy Baross is ennek tudatában volt, amidőn a közlés megtételét elhatározta.

Rába Dezső vallomásának értékére nézve a legjellemzőbb Windischgraetz Lajos hercegnek a pótnyomozás során tett vallomása, melyben azon kérdésre: való-e, hogy a herceg a frankhamisítási akció kezdetén Rába jelenlétében beszédet tartott s ez alkalommal említette, hogy »kormánykörök vannak az ügyben« és hogy »a kormány tud a dologról«, kijelenti, hogy: »én ilyen előadást Rábának sohasem tartottam, hanem mivel ő titkárom volt és előtte semmit sem titkoltam, ő szerezhetett magának képet az ügyek általános menetéről, s azt a tudomást, amelyet szerzett, a fantáziájában úgy építette ki, hogy az ügybe belekapcsolt magas személyeket, mint például Nádosyt identifikálhatta a kormánnyal, én azonban neki ilyet sohasem mondottam.«

Megállapítja a bizottság, hogy Rába Dezső vallomásán kívül a bűncselekmény még két másik részesének vallomásában is történt hivatkozás arra, hogy a kormánynak az ügyről hallgatólagos tudomása volna. Így Kurtz Sándor a nyomozás során tett vallomásában előadja, hogy »Windischgraetz határozottan kijelentette, hogy a háttérben a kormány nemcsak hogy jóindulattal kezeli az ügyet, hanem támogatni is fogja.« Majd Virágh János, a Térképészeti Intézet egyik alkalmazottja ugyancsak a nyomozás során tett vallomásában: »Gerő megnyugtatott, hogy több magasállású úrnak van tudomása a dologról, így a miniszterelnök nevét is említette, továbbá, hogy a főkapitány is informálva van.« Megállapítja ezzel kapcsolatban a bizottság, hogy ezen vallomásokat hasonlóképen csak közvetett úton, hallomásból szerezték ezen feltevéseiket, anélkül, hogy azok valóságáról meggyőződést szerezhettek volna.

Azt, az előadottak alapján csak feltevéseken nyugvó állítást, mely szerint a kormány, illetve a miniszterelnök tudott az akcióról, avagy hogy ahoz hallgatólagosan hozzájárult, az előadottakon kívül a leghatározattabban megcáfolják a következő tények:

a) Nádosy Imrének a kir. ügyészségen tett vallomása, melyben arra a kérdésre, hogy: »Igaz-e, hogy kormánykörök vannak az ügyben és a kormány tud a dologról«, előadja, hogy: »Egy szó sem igaz abból, hogy kormánykörök és a kormány tudott volna a dologról.«

b) Haits Lajos vezértanácsnoknak, a Térképészeti Intézet vezetőjének 1924. évi december hó 31-ével történt nyugdíjazása.

Kétségtelen tény, hogy ha a kormány tud a frankhamisítás ügyéről s azt támogatja, nem rendeli el a Térképészeti Intézet vezetőjének az akció közepén való nyugdíjaztatását, hogy helyébe más egyént kelljen abba beavatni, a titkot kiszolgáltatni s esetleg kockára tenni a vállalkozás teljes sikerét. Holott a kormánynak, ha tényleg tudott volna az akcióról, misem lett volna könnyebb, mint az intézet vezetőjét helyén továbbra is meghagyni az akció befejezéséig.

c) Haits Lajos vezértanácsnoknak a bizottság előtti meghallgatása során tett kijelentése, mely szerint a kormány, azaz a miniszterelnök neve az akció során soha szóba nem jött, előtte Windischgraetz és Nádosy a kormányra, illetve a miniszterelnökre soha nem hivatkoztak.

Már pedig kétségtelen, hogy ha a kormány támogatta volna az akciót, bármely formában is, lehetetlen, hogy épp a Térképészeti Intézet vezetője előtt hallgatták volna el ezen kétségtelenül igen fontos ténykörülményt.

Megállapítható az előadottakból, hogy arra vonatkozólag, hogy a kormánynak az akcióról tudomása lett volna, azt bármi módon is támogatta volna, nemcsak hogy pozitív adat nincsen, de sőt a felhozott ténykörülmények, bizonyítékok és logikus következtetések ezen feltevésnek ép az ellenkezőjét igazolják.

A nyomozás során Nádosy Imre a fentebb előadottak szerint maga adta elő vallomásában, hogy a kormánynak egyetlen tagjával sem beszélt az akcióról, sőt a miniszterelnöktől kifejezett és határozott utasítást kapott a nyomozásra és amennyiben bűncselekmény jelenségei mutatkoznának, annak a megakadályozására. Windischgraetz Lajos herceg a hozzá ez irányban feltett kérdésekre vonatkozólag a vallomástételt megtagadta; de hogy neki sem volt jogában még csak feltételezni sem ama körülményt, hogy akciója a kormány támogatásával találkozik, azt a már előadottakon kívül meggyőző erővel bizonyítja a miniszterelnöknek a bizottság előtt tett nyilt, határozott és minden tekintetben aggálytalan, tényekkel és vallomásokkal is alátámasztott következő nyilatkozata:

»Az, hogy az én tudtommal és hozzájárulásommal folytatták volna ezek az urak az ő működésüket, merő hazugság. Ellenkezőleg, ha Windischgraetz egyáltalán tudott valamit arról, hogy mi az én felfogásom a pénzhamisításról, úgy azt kellett, hogy tudja, hogy én mindenféle pénzhamisítást, akár irredenta, akár hasonló célra történjék is, a leghatározottabban elítélek és hogy Nádosyt ilyen próbálkozásoknak megakadályozására kimondottan utasítottam volt.

Ennek bizonyítékául fel kell említenem egy beszélgetést, amely ezelőtt három-négy évvel folyt le köztem, Teleki Pál gróf és Nádosy között. Ennek a beszélgetésnek előzményei a következők:

Körülbelül három évvel ezelőtt, úgy emlékszem, hogy 1923. elején, de lehet, hogy korábban, már 1922-ben, felkeresett Windischgraetz engem és közölte, hogy néhány barátjával megbeszélte azt a tervet, amely szerint az a szándékuk, hogy az irredentával foglalkozó egyesületek, illetve személyek ezen tevékenységük tekintetében közös vezetés alá helyeztessenek, közöttük az addig fennállott és a nyugatmagyarországi akciókor tapasztalt súrlódások, rivalitások kikapcsoltassanak, a királykérdésben fennálló nézeteltérések, amelyek a súrlódásokat addig fokozták, lehetőleg megszüntettessenek és

ezeket az ellentéteket háttérbe szorítsák s irredenta működésükben a kormány irányításának magukat alávessék.

Miután én elvileg ellene voltam mindig annak, hogy társadalmi egyesületek irredentával egyáltalában foglalkozzanak és ez ellen éppen abban az időben erős küzdelmet is folytattunk, de ezenfelül Windischgraetz személyisége iránt politikai szempontból is a legnagyobb bizalmatlansággal voltam, általánosságban közöltem vele aggályaimat és azt, hogy döntésemet majd Nádosy útján fogom tudomására hozni, mint aki ilyen ügyekben illetékes. Megjegyzem, hogy Windischgraetznek előadásában nem volt egy szó sem arról, hogy pénzhamisítási tervvel is foglalkozik.

Ezután magamhoz kérettem Nádosyt és közöltem vele, hogy a Windischgraetz által előadott tervhez nem járulok hozzá úgy elvi, mint személyi okokból. Kifejtettem, — úgy emlékszem, — előtte, hogy mindenféle irredenta-vállalkozás a tőlünk elcsatolt területen a magyarságnak csakis bajt okoz, ottani működésükre tehát semmi szükség nincsen. Ha pedig közöttünk és valamely szomszédunk között komoly konfliktus ütne ki, akkor azok a személyek, akik szabadcsapatként akarnának működésbe lépni, amúgy is katonai védkötelezettségüknek kellene, hogy eleget tegyenek, nincs tehát semmi szükség arra, hogy itt előre organizálódjanak.

E beszélgetés közben jött be Teleki Pál gróf, aki, úgy emlékszem, más ügyből kifolyólag jelentkezett volt, az is lehetséges azonban, hogy Teleki előbb jött és később Nádosy, mert csak arra emlékszem bizonyosan, hogy a beszélgetésnek Nádosyra vonatkozó része Teleki jelenlétében folyt le. Teleki jelenlétét ugyanis e beszélgetésnél kívánatosnak tartottam, miután ő a külföldi propaganda vezetésével volt részemről megbízva. Ekkor Teleki említette, hogy ő szintén hallott erről a tervről és hogy ő úgy értesült, hogy Windischgraetz olyan tervvel is foglalkozott, amely szerint a magyar irredenta céljaira szükségelt anyagi eszközöket valamely idegen pénz hamisítása útján teremtsék elő. Egyúttal azonban közölte azt is, hogy Windisgraetzet e tervről már lebeszélte, amire én azt mondtam, hogy ez annál komolyabb ok arra, hogy ne járuljak hozzá ilyen irredenta-központ tervéhez. — Ugyanakkor, — és erre a leghatározottabban emlékszem — Nádosynak Teleki jelenlétében a lelkére kötöttem, hogy ha ilyen pénzhamisítási terv megvalósítására irányuló cselekményt észrevenne, elvárom tőle, hogy ezt feltétlenül meg fogja akadályozni. Közöttem és Teleki között, közöttem és Nádosy, vagy Windischgraetz között, vagy közöttem és bárki más között addig, amíg Kozma ismert közlését nekem megtette, erről az ügyről egyáltalában nem volt többé szó. Nem is hallottam, hogy ilyen irredenta-központ létesült volna, sem akcióinak nyomát nem láttam; azóta sem Nádosy sem Windischgraetz, sem más valaki nem közölte velem, hogy bárminő ilyen pénzhamisítás folyna, vagy hogy azzal foglalkoznának. Windischgraetzet 1923-ban, 1924-ben többízben, talán háromszor vagy négyszer fogadtam még, azonban útlevél- és más ügyeiből, talán valami üzleti ügyéből kifolyólag is, 1925-ben, — ha jól emlékszem — egyáltalában nem is járt nálam, de ezen alkalmakkor sem volt szó többet közöttünk az említett ügyekről.«

Ha már most az előadottak után vizsgáljuk, hogy miből meríthették az akció egyes másodlagos szerepet játszó részesei ama feltevésüket, hogy az akció kormánytámogatásban részesül, úgy az egyes vallomások mérlegelése és az ismert tények összevetése alapján csak a következő logikus következtetésre lehet jutni:

Windischgraetz Lajos herceg a résztvevők szemében nagy vagyonnal,

előkelő társadalmi állással bíró, miniszterviselt ember, akinek személye magában véve is számbavehető súllyal esik latba az akció komolyságának mérlegelésénél, cél gyanánt hazafias jelszavakat hangoztat a céljainak megnyerendők előtt, akik legnagyobbrészt elszakított területekről származnak, hívatkozik a trianoni béke igazságtalanságaira, szorító béklyóira s megcsillogtatja szemük előtt a régi, Nagymagyarország csillogó, reményteljes délibábját. »A határok visszaszerzése, a politikai célok elérése, katonai úton, fegyveresen nem érhető el, mert ahhoz gyengék vagyunk, ahhoz pénz, sok pénz kell« — hangoztatja ismételten a céljainak megnyerendők előtt.

A célok hazafias voltának feltüntetése és a hazafias kötelességek hangoztatása után jött a tervek keresztülvitelének plauzibilissá tétele. Végül az utolsó ellenvetésnek, az esetleges rizikónak aggodalmait eloszlatni ott volt Nádosy Imre országos főkapitány, akinek magas hivatali állása alkalmas volt ama látszat feltüntetésére, hogy az akció mögött a kormány áll s hogy ily módon a részvétel büntetőjogi kockázattal nem jár.

Hogy ezen logikai következtetés kétségtelenül helyes és egyedül helytálló, misem igazolja jobban, mint Windischgraetz Lajosnak a Nádosy Imre szerepével kapcsolatban már idézett vallomásai, melyek szerint ő Nádosy Imrét ebben az ügyben mintegy hátvédőnek tekintette, mert úgy vélte, hogy Nádosy mint országos főkapitány, hivatali állásával is fedezi az ő — Windischgraetz — akcióját, azáltal, hogy azt nemcsak hogy nem akadályozza meg, hanem egyenesen elősegíti és támogatja.

Támogatja továbbá Nádosy Imrének vallomása, melyben hivatkozik arra. hogy őt Windischgraetz az akciónak hazafias jelszavak hangoztatásával nyerte meg, majd vallomásának további részében: »Arra nem gondoltam, hogy az akció sikertelensége esetén hazámnak bajokat okozhatok, mert előttem, laikus előtt oly plauzibilissé tudta tenni a herceg a hamisítványok értékesítésének keresztülvitelét, hogy abban teljesen megnyugodtam.«

Támogatja a sok hasonló tartalmú vallomás közül Haits Lajos vezértanácsoknak a bizottság előtt tett nyilatkozata: »Én is magyar ember vagyok és az én mellemet is megfekszi Trianon. Nem tudok lélekzetet venni. Elszakított területre való vagyok én is. Amíg élek, talán nem jövök abba a helyzetbe, hogy lássak megint egy egész Magyarországot. Akkor láttam ezt a kecsegtető nyilatkozatot, egy tiszta, hazafias akcióról van szó, amely esetleg visszasegíti az országot.« Majd pedig vallomása további részén: »Amidőn felettes hatóságról volt szó, Windischgraetz mindig megnyugtatott, utalt Nádosyra és azt mondotta, hogy Nádosy csak elég tekintély.«

Végül Kurtz Sándor főtanácsnok nyomozás során tett vallomásának következő része: «Windischgraetz főleg azzal érvelt, hogy a kormány jelen esetben felettes minisztériumom hivatalosan nem vehetné tudomásul azt a bejelentést. Ha azonban minden áron garanciát akarok arra nézve, hogy ez egészen komoly hátterű és hazafias célt szolgáló ügy, úgy hajlandó engem azonnal Nádosy főkapitányhoz vinni.«

Ily körülmények között megérthető a résztvevők — bár ténybelileg alaptalan — feltevése, megállapítható, hogy miként értelmezendő »a kormány támogatás« hangoztatása az egyes résztvevék részéről.

A miniszterelnök levele.

A bizottság a politikai felelősség szempontjából vizsgálat tárgyává tette ama körülményt, vajjon Kozma Miklósnak, a Magyar Távirati Iroda főnö-

kének a miniszterelnökkel történt közlése után nem merültek-e fel oly jelenségek, amelyekből a miniszterelnök politikai felelőssége megállapítható lenne?

Mindenekelőtt megállapítja a bizottság, hogy Kozma Miklós közlése »feljelentés«-nek, oly komoly természetű értesítésnek, amelynek folytán feltétlenül indokolt lett volna a rendőrségi eljárás megindítása, nem volt tekinthető.

Megállapította ezt a bizottság a közlés tartalmából, módjából és annak összes mellékkörülményeiből. Miként az Kozma Miklósnak a bizottság előtt tett és a nyomozás során tett vallomásával lényegében megegyező, de a miniszterelnöknek a bizottság előtt tett nyilatkozatával, valamint Baross Gábor terheltnek és Horváth Loránd tanúnak egybehangzó vallomásával megerősített előadásából tényként állapítható meg, hogy nevezett a miniszterelnöknek tudomására adott ténykörülményekről közvetett úton, oly egyén útján értesült, akit ő nem ismert, soha nem látott, s aki közlése szerint szintén csak közvetett úton jutott a közölt titok birtokába.

Maga Kozma Miklós sem tartotta komolynak ily módon szerzett értesülését, úgy, hogy előadása szerint sokáig gondolkozott rajta, hogy ezen — saját szavaival élve — »fantasztikus marhaságot« a miniszterelnökkel egyáltalában közölje-e? Végül is úgy döntött, hogy mint »kuriozum«-ot közölni fogja. Hogy mennyire »kuriozum«-nak és »fantasztikum«-nak tartotta a közlést, misem igazolja jobban, mint a közlés módja. Nem keresi a feltétlen alkalmat a közlés megtételére. Várja az alkalmat, melyet a véletlen szolgáltat számára a nemzetgyűlés folyosóján, amidőn a miniszterelnök az ülésteremből jövet a folyosón emberek ostromának kitéve, szobája felé siet. Menetközben, súgva, hogy a körülállók ne hallják, közli a miniszterelnökkel ugyancsak nem komolynak tekinthető formában: »Kegyelmes Uram! Egy olyan fantasztikus marhaságot jelentettek nekem tegnap, amelyet alig akarok neked elmondani, de egy úr, akit én nem ismertem és akinek a nevét nem mondhatom meg, azt közölte velem, hogy a Nemzeti Szövetségben francia frankok vannak, amelyek állítólag rossz hamisítványok és ezek értékesítésére állítólag rövid időn belül sor kerül.«

A közlésnek a miniszterelnök nyílván annak módja miatt különösebb jelentőséget nem tulajdonított, aminek meggyőző bizonyítéka ama körülmény, hogy a közlést tevő személyét is elfelejtette, s az csak később, Kozma Miklós személyes jelentkezése után jutott eszébe. Ha már most figyelembevesszük a közlés módját, figyelembevesszük a miniszterelnök előadását, mely szerint hozzá, a hasonló név, névtelen, gazdátlan és fantasztikus közlések, puccskisérletek stb. százai érkeztek, természetesnek és érthetőnek fogjuk találni, hogy a miniszterelnök Kozma Miklós közlésének sem tulajdonított nagyobb fontosságot, mint amilyent annak maga a közlő tulajdonított és amilyet az a közlés formájánal fogva megérdemelt

Szükségesnek tartja a bizottság megjegyezni, hogy Kozma Miklós a miniszterelnökkel nem közölte Windischgraetz herceg nevét, mert miként maga adja elő a bizottság előtti meghallgatása során, maga döbbent meg, hogy egy nevet így megmondjon, kapcsolatban a fantasztikusnak minősített tervvel.

Bár a miniszterelnök — előadása szerint — a komolytalan formában tett közlésnek különösebb jelentőséget nem tulajdonított, tekintettel arra, hogy a Nemzeti Szövetségről volt szó, amelynek élén egy megbizható és közbecsülésben álló férfiú állott, akit egyben a miniszterelnökhöz meleg

barátság is fűzött, levelet intézett hozzá — báró Perényi Zsigmondhoz — s a vele közölt állítással kapcsolatban információt kért.

A bizottság megállapítja, hogy a miniszterelnök ezen intézkedése során semminemű mulasztást nem követett el. Annak megállapítása után ugyanis, hogy Kozma Miklós közlése »feljelentés«-nek minősíthető semmi körülmények között nem volt, s hogy az a közlés módjánál fogja többnek egy anonym feljelentésnél értékelhető nem volt, természetesen következik, hogy a mulasztást a miniszterelnök akkor sem követett volna el, ha azt a többi anonym feljelentések sorára juttatva, semmi intézkedést nem tesz. Csak túlzott lelkiismeretességnek és figyelemnek lehet minősíteni, hogy ennek dacára felvilágositásért fordul barátjához, báró Perényi Zsigmondhoz, akiről tudja, hogy inkorrekt dologra nem vállalkozik, kérve, hogy az ügynek nézzen utána s a tárgyban őt megnyugtassa.

Br. Perényi Zsigmond válaszlevelében — melyet a miniszter közvetlenül Genfbe való elutazása előtt vett kézhez, — a tekintetben tényleg megnyugtatja a miniszterelnököt, hogy a Nemzeti Szövetség birtokában hamis frankok nincsenek, ilyenek értékesítésével, vagy hasonló manipulációkkal sohasem foglalkozott és a jelenben sem foglalkozik. Közli azonban a miniszterelnökkel, hogy ebben az ügyben bizonyos információkat szerzett, amelyeket szóbeliieg szeretne a miniszterelnökkel közölni.

Megállapítja a bizottság, hogy br. Perényi Zsigmond levele semmi oly új tényállítást nem tartalmazott, amely a miniszterelnökben megerősíthette volna Kozma Miklós közlésének a komolyságát. A levél a Nemzeti Szövetségre vonatkozó tényállítással kapcsolatban kifejezetten cáfolatot tártalmazott. Ama további közlés, mely szerint: »Ebben az ügyben sikerült bizonyos információkat szereznem«, nem tartalmazott oly határozott formájú tényállítást, amoly magában véve komoly nyomozási eljárás alapjául szolgálhatott volna. Ehhez legalább is szükség volt arra, hogy br. Perényi Zsigmond tényleg közölje is azon információkat, amelyeket beszerzett. Arra azonban már a miniszterelnöknek módja nem volt, hogy br. Perényit személyesen hallgathassa meg, mert hiszen köztudomás szerint a levelet közvetlenül genfi elutazása előtt vette kézhez, amidőn már br. Perényi meghallgatására kellő idővel nem rendelkezett, mert az országnak a genfi tárgyaláson sorra kerülő eminens érdekei teljes mértékben igénybe vették minden rendelkezésre álló rövid idejét.

Feltéve azonban, hogy a miniszterelnök tényleg tudott volna időt szakítani br. Perényi Zsigmond meghallgatására és az általa beszerzett információk, — amelyek végeredményben a nyomozási eljárás megindításához alkalmatlanok is lehettek — tényleg olyanok lettek volna, amelyek alapján a nyomozási eljárást meg kell indítani, a bizottság megállapítása szerint akkor sem tehetett volna többet, mint tett ténylegesen a jelen esetben.

A miniszterelnök br. Perényi Zsigmond levelének vétele után az államtitkárját, br. Prónay Györgyöt megbízta, keresse fel Nádosy Imre országos főkapitányt, közölje vele az előzményeket, adja át neki az utasítást, hogy nézzen utána a dolognak, s ha van benne valami, akadályozza meg. A miniszterelnök tehát — bár a közlés ténybeli valósága előtte megerősítve nem lett, megtette intézkedését, melynél többet akkor sem tehetett volna, ha komolyabb ténybeli adatok birtokában lett volna, — utasította a nyomozás lefolytatására az arra legilletékesebb faktort, a rendőrség országos főkapitányát.

A bizottság megállapítása szerint semminemű indok nem forgott fenn

az intézkedés megtétele időpontjában az országos főkapitány személyével szemben való bizalmatlanságra, mert hiszen a gyanúnak még a leghalványabb árnyéka sem forgott fenn a tekintetben, hogy nevezett a bűncselekményben részes volna. De nem foroghatott volna fenn ezen gyanú akkor sem, ha a miniszterelnök a br. Perényi levelében jelzett »információ«-t tényleg intézkedése előtt meg is kaphatta volna. Ezen következtetés helyes és logikus volta megállapítható br. Perényi Zsigmondnak, a bizottság előtti meghallgatása során tett következő nyilatkozatából: »Sajnos, a miniszterelnök úr engem másnap nem fogadhatott, de találkoztam br. Prónayval, aki nekem azt mondotta, hogy a levelet átadta és a miniszterelnök úr őt bízta meg azzal, hogy szigorú utasítást adjon Nádosy Imrének az eljárásra. Én teljesen nyugodt voltam, mert meg voltam győződve, hogy az ügy el van intézve.«

Br. Perényi Zsigmond tehát maga sem tudott volna oly adatokat szolgáltatni a miniszterelnöknek, amelyből az Nádosy Imre bűnrészessége tekintetében a legcsekélyebb gyanút is táplálhatta volna.

Megállapítható ez már magából abból a tényből, hogy a miniszterelnökhöz intézett levelében erről említést sem tesz, s hogy csak a levelet vivő báró Prónay Györgyöt kérte meg annak a közlésére, hogy a levélben említett »információról«, arról tehát, amit szóbelileg közölhetne, Nádosy Imre is tud. Hogy pedig ezen üzenetet hogyan értelmezte báró Perényi Zsigmond, az megállapítható tény gyanánt a bizottság meghallgatása során tett következő nyilatkozataiból: »Nem is álmodtam, hogy Nádosy talán mintegy annak a bűnszövetkezetnek — hogy úgy mondjam — tagja lehet. Én csak azt hittem, hogy ő vagy azért, mert barátai vannak benne, vagy más okból nem akar ebben az ügyben eljárni. Ez volt a benyomásom.« Majd: »Én t. i. nem téteteztem fel Nádosyról az utolsó pillanatig sem, hogy aki rendőrminiszter volt, aktív résztvevő lehessen ebben a társaságban. Csak azt hittem, hogy akár azért, mert barátai vannak benne, vagy más okból, amelyeket nem ismerek, nem kívánt ellenük eljárni.« S amaz állítását, hogy Nádosy tud a dologról, úgy értelmezte, hogy: »tud róla és meg tudja akadályozni.« Megállapítható, hogy báró Perényi Zsigmond soha nem aggályoskodott a tekintetben, hogy a nyomozással Nádosy lett megbízva, nyugodt volt, amidőn ezt Prónay bárótól megtudta, s miként azt a bizottság előtti meghallgatása során is kijelentette, meggyőződése volt, hogy az a feltevése, hogy Nádosy tud a dologról, az ügy megoldására nézve káros nem lehet. Ezt igazolja egyébként az a tény is, hogy báró Perényi Zsigmond »információ«-it mással nem is tartotta szükségesnek közölni.

Báró Prónay György államtitkár a miniszterelnök megbízását Nádosy Imrével közölte is. A nyomozás során tett vallomásaival egybehangzóan, a bizottság előtti meghallgatása alkalmával tett nyilatkozata szerint még aznap, amikor a miniszterelnök megbízását vette, az Apponyi-téren találkozot Nádosy Imrével, megmondotta neki, hogy a miniszterelnöktől jön, elmondotta az előzményeket, hogy t. i. Perényi írt egy levelet a miniszterelnökhöz, s átadta a miniszterelnök utasítását: »Nézz utána annak a dolognak, tedd meg a szükséges lépéseket és akadályozd meg azokat a dolgokat.«

Felhívta egyúttal, hogy az ügyről a miniszterelnöknek Genfből való megérkezése után tegyen jelentést.

Báró Prónay György előadása szerint ugyanekkor megkérdezte Nádosy Imrét, hogy vannak-e ez ügyben bizonyos értesülései, mire Nádosy azt felelte: »igen, neki is vannak már bizonyos értesülései, úgy tudja, hogy Windischgraetz foglalkozik ilyen dologgal«.

Nádosy Imre a nyomozó hatóságok előtt tett vallomása során beismerte, hogy a miniszterelnök báró Prónay György útján küldött utasítását átvette s hogy báró Prónay Györgynek vonatkozó vallomásai a valóságnak megfelelnek. Beismeri egyúttal azt is, hogy az utasítás dacára semmit sem tett.

Báró Prónay Györgynek a bizottság előtti meghallgatása során tett előadásából tényként állapitható meg, hogy nevezett a Nádosy Imrével való beszélgetésről senkinek említést, illetve jelentést nem tett. Indokolja ezt báró Prónay György a következőkben: 1. mert a miniszterelnök közvetlenül Nádosy Imréhez utasította; 2. a nyomozás elrendelésére a legilletékesebb fórum Nádosy volt; 3. feltétlenül hitte, hogy a legilletékesebb fórumhoz vannak adresszálva a miniszterelnök utasításai; 4. meg volt győződve, hogy Nádosy az utasításnak eleget fog tenni; 5. a multban is előfordult, hogy a miniszterelnök adott utasítást Nádosynak vagy személyesen vagy általa s azt mindenkor teljesítette. Kijelentése szerint »akkor még kissé fantasztikusnak és hihetetlennek találta az egész dolgot. Meg volt győződve róla, hogy a legilletékesebb emberhez vannak adresszálva az utasítások és szentül meg volt győződve, hogy Nádosy azoknak eleget fog tenni, mert azt hitte, hogy Nádosy hivatalos állásánál fogva tud arról a dologról.« Annál is inkább meg volt erről győződve, mert miként a bizottság előtt kijelentette, találkozásuk alkalmával »semmi olyat Nádosy nem mondott, amiből azt következtethette volna, hogy nem jó helyen tett jelentést. Amikor Nádosyval erről a dologról beszélt, abszolute nem lepődött meg. Ezt is úgy vette, mint a miniszterelnök úrtól jött utasítást, mint amilyen minden más utasítás szokott lenni.«

Megállapítja a bizottság, hogy a miniszterelnök december hó 13-án érkezett vissza Genfből. Akkor már Jankovich Arisztid, aki december hó 10-én utazott el Budapestről, Amszterdamban volt s másnap, december hó 14-én megtörtént a letartóztatása.

Báró Prónay György a miniszterelnöknek közvetlenül megérkezése után jelentést megbízatásának teljesítéséről nem tett.

December hó 17-én rövid időre ugyan fenn volt a miniszterelnöknél, ez alkalommal azonban megbízatásának teljesítéséről jelentést nem tett. Csak december hó 24-én jelentette a miniszterelnöknek, hogy megbízatásában eljárt s a nyert utasítást Nádosynak átadta.

A bizottság az előadottak alapján tényként állapította meg, hogy a miniszterelnök Kozma Miklós közlésével, illetve báró Perényi Zsigmond levelével kapcsolatban a kellő intézkedéseket megtette s hogy azok megtétele során őt a legcsekélyebb mulasztás sem terheli.

A rendőrségi nyomozás.

A bizottság eljárása során beható vizsgálat tárgyává tette a rendőri nyomozás egész menetét s ezzel kapcsolatban a belügyminiszter eljárását is, a politikai felelősség szempontjából.

Miként az a bizottság által megállapított tényállásból kitűnik, a belügyminiszter a pénzhamisítás bűnügyéről december hó 18-án értesült, amidőn a miniszterelnök közölte vele gróf Khuen Hédervary Sándor rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter jelentését, amely szerint Jankovich Arisztidet Hollandiában hamis frankok forgalombahozatala miatt letartóztatták. Egyszersmind közölte a miniszterelnök a belügyminiszterrel azt is, hogy Nádosy országos főkapitány is járt nála, akit utasított, hogy a belügyminiszternek az ügyben jelentést tegyen.

A megállapított tényállás szerint Jankovich Arisztid letartóztatásáról az első értesítés Hágából érkezett, Forster hágai magyar követtől, aki december hó 14-én feladott s ide 15-én délelőtt érkezett táviratában értesíti a külügyminisztériumot, hogy Jankovichot Hágában egy hamis ezerfrankos bankjegy váltása közben letartóztatták s nevezett arra hivatkozik, hogy Nádosy országos főkapitány által titkos misszióban küldetett ki. A követ egyúttal távirati választ kért a pénzváltás jóhiszeműsége s a hivatalos kiküldetés fennállása tekintetében. A külügyminisztérium annak megállapítása után, hogy Jankovich az országos főkapitány ajánlása, illetőleg személyes közreműködése folytán kapott futárigazolvánnyal utazott hivatalos küldetésben, a távirat elintézése gyanánt teljes jóhiszeműséggel azt válaszolta, hogy a pénzváltás kétségtelenül jóhiszemű, kiküldetés fennáll. A kiküldetés körülményeire és Jankovich Arisztid személyére való tekintettel a külügyminisztérium teljes jóhiszeműséggel lehetett ama feltevésben, hogy Jankovich valamely kellemetlen félreértés áldozata lehet.

A következő napon, december hó 16-án érkezett a hágai kir. követségtől a második távirat, amelyben a külügyminisztériumot arról értesíti, hogy Jankovich Arisztidnek Amszterdamban megtalált podgyászában egész koffer hamis bankjegy találtatott. Ezen távirat vétele után a külügyminisztérium még aznap utasította a hágai követet, hogy Jankovich Arisztid érdekében minden intervenciótól tartózkodjék és hogy az ügyre nézve az illetékes hatóságtól szerezzen bizalmas információkat. A hágai követnek ezen távirati közlése fontos jelentőségű volt és alapul szolgálhatott volna a nyomozási eljárás megindítására, azonban még ugyanaznap, tehát december hó 16-án este érkezett a hágai kir. követség egy harmadik távirata, amelyben arról értesíti a külügyminisztériumot, hogy megelőző táviratában foglalt információja — mely szerint Jankovich Arisztid podgyászában hamis frankok találtattak — megerősítést nem nyert, ily módon tehát az első adat, amelynek alapján a nyomozási eljárás megindulhatott volna, megdőlt.

December hó 17-én gróf Khuen-Héderváry Sándor a miniszterelnökkel szóbelileg közli a hágai táviratok tartalmát. Ugyanezen vagy a rákövetkező napon a miniszterelnök kihallgatáson fogadja Nádosy Imrét, aki beismeri, hogy a miniszterelnöknek báró Prónay György útján küldött értesitését megkapta, annak azonban eleget nem tett. Hibásnak érzi magát, hogy kellő időben a megfelelő intézkedéseket meg nem tette.

A miniszterelnök utasította az országos főkapitányt, hogy ez ügyben a belügyminiszternek részletes jelentést tegyen. Ezen részletes jelentést Nádosy december hó 19-én teszi meg a belügyminiszternek, amikor is ismét beismerte, hogy a miniszterelnök utasítását nem teljesítette.

Kétségtelen, hogy eme körülmény Nádosy Imre országos főkapitány személyével és ténykedésével kapcsolatban gyanút kelthetett, amely gyanú azonban nem terjedhetett tovább ama feltevésnél, hogy Nádosy Imre országos főkapitány hivatalbeli kötelességmulasztást követett el, amidőn a miniszterelnök pozitív formában tett utasítását nem teljesítette.

A Hágában történt letartóztatásokkal kapcsolatban december hó 20-án már bizonyos közlések jelentek meg az esti lapokban A következő napon a belügyminiszter a hírlapi közlemények alapján utasította a budapesti államrendőrség főkapitányát, Marinovich Jenőt a nyomozás megindítására. Természetes, hogy a nyomozó hatóságoknak ekkor még igen csekély adat állott rendelkezésre s azok sem voltak pozitív adatoknak tekinthetők s ahhoz, hogy

a nyomozás egy bizonyos meghatározott irányban indulhasson meg, feltétlenül szükség volt a hágai nyomozó hatóságok munkájának eredményére.

Az amszterdami törvényszék főügyészétől az első átirat december hó 22-én érkezett meg, a budapesti rendőrfőkapitányságra. Ebben megkeresés foglaltatik Nádosy Imre országos főkapitány kihallgatására vonatkozólag, tekintettel arra, hogy a letartóztatott Jankovich Arisztid vallomásában hivatkozás történik az országos főkapitányra, akivel állítólag a hamis frankok értékesítésének tervét megbeszélte volna.

Nádosy Imrét a rendőrség még ugyanazon a napon, december hó 22-én kihallgatta. Vallomásában a leghatározottabban tagadja Jankovichnak vele szemben felhozott állításait, hogy t. i. Jankovich vele a hamis frankok értékesítésének tervét megbeszélte volna, s tagadja, hogy egyáltalában tudott volna a hamis frankok forgalombahozásáról. Előadja, hogy Jankovich számára a kiállított futárigazolványt nevezett ama kérésére állíttatta ki, hogy egy bizalmas természetű ügyben Hollandiába akar utazni. Kételyei nem voltak, mert Jankovichot régóta ismerte és előkelő társadalmi állása, volt vezérkari tiszti mivolta garanciát nyujtottak neki a kérés teljesíthetését illetőleg.

Kétségtelen, hogy a hollandi átirat a Nádosy Imrével szemben felmerült gyanút lényegesen megerősítette. Ez a gyanú azonban még mindig nem volt oly nyomatékosnak tekinthető, hogy annak alapján az országos főkapitánnyal szemben a bűnvádi perrendtartásban szabályozott eljárásnak lehetett volna helye. A jelzett hágai átiratban közöltetett Jankovich Arisztid ama vallomása is, amely szerint nevezett a hamis frankokat Somlay István és Kovács Adalbert nevű egyénektől kapta, akikkel az értékesítés tervét a Belvárosi kávéházban beszélte meg.

A belügyminiszter a hágai átirat vétele után felszólította Nádosy Imrét, hogy a nyomozásban ne vegyen részt, tekintettel arra, hogy neve a hágai átiratban szerepel, egyúttal utasította Marinovich Jenőt, a budapesti államrendőrség főkapitányát, hogy a hágai átiratban jelzett adatokat a legerélyesebben nyomozza le és a nyomozás minden fázisáról, az országos főkapitány kikerülésével, közvetlenül neki tegyen jelentést.

A holland átirat adatai alapján megindult nyomozás eredményre nem vezetett. Ez természetes is volt, mert miként később megállapítást nyert, az abban szereplő Somlay István és Kovács Adalbert nevek fiktívek és a velük kapcsolatban közölt tényállás hamis volt. —

A belügyminiszter tehát a nyomozás irányát illetően ismét csak azokra a gyanúokokra volt utalva, amelyeket magának Nádosy Imrének szavaiból merített a miniszterelnök utasítása alapján vele folytatott beszélgetés során. Adatait bizonyos mértékben kiegészítette Prónay György bárónak december 24-én tett jelentése, mely szerint Nádosy Imre előtte akkor, amidőn a miniszterelnök utasítását vele közölte, megemlítette Windischgraetz nevét. Mivel ily módon a hamis frankok forgalombahozatalával kapcsolatban két személy ellen merült fel gyanú, Nádosy Imre és Windischgraetz Lajos herceg ellen, december 24-én a miniszterelnök utasította a belügyminisztert, hogy a felmerült gyanúokok alapján a két egyén esetleges bűnrészességét vizsgálja meg és pedig tekintettel a gyanúsítottak személyére, társadalmi helyzetére és Nádosy Imre országos főkapitány közhivatali állására s ezek mellett természetesen arra a politikai jelentőségre is, amellyel éppen ezeknél fogva az ügy bírt, nevezettek személye ellen a nyomozást közvetlenül a belügyminiszter foganatosítja.

Ugyanezen a napon a belügyminiszter felhívta Nádosy Imre országos főkapitányt, hogy hivatalába ne járjon be és kérjen szabadságot. A belügyminiszter a miniszterelnöktől nyert utasítás alapján december 25 én Nádosy Imre útján magához rendelte Windischgraetz Lajos herceget. A cél ezzel, a belügyminiszter előadása szerint, az volt, hogy nevezettektől a nyomozás további menetére vonatkozólag a velük folytatott beszélgetés során lehetőleg további adatokat szerezzen. A beszélgetés nem volt kihallgatás jellegü, tekintve azonban a célt, amelyet annak során a belügyminiszter elérni szándékolt, ez természetes is volt. Ezen beszélgetés a belügyminisztert, a bizottság előtti meghallgatása során tett kijelentése szerint megerősítette ama feltevésében, hogy Windischgraetznek a bűnügyhöz feltétlenül köze van és hogy Nádosynak is tudnia kell a dologról. A gyanú tehát meg volt, de a bűnügyi eljárás megindításához elegendő adat még rendelkezésre nem állott.

Időközben igen természetesen folyt a rendőrség nyomozó munkája a hágai átirat alapján is, pozitív adat hiányában azonban eredménytelenül. A belügyminiszternek Windischgraetzcel és Nádosyval folytatott beszélgetése során elsőízben merült fel a Térképészeti Intézet neve. A belügyminiszter nyomban intézkedett a Térképészeti Intézetben tartandó házkutatás iránt, hogy azonban ez feltűnő ne legyen, egyidejűleg elrendelte, hogy a rendőrség az összes állami nyomdákban, sőt a jobban berendezett magánnyomdákban is tartson házkutatást. Ez a házkutatás is azonban eredménytelen volt.

A nyomozási eljárással kapcsolatban a bizottsági tárgyalás során joggal merülhetett fel az a kérdés, miért nem hallgattatott meg Kozma Miklós, aki az első közlést a hamis frankokkal kapcsolatban a miniszterelnöknek tette és báró Perényi Zsigmond, aki ugyancsak közölte a miniszterelnökkel azt a bizonyos információt Megállapitást nyert azonban, hogy a miniszterelnök arra, hogy a közlést Kozma Miklós tette, nem is emlékezett. Nevezett tehát kihallgatható nem is volt. Megállapította továbbá a bizottság, hogy báró Perényi Zsigmond december 22-én Bécsbe utazott, ahonnét csak december 30-án érkezett vissza, így kihallgatása eszközölhető szintén nem volt. E tekintetben tehát a nyomozó hatóságokat mulasztás nem terheli.

A nyomozási eljárás tehát annak következtében, hogy az adatok, amelyek alapján elindult, részben hamisak, részben pedig csak pozitív bizonyítékokkal alá nem támasztott szuppozíciók voltak, eredménnyel nem járt egész december 28-ig, amidőn a francia kiküldöttek a nyomozás szempontjából döntő jelentőségű adatokat hoztak. Meghozták nevezetesen a Hollandiában letartóztatott egyének címére Budapesten feladott táviratokat, amelyek alapján a rendőrség rövidesen kikutatta azok feladóját, Rába Dezső személyében és meghozták az első nyomot Kovács Gáspár, Windischgraetz herceg komornyikjával kapcsolatban.

Az ezen az alapon megindult nyomozás eredménye gyanánt rövidesen előállíttatott és előzetes letartóztatásba került Kovács Gáspár és Rába Dezső.

Windischgraetz Lajos herceg a rendőrség által december 31-én kihallgattatván, bűnrészességét a leghatározottabban tagadja.

A rendőrségi nyomozás ezen stádiumában Windischgraetz herceg bűnrészessége kétségtelennek látszott és a nyomozó hatóságok oly adatok birtokában voltak, amelyeb alapján nevezett ellen a bűnvádi perrendtartás értelmében való eljárás megindulhatott.

Ugyancsak kétségtelennek látszott ama körülmény is, hogy Nádosy Imre a pénzhamisításról tudott s hogy annak meg nem akadályozásával hivatali eljárásában sulyos szabálytalanságot követett el.

A belügyminiszter a nyomozás ezen stádiumáról december 31-én jelentést tett a miniszterelnöknek. Kétségtelen volt, hogy a bűnügyet a legkisebb részleteibe menően ki kell deríteni. Ezt a miniszterelnök a belügyminiszterrel egyetértően ez alkalommal el is határozta. Épp oly kétségtelen volt azonban az a körülmény is, hogy a bűncselekmény kiderítéséből óriási világbotrány fog származni, ami az országra nézve úgy bel-, mint külpolitikai szempontból beláthatatlan következményekkel járhat. Ezen kétségkívül fennforgó és mérlegelendő indokok a bűncselekmény felderítése körüli eljárásban bizonyos meggondoltságra, természetes és legmesszebbmenő körültekintésre intettek. Ezektől az indokoktól vezéreltetve, ez alkalommal a miniszterelnök a belügyminiszterrel abban állapodott meg, hogy a sajtót és a pártokat bizonyos irányban tájékoztatni kell, mielőtt Windischgraetz és Nádosy letartóztatásba kerülnének, hogy a letartóztatásoknak a közvéleményre túlságosan nyugtalanító hatása enyhíttessék. Hogy azonban a nyomozás érdekei sérelmet ne szenvedjenek, ugyanezen a napon elhatároztatott és foganatosíttatott is Windischgraetz Lajos herceg házi őrizetbe vétele.

Ilyen előzmények után történt, hogy a belügyminiszter január 3-án magához rendelte Nádosy Imrét, aki az elébe tárt gyanúokok alapján beismerte bűnösségét s megírta a rendőrséghez intézett, részben beismerő vallomását.

A belügyminiszter előadása szerint Nádosy Imre négyszemközt tett beismerését írásba foglalni és a rendőrséggel közölni csak oly feltétel alatt volt hajlandó, ha mód nyujtatik neki ahhoz, hogy Windischgraetzcel beszélhessen, akinek utolsó találkozása alkalmával megígérte, hogy ez ügyben vallani nem fog.

A belügyminiszter ama meggyőződéstől vezéreltetve, hogy Nádosy letartóztatása tárgyában úgy is az ügyészség hivatott intézkedni és hogy az ő beszélgetése Windischgraetzcel a nyomozásra hátrányos nem, csak előnyös lehet, ezen beszélgetés ellen kifogást nem emelt, ama feltétel mellett, hogy Nádosy vallomását előzetesen írásba foglalva rendelkezésére bocsátja. Ez január 3-án este volt.

Nádosy Imre másnap január 4-én reggel felkereste lakásán Windischgraetz herceget s közölte vele részbeni beismerő vallomását, amely beszélgetés eredménye gyanánt Windischgraetz Lajos herceg január 4-én ugyancsak beismerő vallomást tett. Ugyanezen a napon megtörtént Windishgraetz Lajos és Nádosy Imre előzetes letartóztatása is.

A bizottság vizsgálata körébe vonta a belügyminiszter ezen eljárását és azt a nyomozás érdekei szempontjából mérlegelés tárgyává tette. Megállapította, hogy Nádosy Imre beismerő vallomása előtt merültek fel Nádosyval szemben gyanúokok, amelyek igazolni látszottak, hogy ő a bűncselekményről már előzetesen tudott s voltak gyanúokok Windischgraetz Lajos herceg bűnrészessége mellett is, azonban ezek a gyanúokok pozitív bizonyítékokkal, tényekkel alátámasztva nem voltak.

A belügyminiszternek Nádosy Imrével történt megbeszélése kapcsán a lehetősége merült fel annak, hogy ezen gyanúokok pozitív bizonyítékkal, Nádosy saját vallomásával, támasztassanak alá s ugyancsak, hogy Nádosynak egy Windischgraetz-cel történendő beszélgetése során Windischgraetz részéről hasonlóképen beismerő vallomás tétessék. Kétségtelen, hogy a nyomozás szempontjából ezen nagyjelentőségű bizonyítékok beszerzése indokolttá tette a belügyminiszter eljárását.

Mérlegelés tárgyává tette a bizottság másrészt ama hátrányokat is,

amelyek Nádosy Imrének a házi őrizetben lévő Windischgraetz Lajos herceggel folytatandó megbeszéléséből származhattak.

Az első hátrány az lehetett, hogy nevezettek összebeszélhetnek a védekezés módját illetőleg. Az ettől való félelem azonban indokolatlan volt, hiszen nevezetteknek megelőzőleg elegendő módjuk, idejük és lehetőségük volt erre.

A másik aggály, amely ezzel kapcsolatban felmerülhetett, a bűnjelek esetleges megsemmisítésének a lehetősége volt. Eltekintve azonban attól, hogy nevezetteknek erre is már megelőzőleg elég idejük volt s hogy Windischgraetz egyébként is már hosszabb idő óta rendőri őrizet alatt állott, ez az aggály is indokolatlannak mutatkozott.

Végül szökés esete sem foroghatván fenn, mindazok az aggályok, amelyek a bűnvádi perrendtartás értelmében egy ilyen megbeszéléssel kapcsolatban fennforoghattak, eliminálódtak.

Ha már most ezekkel az aggályokkal szembeállítjuk az eredményt, — amely tényleg be is következett — t. i. Nádosy Imrének és Windischgraetz Lajosnak beismerő vallomását, ami a nyomozást óriási léptekkel vitte előre s lehetővé tette a bűnügy teljes kiderítését, akkor a körülmények objektív elbirálása mellett más álláspontra helyezkedni nem lehet, mint arra, hogy a belügyminiszter ezen eljárása a cél elérése szempontjából érthető volt és azt az elért eredmény tényleg indokolta is.

A bizottság tehát megállapítja, hogy a nyomozás során oly jelenségek, amelyekből a belügyminiszter politikai felelőssége, akár valamely tényleges intézkedése, akár pedig valamely intézkedés idejében való megtételének elmulasztása következtében megállapítható lenne, fel nem merültek.

A Térképészeti Intézet szerepe.

A Térképészeti Intézetnek a bűnügyben való szerepével kapcsolatban a bizottság a következő kérdések tisztázását látta szükségesnek;

a) Ki ajánlotta Windischgraetz hercegnek Gerő Sándor altanácsnokot, a Térképészeti Intézet technikai szakértőjét a frankhamisítás céljaira?

b) Kinek a kezdeményezésére történt a Térképészeti Intézetnek az akcióba való bekapcsolása?

c) Melyik a Térképészeti Intézet felettes hatósága s a Térképészeti Intézet vezetői az intézetben végzett hamisítási munkálatokról tettek-e jelentést felettes hatóságaiknak?

d) Ki és hogyan nyerte meg az akciónak a Térképészeti Intézet alkalmazottait?

Első kérdésre a válasz megtalálható a tényállás vonatkozó részében, amely szerint Haits Lajos vezértanácsnok, a Térképészeti Intézet akkori vezetője maga adta elő, hogy Gerő Lászlót ő ajánlotta Windischgraetz hercegnek 1924. év elején. Ez alkalommal csak klisé készítéséről volt szó, amelynek alapján a nyomás valahol Sárospatakon, vagy valahol másutt történt volna. Ennek a klisének az elkészítésére kért tőle Windischgraetz herceg egy abszolut megbízható szakértőt s ő Gerőt ajánlotta.

Gerő az ajánlat folytán összeköttetésbe is lépett a herceggel s vállalta a megbízatást. Kezdetben tehát csak a klisé-készítés munkálatai folytak a Térképészeti Intézetben, a nyomás más helyen volt tervbe véve. A munkálatok folyamán azután a herceg és Gerő arra a gondolatra jutottak, hogy a tervezett nagyszabású pénzhamisítási akció a legeredményesebben magában

a Térképészeti Intézetben volna végrehajtható. Ezen tervnek azonban az intézet vezetőjét, Haits Lajost, aki kezdetben csak a klisé készítéséhez járult hozzá, meg kellett nyerni. Haits ehhez hozzájárulását meg is adta.

Ezt a tényt megállapította a bizottság Haits Lajosnak a bizottság előtti meghallgatása során tett s a tényállási részben már ismertetett beismerő kijelentéséből, továbbá Gerő Lászlónak a nyomozás során tett következő vallomásaiból: »Nem 1924. őszén, hanem tavaszán szólt nekem Haits Lajos parancsnokom, hogy egy hazafias célú nehéz munka elvégzéséről van szó, amelyre csak én vagyok alkalmas és majd bizonyos helyről megbízást fogok kapni, ahol majd közölni fognak velem mindent. Ezután kaptam megbízást Windischgraetztől, aki közölte velem, hogy ezerfrankos bankjegyek hamisításáról van szó.«

Ezt állítja Haits Lajossal történt szembesítése alkalmával is: »Szemébe mondom Haits Lajosnak, hogy neki a frankhamisítási munkálatok megkezdését annakidején, a dolgok legkezdetlegesebb stádiumában — emlékezetem szerint már 1924. nyarán — teljes egészében jelentettem. Jelentettem neki, hogy a tervezett munkálatokat a Térképészeti Intézet helyiségeiben, szakmunkásainak felhasználásával és szükség esetén az intézetben lévő eszközök, apparátusok igénybevételével fogjuk végeztetni, amennyiben ő, mint az intézet vezetője ehhez hozzájárul. Haits az általam hangoztatott és kifejtett indokok alapján a frankhamisítási akcióhoz teljes mértékben hozzájárult.«

Gerő László ezen vallomását lényegében megismételte a pótnyomozás során tett kihallgatása alkalmával is, amidőn arra a kérdésre: »Ki adta közvetlenül az utasítást Gerőnek, vagy hívta fel, hogy a pénzhamisítási munkálatokban részt vegyen?« előadta, hogy: »1924. év legelején Haits vezértanácsnok magához hivatott és megkérdezte, hogy hazafias érdekből, a haza javára, hajlandó vagyok-e egy titkos nagy munkát vállalni? Igenlő válaszom az volt, hogy a hazámért bármire hajlandó vagyok. Megjegyezte, hogy ilyen munkát még nem végeztem, majd beszélgetés során lassan rátért arra, hogy egy nagyszabású pénzhamisítási ügyről van szó. Én vállaltam a megbízást, az említett szempontok által vezéreltetve. Igéretet tettem neki és azután vártam a fejleményeket. Egyszer felhívást kaptam, menjek fel Windischgraetzhez, akit akkor még nem ismertem. Én a felhívásnak eleget tettem és ott néhány hét mulva megjelentem. Felmentem Windischgraetz lakására 1924. elején, és ott találkoztam először Windischgraetz-cel. Elmondotta, hogy — amint az ügy további részét már előadtam — régebben kísérletezett. t. i. Windischgraetz ezerfrankos bankjegyek hamisításával. Rengeteg pénzt emésztettek fel a kísérletek megfelelő eredmény nélkül, miért is a beszélgetés során azt a felhívást intézte hozzám, hogy egy nagyszabású ezerfrank hamisításhoz készítsek kalkulációkat, terveket és költségeket az anyagiakat illetőleg is. E megbeszéléseknél jelen volt Nádosy országos főkapitány, aki abban részt is vett. Közölte velem Windischgraetz, hogy itt van már egy német ember, aki a pénzhamisítási ügy lebonyolításának előmunkálataival már foglalkozik, az ő megbízásából, és felkért, hogy ennek a német egyénnek adjak alkalmat, hogy a vonatkozó kísérleteket az intézetben, az intézet apparátusainak felhasználásával végezhesse. Kijelentettem, hogy ezt csak felettes hatóságom hozzájárulásával tehetem. Haitsnak jelentettem Windischgraetz kívánságát, aki nemcsak megengedte, de személyes közreműködését is ígérte. Így történt, hogy Schultze az intézetben állandóan kísérletezett, az anyagokat én adtam rendelkezésére, de a kísérletben részt nem vettem.«

Gerő László ezen vallomásából szereplésének két fázisa szintén precízen

megállapítható. Első fázisa, amidőn Haits felkéri, hogy lépjen érintkezésbe Windischgraetz-cel egy hazafias akció végrehajtása céljából, a másik pedig, amidőn a Térképészeti Intézet apparátusainak igénybevételéhez Gerő Haits Lajos hozzájárulását kéri. Ezen vallomás valóságát megerősíti Nádosy Imrének ez ügyben tett vallomása is, melyben kijelenti, hogy: »Gerő László vallomására előadom, hogy 1924. őszén, amikor a herceg először hívatta Gerőt magához, én is jelen voltam és együtt közöltük Gerővel az egész tervet.«

A Gerő László László fenti vallomására vonatkozóan kihallgatott Haits Lajos ugyan bizonyos mértékben tagadja annak valódiságát, valótlannak mondván, hogy ő tájékoztatta volna Gerőt és pedig már 1924. év elején a frankhamisítási ügyről és hogy ő hívta volna fel Gerőt az abban való közreműködésre, ellenkezően állítja, hogy Gerő intézett felhívást hozzá ily értelemben 1924. nyarán, illetőleg tett neki jelentést az előkészületben lévő ügyről. Ez az ellentét a vallomások között azonban csak látszólagos s azok helyes összevetése csak megerősíti azon fentebb, Haits Lajos és Gerő László vallomásai alapján megállapított tényt, hogy a kezdeményező Haits Lajos volt, aki Gerőt Windischgraetznek ajánlotta, később azonban a Gerő által folytatott munkálatok folyamán Gerő volt az, aki Haitsot megnyerte az ideának, hogy a pénzhamisítás összes munkálatai a Térképészeti Intézetben végeztessenek.

Megerősíti ezen következtetés helyes voltát Haits Lajos fenti vallomásának további részében, amidőn előadja, hogy: »Annakidején, a midőn a bankjegyhamisítás megkezdődött, egyelőre csupán a fényképklisék előállítása folyt, amit főleg Gerő csinált és csupán néhány szakmunkás segített, illetve segíthetett neki.«

Az előadottakban arra is megkaptuk a választ, hogy kinék a kezdeményezésére történt a Térképészeti Intézetnek a pénzhamisítási akcióba való bekapcsolódása.

A harmadik kérdésre megtaláljuk a választ Haits Lajosnak a pótnyomozás során tett vallomásában. A hozzáintézett következő kérdésre:

»A Térképészeti Intézetnek, mely felettes hatósága van és tett-e jelentést ezen felettes hatóságának a bankjegy-ügyben, illetve annak létezéséről?«, a következő választ adta: »Az intézet, mint ilyen, a pénzügyminisztérium XIII/*c.* osztályát képezi, vagyis a pénzügyminiszter hatósága alatt áll. Az intézet felügyelete közvetlenül Fejér Elemér dr. h. államtitkár hivatali ügyköréhez tartozott. Sem neki, sem egyáltalán semmiféle felettes hatóságnak a bankjegy-ügy létezéséről soha semmiféle formában jelentést nem tettem.«

Ezzel a vallomásban foglalt beismeréssel teljesen azonos tartalmú kijelentést tett Haits Lajos utóda a Térképészeti Intézet élén, Kurtz Sándor főtanácsnok, beismervén, hogy felettes hatóságainak a pénzhamisítás munkálatairól soha jelentést nem tett.

Ennek a ténynek magyarázatát Haits Lajos ismertetett kihallgatása során eziránt hozzá intézett kérdésre abban adja, hogy: »Teljes garancia volt az én szememben a cél hazafias és tiszta voltát illetően Gerő puritán becsületessége, aki először informált engemet az ügy mibenlétéről, azonkívül Windischgraetz herceg személye és Nádosy magas hivatali állása.«

A bizottság előtti meghallgatása során Haits Lajos a hozzáintézett ama kérdésre: »nem tartotta-e szükségesnek, hogy felettes hatóságának, vagy barátainak, vagy tanácsadójának, akivel mondjuk, megszokta beszélni a dolgait, említést tegyen erről?«, a következő választ adta: »A hercegnek említettem, de ő azt mondotta, ezt ne tegyem meg, mert azonnal be kellene

szüntetni az egész dolgot. Utalt Nádosyra és azt mondotta, Nádosy csak elég tekintély. Üljek be az autóba és menjek fel vele Nádosyhoz, ő majd ugyanazt fogja mondani, mint a herceg. Én azonban nem akartam megsérteni a herceget azzal, hogy nem hiszek szavainak, és nem mentem fel vele Nádosyhoz. Ezt sértésnek tekintettem volna.«

A negyedik kérdésre a megfelelő választ megadják az intézet letartóztatott alkalmazottai, akik egyöntetűen adják elő, hogy őket az akciónak Gerő László nyerte meg, részben hazafias célok hangoztatásával, részben pedig mint felettes, egyenes parancsot adva a munka teljesítésére alantasainak, akik a parancs megszegése esetén exisztenciájukat féltették, részben pedig egyenes fenyegetéssel, hogy ha a parancsot nem teljesíti, vagy a munkát elárulja, állását veszítheti, börtönbe juthat, sőt életével is játszik.

Az előadottakból érthetővé válik, hogyan volt lehetséges, hogy a Térképészeti Intézetben hosszú hónapokon keresztül folyt a pénzhamisítás munkája a nélkül, hogy az a felsőbb ellenőrző hatóságok tudomására juthatott volna. A vezetők jelentést nem tettek, az alantas alkalmazottak pedig az ügy felfedését részben hazafiatlan cselekedetnek tartották, részben pedig féltek a munkát elárulni a parancsnokuk fenyegetéseinek hatása alatt. Bár felette sajnálatos, hogy a tragikus eset megtörténhetett, az előadottak alapján azonban meg kellett állapitani, hogy annak meghiusítása az intézet felettes hatóságának módjában nem állott.

Berlini követség és Kánya Kálmán szerepe.

A bűnügyi eljárás során felmerült az a gyanú, hogy a berlini magyar követség, illetőleg annak vezetője Kánya Kálmán rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter a bűnügybe ugyancsak be lett volna avatva. Ennek e gyanúja elsősorban Jankovich naplójának következő feljegyzése alapján merült fel: »Berlin, Kánya Kálmán segíthet«. Ugyancsak említés tétetett a naplóban Sztojakovics nevéről, akiről megállapíttatott, hogy a berlini követség egyik alkalmazottja. Végül a napló következő kitételéből »félnévjegyek, konszignáció Berlin számára, rólam is (ír) Kányának«.

Ezekkel a naplóbeli adatokkal kapcsolatban Rába Dezső a bizottság előtti meghallgatása során előadta, hogy Sztojakovics a berlini követségen van alkalmazva és hogy tudomása szerint Jankovichnak — megállapodás szerint — Kányát és Sztojakovicsot fel kellett volna keresnie, hogy a megállapodás a bűncselekmény tettesei és részesei között az volt, hogy a hamis frankok forgalombahozatalával szerzett értékeket Berlinbe kellett volna vinni, ahol a követségen lett volna a találkozás s az értékeket Jankovich vette volna át.

Rába Dezső előadását megerősíteni látszik Winkler István terheltnek a nyomozás során tett vallomása, amelyben előadja, hogy vele Mankovich György közölte, hogy visszautazásukat a berlini követség fogja lehetővé tenni új útlevelekkel.

Rába Rezső és Winkler István terhelteknek fenti vallomásaival szemben Windischgraetz Lajos a nyomozás során tett vallomásában a következőket mondja: »Jankovich említette, hogy Kánya Kálmán neki jó barátja és hogy neki az a terve, hogy Hollandiából visszajövet Berlinben várja be az eredményt és ott Kányát felkeresi, de Kánya Kálmánnak semmi tudomása és semmi köze ehhez az ügyhöz nincsen.«

Nádosy Imre a nyomozás során tett vallomásában a következőket mondja: »Előadom, hogy Kánya Kálmánnak ebben az egész ügyben semmi szerepe nem volt és ő nem tudott róla. Levelet neki nem írtam.«

A naplónak »fél névjegyek, konzignációk Berlin számára« kitételére vonatkozóan előadja, hogy »ez a bejegyzés azt jelenti, hogy tervbe volt véve, hogy a kiküldöttek, amennyiben visszatérésük alkalmával a hamis útlevelet nem tudják használni, magyar útlevélért a berlini magyar követségen fognak jelentkezni és személyazonosságuk igazolásául használták volna fel névjegyük felét, viszont a névjegyek másik felét és a kiküldöttek jegyzékét Berlinbe az ottani magyar követséghez megküldtem volna és Kányának is írtam volna e tárgyban. Ez a terv azonban kivitelre nem került, én a berlini követségnek semmit sem küldtem és semmit sem írtam.«

Végül Rába Dezső a bizottság előtti meghallgatása során kijelentette, hogy semmi tudomása arról nincs, hogy a berlini követség a frankhamisítási ügyről tudott, ilyet róla még csak nem is szupponált.

A bizottság a vallomások és a rendelkezésre álló egyéb adatok alapján tényként állapította meg, hogy arra vonatkozóan, miszerint a berlini követségnek avagy Kánya Kálmánnak a frankhamisítási ügyben valami része lett volna, vagy azt valami módon elősegítette, vagy elősegíteni szándékolta volna, pozitív adat fel nem merült.

Futárigazolvány kérdése.

A bizottság vizsgálata körébe vonta annak megállapítását, hogyan vált lehetségessé, hogy Jankovich Arisztid hollandiai utazása alkalmával futárigazolványt szerzett és hogy a podgyászában lévő hamis frankok diplomáciai pecséttel láttattak el.

A bizottság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy a futárszolgálattal vonatkozásban álló ügyeket a m. kir. külügyminisztérium elnöki osztálya és ennek közvetlenül alárendelt futárosztálya intézi. A külügyminisztérium részéről indított rendes futárok személyét, valamint azt, hogy a külképviseleti állomáshelyekre utazó egyének részéről, kinek a futárszolgálatai vétessenek a külügyminisztériumnak való felajánlás esetében ennek részéről igénybe, kivétel nélkül az elnöki osztály állapítja meg. Így gyakori eset, hogy egyes társminiszterek megkeresésére a külügyminisztérium alkalmi futárigazolványt állít ki más minisztériumok kebelébe tartozó tisztviselőknek és lepecsételi külföldi tárgyalásaikra magukkal vitt irataikat. Ismételten járt el a külügyminisztérium ugyanilyen módon oly esetekben is, midőn egyes közéleti férfiak, kiknek megbízhatósága tekintetében kétség nem forgott fenn, külföldi útjukkal kapcsolatban felajánlották a külügyminisztériumnak, hogy annak futárpostáját magukkal viszik.

A mult év decemberének másodikán vagy harmadikán megjelent a külügyminisztériumban az elnöki osztály vezetőjénél Nádosy Imre országos főkapitány és előadta, hogy Jankovich nyug. vezérkari ezredest külön megbízatással Hollandiába, Dániába és Svédországba küldi ki és felkérte a külügyminisztériumot arra, hogy kiküldöttje részére futárigazolványt állítson ki, magával viendő iratcsomagjait pedig zárja le a külügyminisztérium pecsétjével.

Miután Jankovich személye olyan volt, hogy önmagában is minden garanciát látszott nyujtani megbízhatósága tekintetében, továbbá mivel egyes

minisztériumok gyakrabban fordultak ilyen irányú kérelemmel a külügyminisztériumhoz és ez a megkeresés is a belügyminisztérium egyik legmagasabb állású főtisztviselőjétől eredt, az elnöki osztály vezetője a minisztériumok közötti gyakorlatnak megfelelően hozzájárult a kérelem teljesítéséhez s az erre vonatkozó utasításokat az elnöki osztály illetékes szerveinek és a futárosztálynak megadta.

December 7-én reggel megjelent Jankovich a külügyminisztérium elnöki osztályában, ahol részére a futárigazolvány a nyert utasításhoz képest kiállíttatott. A futárosztály az elnöki osztálytól azt az utasítást vette, hogy Jankovich Arisztid iratcsomagjai, amelyek Stockholmba, Koppenhágába és Amszterdamba szólnak, lepecsételendők.

Az elnöki osztályból távozva, Jankovich a futárosztályba ment egy barna bőrönddel és az elnöki osztály által közöltekre való hivatkozással, csomagjainak lepecsételését kérte.

A futárosztály vezetője, nyert utasítása alapján, a Jankovich által bőröndjéből kivett és állítólag iratokat tartalmazó csomagokat megfelelő pecséttel ellátta.

A külügyminisztérium által a bizottság rendelkezésre bocsátott felvilágosító iratból megállapíthatóan a minisztériumok részéről kiküldött egyének nyilvánvalóan iratokat tartalmazó csomagjainak a futárosztály részéről való külön átvizsgálása nem szokásos, sőt a futárosztály vezetőjének kijelentése szerint még ha a csomagolás folyamán kétségtelen meggyőződést szerzett volna arról, hogy a csomagok idegen valutákat tartamaznak, akkor sem tehette volna ezt kifogás tárgyává, miután az egyes minisztériumok megbízottaik útján igen gyakran továbbítanak értékeket hivatalos ügyből kifolyólag a külföld nagyobb városaiba.

Gróf Khuen-Héderváry Sándor rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter meghallgatása során előadta, hogy a futárigazolvány kiállításával kapcsolatban a külügyminisztériumban vizsgálat is folytattatott le, amelynek során azonban az eljárás teljes szabályossága állapíttatván meg, a fegyelmi vizsgálat elrendelésére sor nem került.

A bizottság ezek alapján megállapította, hogy a futárigazolvány kiállítása körül olyan jelenségek, amelyekből politikai felelősség volna megállapítható, nem merültek fel.

Hamis útlevelek ügye.

Az ismertetett tényállásból megállapíthatóan Rába Dezső 1925 nyarán »Radó Dénes« néven, Jankovich Arisztid pedig »Járay Antal« néven, végül ugyancsak Jankovich 1925. év decemberében Járay Andor néven a m. kir. államrendőrség budapesti főkapitánysága útlevélosztályánál hamis útleveleket szereztek.

A bizottság vizsgálat tárgyává tette, hogy nevezettek mi módon és mily összeköttetések révén juthattak hozzá a hamis útlevelekhez és a rendelkezésre álló iratok, továbbá Nádosy Imrének és dr. Hetényi Imrének az államrendőrség útlevélosztálya főnökének vallomása alapján megállapította, hogy mind a három hamis útlevél dr. Nádosy Imre egyenes rendeletére állíttatott ki. Megállapította, hogy ezek kiállítására vonatkozólag a rendeleteket Nádosy Imre, mint a m. kir. államrendőrség országos főkapitánya adta ki dr. Hetényi Imrének, az államrendőrség útlevélosztálya főnökének, aki tehát

az útleveleket hivatali feljebbvalója utasítása és parancsa alapján állította ki, a nélkül azonban, hogy az útlevelek céljáról s azok felhasználásának módjáról s különösen a hamis frankok tervezett forgalombahozataláról tudomása lett volna.

Megállapította a bizottság, hogy a »Radó Dénes«, illetőleg »Járay Antal« névre kiállított útlevéllapokhoz Nádosy Imre országos főkapitánynak egy-egy levele van csatolva, amelyekben dr. Hetényi Imrét, az útlevélosztály főnökét felkérte, hogy a levéllel jelentkező által előterjesztett kérést teljesítse. Megállapítja továbbá dr. Hetényi Imre vallomása alapján, hogy a harmadik útlevélre vonatkozó utasítást az országos főkapitány telefonon adta le.

A rendelkezésre álló iratokból megállapította a bizottság, hogy a fenti három útlevélen kívül Nádosy Imre országos főkapitány Windischgraetz Lajos herceg felkérésére további hat hamis útlevelet szerzett, még pedig abból a célból, hogy a hamis frankok külföldre szállítására vállalkozó egyének zavartalanul és a felfedezés veszélye nélkül utazhassanak. Hogy pedig esetleges tettenérésük esetén ne derüljön ki, hogy az illetők Magyarországból utaztak külföldre, hanem úgy lássék, mintha más államok alattvalói volnának, az útleveleket romániai eredetűeknek tüntette fel. Ily módon Andor Endre számára Andre Anders, Vinkler István számára Walacsek Iván, dr. Schwetz Tibor számára Selezák Mulei, dr. Mankovics György számára Georg Metz, dr. Marsovszky György számára Georg Melius, s végül Olchváry Ödön számára Olesák Dimitre álnévre állíttatott ki hamis román útlevelet.

Ezekre vonatkozóan Nádosy Imre vallomása során előadta, hogy azokat ő egy bizalmi embere útján pénzért szerezte, hogy azonban hol és kinek a révén, erre vonatkozólag a vallomástételt megtagadta.

A bizottság annak megállapítása után, hogy a m. kir. államrendőrség útlevélosztálya által kiállított útlevelek ténylegesen Nádosy Imre az államrendőrség országos főkapitánya, tehát az útlevélosztály főnökének hivatali feljebbvalója egyenes utasítására állíttattak ki, s hogy az útlevélosztály főnöke a fennálló szolgálati szabályzat értelmében felettes hatóságának meghagyásait teljesíteni tartozott, a nélkül, hogy azok jogosságát vizsgálat tárgyává tehette volna, úgy találta, hogy az anonym útlevelek kiállításának tényéből kifolyólag politikai felelősség senkit sem terhel.

Ezen megállapításnál különös figyelemmel volt a bizottság ama körülményre, hogy a belügyminisztériumnak a kir. ügyészséghez intézett átirata értelmében belügyi és rendőrségi okok más esetekben is szükségessé tették és tehetik azt, hogy valaki ne a saját nevére, hanem idegen névre kiállított útlevelet használjon.

Albrecht királyi herceg.

Jankovich naplójának egy feljegyzésével kapcsolatban, mely szerint Hans Mayer, Albrecht kir. herceg titkára részt vett egy megbeszélésen, amelyen Jankovich Arisztid is jelen volt, a bizottság szükségesnek látta megállapítani, vajjon ezen állítólagos megbeszélés a bűncselekménnyel bármilyen vonatkozásban állott-e, továbbá, hogy a cél, amelyet az akció résztvevői maguk elé kitűztek, összefüggésben állott-e az Albrecht kir. herceg érdekében kifejtett mozgalommal? Ennek kapcsán a bizottság tény gyanánt megállapította,

hogy arra vonatkozólag, hogy az akció bármily királypárti mozgalommal összefüggésben állott volna, ténybeli adat az eljárás során egyáltalában nem merült fel. Sőt Nádosy Imre országos főkapitány és Windischgraetz Lajos herceg vallomásaikban a leghatározottabban kijelentették, hogy akciójuk ilyen értelemben teljesen politikamentes volt és minden királypárti mozgalomtól teljesen távol állott.

Nádosy Imre a nyomozás során tett vallomásában kijelenti, hogy arról, hogy Albrecht kir. herceg királysága érdekében tanácskozás lett volna, nem tud, ilyenen soha részt nem vett és azt sem tudja, hogy valaki az akció résztvevői közül ilyen tanácskozáson részt vett volna.

Windischgraetz Lajos herceg a bizottság előtti meghallgatása során pedig e kérdéssel kapcsolatban a következőket adta elő: »Az egész akció ilyen értelemben teljesen politikamentes volt és Albrecht főherceg politikája tőlem rendkívül távol áll, mert hiszen úgyszólván évek óta nem láttam és nem érintkeztem vele. Semmi vonatkozásba nem állok ővele és úgy Albrecht, mint akármilyen királypárti vagy pártpolitikai mozgalomtól ez az akció minden tekintetben teljesen távol állott.«

A bizottság tényként állapította meg, hogy az eljárás során adat arra fel nem merült, hogy az akció az Albrecht kir. herceg érdekében megindult mozgalommal összefüggésben állott volna.

Gömbös Gyula.

Rába Dezső terhelt úgy a nyomozati eljárás során tett vallomásában, mint a bizottság előtti meghallgatása alkalmával ismételten hivatkozott arra, hogy Gömbös Gyula nemzetgyűlési képviselőnek a frankhamisítási akcióról tudomása volt s hogy Windischgraetz Lajos herceg telefonfelhívása alapján Gömbös Gyula a hamis bankók külföldi forgalombahozatala céljából fiatalembereket ajánlott volna.

Állította, hogy Windischgraetz Lajos herceg egyízben kijelentette előtte, hogy Gömbös Gyulát az ügybe beavatta és hogy a pénzből Gömbös is fog kapni.

A bizottság előtti meghallgatása során Gömbös Gyula a leghatározottabban kijelentette, hogy az üggyel semmiféle vonatkozásban nem volt, hogy arról nem tudott, Windischgraetz tőle fiatalembereket nem kért és hogy ilyeneket nem ajánlott. Windischgraetz herceggel régi baráti viszonyban áll, politikai meggyőződésük azonban ellenkező volt, vele a herceg a pénzhamisítási tervet soha nem közölte.

A nyomozás során kihallgatott Windischgraetz Lajos herceg vallomásában előadta, hogy Gömbös Gyulának — akivel különben baráti viszonyban volt — ebben az ügyben egyáltalában semmi szerepe nem volt, nem igaz, hogy a hamis bankók terjesztésére Gömbös ajánlott volna fiatalembereket.

Marsovszky György, aki egyidőben Gömbös Gyula titkárja volt, sem az ő ajánlata alapján került bele az akcióba. Ezt — miként Windischgraetz herceg vallomásában előadja, onnan tudja, mert Marsovszky György és Mankovich György elfogatása után találkozott Gömbössel és akkor Gömbös meglepődve mondotta, hogy hiszen Marsovszky az ő volt titkárja, akinek a »Szózat«-tól ő adott szabadságot családi ügyeinek elintézésére, a nélkül, hogy tudta volna, hogy ehhez az ügyhöz valami köze van.

Windischgraetz herceg vallomását, mely szerint Gömbös Gyulának az ügyhöz semmi köze nem volt s hogy az egészről semmit sem tudott, fen-

tartotta a Rába Dezsővel történt szembesítése után is. Rába Dezső Windischgraetz herceg ezen vallomására kijelentette, hogy ő az esetre úgy emlékezett, lehet azonban, hogy rosszul emlékezett. Hasonlóan nyilatkozott Windischgraetz herceg a bizottság előtti meghallgatása során is, kijelentve, hogy a frankhamisítási ügyet Gömbössel nem közölte.

Megállapította a bizottság, hogy Rába Dezső ismételten módosított és ingadozó vallomásán kívül, amely azonban tényállításokat szintén nem tartalmazott, az eljárás során olyan adat egyáltalán nem merült fel, mely szerint Gömbös Gyula nemzetgyűlési képviselő a frankhamisítás ügyével bármi vonatkozásban állott vagy arról tudott volna.

Gróf Teleki Pál.

Rába Dezső a bizottság előtti megjelenése során a frankhamisítás bűnügyével kapcsolatban megemlítette gr. Teleki Pál nevét is. Állítása szerint gr. Teleki Pál lett volna az, aki Gerő Lászlót Windischgraetz Lajos herceggel megismertette, saját szavaival élve; »Ő közvetítette az egészet.«

Nádosy Imre országos főkapitány a kir. ügyészség előtt tett vallomásában e tárgyban megkérdeztetve, kijelentette, hogy arról, hogy gr. Teleki Pálnak az egész ügyben bármily szerepe volna, tudomása nincs.

Gerő László a nyomozás során tett vallomásában ismételten kijelentette, hogy őt a frankhamisítás eszméjének Haits Lajos, a Térképészeti Intézet vezetője nyerte meg és hogy az az egyén, aki őt Windischgraetz Lajos herceggel összehozta, illetőleg a közvetlen kapcsolatot a bankjegyhamisítás ügyében létrehozta, 1924. év elején, Nádosy Imre volt.

Windischgraefz Lajos herceg e kérdésre meghallgattatva kijelentette, hogy nyilatkozni nem óhajt.

A bizottság e tárgyban meghallgatta gr. Teleki Pált, aki Rába Dezső vádjával szemben a következőket adta elő:

»Ha jól emlékszem, négy éve, 1922. első felében felkeresett lakásomon Windischgraetz herceg és előadta, hogy egy idegennel áll összeköttetésben, akinek frankjegy nyomására alkalmas kövek állanak rendelkezésére és hogy ő ezt fel szeretné használni hazafias célokból. A hazafias célokat nem tudta pontosabban megjelölni, azaz beszélt azokról, de én nem tudtam azokból határozott, világos célt kivenni.

Azután azt mondotta, hogy azért is keresett fel, mert tudja, hogy mint geografus és mint térképek készítésével, azaz inkább rajzolással foglalkozó, összeköttetésben állok nyomdai és valószínűleg térképészeti körökkel is és ő szeretné ezt szakértőkkel is megnézetni, szóval szakértőre is volna szüksége, habár szakértője ezen szándékának végrehajtásához van is.

Már különösen miniszterelnök koromból, de azutánról is eléggé ismertem és féltem azoktól a különböző kisérletektől és gondolatoktól, amelyek hazafias céllal, de meggondolatlanul terveztettek, úgy hogy én ettől a gondolattól is meglehetősen megijedtem. Engem nem is érdekelt annak a hazafias célja, azért is nem emlékszem detailokra ebben a tekintetben. Engem az érdekelt, hogy vajjon fennforog-e a végrehajtás veszélye, igen vagy nem, mert a lényeget ebben láttam. A véletlen kezembe adta annak lehetőségét, hogy ezt megvizsgáljam s éppen ebből kifolyólag egyik percről a másikra az a gondolatom támadt, hogy meg fogom ezt vizsgáltatni, hogy magamat elsősorban megnyugtassam s hogy megnyugtatást adhassak esetleg, hogy ha

nem végrehajtható, ha pedig végrehajtható, akkor a szerint járjak el. Mind a két esetben természetesen megfelelő helyen tudatni akartam a dolgot. Erre magamhoz kértem Gerő Lászlót, aki ugyan nem annak a térképészeti intézetnek volt tisztviselője, amelynek elnöke vagyok és voltam akkor is, de akiről úgy tudtam, tisztviselői állásánál fogva, amelyet az állami térképészetnél viselt, — ahol tudvalevőleg ez az állás szigorral lett kezelve — de annakfolytán is, hogy sok közös ismerős révén — mert hiszen geográfusok és kartográfusok, minthogy kevesen vagyunk, ismerjük egymást — úgy voltam informálva róla, hogy mindig megbízható, kötelességtudó ember volt, elhívattam tehát és azt mondtam neki: Itt van egy ilyen dolog, amelyet szeretnék megnézetni, kérem, menjen el, ha vállalkozik reá, nézze meg, ne bocsátkozzék senkivel semmiféle egyéni beszélgetésbe, mint tisztán a technikai vonatkozásokra nézve és tisztán nekem tegyen erről jelentést, nekik véleményt ne nyilvánítson. Mikor azután ő értesített engem arról, hogy vizsgálatával megvan, tisztában van a dologgal, akkor Windischgraetz herceget értesítettem arról, hogy én a dolgot elítélem, hogy támogatásomra természetesen semmi körülmények között ne számítson és hogy ajánlom, hogy egyáltalában hagyjanak fel az ilyenekkel. Gerő Lászlónak pedig, akivel ugyanezeket közöltem, természetesen, azt mondottam, hogy missziója be van fejezve és nagyon köszönöm, hogy ezt elvégezte. Ő azt a választ adta reá, hogy ő a maga részéről is köszöni, mert nem szívesen foglalkozott ezzel a dologgal. Akkor én kértem, világosítson fel technikailag, hogy hát mit gondol, hogy ebben a végrehajthatóság veszélyét mennyiben látja, illetve mennyiben nem látja? Ő azt mondotta, hogy három kő van, — úgy emlékszem hármat mondott — három kis kő van, amelyek alkalmatlanok is és elégtelenek is arra, hogy ezzel azt a célt, amelyet ezek az urak kitűztek, végre lehessen hajtani.

Azután egy-két technikai detailt adott ezekre nézve. Én azután azt mondottam, azt fűztem még a végén hozzá, hogy ez a misszió, mint mondottam, már be van fejezve, de én még különösen is szükségesnek tartom nyomatékosan is figyelmeztetni arra, hogy ezekkel az urakkal nemcsak hogy természetesen minden összeköttetést hagyjon fel, azonban ha keresnék is önnel az összeköttetést, semmi körülmények között ne érintkezzék velük és forduljon hozzám, ha ilyen próbálkozás volna. Ezzel az ügy ővele és Windischgraetzcel be volt fejezve. Én azután utólag felmentem a miniszterelnök úrhoz különböző dolgokban, amint emlékszem, és ott találtam Nádosy főkapitány urat. Én akkor a miniszterelnöknek említettem, részletek nélkül, — a nyomdai részleteket ő úgy sem értette volna, a többi nem volt fontos — csak annyit mondtam neki, hogy pénzhamisítási dolgokkal akartak egyesek foglalkozni. Erre ő rendkívül ingerült lett s azt mondotta: Hogyan lehet ilyen dolgokat gondolni és csinálni akarni, mire megnyugtattam, hogy technikailag, nézetem szerint, kivihetetlen, tehát én nem tartom végrehajthatónak hogy valaki ezt megcsinálja. Ennek ellenére ő azután azt mondta a főkapitány úrnak, hogy mindazonáltal, ha így is áll, a szemed legyen rajta. Úgy emlékszem, hogy körülbelül ilyeneket mondott. Ezzel az ügy tulajdonkép reám befejeződött.«

Abbeli kérdésre pedig, hogy később Gerővel érintkezett-e, gróf Teleki Pál a következőket mondja: »Ennek, ha jól emlékszem négy éve. Nem tudom a hónapot megjelölni, de körülbelül ennyi lehet. Azóta semmit, a legcsekélyebbet sem hallottam annak ellenére, hogy Nádosyval az Országos Kaszinóban igen gyakran érintkeztem, ha Pesten voltam, Windischgraetzet,

minthogy ugyanabba a társaságba jártunk, akárhányszor láttam, Gerővel pedig technikai okokból sokszor érintkeztem.«

Ebből a nyilatkozatból a bizottság a következő tényállítások kiemelését tartja szükségesnek:

a) hogy gróf Teleki Pált Windischgraetz herceg az 1922. év első felében értesítette arról, hogy frankjegyek nyomására szolgáló kőkliséknek van a birtokában, amelyeket szeretne felhasználni hazafias célból;

b) hogy gróf Teleki Pál megijedve a gondolattól, abból a célból, hogy a terv végrehajthatatlanságáról Windischgraetzet meggyőzze, elhatározta a jelzett kőkliséknek szakértő által való megvizsgáltatását.

c) Ezen szakértői tisztre felkérte Gerő Lászlót, -- akit megbízható, kötelességtudó embernek ismert — s akinek meghagyta, hogy az állítólagos kőkliséket szemlélje meg s a nélkül, hogy bárkivel is e tárgyban beszélgetésbe bocsátkoznék, neki a terv végrehajthatósága kérdésében mondjon véleményt

d) Gerő László a jelzett kőkliséket megszemlélve, gróf Teleki Pál előtt kijelentette, hogy azok franknyomás céljaira teljesen alkalmatlanok, s így a Windischgraetz által említett terv végrehajthatatlan.

e) Teleki Pál gróf a jelentésben megnyugodva, még külön is figyelmeztette a herceget, hogy a dolgot a maga részéről elítéli és hogy Windischgraetz az ilyen tervezésekkel hagyjon fel. Ezen időponttól kezdve Windischgraetz terveiről és akciójáról semmit nem hallott, dacára, hogy úgy Windischgraetzcel, mint Nádosyval az Országos Kaszinóban gyakran találkozott. Abban a tudatban volt tehát, hogy a tervezett akció végrehajthatatlan maradt.

Ha már most ezen állításokat egybevetjük a bizottság által megállapított tényállással, melynek során megállapítást nyert, hogy Windischgraetz 1922-ben kísérletezett bizonyos ismeretlen egyének által készített kőklisékkel, amely kísérletezések azonban a klisék tökéletlensége folytán tényleg eredménytelenül végződtek, s Windischgraetz az akcióval felhagyott, megállapíthatjuk, hogy gróf Teleki Pál a Windischgraetz értesítése és figyelmeztetése után joggal lehetett abban a meggyőződésben, hogy Windischgraetz Lajos herceg eredménytelen tervezgetéseivel egyszersmindenkorra felhagy.

Továbbá, ha figyelembe vesszük a tényállás során megállapított ama körülményt, mely szerint herceg Windischgraetz Lajos jóval később, mintegy két év mulva, külföldi útja alkalmával szerezte meg azon szabadalmat, amely a kőklisék használatát teljesen feleslegessé teszi, úgy megállapíthatjuk, hogy Windischgraetznek ez a vállalkozása egy teljesen új, önálló s a megelőző sikertelen kőklisés kísérletezésétől teljesen független vállalkozás volt, amelyről Teleki Pál grófnak tudomása nem volt. A herceg Windischgraetz Lajos által felvetett első terv és a később tényleg kivitelre került elhatározás között tehát okozati összefüggés meg nem állapítható.

Ha tehát Gerő László, akit gróf Teleki Pál megkért az első eredménytelen kísérletnél szerepelt kőklisék megszemlélésére, ez alkalommal tényleg meg is ismerkedett volna Windischgraetz herceggel, ebből a körülményből a legmerészebb fantáziával sem lehet azt a következtetést levonni, hogy tehát Teleki Pál gróf a későbbi és teljesen önálló hamisítási akció céljából és azzal összefüggésbe hozhatóan ismertette volna meg Gerőt Windischgraetzzal.

Annál kevésbbé volna ezen összefüggés megállapítható, mert hiszen Gerő László vallomásában Winischgraetz Lajos herceggel és Nádosy Imrével tel-

jesen egybehangzóan adja elő, hogy Windischgraetz Lajos herceggel a bűnvádi eljárás alapjául szolgáló frankhamisítási ügyben elsőízben az 1924. év első felében találkozott, tehát mintegy két évvel azután, hogy őt gróf Teleki Pál felkérte az említett kőklisé megszemlélésére.,

Végül ha ezen tényállításokat összevetjük Hajts Lajos, Gerő László és Nádosy Imre már ismertetett vallomásaival, melyek szerint a büntető eljárás alapjául szolgáló frankhamisítási ügyben a kapcsolatot Windischgraetz és Gerő között Haits teremtette meg, a tervet Windischgraetz Szép-utcai lakásán Windischgraetz, Nádosy és Gerő beszélték meg, úgy megállapítható, hogy Rába Dezsőnek Teleki Pál gróffal kapcsolatban hangoztatott állítása teljesen alaptalan.

Haits Lajos egyébként a bizottság előtti meghallgatása során határozottan kijelentette, hogy arról, hogy Teleki Pál gróf a hamisítás ügyéről tudott volna, tudomása nincs, hogy Teleki a munka iránt soha nem érdeklődött, ami pedig legalább is valószinűtlen volna az esetben, ha nevezett a hamisításról tényleg tudomással bírt volna.

Megállapítja végül a bizottság, hogy Rába Dezső, Teleki Pál grófra vonatkozólag tett kijelentését nem közvetlen tapasztalatból, hanem állítása szerint hallomásból szerezte, Gerő Lászlótól és herceg Windischgraetz Lajostól, akik közül pedig az előbbi vallomásaiban Rába Dezső ezen állítását ismételten megcáfolja. Ily módon Rába Dezsőnek egyébként is ingadozó és ellenmondásokkal telített vallomása elfogadható bizonyíték gyanánt nem szolgálhat annak igazolására, hogy Windischgraetz herceget ezen pénzhamisítás céljából Gerő Lászlóval, gróf Teleki Pál hozta volna össze. Ezzel szemben a való tény az, hogy gróf Teleki Pál 1922. évben éppen abból a célból kérte fel Gerőt, a Windischgraetz által megemlített kőklisék megszemlélésére, hogy a herceg tervének keresztülvihetetlenségét igazolja és sőt arról lebeszélje, amely célját tényleg el is érte, Windischgraetz herceg ez alkalommal tervével fel is hagyott. A jelen bűnügy tervei pedig csak mintegy két évvel később fogamzottak meg a hercegben, úgy hogy a két cselekmény között okozati összefüggés nincs.

Teleki Pál gróf közlése a miniszterelnökkel 1922. évben.

A miniszterelnök a bizottság előtti meghallgatása során előadta, hogy gróf Teleki Pál egy alkalommal — ez 1923. év elején, de lehetséges, hogy még 1922-ben volt — amidőn éppen Windischgraetz Lajos hercegnek egy, az irredentával foglalkozó egyesületek, illetve személyeknek közös vezetés alá helyezésével foglalkozott s a miniszterelnök előtt előterjesztett tervéről tanácskoztak, megemlítette, hogy ő is hallott erről a tervről és hogy ő úgy értesült, »hogy Windischgraetz olyan tervvel is foglalkozott, amely szerint a magyar irredenta céljaira szükséges anyagi eszközöket valamely idegen pénz hamisítása útján teremtsék elő.«

Ezen megjegyzéssel kapcsolatban felmerül a kérdés: ha a miniszterelnök már 1922-ben tudott arról, hogy Windischgraetz hamispénz készítésének tervével foglalkozott, nem követett e el mulasztást akkor, amidőn Kozma Miklós közlése után a nyomozásnak Windischgraetz személye elleni elrendelése iránt nem intézkedett?

A kérdés eldöntése előtt mérlegelendők a következő tények:

a) Teleki Pál gróf fenti beszélgetése a miniszterelnök — de saját elő-

adása szerint is — 1923. év elején, de lehet, hogy még 1922. évben történt, tehát mintegy három évvel a Kozma Miklós által tett közlés előtt;

b) maga Teleki Pál gróf úgy említette meg a dolgot a miniszterelnök előtt, hogy Windischgraetz előtte csak tervekről beszélt és hogy azokról is sikerült őt Telekinek lebeszélnie;

c) a minisztererelnök ennek dacára figyelmeztette Nádosy Imre országos főkapitányt, hogy ügyeljen a dologra s ha ilyen pénzhamisítási terv megvalósítására irányuló cselekményt észrevenne, azt feltétlenül akadályozza meg.

A tárgyalás során megállapította a bizottság, hogy Kozma Miklós közlése alkalmával Windischgraetz Lajos herceg nevét a miniszterelnök előtt nem említette meg. Ezen megállapított ténynek a fentebb előadottakkal való összevetésével megkapjuk a természetes magyarázatát annak, hogy amidőn a miniszterelnök Kozma Miklós közlését hallotta — saját előadása szerint — nem is gondolt a három év előtti beszélgetésre, nem is sejtette, hogy a kettő között összefüggés lehetséges; annál kevésbbé sejthetett összefüggést, mert hiszen előtte Teleki Pál gróf a dolgot úgy említette, mint egy régebbi tervet, amelynek megvalósításáról Windischgraetzet lebeszélni sikerült s hogy az azóta elmúlt mintegy három év alatt arról többé soha, semmilyen alakban nem hallott.

A legkritikusabb szemmel vizsgálva Kozma Miklós közlésének tartalmát, valamint báró Perényi Zsigmondnak a miniszterelnökhöz intézett levelét, teljes objektívitással állapítható meg, hogy azokban hivatkozás Windischgraetzre nem történt s azok alapján a gyanúnak még csak leghalványabb árnyéka sem merülhetett fel a tekintetben, hogy a közlések és a Teleki Pál gróf által három év előtt említett terv között bármiféle összefüggés foroghatna fenn.

Ismételten hangsúlyozza egyébként a bizottság, hogy a miniszterelnöknek semmi oka sem volt annak feltételezésére, hogy Nádosy Imre országos főkapitány a neki átadott utasítást teljesíteni nem fogja, hogy tehát ha volna is valamely ténybeli alapja Kozma Miklós közlésének, illetőleg a báró Perényi Zsigmond levelében jelzett »információ«-nak, joggal és okkal lehetett abban a meggyőződésben, hogy Nádosy Imre országos főkapitány a tényállást fel fogja deríteni s az esetleges bűncselekményt meg fogja akadályozni. Ha tehát tudott volna is hirtelenében okozati összefüggést találni a Teleki Pál gróffal folytatott három év előtti beszélgetés és Kozma Miklós szűkszavú közlése között, akkor is indokolt, de egyúttal teljesen kielégítő is lett volna egyébként is megtett intézkedése a rendőrség országos főkapitányának a tényállás felderítésére, s illetve az esetleges bűncselekmény megakadályozására vonatkozó utasítása.

A miniszterelnök a Teleki Pál gróffal folytatott három év előtti beszélgetésre csak akkor emlékezett vissza, amidőn a gyanú Windischgraetzre kezdett irányulni; ezen beszélgetését nyomban közölte a belügyminiszterrel, majd az igazságügyminiszterrel, aki előtt arra vonatkozó készségét is kijelentette, hogy az előadottakat jegyzőkönyvbe adja. Mivel azonban a büntető eljárás alapjául szolgáló pénzhamisítási ügy a megállapítás szerint egy teljesen önálló, a három év előtti elejtett tervtől teljesen független bűncselekménynek mutatkozott, mivel továbbá a bejelentés a nyomozás előbbrevitele szempontjából fontosnak nem látszott, a bizottság természetesnek találja, hogy a jegyzőkönyvbe véteitől ez alkalommal eltekintettek.

Az előadottakból tehát a bizottság megállapítja, hogy a miniszterelnök úgy Teleki Pál grófnak vele történt három év előtti, mint pedig Kozma

Miklós közlésével kapcsolatban és azok alapján teljes körültekintéssel járt el s mindent megtett a bűncselekmény elhárítása, illetőleg kiderítése érdekében; s ha mindezek dacára a bűncselekmény elkövettetett, ebből a miniszterelnökkel szemben politikai felelősség fennforgása meg nem állapítható.

A szokol-ügy.

A bizottság a bűnügy hátterének megvizsgálása során kitért az 1920. és 1921. évek folyamán folytatott szokolhamisítási, majd hamis szokolok forgalombahozásának ügyeire is. Megállapította, hogy a bűnvádi eljárás alapjául szolgáló ezen frankhamisítási ügy és a hivatkozott szokolhamisítási ügyek között okozati összefüggés nincs s jelentésében azoknak részletes tárgyalására ki nem tér.

A bizottság ezen ténymegállapításának indokai a következők:

a) A hivatkozott szokolhamisítások külföldön követtettek el, a trianoni béke becikkelyezése előtt, oly időben tehát, amikor, bár már a háború befejeződött, de a béke még meg nem köttetett s így a bűncselekmény büntetőjogi minősítése teljesen más;

b) mások a bűncselekményt elkövető személyek;

c) más eszközök felhasználásával követtetett el bűncselekmény;

d) mások a hamispénz értékesítésére vállalkozott egyének.

Mindezen tényektől eltekintve is, a bizottság úgy találta, hogy hatásköre kizárólag a frankhamisítási bűnügy politikai hátterének kivizsgálására terjed ki, azokkal okozati összefüggésben nem álló bűncselekmények vizsgálata hatáskörén kívül esik, miért is úgy határozott, hogy a szokol-ügyek részletes megvizsgálására ki nem tér.

A bizottság lefolytatott vizsgálatának eredménye gyanánt — megemlítése mellett annak, hogy a bűncselekmény megállapítható célját jelentésében részletesen ismertette, a bűncselekmény politikai megítélése tekintetében

véleményét

a következőkben terjeszti a t. Nemzetgyűlés elé:

A rendelkezésre álló anyag tüzetes és lelkiismeretes megvizsgálása és mérlegelése után megállapította:

a) hogy a bűncselekmény kezdeményezésének gondolatától, annak támogatásától és fedezésétől úgy a kormány, mint a nemzetgyűlés minden tagja távol állott;

b) hogy a bűncselekmény felfedezése után a miniszterelnök és a kormány minden eszközt felhasznált, hogy a bűnügy minden vonatkozásában kideríttessék és annak tettesei és részesei az illetékes bíróság elé állíttassanak;

c) végül, hogy a bűncselekmény elkövetésével kapcsolatban annak megelőzése, meghiúsítása, valamint a tettesek és részesek személyének megállapítása körül oly jelenségek, amelyekből a kormány bármely tagjának politikai felelőssége az 1848. évi III. t.-cikk 32. §-a alapján megállapítható lenne, akár valamely tényleges intézkedése, akár pedig szükséges intézkedések idejében való megtételének elmulasztása következtében, fel nem merültek.

Minthogy az előadottak alapján ezen ügyből kifolyólag a bizottság semmi további intézkedésnek szükségét nem látja, **indítványozza, hogy a t. Nemzetgyűlés a bizottság jelentését helyeslöleg vegye tudomásul s a bizottság eljárását tekintse befejezettnek.**

Javasolja egyúttal a bizottság a t. Nemzetgyűlésnek, hogy jelentésének tárgyalására a sürgősséget kimondani méltóztassék.

Kelt Budapesten, a frankhamisítási bűnügy politikai hátterének kivizsgálására kiküldött bizottságnak 1926. évi február hó 23-án tartott ülésében.

Zsitvay Tibor *s. k.,*
a bizottság elnöke.

Rubinek István *s. k.,*
a bizottság előadója.

1-ső melléklet az 1028. számú irományhoz.

Kisebbségi vélemény.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Mint a frankhamisítási ügy politikai vonatkozásainak megállapítására kiküldött parlamenti bizottság tagjai, a bizottság többségének jelentésével szemben a következőkben terjesztjük elő kisebbségi véleményünket.

I. A tényállás.

A frankhamisítási ügy tényállását a bűnügyi iratok és a parlamenti vizsgálóbizottság által felvett bizonyítékok alapján állapítottuk meg.

Már az 1922. év folyamán szövetség létesült, melynek az volt a célzata, hogy francia 1.000 frankos bankjegyeket hamisítson, azokat valódi pénz gyanánt forgalomba hozza, és a befolyt összegeket politikai célokra használja fel. A »Szövetség« szót használjuk, amely büntetőjogi fogalom, (Btk. 205., 132. §.) bár vannak arra jelek, hogy inkább volna helyénvaló e mellett a titkos társaság fogalmi megjelölése. A parlamenti vizsgálóbizottság által kihallgatott, báró Perényi Zsigmond ugyanis midőn arról vall, miként sikerült információkat szereznie a frankhamisításról a következőket mondja: »Tovább kutattam és bizalmasan sikerült olyan információt szereznem, hogy tényleg vannak egyesek, talán valami titkos társaság, amely ilyen tervekkel foglalkozik.«

Windischgraetz Lajos herceg pedig a parlamenti vizsgálóbizottság előtt történt kihallgatása alkalmával, amidőn azt a határozott kérdést intézték hozzá, hogy tagja volt-e valamelyik titkos szervezetnek, erre a kérdésre nem válaszolt tagadólag, hanem csak azt mondotta: »Erre vonatkozólag nem nyilatkozom.«

A dolog megértése végett már bevezetésül rá kell arra mutatnunk, hogy Windischgraetz Lajos herceg úgy a rendőrségnél, valamint a királyi ügyészségnél, továbbá a parlamenti vizsgáló bizottság előtt tett vallomásaiban azt a rendszert követi, hogy amit valótlannak tart, arra vonatkozólag határozottan cáfol, és határozott nemmel felel, ellenben ott, ahol nem akar valamit valótlanságnak feltüntetni, a legsúlyosabb kérdésekre és többszörös sürgetésre is csak annyit mond: »Erre nem nyilatkozhatom«, vagy »Törvényadta jogomnál fogva a választ erre a kérdésre megtagadom.«

Előre kellett ezt bocsátanunk, mert a tényállás elbírálásánál még igen nagy szerep jut Windischgraetz Lajos herceg ezen válaszadási módszerének.

A titkos társaság formáját megerősíteni látszik továbbá az a bűnügyi iratokból kétségtelenül megállapított tény, hogy a hamis frankok forgalomba-

hozatalára kiszemelt férfiak, többnyire fiatalemberek, Zadravetz István tábori püspök kezébe esküt tettek le, hogy a vállalkozást elárulni nem fogják.

Végül Rába Dezső, Windischgraetz Lajos herceg titkára, a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy a részesek nemcsak esküt tettek arra, hogy az ügyet nem árulják el, hanem egyúttal tisztában voltak azzal is, hogy az áruló a legsúlyosabb és legveszedelmesebb megtorlásra számíthat.

Hogy a szövetség, illetve titkos társaság milyen időpontban kezdődött és munkája egyes években mire terjedt ki és mikor fejeződött be: erre vonatkozólag a legtüzetesebb felvilágosítást adja Windischgraetz Lajos hercegnek a budapesti kir. ügyészségnél január 5-én felvett vallomása (53. naplószám alatt). A herceg szerint a munka 1922. január—február havában kezdődött és abban kezdettől fogva résztvett Nádosy Imre országos főkapitány. 1923-ban és 1924-ben beszerezték a szükséges gépeket és anyagokat. 1924. júniustól fogva kapcsolódott bele az ügybe, az állami Térképészeti Intézet és 1925. szeptemberében fejeződött be az állami Térképészeti Intézetben a hamis frankok elkészítése.

Ezen első vallomásában a herceg — amiként ő mondotta — »magasabb szempontokból« több személyt nem akart megnevezni, habár elismerte, hogy társai voltak a pénzhamisításra irányuló szövetségben. Kijelentette, hogy az ország érdekében hallgat. Elmondotta, hogy a terv kezdeményezője más volt, de azt nem akarja megnevezni. Vallotta, hogy a terv financirozásához részben mások is hozzájárultak, de ezeket megnevezni nem volt hajlandó.

A politikai felelősség szempontjából az első, aki belekapcsolódik ebbe az ügybe, Nádosy Imrer oszágos főkapitány. Windischgraetz Lajos herceg vallomása szerint már a kezdet kezdetén, 1922. óta be volt avatva az ügybe és abban tevékeny résztvett. A kiderített tényállás szerint szerepe egészen más, miként azt a vádirat feltünteti. Nádosy Imre tevékeny közreműködése nélkül a bűncselekmény nyugodt és háborítatlan elkövetése évek hosszú során keresztül alig lett volna lehetséges. Gerő Lászlónak, a Térképészeti Intézet főtisztviselőjének vallomása szerint Windischgraetz Lajos herceg és Nádosy Imre együttesen bírták őt reá, hogy szerepet vállaljon a frankhamisítási ügyben. Nádosy Imre résztvett a megbeszélésekben és amidőn a fiatalembereket megnyerték arra a szerepre, hogy a hamis frankok forgalombahozására vállalkozzanak, többek között felemlítették Nádosy Imre nevét.

Kétségtelenül megállapítható, hogy Nádosy Imrének, még akkor is, midőn Hágában Jankovich Arisztidet, Marschovszky Györgyöt és Mankovich Györgyöt letartóztatták, az volt a szándéka, hogy ő a felelősség alól kivonja magát és a legrosszabb esetben minden felelősséget Windischgraetz Lajos hercegre hárítson.

Klasszikus bizonyítéka ennek báró Prónay György államtitkárnak a parlamenti vizsgáló bizottság előtt tett vallomása. Prónay György azt vallja: November 30-án délután 2 óra után az Apponyi-téren találkozott Nádosy Imrével, átadta neki a Perényi-féle levél és előzményeinek ismertetése után a miniszterelnök megbízását: »Nézz utána ennek a dolognak, tedd meg a szükséges lépéseket és akadályozd meg ezeket a dolgokat.« Majd folytatólag azt vallja Prónay: »Nádosy azt felelte: neki is vannak már bizonyos értesülései, úgy tudja, hogy Windischgraetz foglalkozik ilyen dolgokkal «

Nádosy Imre tehát már november 30-án, tehát még messze Jankovich Arisztid és társainak hágai és amszterdami letartóztatása előtt kiadta Windischgraetz Lajos herceg nevét.

December 15-én már itt volt a hágai magyar királyi követség távirata

a külügyminisztériumban, mely szerint Jankovich, aki futárigazolvány birtokában van, hamisított két darab 1.000 frankos felváltásánál le lett tartóztatva és arra hivatkozik, hogy az országos főkapitány által titkos misszióval küldetett ki.

December 21-én pedig megérkezett az amszterdami ügyészség átirata, mely szerint Jankovich Arisztid és társainál 7.500 darab hamis 1.000 frankos bankjegy találtatott és az elfogott személyek vallomása szerint az ügyről tudott Nádosy Imre országos főkapitány is.

Nádosy Imrét erre december 22-én az államrendőrség mint tanut hallgatta ki (69. naplószám). Nádosy vallomásában tagadta minthogy ha bármit is tudott volna Jankovich és társainak terveiről és kijelentette, hogy jóhiszeműen adatott Jankovich Arisztidnek futárigazolványt.

Még január 3 áról keltezett és január 4-én iktatott írásbeli bejelentése is, melyet Rakovszky Iván belügyminiszternek a parlamenti vizsgáló bizottság előtt tett vallomása szerint előzőleg vele beszélt meg és vele közölt, valótlanságot állít, és a felelősség alól még akkor is ki akarja vonni magát. Csak annyit ismer be, hogy tudott Windischgraetz herceg cselekményeiről és azokat nem akadályozta meg. Csak Windischgraetz hercegről és Rába Dezsőről van közvetlen tudomása, más személyekről közvetlen tudomása nincs. (70. naplószám.)

Még január 5-én, a kir. ügyészségnél történt kihallgatása alkalmával is (72. naplószám) csak Windischgraetzet, Rábát és Jankovichot akarja ismerni a részesek közül és azzal védekezik, hogy ő az akciót meg akarta akadályozni.

Később majd látni fogjuk, hogy Nádosy Imre az ügy felfedezése után is milyen kísérleteket tett arra nézve, hogy kizárólag Windischgraetz Lajosra hárítsa át a felelösséget.

Január 13-iki vallomásában beismeri végre, hogy ő szerezte meg Jankovichnak és Rába Dezsőnek a hamis magyar útleveleket és ő szerezte meg pénzért egy ismerősétől — akit megnevezni nem akar — a hamis frankok értékesítői számára a hat román hamis útlevelet. Végre beismeri, hogy 1924. őszén együtt volt Gerő Lászlóval Windischgraetz hercegnél; beismeri, hogy Szörtsey József a hamis frankok megőrzésére átengedte a Nemzeti Szövetség helyiségeit; és január 17-én beismeri azt is, hogy Mészáros Gyula az akció kezdetén benne volt a frankhamisítási ügyben, de hogy abba mikor lépett be és abból mikor lépett ki, azt biztosan megmondani nem tudja.

Az országos főkapitányon kívül második állami hivatal, amely az ügyben szerepel, az Országos Térképészeti Intézet. Valósággal megdöbbentő jelenség, hogy állami intézetben egy esztendőnél tovább folyhattak úgyszólván nyilvánosan az előkészületek a frankhamisításra. A szükséges gépek beszerzése, felállítása, a megfelelő papíranyag beszerzése és gyártása, a klisék elkészítése és végül a hamis frankok nyomdai elkészítése. Spannring László vallomása szerint a hamis frankok nyomása nem a hivatalos időn kívül, hanem a rendes hivatalos munkaidő alatt történt. A Térképészeti Intézet vezetői, előbb Haits Lajos, majd később Kurz Sándor, a Térképészeti Intézet technikai főtisztviselője, Gerő László, be voltak avatva a hamisítási tervbe és annak részesei voltak. Részese volt e tervnek a Térképészeti Intézetnek még több tisztviselője, akik alárendelt helyzetüknél fogva abban a tudatban voltak, hogy feljebbvalóik parancsának engedelmeskednek és titkos, de megengedett és felülről türt akcióban vesznek részt; sőt vannak a tisztviselők között olyanok, akik egyenesen azt vallják, hogy Gerő László a felsőbbségre

és a titoktartásra való hivatkozással, fenyegetésekkel kényszerítette őket a közreműködésre. Így Parragh Ferenc (napló 124.) január 8-iki vallomásában, Spannring László (napló 129.) január 7-iki vallomásában, Kiss Lajos Kornél (napló 133.) alatti vallomásában.

Nádosy Imre közreműködése folytán belekapcsolódott ebbe az ügybe a külügyminisztérium is, a mely Jankovich Arisztidnek kurir-levelet állított ki, úgy hogy az ország kárára hamispénz forgalomba hozásának vezetői kurirútlevéllel csempészhették át a hamis frankokat a határokon. Az ország hírnevének megkárosítására szolgált az is, hogy 1925. december 15-én a magyar kir. követségnek Hágába Jankovich Arisztid letartóztatása után az a távirat mehetett el: »8 szám alatti távirati jelentésére: pénzváltás kétségtelenül jóhiszemű, küldetés fennáll, Walkó.«

Már itt reá kell arra mutatnunk, hogy amennyiben a miniszterelnök Perényi Zsigmond báró komoly figyelmeztetése, információja, audienciakérése után e tényt, a pénzhamisítás tervét közölte volna minisztertársaival és különösen a helyettes miniszterelnökkel és Prónay György báró azon már november 30-án Nádosytól nyert értesülését, hogy Windischgraetz herceg foglalkozik frankhamisítással, nem tartotta volna meg önmagának, hanem közölte volna a minisztertanáccsal: a külügyminisztérium nem juthatott volna abba a kellemetlen helyzetbe, hogy bár mulóan és ideiglenesen, mégis olyan táviratot adjon le a hágai követünkhöz, mely Jankovich jóhiszeműségét igazolja.

A negyedik hivatalos személy, aki ebben az ügyben szerepel, Zadravec István tábori püspök, akinek lakásán volt egyideig a bűnügyi iratok tanusága szerint a hamis frankokat tartalmazó láda és aki az esküt az értékesítésre vállalkozó részesektől kivette.

Az ötödik vezető hivatalos személy, aki belekapcsolódik a frankhamisítás ügyébe: Baross Gábor, a postatakarékpénztár vezérigazgatója és a Tesz ügyvezető elnöke. Baross Gábor saját vallomása szerint 1925. augusztustól fogva Nádosy Imre felkérésére résztvett a hamis frankok értékesítését tárgyaló tanácskozásokon. Ezt vallomása szerint csak azért tette, hogy a társaságot a forgalombahozatalról lebeszélje. Ennek dacára midőn a Nemzeti Szövetségből elszállították a hamis frankokat tartalmazó ládát, az reggeli hat órától a déli órákig az ő lakásán volt és onnan tudta nélkül ismeretlen emberek vitték el. Ezen cselekményei miatt a vádirat ellene nem emel vádat. A vádirat bűnpártolással vádolja meg azért, mert Nádosy Imre közbenjárására szabályellenesen 400 millió koronaváltó hitelt adott a m. kir. postatakarékpénztár útján Mankovich Bélának, hogy az a Tűzhely banknál elhelyezett 150 darab hamis ezer frankra kapott 330 millió korona kölcsönt, kifizethesse. A tényállás teljességének kedvéért meg kell jegyezni, hogy a Tűzhely bank e lombard-kölcsönt továbbadta az Első Hazai Takarékpénztár Egyesületnek, amely a 150 darab hamisítványt valódi gyanánt fogadta el. Meg kell jegyezni továbbá, hogy Mankovich Béla a kölcsön felvétele alkalmával a Postatakarékpénztárral szemben kötelező iratot állított ki, mely szerint a 400 millió korona kölcsönt részletekben fogja a Postatakarékpénztárnak visszafizetni.

Ez volt kezdetben a tényállás, amely azóta — amint még arra rá fogunk térni — kibővült, mert már eddig is sikerült világosságot deríteni olyan momentumokra, amelyek elébb jótékony homályban maradtak. Már e tényállásból is kitűnik, hogy egyes állami hivatalok vezetői, közülük többen éveken át, pénzhamisítással foglalkoztak, az állami Térképészeti Intézetben

az országos főkapitány védelme alatt, úgyszólván nyilvánosan folyt egy esztendőnél tovább a hamis frankok gyártása.

Ez a tény minden hozzáadás nélkül is már önmagában elegendő a kormány politikai felelősségének megállapítására, mert kellő felügyelet és gondosság mellett meg lettünk volna kimélve ettől a szomorú eseménytől.

A kormány politikai megfigyelő és elhárító osztállyal rendelkezik, amely minden rendellenes mozgolódást éber figyelemmel kísér és természetszerűleg mindenütt tart bizalmi embereket. Ha a kormány ennek dacára nem szerzett tudomást az évek óta folyó hamisításról, ha a megfigyelő osztály, dacára a szállodák állandó megfigyelésének, nem tudott arról, hogy milyen célból tartózkodik itt több héten át Schultze Arthur német állampolgár, aki a pénzhamisításban a társaságnak az első oktatásokat nyujtotta; ha nem tudott arról, hogy milyen célból tartózkodott itt Schultze Arthurral együtt egy másik német ember, akinek neve eddig ismeretlen, de aki Windischgraetz herceg, Gerő László és Rába Dezső vallomásai szerint ugyancsak a pénzhamisítási szakértő szerepét töltötte be, — úgy a megfigyelés ilyen laza és elégtelen teljesítéseért a kormányt terheli a teljes politikai felelősség.

A megfigyelés ezen elégtelensége annál feltűnőbb, mert hiszen Blazsek József volt határrendőrségi főfelügyelő (nem fontos iratok jegyzéke 35. szám), Kádár Elemér (ugyanott 50. naplószám), dr. Pazurik József (ugyanott 36. naplószám), valamint Urbanics Kálmán vallomásaiból kiderül, hogy bizonyos körökben frankhamisítási tervekről oly fesztelenül beszélgettek, mint valami megszokott társasági témáról.

II. Mikor szerzett tudomást a miniszterelnök a frankhamisítás tervéről.

Rába Dezső, Windischgraetz herceg titkára a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy Windischgraetz herceget Gerő Lászlóval, gróf Teleki Pál hozta össze és mindkettőnek előadása szerint gróf Teleki Pál vetette fel azt az ideát, hogy a Térképészeti Intézet a legalkalmasabb a frankhamisításra. Majd később, Hegymegi-Kiss Pál külön kérdésére, hogy Gerő László tett-e látogatást december végén Teleki Pál grófnál, a következőket mondotta: »Teleki nevéről a következő esettel kapcsolatban tudtam ebben az időben. A herceg, amikor már kiderült a dolog, engem utasított, hogy menjek el Gerő lakására s kérdezzem meg, intézkedett-e az iránt, hogy a Térképészeti Intézetben és bárhol egyebütt minden olyan dolgot, amely a franküggyel kapcsolatos, megsemmisítsenek. Erre azt mondotta Gerő: Mondja meg a hercegnek, egészen nyugodt lehet, ez megtörtént. Én azt kérdeztem tőle: Teleki Pál mit szól ehhez? — Teleki Pállal is beszéltem.«

Widischgraetz herceg a parlamenti vizsgálóbizottság előtt arra a kérdésre, hogy Gerővel ki ismertette meg és ki vetette fel azt a gondolatot, hogy a Térképészeti Intézet a legalkalmasabb lesz a frankok gyártására, azt válaszolta: »Erre nem áll módomban nyilatkozni.«

Már jeleztük fentebb, hogy ahol Windischgraetz herceg cáfolni akar, határozott nemmel válaszol. Windischgraetz herceg a királyi ügyészségen, a parlamenti vizsgálóbizottságnál történt kihallgatása után február 12-én újólag kihallgattatván, a következőket mondja: »Arra a további kérdésre, hogy tudott-e gróf Teleki Pál a pénzhamisításról, mit tudott róla, és volt-e valami szerepe, mint ahogy Rába Dezső erre ügyvédi információjában hivatkozik, a vallomástételt megtagadom.«

Ujra kiemeljük, hogy Windischgraetz herceg nem felel nemmel, amiként ezt több esetben megtette, hanem a vallomástétel megtagadja.

Ilyen előzmények után hallgatta ki a parlamenti vizsgálóbizottság gróf Teleki Pált. Gróf Teleki Pál előadta: »1922. első felében felkeresett lakásomon Windischgraetz herceg és előadta, hogy egy idegennel áll összeköttetésben, akinek frankjegyek nyomására alkalmas kövek állnak rendelkezésére, és hogy ezt szeretné felhasználni hazafias célokból. Azután azt mondotta, hogy azért is keresett fel, mert tudja, hogy mint geográfus és mint térképek készítésével, azaz inkább rajzolásával foglalkozó, összeköttetésben állok nyomdai és valószínűleg térképészeti körökkel is és ő szeretné ezt szakértőkkel is megnézetni, szóval szakértőkre is volna szüksége, habár szakértője is van ezen szándékának végrehajtásához.« Gróf Teleki Pál ehhez külön kérdésre hozzátette, hogy Windischgraetz herceg Mészáros Gyula kíséretében jelent meg nála, aki már akkor arról volt ismeretes, hogy részese volt a szokolhamisítási ügynek. Windischgraetz herceg beszélt, Mészáros csak mint kísérő jelent meg.

Gróf Teleki Pál további előadásában kifejtette, hogy Gerő Lászlót csak azért bízta meg mint szakértőt a Widischgraetz által említett kövek megvizsgálásával, hogy meggyőződést szerezzen magának arról, hogy a terv végrehajtható e Amennyiben Gerő azt jelentette volna, hogy végrehajtható, illetékes hatóságnak tett volna jelentést. Külön kérdésre ezt még precizebben így fejezte ki: »Én azt mondottam Windischgraetznek, hogy egy szakértőt fogok hozzá küldeni, aki a dolgot megnézze, ennek következtében nem mondhattam Windischgraetznek azonnal egy részletes elutasítást.« Amde Gerő a kövek megvizsgálása után megnyugtatta, hogy a terv keresztülvihetetlen, ő maga pedig kijelentette Windischgraetz hercegnek, hogy »a dolgot elítéli, támogatására semmi körülmények között ne számítson és ajánlja, hogy egyáltalán hagyjanak fel az ilyenekkel.«

Elmondja ezután Teleki gróf, hogy egy későbbi időben Nádosy Imre jelenlétében fenn volt a miniszterelnöknél, akinek elmondotta a tervet, de egyúttal megnyugtatta, hogy »technikailag nézete szerint kivihetetlen, tehát nem tartja végrehajthatónak.« Ennek ellenére a miniszterelnök azt mondotta Nádosy Imrének, hogy »a szeme legyen rajta«. Tény, hogy most 1925. decemberében karácsony és újév között Gerő László nála volt és akkor bevallotta, hogy részese a frankhamisítási ügynek és felsőbb nyomásra ment bele az akcióba. Való az is, hogy Rakovszky Iván belügyminiszter karácsony és újév között érdeklődött nála, hogy mit tud a frankhamisítási ügyről.

Bethlen István miniszterelnök úr a parlamenti vizsgálóbizottság előtt történt első kihallgatása alkalmával egyáltalában nem említette fel a gróf Teleki által előadott tényeket. A miniszterelnök úr ezt azzal indokolja, hogy »feleslegesnek tartotta Teleki nevét említeni, miután az ő szerepe ebben az ügyben legjobb tudomása szerint abszolute negatív volt és miután az elmondtakat a vizsgálat érdekében úgy a belügyminiszterrel, valamint az igazságügyminiszterrel már előzetesen közölte.«

A miniszterelnök elmondotta azután, hogy 1922. végén vagy 1923. elején őt felkereste Windischgraetz herceg azzal a tervvel, hogy bizonyos hazafias akciókat az ellentétek kiküszöbölésével egységesen kell vezetni a kormány felügyelete mellett. Válasza az volt, hogy a döntést majd Nádosy Imre útján fogja vele közölni. Ezután magához kérette Nádosyt és kijelentette, hogy Windischgraetz terveit nem fogadja el. E közben jött be Teleki és elmondotta, hogy Windischgraetz azzal a tervvel foglalkozott, mely szerint haza-

fias célokra anyagi eszközöket valamely idegen pénz hamisítása útján teremtsék elő. Egyúttal azonban közölte azt is, hogy Windischgraetzet a tervről már lebeszélte. Ennek dacára a miniszterelnök Nádosynak a lelkére kötötte, hogy »ha ilyen pénzhamisitási terv megvalósítására irányuló cselekményt észrevenne, elvárja tőle, hogy azt feltétlenül meg fogja akadályozni.«

Amennyiben gróf Teleki Pál híven közölte a miniszterelnök úrral azt, ami közte, Windischgraetz herceg és Mészáros Gyula között történt, amennyiben híven közölte, hogy már kövek is beszereztettek hamis frankok készítéséhez, egy németszakértő segítségével: a miniszterelnök úr már tulajdonképen, Teleki Pál és a saját vallomása szerint, »1923. elején, de lehet hogy már korábban, .1922-ben« tudomást szerzett arról, hogy Windischgraetz Lajos herceg frankhamisitási tervvel foglalkozik és erre vonatkozólag már előkészületi cselekményeket is végzett. A Büntető Törvénykönyv 205. §-a szerint »a pénzhamisitás bűntettének elkövetésére irányított szövetség (132. §.), ha ahhoz előkészületi cselekmény is járul, három hónapig terjedhető fogházzal büntettetik.« A 132. §. szerint a szövetség létrejött, ha két vagy több személy a tett elkövetését közös egyetértéssel elhatározza. Minthogy Windischgraetz herceg Mészáros Gyulának — aki már a szokolhamisitás ügyéről ismeretes volt — társaságában jelent meg gróf Teleki Pálnál és felemlítette, hogy német szakértője van és ennek révén már a hamisitáshoz szükséges kövekkel is rendelkezik, gróf Teleki Pál vallomása szerint pedig Gerő László megállapította, hogy három ilyen kő állt a szövetség rendelkezésére, a miniszterelnök úrnak nem azt az utasítást kellett volna kiadnia Nádosy számára, — amint gróf Teleki Pál mondja — hogy legyen a szeme rajta, hanem már akkor haladéktalanul meg kellett volna indíttatnia a bűnvádi eljárást. Ez mindenesetre teljesen alkalmas lett volna arra, hogy a tervet csirájában elfojtsa. Már fennforgó bűncselekménnyel szemben, nem a szemmel tartás a kötelesség, hanem annak haladéktalan megtorlása.

Megállapítható tehát, hogy a miniszterelnök úr gróf Teleki Pál révén már 1923. elején, avagy 1922-ben tudomást szerzett arról, hogy Windischgraetz Lajos herceg frankhamisitási tervekkel foglalkozott.

Ennek dacára a miniszterelnök úr vallomása szerint »Windischgraetzet 1923-ban és 1924-ben több ízben talán háromszor vagy négyszer fogadta még útlevél- és más ügyekben, talán valami üzleti ügyből kifolyólag is.«

Ez mindenesetre felettébb érdekes, mert hiszen azt, aki frankhamisitási terveket forralt elméjében és már köveket is szerzett be, a miniszterelnök természetes körülmények között nem fogadhatja.

A frankhamisitás céljára létrejött szövetségről újabban a miniszterelnök úr genfi útja előtt értesült. Horváth Loránd a bűnügyi iratok tanusága szerint azt vallotta, hogy ő a miniszterelnök úr genfi útja előtt, amely december 1-től 13-ig tartott, jelentette Kozma Miklósnak, hogy a Nemzeti Szövetségben hamis frankokat őriznek, azokat forgalomba akarják hozni és felemlítette egyúttal Windischgraetz herceg nevét. Kozma Miklós a bűnügyi iratok tanusága szerint nemcsak Windischgraetz herceg nevét tudta meg ez alkalommal Horváth Lorándtól, hanem még egy más nevet is, amelyet — minthogy a becsületszava alól nem oldatott fel — kihallgatása alkalmával sem jelölt meg. Bár annyit mondott, hogy az egy a bűnügyben már ismeretes név.

Kozma Miklós vallomása szerint ő Windischgraetz herceg nevét a miniszterelnök úrral nem közölte, mert arra ideje nem volt.

Báró Perényi Zsigmond a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallo-

mása szerint november 27-én a következő tartalmú levelet kapta a miniszterelnök úrtól: »Tisztelt Barátom! Felhívták figyelmemet arra, hogy a Nemzeti Szövetségnek francia frankhamisítványok vannak birtokában és hogy azokat fel is akarják használni. Légy kegyes a dolognak utána nézetni és engem megnyugtatni. Óva intem a Szövetséget Rajtad keresztül, hogy az ilyen manipulációktól tartózkodjék és hogy ilyenekbe ne bocsátkozzék.«

A levél tartalma kettőről tanuskodik. Az egyik, hogy a miniszterelnök úr nem vette a hírt szokásos kósza hírnek, mert a levél hangja komoly. De másfelől a levél tartalma nem szigorú. Nem óva inteni kell a szövetséget, hogy ilyen manipulóciótól tartózkodjék, hanem a legszigorúbb megtorlást kell kilátásba helyezni.

De nézetünk szerint amely percben bármilyen komolyságot tulajdonított a miniszterelnök úr a hírnek és az előző évek szokolhamisításai után, valamint visszaemlékezve a gróf Teleki Pál, Windischgraetz herceg és Mészáros Gyula között lefolyt incidensre, köteles is volt ennek komolyságot tulajdonítani, — nem a levélírás volt az az eszköz, amelyhez folyamodnia kellett. Frankhamisítási ügyben, amely súlyos károkat okozhat az országnak, nem levelezni, hanem cselekedni kell. Az ilyen kérdést nem lehet udvariassági formák között elintézni. A miniszterelnök úrnak az volt a kötelessége, hogy a hír vétele után nyomban házkutatást tartasson a Nemzeti Szövetségben és ott lefoglaltassa a hamis frankokat. Ebben az esetben gyökerében elvágta volna ezt az ügyet és megóvta volna sok keserüségtől az országot, így pedig arra adott alkalmat, hogy a Nemzeti Szövetség helyiségéből elszállítsák a hamis frankokat más helyiségbe és megkezdjék azoknak külföldi értékesítését. Ámde Perényi Zsigmond bárónak a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallomása szerint még további felelősség is illeti a miniszterelnök urat.

Báró Perényi Zsigmond, aki a parlamenti vizsgálóbizottsághoz utóbb intézett levele szerint Szörtsey Józseftől, a Nemzeti Szövetség ügyvezető alelnökétől és a Tesz. ügyvezető alelnökétől kapta meg információit, tehát valóban első kézből, azt a vallomást tette, hogy »a miniszterelnök úr levele után tovább kutatott és bizalmasan sikerült olyan információt szereznie, hogy tényleg vannak egyesek, talán valami titkos társaság, amely ilyen tervekkel foglalkozik és azt is sikerült megtudnia vagy legalább is azt az inforciót kapta, hogy Nádosy is tud erről a dologról és hogy ő meg is tudja azt akadályozni. »Hogy mit értett báró Perényi Zsigmond azalatt, hogy Nádossy is tud a dologról és hogy meg is tudja ezt akadályozni, ezt külön kérdésre vallomása további folyamán úgy magyarázta meg, hogy Nádosy »vagy azért, mert barátai vannak benn, vagy más okokból« nem akadályozta meg eddig a dolgot.

Báró Perényi Zsigmond vallomása szerint még aznap este, midőn az információkat megkapta a Nemzeti Kaszinóban, írt a miniszterelnök úrnak egy levelet. Ennek a levélnek másolata ott van a miniszterelnök úr levelélének hátlapján. Két nappal később írhatta, mint a miniszterelnök úr levelét megkapta, tehát november hó 29-én. Ez a levél így hangzik: »Tisztelt Barátom! Folyó hó 27-én kelt nagybecsű soraidra válaszolva, van szerencsém szíves tudomásodra hozni, hogy a Magyar Nemzeti Szövetségnek semmiféle hamisítványok nincsenek birtokában. Ilyenek értékesítésével vagy hasonló manipulációkkal soha sem foglalkozott és ma sem foglalkozik. Kivánságodhoz képest a dolognak utánanéztem *és sikerült is ebben az ügyben bizonyos*

információkat szereznem. Arra kérlek, légy kegyes még elutazásod előtt alkalmat adni arra, hogy erről az ügyről élőszóval referálhassak.«

A levél eredetije nincs meg. Ezt a levelet, amelynek fontosságát báró Perényi Zsigmond külön hangsúlyozta és amelynek fontosságát még aláhúzta azzal a kérelmével, hogy a levélben említett ügyről audencián kíván referálni a miniszterelnök úrnak, a miniszterelnökségen olyan csekély fontosságúnak értékelték, hogy nem tartották érdemesnek annak megőrzését. A miniszterelnök úr kihallgatása alkalmával a parlamenti vizsgálóbizottság előtt külön kérdésre kijelentette, hogy *a levél eredetije nincs meg, s lehet, hogy a papírkosárba került.*

Báró Perényi Zsigmondnak ez a másolatban ismert levele tehát komoly formában beszél arról, hogy sikerült információkat szereznie és az értesítés komolyságát fokozza az a kérelme, hogy a miniszterelnök úr elutazása előtt még szóval is jelentést akar tenni az ügyről. Báró Perényi Zsigmond ezt a levelet a Nemzeti Kaszinóban Prónay György báró miniszterelnökségi államtitkár úrnak adta át és az államtitkár urat is arra kérte, legyen szíves kieszközölni, »hogy a miniszterelnök úr őt fogadja, hogy élő szóval mondhassa el a dolgot.« Majd így folytatja: »Én megmondtam az államtitkár úrnak, hogy *fontos dologról van szó*, s amikor azt mondta, hogy a fogadás nem lesz lehetséges, arra kértem, legyen szíves a miniszterelnök úrnak megjelenteni, hogy a levélben említett ügyről Nádosy Imre tud, tehát tessék őt utasítani.«

Báró Prónay György vallomásából tudjuk, hogy ő november 30-án átadatta báró Perényi Zsigmond válaszát a miniszterelnök úrnak és közölte vele később azt is, hogy Perényi szerint »Nádosy tud erről a dologról.« Báró Prónay György szerint a miniszterelnök azt az utasítást adta neki, hogy: »Mondjam meg Nádosynak, az előzményeket és adjam nevében azt az utasítást, hogy nézzen utána a dolognak és akadályozza meg.«

Ezen a ponton önként kínálkozik egy kérdés. Ha báró Prónay György csak annyit jelentett volna is a miniszterelnök úrnak, hogy báró Perényi szerint Nádosy tud a dologról, ez már önmagában elegendő lett volna arra, hogy gyanút keltsen Nádosy ellen. *Hogyan, Nádosy tud a dologról? Tud arról, hogy frankhamisítás van folyamatban? Erről az ügyről még sem tett jelentést sem a belügyminiszternek, sem a miaiszterelnöknek?* Ez a körülmény csak arra lehetett volna ok, hogy ebben az ügyben Nádosyt elkerüljék, nem pedig arra, hogy éppen neki adjanak megbízatást, feltéve mindig, hogy a megbízás nyomozásra és megtorlásra irányult. Báró Prónay György előadása ebben az irányban egy kissé homályos. Az a Nádosynak szóló utasítás, hogy »nézzen utána a dolognak és akadályozza meg« többféle értelmezést tűr meg. A dolgot kétféleképen lehet megakadályozni. Bűnügyi megtorlással és barátságos rábeszéléssel. Miről volt tehát szó?

Pallavicini György őrgróf nemzetgyűlési képviselő a »Magyarságban« közzétett nyilt levelében foglalkozik annak az utasításnak igazi tartalmával, amelyet báró Prónay György a miniszterelnök úr nevében Nádosy Imrének átadott. Minthogy e nyilt levél kérdés alakjában azt a gyanút kelti, hogy az utasítás valódi tartalma nem az volt, amit eddig ismertünk, a parlamenti vizsgálóbizottság kisebbségi tagjai azt javasolták, hogy a bizottság hívja meg tanuképen Pallavicini György őrgrófot, hogy a bizottság előtt adja elő, milyen bizonyítékok és adatok alapján kételkedik a Prónay György báró által Nádosy Imrének átadott üzenet eddig ismeretes tartalmában és milyen bizonyítéka és adata van arra, hogy a miniszterelnök úrnak és báró Prónay Györgynek vallomása nem felel meg a valóságnak. A bizottság

többsége, habár ennek az indítványnak elfogadása valósággal érdeke lett volna úgy a miniszterelnöknek, mint báró Prónay György miniszterelnökségi államtitkárnak, leszavazta ezt az indítványt, nem volt kíváncsi az esetleges bizonyítékokra.

III. A miniszterelnök mulasztásai.

Már előadtuk, hogy a miniszterelnök úr 1923-ban, vagy 1922-ben gróf Teleki Pál értesítése után nem járt el Windischgraetz Lajos herceg ellen. Már előadtuk, hogy 1925. november 27-én a frankügyben barátságosan levelezett, ahelyett, hogy cselekedett volna. Már előadtuk, hogy báró Perényi Zsigmond komoly válasza és üzenete dacára nem adott alkalmat báró Perényi Zsigmondnak arra, hogy személyi kihallgatáson jelenhessék meg. A parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallomása szerint a miniszterelnök úr november 27-én este ment falura és visszajött 30 án reggel. Budapesten volt november 30-án reggeltől december elseje délig. Tehát másfél napig. Másfél nap alatt mindenesetre szakíthatott volna magának annyi időt, hogy báró Perényi Zsigmondot ebben az igen fontos ügyben néhány percig meghallgassa. Ha ez megtörténik, úgy ha a megtorlás volt a cél és nem a más úton való megakadályozás, lehetetlen lett volna, hogy éppen Nádosy Imre számára adjon ki a miniszterelnök úr utasítást. De feltéve azt a lehetetlenséget, hogy másfél nap alatt a miniszterelnök úr nem szakíthatott magának néhány percet egy már komoly alakban jelentkező frankhamisítási ügyben, Perényi Zsigmond báró meghallgatására, módja volt arra, hogy a helyettes miniszterelnök úr útján adja meg báró Perényi Zsigmondnak a kért kihallgatást. December 1-től december 13-ig, amíg a miniszterelnök Genfben volt, Vass József népjóléti miniszter úr őt közjogilag, a hivatalos lapban megjelent kézirat alapján helyettesítette. Vass József népjóléti miniszter úr a miniszterelnök úr vallomásai szerint e közjogi helyettesítéstől eltekintve, különben is szokásos helyettese volt, úgy, hogy a miniszterelnök helyett Vass József népjóléti miniszter úrhoz fordultak bizonyos ügyekben akkor is, amidőn csak rövidebb ideig volt a miniszterelnök távol a fővárostól és Vass József helyettes miniszterelnöksége külön, hivatalosan közzétéve nem volt.

Vass József népjóléti miniszter úr a parlamenti vizsgálóbizottság előtt megjelent és az ő vallomása alapján megállapítható az a tény, hogy a miniszterelnök úr a frankhamisítási ügyre vonatkozó értesülését kinevezett közjogi helyettesével egyáltalában nem közölte. Meg volt állapítható az a tény, hogy Vass József népjóléti miniszter, habár a miniszterelnök 18-án este falura utazott vadászatra és távol volt december 24-ike reggelig, majd újra távol volt december 27-ike reggeltől december 31-ike reggelig, tehát ezen idő alatt a szokásszerű helyettese volt a miniszterelnöknek: a frankhamisítási ügyről egész december havában csupán az újságok közlése alapján nyert értesülést. Midőn december 31-én több képviselő jelenlétében telefonon érdeklődött Rakovszky Iván belügyminiszternél, a belügyminiszter megtagadott minden felvilágosítást azzal az indokolással, hogy a miniszterelnök már Budapesten van, tehát a népjóléti miniszter úr forduljon hozzá felvilágosításért.

December 15-én érkezett meg a külügyminisztériumhoz az első sürgöny, Forster hágai követtől, hogy a kuririgazolvánnyal ellátott Jankovich Arisztidet két hamis ezerfrankos felváltása közben letartóztatták és hogy Jankovich állítása szerint titkos misszióba küldetett ki Nádosy Imre által. Minthogy a

miniszterelnök nem közölte minisztertársaival báró Perényi Zsigmond komoly közlése után, hogy frankhamisítási ügy van folyamatban; megtörténhetett, amiről már szólottunk, hogy december 15-én Walko külügyminiszter aláírásával távirat ment Hágába, ottani követünkhöz, hogy Jankovich kiküldetése fennáll és jóhiszeműsége feltételezendő. December 16-án megérkezett hágai követünk második sürgönye, mely szerint Jankovich podgyászát Amszterdamban lefoglalták és abban nagyszámú hamis ezerfrankost találtak.

Khuen-Hédervàry Sándor gróf vallomása szerint másnap, vagyis december 17-én elment a miniszterelnök úrhoz és neki szóbelileg jelentette a dolgot. A miniszterelnök úr előtt tehát december 17-én már tudott dolog volt, hogy az a Jankovich Arisztid, akinél egy egész teli koffer hamis ezerfrankost foglaltak le, Nádosy Imre ajánlásával kapott egy állítólagos »titkos küldetés«-ben a külügyminisztérium révén kurirlevelet. Minden oka meg volt tehát arra, hogy e pillanattól fogva Nádosy Imrét legalább is megfigyeltesse és hivatalából nyomban eltávolítsa. Ennek dacára a vizsgálóbizottság előtt tett első vallomása szerint december 17-én »pár percre fogadta Nádosyt«, aki jelentést tett arról, hogy »Prónay útján rendeletét megkapta és hogy hibásnak érzi magát, amikor nem járt el kellő időben és nem akadályozta meg ezt a frankhamisítást.« A miniszterelnök összes intézkedése ebben a pillanatban az volt, hogy utasította Nádosyt, tegyen bővebb jelentést a belügyminiszternek.

December 18-án beszélt a miniszterelnök a belügyminiszterrel, akinél Nádosy nem jelentkezett. Felszólította tehát tehát a belügyminisztert, hogy most már ő kérjen Nádosytól jelentést és erre elutazott a fővárosból és ismét távol volt december 24-éig.

Ezt a nagyfontosságú ügyet tehát a miniszterelnök úr ismét oly csekély jelentőségűnek tartotta, hogy napokon keresztül nyugodtan távol volt a fővárostól a helyett, hogy nyomban megtette volna a kellő intézkedéseket Nádosy Imre ellen.

Tudjuk azt, hogy báró Prónay Györgynek a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallomása szerint vele Nádosy Imre már november hó 30-án közölte, hogy Windischgraetz Lajos herceg foglalkozik frankhamisítással. Prónay György sem tartotta szükségesnek, hogy ezt Vass József helyettes miniszterelnökkel vagy a belügyminiszterrel vagy a minisztertanáccsal közölje.

Amidőn a miniszterelnök úr december 24-én reggel visszatért a fővárosba, a belügyminiszter jelentette neki, hogy Nádosy szerint »Windischgraetznek kell a frankhamisításba belekeverve lennie, de az a benyomása neki, hogy Nádosy már korábban tudott a dologról, azért el akarja rendelni, hogy hivatalába ne járjon be többé.« Ennyi volt az egész. És ezek után kapta Rakovszky Iván belügyminiszter azt az utasítást, hogy személyesen vizsgálja ki Nádosy és Windischgraetz bűnösségét, de az intézkedéseket december 31-éig tartsa függőben, mert a miniszterelnök — tekintettel az ügy csekély jelentőségére — december 27-én újra elutazott a fővárosból és december 31-éig távol volt.

E mulasztások folytán az volt a helyzet, hogy Nádosy Imre és Windischgraetz Lajos herceg, akik a december 15-én és december 16-án Budapestre érkezett hágai táviratokról feltétlenül tudomást szereztek, valamint tudomást szereztek a Nádosy Imrét határozottan megvádoló december 21-én érkezett amszterdami ügyészségi átiratról is: ezen idő alatt zavartalanul és nyugodtan megbeszélhették a nyomok eltüntetésének módját. Megbeszélhették, hogy ki vállalja el esetleg a felelősséget és kiket nem szabad az ügybe belekeverni.

Az iratokból megállapíttatott, hogy Windischgraetz Lajos herceget csak december 31-én este 8 órakor helyezték rendőri megfigyelés alá. (Bűnügyi iratok 58. naplószám.)

Tudjuk azt is, hogy december 22-én Nádosy Imre mint tanu, egyszerűen jóhiszeműségét hangoztatta a rendőri kihallgatás alkalmával.

A miniszterelnök előadásával szemben a bűnügyi iratok alapján, a következő tényállás állapitható meg: Windischgraetz Lajos herceg ellen a francia belügyminisztérium megbízottjai emeltek vádat. December 28-án (56. naplószám.) Benoist jelentkezik az államrendőrségen és átadja adatait Kovács Gáspár a herceg meghitt komornyikja ellen. December 30-án Benoist újra megjelenik a rendőrségen (57. naplószám) és határozott vádat emel Windischgraetz herceg ellen nemcsak azon az alapon, hogy gyanús Kovács Gáspár, a herceg komornyikjának és a Rába Dezső, a herceg titkárjának a szerepe, hanem azért is, mert már 1924. március 24-én a nizzai ügyészség értesülése szerint egy, a diplomáciai körökhöz tartozó hitelt érdemlő egyén jelentette, hogy Windischgraetz herceg hamis ezerfrankosok készítésével foglalkozik. Határozottan gyanúsítja tehát Windischgraetz herceget.

Ezen előzmények után történt Kovács Gáspár és a Rába Dezső letartóztatása 1925. december 31-én és — nem mint a vádirat tévesen említi, 1926. január 1-én.

Windischgraetz Lajos herceg rendőri felügyelet alá helyezése december hó 31-én este nyolc órakor, tehát a francia megbízottak beavatkozása alapján és után történt meg és a herceg letartóztatása csak 1926. január hó 4-én következett be. December 16-tól december 31-e este 8 óráig, tehát Windischgraetz Lajos herceg és Nádosy Imre minden felügyelet és ellenőrzés nélkül szabadon érintkezhettek egymással. Hogy közöttük ezen idő alatt számos esetben volt érintkezés, hogy éjtszakának idején is egészen a hajnali órákig tanácskoztak arról, miként lehetne magukról a felelősséget elhárítani, vagy miként lehetne legalább abban megállapodni, hogy a felelősséget kizárólag Windischgraetz Lajos herceg viselje, erre vonatkozólag úgy a parlamenti vizsgálóbizottság, valamint a bűnügy iratai érdekes adatokat tartalmaznak.

A parlamenti vizsgálóbizottság előtt Rába Dezső előadta, hogy az ügy kipattanása után, amikor már a hágai átiratok megérkeztek és Kovács Gáspár is gyanba került, s amikor Windischgraetz Lajos herceg visszaérkezett Kálozdról Budapestre, Nádosy Imre telefonozott, hogy beszélni akar vele. Nádosy Imrét késő éjjel találták meg a lakásán Ez alkalommal Rába előadása szerint Nádosy azt mondotta a hercegnek: »Kérlek, kedves Lajos, most azután már nem lehet semmit sem titkolni. A kormány tovább nem exponálhatja magát, sem én, sem más hivatalos személy. Nem marad más hátra, minthogy te magadra vállald az egész ügyet«. A herceg ez ellen szabadkozott és a vallomás szerint azt modotta: »Ha ti és a hivatalos körök engem nem támogattok, nem csinálom.« A herceg azt óhajtotta volna, hogy egy terv szerint, amelyet Pater Bonis Arkangyal fejtett ki, mások vállalják az ügy odiumát és Nádosy Imre ilyen irányba terelje a nyomozást. Nádosy Imre szerint ez a terv a hágai átirat megérkezése után már lehetetlen volt. Végre a herceg Nádosy Imre rábeszélésére beleegyezett abba, hogy mindent magára vállal s »semmi egyebet nem fog egész vallomása során mondani.«

Windischgraetz Lajos herceg a parlamenti vizsgálóbizottság előtt arra a külön kérdésre, igaz-e, hogy amikor már a gyanú feléje irányult egy teljes éjtszakán keresztül együtt volt Nádosy Imrével Rába Dezső titkár jelenlété-

ben és nyilatkozhatik-e arról, hogy ezen alkalommal milyen szerepet kínált fel Nádosy a hercegnek, azt felelte: »Erre vonatkozólag nem kívánok nyilatkozni!« Nem cáfolta meg tehát sem az éjjeli összejövetelt, sem azt, hogy Nádosy őt valamely szerepre rábeszélte, mert a herceg, ha cáfolni akar, határozott nemmel válaszol. Sőt tovább ment, kijelentette: »Számtalanszor voltam este és a dolog kiderülése idején is voltam Nádosy lakásán.« A további kérdésre, vajjon ez a megbeszélés nem a herceg lakásán volt-e, a következő fontos kijelentést tette: »Ez tévedés. Az, amire Nagyméltóságod céloz, nem az én lakásomon, hanem Nádosy lakásán volt.« Windischgraetz Lajos herceg tehát a maga módja szerint megerősíti Rába Dezsőnek idevonatkozó vallomását. A megbeszélést megerősíti Windischgraetz Lajos herceg magatartása, aki senkit sem akart megnevezni, de megerősíti még maga Nádosy Imre is, aki vallomásaiban nagyon szűkszavú s aki a parlamenti vizsgálóbizottság február 11-iki ülése után, ahol Windischgraetz Lajos herceget és Rába Dezsőt kihallgatták, február 12-én *éjjel* a királyi ügyészségen kihallgattatván (75. naplószám alatt) elismeri, hogy az ügy kipattanása után több megbeszélése volt Windischgraetz-cel és tényleg mondotta azt, *hogy a Térképészeti Intézetet az ügyből ki kell kapcsolni.* Rába Dezső pedig Nádosyval szembesíttetvén, vele szemben is fenntartotta azt az állítását, hogy Nádosy Windischgraetzet ama bizonyos emlékezetes éjtszakán, Nádosy Üllői-úti lakásán arra akarta rábeszélni, hogy Windischgraetz maga vállalja el az egész ügyet (Napló 110. alatt) és senki mást az ügybe belekeverni nem szabad.

Annak alátámasztására, hogy vajjon Páter Bónis Arkangyal közreműködésével tényleg volt-e olyan terv, amely lehetővé tette volna, hogy Windischgraetz Lajos herceg is meneküljön a felelősség alól, a parlamenti vizsgálóbizottság ellenzéki tagjai kérték Páter Bónis Arkangyal tanuként való meghívását. A bizottság többsége azonban ezt az indítványt mellőzte és a tényállás ezen további kiegészítésére nem volt kiváncsi.

IV. Alkudozás Nádosy Imrével és Windisgraetz Lajos herceggel.

Amint láttuk, december 16-tól december 31. esti 8 óráig, amíg Windischgraetz Lajos herceg rendőri megfigyelés alá került, sőt Nádosy Imrére vonatkozólag 1926. január 5-éig, amíg előzetes letartóztatásba került, ellenük mint más halandókkal szemben szokásos — nyomozati lépések nem történtek.

Rakovszky Iván belügyminiszter a parlamenti vizsgáló bizottság előtt előadta, hogy »december 24-én a miniszterelnök úrtól azt az utasítást kapta, hogy a rendes rendőrség által folytatott nyomozással párhuzamosan privát nyomozást is folytasson. »Erre a belügyminiszter Nádosy útján Windischgraetz herceget december 25-ére, karácsony első napjának délelőttjére Nyul-utcai magán lakására rendelte. Rakovszky Iván belügyminiszter ott a magán lakásán beszélgetett a két gyanusítottal. E beszélgetés folyamán tisztában volt azzal, hogy »Windischgraetz benne van, nevezetesen akkor merült fel először a térképészeti intézet neve és viszont megerősítette azt a régen fennálló gyanút, hogy a Nemzeti Szövetség is valamilyen formában benne van.«

A civilizált világon valószinű, alig lesz valaki, aki méltányolni fogja a nyomozásnak ezt a kedélyes formáját, hogy a belügyminiszter úr vendégül látja a gyanusítottakat és magán lakásán társalogva nyomoz. Mindez az

eljárás a belügyminiszter úr szerint a miniszterelnök úr tudtával történt. Természetesen ezért együttesen terheli őket a politikai felelősség.

Dacára annak, hogy a belügyminiszter úr szerint Nádosy előtte már az amszterdami átirat után, de mindenesetre december 24-én gyanus volt, csak arra szorítkozott, hogy őt arra kérte fel, hogy ne járjon a hivatalába és csak később, hogy kérjen betegség címén szabadságot. Még január 3-án az a hivatalos kommünike jelent meg a lapokban, hogy Nádosy Imre betegség okából szabadságra ment. Vallomása szerint a belügyminiszter úr január 3-án tárgyalásokba bocsátkozott Nádosyval. Nádosy Imrének hazafias agáglyai voltak, vajjon az ő jelentkezése nem fog-e az országnak ártani. A belügyminiszter úr ezt egész komolysággal adta elő, megfeledkezvén arról, hogy akinek nem volt hazafias aggálya éveken át a frankhamisítás elkövetésére és védelmezésére: annál furcsán elkésett a hazafias aggodalom, amely akkor jelentkezik, amikor a cselekményért bűnhődni kell. Szóról-szóra azt mondja a belügyminiszter vallomásában: »Először is ebben az irányban kellett őt megnyugtatnom, úgy, hogy a discurzusnak nagyrésze ezzel telt el.«

A belügyminiszter úr előadása szerint »mikor ez a megnyugtatás megtörtént, akkor második aggályát adta elő Nádosy« és hozzáteszi bizonyos hódolattal: »aki Nádosyt ismeri, az egészen természetesnek fogja találni.« Mi volt ez az egészen természetes dolog? Nádosy azt mondotta, hogy »mikor ő utoljára beszélt Windischgraetzzel, kijelentette neki, hogy nem fog vallani, ő tehát mint magánember árulónak érezte magát Windischgraetzzel szemben, ha leteszi ezt a vallomást. És erről nem értesiti.«

Nádosynak tehát módot adott arra, hogy január 3-iki beadványa előtt, amely — mint már kifejtettük — tartalmilag valótlan, mert csak a kötelességmulasztást és bűnpártolást ismeri be, nem pedig a részességet: Windisgraetz herceggel elintézze ezt a becsületbeli ügyet. Aki tudja azt, hogy Nádosy Imre báró Prónay György vallomása szerint már 1925. november 30-án az első szóra, habozás nélkül kiadta Windischgraetz Lajos herceg nevét és őt jelölte meg mint a frankhamisítási akció központját: az kevésbbé természetesnek fogja találni a Nádosynak megadott ezt a szabadságot, mint a belügyminiszter úr.

Rakovszky Iván belügyminiszter előadása szerint Nádosy Imre tehát hosszas kapacitálás, hazafias és egyéb aggályainak leküzdése után volt csak arra bírható, hogy a január 3-iki jelentést megtegye, amelyet — a vallomás szerint — Marinovich főkapitánnyal együtt a belügyminiszter úr szerkesztett.

Január 4-én Nádosy Imre újra felkereste a belügyminiszter urat és újra »aggályait fejezte ki aziránt, hogy jelentkezése az országra nézve nagy veszedelemmel fog járni.« Tehát a belügyminiszter úr őt ismét »megnyugtatta«, de nem csak megnyugtatta, hanem saját miniszteri autóján vitte el. Ő maga leszállt a belügyminisztériumnál, míg Nádosy a pénzügyminisztériumnál szállt le és onnan ment el gyalog a Windischgraetz herceg lakásáig.

Ez az alkudozás, kapacitálás a miniszter magánlakásán, ez az autóztatás közvetlenül a letartóztatás napja előtt ismét olyan jelenség, amely nagyon kevés megértésre számíthat. Minthogy — miként már kifejtettük — Nádosyt Imrét Jankovich Arisztid Hágában kifejezetten megvádolta és erről az amszterdami főügyészség átirata ide már december 21-én megérkezett, minthogy december 28-án és december 30-án a franciák már kifejezetten megvádolták Kovács Gáspárt, Rába Dezsőt és Windischgraetz Lajos herceget: ez az alkudozás és kapacitálás furcsa.

Windischgraetz Lajos herceg, midőn a parlamenti vizsgálóbizottság előtt

kérdést intéztek hozzá, hogy mi történt azon a tanácskozáson, amely a belügyminiszter úr Nyul-utcai lakásán, közte, Nádosy Imre és a belügyminiszter úr között folyt le: erre a választ megtagadta.

Kétségtelenül megállapítható Windischgraetz Lajos herceg bűnügyi vallomási jegyzőkönyveiből, hogy a Térképészeti Intézetről a letartóztatás alkalmával említést sem tett. Kétségtelen az is, — mint már fentebb kifejtettük — hogy Nádosy Imre szerint az volt a megállapodás, közte és Windischgraetz herceg között, hogy a Térképészeti Intézetet az ügyből ki kell kapcsolni. Windischgraetz Lajos herceg és Nádosy Imre a teljes hallgatásban egyeztek meg és kihallgatási jegyzőkönyveikben nincs nyoma annak, hogy a királyi ügyészség figyelmeztette volna őket arra, hogy hallgatásukkal védelmük ártalmára lehetnek és a töredelmes beismerésre, mint enyhítő körülményre az a terhelt vagy vádlott nem számíthat, aki csak azt mondja el, amit nélküle is tudnak, hanem csak az, aki elmondja a részletes és teljes igazságot.

Kétségtelen, hogy Windischgraetz Lajos herceg és Nádosy Imre letartóztatása a francia küldöttek határozott vádja és az amszterdami átirat után nem volt elkerülhető. Nem volt tehát szükség semmiféle magánnyomozásra, barátságos kapacitációra, alkudozásra, hazafias aggályok eloszlatására és a gyanúsítottnak közvetlenül letartóztatás előtt miniszteri autóban való kocsikáztatására. Ez az eljárás, amit már bőven kimutattuk, csak arra szolgált, hogy a gyanúsítottak a nyomok eltüntetésére, a részesek értesítésére és elhallgatására pontos és beható megbeszéléseket folytathassanak.

A miniszterelnök, a belügyminiszter, báró Prónay György miniszterelnökségi államtitkár a frankhamisítási ügy ezen első stádiumában a minisztérium többi tagját az eddigi adatok szerint egyáltalában nem informálták. Már szóltunk annak jelentőségéről, hogy Vass József, aki december 1-től 13-ig közjogilag is mint helyettes miniszterelnök szerepelt és később is szokás szerint helyettesítette rövidebb távollétei alatt a miniszterelnököt, január hó 1-ig semmiféle információt nem kapott, sőt a belügyminiszter, egyenes kérdésére, kifejezetten megtagadta vele szemben az információ megadását. Jelentékeny súllyal esik latba az is, hogy 1926. évi január hó 5-ig Pesthy Pál igazságügyminiszter erről az ügyről egyáltalában nem tudott. Az igazságügyminiszter, aki törvény szerint a vád ura, a királyi ügyészségnek, amely a nyomozás irányítója, felettes hatósága. Teljesen érthetetlen, miért kellett a nyomozásnak az első hetekben ingadoznia, mintha nem lett volna biztos nyom, amelyen el lehetett indulni.

Láttuk, hogy báró Perényi Zsigmond még 1925. évi november hó 29-én megírta a miniszterelnök úrnak, hogy ebben az ügyben sikerült információkat szereznie és fontos szóbeli közlések céljából külön kihallgatást kért. Láttuk, hogy báró Prónay Györggyel közölte azt is, hogy Nádosy tud a dologról. Láttuk, hogy báró Prónay Györgynek Nádosy Imre 1925. november 30-án megmondotta, hogy Windischgraetz Lajos herceg foglalkozik a frankhamisítás ügyével. Meg volt tehát a biztos nyom. Kovács Gáspár és Rába Dezső nélkül határozott csapáson elindulhatott a nyomozás, itt volt báró Perényi Zsigmond, csak őt kellett volna megkérdezni s őt kellett volna megidézni tanuként, mondja el, honnan szerezte információit, mi ezeknek az információknak tüzetes tartalma. Láttuk, hogy Horváth Loránt vallomása szerint Kozma Miklósnak elmondotta, hogy Windischgraetz Lajos herceg vesz részt az akcióban s a hamis frankok a Nemzeti Szövetségben őriztetnek. Sőt Kozma Miklósnak a bűnügyi iratok közt található már ismertetett vallomása szerint

Horváth Loránt néki Windischgraetz hercegen kívül még egy részes nevét említette fel. Nagyon egyszerű lett volna tehát, ha Kozma Miklós e tudomásával nyomban azután, amidőn ideérkezett a hágai távirat Jankovich Arisztidnek és társainak letartóztatásáról, tanuként jelentkezik a rendőrségen és elmondja a maga tudomását. Mindez nem történt meg. Az a fájdalmas valóság, hogy csak a francia küldöttek december 28-iki és december 30-iki határozott vádja után történt intézkedés Kovács Gáspár és Rába Dezső ellen s csak ekkor, december 31-én este 8 órakor történt meg Windischgraetz Lajos Lajos herceg rendőri megfigyelésének elrendelése.

V. A terheltek állítása szerint félhivatalos akcióról volt szó.

Azok a terheltek, akik kezdetben majdnem kivétel nélkül a tagadás álláspontján voltak, később vallomást tettek. E vallomásaikban azt állítják, hogy ők abban a tudatban vettek részt a frankhamisításban, hogy az félhivatalos akció.

Kurtz Sándor az Állami Térképészeti Intézet vezetője (bűnügyi iratok 94. naplószám) 1926. január 13-án a következőket vallja: 1924. őszén még Haits Lajos volt a Térképészeti Intézet vezetője, aki közölte vele »hogy egy felsőbb helyről direktiva értelmében az intézet hamis ezerfrankosokat fog gyártani, ne érdeklődjék tovább, a háttér komoly és a cél hazafias.« 1925. július elsejétől fogva Kurz Sándor váltotta fel Haits Lajost az intézet vezetésében. Ekkor Windischgraetz herceg, Haits Lajos és Gerő László együttes megbeszélésen nyerték meg őt a tervnek. Az ő állításuk szerint a frankhamisítás mögött tulajdonképen maga a kormány áll, mely azonban érthető okból nem vállalkozhatik az értelmi szerzőségre. Gerő László határozottan kijelentette előtte, hogy aháttérben a kormány nemcsak jóindulattal szemléli az egész ügyet, hanem támogatni is fogja. Ennek bizonyságául felemlítette, hogy a hamis ezerfrankosok ellenében vásárolt értéktárgyak elhelyezése és továbbítása a külügyminisztérium követségeinek útján és azok közbenjárásával fog történni. Windischgraetz Lajos herceg az említett alkalommal ezenkívül egy listáról számtalan előkelő s a legmagasabb körökhöz tartozó egyéneket olvasott fel, akik állítólag mind vállalkoztak volna a hamis frankok elhelyezésére.

Virágh János, a Térképészeti Intézet tisztviselője (bűnügyi iratok 123. naplószám), január 7-én a következőket vallotta: Gerő László bírta őt rá 1924. március havában a közreműködésre. Gerő azt mondotta, hogy az akcióról több magas állású úrnak van tudomása és így gróf Bethlen nevét is említette, továbbá, hogy a főkapitány is informálva van.

Spannring László, a Térképészeti Intézet tisztviselője január 7-iki vallomásában (bűnügyi iratok 129. naplószám) azt vallotta, hogy Gerő László szerint titkos és fontos munkát kell végeznie; hivatkozott letett esküjére és figyelmeztette, hogy ne árulja el az ügyet, mert különben börtönbe kerül.

Kiss Lajos Kornél, a Térképészeti Intézet tisztviselője azt vallja (bűnügyi iratok 133. naplószám), hogy Gerő azzal bírta reá a hamisításban való közreműködésre, hogy állásával, életével, sőt családja életével játszik, ha az engedelmességet megtagadja. Az ügy államtitok s az egész felsőbb fórum parancsára történik.

Parragh Ferenc, a Térképészeti Intézet tisztviselője, január 8-án azt vallja (bűnügyi iratok 124. naplószám), hogy Gerő László azzal bírta reá

közreműködésre, hogy felsőbbségük tud a dologról s figyelmeztette a titoktartás kötelezettségére, mert annak megszegése fejébe is kerülhet.

Winkler István, akit a forgalombahozatal céljaira szemeltek ki, január 6-án (89. naplószám alatt) azt vallja: hamis román útleveleket fognak kapni a belügytől, visszautazásukat pedig a berlini és a bécsi magyar követség fogja biztosítani. »Az akció mintegy félhivatalos jellegű.«

Stitz János, aki nem terhelt, hanem tanu, arra volt kiszemelve, hogy Wienben vegyen részt a hamis frankok értékesítésében, de ettől önként visszalépett. Stitz János Pécsett van alkalmazva a mezőgazdasági vegykísérleti állomásnál. 224. és 225. naplószám alatt azt vallotta, hogy Héder János távirati hívására jött decemberben Budapestre. Héder János azzal akarta rábírni a közreműködésre, hogy hazafias célról van szó, amely *állami akció.* Ezek után a tanu felkereste Windischgraetz herceget, aki megismételte előtte amit Héder Jánostól hallott, és közölte vele, hogy ő, vagyis Stitz és Olchváry vannak kiszemelve arra, hogy a hamisítványokat Wienben forgalomba hozzák és az értük kapott pénzt *nyomban adják le Wienben a magyar követségen.*

E helyütt fel kell említenünk azt is, hogy a herceg Stitz számára a földmívelésügyi minisztériumtól két heti szabadságot kért, aki ezt a szabadságot meg is kapta, de fel nem használta.

Dr. Ferdinándy László (154. naplószám alatt) azt vallja, hogy Windischgraetz herceg szerint az akcióban állami hatóságok és egyéb jellegű aktív közhivatalnokok vesznek részt.

Schwetz Tibor vallomása szerint (naplószám 64.) a nyugatmagyarországi akcióhoz hasonló akcióról van szó és minden a hatóságok hallgatólagos tudtával történik.

Rába Dezső, a herceg titkárja már január 5-én, amikor még a Windischgraetz herceg által ajánlott védője volt, a rendőrség előtt a következőket vallotta: »A herceg közölte vele, hogy sikerült magas állami funkciót betöltő ésköztiszteletben álló hazafiak közreműködését megnyernie.« Egyéb hazafias célok mellett említette azt is, hogy a »magyar kormány céljaira is megfelelő összeget fog juttatni«. Majd folytatja: »megnyugtatott, hogy mivel kormánykörök vannak az ügyben, az szent, hazafias, és nem fog bonyodalmakra okot adni«.

Ugyancsak e vallomásában megemlíti a következőket: »az értékesítést megelőzőleg izgatott tanácskozás folyt Nádosy, Szörtsey, a Nemzeti Szövetség igazgatója és a herceg között arról, hogy Bethlen levelet írt Perényinek, a Nemzeti Szövetség elnökének, amelyben megtiltja genfi útjára való tekintettel az értékesítést. Egyben kölcsönösen megnyugtatták egymást, hogy Bethlennek ez az intézkedése formalitás és hallgatólag tűri a dolgot. Elhatározták minden esetre azt is, hogy Bethlen genfi cirkulusait tényleg nem zavarják. Bethlen visszatérésének idejében a forgalombahozatalra vállalkozók elutaztak külföldre.«

Rába Dezső e rövid vallomását a parlamenti vizsgáló bizottság előtt megismételte és kiegészítette.

A parlamenti vizsgáló bizottság előtt azt vallotta, hogy Windischgraetz és Nádosy előadása szerint a kormány, illetve a miniszterelnök tudtak a dologról. Elmondotta a Nádosy üllőiúti lakásán történt éjjeli beszélgetést, mely az ő jelenlétében Nádosy és Windischgraetz között folyt le. Felfejtette, hogy a Jankovich naplójában említett Sztojakovich, a berlini követségnek egyik tisztviselője, megmagyarázta, hogy mit jelent Jankovich naplójában

az a kitétel: »levél Kányának« és a »fél névjegyek«. A külföldre kiküldött fiatalemberek névjegyük felét átadták Nádosynak és ez értékesítés után a másik névjeggyel legitimálták volna magukat a berlini magyar követségen Sztojakovich előtt, hogy amennyiben már Jankovich Arisztid nem volna ott, a követség hazautazásukat megkönnyítse.

Rába vallomásának ezt a részét alátámasztja Nádosy Imre febráur 10-iki vallomása, (naplószám 109.), aki beismeri a félnévjegyek tervét, de azt állítja, hogy nem írt Kányának és nem küldte el a fél névjegyeket. Rába Dezső a parlamenti vizsgáló bizottság előtti vallomás szerint jelen volt Jankovich Arisztid és Nádosy Imre egy beszélgetésénél, amely alkalommal Nádosy Imre azt mondotta volna Jankovichnak, hogy Kánya előtt mindent őszintén elmondhat.

Betetőzi mindezt Windischgraetz Lajos herceg magatartása.

Windischgraetz Lajos herceg miként már említettük, ahol cáfolni akar, ahol nemet akar mondani, ezt határozottan megteszi. Ilyen határozott nemet mondott, amikor arról volt szó, hogy Ludendorf tábornok tudott-e a frankhamisítás tervéről, valamint ilyen határozott nemmel válaszolt akkor is, mikor megkérdezték tőle, hogy vajjon Gömbös Gyula nemzetgyűlési képviselővel előzetesen, vagyis az eset kipattanása előtt beszélt-e a frankhamisítási ügyről. Ilyen határozott nemet mondott, amikor arra vonatkozólag tettek hozzá fel kérdést, hogy van-e kapcsolata az ügynek az Albrecht főherceg érdekében megindult mozgalommal. Annál megdöbbentőbb az a válasz, amit az előzőkkel kapcsolatban feltett kérdésekre adott. A parlamenti vizsgálóbizottság előtt arra az elnöki kérdésre, hogy a Térképészeti Intézet felettes hatóságai közül ki volt a tervbe beavatva, azt felelte: »Erre vonatkozólag nem nyilatkozom.« Arra az elnöki kérdésre, hogy Nádosyn kívül milyen felsőbb hatóságokkal érintkezett, vagy melyeket hozott olyan helyzetbe, hogy azok tudomást szerezzenek erről az akcióról, újra azt felelte: »Erre vonatkozólag nem áll módomban nyilatkozni.« Az elnök azon figyelmeztetése után, hogy ezzel általánosságban gyanúba keverheti az állami hatóságokat, ami az országnak kárára van, újra azt feleli: »Nádosyn kívül magam részéről senkire vonatkozólag nem nyilatkozhatom s ebben a tekintetben vallomásom itt megáll.«

Még megdöbbentőbb Windischgraetz Lajos hercegnek 1926. február 12-én a királyi ügyészségnél történt kihallgatása. E vallomás szószerinti szövege a következő: »Arra a kérdésre, hogy a kormány vagy a kormányelnök bármely formában tudott-e erről az ügyről, kijelentem, hogy törvényadta jogommal élve, a vallomástételt megtagadom. Arra a kérdésre, hogy való-e az, amit Rába ugyancsak jelzett vallomásában mond, hogy azután, hogy Bethlen István Perényi Zsigmondnak levelet írt, történt-e akár Nádosy, akár más valaki részéről olyan kijelentés, hogy Bethlennek ezen intézkedése csak formalitás és hallgatólag tűri a dolgot és hogy annak az intézkedésnek csak az a célja, hogy a miniszterelnök genfi cirkulusai ne zavartassanak és hogy a levél írása csak genfi útjára tekintettel történt: kijelentem, hogy törvényadta jogommal élve, a vallomástételt erre nézve is megtagadom. Arra a további kérdésre, hogy tudott-e gróf Teleki Pál a pénzhamisításról, mit tudott róla és volt-e valami szerepe, mint ahogy Rába Dezső erre ügyvédi információjában nyilatkozik, a vallomástételt szintén megtagadom.«

Windischgraetz Lajos herceg Rába Dezső vallomását tehát egyetlen szóval sem óhajtja gyengíteni vagy megcáfolni.

VI. A kormány eljárása a szokolhamisítókkal szemben felbátorította a frankhamisítókat.

Az a megdöbbentő helyzet, hogy esztendőkön át foglalkozhatott egy társaság frankhamisítási akcióval, az a szomorú jelenség, hogy egy esztendőnél tovább úgyszólván nyilvánosan gyárthattak egy állami intézetben hamis frankot: önmagában azt a tudatot termelhette ki a terheltekben, amely vallomásaikban megnyilvánul. De a kormány politikai felelőssége a frankhamisítás lehetőségeért megállapítható még azért is, mert előzően elnézéssel kezelte a szokolhamisítási bűnügyeket. Az a büntetlenség, amelyben végső esetben a szokolhamisítók részesültek, minden egyéb előzménytől eltekintve és nem kutatva egyelőre más momentumokat, azt a hiedelmet kelthette a frankhamisítás részeseiben, hogy az ő cselekményük is megtorlás nélkül marad.

Friedrich István nemzetgyűlési képviselő a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy már 1922-ben látott egy frankklissét, amelyet neki a szokolhamisításokban ismeretes Mészáros Gyula mutatott meg. Vallja továbbá, hogy Windischgraetz Lajos herceg részvett Mészáros ezen újabb akciójában.

Friedrich István vallomását alátámasztja Teleki Pál gróf vallomása, aki ugyancsak azt mondotta el a parlamenti vizsgálóbizottság előtt, hogy 1922-ben Windischgraetz Lajos herceg Mészáros Gyula társaságában megjelent nála és szakértőt kért hamis ezerfrankosok köveinek megvizsgálására. Az összefüggés tehát Mészáros Gyula személyén keresztül, aki az eddigi adatok szerint a frankhamisítási ügy kezdeményezőjének látszik, kétségtelenül megvan a frankhamisítás és a szokolhamisítás között.

Amint már ismertettük, Nádosy Imre maga is azt vallja, hogy Mészáros Gyula bizonyos ideig bent volt a frankhamisítási akcióban Friedrich István vallomása szerint Mészáros Gyulát 1921. őszén több társával együtt Bécsben letartóztatták, mert ő és társasága 500-szokolosokat hamisítottak.

Friedrich István szerint Mészáros Gyula felesége hozzáfordult, hogy pénzbeli hozzájárulással legyen segítségére férje kiszabadításánál. Friedrich István kijelentette, hogy erre csak akkor lesz hajlandó, ha megnyugvást kap »hogy az a dolog bizonyos hatósági védelem alatt áll.« Friedrich István úgy emlékezett, hogy kaució letevéséről volt szó. Másnap telefonált neki gróf Bánffy Miklós, a Bethlen-kormány külügyminisztere, hogy fáradjon be a külügyminisztériumba és akkor megbeszélték, hogy a kaució egyik felét Friedrich István teszi le, a másik felét gróf Bánffy Miklós. Ez meg is történt Később kételyek merültek fel arra vonatkozólag, hogy kaucióról volt-e szó, avagy pedig arról, hogy kártérítést kapjanak azok a bankárok, akiknél Mészáros Gyula és társai a hamis szokolokat értékesítették. E kétség eloszlatására a bizottság ellenzéki tagjai indítványozták, hogy hívják meg tanuképen gróf Bánffy Miklóst és újólag Friedrich Istvánt. A vizsgálóbizottság többsége azonban ezt a bizonyítási indítványt is elutasította.

Mészáros Gyula és társai az itt szóbanforgó hamis szokolokat Ausztriában a Grác melletti Wetzelsdorf községben gyártották. E tárgyban Bethlen István gróf miniszterelnök és Pesthy Pál igazságügyminiszter is adtak a bizottság előtt felvilágosítást.

A miniszterelnök szerint Mészárost 1921. június 30-án tartóztatták le Bécsben s ő ebbe az ügybe nem avatkozott, mert Mészáros és társa Ausztriában

»bizonyos ottani hatóságok tudtával és támogatásával készítették a hamis szokolokat.« Szerinte ez tehát Ausztria dolga volt és ott ezen okból történt meg Mészáros szabadlábra helyezése és az ügy beszüntetése. Döntő hatású volt erre vonatkozólag a magyar államrendőrség jelentése, amely bizonyos osztrák hatóságok közreműködéséről részleteket tartalmazott. Ez a jelentés diplomáciai úton közöltetett az osztrák kormánnyal. Ennek következménye volt a miniszterelnök úr szerint Ausztriában az ügy beszüntetése. A miniszterelnök úr csak arról hallott, hogy Mészáros Gyuláné, gróf Bánffy Miklóstól az ügyvédi költségekhez kért hozzájárulást, de hogy ezt megkapta-e erről csak gróf Bánffy Miklós tudna felvilágosítást adni.

Pesthy Pál igazságügyminiszter szerint Mészáros Gyula bécsi ügyéből kifolyóan Budapesten is eljárás indult meg Friediger, Wottitz és társai ellen. Minthogy az ügyet Bécsben kegyelmi úton megszüntették, 1923. január 26-án a budapestiek ellen is megszüntették az eljárást. Ehhez az indokolást a miniszterelnök úr abban adja meg, hogy a szokolhamisítás még 1920-ra nyúlik vissza, amikor a trianoni békét még nem írtuk alá. Ámde a pénzhamisítás ebben az esetben folytatólagos bűncselekmény volt, tehát semmiféle kíméletre nem lehetett igényük a hamispénz forgalomba hozóinak akkor, amikor későbbi időpontban a maguk kénye-kedve szerint hozták forgalomba a hamis szokolokat. Friediger, Wottitz és társaira vonatkozott Friedrich Istvánnak az a vallomása, hogy értük a kauciót Baksay Miklós dr. ügyvéd, a kormány pénzéből tette le és később, amikor azt fel akarta volna venni, azt az értesítést kapta, hogy a kaució már nem vehető fel, mert visszautaltatott a külügyminisztériumnak. E tényre vonatkozólag ugyancsak kérték a bizottság ellenzéki tagjai gróf Bánffy Miklós és dr. Baksay Miklós tanukként való meghívását, a bizottság többsége azonban ezt az indítványt is elvetette.

Friedrich István azonban egy harmadik szokolhamisítási ügyről is beszél és ez a döntő. Szerinte 1922. nyarán egy láda hamis 500 szokolost hoztak be Grácból Mészáros Gyula és társai. Friedrich szerint Mészáros és Windischgraetz azt mondották neki, hogy ezt a ládát Nádosy elnézésével szállították fel a Rózsadombra Windischgraetz villájába. Vallomást tesz még Friedrich István arról is, hogy Mészáros mindig Andréka helyettes főkapitányra hivatkozott és többször telefonált néki ebben az ügyben.

Ez a harmadik szokolhamisítási ügy már a trianoni béke aláírása után keletkezett, mert hiszen tudvalévő, hogy a hamis pénz tudatos forgalombahozatala egyenlő elbírálás alá esik magával a pénzhamisítással. A hamis szokolokat tartalmazó láda, amelyet Mészáros Gyula hozott Magyarországba, Windischgraetz herceg villájába szállíttatván, Nádosy Imre védelmével: íme, meg van a teljes személyi összefüggés is a hamis szokolok forgalombahozatalának utolsó, 1922-ik évi esete és a frankhamisítás ügye között.

Pesthy Pál igazságügyminiszter felvilágosításai szerint ezt az utolsó ügyet is 1923. március 12-én szüntették be.

A miniszterelnök úr szerint a beszüntetésnek az volt az egyik indoka, hogy ezek a hamis szokolok nem Magyarországon készültek. Ez teljesen irrelevans, mert hiszen a jelen esetben hamispénz forgalombahozataláról volt szó. De nem lehet helytálló a beszüntetésnek az az állítólagos érve sem, hogy ezek a szokolok már nem voltak forgalomban, mert hiszen Mészáros Gyula és társai aligha vettek volna maguknak fáradságot a hamis szokolokkal telt láda Budapestre szállítására, ha a szokolok már nem lettek volna forgalomba hozhatók. A megsemmisítésnek egyszerűbb és kevésbbé költséges

módját is választhatták volna. Éppen ezért a miniszteri előadások ellenőrzése szempontjából a bizottság ellenzéki tagjai követelték az összes szokolhamisításra vonatkozó bűnügyi iratok beszerzését. A bizottság többsége azonban ezt az indítványt elutasította.

Volt a legutóbbi időben, körülbelül 1924-ben egy újabb szokolhamisítási ügy is, amely azonban csak az előkészületi cselekményig és a szövetségig jutott el. Ez a Kovács testvérek ügye. Ebben az ügyben előfordult az az adat, hogy egy közhivatalnok megszemlélte a hamisszokolok elkészült klisséjét és csupán annyi megjegyzése volt, hogy a klisé nem egészen sikerült. A bizottság ellenzéki tagjai azt az indítványt tették, hogy e közhivatalnok ellen indított eljárás iratai szereztessenek be annak igazolására, hogy az illető — bár a hamisítás tervét kötelességéhez híven nem jelentette fel, büntetésben nem részesült. A bizottság többsége ezt a bizonyítási indítványt is elutasította.

Minthogy Windischgraetz Lajos herceg saját vallomása szerint ismerte a szokolhamisítási ügyet; minthogy a fentebb kifejtettek szerint a Mészáros Gyula által behozott hamis szokolokat tartalmazó láda az ő rózsadombi villájába szállíttatott Nádosy Imre elnézésével, kétségtelen, hogy az 1922. évi szokolhamisítási, helyesebben hamis szokolok forgalombahozatalára irányuló ügyben a kormány olyan magatartást tanusított a maga elnézésével, amely azt a reményt kelthette fel a frankhamisítás részeseiben, hogy cselekményük üldözésre és megtorlásra nem talál. Hogy ez a remény élt bennük, mutatja magatartásuk, az évekre kiterjedő makacs és folytonos működés a frankhamisítás ügyében és viselkedésük a hágai letartóztatás híre és az amszterdami ügyészségi átirat ideérkezése után, amikor még mindig arra számítottak, hogy a felelősséget elkerülhetik; sőt Nádosy Imre országos főkapitány csak úgy volt hajlandó 1926. január 3-án egy még mindig valótlan részleges beismerő iratot megírni, hogy a belügyminiszter személyesen, privát lakásán és autóján oszlatta el hazafias aggodalmait.

A szokolhamisítás ügyében szándékosan mellőztünk minden részletet, amely érdekes lehetne, amely azonban célunkkal, a politikai felelősség megállapításával, nincsen szorosabb kapcsolatban.

VII. Jankovich Arisztid gyors visszahonosítása, reaktiválása és nyugdíjazása.

A kormány politikai felelősségének külön fejezete Jankovich Arisztid visszahonosítása, gyors reaktiválása és nyugdíjazása. Az iratok tanusága szerint Jankovich Arisztid 1924. november 18-án nyujtotta be visszahonosítási kérvényét. Ez a kérvény ugyanazon a napon már átment a honvédelmi miniszterhez. 1924. november 19-én már meg is volt a honvédelmi miniszter részéről az elintézés: »Részemről észrevétel nem merül fel. Csáky.« 1924. november 21-én a kérvény visszaérkezik a belügyminisztériumba és még az nap átküldik a népjóléti miniszterhez. Ugyanaznap a népjóléti miniszter helyett elintézi dr. Hankó miniszteri tanácsos. 1924. november 22-én, másnap a kérvény visszajut a belügyminiszterhez és ugyanaz nap átmegy Budapest székesfőváros polgármesteréhez. 1924. november 22-én, vagyis ugyanazon a napon a székesfőváros elintézi azzal, hogy »bár a folyamodó az előírt kellékeket nem igazolja, mégis, mivel azokat utólag bemutatja, javaslom, hogy visszahonosíttassék.« A következő napon 1924. november 23-án az

akta visszajut a belügyminiszterhez, aki nyomban kiállítja a visszahonosító okiratot, habár az iratok között semmiféle nyoma sincs annak, hogy Jankovich a székesfőváros által előírt kellékekre vonatkozó okiratokat utólag bemutatta volna.

Ily boszorkányos gyorsasággal intézték el Jankovich Arisztid visszahonosítását minden okirat nélkül.

Hasonló gyorsasággal történt, de még furcsább körülmények között a reaktíválása és nyugállományba való helyezése. A honosítási kérvénnyel egyidejűleg 1924. november 17-én Jankovich Arisztid arravaló hivatkozással, hogy a csehek kényszerútlevéllel kiutasították, és nyugdíjára sűrgős szüksége van, kérvényt ad be a honvédelmi miniszterhez. Jankovich Arisztid 1924. december 3-án az állampolgári esküt letette és ugyanarról a napról a honvédelmi miniszter 1924. december 1-én kezdődő hatállyal reaktíválja előbbi rangjába és az elnökségbe osztja be az ott rendelkezésre álló helyek egyikére. Majd elrendeltetik felülvizsgálata és 1925. március 1-én nyugállományba vonul.

És most következik a csattanó! Jankovich Arisztid, aki Komárom városából kényszerútlevelet adatott magának, kéri hogy nyugdíját Csehszlovákiában Korni Lefante, zupán, Nyitra utalják ki. Ez el is rendeltetett.

Hogy Jankovich Arisztid megkísérelte-e előzőleg Csehszlovákiában nyugdíjának felvételét, hogy a kérelmével elutasittatott-e és hogy ebben az ügyben az előírás szerint elment-e az utolsó fórumig, mindennek az iratokban semmi nyoma nincs.

Hogy az olyan kényszerútlevél, amelynek nyomán nyomban az a kérelem fakad, hogy Csehszlovákiában akarja élvezni a nyugállományba helyezett a maga nyugdíját: komolytalan, azt hiszem, ennek a bizonyítása és általában az ügy ezen részletének bővebb megvilágítása merőben felesleges.

VIII. A kormány felelőssége a nyomozat további folyamán.

Már megállapítottuk, milyen felelősség terheli a kormányt a nyomozat tekintetében 1925. december 16-tól december 31-ig, amidőn este nyolc órakor Windischgraetz Lajos herceget rendőri megfigyelés alá helyezte és 1926. január 4-ig amidőn bekövetkezett Windischgraetz herceg és január 5-ig, amidőn megtörtént Nádosy Imre letartóztatása. Ebben az ügyben, amelyben a Banque de France révén Franciaország érdekelve van, különös súlyt kellett volna a kormánynak helyeznie arra, hogy a nyomozás során ne várjon impulzust a francia megbízottaktól, hanem önmaga gyorsan és erélyesen intézkedjék. Hogy előzőieg csupán a francia megbízottak december 28-iki és december 30-iki fellépése és határozott vádjai után tétettek meg a szükséges intézkedések, ezt már bőven kifejtettük. Nádosy Imre letartóztatása után pedig bekövetkezett az a stádium, hogy nemcsak a nyomozás irányítását, hanem magát a nyomozást is az államrendőrség helyett maga a budapesti kir. ügyészség vette a kezébe. Erre a legújabb időben keletkezett törvény szerint a királyi ügyészségnek joga van. Ámde az történt, hogy a miniszterelnök úrnak a nemzetgyűlésen kifejtett nézetei szerint ezen az alapon megtagadták a francia megbízottak úgynevezett kollaborálását A miniszterelnök úr ezt azzal indokolta, hogy az a rendelet, amely a külföldi rendőrségi közegekkel való együttműködésről szól, nem vonatkozhatik a királyi ügyészségre még akkor sem, ha ez nem nyomozást irányító, hanem nyomozó

hatóság. Ez a magyarázat nem helytálló, mert hiszen a régi rendelet nem tudhatott arról, hogy valamikor maguk a királyi ügyészségek is nyomozni fognak, amire ezelőtt soha példa nem volt, mert ez ellen — amiként emlékezetes — bűnvádi perrendtartás tárgyalása alkalmával az egész magyar jogászság a legerélyesebben tiltakozott.

A miniszterelnök úr ezen álláspontja következtében egészen fölösleges konfliktus támadt a francia megbízottakkal, ami diplomáciai közbelépésre is okot adott. A kormányt felelőssé kell tennünk azért, hogy a királyi ügyészség nyomozó szerepének jelen ügyben egészen szokatlan és egész fölösleges előtérbe állítása által olyan színben tüntete fel az országot, mintha számunkra a sértett felet képviselő francia rendőrségi megbízottak ellenőrzése feszélyező, vagy kellemetlen lehetne. A fölöslegesen felidézett konfliktust azután mégis olyan módon intézte el, hogy meghajolva a franciák kívánsága előtt, a pótnyomozást az államrendőrség útján folytattatta le.

A bűnügyi iratok gondos áttekintése arról győzött meg minket, hogy a rendőrség a nyomozás terén sokkal gyakoroltabb és sokkal többet képes produkálni, mint az ehhez a működéshez nem szokott királyi ügyészség. A nyomozó hatóság szerepébe beállitott királyi ügyészség által vezetett nyomozás számos hiányban szenved. Már rámutattunk arra, hogy kihallgatási jegyzőkönyvekben nyomát sem látjuk a bűnvádi perrendtartásban előírt azon figyelmeztetésnek, hogy a terheltnek joga van ugyan a vallomást megtagadni, de egyúttal figyelmeztetni kell arra, hogy ezáltal esetleg helyzetét súlyosbítja. Az a vádirat pedig, amelyet a budapesti kir. ügyészség az igazságügyminiszter jóváhagyása után kiadott, szintén alkalmas volt arra, hogy a terhelteket helyzetükről helytelenül informálja.

A vádiratban nincsen egyetlen helytelenítő szó a főterheltek azon magatartásáról, hogy a vallomást megtagadják és a teljes igazság kiderítését ezáltal megakadályozzák. Sőt szembeszökő, hogy Nádosy Imre országos főkapitány, akinek nemcsak tettesi, hanem felbujtói szereplése az előadottak után világos, mint bűnsegéd vádoltatik meg ugyanakkor, amikor a Térképészeti Intézet szegény, alárendelt tisztviselői, akik felsőbbségük utasítására cselekedtek, és azok a meggondolatlan fiatalemberek, akik fényes nevek hatása alatt vállalkoztak a hamis frankok forgalombahozatalának munkájára, mint tettesek vádoltatnak meg. Szembeszökő az is, hogy Baross Gábort csak bűnpártolás miatt vádolják, habár résztvett a Windischgraetz herceg lakásán tartott tanácskozásokban, habár látta a hamis frankokat, habár ő volt Windischgraetz valutáinak őrizője s habár a báró Perényi Zsigmond-féle levél után reggeli hat órától délig a Nemzeti Szövetség helyiségéből elszállított hamisítványokat tartalmazó egyik láda az ő lakásán volt.

A vádirat tényként fogadja el, hogy Baross Gábor mindenben csak azért vett részt, hogy a részeseket szándékuktól eltérítse és ezen célra ezt a komplikált utat választotta.

A kormány felelőssége szempontjából betetőzi mindezt az a feltűnő tény, hogy Baross Gábort eddig csak szabadságolták, de hivatalától, legalább a nyilvánosság számára, fel nem függesztették. Ámde egyes személyek büntetőjogi helyzetének elbírálása nem tartozik a mi célunkhoz és e pontokkal kivételesen csak azért foglalkoztunk, mert a kormány politikai felelősségének szempontjából ezeknek jelentőségük van.

A vádiratban hasztalan kerestük Schultze Arthur avagy Mészáros Gyula nevét. A vádirat kiadásáig felvett jegyzőkönyvek már elegendő adatot tartalmaztak arra vonatkozólag, hogy a frankhamisítási bűnügyben szerepe van

Schultze Arthur német állampolgárnak és szerep jut Mészáros Gyulának is. Helytelenítenünk kell, hogy ezen a ponton a nyomozat ismét megvárta a Banque de France beadványát, a helyett, hogy az összegyűlt adatok alapján idegen beavatkozás nélkül cselekedett volna.

A bűnügyi iratok között ott fekszik az államrendőrség február 15-iki átirata a budapesti ügyészséghez. (Napló 115. szám alatt.) Csak február 15-én tesz az államrendőrség jelentést arról, hogy a bank beadványa alapján közvetlenül megkereste Berlin, Bécs és Angora rendőrségét, valamint az amszterdami rendőrséget s intézkedett ugyanezen beadvány alapján, hogy Sztojakovics és Kánya nyilatkozatai a külügyminisztérium útján megszereztessenek. Jelenti továbbá, hogy a francia megbízottak Schultze Arthur letartóztatását kérik, de vizsgálóbírói határozat nélkül intézkedést nem tettek. Jelenti végül, hogy a francia megbízottak kérik Károlyi Imre gróf tanuként való kihallgatását.

A nyomozat adatai alapján a nyomozó hatóságnak önmagának már régebben indítványoznia kellett volna Schultze Artur és Mészáros Gyula körözését és már régebben meg kellett volna keresnie az illetékes külföldi hatóságokat, hogy az alaposan gyanúsítható egyéneket tartóztassák le.

Schultze Artur szerepét Gerő László, Virágh János, Windischgraetz herceg, Rába Dezső és még több terhelt vallomásai teljesen megvilágítják s e vallomásokból kiderül az is, hogy Schultze Artur nem szökött meg, hanem végkielégítést kapván Windischgraetz hercegtől, eltávozott Budapestről. Mellette csak annak a másik német embernek a neve ismeretlen még, aki vele együtt három napig volt Budapesten.

Mészáros Gyula részességét Nádosy Imrétől kezdve Rába Dezső és a parlamenti vizsgálóbizottság előtt Friedrich István és gróf Teleki Pál kellő világításba helyezték; a bűnügy iratai között van arra is adat, még pedig Kiss Bélának, a »Honszeretet« tisztviselőjének vallomása (13. naplószám), hogy Mészáros Gyula 1925 szeptember havában is itt járt Budapesten s a Honszeretet egyesület helyiségében találkozott és beszélgetett a Hágában letartóztatott Marsovszky Györggyel. A parlamenti vizsgálóbizottság előtt az ellenzéki bizottsági tagok tanut neveztek meg arra vonatkozólag, hogy Mészáros Gyula 1925. novemberében is itt járt Budapesten és a parlament folyosóján beszélt ugyancsak Marsovszky Györggyel, ámde a bizottság többsége ezt a bizonyítási indítványt is elvetette

Helytelen volt egyáltalában, hogy a németországi nyomok kiderítése tekintetében a nyomozat ugyancsak a francia megbízottak indítványait várta. Kétségtelen lehetett, hogy Németország komoly körei ilyen ügyektől feltétlenül távol vannak.

Ha Nádosy Imre saját vallomása szerint azt mondotta, hogy a németek ezt precízebben csinálták volna, (75 naplószám) szerintünk a komoly németek, akik a hivatalos németséget képviselik, ezt sohasem csinálták, és soha sem csinálhatták. Kalandos természetű emberek azonban mindenütt akadhatnak a nélkül, hogy értük a nemzet felelős lehetne.

De már a 176-os naplószám alatt a Gerő Lászlóról szóló bizalmas jelentés formájában ott találjuk azt az adatot, hogy 1924. augusztus 8-án Münchenből egy 200 kilogramm súlyú nyomdagép érkezett a Térképészeti Intézetbe, amely mint kísérleti gép szerepelt, tehát nem ment keresztül az elvámoláson. E bizalmas jelentésben Gerő László már célzásokat tesz arra, hogy Németországon is voltak hasonló akciók. Már Baross Gábor vallomásából tudjuk, hogy Windischgraetz herceg azt mondotta neki: Ez német találmány.

Windischgraetz herceg újabb vallomásaiban már elismeri, hogy német eszméről van szó; így 53. naplószám alatt azt vallja: »A gondolatot külföldről kaptam.« Elismeri az is, hogy Rába Dezső igazat mondott, midőn a parlamenti vizsgálóbizottság előtt felemlítette, hogy Gerő Lászlónak kapcsolata volt a müncheni Térképészeti Intézettel.

Windischgraetz herceg bevallja, hogy Rába Dezső tényleg járt a müncheni Térképészeti Intézetnél Gerő László levelével, és Gerőnek onnan levélválaszt is hozott vissza. Beismeri, hogy a papírt ilyen úton Németországból szerezték, de a részletekről nyilatkozni nem óhajt.

Rába Dezső a parlamenti vizsgálóbizottság előtt azt vallotta, hogy Gerő László azt beszélte el neki, hogy Németországban egy nagyobb szabású pénzhamisító telepet látott. És elmondja, hogy a pénzhamisításra szükséges papíranyagot a müncheni Térképészeti Intézetben kapott cím alapján egy Köln melleti gyárban szerezte be Gerő László és ezt az anyagot ő hozta Budapestre.

Kijelenti, hogy a vallomást két okból teszi meg. Először azért, mert — szerinte — Windischgraetz herceg nem értelmi szerzője a hamisítási tervnek, mert másfelől nem tartja magyar érdeknek, hogy a magyar részeseket illesse a teljes felelősség akkor, amikor szerinte németországiak voltak az eszme megpendítői.

A nyomozás menetéről szólva még két feltűnő jelenséget kell megállapítanunk amely kapcsolatos a parlamenti vizsgálóbizottság működésével. A parlamenti vizsgálóbizottság Windischgraetz Lajos herceget és Rába Dezső titkárt 1926. február 11-én délután a késő esti órákig hallgatta ki. A parlamenti vizsgálóbizottság ezen ülése után Windischgraetz Lajos herceget a királyi ügyészség február 11-én éjjel 11 órakor kihallgatta (76. naplószám) még pedig azzal a bevezetéssel, hogy Rába Dezső mai ténymegállapításaira vonatkozólag hallgatja ki. Meg kell állapítanunk, hogy Rába Dezsőnek február 11-éről nincs kihallgatási jegyzőkönyve, tehát »a mai ténymegállapitás« kifejezés kizárólag a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallomásra vonatkozhatik.

Ugyanezen éjjel, de már oly késő éjjeli órákban, hogy naptár szerint február 12-ike volt, kihallgatták Nádosy Imrét is, és a hozzá intézett kérdésekből kiderült, hogy azon anyagra vonatkozólag intéztek hozzá kérdést, amelyet Rába Dezsőnek a parlamenti vizsgálóbizottság előtt tett vallomása tárt fel.

Majd ugyancsak február 12-én hajnali 4 órakor kihallgatták Rába Dezsőt, mégpedig a jegyzőkönyv tanusága szerint ugyanazokra a kérdésekre vonatkozólag, amelyekről a parlamenti vizsgálóbizottság előtt vallott, kivéve egyetlen kérdést: gróf Teleki Pál szerepére vonatkozólag ugyanis Rába Dezső jegyzőkönyveiben eddig egyáltalán semmiféle adat sem található és erre vonatkozólag hozzá, úgy látszik, kérdést nem intéztek.

E feltűnő jelenség, hogy nyomban a parlamenti vizsgáló bizottság ülése után éjtszaka és a hajnali órákban kihallgatták Windischgraetz herceget, Nádosy Imrét és Rába Dezsőt: arra indította a bizottság ellenzéki tagjait, hogy a körülmény tisztázását követeljék. Ebből a célból inditványozták Sztrache ügyészségi elnök úr tanuként való meghívását, hogy adja meg a feltűnő jelenség magyarázatát. Kutatás tárgyává kívántuk tenni: ki által és mily módon juthatott a királyi ügyészség tudomására, hogy Windischgraetz herceg és Rába Dezső mit vallottak a parlamenti vizsgálóbizottság előtt.

A bizottság többsége ezt a bizonyítási indítványunkat leszavazta és így a kérdés tisztázását megakadályozta.

A másik szembeötlő jelenség az volt, hogy Nádosy Imre, Gerő László és Kurtz Sándor Kovács Péter királyi ügyészségi alelnök értesítése szerint a parlamenti vizsgálóbizottság meghívását kézhez vették ugyan, de az ügyészi értesítés szerint nem óhajtottak a bizottság előtt megjelenni. A meghívottak jegyzőkönyvbe vett kijelentése nem állt a bizottság rendelkezésére. Minthogy Kurtz Sándor február hó 11-én este a parlamenti vizsgálóbizottság helyiségeiben a meghívásra már meg is jelent, tehát ezek szerint a meghívásnak eleget tett, feltűnő volt, hogy egy éjtszaka alatt megváltoztatta véleményét. Éppen ezért annak a körülménynek tisztázására, hogy miként történhetett az, hogy a három fogva levő terhelt egységes elhatározásra jutott, tanuként akartuk meghívni Sztrache ügyészségi elnök urat, valamint Makay és Kovács ügyészségi alelnök urakat. A parlamenti vizsgálóbizottság többsége azonban ezt a bizonyítási indítványunkat is elvetette, és így e körülmény tisztázása nem sikerülhetett.

IX. A titkos társaság célkitűzése.

Bár vizsgálódásainknál kizárólag az a szempont vezérel minket, hogy a frankhamisítási ügyben terheli-e a kormányt politikai felelősség, mégis röviden foglalkoznunk kell azzal a kérdéssel, milyen célja volt a hamis frankokat gyártó és forgalomba hozó titkos társaságnak.

Nádosy Imre és Windischgraetz Lajos herceg általánosságban hazafias célokat emlegetnek, de nem részletezik, hogy mit értenek e fogalom alatt.

Azok a fiatalemberek, akiket arra nyertek meg, hogy a hamisított frankokat forgalomba hozzák, már beszédesebbek. Őket azzal bírták rá, hogy részt vegyenek ez akcióban, hogy ezzel az integritás eszméjét szolgálják.

Rába Dezső már január 5-iki vallomásában ezen általános célon kívül megjelöli azt a célkitűzést is, hogy e mellett támogatni akarták a hazafias egyesületeket, a hazafias sajtót, sőt szerinte a kormánynak is rendelkezésre akartak bocsátani bizonyos összeget.

Baross Gábor vallomásában azt mondja, hogy Nádosy Imre és Windischgraetz herceg előtte azt fejtegették, hogy az integritás céljainak előmozdításán kívül a hamis frankon szerzett pénz egy részével meg akarják venni az Athenaeum nyomdát.

Windischgraetz Lajos herceg egyik vallomásában Rába Dezsővel való szembesítése után megengedi, hogy beszélhetett egyes politikai pártok támogatásáról is, de a nélkül, hogy ezeket beavatta volna a pénzszerzés módjába.

A hágai jegyzőkönyvek egymásnak ellenmondóak. Jankovich Arisztid január 5-én azt állítja be célnak, hogy »a hazafias magyar politikai szervezetek pénzkészletét gyarapítani akarták«, de a mellett anyagi célokkal gyanúsítja meg Windischgraetz herceget. Mankovich György ugyanezen napról azt vallja, hogy az integritás eszméjét kívánták szolgálni. Marsovszky György 1925. december 19-én azt vallja, hogy ahhoz a párthoz tartozik, mely a trónon Albrechtet szeretné látni, a régi magyar királyi ház leszármazottját. Őt az integritás eszméje vezérelte. Jankovich Arisztid január 25-én azt vallja, hogy Windischgraetz herceg és ő maga is az integritás eszméjét szolgálja. A herceget nem vezette anyagi cél, de az igaz, hogy az értékesítésben résztvevőknek szociális állásuk szerint pénzbeli jutalmat helyezett kilátásba.

Ő maga ilyen jutalomra számot nem tartott, mert nyugdíjának felemelését remélte. Windischgraetz herceg Jankovich ezen előadását újabb vallomásában megerősítette.

Az eddigiekből világos, hogy a célkitűzés zavaros, tehát megnyugtató módon meg nem állapítható. Windischgraetz Lajos herceg pedig e bűncselekményre nagy összegeket áldozott, tehát az anyagi haszon célja nem vezethette. Fennmarad még az a kérdés; milyen irányzatot kíván szolgálni a titkos társaság?

A résztvevők közt ott találjuk Baros Gábort, a Tesz. országos elnökét, Szörtsey Józsefet a Tesz. ügyvezető alelnökét és dr. Vargha Béla titkárt. E társasághoz tartozik maga Nádosy Imre is.

Báró Perényi Zsigmond vallomása szerint Szörtsey József erőltette a Tesz. újjáélesztését, holott ezt Perényi Zsigmond báró ellenezte. A Tesz. újjáélesztése után alapszabályváltoztatással Albrecht főherceget választotta meg kormányzóelnökül. Ezen alkalommal Baross Gábor egy beszédet tartott, amely nyomtatásban is megjelent és ebben többek között a következőket mondotta: »Tudom, hogy siker esetén maradandót alkothatok hazámnak és fajomnak, de tudom azt is, hogy vállalkozásom meghaladja erőmet és borzalmas erkölcsi halál is fenyegethet.«

Utólag alig állapítható meg, micsoda borzalmas erkölcsi halálra gondolhatott ez alkalommal a Tesz. országos elnöke; hiszen maga az a körülmény, hogy valaki egy társadalmi munkát nem tud sikeresen elvégezni, még nem jelenthet számára borzalmas erkölcsi halált.

Megbízható adatok hiányában és zavaros tényállás mellett azonban még sem állapíthatjuk meg, a vezetők részvétele dacára, hogy a Tesz. amelyhez számos egyesület tartozik, a maga egészében felelős lehetne egyes vezetőkért. Inkább azon nézet felé hajlunk, hogy a hamis frankok gyártására és forgalombahozatalára külön titkos társaság alakult. E felfogásunkban megerősít minket az a nyilt levél, amelyet Pallavicini őrgróf nemzetgyűlési képviselő tett közzé a Magyarságban s amely kétség nélkül egy ilyen társaság létezésére tesz célzásokat. Mi Pallavicini György őrgrófot erre vonatkozólag tanuként akartuk a parlamenti vizsgálóbizottság elé meghívni, de a bizottság többsége ezt a bizonyítási indítványunkat is leszavazta.

X. Konkluzió.

Bőven kífejtettük, hogy a frankhamisítás ügyében milyen súlyos mulasztásokat követett el a kormány úgy a megelőzés szempontjából, mint a nyomozás irányítása körül. Ha a kormány, különösen a miniszterelnök kötelességét komolyan teljesíti, a frankhamisítási ügy szégyenétől megkimélhette volna az országot. De kifejtettük, hogy a kormány magatartása ebben az ügyben a terheltek előadása szerint egyébként is aggályos; és e tekintetben különös súllyal esik a mérlegbe Windischgraetz Lajos herceg magatartása, aki sokszoros faggatás, éjjeli és nappali kihallgatás dacára sem hajlandó arra a kérdésre nemmel felelni, hogy a kormány tudott-e vállalkozásáról.

A felelősség elsősorban a miniszterelnök urat terheli. Másodsorban a belügyminisztert, a miniszterelnökségi államtitkárt, Jankovich Arisztid reaktiválásának és nyugdíjazásának körülménye miatt a honvédelmi minisztert és a nyomozatnak 1926. évi január hó 5-től fogva történt irányításáért és fogyatékosságaiért az igazságügyminisztert.

Éveken át lehetséges volt, hogy egy titkos társaság hamis frankok gyártásának tervét akadálytalanul szőjje. Egy esztendőnél tovább lehetséges volt, hogy az Állami Térképeszeti Intézetben valósággal nyilvánosan gyártották a hamis frankokat az országos főkapitány védelme alatt. Az a kormány, amely alatt ez megtörténhetett, nem maradhat a helyén. Az a kormány ebben az ügyben nem vezetheti tovább a nyomozást, nem képviselheti tovább a vádat. Erre a feladatra csak érdektelen kormány vállalkozhatik, csak az alkalmas a teljes igazság pártatlan kiderítésére.

Budapest, 1926. évi február hó 23-án.

Beadják:

Vázsonyi Vilmos *s. k.*, ***Peyer Károly*** *s. k.*,
Rupert Rezső *s. k.*, ***Györki Imre*** *s. k.*,
Hegymegi-Kiss Pál *s. k.*,
nemzetgyűlési képviselők.

2-ik melléklet az 1028. számú irományhoz.

Különvélemény.

Mondja ki a nemzetgyűlés, hogy a bizottsági jelentés alapjául vett tényállást nem tartja elégségesnek ahhoz, hogy a frankhamisítás szégyenletes, beláthatatlan következményekkel járó és úgy jogi, mint politikai szempontból a legsúlyosabb megítélés alá eső bűncselekményének politikai vonatkozásaira nézve az ügy jelentőségének teljesen megfelelő határozatot hozhasson és utasítsa a bizottságot, hogy a vizsgálatot haladéktalanul folytassa majd akkor, ha a nemzetgyűlés a vizsgálóbizottságot a tanuidézés és eskü alatti kihallgatás jogával felruházta.

Indokaim a következők:

A bizottság feladata az volt, hogy tárgyilagos és kimerítő vizsgálattal összegyüjtse azt az anyagot, amelynek ismerete alapján a nemzetgyűlés nem érzelmi, hanem tárgyi alapon dönthet a következő kérdésekben:

1. Megállapítható-e, hogy a kormány vagy annak valamelyik tagja részes a bűncselekmény elkövetésében?

2. Van-e okozati összefüggés a kormányzat esetleges mulasztásai és a bűncselekmény között?

3. Rendes kormányzati gondosság mellett lehetséges-e az, hogy annyi hatósági személy ilyenméretű bűncselekményt elkövessen, illetve annak részese legyen?

4. Terheli-e a kormányt vagy annak egyes tagját mulasztás a bűncselekmény körülményeinek felderítése körül?

Az a körülmény, hogy a bizottság többsége a bizonyítást befejezettnek nyilvánította és mellőzte miniszterek, volt miniszterek meghallgatását, a Térképészeti Intézetben lefolytatott fegyelmi eljárásnak eredményét, a nyomozást vezető Sztrache főügyész meghallgatását, az elfogulatlan szemlélőben joggal támaszthat kételyeket a bizonyítási eljárás tárgyilagossága és alapossága iránt.

Az a különös véletlen, hogy három letartóztatott aktiv köztisztviselő nem volt hajlandó a bizottság előtt megjelenni és az, hogy ezt a bizottság többsége, mint természetes jelenséget tudomásul vette, mindenesetre alkalmas arra, hogy a vizsgálat komolyságába vetett hitet némileg megingassa.

A helyzet fonákságát bizonyítja, hogy ugyanakkor, amidőn a külföldi sértettnek és a külföldi hatósági közegeknek megadatott a lehetőség arra nézve, hogy a nyomozás folyamán kérdéseket intézhessenek, a nemzetgyűlés

vizsgáló-bizottsága nem képes módot találni arra, hogy letartóztatott köztisztviselőkhöz kérdést intézzen.

A bizottságnak tanuidézési és eskü alatti kihallgatási joga nem lévén, az előtte elhangzott nyilatkozatok szívességi nyilatkozatoknak tekintendők, a tanuvallomásoknál rendszerint csekélyebb értékűek.

Hiányos tényállás, nem teljes értékű bizonyítékok alapján ítéletet mondani — még ha csak politikai ítéletről van is szó — ellenkezik a parlamentárizmus egyik főtörvényével, amelyik úgy hangzik: Fair Play.

A tárgyalás alatt lévő kérdés fontossága teszi a jelen esetben véleményem szerint különösen indokolttá azt, hogy ne elégedjünk meg a bizottság által megállapított bizonyítási anyaggal, amelynek alapján annyi megállapítható, hogy:

1. perrendszerű bizonyíték arra nézve, hogy a kormány, vagy annak bármely tagja a frankhamisítás bűncselekményében részes volna, eddig nem merült fel.

2. Valószínű az, hogy a kormányzat gyengesége a kilengésekkel, a titkos alakulatokkal szemben, a nem mindig kellő módon megtorolt bűncselekmények, a hazafias jelszavakkal űzött visszaélések előmozdították a frankhamisítás elkövetését.

3. Kizártnak kell tekinteni azt, hogy rendes kormányzati gondosság mellett annyi és olyan magas állásban lévő egyén, állami intézmények segítségével hónapokon, esetleg éveken keresztül bűncselekményt követhessen el a nélkül, hogy az illetők felettes hatósága erről tudomást szerezne.

4. A nyomozással kapcsolatban megállapítható annyi, hogy kisebb-nagyobb gondatlanság terheli a miniszterelnököt, illetve sokkal inkább államtitkárát, a belügyminisztert, az igazságügyminisztert, a kereskedelemügyi minisztert, a Térképészeti Intézetet ellenőrző minisztérium vezetőjét vagy államtitkárát.

Budapest, 1926. évi február hó 23-án.

Beadja:

Farkas Tibor *s. k.,*
nemzetgyűlési képviselő.

1029. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi és igazságügyi bizottságának

együttes jelentése

„a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik ellátásának átértékeléséről“ szóló 1009. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A pénzügyi és igazságügyi bizottság folyó évi február hó 17., 18., 19., 24. és 25. napján tartott üléseiben a hozzáutalt ezt a törvényjavaslatot együttesen megvitatta s azt általánosságban elfogadta, a részletes tárgyalás alkalmával pedig a javaslaton a következő módosításokat tette s azoknak elfogadását kéri.

A cím tekintetében a bizottság szövegmódosítást ajánl elfogadásra.

A javaslat 1. §-ának 2., 3. és 4. bekezdései már nem általános rendelkezéseket tartalmaznak, hanem az átértékelés egyik módját szabályozzák és ezért a bizottság 1. §-ul az 1. §. 1. bekezdését javasolja elfogadni azzal a módosítással, hogy a §. 3. sorában a pengőérték behozatalára figyelemmel koronaérték helyett a magyar törvényes érték megjelölését javasolja, a nyugdíjtermészetű járandóságok néhány példájának felemlítését tartja indokoltnak és az utolsóelőtti sorban pénz értékcsökkenése helyett a valutáris romlás kifejezésére alkalmasabb korona értékcsökkenéséről javasol említést tenni, ami egyúttal azt is kifejezi, hogy az indexszámhoz viszonyított romlást nem lehet számításba venni.

Az 1. §. 2—3. bekezdéséből a bizottság új 2. §-t javasol alakítani és a régi 1. §. utolsó bekezdésének elhagyását javasolja figyelemmel arra, hogy egyes vasúti vállalatoknál szükséges lehet az államvasutaktól járó nyugdíjaknál magasabb járandóság fizetése.

A javaslat eredeti 2. §-át (új 3. §.) a bizottság átdolgozta s e §. helyett oly szöveget javasol, amely egyfelől figyelemmel van arra, hogy a megnyitó mérleget a 7.000/1925. P. M. számú rendelet alapján pengőértékben kell felállítani, másfelől túlságosan alacsony nyugdíjak elkerülése végett arányszámminimumokat állapít meg, végül az idézett rendelet folytán előállott hely-

zetnek megfelelően az eredeti szövegtől eltérően állapítja meg az arányszám közzétételének határidejét. A bizottság javasolja, hogy az e §. 3. bekezdésében foglalt rendelkezés az egyesülés esetére vonatkozó egyéb — az eredeti javaslatból hiányzó, de szükségesnek felismert — rendelkezésekkel együtt egy későbbi külön §-ba foglaltassék.

A 3. §-hoz (új 4. §.) a bizottság három kiegészítő rendelkezést javasol. Az első kiegészítés az 1914. évi nyugdíjszabályzatoknak később, de az egyes alkalmazott nyugdíjazása előtt bekövetkezett módosítása esetében lehetővé kívánja tenni az illetmény összegével össze nem függő, hanem a nyugdíj előfeltételeire és kiszámításának módjára vonatkozó új rendelkezések figyelembevételét. E rendelkezés folytán a nyugdíjba beszámítható járandóság összegét épen úgy, mint az 1009. számú javaslat értelmében, az 1914. évi helyzet szerint kell megállapítani, abban a kérdésben azonban, hogy a nyugdíjjogosultságnak mik a feltételei s milyen módon kell a nyugdíjat megállapítani, a nyugdíjazás előtti nyugdíjszabályzatot kell alkalmazni. A javasolt új rendelkezéssel sem kívánja a bizottság lehetővé tenni, hogy a későbbi nyugdíjszabályzatoknak a korona romlásával kapcsolatos összegszerű megállapításai, amilyen pl. a nyugdíj legmagasabb vagy legalacsonyabb öszszegének megállapítása, a nyugdíj százaléknak 100%-on felüli hányadra emelése, annak előbb nyugdíjalapjául nem szolgált illetményekre (lakbér, drágasági pótlék stb.) történt kiterjesztése, az átértékelés alapjául szolgáló járandóság összegének meghatározásában figyelembe jöjjenek. A második kiegészítés lehetővé teszi arányszám megállapítását olyan társaságok esetében is, amelyek az 1914. évben már fennállottak ugyan, de nyugdíjszabályzatot csak később készítettek. A harmadik új rendelkezés az arányszám alapján átértékelt összegben fizetendő járandóság összegének kiszámítási módját határozza meg és figyelemmel van arra, hogy a pengőértékben közkötelező számítás csak az 1927. évi január hó 1. napján fog életbe lépni.

E §. után javasolja a bizottság elhelyezni az egyesülésre vonatkozó új 5. §-t, amelynek szövege azt az érdemleges új rendelkezést is tartalmazza, hogy az átértékelésre arányszám alkalmazását abban az esetben is lehetővé teszi, ha az egyesülés következtében az a társaság szűnt meg, amelyik az 1914. évben már fennállt és az maradt fenn, amelyik csak később alakult.

A 4. §-hoz (új 6. §.) a bizottság azt a módosítást ajánlja, az új 3. §-ban meghatározott minimumok folytán, hogy a megtámadás tárgya általában ne a minimum, hanem a minimum megállapításának alapjául szolgáló eredeti arányszám legyen, megváltoztatás esetében pedig a minimum is a változott arányszámhoz igazodjék. Ezzel szemben, minthogy egyes társaságoknál a javasolt 20%-os kisebb minimum is elviselhetetlen terhet jelenthet, a bizottság módot kíván nyujtani arra, hogy az ilyen társaságok a 20%-os minimumnak 10%-nál nem kisebb mértékre leszállítását is kérhessék. Figyelemmel arra, hogy a tényleges szolgálatban álló alkalmazottak az arányszám felemelésére irányuló kérelem előterjesztésében feszélyezve lehetnek, a bizottság olyan szöveget ajánl, amely a nyugdíjasoknak a kérelem előterjesztésére jogosított hányadát alacsonyabban állapítja meg, mint amilyen hányada valamennyi igényjogosultnak a kérelmet előterjesztheti.

Az 5. §-ból (új 7 §.,) mint feleslegeset elhagyni javasolja a bizottság a lakóhelyre utalást, minthogy e §. csak részvénytársaságokra és szövetkezetekre áll, amelyeknek nem lakóhelyük, hanem székhelyük van.

A 6. §. (új 8. §.) első bekezdéséhez a bizottság olyan rendelkezés felvételét javasolja, amely szükség esetében a Pénzintézeti Központ szakértői véle-

ményének megszerzésén felül más szakértő meghallgatását is lehetővé teszi. Szükségesnek tart a bizottság ily rendelkezést különösen azért, mert a Pénzintézeti Központ hatásköre általában pénzintézetekre terjed ki és így az ipari részvénytársaságok körében előfordulhatnak olyan szakkérdések, amelyek tekintetében külön szakértőre is szükség lehet. A 3. bekezdés első mondatát, mint a bírói mérlegelés szabadságának nem szükséges korlátozását, a bizottság elhagyni javasolja. Figyelemmel arra, hogy a külön bíróság tagjaiul kijelölendő szakférfiak bírói működést fognak kifejteni, kijelölésükhöz helyénvalónak látja a bizottság az igazságügyminiszter hozzájárulását is. Az utolsóelőtti bekezdésnek ezenfelül olyan kiegészítését is javasolja a bizottság, amely az eljárásban résztvevő szakférfiak teljes érdektelenségét van hivatva biztosítani. Ugyancsak az utolsóelőtti bekezdésben oly rendelkezést javasol a bizottság, hogy a külön bíróság tárgyalása nem nyilvános. Szükséges ily rendelkezés azért, mert a tárgyaláson felmerülő adatoknak nyilvánosságra kerülése a közgazdasági érdekekre kiszámíthatatlan hátrányos következményekkel járhatna.

E §. után a bizottság új 9. és 10. §. felvételét javasolja, amelyek kötelezik a társaságokat, hogy az arányszámot vagyonuknak vagy a vagyon jövedelmezőségének növekedése esetében öt év mulva utólag felemeljék. Az arányszám önkéntes felemelése esetében — amit az új §. kifejezetten megenged — a társaság, ha a felemelt arányszám bizonyos mértéket elér, mentesül az utólagos felemelés kötelezettsége alól. A bizottság e rendelkezéssel azt célozza, hogy minél több vállalat már az arányszám megállapításakor önként magasabb arányszámot állapítson meg, mint amennyi a mérlegek alapján megállapítható volna.

Az új 10. §. a külön bíróság eljárását kiterjeszti a kötelező felemelés elmulasztásának esetére is. A külön bíróság tehát az irányadó mérleget a kötelező felemelés elmulasztása esetében is vizsgálni fogja, de vizsgálata természetesen nem fog kiterjedni az elsőízben meg nem támadott vagy bíróilag már felülvizsgált megnyitó mérleg adataira. Ez már abból is következik, hogy a kötelező felemeléskor alapul nem a megnyitó mérleg, hanem az 1925. évi rendes üzletévi mérleg fog szolgálni, s az összehasonlítása mérlegszerű vagyonállagok és nyereségek egybevetésével fog történni.

A 7. §. (új 11. §.) első bekezdése helyébe a bizottság új szöveget ajánl, amely a bírói átértékelés körét pontosabban határozza meg és kiterjed arra az esetre is, amikor az átértékelésre rendelet irányadó, de a rendeletet kellő időben nem bocsátják ki. A §. 2. bekezdését (új 3. bekezdés) a bizottság úgy javasolja módosítani, hogy a bíróság által figyelembe veendő körülmények közül csupán mindkét félnek, főkép az adósok vagyoni helyzete, valamint az adós teljesítőképessége emeltessék ki. A bizottság megfontolásra érdemesnek tartja, hogy nem részvénytársasági vagy szövetkezeti formában működő azoknak a mezőgazdasági üzemeknek, amelyekben teljesített szolgálat alapján több személy nyugdíjjogosult, mód nyujtassék arra, hogy nyugdíjterhük egy eljárásban valamennyi igényjogosultra kiterjedően megállapíttassék.

A 8. (új 12.) §.-t a bizottság azzal a kiegészítéssel ajánlja elfogadásra, hogy amennyiben a társaság keretében működő külön jogi személy vagyoni helyzete kedvezőbb, ez vétessék az átértékelés mértékének alapjául. Ha ilyen esetben az átértékelés bírói útra tartozik, az új 11. §. utolsó bekezdése ad módot a rendelkezés érvényesítésére, ha pedig az átértékelésben arányszám irányadó. a külön jogi személy kedvezőbb vagyoni helyzetét a külön bíróság eljárása során lehetne érvényesíteni.

A 9. (új 13) §-ban a nyugdíjjárulék felemelésének korlátozása meggátolná azt, hogy a törvény életbelépésekor tényleges szolgálatban álló alkalmazottak részére a nyugdíjalapok refundálása útján a vállalatok bizonyos idő multán teljes nyugdíjat fizethessenek. Éppen ezért a bizottság a korlátozó rendelkezés elhagyását javasolja.

A 10. §. (új 14. §.) 1—3. bekezdései helyébe a bizottság új szöveget ajánl, amely arról az esetről is gondoskodik, ha a törvény életbelépése előtt a kötelezett a járandóságot egyoldalú intézkedéssel rendezte. Módosítást ajánl a bizottság a §. 4. bekezdéséhez is és pedig arra figyelemmel, hogy az eddigiekben ajánlott módosítások folytán be fog következni az arányszámnak évek multán megváltoztatása is és ilyen esetekben semmikép sem lenne indokolt az arányszám első megállapításának időpontjáig visszamenni. Az utolsó bekezdés végéről az ítéleti meghatározásról szóló részt a bizottság elhagyni javasolja, mert az első három bekezdés helyébe ajánlott új szöveg folytán ez a rész feleslegessé vált.

A 10. (új 14.) §. után a bizottság két új §. felvételét ajánlja.

Az egyik új §. (új 15. §.) arról kíván gondoskodni, hogy felszámolás esetében a nyugdíjasok a többi hitelezők elől a kielégítési alapot egészen el ne vonhassák és azt tartja szem előtt, hogy a felszámoló vállalat rendszerint olyan rossz anyagi helyzetben van, hogy nem volna indokolt nagyobb nyugdíjterhet róni rá, mint amennyi a bizottság javaslata szerint a legkisebb minimum. A bizottság természetesen e rendelkezésben arról is gondoskodni kíván, hogy a részvényeseket a nyugdíjasok egész járandóságuk erejéig megelőzzék, amennyiben a hitelezők kielégítése után még marad vagyon.

A másik új §. (új 16. §.) arról kíván gondoskodni, hogy a társaságok egyesülését, ami közgazdasági szempontból kívánatos, ne akadályozza meg az, hogy a kereskedelmi törvény 208. §-a értelmében a nyugdíjasok mint hitelezők a beolvadó társaság vagyonának hosszú időn át külön kezelését követelhetnék. Erre annál kevésbbé van szükség, mert a kereskedelmi üzlet átruházásáról szóló 1908 : LVII. törvénycikk értelmében az egyesült társaság amúgy is felelős az egyesülés következtében megszűnt társaság egész nyugdíjterhéért.

A javaslat 11. §-át (új 17. §.) a bizottság szövegmódosítással, de egyébként változatlanul elfogadásra ajánlja.

E §. után a bizottság két új §-nak a törvényjavaslatba felvételét javasolja. Az egyik új §. (új 18. §.) a nemzetközi viszonosság kérdését lényegében az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló 980. számú törvényjavaslat 41. §-ának megfelelően szabályozza. A másik új §. (új 19. §.) figyelemmel arra, hogy a javaslat utolsó §-a szerint rendelkezéseit az életbelépésekor folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell és ez az alkalmazás az arányszám megállapításáig, illetőleg az arányszám megállapítására nyitva álló határidő lejártáig nem volna lehetséges, fel kívánja függeszteni az arányszám szerinti átértékelésre utalt járandóságok iránt folyamatban lévő pereket az említett időpontig. E §. a felek egyező kérelmére a felfüggesztés mellőzésére is módot ad, mert előfordulhat, hogy a társaság már a határidő lejárta előtt lemond az arányszám megállapításáról és ilyenkor a felfüggesztésnek többé nem volna célja.

A 12. (új 20.) §-t a bizottság szövegmódosítással, de egyébként változatlanul elfogadásra ajánlja.

E §. után a bizottság azt javasolja, hogy új 21. §-ban felhatalmazás adassék a pénzügyminiszternek arra, hogy a nyugdíjjárandóságok átértékelése

iránt akár a törvény életbelépése előtt megindult, akár ez után meginduló perekben a fennálló jogszabályok szerint igen magas összegű illetékeket mérsékelhesse és szabályozhassa a létesíteni kívánt külön bíróság előtti eljárásban (8. és 10. §.) lerovandó illetékeket is.

A 13. §-hoz (új 22. §.) a bizottság az első mondat után új rendelkezés felvételét javasolja, amellyel módot kíván nyujtani méltányos megoldásra abban az esetben, ha a törvény életbelépése folytán pervesztessé válik olyan valaki, aki alsóbb fokozatokon a törvény életbelépése előtt hatályban volt jogszabályok alapján pernyertes lett és így őt külön törvényi rendelkezés nélkül az egész per költségében marasztalni kellene.

Az együttes bizottság a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter úr figyelmébe és megfontolására ajánlja azt a kívánságot, hogy az Országos Munkásbiztosító Pénztár Nyugdíjintézetének önként továbbfizető tagjai a nyugdíj összegének megállapítása tekintetében a rendes tagokkal egyenlő elbánásban részesüljenek.

Figyelemmel azokra a fontos közgazdasági szempontokra, amelyek a valorizáció kérdésének egységes megoldásához fűződnek és azokra a káros következményekre, amelyek abból eredhetnek, ha a bírói gyakorlat a valorizáció kérdésében olyan álláspontra helyezkednék, amellyel utóbb a törvényhozás ellenkező rendelkezéseket tesz, a bizottság helyénvalónak tartaná, ha már az egyes magánjogi pénztartozások átértékeléséről szóló törvényjavaslat tárgyalása előtt, a végből, hogy a törvényhozás végleges álláspontjának minden vonatkozásban érvényesülése biztosítható legyen, mód lenne egyes pénztartozások tekintetében az átértékelésre irányuló pereknek függőben tartására.

Az együttes bizottság **javasolja a t. Nemzetgyülésnek, hogy a törvényjavaslatot mind általánosságban, mind az előadott módosításokkal az ide mellékelt szövegezésben részleteiben is elfogadni méltóztassék.**

Kelt Budapesten, apénzügyi és igazságügyi bizottságnak 1926. évi február hó 25. napján tartott együttes üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
az együttes bizottság elnöke.

Dréhr Imre *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

1-ső melléklet az 1029. számú irományhoz.

Különvélemény.

Tekintettel arra, hogy a magánalkalmazottak nyugdíjának és özvegyeik, árváik elletásának átértékeléséről szóló 1009. számú törvényjavaslat nem oldja meg a magánalkalmazotti nyugdíjak valorizálásának kérdését, indítványozom, hogy a Nemzetgyűlés a javaslatot utasítsa vissza és hívja föl a pénzügyminiszter urat, hogy az érdekelt magánalkalmazottak legmesszebbmenő bevonásával a kérdést újból készítse elő és az ennek alapján készített törvényjavaslatot terjessze a Nemzetgyűlés elé.

Budapest, 1926. évi február hó 25-én.

Beadja:

Várnai Dániel *s. k.,*
nemzetgyűlési képviselő.

2-ik melléklet az 1029. számú irományhoz.

Törvényjavaslat

a magánalkalmazottak nyugdíjának, özvegyeik és árváik ellátási járandóságának átértékeléséről.

(A pénzügyi és igazságügyi bizottság szövegezése szerint.)

1. §. Magánjogi szerződéssel alkalmazottnak és családtagjának készpénzben, magyar törvényes értékben járó nyugdíjat vagy nyugdíjtermészetű járandóságot (nyugdíjtermészetű kegydíjat, nyugdíjpótlékot, nevelési segélyt stb.) az alábbi rendelkezések szerint kell átértékelni. A járandóságnak átértékelt összege nem haladhatja meg a korona értékcsökkenéséből eredő hátrány teljes kiegyenlítését.

2. §. A m. kir. államvasutaknál, a Duna-Száva-Adria vasútnál (Déli vasútnál) és más közforgalmú vasútnál, a m. kir. állami vas-, acél- és gépgyáraknál, az Osztrák-Magyar Banknál és a m. kir. állami jegyintézetnél teljesített szolgálat alapján járó, továbbá általában az állammal, törvényhatósággal, községgel vagy ezek vállalatával (üzemével) szemben magánjogi jogcímen követelhető, végül az Országos Munkásbiztosító Pénztár Alkalmazottainak és Orvosainak Nyugdíjintézetétől járó nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság mértékére az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

Felhatalmaztatik a minisztérium, hogy rendelettel szabályozza az előbbi bekezdésben említett azoknak a járandóságoknak a mértékét, amelyek mértékéről ennek a törvénynek életbelépéséig külön jogszabály nem rendelkezik.

3. §. Ha a nyugdíjra vagy nyugdíjtermészetű járandóságra igényt adó szolgálatot olyan részvénytársaságnál vagy szövetkezetnél teljesítették, amely az 1914. évi július hó 1. napján már fennállott, a járandóság átértékelésére arányszám irányadó.

Az arányszámnak azt kell kifejeznie, hogy a társaságnak a mérlegvalódiság helyreállítása tárgyában kiadott rendelet szerint pengőértékben készített első (megnyitó) mérlegében kimutatott saját vagyonának (alaptőkéjének, üzletrésztőkéjének és a társaság tulajdonát tevő, kimutatott valódi tartalékoknak) és nyugdíjalapjának (nyugdíjtartalékának) számszerű összege milyen százaléka az 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint koronaértékben készített utolsó mérlegben kimutatott saját vagyon és nyugdíjalap (nyugdíjtartalék) számszerű összegének, tekintet nélkül arra, hogy az egyik mérleg pengőértékre, a másik mérleg koronaértékre szól.

Az 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített

utolsó mérlegben kimutatott saját vagyonhoz a korona értékcsökkenésének figyelembevételével hozzá kell számítani azokat a befizetéseket, amelyeket az arányszám megállapításában számottevő két mérleg készítésére irányadó időpontok közötti időben alaptőke (üzletrésztőke) emelésével vagy új üzletrész jegyzésével kapcsolatban teljesítettek. Hogy a befizetéseket a korona értékcsökkenését tekintve, mily összeggel kell a saját vagyonhoz hozzászámítani, a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

A társaság az arányszámot magasabb százalékban is megállapíthatja, mint amilyen százalék az előbbi bekezdések értelmében mutatkoznék. Ha az előbbi bekezdések értelmében kiszámított arányszám 20%-nál is kisebb volna, az arányszámot legalább 20%-ban, ha pedig 20%nál nagyobb, de 30%-nál kisebb volna, legalább 30%-ban kell megállapítani.

A részvénytársaság és a szövetkezet köteles a megállapított arányszámot a társaság hirdetményeinek közzétételére megszabott módon a második bekezdésben említett megnyitó mérleg közgyűlési megállapítása után negyvenöt nap alatt, ha pedig a mérleg megtámadás következtében megváltozik, a megváltozott arányszámot az erről szóló bírói határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt nap alatt közzétenni.

4. §. Az arányszám segítségével történő átértékelés alapjául azoknál az igényjogosultaknál, akiknek már az 1914. évi július hó 1. napján nyugdíjuk vagy ellátási díjuk volt, az a koronaösszeg szolgál, amely az igényjogosultat az 1914. évben nyugdíj vagy ellátási díj címén megillette.

Ha a jogosult igénye a nyugdíjra vagy ellátási díjra csak az 1914. évi július hó 1. napja után nyilt vagy nyilik meg, az átértékelés alapjául az a koronaösszeg szolgál, amely az alkalmazottat vagy családtagját a társaságnak az 1914. évi július hó 1. napján fennállott nyugdíj-, illetőleg illetményszabályzata szerint megilletné. Ennek a koronaösszegnek megállapításában a nyugdíj alapjául beszámítható illetmény gyanánt azt az összeget kell számításba venni, amelyet nyugdíj alapjául beszámítható illetmény címén a társaságnak az alkalmazott utoljára betöltött állásához és munkaköréhez hasonló állást és munkakört betöltő alkalmazottjai az 1914. évben kaptak. Alkalmazni kell azonban a nyugdíjazás előtti utolsó nyugdíjszabályzatnak azokat a rendelkezéseit, amelyek az illetmény összegének figyelmen kívül hagyásával a nyugdíj megállapításának feltételeit és módját (nyugdíjra igényt adó legkisebb szolgálati időt, a nyugdíj emelkedésének fokozatosságát, a teljes nyugdíjra igényt adó szolgálat idejét, stb.) szabályozzák.

Ha a társaságnak az 1914. évben nyugdíj-, illetőleg illetményszabályzata nem volt, az átértékelés alapjául a társaság első nyugdíjszabályzata alapján az előbbi bekezdés értelmében kiszámított járandóságnak az időközi befizetésekre megállapított módon (3. §. 3. bek.) az 1914. évi értékre átszámított összege szolgál.

Az előbbi bekezdések értelmében kiszámított járandóság számszerű összegének az a százaléka, amely az arányszámnak megfelel, adja azt az összeget, amelyet átértékelt járandóság fejében pengőértékben kell fizetni. Amíg az erre irányadó jogszabályok megengedik, ezt az összeget megfelelő koronaértékre át kell számítani.

5. §. Ha az arányszám megállapításában számottevő két mérleg készítésére irányadó időpont között két vagy több részvénytársaság vagy szövetkezet egyesült, az egyesült társaságok azon saját vagyonának együttes összege irányadó, amely e

társaságok 1914. évi július hó 1. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegében ki lett mutatva.

Ha az egyesülés következtében megszűnt részvénytársaság vagy szövetkezet az 1914. évi július hó 1. napja után alakult, a megalakulásakor készített mérlegében kimutatott saját vagyonát úgy kell számbavenni, mint a 3. §. 3. bekezdés értelmében az időközi befizetéseket.

Ha az egyesülés következtében az 1914. évi július hó 1. napja előtt alakult társaság szűnt meg, az egyesülés után fennmaradó társaság pedig az 1914. évi július hó 1. napja után alakult, a megszűnt társaságnál megkezdett szolgálat alapján járó járandóság átértékelésére irányadó arányszám megállapítása céljából a megszűnt társaságnak az 1914. évi július hó 1. napja előtti időpont szerint készített utolsó mérlegében kimutatott saját vagyonához a fennmaradó társaság megalakulásakori mérlegében kimutatott saját vagyonát úgy kell hozzászámítani, mint a 3. §. 3. bekezdése esetében az időközi befizetéseket.

A járandóság mértékének kiszámításában az 1914. évi július hó 1. napja előtt keletkezett társaságok egyesülése esetében, ha a jogosult igénye a nyugdíjra vagy ellátási díjra csak az 1914. évi július hó 1. napja után nyilt vagy nyilik meg, annak a társaságnak 1914. évi július hó 1. napján fennállott nyugdíj- és illetményszabályai irányadók, amelynél az alkalmazott szolgálatát megkezdte, ha pedig szolgálatát az egyesült társaságnál kezdte meg, az egyesült társaságok 1914. évi július hó 1 napján fennállott nyugdíj- és illetményszabályai közül az az irányadó, amelyik az igényjogosultra kedvezőbb.

6. §. A társaság vagy az igényjogosultak — ideértve az igényjogosult tényleges szolgálatban álló alkalmazottakat is — a közzétételtől számított három hónapon belül az arányszám megváltoztatását kérhetik azon az alapon, hogy a 3. §. 2. és 3. bekezdése értelmében megállapított arányszám nem tünteti fel híven a részvénytársaság vagy a szövetkezet saját vagyonának változását.

Az a társaság, amely arányszámát 20%-ban köteles megállapítani, ha a 3. §. 2. és 3. bekezdése értelmében kiszámított arányszám 10%-nál is kisebb, az arányszám mérséklését kérheti azon az alapon, hogy ennek az arányszámnak az alkalmazása — figyelemmel a nyugdíjasok számára is — anyagi romlását idézi elő vagy fennmaradását egyébként veszélyezteti.

A kérelem tárgyában a 8. §-ban megjelölt bíróság határoz. Ily kérelmet az összes igényjogosultaknak legalább tizedrésze vagy a tényleges szolgálatban nem álló igényjogosultaknak legalább harmadrésze terjeszthet elő.

Ha a 3. §. 2. és 3. bekezdése értelmében megállapított arányszámot a bíróság megváltoztatja, a 3. §. 4. bekezdését a megváltozott arányszám alapján kell alkalmazni, a jelen §. második bekezdése esetében azonban a bíróság 20%-nál alacsonyabb, de 10%-nál nem kisebb arányszám alkalmazását is elrendelheti.

7. §. Azok a társaságok, amelyek kötelezettségére arányszám irányadó, kötelesek az igényjogosultakról — ideértve az igényjogosult tényleges alkalmazottakat is — nevüket és lakásukat feltüntető jegyzéket készíteni s az arányszám közzétételével egyidőben a székhelyük szerint illetékes járásbírósághoz, ha pedig székhelyük a budapesti központi, a budapesti I—III. kerületi vagy a pestvidéki kir. járásbíróság területén van, a m. kir. Kúriához bemutatni, ahol az igényjogosultak bármelyike megtekintheti és lemásolhatja.

8. §. Az arányszám megváltoztatása iránti kérelmet a 7. §-ban meghatá-

rozott bíróságnál kell előterjeszteni. A járásbíróság a kérvényt az igényjogosultak névjegyzékével együtt haladéktalanul felterjeszti a m. kir. Kúriához. A m. kir. Kúrián alakuló külön bíróság a kérelem tárgyában a feleknek írásban vagy szóval történt meghallgatása és szükség esetében a Pénzintézeti Központ írásbeli szakértői véleményének megszerzése után végérvényesen határoz, határozatát nem indokolja. A külön bíróság a Pénzintézeti Központ szakértői véleményének megszerzésén felül más szakértőt is meghallgathat, ha az eset körülményeinél fogva szükségesnek tartja.

A szakértői véleményt zárt borítékban kell kezelni és a felek nem tekinthetik meg.

Ha a társaság saját vagyonát a vagyon jövedelmezőségére figyelemmel megállapított értékben mutatta ki a megnyitó mérlegben, az arányszámot nem lehet felemelni azon az alapon, hogy a társaság saját vagyonát valóságos értékén alul állapította meg.

A kérelmet azon az alapon, hogy nem megfelelő számú nyugdíjjogosult terjesztette elő, csak akkor lehet visszautasítani, ha az igényjogosultak névjegyzékét a társaság a kérelem előterjesztése előtt a 7. §. értelmében bemutatta.

A kir. Kúrián alakuló külön bíróságnak az elnökét a kir. Kúria tanácselnökei sorából, két tagját a kir. Kúria ítélőbírái sorából a kir. Kúria elnöke jelöli ki, a másik két tagját pedig a tanács elnöke hívja be azoknak a közgazdasági szakférfiaknak sorából, akiket erre a célra a pénzügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértve előre kijelölt. Nem vehet részt az eljárásban az, aki olyan társaság igazgatóságának vagy felügyelő bizottságának tagja vagy olyan társaság alkalmazottja, amely társaság arányszámának megállapítása tekintetében eljárás folyik, valamint az sem, aki a felek valamelyikével olyan viszonyban áll, hogy elfogulatlanságához alapos kétség fér. A külön bíróság tárgyalása nem nyilvános.

A külön bíróság alakulásának, eljárásának, és ügyvitelének szabályait egyebekben a pénzügyminiszterrel egyetértve az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

9. §. A társaság a megállapított arányszámot bármikor felemelheti, az arányszámot azonban leszállítani nem lehet.

A társaság köteles legkésőbb az 1931. évi december hó 31. napja előtti időpont szerint készített utolsó mérlegének (1930. évi mérlegének) közzétételét követő hó 1. napjától kezdődő hatállyal a 3. §. 2. és 3. bekezdése szerint számított arányszámot olyan mértékben felemelni, amilyen mértékben az időközi alaptőke- (üzletrésztőke) emelések vagy új üzletrészek jegyzése címén befolyó összegek figyelmen kívül hagyásával az említett mérlegben kimutatott saját vagyon az 1926. évi december hó 31. napját megelőző időpont szerint készített utolsó mérlegben (1925. évi mérlegben) kimutatott saját vagyont meghaladja, ha pedig ez eredményez nagyobb emelést, olyan százalékkal, amilyen százalékkal az 1925. évi mérleget követő évek mérlegében kimutatott tiszta nyereségeknek — az időközi alaptőkeemelések (üzletrésztőkeemelések és új üzletrészjegyzések) alapján befizetett összegeknek a befizetés napjától járó 5%-os kamatozását leszámítva — kiszámított átlaga az 1925. évi mérlegben kimutatott nyereséget meghaladja. Nem köteles a társaság az arányszámot felemelni akkor, ha az 1930. évi mérleg közzétételének napján az arányszám legalább 65%, vagy ha a társaság az arányszámot a 3. §. 4. bekezdése alapján legalább 50%-ban állapította meg.

Olyan társaság, amelynek 1925.

évi mérlegében veszteség, vagy az alaptőke 10%-át meg nem haladó nyereség van kimutatva, a mérlegszerű nyereség emelkedése alapján az arányszámot csak olyan mértékben köteles felemelni, amilyen mértékben a fentmondottak szerinti átlagos nyereség az alaptőke 10%-át meghaladja.

Az arányszámot 65%-nál magasabbra nem köteles a társaság felemelni.

Az arányszám első megállapítása után egyesült társaságok esetében az egyesülés előtt készített mérlegek adatait az előbbi bekezdések alkalmazásában össze kell adni.

10. §. Ha a társaság az arányszámot az előbbi §. rendelkezése ellenére nem emeli fel, az igényjogosultak az 1930. évi mérleg közzétételétől számított három hónap alatt az arányszám felemelését kérhetik.

Ily kérelem esetében a 6—8. §-ok rendelkezései megfelelően állanak.

Azok a társaságok, amelyek a 3. §. 4. bekezdése alapján 50%-nál kisebb arányszámot állapítottak meg és arányszámuk az 1930. évi december hó 31. napján is kisebb 65%-nál, kötelesek az e napon igényjogosultak névjegyzékét az 1931. évi január hó 31. napjáig bemutatni.

11. §. Az átértékelésre irányadó mértéket a bíróság állapítja meg abban az esetben, ha a járandóság átértékelésére sem rendelet, sem arányszám nem irányadó vagy az átértékelésre irányadó rendeletet az ítélethozatalt megelőző tárgyalás befejezéséig még nem bocsátották ki.

Ehhez képest a bíróság állapítja meg az átértékelésre irányadó mértéket akkor is, ha az a társaság, amelynél teljesített szolgálat után a nyugdíjigény megnyilt, oly részvénytársaság vagy szövetkezet, amelyre arányszám irányadó ugyan, de

arányszámát a 3. §. utolsó bekezdésében meghatározott időben nem tette közzé, vagy

közgyűlése a megnyitó mérleget ennek a törvénynek életbelépésétől számított három hónap alatt nem állapította meg, vagy

az igényjogosult nyugdíjának mértékére nem nyugdíj- vagy illetményzabályzat, hanem az alkalmazottal kötött szerződés irányadó.

A bíróság állapítja meg a nyugdíj átértékelt összegét akkor is, ha a nyugdíj fizetésére nem a szolgálatadó, hanem olyan külön jogi személy van kötelezve, amely nem működik a szolgálatadó keretében.

A járandóság átértékelt összegének bírói megállapításában minden körülményt méltányosan figyelembe kell venni. Figyelembe kell venni különösen mind a két félnek, főképen az adósnak a vagyoni helyzetét és az adósnak teljesítőképességét.

12. §. A nyugdíj vagy nyugdíjtermészetű járandóság átértékelésére a szolgálatadó vagyoni helyzete irányadó akkor is, ha a járandóság fizetésére nem a szolgálatadó, hanem az ő anyagi hozzájárulásában részesülő és keretében külön jogi személyként alakított nyugdíjegyesület, intézet vagy alap köteles, kivéve, ha a jogi személy vagyoni helyzete kedvezőbb a szolgálatadó vagyoni helyzeténél.

13. §. Nyugdíjjárandóság fizetésére kötelezett szolgálatadó vagy külön jogi személy jogositva van ennek a törvénynek életbelépése előtt megállapított nyugdíjjárulékot ennek a törvénynek életbelépésével kezdődő hatállyal felemelni.

14. §. Az átértékelés ennek a törvénynek életbelépése előtt egy évnél nem régebben esedékessé vált járandóságra is kiterjed, ha azonban a járandóság átértékelését ennek a törvénynek életbelépése előtt, de az 1924. évi július hó 1. napja után egyesség, a kötelezett egyoldalú intézkedése vagy jogerős bírói ítélet rendezte, az alábbi rendelkezések állanak.

Ha a felek a járandóság összegét az 1924. évi július hó 1. napja után a

pénz értékcsökkenésének figyelembevételével egyességgel megállapították, a járandóság összegére továbbra is az egyesség irányadó.

Ha a kötelezett ennek a törvénynek életbelépése előtt önként, a visszavonás jogának fenntartása nélkül, magasabb járandóságot fizetett, mint amennyi ennek a törvénynek értelmében járna, továbbra is az eddigi magasabb járandóságot kell fizetni.

Ha a megállapodás vagy az önként fizetett járandóság megállapítása kifejezetten a járandóság átértékelésének törvényi rendezéséig szólott és a járandóság átértékelésére arányszám irányadó, az arányszám közzétételét követő hó 1. napjáig az egyességgel vagy a kötelezett által önként megállapított járandóságot, e naptól kezdve pedig az arányszám alapján kiszámított járandóságot kell fizetni.

Ha az 1924. évi július hó 1. napja után hozott és ennek a törvénynek életbelépése előtt jogerőre emelkedett bírói ítélet olyan járandóságot állapított meg a pénz értékcsökkenésére figyelemmel, amelynek átértékelésére irányadó mértéket ennek a törvénynek értelmében is a bíróság állapítja meg, ennek a törvénynek életbelépése után is a bírói ítéletben megállapított járandóságot kell fizetni.

Ha ilyen bírói ítélet az olyan járandóság átértékelt összegét, amelyre arányszám irányadó, alacsonyabb összegben állapította meg, mint amilyen összeg arányszám alapján járna, az ennek a törvénynek életbelépése előtt egy évnél nem régebben esedékessé vált járandóságot is az arányszám alapján kell fizetni.

Ha az előbbi bekezdésben említett bírói ítélet a járandóságot magasabb összegben állapította meg, az arányszám közzétételét követő hó 1. napjától esedékessé váló járandóságokat az arányszám alapján kell fizetni.

Ha az arányszám a 3. §. utolsó bekezdésének vagy 8. §-ának esetében megváltozik, az új arányszám a járandóságra attól az időponttól kezdve irányadó, amikortól az előbbi bekezdések értelmében a kötelezett a régi arányszám szerinti járandóság fizetésére volt kötelezve.

Ennek a törvénynek életbelépése előtt esedékessé vált és kifizetett járandóságok visszafizetését nem lehet követelni.

Ha a járandóság átértékelésére arányszám irányadó, a kötelezett az arányszám közzétételéig méltányos előleget köteles fizetni.

15. §. Ha a nyugdíjra vagy nyugdíjtermészetű járandóságra jogosultak a társaság hitelezői, ezeket a társaság felszámolása esetében úgy kell kielégíteni, mintha a társaság arányszáma 10% volna. Ha a tartozások kielégítése után a társaságnak még vagyona marad és a társasággal szemben igényjogosultak a fentiek szerint teljes kielégítést nem nyertek, a megmaradó vagyonból csak annyit lehet a részvényesek vagy a szövetkezeti tagok közt felosztani, amennyi az említett igényjogosultaknak e törvény szerinti kielégítése után fennmarad. Ha a tartozások kielégítése után megmaradó vagyon az e törvény szerinti teljes kielégítésre nem elégséges, az egész vagyont, a mérték megfelelő mérséklésével, az igényjogosultak között kell felosztani.

Hogy ez a rendelkezés csőd vagy kényszeregyesség esetében miképen nyerjen alkalmazást, az igazságügyminiszter rendelettel szabályozza.

16. §. Egyesülés esetében az egyesülés következtében megszűnő társaság nyugdíjasait nem kell olyan hitelezőknek tekinteni, akiknek kielégítéséig vagy biztosításáig a beolvadó társaság vagyonát az 1875 : XXXVII. t.-c. 208. §-ának 1. pontja értelmében külön kell kezelni.

17. §. E törvény rendelkezései alkalmazást nyernek az olyan biztosítási szerződés alapján járó pénztartozásokra is, amelyeket biztosító

magánvállalatok saját alkalmazottaikkal nyugdíjigényük kielégítése végett kötöttek.

18. §. Külföldi állampolgárnak vagy külföldön lakó magyar állampolgárnak koronaértékben járó nyugdíjjárandóságát csak e törvény értelmében lehet átértékelni, a járandóság átértékelt összege azonban nem lehet nagyobb, mint amennyi magyar állampolgár részére az illető külföldi államban levő hasonló vállalatnál teljesített szolgálat alapján hasonló körülmények között járna.

19. §. Olyan járandóság átértékelésére irányuló pert, amely járandóság átértékelésére e törvény értelmében arányszám irányadó, a felek bármelyikének kérelmére fel kell függeszteni arra az időre, amíg a társaság az arányszámot közzéteszi vagy amíg az arányszám közzétételére megszabott határidő eltelik.

A felfüggesztést mellőzni kell, a már elrendelt felfüggesztést pedig meg kell szüntetni, ha mind a két fél kéri.

Az igényjogosult kérelmére a felfüggesztő végzésben meg kell állapítani az e törvény 14. §-ának utolsó bekezdésében említett előleg mértékét is, kivéve, ha az ügyben e törvény életbelépése előtt átértékelést tartalmazó végrehajtható ítéletet hoztak. A végrehajtható ítélet végrehajtására a felfüggesztés nem terjed ki.

20. §. E törvény rendelkezései nem nyernek alkalmazást azokra a járandóságokra, amelyek teljesítésének módját vagy összegének meghatározását nemzetközi egyezmény, az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére biztosításáról szóló 1907 : XIX. törvénycikk, a gazdasági munkás- és cselédsegélypénztárról szóló 1900 : XV. törvénycikk és az ezeket módosító vagy végrehajtó jogszabályok, végül a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 1925 : XXXIV. t.-c. 1. §-ában foglalt felhatalmazás alapján megállapított jogszabályok szabályozzák.

21. §. Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az ez alá a törvény alá eső járandóságok átértékelése iránt folytatott perekben a fennálló jogszabályok szerint járó törvénykezési illetékeket az igazságügyminiszterrel egyetértve rendelettel mérsékelhesse.

Felhatalmaztatik továbbá a pénzügyminiszter, hogy a 8. és a 10. §-ban említett külön eljárásban lerovandó törvénykezési illetékeket az igazságügyminiszterrel egyetértve rendelettel megállapíthassa.

22. §. Ez a törvény az 1926. évi hó napján lép életbe és az életbelépésekor az eljárás bármely szakában folyamatban levő ügyekben is alkalmazást nyer. A bíróság ennek a törvénynek életbelépésekor folyamatban lévő perben a perköltség viseléséről belátása szerint határoz. E törvény végrehajtására esetleg még szükséges szabályokat és átmeneti rendelkezéseket a minisztérium rendelettel állapítja meg.

1030. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a The Oceanic Steam Navigation Company Ltd. (White Star Line) liverpooli gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909:II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a The Oceanic Steam Navigation Company Ltd. (White Star Line) liverpooli gőzhajóstársaságnak az 50.415/1921. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.324/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 357. és 615. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1030. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a The Oceanic Steam Navigation Company Ltd. (White Star Line) liverpooli gőzhajóstársaságnak 50.415/1921. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.324/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (ötszáz angol font).

A társaság az 1925. évi október hó 25-én kelt beadványában, utalással engedélyokmányának 31. pontjára, teljes felelősséget vállalt, hogy az International Mercantile Marine Company (American Line) New-Yersey-i gőzhajóstársaság magyarországi kivándorlókat nem fog szállítani. Ezen kötelezettség a társaság engedélyének 5-ik pontjában foglaltakból önként következik.

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, akik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^{1}/_{3}$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^{1}/_{3}$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

A társaság engedélye 27-ik pontjának 2-ik bekezdése következőkép módosul:

»A magyar kir. követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

Az engedély-meghosszabbításának okménybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.*,
m. kir. belügyminiszter.

1031. szám.

A m. kir. belügyminiszter
jelentése
a The Royal Mail Steam Packet Company londoni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a The Royal Mail Steam Packet Company londoni gőzhajóstársaságnak a 26.193/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.330/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 375. és 708. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1031. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a The Royal Mail Steam Packet Company londoni gőzhajóstársaságnak 26.193/1922. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.330/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag a 26.193/1922. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^1/_3$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^1/_3$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély-meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

1032. szám.

A m. kir. belügyminiszter
jelentése

a Navigazione Generale Italiana genovai gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Navigazione Generale Italiana genovai gőzhajóstársaságnak az 56.135/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.332/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét az 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány egy példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923. 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 390. és 752. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1032. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Navigazione Generale Italiana genuai gőzhajóstársaságnak 56.135/1922. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.332/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag az 56.135/1922. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^{1}/_{3}$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest $10^{0}/_{0}$ erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^{1}/_{3}$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállitani. — Természetesen csak azoknak $10^{0}/_{0}$-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély-meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1033. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Norddeutscher Lloyd bremeni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909:II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Norddeutscher Lloyd bremeni gőzhajóstársaságnak a 99.887/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.333/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedélymeghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 395. és 770. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1033. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbítás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Norddeutscher Lloyd bremeni gőzhajóstársaságnak 99.887/1922. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.333/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag a 99.887/1922. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belyügyminisztertől kapja«.

A társaság engedélyének 23-ik pontja a következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) olyan vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^{1}/_{3}$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentuli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^{1}/_{3}$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módot az európai kikötők valamelyikébe szállítani. — Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély-meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1034. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Cunard Steam Ship Company Limited liverpooli gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Cunard Steam Ship Company Limited liverpooli gőzhajóstársaságnak a 76.237/1920. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.323/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom. *)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és ennek 1922. évre szóló engedély-meghosszabbítása, valamint ezen engedély-meghosszabbításhoz csatolt függelék, nemkülönben az 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítások teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 360. és 618. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1034. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Cunard Steam Ship Company Ltd. liverpooli gőzhajóstársaságnak 76.237/1920. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.323/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítottam.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőképen módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzulóknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $1/3$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $1/3$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Ezen engedélyből kifolyólag a 116.014/1921. B. M. szám alatt megadott engedély-meghosszabítás 6-ik bekezdésének 1-ső pontja következőkép módosul:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1035. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Société Anonyme de Navigation Belge-Americaine (Red Star Line) antwerpeni gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig történt meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909: II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Société Anonyme de Navigation Belge-Americaine (Red Star Line) antwerpeni gőzhajóstársaságnak a 47.863/1921. B. m. szám alatt adott és legutóbb 251.325/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabíbtási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és ennek 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 358. és 616. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1035. számú irományhoz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Société Anonyme de Navigation Belge-Americaine (Red Star Line) antwerpeni gőzhajóstársaságnak 47.863/1921. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.325/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszász angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag a 47.863/1921. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja«.

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^{1}/_{3}$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még a $^{1}/_{3}$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. -- Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély-meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1036. szám.

Törvényjavaslat

az építkezések előmozdítását célzó intézkedésekről szóló 1925: XVIII. t.-c. kiegészítéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának.)

1. §. (1) Adómérséklés illeti meg azt a házbirtokost, aki akár bérbeadott, akár bérbe nem adott házát az 1926. év folyamán kizárólag a saját költségén tataroztatja és a tatarozási költségek összege az 1926. évre kivetett házadó alapjának 20%-át eléri, vagy meghaladja.

(2) Az adómérséklés mértéke a következő:

1. ha a tatarozási költségek az 1926. évi házadóalap 20%-át elérik, de annak 60%-át nem érik el, a tatarozási költség felét az 1927. évi házadó alapjából le kell vonni;

2. ha a tatarozási költségek az 1926. évi házadóalap 60%-át elérik, de annak 100%-át nem érik el, a tatarozási költség felét az 1927. évi házadó alapjából, a másik felét pedig az 1928. évi házadó alapjából le kell vonni;

3. ha a tatarozási költségek az 1926. évi házadóalap 100%-át elérik, vagy meghaladják, a tatarozási költségnek az 1926. évi házadóalap összegét elérő részét az 1927. évi, a többi részét pedig az 1928. évi házadó alapjából le kell vonni.

(3) Az ideiglenesen adómentes épületek birtokosait az 1925 : XVIII. t.-c. 11. §-ában biztosított adókedvezmény illeti meg. A tatarozási költségeket azonban ezeknél az épületeknél is az 1926. évi házadó alapjához kell viszonyítani.

(4) Az eljárást a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

2. §. Az 1926. évben végzett olyan átalakítási munkálatok után, amelyek folytán új lakás, üzlethelyiség, vagy üzleti iroda nem keletkezett, a tatarozás fejében biztosított adómérséklés engedélyezésének van helye.

3. §. Az 1. §. rendelkezéseit kell alkalmazni azokra a tatarozási munkálatokra nézve is, amelyeknek határideje az 1925 : XVIII. t.-c. 9. §-ának (1) bekezdése alapján meghosszabbíttatott.

4. §. Az 1925 : XVIII. t.-c. 5. és 6. §-ában biztosított adómentesség azokat az épületrészeket is megilleti, amelyeknek átalakítása 1926. évi december hó 31-ig megkezdetett, ha ezek legkésőbb 1927. évi december hó 31-ig lakható, illetőleg használható állapotba helyeztetnek.

5. §. (1) Az 1925 : XVIII. t.-c. 1. §. (1) bekezdésének 2. és 3. pontja azokra az épületekre is alkalmazást nyer, amelyeket a pénzügyi hatóság

a jelen törvény rendelkezései alapján adókedvezményben részesít.

(2) Az ilyen épületekben levő helyiségekre azonban a szabad rendelkezési jog csak az adómérséklés, illetőleg adómentesség megadása után bekövetkező megüresedés időpontjától kezdődőleg gyakorolható.

6. §. (1) Ez a törvény az 1926. évi január hó elsejével kezdődő hatállyal kihirdetése napján lép életbe.

(2) Ezt a törvényt a pénzügyminiszter — az 5. §-t pedig a népjóléti és munkaügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve — hajtja végre.

Budapest, 1926. évi március hó 2-án.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. pénzügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet az 1036. számú irományhoz.

Indokolás

„az építkezések előmozdítását célzó intézkedésekről szóló 1925: XVIII. t.-c. kiegészítésére“ vonatkozó törvényjavaslathoz.

Az 1925: XVIII. t.-c.-ben többféle adókedvezmény biztosításával igyekeztünk az építkezéseket előmozdítani és ilyen módon egyrészt a lakáshiányt, másrészt a munkanélküliséget enyhíteni. Az adókedvezmények hatása alatt tényleg megindultak az építkezések, különösen pedig a tatarozási munkálatok. Az említett törvény tehát különösen a tatarozási kedvezmény nyújtásával elérni kívánt célt teljes mértékben megvalósította, amit különben az e szempontból legilletékesebb egyesület, az építészek és építőmesterek ipartestülete nagy köszönettel ismert el.

Meg kell azonban állapítani azt is, hogy az előbb említett törvénynek az átalakításokra vonatkozó része nagyjában hatálytalan maradt, mert olyan átalakítás, amely új lakást vagy irodahelyiséget létesített, mindössze öt jelentetett be.

De azt is meg kell állapitani, hogy a tatarozási munkálatok sem voltak elég nagyarányúak, mert nem állt rendelkezésre a szükséges tőke s mert talán nem is volt elég idő arra, hogy a háztulajdonosok a megfelelő terveket oly időben elkészíthették volna, hogy a törvényben kikötött határidőn belül a nagyobb szabású munkálatok biztosan befejezést nyerhettek volna.

Tekintettel tehát arra, hogy a munkaalkalmak megteremtése ma éppoly fontos érdek, mint amilyen a múlt évben volt, elhatározta a kormány egyrészt, hogy az 1926. évben nagyobb hitelnyujtással támogatja a magánosok által létesítendő új építkezéseket, másrészt a törvényhozás útján gondoskodik arról, hogy az 1925: XVIII. t.-c.-ben biztosított adómérséklés kedvezménye az 1926. év folyamán végzendő tatarozásokra is kiterjesztessék. Ez utóbb említett cél tette szükségessé ennek a törvényjavaslatnak az előterjesztését.

Az 1925: XVIII. t.-c. 9. §-a a tatarozási költségek legkisebb mértékét az 1925. évi házadóalap 20%-ának megfelelő összegben állapította meg. Az 1925. évi házadóalap az 1917. évi alapbérnek 15%-a, az említett 20% tehát az alapbérnek 3%-a volt. Ezzel a csekély arányú tatarozással sem a leromlott házak jókarba hozatalát, sem a munkanélküliség jelentékeny enyhítését nem lehetett elérni.

A háztulajdonosok nagyrésze nem is hozta rendbe a házat, hanem csak a kisebb terjedelmű halaszthatatlan tatarozási munkálatokat végeztette el.

Ez a tapasztalat indított arra, hogy az 1925. évi XVIII. t.-c. 9. §-ának (1) bekezdésében nyert felhatalmazás alapján a folyó év elején kiadott rendeletemmel a tatarozásra kitűzött határidő meghosszabbítását ahhoz a feltételhez kötöttem, amely szerint a kedvezmény csak abban az esetben engedélyezhető, ha a tatarozási költségek az 1925. évre kivetett házadó alapjának 50%-át eléri. Ez megfelel az alapbér 7·5%-ának. Ennek megfelelően az 1926. évben végzendő tatarozások költségeinek legkisebb mértékére nézve ebben a törvényjavaslatban az 1926. évi házadóalap 20%-át javaslom. Az 1926. évi házadóalap az 1917. évi alapbérnek 36%-a, ennek 20%-a pedig az alapbérnek 7·2%-át teszi ki. Ez sem elegendő ugyan a leromlott házak jókarba hozatalára, mert a háború előtt évenkint átlag az évi bér 10%-át fordították tatarozásra, mégis elérhető ezzel legalább a munkanélküliség számottevő csökkentése.

Az adómérséklés mértékére nézve a törvényjavaslat 1. §-ának (2) és (3) bekezdésébe átvettem az 1925 : XVIII. t.-cikknek 10. és 11. §-ában foglalt rendelkezéseket az előbb kifejtett indokok alapján azzal az eltéréssel, hogy a tatarozási költségeket nem az 1925. évi, hanem az 1926. évi házadó alapjához kell viszonyítani.

A törvényjavaslat 2. §-a olyan átalakításokra vonatkozik, amelyek megváltoztatják ugyan a lakás alaprajzi elrendezését, esetleg a szobák számát is megváltoztatják, azonban nem keletkezik új lakás, üzlethelyiség vagy üzleti iroda. Miután ezek az átalakítások nem járulnak hozzá a lakáshiány enyhítéséhez, hanem csupán munkaalkalmakat nyujtanak, ennélfogva indokolt, hogy ezek az átalakítások a tatarozásokkal egyenlő elbírálásban részesíttessenek.

Ezt a kedvezményt azért kívánom bíztosítani, mert az 1925 : XVIII. t.-c. rendelkezései nem adtak az ily természetű átalakításokra semmiféle kedvezményt. Uj lakás nem keletkezvén, ideiglenes adómentességet a tulajdonos nem igényelhetett, viszont tatarozásnak nem volt minősíthető s így az adómérséklés sem illette meg.

Minthogy azonban az ilyen átalakítások a dolog természeténél fogva még több iparágnak adnak munkát, mint a tatarozások, nagyon is kívánatosnak tartom, hogy ezeket a munkálatokat kedvezmények nyujtásával, tehát áldozatok hozatalával is előmozdítsam s így ebben a törvényben az ilyen átalakítások számára is biztosítani kívánom a tatarozásokra adott kedvezményeket.

Az 1925 : XVIII. törvénycikk 9. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a tatarozás határideje több házbirtokos kérelmére hat hónappal, vagyis az 1926. évi június hó végéig meghosszabbíttatott és pedig azzal a feltétellel, hogy a tatarozási költségek összege legalább is az 1925. évi házadóalap 50%-át eléri. Az egyenlő elbánás szempontjából szükségesnek tartom, hogy az 1926. évben végzett tatarozások kivétel nélkül ennek a törvénynek rendelkezései szerint bíráltassanak el.

Habár a törvény 5. és 6. §-ában az új lakásokat termelő átalakításokra biztosított adómentesség eddig nemcsak meddő volt, mégis abból a célból, hogy a legcsekélyebb lehetőségét is biztosítsuk az újabb építkezési munkálatoknak, gondoskodni kívánok a 4. §-ban arról, hogy az idézett §-okban biztosított adómentességet az olyan átalakítások is élvezhessék, amelyek az idézett tör-

vény 7. §. (3) bekezdésében megállapított határidő — 1925. évi december 31-ike — után a most folyó 1926. naptári évben kezdettek meg.

Az 5. §. a szabad rendelkezési jogot biztosítja az ezen törvény alapján adókedvezményben részesített épületekben az adómérséklés, illetőleg adómentesség megadása után megüresedő helyiségekre nézve.

A 6. §. életbeléptetési rendelkezést tartalmaz.

Budapest, 1926. évi március hó 2-án.

Walko Lajos s. k.,
a m. kir. pénzügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

1037. szám.

A nemzetgyűlés gazdasági bizottságának jelentése

a nemzetgyűlés 1926/27. évi költségelőirányzata tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés gazdasági bizottsága a házszabályok értelmében egybeállította a nemzetgyűlésnek az 1926/27. költségvetési évre szóló előirányzatát s azt a bemutatott szerkezetben terjeszti a Nemzetgyűlés elé.

Az előirányzat egybeállításánál általában véve számolni kívánt a bizottság egyfelől az újjáépítési programm alapfeltételét alkotó szigorú takarékosság követelményeivel, másfelől viszont gondoskodni kívánt arról, hogy a Nemzetgyűlés szükségletének megállapításánál különösen figyelembe veendő bizonytalan tényezők mellett, — amelyek közül elég e helyen az ülések időszakának és számának és ezzel összefüggésben kiváltkép a dologi kiadások legsúlyosabb tételeinél számításba veendő összegeknek előre meg nem állapítható voltára utalni, — ne álljon elő olyan helyzet, mely az elkerülhetetlen szükségletek teljes fedezését lehetetlenné teszi azon körülmény folytán, hogy a póthitelek engedélyezése az 1926/27. költségvetési évben is kizártnak tekinthető.

A bizottság e két ellentétes szempont figyelembevételével igyekezett alkalmazkodni az előirányzat összeállításánál azokhoz az irányelvekhez, melyek a kormány által a költségvetésre nézve kiadott tájékoztatásban foglaltatnak és ahol lehetett az 1925/26. évi összegeknél alacsonyabban vette fel és számította át pengőértékre a papírkorona összegeket, ahol azonban nem lehetett megtakarítást elérni, ott a hitelösszegeket a szükséghez képest felemelte, avagy az előző évi összegekben irányozta elő a szükségletet.

Az 1926/27. évi költségvetés végösszege pengőértékben kifejezve 4,023.312 pengő kiadás és 16.333 pengő bevétel, ami az 1925/26. évi költségvetéssel szemben a kiadásoknál 761,469 pengő, a bevételnél pedig 1.717 pengő többletet jelent. A kiadások előbb jelzett főösszegének az egyes költségvetési címek és rovatok szerinti megoszlása az 1925/26. évi előirányzattal való összehasonlításban a következő eltéréseket mutatja:

	1925/26.	1926/27.
I. Személyi járandóságok:	pengő	
a főrendiháznál	33.277	32.934
a nemzetgyűlésnél	2,160.359	2,903.136
a nemzetgyűlési őrségnél . . .	70.374	74.740
Összesen . . .	2,264.010	3,010.810
II. Dologi kiadások és vasúti menetdíj-kedvezmények váltsága:		
a főrendiháznál	1.639	1.639
a nemzetgyűlésnél	308.706	329.026
az őrségnél	9.207	10.367
Összesen . . .	319.552	341.032
III. A felsőház költségeire átalányként .	408.000	408.000
IV. Átmeneti kiadások	45.480	35.200
V. Nyugellátások:		
a főrendiháznál	23.376	25.638
a nemzetgyűlésnél	201.425	202.632
Összesen . . .	224.801	228.270
I—V. Főösszeg . . .	3,261.843	4,023.312

A költségvetés egészére vonatkozó ezen általános összehasonlításból kitűnik, hogy eltérés ezen két előirányzat között legfőkép a személyi járandóságoknál mutatkozik, amely a tényleges szolgálatban levő személyzet illetménye és lakáspénze emelésének a következménye. A többi rovatokon mutatkozó eltérés nem jelentős s a többlet a dologi kiadásoknál a tényleges szükségletben, a nyugellátásoknál a lakáspénz emelkedésében, valamint az évközi nyugdíjazásokban találja magyarázatát.

A felsőház rendes költségeinél eltérés nincs, az átmeneti kiadásoknál pedig az előirányzat az 1926/27. évi hitelösszegnél kisebb.

Ezek előrebocsátása után a költségvetés részletes ismertetésére térve, ez esetben is az előző évekhez hasonlóan csupán a többletek és egyéb eltérések részletezésére és indokolására kíván a bizottság szorítkozni s így a költségvetési sorrend szerint elsősorban a főrendiház, illetve felsőház kiadásaira.

A főrendiház »Személyi járandóságok« rovatán a lakáspénz-járandóságok emelkedése, valamint a végrehajtott státus- és fizetésrendezés után is 343 pengő megtakarítás mutatkozik, amely az altiszti létszám 3 főnyi csökkentésének eredménye.

A dologi kiadások a tapasztalati adatok alapján az előző évi költségekkel irányoztattak elő s az itt számbavett kiadások csupán a jelenleg fennálló szervezettel kapcsolatos szükségletek kielégítésére szolgálnak.

Ámbár a törvényhozó hatalmat ezidőszerint kizárólag a nemzetgyűlés gyakorolja s a főrendiház ezirányú működése szünetel, a felsőház szervezéséről szóló törvényjavaslat törvényerőre emelkedésével s a felsőház közeli működésével kapcsolatosan a szükségletek előirányzása a jelen költségvetésben mellőzhetetlen volt.

Ez okból a felsőház működésével, az adminisztráció kiegészítésével, zavartalan menetének biztosításával, a felsőház választott tisztviselőinek illetményeivel, a vidéki törvényhatóságok és egyéb érdekképviseleti szervezetek, valamint intézmények részéről választás útján beküldendő felsőházi tagoknak megállapítandó költségtérítésekkel s az évközben felmerülő egyéb dologi szükségletekkel járó költségek külön rovaton, hozzávetőleges számítások alapján átalányösszegben állíttattak a költségvetésbe.

Ennek az előirányzatba való beillesztésénél a bizotttságot csupán azon szempont vezette, hogy a törvényhozás másik házának működése megkezdésekor a szükséges anyagi eszközök rendelkezésre álljanak. Az előző évhez hasonlóan hét havi szükséglet vétetett figyelembe, miután a felsőház alakulására, működésének megkezdésére valószinűség szerint előbb nem fog sor kerülni.

Rátérve a nemzetgyűlés kiadásainak ismertetésére a »Személyi járandóságok« rovatán 742.777 pengő többlet állapítható meg, melyből 655.816 pengő a nemzetgyűlési képviselők és választott tisztviselők járandóságaira esik és pedig ebből 627.280 pengő a nemzetgyűlés határozatával felemelt képviselői tiszteletdíjakra, 28.536 pengő pedig lakáspénzekre.

A »Rendszeres állandó illetmények« alrovaton mutatkozó 84.660 pengő egyrészt a tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámviszonyainak rendezéséről s illetményeiknek javításáról szóló házhatározatokban, másrészt a lakáspénzeknek az 1926/27. évi költségvetési évben jelentkező emelkedésében találja indokát. A létszám az 1925. évi június hó végével végrehajtott létszámcsökkentésnek megfelelően egy I. oszt. műszaki altiszti, 1 szolgálatvezető altiszti, 1 kezelő altiszti, 1 altiszti és 1 takarítónői állással csökkent, ami a főrendiházi és nemzetgyűlési alkalmazottak együttes létszámát tekintve a legutóbbi hat esztendő alatt az összes személyzetnek 89 fővel való apasztását jelenti.

A »Nem rendszeres illetmények« alrovatánál irányoztattak elő az Országház bérháza gondnokának átalánya, az Országház tűzbiztonsága céljából kirendelt 2 tűzoltó járandóságai, 1 rendelkezési állományba helyezett s időközben szolgálattételre visszarendelt tisztviselő átalánya, a könyvtárrendezés munkálataira szóló összeg, valamint az évközben előrelátható rendkívüli munkák díjazásával kapcsolatos költségek s a gyorsírók részére a meghosszabbított ülések tartamára megállapított külön munkadíjak.

A felsorolt tételek közül mint új tétel illesztetett a költségvetésbe a rendelkezési állományból szolgálattételre s a pénztár ellenőri teendőinek ellátására visszarendelt tisztviselő fizetését kiegészítő átalány, mely abban találja indokát, hogy a számvevőség tisztviselői közül időközben 2 súlyosan megbetegedett s a számvevőség az amúgyis csekély létszám és nagy elfoglaltság mellett az ellenőri teendők ellátására más munkaerőt nem bocsáthatott rendelkezésre; továbbá, hogy a nemzetgyűlés könyvtári bizottsága által már régebben elhatározott és a világháború kitörése alkalmával a tisztviselők hadbavonulása folytán félbemaradt könyvtárrendezési teendők ez év folyamán újból megkezdődnek és az ezzel összefüggő külön elfoglaltságot jelentő munkálatok díjazásáról, valamint a könyvtárban szolgálatot teljesítő altiszti személyzet rendkívüli munkadíjairól gondoskodni kellett.

A nemzetgyűlés dologi kiadásainak rovatán mutatkozó 20.320 pengő többletből a beszerzési költségekre 9.440 pengő esik. Indoka az, hoy a könyvtári bizottság határozatához és a képviselők ezirányú kívánságához képest az 1914. év óta beszerzett és csak írott könyvjegyzékben nyilvánított könyv-

tári anyag katalógusa feltétlenül kinyomattatást igényel és e címen körübelül 6.400 pengő külön költség merül fel.

Ezenkívül szükségessé vált az orvosi rendelőszoba készletének az elhasznált legszükségesebb szerekkel való kiegészítésére 400 pengőnek, továbbá a bútorok fokozatos javításával kapcsolatosan 2.000 pengőnek, s végül a gyorsirodai feljegyzéseknek, a hírlapok és egyéb érdekelt minisztériumok, nyomda stb. részére való sokszorítása alkalmával szükségelt nagyobb mennyiségű indigópapír körülbelül 640 pengőt kitevő költségének az előirányzatba való felvétele.

Az elhelyezési költségek alrovatán 10.880 pengő többlet mutatkozik, melyből a kazán és gépház teljes tetőzetének megújítására 7.200 pengő, a homlokzati csatorna fabélésének megújítására 640 pengő, az ablakok, kapuk pácolására, lakkozására 2.000 pengő, továbbá a gőzfűtési csövek kicserélésére ez évi részletül 1.040 pengő esik. Ezen többleteknek felvételét az tette szükségessé, hogy az épület 24 évi használat következtében egyre fokozotabb pótlásokat és javításokat igényel. A kiküldetési költségek, valamint az egyéb dologi kiadások alrovatán eltérés nincs és a szükségletek az előző évi hitelösszeggel irányoztattak elő.

Átmeneti kiadásként az 1926/27. évre 10.280 pengővel kevesebb irányoztatott elő. Indoka az, hogy az interparlamentáris konferenciákon résztvevő nemzetgyűlési képviselőknek a konferenciára való utazásainál felmerülő költségek előreláthatólag ez évben nem fogják elérni az előző évi költségek összegét. Az Országház épületén végzendő külső helyreállítási és tatarozási munkák költségei az előző évi hitelösszeggel irányoztattak elő s az ezen a címen felvett összeg a már megkezdett munkák további folytatására szolgál.

A nemzetgyűlés bevételeinél az előző évvel szemben 1.717 pengővel több irányoztatott elő, ami az Országházban és annak bérházában lévő lakások bérjövedelmének a lakbérekkel kapcsolatosan érvényesülő fokozatos emelkedésével áll összefüggésben.

A nemzetgyűlési őrségnél a »Személyi járandóságok« rovatán 4.366 pengő többlet mutatkozik. A rendszeres állandó illetményeknél a többlet tulajdonképen 6.111 pengőt tesz ki, s az illetményeknek kormányrendeletileg történt felemelésén, valamint a lakáspénzeknek a folyó költségvetési évben történt emelkedésén, továbbá azon körülményen alapszik, hogy az őrség altiszti személyzete részére a korona- és palotaőrök részére rendszeresített őri pótlék ugyancsak engedélyeztetett. A nem rendszeres illetmények rovatán azonban az élelmezési pénznél 1.745 pengő megtakarítás mutatkozik és ennek számbavételével a rendszeres állandó illetményeknél mutatkozó többlet 4.366 pengőre apad.

A nemzetgyűlési őrség dologi kiadásainál 1.160 pengő többlet mutatkozik, amely azzal a körülménnyel áll összefüggésben, hogy az őrség egyenruházatánál a békebeli formaruhára való áttérés vált szükségessé, továbbá, hogy az egyenruha beszerzésénél, annak viselési időtartamára való figyelemmel a silányabb anyag beszerzésétől el kellett tekinteni.

Ezekben ismertetve az illetményekkel, dologi kiadásokkal, általában véve az adminisztrációval járó költségeket, megemlíti még a bizottság, hogy a költségvetésben a főrendiháznál, nemzetgyűlésnél, a nemzetgyűlési őrségnél a fokozatos előléptetésre előirányzott összegek az év folyamán felmerülő szükségletet jelentik, s hogy évközi interkaláré címén csupán a nemzetgyűlésnél irányoztatott elő $1^{1}/_{2}$%-os megtakarítás, minthogy a főrendiháznál és nemzetgyűlési őrségnél apasztások a létszámban nem remélhetők s a nemzetgyűlésnél változások esetén is az állások hosszabb ideig betöltetlenül

már szolgálati érdekből sem hagyhatók. Felemlítendőnek tartja továbbá a bizottság, hogy a tisztviselők és alkalmazottak jutalmazási és segélyezési összege, valamint a vasúti menetdíjkedvezmények váltsága rovatán előirányzott költségek az előző évi költségekkel irányoztattak elő.

A nyugellátások előirányzatában a főrendiháznál és nemzetgyűlésnél összesen 3.469 pengő többlet állapítható meg, amely egyrészt az 1926/27. költségvetési évben érvényesülő lakbéremelkedésben, másrészt a végrehajtott létszámcsökkenés folyamán nyugdíjazott tisztviselők és egyéb alkalmazottak nyugdíjjárandóságaiban találja magyarázatát.

A nyugellátásoknál egyébként a többi állami ágazathoz hasonlóan interkaláré címen 5%-os megtakarítás vétetett figyelembe az előirányzatban.

A nemzetgyűlés 1925/26-iki költségelőirányzatában 5.100,000.000 korona volt a főrendiház működésének életbelépésével kapcsolatos szükségletekre átalányképen felvéve. Minthogy a felsőházról szóló törvényjavaslat tárgyalására mindeddig nem került a sor, ez a hitel a folyó költségvetési évben nem volt felhasználható. Az előirányzásra nézve annak idején figyelembe vett szempontok között szerepelt azonban az is, hogy a felsőházi helyiségek rendbehozatalával és felszerelésével összefüggő munkálatokkal egyidejűleg az Országház és bérházának egészére kiterjedően nyerjenek kielégítést azok a dologi szükségletek is, melyek ezen épületeknek az idők során természetszerűleg beállott rongálódásából, valamint hiányos felszereléséből merültek fel, s ezekkel kapcsolatosan az Országház helyiségeinek gazdaságosabb kihasználása is időszerű kérdésként állott elő. Az Országházban fölös számban állottak rendelkezésre olyan helyiségek, melyek úgy a törvényhozói, mint az adminisztracionális munka szempontjából nélkülözhetőknek bizonyultak s az utóbbi évek alatt különböző kulturális, jótékonysági és szociális intézmények céljaira ellenszolgáltatás nélkül engedtettek át ideiglenesen. Gazdasági érdek indokolja, hogy ezek a fölös helyiségek a törvényhozás tisztviselői és egyéb alkalmazottai részére, lakpénzük megfelelő visszatartása ellenében szolgáltatandó lakásokul alakíttassanak át, miáltal aránylag csekély befektetés mellett az Országház és bérházának bevételei állandóan számottevő összeggel emelkedhetnének. A gazdaságosabb értékesítés mellett hivatali érdek is teszi ezt kívánatossá, mert a törvényhozási munka különleges természete sokkal inkább, mint bármi más közszolgálati ágazatban teszi szükségessé, hogy az adminisztrációban alkalmazott személyzetnek minél nagyobb száma magában a törvényhozás céljaira szolgáló épületekben lakjék s minél könnyebben állhasson a bizonytalan időkhöz kötött teendők elvégzése céljából rendelkezésre. Ezeknek a lakásoknak létesítésén kívül kívánatosnak bizonyult az is, hogy a Ház tagjai részére is biztosíttassék törvényhozói munkájukkal egybefüggő teendőik végzésére olyan helyiségek használata, amelyekről eddig elegendő gondoskodás nem történt. Mellőzhetetlennek bizonyult pl. a könyvtárral kapcsolatosan képviselői dolgozószobák létesítése és berendezése; az egyes pártok számára a lehetőség szerint külön tanácskozó szobák fenntartása, a képviselőkkel érintkezni kívánó magánfelek fogadására szolgáló helyiségek kibővítése stb. Mindezek a szükségletek időszerűvé teszik, hogy a Ház helyiségeinek a felsőház életbelépésével kapcsolatos rendbehozatala használtassék fel egyrészt a jelzett hiányok pótlására, a berendezések kiegészítésére s általában véve annak a közérdeknek kielégítésére, hogy az Országház rendeltetésének minél jobban feleljen meg, másrészt ezen rendeltetésen túl fennmaradó helyiségei minél gazdaságosabban legyenek értékesíthetők.

A bizottság beható tanácskozás alá vette ezt a kérdést s minthogy mindezeknek a dologi szükségleteknek a kielégítése is számításba volt véve az 5.100,000.000 K-ban átalányszerűleg megállapított, de eddig fel nem használt folyó évi hitel előirányzásában, a pénzügyminiszter úr hozzájárulásával abban állapodott meg, hogy a folyó költségvetési évben fel nem használt hitelből 2 és 1/2 milliárd korona legyen a jelzett célokra fordítható s amennyiben ez teljes összegében az 1925/26. költségvetési év folyamán nem vétetnék igénybe, a fennmaradó összeg hitelátvitel útján legyen az 1926/27. év folyamán felhasználható.

Az előadottak alapján a gazdasági bizottság kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy a jelentéssel kapcsolatosan az 1926/27. évi elöirányzatot elfogadni és az annak keretében való utalványozásra,

továbbá a jelentésben említett helyreállítási munkálatok és beszerzések költségeinek a főrendiház 1925/26. évi költségvetésében átalánykényt elöirányzott 5.100,000.000 K hitelösszeg terhére való folyósítására, illetőleg az ezzel kapcsolatos intézkedések megtételére az elnököt felhatalmazni s a felmerülő szükséghez képest az 1926/27. költségvetési évre a hitelátvitelt engedélyezni méltóztassék.

Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.

Budapest, 1926. évi február hó 10-én.

Scitovszky Béla *s. k.,*
a gazdasági bizottság elnöke.

Urbanits Kálmán *s. k.,*
a gazdasági bizottság előadója.

1038. szám.

Névjegyzéke

azon 40 nemzetgyűlési képviselőnek, akiknek sorából az összeférhetlenségi ítélőbizottság esetenként ki fog sorsoltatni (a második ülésszakban).

(Kiegészíttetett a nemzetgyűlés 1926. évi március hó 2-án tartott 517. ülésében hozott határozata alapján.)

Andrássy Gyula gr.
Bajcsy-Zsilinszky Endre.
Bottlik István b.
Czettler Jenő
5 Cziráky György gr.
Forster Elek
Gaal Gaston
Gömbös Gyula
Haller István
10 Herrmann Miksa
Homonnay Tivadar
Horánszky Dezső
Hoyos Miksa gr.
Kállay Tibor
15 Kenéz Béla
Lovász János
Melczer László
Meskó Zoltán
Németh Károly
20 Östör József
Pakots József
Patay Tibor
Pekár Gyula
Pikler Emil
25 Platthy György
Podmaniczky Endre b.
Puky Endre
Rassay Károly
Ráday Gedeon gr.
30 Rubinek István
Sándor Pál
Sigray Antal gr.
Strausz István
Szabó József
35 Szily Tamás
Ugron Gábor
Urbán Péter b.
Vargha Gábor
Wolff Károly
40 Zichy János gr.

1039. szám.

Törvényjavaslat

az Olasz Királysággal kötött egyenes adóügyi egyezmény becikkelyezéséről.

1. §. A magyar állam törvényei közé iktattatik a Magyar Királyság és az Olasz Királyság között az egyenes adók tekintetében a kétszeres adóztatás elhárítása és egyéb kérdések szabályozása céljából kötött egyezmény a vonatkozó zárójegyzőkönyvvel együtt.

Ennek az egyezménynek és a vonatkozó zárójegyzőkönyvnek eredeti magyar és olasz szövege a következő:

(Eredeti magyar szöveg.)

EGYEZMÉNY

a Magyar Királyság és az Olasz Királyság között az egyenes adók tekintetében a kétszeres adóztatás elhárítása és egyéb kérdések szabályozása céljából.

Ő Főméltósága Magyarország Kormányzója és Ő Felsége Olaszország Királya attól a kívánságtól vezéreltetve, hogy az egyenes adók tekintetében a kétszeres adóztatást elhárítsák és egyéb kérdéseket szabályozzanak, elhatározták, hogy e célból Egyezményt kötnek és e végből Meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő Főméltósága Magyarország Kormányzója:

Ő Excellentiáját hidvégi gróf Nemes Albert, Rendkívüli Követet és Meghatalmazott Minisztert és

(Eredeti olasz szöveg.)

CONVENZIONE

tra il Regno d'Ungheria e il Regno d'Italia per impedire doppie imposizioni e risolvere altre questioni in materia di imposte dirette.

S. A. Serenissima il Reggente d'Ungheria e Sua Maestà il Re d'Italia, animati dal desiderio di impedire doppie imposizioni e di regolare altre questioni in materia di imposte dirette, hanno risoluto di concludere una Convenzione a tale scopo ed hanno perciò nominati i loro Plenipotenziari:

Sua Altezza Serenissima il Reggente d' Ungheria:

S. E. Il Conte Alberto Nemes de Hidvég, Inviatio Straordinario e Ministro Plenipotenziario del Regno d'Ungheria a Roma;

Dr. Kneppo Sándor, Magyar Királyi Pénzügyminiszteri Tanácsost.

Ő Felsége Olaszország Királya:

Ő Excellentiáját Mussolini Benito, a Minisztertanács Elnökét és Külügyminisztert.

A Meghatalmazottak jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik kölcsönös közlése után a következőkben egyeztek meg:

1. Cikk. Jelen Egyezmény olyan határozmányokat tartalmaz, melyek az egyenes adókra nyernek alkalmazást.

Jelen Egyezmény értelmében egyenes adóknak tekintendők az olyan adók, melyek mindkét Állam törvényei alapján akár a szerződő Államok, akár a Magyar Vármegyék, akár a Tartományok és Községek részére közvetlenül a hozadékok (nyers vagy tiszta hozadékok), vagy a vagyon után szedetnek, még akkor is, ha az adóztatás pótlék alakjában történik. Ennélfogva a jelen Egyezmény nem terjed ki a közvetett forgalmi és fogyasztási adókra.

Az Egyezmény határozmányai egyrészről a hozadékot érintő tárgyi adókra (2—7. cikk), másrészről a közvetlen személyi adókra (8—10. cikk) vonatkoznak.

Az Egyezmény értelmében tárgyi adóknak tekintendők azok az egyenesadók, melyek az egyes adótárgyakra való tekintettel és ezeknek valamely Állam területéhez való gazdasági kapcsolatuk alapján fizettetnek. Személyi adóknak tekintendők azok az egyenes adók, amelyek az adóköteles tárgyak (hozadékok vagy vagyonértékek) összesége után szedetnek, tekintettel az adóköteles személyére, akit megilletnek és figyelemmel ennek a személynek állampolgárságára, lakóhelyére, vagy tartózkodási helyére.

Il Dott. Alessandro Kneppo, Consigliere Ministeriale nel Ministero delle Finanze d'Ungheria.

Sua Maestà il Re d'Italia:

S. E. Benito Mussolini, Presidente del Consiglio e Ministro degli Affari Esteri;

I Plenipotenziari, dopo essersi scambiati i pieni poteri e averli riconosciuti validi, hanno convenuto quanto segue:

Art. 1. La presente Convenzione ha lo scopo di dettare regole limatatamente all'applicazione delle imposte dirette.

Sono considerate imposte dirette, ai sensi della presente Convenzione, quelle che, in base alla legislazione di ciascuno dei due Stati, vengono prelevate direttamente sui redditi, lordi o netti, o sui patrimoni, sia per conto dei due Stati contraenti, sia per conto dei Comitati Ungheresi (Vármegyék), sia per conto delle Provincie e dei Comuni, anche sotto forma di addizionali. La presente Convenzione, pertanto, non riguarda le imposte indirette sui trasferimenti e sui consumi.

Le regole della Convenzione sono separatamente dettate per le imposte dirette reali sui redditi (art. 2 a 7) e per le imposte dirette personali (art. 8 a 10).

Sono considerate come reali, ai sensi della Convenzione, quelle imposte dirette che vengono prevelate avendo riguardo ai singoli obbietti di imposizione ed in base alla loro appartenenza economica al territorio di uno Stato. Sono considerate come imposte personali quelle imposte dirette che vengono prelevate sull'insieme degli obbietti imponibili — redditi o beni — con riguardo alla persona del contribuente cui spettano e in base alla cittadinanza, alla residenza o al soggiorno della persona stessa.

I. Tárgyi adóknak tekintendők különösen:

1. A magyar törvényalkotás szempontjából:

a) a földadó;

b) a házadó;

c) az általános kereseti adó;

d) a társulati adó.

2. Az olasz törvényalkotás szempontjából:

a) l'imposta sui terreni (földadó);

b) l'imposta sui fabbricati (házadó);

c) l'imposta sui redditi di ricchezza mobile (kereseti adó);

d) l'imposta sui redditi agrari (mezőgazdasági üzemek hozadékát érintő adó).

II. Személyi adóknak tekintendők:

1. A magyar törvényalkotás szempontjából:

a) a jövedelemadó;

b) a vagyonadó.

2. Az olasz törvényalkotás szempontjából:

a) l'imposta complementare progressiva sul reddito (progresszív összjövedelmi adó);

b) l'imposta sul patrimonio (vagyonadó).

2. Cikk. Az ingatlan javak hozadéka csakis abban az Államban vonandó tárgyi adó alá, amelynek területén az ingatlanok feküsznek.

3. Cikk. A bármily nemű ipari vagy kereskedelmi tevékenységből származó kereset csakis abban az Államban vonandó tárgyi adó alá, amely-

I. Quali imposte reali si considerano particolarmente:

1°) — per la legislazione ungherese:

a) a földadó (imposta sui terreni);

b) a házadó (imposta sui fabbricati);

c) az általános kereseti adó (imposta generale sui redditi mobiliari);

d) a társulati adó (imposta sulle società).

2°) — per la legislazione italiana:

a) l'imposta sui terreni;

b) l'imposta sui fabbricati;

c) l'imposta sui redditi di ricchezza mobile;

d) l'imposta sui redditi agrari.

II. Quali imposte personali si considerano:

1°) — per la legislazione ungherese:

a) a jövedelemadó (imposta sul reddito complessivo);

b) a vagyonadó (imposta sul patrimonio).

2°) — per la legislazione italiana:

a) l'imposta complementare progressivà sul reddito;

b) l'imposta sul patrimonio.

Art. 2. L'imposta reale che colpisce il reddito dei beni immobili è applicata soltanto dallo Stato nel quale gli immobili sono situati.

Art. 3. L'imposta reale che colpisce il reddito proveniente da un'attività industriale o commerciale di qualsiasi specie, è applicata soltanto

nek területén a vállalatnak üzlettelepe van, még akkor is, ha tevéségét a másik szerződő Állam területére is kiterjeszti, a nélkül hogy itt üzlettelepe volna.

Jelen Egyezmény értelmében üzlettelepnek tekintendő a vállalatnak minden a vállalati tevékenység egészbeni vagy részbeni gyakorlására szolgáló állandó jellegű üzleti berendezése.

Ha a vállalatnak a szerződő Államok mindegyikében vannak üzlettelepei, akkor mindegyik Állam a keresetnek azt a részét vonja tárgyi adó alá, amely a területén lévő üzlettelepen éretett el.

A jelen cikk harmadik (3) bekezdése alá tartozó esetekben a két szerződő Állam pénzügyi hatóságai a keresetnek a két Állam közötti megosztása céljából az adókötelestől követelhetik az általános mérlegek, a külön mérlegek és más, az illető Államok törvényein alapuló adatok beszolgáltatását.

4. Cikk. A munkateljesítményből származó kereset, ideértve a hivatásos szabadfoglalkozásokból származó keresetet is, csakis abban az Államban vonandó tárgyi adó alá, amelynek területén kifejtik azt a személyes tevékenységet, amelyből a kereset származik. A hivatásos szabad foglalkozás gyakorlásának helye gyanánt csakis azt a helyet kell tekinteni, amelyben a hivatásos tevékenységet tartósan gyakorolják.

Ha a munkateljesítményből származó keresetet érintő tárgyi adó az Állam, a Magyar Vármegyék, a Tartományok, a Községek és egyéb a szerződő Államok belső törvényhozásának megfelelően szervezett közjogi testületek részéről kiszolgáltatott fizetések, ösztöndíjak, nyugdíjak, bérek és egyéb járandóságok után vettetik ki, az adó csakis azt az Államot illeti, amelyhez az adós tartozik.

dallo Stato nel territorio del quale l'impresa ha il suo stabilimento, anche quando essa estenda la sua attività sul territorio dell'altro Stato contraente, senza avervi uno stabilimento.

S'intende per stabilimento, ai fini della presente Convenzione, una stabile organizzazione produttiva della impresa nella quale si esplichi in tutto od in parte l'attività della impresa stessa.

Se l'impresa ha stabilimenti in entrambi gli Stati contraenti, ciascuno degli Stati applicherà l'imposta sulla parte del reddito prodotto con l'attività degli stabilimenti situati nel territorio rispettivo.

Agli effetti della ripartizione del reddito fra i due Stati, nei casi previsti dal 3^0 comma del presente articolo, le autorità finanziarie dei due Stati contraenti potranno domandare al contribuente di presentare bilanci generali, bilanci speciali e ogni altro documento previsto dalle leggi del rispettivo Stato.

Art. 4. L'imposta reale che colpisce i redditi di lavoro, compresi i redditi delle professioni libere, è applicata soltanto dallo Stato nel territorio del quale è esplicata l'attività personale da cui il reddito proviene. Si ha esercizio di professione libera in un determinato luogo solo quando l'attività professionale sia in esso stabilmente esplicata.

L'imposta reale che colpisce il reddito proveniente dalla prestazione di un lavoro, in quanto è costituito da stipendi, assegni, pensioni, salari ed altre retribuzioni pagate dallo Stato, dai Comitati ungheresi, dalle Provincie, dai Comuni e da altre persone morali pubbliche regolarmente costituite secondo la legislazione interna degli Stati contraenti, è applicata soltanto dallo Stato al quale appartiene il debitore.

5. Cikk. Az ingóvagyon hozadéka csakis abban az Államban vonandó tárgyi adó alá, amelyben a hozadék élvezőjének lakóhelye van, a következő kivételekkel:

1. A jelzálogilag biztosított követelésekből eredő hozadék csakis abban az Államban vonandó adó alá, amelyben az ingatlanok feküsznek.

2. Az Állam, a Tartományok, a Községek és más a szerződő Államok belső törvényhozásának megfelelően szervezett közjogi testületek által, úgyszíntén a társaságok és más jogi személyek által kibocsátott kötvények kamatai csakis abban az Államban vonandók adó alá, amelyhez az adós tartozik.

Az előző (2) bekezdésben foglalt szabály irányadó a bankoknál, a hitelintézeteknél és egyéb hitelműveletekkel foglalkozó vállalatoknál takarékbetétként vagy folyószámlára elhelyezett tőkék kamatainak megadóztatásánál is. Ha a vállalatnak a szerződő Államok mindegyikében vannak üzlettelepei, mindegyik Állam azon betétek kamatait adóztatja meg, melyek a területén lévő üzlettelepeknél helyeztettek el.

6. Cikk. A létező vagy a szerződő Államokban ezután szervezendő társaságok által kiosztott »tantiémek« abban az Államban vonandók tárgyi adó alá, amelyben a vállalatnak székhelye, vagy a vállalat vezetésének helye van.

Ha a vállalat székhelye a szerződő Államok egyikében, vezetésének helye pedig a másik Államban van, a két Állam legfelső pénzügyi hatóságai esetről-esetre fognak megegyezni az adóalap méltányos megosztása tekintetében.

7. Cikk. Az életjáradékok tárgyi adóját, valamint az olyan egyéb hozadékokat érintő tárgyi adót, melyek-

Art. 5. L'imposta reale che colpisce il reddito proveniente dall'impiego di capitali mobiliari, è applicata soltanto dallo Stato nel quale il reddituario ha il suo domicilio, salvo le seguenti eccezioni:

1⁰) — L'imposta che colpisce il reddito dei crediti con una garanzia ipotecaria, è applicata soltanto dallo Stato nel quale gli immobili sono situati.

2⁰) — L'imposta che colpisce gli interessi corrisposti sui prestiti dello Stato, delle Provincie, dei Comuni e di altre persone morali pubbliche regolarmente costituite secondo la legislazione interna degli Stati contraenti, come pure gli interessi delle obbligazioni emesse da società e da altre persone giuridiche, è applicata soltanto dallo Stato al quale appartiene il debitore.

La regola prevista al comma precedente (2⁰) si applica anche per la tassazione degli interessi dei depositi a risparmio ed in conto corrente presso banche, istituti ed ogni altra impresa che esercita il credito. Se l'impresa ha stabilimenti in entrambi gli Stati contraenti, ciascuno degli Stati preleverà l'imposta sugli interessi dei depositi eseguiti negli stabilimenti che sono nel suo territorio.

Art. 6. L'imposta reale sulle »tantièmes« distribuite da società, che esista o che venga introdotta negli Stati contraenti, è applicata dallo Stato nel quale si trovi la sede legale od il centro effettivo dell'impresa.

Se in uno degli Stati contraenti si trova la sede legale e nell'altro il centro effettivo dell'impresa, le supreme autorità finanziarie dei due Stati si intenderanno di volta in volta per un'equa ripartizione delle »tantièmes« soggette ad imposta.

Art. 7. L'imposta reale che colpisce le rendite vitalizie e quella che colpisce ogni altra specie di reddito

ről az előző cikkekben említés nem történt, csakis az az Állam vetheti ki, amelyben a hozadékot élvezőnek lakóhelye van.

8. Cikk. Az adókötelesnek összjövedelmén alapuló személyi adó kivetésénél mindegyik szerződő Államban a következő szabályok irányadók:

1. arra a jövedelemre vonatkozólag, mely

a) ingatlanokból,

b) jelzálogos követelésekből,

c) iparból vagy kereskedelemből,

d) munkából — ideértve a köztestületek által fizetett járandóságokat is — származik, ugyanazok a szabályok alkalmazandók, melyek ezeknek hozadékai tekintetében a megelőző cikkekben foglaltatnak.

2. Minden egyéb jövedelem után, ideértve a részvények osztalékait, a tantiémeket, a közjogi testületek és társaságok által kibocsátott értékpapírok, valamint a bankoknál vagy más hitelintézeteknél elhelyezett betétek kamatait, az adóztatás abban az Államban foganatosítandó, amelyben az adókötelesnek lakóhelye van.

Jelen Egyezmény értelmében lakóhelynek azt a helyet kell tekinteni, ahol az adókötelesnek olyan körülmények között van állandó lakása, amelyből a lakás megtartásának szándékára lehet következtetni.

Ha az adókötelesnek mindkét szerződő Államban van lakóhelye, az adót a két állam mindegyike az adóalap megállapítása szempontjából figyelembe jövő évben eltöltött tartózkodás arányában állapítja meg. A két szerződő Állam területén kívüli tartózkodás annak az Államnak javára számítandó, amelynek az adóköteles állampolgára.

Ha az adókötelesnek a szerződő Államok egyikében sincsen lakóhelye, az adót abban az Államban kell megállapítani, amelyben állandóan tartózkodik. Állandó tartózkodás alatt

che non sia indicato nei precedenti articoli, sono applicate soltanto dallo Stato nel quale il reddituario ha il suo domicilio.

Art. 8. L'imposta personale che colpisce l'insieme dei redditi del contribuente, è applicata da ciascuno degli Stati contraenti secondo le regole seguenti:

1°) — ai redditi provenienti:

a) da beni immobili;

b) da crediti ipotecari;

c) dall'industria o dal commercio;

d) dal lavoro, comprese le retribuzioni pagate da enti pubblici, saranno applicate le stesse regole fissate per questi redditi dagli articoli rispettivi.

2°) — per ogni altra specie di reddito, compresi i dividendi delle azioni, le »tantièmes«, gli interessi di titoli emessi da persone morali pubbliche e società, e quelli dei depositi presso banche o altri istituti di credito, la tassazione sarà fatta nello Stato ove il contribuente ha la sua residenza.

Agli effetti della presente disposizione sarà considerato come residenza il luogo dove il contribuente ha una dimora abituale in condizioni tali da autorizzare la presunzione che egli abbia intenzione di conservarla

Quando il contribuente abbia residenza in entrambi gli Stati contraenti, l'imposta sarà applicata da ciascuno degli Stati in proporzione del soggiorno in ognuno di essi durante l'anno che serve di base alla tassazione. Il soggiorno trascorso all'infuori di entrambi gli Stati contraenti, è computato a favore dello Stato del quale il contribuente ha la cittadinanza.

Quando il contribuente non abbia la residenza in alcuno degli Stati contraenti, l'imposta è applicata dallo Stato in cui il contribuente stesso ha il suo durevole soggiorno. Per

az illető Államban olyan körülmények között való időzés értendő, melyekből következtetni lehet, hogy az nemcsak átmeneti.

Ha az adóköteles a szerződő Államok egyikében sem tartózkodik állandóan, az adót az az Állam veti ki, amelynek állampolgára.

Jelen cikk értelmében jogi személyeknél — amennyiben ezek jövedelemadó alá tartoznak — lakóhely gyanánt az a hely tekintendő, amelyben az illető jogi személynek székhelye van.

9. Cikk. A vagyonadót, legyen az akár állandó jellegű, akár a szerződő Államok által már .életbeléptetett, vagy a jövőben behozandó egyszeri vagyonadó, mindegyik Állam az adókötelesnek azon vagyona után veti ki, mely az illető állam területén van.

Ami

a) az ingatlanokat,

b) a jelzálogos követeléseket,

c) az ipari vagy kereskedelmi vállalatokat illeti, a szerződő Államok valamelyikének területén való létezésnek kérdése a vagyonadó alkalmazása szempontjából azon alapelvek szerint bírálandó el, melyeket az ilyen vagyonokból származó hozadékoknak hozadéki adóval való megrovása tekintetében az előző cikkek megállapítanak.

Egyéb ingó vagyonokra vonatkozólag, ideértve a részvényeket, a közjogi testületek és társaságok által kibocsátott értékpapírokat, valamint a bankoknál és más hitelintézeteknél elhelyezett betéteket, a jövedelemadónál irányadó szabályok alkalmazandók.

10. Cikk. A jelen Egyezmény 9. cikkében a vagyonadóra vonatkozólag megállapított szabályok a szerződő Államok valamelyikében esetleg fennálló, vagy a jövőben behozandó vagyonnövekedési adóra is alkalmazandók.

durevole soggiorno si intende la permanenza nello Stato in condizioni tali da far ritenere che questa non sia soltanto occasionale.

Quando non vi sia neanche il durevole soggiorno in alcuno degli Stati contraenti, l'imposta è applicata dallo Stato di cui il contribuente ha la cittadinanza.

Ai sensi del presente articolo, la residenza delle persone giuridiche — nel caso che queste siano soggette all'imposta sull'insieme dei redditi — s'intende esistere nel luogo ove le persone giuridiche stesse hanno la loro sede legale.

Art. 9. L'imposta sul patrimonio, sia continuativa, sia prelevata per una volta tanto, che esista o che venga introdotta negli Stati contraenti, sarà applicata da ciascuno degli Stati stessi sopra i beni del contribuente che si trovino nel territorio di questo Stato.

Per i patrimoni rappresentanti:

a) da beni immobili;

b) da crediti ipotecari;

c) da imprese industriali o commerciali;

l'esistenza nel territorio di uno degli Stati contraenti, ai fini dell'applicazione dell'imposta sul patrimonio, è determinata dai principi adottati negli articoli precedenti per la tassazione reale dei redditi provenienti da tali beni.

Per ogni altra specie di beni mobiliari, comprese le azioni di società, i titoli emessi da persone morali pubbliche e da società, ed i depositi presso banche ed altri Istituti di credito, si applicheranno le stesse regole adottate per l'imposta sull'insieme dei redditi.

Art. 10. Le regole stabilite dall'art. 9 della presente Convenzione, in rapporto alla imposta sul patrimonio, si applicano anche all'imposta sugli incrementi di patrimonio che eventualmente esista in uno degli Stati contraenti o che vi sia adottata per l'avvenire.

11. Cikk. A szerződő Államok mindegyikének diplomáciai, konzuli és egyéb képviselői, amennyiben ezek a képviselők hivatásos tisztviselők, úgyszíntén a hozzájuk beosztott tisztviselők, valamint az ő szolgálatukban és tisztviselőik szolgálatában álló személyek az elfogadó Államban mentesek az egyenes adók alól.

A mentesség csak akkor áll be, ha az említett személyek a küldő Állam honosai és az elfogadó Államban hivatalukon vagy szolgálatukon kívül más hivatásos foglalkozást, ipart vagy haszonhajtó tevékenységet nem folytatnak. A mentesság nem terjed ki a 8. Cikk *a), b), c)* betűinél megjelölt vagyonokat és azok hozadékait érintő, valamint a kizárólag a forrásnál (közvetlen levonás és betudás útján) beszedendő adókra.

12. Cikk. Ha előfordul, hogy a szerződő Államok pénzügyi hatóságainak intézkedései az adóköteles kétszeres megadóztatását idézték elő, akkor az adóköteles ez ellen annál az Államnál, amelyhez tartozik, felszólamlással élhet. Ha a felszólamlás alaposnak bizonyul, akkor ennek az Államnak legfelsőbb pénzügyi hatósága a másik Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságával érintkezésbe léphet a kétszeres megadóztatásnak méltányos módon való elhárítása céljából.

13. Cikk. Mindkét szerződő Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságai külön megállapodásokat létesíthetnek a kétszeres adóztatás elhárítása végett olyan esetekben, melyek ebben az Egyezményben kifejezetten nincsenek szabályozva, nemkülönben a jelen Egyezmény értelmezésénél és alkalmazásánál előálló nehézségek és viták eseteiben.

14. Cikk. A szerződő Felek kötelezik magukat, hogy mindkét Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságaira bízzák minden más oly kérdések méltányos eldöntését, melyek a két

Art. 11. I rappresentanti diplomatici, consolari e speciali di ciascuno degli Stati contraenti, in quanto siano di carriera, come pure gli impiegati addetti al loro ufficio e le persone che sono al servizio loro e dei loro impiegati, sono esenti dalle imposte dirette nello Stato presso il quale sono accreditati.

L'esenzione è concessa solo in quanto essi siano sudditi dello Stato che rappresentano e in quanto non esercitino nel territorio dello Stato presso il quale sono accreditati, e al di fuori del loro Ufficio o servizio, alcuna professione, industria od altra attività lucrativa. L'esenzione non si estende alle imposte che colpiscono i beni indicati alle lettere *a), b), c)* dell'art. 8 ovvero i loro redditi, nè a quelle imposte che sono prelevate alla fonte (ritenuta diretta e ritenuta di rivalsa).

Art. 12. Allorchè sia provato che l'azione delle autorità finanziarie degli Stati contraenti abbia avuto per il contribuente l'effetto di una doppia imposizione, egri potrà reclamare contro tale fatto allo Stato al quale appartiene. Se il reclamo è riconosciuto fondato, la suprema autorità finanziaria di questo Stato potrà accordarsi con la suprema autorità finanziaria dell'altro per evitare, in modo equo, una doppia imposizione.

Art. 13. Per eliminare doppie imposizioni in casi che non siano espressamente regolati nella presente Convenzione, come pure in casi di difficoltà o di dubbi nella interpretazione e nella applicazione della convenzione stessa, le supreme autorità finanziarie dei due Stati contraenti potranno stipulare accordi speciali.

Art. 14. Le Parti contraenti si impegnano ad affidare alle supreme autorità finanziarie dei due Stati, l'equa definizione di ogni altra questione che potesse sorgere, sia a causa

Államban akár az adóztatásnál irányadó alapelveknek eltérése következtében, akár a két Állam törvényei szerint a vagyonadónál már megállapított, vagy a jövőben megállapítandó fordulónapok következtében, avagy az egyenes adó terén általában előfordulhatnak, a nélkül, hogy ebben az Egyezményben kifejezetten szabályozva lennének, úgyszintén melyek jelen Egyezmény életbeléptekor még függőben maradtak.

15. Cikk. A szerződő Felek kölcsönös segélyt nyujtanak egymásnak az egyenesadók kivetésének és behajtásának megkönnyítése céljából.

Azok a szabályok, amelyek irányadók lesznek a segélynyujtás alkalmazásánál, külön egyezményben fognak megállapíttatni.

16. Cikk. Jelen Egyezmény, mely két eredeti példányban állíttatott ki, az egyik magyar, a másik olasz nyelven, meg fog erősíttetni és a megerősítő okiratok Rómában mielőbb kicseréltetnek. Eltérés esetén az olasz szöveg lesz a döntő.

Az Egyezmény 1927. év január hó első napján lép életbe és érvényben marad mindaddig, amíg valamelyik szerződő Fél fel nem mondja. A felmondásnak legalább nyolc hónappal a naptári év letelte előtt kell megtörténnie; ha ez a határidő betartatik, az Egyezmény a következő év január havának első napján veszti el hatályát.

A megerősített Egyezmény a két Állam mindegyikének hivatalos törvénygyüjteményében közzéteendő.

Ennek bizonyságául ezt az Egyezményt a Meghatalmazottak aláírták és pecséteikkel ellátták.

Kelt Rómában, 1925. évi november hó 25-én.

Nemes s. k.

Dr. Kneppo Sándor s. k.

Benito Mussolini s. k.

dei differenti principi che regolano l'applicazione delle imposte in ciascuno dei due Stati, sia a causa delle date decisive fissate o che potranno essere fissate dalle leggi dei due Stati per l'imposta sul patrimonio, ed in genere, per qualsiasi altra questione relativa ad imposte dirette che non trovi esplicita soluzione nella presente Convenzione, o che si trovi ancora in sospeso al momento dell'entrata in vigore della Convenzione stessa.

Art. 15. Le Parti contraenti s'impegnano a prestarsi assistenza reciproca per facilitare l'applicazione e la riscossione delle imposte dirette.

Una Convenzione separata fisserà le regole alle quali questa assistenza sarà soggetta.

Art. 16. La presente Convenzione, redatta in doppio originale, uno in lingua ungherese e l'altro in lingua italiana, sarà ratificata e le ratifiche relative saranno scambiate a Roma il più presto possibile. In caso di divergenza farà fede il testo italiano.

La Convenzione entra in vigore col 1° gennaio 1927, e vige fino a che non venga denunciata da una delle Parti contraenti.

La denuncia dovrà essere effettuata almeno otto mesi prima dello scadere dell'anno solare; quando detto termine sia osservato, la Convenzione cesserà di aver vigore dal 1° gennaio dell'anno successivo.

La Convenzione ratificata sarà pubblicata in ciascuno dei due Stati nella Raccolta Ufficiale delle leggi.

In fede di che i Plenipotenziari l'hanno firmata e munita dei loro sigilli.

Fatta a Roma il 25 novembre 1925.

Nemes m. p.

Dr. Kneppo Sándor m. p.

Benito Mussolini m. p.

ZÁRÓJEGYZŐKÖNYV.

Az egyenes adók tekintetében a kétszeres adóztatás elhárítása és egyéb kérdések szabályozása céljából Magyarország és Olaszország között mai napon megkötött Egyezmény aláírásánál alulírott Meghatalmazottak a következő egybehangzó nyilatkozatokat tették, melyek magának az Egyezménynek lényeges részét alkotják.

1. A két szerződő Államban érvényben lévő egyenes adóknak az Egyezmény 1. cikkében foglalt felsorolása csak példaszerűnek, nem pedig kimerítőnek tekintendő.

A vitás eseteket a két Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságai fogják egyetértően tisztázni.

A két Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságai minden év végével olyan kimutatást fognak kicserélni egymással, mely a mindegyik Államban fennálló egyenes adóknak a legutolsó időszaknak megfelelő felsorolását fogja tartalmazni.

2. Megegyezés jött létre abban a tekintetben, hogy a jelen Egyezmény határozmányainak alkalmazása szempontjából az Egyezmény 1. cikkének 1. *c)* pontja alatt említett magyar tárgyi adóhoz számítandók azok az adók is, melyek a kötvények, takarékbetétek és folyószámlakövetelések kamatai után szedetnek, de melyeket a most érvényben lévő magyar tör-

PROTOCOLLO FINALE.

Al momento di procedere alla firma della presente Convenzione oggi conclusa fra l'Ungheria e l'Italia, allo scopo di evitare doppie imposizioni e di regolare altre questioni in materia di imposte dirette, i sottoscritti Plenipotenziari hanno fatto le seguenti concordi dichiarazioni che formano parte integrante della Convenzione medesima.

1) L'indicazione delle imposte dirette vigenti nei due Stati contraenti, contenuta nell'art. 1 della Convenzione, è esemplificativa e non tassativa.

I casi di dubbio verranno chiariti d'intesa tra le supreme autorità finanzierie dei due Stati.

Le supreme autorità finanziarie dei due Stati si scambieranno alla fine di ogni anno, l'elenco aggiornato delle imposte dirette vigenti in ciascun Paese.

2) Resta inteso che nelle imposte reali ungheresi indicate all'art. 1, n. I, 1°), lettera *c)*, della Convenzione, rientrano, ai fini della Convenzione stessa, anche quelle che sono prelevate sugli interessi di obbligazioni e sugli interessi di depositi a risparmio od in conto corrente, e che la vigente legislazione tributaria in Ungheria comprende tra le tasse (illetékek).

vényes rendelkezések az illetékek közé sorolnak.

3. Az Egyezmény 3. cikkének értelmében az ipari és kereskedelmi üzletek közé számítandók még a biztosítási, forgalmi és szállítási vállalatok, a pénzügyi és hitelvállalatok, valamint minden olyan ipari tevékenység, melyből olyan kereset származik, mely a jelen Egyezmény értelmében nem a munkából származó keresetnek tekintendő.

4. Az Egyezmény 3. cikke értelmében üzlettelepnek tekintendők a székhelyen és a vállalat vezetésének helyén kívül a fiókok, lerakatok, gyártási helyek, műhelyek, laboratóriumok, bevásárlási és eladási telepek, raktárak és más kereskedelmi telepek, melyek állandó üzleti berendezés jellegével bírnak, valamint az állandó képviseletek.

5. Mindkét szerződő Állam legfelsőbb pénzügyi hatóságai külön megegyezést fognak létesíteni a 3. cikk harmadik bekezdésében említett esetekre az ipari és kereskedelmi üzletből származó hozadékoknak adózás szempontjából leendő méltányos megosztása céljából.

6. Ha a két Állam egyikében olyan vállalat létezik vagy fog létesülni, mely a polgári törvények szerint önálló jogi személyiséggel bír ugyan, de olyan kapcsolatban vagy olyan érdekeltségi vagy függési viszonyban áll egy, a másik állam területén lévő önálló jogi személyiséggel bíró vállalattal, hogy vele együtt egy gazdasági egységet képez és ez okból annak az Államnak az adótörvényei szerint, amelyben létezik, a másik Államban lévő vállalat üzlettelepének tekintendő, az Egyezmény 3. cikkének harmadik és negyedik bekezdéseiben foglalt rendelkezések nyernek alkalmazást.

7. Az Egyezmény 3. cikkének negyedik bekezdése értelmében

3) Per attività industriale e commerciale, secondo l'articolo 3 della Convenzione, va intesa anche quella che sia esplicata da società di assicurazione, di trasporto, di traffico, finanziarie e di credito, nonchè quella relativa ad esercizio di mestieri, in quanto da questi ultimi non derivino redditi che la Convenzione classifica fra quelli di lavoro.

4) Sono considerati come »stabilimenti« ai sensi dell'art. 3 della Convenzione, oltre che la sede sociale ed il centro effettivo dell'impresa, le succursali, le filiali ed agenzie; le fabbriche, le officine, i laboratori; i locali di compra e vendita, i magazzini ed altri esercizi commerciali aventi carattere di stabile organizzazione produttiva, come pure rappresentanze permanenti.

5) Le supreme autorità finanzierie dei due Stati contraenti stipuleranno un accordo speciale per regolare, in modo equo, la ripartizione del reddito proveniente dalle imprese industriali o commerciali, nei casi ed ai fini previsti dal comma 3° dell'articolo 3.

6) Quando in uno dei due Stati esista o venga impiantata una impresa che, pur essendo guiridicamente autonoma secondo le leggi civili, abbia tali legami e tali rapporti di dipendenza o di compartecipazione con una impresa giuridicamente autonoma sul territorio dell'altro Stato, da costituire con essa una unità economica e da essere perciò ritenuta, secondo le leggi fiscali dello Stato in cui essa si trova, uno stabilimento dell'impresa esistente nell'altro Stato, si applicheranno le regole dell'art. 3, terzo e quarto comma, della Convenzione.

7) Ai sensi dell'art. 3, comma 4° della Convenzione, si considerano:

a) »általános mérlegeknek« tekintendők azok a mérlegek, melyek a vállalatnak összes eredményét felölelik és amelyek annak az Államnak törvényei szerint állíttattak össze és tétettek közzé, melyben a vállalatnak székhelye vagy vezetésének helye van;

b) »külön mérlegeknek« azok a mérlegek tekintendők, melyek azon üzlettelepek működési eredményét ölelik fel, melyek abban az Államban vannak, mely az adókat beszedı és amelyek az említett Állam törvényei szerint állíttattak össze és tétettek közzé;

c) »minden más adat« az olyan adat, mely az üzlettelepek működését érinti és amely szükséges az adó szedésére jogosított Államban adóköteles üzlettelepek hozadékának a kimutatására.

8. Az Egyezmény 4. cikkének értelmében hivatásos szabadfoglalkozásoknak tekintendők különösen a tudományos, művészi, írói, tanítói, nevelői működés, valamint az orvosok, ügyvédek, építészek és mérnökök hivatásos foglalkozása.

9. Az Egyezmény 5. cikkének értelmében takarékbetétek és folyószámlabetétek kamatai azok, melyek tartós jellegű tőkebetétekből, nem pedig a kereskedelmi folyószámlákból származnak.

10. Azoknál az adóköteleseknél, akik igazolják, hogy lakóhelyüket a szerződő Államok egyikéből a másikba helyezték át, az adókötelezettség — amennyiben arra a lakóhely, vagy pedig a tartózkodási hely az irányadó — az előbb említett Államban azzal a nappal szűnik meg, amelyen a lakóhely áthelyezése bekövetkezett.

11. Az Egyezmény 9. cikkében megállapított szabályok nem nyernek alkalmazást az egyszeri vagyonadóra, ha az a jelen Egyezményt megelőző időben hozatott be, még akkor sem, ha a vonatkozó alaptörvény ér-

a) come »bilanci generali« quelli che comprendono i risultati complessivi dell'impresa e che siano compilati e pubblicati a norma delle leggi dello Stato nel quale si trova le sede legale od il centro effettivo dell'impresa stessa;

b) come »bilanci speciali« quelli che comprendono i risultati della gestione degli stabilimenti nello Stato che applica l'imposta e che siano compilati e pubblicati a norma delle leggi di detto Stato;

c) come »ogni altro documento«, ogni documento riguardante la gestione degli stabilimenti e necessario per l'accertamento dei loro redditi soggetti ad imposizione nello Stato che applica l'imposta.

8) Quali professioni libere, ai sensi dell'art. 4 della Convenzione, si intendono specialmente quelle che si riferiscono all'attività scientifica, artistica, letteraria, dell'insegnamento o educazione, alla attività dei medici, avvocati, architetti, ingegneri.

9) Interessi di depositi a risparmio ed in conto corrente, nel senso dell'art. 5 della Convenzione, sono quelli che derivano da investimenti stabili di capitali e non da conti correnti commerciali.

10) Per i contribuenti, i quali dimostrino di aver trasferito definitivamente la loro residenza dall'uno all'altro Stato contraente, l'obbligo della imposta, in quanto si connetta alla residenza o al soggiorno, finisce nel primo Stato col giorno in cui è avvenuto il trasferimento.

11) Le regole fissate dall'art. 9 della Convenzione non sono applicabili alle imposte sul patrimonio da prelevare per una volta tanto e la cui data decisiva sia anteriore alla data della presente Convenzione, quand'anche

telmében az említett adóknak befizetése még folyamatban van.

12. Esetleges kételyeknek elkerülése céljából megállapíttatik, hogy a 11. cikk határozmánya nem érinti azokat a továbbmenő előjogokat és mentességeket, melyek a nemzetközi jognak általános szabályai szerint a diplomáciai és konzuli tisztviselőket már megilletik, vagy a jövőben fogják megilletni.

13. Az Egyezmény 12. cikkének határozmánya nem zárja ki, sem nem korlátozza az adókötelesnek azt a jogát, hogy azon Állam belső törvényeinek megfelelően, melyben az adókivetés történt, közvetlenül felszólamlással élhessen.

14. Egyetértenek abban a tekintetben, hogy a 13. cikkben mindkét szerződő Állam pénzügyi hatóságaira átruházott hatáskörnek az a célja, hogy ezzel lehetővé tétessék az Egyezménnyel megállapított szabályok alkalmazása az Egyezményben esetleg előre nem látott, vagy nem kimerítően szabályozott esetekben, de semmiesetre sem az, hogy oly alapelvek felállítását engedje meg, melyek eltérnek az Egyezményben foglaltaktól.

15. A szerződő Felek fenntartják maguknak, hogy az örökösödési adó tekintetében külön egyezményt kössenek.

Jelen jegyzőkönyv, mely a vonatkozó Egyezmény megerősítő okmányainak egyszerű kicserélése folytán, a szerződő Felek által minden külön megerősítés nélkül elfogadottnak fog tekintetni, két eredeti példányban egy magyar és egy olasz példányban Rómában 1925. november 25-én vétetett fel. Eltérés esetén az olasz szöveg lesz a döntő.

Nemes s. k.

Dr. Kneppo Sándor s. k. *Benito Mussolini* s. k.

le imposte stesse, per disposizione delle corrispondenti leggi istitutive, si trovino tuttora in corso di pagamento.

12) Al fine di evitare eventauli dubbi, si chiarisce che la disposizione dell'art. 11 non pregiudica il diritto di godere degli eventuali maggiori privilegi od esenzioni che in forza delle norme generali del diritto internazionale, fossero già o potessero in avvenire essere accordati ai rappresentanti diplomatici e consolari.

13) La regola contenuta nell'art. 12 della Convenzione non esclude nè limita il diritto di reclamo accordato al contribuente dalla legislazione interna dello Stato che esegue la tassazione.

14) Resta inteso che la facoltà conferita con l'art. 13 alle autorità finanziarie dei due Stati contraenti, ha lo scopo di consentire l'applicazione dei principi fissati nella Convenzione ai casi eventualmente non previsti o non completamente regolati da essa, e non quello di consentire che vengano fissati principi diversi da quelli dalla Convenzione stessa stabiliti.

15) Per quanto riguarda l'imposta sulle successioni, le Parti contraenti si riservano di concludere un accordo separato.

Il presente Protocollo, che sarà considerato come approvato dalle Parti Contraenti, senz'altra ratificazione speciale, per il solo fatto dello scambio delle ratifiche della Convenzione alla quale si riferisce, è stato redatto in doppio originale, in lingua ungherese e in lingua italiana, a Roma il 25 novembre 1925. In caso di divergenza farà fede il testo italiano.

Nemes m. p.

Dr. Kneppo Sándor m. p. *Benito Mussolini* m. p.

2. §. A jelen törvény kihirdetése napján, de csak az egyezmény életbelépésének napjától kezdődő hatállyal lép életbe. Ezt a napot a pénzügyminiszter rendelettel teszi közzé.

3. §. Ezt a törvényt a pénzügyminiszter hajtja végre.

Budapest, 1926. évi március hó 16. napján.

Dr. Bud János *s. k.,*
m. kir. pénzügyminiszter.

Melléklet az 1039. számú irományhoz.

Indokolás

„az Olasz Királysággal kötött egyenes adóügyi egyezmény becikkelyezéséről“ szóló törvényjavaslathoz.

A kétszeres adóztatás elhárítását célzó nemzetközi egyezmények kötése terén arra törekedtünk, hogy a velünk szomszédos államokkal és azokkal az államokkal kössünk ilyen egyezményeket, melyekkel jelentékenyebb gazdasági vonatkozásaink vannak. A szomszédos államokkal kötött egyenes adóügyi egyezményeink közül a Csehszlovákiával és az Ausztriával kötött egyezmények már életbeléptek, úgyszintén életbelépett a Németbirodalommal megkötött ilyen egyezményünk is.

Az Olaszországgal való erőteljesebb gazdasági kapcsolatok szintén kívánatossá teszik, hogy ezzel az állammal olyan egyezményünk legyen, mely az egyenes adók tekintetében a két állam közötti viszonylatban előállható összeütközéseket és vitás kérdéseket a lehetőséghez képest kiküszöböli. Az egyezmény a két államterület polgárainak és magángazdaságainak a másik államterületen való vállalkozásaihoz és mindennemű gazdasági érdekeltségeihez fűződő adózásában a bizonytalanság elhárításával jogbiztonságot teremt.

Olaszországgal már 1922. évben kötöttünk a kétszeres adóztatás elhárítását célzó egyezményt. Ez az egyezmény Magyarország, Olaszország, Ausztria, Lengyelország, Románia és Jugoszlávia között jött létre és a most említett államok képviselői írták alá Rómában 1922. évi április 6-án. Csehszlovákia a tárgyalásokon szintén képviseltette magát, de az egyezmény aláírásában nem vett részt. Ez a kollektív egyezmény egyrészt több adózási kérdés szabályozásában nem bizonyult kielégítőnek, másrészt több fontos kérdés szabályozására nem is terjeszkedett ki, ezen fogyatékosságai miatt ennek az egyezménynek életbeléptetése iránt intézkedést nem tettünk. E helyett célszerűbbnek és érdekeinknek jobban megfelelőnek találtuk, hogy az olasz királysággal is külön egyezményt kössünk.

Az olasz királysággal az egyenes adók tekintetében a kétszeres adóztatás elhárítása és egyéb kérdések szabályozása céljából kötött egyezmény a két szerződő államnak egymáshoz való kölcsönös viszonyában felmerülő adóügyi kérdéseket általában azok szerint az alapelvek szerint szabályozza, melyek irányadók voltak a csehszlovák köztársasággal 1923. évi július hó 13-án, továbbá a Németbirodalommal 1923. évi november hó 6-án és az Ausztriával 1924. évi november hó 8-án létrejött hasonló tárgyú egyezmények,

illetőleg szerződések megkötésénél és a melyekről az illető megállapodások becikkelyezéséről készített törvényjavaslatokhoz fűzött indokolás tartalmaz ismertetést. Az eltérések főleg az egyezmény anyagának más csoportosítására és bizonyos kiegészítésekre vonatkoznak, a nélkül, hogy a lényeges kérdésekben az alapelvek azonosságát érintenék. A szerződő felek ezúttal már figyelemmel voltak a Népszövetség pénzügyi bizottságának a kétszeres adóztatás elkerülése tárgyában 1925. évi június hó 11-én tett jelentésére, melynek javaslatai, hogy az adóigények az érdekelt államok között miképen osztassanak meg, megfelelően figyelemben részesültek.

Budapest, 1926. évi március hó 16. napján.

Dr. Bud János s. k.,
m. kir. pénzügyminiszter.

1040. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Cosulich Società Triestina di Navigazione—Cosulich trieszti gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Cosulich Società Triestina di Navigazione—Cosulich trieszti gőzhajóstársaságnak a 154.926/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.334/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány egy példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923. 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 405. és 790. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1040. számú irományhoz.

278.421/1925. B. M. szám.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Cosulich Società Triestina di Navigazione—Cosulich trieszti gőzhajóstársaságnak 154.926/1922. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.334/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-ig meghoszszabbítom.

Az engedélydíj az 1925. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag a 154.926/1922. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^1/_3$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest $10^0/_0$ erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^1/_3$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. — Természetesen csak azoknak $10^0/_0$-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

1041. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Canadian Pacific Railway Company montreali gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Canadian Pacific Railway Company montreali gőzhajóstársaságnak 144.750/1923. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.335/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány egy példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege azezen nemzetgyűlés 421. és 791. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1041. számú irományhoz.

278.422/1925. B. M. szám.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Canadian Pacific Railway Company montreali gőzhajóstársaságnak 144.750/1923. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.335/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag a 144.750/1923. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállitott utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg a III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj 1/3 (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az 1/3-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. — Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

1042. szám.

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának jelentése

az 1926/27. évi állami költségvetésről.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az 1924 : IV. t.-c. az államháztartás egyensúlyának helyreállítását és a pénzügyi újjáépítés ezzel kapcsolatos munkáját öt félévre tervezte. Ez az öt félév 1926. évi június hó 30-án fejeződik be s így az 1926/27. költségvetési év már tulajdonképen az újjáépítési időszakon kívül esik. Ennek folytán az 1926/27. évi költségvetés az államháztartási egyensúly helyreállítására irányuló munka eredményeit van hivatva feltüntetni Az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt költségvetésben erre az időszakra — illetőleg tulajdonképen csak a költségvetési év első felére — kilátásba vett tételek tehát azt a normális egyensúlyi helyzetet kívánták feltüntetni, amely felé törekedni kell, amelyben az államháztartás deficitje már kiküszöböltetett és az állami élet minden szükséglete az állam rendes bevételeiből fedeztetik.

Miként azonban ismeretes, az államháztartási egyensúly helyreállításának öt félévre tervezett munkája ennél sokkal rövidebb idő alatt hozta meg eredményeit. A deficit — bár a kiadásoknak és bevételeknek a tervezettnél magasabb színvonalán — már az 1924/25. költségvetési évben eltünt, sőt ez a költségvetési év már olyan felesleggel zárult, amely lehetővé tette, hogy jelentékeny összegek legyenek hasznos beruházásokra fordíthatók; az 1925/26. évi költségvetés pedig már maga is oly bevételi többletet mutatott, mely alapul szolgálhatott az állami alkalmazottak illetményeinek felemelésére. A kormány ezzel az illetményfelemeléssel kapcsolatban azonban végrehajtotta az állami alkalmazottak státusviszonyainak rendezését is. A kormány a státusrendezéssel azt a célt valósította meg, hogy az állami alkalmazottak létszámát és státusát az állam megfogyatkozott területéhez és teherbíróképességéhez arányosítsa. Megállapította az állami közigazgatás és egyéb állami feladatok ellátásához a munkaidők és munkaerők lehető legjobb fehasználása mellett reálisan szükséges létszámot. Az ekkép nyert létszámra nézve pedig megállapítta az állami alkalmazottaknak az egyes fizetési osztályok és állások között való megoszlását, szem előtt tartva annak — a forradalmi idők

folytán bekövetkezett — állapotnak megszüntetését, hogy a magasabb állásokban aránytalanul sok alkalmazott van.

Az 1926/27. évi költségvetést a pénzügyi bizottság véleménye szerint teljes joggal lehet az államháztartás egyensúlyának megvalósítására irányuló munka betetőzéséül tekinteni.

Ez a költségvetés ugyanis, amellett, hogy az elmult időszakban foganatosított nagy pénzügyi kihatású intézkedések eredményeit foglalja össze, kellő biztosítékot nyujt arra is, hogy a szanálás eredménye, az államháztartás egyensúlya maradandóan biztosítható lesz. Ezt a biztosítékot főként abban lehet látni, hogy a költségvetés minden elsőrendű állami szükséglet biztosítása, az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása érdekében szükségessé vált illetményrendezés terhének figyelembevétele és a végrehajtott adócsökkentések hatásának érvényesülése mellett is egyensúlyt mutat.

E költségvetés tehát a szanálási munka sikerét bizonyítja s igazolja, hogy az államháztartás pénzügyeinek újjáépítése célját elérte.

A költségvetés, az 1925 : XXXV. t.-c. 17. §-ának ama rendelkezését figyelembe véve, hogy a pengőben való számítás az 1927. évi január hó 1-jétől, tehát a költségvetési év közepétől kezdődőleg kötelezővé válik, pengő értékben állíttatott össze. Főösszesítése 1.143,554.386 pengő kiadást és 1.144.177.922 pengő bevételt, tehát 623.536 pengő bevételi többletet mutat. Ebből 724,203.649 pengő kiadás és 724,827.185 pengő bevétel esik az állami közigazgatásra, azaz a költségvetés végeredményeként mutatkozó bevételi többletet teljes egészében a költségvetés közigazgatási része biztosítja, míg az állami üzemek 419,350.737 pengő kiadással és ugyanannyi bevétellel egyensúlyban vannak.

Részleteiben az 1926/27. évi költségvetés további adómérsékléseket tartalmaz, melyekről örömmel állapíthatja meg a pénzügyi bizottság, hogy adórendszerünknek az igazságos és a teherviselőképességhez alkalmazkodó adóztatás irányában való fejlesztését segítik elő. Nagy haladást jelentett e téren már az 1925/26. évi költségvetés is az általános forgalmiadó kulcsának leszállítása, a kincstári házhaszonrészesedésnek 50%-kal való csökkentése és a vámkezelési illeték megszüntetése által. Jelentékeny továbbhaladást jelent azonban e téren 1926/27. évi költségvetés, amelyben a házhaszonrészesedés teljes eltörlése, a cukkorrépa forgalmiadó leszállítása és a cukorfogyasztási adó mérséklése, valamint a kereskedelmi szerződések folyományaként jelentkező vámmérséklések jutnak kifejezésre.

Ezeknek az adómérsékléseknek az eredménye, hogy a közvetett adókban az ország általános gazdasági helyzetének fokozatos erősödésével párhuzamosan mutatkozó, fokról-fokra kedvezőbb eredmények mellett is, az egyenes adók aránya a nettó bevételek között az 1925/26. évi 26·2%-ról 28·3%-ra emelkedik. Annál nagyobb jelentőségűnek kell ezt tekinteni, mert az 1925/26. évi arányszám kiszámításánál még az egyenes adók között szerepelt a kincstári házhaszonrészesedés, mely pedig egyenes adónak alig tekinthető, míg az 1926/27. évre ebből az adónemből — az 1926 : IV. t.-c.-kel történt megszüntetése folytán már semmi sincs előirányozva, viszont a sok tekintetben egyenesadó jelleggel bíró örökösödési illeték az arányszám megállapításánál úgy az 1925/26., mint az 1926/27. évi költségvetésben nem az egyenes adók, hanem az illetékek között vétetett számításba. Egyébként a vámokat kivéve, a közszolgáltatási bevételek valamennyi főcsoportja az 1926/27. évi költségvetésben nagyobb bruttó összeget mutat fel, mint az 1925/26. éviben, ami abban leli magyarázatát, hogy a tényleges bevételi eredmények remélhetővé teszik,

hogy a bevételeknek az adómérséklések következtében beálló csökkenését az adóztatás alapjául szolgáló forgalom, illetőleg fogyasztás növekedése ellensúlyozni fogja.

Amikor tehát a pénzügyi bizottság megállapítja azt, hogy a jelenlegi viszonyok között, figyelembe véve a külállamokban követett adóztatási politikát is, a közvetett adók igénybevétele adórendszerünkben nem tekinthető túlzottnak, megnyugvással mutathat reá arra is, hogy az 1925/26. évi állami költségvetésnek a nemzetgyűlés elé terjesztésével kapcsolatban kifejezett az a reménye, hogy a jövedelem- és vagyonadó megfelelőbb kimunkálása s a kereskedelmi szerződések következtében a vámok terén várható csökkenés folytán az egyenes adók arányszáma javulni fog, valóra vált.

A bevételek kedvező alakulása az állami szükségletek megfelelő kielégítésének biztosítása és az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása mellett lehetővé teszi, hogy a kormány az 1926/27. évben tovább folytassa azokat a hasznos beruházási munkálatokat, amelyeket az 1925/26. költségvetési évben megkezdett, amennyiben azáltal, hogy az állami bevételek a kiadásokat fedezik, az újjáépítési kölcsönből még rendelkezésre álló és az 1924 : IV. t.-c. által tulajdonképen államháztartási deficit fedezésére szánt összegekből további részletek lesznek, a költségvetésben előirányzott beruházásokon felül, ilyen célokra felhasználhatók.

Az 1925/26. költségvetési évben ily hasznos beruházásokra fordítható összeg kereken mintegy 137 millió aranykoronát tesz ki, ami olyan jelentékeny összeg, amely kétségtelen alkalmas arra, hogy a gazdasági életnek hathatós támogatást nyujtson, a tőkeszükségletet enyhítse és a munkanélküliséget csökkentse. Megnyugvással állapítja meg a bizottság, hogy a kormánynak ezek és a tőkeszükséglet kielégítésére folyamatba tett egyéb intézkedései jelentős eredményeket mutathatnak már is fel abban az irányban, hogy az állami pénzügyek újjáépítésével párhuzamosan haladjon az ország gazdasági talpraállása, aminek az újjáépítés eredményeinek állandósága szempontjából nagy jelentősége van.

Az állami üzemek előirányzata — a fentiekből kitűnőleg — egyensúlyi helyzetben van, tehát szintén eleget tesz az 1924 : IV. t.-c.-hez mellékelt pénzügyi terv követelményeinek. Sőt az állami üzemek nem csupán folyó kiadásaikat tudják fedezni, hanem jelentékeny feleslegeket is mutatnak, amelyek a költségvetésben beruházásokra voltak előirányozhatók. Ilyen alapon a költségvetés keretében az üzemek beruházásaira több mint 14 millió aranykorona van előirányozva, amihez hozzáadva az állami közigazgatás kiadásai között beruházasokra előirányzott 12 millió aranykoronát, megállapíthatjuk, hogy magában a költségvetésben is több mint 26 millió aranykorona van beruházási célokra előirányozva. Természetes azonban, hogy az állami üzemek beruházásainak nagy része is, nem a költségvetés keretei között, hanem a hasznos beruházások között kerül megvalósításra.

Az állami alkalmazottak létszáma tekintetében végül megállapítja a bizottság, hogy a kormány az 1924 : IV. t.-c.-ben elhatározott létszámapasztást nemcsak végrehajtotta, hanem ezen túlmenő létszámapasztást foganatosított, amit bizonyít az is, hogy az 1926/27. évi költségvetéshez mellékelt létszámkimutatás szerint a tényleges szolgálatban álló alkalmazottak száma az 1925/26. évivel szemben további 11.060 fővel csökkent. Ez a szám még tovább is emelkedni fog, mert az Országos Takarékossági Bizottság munkálatai alapján elhatározott létszámrendezés eredményei véglegesen csak az 1927/28. évi költségvetésben fognak jelentkezni.

A nyugdíjasok, özvegyek és árvák létszáma az 1925/26. évi 100.596 főről 101.729 főre emelkedett, ami elsősorban a státusrendezéssel kapcsolatos létszámapasztásra vezethető vissza. Ez a szám az 1927/28. évtől kezdve előreláthatólag évről-évre jelentékenyen apadni fog.

Mindezt figyelembe véve és az 1926/27. évi költségvetési előirányzatot behatóan letárgyalva, a pénzügyi bizottság arra a meggyőződésre jutott, hogy az előirányzat teljesen megfelel azoknak a követelményeknek, amelyek az 1924 : IV. t.-c. rendelkezéseiből következnek és biztosítékul szolgál arra, hogy az államháztartás gazdálkodása továbbra is normális és egészséges irányban halad, különösen pedig, hogy az államháztartás egyensúlya biztos és szilárd alapokon áll és minden körülmények között biztosítható lesz a jövőben is. **Ezért a bizottság az 1926/27. évi költségvetési előirányzatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadásra ajánlja.**

Egyben bejelenti a bizottság, hogy a költségvetésnek részletés tárgyalása során a következő határozati javaslatokat, illetőleg indítványokat fogadta el:

A belügyi tárca költségvetésének tárgyalásánál Erdélyi Aladár nemzetgyűlési képviselőnek azt az indítványát, hogy a legközelebbi költségvetés keretében csendőrlaktanyák, továbbá csendőraltisztek és családos legénységi egyének részére szolgáló lakások építésére lehetőleg nagyobb összegek irányoztassanak elő.

A pénzügyi tárca költségvetésének tárgyalásánál Dréhr Imre nemzetgyűlési képviselőnek javaslatára felhívta a pénzügyi bizottság a pénzügyminisztert, hogy a pénzügyi közigazgatás fogalmazási tisztviselőinek az 1925/26. költségvetési évtől kezdődőleg, nyugdíjba be nem számítható pénzügyi fogalmazói pótlékban való részesítése iránt az 1926/27. évi állami költségvetésről szóló felhatalmazási (appropriációs) törvényjavaslatban terjeszszen a nemzetgyűlés elé javaslatot.

A vallás- és közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalásánál Őrffy Imre nemzetgyűlési képviselőnek javaslatára a bizottság annak a kívánságának adott kifejezést, hogy az alsópapság anyagi helyzetének végleges rendezését célzó lelkészi korpótlék — mely törvényileg van biztosítva — a költségvetésbe mielőbb beállíttassék.

A pénzügyi bizottság ezen javaslatok és indítványok bejelentésével kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy az 1926/27. költségvetési évre vonatkozó költségvetési előirányzatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni és az említett javaslatokat, illetőleg indítványokat magáévá tenni szíveskedjék.

Egyben javasolja a bizottság a költségvetési előirányzat tárgyalására a sürgősség kimondását.

Kelt Budapesten, a pénzügyi bizottság 1926. évi március hó 16-án tartott üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Temesváry Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

1043. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának jelentése

csalás vétsége miatt feljelentett Dénes István nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 2.462/1926. f. ü. szám alatt Dénes István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti bt. járásbíróság B. VI. 9.526/1926. – 2. szám alatti megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség a Budapest Székesfővárosi Közlekedési R. T. feljelentése alapján a Bn. 50. §-ába ütköző, a Btk. 380. §-a szerint minősülő csalás vétsége miatt büntető eljárást indított, amit nevezett képviselő azzal követett el, hogy Budapesten 1925. május 12-én a Budapesti Székesfővárosi Közlekedési R. T. közegeinek a villamoson való utazás alkalmával, már lejárt utazási igazolványt mutatott fel s ezáltal őket utazásának jogosultságára vonatkozólag tévedésbe ejtette s nevezett részvénytársaságnak vagyoni kárt okozott.

Dénes István nemzetgyűlési képviselő a mentelmi bizottság előtt megjelent s a maga részéről kérte, hogy mentelmi jogának a felfüggesztését javasolja a bizottság.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, ezért **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Dénes István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 18-án tartott üléséből.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1044. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

kereskedelmi vétséggel gyanusított Gaál Endre nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 10.382/1925. f. ü. szám alatt Gaál Endre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfügesztését kérte, mert a budapesti kir. törvényszék, mint cégbíróság Cg. 22181/17 1925. számú megkeresése szerint ellene a keresk. törvény 214. §-ába ütköző kereskedelmi vétség miatt eljárást indított, amit nevezett képviselő, mint Züst és társa textilművek r.-t. igazgatósági tagja, többi igazgatósági tagtársaival egyetemben azzal követett el, hogy az alaptőke befizetésére nézve a bíróság elé tudva valótlan előterjesztést tettek, a közgyűlésen a társaság helyzetét tudva valótlanul adták elő, annak valódi helyzetét eltitkolták és a kereskedelmi törvény 187. §-a rendelkezése ellenére közgyűlést összehívni elmulasztottak.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett kihágási vétség és nevezett képviselő személye között kétséges, mert amikor nevezett a részvénytársaság a fent körvonalozott kihágást, illetve mulasztást elkövette, akkor nevezett képviselő már nem volt tagja az igazgatóságnak, az iratok között az a valótlan adatokat tartalmazó igazgatósági előterjesztés, amelyet nevezett képviselő állítólag aláírt, nem található, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Gaál Endre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 18-án tartott üléséből.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1045. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség a budapesti kir. büntetőtörvényszék vádtanácsának megkeresése alapján 2.365/1926. számú átiratában őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztését kéri, hogy ellene az idézésre való meg nem jelenése esetén a Bp. 194. §-ában meghatározott elzárásra átváltoztatható pénzbüntetés és elővezetés, továbbá hogy a vallomástételnek megtagadása miatt a Bp. 195. §-ában meghatározott s elzárásra átváltoztatható pénzbüntetés és letartóztatás elrendelhető és foganatosítható legyen.

Őrgróf Pallavicini György a Nemzetgyűlés folyó évi március hó 16-án tartott ülésében mentelmi jogának a megsértését jelentette be, részben a miniszterelnök úrnak folyó évi március hó 2-iki ülésén tett kijelentése, részben pedig a m. kir. államrendőrség és a kir. ügyészség által folyó évi március hó 2-án tartott parlamenti beszédével kapcsolatban hozzá intézett kérdések miatt.

A mentelmi bizottság f. évi március 19-én tartott ülésében a két ügyet tárgyalás alá vette, mely tárgyalásra őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő urat is megidézte és azon személyesen meghallgatta. A mentelmi bizottság a tárgyalás érdemleges megkezdése előtt úgy határozott, hogy a két ügyet egyesíti s egységesen tárgyalja le.

A mentelmi bizottság a rendelkezésre álló iratok és a meghallgatott nemzetgyűlési képviselő nyilatkozata alapján a következő tényállást állapította meg:

Őrgróf Pallavicini György a Nemzetgyűlés f. évi március hó 2-án tartott ülésén a következő kijelentéseket tette: »Ha jól emlékszem: 1921-ben Windischgraetz elmondta nekem, hogy igenis foglalkoztak a szokolhamisítás fan-

tasztikus terveivel. Én erről őt természetesen lebeszéltem. Azután sokáig nem hallottam az ügyről. Sokáig nem hallottam erről a kérdésről, míg végül egyszer kérdőre vontam, azt mondtam neki: »Remélem felhagytál ezzel a bolondsággal, mire ő azt mondta: »Nem, sőt ellenkezőleg, hiszen a kormánnyal együtt csinálom. »Én Windischgraetz kijelentésének akkoriban nem sok hitelt adtam, állításának igazságát azonban elfogadtam, mikor láttam, hogy a Bécsben elfogott Mészárost és társait a kormány intervenciójára, mind pedig az ott elfogott bűntársakat a tárgyalás után elbocsátották a börtönből... semmi kétségem nem volt aziránt, hogy Windischgraetz a kormány tudatával folytatta kalandos terveit... Állítom azt, hogy Bethlen István miniszterelnök hónapok óta tudomással bírt a készülő frankhamisításról, tudta azt, hogy az országos főkapitány részese ennek a bűnszövetkezetnek. Általam nem ismert okból hivatali kötelességének eleget nem tett és ezt a frankhamisítást kellő időben meg nem akadályozta. Tovább megyek. Legjobb tudomásom szerint állítom azt, hogy amikor Jankovichék letartóztatása folytán az ügy nyilvánosságra került, a kormány elkövetett mindent, hogy a frankhamisítás tetteseit és résztvevőit leplezze és az egész kérdést eltakarja és csak akkor és olyan mértékben járul hozzá az ügy kiderítéséhez, amikor és amily mértékben erre a lépésre a külföld nyomása kényszerítette. Egyetlen kérésem ebben az ügyben, hogy mód adassék a teljes igazság felderítésére és összes bizonyítékaim előterjesztésére.« Ezt a kijelentését a következő napon március 3-án sajtó útján is megismételte. A Nemzetgyűlés ugyanezen március 2-iki ülésén a miniszterelnök úr őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő beszéde után a következőket mondotta: »Felszólítom Pallavicini György képviselő urat, hogy az ülés után azonnal jelentkezzék az ügyésznél, hogy bizonyítékait előterjessze. Ha pedig a képviselő úr önként nem fog jelentkezni, akkor a kormány kötelességének fogja tartani intézkedni, hogy a képviselő úr megidéztessék és vallomást tegyen.«

A budapesti m. kir. államrerdőrség főkapitánysága f. évi március 3-án délelőtt 9 órájára őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő urat megidézte, az idézésen azonban a Bp. által előírt jogkövetkezményre való figyelmeztetést az idézett nemzetgyűlési képviselői voltára való tekintettel kihúzta. Március 3-án őrgróf Pallavicini György titkárja útján a következő tartalmú levelet intézte az idézést kibocsátó Katona Rezső m. kir. államrendőrségi főtanácsoshoz: »Budapest, 1926. március hó 3-án. Nagyságos Katona Rezső m. kir. államrendőrségi főtanácsos úrnak Budapest. Igen tisztelt Főtanácsos Úr! A Főtanácsos Úr aláírásával a tegnapi napon a m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalától idézést kaptam, melyben felszólíttattam arra, hogy f. évi március hó 3-án d. e. 9 órakor a főkapitányi hivatalban tanukép leendő kihallgatásom végett jelenjek meg.

Amidőn ez ellen az idézés ellen, tisztán elvi szempontoktól vezérelve, mint nemzetgyűlési képviselő óvást emelek, egyúttal értesítem Főtanácsos Urat, hogy amennyiben hozzám ily irányú felkérés intéztetnék, a legnagyobb készséggel állok a Főtanácsos Úr rendelkezésére. Kérnem kell azonban, hogy meghallgatásomra a reggeli 9 óra helyett lehetőleg későbbi időpontot szíveskedjék kijelölni. Kiváló tisztelettel Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő.« A levélben tehát őrgróf Pallavicini György elvi szempontoktól vezérelve óvást emel az idézés ellen, azonban kijelenti, hogy felkérésre az idéző államrendőrségi főtanácsosnak rendelkezésére áll. Minthogy a cél az volt, hogy a kihallgatás minél előbb foganatosíttassék, nevezett államrendőrségi főtanácsos titkárja útján felkérte őrgróf Pallavicini Györgyöt, hogy március 4-én délelőtt

11 órára tanukihallgatás végett jelenjék meg. Március 4-én délelőtt 10 órakor nevezett képviselő úr titkárja útján telefonon közölte Katona Rezső államrendőrségi főtanácsossal, hogy megjelenni másként módjában nincs, mint csak írásbeli meghívásra. Ezen telefoni értesítés vétele után Katona Rezső államrendőrségi főtanácsos március 5-ére szóló, szabályszerűen kiállított tanuidézést bocsátott ki, amelyet azonban kézbesíteni nem lehetett. Ezen a napon egy azonnalra szóló idézést bocsátott ki, melynek kézbesítése szabályszerűen megtörténvén, annak alapján őrgróf Pallavicini György a m. kir. államrendőrség főkapitányságán megjelent s a következő nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét kérte: »A március 2-iki nemzetgyűlésen képviselői kötelességemet teljesítettem, amidőn a miniszterelnök urat egyes tényeiért és mulasztásaiért felelősségre vontam. Alkotmányunk értelmében ezért egyedül a Nemzetgyűlésnek tartozom felelősséggel és semmiféle hatósági intézkedés ilyen irányú cselekvéseimben nem korlátozhat és nem b folyásolhat. Ez a felelősség nem az én egyéni mentességem előjoga, hanem a törvényhozó testület politikai teljes szabadságának és függetlenségének oly elengedhetetlen föltétele és követelménye, amelynek érvényesítését egyéni lemondással sem gátolhatom meg. A Btk. 19. §-a és a Bp. 32. §-a előírják, hogy a törvényhozás tagjainak mentelmi jogát a hatóságok is tiszteletben tartani kötelesek. Minthogy pedig a képviselői minőségben végzett ténykedések tekintetében fennálló felelőséget illetékes törvényhozási határozat tette a mentelmi jog kötelező tartalmává, ezért kénytelen vagyok minden oly hatósági intézkedést, amelynek a törvényhozói tiszt korlátozására vagy befolyásolására irányuló látszata van, zaklatásnak minősíteni és a fennforogni látszó mentelmi sérelmet kötelességszerűleg a nemzetgyűlésnek bejelenteni. Mindaddig, míg ebben a kérdésben határozat nem keletkezik, az alkotmány sértése nélkül nem állhat módomban semmiféle további nyilatkozat tétele.«

A budapesti kir. ügyészség elnöke f. évi március hó 6-án a vizsgálóbírónál indítványt terjesztett elő, hogy őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselőt a pénzhamisítás bűntettével terhelt herceg Windischgraetz Lajos és társai bűnügyében idézze meg és hallgassa ki a bűnüggyel összefüggő és a Nemzetgyűlés f. évi március hó 2-iki ülésén tett és sajtó útján is megismételt nyilatkozatában ismertetett állítólagos ténybeli tudomására nézve, ha pedig nevezett az idézésre meg nem jelenik, vagy az érdemleges vallomástételt megtagadja, a vizsgálóbíró a Nemzetgyűlést keresse meg nevezett nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának felfüggesztése végett oly célból, hogy vele szemben a Bp. 194. és 195. §-ában előírt törvényes kényszereszközök alkalmazhatók legyenek. A vizsgálóbíró ezen indítvány alapján március 8-i kelettel idézést bocsátott ki, amelyben őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselőt március hó 9-én délelőtt 11 órára tanuként való kihallgatása végett megidézte.

Őrgróf Pallavicini György március 9-én délelőtt 11 órakor a vizsgálóbírónál meg is jelent s kihallgatásáról a következő tartalmú jegyzőkönyv vétetett fel: »Én a frankhamisítási bűnügyről egyebet nem tudok, mint amit a lapokból és a parlamenti bizottság jelentéséből tudok. Azon kérdés feltevésére, hogy mit tudott Bethlen István a készülő frankhamisításról, hogy ő hónapok óta tudomással bírt arról, s tudta azt, hogy az országos főkapitány részese ennek a bűnszövetkezetnek, továbbá ő hivatali kötelessége elmulasztásával a frankhamisítást kellő időben meg nem akadályozta, sőt azt és a tetteseket leplezni igyekezett, — kijelentem, hogy miután ezen kijelentéseimet a Nemzetgyűlésen, mint képviselő tettem, az erre vonatkozó tanukénti kihall-

gatásomat mentelmi jogom megsértésének tartom. Vizsgálóbíró közli, hogy nem a Nemzetgyűlésen képviselői minőségében tett kijelentéseire vonatkozó tanukihallgatásáról van szó, hanem arról, hogy e kijelentésekből az a következtetés vonható le, miszerint tudomása van arról, hogy Bethlen István gróf miniszterelnök tudott volna a készülő frankhamisításról, továbbá, hogy a kormány azt és a tetteseket leplezni igyekezett, ezen tudomására pedig tanuképen mindenki vallani köteles. Erre is csak ugyanazt válaszolom, mint amit fentebb előadtam. Arra vonatkozólag, hogy a feltett kérdésekre megtagadom-e a vallomástételt, nem nyilatkozom. Egyebet előadni nem kívánok, annak dacára, hogy figyelmeztetve lettem aziránt, hogy mentelmi jogom felfüggesztése esetén a Bp. 195. §-ában foglaltak alkalmazhatókká válnak.«

A mentelmi bizottság az ismertetett tényállás alapján mindenekelőtt egyhangúlag hozott határozatával megállapította, hogy a miniszterelnök úr azon kijelentésével, mellyel felhívta őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő urat arra, hogy az ügyészség előtt jelentkezzék és adatait bocsássa az ügyészség rendelkezésére, őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő úr mentelmi jogát nem sértette meg. Magában véve ugyanis is az a felhívás, hogy egy képviselő a Nemzetgyűlésen elhangzott beszédében ismertetett adatait bocsássa a kir. ügyészség rendelkezésére vagy hogy tanuként való kihallgatása céljából a bíróság előtt jelenjék meg, amennyiben pedig ezt tenni elmulasztaná, úgy a kormány intézkedni fog, hogy nevezett képviselő úr tanuvallomást tegyen, nem alkalmas arra, hogy az illető nemzetgyűlési képviselő urat törvényhozói működésében akadályozza, korlátozza vagy csak befolyásolja is.

Ugyancsak egyhangú határozattal állapította meg a mentelmi bizottság, hogy őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő úr mentelmi joga annak következtében, hogy a rendőrség s illetve a vizsgálóbíró részéről megidéztetett s hozzá a Nemzetgyűlés előtt elmondott beszédében tett kijelentéseire vonatkozólag kérdések intéztettek, meg nem sértetett. A mentelmi bizottság megállapítása szerint ugyanis őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő a Nemzetgyűlésen elmondott beszédében tett és a sajtóban is megismételt nyilatkozata szerint tudomással bír oly ténybeli körülményekről, melyek valóságuk esetén alkalmasak lehetnek arra, hogy a Windischgraetz Lajos herceg és társai által elkövetett bűncselekmény büntetőjogi beszámításának súlyát és ehhez képest a tettesek és részesekkel szemben alkalmazandó büntetés mértékét is lényegesen befolyásolják, miért is a Bp. 192. és a Btk. 230. §-ai értelmében nevezett nemzetgyűlési képviselő úr ezen tényállásokra vonatkozólag a vallomástétel céljából a bíróság részéről megidézhető és meghallgatható a nélkül, hogy ezen intézkedés, illetve meghallgatás a nemzetgyűlési képviselőt illető mentelmi jogát megsértené.

Áttérve már most a mentelmi jog felfüggesztése iránti kérelemre, a mentelmi bizottság a következőket állapította meg: őrgróf Pallavicini György március 2-án a Nemzetgyűlésen elmondott beszédében többi között a következő kijelentést tette: »Állítom azt, hogy Bethlen István miniszterelnök hónapok óta tudomásul bírt a készülő frankhamisításról, tudta azt, hogy az országos főkapitány részese ennek a bűnszövetkezetnek. Általam nem ismert okból hivatali kötelességének eleget nem tett és ezt a frankhamisítást kellő időben meg nem akadályozta.« Kétségtelen, hogy ezen kijelentés a frankhamisítás bűntettével terhelt herceg Windischgraetz Lajos és társai bűnügyének elbírálása szempontjából lényeges jelen-

tősséggel bír. Amennyiben ugyanis az abban oglalt tényállítások a valóságnak megfelelnek, azok a bűnügy tetteseinek és részeseinek büntetőjogi beszámítását lényegesen befolyásolják s ennek következtében befolyásolják az alkalmazandó büntetés mértékét is. A Btk. 230. §-a értelmében: »aki oly ténynek vagy bizonyítéknak tudomásával bír, amelyektől ártatlanul vizsgálat alá vont egyének felmentése vagy ártatlanul elítéltnek kiszabadulása függ és azokat az illetővel, vagy hozzátartozóival, akár az illető hatósággal nem tudatja... vétséget követ el és 3 évig terjedhető fogházzal büntetendő.« A Bp. 192. §-a értelmében: »Tanu gyanánt, amennyiben kihallgatásuk szükségesnek mutatkozik, megidézendők mindazok, akikről fel lehet tenni, hogy a bűncselekményről és a bűnvádi eljárásra nézve fontossággal bíró ténykörülményekről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van.« Ezen büntetőjogi rendelkezések tárgyában sem a Btk., sem a Bp. különbséget nem tesz képviselő és nem képviselő között. A jelen esetben a tényállást nem befolyásolja ama körülmény, hogy a bíróság a bűnügy elbírálása szempontjából lényeges ezen ténybeli körülményekről egy nemzetgyűlési képviselőnek a Nemzetgyűlésen elmondott beszédéből értesült. Kétségtelen tény ugyan, hogy a Nemzetgyűlés tagja azért, amit a Nemzetgyűlésen mond, felelősséggel egyedül a Nemzetgyűlésnek tartozik és hogy törvényhozói kötelességének teljesítésében semminémű hatósági intézkedés által nem korlátozható és nem befolyásolható. Egymagában véve azonban ama körülmény, hogy a bíróság a Nemzetgyűlés egy tagját a Nemzetgyűlésen elmondott beszédében tett oly kijelentéseire vonatkozólag óhajtja kihallgatni tanuként, amelyek valóságuk esetén egy folyamatban lévő bűnügyben jelentőséggel bírnak, sem felelősségre vonásnak, sem pedig a törvényhozói kötelességek teljesítésében való korlátozásnak vagy befolyásolásnak nem tekinthető. Amidőn tehát az ily módon tanuként megidézett nemzetgyűlési képviselő a tanuvallomást megtagadja, vele szemben a mentelmi jogának felfüggesztése a Bp. 195. §-ában foglalt kényszerrendszabályok alkalmazása céljából indokolt.

Nem helytálló jelen esetben azon érvelés sem, hogy őrgróf Pallavicini György a vizsgálóbíró előtti meghallgatása során a bűnügy lényegére vonatkozóan vallomást tett, amidőn kijelentette, hogy a frankhamisítási bűnügyről egyebet nem tud, mint amit a lapokból és a parlamenti bizottság jelentéséből tud s hogy ennek következtében nem tekinthető olyannak, mint aki a vallomástételt megtagadta. A lényeg ugyanis az, hogy tanu a vallomást azon kérdésekre vonatkozóan tagadja meg, amely kérdésekre nézve tanukénti meghallgatása elrendeltetett. Már pedig jelen esetben tényként állapítható meg, hogy őrgróf Pallavicini György tanukénti kihallgatása a Nemzetgyűlés folyó évi március hó 2-án tartott ülésén tett és sajtó útján is megismételt nyilatkozatában ismertetett állítólagos ténybeli tudomására nézve rendeltetett el, az eziránt feltett kérdésekre vonatkozóan pedig nevezett a tanuságtételt megtagadta.

A mentelmi bizottság az előadottak alapján javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, mondja ki hogy:

a) a miniszterelnök úr f. évi március hó 2-án a Nemzetgyűlésen őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő úrhoz intézett felhívásával nevezett képviselő úr mentelmi jogát nem sértette meg;

b) hogy a m. kir. államrendőrség és a budapesti kir. büntetőtörvényszék vizsgálóbírája azon tényével, hogy őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselőt a Nemzetgyűlésen elmondott beszédében foglalt s a sajtóban is meg-

ismételt kijelentései miatt tanuságtétel céljából megidézte és hozzá ezen kijelentéseire vonatkozóan kérdéseket intézett, nevezett nemzetgyűlési képviselő úr mentelmi jogát meg nem sértette: **javasolja tehát a t. Nemzetgyűlésnek, hogy ezen bejelentések felett térjen napirendre. Javasolja továbbá a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a budapesti kir. főügyészség 2365/1926. f. ü. számú megkeresése alapján őrgróf Pallavicini György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát függessze fel, hogy nevezettel szemben a Bp. 194. §-ában körülírott eljárás foganatosítható és a tanuságtétel újabb megtagadása esetén a Bp. 195. §-ában körülírott kényszerrendszabályok alkalmazhatók legyenek.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 19-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Rubinek István *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1046. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sikkasztás, csalás és hűtlen kezelés bűntettével gyanúsított Hir György nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.690/1925. f. ü. szám alatt Hir György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 14.113/1925. számú megkeresése szerint a kir. ügyészség ellene eljárást indított, mivel 1. mint a Fülöpszállási gazdasági gőzmalom r.-t. elnöke, annak terhére jogosulatlanul mintegy kétmilliárd K hitelt vett igénybe s a felvett összegeket a r.-t. pénztárába nem szolgáltatta be, hanem saját céljaira fordította, 2. a Takács József fülöpszállási lakos tulajdonát képező és 500.000 K-t meghaladó értékű 500 db. Fülöpszállási gazdasági gőzmalom r.-t. részvényt jogtalanul eltulajdonította, 3. az Ipari és mezőgazdasági és kereskedelmi r.-t. fülöpszállási cég terhére, mint annak igazgatósági tagja 60,000.000 K erejéig jogosulatlanul váltókötelezettséget vállalt, 4. a Gödöllői néphitel szövetkezettől előre tudva azt, hogy vállalt kötelezettségének eleget tenni nem képes, 200 vaggon tűzifa szállítására kötelezte magát, amelyre 200 millió K előleget vett fel, a pénzt azonban ellenszolgáltatás nélkül saját céljaira fordította, 5. a szuhakállói Jólán kőszénbánya r.-t.-tól fondorlatos megtévesztéssel hitelmeghosszabbítást eszközölt ki magának.

Az 1. és 3. pont alatt körülírt cselekmények a Btk. 361. §-ába ütköző, a 362. és 363. §-ok szerint minősülő kétrendbeli hűtlen kezelés bűntettének, a 2. pont alatt körvonalozott cselekmény a Btk. 355. §-ába ütköző és az 5.340/1924. M. E. számú kormányrendelethez képest a Btk. 305. §-a szerint minősülő sikkasztás bűntettének, a 4. pontban említett cselekmény a Bn. 50. §-ába ütköző, az 5.340/1924. M. E. kormányrendelethez képest a Btk. 380. §. és 383. §-a szerint minősülő csalás bűntettének, az 5. pontban jelzett cselekmény a Btk. 384. §-ában meghatározott hitelezési csalás vétségének az ismérveit látszik feltüntetni.

Az itten ismertetett bűncselekményekkel kapcsolatosan megállapított tényállásból kitűnőleg az előzetes letartóztatásnak a Bp. 140. §-ának 2. és 5. pontjaiban meghatározott feltételei is fennforogni látszanak.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a bűncselekmények és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Hir György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát a fenti ügyekben, továbbá az előzetes letartóztatás kérdésében is felfüggeszti. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1047. szám.

A nemzetgyülési mentelmi bizottságának

jelentése

Hír György nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 1.322/1926. f. ü. szám alatt Hír György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir törvényszék 16. P. 40.701/8. 1925. számú megkeresése szerint a kincstári jogügyi igazgatóság felperesnek nevezett képviselő és pertársa alperesek ellen indított polgári perben nevezett képviselőt két ízben szabályszerűen tanuként megidézte, dacára annak, hogy nevezett képviselő az idézést kellő időben átvette, a tárgyaláson nem jelent meg, miért is elővezetése válott szükségessé.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a megkeresés és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Hír György nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1048. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

becsületsértés és könnyű testi sértés vétségével gyanúsított Drózdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir főügyészség 11.486/1925. f. ü. szám alatt Drózdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. II. 25.262/1925. számú megkeresése szerint ellene eljárást indított, mivel Lukács István és Reisz János budapesti lakosok sérelmére a Bv. 2. §-a, illetve a Btk. 302. §-ába ütköző becsületsértés és könnyű testi sértés vétségét követte el.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, mert az iratok tanusága szerint csupán a feljelentés és egy orvosi látlelet képezi az eljárás alapját, semmiféle tanuvallomás azt alá nem támasztja, az orvosi bizonyítvány pedig negatív, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Drózdy Győző nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ez ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1049. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtórendőri vétséggel gyanúsított Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 10.879/1925. f. ü. szám alatt Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 13.928/1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség Budapesten a Világosság r.-t. nyomdában előállított »Kecskemét népe« című röpirat terjesztése miatt eljárást inditott, mivel nevezettnek ezen ténykedése az 1924. évi XXVI. t.-c. 12. §-ába ütköző sajtórendőri vétség jelenségeit látszik feltüntetni.

Ezen sajtótermék Esztergályos János kiadói aláírással jelent meg, miért is a terjesztésért a felelősség őt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett vétség és nevezett képviselő személye között kétséges, mert a terjesztés engedélyezése iránt benyujtott kérvény elutasítása után a terjesztést azonnal beszüntette, zaklatás esete forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1050. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtórendőri vétséggel gyanúsított Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 10.878/1925. f. ü. szám alatt Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 13.929/1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség Budapesten a Világosság r.-t. nyomdában előállított »Zalaegerszeg népe« című röpirat terjesztése miatt eljárást indított, mivel nevezettnek ezen ténykedése az 1924. évi XXVI. t.-c. 12. §-ába ütköző sajtórendőri vétség jelenségeit látszik feltüntetni.

Ezen sajtótermék Esztergályos János kiadói aláírással jelent meg, miért is a terjesztésért a felelősség őt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett vétség és nevezett képviselő személye között kétséges, mert a röplap terjesztésének engedélyezése iránt benyujtott kérvény elutasítása után a terjesztést azonnal beszüntette, zaklatás esete forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Esztergályos János nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.*
a mentelmi bizottság elnöke.,

Nánássy Andor *s. k.*
a mentelmi bizottság előadója ,

1051. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

választójogi kihágással gyanúsított Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Hevesvármegye tiszti főügyészének számnélküli megkeresésében Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a m. kir. államrendőrség hatvani kirendeltségének vezetősége ellene kihágási eljárást indított, mivel a 6.000/1922. B. m. számú rendelet tilalma ellenére nyilvános gyűlésen vett részt.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a kihágás ténye s a képviselő személye között kétséges, mivel a rendőrségi jelentés is úgy jelzi, hogy hallomásból tudta meg, hogy nevezett képviselő is részt vett a tilalmi időben tartott gyűlésen, zaklatás esete forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott üléséből.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.
a mentelmi bizottság előadója.

1052. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

bűntett és bűntevő feldícsérése vétségével gyanúsított Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 9.946/1925. f. ü. szám alatt Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. törvényszék B. XI. 10.116/28. 1922. számú megkeresése szerint a »Nép« politikai napilap 1922. július 9-iki számában »Beszélgetés Héjjas Ivánnal« felirat alatt közzétett cikk egész tartama miatt ellene a bíróság a Btk. 174. §-ába ütköző sajtó útján elkövetett bűntett és bűntevő feldícsérése vétsége gyanúja címén eljárást indított.

A cikk szerzője Lendvai István nemzetgyűlési képviselő, aki a cikkért sajtójogilag felelős.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között ugyan nem kétséges, de mert a bírósági megkeresés a nagyterjedelmű cikknek nem jelölte meg a bűncselekményt tartalmazó részleteit, a cikk egészében pedig a hivatkozott t.-c. §-aiban körvonalazott bűncselekmény jelenségiet nem tünteti fel, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Lendvai István nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március 22-én tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1053. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 7.326/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntetőjárásbíróság B. V. 11.574/1. 1925. számú megkeresése szerint Kovács Kornél budapesti lakos feljelentést tett ellene, mivel nevezett nemzetgyűlési képviselő egy sajtóperből kifolyólag reá vonatkozólag állítólag azt a kifejezést használta volna: »A Kovács testvérek, Reisman gyilkosai.« A feljelentő azonban ezen állítását azonban semmivel nem igazolja.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között semmivel sincs igazolva, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1054. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 7.328/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető járásbíróság B. V. 11.573/1925. számú megkeresése szerint Kovács Tivadar budapesti lakos feljelentést tett ellene, mivel nevezett képviselő egy sajtóperből kifolyólag reá vonatkozólag azt a kifejezést használta volna: »A Kovács testvérek Reisman gyilkosai.« A feljelentő ezen állítását azonban semmivel nem igazolja.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között semmivel sincs igazolva, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgösség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. év március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1055. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 7.329/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. V. 11.575/1. 1925. számú megkeresése szerint Kovács Árpád budapesti lakos feljelentést tett ellene, mivel nevezett képviselő egy sajtóperből kifolyólag reá vonatkozólag azt a kifejezést használta volna: »A Kovács testvérek Reisman gyilkosai.« A feljelentő ezen állítását azonban semmivel nem igazolja.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között semmivel sincs igazolva, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1056. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

rágalmazás vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 7.327/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. büntető járásbíróság B. V. 12718/2. 1925. számú megkeresése szerint Budaházy Miklós budapesti lakos feljelentést tett ellene, mivel nevezett nemzetgyűlési képviselő, dacára annak, hogy tudta, miszerint a nyugatmagyarországi felkelő harcok idején három tisztjének kivégeztetése miatt a szombathelyi honvédtörvényszék az eljárást megszűntette, mégis feljelentette a honvédfőparancsnokságnál. A feljelentő azonban ezen állítását semmivel nem igazolja.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett nemzetgyűlési képviselő személye között semmivel sincs igazolva, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1057. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás és becsületsértés vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.194/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. 10.388/6—1925. számú megkeresése szerint ellene a bíróság eljárást indított, mivel a Világ« 1925. augusztus 22 i számában »Rupert Rezső nyilatkozata«, továbbá »Rupert Rezső helyreigazító nyilatkozata« cím alatt megjelent cikk tartalma Erdély Lajos budapesti lakos sérelmére elkövetett s az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §-a szerint minősülő, továbbá ugyanezen t. c. 2. §-ába ütköző és 4. §-a szerint minősülő sajtó útján elkövetett rágalmazás, illetve becsületsértés vétségének ismérveit kimeríteni látszik.

A cikk a következő kitételeket tartalmazza: »Valami Erdély nevű ügyvédet szerepeltetnek velem szemben, . . . az ellen azért indítottam bűnvádi eljárást, mert a szanálás körül állítólag nézeteltérések keletkeztek köztem és közte . . . Kaucószédelgésért fel kellett lépnem ellene. Ezért aztán együgyű rágalmakat szór ellenem. Egy kauciószédelgő zsidót, aki üzletet keresett a Kossuth-párt cégére alatt vállaikra emelnek, amikor a keresztény embert ütik, mert a kauciószédelgő zsidót megrendszabályozták. Mikor békülnek meg végre a tisztességes zsidókkal is.«

»A nyilatkozatnak minden állítása együgyű ferdítés és gonosz ráfogás, csakúgy, mint amikor nevezett állítólagos ügyvéd kommunistának nevezett. Ujból és utoljára lerögzítem, hogy épp nevezett volt az, aki ellen erélyesen fel kellett lépnem, mert a Kossuth-párt nevével egy Gönczi nevű letartóztatott egyénnel kauciószédelgést követett el, Gönczi vette fel a pénzt, a kauciók címén, miután nevezett állítólagos ügyvéd jótállt a kaucióért és ezzel félrevezette azokat az embereket, akiktől a kauciót szerezték és akik a pénzt éppen abban bízva adták, hogy egy ügyvéd is jótállt érte. Nem tudták,

hogy annak az ügyvédnek vagyona nincs és nem fog helytállni a jótállásért. A közéleti szereplés nem kötelezheti az embert arra, hogy a kaució-szédelgőkkel is vitába bocsátkozzék.«

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esetét nem látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1058. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.703/1925. f. ü. szám alatt Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. IV. 10.389/4. 1925. számú megkeresése szerint Erdélyi Lajos budapesti lakos ügyvéd sérelmére az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ában meghatározott a 3. §. szerint minősülő rágalmazás vétsége miatt a bíróság ellene eljárást indított, amit azzal követett el, hogy a »Világ« napilap 1925. augusztus 18-iki számában »Rupert Rezső pöre Erdélyi Lajos ügyvéd ellen« cím alatt közzétett cikkben a következő tényállítások és kitételek foglaltatnak: ». . . . . arról is szól, hogy nevezett állítólagos ügyvédnek, kit nem ismerek s akiről tényei után nem is hiszem el, hogy ügyvéd . . . . .«, »Egyúttal nyilatkozatot közöl a »Világ« Erdélyi Lajostól, amelyben az az ismeretlen valaki arról beszél . . . .«, »Nevezett állítólagos ügyvédről, aki engem sérteget, azóta van csak tudomásom, amikor pár hónap előtt néhány szegény ember megjelent nálam, s elpanaszolta, hogy őket egy Gönczi és egy Erdélyi nevű ember becsapta, pár milliójukat kicsalták tőlük kaucióra azzal, hogy a Kossuth-párt terézvárosi fiók-szervezeténél alkalmazzák őket, pénzüket odaadták s mert nem kapták vissza, elmondották, hogy ők azért adták pénzüket, mert egy Erdélyi nevű ügyvéd is jótállt, ilykép hittek abban, hogy pénzük biztosítva van«. »Értesültem, hogy van egy Erdélyi nevezetű ember, aki a Kossuth-párt nevével visszaélt, rögtön intézkedtem, hogy a csalásnak vége legyen s ezért nevezett ez az ismeretlen engem kommunistának nagy mérgesen, hogy üzleteit elrontottam.«

A cikk szerzője Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő, így a sajtójogi felelősség őt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő

személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Rupert Rezső nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ez ügyben függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1059. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtórendőri vétséggel gyanúsított Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.064/1925. f. ü. szám alatt Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 13.930/2—1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség a Budapesten, 1925. május 13-án megjelent »Rendkívüli kiadás, Ingyen példány Népszava« című lappéldány terjesztése miatt eljárást indított, ezen ténykedése az 1924. évi XXVI. t.-c. 12. §-ába ütköző sajtórendőri vétség ismérveit látszik feltüntetni.

Ezen sajtótermék terjesztéséért a felelősség Szabó Imre nemzetgyűlési képviselőt, mint a lappéldányok megrendelőjét terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és a nevezett képviselő személye között azonban kétséges, mert a vonatkozó lappéldány tartalma nem meríti ki a fenthivatkozott törvényben körvonalozott sajtóvétség ismérveit, e nélkül pedig a lap terjesztéséhez a törvényhatóság első tisztviselőjének engedélye nem szükséges, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1060. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának
jelentése

bűntett és bűntevő feldícsérésének vétségével gyanúsított Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.065/1925. f. ü. szám alatt Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 13.463/11—1925. számú megkeresése szerint ellene a kir. ügyészség eljárást indított, mivel a »Népszava« 1925. évi november 4. napján megjelent számában »Adatok, amelyeket ismernie kell minden munkásnak« felirat alatt közzétett cikk tartalma a Btk. 174. §-ába ütköző bűntett és bűntevő feldícsérése vétségének jelenségeit látszik feltüntetni.

A cikk névtelenül jelent meg, a szerkesztőség a cikk szerzőjét nem nevezte meg s a vonatkozó kéziratot sem szolgáltatta át, így a sajtójogi felelősség Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő, felelős szerkesztőt terheli.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés nevezett képviselő és a vélelmezett bűncselekmény között kétséges, mert a bíróság megkeresésében a cikket csupán általánosságban kifogásolja, nem jelöli meg kifejezetten a feldícsért bűntettet és bűntevőt, a cikk egészében pedig ezt nem tükrözi vissza, éppen ezért zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, Szabó Imre nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1061. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 9.827/1925. f. ü. szám alatt Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. 10.139/6. 1925. számú megkeresése szerint ellene a bíróság Mohácsi Lajos marcalgergelyi lakos feljelentésére a »Mai Nap« politikai napilap 1925. évi május hó 19-én megjelent számában a »Mohácsi Lajos ellen bűnvádi eljárást indítottak« felirat alatt közzétett cikknek az 1914 : XLI. t.-c. ütköző és ugyanezen t.-c. 3. §-a szerint minősülő sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségének jelenségeit feltüntető tartalma miatt büntető eljárást tett folyamatba.

A vonatkozó cikk a következőket tartalmazza: »Nagy József előadta, hogy ő Mohácsi Lajos marcalgergelyi ág. ev. lelkésszel érintkezésbe lépett a végett, hogy részükre földosztást eszközöljön ki, mire Mohácsi azt elfogadta oly feltétellel, hogy részére minden igénylőtől 10 kg. búzát szedjen össze. Dr. Mohácsi Lajos . . . beismerte, hogy a búzát az ő részére szedték össze földosztás fejében. A másik csendőri feljelentés szerint Mohácsi a rendes bírósági tárgyalások folytán kiosztott 82 magyargencsi házhelyigénylőtől azért, mert a felek érdekeit a tárgyaláson képviselte, törvényellenesen az igénylőktől fejenként 10 kg., összesen 820 kg. búzát vett fel, melyet magának kikötött. A novellába a nemzetgyűlés Szakács Andor indítványára egyhangúlag vette fel azt a szakaszt, mely az igénylőknek ilyen módon való kiuzsorázását eltiltja és szigorúan bünteti.«

A cikkért a felelősséget Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő felelős szerkesztő vállalta.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1062. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

tiltott közlés vétsége miatt feljelentett Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 9.936/1925. f. ü. szám alatt Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. törvényszék B. XI. 12.762/1925. számú megkeresése szerint a »Mai Nap« politikai napilap 1925. július hó 11-ik napján megjelent számában »Dolowschiák ügyészségi alelnököt felfüggesztették állásától« felirat alatt közzétett cikk közzététele az 1912. évi LIV. t.-c. 96. §-ába ütköző tiltott közlés vétségének jelenségeit tünteti fel.

A közzétételért a felelősséget Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő felelős szerkesztő vállalta el.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, zaklatás esete forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1063. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

sajtó útján elkövetett rágalmazás vétségével gyanúsított Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 11.195/1925. f. ü. szám alatt Szakács Andor nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a a budapesti kir. bt. törvényszék B. 7.422/5—1925. számú megkeresése szerint ellene a bíróság büntető eljárást indított, mivel a »Mai Nap« cimű napilap 1925. március 14. számában »Leyrer Lőrinc révén jutott be a gyilkos Amáliához« feliratú cikk címe Leyrer Lőrinc budapesti lakos sérelmére elkövetett s az 1914 : XLI. t.-c. 1. §-ába ütköző 3. §. szerint minősülő rágalmazás vétségének alkotóelemeit látszik feltüntetni.

A cikk szerzőségét fentnevezett képviselő elismerte.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között kétséges, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyülésnek, hogy Szakács Andor nemzetgyülési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1064. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

kihágással gyanúsított Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Hódmezővásárhely törvényhatósági város tiszti főügyésze 676/1925. f. ü. szám alatt Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert ellene a m. kir. államrendőrség hódmezővásárhelyi kapitánysága 801/1925. kih. szám alatt eljárást indított, mivel a »Magyarországi Földmunkások Országos Szövetsége« ottani csoportjának választmánya fent nevezett nemzetgyűlési képviselő elnöklete alatt bejelentés nélkül ülést tartott.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a kihágás és nevezett képviselő személye között kétséges, mert a jelzett választmányi ülés egy kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabály szerint működő országos egyesület szerveként tartatott meg, amihez külön bejelentés, vagy előzetes engedélykérés nem szükséges, zaklatás esetét látja fennforogni, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szeder Ferenc nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben ne függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula *s. k.,*
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor *s. k.,*
a mentelmi bizottság előadója.

1065. szám.

A nemzetgyűlés mentelmi bizottságának

jelentése

párviadal vétsége miatt feljelentett Szilágyi Lajos nemzetgyűlési képviselő mentelmi ügyében.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A budapesti kir. főügyészség 9.641/1925. f. ü. szám alatt Szilágyi Lajos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogának a felfüggesztését kérte, mert a budapesti kir. bt. járásbíróság B. VII. 18.043/1925. számú megkeresése szerint ellene a bíróság a Btk. 296. §-ába ütköző párviadal vétsége miatt bűntető eljárást indított, mivel nevezett nemzetgyűlési képviselő Lieskó Andor budapesti lakossal 1925. július 17-én párbajt vívott.

A bizottság megállapította, hogy a megkeresés illetékes hatóságtól érkezett, az összefüggés a vélelmezett bűncselekmény és nevezett képviselő személye között nem kétséges, zaklatás esete nem forog fenn, **javasolja a t. Nemzetgyűlésnek, hogy Szilágyi Lajos nemzetgyűlési képviselő mentelmi jogát ezen ügyben függessze fel. Egyben kéri a bizottság a jelentés tárgyalására a sürgősség kimondását.**

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés mentelmi bizottságának 1926. évi március hó 22. napján tartott ülésében.

Fáy Gyula s. k.,
a mentelmi bizottság elnöke.

Nánássy Andor s. k.,
a mentelmi bizottság előadója.

1066. szám.

Törvényjavaslat

az Ausztriával 1926. évi április hó 9.-én kötött kereskedelmi pótegyezmény becikkelyezéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés közgazdasági bizottságának.)

1. §. Az Ausztriával az 1922. évi február hó 8.-i kereskedelmi egyezményhez kötött s Bécsben 1926. évi április hó 9.-én aláírt pótegyezmény mellékleteivel, valamint a hozzátartozó jegyzőkönyvvel és zárójegyzőkönyvvel az ország törvényei közzé iktattatik.

2. §. A pótegyezmény szövege a következő:

PÓTEGYEZMÉNY

a Magyar Királyság

és az

Osztrák Köztársaság

között

Budapesten 1922. február 8-án kötött kereskedelmi egyezményhez.

Ő Főméltósága Magyarország Kormányzója és az Osztrák Köztársaság Szövetségi Elnöke ama óhajtól vezérelve, hogy a két ország kölcsönös kereskedelmi forgalmának előnyösebb fejlődési feltételeket biztosítsanak, megegyeztek abban, hogy e célból az 1922 február 8.-án aláírt kereskedelmi egyezményhez pótegyezményt kötnek és evégből meghatalmazottaikká kinevezték:

ZUSATZABKOMMEN

zu dem zwischen

dem Königreich Ungarn

und der

Republik Österreich

am 8. Februar 1922 in Budapest geschlossenen Handelsübereinkommen.

Seine Durchlaucht der Reichsverweser von Ungarn und der Bundespräsident der Republik Österreich, vom Wunsche geleitet, dem gegenseitigen Handelsverkehre zwischen beiden Staaten günstigere Entwicklungsbedingungen zu sichern, sind übereingekommen, zu diesem Zwecke ein Zusatzabkommen zu dem am 8. Februar 1922 unterzeichneten Handelsübereinkommen abzuschliessen, und haben in dieser Absicht zu ihren Bevollmächtigten ernannt:

Ő Főméltósága Magyarország Kormányzója:

maglódi Wodianer Rudolf ny. rendkívüli követ és meghatalmazott minisztert

és

sédeni és remetei gróf Ambrózy Lajos bécsi rendkívüli követ és meghatalmazott minisztert

Az Osztrák Köztársaság Szövetségi Elnöke:

dr. Ramek Rudolf szövetségi kancellárt,

akik, miután meghatalmazásaikat kicserélték és azokat jó és kellő alakban lévőknek találták, a következőkben állapodtak meg:

I. cikk. (1) Magyar származású nyerstermények és ipari készítmények, amelyek Magyarországból érkeznek és amelyeket a jelen egyezményhez csatolt *A* jelzésű tarifamelléklet felsorol, Ausztriába való behozataluk alkalmával nem fognak magasabb vámok alá esni, mint amelyeket az említett melléklet megállapít.

A melléklet.

(2) Osztrák származású nyerstermények és ipari készítmények, amelyek Ausztriából érkeznek és amelyeket a jelen egyezményhez csatolt *B* jelzésű tarifamelléklet felsorol, Magyarországba való behozataluk alkalmával nem fognak magasabb vámok alá esni, mint amelyeket az említett melléklet megállapít.

B melléklet.

(3) E rendelkezések azonban nem érintik a legnagyobb kedvezményes elbánásra vonatkozó azt a jogot, amely nevezett magyar és osztrák származású árukat az 1922. február 8.-i kereskedelmi egyezmény III. cikke értelmében megillet.

II. cikk. Az 1922. február 8-i kereskedelmi egyezmény VII. szakaszában megemlített és annak *B* mellékletében foglalt, Magyarország és Ausztria között közlekedéspolitikai

Seine Durchlaucht der Reichsverweser von Ungarn:

den ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister d. R. Rudolf Wodianer von Maglód

und

den ausserordentlichen Gesandten und bevollmächtigten Minister in Wien Ludwig Grafen Ambrózy von Séden und Remete

Der Bundespräsident der Republik Österreich:

den Bundeskanzler Dr. Rudolf Ramek

welche, nachdem sie ihre Vollmachten ausgetauscht und in guter und gehöriger Form befunden haben, folgendes vereinbart haben:

Artikel I. (1) Natur- und Gewerbeerzeugnisse ungarischen Ursprungs, die aus Ungarn herkommen und die in der diesem Abkommen beigeschlossenen Tarifanlage *A* angeführt sind, werden bei der Einfuhr nach Österreich keinen höheren Zöllen als den in der genannten Anlage vereinbarten unterliegen.

Anlage *A*

(2) Natur- und Gewerbeerzeugnisse österreichischen Ursprunges, die aus Österreich herkommen und die in der diesem Abkommen beigeschlossenen Tarifanlage *B* angeführt sind, werden bei der Einfuhr nach Ungarn keinen höheren Zöllen als den in der genannten Anlage vereinbarten unterliegen.

Anlage *B*

(3) Diese Bestimmungen beeinträchtigen jedoch für die genannten Erzeignisse ungarischen oder österreichischen Ursprungs in keiner Weise das Anrecht auf die meistbegünstigte Behandlung im Sinne des Artikels III des Handelsübereinkommens vom 8. Februar 1922.

Artikel II. Das im Artikel VII des Handelsübereinkommens vom 8. Februar 1922 angeführte und in dessen Beilage *B* enthaltene Übereinkommen vom 7. Dezember 1920 über die

kérdések szabályozása tárgyában 1920. december 7.-én kötött egyezmény az 1926. április hó 9.-én kelt, a jelen pótegyezményhez *C* mellékletként csatolt és annak kiegészítő alkotórészét képező jegyzőkönyv szerint módosul, illetve kiegészítést nyer. C melléklet.

III. cikk. Mindkét Szerződő Fél kötelezi magát arra, hogy a vámügyi alakiságok egyszerűsítése tárgyában Genfben 1923. november 3.-án kötött nemzetközi egyezmény rendelkezéseit kölcsönös forgalmukban alkalmazni fogják.

IV. cikk. (1) Ez a pótegyezmény a lehető leghamarabb megerősítendő. A megerősítési okmányok kicserélése Budapesten fog megtörténni.

(2) Az egyezmény a megerősítési okmányok kicserélését követő nyolcadik napon lép életbe. Mindkét kormány fenntartja azonban magának a jogot arra, hogy az egyezménynek tarifális rendelkezéseit és az azokkal kapcsolatos megállapodásokat egy korábbi időpontban ideiglenesen életbeléptethesse, mihelyt az egyezményt a magyar nemzetgyűlés elfogadta.

(3) Az egyezmény addig marad érvényben, míg azt a Szerződő Felek egyike fel nem mondja. Ebben az esetben az egyezmény a felmondásnak a másik Szerződő Féllel való közlése napjától számított három hónap eltelte után veszti el érvényét.

(4) Egyetértés áll fenn azonban aziránt, hogy amennyiben az egyezmény biztosította szabad forgalom életfontosságú termelési ágakat súlyosan veszélyeztetne, az egyezmény egy havi határidőre is felmondható.

(5) Ez a pótegyezmény az 1922. február 8.-án megkötött kereskedelmi

Regelung verkehrspolitischer Fragen zwischen Österreich und Ungarn wird durch das dem gegenwärtigen Zusatzabkommen als Anlage *C* beigeschlossene und einen integrierenden Bestandteil desselben bildende Protokoll vom 9. April 1926 abgeändert, beziehungsweise ergänzt. Anlage C

Artikel III. Die beiden vertragschliessenden Teile verpflichten sich, die Bestimmungen der Genfer Internationalen Konvention zur Vereinfachung der Zollformalitäten vom 3. November 1923 im gegenseitigen Verkehr anzuwenden.

Artikel IV. (1) Dieses Zusatzabkommen soll sobald als möglich ratifiziert werden. Die Ratifikationsurkunden werden in Budapest ausgetauscht werden.

(2) Das Abkommen tritt am achten Tage nach dem Austausche der Ratifikationsurkunden in Kraft. Die beiden Regierungen behalten sich jedoch vor, die tarifarischen Bestimmungen und die damit zusammenhängenden Festlegungen des Abkommens in einem früheren Zeitpunkte provisorisch in Kraft zu setzen, sobald das Abkommen in Ungarn von der Nationalversammlung angenommen worden ist.

(3) Das Abkommen soll solange in Geltung bleiben, als es nicht von einem der beiden vertragschliessenden Teile gekündigt wird. In diesem Falle tritt es nach Ablauf von drei Monaten nach dem Tage ausser Kraft, an dem die Kündigung dem anderen vertragschliessenden Teil bekanntgegeben worden ist.

(4) Es besteht jedoch Einverständnis darüber, dass, falls der durch das Abkommen gesicherte freie Verkehr eine schwere Gefährdung lebenswichtiger Produktionszweige zur Folge haben sollte, das Abkommen mit einer Frist von einem Monat gekündigt werden kann.

(5) Dieses Zusatzabkommen und das am 8. Februar 1922 abgeschlossene

egyezménnyel egységes egészet alkot; ennek következtében a pótegyezmény felmondása egyidejűleg a kereskedelmi egyezmény felmondását is jelenti.

(6) A pótegyezmény magyar és német eredeti példányban állíttatik ki.

(7) Minek hiteléül a meghatalmazottak a jelen pótegyezményt aláírták és pecsétjükkel ellátták.

Kiállíttatott Bécsben, ezerkilencszázhuszonhat évi április hó 9.-én.

A Magyar Királyság részéről:

Wodianer Rudolf s. k.

gróf Ambrózy Lajos s. k.

Az Osztrák Köztársaság részéről:

Ramek s. k.

Handelsübereinkommen bilden ein einheitliches Ganzes; demzufolge bewirkt die Kündigung des Zusatzabkommens gleichzeitig auch die Kündigung des Handelsübereinkommens

(6) Das Zusatzabkommen wird in deutscher und ungarischer Urschrift ausgefertigt.

(7) Zu Urkund dessen haben die Bevollmächtigten dieses Zusatzabkommen gefertigt und ihre Siegel beigedrückt.

So geschehen zu Wien am 9. April eintausendneunhundertsechsundzwanzig.

Für das Königreich Ungarn:

Wodianer Rudolf m. p.

gróf Ambrózy Lajos m. p.

Für die Republik Österreich:

Ramek m. p.

A) melléklet

(az osztrák vámtarifához).

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
5-ből	Őrölt paprika	50·—
28-ból	Köles	0·80
30*a*	Bab	3·—
30*c*	Bükköny, csillagfürt	vm.
31-ből	Liszt és más malomipari termék (darált, zúzott, hántolt magvak; árpagyöngy, derce, dara) gabonából vagy hüvelyesekből:	
	a) árpagyöngy	1·60 pótlék 100 kg. árpa vámjához, mindaddig, mig ez 100 kg.-onkint 1·50 koronán alul marad. 1·90 pótlék 100 kg. árpa vámjához, ha ez 100 kg.-kint 1·50 korona vagy annál több.
	c)-ből: liszt és más malomipari termék tengeriből	1·50
	hántolt köles	2·20
	hántolt borsó	2·50
	liszt és más malomipari termék más gabonából	1·45 pótlék a megfelelő gabona 100 kg.-jának vámjához, mig ez 100 kg.-onkint 1·50 koronán alul marad. 1·65 pótlék a megfelelő gabona 100 kg.-jának vámjához, ha ez 100 kg.-onkint 1·50 korona vagy annál több.

Anlage *A)*

(zum österreichischen Zolltarif).

Nummer des Tarifes	**Benennung der Waren**	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 5	Gemahlener Paprika	50·—
aus 28	Hirse	0·80
30*a*	Bohnen	3·—
30*c*	Wicken, Lupinen	frei
aus 31	Mehl und andere Müllereierzeugnisse (gerollte, geschrotete, geschälte Körner; Graupen, Grütze, Gries) aus Getreide und Hülsenfrüchten:	
	a) Graupen	Zuschlag von 1·60 zum Zoll für 100 kg Gerste, solange dieser 1·50 Goldkronen für 100 kg nicht erreicht. Zuschlag von 1·90 zum Zoll für 100 kg Gerste, sobald dieser 1·50 Goldkronen oder mehr für 100 kg beträgt.
	aus *c)* Mehl und andere Müllereierzeugnisse aus Mais	1·50
	Hirse, geschält	2·20
	Erbsen, geschält	2·50
	Mehl und andere Müllereierzeugnisse aus anderem Getreide	Zuschlag von 1·45 zum Zoll für 100 kg der betreffenden Getreidegattung, solange dieser 1·50 Goldkronen für 100 kg nicht erreicht. Zuschlag von 1·65 zum Zoll für 100 kg der betreffenden Getreidegattung, sobald dieser Zoll 1·50 Goldkronen oder mehr beträgt.

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
33-ból	Friss csemegeszőlő kosarakban vagy rekeszekben, ha ezek darabsúlya:	
	a) legfeljebb 5 kg.	10·—
	b) 5 kg.-nál több és legfeljebb 15 kg . .	15·—
35-ből	Külön meg nem nevezett friss gyümölcs:	
	a) finom csemege gyümölcs:	
	sárga barack	4·—
	cseresznye, meggy	5·—
	őszibarack	8·—
	ribizke, egres	2·—
	sárga dinnye	vm.
	b) másféle:	
	friss alma, csomagolatlanul, szeptember 1-től november 15-ig	1·—
	friss alma, csomagolatlanul, november 16-tól augusztus 31-ig, valamint zsákokban legalább 50 kg. nyerssúlyban . .	5·—
	szilva	1·—
	görög dinnye	vm.
36*b* 1-ből	Gyümölcsvelő és gyümölcscefre, a szilvából való kivételével . . . . . , ...	6·—
38	Hagyma és fokhagyma	3·—
39-ből	Külön meg nem nevezett főzelék és más növény étkezési célokra, friss:	
	a) finom csemegefőzelék:	
	korai burgonya február 15-től július 31-ig	vm.
	uborka, a salátauborka kivételével, bimbóskel, sóska, hónapos retek . . .	2·—
	salátauborka, paradicsom	1·—
	zöldborsó (hüvelyekben is), zöldbab . .	3·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 33	Weintrauben, frisch, zum Tafelgenuss, in Körben und Steigen im Gewicht:	
	a) bis 5 kg	10·—
	b) über 5 kg bis 15 kg	15·—
aus 35	Obst, nicht besonders benanntes, frisch:	
	a) feines Tafelobst:	
	Aprikosen	4·—
	Kirschen, Weichseln	5·—
	Pfirsiche und Blutpfirsiche	8·—
	Johannisbeeren, Stachelbeeren	2·—
	Zuckermelonen	frei
	b) anderes:	
	Äpfel, frisch, unverpackt, vom 1. September bis 15. November	1·—
	Äpfel, frisch, unverpackt, vom 16. November bis 31. August, sowie in Säcken von mindestens 50 kg Rohgewicht. .	5·—
	Pflaumen, Hauszwetschken	1·—
	Wassermelonen	frei
aus 36*b* 1	Pülpe, Obstmark und Obstmaische mit Ausnahme von Pülpe, Mark und Maische von Pflaumen	6·—
38	Zwiebel und Knoblauch	3·—
aus 39	Gemüse, nicht besonders benannte, und andere Gewächse für den Küchengebrauch, frisch:	
	a) feine Tafelgemüse:	
	Frühkartoffeln vom 15. Februar bis 31. Juli	frei
	Gurken, ausgenommen Salatgurken, Sprossenkohl, Sauerampfer, Monatsrettich .	2·—
	Salatgurken, Tomaten	1·—
	Grüne Erbsen (auch in Schoten), grüne Bohnen	3·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	fejes saláta	1·50
	b) másféle:	
	2. minden egyéb	1·—
40*c*-ből	Paradicsomkonzerv, hordókban vagy hordócskákban . . . . , ...	6·—
41*a*	Mák (érett mákfejek is) . . . , ...	10·—
42	Heremagvak	4·—
45	Mindennemű mag borítékokban és hasonlókban a kisforgalom számára kiszerelve . .	25·—
51-ből	Gyógynövények és gyógynövényrészek, szárítva vagy elkészítve (porrá törve vagy egyébként aprítva vagy festve)	vm.
52-ből	Szarvasmarha:	
	a) vágómarha	5·—
		darabonkint
	b)-ből haszonállat	25·—
	c) növendékmarha	15·—
	d) borjú	4·—
53-ból	Juh	2·—
54-ből	Bárány	0·50
55-ből	Sertés:	
	c) 40 kg.-on felüli és legfeljebb 110 kg. darabsúlyban	100 kg.-kint 9·—
	d) 110 kg.-on felüli darabsúlyban (zsírsertés)	darabonkint 3·—
56-ból	Ló:	
	b) igás- és kocsiló:	
	1. két éven felüli . . . . . . , . . .	60·—
	2. legfeljebb két éves	30·—
	c) vágásra	100 kg.-kint vm.

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	Häuptelsalat	1·50
	b) andere:	
	2. alle übrigen	1·—
aus 40*c*	Tomatenkonserven in Fässern oder Fässchen	6·—
41*a*	Mohnsamen (auch reife Mohnköpfe)	10·—
42	Kleesaat	4·—
45	Samen aller Art, in Briefen u. dgl. für den Kleinverkauf vorgerichtet	25·—
aus 51	Heilpflanzen und deren Bestandteile, getrocknet oder zubereitet (gepulvert oder sonst zerkleinert oder gefärbt)	frei
aus 52	Rindvieh:	
	a) Schlachtvieh	5·—
		für 1 Stück
	aus *b)* Nutzvieh	25·—
	c) Jungvieh	15·—
	d) Kälber	4·—
aus 53	Schafe	2·—
aus 54	Lämmer	0·50
aus 55	Schweine im Gewicht:	für 100 kg
	c) über 40 kg bis 110 kg	9·—
		für 1 Stück
	d) über 110 kg (Fettschweine)	3·—
aus 56	Pferde:	
	b) Gebrauchspferde:	
	1. über 2 Jahre alt	60·—
	2. bis zum Alter von 2 Jahren	30·—
		für 100 kg
	c) zum Schlachten	frei

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
58	Mindennemű szárnyas (a szárnyas vad kivételével):	
	a) élő	8·—
	b) leölt, beleitől tisztítva is	15·—
59*b*	Szörmés és szárnyas vad, leölt, feldarabolva is	20·—
60*b*	Friss hal, másféle	5·—
64*a*-ból	Baromfitojás ládákban vagy hordókban . .	vm.
69-ből	Hólyag és bél, friss, sózva vagy szárítva . .	vm.
72	Sertésháj, sertésszalonna, olvasztva is (disznózsír)	3·80
73	Margarin	vm.
74-ből	Keményített ételzsírok	vm.
75	Közvetlen használatra alkalmas ételolajok:	
	a) hordókban, tömlőkben, hólyagokban, továbbá más a kereskedelemben szokásos tartályokban 25 kg. vagy annál nagyobb súlyban	5·—
	b) palackokban, korsókban és hasonló tartályokban 25 kg.-nál kisebb súlyban .	10·—
77-ből	Szilárd kókuszdióolaj; keményített olajok a közvetlen élvezetre alkalmasak kivételével	vm.
79-ből	Kókuszdióolajzsírsav	6·—
80-ból	Kókuszdióolajzsírsav	6·—
81	Dégras	vm.
83	Technikai zsíros olajok, mint: lenmagolaj, kinai faolaj, repceolaj és másféle, ételolajként közvetlenül nem használható olaj	vm.

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
58	Geflügel aller Art (mit Ausnahme des Federwildes):	
	a) lebend	8·—
	b) tot, auch ausgeweidet	15·—
59*b*	Wildpret und Federwild, tot, auch zerlegt .	20·—
60*b*	Fische, frische, andere	5·—
aus 64*a*	Geflügeleier in Kisten und Fässern	frei
aus 69	Blasen und Därme, frisch, gesalzen oder getrocknet	frei
72	Schweinefett, Schweinespeck, auch geschmolzen (Schweineschmalz)	3·80
73	Margarine	frei
aus 74	Gehärtete Speisefette	frei
75	Speiseöle, zum unmittelbaren Genuss geeignet:	
	a) in Fässern, Schläuchen, Blasen, dann in anderen handelsüblichen Umschliessungen von 25 kg oder mehr	5·—
	b) in Flaschen, Krügen und ähnlichen Behältnissen unter 25 kg	10·—
aus 77	Kokosnussöl, festes; gehärtete Öle mit Ausnahme der zum unmittelbaren Genuss geeigneten	frei
aus 79	Kokosnussölfettsäure	6·—
aus 80	Kokosnussölfettsäure	6·—
81	Degras	frei
83	Technische fette Öle, wie Leinöl, Holzöl, Rüböl u. a., nicht unmittelbar als Speiseöle verwendbar	frei

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
86*a*-ből	Magyar borpárlat	300·—
87-ből	Bor és must:	
	a) hordókban	30·—
	b) palackban	80·—
	Jegyzet: 17·5 térfogat-százaléknál nagyobb szesztartalommal bíró bort mint égetett szeszes italt kell kezelni.	
88-ból	Magyar gyártású és származású pezsgő . .	150.—
91-ből	Ásványvíz:	
	a)-ból természetes gyógyvizek a zárójegyzőkönyvben megnevezett magyar forrásokból	1·40
	b)-ből természetes asztali vizek a zárójegyzőkönyvben megnevezett magyar forrásokból	1·40
93*a* és *b*-ből	Sütemény:	
	keksz, töltetlen; cukorral be nem vont kétszersült	55·—
	keksz, töltve; ostyaáru, töltve is . . .	75·—
	patiencesütemény	80·—
	más sütemény (a gyógyostya kivételével)	85·—
96-ból	Hús:	
	a) friss, fagyasztott (a tengerentúli fagyasztott hús kivételével), sózva:	
	1. sertéshus	12·—
	leölt és tisztított sertés egész darabokban 90 kg.-on felüli súlyban vagy felekben 45 kg.-on felüli súlyban	6·—
	2. belsőségek (nyelv kivételével) az 52—57. számok alá tartozó állatokból . . .	7·—
	3. másféle	12·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 86*a*	Ungarischer Weinbrand	300·—
aus 87	Wein und Most:	
	a) in Fässern . . . . , ...	30·—
	b) in Flaschen	80·—
	Anmerkung: Weine mit einem Alkoholgehalt von mehr als 17·5 Volumprozent sind wie gebrannte geistige Flüssigkeiten zu behandeln.	
aus 88	Schwaumwein, ungarischer Erzeugung und Herkunft	150·—
aus 91	Mineralwässer:	
	aus *a)* Heilwässer, natürliche, aus den im Schlussprotokoll genannten ungarischen Quellen	1·40
	aus *b)* Tafelwässer, natürliche, aus den im Schlussprotokoll genannten ungarischen Quellen	1·40
aus 93*a* und *b*	Bäckereien:	
	Kakes, ungefüllt, und nicht überzuckerter Zwieback	55·—
	Kakes, gefüllt; Waffeln, auch gefüllt .	75·—
	Patiencebäckerei	80·—
	anderes Backwerk (ausgenommen Oblaten)	85·—
aus 96	Fleisch:	
	a) frisch, gefroren (mit Ausnahme von überseeischem Gefrierfleisch), gesalzen:	
	1. Schweinefleisch.	12·—
	Schweine, geschlachtet und geputzt, in ganzen Stücken im Gewichte über 90 kg oder in Hälften im Gewichte über 45 kg	6·—
	2. Innereien (ausgenommen Zungen) von von Tieren der Nrn. 52 bis 57 . . .	7·—
	3. anderes	12·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg-kint
97*b*-ből	Magyar gyártású és származású szalámi . .	60·—
98*a* és *b*-ből	Magyar különlegességek, mint: pusztadőri, pálpusztai és rokfortfajtájú sajtok, valamint magyaróvári sajt és más trappista-sajtszerű magyar sajt	30·—
	Túró	vm.
104-ből	Sütemény, csokoládéval kapcsolatban . . .	140·—
	Keksz és ostyaáru kakaónak csekély mértékű hozzáadása által barnára festett töltelékkel	75·—
106*a*-ból	Cukrozott gyümölcs	120·—
106 *b*-ből	Gyümölcsíz (marmelade)	50·—
107-ből	Külön meg nem nevezett élelmiszerek s minden légmentesen elzárt élvezeti cikk, amennyiben nem esik más magasabb tarifatétel alá:	
	c)-ből főzelékkonzerv:	
	főzelékkonzerv, főzelék vedrekben (nem légmentesen elzárva)	40·—
	paradicsomkonzerv (légmentesen elzárva)	30·—
	zöld bab, zöld borsó (légmentesen elzárva)	45·—
	spárga (légmentesen elzárva)	70·—
	d) marhahúskonzerv, hüvelyesekből, káposztából és burgonyából való hozzátéttel is	24·—
	e)-ből libamájpástétom	300·—
	g)-ből marmelade (jam)	55·—
	kompót üvegtartályban	60·—
	közönséges húskonzervek (szárnyas konzervek és pástétomok kivételével), légmentesen elzárva, főzelék hozzátéttel is	35·—
	aleuronat-liszt, a kisforgalom számára nem kiszerelve	18·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 97*b*	Salami, ungarischer Erzeugung und Herkunft	60·—
aus 98*a* und *b*	Ungarische Spezialitäten, wie Pusztadőri, Pálpusztai und Käse der Roquefortart, sowie Magyaróvárer Käse und andere ungarische Käse der Trappistenart	30·—
	Topfen	frei
aus 104	Bäckereien in Verbindung mit Schokolade .	140·—
	Kakes und Waffeln mit durch geringfügige Beigabe von Kakao braun gefärbter Füllung	75·—
aus 106*a*	Kandierte Früchte	120·—
aus 106*b*	Marmeladen	50·—
aus 107	Esswaren, nicht besonders benannte und alle luftdicht verschlossenen Genussmittel, soweit sie nicht anderweitig höher tarifieren:	
	aus *c)* Gemüsekonserven:	
	Gemüsekonserven, Gemüse in Kübeln (nicht luftdicht verschlossen)	40·—
	Tomatenkonserven (luftdicht verschlossen)	30·—
	Grüne Bohnen, grüne Erbsen (luftdicht verschlossen)	45·—
	Spargel (luftdicht verschlossen) . . .	70·—
	d) Rindfleischkonserven auch mit Zutaten von Hülsenfrüchten, Kraut und Kartoffeln	24·—
	aus *e)* Gansleberpasteten	300·—
	aus *g)* Marmeladen (Jams)	55·—
	Kompote in Glasbehältern	60·—
	gewöhnliche Fleischkonserven (mit Ausnahme von Geflügelkonserven und Pasteten), luftdicht verschlossen, auch mit Gemüsezutaten	35·—
	Aleuronatmehl, nicht in Packungen für den Kleinverkauf	18·

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
108-ból	Barnaszén	vm.
160-ból	Kenderfonál a kisforgalom számára kiszerelve:	
	a) egyágú	35·—
	b) cérnázott	65·—
	Jegyzetből: kévekötő gombolyagban . . .	vm.
171-ből	Kötéláru és műszaki cikkek:	
	a) kötél 5 mm vagy annál nagyobb átmérővel, fehérítve, kátrányozva is:	
	1. 10 mm vagy annál nagyobb átmérővel	12·—
	2. 10 mm-nél kisebb átmérővel . . .	15·—
	d)-ből más kötélverőáru és műszaki cikk:	
	1. kenderheveder	45·—
	2. kiszabott kötélverőáru kötelekből vagy zsinegből fonva	40·—
226*a*-ból	Cirokseprő, festett nyéllel is	3·—
227*e*-ből	Cirokseprő fényezett vagy polirozott nyéllel	25·—
231	Durva láb- és csomagoló gyékény, festetlen vagy festett	12·—
234-ből	Más fonásáru, kosárkötőáru is:	
	a) durva, nyers, fával vagy vassal kapcsolatban is	5·—
	b) más közönséges, sem pácolva, sem festve, sem firniszelve	20·—
252*c*-ből	Másutt fel nem sorolt áruk papirosból, papiroslemezből vagy papirosanyagból, másféle:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 108	Braunkohle	frei
aus 160	Hanfgarne in Aufmachungen für den Kleinverkauf:	
	a) einfach	35·—
	b) gezwirnt	65·—
	aus Anmerkung: Garbenbinder in Knäueln .	frei
aus 171	Seilerwaren und technische Artikel:	
	a) Seile, Taue, Stricke im Durchmesser von 5 mm oder mehr, auch gebleicht, geteert:	
	1. im Durchmesser von 10 mm oder mehr	12·—
	2. im Durchmesser unter 10 mm . . .	15·—
	aus *d)* andere Seilerwaren und technische Artikel:	
	1. Hanfgurten	45·—
	2. abgepasste Seilerwaren aus Seilen oder Bindgarn geflochten	40·—
aus 226*a*	Besen aus Zirok, auch mit gefärbtem Stiel .	3·—
aus 227*e*	Besen aus Zirok mit lackiertem oder poliertem Stiel	25·—
231	Grobe Fussdecken und Matten, ungefärbt oder gefärbt	12·—
aus 234	Sonstige Flechtwaren, auch Korbflechtwaren:	
	a) grobe, roh, auch in Verbindung mit Holz oder Eisen	5·—
	b) andere gewöhnliche, weder gebeizt, noch gefärbt, noch gefirnisst	20·—
aus 252*c*	Waren aus Papier, Pappe oder Papiermasse, nicht anderweitig tarifiert, andere:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	1-ből: több színben nyomva, tarkapapirosból, arany- vagy ezüstpapirosból vagy ezekkel kapcsolatban, képekkel vagy festéssel is:	
	hajtogatott doboz, papirossal nem bevonva	40·—
298-ból	Furnirok és többrétegű furnirlapok:	
	a) furnirok:	
	1. nyersen, festve vagy pácolva . . .	8 —
	b) többrétegű furnirlap:	
	1. nyers	10 —
301*b* 2-ből	Fabotok (bot- és ernyőfogantyuk is), hajlítva és pácolva (itatva) vagy csak pácolva (itatva)	10·—
302*b* 2-ből	Bútor tömör bükkfából, közönséges fából való furnirozott betétekkel is	24·—
303-ból	Bútor tömör bükkfából, fínom fából való furnirozott betétekkel is	35·—
318	Üvegkörte, villamos izzólámpák számára . .	30·—
339	Cement	0·80
340*b*	Égetett, oltott mész (marómész)	0·20
352-ből	Nem tűzálló tégla agyagból, égetetlen vagy égetett:	
	a) tovább meg nem munkálva:	
	1. közönséges fali és kövezettégla . . .	0·08
	2. közönséges tetőcserép	0·16
	3. horonytetőcserép és üreges tégla (hurdis)	0·70
400 tsz.-hoz tartozó Jegyzetből	Surolt kulcs	22·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	aus 1. mehrfarbig bedruckt aus oder mit Buntpapier, Gold- oder Silberpapier, auch mit Bildern oder Malereien:	
	Faltschachteln, nicht mit Papier überzogen	40·—
aus 298	Furniere und Sperrholz:	
	a) Furniere:	
	1. roh, gefärbt oder gebeizt	8·—
	b) Sperrholz:	
	1. roh	10·—
aus 301*b* 2	Stöcke (auch Stock- und Schirmgriffe) aus Holz, gebogen und gebeizt (getränkt) oder bloss gebeizt (getränkt).	10·—
aus 302*b* 2	Möbel aus massivem Buchenholz, auch mit furnierten Einlagen aus gewöhnlichem Holz	24·—
aus 303	Möbel aus massivem Buchenholz, auch mit furnierten Einlagen aus feinen Hölzern	35·—
318	Glaskolben (Glasbirnen) für elektrische Glühlampen	30·—
339	Zement	0·80
340*b*	Kalk, gebrannt, gelöscht (Ätzkalk)	0·20
aus 352	Ziegel, nicht feuerfeste, aus Ton (Lehm), ungebrannt oder gebrannt:	
	a) nicht weiter bearbeitet:	
	1. Mauer- und Pflasterziegel, gewöhnliche	0·08
	2. Dachziegel, gewöhnliche	0·16
	3. Dachfalzziegel und Hurdis	0·70
Aus Anmerkung zu T. Nr. 400:	Gescheuerte Schlüssel	22·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronanan
		100 kg.-kint
428*c*-ből	Villamos szerelési célokra szolgáló kis tárgyak rézből és ennek öttvényeiből:	
	1. nyersen vagy közönségesen megmunkálva	60·—
	2. fínoman megmunkálva	120·—
438-ból	Gőzszivattyú:	
	d) darabonkint 2500 kg-nál kisebb, de legalább 1000 kg súlyban	36·—
	darabonkint 1000 kg-nál kisebb, de legalább 200 kg súlyban	40·—
	e)-ből darabonkint 200 kg-nál kisebb, de legalább 100 kg súlyban	42·—
441*c*-ből	Külön meg nem nevezett gépek és készülékek vasból:	
	2. darabonkint 10.000 kg-nál kisebb, de legalább 1000 kg súlyban:	
	malomipari gépek	25·—
	szivattyúk	30·—
	3. darabonkint 1000 kg-nál kisebb, de legalább 200 kg súlyban:	
	malomipari gépek	30·—
	szivattyúk	40·—
	4. darabonkint 200 kg-nál kisebb súlyban:	
	malomipari gépek	36·—
	szivattyúk 200 kg-nál kisebb, de legalább 100 kg súlyban	42·—
447*b*-ből	Izzólámpák	200·—
448	Külön meg nem nevezett villamos készülékek és berendezések, mint: kapcsoló- és kontaktkészülékek, inditók, szabályozók, ellenállások, mindennemű galvánelemek, zsebelemek és zsebakkumulátorok, biztosítók, kapcsolók, foglalatok, villám ellen óvó berendezések, elágazó berendezések beépített szorítókkal, izzólámpakupakok, fűtő- és főzőkészülékek, darabonkint:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 428*c*	Kleine Gegenstände für die elektrische Montage aus Kupfer und dessen Legierungen:	
	1. roh oder gewöhnlich bearbeitet . . .	60·—
	2. fein bearbeitet	120·—
aus 438	Dampfpumpen:	
	d) im Stückgewichte unter 2500 bis 1000 kg	36·—
	im Stückgewichte unter 1000 kg bis 200 kg	40·—
	aus *e)* im Stückgewichte unter 200 kg bis 100 kg	42·—
aus 441*c*	Maschinen und Apparate, nicht besonders benannte aus Eisen im Stückgewichte:	
	2. unter 10.000 kg bis 1000 Kg.:	
	Spezialmaschinen für die Müllerei . .	25·—
	Pumpen	30·—
	3. unter 1000 kg bis 200 kg:	
	Spezialmaschinen für die Müllerei . .	30·—
	Pumpen	40·—
	4. unter 200 kg:	
	Spezialmaschinen für die Müllerei . .	36·—
	Pumpen unter 200 kg bis 100 kg .	42·—
aus 447*b*	Glühlampen	200·—
448	Nicht besonders benannte elektrische Apparate und Vorrichtungen, wie Schalt- und Kontaktvorrichtungen, Anlasser, Regulatoren, Widerstände, galvanische Elemente aller Art, Taschenbatterien und Taschenakkumulatoren, Sicherungen, Schalter, Fassungen, Blitzschutzvorrichtungen, Abzweigvorrichtungen mit eingebauten Klemmen, Glühlampensockel, Heiz- und Kochapparate im Stückgewichte:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	a) 250 kg. és azon felüli súlyban	65·—
	b) 250 kg.-on aluli, de legalább 20 kg. súlyban	90·—
	c) 20 kg.-on aluli, de legalább 5. kg súlyban	120·—
	d) 5 kg.-on aluli, de legalább 500 g. súlyban	150·—
	e) 500 g.-on aluli súlyban:	
	1. 500 g.-on aluli, de legalább 250 g. súlyban	180·—
	2. 250 g.-on aluli súlyban	165·—
499*d*	Kénsav:	
	1. nem füstölgő	2·60
	2. füstölgő (oleum)	3·70
500*e*	Ammoniumhydroxid (szalmiákszesz)	3·60
510*a*-ból	Kazein	vm.
510*d*	Mindennemű enyv	14·50
510*e*2	Búzakeményítő (búzakeményítőliszt is) . . .	4 korona pótlék a buzaliszt vámjához.
510*f*2-ből	Vargacsiriz	10·—
539*a*-ból	Kálikenőszappan, legfeljebb 5% alkohol tartalommal, lysoform gyártására, engedélyjegyre	10·—
548*e*-ből	Játékszer kaucsukból	90·—
555-ből	Olajpogácsa	vm.

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	a) von 250 kg oder mehr	65·—
	b) unter 250 kg bis 20 kg	90·—
	c) unter 20 kg bis 5 kg	120·—
	d) unter 5 kg bis 500 g	150·—
	e) unter 500 g:	
	1. unter 500 g bis 250 g	180·—
	2. unter 250 g	165·—
499*d*	Schwefelsäure:	
	1. nicht rauchende	2·60
	2 rauchende (Oleum)	3·70
500*e*	Ammoniumhydroxyd (Salmiakgeist)	3·60
aus 510*a*	Kasein	frei
510*d*	Leim aller Art	14·50
510*e*2	Weizenstärke (auch Weizenstärkemehl) . .	Zuschlag von 4 zum Zoll von Weizenmehl
aus 510*f*2	Kleister	10·—
aus 539*a*	Kalischmierseife mit höchstens 5% Alkoholgehalt zur Lysoformerzeugung auf Erlaubnisschein	10·—
aus 548*e*	Spielwaren aus Kautschuk	90·—
aus 555	Ölkuchen	frei

B) melléklet

(a magyar vámtarifához).

Tarifaszám	**Az áru megnevezése**	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
77*a*-ból	Friss alma, csomagolatlanul, ömlesztve:	
	1. szeptember 1-től november 15-ig . .	1·—
	2 november 16-tól augusztus 31-ig, továbbá zsákokban legalább 50 kg. nyerssúlyban . . . . , ...	7·—
81*a*	Kerti szamóca (földi eper) június 1-től december 31-ig	15·—
134-ből	Ásványvíz a zárójegyzőkönyvben megnevezett osztrák forrásokból	vm.
	Jegyzet. Az ásványvizes üvegek elvámolása a mindenkori palackvám szerint történik.	
153-ból	Kandiszcukor	26 —
159*c*-ből	Csokoládéból vagy csokoládé felhasználásával készült cukorka	210·—
171-ből	Levesízesítők, leveskockák	150·—
257	Borkősav	30·—
270-ből	Káliumklorát	10·—
271*d* ből	Krómtimsó	vm.
274-ből	Nátriumszulfid	vm.
275-ből	Káliumnitrát, nátriumnitrit	vm.

Anlage *B)*

(zum ungarischen Zolltarif).

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 77*a*	Äpfel, frisch, unverpackt, lose verladen:	
	1. vom 1. September bis 15. November	1·—
	2. vom 16. November bis 31. August, sowie in Säcken von mindestens 50 kg Rohgewicht	7·—
81*a*	Gartenerdbeeren, vom 1. Juni bis 31. Dezember	15·—
aus 134	Mineralwässer aus den im Schlussprotokoll genannten österreichischen Quellen . .	frei
	Anmerkung: Die Verzollung der Mineralwasserflaschen erfolgt zum jeweiligen Flaschenzoll.	
aus 153	Kandiszucker	26·—
aus 159*c*	Bonbons aus Schokolade oder mit Anwendung von Schokolade hergestellt	210·—
aus 171	Suppenwürzen, Suppenwürfel	150·—
257	Weinsteinsäure	30·—
aus 270	Kaliumchlorat	10·—
aus 271*d*	Chromalaun	frei
aus 274	Schwefelnatrium.	frei
aus 275	Salpetersaures Kalium, salpetrigsaures Natrium	frei

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
276*b* 2	Nátriumkárbonát (szóda), kristályos . . .	2·25
285	Másutt nem említett ciánidok (kálium- és nátriumciánid, sárga és vörös vérlúgsó) . .	vm.
287*a*-ból	Szilárd vízüveg	vm.
350	Tisztított terpentinolaj	vm.
351	Gyantaolaj	8·—
358*c*	Gyertya 25%-nál kevesebb, de legalább 5% stearin-tartalommal (paraffin-kompozíciós-gyertya)	40·—
362	Firnisz (kence) és sűrített, valamint oxidált növényi olaj	25·—
367-ből	Pipereszappan	150·—
410 ből	Törökvörösolaj . . . . . . , ...	15·—
412*a*-ból	Fehér kréta	1·—
413	Földfestékek vagy őrölt kövek és földek festékcélokra szépítve, de legfeljebb 5% szépítőanyaggal	12·—
414*c*	Ólomfehér, 250 gr. vagy annál nagyobb súlyú préselt darabokban is	15·—
414*d*	Ólomoxid:	
	őrölt ólomgelét	15·—
	minium	18·—
414*g*	Krómsárga, cinksárga, krómcinóber, krómzöld, cinkzöld	32·50
414*m*-ből	Földfesték, 5%-nál több szépítőanyaggal . .	32·—
416*a*-ból	Lenolaj nélkül készült fekete újságfesték . .	15·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
276*b* 2	Kohlensaures Natrium (Soda), kristallisiert .	2·25
285	Zyanide, anderweitig nicht genannt (Kalium- und Natriumzyanid, gelbes und rotes Blutlaugensalz)	frei
aus 287*a*	Wasserglas, fest	frei
350	Terpentinöl, gereinigt	frei
351	Harzöl	8·—
358*c*	Kerzen mit einem Stearingehalt von weniger als 25 %, doch mindestens 5 % (Paraffinkompositionskerzen)	40·—
362	Firnis und eingedicktes, sowie oxydiertes Pflanzenöl	25·—
aus 367	Toiletteseife	150·—
aus 410	Türkischrotöl	15·—
aus 412*a*	Weisse Kreide	1·—
413	Erdfarben oder gemahlene Steine und Erden zu Farbzwecken, mit einem Beisatz von höchstens 5 % geschönt	12·—
414*c*	Bleiweiss, auch in Stücken von 250 g oder mehr, gepresst	15·—
414*d*	Bleioxyd:	
	Bleiglätte, gemahlen	15·—
	Minium	18·—
414*g*	Chromgelb, Zinkgelb, Chromzinnober, Chromgrün, Zinkgrün	32·50
aus 414*m*	Erdfarben, mit einem Beisatz von mehr als 5 % geschönt	32·—
416*a*	Ohne Leinöl hergestellte Zeitungsdruckerschwärze	15·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
416*b*	Más nyomdafesték	40·—
458*c*-ből	A zárójegyzőkönyvben névszerint felsorolt vegyileg egységes gyógyszerek a kisforgalom számára tablettákban kiszerelve	az érték 15%-a
458*d*-ből	Elkészített gyógyszerek a zárójegyzőkönyv értelmében	az érték 15%-a, de legfeljebb 750·—
460	Tej(sajt)oltó	az érték 20%-a
470*a* 1	Méretekre szabott ládarészek, nyersen (gyalulatlanul, hornyolatlanul, enyvezetlenül, szegezetlenül)	100 kg.-kint 1·80
475*a* 2-ből	Gyalutok, viaszkolva is	25·—
475*b*-ből	Telített létra	32·—
	Vasalt kaptafák mechanikai cipőgyárak részére engedélyjegyes forgalomban . . .	35·—
478-ból	Sportcikkek és tornaszerek fából:	
	a) csupán vassal vagy fémmel kapcsolatban:	
	szánkó	30·—
	skí	35·—
	b) másfélék:	
	szánkó	40·—
	skí	50·—
479*b*-ből	Más furnirok 1·8 mm. vastagságon alul:	
	1. európai fanemekből:	
	α) hasítva vagy hántva.	14·—
	2. tengerentúli (exotikus) fanemekből . .	18·—
479*c*	Többrétegű, furnirlapokból keresztirányban egymásra ragasztott lapok	14·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
416*b*	Andere Druckerfarben	40·—
aus 458*c*	Chemisch einheitliche Medikamente (im Schlussprotokoll namentlich angeführt) für den Kleinverkauf in Tabletten adjustiert	15% v. W.
aus 458*d*	Zubereitete Medikamente laut Schlussprotokoll	15% v. W. doch höchstens 750·—
460	Milch(Käse)lab	20% v. W.
470*a* 1	Nach Mass geschnittene Kistenbestandteile, roh (ungehobelt, ohne Nut, unverleimt, ungenagelt)	für 100 kg 1·80
aus 475*a* 2	Hobelgestelle, auch gewachst	25·—
aus 475*b*	Leitern, imprägniert	32·—
	Schuhleisten, mit Eisen beschlagen (Maschinleisten), für mechanische Schuhfabriken auf Erlaubnisschein	35·—
aus 478	Sport- und Turngeräte aus Holz:	
	a) bloss in Verbindung mit Eisen oder Metall:	
	Schlitten	30·—
	Skier	35·—
	b) andere:	
	Schlitten.	40·—
	Skier	50·—
aus 479*b*	Fourniere, andere, in der Stärke unter 1·8 mm:	
	1. aus europäischen Holzarten:	
	a) gespalten oder geschält	14·—
	2. aus überseeischen Holzarten	18·—
479*c*	Sperrplatten (mehrschichtige, aus Fournierblättern kreuzweise verleimte Platten) .	14·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
484*b* 1-ből	Nyugvószékek, kar- és lábtámasztékkal is, textilanyagokkal való kapcsolat nélkül .	40·—
487-ből	Más furnirozott fabútor, a 485. és 486. számok alatt megnevezettek kivételével:	
	b) egyszínűre fényezve (politurozva):	
	2. habos vagy tengerentúli (exotikus) fanemekből készült furnirokkal	70·—
	c) billiárd	70·—
	más, szobrászmunkával, rakott (mozaik) vagy berakott (intarzia), beégetett vagy többszínű diszítéssel vagy más anyagokkal kapcsolatban vagy díszvasalásokkal vagy hajlított felületű ajtókkal vagy fiókokkal, fémintarziával (Boulemunkával), mindenféle aranyozott, ezüstözött vagy bronzozott bútor	200·—
488*b*	Másutt nem említett iskolai és irodai faáruk; másfélék:	
	nem lakkozva	50·—
	egyéb	60·—
489-ből	Facsövek, kátrányozva, homokozva, vasdróttal átfonva is	6·—
	Cipőtágító	48·—
	Csomagolási célokra szolgáló fadoboz:	
	fűzve vagy szegezve	25·—
	hornyolva vagy fogazva	45·—
	lakkozva	60·—
495	Más papiroslemez négyzetméterenkint 180 g. vagy annál nagyobb súlyban:	
	a) kézilemez, tovább meg nem munkálva:	
	1. négyzetméterenkint 385 g. vagy annál nagyobb súlyban:	
	α) szürke lemez	5·25
	β) másféle	4·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 484*b* 1	Liegestühle, auch mit Arm- und Fusstützen, ohne Verbindung mit Textilstoffen . .	40·—
aus 487	Andere fournierte Holzmöbel, mit Ausnahme der unter den Nrn. 485 und 486 genannten:	
	b) in einer Farbe politiert:	
	2. mit maserigen Fournieren oder solchen aus überseeischen Holzarten	70·—
	c) Billards	70·—
	andere mit Bildschnitzerarbeiten, mit Mosaik- oder Intarsie-, mit eingebrannten oder mehrfarbigen Verzierungen oder in Verbindung mit anderen Materialien oder mit Zierbeschlägen oder mit krummflächigen Türen oder Schubläden, mit Metallintarsien (Boulearbeit), vergoldete, versilberte oder bronzierte Möbel aller Art	200·—
488*b*	Anderweit nicht genannte Holzwaren für Schul- und Kanzleizwecke, andere:	
	nicht lackiert	50·—
	andere	60·—
aus 489	Holzröhren, auch geteert, besandet, mit Eisendraht umsponnen	6·—
	Schuhstrecker	48·—
	Holzschachteln zu Verpackungszwecken:	
	geheftet oder genagelt	25·—
	genutet oder gezinkt	45·—
	lackiert	60·—
495	Andere Pappen im Gewichte von 180 g oder mehr auf 1 Geviertmeter:	
	a) Handpappe, weiter nicht bearbeitet:	
	1. im Gewichte von 385 g oder mehr auf 1 Geviertmeter:	
	α) Graupappe	5·25
	β) andere	4·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	2. négyzetméterenkint 385 g.-on aluli súlyban	6·—
	b) gép(karton)lemez:	
	1 négyzetméterenkint 250 g. vagy annál nagyobb súlyban:	
	α) simítatlan, természetes színű, két vagy három rétegű is, tovább meg nem munkálva	8·—
	β) simítatlan, anyagában festett, tovább meg nem munkálva	9·—
	γ) simított, továbbá az e tétel alatt eddig említett összes lemezek tovább megmunkálva	10·50
	2-ből: négyzetméterenkint 250 g.-on aluli súlyban, tovább megmunkálva is, de nem kasirozva	12·—
496*a*-ból	Lomscsomagolópapiros négyzetméterenkint 30 g. és annál nagyobb súlyban	7·50
496*b*-ből	Kalapcsomagolópapíros, csupán egy oldalon simított, négyzetméterenkint 30 g.-on aluli, de legalább 20 g. súlyban	14·50
499-ből	Kalapcsomagolópapiros, csupán egy oldalon simított, négyzetméterenkint 20 g.-nál kisebb, de legalább 18 g. súlyban . . .	14·50
504*b*	Indigo-, karbon- és efféle színes átíró vagy átütő másolópapiros	200·—
505	Vonalozott papiros:	Pótlék a 497c tsz. mindenkori vámjához:
	a) ívekben	8·—
	b) hajtogatva, csomagokba vagy dobozokba rakva	13·—
510*b*	Papiroszacskó és papiroszsák:	
	Papiroszacskó közönséges csomagolópapirosból, béleletlen, 1000 drb.-kint 4 kg.-nál nagyobb súlyban:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	2. im Gewichte von weniger als 385 g auf 1 Geviertmeter	6·—
	b) Maschinen(Karton)pappe:	
	1. im Gewichte von 250 g oder mehr auf 1 Geviertmeter:	
	α) ungeglättet, in natürlicher Farbe, auch Duplex- oder Triplexpappe, weiter nicht bearbeitet	8·—
	β) ungeglättet, in der Masse gefärbt, weiter nicht bearbeitet	9·—
	γ) geglättet, weiters sämtliche in dieser Tarifnummer bisher genannten Pappen weiter bearbeitet	10·50
	aus 2. im Gewichte von weniger als 250 g auf 1 Geviertmeter, auch weiter bearbeitet, jedoch nicht kaschiert	12·—
aus 496*a*	Lomspackpapier, im Gewichte von 30 g und mehr auf 1 Geviertmeter	7·50
aus 496*b*	Hutpackpapier, bloss auf einer Seite geglättet, im Gewichte von weniger als 30 g, doch mindestens 20 g auf 1 Geviertmeter	14·50
aus 499	Hutpackpapier, bloss auf einer Seite geglättet, im Gewichte von 18 g oder mehr, doch weniger als 20 g auf 1 Geviertmeter . .	14·50
504*b*	Indigo-, Karbon- und derartige farbige Kopierpapiere, zum Durchschreiben oder Durchklopfen	200·—
505	Liniertes Papier:	Zuschlag zu dem jeweiligen Zoll der T. Nr. 497c:
	a) in Bogen	8·—
	b) gefalzt, in Päckchen oder Schachteln gelegt	13·—
510*b*	Papiertüten und Papiersäcke:	
	Papiersäcke (Tüten) aus gewöhnlichem Packpapier, ungefüttert, im Gewichte von mehr als 4 kg für 1000 Stück:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	nyomás nélkül	30·—
	nyomással	36·—
	másféle mindennemű fínom zacskó, bélelve is	60·—
514*b* 2-ből	Papiroscímke több színben, arany-, ezüst- vagy bronznyomással is:	
	sem lakkozva, sem domborítva	110·—
	másféle	150·—
515*b*-ből	Levélboríték, másféle:	
	ablakos boríték, nyomással is	75·—
	másféle, nyomással vagy bélelve . . .	80·—
	másféle, csupán mintázott belső felülettel	70·—
516-ból	Levélpapiros:	
	a) csomagban vagy közönséges dobozban vagy mappában:	
	1-ből: szabadon, csupán hajtogatva, nem dobozba rakva, 500 íves csomagolásban, 21/34 cm., valamint 28–30/22–23·5 cm. nagyságban, nem vonalozva, nem mintázva	Pótlék a 497/c tsz. mindenkori vámjához 5·—
	2. másféle	70·—
	b) fínom dobozban vagy tömbben:	
	2. másféle	90·—
517*b*-ből	Névjegy-, meghívó- és efféle kártya szabásosan, dobozban is:	
	nyomás nélkül (gyászkeret nélkül is) .	55·—
	nyomással	65·—
519-ből	Kész gyermekképeskönyv, más mint magyarnyelvű szöveggel is	50·—
521-ből	Kifestésre, kivágásra való képek és levonóképek; gyermek- és társasjátékokhoz való képek; lombfűrész- és fafaragási munkákhoz való, továbbá rajz-, írás-, varrás-, szabás- és himzésminták; szövegnélküli divatképek; gyermekképesívek szöveggel vagy szöveg nélkül:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	unbedruckt	30·—
	bedruckt	36·—
	andere feine Tüten aller Art, auch mit Einlagen	60·—
aus 514*b* 2	Papieretiketten, mehrfarbig, auch mit Gold-, Silber- oder Bronzedruck:	
	weder lackiert noch geprägt	110·—
	andere	150·—
aus 515*b*	Briefumschläge, andere:	
	Fensterbriefumschläge, auch bedruckt .	75·—
	andere, mit Aufdruck oder gefüttert . .	80·—
	andere, bloss mit gemusterter Innenfläche	70·—
aus 516	Briefpapier:	
	a) in Päckchen oder gewöhnlichen Kartons oder Mappen:	
	aus 1. lose, bloss gefalzt, nicht in Kartons, in Packungen zu 500 Bogen in der Grösse von 21/34 cm, sowie 22 bis $23^1/_2$/28 bis 30 cm, nicht liniert, nicht dessiniert	Zuschlag zu dem jeweiligen Zoll der T. Nr. 497*c*: 5·—
	2. anderes	70·—
	b) in feinen Kartons oder in Blockform:	
	2. anderes	90·—
aus 517*b*	Visit-, Einladungs- u. dgl. Karten, beschnitten, auch in Schachteln:	
	ohne Aufdruck (auch ohne Trauerrand)	55·—
	mit Aufdruck	65·—
aus 519	Fertige Kinderbilderbücher, auch mit Text in anderer als ungarischer Sprache . . .	50·—
aus 521	Bilderbogen zum Ausmalen, zum Ausschneiden, zum Abziehen; Bilder zu Kinder- und Gesellschaftsspielen; Vorlagen für Laubsäge- und Holzschnitzarbeiten sowie Zeichen-, Schreib-, Näh-, Zuschneide- und Stickvorlagen; Modebilder ohne Text; Kinderbilderbogen mit oder ohne Text:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	a) egy vagy két színűek	80·—
	b) többszínűek, arany-, ezüst- vagy bronznyomással, dombornyomással vagy csákozva, zselatinozva	120·—
526-ból	Albumok, zsebjegyzőkönyvek és íróasztal-alátétek:	
	b) fél- vagy egész vászon- vagy műbőrkötésben	160·—
	c-ből: bőrkötésben	280·—
529*c*	Hengeres doboz és tok, húzott, tekercselt és sajtolt doboz nyomás vagy domborítás és bevonás nélkül	40·—
529*d*	Az 529 *a—c* tsz. alá tartozó áruk nyomással, domborítással vagy címkékkel, de bevonás nélkül	50·—
529*e*	Papirossal bevont, domborított, nyomott, aranyszínű vagy aranynyomással ellátott doboz, az 529 *g* tsz. alá tartozó ékszerdobozok kivételével:	
	belső felszerelés nélkül	75·—
	papirossal vagy fával való belső szereléssel	90·—
529*f*	Más anyagokkal bevont, díszített vagy szerelt doboz, étui és efféle, favázzal is, az 529 *g* tsz. alá tartozó ékszerdobozok és a 962 tsz. alá tartozó díszműáruk kivételével:	
	selyemmel, műselyemmel vagy félselyemmel kapcsolatban	240·—
	másféle	200·—
531-ből	Kivágott festőminta (patron)	180·—
532-ből	Palackzárnak való papirostárcsa, nyomás nélkül	50·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	a) ein oder zweifarbig	80·—
	b) mehrfarbig, mit Gold-, Silber- oder Bronzedruck, mit Reliefdruck oder gestanzt, gelatiniert	120·—
aus 526	Albums, Taschennotizbücher und Schreibtischunterlagen:	
	b) in Halb- oder Ganzleinwand oder Kunstleder gebunden	160·—
	aus *c)* in Leder gebunden	280·—
529*c*	Zylindrische Schachteln und Etuis, gezogene, gerollte und gepresste Schachteln ohne Aufdruck oder Reliefdruck, nicht überzogen	40·—
529*d*	Waren der Tarifnummern 529 *a* bis *c* mit Aufdruck, Reliefdruck oder Etiketten, jedoch ohne Überzug	50·—
529*e*	Schachteln mit Papier überzogen, mit Reliefdruck oder Aufdruck, mit Goldrand oder Goldaufdruck, mit Ausnahme der Schmucketuis der T. Nr. 529 *g*:	
	ohne innere Adjustierung	75·—
	mit innerer Adjustierung aus Papier oder Holz	90·—
529*f*	Schachteln, Etuis u. dgl. mit anderen Materialien überzogen, verziert oder adjustiert, mit Ausnahme der Schmucketuis der T. Nr. 529 *g* und der Galanteriewaren der T. Nr. 962, auch mit Holzrippen:	
	in Verbindung mit Seide, Kunstseide oder Halbseide	240·—
	andere	200·—
aus 531	Malerschablonen (Patronen)	180·—
aus 532	Pappscheiben für Flaschenverschlüsse, unbedruckt	50·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
534*a*-ból	Másutt nem említett nyomdai termékek, könyvkötészeti kidolgozás nélkül:	
	1. egy vagy két színűek:	
	üres gyászjelentés	70·—
	palackzárnak való papirostárcsa . .	50·
	2. több színűek, arany-, ezüst- vagy dombornyomással, lakkozva is:	
	üres gyászjelentés	90·—
	palackzárnak való papirostárcsa . .	50·—
548-ból	Egyágú nyers pamutfonal:	
	a) az angol számozási mód szerint a 12. számig bezárólag	19·50
	b) az angol számozási mód szerint a 12. számon felül a 32. számig bezárólag:	
	az angol számozási mód szerint a 27. számig bezárólag	27·—
	az angol számozási mód szerint a 27. számon felül	31·—
	c) az angol számozási mód szerint a 32. számon felül az 50. számig bezárólag .	40·—
549-ből	Két- vagy többágú nyers pamutfonal:	
	a) egyszer cérnázva;	
	1. az angol számozási mód szerint a 12. számig bezárólag	32·—
	2. az angol számozási mód szerint a 12. számon felül a 32. számig bezárólag:	
	az angol számozási mód szerint a 27. számig bezárólag	46·—
	az angol számozási mód szerint a 27. számon felül	55·—
	3. az angol számozási mód szerint a 32. számon felül az 50. számig bezárólag	80·—
550	Fehérített, mercerizált, fényesített, festett vagy színnyomatos pamutfonal az illető nyersfonal vámján felül a következő pótlék alá esik:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 534*a*	Anderweit nicht genannte Druckereierzeugnisse, ohne Buchbinderarbeit:	
	1. ein- oder zweifärbig:	
	leere Partezettel	70·—
	Pappscheiben für Flaschenverschlüsse .	50·—
	2. mehrfärbig, mit Gold-, Silber- oder Reliefdruck, auch lackiert:	
	leere Partezettel	90·—
	Pappscheiben für Flaschenverschlüsse .	50·—
aus 548	Baumwollgarn, roh, eindrähtig:	
	a) bis Nr. 12 englisch einschliesslich . . .	19·50
	b) über Nr. 12 englisch bis Nr. 32 englisch einschliesslich:	
	bis Nr. 27 englisch einschliesslich . . .	27·—
	über Nr. 27 englisch	31·—
	c) über Nr. 32 englisch bis Nr. 50 englisch einschliesslich	40·—
aus 549	Baumwollgarn, roh, zwei- oder mehrdrähtig:	
	a) einmal gezwirnt:	
	1. bis Nr. 12 englisch einschliesslich . .	32·—
	2. über Nr. 12 englisch bis Nr. 32 englisch einschliesslich:	
	bis Nr. 27 englisch einschliesslich . .	46·—
	über Nr. 27 englisch	55·—
	3. über Nr. 32 englisch bis Nr. 50 englisch einschliesslich	80·—
550	Baumwollgarne, gebleicht, merzerisiert, lustriert, gefärbt oder bedruckt fallen unter den Zoll der entsprechenden rohen Garne mit folgendem Zuschlag:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	a) fehérítve	14·—
	b) mercerizálva vagy fényesítve	22·—
	c) festve vagy színnyomatosan.	28· -
	d) fehérítve és mercerizálva vagy fényesítve	32·—
	e) festve vagy színnyomatosan és mercerizálva	40·—
	vasfonal	50·—
551*a* 2-ből	A kisforgalom számára kiszerelt pamutfonal 5 g-nál nagyobb súlyú kiszerelésben, másféle:	
	varrócérna facsévéken	280·—
554-ből	Fínom pamutszövet, az angol számozási mód szerint 50. számúnál finomabb, de legfeljebb 100. számú fonalból:	
	b) fehérítve	325·—
	c) festve	350·—
	d) 1—4 színnel nyomva vagy 2 színnel tarkán szőve	425·—
	e) 5 vagy több színnel nyomva vagy több mint két színnel tarkán szőve . . .	455·—
Az 558. tsz utáni 1) jegyzetből	Az 554*b*—*e* tsz.-ok alá tartozó végben mercerizált pamutszövet vagy egészen vagy részben mercerizált pamutfonalból készült szövet az illető pamutszövet vámján felül 20 korona pótlék alá esik	
570*a* 1 *β*-ból	Mustrátlan, nyers szövet lenlánccal és kender- vagy jutavetülékkel, négyzetcentiméterenkint láncirányban és vetülékirányban együtt 20-nál több, de legfeljebb 40 fonallal	96·—
583-ból	Fésűsfonal:	
	b) nyers, kettős vagy többesével sodrott fonal:	
	1. a metrikus számozási mód szerint a 32. számig bezárólag:	
	a metrikus számozási mód szerint a 16. számig bezárólag	70·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	a) gebleicht	14·—
	b) merzerisiert oder lustriert	22·—
	c) gefärbt oder bedruckt	28·—
	d) gebleicht und merzerisiert oder lustriert	32·—
	e) gefärbt oder bedruckt und merzerisiert .	40·—
	Eisengarne	50·—
aus 551*a* 2	Baumwollgarn für den Kleinverkauf adjustiert in Aufmachungen mit einem Stückgewicht von mehr als 5 g, andere:	
	Nähzwirn auf Holzspulen	280·—
aus 554	Feine Baumwollgewebe aus Garnen über Nr. 50 englisch bis einschliesslich Nr. 100 englisch:	
	b) gebleicht	325·—
	c) gefärbt	350·—
	d) bedruckt mit 1 bis 4 Farben oder mit 2 Farben bunt gewebt	425·—
	e) bedruckt mit 5 oder mehr Farben oder mit mehr als 2 Farben bunt gewebt .	455·—
aus Anmerkung 1 nach T. Nr. 558	Baumwollgewebe der T. Nrn. 554 *b* bis *e* im Stück merzerisiert oder ganz oder teilweise aus merzerisiertem Garn hergestellt, unterliegen einem Zuschlag von . . .	20·—
aus 570*a*, 1/*β*	Gewebe mit Leinenkette und Hanf- oder Juteschuss ungemustert, roh, in der Kette und dem Schuss zusammen auf 1 Geviertzentimeter mit mehr als 20, doch höchstens 40 Fäden	96·—
aus 583	Kammgarne:	
	b) roh, zweifach oder mehrfach:	
	1. bis Nr. 32 metrisch einschliesslich:	
	bis Nr. 16 metrisch einschliesslich . .	70·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	a metrikus számozási mód szerint a 16. számon felül	75·—
	2. a metrikus számozási mód szerint a 32. számon felül a 48. számig bezárólag	100 —
	3. a metrikus számozási mód szerint a 48. számon felül	125·—
	d) fehérített, festett, színnyomatos vagy melirozott kettesével vagy többesével sodrott fonal:	
	1. a metrikus számozási mód szerint a 32. számig bezárólag:	
	a metrikus számozási mód szerint a 16. számig bezárólag	90·—
	a metrikus számozási mód szerint a 16. számon felül	93·—
	2. a metrikus számozási mód szerint a 32. számon felül a 48. számig bezárólag	118·—
	3. a 48. számon felül	143·—
585*a*-ból	Durva pokróc és takaró túlnyomóan állati szőrfonalból	60·—
585*b* 1-ből	Hulladéktakaró, melynek láncfonala növényi fonóanyagból, vetüléke műgyapjúból való, mosatlanul, láncöltésszerű beszegéssel is, négyzetméterenkint 700 gr.-nál nagyobb súlyban	60·—
589*a*	Durva nemez marha-, kutya-, disznó- és hasonló állati szőrből	50·—
606*b*-ből	Ponyvaszövet négyzetméterenkint 800 gr.-nál kisebb, de 600 gr.-nál nagyobb súlyban	150·—
610*a*	Másutt nem említett viaszosvászon, viaszosmuszlin és viaszos-tafota, színnyomás nélkül vagy színnyomással, de szabásos minta nélkül:	
	1. négyzetméterenkint 500 gr. vagy azon felüli súlyban	210·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	über Nr. 16 metrisch	75·—
	2. über Nr. 32 metrisch bis Nr. 48 metrisch einschliesslich	100·—
	3. über Nr. 48 metrisch	125·—
	d) gebleicht, gefärbt, bedruckt oder meliert, zweifach oder mehrfach:	
	1. bis Nr. 32 metrisch einschliesslich:	
	bis Nr. 16 metrisch einschliesslich . .	90·—
	über Nr. 16 metrisch	93·—
	2. über Nr. 32 metrisch bis Nr. 48 metrisch einschliesslich	118·—
	3. über Nr. 48 metrisch	143·—
aus 585*a*	Grobe Kotzen und Decken, überwiegend aus Tierhaargarnen	60·—
aus 585*b* 1	Abfalldecken mit vegetabilischer Kette und Kunstwollschuss, ungewaschen, auch mit kettenstichartiger Einsäumung, im Gewichte von mehr als 700 g auf 1 Geviertmeter	60·—
589*a*	Grobe Filze aus Rinds-, Hunds-, Schweins- und ähnlichen Tierhaaren	50·—
aus 606*b*	Plachenstoffe im Gewichte auf 1 Geviertmeter von weniger als 800 g, doch mehr als 600 g	150·—
610*a*	Anderweit nicht genanntes Wachstuch, Wachsmusselin und Wachstaffet, unbedruckt oder bedruckt, doch ohne abgepasstes Muster:	
	1. im Gewichte auf 1 Geviertmeter von 500 g oder mehr	210·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	2. négyzetméterenkint 500 gr.-on aluli súlyban	280·—
612*e*	Kötszövött és kötött árúk gyapjúból, másfélék, varrással is	650·—
A 612 tsz. utáni Jegyzetből	A 612 *e* szám alá tartozó kötszövött és kötött árukat, ha azokban a selyem- vagy műselyemfonalak aránya legfeljebb 15%, e tétel szerint kell megvámolni 33 1/3%-os pótlékkal.	
614*d*-ből	Kötszövött és kötött áruk műselyemből vagy félselyemből (azaz melyeknél a selyemfonal aránya 15%-nál több, de legfeljebb 50%), másfélék, varrással is:	
	egészen műselyemből	1600·—
	gyapjúból: 15%-nál több, de legfeljebb 50% műselyemfonallal .	1000·—
	50%-nál több műselyemfonallal	1600·—
616-ból	Csipke és léghímzés:	
	a) pamutból és rámiéből:	
	2. túlnyomóan az angol számozási mód szerint 12. számúnál fínomabb fonalból	Az érték 50%-a
	e)-ből: léghímzés műselyemből	Az érték 50%-a
A 616 tsz utáni Jegyzetből	Hímzett pamuttüll	Az érték 50%-a
622-ből	Keskenyáruk:	100 kg.-kint
	c)-ből: pamutból:	
	3. másféle:	
	β-ból: ruganyos szalag, nem mustrásan vagy mustrásan szőve	450·—
	e) selyemből vagy műselyemből:	
	3. másféle:	
	egészen műselyemből	1600·—
	reálselyemlánccal és műselyemvetülékkel vagy fordítva	1900·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
	2. im Gewichte auf 1 Geviertmeter von weniger als 500 g	für 100 kg 280·—
612e	Wirk- und Strickwaren aus Schafwolle, andere, auch mit Näharbeit	650·—
aus Anmerkung nach T. Nr. 612	Wirk- und Strickwaren der T. Nr. 612e mit einem Beisatz von Seiden- oder Kunstseidengarnen von höchstens 15% unterliegen einem Zuschlag von	33 1/3%
aus 614d	Wirk- und Strickwaren aus Kunstseide oder Halbseide (das heisst mit einem Beisatz von Seidengarnen von mehr als 15%, doch höchstens 50%), andere, auch mit Näharbeit:	
	ganz aus Kunstseide	1600·—
	aus Schafwolle mit einem Beisatz von Kunstseidengarnen:	
	von mehr als 15%, doch höchstens 50%	1000·—
	von mehr als 50%	1600·—
aus 616	Spitzen und Luftstickereien:	
	a) aus Baumwolle und Ramié:	
	2. überwiegend aus Garnen über Nr. 12 engl.	50% v. W.
	aus *e)* Luftstickereien aus Kunstseide . ,	50% v. W.
aus Anmerkung nach T. Nr. 616	Bestickte Tülle aus Baumwolle	50% v. W.
aus 622	Schmalwaren:	für 100 kg
	aus *c)* aus Baumwolle:	
	3. andere:	
	aus *β)* elastische Bänder, ungemustert oder gemustert gewebt	450·—
	e) aus Seide oder Kunstseide:	
	3. andere:	
	ganz aus Kunstseide	1600·—
	mit der Kette aus Realseide und dem Schuss aus Kunstseide oder umgekehrt	1900·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	f) félselyemből azaz amelyekben a selyem- vagy műselyemfonalak aránya 15%-nál több, de legfeljebb 50%:	
	2-ből: ruganyos szalag	1000·—
	3-ból: ripszszerű kalapszalag, továbbá más szalag pamutlánccal és műselyem-vetülékkel vagy reálselyemlánccal és pamutvetülékkel, mindkettő fordítva is	1600·—
	g)-ből: nadrágtartók, harisnyatartók, fém-, bőr-, kaucsuk- és más alkotórészekkel is az egyes keskenyáruk tételeinek alapulvételével 40%-os pótlék alá esnek.	
	Jegyzet a 622*g* tsz.-hoz: Fűzők, keskenyárukból készült rávarrott harisnyatartókkal vagy más lényeges hozzátételekkel a keskenyáruk minősége szerint ez utóbbiak megfelelő tétele alá esnek pótlék nélkül.	
626	Férfi-, fiú- és gyermekkabát, amennyiben nincsen selyemmel, műselyemmel vagy félselyemmel bélelve vagy szőrmével kapcsolatban, ideértve az impregnált szövetből készült felsőkabátokat, a 678. sz. alá tartozók kivételével:	Az alapszövet vámján felül
	a) darabonkint 2·5 kg. és annál nagyobb súlyban évenkint 2.000 kg. mennyiségre	100%
	b) darabonkint 2·5 kg.-nál kisebb súlyban évenkint 600 kg. mennyiségben . . .	125%
628-ból	Gyermekruha évenkint 2.400 kg. mennyiségre	100%
629	Női és leányfelsőruházatok, továbbá mindennemű jelmezruha	A legmagasabb vám alá eső lényeges alkotórész vámján felül 100%

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	f) aus Halbseide (das heisst mit einem Beisatze von Seidengarnen oder Kunstseidengarnen von mehr als 15 %, doch höchstens 50 %):	
	aus 2. elastische Bänder	1000·—
	aus 3. ripsartige Hutbänder, dann andere Bänder mit Baumwollkette und Kunstseidenschuss oder Realseidenkette und Baumwollschuss, beide auch umgekehrt	1600·—
	aus *g)* Hosenträger, Strumpf- und Sockenhälter, auch mit Bestandteilen aus Metallen, Leder, Kautschuk oder anderen Materialien unterliegen einem Zuschlag von	40 %
Anmerkung zu T. Nr. 622*g*	Mieder mit angenähten Strumpfhältern oder sonst wesentlichen Zutaten aus Schmalwaren fallen je nach der Beschaffenheit der letzteren unter die entsprechende Position der Schmalwaren ohne Zuschlag.	
6 6	Überröcke für Männer, Knaben und Kinder, nicht mit Seide, Kunstseide oder Halbseide gefüttert oder in Verbindung mit Pelz, auch Überröcke aus imprägnierten Stoffen mit Ausnahme der zu der T. Nr. 678 gehörigen:	Nebst dem Zoll des Grundstoffes ein Zuschlag von:
	a) im Stückgewicht von 2·5 kg und mehr, für ein Jahreskontingent von 2.000 kg	100 %
	b) im Stückgewicht von weniger als 2·5 kg, für ein Jahreskontingent von 600 kg .	125 %
aus 628	Kinderkleider, für ein Jahreskontingent von 2.400 kg	100 %
629	Frauen- und Mädchenkleider, sowie Kostümgewänder aller Art	Nebst dem Zoll des mit dem höchsten Satze belegten wesentlichen Bestandteiles ein Zuschlag von 100 %

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		Az alapszövet vámján felül
630-ból	Női-, leány- és csecsemőfehérnemű:	
	a) közönséges szövetből:	
	1. díszítés nélkül, ideértve az egyszerű géppánttal szegélyezett vagy egyszerű likacsos varrással (ajourral) vagy rávarrott keskeny hímzéssel vagy keskeny pamutcsipkével ellátott árukat is	90%
	2. díszítéssel	120%
	b) fínom szövetből:	
	1. díszítés nélkül, ideértve az egyszerű géppánttal szegélyezett vagy egyszerű likacsos varrással (ajourral) vagy rávarrott keskeny hímzéssel vagy keskeny pamutcsipkével ellátott árukat is	140%
	2. díszítéssel	170%
		100 kg.-kint
631*a*-ból	Puha gallér	550·—
		Az alapszövet vámján felül
631*b*-ből	Férfiing	80%
633-ból	Melltartó és fűző	75%
	Nyakkendő	100%
		100 kg.-kint
	A 612*a* tsz. alá tartozó kötszövött és kötött szövetekből kiszabott és konfekcionált áruk	750·—
	A 614*a* tsz. alá tartozó kötszövött és kötött szövetekből kiszabott és konfekcionált áruk:	
	egészen műselyemből	1800·—
	gyapjúból:	
	15%-nál több, de legfeljebb 50% műselyemfonallal	1200·—
	50%-nál több műselyemfonallal . . .	1800·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		Nebst dem Zoll des Grundstoffes ein Zuschlag von:
aus 630	Frauen-, Mädchen- und Säuglingswäsche:	
	a) aus gewöhnlichen Stoffen:	
	1. unverziert, auch mit einfacher Maschinenbordüre oder mit einfachem Ajoursaum, oder mit aufgenähten schmalen Stickereien oder mit schmalen Baumwollspitzen	90%
	2. verziert.	120%
	b) aus feinen Stoffen: . . . . , .	
	1. unverziert, auch mit einfacher Maschinenbordüre oder mit einfachem Ajoursaum oder mit aufgenähten schmalen Stickereien oder mit schmalen Baumwollspitzen	140%
	2. verziert	170%
		für 100 kg
aus 631*a*	Kragen, weiche	550·—
		Nebst dem Zoll des Grundstoffes ein Zuschlag von:
aus 631*b*	Herrenhemden	80%
aus 633	Busenhälter und Mieder	75%
	Krawatten	100%
		für 100 kg
	Waren aus gewirkten und gestrickten Stoffen der T. Nr. 612*a* zugeschnitten und konfektioniert	750·—
	Waren aus gewirkten und gestrickten Stoffen der T. Nr. 614*a* zugeschnitten und konfektioniert:	
	ganz aus Kunstseide	1800·—
	aus Schafwolle mit einem Beisatz von Kunstseidengarnen:	
	von mehr als 15%, doch höchstens 50%	1200·—
	von mehr als 50%	1800·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		drb.-kint
636*a*-ból	Kész férfi- és fiúkalap nemezből, nyúlfélék szőréből:	
	1-ből: felszerelés nélkül:	
	velourkalapok	1·40
	2. felszereléssel:	
	velourkalapok	1·80
	másfélék	2·20
637	Kész női- és leánykalap nemezből:	
	a) nyúlfélék szőréből:	
	1. felszerelés nélkül	1·60
	2. felszereléssel	2·40
	b) gyapjúból vagy más szőrből:	
	1. felszerelés nélkül	1·60
	2. felszereléssel	2·40
639*b*	Női- és leánykalap szalmából, háncsból vagy más fonadékokból vagy más növényi anyagokból:	
	1. felszerelés nélkül	1·—
	2. felszereléssel	2·—
640	Mindennemű női- és leánykalap díszítve, továbbá csipkéből, tüllből, bársonyból, selyemből vagy más szövetből vagy a 637. és 639. számok alatt nem említett más anyagokból készült női- és leánykalap (a szűcsáru kivételével), díszítés nélkül is:	
	kötött női- és leánysapka gyapjúból (ú. n. svájci sapka) a letétbe helyezett minták szerint	1·—
	másfélék	3·—
642*a*	Kész szűcsárú textilanyagokkal vagy idegen bőranyaggal kapcsolatban is, a 641*a* 1 tsz. alatti prémbőrökből	100 kg.-kint 1200·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für das Stück
aus 636*a*	Fertige Männer- und Knabenhüte aus Filz, aus kaninartigen Haaren:	
	aus 1. unausgerüstet:	
	Velourhüte	1·40
	2. ausgerüstet:	
	Velourhüte	1·80
	andere	2·20
637	Fertige Frauen- und Mädchenhüte aus Filz:	
	a) aus kaninartigen Haaren:	
	1. unausgerüstet	1·60
	2. ausgerüstet	2·40
	b) aus Wolle oder anderen Haaren:	
	1. unausgerüstet	1·60
	2. ausgerüstet	2·40
639*b*	Frauen- und Mädchenhüte aus Stroh, Bast oder anderen Geflechten oder anderen pflanzlichen Stoffen:	
	1. unausgerüstet	1·—
	2. ausgerüstet	2·—
640	Aufgeputzte Frauen- und Mädchenhüte aller Art, weiters Frauen- und Mädchenhüte aus Spitzen, Tüll, Samt, Seide oder anderen Geweben oder aus anderen, in den T.-Nrn. 637 und 639 nicht genannten Stoffen (mit Ausnahme der Kürschnerwaren), auch unaufgeputzt:	
	gewirkte Frauen- und Mädchenkappen aus Schafwolle (sogenannte Schweizermützen) nach Art der hinterlegten Muster	1·—
	andere	3·—
642*a*	Fertige Kürschnerwaren auch in Verbindung mit Textilstoffen oder Leder aus Pelzwerk der T.-Nr. 641*a*, 1.	für 100 kg 1200 —

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
643	Talpbőr (mindennemű talpbőrszerűen kidolgozott bőr):	
	a) hátdarabokban (krupon, félkrupon, talpbőr, nyak- vagy hasrész nélkül):	
	1. növényi cserzésű	75·—
	2. ásványi cserzésű, vegyes cserzésű is .	105·—
	b) egész vagy félbőrökben nyak- vagy hasrésszel:	
	1. növényi cserzésű	62·50
	2. ásványi cserzésű, vegyes cserzésű is .	87·50
	c) hulladékbőr (nyakrészek, hasrészek, lábak, pofák és vállak):	
	1. növényi cserzésű	50·—
	2. ásványi cserzésű, vegyes cserzésű is .	70·—
645*a*-ból	Hajtószíjbőr, növényi cserzésű	85·—
653*a*	Hajtószíj bőrből, növényi cserzésű:	
	1. 20 mm.-nél nagyobb, de legfeljebb 250 mm. szélességben	160·—
	2. 250 mm.-nél szélesebb	160·—
656-ból	Cipő bármely anyagból való külön illesztett talppal:	páronkint
	a) a cipősarok tövétől a cipő orráig mérve legalább 23 cm. hosszú:	
	3. átvarrott lakkcipő, valamint valódi és utánzott antilopcipő	4·—
	más lakkcipő, bársony-, selyem-, atlasz-, brokát-, aranyozott, ezüstözött vagy bronzolt cipő, színpadi cipő, továbbá prémezett cipő	4·50
	5-ből: papucs, házicipő	1·10
	tornacipő a felső részre átnyúló vulkanizált kaucsuktalppal	0·90

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
643	Sohlleder (sohllederartig gearbeitetes Leder aller Art):	
	a) in Rückenstücken (Krupon, Halbkrupon, Sohlleder ohne Hals- oder Bauchteile):	
	1. lohgar	75·—
	2. mineralgar, auch kombiniert gegerbt	105·—
	b) in ganzen oder halben Häuten mit Hals- oder Bauchteilen:	
	1. lohgar	62·50
	2. mineralgar, auch kombiniert gegerbt	87·50
	c) Abfalleder (Hals-, Bauchteile, Klauen, Köpfe und Schultern):	
	1. lohgar	50·—
	2. mineralgar, auch kombiniert gegerbt	70·—
aus 645*a*	Treibriemenleder, lohgar	85·—
653*a*	Treibriemen aus Leder, lohgar:	
	1. mehr als 20 mm, doch höchstens 250 mm breit	160·—
	2. mehr als 250 mm breit	160·—
aus 656	Schuhe mit besonders angebrachten Sohlen aus Stoffen aller Art:	für das Paar
	a) mit einer Fusslänge (von dem Ansatze der Schuhferse bis zur Schnabelspitze gerechnet) von mindestens 23 cm:	
	3. durchgenähte Lackschuhe, sowie echte Antilopenschuhe und deren Imitationen	4·—
	andere Lackschuhe, Samt-, Seiden-, Atlas-, Brokatschuhe, vergoldete, versilberte oder bronzierte Schuhe, Bühnenschuhe sowie Schuhe mit Pelzverzierung . .	4·50
	aus 5. Pantoffel, Hausschuhe	1·10
	Turnschuhe mit auf den Oberteil übergreifender vulkanisierter Gummisohle .	0·90

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		páronkint
	b) a cipősarok tövétől a cipő orráig mérve 23 cm.-nél rövidebb, de legalább 15 cm. hosszú:	
	5-ből: tornacipő a felső részre átnyúló vulkanizált kaucsuktalppal	0·90
657*a*	Csizma bármely anyagból való külön illesztett talppal, fekete vagy természetes színű bőrből évi 4.000 párra a határforgalomban a zárójegyzőkönyvben megnevezett vámhivatalokon át:	
	1. a csizmasarok tövétől a csizma orráig mérve legalább 23 cm. hosszú:	
	α) béleletlen	2·—
	β) bélelve	2·50
	2. a csizmasarok tövétől a csizma orráig mérve 23 cm.-nél rövidebb:	
	α) béleletlen	1·—
	β) bélelve	1·50
661-ből	Bőröndösáru:	100 kg.-kint
	a)-ból: vulkánfibrelemezből	180·—
	c)-ből: bőrből (lakkbőrből való kivételével):	
	1. darabonkint 5 kg.-nál nagyobb súlyban	260·—
	2. másféle	300·—
	d) lakkbőrből, továbbá bármilyen anyagból toilette-, étkezési vagy hasonló készletekkel, csupán e készletek elhelyezésére szolgáló berendezéssel is:	
	1. berendezett bőröndös áruk darabonkint 5 kg.-nál nagyobb súlyban	450·—
	2. másféle	550·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für das Paar
	b) mit einer Fusslänge (von dem Ansatze der Schuhferse bis zur Schnabelspitze gerechnet) von weniger als 23 cm, doch mindestens 15 cm:	
	aus 5. Turnschuhe, mit auf den Oberteil übergreifender vulkanisierter Gummisohle	0·90
657*a*	Schaftstiefel mit besonders angebrachten Sohlen aus Stoffen aller Art, aus schwarzem oder naturfärbigem Leder für ein Jahreskontingent von 4000 Paar im Grenzverkehr über die im Schlussprotokoll genannten Zollstellen eingehend:	
	1. mit einer Fusslänge (von dem Ansatze der Stiefelferse bis zur Schnabelspitze gerechnet) von mindestens 23 cm:	
	α) ungefüttert	2·—
	β) gefüttert	2·50
	2. mit einer Fusslänge (von dem Ansatze der Stiefelferse bis zur Schnabelspitze gerechnet) von weniger als 23 cm:	
	α) ungefüttert	1·—
	β) gefüttert	1·50
aus 661	Taschnerwaren:	für 100 kg
	aus *a)* aus Vulkanfiberplatten	180·—
	aus *c)* aus Leder (mit Ausnahme von Lackleder):	
	1. im Stückgewichte von mehr als 5 kg	260·—
	2. andere	300·—
	d) aus Lackleder, sowie aus beliebigem Material mit Toilette-, Ess- und ähnlichen Geräten, auch bloss zur Unterbringung dieser Geräte eingerichtet:	
	1. eingerichtete Taschnerwaren im Stückgewichte von mehr als 5 kg	450·—
	2. andere	550·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
671*b*	Lágy kaucsukból való műszaki cikkek, másfélék	130·—
673	Sárcipő, hócipő és hócsizma	100·—
674-ből	Kerékabroncs kaucsukból:	
	a) tömör kerékabroncs:	
	2. másféle	120·—
	b)-ből: kerékpárpneumatik	240·—
677-ből	Fürdősapkák hengerelt vagy patentlemezből	300·—
678*b*	Szövet és kötött kelme kaucsukkal bevonva, áztatva, bekenve vagy kaucsukréteggel kapcsolatosan, ha az abban feldolgozott fonadék más textilanyagból való:	
	1. ágybetét	190·—
	2. másféle	300·—
	Jegyzetből: a 678 *b* szám alá tartozó szövetekből konfekcionált áruk a felhasznált alapszövet vámján felül $66^{2}/_{3}$% pótlék alá esnek.	
698*a*-ból	Drótszövet rápréselt, téglaszerűen égetett agyagtestecskékkel	6·—
715-ből	Műkorundból való csiszolókorongok	30·—
720-ból	Heraklitlapok és hasonló összetételű építőlapok a letétbe helyezett minták szerint . .	1·50
722	Nyersvas és vasöttvények;	
	a) nyers vas	1·50
	b) vasöttvények	vm.
Jegyzet a 726 tsz.-hoz:	Üreges fúróacél kerek, hatszögletű vagy nyolcszögletű keresztmetszettel a 726 *a* szám, dobverőlécacél eredeti gyártási hosszban (vagyis 2 méternél hosszabb), nem lyukasztva és nem fúrva, valamint kígyós fúróacél, tömör vagy üreges, a 726 *b* szám szerint vámolandó el	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
671*b*	Technische Artikel aus weichem Kautschuk, andere	130·—
673	Galoschen, Schneeschuhe und Schneestiefel .	100·—
aus 674	Radreifen aus Kautschuk:	
	a) Vollreifen:	
	2. andere	120·—
	aus *b)* Fahrradpneumatik	240·—
aus 677	Badehauben aus gewalzten Platten oder Patentplatten	300·—
678*b*	Gewebe und Wirkwaren mit Kautschuk überzogen, getränkt, bestrichen oder in Verbindung mit Kautschukschichten, aus anderen Textilstoffen:	
	1. Bettstoffe	190·—
	2. andere	300·—
	aus Anmerkung: Konfektionierte Gegenstände aus Geweben der T. Nr. 678*b* unterliegen einem Zuschlag von.	66²/₃%
aus 698*a*	Drahtgewebe mit aufgepressten, ziegelartig gebrannten Tonkörperchen	6·—
aus 715	Polierscheiben aus Kunstkorund	30·—
aus 720	Heraklitplatten und Bauplatten ähnlicher Zusammensetzung nach hinterlegten Mustern	1·50
722	Roheisen und Eisenlegierungen:	
	a) Roheisen	1·50
	b) Eisenlegierungen	frei
Anmerkung zu T. Nr. 726:	Hohlbohrstahl mit rundem, sechskantigem oder achtkantigem Querschnitt ist nach der T. Nr. 726*a*, Schlagleistenstahl in Fabrikationslängen (d. h. über 2 m lang), ungelocht und ungebohrt, sowie Schlangenbohrstahl, voll oder hohl, ist nach der T. Nr. 726*b* zu verzollen.	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
727-ből	Szerszám- és nemesacél:	
	a) szerszámacél:	
	3. hengerelve vagy kovácsolva	12·—
	b) többalkotós acél a *c)* alatti kivételével:	
	3. hengerelve vagy kovácsolva	18·—
	c) különleges nemesacél:	
	3. hengerelve vagy kovácsolva	30·—
728-ból	Vas- és acéldrót legfeljebb 6 mm. vastagságban:	
	a) húzva, de tovább meg nem munkálva:	
	2. 2·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 1·5 mm. vastagságban	9·50
	3. 1·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 0·5 mm. vastagságban	11·75
	4. 0·5 mm.-nél vékonyabb	14·—
	b)-ből: cinkezve, ónozva vagy rezezve:	
	1. 2·5 mm. vagy annál nagyobb vastagságban	12·—
	2. 2·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 1·5 mm. vastagságban	14·—
	3. 1·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 0·5 mm. vastagságban	17·—
	4. 0·5 mm.-nél vékonyabb	19·—
	b)-ből: csupán húzott drót, amennyiben szakítási szilárdsága négyzetmilliméterenkint 100 kg.-ot meghalad:	
	1. 2·5 mm. vagy annál nagyobb vastagságban	12·75
	2. 2·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 1·5 mm. vastagságban	15·30
	3. 1·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 0·5 mm. vastagságban	20·—
737 *b* 1	Rugó más járóművek számára drb.-kint 7 kg. és annál nagyobb súlyban:	

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 727	Werkzeug- und Edelstahl:	
	a) Werkzeugstahl:	
	3. gewalzt oder geschmiedet.	12·—
	b) Edelstahl mit Ausnahme des unter *c)* fallenden:	
	3. gewalzt oder geschmiedet	18·—
	c) Spezialedelstahl:	
	3. gewalzt oder geschmiedet.	30·—
aus 728	Eisen- und Stahldraht höchstens 6 mm stark:	
	a) gezogen, doch nicht weiter bearbeitet:	
	2. in der Stärke von weniger als 2·5 mm, doch mindestens 1·5 mm	9·50
	3. in der Stärke von weniger als 1·5 mm, doch mindestens 0·5 mm	11·75
	4. in der Stärke von weniger als 0·5 mm	14·—
	aus *b)* verzinkt, verzinnt oder verkupfert:	
	1. in der Stärke von 2·5 mm oder mehr	12·—
	2. in der Stärke von weniger als 2·5 mm, doch mindestens 1·5 mm	14·—
	3. in der Stärke von weniger als 1·5 mm, doch mindestens 0·5 mm	17·—
	4. in der Stärke von weniger als 0·5 mm	19·—
	aus *b)* bloss gezogener Draht mit einer Ziehfestigkeit von mehr als 100 kg auf den Geviertmillimeter:	
	1. in der Stärke von 2·5 mm oder mehr	12·75
	2. in der Stärke von weniger als 2·5 mm, doch mindestens 1·5 mm	15·30
	3. in der Stärke von weniger als 1·5 mm, doch mindestens 0·5 mm	20·—
737 *b* 1	Federn für andere Fahrzeuge, im Stückgewichte von 7 kg und mehr:	

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	α) drb.-kint 15 kg. és annál nagyobb súlyban	35·—
	β) drb.-kint 15 kg.-nál kisebb súlyban	40·—
738*b*	Tengely közúti járóművek számára, az automobiltengely kivételével, megmunkálva:	
	1. közönséges szekértengely	22·—
	2. másféle, fémből való alkotórészekkel is:	
	α) kenőcsös tengely a letétbe helyezett minták szerint, fővámhivatalokban való elvámolás mellett	32·—
	β) másféle	48·—
745*a*-ból	Öntőminta (kokilla):	
	3. drb.-kint 50 q-nál kisebb, de legalább 20 q súlyban	6·—
	4. drb.-kint 20 q-nál kisebb, de legalább 5 q súlyban	7·50
	5. drb.-kint 5 q-nál kisebb, de legalább 1 súlyban	11·—
745*b*-ből	Megmunkált hengerek:	
	1. drb.-kint 100 q és annál nagyobb súlyban	11·—
	2. drb.-kint 100 q-nál kisebb, de legalább 50 q súlyban	16·—
	3. drb.-kint 50 q-nál kisebb, de legalább 20 q súlyban	18·—
	4. drb.-kint 20 q-nál kisebb, de legalább 5 q súlyban	20·—
	5. drb.-kint 5 q-nál kisebb, de legalább 1 q súlyban	25·—
746*i*-ből	Csákányhüvely	40·—
754*c*-ből	Tejszállítókanna ónozott vaslemezből . . .	45·—
755*b* 1-ből	Acéllemezpecsét (acélplomba)	30·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	α) im Stückgewichte von 15 kg und mehr	35·—
	β) im Stückgewichte von weniger als 15 kg	40·—
738*b*	Achsen für Strassenfahrzeuge, mit Ausnahme der Automobilachsen, bearbeitet:	
	1. gewöhnliche Frachtwagenachsen. . .	22·—
	2. andere, auch mit Metallbestandteilen:	
	α) Flügelachsen nach hinterlegten Mustern bei Verzollung in Hauptzollämtern	32·—
	β) andere	48·—
aus 745*a*	Kokillen:	
	3. im Stückgewichte von weniger als 50 q, doch mindestens 20 q	6·—
	4. im Stückgewichte von weniger als 20 q, doch mindestens 5 q	7·50
	5. im Stückgewichte von weniger als 5 q, doch mindestens 1 q	11·—
san 745*b*	Walzen, bearbeitet:	
	1. im Stückgewichte von 100 q und mehr	11·—
	2. im Stückgewichte von weniger als 100 q, doch mindestens 50 q . . .	16·—
	3. im Stückgewichte von weniger als 50 q, doch mindestens 20 q	18·—
	4. im Stückgewichte von weniger als 20 q, doch mindestens 5 q	20·—
	5. im Stückgewichte von weniger als 5 q, doch mindestens 1 q	25·—
aus 746*i*	Pickenhülsen	40·—
aus 754*c*	Milchtransportkannen aus verzinntem Eisenblech	45·—
aus 755*b* 1	Stahlblechplomben	30·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
756*a*	Ló- és ökörpatkó	16·—
756*b*2-ből	Patkósarok, másféle	24·—
757	Ekevas, szántóvas, csoroszlya, kormánylemez	20·—
758-ból	Lapát (vakoló is):	
	a) drb.-kint 1 kg és annál nagyobb súlyban	22·—
	b) drb.-kint 1 kg.-nál kisebb súlyban . . .	28 —
760-ból	Csavarkulcs:	
	c) drb.-kint 5 kg.-nál kisebb, de legalább 1 kg. súlyban	30·—
	d) drb.-kint 1 kg -nál kisebb, de legalább 500 g. súlyban	38·—
	e) drb.-kint 500 g.-nál kisebb, de legalább 250 g. súlyban	45·—
	f) drb.-kint 250 g.-nál kisebb súlyban . .	54·—
	Kalapács, sulyok, üllő, üllőbetét, üllőtőke, kaszaverő, kőzetfúró, kovácsolt satu:	
	a) drb.-kint 15 kg. és annál nagyobb súlyú	22·—
	b) drb.-kint 15 kg.-nál kisebb, de legalább 5 kg. súlyban	26·—
	c) drb.-kint 5 kg.-nál kisebb, de legalább 1 kg. súlyban	32·—
	d) drb.-kint 1 kg.-nál kisebb, de legalább 500 g. súlyban	40·—
	e) drb.-kint 500 g.-nál kisebb, de legalább 250 g. súlyban	52·—
762*b*	Felvágott reszelő és ráspoly:	
	1. 250 mm.-nél hosszabb vágási felszínnel	40·—
	2. 250 mm. és annál rövidebb, de 150 mm.-nél hosszabb vágási felszínnel . . .	65·—
	3. 150 mm.-nél nem hosszabb vágási felszínnel	80·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
756*a*	Hufeisen für Pferde und Ochsen	16·—
aus 756*b*2	Hufeisenstollen, andere	24·—
757	Pflugeisen, Schareisen, Seche, Pflugstreichbleche	20·—
aus 758	Schaufeln (auch Kellen):	
	a) im Stückgewichte von 1 kg und mehr	22·—
	b) im Stückgewichte von weniger als 1 kg	28·—
aus 760	Schraubenschlüssel:	
	c) im Stückgewichte von weniger als 5 kg, doch mindestens 1 kg	30·—
	d) im Stückgewichte von weniger als 1 kg, doch mindestens 500 g	38·—
	e) im Stückgewichte von weniger als 500 g, doch mindestens 250 g	45·—
	f) im Stückgewichte von weniger als 250 g	54·—
	Hämmer, Schlägel, Ambosse, Ambosseinsätze, Ambosstöckel, Dengelhämmer, Gesteinsbohrer, geschmiedete Schraubstöcke:	
	a) im Stückgewichte von 15 kg und mehr	22·—
	b) im Stückgewichte von weniger als 15 kg, doch mindestens 5 kg	26·—
	c) im Stückgewichte von weniger als 5 kg, doch mindestens 1 kg	32·—
	d) im Stückgewichte von weniger als 1 kg, doch mindestens 500 g	40·—
	e) im Stückgewichte von weniger als 500 g, doch mindestens 250 g	52·—
762*b*	Aufgehauene Feilen und Raspeln:	
	1. mit einer Hieblänge von mehr als 250 mm	40·—
	2. mit einer Hieblänge von 250 mm und weniger, doch mehr als 150 mm .	65·—
	3. mit einer Hieblänge von nicht mehr als 150 mm	80·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
764*a*-ból	Gépkés, a húsdarálók késeinek és tárcsáinak kivételével	50·—
766 ból	Húzóvas	40·—
	Sűrítettlevegő-szerszámok	60·—
769-ből	Dobverőlécacél kiszabott darabokban, nem lyukasztva, nem fúrva	12·—
	Tüske cementőrlő gépekhez	12 —
	Nyersen kovácsolt golyók golyósmalmok számára:	
	1. 60 mm.-nél nagyobb átmérővel . .	15·—
	2. 60 mm. és annál kisebb átmérővel .	20·—
	Ekefej és felszerelt eketest	24·—
	Mágnes darabonkint 1 kg.-nál kisebb, de legalább 100 g. súlyban	70 —
773-ból	Réz, rézötvények, ezekből készült félgyártmányok és másutt nem említett áruk:	
	c) rúd és drót:	
	1. 8 mm.-nél vastagabb keresztmetszettel	19·—
	8 mm. és annál vékonyabb, de legalább 3 mm. keresztmetszettel . .	22·—
	2. 3 mm.-nél vékonyabb, de 1 mm.-nél vastagabb keresztmetszettel . . .	25·—
	1 mm. és annál vékonyabb, de legalább 0·5 mm. vastag keresztmetszettel	27·50
	3. 0·5 mm.-nél vékonyabb, de legalább 0·2 mm. vastag keresztmetszettel . .	33·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 764*a*	Maschinenmesser, mit Ausnahme der Messer und Scheiben der Fleischmühlen . . .	50·—
aus 766	Zieheisen	40·—
	Pressluftwerkzeuge	60·—
aus 769	Schlagleistenstahl in abgepassten Stücken, nicht gelocht, nicht gebohrt	12·—
	Zementmahlstifte	12·—
	Roh geschmiedete Kugeln für Kugelmühlen:	
	1. mit einem Durchmesser von mehr als 60 mm	15·—
	2. mit einem Durchmesser von 60 mm und weniger	20·—
	Pflugköpfe und montierte Pflugkörper . . .	24·—
	Magnete im Stückgewichte von weniger als 1 kg, doch mindestens 100 g	70·—
aus 773	Kupfer, Kupferlegierungen, Halbfabrikate und anderweit nicht genannte Waren aus diesen:	
	c) Stäbe und Drähte:	
	1. mit einem Durchmesser von mehr als 8 mm	19·—
	mit einem Durchmesser von 8 mm und weniger, doch mindestens 3 mm .	22·—
	2. mit einem Durchmesser von weniger als 3 mm, doch mehr als 1 mm .	25·—
	mit einem Durchmesser von 1 mm und weniger, doch mindestens 0·5 mm	27·50
	3. mit einem Durchmesser von weniger als 0·5 mm, doch mindestens 0·2 mm	33·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	d) lemez:	
	1. 0 5 mm. és annál nagyobb vastagságban:	
	α) megmunkálás nélkül:	
	1 mm. és annál nagyobb vastagságban	20·—
	1 mm.-nél kisebb vastagságban . .	24·—
	2. 0·5 mm.-nél kisebb vastagságban:	
	α) megmunkálás nélkül:	
	0·3 mm. és annál nagyobb vastagságban	29·—
	0·3 mm.-nél kisebb vastagságban .	34·—
	h) másutt nem említett készáruk:	
	5-ből: asztali és háztartási készlet és edény, ezüstözve	400·—
	6-ból: petróleum- és spirituszfőző; forrasztókészülékek	100·—
774*c* 2-ből	Másutt nem említett áruk pakfongból, alpakkából, újezüstből és más nikkeldús öttvényekből, ezüstözve	400·—
778*d*	Drótszeg, súrolva is . . . , ...	16·—
781-ből	Csavar és csavaranya (csavarház) csavarmenettel, vasból:	
	a) nyersen, a facsavar kivételével:	
	2. 14 mm.-nél kisebb, de legalább 7 mm. szár-, illetve orsóvastagságban, illetve nyílásátmérővel	29·—
	3. 7 mm.-nél kisebb, de legalább 4 mm. szár-, illetve orsóvastagságban, illetve nyílásátmérővel	46·—
	b) megmunkálva, de fémmel nem bevonva, sem kapcsolatban, a facsavar kivételével:	
	2. 14 mm.-nél kisebb, de legalább 7 mm. szár-, illetve orsóvastagságban, illetve nyílásátmérővel	50·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	d) Bleche:	
	1. in der Stärke von 0·5 mm und mehr:	
	α) unbearbeitet:	
	in der Stärke von 1 mm und mehr	20·—
	in der Stärke von weniger als 1 mm	24·—
	2. in der Stärke von weniger als 0·5 mm:	
	α) unbearbeitet:	
	in der Stärke von 0·3 mm und mehr	29·—
	in der Stärke von weniger als 0·3 mm	34·—
	h) anderweit nicht genannte fertige Waren:	
	aus 5. Geschirr und Geräte für den Tisch- und Hausgebrauch, versilbert . .	400·—
	aus 6. Petroleum-, Spirituskocher und Lötapparate	100·—
aus 774*c* 2	Anderweit nicht genannte Waren aus Packfong-, Alpakka-, Neusilber- und anderen nickelreichen Legierungen, versilbert . .	400·—
778*d*	Drahtstifte, auch gescheuert	16·—
aus 781	Schrauben und Schraubenmuttern mit Gewinde, aus Eisen:	
	a) roh, mit Ausnahme der Holzschrauben:	
	2. mit einer Schaft-, bzw. Spindelstärke, bzw. Lochweite von weniger als 14 mm, doch mindestens 7 mm	29·—
	3. mit einer Schaft-, bzw. Spindelstärke, bzw. Lochweite von weniger als 7 mm, doch mindestens 4 mm	46·—
	b) bearbeitet, doch mit Metall nicht überzogen, noch in Verbindung, mit Ausnahme der Holzschrauben:	
	2. mit einer Schaft-, bzw. Spindelstärke, bzw. Lochweite von weniger als 14 mm, doch mindestens 7 mm	50·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	3. 7 mm.-nél kisebb, de legalább 4 mm. szár-, illetve orsóvastagságban, illetve nyílásátmérővel	80·—
	4. 4 mm.-nél kisebb szár-, illetve orsóvastagságban, illetve nyílásátmérővel	130·—
	c) facsavar:	
	1. tőben 7 mm.-nél nagyobb szárvastagságban	42·—
	2. tőben legfeljebb 7 mm., de 5 mm.-nél nagyobb szárvastagságban	57·—
	3. tőben legfeljebb 5 mm., de 3 mm.-nél nagyobb szárvastagságban	90·—
	4. tőben legfeljebb 3 mm. szárvastagsággal:	
	α) ha a szár hossza 20 mm.-nél nagyobb	100·—
	β) ha a szár hossza 20 mm.-nél nem nagyobb	135·—
	Jegyzetből a 778.—781. számokhoz: Csavarok vasból, galvanizálva, a megfelelő vámtételen felül 13 K, csavarok fémből pedig a vasból való megfelelő csavarokra eső vámon felül 30 K pótlék alá esnek.	
784*a* 1-ből	Drótkötél, csupasz vas- és acéldrótból, kátrányozva vagy bemázolva is, 1·5 mm. és annál vastagabb drótokból	29.—
786*a*-ból	Vasdrótból való sasszeg 2 mm.-nél nagyobb vastagságban	30·—
787*b*-ből	Más lánc és láncszem, vasból és acélból, nyersen vagy közönségesen megmunkálva (súrolva):	
	3. 10 mm.-nél vékonyabb, de legalább 6 mm. vastag láncszemekkel . . .	32·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	3. mit einer Schaft-, bzw. Spindelstärke, bzw. Lochweite von weniger als 7 mm, doch mindestens 4 mm	80·—
	4. mit einer Schaft-, bzw. Spindelstärke, bzw. Lochweite von weniger als 4 mm	130·—
	c) Holzschrauben:	
	1. mit einer Schaftstärke am Kopfansatze von mehr als 7 mm	42·—
	2. mit einer Schaftstärke am Kopfansatze von nicht mehr als 7 mm, doch mehr als 5 mm	57·—
	3. mit einer Schaftstärke am Kopfansatze von nicht mehr als 5 mm, doch mehr als 3 mm	90·—
	4. mit einer Schaftstärke am Kopfansatze von nicht mehr als 3 mm:	
	α) mit einer Schaftlänge von mehr als 20 mm	100·—
	β) mit einer Schaftlänge von nicht mehr als 20 mm	135·—
	Aus *Anmerkung* zu den Nrn. 778 bis 781: Schrauben aus Eisen, galvanisiert, unterliegen einem Zuschlag von 13 Kronen, Schrauben aus Metall einem Zuschlag von 30 Kronen zu dem Zolle der entsprechenden Schrauben aus Eisen.	
aus 784*a* 1	Drahtseile, auch geteert oder angestrichen, aus blankem Eisen- und Stahldraht, in der Stärke von 1·5 mm und mehr . .	29·—
aus 786*a*	Splinten aus Eisendraht in der Stärke von mehr als 2 mm	30·—
aus 787*b*	Andere Ketten und Kettenglieder aus Eisen und Stahl, roh oder gewöhnlich bearbeitet (gescheuert):	
	3. mit einer Gliederstärke von weniger als 10 mm, doch mindestens 6 mm .	32.—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	4-ből: 6 mm.-nél vékonyabb, de 2 mm.-nél vastagabb láncszemekkel	55·—
788-ból	Biztonsági zár és ennek alkotórészei (a függőlakat kivételével), műlakatos munkával kapcsolatban is:	
	a) túlnyomórészt vasból, sárgarézből való lappal, kulcscsővel és zárlattartóval . .	80·—
	b) túlnyomórészt fémből	150·—
789-ből	Más zár (a függőlakat kivételével), kulcs és záralkotórész a rúgó kivételével:	
	a) tisztán vasból, fémből készült dióval is:	
	1. nyersen, súrolva, durván reszelve, szegecselve, hegesztve:	
	α) darabonkint 300 g.-nál nagyobb súlyban	45·—
	β) darabonkint 300 g. és annál kisebb súlyban	70·—
	2-ből: csiszolva, nikkelezve vagy egyébként finoman kikészítve:	
	α)-ból: darabonkint 300 g.-nál nagyobb súlyban, csupán lapján, zárólemezén és betétlemezén csiszolva vagy fényes szalagvasból	45·—
	β) darabonkint 300 g. és annál kisebb súlyban, sárgarézből való lappal és kulcscsővel	70·—
	b) egészben vagy részben fémből	150·—
791-ből	Más vasalás és veret:	
	a)-ból: vasból, a lágyöntésű kocsivasalások kivételével:	
	1. nyersen, súrolva, fúrva vagy durván mázolva	30·—
	2. más módon megmunkálva	45·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	aus 4. mit einer Gliederstärke von weniger als 6 mm, doch mehr als 2 mm . .	55·—
aus 788	Sicherheitsschlösser (mit Ausnahme von Vorhängeschlössern) und deren Bestandteile, auch in Verbindung mit Kunstschlosserarbeiten :	
	a) überwiegend aus Eisen, auch mit Stulp, Schlüsselrohr und Zuhaltung aus Messing	80·—
	b) überwiegend aus Metallen	150·—
aus 789	Andere Schlösser (mit Ausnahme der Vorhängeschlösser), Schlüssel und Schlossteile, mit Ausnahme der Federn:	
	a) bloss aus Eisen, auch mit Metallnuss:	
	1. roh, gescheuert, grob gefeilt, genietet, geschweisst (gelötet):	
	α) im Stückgewicht von mehr als 300 g	45·—
	β) im Stückgewichte von 300 g und weniger	70·—
	aus 2. poliert, vernickelt und auf andere Art fein bearbeitet:	
	aus *α)* im Stückgewichte von mehr als 300 g bloss am Stulp, am Schliessblech und an der Besatzscheibe geschliffen oder aus blankem Bandeisen	45·—
	β) im Stückgewichte von 300 g und weniger, auch mit Stulp und Schlüsselrohr aus Messing	70·—
	b) ganz oder zum Teil aus Metallen . . .	150·—
aus 791	Andere Beschläge:	
	aus *a)* aus Eisen (ausgenommen Wagenbeschläge aus Weichguss):	
	1. roh, gescheuert, gebohrt oder grob angestrichen	30·—
	2. anders bearbeitet	45·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	b) fémből:	
	1. díszítő bútor- és bőröndveret:	
	α) öntve	75·—
	β) lemezből sajtolva	140·—
	2. másféle:	
	α) öntve	60·—
	β) lemezből sajtolva	120·—
792-ből	Bútor (a mülakatosmunkákhoz tartozók kivételével) és ennek alkotórészei:	
	a) vasból:	
	1-ből: durván mázolva, de ebben az állapotában használatra készen . . .	24·—
	b) fémből:	
	1. párnázatlanul:	
	α) függönytartórúd	100·—
	β) másféle	150·—
795-ből	Lámpák:	
	a) csilláráru villamos- és gázvilágításra és ezek vas- vagy fémalkotórészei:	
	1. fémöntvényből vagy fémöntvényből való alkotórészekkel, valamint fémöntvényből való alkotórészek	400·—
	2. másfélék	300·—
	c)-ből: más lámpaáru:	
	5-ből: viharlámpák ónozott vaslemezből .	85·—
	buktatólámpák, állólámpák, falikarok és függőlámpák, díszítésekkel is:	
	sárgarezezett vaslemezből sajtolva . .	90·—
	sárgarézlemezből sajtolva vagy sárgarézöntvényből	110·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	b) aus Metallen:	
	1. Zierbeschläge für Möbel und Taschnerwaren:	
	α) gegossen	75·—
	β) aus Blechen gepresst	140·—
	2. andere:	
	α) gegossen	60·—
	β) aus Blechen gepresst	120·—
aus 792	Möbel (mit Ausnahme der zu den Kunstschlosserarbeiten gehörenden) und deren Bestandteile:	
	a) aus Eisen:	
	aus 1. grob angestrichen, doch in diesem Zustande gebrauchsfertig	24·—
	b) aus Metallen:	
	1. ungepolstert:	
	α) Karnissen	100·—
	β) andere	150·—
aus 795	Lampen:	
	a) Luster für elektrische und Gasbeleuchtung und deren Bestandteile aus Eisen und Metallen:	
	1. aus Metallguss oder mit Bestandteilen aus Metallguss, sowie Bestandteile aus Metallguss	400·—
	2. andere	300·—
	aus *c)* andere Lampenwaren:	
	aus 5. Sturmlampen aus verzinntem Eisenblech	85·—
	Kipplampen, Stehlampen, Wandarme und Hängelampen, auch mit Verzierungen:	
	aus vermessingtem Eisenblech gestanzt	90·—
	aus Messingblech gestanzt oder aus Messingguss	110·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
796-ból	Szerelvények gőz-, gáz- és vízvezetékek számára:	
	a) fémből (az ólomból valók kivételével) vassal való kapcsolat nélkül, közönségesen megmunkálva (sem polirozva, sem finoman csiszolva, sem vernirozva):	
	1. darabonkint 10 kg.-nál nagyobb súlyban	85·—
	2. darabonkint legfeljebb 10 kg., de 2 kg.-nál nagyobb súlyban	95·—
	3. darabonkint legfeljebb 2 kg., de 50 g.-nál nagyobb súlyban	100·—
	4. darabonkint 50 g. és annál kisebb súlyban	130·—
	b)-ből: vasból, vörösfémöntvénnyel:	
	1. darabonkint 500 kg. és annál kisebb, de 100 kg.-nál nagyobb súlyban . .	22·—
	2. darabonkint legfeljebb 100 kg. és annál kisebb, de 50 kg.-nál nagyobb súlyban	32·—
	3. darabonkint legfeljebb 50 kg. és annál kisebb, de 10 kg.-nál nagyobb súlyban	50·—
	4. darabonkint legfeljebb 10 kg. és annál kisebb, de 1 kg.-nál nagyobb súlyban	65·—
	5. darabonkint legfeljebb 1 kg. és annál kisebb súlyban	70·—
798-ból	Evőeszközök:	
	a)-ból: kés, villa és kanál, vasból vagy acélból:	
	2-ből: martinacélevőeszköz, vagyis kanál és úgynevezett francia villa, ónozott acéllemezből, a letétbe helyezett minták szerint.	120·—
	b) késpenge vasból vagy acélból:	
	2. tovább megmunkálva, más anyagból készült, de sem ezüstözött, sem aranyozott nyéllel is	200·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
aus 796	Armaturen für Dampf-, Gas- und Wasserleitungen:	
	aus *a)* aus Metallen (Blei ausgenommen) ohne Verbindung mit Eisen, gewöhnlich bearbeitet (nicht poliert, nicht fein geschliffen, nicht verniert):	
	1. im Stückgewichte von mehr als 10 kg	85·—
	2. im Stückgewichte von nicht mehr als 10 kg, doch mehr als 2 kg .	95·—
	3. im Stückgewichte von nicht mehr als 2 kg, doch mehr als 50 g . .	100·—
	4. im Stückgewichte von 50 g und weniger	130·—
	aus *b)* aus Eisen mit Rotguss:	
	1. im Stückgewichte von 500 kg und weniger, doch mehr als 100 kg . . .	22·—
	2. im Stückgewichte von 100 kg und weniger, doch mehr als 50 kg . . .	32·—
	3. im Stückgewichte von 50 kg und weniger, doch mehr als 10 kg . . .	50·—
	4. im Stückgewichte von 10 kg und weniger, doch mehr als 1 kg . . .	65·—
	5. im Stückgewichte von 1 kg und weniger	70·—
aus 798	Essbestecke:	
	aus *a)* Messer, Gabel und Löffel aus Eisen oder Stahl:	
	aus 2. Martinstahlbestecke, das heisst Löffel und sogenannte französiche Gabeln aus verzinntem Stahlblech nach hinterlegten Mustern . . .	120·—
	b) Messerklingen aus Eisen oder Stahl:	
	2. weiter bearbeitet, auch mit Griffen aus anderen Stoffen, doch weder versilbert noch vergoldet.	200·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	c) késpenge, villa és kanál fémből:	
	1. ezüstözés vagy aranyozás nélkül:	
	α) ónacélevőeszköz a letétbe helyezett minták szerint	160·—
	β) másféle.	200·—
	2-ből: acélkések, fémből való ezüstözött nyéllel	300·—
799-ből	Másutt nem említett késművesáru:	
	b) biztonsági borotválókészülékek kései . .	2000·—
	d)-ből: montafoni káposztagyalu	30·—
	közönséges kés konyha- és háztartási használatra	300·—
801*a*-ból	Celluloid töltőtoll	320·—
802*b*-ből	Zárt tartány alumíniumból	60·—
807*d* 2-ből	Más robbanó és égési erőgép, másféle, ideértve a gázmotort generátorral:	
	α)-ból: darabonkint 20 q-nál nagyobb, de legfeljebb 50 q súlyban . . .	39·—
	β) darabonkint 20 q és annál kisebb, de legalább 5 q súlyban	44·—
811-ből	Szivattyú (pulzométer is) és másutt nem említett fecskendők és mindezek alkotórészei:	
	a) centrifugál-, turbina- és dugattyús szivattyú, továbbá közvetlenül működő, valamint forgattyús, egy keretre szerelt gőzszivattyú:	
	2. darabonkint 10 q és annál kisebb, de 1 q-nál nagyobb súlyban	40·—
	3. darabonkint 1 q és annál kisebb súlyban	56·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	c) Messerklingen, Gabel und Löffel aus Metallen:	
	1. weder versilbert noch vergoldet:	
	α) Zinnstahlbestecke nach hinterlegten Mustern	160·—
	β) andere	200·—
	aus 2. Messer aus Stahl mit versilberten Griffen aus Metallen	300·—
aus 799	Anderweit nicht genannte Messerschmiedwaren:	
	b) Messerklingen für Sicherheitsrasierapparate	2000·—
	aus *d)* Montafoner Krauthobel	30·—
	gewöhnliche Messer für Küchen- und Hausgebrauch	300·—
aus 801*a*	Zelluloidfüllfedern	320·—
aus 802*b*	Geschlossene Behälter aus Aluminium . . .	60·—
au 807 *d*2	Andere Explosions- und Verbrennungskraftmaschinen, andere, auch Gasmotoren mit Generator:	
	aus *α)* im Stückgewichte von mehr als 20 q, doch nicht mehr als 50 q	39·—
	β) im Stückgewichte von 20 q und weniger, doch mindestens 5 q . .	44·—
aus 811	Pumpen (auch Pulsometer) und anderweit nicht genannte Spritzen und deren Bestandteile:	
	a) Zentrifugal-, Turbinen- und Kolbenpumpen, weiters unmittelbar wirkende sowie auf einen Rahmen montierte Kurbel-Dampfpumpen:	
	2. im Stückgewichte von 10 q und weniger, doch mehr als 1 q	40·—
	3. im Stückgewichte von 1 q und weniger	56·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	b)-ből: kézihajtású szivattyú túlnyomórészt vasból (legfeljebb 20% témmel) . . .	31·—
	membránszivattyú	38·—
	kerti fecskendő	42·—
	szárnyszivattyú	50·—
	kézihajtású szivattyú túlnyomórészt fémből	60·—
818*b*-ből	Triőrök	33·—
819*a*-ból	Szecskavágó . . . , ...	26·—
	Kézihajtású darálómalom	22·—
820*a* 1-ből	Kézihajtású szőlő- és gyümölcssajtó . . .	21·—
821*d*-ből	Gabonahegyező- és hántológép	40·—
824*e*-ből	Azbesztcementpalagépek acélalátétlemezei .	24·—
835*b* 2-ből	Kerekekre szerelt mozgó szállítószalagok . .	40·—
836*b* 1-ből	Gőzsütőkemencék, gyúró- és keverőgépek, sütőipari rovátkológépek	35·—
	Létrák mechanikai emelőszerkezettel . . .	37·50
839-ből	Önműködő mérleg és ennek alkotórészei, ideértve azok számlázó (regisztráló) szerkezetét:	
	c) darabonkint 5 q-nál kisebb, de 1 q-nál nagyobb súlyban	80·—
	darabonkint 100 kg. és annál kisebb, de legalább 50 kg. súlyban	110·—
	d) darabonkint 50 kg.-nál kisebb súlyban .	210·—
850*b*-ből	Szijtárcsa fából	25·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	aus *b)* Pumpen mit Handantrieb überwiegend aus Eisen (mit nicht mehr als 20% Metall)	31·—
	Membranpumpen	38·—
	Gartenspritzen	42·—
	Flügelpumpen	50·—
	Pumpen mit Handantrieb, überwiegend aus Metallen	60·—
aus 818*b*	Trieure	33·—
aus 819*a*	Häckselschneider	26·—
	Schrotmühlen mit Handantrieb	22·—
aus 820*a* 1	Trauben- und Obstpressen mit Handantrieb	21·—
aus 821*d*	Getreide-Spitz- und -Schälmaschinen . . .	40·—
aus 824*e*	Stahlpressplatten für Asbestzementschiefermaschinen	24·—
aus 835*b* 2	Auf Räder montierte fahrbare Transportbänder	40 —
aus 836*b* 1	Dampfbacköfen, Knet- und Mischmaschinen, Wirk- und Kerbmaschinen	35·—
	Leitern mit mechanischer Hebevorrichtung .	37·50
aus 839	Selbsttätige Wagen und deren Bestandteile, auch deren Registriervorrichtung:	
	c) im Stückgewichte von weniger als 5 q, doch mehr als 1 q	80·—
	im Stückgewichte von 100 kg und weniger, doch mindestens 50 kg . . .	110·—
	d) im Stückgewichte von weniger als 50 kg	210·—
aus 850*b*	Riemenscheiben aus Holz	25·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg-kint
853	Dinamógép, elektromotor, transzformátor s mindezek alkotórészei: villamosgép mechanikai szerkezettel elválaszthatatlan kapcsolatban is:	
	a) darabonkint 50 q és annál nagyobb súlyban	55·—
	b) darabonkint 50 q-nál kisebb, de legalább 10 q súlyban	75·—
	c) darabonkint 10 q-nál kisebb, de legalább 250 kg. súlyban	85·—
	d) darabonkint 250 kg.-nál kisebb, de legalább 25 kg. súlyban	95·—
	e) darabonkint 25 kg.-nál kisebb súlyban .	120·—
854*b* 2	Villamos főző-, melegítő- és fűtőkészülék, ipari célokra is, másféle, darabonkint 5 kg. és annál kisebb súlyban:	
	α) fémből	260·—
	β) más anyagból	125·—
855-ből	Villamos számláló- és mérőkészülékek s ezek alkotórészei:	
	a) számlálókészülék:	
	1. egyenáramú számlálókészülék . . .	100·—
	2. másféle	250·—
	b) másféle:	
	2. darabonkint 4 kg.-nál kisebb súlyban.	700·—
859	Indító, ellenállásszabályozó és másutt nem említett villamoskészülék, kapcsolótábla és villamos szerelőcikk, továbbá mindezeknek készre dolgozott alkotórészei:	
	a) darabonkint 2 q és annál nagyobb súlyban	90·—
	b) darabonkint 2 q-nál kisebb, de legalább 50 kg. súlyban	105·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
853	Dynamomaschinen, Elekromotoren, Transformatoren und deren Bestandteile; elektrische Maschinen auch in unlösbarer Verbindung mit mechanischen Konstruktionen:	
	a) im Stückgewichte von 50 q und darüber	55 —
	b) im Stückgewichte von weniger als 50 q, doch mindestens 10 q	75·—
	c) im Stückgewichte von weniger als 10 q, doch mindestens 250 kg	85·—
	d) im Stückgewichte von weniger als 250 kg, doch mindestens 25 kg	95·—
	e) im Stückgewichte von weniger als 25 kg	120·—
854*b* 2	Elektrische Koch-, Wärme- und Heizapparate, auch für gewerbliche Zwecke, andere, im Stückgewichte von 5 kg und weniger:	
	α) aus Metallen	260·—
	β) aus anderen Stoffen	125·—
aus 855	Elektrische Zähl- und Messapparate und deren Bestandteile:	
	a) Zählapparate:	
	1. Gleichstrom-Zählapparate	100·—
	2. andere	250·—
	b) andere:	
	2. im Stückgewichte von weniger als 4 kg	700·—
859	Anlasser, Widerstandsregulatoren und anderweit nicht genannte elektrische Apparate, Schalttafeln und elektrisches Installationsmaterial, sowie fertig bearbeitete Bestandteile derselben:	
	a) im Stückgewichte von 2 q und mehr .	90·—
	b) im Stückgewichte von weniger als 2 q, doch mindestens 50 kg	105·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	c) darabonkint 50 kg.-nál kisebb, de legalább 5 kg. súlyban	130·—
	d) darabonkint 5 kg.-nál kisebb, de legalább 250 g. súlyban	170·—
	e) darabonkint 250 g.-nál kisebb súlyban .	200·—
865*b*-ből	Szénelektrodák villamos kemencék számára; szénpálcák világítási célokra; szén villamos elemek számára	10·—
866*b*	Gyermekkocsi-alváz vasból, megmunkálva, gummiabroncsos kerékkel is	50·—
867*b*-ből	Gyermekkocsi-szekrény, fényezve:	
	1. párnázás vagy kárpitozás nélkül . .	80·—
	2. párnázva vagy kárpitozva	120·—
885*b* 1-ből	Palánkos evezős csónak európai fanemekből, 80 cm. és annál szélesebb, darabonkint 120 kg. és annál nagyobb súlyban . .	80·—
887-ből	Vitorlás csónak:	
	a) tőkesúlyú	80·—
	b) uszonyos	80·—
888	Motoros csónak	125·—
942-ből	Gomb:	
	b)-ből: vaslemezből, fényezve is, de nem nikkelezve és nem kapcsolatban más anyagokkal	150·—
	c)-ből: szövettel bevont gomb	350·—
	celluloidból vagy műszaruból	380·—
	d)-ből: vasból vagy fémből, gyöngyházzal kapcsolatban	1000·—
	másféle	1200·—
	e)-ből: gomb és gombmechanizmus, ezüstözve, vagy ezüsttel lemezelve is, de sem aranyozva, sem arannyal lemezelve, sem zománczozva, más anyagokkal kapcsolatban is	1300·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	c) im Stückgewichte von weniger als 50 kg, doch mindestens 5 kg	130·—
	d) im Stückgewichte von weniger als 5 kg, doch mindestens 250 g	170·—
	e) im Stückgewichte von weniger als 250 g	200·—
aus 865*b*	Elektroden für Elektroöfen; Kohlenstifte für Beleuchtungszwecke; Kohlen für elektrische Elemente	10·—
866*b*	Kinderwagen-Untergestelle aus Eisen, bearbeitet, auch mit Rädern mit Gummireifen	50·—
aus 867*b*	Kinderwagenkasten, lackiert:	
	1. nicht gepolstert, nicht tapeziert . .	80·—
	2. gepolstert oder tapeziert	120·—
aus 885*b* 1	Klinkerruderboote aus europäischen Holzarten mit einer Breite von 80 cm und mehr, im Stückgewichte von 120 kg und mehr	80·—
aus 887	Segelboote:	
	a) mit Kiel	80·—
	b) mit Schwertern	80·—
888	Motorboote	125·—
aus 942	Knöpfe:	
	aus *b)* aus Eisenblech, auch lackiert, doch nicht vernickelt, nicht in Verbindung mit anderen Stoffen	150·—
	aus *c)* mit Geweben überzogene Knöpfe . .	350·—
	aus Zelluloid oder Kunsthorn . . .	380·—
	aus *d)* aus Eisen oder Metallen, in Verbindung mit Perlmutter	1000·—
	andere	1200·—
	aus *e)* Knöpfe und Knopfmechanismen, auch versilbert oder mit Silber plattiert, doch weder vergoldet noch mit Gold plattiert, noch emailliert, auch in Verbindung mit anderen Stoffen	1300·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	gomb és gombmechanizmus, aranyozva vagy arannyal lemezelve vagy zománcozva, más anyagokkal kapcsolatban is	1500·—
943-ból	Tűáruk:	
	a)-ból: vasból vagy fémből készült biztosítótű, hajtű és gombostű, nem ezüstözve vagy aranyozva	150·—
	b)-ből: csat, nyomókapocs (nyomógomb), gyűszű, kapocs, nyakkendőszorító (a 961. tsz. alá tartozó kivételével) vasból vagy fémből, más anyaggal való kapcsolat nélkül, nem ezüstözve vagy aranyozva	250·—
	c)-ből: a *b)*-ből említett áruk ezüstözve vagy aranyozva	320·—
944*b* 1	Közönséges fanyelű bicska	50·—
946-ból	Fésűáru:	
	b)-ből: szarúból	450·—
	galalitból	350·—
	c)-ből: kemény kaucsukból	550·—
	celluloidból	650·—
947-ből	Dohányzószerszámok:	
	a) pipaszár, szivar- és szivarkaszipka és szopóka:	
	1. fúrt meggyfapipaszár, más alkotórészek nélkül	60·—
	2-ből: szivar- és szivarkaszipka, készen vagy csak fúrva is, mindennemű nem nemes fából	120·—
	3-ból: pipaszár, szivar- és szivarkaszipka fából, szaruval kapcsolatban	320·—
	4-ből: szivar- és szivarkaszipka műgyantából vagy műgyantával kapcsolatban .	700·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	Knöpfe und Knopfmechanismen vergoldet oder mit Gold plattiert oder emailliert, auch in Verbindung mit anderen Stoffen	1500·—
aus 943	Nadlerwaren:	
	aus *a)* Sicherheitsnadeln, Haarnadeln und Heftnadeln, aus Eisen oder Metallen, weder versilbert noch vergoldet	150·—
	aus *b)* Schnallen, Druckknöpfe, Fingerhüte, Heftel (Hafteln), Krawattenhälter (mit Ausnahme der zu der T. Nr. 961 gehörenden) aus Eisen oder Metallen, nicht in Verbindung mit anderen Stoffen, weder versilbert, noch vergoldet . .	250·—
	aus *c)* die aus *b)* genannten Waren versilbert oder vergoldet	320·—
944*b* 1	Gewöhnliche Taschenfeitel	50·—
aus 946	Kammwaren:	
	aus *b)* aus Horn	450·—
	aus Galalith	350·—
	aus *c)* aus Hartgummi	550·—
	aus Zelluloid	650·—
aus 947	Rauchrequisiten:	
	a) Pfeifenröhren, Zigarren- und Zigarettenspitzen und Mundstücke:	
	1. gebohrte Pfeifenröhren aus Weichselholz, ohne andere Bestandteile . . .	60·—
	aus 2. Zigarren- und Zigarettenspitzen, fertig oder bloss gebohrt, aus unedlen Hölzern aller Art	120·—
	aus 3. Pfeifenröhren, Zigarren- und Zigarettenspitzen aus Holz, in Verbindung mit Horn	320·—
	aus 4. Zigarren- und Zigarettenspitzen aus Kunstharz oder in Verbindung mit Kunstharz.	700·—

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	b) pipafej és pipa:	
	1-ből: pipafej agyagból:	
	α) nikkel- vagy nikkelezett vagy ezüstözött kupakkal	180·—
	β)-ból: kupak nélkül	100·—
	3-ból: pipa bruyère-fából	600·—
	pipa tajtékból vagy tajtékutánzatból .	700·—
948*b*-ből	Celluloiddal bevont cipősarok	160·—
952*b*-ből	Kész bot, bármily fanemből:	
	1. minden díszítés és díszítő faragás nélkül	80·—
	2. bőrrel, szaruval, csonttal, aganccsal, fémmel, celluloiddal, galalittal és másutt nem említett más anyagokkal vagy díszítő faragással díszítve	140·—
955*a*-ból	Koporsódísz és koporsótapéta papirosból . .	150·—
961*c*-ből	Gallértű, gallércsat, övcsat, nyakkendőszorító:	
	1. aranyozva vagy ezüstözve, arannyal vagy ezüsttel lemezelve, féldrágakövekkel vagy gyöngy- és korallutánzatokkal vagy valódi kövek utánzataival kapcsolatban, de nem zománcozva . .	1000·—
	2. zománcozva	1200·—
962-ből	Díszműáruk:	
	b-ből: szivarkadoboz vaslemezből, nikkelezve	240·—
	c-ből: bronzöntvényből:	
	2. darabonkint 5 kg. és annál kisebb súlyban	540·—
	f-ből: színes vagy festett fayenceból . . .	az érték $33^{1}/_{3}$%-a

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	b) Pfeifenköpfe und Pfeifen:	
	aus 1. Pfeifenköpfe aus Ton:	
	α) mit Nickel- oder vernickelten oder versilberten Beschlägen	180·—
	aus *β)* ohne Beschläge	100·—
	aus 3. Pfeifen aus Bruyèreholz	600·—
	Pfeifen aus Meerschaum oder Meerschaumimitation	700·—
aus 948*b*	Schuhabsätze mit Zelluloid überzogen . . .	150·—
aus 952*b*	Fertige Stücke aus Hölzern aller Art:	
	1. ohne Verzierung und verzierende Schnitzerei	80·—
	2 mit Leder, Horn, Bein, Geweih, Metallen, Zelluloid, Galalith oder anderweit nicht genannten anderen Stoffen oder mit Zierschnitzerei verziert . .	140·—
aus 955*a*	Sargverzierungen und Sargtapeten aus Papier	150·
aus 961*c*	Kragennadeln, Kragenspangen, Gürtelschnallen, Krawattenhälter:	
	1. vergoldet oder versilbert, mit Gold oder Silber plattiert, in Verbindung mit Halbedelsteinen oder Imitationen von Perlen, Korallen oder echten Steinen, doch nicht emailliert	1000·—
	2. emailliert	1200·—
aus 962	Galanteriewaren:	
	aus *b)* Zigarettendosen aus Eisenblech, vernickelt	240·—
	aus *c)* aus Bronzeguss:	
	2. im Stückgewichte von 5 kg und weniger	540·—
	aus *f)* aus farbigem oder bemaltem Fayence	33 1/3 % v. W.

Tarifaszám	Az áru megnevezése	A vám aranykoronában
		100 kg.-kint
	a *d)* alá nem tartozó textilanyagokból, továbbá a *d)* alá tartozó áruk darabonkint legfeljebb 200 g súlyban vagy bármily darabsúlyban, külső díszítéssel vagy selyemmel, műselyemmel vagy félselyemmel vagy bőrrel bélelve vagy belső felszereléssel:	
	1. közönséges kis pénztárcák bőrhasítékból, nikkelezett vaslemezből való sajtolt kengyellel, golyós csukóval kívül szerelve, festve vagy nyomva is, a letétbe helyezett minták szerint	200·—
	2. darabonkint legfeljebb 200 g súlyban bőrből, selyemmel, műselyemmel vagy félselyemmel nem kapcsolatban, valamint bőrbélés és külső díszítés nélkül:	
	α) látható vas vagy fémkeretre dolgozva	900·—
	β) másféle	1100·—
	3. bőrből bármily darabsúlyban, külső díszítéssel vagy selyemmel, műselyemmel vagy félselyemmel vagy bőrrel bélelve vagy belső felszereléssel . .	1500·—
	4. selyemből, műselyemből, félselyemből, selyem- és félselyembársonyból, selyem- és félselyembrokátból:	
	α) látható vas- vagy fémkeretre dolgozva	2200·—
	β) másféle	2700·—

Nummer des Tarifes	Benennung der Waren	Zollsatz in Goldkronen
		für 100 kg
	aus den nicht unter *d)* fallenden Textilstoffen sowie die unter *d)* fallenden Waren im Stückgewichte von nicht mehr als 200 g oder in beliebigem Stückgewichte mit äusserer Verzierung oder mit Seide, Kunstseide oder Halbseide oder Leder gefüttert oder mit innerer Einrichtung:	
	1. ordinäre kleine Geldbörsen aus Spaltleder, mit gepresstem Bügel aus vernickeltem Schwarzblech, mit Kugelverschluss aussen montiert, auch bemalt oder bedruckt, nach Art der hinterlegten Muster	200·—
	2. im Stückgewichte von nicht mehr als 200 g aus Leder, ohne Verbindung mit Seide, Kunstseide oder Halbseide, sowie ohne Lederfutter und ohne äussere Verzierung:	
	α) auf sichtbarem Eisen- oder Metallrahmen gearbeitet	900·—
	β) andere	1100·—
	3. aus Leder in beliebigem Stückgewichte mit äusserer Verzierung oder mit Seide, Kunstseide oder Halbseide oder Leder gefüttert oder mit innerer Einrichtung	1500·—
	4. auf Seide, Kunstseide, Halbseide, Seiden- und Halbseidensamt, Seiden- und Halbseidenbrokat:	
	α) auf sichtbarem Eisen- oder Metallrahmen gearbeitet	2200·—
	β) andere	2700·—

C) melléklet

Jegyzőkönyv.

Alulírott meghatalmazottak megállapodtak abban, hogy a m. kir. külügyminisztériumban 1920. december 7-én felvett jegyzőkönyv által módosított és a Magyarország és Ausztria között közlekedéspolitikai kérdések szabályozása tárgyában 1920. december 7-én kötött (a Magyarország és Ausztria között 1922. február 8-án kötött kereskedelmi egyezmény *B* mellékletét képező) egyezmény a következőképpen módosul, illetve egészítendő ki:

1. Az 1. pontba mint új (3) bekezdés beszúrandó:

»A két Szerződő Fél kijelenti, hogy kész a személyek és podgyász vasúti szállítására vonatkozó nemzetközi egyezményhez tartozó 1924. évi október hó 23-án Bernben aláírt zárójegyzőkönyv második bekezdésében, valamint a vasúti árufuvarozásra vonatkozó nemzetközi egyezményhez tartozó, ugyanezen napon Bernben aláírt zárójegyzőkönyv 1. pontjában kilátásba vett és az ezen egyezmények életbeléptetésére vonatkozó megállapodásokat létesíteni, mihelyt biztosítva van az, hogy ezek az Egyezmények egyrészt a két Szerződő Fél, másrészt a Német Birodalom, az Olasz Királyság, Svájc és a Csehszlovák Köztársaság között is alkalmazásra kerülnek.«

Anlage *C)*

Protokoll.

Die unterzeichneten Bevollmächtigten sind übereingekommen, dass durch das Protokoll, aufgenommen im königlich-ungarischen Ministerium des Aussern am 7. Dezember 1920 ergänzte Übereinkommen über die Regelung verkehrspolitischer Fragen zwischen Ungarn und Österreich vom 7. Dezember 1920 (Anlage *B* des am 8. Februar 1922 geschlossenen Handelsübereinkommens zwischen dem Königreiche Ungarn und der Republik Österreich) in folgender Weise abzuändern, beziehungsweise zu ergänzen:

1. Im Punkt 1 ist als neuer dritter Absatz einzuschalten:

»Die beiden vertragschliessenden Teile erklären sich bereit, die im zweiten Absatze des am 23. Oktober 1924 zu Bern unterzeichneten Schlussprotokolls zum Internationalen Übereinkommen über den Eisenbahn-, Personen- und Gepäckverkehr und im Punkt 1 des am gleichen Tage zu Bern unterzeichneten Schlussprotokolls zum Internationalen Übereinkommen über den Eisenbahnfrachtverkehr vorgesehenen Vereinbarungen über das Inkrafttreten dieser Übereinkommen zu treffen, sobald sichergestellt ist, dass diese Übereinkommen auch im Verkehr zwischen den beiden vertragschliessenden Teilen einerseits und dem Deutschen Reiche, dem Königreiche Italien, der Schweiz und der Tschechoslowakischen Republik anderseits zur Anwendung gelangen werden.«

2. A 3. pont első bekezdésében a »vagy Magyarországon át« szavak után beszúrandó: »Ausztriába vagy valamely . . . . . .«

3. Ugyanezen pont első bekezdésének utolsó mondatában a »vagy Ausztrián át . . . . . .« szavak után: »Magyarországba vagy valamely« szavakat kell beszúrni.

4. A 7. pontban a »saját területeik között, valamint az egyik fél területei és harmadik állam között a másik fél területén át« szavak helyett »az egyik fél területei és a másik fél területein át, valamint az egyik fél területei és harmadik államok területei között a másik fél területein át« szavakat kell írni.

Bécs, 1926. évi április hó 9.-én.

A Magyar Királyság részéről:

Wodianer Rudolf s. k.

gróf Ambrózy Lajos s. k.

Az Osztrák Köztársaság részéről:

Ramek s. k.

2. Im Punkt 3 ist im ersten Absatz nach den Worten »oder durch Ungarn nach« einzuschalten: »Österreich oder nach«.

3. Im gleichen Punkte ist im letzten Satze des ersten Absatzes nach den Worten »oder durch Österreich« einzuschalten: »nach Ungarn oder«.

4. Im Punkte 7 ist an Stelle der Worte »zwischen ihren Gebieten, sowie zwischen den Gebieten des einen Teiles und dritten Staaten über die Gebiete des anderen Teiles« zu setzen: »zwischen den Gebieten des einen Teiles und den Gebieten des anderen Teiles, zwischen den Gebieten des einen Teiles im Durchzuge durch die Gebiete des anderen Teiles, sowie zwischen den Gebieten des einen Teiles, und den Gebieten dritter Staaten im Durchzuge durch die Gebiete des anderen Teiles.«

Wien, am 9-ten April 1926.

Für das Königreich Ungarn:

Wodianer Rudolf m. p.

gróf Ambrózy Lajos m. p.

Für die Republik Österreich:

Ramek m. p.

Jegyzőkönyv

a mezőgazdasági vándormunkások kérdésének szabályozásáról.

A Magyar Királyság és az Osztrák Köztársaság között 1922. évi február 8-án Budapesten kötött kereskedelmi egyezmény pótegyezményének aláírása alkalmával az alulírt m. kir. meghatalmazottak a következő kijelentéseket tették:

»A m. kir. kormány a jövőben is a legnagyobb készséggel hajlandó arra, hogy a mezőgazdasági munkásfelesleg külföldi elhelyezésénél az esetleges osztrák igényeket tekintetbe vegye.

Megegyezés áll fenn aziránt, hogy a keresletnek osztrák állami vagy államilag meghatalmazott hatóságok útján kell nyilvánulnia. Viszont a kínálatot magyar állami és hatósági munkaközvetítő szervek fogják gyakorolni.

A mezőgazdasági munkások felfogadására és elhelyezésére vonatkozó közelebbi feltételek megállapítása az illetékes országos központi hatóságok között kötendő külön megállapodások tárgyát fogja képezni.

Szintén a szerződő államok között kötendő külön egyezmény tárgyát kell, hogy képezze harmadik országokból a két állam valamelyikének terüle-

Protokoll

betreffend die Regelung der Frage der Wanderarbeiter.

Gelegentlich der Unterzeichnung des Zusatzabkommens zu dem zwischen dem Königreich Ungarn und der Republik Österreich am 8. Februar 1922 in Budapest geschlossenen Handelsübereinkommen haben die unterzeichneten königlich-ungarischen Bevollmächtigten die nachstehenden Erklärungen abgegeben:

»Die königlich-ungarische Regierung ist auch in der Zukunft mit der grössten Bereitwilligkeit geneigt, bei der Unterbringung des Überflusses von landwirtschaftlichen Arbeitern im Ausland die eventuellen österreichischen Ansprüche zu berücksichtigen.

Es besteht Einverständnis darüber, dass die Nachfrage durch staatliche Behörden oder staatliche bevollmächtigte Stellen Österreichs vorzunehmen ist. Dagegen wird das Angebot durch staatliche und behördliche Vermittlungsorgane Ungarns ausgeübt werden.

Die näheren Bestimmungen, unter denen die Anwerbung und Beistellung der landwirtschaftlichen Wanderarbeiter zu erfolgen hat, werden den Gegenstand von Sonderübereinkommen bilden, die von den beiderseitigen staatlichen hiezu berufenen Zentralbehörden zu treffen sein werden.

Ebenso soll den Gegenstand von Sonderübereinkommen zwischen den vertragschliessenden Staaten der Zuzug von Wanderarbeitern aus dritten

tére vándorló munkások ügye, amenynyiben ezek a másik állam területén átutaznak.«

Az alulírott osztrák meghatalmazottak a fenti kijelentéseket tudomásul vették.

Bécs, 1926. április 9.-én.

A Magyar Királyság részéről:

Wodianer Rudolf s. k.

gróf Ambrózy Lajos s. k.

Az Osztrák Köztársaság részéről:

Ramek s. k.

Ländern in das Gebiet eines der beiden Staaten, insoweit hiebei das Gebiet des anderen Staates überschritten wird, bilden.«

Die unterzeichneten österreichischen Bevollmächtigten haben von den vorstehenden Erklärungen Kenntnis genommen.

Wien, am 9. April 1926.

Für das Königreich Ungarn:

Wodianer Rudolf m. p.

gróf Ambrózy Lajos m. p.

Für die Republik Österreich:

Ramek m. p.

Zárójegyzőkönyv

a Magyar Királyság és az Osztrák Köztársaság között 1922. évi február hó 8-án Budapesten aláírt kereskedelmi egyezményhez tartozó pótegyezményhez.

A Magyar Királyság és az Osztrák Köztársaság között 1922. évi február hó 8-án Budapesten aláírt kereskedelmi egyezményhez tartozó pótegyezménynek aláírása alkalmából, mely a mai napon történt meg, alulírott meghatalmazottak a következő kijelentéseket tették, melyek a pótegyezménynek kiegészítő részét képezendik.

Az osztrák vámtarifához.

*40*a *tsz.-hoz: Szárított paprikahüvelyek:*

Az osztrák kormány kötelezettséget vállal arra nézve, hogy ezen egyezmény életbelépésének napjával a 40*a* tsz. alá tartozó szárított paprikahüvelyekre 100 kg.-kint 32 aranykorona vámot fog alkalmazni.

31. tsz.-hoz: Liszt és más malomipari termék:

Megegyezés áll fenn aziránt, hogy a gabona tekintetében mindenkor fönnálló rendelkezések, melyek lehetővé teszik a vétel időpontjában érvényes vám alkalmazásának bejelentés útján való biztosítását, hasonló módon liszt és más malomipari termékek számára is érvénnyel fognak bírni.

Schlussprotokoll

zum Zusatzabkommen zu dem zwischen dem Königreich Ungarn und der Republik Österreich am 8. Februar 1922 in Budapest gefertigten Handelsübereinkommen.

Bei Unterzeichnung des Zusatzabkommens zu dem zwischen dem Königreich Ungarn und der Republik Österreich am 8. Februar 1922 in Budapest gefertigten Handelsübereinkommen, die am heutigen Tag erfolgt ist, haben die unterzeichneten Bevollmächtigten die folgenden Erklärungen abgegeben, welche einen integrierenden Teil dieses Zusatzabkommens selbst bilden sollen.

Zum österreichischen Zolltarif.

*Zu Nr. 40*a: *Getrocknete Paprikaschoten:*

Die österreichische Regierung verpflichtet sich, vom Tage des Inkrafttretens dieses Abkommens für getrocknete Paprikaschoten der T. Nr. 40a einen Zoll von 32 Goldkronen für 100 kg einzuführen.

Zu Nr. 31: Mehl und andere Müllereierzeugnisse:

Es besteht Einverständnis darüber, dass die für die Sicherung der Anwendung des zur Zeit des Kaufabschlusses geltenden Zolles durch Anmeldung jeweils bestehenden Bestimmungen in gleicher Weise wie für Getreide auch für Mehl und Müllereierzeugnisse Geltung haben werden.

*31*a *tsz.-hoz: Árpagyöngy:*

Megegyezés áll fenn aziránt, hogy mindaddig, míg az árpa vámja 100 kg.-kint 1·50 aranykoronánál nagyobb nem lehet, az árpagyöngy vámja 100 kg.-kint 3·40 aranykoronát nem haladhat meg.

*31*c *tsz.-hoz: Liszt és más malomipari termék, másféle:*

A megfelelő gabona 100 kg-jának vámján felül fizetendő 1·45 és 1·65 aranykorona pótlék csak oly lisztre és malomipari termékre nyer alkalmazást, amelynek kivitelét sem közvetlen, sem közvetett kiviteli jutalom nem mozdítja elő.

Megegyezés áll fenn arra nézve, hogy ez a kikötés a díjszabási fenségjog lojális gyakorlását nem korlátozza.

91. tsz.-hoz: Ásványvíz:

A 91*a* tsz. alá tartozó természetes gyógyvizekként a következők ismertetnek el:

Ferenc József víz (Balatonfüred), Herkules, Hunyadi János, Kossuth Lajos, Loser János, Mária (Budapest-Budaőrs), Apenta keserűvízforrás, Ferenc József, Rákóczy (Budapest-Kelenföld), Igmándi keserűvíz (Igmánd), Mira (Jászkarajenő), Kékkúti gyógyvíz (Kékkút), Mohai Ágnesforrás (Moha), Parádi gyógyvíz (Parád).

A 91*b* tsz. alá tartozó természetes asztali vizekként elismertetnek:

A Szent Lukácsfürdő Kristályvize, a Szent Margitsziget forrás Palatinusvize, Budapest főváros forrásainak Hungária- és Harmatvize.

A magyar kir. kormány fenntartja magának, hogy az osztrák kor-

*Zu Nr. 31*a: *Graupen:*

Es besteht Einverständnis darüber, dass der Zoll für Graupen nicht mehr als 3·40 Goldkronen für 100 kg betragen wird, solange der Zoll für Gerste mit 1·50 Goldkronen für 100 kg begrenzt ist.

*Zu Nr. 31*c: *Mehl und andere Müllereierzeugnisse, andere:*

Der Zuschlag von 1·45 und 1·65 Goldkronen zum Zolle für 100 kg der betreffenden Getreidegattung findet nur auf solches Mehl und auf solche Müllereierzeugnisse Anwendung, deren Ausfuhr nicht durch direkte oder indirekte Prämien begünstigt wird.

Es besteht Einverständnis darüber, dass durch diese Bestimmung die loyale Handhabung der Tarifhoheit nicht eingeschränkt wird.

Zu Nr. 91: Mineralwässer:

Als natürliche Heilwässer der T. Nr. 91*a* werden anerkannt:

Ferenc József-Wasser (Balatonfüred); Herkules-, Hunyadi János-, Kossuth Lajos-, Loser János-, Mária - Bitterwasser (Budapest-Budaörs); Apenta Bitterwasserquelle, Ferenc József-, Rákóczy-Bitterwasser (Budapest - Kelenföld); Igmánder Bitterwasser (Igmánd); Mira - Bitterwasser (Jászkarajenő); Kékkúter Heilwasser (Kékkút); Mohaer Agnesquelle (Moha); Paráder Heilwasser (Parád).

Als natürliche Tafelwässer der T. Nr. 91*b* werden anerkannt:

Kristály-Wasser des Sankt Lukas-Bades, Palatinuswasser der Sankt Margareteninselquelle, Hungaria- und Harmatwasser der Quellen der Hauptstadt Budapest.

Die königlich ungarische Regierung behält sich vor, an die

mánynál egyéb ásványvizeknek is ebbe a jegyzékbe való felvételét kezdeményezze.

österreichische Regierung wegen Erweiterung dieser Listen durch Aufnahme anderer Mineralwässer heranzutreten.

93. tsz.-hoz: Keksz:

Keksz alatt kizárólag lisztből, zsírból, cukorból, valamint tojásból és tejből készült gyúrt tésztából kiszaggatott (kiszúrt) olyan sütemény értendő, amelynek összetétele tömör, nem likacsos és törése kagylós; a keksz vagy szabadon ládákba, dobozokba vagy pedig papírtekercsekbe, át nem zsírozódó burkoló papirosba, valamint cellofanpapírosba és címkékkel vagy papirszalagokkal leragasztott burkolódobozokba van csomagolva.

Vanilinnak, kakaópornak (5%), citromolajnak vagy más ízesítő szereknek hozzáadása is meg van engedve.

Ostyaáru alatt értendő ostyasütemény is, tetszés szerinti alakban (kis korsók, palackok, halak, szivarok és hasonlók), melyet a kereskedelmi forgalomban 140-es árunak neveznek.

Zu Nr. 93: Bäckereien:

Kakes sind aus einer bloss aus Mehl, Fett, Zucker sowie Eiern und Milch bestehenden ausgewalzten Teigmasse ausgestochene Bäckereien von kompakter, poreloser Beschaffenheit und muscheligem Bruch; dieselben sind entweder lose in Kisten, in Dosen oder in Papierrollen, fettdichtem Einschlagpapier sowie Zellophanpapier und Überkartons, welche mit Vignetten oder Schleifen verklebt sind, verpackt.

Gestattet ist auch ein Zusatz von Vanillin, Kakaopulver (5%), Zitronöl oder sonstigen Geschmacksmitteln.

Zu den Waffeln gehört Waffelbäckerei in beliebiger Form (kleine Krüge, Flaschen, Fische, Zigarren u. dgl.), die handelsüblich 140er Ware genannt wird.

*98*a *és* b *tsz.-hoz: Sajt:*

Egyetértés áll fenn arra nézve, hogy minden vámmérséklés, melyet osztrák részről harmadik államnak bármilyen sajtféle számára engedélyezni fognak, magyar származású hasonló fajtájú sajtfélékre is alkalmazást fog nyerni.

*Zu Nr. 98*a *und* b: *Käse:*

Es besteht Einverständnis darüber, dass eine Zollermässigung, die österreichischerseits einem dritten Staate für irgendeine Käsesorte zugestanden werden sollte, auch auf gleichartige Käsesorten ungarischer Herkunft angewendet werden wird.

104. tsz.-hoz: Keksz és ostyaáru (meghatározást lásd a 93. tsz.-nál) kakaónak csekély mértékű hozzáadása által barnára festett töltelékkel:

Kakaónak csekély mértékű hozzáadása alatt legfeljebb 5%-os hozzáadás értendő.

Zu Nr. 104: Kakes und Waffeln (Definition siehe bei T. Nr. 93) mit durch geringfügige Beigabe von Kakao braungefärbter Füllung:

Unter geringfügiger Beigabe von Kakao wird eine Beigabe von höchstens 5% verstanden.

107g tsz.-hoz:

Közönséges húskonzervek alatt a következőket kell érteni: székelygulyás, sertés-, borjú- és birkapörkölt, füstölt hús, töltött paprika és töltött káposzta, vad, savanyú tüdő és hasonlók.

Fogyasztásra elkészített, zsírban sterilizált egészben levő libamáj (foie naturel), valamint áttört (paszirozott), felkenhető libamáj szarvasgomba nélkül (libamájkrém), légmentesen elzárva, nem a 107*e)*, hanem mint »hús és pástétom (más, mint libamájpástétom) légmentesen elzárt tartályokban« a 107*g)* tsz. alá esik.

160. tsz.-hoz tartozó Jegyzethez: Kévekötő:

Kévekötő aratógéphez, széna- vagy szalmaprésekhez, komlópóznatartókhoz és más mezőgazdasági célra szükséges kévekötőzsineg alatt értendők: sisal- vagy manilakenderből készült nyers, egyágú fonalak, kilogrammonkint 250—500 méter hosszban, valamint európai kenderből, tehát nem sisalból, manilából vagy hasonló kemény rostokból vagy jutából készült nyers, két vagy háromágú, többnyire csak lazán sodrott fonalak, kilogrammonkint 400–600 méter hosszban; mindezek 1½—2½ kilogramm súlyú gombolyagokban. Annak ellenőrzését, hogy a nevezett áruk tényleg az említett célokra használtatnak fel, a vámigazgatás magának tartja fenn.

555. tsz.-hoz: Korpa, rizshulladékok stb.:

Megegyezés áll fenn aziránt, hogy a közösen meghatározandó és a vámhivataloknak átadandó tipusnál sötétebb színű takarmányliszt alatt, melynek az 555. tsz.

Zu Nr. 107g:

Unter gewöhnlichen Fleischkonserven werden verstanden: Szekelygulyas, Schweins-, Kalbs- und Schafspörkölt, geselchtes Fleisch, gefüllte Paprika und gefülltes Kraut, Wild, saures Beuschel u. dgl.

Genussfertig in Fett sterilisierte, ungeteilte Gansleber (foie naturel) sowie passierte, schmierweiche Gansleber ohne Zutat von Trüffeln (Ganslebercrême), luftdicht verschlossen, fallen nicht unter T. Nr. 107*e*, sondern als »Fleisch und Pasteten (andere als Gansleberpasteten) in luftdicht verschlossenen Behältnissen« unter T. Nr. 107g.

Zu Anmerkung zu Nr. 160: Garbenbinder:

Unter Garbenbinder für Mähmaschinen, Heu- oder Strohpressen, Hopfensteigdrähte und andere landwirtschaftliche Zwecke werden verstanden: rohe, einfache, Garne aus Sisal- oder Manilahanf in einer Lauflänge von 250 m bis 500 m das Kilogramm, sowie rohe, zwei- oder dreidrähtige, meist nur locker gedrehte Garne aus europäischem Hanf (somit nicht aus Sisal, Manila und ähnlichen Hartfasern) oder Jute, in einer Lauflänge von 400 m bis 600 m das Kilogramm; beide in Knäueln im Gewichte von 1½ bis 2½ kg. Die Kontrolle der tatsächlichen Verwendung zu den angeführten Zwecken bleibt der Zollverwaltung vorbehalten.

Zu Nr. 555: Kleie, Reisabfälle usw.:

Es besteht Einverständnis darüber, dass als Futtermehle von dunklerer Farbe als der zu vereinbarenden und den Zollämtern zu übermittelnden Type, welche

szerinti kezelésre igénye van, búzából és rozsból készült ilyfajta lisztek értetnek.

Anspruch aut die Behandlung nach T.* Nr. 555 haben, Mehle dieser Art aus Weizen und Roggen zu gelten haben.

A magyar vámtarifához.

I.

Egyes tarifaszámokra vonatkozó kiegészítő megállapodások.

23. tsz.-hoz: Sajt:

Egyetértés áll fenn arra nézve, hogy minden vámmérséklés, melyet magyar részről harmadik államnak bármilyen sajtféle számára engedélyezni fognak, osztrák származású hasonló fajtájú sajtfélékre is alkalmazást fog nyerni.

153. tsz.-hoz: Kandiszcukor:

A 153. t. sz. alatti répacukor vámjának mérséklése esetén a kandiszcukor vámja ugyanarra a vámtételre fog mérsékeltetni.

257. tsz.-hoz: Borkősav:

A m. kir. kormány ezen szerződés tartama alatt sem borseprőre, sem nyers borkőre nem fog kiviteli tilalmat vagy kiviteli illetéket megállapitani.

643., 645a és 653a tsz.-hoz: Talpbőr, hajtószíjbőr és hajtószíj bőrből:

Ezen egyezmény életbelépése napjától számított egy év mulva, amennyiben azonban Magyarország, Ausztria, Németország és Csehszlovákia között már ezen időpont előtt megállapodás jönne létre az iránt, hogy mindennemű nyers marha-, ló- és borjúbőr kölcsönösen szabadon és mindennemű illetéktől mentesen legyen kivihető, úgy ezen megállapodás életbelépésének

Zum ungarischen Zolltarif.

I.

Ergänzende Vereinbarungen bezüglich einzelner Tarifnummern.

Zu Nr. 23: Käse:

Es besteht Einverständnis darüber, dass eine Zollermässigung, die ungarischerseits einem dritten Staate für irgendeine Käsesorte zugestanden werden sollte, auch für gleichartige Käsesorten österreichischer Herkunft angewendet werden wird.

Zu Nr. 153: Kandiszucker:

Im Falle einer Ermässigung des Rübenzuckerzolles der T. Nr. 153 wird der Zoll für Kandiszucker auf den gleichen Zollsatz ermässigt werden.

Zu Nr. 257: Weinsteinsäure:

Die königlich-ungarische Regierung wird für die Dauer dieses Vertrages kein Ausfuhrverbot und keine Austuhrabgabe auf Weinhefe und Weinstein, roh, einführen.

Zu Nrn. 643, 645a und 653a: Sohlleder, Treibriemenleder und Treibriemen aus Leder:

Nach einem Jahre, vom Tage des Inkrafttretens dieses Vertrages gerechnet, falls jedoch zwischen Österreich, Ungarn, Deutschland und der Tschechoslowakei schon vor diesem Zeitpunkte eine Vereinbarung zustande kommt, wonach rohe Rinds-, Rosshäute und Kalbfelle aller Art gegenseitig frei und ohne jede Art von Abgabe ausgeführt werden können, mit dem Tage des Inkrafttretens

napjától a 643. tsz. alá tartozó talpbőr vámtételei a következőképen fognak mérsékeltetni:

a/1	70·—
a/2	98·—
b/1	58·—
b/2	82·—
c/1	47·—
c/2	65·—

A Magyarország, Ausztria, Németország és Csehszlovákia között fentebb említett megállapodás életbelépésének napjától számított további félév mulva és annak feltételezése mellett, hogy az említett másik három állam egyikében sem fog kész talpbőrre behozatali tilalom vagy engedélyezési eljárás alkalmaztatni, a 643/*a* 1. tsz. alá tartozó talpbőr vámja arra az időre, amíg ezen előfeltételek fennállanak, ama tétel mértékéig fog továbbmérsékeltetni, amely az említett másik három államban mindenkor fennálló talpbőrvámok közül a legmagasabb, de semmiesetre sem alacsonyabbra, mint 100 kg.-kint 62·50 a. K-ra. Ez esetben a 643. tsz. többi altételei is oly módon mérsékeltetnek, hogy az *a* 1., *b* 1. és *c* 1. tételek között a 6 : 5 : 4 arány, az ezen tarifaszám alá tartozó növényi és ásványi cserzésű bőrök tételei között pedig az 1 : 1·4 arány lesz mértékadó. Ennek megfelelően a 643/*a* 1. tsz.-nál alkalmazásra kerülő 62·50 a. K vám esetén ennek a tarifaszámnak egyéb altételeinél a következő tételek lennének alkalmazandók:

643	*a*/2 . . .	87·50
	b/1 . . .	52·—
	b/2 . . .	73·—
	c/1 . . .	42·—
	c/2 . . .	58·—

dieser Vereinbarung, werden die Zollsätze für Sohlleder der T. Nr. 643 ermässigt wie folgt:

a/1	70·—
a/2	98·—
b/1	58·—
b/2	82·—
c/1	47·—
c/2	65·—

Nach einem weiteren Halbjahr, vom Tage des Inkrafttretens der oben bezeichneten Vereinbarung zwischen Österreich, Ungarn, Deutschland und der Tschechoslowakei gerechnet, und unter der Voraussetzung, dass in keinem der genannten drei übrigen Staaten ein Einfuhrverbot oder Bewilligungsverfahren für fertiges Sohlleder angewendet wird, ermässigt sich für die Zeit, solange diese Voraussetzungen bestehen, der Zoll für Sohlleder der T. Nr. 643 *a*/1 weiter auf jenen Zoll, der unter den in den genannten drei übrigen Staaten jeweils bestehenden Sohllederzöllen der höchste ist, jedoch keinestalls unter 62·50 Goldkronen per 100 kg. In diesem Falle ermässigen sich auch die übrigen Unterpositionen der T. Nr. 643 in der Weise, dass zwischen den Sätzen für *a*/1, *b*/1 und *c*/1 das Verhältnis von 6 : 5 : 4, zwischen den Sätzen für lohgares und mineralgares Leder dieser Tarifnummer das Verhältnis von 1 : 1·4 massgebend sein wird. Dementsprechend würden bei dem Zolle von 62·50 Goldkronen für die T. Nr. 643 *a*/1 folgende Sätze in den übrigen Unterpositionen dieser Tarifnummer anzuwenden sein:

643	*a*/2	87·50
	b/1	52·—
	b/2	73·—
	c/1	42·—
	c/2	58·—

A 645/*a* tsz. tétele mindenkor ugyanazon százalékos arányban mérsékeltetik, mint a 643/*a* 1. tsz. vámtétele, épp úgy a 653/*a* tsz. vámtétele oly módon, hogy az ezen vámtétel és a 645/*a* tsz. tétele közötti különbség mindenkor 75 a K legyen.

Der Satz der T. Nr. 645*a* ermässigt sich jedesmal im selben prozentuellen Verhältnis wie der Zoll der T. Nr. 643*a*/1, ebenso ermässigt sich der Zoll der T. Nr. 653*a* in der Weise, dass die Spannung zwischen diesem Zollsatz und dem Zollsatz der T. Nr. 645*a* stets 75 Goldkronen beträgt.

727. tsz.-hoz: Szerszám- és nemesacél:

Mindaddig, amíg a m. kir. kormány fenntartja azt az ezidőszerint érvényben álló rendelkezést, mely szerint szerszám- és nemesacél bugákban vagy lapkákban a 725. tsz. szerint vámkezelendő, a 727/*a* 3, *b* 3 és *c* 3 tarifaszámokat illetően megállapított vámtételek helyett a 725 tsz. tételéhez a következő pótlékok állapíttatnak meg:

727 *a*/3 . . 6 a. K 100 kg.-kint
727 *b*/3 . . 10 » » 100 »
727 *c*/3 . . 18 » » 100 »

Zu Nr. 727: Werkzeug- und Edelstahl:

Insolange die königlich ungarische Regierung die derzeit in Geltung befindliche Verfügung, wonach Werkzeug- und Edelstahl in Zaggeln oder Platinen nach der T. Nr. 725 zu verzollen ist, aufrechterhält, werden an Stelle der hinsichtlich der T. Nrn. 727 *a*/3, *b*/3 und *c*/3 vereinbarten Zollsätze folgende Zuschläge zu dem Zollsatze der T. Nr. 725 vereinbart:

bei T. Nr. 727 *a*/3 6 G. K. für 100 kg
» » » 727 *b*/3 10 » » 100 »
» » » 727 *c*/3 18 » » 100 »

II.

Egyes tarifaszámokra vonatkozó magyarázatok.

134. tsz.-hoz: Ásványvíz:

Ezidőszerint a szerződés szerinti kezelésre a következő osztrák forrásvizeknek van igényük: Thalheimer Schlossbrunnen, Preblauer Sauerbrunnen, Deutsch-Kreutzer, Gleichenberger (Konstantinquelle, Emmaquelle, Johannisbrunnen), Sulzer Paulaquelle, Tatzmannsdorfer, Haller Jodwasser (Tassiloquelle), Badgasteiner Thermalwasser. Az osztrák kormány fenntartja magának, hogy a m. kir. kormánynál egyéb ásványvizeknek is ebbe a jegyzékbe való felvételét kezdeményezze.

II.

Erläuterungen zu einzelnen Tarifnummern.

Zu Nr. 134: Mineralwässer:

Anspruch auf vertragsmässige Behandlung haben derzeit nachbenannte Wässer aus österreichischen Quellen: Thalheimer Schlossbrunnen, Preblauer Sauerbrunnen, Deutsch-Kreutzer, Gleichenberger (Konstantinquelle, Emmaquelle, Johannisbrunnen), Sulzer Paulaquelle, Tatzmannsdorfer, Haller Jodwasser (Tassiloquelle), Badgasteiner Thermalwasser. Die österreichische Regierung behält sich vor, an die königlich-ungarische Regierung wegen Erweiterung dieser Liste durch Aufnahme anderer Mineralwässer heranzutreten.

358c. tsz.-hoz: Paraffinkompoziciós gyertya:

Idetartoznak azok a paraffinkompoziciós gyertyák is, amelyek legfeljebb 5% természetes viaszt tartalmaznak.

414m tsz.-hoz: Földfestékek több mint 5% szépítőanyaggal:

Idetartoznak azok a pigmentfestékek is, amelyek oly módon állíttatnak elő, hogy vízben oldható (állati, növényi vagy kátrány-) festőanyagot ásványi vivőanyagra (krétára vagy sulypátra) lecsapnak és vegyi reakció révén oly módon rögzítenek meg, hogy a végső termék oldhatatlan porfestéket ad. Ezek a pigmentfestékek szárazak és rendszerint poralakban kerülnek kereskedelmi forgalomba.

458c tsz.-hoz: Vegyileg egységes gyógyszerek tablettákban kiszerelve:

Osztrák származású vegyileg egységes gyógyszereknek ezidőszerint a következő készítmények ismertetnek el: Argoproton, Calcihyd, Diphasol, Theocal, Honthin, Altannol, Antoxurin, Calcium Chloro-Aceticum, Dichloren, Jodhexarin, Osmon és Stryphnon.

458d tsz.-hoz: Elkészített gyógyszerek:

A megállapított vámok csak azokra az osztrák készítményű elkészített gyógyszerekre és különlegességekre nyernek alkalmazást, amelyek Magyarországon a törvénynek megfelelően bejelentettek (lajstromoztattak) és forgalombahozataluk engedélyeztetett.

489. tsz.-hoz: Fadoboz csomagolásra:

Színes, beégetett, bepréselt cégmegjelölések, gyárijelek, áruelnevezések és hasonlók, díszítve

Zu Nr. 358c: Paraffinkompositionskerzen:

Hierunter fallen auch Paraffinkompositionskerzen mit einem Gehalt an natürlichem Wachs von höchstens 5%.

Zu Nr. 414m: Erdfarben mit mehr als 5% geschönt:

Hierunter fallen auch Pigmentfarben, die derart hergestellt werden, dass man einen in Wasser löslichen Farbstoff (tierischer, pflanzlicher oder Teerfarbstoff) auf einen mineralischen Träger (Kreide oder Schwerspat) niederschlägt und durch eine chemische Reaktion so befestigt, dass das Endprodukt eine unlösliche Körperfarbe gibt. Diese Pigmentfarben sind trocken und kommen gewöhnlich in Pulverform in den Handel.

Zu Nr. 458c: Chemisch einheitliche Medikamente, in Tabletten adjustiert:

Als chemisch einheitliche Medikamente österreichischer Herkunft werden derzeit folgende Präparate anerkannt: Argoproton, Calcihyd, Diphasol, Theocal, Honthin, Altannol, Antoxurin, Calcium Chloro-Aceticum, Dichloren, Jodhexarin, Osmon, Stryphnon.

Zu Nr. 458d: Zubereitete Medikamente:

Die vereinbarten Zollsätze kommen bloss für zubereitete Medikamente und Spezialitäten österreichischer Erzeugung in Anwendung, welche in Ungarn den gesetzlichen Vorschriften entsprechend angemeldet (registriert) und zum Verkehr zugelassen sind.

Zu Nr. 489: Holzschachteln zu Verpackungszwecken:

Farbige, eingebrannte, eingepresste Firmenbezeichnungen, Fabriksmarken, Warenbezeichnungen u.

is, az elvámolásnál figyelmen kívül maradnak.

dgl., auch ornamentiert, bleiben bei der Verzollung ausser Betracht.

495. tsz.-hoz: Más papiroslemez:

A kézilemezt oly módon készítik, hogy a munkás a kívánt erősségnek megfelelő anyagrétegeket (melyeknek mindig egyszínűeknek és pedig barnának vagy fehérnek, illetve szürkének kell lenniök) a formázó hengerre felfuttatja, illetve felgöngyölítteti s az ily módon rétegezett (rakozott, összepréselt) lapokat kézzel levágja és leszedi a nélkül, hogy a papiroslemezt egy csatlakozó szárítókészüléken átvezetné. Az ily módon előállított kézilemez mindenesetre szaggatott (rojtos) szélű és soha sincsen mind a négy oldalán körülvágva.

A géplemez gyüjtőfogalom oly papiroslemezek számára, amelyek egységes munkamenetben végnélküli szalagon állíttatnak elő s mindjárt egy csatlakozó szárítókészüléken átmenve, tekercsekben maradnak vagy ívekbe felvágatnak. Valamennyi, a géplemez gyüjtőfogalma alatt tekintetbe jövő minőséget az jellemzi, hogy szélük — akár tekercsekben, akár ívekben vannak — le van vágva, azaz sohasem szaggatott szélűek, mint a kézilemezek.

A géplemez fogalmához a következő, a kereskedelemben szokásos fajták tartoznak:

a) géplemez, azaz egy anyagrétegből álló fehér, barna vagy szürke lemez;

b) anyagában festett karton bármily színben a fehér, barna és szürke színű kivételével;

c) duplex-lemez azaz két rétegben

Zu Nr. 495: Andere Pappen:

Handpappe wird in der Weise hergestellt, dass der Arbeiter die der Stärke entsprechenden Stoffschichten (die immer einfarbig, und zwar braun oder weiss, beziehungsweise grau sein müssen) auf die Formatwalze auflaufen, beziehungsweise aufwickeln lässt und die derart zusammengegautschten (gepressten) Blätter mit der Hand abschneidet und abnimmt, ohne die Pappe über eine angeschlossene Trockenpartie zu führen. Die auf diese Weise hergestellte Handpappe hat jedenfalls einen rauhen Rand (gefranst) und ist nie vierseitig geschnitten.

Maschinpappe ist ein Sammelbegriff für Pappe, die in einem Arbeitsgang in endloser Stoffbahn hergestellt und sogleich über eine angeschlossene Trockenpartie geführt wird, um sodann in Rollen gelassen oder in Bogen geschnitten zu werden. Alle unter dem Sammelbegriff Maschinenpappe in Betracht kommenden Qualitäten sind dadurch kenntlich, dass deren Ränder, gleichviel ob in Rollen oder Bogen, geschnitten sind, das heisst nie rauhe Ränder wie bei der Handpappe vorkommen.

Der Begriff Maschinenpappe umfasst folgende handelsübliche Sorten:

a) Maschinenpappe, das heisst Pappe aus einer Stoffschicht, weiss, braun oder grau;

b) durchgefärbter Karton in allen Farben mit Ausnahme von weiss, braun und grau;

c) Duplexkarton, das heisst ein in

előállított karton, mindenik réteg más színben;

d) triplex-lemez, azaz három rétegben előállított karton, melynél a belső réteg másszínű, mint a két külső réteg; a két külső réteg akár egyszínű, akár különböző színű lehet.

Mindezek a minőségek akár simítatlanok, akár pedig simítottak lehetnek.

*496*a *tsz.-hoz: Csomagolópapiros (Lomspack):*

Loms-csomagolópapír alatt az a papiros értendő, amely a cellulózegyártás hulladékaiból (különösen az ú. n. ágakból, vagyis a fás és a cellulózetömegből eltávolított alkotórészekből) készül. A loms-csomagolópapír nem színezett, simítatlan, nem enyvezett és négyzetméterenkint 120 gr.-nál súlyosabb.

*496*b *és 499. tsz.-hoz: Kalapcsomagolópapiros:*

A kalapcsomagolópapiros csupán egyik oldalán simított, fehérítetlen (sárgástól barna színig), festetlen, nem fínomanyagú, felhősen áttetsző.

516. tsz.-hoz: Levélpapiros:

A bárminő fonálból való szalagok, zsinórok és efélék, amelyek levélpapiros, levelezőlapok, borítékok és levélpapírtartók kiszerelésére szolgálnak, az elvámolásnál nem jönnek figyelembe.

*526*c *tsz.-hoz: Albumok, zsebjegyzőkönyvek és íróasztalalátétek:*

Ide csupán oly íróasztalalátétek tartoznak, amelyeknek háta és

zwei Schichten hergestellter Karton, jede Schicht andersfarbig,

d) Triplexkarton, das heisst ein in drei Schichten hergestellter Karton, wobei die Innenschicht andersfarbig ist als die beiden Aussenschichten; die beiden Aussenschichten können gleichfarbig oder verschiedenfarbig sein.

Alle diese Qualitäten können unsatiniert und satiniert sein.

Zu Nr. 496 a *: Lomspackpapier :*

Lomspackpapier ist Packpapier, welches aus den bei der Erzeugung von Zellulose sich ergebenden Abfällen (insbesondere den sogenannten Ästen, d. i. den verholzten und daher aus der Zellulosemasse entfernten Bestandteilen) hergestellt wird. Das Lomspackpapier ist nicht gefärbt, nicht satiniert, ungeleimt und hat ein Gewicht von mehr als 120 g im Geviertmeter.

Zu Nrn. 496 b *und 499: Hutpackpapier:*

Hutpackpapier ist nur auf einer Seite geglättet, ungebleicht (gelblich bis braun), nicht gefärbt, nicht feinmassig, bei Durchsicht wolkig.

Zu Nr. 516: Briefpapier:

Bänder, Schnüre u. dgl. aus Garnen aller Art, die zur Adjustierung von Briefpapier, Briefkarten, Briefumschlägen und Briefpapierbehältnissen dienen, bleiben bei der Verzollung ausser Betracht.

Zu Nr. 526 c *: Albums, Taschennotizbücher und Schreibtischunterlagen:*

Hierunter fallen bloss solche Schreibtischunterlagen, deren

sarka készült bőrből. Más, bőrből vagy azzal készült íróasztalalátétek a 962 tsz. alá tartoznak.

Rücken und Ecken aus Leder hergestellt sind. Andere Schreibtischunterlagen aus oder mit Leder fallen unter die T. Nr. 962.

533. tsz.-hoz: Könyv, folyóirat stb.:

Divatlapok szöveggel vagy a nélkül szintén idetartoznak.

Zu Nr. 533: Bücher, Zeitschriften usw.:

Hierunter fallen auch Modejournale mit oder ohne Text

*585*b *1. tsz.-hoz: Hulladéktakaró:*

Hulladéktakarók alatt oly takarókat értünk, amelyeknél a láncfonalak növényi fonóanyagból, a vetülékfonalak pedig csekély értékű gyapjúfonási hulladékból vagy műgyapjúból valók; ezek a takarók mosatlanok és ennek következtében zsíros szagúak és fogásúak.

Zu Nr. 585 b *1: Abfalldecken:*

Abfalldecken sind Decken mit Kette aus pflanzlichen Spinnstoffen und Schuss aus geringwertigen Wollspinnereiabgängen oder Kunstwolle; diese Decken sind ungewaschen und haben daher als Merkmal fetten Geruch und Griff.

*612*e *és 614*d *tsz.-hoz: Kötszövött és kötött áruk:*

Idetartoznak félszabályos áruk is, azaz szabályos (idomszerűen dolgozott) kötszövött és kötött áruk, váll- és újjvarrásokkal.

A 612*e* és 614*d* tsz. alá tartozó kötszövött és kötött áruknál a használathoz szükséges hozzátétek, mint szegélyszalagok, sujtások, betétek, elvarrott gomblyukak, gombok, hurkok, kapcsok, csatok, bőrcsíkok, egyszerű húzózsinórok, kötőszalagok, rojtok, gyűrűk és efélék, valamint lényegtelen díszítések nem vonják maguk után a 633. tsz. szerinti elvámolást. Lényegtelennek tekintetik például felsőruháknál bármilyen szövet, vagy kötszövött szövet felhasználása gallérnak és kézelőnek, alsóruhánál pedig hozzávarrott, vagy hozzáhorgolt díszítés legfeljebb 2 cm. széles csipkéből.

Zu Nrn. 612 e *und 614* d: *Wirk- und Strickwaren:*

Hierunter fallen auch halbreguläre, das sind regulär gearbeitete Wirk- und Strickwaren mit Achsel- und Ärmelnähten.

Bei Wirk- und Strickwaren der T. Nrn. 612*e* und 614*d* bewirken zum Gebrauch erforderliche Zutaten, wie Einfassbänder, Besätze, vernähte Knopflöcher, Knöpfe, Schlingen, Hefteln, Schnallen, Lederstreifen, einfache Zugschnüre, Bindebänder, Quasten, Ringe u. dgl. sowie unwesentlicher Aufputz nicht eine Verzollung nach T. Nr. 633. Als unwesentlich wird beispielsweise bei Oberkleidern die Verwendung von beliebigen Geweben oder gewirkten Stoffen für Kragen und Manschetten, bei Unterkleidern angenähte oder angehäckelte Spitzenverzierung von nicht mehr als 2 cm Breite angesehen.

622g tsz.-hoz: Női fűzők:

Ruganyos szövetekből vagy ruganyos keskenyárukból való lényegtelen betoldások, keskenyáruk-

Zu Nr. 622 g: *Mieder:*

Unwesentliche Zwickel aus elastischen Geweben oder elastischen Schmalwaren bleiben bei der Ver-

ból való felvarrott harisnyatartókkal nem kapcsolatos női fűzők elvámolásánál nem jönnek tekintetbe.

zollung von Miedern ohne angenähte Strumpfhälter aus Schmalwaren ausser Betracht.

628. tsz.-hoz: Gyermekruhák:

Idetartoznak a 3—12 éves gyermekek számára készült ruhák. Döntő ismertető jelük, hogy ezek a ruhák csupán nadrágból és zubbonyból, illetve nadrágból és kabátból (mellény nélkül) állanak.

Zu Nr. 628: Kinderkleider:

Hierunter fallen Kleider für Kinder im Alter von 3 bis 12 Jahren. Entscheidendes Merkmal ist, dass diese Kleider bloss aus Hose und Bluse, bzw. Hose und Rock (ohne Weste) bestehen.

*631*b *tsz.-hoz: Férfiingek:*

Férfiingeknél a pótlék kiszámításánál az ingmell szövete figyelmen kívül marad, amennyiben az 552., 553. és 554. tsz. alá tartozó szövetről van szó. Ez a megállapodás azonban nem szól oly esetekre, amidőn az ingmell az 555. tsz., az 558. tsz. utáni 2. jegyzet szerinti vagy pedig egyéb szövetből készült.

Zu Nr. 631 b: *Herrenhemden:*

Bei Herrenhemden wird bei Berechnung des Zuschlages das Gewebe der Brust nicht berücksichtigt, sofern es sich um ein Gewebe der T. Nrn. 552, 553 und 554 handelt Diese Vereinbarung gilt aber nicht für den Fall, dass die Hemdbrust aus Geweben der T. Nr. 555, Anmerkung 2 nach 558, oder aus sonstigen Geweben hergestellt ist.

*637. és 639*b *tsz.-hoz: Női és leánykalapok:*

A férfi- és fiúkalapok formájára és kiszerelési módjára készült női és leánykalapok az előbbiek gyanánt vámkezelendők.

Zu Nrn. 637 und 639 b: *Frauen- und Mädchenhüte:*

Frauen- und Mädchenhüte in Form und Ausstattung nach Art der Herren- und Knabenhüte sind wie diese zu verzollen.

*639*b *tsz.-hoz: Női és leánykalap szalmából és efféléből:*

Felszerelés alatt a béléssel, kalapbőrrel, szalaggal, szövettel, zsinórral való ellátás értendő. A kalap szélének szalaggal (szegőszalaggal) való egyszerű beszegése nem tekinthető felszerelésnek.

Zur Nr. 639b: Frauen- und Mädchenhüte aus Stroh u. dgl.:

Unter Ausrüstung (Garnitur) wird die Ausstattung mit Futter, Hutleder, Band, Stoff, Schnur verstanden. Die blosse Einfassung des Hutrandes mit Band (auch Litze) wird nicht als Ausrüstung angesehen.

*657*a *tsz.-hoz: Csizma:*

A 4000 párnyi évi kontingens vámkezelése a bozsoki és bucsui (Vasvármegye) vámhivataloknál fog történni.

Zu Nr. 657 a: *Schaftstiefel:*

Die Abfertigung des Jahreskontingentes von 4000 Paar wird bei den Zollstellen Bozsok und Bucsu (Komitat Vas) erfolgen.

677. tsz.-hoz: Fürdősapkák:

Gummiból való szalag-, csokor-, virág- és kokárdadísz, valamint csont- vagy galalitgombok az

Zu Nr. 677: Badehauben:

Ein Aufputz von Bändern, Maschen, Schleifen, Blumen, Kokarden aus Gummi, von Knöpfen

elvámolásnál figyelmen kívül maradnak.

aus Bein oder Galalith, bleibt für die Verzollung ausser Betracht.

726. tsz.-hoz: Vas és acél, rudakban:

Idetartoznak azok az acélfajták is, amelyeknek Brünnel-féle keménységi száma legfeljebb 200.

Zu Nr. 726: Eisen und Stahl in Stäben:

Hierunter fallen auch Stahlsorten mit der Brünnelschen Zahl von höchstens 200.

727. tsz.-hoz: Szerszám- és nemesacél:

Szerkezet-acélnál 1%-os chromtartalom a 727*a* tsz. szerinti vámkezelést nem zárja ki.

Zu Nr. 727: Werkzeug- und Edelstahl:

Bei Konstruktionsstahl schliesst ein Chromgehalt von 1% die Tarifierung nach T. Nr. 727 *a* nicht aus.

*728*a *tsz.-hoz: Vas- és acéldrót, legfeljebb 6 mm. vastagságban, húzva, de tovább meg nem munkálva:*

Ide tartoznak az efajta drótok izzítva is.

Zu Nr. 728 a: *Eisen- und Stahldraht, höchstens 6 mm stark, gezogen, doch nicht weiter bearbeitet:*

Hierunter fallen auch derlei Drähte, geglüht.

*738*b *tsz.-hoz: Tengely közúti járóművek számára:*

Külön behozatalra kerülő tengelyperselyek — olajkamarák és csavarmenet nélkül, de kenőcscsatornával — lágy vagy szürke öntvényből, valamint préselt vagy húzott perselyek, továbbá tengelytusák lágy öntvényből, valamint ilyenek kovácsolva, préselve, vagy húzva a 738*b* 1. tsz. szerint kezelendők.

Külön behozatalra kerülő tengelyperselyek szürke öntvényből olajkamrákkal és csavarmenetekkel, továbbá fémből vagy lágy öntvényből való tokok, hüvelyek és csavaranyák a 738*b* 2*β* tsz. szerint kezelendők.

Zu Nr. 738 b: *Achsen für Strassenfahrzeuge:*

Gesondert eingehende Achsenbüchsen ohne Ölkammern und ohne Gewinde, aber mit Schmierrillen, aus Weichguss oder Grauguss, sowie gepresste oder gezogene Büchsen, weiters Achsstössel aus Weichguss, sowie solche geschmiedet, gepresst oder gezogen, sind nach T. Nr. 738 *b* 1 zu verzollen.

Gesondert eingehende Achsbüchsen aus Grauguss mit Ölkammern und mit Gewinden, ferner Kappen, Kapseln und Muttern aus Metallen oder Weichguss sind nach der T Nr. 738 *b* 2 *β* zu verzollen.

*773*h *6. tsz.-hoz: Petróleum-, borszeszforralók és forrasztókészülékek:*

Bőrből, vagy kaucsukból való tömítések az elvámolásnál figyelmen kívül hagyandók.

Zu Nr. 773 h *6: Petroleum-, Spirituskocher und Lötapparate:*

Dichtungen aus Leder oder Kautschuk bleiben bei der Verzollung ausser Betracht.

*773*h *5. és 774*c *2. tsz.-hoz: Asztali és háztartási edény és eszköz rézből és rézöltvényekből illetve nikkeldús öttvényekből, ezüstözve:*

Használati eszközöknek, melyek ezen tarifaszámok és nem a 962.

Zu Nr. 773 h *5 und 774* c *2: Geschirr und Geräte für den Tisch- und Hausgebrauch, versilbert, aus Kupfer und Kupferlegierungen, beziehungsweise aus nickelreichen Legierungen:*

Als Gebrauchsgegenstände, die nach diesen Tarifnummern und

tsz. szerint kezelendők, a következő áruk tekintendők: kávés-, teás- és evőedény, tálak, palackok és pohártartók, cukortartók, kenyérkosarak, hamutálcák, asztali tűzszerszámok, kézigyertyatartók, lámpák, kandallóelőtétek, amennyiben különleges kiszerelésük következtében nem bírnak dísz- vagy fényűzési tárgyak jellegével.

nicht nach der T. Nr. 962 zu verzollen sind, werden folgende Waren angesehen: Kaffee-, Tee-, und Speisegeschirr, Schüsseln, Flaschen- und Gläsergestelle, Zuckerdosen, Brotkörbe, Aschenschalen, Tischfeuerzeuge, Handleuchter, Lampen und Kaminvorsätze, sofern sie nicht infolge ihrer besonderen Ausstattung die Eigenschaft von Zier- und Luxusgegenständen erhalten haben.

*792*b *1 α tsz.-hoz: Kiszabott függönyrudak:*

Idetartoznak a kiszabott függönyrudaknak egyidejűleg behozatalra kerülő tartói és zárógombjai is.

*Zu Nr. 792*b 1*α*: *Karnissen:*

Hierunter fallen auch die gleichzeitig eingehenden Träger und Abschlussknöpfe der Karnissen.

795c5. tsz.-hoz: Buktató lámpák, álló lámpák, stb. sárgaréz öntvényből:

E tétel alapján vámoltatnak el az ólom, antimon és ón öttvényéből öntött lámpák is.

Zu Nr. 795c5: Kipplampen, Stehlampen usw. aus Messingguss:

Nach dieser Position werden auch derlei aus einer Legierung von Blei, Antimon und Zinn gegossene Lampen verzollt.

*799*d *tsz.-hoz: Konyhai és háztartási célra szolgáló közönséges kések:*

Idetartoznak főzelék-, hús-, szalámi- és hasonló kések egyszerű fanyéllel.

*Zu Nr. 799*d*: Gewöhnliche Messer für Küchen- und Hausgebrauch:*

Hierunter fallen Gemüse-, Fleisch-, Salamimesser u. dgl. Messer mit einfachen Holzgriffen.

*807*d *2. tsz.-hoz: Más robbanó és égési erőgépek:*

Idetartoznak a kétütemű nyersolajmotorok is, valamint a nyersolajmotorok legfeljebb 500 fordulatszámmal.

*Zu Nr. 807*d *2: Andere Explosions- und Verbrennungskraftmaschinen:*

Hierunter fallen auch Zweitaktrohölmotore, sowie Rohölmotore mit einer Tourenzahl bis 500.

*836*b *1. tsz.-hoz: Gőzsütőkemencék, stb.:*

Gyúró- és keverő-, fonó- és rovátkoló gépek alatt sütőipari gépek értendők.

*Zu Nr. 836*b *1: Dampfbacköfen usw.:*

Unter der Bezeichnung Knet- und Mischmaschinen, Wirk- und Kerbmaschinen sind Maschinen für Backindustrie zu verstehen.

Bécs, 1926. évi április hó 9.-én.

Wien, am 9. April 1926.

A Magyar Királyság részéről:

Wodianer Rudolf s. k.,

gróf Ambrózy Lajos s. k.

Für das Königreich Ungarn:

Wodianer Rudolf m. p.

gróf Ambrózy Lajos m. p.

Az Osztrák Köztársaság részéről:

Ramek s. k.

Für die Republik Österreich:

Ramek m. p.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a m. kir. külügy-, pénzügy-, földmívelésügyi, kereskedelemügyi és népjóléti és munkaügyi miniszterek bízatnak meg.

Budapest, 1926. évi április hó 15-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet az 1066. számú irományhoz.

Indokolás

„az Ausztriával 1926. évi április hó 9.-én kötött kereskedelmi pótegyezmény becikkelyezéséről“ szóló törvényjavaslathoz.

Az osztrák köztársasággal 1922. február 8-án kereskedelmi egyezményt kötöttünk, melyet az akkori kormány a nemzetgyűléstől nyert felhatalmazása alapján 1923. március 2-án rendeleti úton (1421/1923. M. E. sz. kormányrendelettel) léptetett életbe.

Ez az egyezmény a két állam között a kereskedelmi forgalom általános feltételeit szabályozza és a legtöbb kedvezményes elbánást kölcsönösen biztosítja, a tulajdonképeni áruforgalomra azonban élénkítően vagy könnyítően nem hathatott, mert nem befolyásolta a kiviteli és behozatali korlátozásoknak azt a mindkét államban fennálló rendszerét, amely az akkori zavaros gazdasági viszonyok között európaszerte a kereskedelempolitika leghatályosabb eszköze volt.

A forgalmi korlátozásoknak ebben a korában az Ausztriával való kereskedelmünk szabályozói az ú. n. árucsere- vagy kontingens szerződések voltak.

Az 1925. év kereskedelempolitikánkba gyökeres változást hozott.

1924. július 26-án lejárt az a hároméves határidő, mely alatt a trianoni békeszerződés kereskedelempolitikai szuverénitásunkat korlátozta annyiban, hogy a 203. és 215. §§. szerint minden kedvezmény, melyet Magyarország bármely államnak az áruforgalom terén megad, ipso facto s minden ellenszolgáltatás nélkül megilleti a békeszerződést aláírt összes hatalmakat.

Új autonóm vámtarifánk, melyet az 1907. évivel szemben a gyökeresen megváltozott viszonyok tettek szükségessé, a pénzérték állandosulása következtében 1925 január 1-én életbeléptethető volt s ezzel megfelelő tárgyalási alappal rendelkeztünk vámtarifa-szerződések számára. Ugyanekkor Magyarország, elsőnek a középeurópai államok között, megszüntette a forgalmi korlátozásokat s szakítván így a háborús gazdasági politikával, visszatért a békeidők vámpolitikájára.

Ez a fordulat lehetővé, de szükségessé is tette, hogy azokkal az államokkal, amelyekkel élénkebb forgalmat bonyolítunk le, vámtarifaszerződéseket kössünk. Szükséges volt ez azért, mert míg mi a forgalmat szabaddá tettük, szomszédaink a ki- és beviteli tilalmakat magyar árukkal szemben továbbra is fenntartották s Ausztria például más államokkal kötött szerződéseiben a legtöbb kedvezményes elv alkalmazását a legfontosabb magyar kiviteli cikkekre (bor, szalámi, paprika) bizonyos körülírások révén kizárta.

Az 1925. január 1-én megnyilt új kereskedelempolitikai irány programmjába a magyar kormány első teendőül a Csehszlovákiával és Ausztriával való vámtarifa-szerződések megkötését vette fel, minthogy kivitelünknek több mint a fele e két államban talál elhelyezést s így termelésünknek e két legfontosabb piacát kell elsősorban biztosítanunk.

Az Ausztriával való évszázados gazdasági együttélésünk természetes következménye, hogy mióta önálló vámterület vagyunk, kiviteli statisztikánkban a rendeltetési országok között első helyen áll Ausztria, ahová pl. 1925-ben összkivitelünk 33·52%-a irányult. Külkereskedelmi mérlegünk Ausztriával szemben tavaly 67 millió aranykoronával volt aktív, aminek gazdasági előnyét azonban részben ellensúlyozza az a körülmény, hogy míg Ausztria hozzánk majdnem kivétel nélkül kész iparcikkeket — tehát igen sok munkaértéket képviselő árukat — hozott be, a mi kivitelünk oda túlnyomórészt élelmiszerből s nyersanyagból állott.

Ennek az intenzív áruforgalomnak biztosítását s fejlesztését hívatott jelen pótegyezmény szolgálni, mely az 1922. évi általános s legtöbb kedvezményes kereskedelmi egyezményt kiegészíti s azzal teljes egészet alkot.

A pótegyezmény *A* melléklete az Ausztriával szemben elért vámengedményeket foglalja magában. Ezek egyrésze vámmérséklés, másik része az osztrák autonom, vagy szerződéses vámok kötése.

Ausztriának közismerten alacsony vámnívója mellett sok fontos magyar kiviteli cikk áthághatatlan magas vámmal találkozott. Ennek oka egyrészt az osztrák vámtarifa kevéssé specializáló jellegében, másrészt abban a körülményben rejlik, hogy némely, bennünket nagymértékben érdeklő cikk vámját abból a célból emelte az új osztrák vámtarifa magasra, hogy a szerződéses tárgyalásoknál megfelelő kompenzációs anyag álljon az osztrák kormány rendelkezésére.

A vámmérséklések tekintetében sikerült olyan engedményeket elérni, amelyek exportérdekeinknek a mai árviszonyokra alapított számítás szerint megfelelnek. Ezeknek az engedményeknek egy része, mint a bornál, pezsgőnél, szaláminál, azoknak a vámtételeknek biztosítására szorítkozik, amelyeket más államok hasonló cikkei már élveznek.

A bornál a velünk szemben eddig alkalmazott 60 aranykoronás vám teljesen prohibitív jellegű volt, mert míg Ausztriába irányuló borkivitelünk 1920—1922-ben évi 500—900.000 hl. között mozgott, addig az 1922. augusztus 1-én életbeléptetett 60 K-ás vám óta rohamosan csökkent s az 1925. évben mindössze 5.000 hl.-t tett ki. A borvám terén elért 50%-os engedmény a magyar bornak vám tekintetében az egyéb külföldi borokkal egyenlő versenyfeltételeket teremt, ami remélhetőleg segítségünkre lesz abban, hogy az osztrák piacon a magyar bor ismét azt a szerepet vihesse, melyre megszokottságnál és közelségnél fogva igényt tarthat.

Fontos eredménynek tekinthetjük a 3 aranykoronás lisztvámpótléknak 1·45, illetve 1·65 aranykoronára való leszállítását. Ez a magas vámpótlék 1925. január 1-én lépett életbe Ausztriában s azt eredményezte, hogy míg 1923-ban 1,384.888 q és 1924-ben 1,061.872 q lisztet vittünk ki Ausztriába, 1925-ben lisztkivitelünk 637.992 q-ra apadt, ami malomiparunk válságának egyik okozója lett. Az osztrák lisztvámpótléknak körülbelül felére való leszállítása Ausztriába irányuló lisztkivitelünket mindenesetre fokozni fogja s megadja a lehetőséget arra, hogy hazai malmaink az osztrák malomiparral eredményesebben vehessék fel a versenyt.

E legfontosabb cikkeken kívül sikerült úgy mezőgazdasági terményeink (főzelék- és gyümölcsfélék, magvak, sajt, stb.), mint kivitelre dolgozó iparunk készítményei (konzervek, sütemények, kötélverő áruk, gépek és villanyos cikkek, bútorok) közül azokra, amelyek Ausztriával való forgalmunkban fontosabb szerepet játszanak, vámmérsékléseket elérnünk.

Az osztrák vámtarifának kiviteli érdekeinket érintő oly tételeit, amelyeknek mai magassága nekünk kedvező, szerződésileg lekötöttük. Az itt elért eredmények különösen értékesekké válnak azáltal, hogy az osztrák parlament több vámtétel emelését vette tervbe, néhány ilyen vámemelést már meg is szavazott, mely emelések azonban jelen pótegyezmény tartama alatt a bennünket legközelebbről érdeklő cikkeket, minthogy azok vámját lekötöttük, nem érinthetik.

A nekünk adott kedvezmények ellenében Ausztria a pótegyezmény *B)* mellékletében felsorolt négyszáznál több ipari vámtételre kapott tőlünk nagy átlagban 30%-os engedményt autonóm vámjainkból.

A kölcsönös engedmények számában mutatkozó aránytalanság csak külsőleges. Az az érték, amelyet Ausztriával való forgalmunkban a mi oldalunkon néhány nagy tömegben piacra kerülő élelmi cikk jelent, az osztrák iparnak hozzánk való exportjában sok apróbb cikkre oszlik el s ezért hozzávetőleges számítás szerint a kölcsönös engedmények mérlege egyensúlyban van.

Az engedmények mérvét illetőleg arra törekedtünk, hogy az osztrák behozatal megkönnyítésével a magyar ipar versenyképességét a belföldön ki ne zárjuk. Az osztrák iparcikkeknek adott vámkedvezmények kedvezőtlen hatását a magyar ipari termelésre sok esetben oly módon sikerült enyhíteni, hogy a szerződés lehetőleg specializálja az osztrák gyártmányokat s ezáltal kedvez osztrák exportérdekeknek anélkül, hogy a legnagyobb kedvezmény messzebbmenő kihatásai révén a magyar termelési érdeket a szükségesnél erősebben csorbítaná.

Ez az eljárás kereskedelempolitikánk taktikai helyzetét is erősíti, amennyiben más ipari államokkal kötendő vámtarifa-szerződéseink számára megfelelő kompenzációs tartalékot hagy meg.

A pótegyezmény *C* melléklete azokat a pusztán stiláris módosításokat tartalmazza, amelyek az utódállamok között Portoroseban kötött közlekedési egyezmény szövegéhez alkalmazzák a Magyarország és Ausztria között egyes közlekedéspolitikai kérdések szabályozása tárgyában 1920. december 7-én kötött s az 1922. évi magyar-osztrák kereskedelmi egyezmény alkotórészét képező egyezmény szövegét.

A mezőgazdasági vándormunkásokról szóló jegyzőkönyv pedig mezőgazdasági vándormunkásaink Ausztriába való elhelyezését mozdítja elő.

A pótegyezmény bizonytalan időre köttetett s felmondási ideje három hónap. Felmondható azonban — természetesen a legnagyobb kedvezményt biztosító alapszerződéssel együtt — egy hóra is, ha a másik államnak adott kedvezmények következtében valamely fontos termelési ág válságos helyzetbe kerülne Ez a kikötés az osztrák kormány nyomatékkal képviselt kívánságára került az egyezménybe. Remélhető azonban, hogy a szerződés a két állam kölcsönös áruforgalmára oly kedvező hatással lesz s az egymásba fonódó érdekeket oly mértékben fogja szolgálni, hogy a fenti biztonsági záradék alkalmazására nem kerül sor s hogy az egyezmény a két ország kölcsönös áruforgalmának hosszabb időn át szilárd alapja és nyugodt szabályozója lesz, elősegítvén ezzel azt a gazdasági konszolidációt, amely ma Európa minden államának főtörekvése

Budapest, 1926. évi április hó 15-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes
vezetésével megbízott
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

1067. szám.

Törvényjavaslat

a Törökországgal 1925. évi december hó 8-án Angorában kötött Letelepedési Egyezmény becikkelyezéséről.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés külügyi es közgazdasági bizottságának.)

1. §. A Törökországgal 1925. évi december hó 8 án Angorában kötött Letelepedési Egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

2. §. Az Egyezmény eredeti francia szövege és hivatalos magyar fordítása a következő:

Convention d'Etablissement entre la Hongrie et la Turquie.

La Hongrie

d'une part,

la Turquie

d'autre part,

animées de désir de fixer les conditions d'établissement des ressortissants hongrois en Turquie et des ressortissants turcs en Hongrie,

ont résolu de conclure une Convention et à cet effet ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Son Altesse Sérénissime le Gouverneur du Royaume de Hongrie:

Monsieur Ladislaus Tahy de Tahvár et Tarkeő, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de Hongrie à Angora.

Le Président de la République Turque:

Letelepedési Egyezmény Magyarország és Törökország között.

Magyarország

egyrészről,

és Törökország

másrészről,

azon óhajtól vezéreltetve, hogy a magyar állampolgárok Törökországban és a török állampolgárok Magyarországon való letelepedésére vonatkozó feltételek megállapíttassanak,

egyezmény kötését határozzák el és e célból meghatalmazottaikat kinevezték és pedig:

Ő Főméltósága Magyarország kormányzója:

tahvári és tarkeői Tahy László urat, Magyarország rendkívüli követét és meghatalmazott miniszterét Angorában;

A Török Köztársaság elnöke:

Aly Djenany Bey, Membre de la Grande Assemblée Nationale de Turquie, Ministre du Commerce;

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Article 1. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront entière liberté d'aller, de venir et de séjourner dans les territoires de l'autre Partie et de s'y établir, à condition qu'ils se conformeront aux lois, règlements et ordonnances en vigueur dans ce pays.

Il est estendu que les dispositions de la présente Convention n'ayant pas pour objet la question d'immigration, ne porte pas atteinte au droit de chacune des Parties Contractantes d'autoriser ou d'interdire librement l'immigration dans son pays.

Article 2. Les deux Parties Contractantes se réservent le droit d'interdire, par mesures individuelles, soit à la suite d'une sentence légale, soit d'après les lois ou règlement sur la police des moeurs, sur la police sanitaire ou sur la mendicité, soit pour des motifs de sûreté intérieure ou extérieure de l'État, aux ressortissants de l'autre Partie de s'établir ou de séjourner sur leur territoire et de les expulser pour ces causes. L'autre Partie s'engage à accueillir de nouveau, en tout temps, ses ressortissants et leurs familles expulsées, si leur nationalité est certifiée par le consul compétent.

Le transport des personnes expulsées sera jusqu'à la frontiere ou jusqu'au port d'embarquement de la Partie qui expulse à la charge de cette dernière.

Article 3. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes, auront, sous condition de réciprocité, sur le territoire de l'autre, le droit d'acquérir, de posséder et d'aliéner

Aly Djenany bejt, a török nagynemzetgyűlés tagját, kereskedelemügyi minisztert;

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik közlése után a következő határozmányokban állapodtak meg:

1. cikk. A Szerződő Felek mindegyikének állampolgárai teljes szabadságot élveznek a másik Fél területén, hogy ott jöhessenek, mehessenek, tartózkodhassanak és letelepedhessenek, feltéve, hogy alkalmazkodnak az illető ország érvényben álló törvényeihez, szabályaihoz és rendeleteihez.

Megegyezés áll fenn arra nézve, hogy a jelen egyezmény rendelkezései nem vonatkozván a bevándorlás kérdésére, nem szorítják meg a Szerződő Felek mindegyikének azon jogát, hogy az országukba való bevándorlást szabadon engedélyezzék vagy megtiltsák.

2. cikk. A két Szerződő Fél fenntartja magának azt a jogot, hogy akár törvényes ítélet folyamányakép, akár az erkölcsrendészetre, az egészségügyi ellenőrzésre vagy a koldulásra vonatkozó törvények vagy szabályrendeletek alapján, akár az állam belső vagy külső biztonsága okából egyes esetekben a másik Fél állampolgárainak megtiltsa a területén való tartózkodást vagy letelepedést és hogy őket ugyanezen okokból ki is utasítsa. A másik Fél kötelezi magát, hogy a kiutasítottakat családjukkal együtt mindenkor újólag befogadja, ha állampolgárságuk az illetékes konzul által igazolást nyert.

A kiutasított személyek szállítási költségei a kiutasító Fél határáig vagy behajózási kikötőjéig ezen Fél terhére esnek.

3. cikk. Mindegyik Szerződő Fél állampolgárai a viszonosság feltételezése mellett jogosultak arra, hogy a másik Fél területén a mezőgazdasági ingatlanok kivételével bárminő

toute sorte de biens mobiliers ou immobiliers à l'exception des biens ruraux, en se conformant aux lois et règlements du pays. Ils pourront en disposer notamment par vente, échange, donation, disposition testamentaires ou de toute autre manière, ainsi qu'entrer en possession par voie de succession en vertu de la loi ou par suite de dispositions entre vifs ou testamentaires.

Ils ne seront assujettis dans aucun des cas susmentionnées à des charges, taxes ou impôts sus quelque dénomination que ce soit, autres ou plus élevés, que ceux qui sont ou seront établis pour les nationaux.

Article 4. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes auront, à charge de réciprocité, sur le territoire de l'autre, en se conformant aux lois et règlements du pays, le droit d'exercer toute sorte d'industrie et de commerce et de se vouer à tout métier et profession quelconques dont l'exercice n'est pas, soit par les lois ou règlements, soit par l'usage, réservé aux nationaux.

Article 5. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes n'auront à payer pour séjourner et s'établir sur le territoire de l'autre, ainsi que pour l'exercice sur ce territoire, de tous genres de commerce, industrie, métier et profession, aucun impôt, taxe ou charge, de quelque nature que ce soit, autres ou plus élevés, que ceux perçus des nationaux.

Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes ne seront soumis sur le territoire de l'autre quant à leur personne, leurs biens, droits et intérêts et quant à l'acquisition, possession et jouissance desdits biens, ainsi que leur transfert par cession, mutation ou héritage à aucune charge, taxe ou impôt direct ou indirect autres ou plus élevés que ceux qui pourront être imposés aux nationaux.

ingó vagy ingatlan javakat szerezzenek, birtokoljanak vagy elidegenítsenek, ha az ország törvényeihez és rendeleteihez alkalmazkodnak. E javak felett rendelkezhetnek nevezetesen eladás, csere, ajándékozás, végrendelkezés útján vagy bármi más módon, valamint e javak birtokába léphetnek akár törvény szerinti öröklés, akár élők közötti megegyezés vagy végrendeleti intézkedés következtében.

A fentemlített esetek egyikében sem kötelesek más vagy bármi néven nevezendő magasabb terhet, illetéket vagy adót viselni, mint amelyek az illető ország állampolgáraira meg vannak vagy meg lesznek állapítva.

4. cikk. Mindegyik Szerződő Fél állampolgárai a viszonosság feltétele mellett jogosultak a másik Fél területén az illető ország törvényeit és szabályrendeleteit megtartva, mindenféle ipart és kereskedést űzni és mindazon mesterségeket és foglalkozásokat gyakorolni, amelyeket a törvények és szabályok vagy a szokás nem tartott fenn kizárólag az illető ország állampolgárai részére.

5. cikk. Egyik Szerződő Fél állampolgárai sem kötelesek azért, hogy a másik Fél területén tartózkodjanak vagy letelepedjenek, vagy, hogy ott bármiféle kereskedést, ipart, mesterséget vagy foglalkozást űzzenek, más vagy bármi néven nevezendő magasabb adót, illetéket vagy terhet viselni, mint amelyek az illető ország állampolgáraitól szedetnek.

Egyik Szerződő Fél állampolgárai sem kötelezhetők a másik Fél területén akár saját személyük, javaik, jogaik vagy érdekeik után, akár e javak megszerzése, birtoklása vagy élvezete után, akár pedig e javaknak átengedése, átírás vagy öröklés útján történő átruházása után más vagy magasabb teher, illeték, egyenes vagy közvetett adó viselésére, mint amelyek az illető ország polgáraitól követelhetők.

Ils seront notamment autorisés à exporter librement le produit de la vente de leurs bien et leurs biens mêmes, autant qu'il ne s'agit pas d'objets et d'autres sortes de biens dont l'exportation est défendue, et ils ne seront pas soumis en cela en qualité d'étrangers, à des impôts, droits et redevances plus élevés que ceux qu'auraient à payer les nationaux.

Nevezetesen jogosultak vagyontárgyaikat vagy ezeknek eladásából származó jövedelmüket az országból szabadon kivinni, hacsak e tárgyak és más egyébb javak nem esnek kiviteli tilalom alá; a kivitelnél azért, mert idegenek, nem sújthatók magasabb adókkal vagy illetékekkel és terhekkel, mint az ország polgárai.

Article 6. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes seront, sur le territoire de l'autre Partie, exempts de tout service militaire obligatoire, aussi bien dans l'armée de terre, dans la marine et dans les forces aériennes que dans d'autres organisations militaires et de toutes obligations ou de charges qui le remplacent, de même que de toutes réquisitions et prestations obligatoires militaires.

Ils seront également exempts de tout emprunt forcé et d'autres impositions de ce genre.

6. cikk. A Szerződő Felek mindegyikének állampolgárai mentesek a másik Fél területén mindennemű kötelező katonai szolgálat alól, úgy a szárazföldi hadseregben, hadi tengerészetben és légi haderőben, mint minden egyéb katonai szervezetben, valamint minden egyéb kötelezettség és teher alól, amely e szolgálatot helyettesíti, végre minden kötelező katonai igénybevétel és szolgáltatás alól.

Mentesen továbbá minden kényszerkölcsön és egyéb e nemű adózás alól.

Article 7. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes ne pourront, sur le territoire de l'autre, être expropriés de leurs biens que pour cause légalement reconnue d'utilté publique et moyennant une juste indemnité payable d'avance. Aucune expropriation ne pourra avoir lieu sans publicité préalable.

7. cikk. Egyik Szerződő Fél állampolgárainak javai sem sajátíthatók ki a másik Fél területén más, mint törvényesen közérdekűnek elismert okból és akkor is csak méltányos és előre fizetett kártalanítás fejében. Minden kisajátítás csak előzetes nyilvánosságra hozatal után hajtható végre.

Article 8. Les sociétés anonymes et autres sociétés commerciales, y comprises les sociétés industrielles, financières, d'assurances, de communications et de transports, qui ont leur siège sur le territoire de l'une des Parties Contractantes, et qui y sont constituées en vertu des lois de ce pays, seront reconnues légales dans le territoire de l'autre, et y pourront ester en justice devant les tribunaux soit pour intenser une action, soit pour s'y défendre.

8. cikk. Az egyik Szerződő Fél területén székelő és ott az ország törvényei szerint alakult részvénytársaságok és egyéb kereskedelmi társulatok, ide értve az ipari, pénzügyi, biztosító, közlekedési és szállítmányozási vállalatokat, a másik Fél területén is törvényesen fennállóknak ismertetnek el és jogosultak arra, hogy a bíróságok előtt pereket vigyenek, akár mint felperesek, akár mint alperesek.

L'admission desdites sociétés à l'exercice de leur commerce ou industrie sur le territoire de l'autre

Az említett társaságok a másik Fél területén kereskedelmi vagy ipari működésre akkor nyernek jogosítást,

Partie Contractante sera subordonnée à leur soumission aux lois et prescriptions, qui sont ou seront en vigueur sur ce territoire.

Lesdites sociétés établies conformément à l'alinéa 2 ci-dessus, n'auront à payer pour l'exercice d'affaires commerciales ou industrielles dans le territoire ce l'autre partie, des impôts, droits ou taxes, ni autres, ni plus élevés que ceux percus des sociétés nationales.

Ces dernières sociétés pourront, à condition de réciprocité et en se soumettant aux lois du pays, acquérir toute sorte de biens mobiliers, ainsi que les biens immeubles nécessaires au fonctionnement de la société, étant entendu dans ce cas que l'acquisition n'est pas l'objet même de la société.

Article 9. Les ressortissants de chacune des Parties Contractantes jouriont sur le territoire de l'autre en tout ce qui concerne la protection légale et judiciaire de leur personne et de leurs biens du même traitement que les nationaux.

En conséquence, ils auront libre et facile accès auprès des tribunaux et pourront ester en justice aux mêmes conditions que les nationaux.

Les dispositions relatives à la caution judicatum solvi et à l'asisstance gratuite seront réglées par la législation locale jusqu'au règlement de ces questions par une convention spéciale à conclure entre les deux Parties.

Article 10. En matière de statut personnel, c'est-à-dire pour toutes les questions concernant le mariage, la communité conjugale, le divorce, la séparation de corps, la dot, la paternité, la filiation, l'adoption, la capacité de persone, la majorité, la tutelle, la curatelle, l'interdiction en matières mobiliaires, le droit de succession testamentaire ou ab intestat, partages et liquidation, et, en générale, le droit de famille des ressortissants des Parties Contractantes, seront seuls

ha alávetik magukat az illető területen életben lévő vagy életbeléptetendő törvényeknek és szabályoknak.

Az említett és a második bekezdés értelmében letelepedett társaságok a másik Fél területén kereskedelmi vagy ipari működésük folytatásáért nem fognak más vagy magasabb adót, díjat vagy illetéket fizetni, mint amire az illető országbeli társaságok vannak kötelezve.

Az utóbbi társaságok a viszonosság feltételezése mellett és amennyiben az ország törvényeihez alkalmazkodnak, mindennemű ingó és ingatlan javakat, amelyek működésükhöz szükségesek, szerezhetnek, ami azonban úgy értendő, hogy ily esetekben maga a javak szerzése nem lehet a társaság célja.

9. cikk. Mindegyik Szerződő Fél állampolgárai a másik Fél területén személyük és javaik törvényes és bírói védelmében ugyanazt az elbánást élvezik, mint a saját nemzetbeliek.

Ennek értelmében szabadon és akadálytalanul járulhatnak a bíróság elé és ugyanazon feltételek mellett vihetnek pert, mint az ország polgárai.

Addig is, míg a két fél e tekintetben külön egyezményt köt, perköltségekért való biztosítékra és az ingyenes jogsegélyre vonatkozólag a belföldi törvények és rendelkezések mérvadók.

10. cikk. A személyi állapot kérdésében, tehát ami a házasságot, a házastársi közösséget, házasság felbontását, az ágytól és asztaltól való elválasztást, a hozományt, az apaságot, a származást, az örökbefogadást, a szerződő képességet, a nagykorúságot, a gyámságot, a gondnokságot, a gondnokság alá helyezést illeti; továbbá az ingó vagyon kérdésében, ami végrendelkezési vagy törvényes örökösödést, vagyonfelosztást és felszámolást illeti; végre álta-

compétents les tribunaux nationaux ou autres autorités nationales siègeant dans le pays dont relèvent lesdits ressortissants.

La présente disposition ne porte pas atteinte aux attributions spéciales des consuls en matières d'état civil d'après le droit international ou les accords particuliers, qui pourront intervenir, non plus qu'au droit des tribunaux des pays respectifs de requérir et recevoir les preuves relatives aux questions reconnues ci-dessus comme étant de la compétence des tribunaux nationaux ou autorités nationales des parties en cause.

Article 11. La présente Convention entrera en vigueur un mois après la date de l'échange des ratifications et aurra la durée de cinq années. Si la Convention n'est pas dénoncée par l'une ou l'autre des Parties Contractantes au moins un an avant l'expiration de ladite période, elle restera en vigueur jusqu'à ce qu'elle soit dénoncée, cette dénonciation ne devant produire ses effets qu'après l'expiration d'un délai d'un an.

Elle sera ratifiée et les ratifications en seront échangée à Budapest, aussitôt que faire se pourra.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait en double à Angora, le 8 décembre 1925.

(S. L.) *Ladislas de Tahy* m p.

(S. L.) *Aly Djenany Bey* m. p.

lában a családi jog tekintetében a Szerződő Felek állampolgárai kizárólag azon bíróságok vagy közhatóságok illetékessége alá tartoznak, amelyek saját hazájukban székelnek.

A jelen rendelkezés nem érinti a konzuloknak az anyakönyvekre vonatkozó és a nemzetközi jog által elismert jogkörét, sem az e részben ezután köthető külön megegyezéseket, sem pedig az egyes országok bíróságainak azon jogát, hogy bizonyítékokat kívánhassanak és elfogadhassanak olyan kérdésekben, amelyek a fentiek szerint a felek saját hazájabeli bíróságainak vagy hatóságainak illetékessége alá tartoznak.

11. cikk. A jelen egyezmény egy hónappal a megerősítő okmányok kicserélése után lép életbe és öt év tartamára szól. Ha a Szerződő Felek egyike sem mondja fel az egyezményt, legalábbb egy évvel a fenti időtartam lejárta előtt, akkor az egyezmény felmondásig érvényben marad, a felmondás azonban csak egy év után válik hatályossá.

Az egyezmény meg fog erősíttetni és a megerősítő okmányok kicserélése Budapesten fog megtörténni a lehető legrövidebb időn belül.

Aminek hiteléül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláírták és pecsétjükkel ellátták.

Kelt kettős kiadásban Angorában, 1925. évi december hó 8-án.

(P. H.) *Tahy László* s. k.

(P. H.) *Aly Djenany Bey* s. k.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a minisztérium bízatik meg.

Kelt Budapesten, 1926. évi április hó 15-én.

Walko Lajos *s. k.,*
m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

Melléklet az 1067. számú irományhoz.

Indokolás

„a Törökországgal 1925. évi december hó 8-án Angorában kötött Letelepedési Egyezmény becikkelyezésére" vonatkozó törvényjavaslathoz.

A Törökországgal kötött és az 1924. év. XVI. t.-cikkbe iktatott Barátsági Szerződés 3. cikke szerint a két ország megállapodott többek között abban, hogy egyezmény útján rendezni fogják azokat a feltételeket, amelyek mellett területeiken a másik fél polgárai letelepedhetnek és tartózkodhatnak. Gyakorlati szempontból is szükséges volt Magyarország és Törökország között Letelepedési Egyezmény megkötése egyrészt azért, mert a Törökországban letelepedett magyar állampolgárok száma állandóan gyarapszik, másrészt pedig azért, mert a kapitulációk megszüntetése óta az ott élő magyar állampolgárok jogviszonyai ezideig semmiképen sem voltak szabályozva.

A Lausanne-i szerződés szignatáriusai a kapitulációk megszüntetésével, Törökországban élő állampolgáraik jogait már ugyanezen szerződés keretében létesített Letelepedési Egyezménnyel biztosították. Ennek mintájára már más államok közül is többen szerződést kötöttek Törökországgal alattvalóik jogainak védelmére

A magyar-török Letelepedési Egyezmény az összes érdekelt tárcák közreműködésével a Lausanne-i, valamint az osztrák-török Letelepedési Egyezmény figyelembevételével készült el.

A költséges közvetlen bizottsági tárgyalások helyett az egyezmény letárgyalására Tahy László Magyarország rendkívüli követe és meghatalmazott minisztere Angorában bízatott meg, aki az egyezményt alá is írta.

Jelen törvényjavaslat a fentiekben ismertetett Letelepedési Egyezménynek szokásos módon való törvénybecikkelyezését célozza és ugyancsak a szokásnak megfelelően az eredeti francia nyelvű szövegen kívül az egyezmény hivatalos magyar fordítását is tartalmazza.

Budapest, 1926. évi április hó 15-én.

Walko Lajos *s. k.,*
a m. kir. külügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

1068. szám.

A pénzügyi bizottság jelentése

„az építkezések előmozdítását célzó intézkedésekről szóló 1925 : XVIII. t.-c. kiegészítéséről“ szóló 1036. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A nemzetgyűlés pénzügyi bizottsága nagy aggodalommal szemléli a gazdasági élet minden terén mutatkozó pangást és nyomottságot. Azon a véleményen van, hogy minden eszközt meg kell ragadnia a kormányzatnak, ami alkalmas annak a célnak elősegítésére, hogy minél több munkaalkalom teremtessék. És bár mindennemű beruházás alkalmas arra, hogy bizonyos irányban ezt a célt előmozdítsa, nyomatékosan kíván rámutatni arra, hogy valamennyi munkálat közül az építkezés az, amelyik a legfontosabb és a legnagyobb hatással van vagy lehet a gazdasági helyzet nyomottságának megszüntetésére. Éppen ezért örömmel fogadja ezt a javaslatot is, amely bizonyos mértékben alkalmas ennek a célnak az előmozdítására.

A bizottság helyesléssel veszi tudomásul azt is, hogy a javaslat a kedvezményeket nagyobb mérvű beruházásokra kívánja megadni, mint azt az alaptörvény adta. Elsősorban figyelembe veszi ugyanis azt, hogy a kedvezményre igényt adó beruházási összeg ma is ugyanannyi százalékát teszi ki a beszedett béreknek, mint amennyihez az alaptörvény kötötte a kedvezményeket, de különösen elfogadja ezt a változtatást azért, mivel a főcél itt a munkaalkalom megteremtése, s így csak helyesléssel fogadhat minden olyan intézkedést, amely ennek a célnak minél nagyobb mértékben való megvalósítását lehetővé teszi.

Mindezek alapján tisztelettel kéri a pénzügyi bizottság a t. Nemzetgyűlést, méltóztassék azt eredeti szövegezésében úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadni s tárgyalására nézve a sürgősséget kimondani.

Kelt Budapesten, a nemzetgyűlés pénzügyi bizottságának 1926. évi április hó 16-án kelt üléséből.

Kenéz Béla *s. k.,*
a pénzügyi bizottság elnöke.

Őrffy Imre *s. k.,*
a pénzügyi bizottság előadója.

1069. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Nederlandsch—Amerikaansche Stoomvaart Maatschappij (Holland—Amerika Linie) rotterdami gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-ig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Nederlandsch—Amerikaansche Stoomvaart Maatschappij (Holland—Amerika Linie) rotterdami gőzhajóstársaságnak a 61.706/1921. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.328/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

Egyben engedélyt adtam a társaságnak, hogy Magyarországból kivándorlókat az engedélyokmányában megjelölt európai kikötőkön kívül szárazföldön át Boulogne sur Mer-be és onnan az engedélyokmányában megjelölt tengerentúli kikötőkön keresztül az Észak-Amerikai Egyesült-Államokba és Canadába vagy a 251.328/1924. B. M. számú engedélyben foglaltakhoz képest más államba is szállíthasson.

A kiadott engedélymeghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924., és 1925. évekre szóló engedélymeghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 373. és 667. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1069. számú irományhoz.

278.415/1925. B. M. sz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart Maatschappij (Holland-Amerika Linie) rotterdami gőzhajóstársaságnak 61.706/1921. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.328/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Engedélyt adok egyben a társaságnak, hogy Magyarországból kivándorlókat az engedélyokmányában megjelölt európai kikötőn kívül szárazföldön át Boulogne sur Mer-be és onnan az engedélyokmányában megjelölt tengerentúli kikötőkön keresztül az Észak-Amerikai Egyesült-Államokba és Canadába vagy a 251.328/1924. B. M. számú engedélyben foglaltakhoz képest más államba is szállíthasson.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj $^1/_3$ (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az $^1/_3$-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

A társaság engedélye 27-ik pontjának 2-ik bekezdése következőkép módosul:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda-, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

1070. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

a Compagnie Génèrale Transatlantique hâvre-i gőzhajós-társaság engedélyének 1926. évi december 31-ig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett t.-c. 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Compagnie Génèrale Transatlantique hâvre-i gőzhajóstársaságnak a 61.705/1921. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.327/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanezen számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány egy példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedélymeghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 361. és 669. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1070. számú irományhoz.

278.414/1925. B. M. sz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján a Compagnie Génèrale Transatlantique hâvre-i gőzhajóstársaságnak 61.705/1921. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.327/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőképen módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj 1/3 (Egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az 1/3-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki«.

A társaság engedélye 27-ik pontjának 2. bekezdése következőkép módosul:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1071. szám.

A m. kir. belügyminiszter

jelentése

az United States Lines new-yorki gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a Nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett törvénycikk 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a United States Lines new-yorki gőzhajóstársaságnak a 22.924/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.329/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány 1 példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923., 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 374. és 669. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1071. számú irományhoz.

278.416/1925. B. M. sz.

Engedély-meghosszabbítás.

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-a alapján az United States Lines new-yorki gőzhajóstársaságnak 22.924/1922. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.329/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (Ötszáz angol font).

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőkép módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 12 éven felüli felnőtt egyéneket és az 1—12 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj 1/3 (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az 1/3-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

A társaság engedélye 27-ik pontjának 2-ik bekezdése következőkép módosul:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda-, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

Az engedély meghosszabbításának okménybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván *s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

1072. szám.

A m. kir. belügyminiszter
jelentése

a Hamburg-Amerikanische Packetfahrt Aktien-Gesellschaft (Hamburg-Amerika-Linie) hamburgi gőzhajóstársaság engedélyének 1926. évi december hó 31-éig való meghosszabbítása tárgyában.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyűlés kivándorlási bizottságának.)

Tisztelt Nemzetgyűlés!

A kivándorlásról szóló 1909 : II. t.-c. 6. §-ának rendelkezéséhez képest van szerencsém tisztelettel bejelenteni, hogy a Kivándorlási Tanácsnak az idézett törvénycikk 32. §-a értelmében történt meghallgatása után a Hamburg-Amerikanische Packetfahrt Aktien-Gesellschaft (Hamburg-Amerika-Linie) hamburgi gőzhajóstársaságnak az 56.133/1922. B. M. szám alatt adott és legutóbb 251.331/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított és a Nemzetgyűlésnek ugyanazon számok alatt bejelentett engedélyét 1926. évi december hó 31-ig meghosszabbítottam.

Egyben engedélyt adtam a társaságnak, hogy Magyarországból kivándorlókat az engedélyokmányában megjelölt európai kikötőkön kívül szárazföldön át Boulogne sur Mer-be és onnan az engedélyokmányában megjelölt tengerentúli kikötőkön keresztül az Északamerikai Egyesült-Államokba és Canadába vagy a 251.331/1924. B. M. számú engedélyben foglaltakhoz képest más államba is szállíthasson.

A kiadott engedély-meghosszabbítási okmány egy példányát tisztelettel csatolom.*)

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

***Rakovszky Iván** s. k.,*
m. kir. belügyminiszter.

---

*) A hivatkozott engedélyokirat és az 1922., 1923, 1924. és 1925. évekre szóló engedély-meghosszabbítási okiratok teljes szövege az ezen nemzetgyűlés 392. és 709. számú irományának mellékleteként jelentek meg.

Melléklet az 1072. számú irományhoz.

278.418/1925. B. M. sz.

Engedély-meghosszabbitás.

A kivándorlásról szóló 1909:II. t.-c. 6. §-a alapján a Hamburg-Amerikanische Packetfahrt-Aktien-Gesellschaft (Hamburg-Amerika-Linie) hamburgi gőzhajóstársaságnak 56.133/1921. B. M. szám alatt kivándorlók szállítására adott és legutóbb 251.331/1924. B. M. szám alatt meghosszabbított engedélyt 1926. évi december hó 31-éig meghosszabbítom.

Engedélyt adok egyben a társaságnak, hogy Magyarországból kivándorlókat az engedélyokmányában megjelölt európai kikötőn kívül szárazföldön át Boulogne sur Mer-be és onnan az engedélyokmányában megjelölt tengerentúli kikötőkön keresztül az Északamerikai Egyesült-Államokba és Canadába vagy a 251.331/1924. B. M. számú engedélyben foglaltakhoz képest más államba is szállíthasson.

Az engedélydíj az 1926. évre 500 £ (ötszáz angol font).

Ezen engedélyből kifolyólag az 56.133/1922. B. M. szám alatt megállapított feltételeken kívül még a következőkre köteles a társaság:

»A magyar királyi követségek és konzuli hivatalok tagjait kizárólag szolgálati útjaikon a társaság az általa fenntartott vonalakon menet és jövet az I. vagy II. osztályon ingyen szállítja.

A vonatkozó beutalást a hajóosztály megjelölésével a társaság akár oda-, akár visszamenet mindenkor a magyar királyi belügyminisztertől kapja.«

A társaság engedélyének 23-ik pontja következőképen módosul:

»A társaság kötelezi magát arra, hogy évenkint legfeljebb 250 (Kettőszázötven) oly vagyontalan visszavándorlót, kik a magyar konzuloknak szabályszerűen kiállított utalványával ellátva jelentkeznek, fedélközön, illetőleg III. osztályon és pedig a 10 éven felüli felnőtt egyéneket és 1—10 éves gyermekeket a mindenkori tengeri szállítási viteldíj 1/3 (egyharmadáért) az engedélyokmányban megnevezett európai kikötők valamelyikébe fogja szállítani, az egy éven aluli csecsemők szállítását pedig ingyen teljesíti.

A társaság továbbá kötelezi magát arra, hogy az előző évben az egyes tengerentúli államokba kiszállított kivándorlók számához képest 10% erejéig oly vagyontalan visszavándorlókat, akikre nézve a magyar konzulok igazolják azt, hogy teljesen elszegényedettek s képtelenek még az 1/3-ot is megfizetni, ingyen fogja a fenti módon az európai kikötők valamelyikébe szállítani. Természetesen csak azoknak 10%-a szállíttatik így vissza, akiket a társaság abba az államba szállított ki.«

Az engedély meghosszabbításának okmánybélyegdíját a társaság tartozik fizetni.

Budapest, 1925. évi december hó 30-án.

Rakovszky Iván s. k.,
m. kir. belügyminiszter.

1073. szám.

Törvényjavaslat

a leányközépiskoláról és a leánykollégiumról.

(Előzetes tárgyalás és jelentéstétel céljából kiadatott a nemzetgyülés közoktatásügyi bizottságának.)

I. Fejezet. A leányközépiskoláról.

1. §. A leányközépiskolának két faja van: leánygimnázium és leányliceum.

A leányközépiskolának az a feladata, hogy a tanulót vallásos, erkölcsös és nemzeti szellemben magasabb általános műveltséghez juttassa és ekként az egyetemi és általában főiskolai tanulmányokhoz szükséges szellemi munkára is képessé tegye.

A közös nemzeti tárgyakon kívül e feladatot a leánygimnázium elsősorban a latin és modern nyelvi és irodalmi tanulmányok segítségével, a leányliceum elsősorban a modern nyelvek és irodalmak tüzetesebb tanításával oldja meg.

2. §. A leánygimnázium rendes tárgyai:

a) hit- és erkölcstan,

b) magyar nyelv és irodalom (ennek történelmével), ezenkívül azokban az intézetekben, melyekben a tanítás nyelve nem magyar, az intézet tanítási nyelve és ennek irodalma,

c) latin nyelv és irodalom,

d) német nyelv és irodalom,

e) francia nyelv és irodalom,

f) Magyarország történelme és világtörténelem,

g) földrajz,

h) természetrajz, kémia és egészségtan,

i) természettan,

j) mennyiségtan,

k) filozófia,

l) rajz,

m) ének,

n) testgyakorlás.

3. §. A leányliceum rendes tárgyai:

a) hit- és erkölcstan,

b) magyar nyelv és irodalom (ennek történelmével), ezenkívül azokban az intézetekben, melyekben a tanítás nyelve nem magyar, az intézet tanítási nyelve és ennek irodalma,

c) német nyelv és irodalom,

d) francia, vagy angol, vagy olasz nyelv és irodalom,

e) Magyarország történelme és világtörténelem,

f) művészettörténet,

g) földrajz,
h) természetrajz, kémia és egészségtan,
i) természettan,
j) mennyiségtan,
k) filozófia,
l) rajz,
m) ének,
n) testgyakorlás.

4. §. A rendes tárgyakon kívül tanítandó rendkívüli tárgyakat a tanterv állapítja meg, de mindenesetre alkalmat kell adni a gimnáziumi tanulóknak, hogy a görög nyelvet és irodalmat, a liceumi tanulóknak pedig, hogy a latin nyelvet és irodalmat rendkívüli tárgyként tanulhassák.

5. §. A tanítási órák heti száma a tanulókra nézve a rendes tárgyakból az I—IV. osztályban legfeljebb 28, a többi osztályokban 30.

6. §. A rendes tárgyak tanulása alól felmentésnek helye nincsen, csupán testi alkalmatlanság miatt a testgyakorlás alól, továbbá a rajz és ének technikai része alól. A felmentést a tanári testület meghallgatásával iskolaorvosi vagy tisztiorvosi vélemény alapján az iskola igazgatója adja meg.

7. §. Azt, hogy valamely újonnan felállítandó leányközépiskola a leánygimnázium vagy a leányliceum alakjában szerveztessék-e, illetőleg, hogy valamely már fennálló leányközépiskola a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően leánygimnáziumi avagy leányliceumi szervezetet nyerjen-e, avagy másnemű középfokú leányintézetté alakíttassék át, az állami, törvényhatósági, községi, társulati és egyesek által fenntartott leányközépiskolákra nézve a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg, a többi leányközépiskolára nézve a felállításról, illetőleg átszervezésről a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásának fenntartásával az illetékes fenntartó hatóság intézkedik.

Leánygimnázium lehetőleg csak oly községben (városban) maradhat meg vagy állítható fel, ahol leányliceum is van.

8. §. A 3. §. *d)* pontjában megállapított három idegen nyelvnek egyike lehet a tanítás rendes tárgya egy-egy leányliceumban. Azt, hogy melyik nyelv taníttassék, az állami, törvényhatósági, községi, társulati és magán középiskolákra nézve a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a többi intézetre nézve pedig az illetékes fenntartó hatóság állapítja meg.

9. §. Mind a leánygimnáziumnak, mint a leányliceumnak 8 osztálya és ugyanannyi évfolyama van.

Ujonnan felállítandó intézetek az első osztálytól kezdve fokozatosan is szervezhetők, a fejlesztésnek azonban évről-évre folytonosnak kell lennie mindaddig, míg az iskola 8 osztályúvá nem válik.

10. §. Mind a leánygimnázium, mind a leányliceum külön álló intézet és ennélfogva sem egymással, sem más középfokú leányintézettel vagy tanfolyammal kapcsolatba nem hozható.

11. §. Fiúközépiskolákban leányok sem rendes, sem magántanulók nem lehetnek.

12. §. A leányközépiskolák egy-egy osztályába 40 rendes tanulónál több nem vehető fel.

13. §. A leányközépiskolák első osztályába csak oly tanulók vétetnek fel, kik életük tizedik évét már betöltötték és nyilvános népiskolától bizonyítványt kaptak arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát sikerrel végezték.

14. §. A leányközépiskolákban a testgyakorlás tanárán kívül, aki mindig nő, legalább annyi nőtanárnak kell lenni, mint amennyi az osztályok száma.

15. §. A leányközépiskolák azon tanárainak szolgálati viszonyairól, kik jelenleg leányközépiskolákban középiskolai tanári oklevél nélkül

működnek, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter külön intézkedik.

16. §. A leányközépiskola érettségi bizonyítványa úgy az egyetemre, illetőleg főiskolákra való felvétel, mint pedig a minősítés tekintetében a fiúközépiskola érettségi bizonyítványával egyenlő értékű. A vallás- és közoktatásügyi mniszter azonban felhatalmazást nyer arra, hogy a leányoknak egyes egyetemi karokra, illetőleg főiskolákra való felvételét rendeleti úton korlátozhassa. Az egyetemeknek és egyéb főiskoláknak a vallás- és közoktatásügyi minisztertől megszabott korlátozásokon túlmenő megszorításokat saját hatáskörükben nincs joguk életbeléptetni.

Amennyiben külön intézkedések volnának szükségesek avégből, hogy a felvett tanulók az egyetemi karok és tanfolyamok vizsgálatainak és szigorlatainak szempontjából megkívánt előismereteik esetleges hiányait egyetem tanulmányaik folyamán kellő időben pótolhassák, azokról az egyetem meghallgatásával a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter gondoskodik.

17. §. A fiúközépiskolákról és tanáraiknak képesítéséről szóló 1883. évi XXX. t.-c. 1—5. fejezetének, továbbá a középiskolára vonatkozó 1924. évi XI. t.-c.-nek, végül a középiskolai tanárok képzéséről és képesítéséről szóló 1924. évi XXVII t.-c.-nek érvényessége (amennyiben rendelkezéseiket jelen törvény nem módosította) a leányközépiskolákra (leánygimnáziumokra és leányliceumokra) is kiterjed.

II. fejezet. A leánykollégiumról.

18. §. A leánykollégium oly vallásos és nemzeti szellemű magasabb általános műveltséget nyújt tanulóinak, amely különösen a nők sajátos hivatására, családi és társadalmi szerepükre van tekintettel. E szerint a leánykollégium, mint középfokú tanintézet, olyan tanulók iskolája, akik magasabb műveltségre, esetleg főiskolai tanulmányokra törekednek ugyan, de egyetemi tanulmányokat folytatni nem kívánnak.

19. §. A leánykollégium rendes tárgyai:

a) hit- és erkölcstan,

b) magyar nyelv és irodalom (ennek történelmével), ezenkívül azokban az intézetekben, melyekben a tanítás nyelve nem magyar, az intézet tanítási nyelve és ennek irodalma,

c) német nyelv és irodalom,

d) francia, vagy angol, vagy olasz nyelv és irodalom,

e) Magyarország történelme és világtörténelem,

f) földrajz,

g) természetrajz, kémia és egészségtan,

h) természettan,

i) mennyiségtan,

j) lélektan és neveléstan,

k) rajz és művészettörténet,

l) háztartástan és gazdaságtan,

m) kézimunka,

n) ének,

o) testgyakorlás.

20. §. A rendes tárgyakon kívül tanítandó rendkívüli tantárgyakat a tanterv állapítja meg.

21. §. A tanítási órák heti száma a tanulókra nézve a rendes tantárgyakból az I. és II. osztályban legfeljebb 24, a többi osztályban 28.

22. §. A rendes tárgyak tanulása alól felmentésnek helye nincsen, csupán testi alkalmatlanság miatt a testgyakorlás és kézimunka alól, továbbá a rajz és ének technikai része alól. A felmentést a tanári testület meghallgatásával iskolaorvosi vagy tiszti orvosi vélemény alapján az iskola igazgatója adja meg.

23. §. Azt, hogy valamely fennálló leányközépiskola leánykollégiummá alakíttassék-e át, az állami, törvényhatósági, községi, társulati, egyesületi és egyesek által fenntartott intézetekre nézve a m. kir. vallás-

és közoktatásügyi miniszter állapítja meg, a többiekre nézve pedig a m. kir vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásának fenntartásával az illetékes fenntartó hatóság intézkedik.

24. §. A 19. §. *d)* pontjában megállapított három idegen nyelvnek egyike lehet a tanítás rendes tárgya egy-egy leánykollégiumban. Azt, hogy melyik nyelv taníttassék, az állami, törvényhatósági, községi, társulati és magán leánykollégiumokra nézve a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, a többi intézetre nézve pedig az illetékes fenntartó hatóság állapítja meg.

25. §. A leánykollégiumnak 8 osztálya és ugyanannyi évfolyama van. Újonnan felállítandó intézetek az első osztálytól kezdve fokozatosan is szervezhetők, a fejlesztésnek azonban évről-évre folytonosnak kell lennie mindaddig, míg az iskola 8 osztályúvá válik.

26. §. A leánykollégium külön álló intézet és ennélfogva más középfokú leányintézettel vagy tanfolyammal kapcsolatba nem hozható.

27. §. A leánykollégium egy-egy osztályába 40 tanulónál több nem vehető fel.

28. §. A leánykollégium első osztályába csak oly tanulók vétetnek fel, kik életük tizedik évét már betöltötték és nyilvános népiskolától bizonyítványt kaptak arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát sikerrel végezték.

29. §. A leánykollégiumban a testgyakorlás tanárán kívül, aki mindig nő, legalább annyi nőtanárnak kell lenni, mint amennyi az osztályok száma.

30. §. A leánykollégiumok azon tanárainak szolgálati viszonyairól, kik jelenleg leányközépiskolákban középiskolai tanári oklevél nélkül működnek, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter külön intézkedik.

31. §. A leánykollégium nyolcadik osztályát végzett tanulók érettségi vizsgálatot tehetnek. A vizsgálati utasítást a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

32. §. Akik a leánykollégiumi érettségi vizsgálatot letették, a tudományegyetem és műegyetem kivételével felvehetők mindazokba a főiskolákba és tanfolyamokra, amelyekre a leányközépiskolai érettségi vizsgálat jogosít. A m. kir. minisztérium külön intézkedik arról, hogy a leánykollégiumi érettségi vizsgálat milyen köztisztviselői állásokra jogosít.

33. §. A fiúközépiskolákról és azok tanárainak képesítéséről szóló 1883. évi XXX. t.-c.-nek, továbbá 1924. évi XI. t.-c.-nek, végül a tanárok képzéséről és képesítéséről szóló 1924. évi XXVII. t.-c.-nek érvényessége, amennyiben rendelkezéseiket a jelen törvény nem módosította, a leánykollégiumokra is kiterjed.

34. §. Ennek a törvénynek végrehajtásával a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter bízatik meg.

Budapest, 1926. évi április hó 20-án.

Gróf Klebelsberg Kunó s. k.,
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Melléklet az 1073. számú irományhoz.

Indokolás

„a leányközépiskoláról és leánykollégiumról“ szóló törvényjavaslathoz.

Több mint ötven éve vár hazánkban a középfokú leányoktatás ügye a törvény útján való rendezésre. A törvényhozásban 1873-ban a költségvetési vita során Molnár Aladár szóbahozta ugyan s az országgyűlés örömmel is fogadta a felsőbb leányiskola alapításának eszméjét, de Trefort miniszter 1875-ben a kezdeményező lépést csak rendeleti úton tette meg a budapesti m. kir. állami felsőbb leányiskola megalapításával.

Nincs azonban nagy okunk e késés miatt a szégyenkezésre. Hiszen a nyugati államok, amelyek, mint egyekben, közoktatásügyi berendezkedésünkben is mintáink szoktak lenni, szintén csak a mult század utolsó évtizedeiben jutottak el odáig, hogy a nőnevelés ügyének rendezését államilag vegyék kezükbe. Törvényhozás útján azonban a nőnevelés kérdését a legtöbb állam még nem rendezte.

A XIX. század közepéig a legtöbb államban a középfokú leánynevelés a felekezetek vagy magánosok kezében van. Az apácák tartanak fenn internátusokat, ahol főkép a nemesi osztály leányait nevelik; pl. nálunk az orsolyiták, az angolkisasszonyok, a Notre-Dame-apácák szereztek nagy érdemeket a régi magyar leánynevelés körül. A protestánsok szintén tartottak fenn leánynevelő intézeteket; a mult század első felében főkép Fáy András buzgólkodására lendült fel a protestáns leánynevelés.

Amikor a XIX. század közepén nagyobb erővel lép föl a nőmozgalom. megindul a vita a férfi- és női nem egyenlőségéről vagy különbözőségéről. S amint az eredetileg művelődési kérdés átcsap a kenyérkérdésbe is, egyre többen követelik a nők számára a magasabb képzést és ennek jogán az ő sajátos természetüknek megfelelő élethivatások betöltésére való jogositást, sőt a férfiakkal való teljes egyenjogúságot is.

Az efféle követelések természetesen a nők iskolázásában lényeges változásokat vonnak maguk után, holott egyelőre még a meglevő középfokú leányiskolákban sem található szilárdabb egyöntetűség. Hiszen eddig az ilyen iskolákat a városok, felekezetek és mágánosok alapították és tartották fenn meglehetős tarkaságot mutató külső és belső berendezéssel. Az államok a hetvenes évekig nem igen törődtek a középfokú leányneveléssel, csak a fiúiskolákra volt gondjuk. Hogy a német leánynevelés szilárdabb szervezetet nyerjen, hosszabb előkészítő mozgalom után 1872. szeptember 30-án összeült Weimarban a felsőbb leányiskolák vezetőinek és egyes államok képviselőinek első gyűlése s ennek alapvető határozataiból indult ki a német felsőbb leányiskola újjászervezése, amelyet a német államok egymásután fogadtak el, illetőleg tettek kötelezővé.

Az alapvető határozatok szerint a felsőbb leányiskola nem akar szak- vagy hivatásra készítő iskola lenni, hanem azt az általános műveltséget törekszik megadni növendékeinek, amely képessé teszi őket a rájuk várakozó feladatokra. Az irányadó tanítástervet, amely lehetővé teszi, hogy az eszerint működő felsőbb leányiskolák helyet foglalhassanak a felsőbb tanintézetek sorában, 1873-ban a porosz kultuszminiszter elismeri s bár törvényhozásilag jóideig kell még várnia az ügynek elintézésre, körülbelül egy évtizedre nyugvópontra juttatja a felsőbb leányiskolák munkáját

Hazánkban is ebben az időben, valószínűleg éppen a németországi mozgalmak hatása alatt, ébred fel a törekvés a középfokú nőnevelés ügyének állami rendezésére. Legalább erre mutat a magyar felsőbb leányiskola feladatának a weimári határozatra emlékeztető meghatározása. Nem is igen vehettük volna máshonnan a mintát, hiszen Európa többi államaiban sehol sem volt a középfokú leányoktatás ügye ennyire előhaladott állapotban.

Franciaország, ahonnan a németek két ízben is kaptak régebben kezdeményező lökést, újabb irányt jelentő eszmét nem szolgáltatott jóideig a középfokú leánynevelés ügyének fejlesztésére. Csak 1867-ben *Jules Simon* javaslatára történt komolyabb kísérlet az eleminél magasabb leánytanítás állami szervezésére. *Duruy* közoktatási miniszter felhívta a főigazgatókat, hogy rendszeresítsenek a leányok részére olyan tanfolyamokat, amelyekben irodalmat, modern nyelveket, természettudományokat és rajzot tanítanak. Ilyenek létesültek is, de a legtöbb helyen pár évi vergődés után megszűntek.

Végre *Camille Sée* javaslatára megszületik az 1880. évi december 21-iki törvény a leányok középfokú oktatásáról, amely a francia radikalizmus első előretörését jelenti a közoktatásügy terén. A törvény alapján kiadott két rendelet (1881. július 28. és 1882. január 14.) szervezi meg az új intézményt, amely két tagozatból áll: az első három évfolyamos (a 12—15. életévben levő leányoknak) csupa kötelező tárgyak tanításával és középiskolai tanulmányok végzéséről szóló bizonyítvánnyal (certificat d'études secondaires) zárul, a második két évfolyamos (15—17 éves leányoknak), melyben a tárgyak egyrésze fakultatív. Az ötödik év végén a tanulók megfelelő vizsgálattal a diplôme de fin d'études secondaires-t, vagyis a középiskolai tanulmányok bevégzéséről szóló diplomát szerezhetik meg.

Olaszországban csak 1861-ben állítottak Milánóban s 1866-ban Turinban felsőbb leányiskolát, előbb három évfolyammal, 1871-től pedig négy évfolyammal, amelyek növendékeiket a tizenkettedik életév betöltése után vették fel.

A svájci és ausztriai leánynevelésügy fejlődése körülbelül a németországinak útját követte, Angliának és Oroszországnak efajta viszonyai pedig oly távol állottak a magyarországiaktól, hogy egyikből sem vehetett példát *Molnár Aladár*, amikor a hazai felsőbb leányiskolát megszervezte.

Természetesnek találhatjuk tehát, hogy az iskola feladatának megjelölésében és tantervének összeállításában annak a népnek a felfogásához csatlakozott, amelynek iskolaügyét abban az időben legfejlettebbnek látta.

Az első magyar felsőbb leányiskola megnyitásáról szóló hivatalos értesítés szerint »ezen nyilvános tanintézet célja alkalmat nyujtani arra, hogy benne társadalmunk nőtagjai nemük sajátlagossága és a társadalmi viszonyok által feltételezett, de egyszersmind oly mérvű általános műveltséget szerezhessenek, amely egyfelől élethivatásukra szükséges, másfelől megfelel azon általános műveltségnek, melyet a férfiak saját életcéljaik érdekéből gimnáziumi és reáliskolai középiskoláinkban nyerhetnek«.

E sorok azt mutatják, hogy megteremtői ezt az intézményt középiskolai

jellegűnek és olyan iskolának szánták, mely a leányoknak lehető magas színvonalú általános műveltséget adjon, tekintet nélkül más iskolafajokra, vagyis ideális, öncélú intézménynek tervezték.

Az iskola első szervezete a tanitás anyagát három tanfolyamba foglalta. Az előkészítő tanfolyam megfelelt az elemi iskola 6-ik osztályának, mert eredetileg a felsőbb leányiskola az elemi iskola 6 osztályát végzett tanulók számára volt szervezve, de az elemi iskola V. és VI. osztálya még nem nyilt meg mindenütt.

Az előkészítő tanfolyamot követte a négy évre terjedő középiskolai tanfolyam, teljesen befejezett tantervvel s végül a kétéves továbbképző tanfolyam, mindenik osztályában befejezett tantervvel.

Ez a hét évre terjedő iskola, mely legalább tizedik évüket betöltött leányokat vesz fel, a következő rendes tárgyakat tanította: magyar, német és francia nyelvet és irodalmat, történelmet, természettant és vegytant, természetrajzot és embertant, földrajzot, számtant, háztartástant gazdasági ismeretekkel, neveléstant, rajzot és geometriát, testgyakorlatot, éneket, női kézimunkát. Rendkívüli tárgy volt az angol nyelv és a szabadkézi rajz. A heti órák száma a testgyakorlaton kívül 24 volt.

Szép tanítási terv, amely valóban meg is adhatta volna túlterhelés nélkül azt az általános műveltséget, amelyet megalkotói eléje tűztek. De ez az iskola akkor már nagyon ideális volt. Mert a mult század hetvenes éveinek egyre szegényedő művelt magyar középosztályában mind jobban fogyott azoknak a szülőknek száma, kik az iskolától csak műveltséget vártak. Lassankint oly ismeretek s főként olyan bizonyítványok kezdtek kívánatosakká válni, amelyek megélhetést nyujtó életpályákat nyitnak meg a leányok előtt is. Az iskola végre is kénytelen volt alkalmazkodni az élet követelményéhez, ha nem akart teljesen elnéptelenedni s egyre jobban közeledett más iskolák (polgári iskola, tanítónőképző intézet) tanítástervéhez. Ez természetesen mindjobban eltérítette eredetileg kitűzött céljától s tanítása színvonalát is jelentékenyen sülyesztette.

Közben azonban a megélhetési viszonyok nehezedésétől is sarkalt nőmozgalom olyan irányban is térhódításra törekedett, amely viszont a felsőbb leányiskolai tanítás szintjének emelését kívánta.

Németországban ugyanis a nyolcvanas évek vége felé a női mozgalmak kivitték, hogy az orvosi és a tanári pálya a nők előtt is megnyílt. Ehhez természetesen érettségi bizonyítványra volt szükségük. Hogy ezt megszerezhessék, 1889-ben a felsőbb leányiskolát végzett nők számára 2 éves reáliskolai kiegészítő tanfolyamot, majd 1893-ban gimnáziumit szerveztek próbaképen, ami szükségessé tette a nők tudományos képzésének szabályozását. Ez meg is történt a porosz minisztérium 1894. május 31-iki rendeletével. Igaz, hogy a nők tudományos képzésének megszervezésében Németországot is megelőzte Anglia és Olaszország.

Az angol Girls Public Day School Company és a Church School Company című részvénytársaságok célja már a múlt század hetvenes éveiben az volt, hogy iskolákat alapítsanak és tartsanak fenn, amelyekben a leányok ugyanabban az egységes és alapos képzésben részesüljenek, mint a fiúk a legjobb gimnáziumokban. Az olasz Coppino miniszter pedig már 1879-ben törvényjavaslatot nyujtott be leánygimnáziumok állítására. Külön leánygimnázium ugyan ma is kevés van Olaszországban, de a fiúgimnáziumokba már a nyolcvanas évek elejétől járhattak a leányok rendes tanulókként.

A magyarországi női törekvéseket csak a német példa erősítette meg

annyira, hogy ennek hatása alatt *Wlassics Gyula* miniszter 1895. november 18-án királyi rezolúciót eszközölt ki, mely szerint az egyetemek orvosi, bölcsészeti és gyógyszerészeti tanfolyamaira nők is felvehetők legyenek s intézkedett arról is, hogy egyelőre mint magántanulók a fiúgimnáziumokban érettségi vizsgálatot tehessenek. Ezen intézkedések nyomán a felsőbb leányiskolák mellett már 1896-tól kisegítő gimnáziumi tanfolyamok nyíltak meg, amelyek 1901 óta fokozatosan önálló leánygimnáziumokká alakultak át.

E leánygimnáziumok egységes és organikus szervezés hiján különböző gimnáziumi típusok formájában létesültek, tantervcik is folytonos változásnak voltak alávetve, úgy hogy belőlük normatív leányiskola nem tudott kikristályosodni.

Ezért a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 1916-ban a leányközépiskolák ügyének rendezésére általánosan kötelező szervezeti szabályzatot és és tanítástervet léptetett életbe. E szervezet közös négy osztályú alapra három különböző típusú iskolát épít fel:

a) három osztályú felső leányiskolát,

b) három osztályú felső kereskedelmi leányiskolát és

c) négy osztályú leánygimnáziumot.

E típusok közül 2—2 egy intézet keretében egymás mellett is felállítható. Főiskolai tanulmányokra csak a gimnáziumi tagozat elvégzése jogosít.

Tantervi nehézségek és a magas óraszám miatt azonban már két év mulva, 1918-ban módosítani kellett az eredeti tanterveket. De ezek a változtatások sem tudták az új leányközépiskolai szervezet életképességét biztosítani, mert a felső leányiskolai és a kereskedelmi leányiskolai tagozatok rohamosan elnéptelenedtek és ma már teljesen elsorvadtak. Az 1924/25. iskolai évben már csak három, magánosok által fenntartott felső leányiskola működött Budapesten és egy nem állami felső kereskedelmi leányiskola vidéken.

Ez a körülmény, meg a világháború által teremtett új viszonyok is, amelyek más államokat (Német-, Francia-, Angol-, Olasz-, sőt Oroszországot is) szintén tanításügyüknek a mai gazdasági és társadalmi helyzetnek megfelelő, többé-kevésbé gyökeres átszervezésére kényszerítettek, halaszthatatlanná teszik, hogy a fiúközépiskolákra vonatkozó 1924 : XI. t.-cikk megalkotása után sorát ejtsük a leányközépiskolák korszerű megreformálásának is. A reform útjára vonatkozólag az elmúlt ötven esztendő tapasztalatai arra taníthattak meg bennünket, hogy a leányközépiskolák ügye azért nem tudott eddig véglegesen dülőre jutni, mert szabályozása rendeletek útján történt s éppen ez a körülmény könnyen módot adott újabb és újabb változtatásokra, melyek ez iskolákban a bizonytalanságot állandósították, az iskolai élet nyugodt folyamatát minduntalan megzavarták.

Szükségesnek mutatkozik tehát, hogy a leányiskolák ügye is törvényben szabályoztassék, mert a törvény a maga állandóságával időt enged az egyes iskolatípusok megszilárdulására, mintegy kikristályosodására.

Az 1916-iki leányiskolai szervezet alapján felállított leányközépiskolai típusok sorsából megállapítható, hogy különböző jogosítású leányiskoláknak egyazon szervezetben való egyesített felépítése nem vezet célhoz. Viszont az a mai helyzet, hogy tudniillik az egyetlen megmaradt leányközéipiskolai típusba, a leánygimnáziumba zsúfolódnak össze a magasabb iskolát kereső tanulók valamennyien, akár van szükségük, szándékuk és tehetségük egyetemi tanulmányok végzésére, akár nincs: veszedelmes a leánynevelés eredményességére nézve és arra int, hogy a leányiskolák újjászervezésében az eddigi

től elváló, új csapásra kell térnünk. Azt kell tennünk, — amint már a fiúiskoláknál meg is történt — amit a külföld tett újabb időben eszközölt tanterv-változtatásai alkalmával: az egyéni tehetségek és hajlamok különféleségéhez képest a női ifjúságnak is módot és lehetőséget kell nyujtanunk arra, hogy ki-ki megtalálja azt az iskolafajtát, amely tehetségeit legalkalmasabban fejleszti ki a lehető legtökéletesebb fokra, annak veszedelme nélkül, hogy az iskolatípusok közt fennálló eltérések felsőbb tanulmányaik végzésében akadályoznák őket. Természetesen arra is ügyelnünk kell, hogy a leányok testi és lelki alkatának a fiúkétól való különbözősége az új iskola-berendezés során megfelelő figyelemben részesüljön.

Ennélfogva a csatolt törvényjavaslat rendelkezései a következő alapelveken épülnek fel:

1. az iskolafajok szétkülönítése;

2. az egyenlő jogosítás a főiskolákba belépés szempontjából;

3. a női egyéniség figyelembevétele a tanítandó tárgyak megállapitásában.

Az iskolatípusok szétkülönítésének és az egyenlő jogosításnak elvén épült fel a fiúközépiskoláról szóló 1924 : XI. t.-cikk is. Kétségbe nem vonható, hogy a nők lelki hajlamai és képességei épúgy megoszlanak, mint a férfiakéi. Nem felelhet meg tehát művelődési igényeiknek a ma egyedül álló leánygimnázium, hanem differenciálódnia kell a női iskolaszervezetnek is, hogy a társadalmi élet különféle szükségletei és az egyéni képességek a nekik megfelelő iskolatípust megtalálhassák. Ezért állítok a *gimnázium* mellé egy új leányközépiskolafajtát, a latinmentes *leánylíceumot*, amely a modern nyelvekben és természettudományokban rejlő művelődési elemekre fogja vetni a súlyt. A nemzeti jellegű tárgyaknak mindenik típusban való azonossága mindenesetre eléggé biztosítani fogja a műveltség egységének szükséges mértékét.

Éppen ezért a különböző típusok nem jelentenek nehézséget pályaválasztás tekintetében, mert főiskolai tanulmányok végzésére mindenik jogosít s ha időközben a tanuló oly pályára érezne magában hajlamot, amelynek inkább a másik iskolatípus műveltségi anyaga felel meg, különbözeti vizsgálat alapján mindig átléphet a kívánatosabb típusba. Különben is a típusok különfélesége nem jelenti azt, hogy egyiknek vagy másiknak a főiskolára való speciális előkészítés volna a rendeltetése. Bármelyik középiskolai típusnak feladata elsősorban az önálló szellemi munkára való nevelés a tudományos képzés segítségével, azaz olyan lelki készség, szellemi érettség kialakítása, hogy azután a tanuló az ismeretek bármely szakterületén csakhamar otthonosan tudjon mozogni. Az elmének erre a formális kiképzésére a leánygimnázium és leánylíceum művelődési anyaga egyaránt alkalmas.

A szétkülönítés végrehajtásában azonban más útra lépek, mint amelyet a nyugati államok követtek s mint amellyel az 1916-iki leányközépiskolai szervezet megpróbálkozott.

Poroszországban, amelynek a nőnevelés ügyében tett intézkedései nagy részt általánosan irányadónak tekinthetők az egész Németbirodalomra nézve, már a felsőbb leányiskolák újjászervezésére vonatkozó 1908. évi határozatok a leánylíceumot tekintették alapiskolának a leányok magasabb képzésének céljára. Ezt fejlesztik ki felsőlíceummá két irányban (2 évfolyamos nőiskola és 3 évfolyamos tanítónőképző), másrészt ennek 4-ik, illetőleg 3-ik osztályára építik fel az öt évfolyamra terjedő főreáliskolai, illetőleg a hat évfolyamos reálgimnáziumi és gimnáziumi tanfolyamokat. S az egységes iskola ezen elvi

alapján megmaradt az 1924. évi reform is, sőt szaporította az elágazási lehetőségeket, amennyiben a mindenféle iskolafaj céljára alapul szolgáló Grundschule hetedik évfolyamából (13 éves korban) is átléphetnek a tanulók főreáliskolába és az újonnan szervezett német felsőiskolába (Deutsche Oberschule), amelynek jellemzője a német kultúrának és két idegen nyelvnek (egyik esetleg a latin) behatóbb tanítása.

A francia leányközépiskola ma két ágra oszlik: egyik a tulajdonképeni felsőleányiskola (section diplôme), a másik a tudományos főiskolákra előkészítő (section baccalauréat). A bifurkáció megvan mind a hat osztályon keresztül, de a közösen tanult tárgyak nagy száma a két tanulmányi ág közt a kapcsolatot szorosabbá teszi. Az V. évfolyamtól kezdve a tanulmányok a section baccalauréatban ismét három irányra szakadnak, ú. m. latin-görög, latin-természettudományi és modern nyelv-természettudományi irányra. S ez mind egy intézet keretében talál helyet. A VI. osztály (vagyis a lycée I.) elvégzése után következik az egyetemen az érettségi vizsgálat első része, melynek sikeres kiállása után már csak két csoportra oszolva (filozófiai és mathematikai osztály) készülnek elő a tanulók az érettségi vizsgálat befejező részére.

Az 1923. évi olasz középiskolai reform egyöntetűen szabályozza fiúkra és leányokra nézve a gimnáziumok és líceumok tanítástervét, de külön líceumot is állít azon leányok számára, akik nem akarnak egyetemet végezni, sem valami szakképzésre szert tenni. Ebben az iskolában nem tanítanak természettudományokat s mivel az 5 osztályos gimnáziumban sem szerepelnek a tárgyak közt természettudományok, az ilyen iskolákon keresztülmenő leányok elesnek az idevágó ismeretek megszerzésének lehetőségétől

A svájci iskolák is a furkációs rendszer nagy változatosságát mutatják, a szerint, amint francia vagy a német irányt követik.

A szétkülönítést az itt felsorolt módon talán olcsóbban lehet megoldani, mert egy-egy iskolaépületben sokféle típust lehet összpontosítani, de a hazai tapasztalatok alapján meg vagyok győződve, hogy az iskola rendje, nevelési és tanítási érdekei inkább a mellett szólanak, hogy az egységes alapból való kiágazások helyett a teljes egészükben bizonyos irányban haladó külön típusú iskolák a kedvezőbbek.

A furkációs rendszer mellett ugyanis az alsó tagozatban vagy olyan ismereteket tanítanak, amelyek a tanulók egy részére a felsőbb osztályokban feleslegesnek bizonyulnak, vagy az alsó tagozat tanítási színvonalát leszállítják a polgári iskoláéra, azzal, hogy az egyes típusok sajátos tárgyai kiszorulnak belőle s egészen a felső tagozatba torlódnak, ami túlterhelést okoz, amint az 1916-iki szervezet leánygimnáziumában történt.

A szétkülönítés természetesen nem állhat meg az egyetemi tanulmányokra készülő leányok számára alkalmas típusok megszervezésénél. Szükség van még egy középfokú leányiskolatípusra, amelyben olyan vagyonosabb leányok nyerhetnek magasabb fokú nevelést, akik nem szándékoznak egyetemi tanulmányokat végezni, hanem a család, a háztartás és az előkelőbb társadalmi élet keretében óhajtanak műveltségükhöz illő, hasznos tevékenységet kifejteni.

Egy ilyen iskola, a régi felsőbb leányiskola újjászervezett formája, amelyet *leánykollégiumnak* nevezhetnénk, volna hivatva arra, hogy a középiskolai oktatást kereső leányok zömét magába fogadja, mert ennek elvégzése az átlagos tehetségeknek sem okozna nehézséget s tanítása alkalmazkodnék a családi és társadalmi életre való nevelés szükségleteihez.

Mai helyzetünkben, amikor mindenkinek hazánk anyagi és erkölcsi megújhodásán kell elsősorban dolgoznia, szinte elképzelhetetlenül fontos feladat vár a leendő anyákra. Olyan nőiskolára van tehát főképen szükségünk, amely az elméleti ismeretek terén minél mérsékeltebb igényekkel lép fel növendékeivel szemben, de annál nagyobb súlyt vet az érzelmi életnek nemzeti irányban való lehető tökéletes kifejlesztésére.

A női lélek egyéniségéből és a férfi nemétől eltérő természetéből folyó különbségeknek természetesen a nők számára alkotott iskolák tanítástervében is kifejezésre kell jutniok. Ez a felfogás eddig igen kevéssé érvényesült, mert leányközépiskoláink tanítás tervei mennyiség és minőség szerint is nagyobbrészt ugyanazokat a tárgyakat ölelték fel, amelyeket a fiúközépiskolában találunk. Ilyenformán a női lélek speciális szükségletei jórészt kielégítetlenek maradtak. Pedig a leányközépiskolák nem lehetnek a fiúkénak puszta másolatai.

Annak a műveltségnek, amelyet az egyetemre előkészítő leányközépiskolának nyujtania kell, nem szabad alsóbbrendűnek lennie, mint amelyet a fiúközépiskola ad, de nem szükséges a tantárgyak teljes azonosságát követelnünk. Elég az egyenlő értékűséget kívánnunk az anyag megválasztásában s ilyen feltétellel a leányközépiskolában helyet foglalhatnak olyan tárgyak is, melyek a nőnevelésnek specifikumai, mint a művészetek ismertetése, rajz, ének és kézimunka.

Még a fiú- és leányközépiskolában közös tárgyaknál is, főleg az olvasmányok megfelelő kiválogatásával, ki lehet emelni a női lelket közelebbről érdeklő elemeket. Mindezeknek a szempontoknak az érvényesítése kitünteti az iskola női jellegét a fiúiskolával szemben.

Áttérve már most a javaslat egyes rendelkezéseinek indokolására, reá kell mutatnom elsősorban arra a körülményre, hogy a törvényjavaslat kettős címe feleslegesnek szószaporításnak tűnhetik fel némelyek előtt.

Első tekintetre ugyanis mind a három tervezett iskolatípus magán viseli a középiskolának közönséges értelemben vett ismertető jeleit: mindenik az iskolázás középső fokát jelzi az elemi és a főiskola közt, mindenik 8 évfolyamra terjed, tanítandó tárgyaik is majdnem teljesen azonosak, mindenik ú. n. általános műveltséget ad, sőt, amint a javaslat 16-ik és 31-ik §-ából ki fog tűnni, mindenik előkészít főiskolai tanulmányokra is. Csakhogy a törvénynek, amely jogosításokat ad, pontosan fel kell tüntetnie már a czímben is az intézmények különböző jellegét. Már pedig a leánygimnázium és leányliceum különbség nélkül minden főiskolára, tehát az egyetemi tanulmányok végzésére is minősítést ad, míg a leánykollégium az utóbbira nem, minélfogva a fiúközépiskolák analógiájára a női típusok közül is csak azokat lehet szorosan vett középiskolák közzé sorolni, amelyeknek minősítő joga egyetlen főiskolával szemben sincs korlátozva.

Emellett több tárgyban az anyag terjedelme és a tanítás módszere a leánykollégiumban nem üti meg azt a mértéket, amely a magasabb tudományos képzés alapjának megvetéséhez szükséges. Jogosult tehát a címben való megkülönböztetés.

A »középfokú leányiskola« egységes cím alá nem foglalhatnók mind a három típust, mert ennek a fogalma sokkal tágabb körű: ideszámíthatnók esetleg a polgári leányiskolát, sőt egyéb középfokú szakiskolákat is. Különben amit némelyek szemében veszít az iskola az előkelőbb hangzású »középiskola« cím hiánya miatt külső tekintélyben, annak kárpótlását a praktikusan gondolkodó szülők megtalálják a hozzáfűződő jogosításokban.

Az 1. §-ban a leányközépiskola fajainak megállapításánál felmerülhetne az a gondolat, hogy miért elegendő a nők részére két középiskolai típus, holott a fiúk számára az 1924. évi XI. t.-c. három típust állapít meg. Ebben annak a meggondolása vezetett, hogy a leányoknak humanisztikus gimnáziumra, melyben a görög tanulása kötelező, nincs szükségük: igen kevés tanulóra számíthatna ez a típus, hiszen a holt nyelvek tanulása a leánygyermek érdeklődésétől még távolabb esik, mint a fiúétól. A reálgimnáziumi típus teljes mértékben kielégíti a női nemnek a klasszikus műveltség megismerésére irányuló igényeit s ha valakinek későbbi magasabb tanulmányai szempontjából a görög nyelv ismeretére is szüksége lesz, az ilyenek érdekéről gondoskodik a javaslat 4. §-a és a tanításterv azon intézkedése, hogy a görög irodalom remekeinek ismertetése a magyar és a modern irodalmak tanítása során alkalmas megosztásban helyet talál.

Hogy a klasszikus irányú műveltséget, legalább a latin nyelv és irodalom tanításával, meg kell hagynunk a női középiskola egy típusában is, az az 1924. évi XI. t.-c. indokolásában részletesen kifejtett okok alapján jelen alkalommal további bizonyításra nem szorul.

A leányközépiskola feladatának meghatározásában különös súlyt vettek arra, hogy »az egyetemi tanulmányokhoz szükséges szellemi munkára is képessé tegye« a tanulókat.

Itt talán némelyek előtt még ma is megokolásra szorul az a kérdés, vajjon szükség van-e a nőknek egyetemi képzésére?

Több mint harminc évi hazai s még hosszabb időre visszatekintő külföldi tapasztalat ugyan feleslegessé tehetné ezen a téren a vitatkozást, de mégis szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy nézetem szerint a nő szellemi alsóbbrendűségéről szóló felfogás nem megokolt. Abból, hogy a nő szellemi hajlamai eltérőek a férfi nemétől, nem következik, hogy képességei alsóbbrendűek a férfiakéinál. Ellenkezőleg, ha a nőt a maga szellemi képességeinek megfelelő irányban kapcsoljuk be a kulturális életbe, ezt csak gazdagabbá és többoldalúvá tesszük s nagy kultúrpolitikai hibát követnénk el, ha a magyar nemzet felében, a négymillió magyar asszonyban rejlő szellemi kincset nem gyümölcsöztetnők súlyos helyzetben levő hazánk javára. S ha tekintetbe vesszük, hogy a mai Európában is nőket nemcsak képviselőkké választanak, hanem miniszteri, államtitkári és egyetemi tanári székbe is emelnek, különös színben tűnnénk fel az egész világ előtt, ha 8 milliós ország létünkre szembe akarnánk helyezkedni az általános európai felfogással. Különben is most csak a tényleges állapot törvényes rendezéséről van szó.

A 2. §. a leánygimnázium rendes tárgyait részletezi. E szakasznál az eddig érvényben levő tárgyak tanításával szemben az a módosítás, hogy a latin nyelv oktatását már a III. osztályban kívánom megkezdetni, hogy így ez iskolafaj sajátos gimnáziális természete jobban kidomborodjék s felső tagozatában véget vessünk a túlterhelésnek, mely főképen abból eredt, hogy a latin nyelv és irodalom tanítása a mai leánygimnázium 4 felső osztályában zsúfolódott össze. S ez az intézkedés annyival is kívánatosabb, mert az eddigi tapasztalatok szerint a négy évi tanulási idő nem volt elegendő a tantervileg kitűzött célok elérésére, különös a grammatikai ismeretek megszilárdítására.

A latin nyelv tanításának a III. osztályban való megkezdése maga után vonja, hogy a francia nyelvé feljebb tolódik az V. osztályba, így természetesen jóval kevesebb idő jut számára, mint eddig. De ebbe bele kell nyugodnunk, mert a latin nyelv sokkal jellegzetesebb és fontosabb tárgya a leány-

gimnáziumnak, mint a francia, amelyben a tanulók nagy része az iskolán kívül is tökéletesítheti és tökéletesíti is magát.

3. §. A leánylíceum, amelyben a latin nyelv helyébe a francia, esetleg angol vagy olasz nyelv és irodalom lép, nem másolata a fiúreáliskolának. Ez kezdetben a műegyetemre való előkészítés céljára volt megszervezve s főtengelyébe az elméleti természettudományokat állították. A leánylíceumot azonban — a női lélek esztétikai irányú érdeklődésének megfelelően — a modern nyelveknek (köztük a magyarnak is) a gimnáziuminál nagyobb óraszáma és a művészeti tárgyaknak nagyobb mértékű érvényesülése jellemzi, míg a természettudományok ebben az iskolafajban sem lesznek jelentékenyen magasabb óraszámmal képviselve, mint a leánygimnáziumban. Ilyenformán, mivel a leányközépiskolák nagyobb részét leánylíceummá szándékozom átszervezni, nőnevelésünk művelődési iránya a jövőben főkép irodalmi-művészeti lesz.

A 2. és 3. §. gondos áttekintése után feltűnhetik, hogy az egyik sajátos női tantárgy, a kézimunka, mindkét középiskolai típusból kiszorult. E tárgy tanítása a középfokú leánytanítás fejlődésével egyre jobban csökkent. A németországi felsőbb leányiskolákban még a mult század harmadik évtizedéig hetenkint 8 órát is lefoglalt osztályonkint a munkaidőből, míg 1870-ben már csak heti 2 órával szerepel az óratervben. Mikor pedig a leányok egyetemre készítő tanfolyamai, a »Studienanstaltok« megnyíltak, a kézimunka tanítása kimaradt belőlük. Nálunk a leányközépiskolák ma érvényes szervezete szerint az alsó tagozatban szerepelt e tárgy, de most, hogy egészségi okokból az alsó 4 osztály heti óráinak számát 28-ra csökkentjük, a kézimunka, hacsak más, fontosabb tárgyak óraszámát nem akarjuk apasztani, nem talál időt az iskolai tanítás keretében. Ezt a feladatot tehát ez a különben sem gyakorlati célú iskola kénytelen a család hatáskörébe utalni. Egyébként az utóbbi időben, a gépmunka korszakában, a szülők nagy részében az a felfogás alakult ki, hogy miután a kézimunkákat úgyis majdnem kizárólag üzletekben vásárolják, felesleges ezzel a szemet és testtartást rontó munkával gyermekeik épségét veszélyeztetni.

4. §. A görög nyelvnek a rendes tárgyak közé iktatását, ámbár a leánygimnáziumban az egyetemi tanulmányok szempontjából kívánatos volna sokakra nézve, a furkációs iskolarendszer teljes mellőzésének elvi álláspontja nem engedi, mert csak a második modern nyelv helyett lehetne fakultatív tárgyként bevezetni az V. osztálytól kezdve. De ez a szakasz, valamint a 16. §. második bekezdésének rendelkezése, biztosítja a görög nyelv tanulásának már a gimnáziumi tanfolyam idején való lehetőségét, illetőleg később való pótlását. Szintén a későbbi, egyetemi tanulmányok esetleges érdekei okolják meg a leánylíceumban a latin nyelvnek és irodalomnak rendkívüli tárgyként való tanítását.

5. §. A tanítási órák számának az eddigi alászállítását a leánygyermekek kisebb munkabírása okolja meg.

A 7. §.-nak a leányközépiskola felállítására, illetve átszervezésére vonatkozó intézkedése meg akarja akadályozni, hogy a különféle iskolatípusok a való szükségletnek meg nem felelő számban és arányban legyenek az ország egyes vidékein elhelyezve. Ugyanezt célozza a tanulandó második idegen nyelv megállapítására vonatkozó rendelkezés felvétele a 8-ik szakaszba.

A 9. §. biztosítja azt, hogy csak I—VIII. osztályig kifejlesztett teljes leányközépiskolák állhatnak fenn, aminek ellenkezőjére különben a nőnevelés terén, amióta megszüntették az ú. n. másodrendű (négy osztályos) felsőbb leányiskolákat 1901-ben, nem is volt példa.

A 10. §. meg akarja őrizni mindenik iskolatípusnak a jelen javaslatban kialakított jellegét, amit a másfajta intézettel való kapcsolatba hozás veszélyeztetne s el akarja azt a hátrányt is kerülni, amelyet különböző típusok kombinálásából származó nagynépességű iskolákban a nevelés és tanítás érdeke szenvedhetne.

11. §. Miután e törvény életbeléptetése után a leányiskola tanításrendszere a maga sajátos szükségletei szerint alakul ki, nem engedhető meg, hogy leányok más tanítástervű intézetben végezhessék tanulmányaikat. A 12. §. rendelkezését, hogy egy osztályba 40 rendes tanulónál több nem vehető fel, az egészségügyi okokon kívül azt is ajánlja, hogy a leányok idegesebb, szórakozottabb természete miatt nagyobb létszámú osztályok tanításának és nevelésének eredményessége nem remélhető.

A 13. §-ban a felvételt azért kötöm a betöltött 10. életévhez, mert a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a fiatalabb leányokat a fokozottabb mértékű középiskolai tanulás nagyon elcsigázza.

A 14. §-ban érintett kérdés, hogy tudniillik tanítsanak-e a férfiak középfokú leányiskolában, régóta vita tárgya. Már 1886-ban a berlini nők és anyák köréből a porosz közoktatásügyi miniszterhez intézett s kizárólag nők által szerkesztett petició (Die höhere Mädchenschule und ihre Bestimmung), bár teljes számban felsorakoztatja azokat az okokat, amelyek alapján a nők számára túlnyomó érvényesülést követelnek a leányiskolákban, mégis elismeri, hogy a férfiakat nem lehet a tanításból kizárni, mert jobban megállják helyüket ott, ahol kiváltképen értelmi tanításról van szó, mint például a grammatika, számtan, természettudományok, földrajz tanításában. Azóta e tekintetben felforgató változások nem történtek. Sőt hazai tapasztalatok szerint is az iskolai élet nyugodt menetének s bizonyos fokig a tanítás zavartalan folytonosságának biztosítására is a betegségekkel szemben nagyobb ellenállást tanusító férfitanárok közreműködésének csak üdvös hatását lehet érezni.

A 15. §. azon nőtanárokra vonatkozik, akik még a régebbi rendszer idején csak polgári iskolai oklevél alapján nyertek alkalmazást a felsőbb leányiskolában, akik azonban a gyakorlatban nemcsak a gimnázium alsó tagozatában, hanem sokszor a felső osztályokban is tanítottak és tanítanak, de illetményeik dolgában a polgári iskolák tanárnőivel esnek egy elbánás alá, holott a tanítónőképzők férfi- és nőtanárai a 11.890/1906. sz., a kereskedelmi középfokú iskolák férfi- és nőtanárai a 44.001/1905. sz. min. rendelet alapján ugyanolyan képesítés mellett az átszervezés alkalmával a középiskolai képesítésű tanárokkal illetmények tekintetében is egyenlő elbánásban részesültek.

A 16. § a magyar nőmozgalom régen sürgetett kívánságának tesz eleget, ami egyébként a többi európai állam joggyakorlatának is megfelel, amikor a leányközépiskolai érettségi bizonyítványt egyenlő értékűnek nyilvánítja a fiúközépiskolai érettségi bizonyítvánnyal az egyetemre és egyéb főiskolákra való felvétel és a hivatalokra való minősítés szempontjából. Azt a korlátozást is megszünteti, amely szerint a nők ezidáig csak legalább jórendű érettségi bizonyítvány alapján nyerhettek felvételt az egyetemre. Azonban mégis szükséges, hogy amennyiben a nőknek egyes egyetemi karokra vagy főiskolákra való felvétele aggodalmasnak látszik, a vallás- és közoktatásügyi miniszternek joga legyen a felvételt rendeleti úton korlátozni.

A II. fejezet 18. §-ával kezdődnek a leánykollégiumra vonatkozó rendelkezések. Ennek az iskolatípusnak felállítását a már említett szempontokon

kívül a következő tényleges okok is javasolják. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a gimnáziumba beiratkozott leányoknak csak mintegy harmadrésze törekszik az egyetemre. Pl. az 1924/25. iskolai évre a leánygimnáziumok I. osztályába 1.752 tanuló iratkozott be, míg ugyanakkor a VIII. osztályt csak 557 tanuló látogatta, vagyis a gimnáziumba beiratkozott tanulók kétharmadrésze a 8 év alatt elmaradt és vagy más iskolafajban folytatta tanulmányait, vagy beérte azzal a bevégzetlen, fogyatékos műveltséggel, melyet az iskolától való megválásáig szerzett. Ez a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a leányok ama részének, amely a leányközépiskola szellemet és testet megerőltető munkáját nem bírja ki, de a polgári iskolában nyerhetőnél magasabbfokú műveltséget óhajt szerezni, szüksége van olyan iskolatípusra, amely a női lélek sajátos gondolat- és érzelmi világával összhangzó műveltséget és a nő természetes hivatására szükséges ismereteket és készséget nyujt.

Amint a 19. §-ból kitűnik, a leánykollégium tanítástervében a nemzeti tárgyakon kívül erősebben hangsúlyoztatnak azok a tárgyak, amelyek ennek a típusnak női jellegét kidomborítják, ú. m. művészet, kézimunka és iparművészet, rajz, háztartástan és gazdaságtan, ének. Ellenben a különben mind a nyolc osztályon végighúzódó mennyiségtan nem haladja meg a fiúközépiskolák I—V. osztályának anyagát.

Ehhez képest a 21. §. megállapítása szerint a rendes tárgyak heti óraszáma az első és második osztályban 24, a többiben 28, mely óraszám mellett elvégezhetik a tanulók a mérsékelten kiszabott tanítási anyagot. Igy nyolc osztály keretében orvosolható lesz a mostani 7 osztályos felső-leányiskola magas heti óraszámából (1—VII. osztályban 30—30 óra) származó túlterhelés is.

A 22—26. szakasz azonos az 5—10. §-szal, a 27—30. §. azonos a 12—15. szakasszal.

31 §. A leánykollégium növendékei a nyolc évi tanfolyam alatt annyi művelődési és közismereti anyagot szerezhetnek meg, hogy ebből a tanfolyam bevégeztével bizonyos jogosítással összekötött érettségi vizsgálatot tehetnek. Ennek mintáját megtaláljuk a mostani felső-leányiskola záróvizsgálatában, de megvan a német Oberlyzeumban is. A vizsgálati utasítást a középiskolai érettségi vizsgálati szabályzat figyelembevételével, de a követelmények megfelelő mérséklésével fogom kiadni.

A 32. §-ban foglalt minősítések alkalmasak arra, hogy megszüntessék a szülők idegenkedését ettől a nem középiskolának nevezett típustól s így lassankint hozzászokjék a magyar középosztály, hogy ne járassa a leánygyermekeit olyan iskolába, amely ezeknek akár testi, akár szellemi erejét felülmúlja. Igy hasznára válik ez az iskola a tanulóknak maguknak, mert nem kell erejüket felülhaladó munkával küzdeniök; hasznára válik a másik két iskolafaj növendékeinek is, akiknek számát nem szaporítják kellő eredményre való kilátás nélkül, s végül hasznára válhatik hazánknak az erejükhöz mért nemzeti munka kifejtésével.

Budapest, 1926. évi április hó 20-án.

Gróf Klebelsberg Kunó s. k.,
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

1074. szám.

A nemzetgyülés külügyi és közgazdasági bizottságának

együttes jelentése

„az Ausztriával 1926. évi április hó 9-én kötött kereskedelmi pótegyezmény becikkelyezéséről“ szóló 1066. számú törvényjavaslat tárgyában.

Tisztelt Nemzetgyűlés!

Az Osztrák Köztársasággal kereskedelempolitikai viszonyunkat az 1922. évi február hó 8-án megkötött kereskedelmi egyezmény szabályozza, amely egyrészt a kereskedelmi forgalom általános kérdéseit rendezi, másrészt pedig vámtarifális téren biztosítja a két szerződő államnak kölcsönösen a legtöbb kedvezményt.

Ezen egyezmény mellett időnként még külön ú. n. árúcsere- vagy kontingens szerződéseket is kötöttünk Ausztriával, mindezek a megállapodások azonban nem voltak elégségesek ahhoz, hogy az Ausztriával való kereskedelmi forgalmunk a kölcsönös kívánalmaknak és érdekeknek megfelelően fejlődhessék. Minthogy pedig időközben úgy Ausztriában, mint nálunk is új autonóm vámtarifa léptettetett életbe, mindkét állam részéről felmerült az az óhaj, hogy a már megkötött kereskedelmi egyezmény még egy külön vámtarifaszerződéssel is kiegészíttessék.

Hosszas tárgyalások után sikerült is Ausztriával megállapodnunk és ennek eredményeképen köttetett meg ez év április hó 9-én a jelen törvényjavaslatba foglalt pótegyezmény.

Az együttes bizottság a törvényjavaslatot letárgyalva, megállapítja, hogy a szerződés a magyar gazdasági érdekeket általában kielégíti. Az osztrák relációban minket legfőképen érdeklő mezőgazdasági terményeket, termékeket és iparcikkeket illetőleg pedig oly megállapodásokat és vámtarifális engedményeket tartalmaz, amelyek Ausztria felé irányuló exportunk fokozása szempontjából ezen pótegyezmény mielőbbi életbeléptetését a mi részünkről egyenesen kívánatossá és szükségessé teszik.

Mindezekre való tekintettel az együttes bizottság a törvényjavaslatot egyhangúlag teljes egészében magáévá tette és kéri a t. Nemzetgyűlést, hogy azt úgy általánosságban, mint részleteiben a maga részéről is elfogadni méltóztassék.

Kelt Budapesten, a Nemzetgyűlés külügyi és közgazdasági bizottságának 1926. évi április hó 19-én tartott együttes üléséből.

Lukács György *s. k.,*
az együttes bizottság h. elnöke.

Görgey István *s. k.,*
az együttes bizottság előadója.

1075. szám.

Indítvány.

A házszabályok 138. szakaszának pótlásaként javasolom a következő bekezdéseket:

(9) »A képviselő tartozik minden olyan alkalmaztatását, melyből folyólag akár ideiglenesen is bárminemű anyagi szolgáltatást kap: a nemzetgyűlésnek szóval vagy írásban a megválasztatásától, illetőleg a tudomásrajutástól számított 30 napon belül bejelenteni.

(10) A bejelentés vétkes elmulasztása összeférhetlenséget képez.

(11) A bejelentéseket az elnök nyilvánkönyvbe azonnal feljegyezteti. A feljegyzéseket a képviselők bármikor betekinthetik, azokról az állampolgárok kívánságára kivonatok adandók ki. A kivonatok kiállítási költségeit az elnök állapítja meg.«

Megokolás.

Ezen indítvány célja a közvélemény ellenőrzésének biztosítása, azokkal a jelenségekkel szemben, melyek az utóbbi időben közéletünkben fölburjánoztak s az erkölcsi rendet veszélyeztetik. Közelebbi célja a korrupció megakadályozása, a gazdasági életben szokásos politikai strómankodás kiküszöbölése, a nemzetgyűlés érintetlenségének megóvása, s a nyilvános ellenőrzés biztosításával a parlament működéséből a személyeskedések kiküszöbölése.

Budapest, 1926. évi április hó 29-én.

Beadja:

Hegymegi Kiss Pál s. k.,
nemzetgyűlési képviselő.

1076. szám.

Indítvány.

Indítványozom az 1901 : XXIV. t.-c. kiegészítéseképen a következő szakasz törvénybeiktatását:

I.

A kormány nem adhat szállítási megbízást, vagy egyéb kedvezményeket oly vállalatoknak, melyeknek vezetésében, igazgatóságában, felügyelőbizottságában nemzetgyűlési (országgyűlési) képviselők foglalnak helyet.

Indokolás.

E törvényszakaszra szükség van azért, mert a politikai befolyás értékesítésének tulajdonítja a közvélemény, hogy egyes jelentéktelen tőkével rendelkező vállalatok állami szállításokat, kamatmentes milliárdos kölcsönöket kapnak, a köztudatba ment meggyőződés szerint azért, mert e vállalatok igazgatóságaiban befolyásos nemzetgyűlési képviselők ülnek.

Minthogy a nemzetgyűlési képviselőnek alkotmányjogi legsúlyosabb feladata éppen a kormány pénzügyi és gazdasági működésének teljesen elfogulatlan, igazságos bírálata, e kritikája őszinteségében erősen befolyásolja az a körülmény, ha oly bank, vagy részvénytársaság tiszteletdíjjal jutalmazott igazgatósági, felügyelőbizottsági tagja, mely vállalatot a kormány finanszirozza, annak szállítási, vagy hasonló megbízásokat ad.

Itt az ideje, hogy az összeférhetlenségi törvényt ne csak formailag, betűszerint értelmezzük, de szelleme szerint, mely minden oly akadályt elhárít a képviselő útjából, mely őt egyfelől keresethez juttatja a vállalatok részéről, másfelől súlyosan meggyengíti bírálatát és cselekedetét a kormánnyal szemben, mely bírálati joga a maga érdekmentes szeplőtlenségében, egy alkotmányos állam legfőbb palládiuma.

Budapest, 1926. évi április hó 29-én.

Beadja:

Kiss Menyhért *s. k.,*
nemzetgyűlési képviselő.

